55. 10. G 9

MARCI ANTONII ZIMARAE,

PHILOSOPHI CONSVMMATISSIMI

Tabula dilucidationum in dictis Ariſtotelis & Auerrois,

OPVS LVCVLENTISSIMVM, ET NVNC STVDIO curaque diligentiſsima cuiuſdam Viri, in omni genere diſciplinarum peritiſsimi, ab omnibus erratis purgatum, atque recognitum:

ADEO VT ANTEA SICVT HAC NOSTRA TEMpeſtate tale publicè legendum haudquaquam miſſum fuerit.

QVOD QVISQVE PHILOSOPHIAE ADMODVM ſtudioſus perfacile coniicere poterit.

BIBL. S. COLL. ROM. SOC. IESV

VENETIIS, Apud Petrum de Fine,
1556.

TABVLA CVM DILVCIDATIONIBVS IN DICTIS ARISTOTELIS,

& Auerrois, ab illo clariſſimo M. Antonio Zimara Philoſophiæ eruditiſſimo compilata, qua digreſſionibus paſſim ab eo inſertis, uia Peripateticæ ueritatis luce clarius educetur.

DE LITERA A.

AB. Præpoſitio in idiomate Arabico notat, tam cauſam agētē, quam ſubiectum, & oppoſitū, primo Phy commen. 58. Vide quomodo importet ſubiectū, primo Cœli, com. 20. ubi litera translationis Arabice habet in textu, ꝙ corpus glorioſum non eſt generatum ab aliquo. Quod Cōmentator pōderans in cōmēto dicit: Et dixit, neq; generabile ab aliquo & nō dixit, neq; generabile ſimpliciter, quoniam hæc eſt differētia inter dicētes ꝙ hoc corpus eſt creatum a prima cauſa & opinātes ipſum primam cauſam, ſcilicet, ꝙ dicentes ipſum eſſe primam cauſam, opinantur ipſum non eſſe generabile ſimpliciter, & dicentes ꝙ eſt cauſatum a prima cauſa, opinantur ꝙ nō eſt generabile ab alio, ideſt ex alio. Et ꝙ ſi diceretur eſſe generabile a nullo & in nullo tempore poſſet hoc intelligi ſecundum uocē, & ſecundum trāſumptionem, Generabile uero, eſt terminatum tempore, & generabile ab aliquo. Et hoc nomen generationis eſt uulgariter quod Ariſt. intendit remouere a cœlo. Vbi patet ꝙ ly ab aliquo, dicit cauſam materialem Ariſto. enim ibi demonſtrat ꝙ cœlum non eſt generabile, quia nō habet ſubiectum, neq; contrarium. Et ex illo loco patet quantū deuiauerunt a ueritate Ioan. de Baccone, & Greg. Arimineſ. in. 2. Sententiarū diſtin. 1. q. 1. qui tenent ex mente Ariſt. & Auer. Cœlum, & ſubſtantias æternas non habere cauſam æternam effectricem. Et licet iſta quæſtio in uia Peripateticorū ardua ſit, & ambigua: (Eudemus enim, & Alcxui recitat Simplicius in principio Phyſicæ auſcultatiōis, tenuerunt Deum ſecundū mentem Ariſto. non eſſe cauſam efficientem, ſed finalem tantum, & formalem æternorum.) Ammonius tamē, Simplicius, & Ioan. Grāmaticus oppoſitum tenuerūt, & multi Sapientes. Verūtamen quicquid de Ariſtotele unum ſcio indubitanter, Auerroem tenuiſſe de mēte Philoſophi, æterna eſſe cauſata in triplici genere cauſæ (etenim hic aperte teſtatur cœlum eſſe cauſatū a prima cauſa) & ꝙ Ariſto. in primo Cœli demōſtrat cœlum non eſſe generabile, illo modo generationis quo generātur iſta temporalia, quia hoc ſonat nomen generationis, uere & non trāſumptiue ſumptum. Ariſt. enim abhorret metaphoras, & trāſumptiones in doctrina demōſtratiua ut ipſe præcepit in. 2. Poſteriorum analyticorum. Et ideo Ariſt. nomen generationis uere, & in propria ſignificatione, intendit remouere a corporibus cœleſtibus. Et hoc apparet manifeſte ex ſententia eiuſdem Auer in lib. Deſtru. deſtructionū, in diſpu. 3. in ſolutione. 18. dubii, ubi dicit ꝙ Philoſophi aſcenderūt gradatim inueſtigare de ſupercœleſtibus corporib⁹, & apparuit eis ꝙ ſint ingenerabilia, & non ſint ſicut inferiora corpora Generabile enim inquantū generabile, eſt pars huius mundi ſenſibilis, cuius generatio nō ſequeretur niſi prout ē eius pars, eo ꝙ omne generabile generatur ſine dubio de re, ex re, & pro re, & i loco, & in tempore Et inuenerunt ꝙ orbiū corpora ſunt neceſſaria in generatione inferiorum corporum, prout ſunt agentia remota. Vnde ſi corpora cœleſtia generabilia eſſent modo iſtius generationis, indigerent aliis corporib⁹ præcedētibus ea, quæ ſimiliter eſſent partes alterius mundi: & ita eſſent alia corpora ſupercœleſtia, & talia etiam indigerent aliis, & ſic in infinitum. Ecce igitur ꝙ uult demonſtrationem intelligi de uera generatione in propria ſignificatione ſumpta, quæ indiget cauſa agente, materiali, & finali, tempore, & loco. Cōfirmatur auctoritate eiuſdem in primo Cœli, cōmen. 105. ubi habet: Defendentes autem Platonē dicunt quod aſſimilatio generationis mūdi ex ſuis elementis, generationi figurarū ex lineis, & ſuperficiebus a Platone, ſignificat ꝙ mundus ſemper fuit apud Platonem, & ꝙ ipſe nō intendebat per hunc ſermonem, niſi ꝙ partes eius ſunt priores natura toto: nō quod ipſe fuit generatus uere. Et ſi hoc intendebat, nihil differt ab Ariſt. Sed tamen male fecit in hoc, quod dixit mundū eſſe generatū, & nō corruptibilem Hoc enim nō intelligitur ex generatione, niſi cū difficultate: & maxime cum dixit: Quod efficitur ex non ordine in ordinem, Nā Plato dixit Deum elementa quæ ante mundi generationem mouebantur motu inordinato, deduxiſſe ex non ordine in ordinem. Modo talis generatio quæ fit ex priuatione ad habitum, uidetur eſſe uera generatio, quę eſt temporalis: & ita cū difficultate poteſt intelligi generationē illam apud Platonē fuiſſe æternam. Aut igitur male ſenſit, aut male docuit, quia abutebatur uocabulo generationis (ut dicit præfatus Commen. etiam primo Cœli, com. 106. Tenet igitur Commen. cœlum, & intelligentias eſſe cauſatas ab æterno a prima intelligentia, ſed nō per generationem ueram quæ fit cum tranſmutatione, & tempore, ſed nobiliori modo. Scientia enim Dei glorioſi eſt cauſa entitatis, & ueritatis omnium entium, ut ſcribit Cōmen. in. 2. Primæ philoſophiæ, com. 4. & in. 12. Primę philoſophię commen. 51. De hoc uide notabilem auctoritatē in libro Deſtructionum diſpu. 3. in ſolutione. 18. dubii. ubi ſcribit: Amplius declaratum eſt a Philoſophis, ꝙ illud quod dat entibus ſeparatis a materia finem, eſt illud quod dat eis eſſe. Forma enim, & finis ſunt unum, & idem in hac ſpecie entium: Ergo illud quod dat finem entibus, illudmet dat formā, & illud quod dat formā eſt agens: ergo quod dat finem huic etiam eſt agēs. Apparet igitur ꝙ primum principium eſt omnium iſtorum principium, ſcilicet forma, & agens, & finis. Quid clarius?

Digreſſio de cauſa efficiente in ſubiectus æternis contra Ioan. de Bacco. & Greg. Ari. Opi. Eum Alexā pro una pōne. Pro opinione cōtraria fuerūt Ammō. Simplicius, Philoponus & alii.

Quę ad mentem Auer.

Te. cō. 22.

Coll. 4.

In fine.

Ab antiquo non prouenit nouum abſolute, ſecundū Philoſophos. ex diſputa. 12. in ſolutione tertii dubii.

Ab omnibus excellentibus Philoſophis hodie exiſtimatur, quod ab uno principio procedunt principaliter omnia entia mutabilia ex libro Deſtructionum. diſputatione 3. in ſolutione. 12. dubii.

Ab uno utrum multitudo prouenire poſſit. uide diffuſe in lib. Deſtru. in diſpu. 3. in ſolutio. 12. dubii. In medio.

Ab uno agente nō prouenire niſi unum effectum tantum, propoſitio falſiſſima eſt, qua utebatur Auicēna, & Alpharabius. ex diſpu. 3. in in lib. Deſtru. in ſolu. 23. dubii.

Ab uno ſimplici numero non poſſe prouenire niſi unum ſimplex numero, non quodāmodo unum in numero, & quodā mō plura, & ꝙ illius unitas ſit cauſa eſſe pluralitatis. Si iſto modo intelligant, non poteſt homo euadere a dubiis Algazelis. Ibidem in ſolutione. 26. dubii.

Ab uno eſſentialiter non inuenitur niſi unum motum, ſed

intrant plura ipſum per accidens.8.Phy.com.51 .& elici
tur ea textu.

Abſtinentes,appetentes,& concupiſcentes ,non operantur
ea quorum habent appetitum,ſed ſequuntur intellectum
3.de Anima.tex.com.48.

Abſtrahentium non eſt mendacium.2.Phyſi.tex. com.18,
idem.3.de Anima,35.

Abſtractione Mathematica plerunq; utitur ſcientia natura
lis,Alexandri ſententia eſt in pleriſq; locis,& ſignanter in
principio libri Priorum analyticorum.eſtq; dictum nota
bile,& aureum.Ex cuius ignorãtia Doctores noſtri Lati
ni in pleriſq; q̃ſtionibus in Philoſophia hallucinati ſunt.
Sciẽtiæ enim ſibinuicẽ ſubſeruiũt,ſicut eſt in artibus.Cer
tum eſt,quod naturalis Philoſophus quandoq; concipit
formam naturalem ſine materia.nam & Cõmen .dicit in
12.Primæ philoſophiæ in com.39.Intellectus innatus eſt
diuidere cõiuncta in eſſe,ſicut diuidit materiam a forma,
& formam a cõgregato ea materia,& forma. Hoc etiam
dicit lucidiſsimus Themiſtius in.4.Phyſic.in Digreſſione
cõtra Galenũ de ſpacio ſeparato,ubi mouet quęſtionem
contra ſe dicens: Sed dices,unde nam ſpacium illud ſi nõ
eſt ſeparatũ a corpore intelligitur tamen quoquomodo
ſeorſum a corpore:& ſoluens inquit,Tu uero(inquã)un
de albedinem:unde nigritiem:ea tamen,& ſi in cõtẽpla
tione ueniũt ſine corpore,nec tamẽ per ſe ſunt,nec a cor
poribus redempta,abſoluta,præciſa:ſed ſola ẽ cogitatio
quæ id cõminiſcitur. Nõ enim idẽ eſt huic aquæ eſſentia
& ipſius aquæ dimenſiones,pariter in hoc uino,& in hoc
aere,ſed qualitates tantũ animo ſequeſtrãtur,atq; adeo ab
iunctæ corporibus,nõ quidẽ ſeorſum habentur ,ſed ſeor
ſum intelliguntur a nobis.Sed tamen in tali cõſideratione
Naturalis non utitur abſtractione ſibi propria,quia ipſe a
materia ſenſibili non abſtrahit,ut patet in.6.Meta tex .cõ.
2.& primo de Anima,tex.com.16.Et tamen Ariſto.in.2.
Phyſi.deſiniens naturam quæ eſt forma,inquit.Alio autẽ
modo natura utiq; erit habentium in ſeipſis principium
motus.Forma,& ſpecies nõ ſeparabilis ens,ſed aut ſecũ
dum rationem.Hoc autem,ut Alex.dicit,eſt,quia Natura
lis utitur metaphyſica abſtractione.Ex hoc autem nõ ſe
quitur,ꝙ ſcientia Mathematica quiditatiue cõſideret qui
ditates particulares rerũ naturalium, quatenus naturales
ſunt.Similiter Naturalis poteſt iſta abſtractione abſtrahe
re,ut inquit p̃fatus Alex.accidentia nouem generũ a ſub
ſtantia ſecundum rationem.Sed hoc ſecundũ Mathemati
cam conſiderationem.Et ſimiliter Naturalis poteſt conſi
derare entia quiditatiue conſiderata,a ſcientia Diuina ſe
cũdum abſtractionem ſibi propriam,per uiam ſimilitudi
nis,ſicut quãdo imaginamur intelligẽtiam in ratione qua
eſt anima cœli,ut talis aſſimilatur formæ materiali , ſicut
imaginatur eam Com.in.2.Cœli, in cõ.3 .ubi dicit,ꝙ in
telligentia quodãmodo aſſimilatur formæ materiali , in
quantum dat orbi motũ circularem,& eſt in eo. Ex hoc
autem nõ ſequitur Naturalem quiditatiue cõſiderare in
telligentias,ſicut quidam fatui confeſſi ſunt,intelligentias
abſtractas quiditatiue non ſolum in ſcientia Diuina conſi
derari,uerũetiam in ſcientia Naturali.Nullibi enim Ariſt.
poſuit,nec aliquis Peripateticus,intelligẽtias quiditatiue
conſiderari,quæ ſunt animæ æternorũ animalium,niſi in
ſcientia Diuina.Nam licet Naturalis conſideret intelligẽ
tias,ut eſt anima cœli,& id genus. clarum eſt intelligenti
bus,iſta eſſe aduẽtitia,& extranea ſibi,nec ſpectãt ad eius
quiditatem,& immorari in hoc eſt ſuperfluũ nimis. Stul
tas enim opiniones inſectari ſtultiſſimũ eſt, ut dicit Ariſt.
3.de Partibus animalium,cap.4.& primo Topic.cap.9.
Sed dices,ſi formæ,& qualitates naturales poſſunt abſtra
hi per rationem,& Naturalis in hoc utitur mathematica
abſtractione,quomodo igitur Naturalis conſideratio di
ſtinguitur a Mathematica?Reſpondetur quod aliud eſt
abſtrahere,& aliud diffinire.Scientiæ Speculatiuæ diſtin
guũtur adinuicẽ ex diuerſis modis diffiniendi,ut patet.6.
Meta.Diffinitio autem eſt perfecta, & cõpleta quiditatis
cognitio.Vnde licet naturalis poſſit mathematica abſtra
ctione formas naturales intelligere ſine materia, non po
teſt tamen eas diffinire, quia naturalis diffinit per mate
riam.primo de Anima.16.

Error Latinorum.

Cap.8. ſupra te. 36.

Te. cõ.12.

Quod naturalis nõ cõſiderat quiditatiue intelligẽtias abſtractas,cõtra opinionem aliquorum.

Dubita.

Solutio.

Te. com.2.

Abſtracta entia comprehendunt nobilitatem perfectã ſine
operatione,& diuerſantur ſecundum magis, & minus.2.
Cœli,com.66.Idem ibidem,com.62.&.65.

Abſtrahere nihil aliud eſt quã facere intentiones imagina
tas in actu intellectas,poſtquã erant in potẽtia. Intelligere
autẽ nihil eſt aliud quã recipere has intẽtiones 3.de Aĩa.
com.18.Primum dictũ locũ habet de abſtractione quæ
eſt opus intellectus agentis. Ille enim eſt qui transfert res
de ordine in ordinẽ .Sed eſt alia abſtractio quæ eſt opus
intellectus poſſibilis,& eſt quãdo intelligit prius,nõ intel
lecto poſteriori :ut quãdo intelligit ſuperius ſine inferio
ri,uel ſubiectum non intellecta paſſione.De tali dicitur 2.
Phy.abſtrahentiũ non eſt mendaciũ. Secundũ uero dictũ
Cõmẽta.intelligendũ eſt in prædicatione cauſali,quia for
maliter loquendo,receptio intentionis nõ eſt intellectio.
Sic enim ſe habet intelligibile apud intellectũ, ſicut ſenſi
bile apud ſenſum.3 .de Anima,tex.cõ.2 .Modo receptio
ſenſatæ intentionis in ſenſu,nõ eſt ſenſatio. quod ratione
oſtẽditur,& auctoritate cõprobatur. Ratione quidã,nam
quæ inuicẽ ſeparantur in eſſe,illa nõ ſunt formaliter eadẽ
neq; realiter,ſed ſtat,ꝙ ſit receptio ſpeciei in ſenſu abſq;
hoc,ꝙ cõſequatur ſenſatio. Ad alia enim fortiter intenti,
delata ſub oculis nõ uidemus,ut ſcribit Ariſt .in lib .de Sẽ
ſu,& ſenſato. Auctoritas etiã expreſſe de hoc eſt Cõmen.
in.2.de Anima,com.149.ubi dicit,ꝙ recipere aliquid eſt
aliud a iudicare illud. Et ex hoc patet quantum errauerit
Ioan.de Ganda qui uoluit ſenſationem realiter nõ differ
re a ſpẽ ſenſibili,& ſequaces. Moderni etiã ſunt in hoc er
rore,niſi litera ſit corrupta,debeaturq; dici , ꝙ intelligere
nihil aliud eſt quã recipere iſtas intentiones, quod idẽ eſt
quod cognoſcere. Et ita credo certius corrigi literã. Si au
tem dicit recipere, hoc intelligitur in p̃dicatione cauſali
quia ad hoc ut fiat intellectio p̃requiritur receptio inten
tionũ in intellectu materiali,quia ſcribit Cõ.in com. 16.
Intellectus materialis eſt paſsio,& actio,& prius eſt paſ
ſio, quã actio:quia prius recipit intentiones uľes , poſtea
fit actiuus ,p̃ducendo intellectionẽ. Non enim intellectio
quã cõmuniter experimur in nobis,producitur ab intelle
ctu agẽte,ſed ab intellectu poſsibili,quia per intellectum
agẽtẽ.ſecundum Auer.& antiquos Peripateticos,homo
nõ intelligit in principio,ſed in poſtremo,ut fingunt. Vn
de Com.accuſat Auemparẽ.in.3 .de Anima,cõ .59 .aſſerẽ
tem per intellectũ agentẽ nos cognoſcere infinita in pro
poſitione uniuerſali. Dicit enim ꝙ iudicium ,& diſtinctio.
attribuitur in nobis intellectui materiali,& nõ intellectui
agenti. Vnde Ariſto.in.3 .de Anima,in principio dicit,De
parte autem animæ per quã anima intelligit, & ſapit , ibi
Themiſtius,& Cõmentator exponunt i.per quã nos ſapi
mus,& intelligimus,& patet ꝙ ille eſt intellectus materia
lis,& nõ agens,de quo loquitur in princi.3 .de Anima.

Digreſſio de intellectione quæ eſt intellectus agentis,& quomodo intellectus poſsibilis et materialis. Tex. com.

Ca.de odoribus uerſus finem.

Aduerſus Io.de Gandauo, Literæ Ao. correctio.

3.de aĩa.

Abſtractum nõ poteſt moueri 3.Meta.te.com.7 &.9.

Abſtractæ res ſunt priores in eſſe entibus non abſtractis.6.
Meta.com.3.

Abſtractæ intelligentiæ attribuuntur corporibus cœleſti
bus,ſicut anima corpori.8.Meta com.ultimo . Expono,
quo ad mouere nõ quo ad formalem inhærentiã :ut ex
ponit Cõmenta.in.2.Cœli.com.3.& in.2.capite libri de
ſubſtantia orbis.

Abſtractorum entium illud quod digitur propter ſe,& de
ſideratur propter ſe.eſt in fine ſimplicitatis unitatis,& mo
bilitatis.12.Meta.commen.37.& textu. Vbi Commenta
tor notat Ariſto.ponere differentiam inter primum prin
cipium,& alia entia abſtracta,quia alia uidentur eſſe ele
cta,& deſiderata propter alia.ſed principium eſt electum
per ſe,& amatũ ab oĩbus,& tale eſt ens perfectum in fine.

Abſtractum,& concretum(quæ Commentator appellat
principale,& ſumptum:nam concretum, ſeu denomina
tiuum ſumitur a principali)differũt,quia ſumptum, ſigni
ficat illud quod ſignificat principale,& magis. Vita enim

ſignificat

ſignificat aliquid nõn in ſubiecto, uiuum autem ſignificat aliquid in ſubiecto: ſignificat enim formam in materia, & habitum in ſubiecto. 12. Meta. cõ. 39. Nota tamẽ ꝙ nomen tale denominatiuum primo ſignificat accidẽs & ſecũdo ſubiectum: ut ſcribit Comen. 5. Meta. com. 14. contra Auicennam. Et ideo dixerunt Sapientes, ꝙ cõcretum principaliter ſignificat formam, ſed connotatiue dicit ſubiectum.

Abſtractæ formæ a materia ita ſe habent, ꝙ diſpoſitio, & diſpoſitum in eis ſint unum in eſſe, & duo in conſideratione. 12. Meta. com 39.

Abſtractum eſſe, impoſſibile eſt demonſtrari, niſi uia motus. 12. Meta. com. 5 idem primo Phyſi. com. ultimo. & 8. Phy. com. 3 idem. 2. Phy. com. 22. & 26.

Abſtractarum ſubſtantiarũ nulla eſt quæ non moueat, quia tunc inueniretur in diſpoſitione diminuta. 12. Meta. com. 48. & elicitur ex textu.

Abſtracta animæ operatio eſt, quæ fit ſine inſtrumẽto corporali, & nõ eſt in rebus exiſtẽtibus in corpore. Si autem operatio animæ fuerit in rebus exiſtentibus in corpore illa non erit abſtracta. primo de Anima, cõ. 13. Vbi aduerte ſecundum mentem Auer. duas conditiones requiri ad qualitatem abſtractionis operationis animæ. Prima ut nõ fiat per organũ corporale, ita ꝙ non dependeat a corpore, ut a ſubiecto. Secunda ut non ſit in rebus exiſtentibus in corpore, id eſt ꝙ non dependeat ab aliquo exiſtente in corpore, ut ab obiecto: & iſta eſt operatio ſempiterna, & abſtracta intellectus agentis intelligentis Deum, & æternas ſubſtantias. Sed illa operatio animæ, quæ non fit per organũ corporeum, & tamen eſt in rebus exiſtentibus in corpore, ita ꝙ dependet obiectiue a corpore, illa inquam nõ eſt abſtracta, ſicut eſt operatio intellectus poſſibilis: licet intellectus talis nõ ſit depẽdẽs, ſed ſit abſtractus a corpore. Vnde Auer. ſententia ea mente Ariſt. tenet intellectum materialem quo ad ſubſtantiã eſſe abſtractũ a corpore, ſed quo ad operationẽ eius nõ eſſe abſtractũ, quare intellectio eius fit cũ imaginatione. Et hoc eſt, quod notauit Com. in primo de Anima, com. 12. ubi dicit ꝙ hæc eſt ſentẽtia eius in intellectu materiali, ꝙ ipſe eſt abſtractus a corpore, & nihil intelligit ſine imaginatione. Et ſi iſta eſt opinio Ariſ. uidetur ꝙ ſit fundata ſuper iſta ratione, quia Natura (ut dicit Ariſt.) eſt cauſa omnis ordinationis. ex 8. Phy. tex. cõ. 55. & in 8. de natura animaliũ cap. primo Natura per media trãſit ad extrema. Cũ autem ſit duplex genus formarũ extremarũ, ſeu uirtutum (quædam enim ſunt immerſæ materiæ utroq; modo, & quo ad ſubſtãtiã & quo ad operationem, quædam uero utroq; modo ſeiunctæ) in primo gradu ſunt omnes formæ eductæ de potentia materiæ, in quibus tamen eſt latitudo. quia diſtãtiæ entium ſunt ualde diuerſæ. In ſecundo uero gradu ſunt Deus, & ſeparatæ intelligentiæ quæ etiam inter ſe diſtãt, ut patet. 12. Primæ Phiæ. cõ. 44. Et ideo fuit neceſſarium, ut inter iſta duo extrema caderẽt media. Talia autem (ut oſtendit natura diuiſionis) ſunt, uel eſſe poſſunt, aut imaginari eſſe: uel quia aliquid ſit abſtractũ quo ad operationem & nõ quo ad ſubſtantiam, uel ecõtra ꝙ ſit abſtractũ quo ad ſubſtantiã, & dependẽs quo ad operationem. Primum dari nõ poteſt, quia operatio emanat a potentia, & potẽtia ab eſſentia, & ideo ſi opatio erit abſtracta, & ſubſtantia immerſa, tunc operatio eſſet ſine potẽtia, aut eſſentia operãte, quod eſt impoſſibile. quia non poteſt operatio tranſcẽdere eſſentiã, aut potentiã operantẽ. Relinquitur ergo aut ſolum in re poſſi eſſe aliud quod ſecundum ſuã ſubſtantiã eſt abſtractũ a corpore, & in operatione depẽdet a corpore, & hoc eſt natura intellectus materialis.

Digreſſio qualiter aliq operatio ſit abſtracta. Ad qualitatem abſtractionis operationis aiæ duæ conditiones requiruntur.

Genus formarum duplex.

Vnde ex hoc ſcire poteris quantũ deuiauerit a uia Peripateticorũ Petrus ille Põponatius, in ſuo libello de mortalitate animæ, qui ſuã intentionẽ fundauit in hoc fundamento, ꝙ omnis ſubſtãtia abſtracta a corpore habet operationem abſtractã a corpore. Aequiuocatio decepit eũ, qa hæc natura media ipſum latuit, ſicut in ſimili dicit Ariſ. contra antiquos qui negabant generationem, quia latuit eos natura media inter nõ ens ſimpliciter, & inter ens ſimpliciter, & paralogizabant ex æquiuocatione. Sed hæc uiſa natura ſoluit oẽm eorũ ignorãtiã, ita in propoſito habentẽ. Abſtractũ æquiuoce dicitur de intellectu materiali & de aliis ſeparatis intelligentiis, (ut dicit Auer. in lib. Deſtruct. diſpu. 5 in ſolu. 3. dubii.) & hoc rationabiliter, nam ſcientia æquiuoce dicitur de ſcientia noſtri intellectus, & de ſcientia intelligentiarũ. 12. Meta. com 51. & in lib. Deſtruc. diſpu 6 Et ideo licet uere abſtracta, quæ per eſſentiã intelligunt, habeant operationẽ uere abſtractã, quæ, nullo modo a corpore, neq; ſubiectiue, neq; obiectiue dependet, tamen de infinito abſtractorum, quod mediat inter uere materialia, & uere abſtracta, falſũ hoc. Vnde etiam multa uerificantur de illis, quæ de intellectu materiali non uerificãtur, quia iſte eſt cauſatus ab obiecto, illi ſunt cauſa, & ſcientia in hoc eſt qualitas, in illis eſt ſubſtantia, & ſcientia hoc habet ignorantiam oppoſitam, illis uero nullum eſt oppoſitum, & multa id genus.

Aduerſus Pet. Põponatium de mortalitate animæ.

Abſtractæ ſubſtantiæ non poſſunt eſſe cauſæ, neq; ſecundũ formas, neq; ſecũdum actiones iſtorum generabilium, & corruptibilium. primo Meta. cõ. 31. quod ſic intelligo, Arguit enim Phs ibi contra Platonẽ qui ponebat ideas eſſe cauſas formales, & agẽtes reſpectu corruptibilium, & generabilium. Formas quidem dantes eſſe formaliter, quia aſſerebat, ꝙ Socrates, & idea Socratis, erant idem formaliter, & dicebat ꝙ erãt cauſæ effectrices immediate. Caueant igitur qui ponũt animam intellectiuam eſſe formã formaliter inhærentem homini, in uia Auerrois.

Contra ponẽtes aiam intellectiuã ſcdm Auer. eſſe formã dantẽ formaliter eſſe.

Abſurdum eſt ſimul quærere ſcientiam, & ſciendi modum 2. Meta. com. 15. Vbi aduerte ꝙ per modum ſciendi Cõmen. exponit Logicam, etenim ſecundum Alexan. & antiquos Peripateticos, Logica proprie non eſt ſcientia, ſed modus ſciendi, ſeu organum utriuſq; Philoſophiæ. Nam in Speculatiua ſcientia docet diſcernere uerum a falſo, in Practicis uero, bonum a malo. Vnde caueant qui dicunt Logicam eſſe ſciẽtiam proprie dictam, & ultra hoc ꝙ ſit Speculatiua. Nõ enim uidẽtur ſcire quid nominis Theorici. Nã (ut inquit Alex.) Theoricũ dicitur, [illegible] quod eſt [illegible], hoc eſt a contemplandis Diuinis rebus. In entibus autẽ rationis, & ſecundo intellectus, nihil Diuinitatis eſt uidere. Vnde Ariſto. 6. in Primæ philoſophiæ abiicit a conſideratione ſcientiæ Diuinæ ens in anima, quia eſt ens diminutum. Licet igitur in Logica fiant rationes neceſſariæ, non tamen ſunt demonſtratiuæ. Stat enim aliquã rationem eſſe ex ueris ſemper: & tamen non erit ratio demonſtratiua, ſicut dicit Commen. in. 4. Phy. com. 20. ſed appellantur Dialecticæ demonſtrationes. De hoc tamen uide in quæſtiõibus Miſcellaneis diffuſe. Vnde ſi aliquando inuenitur Logicã dici ſcientiam, illud eſt ſecundum communitatem nominis.

Quod logica non ſit ſcientia ſpeculatiua.

Acari animal nomine, omnium animalium minimum eſſe uidetur, & eſt candidum, & naſcitur in cera uetuſta, Ariſ. in. 5. de Natura animalium. cap. 32.

Accidentia, & uniuerſaliter omnia quæ ſunt in ſubiecto, ſicut forma in ſubiecto, impoſſibile eſt, ut p ſe moueri poſſint. 4. Phy. cõ 32. idem. 5. Phy. com. primo.

Accidentis ſunt duo modi, uidelicet attribuere accidẽti rei illud quod attribuitur rei, & attribuere toti illud quod attribuitur parti. 4. Phy. com. 45.

Accidentalitas inuẽta i motoribus, qui ſunt hic, aliqd operatur in eſſe eorum. Sed accidentalitas in motoribus planetarum nihil operatur. 8. Phy. com.

Accidentia non poſſe permanere per tempora, dixerunt loquentes in lege Maurorum. 8. Phy com. 78.

Accidentia inſeparabilia diffiniuntur per ſubiecta, ſed non ſubiectum per illa 1. Phy cõ 29. & 7. Met. te. com. 17. 19. & 40. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Accidentale ſumitur duobus modis, uel ut opponitur naturali, uel opponitur eſſentiali. primo Cœli com. 14.

Accidentium eſſentialium conditio eſt, ut cognitio eorum ſequatur cognitionem ſubſtantiæ. 2. Cœli, cõ. 40. idem primo de Anima, te. cõ. 11. & 4. Phy. com. 33.

Accidentia de quibus artifex conſiderat ſunt duobus modis, quædam exiſtunt in ſuo ſubiecto eſſentialiter, & primo, quædam exiſtunt ſimilitudine ad accidentia exiſtētia in ſubiecto alterius ſcientiæ.3, Cœli, com.7.

Accidentia ſunt diuiſibilia duobus modis 3.Cœli, tex.cōmen.7.

Accidentia exiſtentia in re generata, exiſtunt a generante, tamē mediante forma generati, & ita eſt de motu.3.Cœli, com.28.idem.8.Phy.tex.com.32.

Accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendum quodquid eſt. primo de Anima, tex.cōm.12. Vide conditiones requiſitas poſitas per lucidiſſimū Themiſtiū, & etiam per Auerroem.

Accidens alicui accidit non ſecundū quod eſt, & quod accidit alicui, non ſecundū quod eſt, neceſſe eſt ut ſeparetur ab eo.3.de Anima.com.28. Vide.primo Cœli, com.14. & .4.Phy.com.31.43.67. & .2.de Anima, com.133.

Accidentium quędam ſunt exiſtentia in indiuiduis ſubſtantiarum ſimplicium, & quædam in indiuiduis ſubſtantiarum compoſitarum, uel in habentibus animam, uel in carentibus anima. Et commento libri de Diuinatione ſecūdum quietem.

Accidentia quæ non tranſmutant ſubſtantiam differentis, ſunt cōmunia utriq; corpori.2.cap.de Subſtantia orbis.

Accidentium generatio non eſt neceſſe, ut fiat a ſibi ſimilibus, nec in genere, nec in ſpecie: ut dicit Ariſtote. in Meta. 2.cap.de Subſtantia orbis.2, Cœli, com.42.7.Meta.com.31.12.Meta.tex.com.13.& com.18.

Accidentium prædicatio de ſubſtantiis, & accidentium de ſeinuicem, eſt per accidens. primo Meta.com.30.idē primo Poſteriorum.

Accidentia attribuuntur ſubſtantiæ non quia eſt agens, aut finis eorum, ſed quia conſtituuntur per illam, & eſt ſubiectum eorum.4.Meta.com.2.

Digreſſio de diuiſione entis.

Accidentium entis quædam ſunt opinabilia, & quædam ſunt entia.3 Meta.tex.com.6. Inde collige ꝙ diuiſiones entis ſunt multiplices & diuerſarum rationum, quia quædam ſunt per entia rationis, ut per ſe, & per accidens, per complexum, & incomplexum, & id genus. & quędā ſunt ex natura rei, ut diuiſio entis per ſubſtantiam, & accidens, per potentiam, & actum, per unum, & multa. Tales enim diuiſiones ſunt entis extra animam, quod eſt ſubiectum ſcientiæ Diuinæ. Et ſecundum iſtas tres diuiſiones ſcientia Diuina eſt diuiſa in tres partes, ut bene notat Commē. in Procemio ſuper.7.Primæ philoſophiæ. Et ex hoc patet error illorum qui ponunt ens in ſua maxima cōmunitate ſecundum quam dicitur de entibus realibus, & rationis, eſſe ſubiectum adequatum in ſcientia Diuina, eo modo quo de ente uidetur loqui Ariſto.in.4.Meta.tex.cō.2. ubi loquitur de ente in ſua maxima cōmunitate, ſecundū quam dicitur de omnibus, & de affirmationibus, & priuationibus, & negationibus: ubi etiam (ut notat Cōmenta.) dicitur de ſecundis intellectis, & uniuerſaliter ſunt res Logicæ. intantum ꝙ Franciſcus ille de Mayrone uoluit ens iſto modo tranſcēdentius ſe ſumptum, eſſe uniuocum enti reali, & entibus rationis. Sed iſti multum deuiant a doctrina Ariſto nam Ariſto. poſita diuiſione entis per ens in anima, & extra animam, & per ens per ſe, & per accidēs in.6.Meta. excludit a conſideratione ſcientiæ Diuinæ ens per accidens, quia non eſt terminatum, neq; habet cauſas terminatas ex quibus ſciri poſſit, et excludit ens in anima, quia eſt eius diminutū Et per cōſequens omnes libri præcedētes ſeptimum Metaphyſicæ, ſunt tanquā præparatorii, ſicut bene notauit Com. ubi ſupra. Amplius, ens quod dicitur de affirmatione, & negatione, eſt pure æquiuocū, ſicut expræſſe notat Commen.7.Met.cō.15. Pure autem æquiuocum non poteſt eſſe ſubiectum in aliqua ſcientia licet enim (ut notat Commē.in.4.Meta.) in pure æquiuocis reperiatur prædicatum uerum, ut iſta: Omnis canis eſt pulcher. nō tamen in talibus reperiuntur prædicata eſſentialia, id eſt prædicata per ſe primi, aut ſecundi modi dicēdi per ſe, quæ ingrediuntur in ſimpliciter ſcibilibus, ut docuit Ariſto.in.1.Poſter.analyticorum.

Error aliquorū in aſſignādo ſubiectū ſcientiæ diuinæ.

Lapſus Frāciſcus may. circa uniuocationem entis.

In procem. 7. Meta.

Te. cō.11.

Accidens accidenti non accidit, niſi quia ambo eidem accidunt.4.Meta.tex com 24.

Digreſſio de duplici prædicatione naturali, & præternaturali.

Accidentium attributio ad ſubſtantiam eſt eſſentialis, uerbi gratia, muſica in Socrate. ſed attributio accidētis ad accidens eſt per accidens.4 Meta.tex.com.16. Vbi aduerte ꝙ Commen. declarans quomodo accidētia de ſubſtātiis dicantur eſſentialiter, dicit, Quia iſta prædicatio conuenit cum prædicatione ſubſtantiali in hoc, quod eſt ſecundum curſum naturalē. Accidentia enim exiſtunt in ſubſtātiis per ſe, & attribuuntur eis eſſentialiter, & ſecundum ꝙ ſubſtantiæ diſponuntur per illa ſunt accidentia ſubſtātiarum. Attributio autem accidentis ad accidens non eſt eſſentialis. Vbi animaduerte ꝙ ſecundum Peripateticos duplex eſt prædicatio, naturalis uidelicet, & præter naturā: ſicut bene notat Com.in.7.Primę Philoſophiæ, in cō.59. Vbi ſcire debes ꝙ (ut dicunt Logici) prædicatum habet modum formæ, & ſubiectum habet modū materiæ: ideo propoſitiones ſpecificantur a prædicatis, & non a ſubiectis. Et quia reſpectus ſuperioris ad inferius eſt, reſpectus continentis ad contentum, & totius ad partes, talis autem reſpectus eſt, ſicut reſpectus formæ ad materiam. De continente ad contentum, patet.4.Cœli, & mundi tex cō.23. De toto, & partibus patet.ex.6.Meta com.35. Similiter quia diſpoſitio accidentis ad ſubſtātiam, & reſpectus formæ ſecundum quid perficientis ad ſubiectum tanquā ad materiam. Subſtantia enim, ut ſcribit Commē.in.4. Meta. com.2. non eſt cauſa accidentium, neq; ſecundum agens neq; ſecundum finem, ſed quia eſt ſubiectum eorū, & conſtituuntur per illam. Vnde ſequitur ꝙ quotieſcunq; ſuperiora prædicantur de inferioribus, aut accidentia de ſubſtantiis, ſiue ſint propria, ſiue communia, omnes iſtæ prædicationes ſunt naturales, quia in talibus prædicatur, id quod debet prædicari, & ſubiicitur id quod debet ſubiici ſecundū naturam. nam ſecūdum naturam illud aptum eſt prædicari, quod habet reſpectum formæ, & illud eſt aptū natum ſubiici, quod habet reſpectum materiæ. Ex quo ſequitur ꝙ quoties prædicantur inferiora de ſuperioribus, aut ſubiecta de accidentibus, aut accidētia de accidētibus, aut idem de ſeipſo, omnes iſtæ prædicationes ſunt non naturales: nam in talibus prædicatur id quod nō habet habitudinem formæ. & ſubiicitur id quod non habet habitudinem materiæ. De primis duobus modis clarum eſt, nam quando prædicatur inferius de ſuperiori, aut ſubiectum de accidente, non eſt habitudo prædicati ad ſubiectum habitudo formæ ad materiam. De tertio etiam, ubi prædicatur accidens de accidente, nō eſt habitudo ſubiecti ad prædicatum habitudo materiæ ad formam: quodlibet enim accidens eſt forma in ſe, & ideo ſi unū ſit materia alterius, hoc eſt per accidens, uidelicet reſpectu ſubiecti tertii, cui ambo accidunt. Similiter prædicatio in quā idem prædicatur de ſeipſo eſt præter curſum naturalem. Cum enim materia ſit primo diuerſa a forma, impoſſibile eſt, ut idem reſpectu ſuimet habeat reſpectum materiæ ad formam: & ideo iſta prædicatio eſt in fine prædicationis exeuntis a naturali prædicatione. Vnde Cōment. in primo Priorum, in Digreſſione de quarta figura cōtra Gal. infert ꝙ data quarta figura, ſequitur ꝙ idē ſit prædicatum de ſeipſo quod eſt in fine abominationis. Et in.4. Meta.cō.3. dicit ꝙ prædicatio in qua idem prędicatur de ſeipſo eſt nugatoria Licet enim Porphyrius dixerit indiuiduū de uno ſolo prædicari, illud tamen nō eſt ſecundū curſum naturalem. Vnde Ariſt. animaduertens ad iſtud dixit in Prædicamentis, a prima ſubſtantia nullam eſſe prædicationem, ſcilicet naturalem, & proprie dictam, de qua eſt ſcientia. Et animaduerte ꝙ licet triplex dicatur eſſe prædicatio per accidens, quarū una eſt quando accidens prædicatur de ſubiecto, ſecunda quando de accidente prædicatur ſubiectum, tertia quando accidens prædicatur de accidente: ꝙ prima ſola dicitur prædicatio naturalis, duæ uero reliquæ ſunt præter naturā. Et prima ex hoc ꝙ eſt ſecundum curſum naturalē, comparata ad alias duas quæ ſunt

Prædicatio duplex.

Com. 18.

In c. de ſpe. Ca. de ſubſtantia. Nota de triplici prædicatione accidentis.

præter

præter naturæ ordinẽ, quodammodo eſſentialis dici poſſit, quia aſsimilatur prædicationibus ſubſtantialibus & ꝑ ſe, quæ ſunt ſecundum curſum naturalem. Ex quo patet ſecundum Peripateticos, prædicationes per ſe & eſſentiales non cõuerti in per ſe, quia impoſsibile eſt ambas eſſe prædicationes ſecundum curſum naturalem. Et prædicationes per ſe quæ ingrediuntur demonſtrationem ſimpliciter, debent eſſe ſecundum curſum naturalem, ſicut elici-
Tex.c.38. tur ex Ariſto. primo Poſteriorum, ubi probat ꝙ in prædicatis per ſe non eſt proceſſus in infinitum, nec in ſurſum, nec in deorſum. Et ibi pulchre elicitur diſtinctio prædallegata de duplici prædicatione ſecundum naturam & præter naturã, ſicut bene ibi notauit Io. Grammaticus. Et hoc etiam pulchre elicitur ex doctrina Cõmentatoris in præſenti loco, ſicut potens bene perpendere. Hic tamen conſidera, quæ ſit prædicatio magis præter naturam an quãdo ſubiectum prædicatur de accidente, an quando accidens de accidente prædicatur.

Accidens impoſsibile eſt ut ſit ſine ſuo ſubiecto. 4. Meta. cõmen. 25. Idem primo Phy. te. com. 14. & 39. & 7. Meta. te. com. 2.

Accidens ſecundum rationem eſt toto prius, ut muſicũ homine muſico: non enim contingit muſicum eſſe, non exiſtente aliquo muſico. 5. Meta. tex. com. 16. & eſt in cap. de Priori.

Accidentiũ diffinitiones ſignificant plures intentiones una intentione, quia in diffinitionibus accidentium ſumuntur ſua ſubſtantia, & ideo dicuntur habere aliquam diffinitionem. 5. Meta. cõ. 34 uide. 7. Meta. 12. 17. 18. 19.

Accidentium quædam ſunt ſeparabilia, quædam uero inſeparabilia. Meta tex. com. ultimi.

Accidens multis modis dicitur. 7. Meta tex. com. ultimi.

Accidentaliter euenientia non habent cauſam terminatam. ibidem. & 2. Phy. tex com. 49. & 50.

Accidẽtis primus modus poſitus in. 5. Meta & ſecũdus differunt, quia primus eſt de caſu, ſecundus eſt de ꝑdicabilibus per accidens. Item primus modus eſt cauſa, ſed ꝑ accidens, ſed ſecundus modus non eſt cauſa. 5. Meta. com. ultimo. Vide clare de hoc in. 2. Phy. com. 39. ubi animaduerte ꝙ iſta differentia fuit notata per lucidiſsimum Themiſtium, in. 2. Phy. loco prædallegato. Vide illum ſi placet

Accidens uidetur propinquum non enti. 6. Meta. tex. com. 4. & ratio, ut inquit Commen. eſt, quia tale quod eſt per accidens raro fit.

Accidens illud eſſe dicimus quod neq; ſemper neq; frequẽter euenit. 6. Meta. tex. com. 5.

Accidentaliter factorum cauſæ ſunt ſecũdm accidens. ibidẽ.

Accidentia non dicuntur entia niſi quia ſunt diſpoſitiones entis, & multi homines negant ea eſſe: albedo enim non eſt album. 4. Meta. com. 2. idem. 7. Meta. te. commen. 2. & 12. Meta. tex. com. 3.

Accidẽtia dicuntur entia eo quia taliter entis. 7. Primæ philoſophiæ, te. cõ. 2. Nota ꝙ ly quia, eſt redditio cauſæ materialis, ſicut exponit iſtam auctoritatem Auer. in. 4. Meta. tex cõ. 2. ubi dicit: Quod licet hoc nomẽ ens dicatur multis modis, tamen in omnibus dicitur ens: quia attribuitur primo enti ſubſtantiæ, & iſtę attributiones in unoquoq; ſunt diuerſæ. Prædicamenta enim attribuuntur ſubſtãtiæ non quia eſt agens aut finis eorum, ſed quia cõſtituuntur per illam, & ſubiectum eſt eorum: & uniuerſaliter non dicũtur entia, niſi quia ſunt diſpoſitiones entis, & multi homines negant ea eſſe. Albedo enim non eſt, ſed album. Vide quæ ſcripſi in proprio Theoremate de hoc in Theorematibus meis.

Accidens nullum ſeparabile eſt a ſubſtãtia. 7. Meta. tex. cõ. 4. & 12 Meta. tex com. 3. Idem primo Phy. te. com. 14.

Accidentia nõ ſunt quæſita ꝑ ſe, ſed ſcdm quod ſunt diſpoſitiones ſubſtantiæ demonſtratæ. 7. Meta tex. cõ. 4.

Accidentia q̃libet ſunt poſteriora tpe ſubſtantia. Nã ſi fuerint ſeparabilia, clarum eſt: ſi uero fuerint inſeparabilia, illud ueritatem habet ratione ſubiecti, quia ſubiectum ex quo generatur ignis, eſt prius igne & calore eius. Com. 7. Meta. com. 4. Michael Epheſius locum illum aliter interpretatur. Vide etiam, ſi placet, expoſitionem noſtram in Theorematibus noſtris.

Accidentium ſubiecta ſunt alia a naturis eorũ, & ideo ſubiecta non ſunt genera eorum. 7. Meta. com 13.

Accidentia non habent diffinitionẽ ſimpliciter, ſed habent ſermonem qui eſt maioris declarationis quam nomẽ. 7. Meta. tex. com. 14.

Accidentia licet non habeant quidditatẽ ſimpliciter, habẽt tamen aliquam quidditatem. 7. Meta. tex. com. 14. & 15.

Accidẽtia ſi quis dixerit habere diffinitiones, dicet ipſa habere magis q̃ habent: & qui negat ea habere diffinitiones dicit ea non habere illud quod habere debent. Cõment. 7. Meta. cõ. 15. ubi Com. documentũ apponit dicẽs, illud etiam dictum fuiſſe propter antiquos, qui de hoc duas habuerunt opiniones. Sed ipſe induxit tertiam quæ eſt uera, & eſt ꝙ rũ diffinitiones ſint duobus modis, uidelicet ſimpliciter, & modus conueniens naturæ rei cuius eſt diffinitio: & ideo licet accidentia nõ habeant diffinitionem ſimpliciter, habent tamen aliquam diffinitionem.

Accidentia ſunt in ſubiectis duobus modis. 7. Meta. com. 18. 17. & primo Phy. 19.

Accidentia per accidens non habent diffinitionẽ omnino ſed bene accidentia eſſẽtialia, quia diffinitio ſignificat res terminatas in diffinito. 7. Meta. com. 18.

Accidentia per accidens inhęrentia ſuis ſubiectis, quando accipiuntur in ſuis ſubiectis eſſentialibus, habent nomina q̃ ſignificant utrunq;, ut ſimitas. 7. Meta. cõ. 18. Inde colligo de intentione Auer accidẽtia per accidens poſſe comparari ad duplex ſubiectum, uidelicet proprium, & ſic reſpectu eius ſunt eſſentialia, & diffiniuntur ꝑ illud, ut ſimitas per naſum. Et ad ſubiectum extraneum, & ſic ſunt per accidens reſpectu illius & ſic non habent diffinitionem datam per illud. Vnde iſta propoſitio eſt ſatis uulgata in doctrina eius, ut patet primo Coeli. com. 14. ubi ſcribit, ꝙ naturale in aliqua ſpecie neceſſarium eſt ſit prius accidente, & impoſsibile eſt ut poſterius ſit ſine priori, & ꝙ aliquid ſit accidentaliter & nunquam naturaliter. Conſimile habetur in eodem libro primo de Coelo, in com. 62. & in 4. Phy 43. & 67. idem. 6. de anima, com. 133. tertio de Anima. com. 28 & eſt ſententia. Ariſto. in. 2. Phyſi. in trac. de caſu & fortuna. in te commẽ. 66. ubi expreſſe habetur, ꝙ nihil per accidens eſt natura prius eo quod eſt per ſe, & ita cum poſterius non poſſit eſſe ſine priori, impoſsibile eſt ſimpliciter, ꝙ aliquid ſit accidentaliter, & nunquam eſſentialiter.

Accidentia quodammodo habent diffinitionẽ & quodammodo non habent. Nam ſi per diffinitionem intelligitur illud quod dat quidditatem uel propriam ſibi, & conuenit nomini ſine additione & reiteratione, tũc diffinitio nõ erit niſi ſubſtantiarum, & cum fuerint accepta alia q̃ ſunt præter ſubſtantiam ſecundum ꝙ ſunt entia, continget ut habeant diffinitiones. 7. Meta. com. 19.

Accidentia ſecundum ꝙ ſunt paſsiones ſubſtantiarũ prædicantur de ſubſtãtiis, ſecundum nomina, ſed ſecundum diffinitiones non poſſunt prædicari. 7. Meta. com. 21. idẽ in Prædicamentis.

Accidentia magis dicũtur pati q̃ generari, quia generatio proprie eſt ſubſtantiæ. 7. Meta. cõ. 22. Credo cauſam eſſe quia ex primo de Generatione. ca. de facere & pati, & eſt in tex. cõ. 50. Paſsio eſt merito contrarietatis, & generatio non eſt de contrario in contrarium, ſed de cõtradictorio in contradictorium, ut patet. 5 Phyſi. tex com. 7. ideo accidentia magis dicuntur pati q̃ generari.

Accidentium generatio quomodo eſt ſimilis generationi ſubſtantiarum. 7. Meta. com. 34.

Accidentia poſſunt accipi loco differentiarum ſubſtantialium propter latentiam differentiarum ſubſtentialium. 8. Meta. com. 5. & 7. Meta. com. 41

Accidens nullum prius eſt iis, quæ ſunt ſecundũ ſe. 12. Meta. cap. 7. & in. 1. Phy te. com. 36.

Accidentium radix eſt ꝙ ab aliis ſubſtẽtãtur, & quidditatẽ

Actio primitus attribuitur enti propter formam,& iſta cō uertitur.ſecundo de Anima,com.24.

Actio & paſsio in patiente ſunt,& non in agente . ſecundo de Anima,tex.com.140.

Actio intellectus eſt duplex , formatio & fides.3.de Anima,te.com.21.idem.5.Meta.com.34.

Actio intellectus quæ eſt formatio,ſemper eſt uera:nō autem actio quæ eſt fides.3. de Anima,tex.& com 26.

Actio iſta quæ eſt creare intellectu & facere ea,eſt prior in nobis q̄ intelligere ea,ſicut dixit Alex.3.de Anima.cō.36.

Actio aīæ ſenſibilis eſt cōis aīæ & corpori,quia non ſit niſi per inſtrumenta tex.cō.ſuper libro de Somno & uigilia.

Actio alicuius agentis,aut motus in aliquo patiente, in reſpectu agentis dicitur actio,& in reſpectu patiētis dicitur paſsio.5.Meta.cō.25.idem tertio Phy.20.

Actionis malitia demonſtratur in idiomate græco p̄ priuationem,tam in animatis q̄ in inanimatis.5.Meta.com.17.

Actio cum paſsione proprie non eſt idē,ſed cui hęc inſunt motus.3.Phy.tex.cō.22.Vbi animaduerte de mente Philoſophi,actionem & paſsionem fundari in motu tāquam in ſubiecto:& quia unus & idem eſt motus qui per reſpectū ad motorē ſic agit ut agit in mobile,quod nihil aliud eſt q̄ mouere,ut dixit Philoſophus.3.Phy te.cō 15.ſic dicitur actio. Per reſpectum aūt ad mobile,ut recipitur in eo a morte,dicitur paſsio.Nā ut dicit Com.ibi,Mouere eſt actio motoris in rem motam,& moueri eſt actio moti a motore.Ideo actio & paſsio dicuntur eadē ſubiecto, ſed nō ſunt ſimpliciter & proprie eadem.Identitas enim proprie & ſimpliciter eſt a forma,non a materia , & quia alia eſt forma & ratio actionis, & alia eſt forma & ratio paſsionis,ideo nō ſunt eadē ſimpliciter,& proprie . Vnde licet Ariſt.in tex.22.ibidem dixerit,At uero neq; ſi doctio & diſciplina idē,& adiſcere cum docere idem : illud (ut notat Alexan.& Themiſtius)debet legi & intelligi ex ſuperabundanti,ita q̄ gratia diſputationis ſi concedatur actionem,& paſsionem,& doctrinam & diſciplinam eſſe eadem,non tamen ſequeretur agere & pati , & docere & addiſcere eſſe eadem: quia aliquid cōnotant concreta,quod nō connotant abſtracta.Tamen ſecundum rei ueritatem, actio & paſsio non ſunt proprie eadem,ita iſta auctoritas eſt de mente Philoſophi abſolutè adducta ,& non ex ſuperabundāti & diſputationis gratia.Et eſt in ſimili,quia licet album & dulce ſint eadem ſubiecto ,non tamen ſimpliciter & proprie ſunt eadem:quia alia eſt forma albi in quantum album,& alia eſt forma dulcis inquantum dulce Et inde bene colligitur hoc. Collige etiam ex præſenti loco quomodo in intelligentiis abſtractis , & in rebus neceſſariis non reperitur uerum agens,quia uera actio & uera paſsio fundantur in motu uero ,qui eſt actus entis in potentia,inquantum in potentia . Et quia in ſempiternis non eſt uera potentia nec uerus motus,ſed ſolum eſt motus æquiuocus,& ſecundum ſimilitudinem, ideo etiā ibi eſt actio ſecundum ſimilitudinem . Intellectio enim Dei eſt motus æquiuoce dictus,ut notat Com.in.8.Ph.in cō.40.Et quia illa eſt cauſa efficiēs totius entis,ſic intellectus diuinus eſt actiuus ſecundum ſimilitudinem. Sic intellige dictum Com.12.Meta.cō.44.ubi dicit q̄ in abſtractis nō eſt agens niſi ſecundum ſimilitudinem,quia uera actio fūdatur in motu:& ibi non eſt motus uere,ſed æquiuoce,& ſic actio ibi,ſi qua eſt,eſt ſecundum ſimilitudinē ,quia fundatur in motu æquiuoco,pro quāto ſcientia Dei eſt cauſa omnium entium.12.Meta.te.com.51.

Actiones proprie rerum ſunt illę,ex quibus peruenitur ad notitiam eſſentiæ rerum occultarum.7.Meta.cō. 9.idem 4.Cœli cō.2.& in libro Deſtr.diſp.6.in ſolutione.6.dub.

Actio agentis nihil aliud eſt q̄ extrahere illud quod eſt in potētia ad actum.7.Met.cō.18.&.8.Meta.cō.15.12.Met. cō.18 &.44.& Deſtru.diſpu.2.in ſolutione.5dub.

Actio agentis non pendet a ſubiecto ſine forma,neq; a forma ſine ſubiecto.7.com 31.

Actio agentis dependet a ſubiecto ſecundum q̄ ſubiectum dependet a forma,quia ſubiectum non habet eſſe niſi per formam ibidem.

Actiones non diuerſantur niſi p̄ diuerſas eſſentias , & ideo cum entia non habuerint actiones proprias,nō habebunt eſſentias proprias.9.Meta.tex.com.7.

Actio alia immanens,alia tranſiens.9.Meta.tex.com.16.

Actio agentis nō dependet ab eſſe i tempore priuationis, quod eſt eſſe in potentia,neq; dependet ab eſſe in actu inquantum in actu,neq; de priuatione inquantū priuatio, immo de eſſe defectibili cui cōiuncta eſt priuatio .Vnde actio agentis nō dependet a priuatione,quia priuatio nō eſt actio,neq; dependet de eſſe in coniuncto priuationi, id nanq; quod habet eſſe in ultima perfectione non indiget aliquo dante eſſe.Ex libro Deſtru.diſpu.3 in ſolutione.8.dub. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Actio quandoq; ſumitur pro paſsione.5.Phy.com.38.

Actio animæ uidetur in capitulo qualis & non quanti . primo de Anima,com.68.

Actionem & paſsionem ab una & eadem natura procedere impoſsibile eſt,ideo Philoſophi ſumpſerunt ſignū ſubiecti ex paſsionibus,& ſignum formæ ex operationibus Ex libro Deſtru.diſpu 6.in ſolu 6.dubii.

Actiones per organa,paſsiones p̄ ſimilaria,& ideo uis ſentiendi in ſimilaribus ſita eſt.ex ſecūdo de Partibus animalium.cap.primo.& Commentator in commento.

Actio & motus differunt,quia actio conſeruat naturā agētis,motus aūt abiicit a ſubſtantia.Itē actio momēto perficitur,ut uiſio & auditio:motus uero ſit in tpe.Themi.1.de Aīa.ca.19 uide in concordantiis nuper æditis.

Actio tanto fuſius & paſsio q̄ motus eſt , quanto genus a ſpecie.Them.ſecundo de Anima,cap.19.ſuper tex.53.& habetur in tex.ubi Ariſt.dicit motum eſſe quendam actū Etenim actus duplex eſt,inchoatus ſeu inabſolutus , alter uero perfectus.

Actiones unius agentis non eſt extraneum diuerſificari diſpoſitionibus ſubiecti diuerſificantis.quinto colliget.cap. 23.uide in concordan.

Actiua ſicut diuerſificātur adinuicem per diuerſitatem materierum & formarum eorum,ita etiam actiua differunt a paſsiuis in potentia & actu,per diuerſitatē materierum & formarum eorum.12.Meta.com.26.

Actiuarum ſcientiarum principium eſt in agente prohæreſis 6.Meta.com.primi.

Actiui & motui actus in patiente ſit.2.de Aīa.te.cō.139.

Actus alius primus,alius ſcd̄s.2.de Aīa tex.cō.1 .Nota ſecundū Alex.in Paraphraſi.cap.ubi probat animā eſſe formā corporis,actum primum eſſe habitum ſeu poteſtatē, actum ſecūdum eſſe actum a poteſtate profectum.Idem Simpli.Ammo.& Alber.in quæſtione de Homine,& omnes latini.Com.autem actū ſecundū dicit formā operantem,actum primum formam circumſcripta operatione.Et Themiſt.uidetur etiam in hac opinione eſſe.

Actu & potentia compoſita ita ſe habent,q̄ in eis aliud ſit hoc ſcire potes quare in ſola prima intelligētia, eēntia,& ipſa res,aliud eſſentia.Themiſt.3.de Anima,cap.27. Et quiditas ſunt idē omnibus modis,in cæteris uero eſſentia quodammodo differt a quidditate,ut tenet Com.in.3. de Anima.cō.5.in ſolu q.3.quia in omnibus citra primā eſt potentia & imperfectio aliqua . Vnde & ſcriptura dicit,In Angelis ſuis reperit paruitatem.

Actus ſecundus in his quę natura conſtant,non ſeparantur ab actu primo.Themiſt.2.de Anima,ca.3.

Actus in conſequens ipſius formæ & umbra eius , licet dicatur ſecundum prius & poſterius.Et potentia eſt conſequēs ipſius materiæ formæ & umbra,licet dicatur ſcd̄m prius & poſterius,ex paraphraſi Primæ phīæ.tracta.2.colum.4.Inde patet error illorum qui ſumpſerunt rei umbram pro rei ſubſtantia,& non diſtinxerunt inter abſolutā rationem materiæ & reſpectiuam.

Actus omnis cum motu.tertio Meta.te.com.3.

Actus & potentia ſunt contraria.3.Meta.cō.18.intelligitur pro oppoſitis relatiue.9.Meta.te.com.53.uide etiam primo de Anima,com.6.

Actus unus numero eiuſdem eſt.5.Phy.tex.com.38.

Actus leuis eſt alicubi eſſe,& ſurſum.8.Phy.tex.cõ 32.

Actu quicquid exiſtit eſt in tempore,ſcilicet demõſtrato. 8. Phy.tex.com.61.

Actus uniuſcuiuſq; determinatum minimum tẽpus habet ad non excedere.2.Cœli,tex.com.39.& eſt,ut inquit Simpli.ibidem,dignitas quæ inductione probatur.

Actus uniuſcuiuſq; uidetur in patiente & diſpoſito in eſſe 2.de Anima,tex.com.24.&.26.

Actu exiſtente uno,unus erit habitus 5.Phy.tex.com.38.& uide Themi.ibi.

Actus & generationes & omnes circa ſingulare ſunt ex ꝓœmio Meta.

Actus & potentia ſunt differentiæ ualde oppoſitæ, & accidunt omnibus prædicamentis primo de Aĩa cõ.6. Nota ꝙ quandoq; Commentator potentiam & actũ nuncupat genera,ſicut Phy.com.2 ubi dicit ꝙ Ariſt.uolens inueſtigare diffinitionem motus,incepit diuidere ens per potentiam & actum,quæ ſunt duo genera extra quę nõ poteſt motus eſſe,aut non eſſe medium inter illa.Conſimilẽ modum dicendi habet in.2.de Aĩa,cõ.30 ubi dicit ꝙ genera in diffinitionibus accepta,aut ſunt ſecundum uniuocationem,ut animal in diffinitione hominis,aut dicta multipliciter,ut ens & potentia,& actus.Quandoq; appellat accidẽtia,ut patet in.2.Ph.cõ.32.ubi dicit ꝙ diuiſio per modos cauſarum eſt diuiſio per accidentia. ubi inter illas diuiſiones datas per modos,cadit diuiſio cauſarum per potentiam & actum ut patet ibidem in tex.cõ.34.Immo illa eſt communis tribus præcedentibus diuiſionibus modalibus.ſ.diuiſioni per prius & poſterius,& per ſe & per accidens,uniuerſale & particulare,ſicut ibidem habetur, & etiam in.5 Meta.te.cõ 3.ubi notat do.Alber. ꝙ hoc ideo contingit,quia talis diuiſio per potentiam & actum non ſuperaddit illis diuiſionibus ꝓcedentibus aliquã naturã. Et ſimiliter eſt de cauſa propinqua,& eodẽ modo eſt de cauſa per ſe,& de cauſa per accidens,& de cauſa uniuerſali,& de cauſa particulari. & ideo etiam tales diuiſiones dicuntur datæ per modos & accidentia,quia non diuerſificant genera cauſaliratum,quia unumquodq; genus cauſę poteſt habere huiuſmodi diuiſiones datas per modos. & etiam quia cauſa diuiſa per tales modos non diuerſificatur niſi accidentali differentia. Et ſic eſt de potentia & actu.dicit enim Commen.8.Meta com.15.ꝙ agens extrahens aliquid de potentia ad actum non largitur multitudinem ſed perfectionem.Idem enim numero eſt Socrates in actu cum ſe ipſo dum erat in potentia,& nõ differt niſi ſecundum accidentalem alietatem, quia nunc habet eſſe magis perfectum ꝗ dum erat in potentia. Vnde Auic. in.5 ſuæ Meta.dicit ꝙ equinitas eſt tantum equinitas,& non eſt in actu nec in potentia,nec ſingularis nec uniuerſalis,quia iſta ſunt accidentia & non ſunt de rei quidditate. Non inconueniens ergo ſecundum diuerſas conſiderationes,& actum,& potentiam nuncupare genera,& nuncupare differentias.& nuncupare modos ſeu accidentia, nam nõ eſt cura Philoſophis de nominibus.primo Phy. cõ.1.Si enim conſiderantur ut ſunt cõceptus communes & tranſcendentes,ſic dicuntur genera,non uniuoce dicta ſed multipliciter.ſecundum prius & poſterius,ſicut etiam plerunq; Commẽ dicit de ente ut patet.5.Meta.cõ.3.ubi dicit Philoſophus in tex.ꝙ omne quod habet differentiã habet genus,ſed non omne,quod habet genus hẽt differentiam. Vbi Cõ.dicit ꝙ hoc fuit dictum ꝓpter genera generaliſsima,quæ habent genus multipliciter dictum.ſ. ens & unum,& non habet differẽtias. Vnde dictum Porphyrii aſſerentis ens non eſſe genus de decem ꝓdicamentis,intelligitur de genere uniuoco,ſicut Logicus loquitur de genere. Si uero conſiderantur potentia & actus,ut per illas tanquam per differentias analogas ens diuiditur, ſic appellantur differentiæ. Si uero cõſiderantur ut faciunt diuerſitatem eſſentialem,ſic dicuntur modi,ſiue accĩtia. Ex quo patet contra formalizãtes,qui appellãt huiõi diuiſiones entis datas per modos intrinſecos & uolũt modũ intrinſecum nõ dicere aliam formalitatem aut conceptũ niſi cuius eſt modus,& uolunt quod nõ egrediatr nec ingrediatr primũ modũ dicẽdi ꝑ ſe,ſed eſt ſicut homo qui ſtat cum uno pede in limine domus intra,& cum alio extra.Patet enim ꝙ imaginatio iſtorũ eſt phantaſtica, & nõ habet robur ex fundamentis ueris,quia idem eſt iudiciũ de iſtis & de cæteris accidentibus:ſed non eſt differẽtia, niſi quia iſta ſunt tranſcendentia,& alia ſunt limitata. Et aduerte ꝙ oppoſitio inter potentiam & actum eſt relatiua,& iſta eſt prima inter oppoſitiones relatiuas,ſicut diuiſio per unum & multa eſt prima inter diuiſiõs quæ danťr per priuationem & habitum,ut alias declaraui.Et aduerte ꝙ accidunt omnibus decẽ prædicamentis,unũquodq; enim decem prædicamentorum diuiditur per potentiam & actũ: q̃a,ut habetur.12.Meta.te.cõ 26.res uniuſcuiuſq; prædicamenti,qñq; eſt in potẽtia qñq; eſt in actu,ſicut ẽt dicit.Com.3.Phy com.6.Ex quo patet ex mente Ariſt. & Commen.Cœlum & ſempiternas ſubſtantias non eſſe in prædicamento,nullum enim ſempiternum eſt in potentia,ut dicitur.5 Meta.tex com.17.ꝙ ita notat Com in ſecundo Cœli.com.49.& ſuper Porphyrio in ca.de ſpecie.

Quomodo ens dicatur genus ad 10. prædicamenta.

Taxat Scotiſtas de modis intrinſecis.

Actus duplex perfectus & imperfectus.3 Phy.te.com.15. Vbi lucidiſsimus Them.ponit pulchram differentiam,& inquit,Duplex eſt in unaquaq; re ſpecies perfectionis, & actus,una quæ adeſt cũ abſoluta perfectaq; res eſt,quũq; naturam ſuam eſt pleniſsime conſecuta uerbi gratia, oculus poſtq̃ eſt perfectus actum ſuum,& perfectionẽ ſeu functionem ſuam habet,quæ uiſio eſt,ipſe autem actus a forma nihil differt.Hoc enim eſt oculum eſſe, quod eſt actu ipſo uidere.Atq; hunc ego actum perfectionemq; motũ etiam non dico,utpote qui ſit forma & ſpecies,& ad quietis potius ꝗ ad motus naturam accedens. Altera ſpecies perfectionis & actus eſt quæ adeſt rei una cum poteſtate, qualis eſt ipſa formatio & fabricatio pupillarum. Et talis actus motus eſt &c.

Actus ſeparat.7.Met.te.com.49. Vide in Theoremate proprio de hoc.

Actus nomẽ uenit,qui ad endelechiam compoſitus. 9.Meta.tex.com.3.

Actus eſt forma.te.com.57.

Actus eſt prior potentia ratione,ſubſtantia, & tempore.9.Meta.tex.cõ 13.Et declarans quomodo ſit prior tempore,inquit:Tempore eſt quidem ut ſic,eſt autem ut non:nã ſpecie quidem prius eſt agens,numero uero non.

Actu ens ſit ex poteſtate ente,ab aliquo actu ente. 9.Metaphyſicæ tex com.13.

Actus eſt melior & honorabilior potẽtia,& hoc in bonis: nã in malis actus eſt deteriorẽ potẽtia.9.Meta.tex.cõ.19.

Actus malus eſt peior potentia ad illum ibidem.

Actus eſt ratio intelligendi.9.Met.te.com 20.uide in Theorematibus.

Actus ultimus eſt cauſa in unoquoq; ente ut in ipſo inueniãtur plures actus ꝗ unus. Et ſimiliter ultimum ſubiectũ quod eſt pura potentia,eſt cauſa ut alia ſubiecta acquirãt potentiam. Et ideo illud quod eſt inter hæc duo extrema non dicitur eſſe purus actus,neq; pura potentia ex paraphraſi Meta 3 col.4.

Actus deſcriptio eſt ut res non ſit in illa diſpoſitione ſecũdum quam eſt in potentia 9.Meta.te.com 11.ubi Com. dicit ꝙ quia actus & potentia ſunt oppoſita relatiue,nullum malũ ſequitur ex hoc ꝙ unũ ponitur in deſcriptione alterius. Vnde etiam illud dicitur eſſe in potentia, quod non eſt in illa diſpoſitione in qua eſt,dum eſt in actu.

Acumen angulorũ in corporibus comburentibus,forte ſecundũ Ariſto.eſt cauſa cõbuſtionis ꝑ accñs.3 Cœli,c.72.

Acutũ ęquiuoce dicit de ſtylo,uino,& ſono.7.Phy.t.c.24.

Acutum mouet ſenſum in pauco tempore multũ,graue uero in multum paucum.2.de Anima,te.cõ.86.

Acuta uidere,audire,olfacere,bifariam dicitur Ariſto.in.5. de Generatione animalium,cap.2.& in fine primi cap eadem diſtinctio in ſpeciali de uiſu ponitur. Inde colligere potes ſenſus hominis omnes tẽperantiores eſſe ſenſibus

aliorum

aliorum brutorum,contra uulgares.

Ad aliquid neceſſario eſt omne quod intelligitur in reſpectu alterius.7.Phy.com.17.

Ad aliquid tres ſunt modi.5.Meta.tex.com.20.

Ad aliquid alia ſecundũ ſe,alia ſecundum accidens ſunt.5.Meta.tex.com.20.

Ad aliquid quædam dicuntur ſecundum genera eorum,ut Medicina ad aliquid eſt,quia ſcientia eſt eorum quæ ſunt ad aliquid ſupra.

Ad Aliquid quæcunq; non ſunt contraria,nõ habẽt mediũ, ut ſcibilis & ſcientiæ nullũ eſt mediũ 10.Meta.tex.cõ.22.

Additio caliditatis in agentis calidi atem corporis,non eſt ſecundum additionẽ partis in toto, & uniuerſaliter ſecundum additionẽ agentis in paſsionem panẽtis.4.Phy.com.84.& habetur in textu, Facit contra ponentes intenſionem formarum fieri per additionẽ partis gradualis ad partem gradualem.

Adeps & ſeuum ſunt finis bonæ concoctionis ſanguineæ.ex.3.de Partibus animalium,ubi de renibus agitur.

Adeps & ſeuũ moderata cõferũt.2.de Partibus aialiũ c.5.

Adeps & ſeuum differunt,quia ſeuum eſt terreſtrioris ſanguinis excrementum.ſupra.

Adipe & ſeuo animalia exanguia carent.ſupra.

Adipis exuberãtia inducit ſeuũ,& præparat interitũ.ſupra.

Adipis exuberantia inducit ſterilitatem.ſupra.

Adipe pingueſcentia conſtat eſſe minus fœcunda,tam mares ꝗ fœminas.3.de Natura animalium,cap.18.

Admiratio & dubitatio,ex ignorãtia prouenire uidentur. ex procemio Meta.

Aduſta fere omnia habent aliquid caliditatis,ut cinis, calx, ſedimem,excrementa.ex.2.de Partibus animaliũ,ca.20.

Adunatum eſt poſterius naturaliter reſpectu continui. 5. Phy.tex.com.27.

Aer in motu proiectorũ poſtꝗ ſeparatur ab expellente,mouetur a ſua forma naturali,& ante ſeparationem mouetur ab utroq;.4.Phy.cõ.68.Vide etiam in.8.Phy.com.82.& 3.Cœli.com.28.

Aer ſecundũ tactum ſentitur eſſe corpus, & ſi ſcdm uiſum exiſtimetur eſſe nihil ,cũ nõ habeat colorẽ.4.Phy .ca.78.

Aer & aqua talem habent naturã,ꝙ cum acceperint principium mouendi ab alio,mouẽtur per ſe.8.Phy.com.82. &.85.idem.3.Cœli,com.28.&.4.Cœli,com.39.

Aer& aqua non habẽt aptitudinẽ ad diuiſionẽ & paſsionẽ æqualiter in oibus ſuis partibus 8.Phy.tex.com.85.

Aer minime aliorũ habet differentias ſenſibiles,conſequenter uero aqua.primo Phy.tex com.54 & primo de Generatione.19.& ſecundo de Anima.113.

Aere natura utitur tanquam organo in utroq; motu,natus eſt enim hic & grauis & leuis eſſe.3 Cœli,tex.cõ 28.

Aer adiuuat graue grauitate,& leue leuitate.3 Cœli cõ.18.

Aer & aqua motu proiectorũ poſtꝗ accepit principiũ motus a motore extrinſeco remanebit motus p ſe per principium naturale,quod eſt in eo.ſ per grauitatem,aut leuitatẽ,poſtꝗ motor extrinſecus fuerit ſeparatus a re mota.3. Cœli com.18.&.4.Cœli,cõ.39.&.8 Phy.cõ.82.&.85.

Aeris natura eſt ſimilis medio inter extrema,& nõ eſt compoſita ex extremis.3.Cœli,com.28.&.4.Cœli,com.26.

Aer in loco ſuo habet grauitatem & non leuitatẽ, & iſta eſt opinio Ariſt.3.Cœli,com.57.Vide hoc diffuſe 4.Cœli.te.com.30.

Aer & aqua facile terminantur ab alienis.3.Cœli,com.67. &.8.Phy.cõ.82.&.4.Phy.com.68.

Aer cum grauibus grauitat,& cum leuibus leuitat.4.Cœli, com.30 uide.3.Cœli,com.28.

Aer eſt magis grauis ꝗ leuis.4.Cœli,com.39.

Aer eſt magis humidus ꝗ calidus,& in hoc omnes conueniunt,ſupra uide.2.de Gñatione.tex.cõ.23.&.4.Met.cõ. 10.Ex quo patet uerioꝛem eſſe ſententiam illorũ,qui tenent ꝙ una qualitas eſt in ſummo in elementis,illa quæ tenet oppoſitum & Alex.in primo Meteo.cap 4 manifeſte tenet illud,& ſine dubio fuit mens Ariſt. in.2.de Generatione.Hanc etiam opinionẽ imitatur Auer.in com.15 ſuper primo Canticæ canticorum. Et ſi quandoq; inuenitur oppoſitum in doctrina eius,ut.3.Cœli,com.67.aut alibi, dic ꝙ loquitur ſecundum opinionem Auic.& aliorũ non ſecundum mentem propriam.

Solutio cõtradictionis in dictis Auerro.

Aer ideo eſt magis grauis ꝗ leuis,quia cauſa grauitatis eius eſt humiditas,& leuitatis caliditas, & humiditas eius eſt maior caliditate. 4 Cœli.com.39.

Aer eſt humidior oibus elementis,ex diffinitione humidi. Com.4.Cœli,com 39.Idẽ tenet Ioannes Gram. propter eandem rationẽ.in.2.de Generatione,licet aqua plus humectare uideatur.in 2 colliget,ca.2 dicit Auer.Aer eſt humidior aqua,ut eſt declaratum in Naturali philoſophia.

Aer licet ſit humidior aqua,ut dictum eſt, tamen nõ humectat corpus ſicut aqua,eo ꝙ non applicatur corpori ſicut aqua,immo deſiccat corpora,& ſecundum ꝙ calidior eſt magis deſiccat.6 coll.c.3.de iuuamẽto balnei.Inde collige agens debile propter meliorem applicationẽ reſpectu paſſi,fortius agere ꝗ agens fortius.

Aer impoſsibile eſt ut moueatur a ſuo loco,niſi corpus quod tãgit ſequatur ipſum:& ideo cum corpus impoſsibile eſt ut attrahatur ab eo,ideo uentoſa poſita ſupra corpus ſic cum,ſi fugatur,fortiter,funditur.4 Cœli.te.com.39.

Aer eſt magis diuiſibilis ꝗ aqua,& aqua ꝗ terra.4. Cœli, com.44.& tex.com.45.

Aer alio modo intelligitur eſſe grauis in loco ꝓprio,ꝗ in loco ignis.Com.in Paraphraſi quarti de Cœlo ſumma 3.cap.2.& quarto Cœli.com.29 contra Themiſt.

Aer ſecundum intellectũ eſt perfectioris eſſe ꝗ terra ,& terra perfectioris eſſe ſecundum ſenſum.& ideo non conuenit ut illud quod eſt magis ſenſibile ſit perfectius:ꝑfectius enim in rei ueritate eſt illud,quod eſt perfectius apud intellectum primo de Generatione,tex.com.19.

Aer qui eſt in aure ſemper mouetur motu proprio , & ille motus non impedit motum ſoni,quia ille eſt extraneus 2.de Anima.com 84.

Aere natura utitur in duo opera.ſicut lingua in guſtum & locutionem.2.de Anima,tex.cõ.88.Et quo patet naturã plerunq; unico inſtrumento conſequi plures utilitates ,et non facere aliquid ꝑ plura,quod poteſt ꝑ pauciora cõſequi.Deus.n & Natura nihil fruſtra faciũt.1.Cœ te.cõ.32.

Aer quando eſt contrarius morbo, eſt bonum,infirmo, & gaudium Medico.7.colliger.cap.2.

Aer minime aliorũ habet differẽtias ſenſibiles,conſequenter aũt aqua,primo Phyſi.tex cõ.54. Super hoc loco dũ eſſem iunior tenui in cõcordãniis,ambas qualitates in elementis eſſe in ſummũ:licet quantũ ad agere una qualitas in uno elemento potentior ſit ad agendũ,ꝗ conſimilis in alio elemento. Nunc autem dico,quemadmodum & in Theorematibus memini me dixiſſe,ꝙ unũquodq; elementum primo unam qualitatem ſibi uendicat in ſummo. Et ratio quæ me mouet eſt,quia Philoſophus.7.Phy.tex.cõ. 29.dicit ꝙ ſuſceptiuum cuiuslibet accidentis non eſt contingẽs,ſed unum unius primum.Et ideo cum hoc fundamento proceſsit in.2.de Generatione,te.cõ.23 ubi dicit, Sed tunc ſimpliciter quatuor entia unius unũquodq; eſt, terra quidem magis ſicci ꝗ frigidi ꝗ humidi.aer aũt humidi magis ꝗ calidi,ignis aũt calidi magis ꝗ ſicci. Et Com. in.4.Cœli,cõ.39.expreſſe dicit ꝙ omnes conueniunt in hoc,ꝙ humiditas in aere eſt maior ꝗ caliditas,& Alex.& Ioan.Grãma.in.2.de Generatione,tenent aerẽ eſſe humidiorẽ aqua,ex diffinitione humidi poſita in.2.de Generatione.uidelicet ꝙ humidũ eſt male terminabile termino proprio.Hoc autem uerius uerificatur de humido aereo; ꝗ de humido aqueo,& eſt ratio Com.quã tangit.4 Cœli cõ.39.et in primo libro Cãticæ canticorũ cõ.15.& iſta ẽ ſententia etiam Alexandri in primo Meta.cap.4 ꝙ unumquodq; elementum habet unã qualitatem in ſummo Bene uerũ eſt ꝙ alia etſi ſit remiſſa,nõ tamen eſt remiſſa per qualitatem contrariam.ſicut enim dicit Com in 2.Cœli cõ.15 nõ ſequitur ut remiſsio ſit ſemp ex admixtione cõtrarũ,ſicut dicit Alex.i multis locis. Vnde loco præallegato ſcribit Alex.ꝙ terra eſt magis ſicca ꝗ frigida,ſed non p

Quod unũquodq; elementũ, unã tantum qualitatem habeat in ſummo,nõ duas

Te.com.2

mixtione alicuius caliditatis eſt minus frigida q̃ aqua. & magis quidẽ terra ſicca eſt q̃ ignis,ſed non mixtura alicu
» ius humidi eſt ignis minus ſiccus q̃ terra. & aer eſt minus
» calidus q̃ ignis,ſed nõ mixtura alicuius frigiditatis eſt aer
» minus calidus q̃ ſit ignis;& aer magis humid' eſt q̃ aqua, ſed non mixtura alicuius ſolidi aqua eſt minus humida q̃ ſit aer. Non.n.utiq; aliquod ſimplicium corporum eſſet. Hæc ille. Ex quo patet error modernorum tenentium alterã qualitatem in elementis eſſe remiſſam ex contrario, quia tunc elementũ,ut aſſerit Alex.non eſſet ſimplex corpus Ariſt.enim in.2.de Generatione uenatus eſt numerũ elementorũ ex combinationibus quatuor qualitatum primarum,& unicuiq; tantũ duas attribuit. Si igitur eſſet tertia in qualitate remiſſa,tunc ratio eius fuiſſet diminuta.

Error modernorum.

Dubitatio

Sed tunc eſt difficultas,quia Ariſtote.tenet alteram ſolum qualitatem eſſe ĩ ſummo,aliam uero remiſſam,dicã ei,q adhuc non habet intentum ſuũ,quia ſi caliditas ſumma & ſiccitas,ut ſex facit ignem,uerbi gratia,dicã ei q caliditas ſumma,& ſiccitas,ut ſeptem facit aliud elementum.

Solutio, Te.cõ. 41.

Soluitur,quia omniũ natura conſtantiũ determinatus eſt numerus.ex.2.de Anima,& ideo ſiccitas aſſociata caliditati non ſecundum quemlibet gradũ conſtituit elementũ ſed ſecũdum determinatum. Nam & Alex.tenet in lib.1. Naturalium quæſtionũ,q ſiccitas terræ,& ſiccitas ignis non ſunt eiuſdem ſpeciei:& pp hoc nullus eſt qui dicat q caliditas cum una ſiccitate conſtituat unum elementũ, & cum alia aliud,quia Ariſt uenatur iſtas primas qualitates contrarias,ut præcedunt formã in materia:& ut ſic,ſunt eiuſdem generis:& quia non poſſunt combinari niſi quatuor modis,inde prouenit q nõ conſtituunt,niſi quatuor corpora Bene uerũ eſt q illæ qualitates,ut ſunt terminatæ per diuerſas formas ſpecie,ſic poſtea ſpecie diſtinguũtur Non enim oportet qualitatem ſecundum quemlibet gradũ cõſtituere determinatũ corpus ſecundum ſpeciẽ, alioquin oporteret,q quando ſit tranſitus in cõtrariis de uno extremo ad aliud extremum,ut fieret per oia media quod eſt falſum,ut bene ſcribit Com in.2.de Aia.cõ.105. ubi dicit. Non eſt neceſſariũ,ut tranſlatio in extremis ſit ſuper oia media,unde in coloribus ſi tranſlatio fiat ab albedine in nigredinem,quandoq; fit mediante chiauo, & quandoq; mediante charoppo. Iſta igitur eſt uia Ariſt. q unaquæq; forma elemẽti unam qualitatem ſibi primo determinet:& ſi Cõ.3.Cœli uideatur dicere ignẽ eſſe calidum & ſiccum in fine,loquitur ſecundũ Auic cõtra quẽ inuehit ibi,ſed iſta eſt uia eius l locis adductis,& in 4.Mete.cõ.10.& hoc teneo,& ſic uolo dicta mea teneri & corrigi. Ad auctoritatem aũt Ariſt.ex qua colligit Burleus terrã eſſe magis frigidam q̃ aqua,quia Ariſt dicit q aeris qualitates ſunt minime ſenſibiles,conſequenter aũt aqua hoc nõ dicit ratione qua frigiditas aquæ ſit minor.ſed eſt ratione corpulentiæ,qa terra eſt magis corpulẽta,q̃ aqua qa ex uno pugillo terræ fiũt decẽ pugilli aquæ. Aut ideo poſt aerẽ ſuccedit aqua,qa aer inter oia elemẽta maxime eſt uarietati ſubiectus,qa de facili caleſit,infrigidatur, humectat,& exiccatur. Poſt ipſum aũt eſt aqua quia aqua licet frigida ſit & humida,tamen facile caleſit.& facile exiccatur p congelationẽ,ut nullam qualitatem ſibi inſeparabilem determinare uideatur ad ſenſum:unde in cryſtallũ conuertitur & amittit humiditatem,frigiditatẽ etiam manifeſte deperdit. Nõ ſic aũt ſunt elementa extrema ad ſenſum. Et eſt expoſitio Themiſtii,Simplicii,& magni Alberti ibi. Vnde animaduerte q elementa extrema,ut ignis & terra,habent qualitates ſibi appropriatas,ualde permanẽtes & ſenſatas,caliditas enim ignis eſt maximæ actiuitatis, & ideo igni nõ poteſt competere ratio ſubiecti & materiæ,quia eſt formaliſſimũ omnium. Vnde in 4. Meteo. ſolus igni non putreſcit,& ideo potius ſibi competit ratio agẽdi,& eſt maioris actiuitatis q̃ frigiditas aquæ:& ſiccitas terræ eſt maxime reſiſtitiua,& non eſt tantæ reſiſtentiæ humiditas aeris. Vnde medici experimento comprobant morbos a ſiccitate prouenientes eſſe difficilioris curæ q̃ qui proueniunt ab humiditate.

Aer propinquus corporibus cœleſtibus eſt inflammatus & ignitus. Commen.1.Meta.in digreſſio de uia lactea,immediaſua expoſi. Cap.

Aer frigidus putrefactionem diminuit. 4.colliger,ca.14.

Aer peſtilẽtialis fit ex corruptione ſuæ ſubſtãtiæ,& hoc accidit ſępe ꝓpter multã pluuiam in æſtate.4.colliget.c.14. & ibi etiã ponit aliã cãm,ex ꝑmixtione malorũ uaporũ.

Aer temperatus eſt inter multam & paucã pluuiam.ſupra.

Aer patitur a colore & capit eũ,& hoc apparet de coloratione eiuſdem rei ſcd̃m illud p quod tranſeunt nubes lucidæ,uerbi gratia.qñ nubes pertranſeunt per planetas uirides,multoties colorantur parietes per colorem illorum planetarum. Com.in cõ.libri de Senſu & ſenſato. & in.2. de Anima,cõ 67.auctoritate Alexandri.

Aeris ſunt duo loca, unus eſt ſuperior in qua generantur cometæ & flammæ,alius eſt inferior in quo generantur pluuiæ,nix,& pruina,& grando,& hic locus in quo illa fiunt,habet gradus primo Meteo.cap.4.

Aeris locus ad quem non peruenit reflexio radiorum, eſt frigidior cæteris locus.ſupra.

Aer licet ſit humidior aqua,ut alibi declaratum eſt, tamen nõ humectat corpus ſicut aqua,eo q non applicatur corpori ſicut aqua.immo deſiccat corpora,& ſcd̃m q calidior eſt magis deſiccat 6.colliget,c.3.de ſuuamento balnei. Inde collige agens debile ꝓpter meliorẽ applicationem,reſpectu paſſi fortius agere q̃ agens fortius.

Aer perlucens albedinẽ facit,quẽadmodũ ſpumã effici certum eſt. Ariſt.in.5.de Gene. Animalium.cap.6.

Affectus & intellectus partibus idem ſunt. Them 3.de Aia. ca.38. Idem Com.3.de Anima.cõ 20.ubi recitat opionẽ Themiſt. Hic aduerte apetitũ non diſtingui a uirtute diſtinguente niſi rõne tm̃,ſcd̃m Peripateticos.

Affectus hominis ſubditi ſunt rationi,non autẽ affect' brutorũ. Et uide cauſam in Themi.3.de Aia.38.ca. Inde ſcire potens ſenſus & uirtutes interiores hominis habere aliquid ſibi ꝓprium. Vide de hoc in fine libri de Senſu & ſenſato.& Auer.ibidem,& ſecundo de Aia.cõ.73.& .65.

Affirmatio magis eſt digna ut attribuatur cõpoſitioni, & negatio diuiſioni.3.de Anima,22.& 6.Meta.9.

Affirmatio nonor eſt negatione 4.Met.tex cõ.16. ubi Cõ. dicit in cõ.reddens cauſam,q non ens nõ intelligitur niſi per cõparationẽ ad ens. Idem habetur.3.de Aia te.com. 25.&.1.Phy.com 69.&.1.Elenchorum dicitur,q in non facere intelligitur facere. Te.cõ.10.

Affirmatio & repræſentatio,ſeu(ut habet alia litera)dictio non ſunt idem.9.Meta.te.com.22.

Africa ſemper aliquid noui affert,unde prouerbiũ emerſit uide in.8 de Natura animalium,cap.28.

Agentia æqualia in patientibus æqualibus,agunt in eis in omnibus partibus in æquali tempore Et agens maius in æquali tempore in patientia æqualia agit magis q̃ agens minus.primo Cœli,te.com.64.

Agentia & patientia in temporibus æqualibus ſunt proportionalia.Com.1.Cœli.cõ.64 & elicitur ex textu.

Agentia duo diuerſa agunt in idem patiens,eadẽ actione continget ut ſit in temporibus diuerſis,& ut ſit proportio Agentis ad agens,ſicut proportio tẽporis ad tempus. Et ideo ſi ponamus duo agẽtia,quorũ unũ eſt finitũ & aliud infinitũ,continget ut infinitum agat in nullo tẽpore,quia nullam ꝓportionẽ habebunt in actione,ex hoc q nullam habent ꝓportionẽ in quantitate.Com.1.Cœli,cõ.64.

Agens æternũ in ſe habet q actũ eo eſt neceſſariũ,in generabilib' uero ex agẽte ſequitur actũ in maiori pte. 2.Ph. cõ.74.idẽ.2.ca.de Subſtantia orbis uide in cõcordantiis.

Agens maius in minori tempore in patiens minus,ne dum q alterum ſit finitum,& alterum infinitum,& hoc eſt proprium.primo Cœli,com.64.

Agens bipartitũ eſt ſicut mouens.1.de Gener.tex.com 53.

Agẽs & patiẽs nõ debẽt eſſe adunata,ſed debẽt ſe cõtingere & ſi nõ ſe contingant,neceſſe eſt q actio fiat mediãte aliq̃ ipe recipiẽte paſſionẽ.1.de Genera. tex.cõ.78. Hinc ſcire potes cauſam pp q̃ Hecticus non ſentit febrem ſuã.

Agente exiſtente eodem, & materia eadem, nõ neceſſario ſequitur effectum eſſe eundem. 2. de Generatio. tex. com. ulti. uide cauſam. 12 Meta. tex com. 22.

Agens non eſt neceſſarium, ut ab omni patiente patiatur, eo modo quo patiens patitur ab eo. 2. de Anima, tex. cõ. 45. & 2. Cœli, com. 32. auctoritate Alexandri.

Agentium quoddam eſt prius tempore acto, quoddam uero eſt prius naturaliter, & non tempore. 2. cap. de Subſtãtia orbis. Conſimile. 1. Cœli, com. 165. & 106.

Agens debile non eſt impoſſibile, ut agat actionem maiorem actione agentis fortis, & hoc propter diuerſitatẽ ſubiecti, in diſpoſitione, ſeu præparatione. Cõmen. 2. Meteororum. cap. 2. ubi agit de uentis.

Agẽs uel differt ſpẽ, uel ſecundũ magis, & minus, & ſimilr patiẽs, uel differt ſpẽ, uel ſcdm magis, & minus. Cõ. ſupra.

Agens per intellectum ſemper alicuius gratia facit. 2. Meta. tex. com. 9.

Agens & materia nõ ſunt niſi propter finẽ, & ſimiliter formæ nõ ſunt in rei ueritate niſi pp ultimũ finẽ. 2. Phy. c. 31.

Agens malum ſponte, peius agit q̃ qui agit malũ in. 5. Meta. tex. com. 34. uide de hoc. 3. Ethi. diffuſe.

Agibile, & eligibile, idẽ. 6. Meta. tex. cõ. 1. & 6. Ethic. ca. 3.
„ dicitur, Rei agẽdæ principiũ eſt electio, uñ motus, ſed nõ
„ cuius gratia. Idẽ. 3 Ethic. cap. 5. ubi dicitur. Oino autẽ ele
„ ctio uidetur circa illa uerſari quę in noſtra ſunt poteſtate.

„ Agẽs facit ex alio aliud, & nõ facit, aliud in alio, facit enim ex materia formatũ, & nõ facit in materia formã. 7. Met. cõ. 27. & 18. Cõſimile habetur in 12. Met. cõ. 18. ubi dicit: Imaginatio ſuper creationes formarũ induxit homines dicere formas eſſe, & datorem eſſe formarum.

Agens ſi formam ageret per ſe, tunc faciet formam ex forma, & materia, & illam formam etiam ex materia, & forma, & ſic in infinitum. 7. Meta. tex. cõ. 27. & 28. Vide pro deductione huius. 12. Meta. com. 12.

Agens ſi generaret formam uniuerſalem, tunc generatio eſſet ex nihilo. 7. Meta. com. 27. uide etiam in. 1. de Generatione, & corruptione. tex. com. 40.

Agens unũ eſt, quod agit omnia ſine medio, ſecũdũ loquẽtes in lege Maurorũ. Et iſtud agẽs nõ eſt corpus 7. Meta. cõ. 31. & 9. Meta. com. 7. & 12. Meta. com. 18.

Agens incorporeũ impoſſibile eſt trãſmutare materiã, niſi mediãte aliquo corpore nõ tranſmutabili. ſ. corporibus cœleſtibus, & ideo impoſſe eſt ut intelligentiæ dent aliq̃ formarũ miſtarũ cũ materia. 7. Meta. cõ. 31. & 8. Phy. cõ. 15.

Agens extrahens aliquid de potentia ad actũ, non largitur multitudinẽ, ſed perfectionẽ. 8. Meta. cõ. 15. idẽ. 12. Meta. com. 18. idem etiam Meta. tex. com ulti.

Agere in ſeipſam nulla res poteſt. 9. Meta. cõ. 2. & 3. de aia c 4. & 3. Phy co. 8. & 8. Phy. com. 40. Et in lib. Deſtru. deſtruct diſpu. 1. in ſolone. 1. dub. dicitur, Principiũ conceſ-
„ ſum ab omnibus eſt, q̃ nulla res ſeipſam permutare põt.
„ Agente naturali approximato paſſo, & non impedito, neceſſario prouenit actio. 9. Meta. tex. com. 10.

Agens, & actum ſunt idem in forma. 9. Meta. tex. com. 13. & 14. & 7. Meta 28.

Agente exiſtente uno, & materia una, neceſſe eſt, ut non ſit multitudo. 12. Meta. te. com. 21. Contra Anaxa.

Agente exiſtente uno. & materia una, & potentia una, nulla prorſus erit multitudo. ſupra.

Agẽs apud Ari non ẽ congregãs inter duo in rei ueritate, ſed eſt extrahẽs illud quod eſt in potẽtia ad actũ. 12. Met. c. 18 iuxta mediũ commẽti. Conſimilẽ ſniam require i. 8. Met. com. 15 ubi dicit, Agẽs extrahens aliquid de potẽtia ad actum, non largitur multitudinẽ, ſed perfectionem.

Agens extrahẽs aliquid de potentia ad actum, neceſſe eſt ut in eo ſit illud, quod extrahit aliquo modo, ſed non q̃ ſit ipſum ſecundum omnes modos. 12. Meta. com. 18.

Agens facit priuationes ſicut facit inuenire, & eſt extrahere illud de potentia ad actum, quia generatum in actu eſt corruptum in potentia. 12. Meta. com. 18 in Calce com, uide in Concordantiis.

Agens eſt mouens, & faciens paſſionẽ, ideo omne agens eſt mouens, mouens autem nullã facit paſſionem, & ideo non omne mouens eſt agens. 12. Meta. com. 23. & habet 1. de Generatio. te. com. 85. & 3. Phy. tex. com. 3.

Agentis poſſibilitas apud Philoſophos nõ eſt aliquid intellectuale, immo eſt aliquid reale extra animam. ex libro Deſtruct deſtru. diſpu. prima. in ſolu. ultimi dubii.

Agẽtia ſunt duobus modis, quorũ unum agit tantum unã actionem per ſe, ut calor agit calorem, & frigus frigorẽ, & talia agentia naturalia nuncupantur. Secundus modus agentium eſt eorum, quæ agunt interdum quandã actionem, & interdum eius contrarium, & a Philoſophis uocantur uiolentia, & eligentia ex diſpu. 3. in ſolu. primi.

Agens inuenitur duobus modis, unus eſt a quo dependet effectus quoad fieri tantũ: & talis efficiẽs non indiget agẽte tali poſtquã eſt pductus in actu, ſed indiget alio agẽte conſeruãte ipſum, ſicut eſt domus reſpectu artificis. Aliud uero agens eſt, a quo dependet actio, ſine qua effectus ille non poteſt conſiſtere, & tale eſt agens, & conſeruãs: & tale eſt nobilius priori. ex diſpu 4. in ſolu. primi dubii.

Agentis perfectio, & uirtus eſt, ut dominetur paſſo dominio perfecto, abſq; hoc q̃ alteretur a paſſo alteratiõe ſenſibili, & imperfectio agentis eiuſq; debilitas eſt, ut agens alteretur a paſſo donec reducat ipſum ad ſuã formã, quę quidem malitia, & debilitas habet gradus. Auer. in 4. de generatione Animalium. cap. 1. & eſt ex mente Philoſophi ibi aſſignãtis cauſas maris, & fœminæ ueras.

Agens, & mouens arbitrari poſſunt q̃ differẽtiam habeãt quia mouẽs non dat mobili niſi motũ tantum, agens uero dat ſibi formam propter quam ſit motus. Auer. in Epitome Meta. trac. 1 cap. 1. Inde collige mentẽ Auer. expreſſe fuiſſe, res æternas quo ad ſui ſubſtantiã dependere & eſſe cauſatas a Deo glorioſo, & nõ ſolum, ut a forma & fine, quia in hoc loco intẽdit declarare quõ ſcientia Diuina conſideret quatuor cauſas, & declarando quõ conſiderat efficiens dicit, q̃ intelligentia, ut dat motũ cœlo, ſic dicit̃ motor, & ſic a Nãli conſiderat̃ Et hoc teſtatur etiam in. 2. Cœli, c. 3. quia motor non dat mobili niſi motũ tm̃, ſed inquantũ dat cœlo formã. i. eſſentiam, quã formã appellat, ppter quã ſit motus, tanq̃ propter finẽ, quia motus cœli ẽ ppter cœli ſubſtãtiã, & non econtra. 12. meta. com 36. & 2. Cœli, com. 17. & 21. Iſta enĩ ẽ diſpoſitio entis neceſſarii (ut dicit Com. I. 2. Phy. cõ. 88.) quod non ſit ppter ſuam actionẽ, ſed actio eius eſt propter ipſum. Et iſto mo-

Quaſi æterna dependẽt a Deo tanquam a cauſa agente.

do inquantũ intelligentia efficit ab æterno cœli ſubſtan- „
tiam, ſic dicitur dare ſibi formã, non enim in orbe eſt alia „
forma ex qua componatur, quia eſt ſubſtãtia ſimplex: ſed „
formã intelligit eſſentiam orbis. Et pro hoc uide expreſ- „
ſe Auer. in eadem Paraphraſi, trac. 4. in coll. 7 ubi ſcribit, „
Ex his ergo dictis apparet quodnã eſſe habeant iſti motores, & quõ ſit motio ipſorum. Ex quo etiam oſtenditur q̃ non ſunt tantũ motores corporũ cœleſtiũ, immo dant eis formas ſuas quibus ſunt id quod ſunt. Nam ſi ipſę tollantur nequaquã inuenietur forma corporum circularũ quemadmodũ ſi tollatur intellectus qui eſt in actu, nequaquã inueniet̃ in nobis ultima perfectio. Et ideo ſunt eorũ agentia quoquo modo, cum ipſum agens præſtet eſſentiam rei. Ecce quomodo ipſemet ſe declarat, q̃ forma ſumitur pro eſſentia rei. Et forte fuit error Tranſlatoris, nã
in. 2. cap. Epito. dicit: Cœlum in ſui ſubſtantia indiget lar- „
giente uirtute permanentiã ſempiternã, ſicut largitur mo- „
tum ſempiternũ, & ut dat ſibi ſubſtãtiam appellatur agẽs „
& a Diuino cõſiderat̃: ut uero largitur motũ, cõſideratur „
a Naturali. Et hoc manifeſtat uerũ fuiſſe noſtrũ iudicium in iuuentute noſtra, ubi diſputauimus in ſpeciali quæſtione de triplici cauſalitate intelligẽtiæ, contra Greg. Arimi. & Ioan. de Bacco. aſſeuerãtes in uia Auer. Corpora ſempiterna nõ eſſe cauſata ab æterno quo ab ſubſtãtiam, ſed quo ad motũ tantũ ab ipſa intelligentia. Et tunc iam non erat impreſſus tractatus iſte, licet manifeſte etiam pateat hoc idem ex. 2. ca. de Subſtantia orbis, ubi Com. expreſſe dicit ſe feciſſe illã digreſſionẽ ppter amorẽ ueritatis: q̃a multi etiã ſuo tẽpore aſſerebãt cœlũ nõ habere niſi cãm

Cōtra Grego. Arimi. & Io. de Bacon.

mouentem,& nō agentē. Et eſt nia iſta Gregorij,& Ioan. Bacco. quā imponunt ipſi Auerroi pertinaciter. Et mirū eſt per uitam meā, quomodo præclara ingenia hallucinētur in re luce meridiana clariori, & Deus ſit dator auxilij in tanta perplexitate & uarietate Doctorum.

Agens tranſmutationis ſecundum Ariſto. eſt idem cū agēte ipſius finis tranſmutationis,& tranſmutans,& generās aut eſt corpus, aut uirtus in corpore. Auer. in Paraphraſi Meta. tractatu. 2. coll. 7 idem. 7. Met. comm. 31. in quibus locis, uide diffuſe de generatione Animalium,& plantarum ſponte naſcentium. Et de generatione ignis a motu, quia clariſſime loquitur.

Agens,& paſſum, ſeu cauſa,& cauſatū de neceſſitate, ita ſe habent, cū agēs p̄ſtat paſſo quod ſimile ſibi, uel ꝙ diuerſum ſit ab ipſo in materia,& hoc eſt neceſſarium qn̄ agēs eſt eiuſdē ſpēi cū paſſo, abſq; hoc ꝙ ſit exceſſus dignitatis inter ipſa in forma, uel illa diuerſitas inter ipſa ſit in exceſſu dignitatis in eadem ſpecie,& hoc quando agens in illa ſpecie ſit nobilius ipſo paſſo,& eſt in principijs immaterialibus. ex Paraphraſi Meta. tracta 4. coll. 9.

Agens nō poſſe agere aliquod impoſſibile nō dicitur eſſe diminutio, ſed dicere ipſum poſſe facere aliquod impoſſibile,& facere aliquod impoſſe, eſt deceptio. 8. Phy. cō. 4.

Agens cuius proportio ad agendum duo contraria fuerit eadem, non aget unum cōtrariorum potius quā reliquū niſi aliunde limitetur. 8. Phy. com. 8.

Agens quodlibet quod poteſt agere qn̄q;,& qn̄q; non, inuenitur qn̄q; in potentia,& qn̄q; in actu. 8. Phy. com. 4.

Agens cuius eſſe non habet initium, neceſſe eſt, ut actiones eius non habeant initium. 8. Phy. com. 15.

Agens,& mouens uſr eſt illud ex quo prouenit mouere,& actio ꝓueniens ex eo dicitur motus. 8. Phy. cō. 15.

Agēs eſt duobus modis, quoddā quod mouet, abſq; eo ꝙ præcedat in eo appetitus, aut uoluntas, aut deſiderium,& hoc dicitur mouere naturale:& agens, ſeu mouēs, in quo p̄cedit appetitus,& uolūtas ad mouendū,& dicitur actio uoluntaria. 8. Phy. com. 15 uide in Concordantijs.

Agens unum nō habet naturam largiendi eſſentialiter niſi unum tantum. 8 Phy. tex. com. 31.& 51. idem. 1. de Generatio. tex. com. 56.

Agens nō eſt agens niſi propter aliquid, & ideo qui concedit cauſam agentem, debet concedere cauſam finalem. 1. Meta. com. 50.

Agens debile quando agit in materiam magis paſſibilem uidetur eſſe maius,& manifeſtius quā agēs fortius, quod agit in materiam difficilis paſſibilitatis. Auer. 2. de generatione Animalium. cap. primo.

Albedo eſt forma cū qua non coniungitur priuatio omnino, nigredo uero eſt forma cum qua coniungitur priuatio albedinis. Et ſimiliter uidetur in omnibus contrarijs Auer. 2. Phy. com. 15. uide in Contradictionibus.

Albedo nō transfertur ad nigredinē, niſi mediante aliquo medio. In aliquo igitur trāſfertur mediante chiano,& in aliquo mediante charoppo. Nō enim eſt neceſſe, ut tranſlatio in extremis ſit ſuper oīa media. 2. de Aia, te. cō. 105.

Album ſignificat albedinē,& recipiēs albedinē. 1. Phyſi. cō. 15. Et uide quō hoc ſit intelligendū in. 5. Meta. com. 14. contra Auic. Et uide conſimile in. 12. Meta. cō. 29.

Album ſit ex nigro per ſe, ſed ex non albo per accidens. 5. Phy. com. 8.& 51.

Albū, aut nō albū dicimus, nō quod omnes, ſed quod plures, aut magis principales partes habet. 6. Phy. tex. cō. 83.

Alchimiſtæ imaginātur idē poſſe fieri ab arte, & a Natura & hoc eſſe nō poteſt: quia cauſa artis,& Naturę, ſunt cauſæ diuerſæ. Auer. in 2. de generatione Animalium. cap. 1. Vbi aduerte ꝙ uidetur negare artem alchimiæ, de qua tamen ſub dubio loquutus fuit in. 3. de Anima, com. 36.

Alchimia eſt ars in qua eſt dubium an reperiatur, ſi reperitur impoſſe eſt, ut ipſius eſſe ſit naturale: nā ars diminuit in aſſimilādo aliqd naturæ. ex diſpu. Phyſicis, in. 1. diſpu.

„ Alchimiæ artē poſſibilē eſſe poteſt elici ex his uerbis Ariſto, 7. Meta. tex. cō. 29.& Auer. 3. de Anima, cō. 18, ubi inquit, Artificialium quarundam materiæ habent principiū naturale, quo poſſunt moueri per ſe ad finem, quem intendit ars, ſicut eſt ars medicinæ,& agriculturæ, in quibus ars iuuat naturam. Quorundam uero materiæ non habent tale principium naturale, quo poſſint moueri ad finem intentum ab arte, neq; perfectum, neq; diminutum, niſi per artem tantum,& alia ſolū ab arte fiunt, ut domus: ſed prima ab utroq; uidelicet a natura,& ab arte, ut ſanitas. Ex quo elicitur alchimiæ artem poſſibilem eſſe, quia eſt de artibus iuuantibus naturam ad talem tranſmutationem faciendam: ſicut eſt de Medicina,& agricultura. Vide pro hoc diffuſe quæ ſcripſi in ſpeciali tracta. quē feci de differentijs Naturæ,& artis.

Alcyonum uidi in aquis, tutiſſimi ab aquis, maximam non ſolum admirationem habent, ſed etiam ſignificationem ſolertis,& ingenioſæ naturæ. Themiſt. 2. Phyſico. 80. uide pro hoc. 9. de Hiſto. animalium. ca. 14.

Alcyone excepta, auium genus parte plurima, uere ac ineunte æſtate coit & parit, ipſa uero circa brumā parere ſolita eſt: quapropter quoties bruma exiſtit dies alcyoneæ appellantur. 3. de Natura animalium, cap. 9.

Alens eſt duplex. 2. de Anima, tex com. 50.

Alexander opinatus eſt, ꝙ ſphæra ſtellarum fixarum nō ſit in loco. 4. Phy. com. 41.

Alexander dixit ꝙ non omne corpus eſt in loco eſſentialiter. 1. Cœli. com 91. idem. 4. Phy com. 45.

Alexander dixit ꝙ motus circularis non eſt in loco, & ꝙ non eſt translatio ſupra.

Alexander opinatus eſt, ꝙ prima ſimplicia ſint contraria ſecundū formas,& non ſecundū materiā. 5. Phyſi. cō. 10.

Alexander inquit, Non fuimus ſuſtentati ſuper ſententiam Ariſto niſi quia inuenimus ipſam minoris ambiguitatis inter alias & remotiorem a contradictione. 2. Cœli, cō. 1. idem 12. Meta. com. 18.

Alexander prorſus arbitratus eſt omnia in tempore cōmutari. Themiſt. 6. Phy. com. 56. contra quem Themi. ibi aſſerit dari momētaneas mutationes, quod idem uide a Themiſt. 6. Phy. 31. idem,& habet Com. ibidem.

Alexander,& Auicēna concedunt, ꝙ corpora cœleſtia habeant finitam potentiam, & non acquirant operationem æternam, niſi a potentia infinita quæ mouet illa. 2. Cœli, com. 71. Idem. 8. Phyſi. com. 79.& in Paraphra. 1. de Cœlo iuxta finem.

Alexander ut credimus,& uere ſcimus, fuit unus de bonis expoſitoribus Ariſ.& propter famoſitatē iſtius uiri apud Modernos, nullus eſt ſciēs,& perfectus apud eos, niſi qui eſt Alexandreus. 3. de Anima, com. 14.

Alexander aperte uidetur dicere ꝙ Naturalis cōſiderat de ſubſtantiali mobili, quærendo principia eius a primo Philoſopho,& ꝙ ſubſtātia immobilis eſt ꝓpria Primæ philoſophiæ, ſed iam declarauimus ꝙ iſte ſermo non eſt uerus. 12. Meta com. 6.

Alexādri opinio de intellectu fuit, ꝙ nullus intellectus remanet niſi intellectus adeptus. 12. Meta com. 17.& in. 3. de Anima, cō. 5 in prima parte Digreſſionis. Alia tamen eſt opinio Theophraſtri,& Themiſt.& aliorum Peripateticorum de hoc, ut dicit Com. in prædictis locis.

Alices unde cauſentur. uide tertio Colliger. cap. 30.

Alietas eſt aliqua relatio,& relatiua ſimul exiſtūt in actu. 2. de Anima, tex. com. 146.

Alijs quidem cōmunicatum eſt eſſe,& uiuere: ijs quidem clarius. ijs uero obſcurius. primo Cœli, tex. cō. 190. idem in. 2. Cœli, com. 64.

Alimentum contrarium dicitur eſſe. 8. Phy. tex. com. 55.

Alimento nihil cōfert ſonus, neq; color, neq; odor, ſapor autem unum tangibilium eſt. 2. de Anima, tex. com. 28.

Alimento omne eſſe extrinſecū, hoc uere non dicitur, ſed protinus, ut in plantarum ſeminibus ineſt aliquid tale primum quod lacteum uocatur, ſic in animalium materiam extremum conſtitutionis alimentum eſt. Ariſt. in. 2. de generatione animalium. cap. 4.

Alimentum utile duplex,& duplex etiam excrementū, primum

mum, & nouiſſimum. ita excremētum aliud eſt primi alimenti, aliud nouiſſimi. Vide in.2.de Genera. animalium, cap.18. aliquid eſſe non corpus, dicitur quatuor modis diuerſis, ſcilicet de intellectu materiali, de præparatione exiſtente in materiis, de prima materia, & de formis abſtractis.3 de anima.com.5.& in.4.colū.

Aliquando, eſt tempus determinatū per inſtans præcedēs, & inſtans poſterius terminantia rem factam: & etiam eſt terminatum per ſuā diſtantiā ab inſtanti præſenti.4.Phy. tex.cō.123.&.124. Et nota ꝙ ita eſt etiam reſpectu futuri.

Aliud ex alio fieri multifariam dicitur.2.de Genera. animalium.cap.18. iuxta dimidiū capituli, ubi dicitur: Aut enim aliquid dicitur, fieri ex alio, ut ex nocte diē, quia hoc poſt hoc, aut ex alio quod inſit, ut ex ligno ſcamnum: aliud ut ex contrario, ut ſanum ex ægro, aut ut ex efficiente, ut ex maledictis pugna. Vbi nota quod ſunt quatuor modi, ut bene ponderauit Auer. in illo loco.

Allatio facit generationem actualiter, quia adducit, & abducit generans.2.de Genera.tex.com.55.

Allatio prima non eſt cauſa generationis, & corruptionis ſed quæ circa obliquum circulum. ſupra.tex.com.65.

Alcmeon crotoniates a Pythagoricis, aut ipſi ab eo hunc ſermonē ſuſceperunt, ꝙ decē ſunt principia ſecundū coc relationē dicta, uidelicet finitū, & infinitū. & par, & impar, dextrū. & ſiniſtrū, unū & multitudo, mas, & fœmina, quieſcens, & motū, rectū & curuū, lux, & tenebræ, bonū & malum, altera parte longius, & quadrāgulare.1.Meta.cap.2.

Aloes non niſi a ſtomacho trahi.7.Colliget, cap.28.

Alpharabius, Auicē. & Auēpace Hiſpanus crediderūt Ariſ. in principio octaui, loqui de motu ſecundum genus, utrū ſit æternus, uel nouus: ſed Auer. tenet eum loqui de motu Cœli, 8.Phy.com.1.

Alpharabius licet ſit maximus in iſtis, tñ ſequitur opinionē Alexādri de intellectu materiali, & addit unum inopinabile: in libro enim de Nicomachia, uidetur negare continuationē eſſe cum intelligentiis abſtractis.3.de aia.cō.14.

Alpharabius aſſeruit ꝙ ex diffōne motus in uli apparet cōtinuatio in motu, & ſermo eius non eſt uerus, quia nō apparet principalr̄ niſi in motu locali.8.Phy.cō.23. in calce com. Vbi aduerte ꝙ Auer. in.3.Phy.cō 6. illud idē dixit quod nunc aſſerit eſſe falſum. Vide in Concordantiis.

Alpharabius contradixit ponētibus cōtinuationē intellectꝰ abſtracti cū hoie. Nam cū peruenisset ad ætatē ſenectutis & reputaſſet ſe eſſe perfectū, & nō cōſequutus ſit eā, adduxit incōuenientia ex rebus ꝑ ſe notis, & ideo dixit ꝙ ſunt uanitates ſenectutis. ex libello de cōtinuatione intellectus abſtracti cum homine. Idem in.3 de Anima.com.36.

Alpharabius in duobus deuiauit a uia Ariſto. primo, quia credidit ꝙ uia, qua inceſſit in ſuo libro de Entibus transmutabilibus de æternitate motus, eſt uia Ariſto.2. in arte demonſtratiua 8.Phy.com.78.

Alteratio large ſumitur, iam pro tranſmutatione in ſubſtātia, quā pro tranſmutatione in qualitates.2.Phyſi.cōm.1. uide etiam.5.Phy.com 15.&.6.Phy.com.32.

Alterans quodlibet eſt ſimul cum alterato in qualibet alteratione.7.Phy.tex.com.11.&.12.

Alteratio alia ſpiritalis alia corporalis 7.Phy.cō.11.&.2. de Anima, tex.cō.57.& 58.&.3.de anima.te.cō.28.

Alterationis duæ ſunt ſpecies, altera quæ in qualitate paſſiua cōſiſtit. & iſta propriæ dicitur alteratio, alia quæ pertinet ad ſubſtantiā, & iſta propriæ dicitur trāſmutatio. Them. 1.Phy. ſuper tex.com.63. idem Com.2.Phy.com.1.

Alteratio eſt in prima cōtrarietate, quæ eſt in tactu. ſ. in qualitatibus primis, quæ ſunt caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas. Et ſimiliter uidetur eſſe in contrariis ſequentibus iſta. ſ. duritie, & mollicie, ſed tamen primo eſt in primis qualitatibus, in iſtis autem eſt ſecūdo, & mediantibus primis.7.Phy.com.14. idem com.11.

Alteratio quæ in ſonis uidetur eſſe modo æquiuoco cum alteratione, quæ in primis qualitatibus.7 Phy.com.14.

Alteratio reperitur in re diuiſibili ſecundum magis, & minus.7.Phy.com.18. idem.5.Phy.tex.com.10.

Alterationis cōparatio ſi fuerit æqualitate ſecūdū ſubiectū tm̄, erit ꝑ accidēs: & ſi fuerit ſecūdū ſolā paſſionē, nō erit æqualitas perfecta, ſed ſolūmodo ſimilitudo: ideo in cōſideratione æqualitatis perfectæ hæc duo exiguntur. ſ. ſimilitudo paſſionis, & æqualitas ſubiecti 7.Phy.com.33.

Alterans primū uidetur ꝙ illud ꝑ quod alterat in pluribus alterationibus non alteri. 8.Phy.com.37.&.2.Cœli, c.42.

Alterationes quædam carent principio temporali, ut ſunt ſubitæ alterationes.1.Phy.te.com.23.&.6.Phy.com.32.

Alteratio quædā eſt paſſiua, & eſt quā ſequitur generatio, & corruptio, qdā uero non, ut illuminatio.1.Cœli, c.20.

Alteratio paſſiua eſt quæ fit a qualitatibus actiuis, ut eſt caliditas, frigiditas, humiditas, & ſiccitas 1.Cœli, com.2.

Alteratio cōtrariorū coegit oēs credere ꝙ oīa corpa ſunt cōpoſita 1.Phy.cō.51.&.83. aduerſus Auic. Vide cōſimile.2.Cœli, tex.com.20.&.8.Meta.com.12. Caueant ergo ponentes formam corporeitatis perpetuam in materia.

Alteratio dicitur cōmuniter, & proprie.4.Cœli.com.24.

Alteratio, & generatio differunt.1.de Gene.tex.com.23.

Alteratio ſecundū quā tranſmutatur ſubſtantia alterati, uidetur eſſe propria corporibus quorū ſubſtantiæ admiſcētur potētiæ, & ſunt corpora generabilia, & corruptibilia. 2.cap.de ſubſtantia orbis. idem.1.Cœli.tex.cō.20.&.21.

Alterationis paſſiuæ cauſa eſt materia quæ eſt in potentia 8.Meta.com.12.&.1.Cœli, te.com.20.&.21.

Alutitur omnia uiuentia ſiccis, & humidis, calidis, & frigidis.2.de anima.tex.com.28.

Amaritudo ſequitur complexionem calidam, & ſiccam, & complexionem frigidam, & ſiccā, contra Gal.5.Collige. cap.17.& in.2 de Anima, cō.105. ubi ponit differentiam. Nam ſapor amarus qui præcedit dulcem, fit a frigiditate ut in glandibus, & xylocharacis: ſed ſapor amarus qui ſequitur dulcem, fit a calore.

Amaritudo eſt in ultimatæ contrarietatis nutrimēto aialiū, & eſt contraria dulcedini propter ſiccitatem, & ideo in aqua maris maioris, quia eſt nimis ſalſa, & multū amara, non poteſt uiuere aliquod animal.4.Colliget.cap.27.

Analogum nō dicit naturam unam, & eandem cōmunem analogatis, & uide cauſam in.7.diſputa ſolutione ultimi dubii. Iſta etiam eſt ſententia lucidiſſimi Themiſt. in Paraphraſi.2.de Anima ſuper tex.com 30.

Analogum mediat inter unicum, & æquiuocum. ibidem. Et.4.Meta com 2.

Analoga quæ dicuntur ſecundum prius, & poſterius, neceſſe eſt, ut illud quod eſt prius ſit cauſa poſterioris. ex Paraphraſi Meta. tracta.4.coll.26.

Analogum apud Peripateticos nō dicit unam naturam cōmune analogatis, ut aſſerit Themiſ. ex intentione Ariſto. in.2 de aia.tex.cō.30. Idē Them. in.2.Phyſi in tex cō.70. ubi Ariſt. dicit infinitum non idem eſſe in motu, tn magnitudine, & tempore, tanquā una quædam natura, ſed poſterius dicitur, & prius. Vbi Themiſt. dicit, Sed ſcire licet, cum infinitum dicimus in magnitudine, tempore, motu cōſtare, nō ita loquimur ut putemus infinitum eſſe genus quoddā, & cōmune ad naturā illorum, ſed itaut eo ordine quem res illæ gerūt inter ſe, eodēq; ſint infinitudinem aſſequutæ. Hoc etiam elicitur ex intentione Auer.4.Phy. cō.2. ubi reddens cauſam difficultatis inueſtigandi diffinitionem loci dicit, Quia locus non inuenitur in omnibus corporibus naturalibus dici uniuoce, ſed dicit modo dubitatiuo. i. multipliciter, & ſcire quidditatiue huiuſmodi entia eſt difficile, quia appropinquat ei qđ nō habet naturam communē. Vide etiam de ente, & uno, Auer.10.Meta.com.8.&.12.Meta.com.20. in Calce com ubi expreſſe dicit, ꝙ hoc nomen ens non ſignificat aliquā naturam cōmunem decem prædicamentis. Et ens apud Ariſt. eſt analogum, ut patet.4.Met.te.com.2. Dicitur enim de entibus ſicut ſanum de ſanis.

Analogum nō dici unā naturam cō munem analogatis.

Anguiū magnitudo in Africa mira, ita ut triremes euertāt & boues abſumere credātur.8.de Natura animaliū, c.28.

Angues Aethiopiæ uolare narrantur. Ariſt. in.2.de Hiſto. animalium, ca.5.

Anguilla in genere piſciū, & mugilū quoddā genus quod eequiritur in fluuiis lutulentis, nō eſt, neq; mas, neq; fœmina. Ariſt. in. 1. de Gene. animaliū. ca 4. iuxta dimidiū. Vide etiā clace i. 4. de Natura animaliū, c. ult. ubi dicit ꝙ anguilla, neq; mas, neq; fœmina eſt neq; prolem aliquā ex ſe gignere poteſt. Idem in 6. de Natura animaliū, c. 14. ubi dicit ꝙ anguilla, neq; ouum, neq; ſemē ſortita eſt. Vide etiā in. 8. de Natura animalium, cap. ulti. ubi dicit Ariſto. ꝙ anguilla fruſtra nomen fœminæ accepit.

Anguillarum generatio inter ſanguineorū genus ſola, neq; ex coitu, neq; ex ouo fit. 6. de Natura animalium, ca. 16.

Anguillæ mortuæ non ſuperfluitant, nec ſurſum, ut cæteri piſces efferuntur. Vita earum ad ſeptem, uel octo annos protrahitur. 8. de Natura animalium, cap 2.

Angulus in quo genere cōtineatur dubitauerunt quidam, adeo ꝙ poſuerunt quartum genus magnitudinis, uidelicet lineam, ſuperficiem, corpus, & ſolidum.

Anhelitus in animalibus dat qualitatem. 8. Phyſi. com. 51. quia non eſt datus, niſi ad infrigidandum calorem naturalem, & temperandum ipſum.

Anhelitus prima neceſsitas eſt ad immittendum, ſecunda ad extrahendum: prima eſt propter cor, ſecunda autem eſt propter pulmonem 2. de anima, com 89.

Anhelans, eſt animal ambulās habens ſanguinem, ut dictū eſt in libro de animalibus. 1. de anima. com. 4.

Anima in quieſcendo, & ſedendo maxime fit prudens. 7. Phy. tex. com 19.

Anima mouet corpus per ſuam naturam, & corpus mouetur per ſuam naturam ab ea. 8. Phy. tex com. 27.

Anima dū mouet corpus ad illā partē ad quā mouet̃ corpus per motū elementi dominantis, motus ille eſt naturalis ex parte animæ, & ex parte corporis: ſi uero ſit ecōtrario, tunc motus corporis ab anima erit non naturalis. 8. Phy. com. 27 &. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Anima nō pōt eſſe ſine corpe niſi æquiuoce. 8. Phy. cō. 30. Ratio eſt, quia aīa diffinit̃ per corpus: Vnde de Auic. dicit in. 6. Nālium. cap. 1. ꝙ hoc nomē anima nō eſt ex eius eſſentia, nec ex p̄dicamēto in quo cōtinet̃. Nā oē quod eſt principiū emanādi à ſe actiones, q̄ nō ſunt unius modi, & ſunt uolūtariæ, imponimus ei hoc nomē aīa. Et Ariſ. 2. de aīa. te. cō. 24. ingt: Et ꝓpter hoc bene opinant̃, qbus uidet̃ neq; ſine corpore eē, neq; corp' aliqđ anima. Dixit antē Cō. niſi æquocæ, pp argm̄ Alex. q credidit diffōnē animę uniuoce dici de omni anima, et de intellectu. Cō. aūt tenet oppoſitū. nā. 1. de anima. te c. 25. uidetur intellectus aliud genus animæ eſſe, & hoc ſolū cōtingere ſeparata ſicut ꝑpetuū a corruptibili. Vbi Cō. ingt, ꝙ dignus eſt, ut ſi non aīa. Vñ Ariſt. in Erroribus. 1. de anima, taxat antiquos qui nullā poſuerunt differentiam inter animā, & intellectum.

Aīa q̄ ē primus motor in aīalibus, licet ſit indiuiſibilis mouet̃ accn̄taliter, qa cōſtituit̃ per corpus. 8. Ph. cō. 51. & 83

Anima nō eſt ex elemētis, quia nō poſſet reddi cauſa actionum, aut paſsionum animæ. 2 de Genera. tex. com. 45.

Animæ paſsiones q̄dā ſunt ꝓpriæ, & q̄dā ſunt cōes, & qđ eſt magis deſideratū de animæ paſsionibus, eſt ſcire utrū aliqua de eis poſsit eſſe abſtracta, uel non. 1. de anima. c. 3.

Anima eſt fons, & origo omnium motuum Them. primo de anima, te. 2. Idem Auer. 2. de anima, com. 37.

Anima ſi ſeipſam primo cognouerit bene ac plane, utique erit dignisſima, cui de rebus aliis diſputanti diffinientiq; fides habeatur. Themi primo de anima, tex. 2.

Aīam nōnulli multarū eſſe potētiarū reētur, ſub una tñ uniuerſitate ſubiectoq; collocatā, alii partib', & mēbris multiplicibus dirimūt, quā & loco diſcludūt, & diſparāt quē admodū Stoici forſaſſe, & Plato. The. 1. de anima, t. cō. 7.

Aīa a trib' ſectis fuit diffinita: qdā. n. diffinierunt eā ꝑ motū qdā ꝑ cognitionē, qdā uero ꝑ utrūq;. 1. de anima, te. c. 28

Anima in quibuſdā partibus nō mouetur, neq; eſſentialiter neq; accidētaliter, ut intellectu, in quibuſdā autē mouetur accn̄taliter nō eſſentialiter. 1. de aīa. cō. 86. Ex hoc colige de mente eius, animā intellectiuā nō dare eſſe formaliter homini. qa uidelicet impoſſe eſſet eā nō moueri accn̄talr.

Quod anima intellectiua non dat eſſe.

Anima aliquid melius eſſe, aut antiquius impoſsibile eſt, impoſsibilius autē adhuc intellectu, rōnabilisſimum enim hūc eſſe, nobilisſimū, & Diuinū ſecūdū naturā. 1. de anima tex. 81. Videat ergo Pomponacius quō intellectus in uia Ariſto. mortalis eſſe poſsit, cum longa ſit differentia inter animā, & intellectū in uia eius, unde, 1. de anima, reprehēdit antiquos, q nō diſtinxerūt inter animā, & itellectū. Vnde bene uerum eſt in uia eius ꝙ anima nō poteſt eſſe ſine corpore, & ex cōſequenti eſt generabilis, & corruptibilis ſicut & cæteræ formæ naturales. Dicit enim Phs. 3. Cœli te. cō. 1. omnes ſubſtantię naturales, aut corpora ſunt, aut cū corporibus generātur, & corrūpunt̃. unde. 2. de anima te. cō. 26. inquit: Et ꝓpter hoc bene opinātur qbus uidet̃ neq; ſine corpore eſſe, neq; corpus aliquod anima: ſed intellectus quatenus intells in uia Peripateticorū dicit uirtutē abſtractā a corpore, uere immaterialē, & uere incorruptibilē: Vnde. 2 de anima, t. cō. 21. poſtq̄ p̄miſit diuiſionē illā in t. c. 28. uidelicet ꝙ anima iis uidetur eſſe determinata uegetatiuo, & ſenſitiuo, intellectiuo, & motiuo, ſubdit in te. c. 29. Vtrū aūt unūquodq; ſit anima, aut pars alę & ſi pars utrū ſit ſeparabilis rōne ſolū, aut & loco, dubiū ē, de quibuſdam autē nō eſt difficile uidere. Et poſtq̄ in tex. 10. iam declaraui in quibus non erat difficile uidere, an tales uirtutes eſſent eædē ſubiecto, & plures in intentione, ſtatim in tex. 21. inquit, cōtinuando intentionē ſuā ad p̄cedētia: De intellectu autē, & perſpectiua potentia nihil adhuc manifeſtū eſt, ſed uidetur genus alterū eſſe animæ, & hoc ſolū cōtingere ſeparari, ſicut perpetuū a corruptibili. ubi expſſe colligit̃ intellectū eſſe uirtutē abſtractā, & incorruptibilē, & eſſe aliud genus animæ a p̄dictis, quia eſt lōge diuerſum, ſicut natura imortalis a nā corruptibili. Quod Com. bene ponderauit dicēs, Quod ſi dicatur anima, erit ſecūdū ęquiuocationē. Cōſimile ſcribit Cō. in. 2. de anima cō. 32. ubi Ariſt. dicit in litera, De intellectu aūt ſpeculatiuo altera rō eſt. Dicit Auer. ꝙ ſermo de eo eſt, ita ꝙ ſit extra iſtā naturā. Exiſtimat̃ enim ꝙ nō eſt aīa, neq; pars aīæ & innuit nobilitatē, & diuerſitatem illius ad alias partes. Opinādū eſt enim ꝙ ē de natura ſuperiori naturæ animæ. Et iſta eſt expō The. Simplicii, Io. grā. Auer. & omnium expoſitorū: & nullus uſq;' ad iſta tēpora legit illū textū per uiā interrogationis, ſicut finxit iſte bonus homo, ꝙ Ariſt. mouet ibi qōnē de intelligentiis. Nō animaduertit ꝙ illa particula, Autē eſt nota cōtinuationis cū p̄cedentibus: qa ſermo Ariſt. eſt cōtinuus, & depēdet ex diuiſione facta in tex. cō. 18. &. 19. &. 20. Vnde Ioānes Grā. in primi. lib. de Genera. qui incipit: De gñatione autē, & corruptione, notat, ꝙ ly aūt, dicit continuationē cū fine. 4. lib de Cœlo, & mun, De graui quidē, & leui, & circa ipſa accidētia determinatū ſit hoc mō. Et deinde ſequitur principiū libri ſequētis. De genera. autē, & corruptione. Vbi igitur ſermo eſt cōtinuus cū p̄cedentibus, dicit continuationē, & nuſq; legitur in iis caſibus eſſe nota dubitationis, ſicut finxit iſte ſomniator. Vnde lucidisſimus Græcorū interpres Them. inquit: De intellectu uero, & ea ui, quæ cogitat, & cōmentatur, nihil adhuc liquet quid ꝓbandū ſit, aut ſ̃ſennēdum. Vbi refert hoc ad intellectū de quo. 3. de anima, iquit, De intellectu uero per quē anima intelligit & ſapit. Amplius Ari. 3. de anima, te. cō. 4. Tale intellectū dicit eſſe immixtū & laudat Anaxagorā de hoc, & dicit ipſum eſſe ſimplicē impaſsibilē, et immortalē, ut patet. 3. de anima. Iſta autē uerba ñ poſſūt intelligi niſi de uirtute, quæ uere ē immaterialis. Nec ualet gloſſa eius, ꝙ talia debēt intelligi ſecūdum quid, primū quanto. unde intellectus non eſt paſsibilis, neq; corruptibilis, ſicut ſunt cæteræ uirtutes animæ q̄ ſunt organicæ. Nā tunc uerba Ari. in grauisſima qōne, & omniū deſſideratisſima, aliud p̄tenderent, & aliud ſignificarēt, quod nō decet uirū ingenuū, ac Phm. Inquit enim lucidisſimus Them in. 1. de anima, cap. 20. Non eſt æquū in altisſimis Phiæ qōnibus, aliud ſentire, aliud dicere. Cū enim ſemper digna homine res eſt, ne a mente uerba diſſentiāt, tū id maxime in rebus obſcuris, & creperis obſeruandū, cū ea quæ ſuopte ingenio remota, & cōdita uidētur

Intellectus non eſt mortalis aduerſus Pomponacium.

tur uerbis illuſtribus, & quã maxime poteſt declarãtibus
uẽdicẽtur a tenebris. Amplius aũt Ariſt. plerũq; dãnat an
tiquos & pcipue Platonẽ qui metaphoris utebat̃ & abu
tebatur terminus phicis. Vnde ipſe pcipit in. 2. Poſte. non
Te. cõ. 22. eſſe diffiniendum per metaphoras, neq; diſputandum. Et
Com. plerũq; dicit, q Ariſt. reprehendit Platonẽ, aut quia
male ſenſit, aut quia male docuit, ut eſt uidere. 1. Cœli. cõ.
105. & 106. de Gñatione mũdi: & 3. Cœli, te. cõ. 68. iquit
Quare ſi quis certe loqui uoluerit, & nõ ex tranſumptio
ne rõnes ſuſcipere elemẽti, ipſos auferẽtes uidebit gene
rationẽ ex entibus. Sed immorari in hoc amplius eſt ſup
fluũ: nã in libro nr̃o de intellectu plura ad hoc adduxim⁹.

Anima præcedit elementa cauſalitate, & nobilitate, elemẽ
ta autem tempore. primo de anima com. 82.

Anima, & intellectus ſunt principia entium ſecundũ finem,
& formam, elementa autem ſecundum materiam. ſupra.

Anima uidetur magis cõtinere corpus, q̃ corpus animã. 1.
de anima. tex. cõ. 90. Vbi Auer. ſcribit in cõ. q anima eſt
magis digna, ut ſit cauſa copulationis corporis, & ſuę uni
tatis in numero, q̃ ut ſit corpus cauſa copulatiõis animę.
Oẽ enim quod eſt unũ, & cõtinuũ, nõ eſt per ſuã materiã,
ſed per ſuã formã: quod intellige principaľr p alias aucto
ritates q̃ dicũt materiã eſſe etiã cãm unitatis numeralis. di
citur enim. 5. Meta tex cõ. 12. Vnũ numero ſunt quorum
Aduerſus Diuũ Tho. & Egidiũ. materia eſt una. Ex pſenti loco collige aperte ex mente
Auer. eſſe, unitatẽ numeralẽ intimius depẽdere a forma, q̃
a materia. Cuius oppoſitũ tenuit Diuus Tho. & Egidius
Rom. Conſimilẽ ſentẽtiã habet Cõ. 4. Phy. cõ. 38. & 2. de
anima, cõ. 7. & 8 & 60. & 3. Phy. cõ 60. & alibi frequenter

Anima eſt una ſecundũ ſubiectũ, & plures ſecũdũ uirtutes.

Anima in animalibus anuloſis, & in plantis eſt una in actu,
& plures poteſtate, & ſunt plures numero in potentia, li
cet ſint eiuſdem ſpeciei, primo de anima. com. 93. & 94.
idem. 2. de anima. 19. & 10.

Animã ponere eſſe accidẽs eſt impoſſibile, ſecundũ q dat
nobis prima cognitio naturalis. 2. de anima, cõ. 2. Reddit
autẽ cauſam, opinamur enim q ſubſtãtia ſit nobilior acci
dẽte, aĩa aũt eſt nobilior oĩbus accñtibus exiſtẽtibus hic.

Anima nutritiua nunquã inuenitur in animalibus, niſi ſe
cundum poſtremam perfectionem. 2. de Anima, tex. cõ. 5.
idem. 8. Phy. 20. & 3. de anima. 44. & 59.

Animã ex motu diffinierunt Democritus, Anaxa. forſitan
etiã Plato, hi enim arbitrabantur q id quod nõ mouetur
alia mouere non poſſet. 1. de anima. Themiſt. cap. 20.

Anima eſt actus corporis phyſici organici habentis uitam
in potentia. 2. de anima. tex. com. 4. & 6. & 7.

Anima eſt perfectio corporis, ſecundũ quod perfectiones
conſtituuntur per materiam ex. 2. de anima. com. 21. Dif
ferentia enim magna eſt inter animam, & intellectũ apud
Peripateticos, ut notaui ſuperius.

Animæ diffinitio cõprehendit omnes animas, non q eiuſ
dem ſpeciei ſint, ſed quia ordinem quempiam inuicẽ ha
beant. Alex. in Paraphra. de anima. cap 3.

Anima eſt fons, & origo omniũ motuũ, ſecũdũ Anax. The.
1. de anima, cui nõ cõtradicit Ariſt. Nã The etiã in princi
pio libri de anima, hoc idẽ aſſerit, & inquit: Naturæ uero
& mũdi cõtẽplatores qui eſſe poterimus, ſi nobis ignora
bitur ea Natura, quæ fons, & initium eſt omniũ motuũ?

Anima eſt quo uiuimus, & ſentimus, & intelligimus pri
mo. 1. de Anima. tex. com. 24.

Animæ potentiæ ſunt uegetatiuũ, ſenſitiuũ appetitiuũ, mo
tiuum ſecundũ locũ, & intellectiuũ. 2. de anima. te. cõ. 27.

Anima eſt cauſa corporis animati in triplici generæ cauſæ
2. de anima, tex. com. 36.

Anima, & corpus utrunq; nõ ſunt niſi propter animatum.
2. de Anima, com. 37.

Animæ nutritiuæ actiones ſunt tres, nutrire augmentare,
& generare 2. de anima. com. 42. & tex. com 47.

Animas plures in quolibet homine cõtineri deridiculũ eſt
ut inqt Plato, tanq̃ Troianũ equũ inſidiantẽ, ſed ſingulas
in ſingulis cõtineri, q̃ partibus tamẽ differentibus cõſtent.
Them. 1. de Anima ſup tex. 9. Ex quo patet falſo imponi

Platoni plures animas eſſe in uno homine, ſed eſt una ani
ma hñs plures partes in diſtinctis mẽbris ſcd̃m Plato. Et
ga Plato, & eius ſequaces nõ fecerũt dr̃iã in mõ loquẽdi Vnam tantum animã in uno homine ſecundũ Platonẽ.
inter partes animæ, & animam, inde emerſit iſte error. Vñ
Gal. Plat. in hoc, & in aliis pleriſque ſequutus ẽ, ut inqt in
li. de Se quęla uirtutũ animæ ad corporis cõplexionẽ. Vi
de etiã Them. 2. de anima. ca. 35. ubi recitat opinionẽ Pla.
in Timæo. & Auer. in. 2. de anima ſuper tex. com. 90. & in
fra, ubi Ariſt. impugnat in hoc ſenſu Platonem, q poſuit
animam habere plures partes in diuerſis membris.

Anima eſt cauſa efficiẽs oẽs motus, tã ueros, q̃ exiſtimatos
2. de anima, cõ. 37 Ex quo patet ſenſationẽ, cũ ſit unus ex
motibus imaginatis, & intellectionẽ, effectiue eſſe ab ani
ma, et intellectu. De intellectu patet. 3 de anima, cõ. 19. ubi
Auer. uult, q intellectus materialis ſit paſſio, & actio. Li
cet enim intellectus mãlis, ut mouetur a phantaſmatibus
et intellectu agẽte ſit paſſiuus, qa recipit ſpẽm intelligibilẽ
tñ poſtea ſit actiuus, & pductiuus intellectionis. De ſenſa
tione etiã tenẽdũ eſt, q ſenſatio, actio ẽ, ex parte animę, et
paſſio ex parte corporis, & uidet̃ eſſe ſnĩa Ariſt. in. 7. Phy.
te. cõ. 12. ubi loquẽs de ſenſibus, inquit, Actio enim ipſorũ
motus eſt, patiẽte aliquid p corpus, ſenſu. Nã cũ obiectũ
moueat organũ, tũc uirtus aĩæ ſenſitiua ſit pductiua ſenſa
tiõis. Licet igĩt ſenſus ponãtur de uirtutibus paſſiuis, hoc
ẽ quo ad receptionẽ ſpẽi, q̃ recipitur in organo in quo ẽ
uirt⁹ ſenſitiua. Sed ſenſus eſt q informatus ſpẽ recepta in
organo, in quo ſenſus exiſtit, ſit pductiuus ſenſatiõis. Vñ
nõ eſt credẽdũ in uirtutib⁹ aĩæ ſenſitiuę nullã eſſe actionẽ
qa iudicare de obiecto ſenſibili ptinet ad formã, & ex cõ
ſequẽti debet agere, & nõ pati. Vñ Cõ. in. 2. de aĩa c. 149.
ubi loquit̃ de ſenſu cõi, inqt q ſenſus cõis, ut mouet̃ a ſen
ſibus exterioribus, habet rõnẽ ſubiecti, & recipiẽtis, ſed ut
iudicat de illis, ponẽdo cõuenientiã, aut dr̃iam, ſic habet
rõnẽ actus, & formæ. Vñ dicit q iudiciũ iſtius uirtutis ma
gis eſt ſecundũ q eſt actus, q̃ ſecũdũ q eſt potẽtia: quẽad
modũ motio ei⁹ paſſiua a ſenſib⁹, dignior eſt attribui ſibi
ſcd̃m q ẽ ſubiectũ recipiẽs. Eſt. n. ut uĩ, recipiẽs ſecũdũ ſẽ
ſus, & agẽs ſecũdũ iudiciũ. recipere. n. eſt aliud a iudicare
illud. Sicut autẽ ſe hẽt ſenſus cõis ad ſenſus exteriores, ſic
ſenſus exterior ſe hẽt ad ſenſibile extra. Sicut igitur ſenſus
cõis ẽ patiẽs, mouet̃ a ſenſib⁹, & ẽ agẽs, ut iudicat: ſic pa
riformiter ſenſus exterior, ut mouet̃ mediãte organo ſen
ſibili, eſt patiẽs, ut uero, elicit iudiciũ, ſic ẽ agẽs, nõ. n. ẽ idẽ
receptio cũ iudicio, qa ſtat q ſit receptio in organo, & q
ñ ſubſequatur iudiciũ. Dicit. n. Phs. in li. de Sẽ. & ſen. q ad
alia fortiter intẽn delata ſub oculis nõ uidem⁹. Vñ nõ eſt Ca. de odoribus uerſus finem.
credẽdũ, q ſenſus ſint ſolũ patientes, & nullo mõ agẽtes.
Nã Cõ. 2. de aĩa, c. 140. dicit q ſenſibilia ſunt uirtutes agẽ
tes, ſenſus aũt agẽtes, et patiẽtes. Cõſile habet̃ ibidẽ c. 143.
ubi põderat dictũ l'ñi in textu aſſerẽtis ſenſum audit⁹ eſſe
aliq̃ pportionẽ, inqt n Et dicit q neceſſe ẽ, ut audit⁹ ſit ali
q̃ pportio, & nõ dicit pportio ſimpľr, qa exiſtimat̃ q illa
pportio, q̃uis ſit in ea reſonis, tñ ẽ pportio agẽs: & ppor
tiones in eo q pportiones nõ ſunt agẽtes, ſed in eo q q̃li
tates. Sẽſus igĩt ſunt uel nũerant̃ in reſone uno mõ, & in q̃
litate alio mõ. Et nota bñ hoc, qa pauci potuerũt ĩtelligeř.

Animæ uirtutes quædam ſunt actiuę, & quædam paſſiue,
& iſta eſt prima differentiarum earum. 2. de anima. cõ. 52,

Aĩa plurimũ tpś pfuit ĩ deceptiõe, & ignorãtia. 2. de aĩa, t.
cõ. 550. Vbi lucidiſſim⁹ The. ait q ea q̃ non m⁹, portione
minima cõtinẽt ſi collata cõpataq; iis fuerit, q̃ ignoram⁹.

Anima eſt locus ſpecierum, non tota, ſed intellectiua 3. de
Anima, tex. com. 6. Themi. etiam dicit de ſenſitiua. & uide
qſtio anima dicitur locus, non ſicut ille qui nos ambit, ſed
p quanto anima quodãmõ ſit illa quę intelligit, & ſentit.

Aĩa ſenſibilis eſt qualitas exiſtẽs in cõplexione addita com
plexioni. 3. de aĩa. co. 6. ubi per qualitatẽ intelligas. formã

Anima eſt unum entium naturaliũ, & conſideratio de ani
ma, eſt conſideratio naturalis. 3. de. anima. com. 17.

Anima concupiſcibilis, per eandem uirtutem proſequitur,
& fugit. 3. de Anima, te. com. 29.

Aĩa nequaq̃ ſine phantaſmate intelligit. 3. de aĩa. te. cõ. 30.

Anima ē quodāmō omnia eā q̄ ſunt.3.de Anima,te.c.37. Vide ꝓ hoc pulchre Alexā.in Paraphraſi de aia in ca.ubi declarat.quō anima eſt oēs res,& inquit pōderās ly quodāmodo,ꝙ prima non ſimpliciter idē eſt,ſed ſolū quatenus excipit rerū ſpecies quæ ees ipſæ quodāmodo ſunt quū per eaſdē ſpecies anima id ſortiatur ut ſit. Neq; uero coaceruatas ſimul res animam ob id eſſe conceſſeris,ſed quia ſingulatim cuicunq; rei anima ſeſe ſimilem præſtare poteſt,ea ratione res omnes quadamtenus,& eſt,& ſit Et intelligitur nō de omni anima,ſed de perfecta,& abſoluta(ut inquit)quę præter ſenſum,intellectū etiam obtinet.

Aīæ ꝑtes quodāmō infinitæ eſſe uidenť.3.de aīa,te.cō.41.

Anima concupiſcibilis mouetur ad rē,quæ eſt in actu uoluptuoſa,anima autē rationalis multoties prohibet,& hoc quia reſpicit nouiſſimum futurum,ſed anima concupiſcibilis non inſpicit contriſtationem contingentem in futuro.3.de Anima,com.53.& habetur ex tex.

Anima ſenſibilis impedit in maiori parte intellectum.3.de Anima,com.61.& 2.de Anima,com.152.

Anima recipit formas contrariorum inſimul, & hoc nō ſolum inuenitur in anima,uerumetiam in medio. Apparet enim ꝙ per eandem partem aeris uidens recipit contraria.ſ.album,& nigrum.6.Meta.com ulti.

Anima eſt una in ſubiecto,& multa ſecundum uirtutes,& ideo quando utitur una uirtute debilitatur in uſo alterius uirtutis,uerbi gratia quando utetur comprehenſione extrinſeca debilitatur in cōprehenſione intrinſeca Cōmen. in com.libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Anima brutalis quando deſiderauit aliquam rem , innata eſt facere ſimilitudinem formæ illius rei deſideratæ in illa diſpoſitione deſiderata,& præſentare idolum illius rei: & ideo qui deſiderat mulieres uidetur coire,& habens ſitim uidetur bibere.ſupra iuxta finem.

Animæ corporum cœleſtiū non ſunt formæ in materiis.ſ. quæ in materia acquirant ęternitatē ex formis immaterialibus,ut dicunt incipiētes philoſophari Cōtingeret enim ut illud qood nō habet naturā eſſendi ęternā,acqrat æternitatē ab alio,quod eſt impoſſ.1.ca de Subſtantia orbis.

Anima cœli nō eſt abſtracta a corpore ſuo,& cū hoc ſeparata eſt ab ipſo inquantū ipſum non indiget ipſa, quia eſt permanens per ſe,ſicut eſt diſpoſitio in animalibus cū uirtutibus naturalibus.& oportet ut illa anima ſit in eo,nam omne motū ex ſe,mouetur per uirtutem exiſtentē in eo. de Subſtantia orbis cap.4.Et ex hoc loco patet qm̄ intelligentia nō eſt forma formaliter ꝑficiens orbē ,ut dixerūt nōnulli,ſed eſt forma ſeparata dans ſibi motū,& appetitū,& ideo Alexā.in Paraphraſi de aīa,dicit ꝙ intelligētia ęquoce dr̄ eē forma reſpectu cœli.& aia reſpectu corpis.

Contra ponentes intelligentiā eſſe formā perficiēs orbem formaliter.

Anima ſecundū ueritatē nō attribuitur corporibus cœleſtibus,niſi æquiuoce,ex lib.Deſtru.diſpu.13.in ſolu.1.dub.

Animā additā eſſe formis cōplexionalibus manifeſtū eſt. 7.Meta.cō.31.Cōſimile.3.de anima,cō.5.cōtra Alex.ubi dicit,Et magis inopinabile de opinione Alex.eſt hoc qđ dixit,ꝙ primæ peræparationes ad intellecta,& ad alias poſtremas perfectiones de anima,ſunt res perfectæ a cōplexione,nō uirtutes factæ a motore extrinſeco,ut eſt famoſum ex opinione Ariſ.& omniū Peripateticorū.Iſta enim opinio ſi eſt ſcđm quod nos intelleximus,eſt falſa,quia a ſubſtātia elemētorū,& a natura eorū non pōt fieri uirtus diſtinguēs aut cōprehenſiua,qm̄ ſi eſſet poſſibile,quod a natura eorū,et ſine extrinſeco motore fierēt tales uirtutes tunc eſſet poſſibile,ut extrema perfectio q̄ eſt intellecta eſſet aliquod factū a ſubſtātia eorū,ut color,& ſapor ſiūt. Et iſta opio eſt ſimilis opinioni negantiū cauſas agētes,& nō cōcedentiū niſi cauſas māles tm̄ Et ſunt illi qui dicunt caſum. Vbi aduerte ꝙ ut ſcribit Com.in.3.de Anima ,cō. 6.omnis uirtus exiſtens in corpore cōpoſito,aut attribuitur primis qualitatibus.ſ.formę complexionis,aut erit uirtus exiſtens in forma complexionali. Vbi per uirtutē attributam primis qualitatibus,intelligas formas elemētarias:q̄ ſecundū ſnīam Phi.2.de Generatione ,reſultant ex cōbinationibus quatuor qualitatū primarū,ut patet ibi in te.com.17.Et ſciās ꝙ forma mixti perfecti eſt ſuperaddita formis elemētariis,& diſtincta ab eis alioquin nō eſſet mixtio niſi ad ſenſum:ut patet ex fine primi de Gener.Et ē aperta ſentētia Auer.in.7.Met.cō 60.et in 3.Cœ.cō.67.& 1.de aīa cō.77.ubi dicit ꝙ eſſentiæ rerū ſuꝑadditæ ſunt mētis.Idē.1.Met.cō.12.Et multo magis anima eſt forma ſuꝑaddita,& diſtincta a formis elementorū,ſicut patet in 2.de anima ꝯ Empedoclē,& antiquos,tex,cō.41.& infra.

Animæ ſunt aliæ uirtutes præter formas complexionales Auer.2.colliget,cap.7.idem.3.de Anima,cō.5.&.6.

Animæ eē,& aīa idē,& circulo eſſe & circul'.7.Me t.c.35.

Animam dicere eſſe animal,eſt falſum:& ꝙ eſt animatum, eſt uerum.7.Meta.te.com.26.quod quomodo ſit intelligendum,uide ibidem.in com 21.

Anima eſt q̄dā ſubſtātia prima,corpus uero materia.7.Meta.tex.cō 39.Vbi nota per primā ſubſtātiam intellexiſſe formā,& nō ſubſtātiā cōpoſitā ſingularē ſicut ſumpſit in Prædicamētis,qñq; ēt prima ſubſtāna accipť ꝓ ſubſtāna abſtracta,ut.7.Meta.te.cō.41.ubi dr̄ ꝙ in quibuſdā, idē ē q̄dquideſt cū eo cuius eſt q̄dq̄deſt,ut in primis ſubſtātus.

Anima dupliciter dicitur,alii nanq; ut animam, alii uero ut totum.7.Meta.te.com.39.

Anima quia eſt exiſtens in alio,non habet perfectam diffinitionem 7.Meta.te.com 40.

Animam & corpus aſſerentes eſſe duo diuerſa,nō poſſunt aſſignare cauſam quæ ſit cauſa ligamēti animæ cum corpore:ſed qui ponit ꝙ anima eſt perfectio corporis , & ꝙ non exiſtit corpus ſine anima,non ſunt apud ipſum duo diuerſa.8.Met.te com.17.

Anima ita ſe habet ad corpus.ſicut figura ad cuprū,& albedo ad,ſuꝑficiē:omnia,enim ſunt ꝑfectiōes,& formæ ſubiecti.8.Meta.cō.16 Ex quo colligitur ꝙ cū aīa intellectiua ſecūdū Ari.& Auer.2.de Anima,t.cō.21.ſit aliud gen' animæ,& Auer.in cō.dicat ꝙ rectius eſt,ut ſit non anima qđ non eſt forma formalr̄ perficiēs per inhærētiā ipſum corp':ſicut multi ex mēte Auer.dicere uoluerūt,ut defenderet unitatē,immo fatuitatē intellect' eius . Anima enim ꝓprie eſt q̄ ita ſe habet ad corpus.ſicut albedo ad ſuperficiē:&.2.de anima,te.cō.26.bñ dixerūt,qcūq; dixerūt animā nō eſſe corpus,neq; ſine corpore eſſe.Manifeſte autē in.3.de anima intellс nullius corporis act' eſſe aſſeritur,licet ſecūdū fidē & ueritatē ego teneo ,animā intellectiuā eſſe formā ſubſtantialem hominis,& multiplicatā atq; immortalem.Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Anima cum corpore ſunt unū ,ſicut dicimus ꝙ prima materia cum forma ſunt unum.8 Meta.tex.com,ultimi.

Anima non proprie diſponitur per ſcientiam,niſi quando fuerit ſciens in actu,& maxime quando fuerit in ſua ultima perfectione.ſ.quando utitur ſcientia 9.Meta.com.16.

Animas eſſe ſeparatas a materia,utrū ſit opinio conceſſa a Philoſophis,uide in lib.Deſtru.diſpu 1.in ſolu.7.dubii.

Anima uere eſt ſimilis luci,qa ſicut lux diuidiur diuiſione corporū lucentiū,ſic eſt de anima cum corporibus .ex libro Deſtru.diſpu.prima,in ſolutione octaui dubii.

Animæ innouatio eſt relatiua,& nullus ſapientum dixit aliter niſi Auic ſupra in ſolutione.22.dubii.

Anima inter cæteras formas materiales purior inuenitur, & maxime intellectus.ſ.anima intellectiua,de qua fuit maximum dubium apud Philoſophos utrum eſſet de materialibus formis .ex diſpu.20.in ſolutione.2 dubii.

Anima rōnalis qūo intelligatur ex duplici nā eſſe cōpoſita indiuidua & diuidua,uide Them.1.de Anima,ca.12.ſuꝑ te.26.ubi pertractat opinionē Timæi dicētis animā eſſe cōpoſitā ex eodē,& diuerſo,dicit enim hoc eſſe ſimilitudinē,& nō uere.Pro hoc facit auctoritas Auer.de duplici medio ſecūdū cōpoſitionē,& ſecūdū cōparationē.4.Cœ cō.26.ſic ēt dicit Them.Cū dr̄ animā ex duplici nā cōſtare:id ita accipiēdū ,eſt ut rōnabilis animę natura,minoris eſſe q̄ intellectus,& pluris quā irrationabiles potētiæ iudicentur,cū utroq; tamen cognationē quandā habere,qualem fere mixta,& cōpoſita cum his ex quibus formātur.

Animæ ſermo eſt multū profundus,& ideo Deus appro-

priauit

priauit eum hominibus ſapiētibus, & multum profundis in ſcientia. ex diſputationibus Phy. diſputat. 2. in ſolutione. 7. dubii. Et eſt auctoritas Philoſophi in primo de Anima, tex com. 4.

Animæ contemplatio Naturali ſcientiæ cōuenit, cum anima ſit ultima forma animaliū ex primo de Partibus animalium, Com. in. 2. columna.

Animam ignē eſſe arbitrari, ſimile eſt ac ſi ſerrā aut aſciam fabrum aut artē fabrilem eſſe idem arbitreris: quia opus non niſi inuentis iis effici poteſt. ex. 2. de Partibus. ca. 7.

Anima eſt corpore melior, animatū inanimato præſtat propter animam: & eſſe q̄ non eſſe, & uiuere q̄ nō uiuere melius eſt. Ariſto. in principio ſecundi de Generatione animalium Quod etiam diuus Auguſtinus cōfirmat primo de Trini. Viuentia non uiuentibus, exiſtentia non exiſtentibus, beata miſeris præferenda eſſe iudicamus.

Anima ſenſualis & intellectualis, potentia prius haberi q̄ actu neceſſe eſt Ariſto. 2. de Genera. animalium, cap. 3.

Animæ uegetabilis facultas ſeu uirtus in animalibus & plātis, ex alimento efficit incrementum, utendo caliditate & frigiditate quaſi inſtrumentis, motus enim in his conſiſtit, & ratione aliqua unumquodq; efficitur. ſupra. cap. 4. uide in Contradictionibus.

Anima quodammodo ſunt omnia plena. Ariſtote. in. 3. de Genera. anima. cap 11. ubi declarat quomodo calor uiuificus eſt in aere, aqua, & terra, omnia animata generans. Hoc etiam ſenſit Auer. in. 12. Meta. cō. 18. ubi ſcribit. Calor ſolis & ſtellarum diffuſus in aere & aqua generat animalia ex materia putri, & omnia ſine ſemine nata. uide in Contradictionibus.

Animæ proprie dicuntur, quia ſunt organicæ, & non ſunt uirtutes naturales: q̄ ſi medici appellant eas naturales largo modo, hoc eſſet ueritas ſi ipſi crederēt q̄ ipſa eſt ſecūdum relationem, aut ſcd'm operationem: ſed ipſi credunt q̄ ipſa in ſui eſſentia ſit uirtus propria ſolum, iſtud eſt error 2. Colliget, cap. 7. Ex hoc ſcire potes, q̄ eſt differentia magna ualde inter animam & intellectum. Hoc enim eſt in quo taxat Ariſt. antiquos, ut Democritū & alios, qui non diſtinxerunt inter intellectum & animā: & ex hoc fundamento patet ſolutio magni Achillis illius Pomponacii, ſuper ratione illa in primo de Anima fundata in tex com. 12. ut alibi notaui diffuſius.

Anima nutritiua quæ eſt in embrione, præparata eſt recipere animam ſenſibilem, & ſtat cum ea loco formæ & finis, & nutritiua eſt ei loco materiæ. Auer. ſententia. 2. colliget, cap. 11. de Iuuamentis membrorū officialium deſeruientium ſenſui in generali. Et Aduerte q̄ iſta eſt ſentētia omnium Peripateticorum unde lucidiſſimus Them. in 3. de Anima, ca 27. ſcribit: Sane ordo naturæ & proceſſus hic eſt ut reſpectu ſuperiorū ſuperioribus utatur uice formarum

Notādum. reſpectu ſuperiorū inferioribus loco materiæ. Et ex hoc bene intelligere poteris frater mi quomodo ſemp unius compoſiti, una ſolūmodo eſt ſubſtantialis forma, ut alias notaui tibi in Theorematibus, & ex iſto fundamento mirabiles quæſtiones ſoluuntur in Scientia naturali. Et pondera & obliuioni non trades hoc.

Animam aſſerentes terreri per humorem melancholicum nigrū, ſicut terretur homo in obſcuro, dicunt in hoc uerba cantionum: quia aliqua læſio nō aduenit animæ in obſcuro niſi priuatio ſenſati ſenſui uiſibili: quia nō uidet anima in corpore ut poſſit dicit quia ſentiat terrorem nigredinis. Et magis fœdum eſt dicere ut uideat extra, quia anima non eſt intra, nec extra. 3. Colliget cap. 40. quod eſt de accidentibus trium uirtutum.

Animæ habitus ſequuntur corporis complexionē. ſupra.

Animæ affectiones maiorem affinitatem habent cum corpore q̄ ſenſationes. Dicit enim Themi. primo de Anima neq; enim corpus tanq̄ inſtrumentū machinamentumq; affectionum eſt, qualia ſunt ſenſibilium uirium ſua organa, & intermunia ſentiendi: ſed maior quædā affinitas eſt corpori cum perturbationibus animi, q̄ ſenſibus cum inſtrumētis, & reddit cauſam: Hæc enim ſi laceſſita, pauloq; affecta fuerit, munus ſentiendi legitimum abrumpunt & impediunt. corporis autem mala permixtio non impedit affectiones, ſed promouet potius atq; exhaurit. Ex hoc nota animā magis eſſe abſtractam in ſentiendo, quam in appetendo, & uirtutes concupiſcibiles ſunt magis immerſæ q̄ uirtutes cognitiuæ.

Animę eſſentiam nō conſtitui per modū, probatur primo de Anima, tex. com. 43. & 44. & uide ibi Themi.

Anima de cœleſti quadam natura particeps eſt, nam apud Platonem uehiculum illud rarū ac ſplendidū, nihil aliud q̄ ingenium ē quo animus conſtet, oſtendit. Apud Ariſto. quoq; naturam quandam animæ tributam inuenias, quę quinto corpori proportiōe reſpōdeat, quā & ad omnes animalium animas pertinere cenſuit The. primo de Anima. ca. 20. Vbi aduerte Platonem triplex animæ uehiculum dediſſe, ut refert Proclus in Timæo, & etiam Simplicius in primo de Anima, uidelicet ſenſibile, phantaſticum, & æthereum. Ariſt. autem opinionem require in. 2. de Generatione animalium cap. 3. ubi inquit, Ineſt enim in ſemine omnium quod facit ut fœcunda ſint ſemina, unde quod calor uocatur, idq; nō ignis, nō talis facultas aliqua eſt, ſed ſpiritus qui in ſemine, ſpumoſoq; corpore cōtinetur, & natura quæ in eo ſpiritu eſt proportione reſpondens elemento ſtellarum. Et aduerte q̄ talis natura, quæ eſt in ſpiritu genitiuo incluſo in ſemine, eſt uirtus informatiua, quæ eſt a decidente ſemine & a ſole, in Calce cōmēti.

Animam magnitudinem aut corpus eſſe, impugnatur primo de Anima, te. com. 47 contra Timæum: & uide ibi lucidiſſimum Themiſtium.

Animam nō eſſe harmoniam corporis deſtruitur uariis rationibus ab Ariſt. & Platone Themiſt primo de Aia. tex. cō. 54. & infra. Et eſt in Themi. cap. 23. ubi multas ratiōes adducit, quæ non adducuntur ibi ab Ariſt.

Animæ diffinitio data ab Ariſt. non fuit data pro anima illa unica ſingulari, q̄ tam longe abeſt a corpore, ſed ad perfectionem iunctam, quæ organicis corporibus, ab illa ſua ſingulis corporibus tribuitur. Themi. primo de Anima, c. 44. Vbi tenet dari animam mundi, a qua proueniunt animæ ſingularium animalium, quam (ut aſſerit) manifeſtat animalia ſponte naſcentia ex materia putri. Vide tamen impugnationem ab Auer. 7. Meta. com. 31. & 12. Meta. com. 13. & 18.

Anima quæ uitam uegetabilem præſtat, & quæ iracundiā & cupiditates continet, non poteſt intelligi qua ratione ſeorſum a corpore maneat, nam ea quæ princeps eſt & q̄ intellectus uocatur, forte pōt abiuncta defendi, quæ uim intelligendi animæ iniciat & influat. At reliquas naturas inherere, & quodammodo intexi corporibus neceſſe eſt, ſi præſtare uires & actiones ſuas debeat. Themiſt. primo de Anima, cap. 24. Nota quomodo poteſt in uia Peripateticorum tueri per principium ſeparatum hominem intelligere, quod tamen apud multos Latinorum ne dum difficile, ſed impoſſibile uiſum eſt.

Anima non iraſcitur neq; gaudet, ſed animalia, primo de Anima, tex. com. 63. Vbi aduerte q̄ Themiſt. inquit q̄ anima ita ſe habet in hoc ſicut gladius qui incidit per aciem, & ſphæra uoluitur per figuram, non tamen incidit acies, nec figura uoluitur, ita homo iraſcitur per animam nō tamē anima hominis iraſcitur. Et ibi uide pulchram differentiam inter aīam & accidentia, quia (ut inquit) globus neq; ſeipſum quærit ſimul diuerſis conuerſionibus agi poteſt: gladius quoq; neq; per ſe incidit, neq; multas ſimul ac uarias cæſuras exercet, & anima ipſa eſt fons motus, ipſa præbet initium, ipſa procurat, ipſa ſe de motu uno ad alium refert, ipſa per ſe hanc tranſitionem facit non in tempore ſed momento: ut uiſio a candidis ad nigra, ab his ad rubida, a quibus ad uirida confertur. Eſt etiam alia differentia quā Themiſtius ut notā omiſit, quia anima facit hoc aliquid, ſed accidentia quale ſolum.

Anima uidetur ſolo motu locali mouere animal. prīo de Anima, tex com. 83 quod ſecundum Auer. eſt ex opinione antiquorum, ſecundū Themi. uero intelligitur etiā &

ſecundũ Ariſt. Nam ſolius motus local anima uidetur eſſe dua & princeps,nã in cęteris motibus tota ratio non transfertur ad animam.nam eateriora ad hoc ſuum habent momentum,ad ſenſum ſenſibilia,ad nutritionem auctionemq; alimentã.

Anima eſt una ſubiecto,quæ ſe tamen multis uiribus ſpaegit:ſicut pomum quod ſubiecto unum eſt,uarias tamẽ & diuerſas obtinet qualitates.primo de Anima Themiſti.& Auer.te.com.62.

Animam intellectiuam cum Plato & Ariſto . uidiſſent uim quandã immortalem habere, cæteras uero caducas atq; mortales:alter in prima hominis conſtitutione rationabilem,mentis optimam portionem in proprium habitaculum condidit. Alteri eatrinſecus accedere uiſa eſt. Them. 1.de Anima,ca.35.quod ideo dicit,quia Plato in Timęo. collocauit partem intellectualem in cerebro,appetitiuam uero in corde,iraſcibilem in iecore, Ariſto.uero in.2.de Gener.animaliũ,mentem deforis accedere opinatus eſt, quæ nullius organi corporei actus eſt.

Animam nõ habere partes in diuerſis membris exiſtentes, impugnatur cõtra Platonẽ in primo de Anima , te.com. 90.uſq; ad finem primi libri.

Anima cognoſcim9 aial & cadauer, utpote ꝑ quã adſit & abſit animantibus uita.Themi.1.de Anima,ca.3.Rectum enim ut dicitur.1.de Anima,eſt iudex ſui & obliqui.

Anima neq; cadaueris neq; ſeminis perfectio eſt, alterũ qa deſiit uiuere,alterũ uero quia nõdum in uita promotum eſt.Item alterũ nõ poteſt amplius uitã habere,alterũ poteſt quidem,ſed,nondũ habet.poteſt uero quia fieri organum poteſt,& uitam accipere.Them 2.de Anima, cap.6.

Anima utraq; perfectione deſcribitur,ſed prima diffuſius. Them.2.de Anima,cap 6.

Anima eſt forma formarũ,nec propterea omnia eſſe dicitur quia formas omniũ cognitione complectitur,Sed etiam ꝓpterea ꝙ materiæ formas exhibet,& uultus imponit.Ipſa enim eſt anima quæ materiã rudẽ ſignificatione & impreſſione formaꝝ inſignit. Nam & uiuacitas omnis & uigor qui plurimus in materia,cernitur, ab anima uidetur ortum habere:atq; hoc in animalibus quidem conſpicuũ incontrouerſumq; eſt,ſed in plantis & elementis obſcurius.Themi.3.de Anima,cap.52.hanc auctoritatem allegat Com.7.Meta.com.31.Et conſidera ꝙ poſitio Auice. ponentis colchodeam,ſeu datricem formarum hinc ſumpſit originem.

Animæ diuiſio ſcdm Platonem erat ſdm partes locis & intercapedinibus differentes,ſed ſecundum Ariſt.eſt per poteſtates ſola diffinitione & ratione diſtantes ,ut eſt diuiſio boni in candorem ,odorem,& dulcorem.Themi.ſententia in.3 de Anima,ca.56.& idem habet ipſe in primo de Anima.ca.3.idem Com.primo de Anima,cõ.89.

Anima de qua agit Ariſt.in libris de Anima , eſt quæcunq; uerſantur in corpore quod generatur & interit.Alexã.in principio enarrationis de Anima.Hinc patet error eorũ qui uolunt diffinitionem datam de Anima competere intelligentiæ mouenti orbem. Vide etiam contra iſtam opinionem illorum Themi.in.1.de Anima,cap.20. contra illos qui uolebant animę diffinitionem competere animæ mundi.Itẽ nota ex Themi.ex.2.de Anima,cap.5.ubi uult corpus organicum poſitũ in diffinitione animæ eſſe corpus quod generatur & interit,cui ad uitam cibi præſidio ſit opus Idem notat Simplicius ibi & Ammonius & oẽs qui ſapiunt.Idem eapreſſe notat Alex.ibidem in illo capite,ubi agit quod & quæ ſint animæ,ubi uult talem animæ diffinitionem ſolis animalibus quæ generãtur & corrumpuntur competere,& ibi eapreſſe dicit Alexan.ꝙ anima deorum ſi anima dicenda eſt,per rationis cognomen anima nuncupari poteſt.

Anima corpus nõ eſt,ſed aliquid corporis. Ariſt.2.de Anima,tea.com.26.Vbi aduerte ꝙ cum pluribus modis aliquid eſſe in alio dicatur,ut patet ex.4.Phyſi.tex.com.23. Anima nullo illorum modorum in corpore dicitur , niſi eo modo quo forma eſſe dicitur in materia.Et uide ſuper hoc Alexan.pulchre in ſua Paraphraſi de Anima , cap.3. ubi ꝓbat aiam eſſe formã corporis.Et ibi nota quia Ariſt. ipſam in.2.de Anima endelechiã appellat,eo quia,ut ingt eius cã ſit ut ea res cuius eſt in fine ac ꝑfectione conſiſtat

Anima non eſt actus corporis,ſicut nauta nauis . Alexa.in Paraphraſi de Anima,cap.5.ubi probat ꝙ nullum ex ſimplicibus corporibus ſit anima.Cogita de anima intellectiua ſecundum uiam Auer.& Themi.

Anima Stoici ſpiritum quendam ex igne aere compoſitũ faciunt. Itemq; Epicurei,qui ex quibuſdã corporibus inter ſe differentibus animam compoſitam faciunt . Alexã. in Paraphraſi de Anima,ca.7.

Animæ poteſtates plures eſſe & finitas. Vide ꝑ hoc Alex. pulchre in ſua Paraphraſi de Anima,ca.8.ubi agit de partibus animæ. Et ibi nota rationes contra illos qui aſſerunt animam ſcdm quamlibet poteſtatẽ eſſe in qualibet parte corporis,licet non operetur in qualibet propter organi defectum. Quam opinionem nititur defendere Io . Gandauenſis: q.7.in.2.de Anima,& male. *Contra opinionem Io. de Ganda.*

Anima animaliũ nõ eſt ſimilium partium,ſicut anima ſtirpiũ. Alex.ſupra.cap.10.ubi reddit cauſam ꝓpter quid partes plantarum deciſæ uiuunt,non autem animalium.

Animæ poteſtates dicimus uegetatiuum,ſenſitiuum, appetitiuum,motiuum ſecũdum locum,cogitatiuum. Ariſt in 2.de Anima,tex.cõ.27. Vbi aduerte ꝙ textus græcus habet dianoticon,ubi communiter interpretes trãſtulerunt intellectiuũ , ſed uere cogitatiuũ dicitur,nam dianoea eſt in parte ſenſitiua,ut notat Simplicius in . 2.de Anima ,in expoſitione tex.26.ubi Philoſophus dicit. quod quibuſdam aũt ineſt cogitatiuum & intellectus. Vnde animaduerte ꝙ inter potentias animæ quæ ſimul ſunt in eadem eſſentia coniunctæ,intellectus particularis qui dicitur paſſiuus.3.de Anima coniungitur in homine cum aliis potẽtiis minus perfectis: quia in mortalibus ubi inuenitur potentia perfecta,ibi etiam inuenitur imperfecta. Sed intellectus per quem homo uniuerſaliter diſcurrit eſt abſtractus & deforis accedit & iſte non eſt de potentiis illius animæ a quo emanant aliæ potentiæ, quare illæ uidetur eſſe aliud genus animæ,& hoc ſolum contingere ſeparari ſicut perpetuum a corruptibili. Vnde etiã in.2.de Anima.text. com.18.Anima his uidetur eſſe determinata ſeu definita uegetatiuo,ſenſitiuo,dianoitico,& motu,ubi per dianoiticum intelligit cogitatiuonẽ. Inquit enim lucidiſſimus Themiſt.in com.ſuper libro de Memoria & reminiſcentia . li. 2.cap.14.Dianoea nihil aliud eſt ꝗ cũ imaginatione actio intellectus coniũcta. Vnde nota bene hoc, quia multi ſunt grauiter decepti in hoc,& Petrus ille Pomponacius eſt unus de illis in lib ſuo de Animæ mortalitate. Et hoc notat Com.in.2.de Anima com.20.&.21.qui uult Ariſt.ſoluere illas duas quæſtiones,quarũ una fuit , Vtrum potentiæ animæ ſint diuiſæ ſecundum magnitudinem : ſecunda aũt erat, Vtrum omnes ſint anima aut partes & potentiæ animæ. Et ſoluta prima in tex.com.20.ſecunda ſoluitur in.21.&.22.Nam de intellectu & perſpectiua potẽtia Ariſt.dicit ꝙ nihil adhuc manifeſtum eſt, ſed uidetur eſſe aliud genus animæ & illud ſolum contingere ſeparari ,ſicut perpetuum a corruptibili. Et ibi notat Commenta.ꝙ intellectus ſcdm Ariſt.per quem homo ſpeculatur, & cogitat,non eſt anima nec potentia animæ , reliquæ autem uirtutes animæ ,manifeſtum eſt, ꝙ ſunt potentiæ animæ & inſeparabiles. Idem habet infra tex . comment.32 . ubi Ariſtote.dicit enumeratis omnibus uirtutibus animæ , & dixerat,ꝙ ubi ſunt perfectiores ,ſunt etiam imperfectiores in mortalibus,& non econtra. Tandem eacipit a numero potentiarum animæ intellectum ſpeculatiuum.& ingt De intellectu ſpeculatiuo alia ratio eſt . Vbi lucidiſſimus Themi.notat,mentem qua cogitamus & ſapimus non inire communem rationem cum aliis uirtutibus :neq; enim potentia aut pars animæ eſſe poteſt ut cæteræ,ſed ſubſtãtia quędam,intelligitur longe præclarior,melior,pulchrior,quæ tamen in naturam inferiorem ignobilioremq; ſe inſerta receptaq; ſit , Vbi nota contra illos qui ponunt

intelle-

intellectum eſſe potentiã aïæ,& de ſecunda ſpecie qualitatis,& non eſſe ſubſtantiã. Vtrunq; enim ſecundum Peripateticos falſum eſt,quia neq; anima,neq; potentia animæ eſt,ſed eſt ſuperior natura q̃ ſit anima: ſicut anima eſt ſupra naturam,ſic intellectus ſupra animã,& Deus ſupra intellectum apud Peripateticos,nec etiam qualitas eſt,ſed ſubſtantia. Vnde oẽs expoſitores excepto Alexã.& Peripateticis antiquis,notant iſtud.

Anima ꝓprie corpus mouere non dicitur. Alexan. in Paraphraſi de Anima,in ca. de Impulſu & uirtute impulſoria. uide in Contradictionibus.

Alæ principatus ſcđm oẽs ſui poteſtates,in corde eſt uel in proportionali cordi. Ariſt. in. 3. de Partibus aïalium, cap. de corde.& Alex diffuſe in Para. de Anima,cap. ulti.

Animam hominis a pueritiæ ætate,nihil a beluarum anima differre prope diuerim. Ariſto. in. 8. de Natura animaliũ cap. primo. Facit pro tenentibus animam hominis eſſe mortalem. Sed tu dic ꝙ iſti nõ faciunt differentiam apud Ariſto. inter animam & intellectum,& hoc eſt maximus error ut alibi notaui.

Anima ſenſibilis non eſt niſi ad qualitates. 3. Colliget,ca 31

Supra in digreſſione cõtra Pompo nacium. Animatum fere æquiuoce dicitur de iſtis quæ ſunt hic,& de ſuperioribus. 2. Cœli,com. 60.& 7c.

Animatum nobilius eſt in animato neceſſario ſecũdo Cœli,com. 61.& textu.

Animata quædam & ſcia nõ mouentur localiter,ut ſpõgia maris pcimo de Aïa,com. 83.& 2. de Anima,com. 16.

Animatorum ſemper in eo quod conſequens eſt in potentia,eſt id quod prius eſt,ut in figuris trigonum in tetragono. 2. de Anima,tex. com. 31.

Animatum corpus ex aere aut aqua conſtare impoſſibile eſt. 1. de Aïa,te. cõ. 111. Idem. 4. Meteororum.te. com. 19. &. 2. de Generatione. tex. com. 50.

Animatorum nobiliſſimum non poteſt inaïatum eſſe,neq; æternũ poteſt uilius eſſe corruptibili auctoritate. Alexan. in Paraphraſi Meta Auer. tracta. 4. coll. 3.

Animatum differt ab inanimato ſenſu & motu, primo de Anima,te. cõ. 19. idem. 2. de Anima. 16. quo ad ſenſum.& 2. de Animata. 14. quo ad motum.

Animalia alterantur alteratione ſpiritali exiſtente in ſenſibus,& alteratione corporali exiſtente in ſenſibilibus. 7. Phy. cap. 11.

Animalia & uegetabilia ſunt uiliora corporibus cœleſtib' 2. Phy. cõ. 46. 1. Cœli. tex cõ. 50.& 61.

Animal eſt paruus mũdus. 8. Phy tex. cõ. 10 idem Galenus 4. de utili. partiũ cap. 10. prope finem.

Animal dicimus ipſum ſeipſum mouere,quia non uidemus ipſum moueri ab aliquo extrinſeco: ſecus aũt de rebus inanimatis. 8. Phy. tex. com. 7

Animalia & inanimata,licet utrunq; indigeat in rei ueritate motore extrinſeco,tamen eſt latentius in rebus habentibus animas. 8. Phy com. 17.

Animalia dicuntur mota ex ſe,inanimata uero nõ: quia animalia extiſtimãtur poſſe moueri & quieſcere ex ſe,quod non inuenitur in eis quæ mouentur naturaliter. ſupra.

Animal quod mouetur ex ſe aſſimilatur toti mũdo. ſupra te. com 17.

Animalia ſemper habent motum naturalem intrinſecum, ab anima nutritiua per calorem naturalem,& etiam alteratur a continente. 8. Phy. com. 29.

Animali nõ accidit appetitus,niſi ex imaginatione. ſupra. &. 2. de Anima,te. com. 20.

Animalis quies in ſomno,eſt perfectiſſima quies q̃ ſit poſt motum: & experge factio ab eo eſt. perfectiſſimus motus poſt quietem perfectam. 8. Phy. com. 2c.

Animal cum ſit motum ex ſe,eſt motum naturaliter, quia

Anima erit natura dici poteſt. mouetur per principium intrinſecum,& tale eſt naturæ. 8. Phy. te. com 27. Ex quo patet ꝙ anima,ut eſt principium intrinſecum reſpectu motus exiſtentis in animatis,natura dici poteſt. Ita etiam notat Simpli. auctoritate Alex. in. 2. Phy de diffinitione naturæ.

Animalis proprium eſt & animatorum ipſa a ſeipſis mouerí,& facere ſtare poſſe ipſa ſecundum ſeipſa. 8. Phyſi. tex. com. 19. Idem ibidem. tex com. 17.

Animal mouetur motu proceſſiuo cum phãtaſia, & appetitu. 3. de Anima,tex. com. 44.

Animalia multa immobilia ſunt. 3. de Anima,te. com. 45.

Animalia nõ indigent in principio ſui motus cauſa extrinſeca ſicut inanimata ſupra.

Animal corruptibile nõ continue mouetur ex ſe,quia corpus eius mouetur ab extrinſeco. 8. Phy te com. 20.& 51.

Animal generabile quandoq; mouetur per partem inſtrumenti,& quandoq; per totum inſtrumentum, uerbi gratia quandoq; mouetur per partẽ caloris naturalis,& quãdoq; per totum: & dum mouetur per totum,mouetur ꝑ duas potentias. 1. Cœli. com. 36.

Animalium omnes impotentiæ præter naturam ſunt,ut ſe nectus & decrementum. ſupra. tex. com. 37.

Animalibus quæ ſunt hic,accidit tranſmutatio & corruptio propter duo: quia ſunt compoſita ex elementis cõtrariis, tum quia elementa ex quibus conſtat non ſunt in locis ꝓpriis. Vnde propter contrarietatem tranſmutantur adinuicem,& quia nõ ſunt in ſuis locis,appetunt ſeparationẽ & reuerti ad ſua loca naturalia. 2. Cœli. cõ. 37.& habetur ex tex. Ex quo patet quantum deuiauerit Tho. de Garbo in ſumma ſua ueritate,qui tenet ꝙ ſit humanum, ſubſtantificum poſſet æque perfectũ ceparari,& poſſent una homines perpetuari. Paralogizat enim per fallaciã cõſequẽtis: nã ſunt illæ cauſæ mortis naturalis,ultra illam. Elemẽta enim exiſtentia in animali naturaliter appetunt ſeparationẽ,& reuerti ad ſua loca naturalia: & ille appetitus fruſtrari non poteſt,cum ſit a Natura. Deus autẽ & Natura nihil fruſtra faciunt Oportet igitur ꝙ quãdocũq; ad actũ ceducatur,diſſolutio aũt illa & ſeparatio neceſſario inſecat corruptionem ipſi compoſito,ut manifeſtum eſt. Digreſſio contra Simplicium.

Animalium generabilium motus uariari poteſt i uelocitate & tarditate ex ſola apprehẽſione, quia mouetur ab extrinſecis,aïal aũt cœleſte hoc non patitur, quia extra ipſum nihil eſt quod moueat ipſum. 2. Cœli,com. 37.

Animal cœleſte ſemper habet imaginationem in actu, ſed animal corruptibile quandoq; in potentia, & quãdoque in actu. ſupra.

Aïalium ꝓgreſſiuus motus in medio itẽditur. 2. Cœli. 35.

Animal ligatum,& animal diuinum non ligatum, nõ dicũtur unũ niſi æquiuoce,ſicut etiam non dicuntur unũ motũ niſi æquiuoce. 2. Cœli,cõ: 71 Cõſimile. ſupra. cõ. 60.& ibi moderatius loquitur,quia dicit ꝙ dicũtur fere çquiuoce.

Animalia quæ non inueniuntur in tota habitatione terræ niſi in aliquo loco,propria ſunt illis locis. Et cauſa in hoc eſt conuenientia illorum locorum in complexione conuenienti illis animalibus,& hoc dat ut non ſint ualde remota adinuicem: naturę enim cemotorum locorum ſunt diuerſæ ſecundo Cœli,te,com. 111.

Animalia ſunt nobiliſſima corporum generabilium & corruptibilium,& anima eſt nobilior omnibus, quæ ſunt in animalibus. primo de Anima com. 2.

Animal uniuerſale,aut nihil eſt,aut poſterius eſt primo de Anima,tex. com 8 quomodo ſit intelligendũ, uide pulchre Alexan. in libro Naturalium quæſtionum.

Animal quodlibet dicitur uiuere dum nutritur. 2. de Anima. te. com. 14.

Animal non poteſt eſſe ſine ſenſu. 2. de Anima,te. com. 25. idem tertio de Anima,te. cõ. 60.&. 2. Cœli,61.& 12. Met. 46. intelligitur de animali generabili.

Animal eſt per ſenſum primum. 2. de Anima, tex. com. 16. Intelligitur in mortalibus,huius aũt ſignum eſt ſpongia maris quæ dicitur animal,& tamen nõ habet niſi ſenſum tactus,& non mouetur,& multa ex habentibus teſtam dicuntur animalia,& non ſolum uiua,ſed et ſenſum habentia,quæ tamen non mouentur.

Animalis anuloſi quælibet pars habet naturam ſenſibilem, imaginatiuam,et deſideratiuam,et motiua m ſcđm locũ. ſecundo de Anima. te. com. 19.

Animalia diminuta nõ hñt imaginatiuam in abſentia ſen.

ſatorum,ſicut animalia perfecta.ſupra cō.20.

Animalium quædam habent quinq; ſenſus, quædam habent quoſdā,ut talpa:& quædam habent unum.ſ.tactum ut ſpongia maris.2.de Anima,com.22

Animal inuenitur quod nutritur ex rebus carentibus ſapore,& nutritur a ſuis radicibus ſicut planta, ut eſt ſpongia maris.ſupra com.31.

Animal quodlibet habens os habet aliquē guſtum .ibidē.

Animalium complementū & finis eorum qui intēdebatur in Generatione.quem cum Natura potuit pertingere ſtetit,& eſt modus animalium habens uirtutem cogitatiuā .i.intelligibilē.ex.2.de Anima,cō.32.ex quo patet hominem eſſe finem omnium generabilium.

Animalia carentia ſanguine non habent uocem, ex habentibus autem ſanguinem,piſces.2 de Anima,tex.com.87.

Animalia excedunt nos, non in comprehendendo differentias odorum,ſed in comprehendendo eas a remoto ſpatio.2.de Anima,com.92.Idem Ariſt.5.de generatione animalium,cap.2.uide etiam pro hoc in fine libri de Senſu & ſenſato.

Animal quodlibet quod eſt innatum eſſe in aere aut aqua non ſentit aliquam qualitatē caliditatis aut frigiditatis in eis,ſi fuerit in ſimplicitate quā dicunt habere: quia eſt locus eius naturalis,& locus eſt ſimilis locato, & ſenſibile debet eſſe contrarium ante paſſionem.2.de Aīa,cō.115.

Animal nō ſentit calorem,aut frigus in aere,aut aqua, niſi quando cum eis admiſcentur corpora calida,aut frigida ſunt extranea ab aere & aqua naturali ibidem.

Animalia quæ generant ſibi ſimilia,perfecta ſunt.3.de Anima,tex.com.45.

Animalis corpus ſimplex eſſe nō poteſt.tertio de Anima, tex.com 66.

Aīalia ſolo tactu priuata,neceſſario moriuntur.ibidem.

Anima non eſt neceſſarium habere alium ſenſum a tactu, 3.de Anima,tex.com.67.

Animal habet alios ſenſus a tactu,nō propter eſſe,ſed propter bene eſſe.3.de Anima,tex.com.ultimi.

Animal per uirtutem quam Auicenna uocauit exiſtimationem,fugit naturaliter nociua,licet nunquam ſenſit ipſa. ex com libri de Memoria & reminiſcentia.

Animalia & uegetabilia longæ uitæ,habent plus de calore q̄ de frigore,& plus de humido,q̄ de ſicco:& ideo animalia & uegetabilia in quibus dominatur caliditas & humiditas,& ſimiliter uirtutes actiuæ,ſunt longæ uitæ.ex libro de cauſa longi.& breui uitæ.

Animalia marina ſunt longioris uitæ,q̄ agreſtia.ibidem.

Animal dictum de animali cœleſti & corruptibili, non dicitur æquiuoce,ſed ſecundum prius,& poſterius,& in talibus naturis neceſſe eſt,ut prius ſit cauſa poſterioris.2.c. de Subſtantia orbis.uide in Concordantiis.

Animal non fit in ipſa digeſtione,ſicut quidā aiunt, ſed in ſegregatione putrefacta in inferiori uentre,deinde aſcendit ſurſum.4.Meteorum tex.com.28.

Animalia ſolum in terra & aqua ſunt,in aere autē & igne nō ſunt,quia corporum materia hæc.ſupra tex cō.29.

Animalia hn̄tia memoriā ſunt prudentia,& ſunt diſciplinabiliora non potentibus memorari.ex Procemio Meta.

Animalia prudentia,ſine adiſcere ſunt quæcunq; ſonos audire non poſſunt.ibidem:

Animalia nō habentia inuolucra in inteſtinis, ſunt uoracia & inſatiabilia,& omno cibo dedita,ſicut plantæ.Gal. 4 de Vtilitate particu.cap.17.auctoritate Platonis & Ariſt.

Animalis partes quando anima ſeparatur æquiuoce dicūtur.7.Meta.tex.cō.35.37.&.39.& primo de Parti,animalium cap.primo.& in fine quarti Meteo.

Animalia quædam diuiſa uiuunt,ſed tamē potentia omnia erunt quando fuerit unum & continuū natura,ſed nō ui, aut copulatione.7.Meta.tex.cō.56.& in commen.redditur cauſa.uide etiam in.2.de Anima,cō.20.& tex.

Animal primo ſignificat formam,& ſecundo congregatū 8.Meta tex.com.7.

Animalia non uidens ut uiſum habeāt,ſed ut uideāt uiſum habent.9.Meta.tex.cō.15.ibi enim dicitur q̄ potentia eſt propter actum & non econtra.

Animalia genita ex putrefactione,generantur ex corporibus orbiū,& ipſa corpora dant eis uitā,quia uiua ſunt,ex Diſpu.9.in ſolu.3.dubii.idem.12.Meta.cō.13.&.18.

Animal non ſanguineum diuiditur in quatuor genera manifeſta,in cruſtata,teſtata,inſecta.& mollia. ex primo de Partibus animalium,cap.3.&.4.

Animal ſecundum totum,& non ſecundum partes animal eſt Com.in.2.Partibus cap.de carne.

Animalium actiones quandoq; fiūt per membra ſuperaddita,uel melioris notæ gratia,uel ex neceſſitate contingente ipſis ex aliquo accidente ſuperueniēte.ex ſecundo de Partibus.cap.de carne.

Animalia quæ non ſunt utrinq; dentata, & cornua habēt ſeuum plurimum habent.2.de Partibus.cap.5.

Animalia utrinq; dentata & cornua habentia,uice ſeui,adipem habent ibidem.

Animalia teſtata,teſtā hn̄t propter duas cāſ ſupra.cap.8.

Animalia inſecta habent naturam corporis mediam inter carnem & neruum.ſupra.

Animalia quædam exanguia,ut apes & formicæ, prudentiora ſunt quibuſdam ſanguine præditis .uide cauſam in 2.de Partibus,cap.4.

Animalia exanguia tumidiora ſunt ſanguineis.ſupra

Animalia magni incrementi ſunt minus fœcunda, parua fœcundiſſima.1.de Gener.animalium,cap.18.

Animalia ſanguine carentia,neq; uenam,neq; pulmonem, neq; ueſicam,neq; renes,neq; hepar habent, & hoc indicat ipſa nutriri corde atq; ſentire.Eſt tamen in iſtis animalibus membrū cordi proportionatum,in quo ſenſus fundatur.Auer.in.4.de Partibus.ca.de molli,cruſtaceo, teſtato,& genere inſectorum.& elicitur ex ſententia Ariſtote. ibidem.cap.5.in principio.

Animalia quædā ſunt media inter plantas & perfecta animalia.ſ.ſanguine prædita.ibidē.Et nota q̄ iſta a Græcis zoophyta appellantur.Et nota ſecundum Themiſt.in.2. de Anima,in expoſitiōe.tex.131.q̄ iſta animalia zoophyta quædā hn̄t tactum tantum,quædam etiā guſtum, quædam etiā hn̄t olfactum.Sed Simplicius in eodem loco uidetur dicere oppoſitū,uidelicet q̄ zoophyta nullum hn̄t alium ſenſum præter tactum.Cui reſpondebis q̄ Themi. largius intellexit, & ut cōparatio fiat inter plantas & animalia habentia omnes quinq; ſenſus,omnia talis zoophyta dicuntur,ſic & alia:ſed Simplicius ſtrictius.

Aīalia inſecta plures pedes hn̄t,& priores maiores hn̄t poſterioribus.uide cām in.4.de Part.cap.6.de inſectis.

Animalia omnia ſanguine p̄dita,excepto homine, formā gerunt pomilionis.Eſt autē pomilio cuius pars ſuperior magna eſt,inferior uero parua quæ pondus ſuſtinet.motumq; exercet.ex.4.de Partibus,cap.6 Et ibidē ea de cauſa dicitur aīalia dementiora eſſe homine, & inter homines pueri uiris,& inter uiros pomiliones mente deficiūt.

Animalia ouipara mām̄is carent,quia non habent lac:mām̄a enim lactis conſectaculum eſt, & tanquam uas lactis eſt.In ouo autem lacteus ille humor ingenitus cōtinetur 4.de Partibus.ca.10.

Animalia quædam ſunt,ut aquatilia & terreſtria,& quædā cum uolucribus & pedeſtribus cōmunicant.ex.4.de Partibus.cap.11.prope finem.

Animalia ſanguinea non poſſunt moueri plurib' pedibus q̄ quatuor.Iſta enim eſt proprietas animalis exanguis.ſupra.& Auer.ibidem cap.de piſcibus.

Animalium partes reſpectu totius ut materia, ſunt partes diſſimilares,diſſimilarium uero ſimilares, ſimilariū uero uocata elementa ex primo de Gene.animalium.ca.4.Cōſimile in.2.de Partibus.ca.1.

Animalium quædam ex coitu maris & fœminæ procreātur quædam uero ex putri materia atq; excrementis.ſupra.

Animalia ex putri materia genita,generāt quid diuerſum, quod non eſt mas.neq; fœmina.ſupra.

Animalium ſanguine carentium ſunt quatuor genera ſcilicet

cet

cet cruſtatum,molle,inſectum,& teſtatũ . Auer primo de
Generatione animalium exanguium.

Animalia tanquam plantæ diuiſa ſunt,& dum coeunt ſicut
plantę euadunt,ſunt enim ut unũ animal, in plantis enim
mas a fœmina diuiſa non ſunt.Ariſt.in primo de Genera
tione animalium,cap.ultimo in fine.

Animalium alia perficiunt partum foraſq; mittunt ſibi ſi
mile,alia uero nondum explanatum ſuamq; formã ade
ptum pariunt:quorũ ſanguinea ouum pariunt, exanguia
uero uermẽ.ex.2.de Genera animalium.cap.primo .

Animal eſt pars animæ ſenſualis.2.de Generatione anima
lium,cap.3.& in.2.de Anima,tex com.7.

Animalia quæ non ex coitu generãtur,non generant neq;
marem neq; fœminam.ex.2.de Generatione aïalium,ca.
4.cõtra Latinos,in opinione ſua de genitis ex putredine,
ubi iniuſte Auer.reprehendunt.Idem etiam habetur pri
mo de Generatione animalium cap.primo.

Animalia quæ non unigena coeunt,quod ea fariunt quo
rum tẽpus par,& uteri geſtano proxima,& corporis ma
gno nõ multo diſcrepans:hæc primos partus ſimiles ſibi
ædunt cõmuni generis utriuſq;(quales ex uulpe & cane
generantur aut ex perdice & gallinaceo)ſed tempore ,p
cedente diuerſi ex diuerſis proueniunt.demũ forma fœ
minæ inſtituti euadunt.Ariſt.in.2.de Genera.aïalium.cap.
4.Idem repertt & clarius in ca.ſeq.uidelicet cap.5.ubi red
dit cauſam quare in ,puerbio eſt: Africam ſemper aliquid
Anoui afferre.

Animalium quartum genus non in iis locis quærendum
eſt,(quanquam aliquid eſſe exigit ordine ignis, id enim
quarum corpus enumeratur.Verũ ignis ſemper formã
nõ propriam habere uidetur,ſed in alio corpore,aut aer,
aut fumus,aut,terra eſſe uidetur,quod ignitũ eſt)ſed ge
nus hoc apud lunam quærẽdum eſt: hoc enim quartam
illam diſtantiam adipiſci uidetur.ſed de his alias, Ariſto.
ſententia in.3.de Generatione animalium.cap.11. Vbi
animaduerte quod dixit Io.Philoponus in iſto loco: Ari
ſto.dicit hoc ex intentione Platonis qui poſuit in æthere
animalia ignea rationalia,multum diuturna quæ tandem
„ morti ſunt obnoxia,ſed Ariſt.non aſſeruit ei. Iſtud etiam
„ genus animalium uidetur innuiſſe Ariſto.in.1.de Anima,
„ tex.com.29.ubi dicit,Quibuſdam autem cogitatiuam &
„ intellectum,ut hominibus,& ſi quid aliud genus anima
lium eſt & honorabilius,ut notat ibi Ammonius & Sim
plicius in una expoſitionum,quia tres ponit. Et hoc nos
tat etiã dominus Albe.Philoſophum illud dixiſſe ,ppter
opinionem Platonis,non φ illa ſit Ariſt.opĩo. Nam Ariſ.
in fine tertii de Anima.demonſtrat non poſſe dari animal
ex elemento ſimplici conſtitutum.

Animalia teſtata ſponte naſcuntur.3.de Generatione ani
malium,cap.ultimo in fine.

Animal nullum in loco ignis exiſtentis in concauo lunæ
generari poteſt,& uide cauſam.in.3.de Genera aïalium.
cap de generatione apum.& Auer.prope finẽ Ariſt.enim
illud dicit alibi eſſe declaratum.

Animalia multa teſtibus carentia generant mares & fœmi
nas,uelutí ea quæ carent pedibus,ut piſcium genus atq;
ſerpentum. Ariſt.in.4.de Genere.anima cap.1.

Aïalium q̃dã ſup fœtant,q̃dam uero nequaq̃.ſupra.cap.5.

Animalibus omnibus partus fit pronis in caput conuerſis.
& uide cauſam.4.de Generatione animalium,cap.9.

Animalium alia unicolora,alia uerſicolora,alia toticolora
ſunt.5.de Generatione Animalium,cap.6.

Animalium diuiſiones diuerſas,require.1.de hiſto.A.ca 1.

Animalia inſecta illa appellantur,quorum corpus inciſuris
præcingitur,aut parte tantum ſupina , aut etiam prona
Ariſt.primo de hiſto.animalium.cap.primo.& in.4.libro
etiam cap primo.

Animalia uno initu,plura concipere poſſunt.Et uide cãm
in.4 de Generatione aïalium.cap.4.ubi impugnatur opi
nio antiquorum aſſerentium hoc prouenire ex multitudi
ne locorum & acceptaculorum,& eſt opinio q̃ multi uul
gares Philoſophi & medici tenent hodiernis tpibus.

Animalia hñtia partem qua excrementum humidum emit
titur,habent etiam illã per q̃ emittitur excrementũ ſiccũ:
ſed nõ oia quæ hoc habent,illud habere dicimus. primo
de Hiſto.Animalium,cap 2.Vnde omnia animalia habẽ
tia ueſicam,habent aluum,ſed non econtra.

Animalia quæcunq; ambulant,pedes pari numero poſſi
dent.primo de Hiſto.anima.ca 5.

Animal ephemerum,quod a uita die uno deſcribenda ita
appellatũ ẽ,pedibus quatuor pẽniſq; totidẽ mouetur ſu
pra.Vide etiã de hoc in 5.de Natura aïaliũ.ca.19.in fine.
Inde forte Medici.genus febris ephemerã nũcupauerũt.

Animalibus teſta opertis deeſt diſcrimen ſexus.Ariſt.in.4.
de Natura animalium .cap.ultimo.

Animalia cum ſtirpibus cõmune habẽt, ut alia ex ſemine,
alia ſponte naſcantur.5.de Natura animaliũ.ca.primo. Et
primo de Generatione animalium,cap.primo.

Animalia ſponte nata,ſi ſexus diſcrimen maris & fœminæ
obtinent , iis coeuntibus gignitur quidem aliquid,ſed ex
quo nihil amplius gigni poſſit.ibidem.

Animalibus qui ex uermibus proueniunt, & omnibus uer
mibus cõmune eſt ut primordiũ & generationis,aut a ſo
le,aut a ſpiritu præſtetur. Ariſ.in.5.de Natura animalium.
cap.19.Idem Auer.12.Meta.com.18.

Animalia quædã naſcuntur in iis etiam,quæ nullã putredi
nem recipere poſſe exiſtimantur,ut in niue uetuſtiore &
in igne.Ariſto.ſententia in.5.de Hiſto.aïalium ca.19.Et cõ
ſidera bene q̃ notauerim in Cõtradictionibus nup ædiris.

Animalibus omnibus cõmune eſt,ut cupidine uoluptateq;
rei Venereæ maxime geſtiant incitẽturq;.6 de Natura ani
ma.ca.18.

Animalia imbecilliora utrauis ratione prius aſcẽdũt. ſ. uel
,ppter æſtus,uel ,ppter frigus nam ſcombri priuſq̃ tunni,
coturnices anteq̃ grues:altera enim Auguſto , altera Se
ptembri menſe incipiunt. 8.de Natura animalium,ca .12.

Animalia habere quandam uim naturalẽ in quauis animi
affectione uidentur,hoc eſt prudẽtia,ſtultitia,fortitudine
ignauia,clementia acerbitate,& reliquis habitubus gene
ris eiuſdem.6..de Natura animalium.cap.1.

Animalia alia ab homine,quæ ſcilicet auditu non carent,
non modo ſtrependi, uerumetiã ſignificãdi differentias
poſſunt dignoſcere.ſupra.

Aïalia multa,ui ſpongia marina & multa alia bruta, nõ ui
dentur indigere cerebro & neruo magno deſcendente a
cerebro,& ,ppterea talia inciſa uiuunt.2.coll.cap.11.

Animalium corpora calidiora ſunt terræ naſcentibus,& ,p
pterea nõ inuenitur in terræ naſcentibus calor in actu.5.
colliget,cap.24.Vide in Contradictionibus.

Animalium complexiones diuerſificantur in una ſpecie ,p
pter paſſiua,& propter aquam ,ſupra cap.30.

Animalia ſanguinea ſunt calida & humida , ſed exanguia
ſunt frigida,& ſicca.ſupra.

Animalia ouatilia ſunt calida & humida,& quæ non ,frigi
da & ſicca ſupra.

Animalia q̃ naſcũtur in aqua,ſunt frigida & humida.ſupra.

Animalia uolatilia ſunt magis aerea ambulatiuis.ſupra.

Aïalia anhelantia ſunt calida,nõ anhelãtia frigida.ſupra.

Animal ſi quod ex aere ſolo cõſtaret,quauis uiſus ab audi
tu ab eo non diſtaret ,ppterea φ toto ſe & uideret & au
diret:argumento tamen ſenſilium negari nõ poſſet duos
eſſe ſenſus.Themi.2.de Anima,ca.39.Inde elice ex men
te Peripateticorum,nõ eſſe neceſſariũ ſemper diuerſorũ
ſenſuum diuerſa eſſe organa ſecundũ rem,nam, ut ibidẽ
dicit Themiſt in eadem parte linguæ eſt tactus & guſtus.

Animalia cætera præter hominẽ delectari & cõtriſtari uel
dolere poſſunt,quod genus non niſi præſentibus & inſtã
tibus rebus contingit,quæ uoluptatis & quæ doloris in
uehunt ſenſum:non autem poſſunt confidere,timere , &
ſperare.Nam audacia mentis & ſpes ſtatim oſtendunt ſe
rationalis animæ ditioni ſubeſſe,quia futurum & conſe
quens tempus uidentur reſpicere,quod bruta nõ poſſunt
Themi.3.de Anima,cap.38.

Animal depictũ,& animal eſt & imago,& licet ſint eadem

ſubiecto, differunt tamen cognitione. & ratione, ex libro de Memoria & reminiſcentia.,

Animal in utero nutritur ut planta nō ut animal, nā anima ſenſualis poſterior aduenit. Themi. in lib. de Sōno & uigi. cap. 13. Et uidetur eſſe ſnīa Ariſt. in. 2. de Gener. animaliū, cap. 3. Vide de hoc diffuſe Ammoniū ſuper 2. de Anima. in expoſitione textus tertii. ubi dicit Naturā gradatim ab inanimato tranſire per gradū uegetabilem. qui cōſtituit plantam, ad gradum medium, qui cōſtituit zoophyta, & tandem ad gradum perfectum, quando uere animalia dicuntur: unde embriones alligati matricibus cum nutriantur per umbilicum & non per os, & moueātur ad motū matricis cū qua ſunt alligati, dicuntur eſſe zoophyta: ſed quando in lucem ueniunt, & poſſunt proprijs inſtrumentis nutriri & ſentire, & præcipue ingredi, tunc uere animalia dicuntur. Vide etiā Alexan. in Paraphraſi de Anima, c. 10. ubi reddit cauſam quare a ſtirpibus abſciſſæ partes uiuunt: ubi dicit φ aīal in utero non dr̄ ſimplr̄ animal, neq; ſimplr̄ uiuere: quia nutrimentū ſumit uelut pars, licet per propriā uirtutem fiat nutritio ī eo. Idem Alex. in eodē libro in cap. de ui impulſoria dicit. In animalibus a primis generationis exordijs uis altrix ineſt, alimēto enim utitur iam effectū animal, & in utero degēs uiuit, & hac ſola poteſtate utitur. Senſualis aūt anima mox animalibus dum naſcuntur innaſcitur. Cōtradictio enim & extēſio nōnullarum partiū, quibus id quod in utero eſt ſæpius utitur, ex peculiari & addicto ſenſu nō eſt, ſed uelut animati portio per has affectiōes motu agitatur Et nota φ, ut notat Philoponus in cōmento ſup lib. 2. de Generatione animaliū, hoc non debet intelligi, φ anima ſenſitiua quo ad actū ſit poſterior in fœtu uegetatiua, immo eſt una anima ſcd̄m eſſentiam, ſed prius apparēt opera uegetatiuæ q̄ ſenſitiuæ: ita etiam tenet ibidem Albertus magnus.

Animalium quædam habent tactum tantum, ut ſpongia marina, & urtica marina, ſed non habent guſtū, quia ſpongia maris nutritur per radices ex rebus carentibus ſapore ſicut plantæ. Quædam aūt habent ultra tactum guſtum, ut aiunt, ut oſtrea & cochleæ, nam uidemus talia paſci rebus ſapidis, & in iſtis cernitur membrum ſimile ori, & uētri proportionale. In quibus aūt os, aut ori proportionale eſt in animalibus, neceſſe eſt guſtum ineſſe, talia aūt olfactu carent: non enim eſca talia uenantur. Purpuræ uero & murices ultra guſtum, habent olfactus ſenſum. nam uidemus talia ſequi eſcam, φ uenantur piſcatores talia per eſcam: non autem habent auditum, quia nihil a ſonis patiūtur huiuſmodi. Nonnulla uero animalia ultra hos tres ſenſus, habēt auditus ſenſum, ut talpa quæ caret uiſu. Animalia uero perfecta habent ultra iſtos, uiſum, qui eſt perfectiſſimus ſenſuum. Vbi cum in potentijs animæ, ſemper perfectior & poſterior inferat priorem, & nō econtra, ſic omne habens uiſum habet auditum, & omne habēs auditum habet olfactum, & omne habens olfactum habet guſtum, & omne habens guſtum habet tactum, ſed nō econtra. Ammonius in. 2. de Anima ſuper expoſitione tex. 31. Et ex hoc ſcire potes ordinē naturæ, φ quæ diſperſa ſunt in imperfectioribus uniuue continentur in ſuperioribus, & nobiliori modo. Et hoc eſt quod plerumq; dicit Dionyſius in libro de Diuinis nominibus.

Animalia habentia unam potentiam animæ tantum, nō ꝓprie animalia ſed animata uiuentiaq; nuncupātur. Them. in. 2. de Anima. tex. com. 23. ubi Ariſt. dicit φ quædam habent unam tantum. Et ita notat Ammonius in illo loco aſſerens animal ibi accipi pro animato.

Animalia quædam magis immortalitatē participant, quædam uero minus. Illa enim quorū generatio eſt continua magis participant ſempiternitate: quæ uero ſtatis temporibus & deſcriptis, modo comparēt modo uero penitus abolentur minus. Themiſt. 2. de Anima. cap. 14. in expoſitione. tex. 34. &. 35.

Anaxagoras partes ſimilares & intellectū diuinum principia ſtatuit. 1. Phy. te. com. 32. &. 33. & Them. ibidem.

Anaxagoras ponit intellectū (qui eſt Deus apud ipſum) ſegregare elementa, quæ erant in mixto. 8. Phyſi. com. 2. & 3. de Anima tex. com. 4.

Anaxagoras dixit intellectum impaſſibilem, affirmans & immixtū eſſe: ſic enim mouebit cum ſit immobilis, & imperabit cum ſit immixtus. 8 Phy. tex com. 37. Et Com. in com dicit φ Anaxa. fuit primus qui cognouit proprietates primi principij. Idem. 3. de Anima. te. com. 4. Ex hoc loco collige, φ ad hoc φ forma dominetur materiæ, requiritur immixtio & ſeparatio, hoc enim, requiritur ad imperium, contra rudes qui non poſſunt imaginari primum motorem mouere orbem, niſi formaliter perficiat, orbem, & non animaduertunt φ intellectus Diuinus propter ſui puritatem & abſtractionem eſt per ſui ſcientiam cauſa totius entis, ut ſcribit Commen. 12. Meta. com. 51. unde eſt maxime actiuus. Nam per intelligere & uelle mouet, intellectus autem nullius corporis eſt actus. 3. de Anima, tex. com. 4.

Anaxagoras & quicunq; poſuerunt mundum de nouo genitum, poſuerunt motum localem præcedere omnes motus 8. Phy. tex com. 77.

Anaxagoras nominat æthera pro igne, & non bene utitur nomine primo Cœli, tex. com. 22.

Anaxagoras poſuit mundū ſemel fuiſſe gn̄atū, ſed Empe. infinities. 2. Phy. tex. cō. 32. Vide in concordantiis.

Anaxagoras infinita aſſeruit eſſe principia, & generationē & corruptionem congregatione & ſegregatione fieri aſſeruit in procœmio Metaphyſicæ.

Anaxagoras recte dicit, intellectū immixtū & impoſſibilē eſſe affirmans, qm̄ quidem principiū motus ipm̄ eſſe fecit, ſic enim unq; ſolus mouebit, cum ſit immobilis: & imperabit, cum ſit immixtus. 8. Phy. tex cō. 37. conſimile ibidem. te. com. 77. &. 3. de Anima, tex. com. 4.

Anaxagoras artificialiter utitur ad mundi generationem intellectu primo Meta. cap. 2.

Anaxagoras omnia mixta eſſe dixit, præter intellectum: hunc aūt dixit inpermixtum ſolum & purū. 1. Meta. tex. com. 18. idem. 3. de Anima, tex. com. 4.

Anaxagoras bonum ut mouens dixit eſſe principium. 12. Meta. tex. com. 55. Vide 2. Phy. tex. com. 75.

Anaxagoras ſolus intell'm impaſſibilem eſſe dixit, & commune nihil alicui aliorum habere. 1. de Anima, te cō. 34. idem 3. de Anima tex. com. 4. & 8. Phy. tex. com. 37 Et aſſeruit eum eſſe cauſam efficientem in prima mundi generatione, ſed in alijs rebus non utitur cauſa efficiente. Et in hoc mordetur a Platone in Phædone, & ab Ari. in. 2. Phy. tex. com. 75.

Anaximenes & Diogenes, aerem priorem aqua, & maxime principium ſimplicium corporum poſuere. ex erratis primi Metaphyſicæ.

Anni aliqui ſunt pluuioſi, aliqui uero ſicci, ꝑ diſpoſitionē materiæ, uel ꝑ illud quod accidit elementis ex corporibus cœleſtibus, uel ex ambobus primo Meteo cap. 4.

Anatomia ideſt ars ſectiōis corporis humani fuit ꝑfectior tempore Galeni q̄ tempore Ariſt. Auer. in primo de Partibus. columna penultima. & in 2. de Anima com. 108.

Anomiomera augentur cum augētur homiomera. primo de Generatione. tex. com 35.

Anterius eſt principium profunditatis, dextrū latitudinis. ſiniſtrum uero longitudinis. 2. Cœli, tex. com. 8.

Anterius eſt principium ſenſationis. ſupra.

Antiqui omnes reducebant neceſſitatem in generabilibus. 2. Phy. tex. com. 75. &. 87.

Antiqui opinabantur φ formæ ſequantur materiam & diuerſantur per materiam, & Ariſt. opinatur oppoſitum. 2. Phy. com. 87. Idem primo de Anima. cō. 53. & 2. de Anima. 36. &. 60. Idem. 2. Phy. 91.

Antiqui non perceperunt actum medium inter potentiam & actum, qui eſt perfectior potentiæ ſecundum φ eſt potentia. 3. Phy. cō. 14. Conſimile primo Phy. tex. com. 78. & primo de Anima, com. 43.

Antiqui non perceperunt motus diffinitionem. 3. Phy tex. com. 25. propter latentiam ſuæ naturæ.

Antiqui

Antiqui ponētes infinitum,poſuerunt illud pro principio tertio Phy.tex.com.25.

Antiqui naturales omnes poſuerunt infinitū accidens principiis.tertio Phyſi.tex.com.27.

Antiqui omnes conuenerunt in hoc ꝙ ex nihilo nihil fit. 1.Phy tex.com.34.& Auer.in prologo tertii Phy.

Antiqui omnes negauerunt cauſam agentem,præter Anaxagoram,& Empedoclem.3.Phy.tex.com.30.

Antiqui opinabātur locum eſſe neceſſarium in eſſe cuiuſlibet entis.4.Phyſi.tex.com.primi.

Antiqui ponentes uacuum ,exiſtimabant ꝙ omne ens eſt corpus 4.Phy.com.52..& habetur ex tex.

Antiqui quia aer eſt inſenſibilis,crediderunt ꝙ omnia plena aere ſint uacua.ſupra.

Antiqua uidetur opinio eſſe ꝙ unū,& ſuperabundantia, & defectus,principia rerum ſint.1.Phy.tex.commen.55.ubi Auer.dicit eſſe antiquam,quia non fuit inuēta a Platone.

Antiqui cōueniunt in diffiniendo animā per motū localē. & p cognitionē.2.de Anima.te.c.150.&.1.de anima.19.

Antiqui dubitauerunt utrū principia rerum corruptibiliū ſint corruptibilia,aut æterna.8.Phy.com.15.

Antiqui oēs dixerūt corpus cœleſte nō eſſe patiēs:immo oēs dixerunt ipſum eſſe ignē,aut cōpoſitū in quo dominatur ignis:& maxime de ſtellis.1.Cœli,com.68.

Antiquorū quidā dixerunt nihil omnino gñari,aut corrūpi,ut Parmenides,& Meliſſus : quidā uero dixerunt ſermonem contrarium,ꝙ oēs res generantur,& iſti ſunt bipartiti.Quidam enim dicunt ꝙ quædā ſunt generabilia, & corruptibilia,quidam uero ꝙ quædā ſunt gñabilia, & nō corruptibilia,ut Plato de mūdo.3.Cœli,te.cō.2.&.3.

Antiqui de elementis diuerſimode opinati ſunt : quidam enim aſſeruerunt eſſe ſimplicia,& quidam ꝙ eſſent compoſita 4.Cœli.com.20.

Antiqui negauerūt cām formalē,& nō cōceſſerūt niſi cām materialem.ſupra.cō.27.idē.2.Phyſi.9.&.7 Meta.7.&.8.

Antiquorum quidā opinati ſunt generationē,& alterationem idē eſſe,quidā uero nō.1.de Generatione.tex . cō 1.

Digreſſio cōtra Simplicium.

Antiqui duo quidem facere,unū uero pati:poſteriorū autem quidam contrarium,unū quidem facere,duo autem pati dicunt magis.1.Phyſi.tex.com.55.Vbi notat Simplicius ꝙ Ariſt.ponit differentiā inter antiquos , & Platonē, quia licet in numero ternario principiorū cōuenerit Plato cū prioribus,tamē diſcrepauit in modo,quod antiqui poſuerūt duo principia ex parte formæ(qa cōtraria erāt duo ex qbus eſt actio)& unū ex parte materiæ,Plato aūt poſuit ecōtrario duo ex parte materiæ,& unum ex parte formę.Dicit aūt Platonē dū aſſeruit unū eſſe ex parte formæ agētis:Si per efficiens ipſe intellexit id quod eſt proprie efficiens.tunc nō poteſt hoc ſaluari de principiis quę ſunt elemēta,quia tale eſt principiū extrinſecū nō intrinſecum Si autē intellexit hoc de forma,tunc loquutus eſt ſecundū morē Pythagoreorū,qui per numeros ſignabāt res,unde formā appellabāt unū,& materiam dualitatem, quia forma eſt cauſa unitatis,& finitudinis , & terminationis,ſicut eſt unitas in numeris,materia aūt eſt cauſa diuiſionis,& infinitudinis,ſicut dualitas in numeris eſt prima alteritas,& ab ea incipit infinitudo,ut dicit Boethi⁹ in . 2. Arithmeticæ,auctoritate Nicomachi.Et ſubdit præfatus Doctor,ꝙ etiā Ariſt.eſt iſtius ſnīæ,uidelicet ꝙ dualitas ſit ex parte materiæ,quia.1.Phyſi tex cō.66.dicit ꝙ ſubiectū quidē eſt numero quidem unū , ſpecie uero duo,reducit enim Ariſto.priuationē ad materiam,& ita Ariſto.in hoc non diſcrepat a Platone.Iſta eſt opinio Simplicii. Nobis autē uidetur ꝙ opinio Ariſto.potius faueat opinioni antiquorū ponentiū duo ex parte formæ:qa infra in tex. cō.56.Ariſt.dicit ꝙ ad patiēdū ſufficit unū,ita ꝙ cū apud ipſum tria ſint principia,duo ſunt contraria,& tertium eſt ſubiectū cōe illis contrariis,ita ꝙ uni contrarietati correſpondet unum ſubiectum . Et ſi contrarietas multiplicaretur,oporteret multiplicari ſubiecta,ſicut eſt uidere ibidem. Vnde uidetur mihi ꝙ Ariſt.diſcrepauit ab opiniōe Platonis multū,quia Plato ponens ideam , aſſerebat formas diuerſificari ex diuerſitate materiæ,& aſſerebat formas dari ſecundum merita materiæ.Sed Ariſto.ubi ſcribit Commen.in.2.Phyſi.com 85.tenebat oppoſitū,ꝙ potius diuerſitas materierum ſequatur diuerſitatē formarū quā econtra.unde.1.de Anima,com.52. Membra Cerui non differunt a mēbris Leonis,niſi quia anima differt ab anima & 2.de Anima.cō.90.Melius eſt exiſtimare ꝙ diuerſitas formæ ſit cauſa diuerſitatis materiæ,quā ecōtra.Et.3. de Anima,com.5.iuxta principium dicit ꝙ diuerſitas naturæ receptæ facit diuerſitatem naturæ recipientis Et primo de Anima.com.90.etiam ſcribit,ꝙ oē quod eſt unū & continuū,eſt unū per ſuam formā,& non per ſuam materiam Licet igitur Phs in tex.com. 66 .ponit differentiā ſecundū rationē inter materiam,& priuationē,quā ignorauit Plato:propter hoc tamen nō tenuit ex numero triū principiorum modum Platonis:quia(ut ipſe dicit primo Phyſi.tex.com 80.)eſt alius modus Trinitatis iſte ab illo quem poſuit Plato.Nam Plato ponit magnū,& paruum ex parte materiæ,ſed non ponebat unū iſtorum eſſe priuationem,& aliud materiam.ſed Ariſto.ponit materiam priuationem,& formam.Quæ priuatio licet ſit idem numero cum materia,nō tamen eſt eadē ſecūdū rationem.

Antiqui omnes poſuerunt unum quatuor elementorū eſſe principium materiale omnium præter terram,præter ponentes leges primo Meta.comm.primo.&.7.Meta.12.& 14 Idem primo de Anima.31.

Antiqui non cognouerunt de cauſis niſi mālem tm̄.ſupra.

Antiqui poſuerunt materiā eſſe corpus,& errauerūt, quia corpus uidetur eſſe cōpoſitum,& ideo contingit ei generatio,& corruptio:primum autem elementum non generatur neq̧ corrūpitur.1.Meta tex cō.11.Caueāt ergo ponentes formam corporeitatis ſubſtantialem in materia.

Contra ponentes formam corporeitatis ſubſtantialem.

Antiquis contingit dicere ſermonem non conuenientem in ſenſibilibus,quia intromiſerunt ſe dare cauſas rerū mobilium ex immobilibus primo Meta.cō.21.idem co . 19. &.3.Cœli,tex.com.61 &.2.Cœli,59 primo de Generatione.7.idem primo Meta.22.&.29.

Antiqui opinabantur unum dici de una intentione indiuiduali ſubſtantiali,ſicut opinabantur de hoc nomine ens, & errauerunt in hoc prima Meta.com.41.

Antiqui tempore Ariſt.cognouerunt quatuor cauſas uide primum Meta.com.50 uide in Concordantiis.

Antiqui in maiori parte de rebus naturalibus locuti ſunt de materia,& nō de forma ꝓpria rebus mobilibus,excepto Empedocle qui innuit eam,ſed nō dixit eā aperte.1. Meta.com.ultimo.Vide.1.Phy.6.&.2 Phy.com.9.

Antiquorum quidam poſuerunt tria genera ſubſtātiarum, uidelicet abſtractas ſubſtantias,& ſubſtantias ſenſibiles,& ſubſtantias medias inter iſtas.3.Meta tex. com.7.

Antiqui opinabātur ꝙ naturæ elementorū ſint naturæ rerum:& iſta fuit opinio eorū qui negabāt formam eſſe.5. Meta.cō.5.idē.2.Phy.9.& 8.Meta.8,&.2.de Anima.37.

Antiqui de corpore quod eſt trina dimenſio,duas opiniones habuerunt.7.Meta.5.uide 3.Cœli,60.&.4.Cœli,40 .

Antiqui dicebāt quod cognitio fit per animam,& corpus, ſed cauſa ueritatis eſt anima, & falſitas accidentis in ea. cauſa eſt corpus.8.Meta.16.

Antiqui putabant,ſubſtantias rerum eſſe materias earum, & ꝙ formæ non ſunt ſubſtātiæ.12.Met.com. 14. auctoritate Alex.idem.2.Phy.9.

Antiqui faciunt principia omnium entium contraria tantum,& peccant in duobus,quorum alterum eſt ꝙ principia omnium non ſunt contraria,cum in principiis corporum cœleſtium non ſit contrarietas,& ſecundū eſt ꝙ ſola contraria ſunt principia. 12.Metap.commen.53. Hinc patet error quorundam aſſerentium Ariſt.in primo Phy. inueſtigaſſe principia omnium trāſmutationum ,tam cœleſtium quā corruptibilium,& tenēt,iſtud etiam ex mente nedum Ariſto.uerum & ex ſententia Cōmentatoris : quorum ſententiæ Ariſto magis aperte reclamat in.1 . Cœli, te.cōmen.20.aſſerens in cœlo non eſſe materiam , neque contrarium,& in præſenti loco damnat Antiquos aſſeren

Cōtra Modernos de quibus principiis agatur in libro 1.Phyſi.

tes omnium principia contraria eſſe.&.1.Phyſi 57.& 68. fatetur ſe principia generationis phyſicorum corporũ ibi explorare. Et Auer.expreſſe in.12.Meta.cõ.5.cõtra Alex. fatetur. Ariſto.in.1.Phyſi.exploraſſe principia ſubſtantiæ ſenſibilis,generabilis,& corruptibilis.& in 8.Phyſi. inueſtigaſſe ſubſtantiam æternã.quæ eſt principium ſubſtãtiæ ſenſibilis æternæ,& diffuſe in Paraphraſi primi de Cœlo in fine contra Auic aſſerentem in omni corpore eſſe materiam,expreſſe dicit in.1.Phy fuiſſe declaratũ talem cõpoſitionem ex materia,& forma de corpore generabili, & corruptibili. Ita dicit etiam lucidiſſimus Themi. Alex. & Simpli.in primo Phyſicæ auſcultationis in uariis locis, ut alias notaui.ibi.

Antiquum opus eſt ab agente antiquo.& nouum opus eſt ab agente nouo ex lib.Deſtru.diſpu.1.in ſolu.11.dubii.

Antiquum a Phis non conceditur reperiri conſtitutum ex partibus nouis inquãtum illæ partes ſunt infinitæ:ut ſunt partes motus,& temporis. Et uide cauſam in.4.diſpu. in ſolutione.6.dubii.ubi dicit ꝙ bene cõcedunt Phi ꝙ talia genera,& eis ſimilia,prout cõſtituuntur ex partibus poſſibilibus particularibus,habent ſine dubio cauſam extrinſecam,a qua prædicta genera æterna procedunt.

Antiquorũ entium quædã ſunt quæ nouitatẽ nõ recipiunt quæ tranſmutant ſubſtãtiam:nouitatẽ tamen quæ ſubſtãtiam ſubiecti nõ tranſmutat ut eſt motus localis,& locus mobilis corporis,& ſplendor,recipiunt. Sunt autẽ quædã antiqua quæ nullam prorſus admittunt nouitatẽ, ut ſunt antiqua incorporea ex diſpu.12.in ſolu.tertii dubii.

Antiqui ex cauſis quatuor materialẽ, & efficientẽ cognouerunt,ut Emped.qui poſuit quatuor elemẽta.& lucẽ, & animã. Et Anaxa.qui poſuit mixtionem,infinitũ, & intellectum diuidentẽ. Formalis uero,& finalis cauſa non fuit cognita uſq; ad tempora Socratis,ut dicit Ariſt.ex cõmẽto ſuper primo de Partibus animaliũ.in colũ 2. Vide de hoc in.1.Meta.tex com.5.&.2.Phy.com.9.

Antiquorum opiniones de ſemine,aſſerẽtes illud ex omnibus partibus prouenire,fuerunt duæ,quarũ una dixit ĩ ſemine prodire mẽbra in actu,alia uero tenuit ſemen eſſe fluxum,& ſpumam omnium mẽbrorũ propter motũ,& hæc fuit opinio Hippoc. Auer.1.de Generatione animalium in illo cap.ubi ponitur improbatio antiquorũ.& habetur in tex.ab Ariſto.ibidem.cap.18.

Antiſthenes fatue opinatus eſt,nihil dici dignatus niſi propria ratione unum in uno:ex quibus accidit non eſſe contradicere neq; mẽtiri,eſt enim unũquodq; dicere,nõ ſolũ ſua ratione,uerũetiam ea quæ alterius.5.Met te.com.34.

Aper piſcis quem Achelous gignit,uocalis habitus eſt.4. de Natura animalium.cap.9.

Apri & tauri animoſi,& iracundi ſunt: ſanguis enim eorũ fibris refertior eſt,& taurorũ ſanguis omnium celerrime coit,& dureſcit.2.de Partibus animalium,cap.4.

Apria eſt humor quem ſues tempore coitus emittunt,ſicut equæ tale quid emittunt,quod Hippomenes appellatur. 6.de Natura animalium,cap.18.

Apes & hirundines agunt actiones artificiales,ſine arte, & cognitione 2.Phy.cõ.80.Et nota ꝙ fuit ſentẽtia Hippo. ut recitat Gale.in.1.lib de Vtilitate parti.cap.3.ubi dicit Naturæ animaliũ indoctæ ſunt,ut ait Hippo. Et uide Galenum etiã ibi hoc idẽ ſentientem.uide in Cõcordantiis.

Apum generationis uaria eſt opinio.5.de Natura animalium,cap.21.

Apes generantur ex corporibus uaccarum mortuarum,& ueſpę ex corporibus equorum mortuorum, & ranæ ex putrefactione aquę,& muſciliones ex uino corrupto.12. Meta.auctoritate Themi.in cõmen.18.in princip.Digreſſio. Vide opinionem illam Themiſt.in Paraphraſi ſuper primo de Anima,cap.24.

Apes habent intra ſe ſexum maris,& fœminæ, ſicut plantæ Ariſto.in 1.de Generatione animalium,cap.10.

Apes ſunt unicolores,crabrones uero,& ueſpæ uerſicolores.uide cauſam.5.de Genera.animalium,cap 6.

Apum reges duceſq; aculeum habent,ſed non utuntur eo 5.de Natura animalium.ca.21.

Apum examen non unum tantũ ducem habet, ſed plures, quod non tam principis deſiderio quã ortus,ut aiunt,ad quẽ illi neceſſarii ſunt incidit.5.de Natura anima.cap.22. iuxta illud Pluralitas principum mala.

Apis una ex inſectis, nullis putridis aſſidet,nec utitur alio cibo quam dulci. Aquam etiam libentiſſime inde haurit quam ſynceri clariſſimiq; fontes ſcaturiunt.8.de Natura animalium,cap.11.

Apes ægrotant maxime,cum ſylua flores profert ęruginoſos,atque etiam temporibus ſiccis.ex octauo de Natura animalium,cap.27.

Apibus mos eſt ne florũ plura genera petant uno eodẽq; profectu,ſed ſingulis ſingula,uerbi grana,a uiola ad uiolam aduolant,nec aliud attingunt,donec in ſuum alueum redeant.9.de Natura animalium,cap.40.

Apes necant duces,quando plures quam ſatis ſit habeantur,& potiſſimum improbos, ne principum multitudo ſeditiones in examine faciat.ſupra.

Apum reges nunquam procedunt foras,uel ut paſcantur, uel alia cauſa,niſi uniuerſa eum plebe. Et ſi cum pergunt rex ipſe forte aberrauerit,omnes inquirere odoratuq; ſagaci perſequi donec inuenerint accepimus. Geſtari etiam eum a plebe cum uolare non poteſt,& ſi perierit omnes diſcedere.ſupra.

Ab apibus equus occiſus eſt.ſupra.

Apis mundiſſimum eſt omnium animalium,& odit nõ ſolum fœdos odores,ſed etiam unguentorum delicias,ex quo fit ut homines iis delibutos percutiant ſupra.

Apes an audiant,incertum eſt.ſupra.

Apes præſagiunt hyemem,& imbres ſupra.

Apoſtema quod non facit ſaniem,non habet calorem extraneum,ſicut apoſtemata quæ ſunt cauſa uẽtoſitatis,aut duriciei.4.Colliget,ca.46.

Apoſtemata melancholica raro fiunt intrinſecus,& dum fiunt incurabilia ſunt,quia non niſi medicinis fortibus indigent,quas membra intrinſeca tolerare, non poſſunt,eo quod horũ cura nõ fit niſi cum ferro:qm̃ talia apoſtemata non reſoluantur niſi poſt longitudinem temporis,& tunc uirtus infirmi inuenitur defecta.7.Colliget.ca.29.

Apoſtemata in emunctoriis membrorũ principalium exiſtentia,& quæ per uiam criſis eueniunt,non ſunt curanda cum medicinis repercuſiuis,& refrigeratiuis ſupra.

Apparentia dicẽtes omnia uera eſſe,omnia ad aliquid eſſe faciunt.4.Meta.tex.com.26.

Apparentia refractionis cauſatur ex debilitate uiſus, ſicut accidit ex groſſitie medii.Auer.1.Meteo.in Digreſſione de uia lactea,in medio ſuæ expoſitionis.

Appetitus eſt principium motionis in agendis rebus: id enim quod appeti,aut declinari natum eſt, principium ẽ in agendis rebus. Impulſus enim nihil aliud eſſe uidetur quam animati corporis motus,qui a re aliqua quæ declinari,aut expeti nata eſt imaginatione gignitur. Alexan. in Paraphraſi de Anima.cap de impulſu. ubi uide quomodo ad imaginationem rei appetibilis conſequitur caliditas,frigiditas,& alteratio in toto.

Appetitio in materia quonam modo eſt,profecto uеriſſimum puto ꝙ dicitur prouidentiam fuiſſe, quæ & turpe deſiderium honeſtatis,& egenis opulentiæ quantum ſit ſatis iniecerit,Them 1.Phy.ſuper tex.com 81.

Appetitus quidem concupiſcentia,& ira & uoluntas ſunt. 2.de Anima,tex.comm.17. Vbi aduerte quod appetitus eſt ueluti genus,cõcupiſcentia autem in animalibus proprie eſt appetitus reſpectu delectabilis,& cõtriſtabilis exiſtentis in parte ſenſitiua,ut eſt reſpectu cibi,& ſimiliũ quæ delectare apta ſunt Ira autem eſt appetitus uindictæ, uel uictoriæ. Voluntas uero eſt appetitus boni,ſecundum rationem,uel exiſtentis,uel apparentis. Ita notat Simplic 2. de Anima.17.& Alexan.in Paraphraſi.de anima. in cap. de Impulſu,& impulſoria ui.

Apetitu plerunq; perciti accidit,ut nihil agamus, quoties appetitui,neq; cõſiliũ,neq; deliberatio ſuffragatur. Alex. in Para.

in Para.de anima.ca.de Phātaſia. Vbi nota ordinem poſitum ab eodem inter ſenſum, imaginationem, aſſenſum impulſum, qui eſt idem quod appetitus, & actionem.

Appetitus eſt in parte practicæ ſiue actiua ui, agendi enim & operādi facultatem habere uidetur: eſt enim cauſa animalium motionum. Senſualis autē uis in paſſione, & affectione quadam conſiſtit. Alex.in Paraphra.de anima. ca. de Impulſu. & impulſoria ui, & ibi require alias dītas.

Appetitus alius naturalis, alius animalis.1.Phy.cō.81.

Appetitus naturalis eſt ſine cognitione.ſupra.

Appetitus animalis eſt cum ſenſu, ſeu cognitione ſupra.

Appetitus materiæ eſt illud quod habet materia de motu ad recipiendum formam.ſupra.

Appetitus eſt propter indigentiam.ſupra.& tex.

Appetitus & intellectus mouētia duo eſſe uidentur, ſi quis poſuerit phantaſiam, & intelligentiam quādam. Alia animalia non habent intelligentiam, neq; ratiocinationē, ſed phantaſiam.3.de Anima, tex.com.48.

Appetitus omnis ꝑpter aliquid eſt 3.de Anima, tex.cō.49.

Appetibile mouet.ſupra.

Appetitus & intelligētia practica mouent hæc duo ſupra.

Appetitus & phantaſia recta, & non recta.ſupra.tex.co.51.

Appetitus ſunt contrarii adinuicem, cum ratio, & concupiſcentiæ contrariæ fuerint ſupra.tex com.53.

Appetitus alius ab intellectu, alius ab imaginatione.9.Meta.com.10. Vbi nota quod Peripatetici appetitum intellectiuam appellant uolūtatem, appetitū ab imaginatione appellant appetitum ſenſitiuū. Et aduerte ꝙ uirtus quælibet apprehenſiua habet propriam appetitiuam ſibi correſpondentem. Dicit enim Cōmen in 12. Primæ philoſophiæ.com.39. ꝙ uoluptas ſequitur comprehenſionem, ſicut umbra corpus. Et ſunt unū in ſubiecto, & duo ſecundum modū, ſicut deduci poteſt ex uerbis Ariſto. & Auer. in.3.de Anima, tex.cō.49. ubi dicitur ꝙ intellectus eſt mouens, ut eſt deſiderans, non ut eſt comprehēdens: neq; ſecundum ꝙ deſiderium eſt alia uirtus ab intellectu.

Appetitus principium eſt intelligentia.12.Meta.tex.cō.36.

Appetitus eſt cauſa motus, & motus eſt in corpore.

Appetitus neceſſario eſt in corpore animato.ex libro Deſtruc.diſpu.16.in ſolut.primi dubii.

Appetitus toties contrarii inoluntur, quoties ratio cupiditati aduerſa eſt, quorum alter, quia reſpicit futurum, & cōſequens tempus obſiſti, & renititur uitio, alter quia præſens lætabile attendit nec ſpectat a tergo quod imminet, dat ſceleri manus, & præceps agitur. Eſt enim hoc ingenium uoluptatis eius quæ ſenſus titillat, ut quum præſens eſt ſi de futuro non cogites, ſummū bonum abſolutumq; uideatur. Themi. aurea ſententia.3.de Anima.cap.64. & eſt Ariſto.ibi in tex.com.53.

Appetitus in homine, & cum opinione, & ſine opinione eſſe poteſt, itaq; fit ut omnis uoluntas in nobis appetitus ſit, ſed non omnis appetitus ſit uoluntas. Themi.ſupra.

Appetitus irrationalis in homine, quandoq; mouet rationalem, quandoq; uero econtrario, mouet tamen ſemper appetitus ualidior, & uehementior debiliorem. Themiſt. ſupra, & habetur ex tex.57.

Appetitio ſenſus concupiſcentia, & deſiderium dicitur, appetitio, intellectus dicitur uoluntas tertio de Anima. 29. Themiſtius.cap.48.

Appetitio ſenſus, & ſenſus, ſunt idem ſubiecto: & appetitio intellectus ſeu uolūtas, & intellectus, ſunt idem ſubiecto, ſed cogitatione rationeq; diſcrepant. Themi. expreſſe.3. de Anima, cap.48 Idem Commen 3.de Anima, com 49. Collige ſecundū Peripateticos, uirtutem apprehendentē non eſſe re, ſed ratione diſtinctam a potentia, ſeu uirtute appetente. Cuius oppoſitum tenuit D.Tho.& multi alii, & potiſſimum argumentū eſt, quia in.3.de Anima Ariſt. non fecit capitulum ſeparatum de uoluntate, ubi de intellectu pertractat, & de poteſtatibus animæ intellectiuæ.

Appropinquatio & remotio non operantur niſi in motibus, quorum motor eſt extrinſecus.1.Cœli.com.85. uide 7.Phy.com.50.& primo Cœli.89.

Aqua eſt potentia aer, aer autē eſt actus quidā, & eſt potentia aqua alio modo.4.Phy.tex.& cō 49 ubi Cōmētator.

Aqua eſt creata in potentia primitus, & prima intentione ut ſit aer: aer uero eſt quaſi in potētia aqua ꝑpter formā materiæ. Inde patet ꝙ deterius ſemper eſt nobilioris gratia, ut dicit Phs in.7.Politicæ: ſed quia forma materiæ, eſt ipſam nō habere formā, ſed eſſe in potētia oēs formæ, ſiue ſint uſes, ſiue particulares, ſiue pfectæ, ſiue imperfectæ iſta enim eſt forma materiæ, ipſam uidelicet eſſe priuatā omni forma, & habere oēm formā in potentia.7.Meta. cō.60 & 1.ca.de Subſtātia orbis: Materia ſubſtātiatur per poſſe, & potētia eſt dīia ſubſtātialis eius. &.1.Phy.cō.15 Priuatio in mā nō eſt priuatio ſimplr, ſed eſt ſicut forma materiæ. &.12.Meta.cō.18. Oēs formæ ſunt in actu in primo motore, & ſunt in potētia in prima mā. Alio mō igr̄ aqua (ut dicit Ariſt.in tex.& Auer.in cōmēto) dicitur eſſe in potētia aer, & alio mō aer dicitur eſſe in potētia aqua: quia in aqua eſt potētia, tam ex parte materiæ, quā etiā ex parte naturæ agētis ꝑpter finē, quæ nō errat, cū rememoretur ab intelligentia nō errante: & ideo ex eius intentione primaria, & ex eius primo cōſilio fuit, ut uiliora ordinentur ad nobiliora. Sed in aere non eſt potētia aqua, niſi ꝑpter materiā quę indiſcriminatim, & cōfuſe habet oēm formā In fundamēto enim naturæ nihil diſtinctū eſt, ſed nō eſt ibi potētia quę dirigatur ad actum ab agēte ꝑpter finē ex prima intētione, & ex primo cōſilio, ſed ex ſecundo: quia ſecundū naturæ agētis cōſiliū eſt, ut oēs formæ quæ ſunt in poteſtate materiæ, educātur ad actū. Alioquin potētiæ paſſiuæ materiæ nō correſponderet potētia actiua primi motoris adæquate, & accideret ꝙ potentia illa materiæ eſſet fruſtra. & nō oē quod eſt poſſibile ex parte paſſi, eſſet poſſibile ex parte agētis, quod ē falſum, & cōtra Ariſto.in.4.Meta.in cap.de Poteſtate.& in.9.tex.cō.2. ubi diffinit potentiā paſſiuā per actiua, & econtra. Et Cō. ibi dicit in cōmēto. Immo Ariſto.in tex.ꝙ in diffinitione cuiuslibet potentiæ paſſiuæ accipitur diffinitio potentiæ primæ materiæ. & in diffinitione cuiuslibet potentiæ actiuæ accipitur diffinitio actionis primæ formæ. Et ne uideatur ibi ſermo extraneus de duplici naturæ conſilio uide frater mi Auer in ſimili in.1.Cœli, & mū.in cō.20. Placuit autē nobis in hoc digredi, quia locus ille multos in errorem detruſit, ponētes formā corporeitatis de mēte Auer. Sed uideant quæſo ipſi Auerroem ſeipſum declarantem quæ ſit forma materiæ.7.Met.com.ultimo.

Aq̄ ſupficies ſphærica ē.2.Cœli, t.c.30. & ibi demōſtratur.

Aqua ſemper nata eſt fluere in magis concauū, tale autem eſt quod eſt centro propinquius.ſupra tex.cō.31.& ibi uide Auer quomodo hoc intelligatur.

Aqua uidetur magis recipere figuram rotundam quā terra. propter quod eſt corpus liquidū, & de facile deſcēdit ad centrum.ſupra.com.

Aqua non naturaliter mouetur ad medium totius, niſi terra eſſet extra ſuum locum naturalem ſupra.

Aqua licet non nutriat, tamen eſt utilis, quia facit nutrimētum penetrare ad anguſtas partes corporis Gale.in.4 de Vtili.parti cap.5.

Aquæ uniuerſum ſ.mare, ſi non ſentiretur, tunc ex hoc ꝙ uidemus ꝙ omnes fluuii currunt ad medium, ſciremusꝙ inter aerem, & terrā eſt locus eius, & ꝙ uniuerſum aquæ eſt in illo loco.4.Cœli, com.32.

Aqua facilius mouetur ad locum terræ, quā ad locum aeris, & aer facilius mouetur ad locum aquæ, quā ad locum ignis.4.Cœli.com.39.

Aqua propterea primum ſubiectum eſſe credebatur, ꝗ & informiſſimum uideretur, & longe carentiſſimum figura 2.Phyſi. Themiſt ſuper tex.7. uide etiam aliā cauſam poſitam ab Ariſt.in.1. Primæ philoſophiæ.

Aqua eleuatur in uaſe ignito ſuppoſito aquæ, & aer nō eleuatur qui eſt in eo. Cuius ꝓblematis expoſitores nō poſſunt reddere cauſam, quā tu require ab eo.4.Cœli.cō.39.

Aqua ſponte mouetur ad locum terræ, & uiolenter mouetur ad locum aeris: aer autem ſponte mouetur ad locum

aquæ,& uiolenter ad locum ignis:ſed ignis uiolẽter mouetur ad locum aeris,& terra uiolenter mouetur ad locũ aquæ 4 Cœli,com 39.Vide in Concordantiis.
Aqua nõ calefit dũ fuerit aqua pura.2.de Anima cõ.115.
Aqua a uulgo cõſueuit exiſtimari dũ liquefactio remanet in ea,& ideo exiſtimãt frigiditatẽ non eſſe inſeparabilẽ ab aqua,ſicut eſt caliditas inſeparabilis ab igne,ſed in rei ueritate non eſt aqua pura,ſed admixta 2.de Aĩa cõ 115.
Aqua & terra dominãtur in generatione corporũ homogeneorum.4.Meteo com primo.
Aqua non ingroſſatur ſola humidorũ 4.Meteo.te.cõ. 21.
Aqua propriiſſime eſt humidi, & terra ſicci.ſupra.text.cõ.29.Idem 2.de Generatione.tex.com.23.
Aqua mollis nõ eſt,nõ enim cedit impreſſioni ſuperficies in profundum,ſed econuerſo circũſtat 4.Meteo tex.com.43.
Aqua & aer ſunt media inter materialia, & formalia, licet ignis ſit ueracius medium inter materiam,& formam: & ſunt media in ſenſu uiſus.3.Colliget,cap.38.de uiſu,& accidentibus ei.
Aqua feruens calidior eſt,quã ignis exiguus,quãuis citius refrigeſcat, quippe qui ignis quãuis exiguus nunquã frigidus fieri poſſit.ex.2.de Partibus animalium,cap.20.Vide in Concordantiis nuper æditis.
Aqua feruens plenius calefacit quam flamma, ſed flamma urit,aut liquat rem uri,aut liquari idoneã,quod aqua efficere non poteſt ſupra.
Aqua feruens calidior ſentitur,ſed celerius refrigeſcit,& congelaſcit quam oleum ſupra.
Aquæ natura uiuacior eſt quã natura terræ,& ideo animalia aquatilia ſunt multiformia,& plura quã animalia terreſtria. Auer.in 3.de Gener.animalium,cap.de Gñatione apum in fine.& elicitur ex mente Philoſophi ibidem in princi.cap.11 ubi agit de Generatione,& ortu teſtatorũ.
Aquæ crudæ ſterilitatẽ.aut partũ fœmineũ faciũt.4.de Genera.animaliũ.ca.2.Vide etiam in.5 de Natura animaliũ.cap.19.ubi agit de coitu fœtuq; ouium,& caprarum.
Aquæ calidæ efficiunt calorem albũ,frigidæ uero nigrum. Ariſto in.5.de Generatione animaliũ.cap.6.& ibi uide in quibus animalibus hoc uerificetur,Vide etiam hoc clare in.3.de Natura anima.cap 12,de duobus fluuiis in Antãdria,quorũ alter candorẽ,alter nigritiem in pecoribus facit,& de Scamandro qui flauas reddit oues,unde Xanthum pro Scamãdro apud Homerũ nũcupari autumãt. Vide etiã ibi de amne Thraciæ quẽ Pſyorũ uocãt qui nigras oues producit,ſi ipſius aquæ ante coitum bibantur.
Aqua hordei quomodo fiat.Vide.5.Colliget.cap.31.
Aqua melior,ſecundũ Hippocratẽ,eſt aqua fontiũ orientalium,quæ ſcaturit ex terra quæ nõ habet groſſam ſubſtãtiam,nec luteã,ſed eſt mediocris:& ꝓpterea eſt ſubtilior,& leuior,ꝗ cito permutatur a calido.& frigido Sed Rhaſis ſentit ꝗ melior aqua eſt fluminũ magnorũ ductuum. Et mihi uidetur ꝗ Rhaſis non laudauit flumina magna groſſa,niſi propterea quia Sol operatur in eis unam operationẽ,per quã ſeparantur partes groſſæ a ſubtilibus.At opus quod fit in aqua,eſt diuerſum ab aqua:& quod inſpiciendũ eſt in aqua,eſt diuerſitas terrarũ:quia nõ poteſt eſſe in æſtate quin fluant ad flumina aquæ multitudo,& pluuiæ.Et propterea quanto plus elongatur flumẽ a ſuo ortu,tanto eſt deterius.Vbi finaliter cõcludit opinionem Hippocratis eſſe magis ueram.5.Coll.ca 38.de aquis.
Aqua calida quæ eſt inter calidã,& frigidã temperata,corpus refrigerat,& humectat,& paucã diſſolutionẽ operatur:& in hac pauca diſſolutione abſtergit ſorditiem quæ in cute retinetur.6.coll.cap.3.de Balnei iuuamento.
Aqua grauis eſt reſpectu aeris,& leuis reſpectu terræ,& ideo ſi eſſet in centro mũdi.ſ.in loco naturali terræ,moueretur ad concauitatem aeris.1.Cœli.cõ.17.Conſimile de aere ſi poneretur in loco ignis.ut patet 1.Cœli.cõ.8.contra Ioan.Grammaticum ponentem loca mediorum non eſſe ſpecie diſtincta ab extremis.
Aqua quodammodo,& aer continentur ſub deſcriptione grauis,& ſub deſcriptione leuis,ſed in aqua magis abundat grauitas,quia deſcendit in duobus elemẽtis:in aere uero magis abũdat leuitas,quia in duobus elemẽtis aſcẽdit primo Cœli,com.17.
Aquæ ſunt duæ ſpẽs,una ẽ ſub terra reliqua ſupra terrã,& qꝲlibet iſtarũ ſpecierũ,uel fluit,uel ſtat,cap.5. primo Met.
Aqua etiã ſub terra generari põt ex aere qui eſt infra terrã cum adiuuabitur per locũ cõuenientem huic ſecundum diſpoſitionem conuenientem et ſupra terram.ſupra.
Aqua non eſt exhalabilis ſed uaporabilis,ecõtrario autem oleũ eſt exhalabile,ſed nõ uaporabile.4.Meteo.te.c 48.
Aquila ſola apud hoĩes diuina ꝓhibetur.9.de Natura animaliũ,cap 32.ubi uidere licet,unde locus datus ſit fabulæ de hoĩe cõuerſo in aquilam qui hoſpiti iniuriam intulit.
Aquila ſuos pullos excludit, quos oſſifraga libenter excipit,tuetur,& alit.ſupra.cap.33
Aquila utplurimum tria oua ædit,ſed binos pullos excludit,ut ea uerſu quem ad Muſæum auctorem referunt,colligitur,Excludit binos,ædit terna,educit unum.6.de Natura animalium,cap.6.
Aquilonis flatu mares potius cõcipiuntur Auſtri fœminæ. Vis tãta eſt Aquilonis ut uel ea q̃ nõ niſi fœminas pariant, inuitet ad ꝑlus maſculæ ꝓcreationẽ.Ar.ſt.in.6.de Nã animaliũ,cap.19.ubi agit de coitu,& fœtu euiũ,& caprarũ.
Aranei ſtatim cũ æditi ſunt,fila mittunt, nõ intrinſecus tanquam excrementũ (ut Democritus ait) ſed extrinſecus de ſuo corpore ueluti corticem,more eorum quæ ſuis uillis iaculantur,ut hiſtrices.9.de Natura animalium,39.
Architectores manu artificibus circa quodlibet honorabiliores,& magis ſcire putamus,& ſapientiores eſſe,quia factorum cauſas ſciunt.ex ꝓœmio Metaphy.
Architas approbauit terminos qui utriuſq; ſunt.i.diffinitiones datas per materiam,& formam 8.Meta.te.com.6.
Argentum uiuũ,& oleũ ſunt plus aeris.4.Meteo.te cõ.43.
Aridum ſicci eſt.2.de Generatione,te.com.12.
Arietes in Africa ſtatim cornigeri gñant,nec ſolũ mares (ut Homerus ſcribit) ſed etiam fœminæ.8.de Nã aĩaliũ.c.28.
Ariſtippus Mathematicus ſcĩas deſpexit.3.Meta.tex.cõ.3.
Ariſtoteles tres ſcientias inuenit,Logicam.Naturalẽ,& Diuinã.& nullus error inuentus eſt uſq; ad hoc tẽpus,quod eſt mille & quingentorum annorũ.Et talem diſpoſitionẽ eſſe in uno indiuiduo potius eſt miraculoſum,quã humanum Auer.in ꝓlogo.1 Phyſi.Cõſimile uide in 3.de Anima.14 & in 3 Meteo.ultimo,in expõne media.&.2.Cœli,cõ.1.&.12.Meta.cõ.14.&.1 de Genera.com.38.
Ariſtoteles ea quæ ſunt manifeſta per ſe,q̃nq; ponit ꝓ manifeſtis apud eos qui innati ſunt recipere illud quod eſt manifeſtũ per ſe.Et q̃nq; utitur in declaratione eorũ ꝓpoſitionibus famoſioribus eis ad confirmandũ eas,& ideo q̃nq; fit iteratio ſermonis.2.Phyſi.cõ.85.Collige ex hoc hanc eſſe unã cauſam reiterationis in ſcientia. Alia cauſa tangitur ex diuerſitate conſiderationis,& hoc obſeruauit Ariſt.in Prima phĩa,ubi multas demõſtrationes philoſophicas reiterauit,ſed altiori modo,ut dicit Com.2 Meta.com.6.Tertia cauſa eſt ad rememorãdum,& hoc præcipue obſeruat in Logica,ut dicunt expoſitores in libro Priorũ.Idem habet Com.1.Phyſi.com.90.Quarta cauſa eſt quñdo ordo ſcientiæ hoc requirit.uide.3.Phy.cõ.48.de Reiteratione tracta de infinito,in libro de Cœlo.
Ariſtotelis cõſuetudo eſt præordinare ſermones logicos ſermonibus demõſtratiuis,qui habent cũ cognitione rei diſſolutionem illorum ſermonum contrariorum.4.Phy.cõ.3.&.2.de Anima,cõ.136 &.3.Met.com.1.quod q̃no utilitatem contineat,uide in Concordantiis.
Ariſtoteles utitur exemplis rhetoris,propter difficultatem imaginandi 4 Phy com.84.& primo Phyſi.82.& tertio de Anima.14.
Ariſtoteles ut dicitur,compoſuit Philoſophiam extraneã.4.Phy.cõmen.87.Et ibi uide quid ſit Philoſophia extranea.uide etiam in primo Cœli te.com.100.
Ariſto.in inueniẽdo diffinitiones multoties utitur uia ablationis.quã uiam dãnauit Alpharabius 4.Phy.com.101.
Ariſt.plerunq; adducit exempla in literis,ut ſermo eius ſit
magis

magis manifeſtus.6.Phy.com.56.

Ariſtoteles & omnes Peripatetici dicũt hic eſſe tranſmutationes quæ ſiunt in non tempore 6.Phy.com.32.

Ariſto.in.7.Phyſi.uerſus finem nõ loquitur niſi de motoribus materialibus.Auer.7.Phy.com.35.

Ariſtotelis prima intẽtio eſt in.8 Phyſi.pertractare de primo motore,ideo quæſiuit utrum motus ſit antiquus uel nouus.8.Phy com.primo.

Ariſt.opinio no eſt ut ante motũ cõtinentem totũ ſit motus,aut ante tranſmutationem quæ eſt prima tranſmutatio,ſit tranſmutatio.8.Phy.com.primo.

Ariſto opinio fuit ꝙ principia tranſmutationis ſunt quatuor qualitates,caliditas,frigiditas,humiditas ,& ſiccitas, ſed opinio antiquorum fuit ꝙ principium tranſmutationis ſunt earitas,& denſitas 8.Phy.com.55.

Ariſtoteles opinatus eſt impoſſibile eſſe aliquid eſſe æternum,in quo eſt potentia ad corruptionẽ:& hoc demonſtrauit in fine primi de Cœlo,& mundo, contra Alexand. Cõmen 8.Phy.com.79.& eſt contra opinionem Platonis & Auic.idem.1.cap.de Subſtantia orbis.&.52.Meta 41.

Ariſtoteles primo inuenit,& ſciuit naturam primæ materiæ principaliter.primo Phy.com.78.

Ariſto ſcripta atq; cõmentationes ſunt duarum ſpecierum una rotũ quæ exteriora nominabat,altera uero quæ auſcultatoria. Vide pro hoc Simplicium clare loquentem in prologo Phy.uide etiam Auer.in.1.Cœli,100.

Ariſto.uia eſt minoris ambiguitatis in Philoſophia, & remotior a cõtradictione:& ideo ſubſtentati ſumus ſuper ſententia eius.Auer.2.Cœli,cõ.primo auctoritate Alexã. &.2.Meta.18.

Ariſtotelis intentio eſt in libro de Cœlo,& mũdo,inquirere de mundo eiuſq; primariis partibus,& de omni inſuper quod mundũ ipſum parteſq; primarias cõſequitur.Aue. ſentẽtia in Paraphraſi libri de Cœlo in princ.& in. 3.Cœli cõ.1 & ultimo.ubi notat ꝙ aliter cõſiderantur elemẽta in libro de Cœlo,& aliter in libro de Generatione,quia in ſcientia libri de Cœlo conſiderãtur inquantũ ſunt partes mundi,in ſcientia autẽ libri de Generatione inquantũ ſunt cauſæ corporũ compoſitorũ.Ex quo patet Auer.nõ diſcrepare ab Alex.in ſubiecto iſtius libri ſicut quidam et falſo impoſuere ꝙ ſit corpus ſimplex ut tenuit Simplic.

Ariſto.utitur diuiſione,& inductione,in declaratione eorũ quæ ſunt latẽtiora primis cognitionibus,& apertiora primis quæſtionibus.2.Cœli,cõ.2.&.6.Phyſi.41.& 2.Phy. com.3 &.1.Priorum in Digreſ.de ſylſo hyppothetico

Ariſto.conſueuit adducere rationes famoſas poſt rationes certificantes primo Cœli,cõmen.2.idem primo de Anima,com. 65.uide in Concordantiis.

Ariſto.fuit primus ex Græcis qui poſuit cœlum eſſe ingenerabile,& incorruptibile ſed fuit opinio antiqua Chaldæorum.primo Cœli,com. 22.&.102.

Ariſto utitur ſermonibus probabilibus duobus modis,aliquando præinducens eos ante demõſtratiuos,& ad exercitandum,& ad dubitandum,& aliquando,poſt,ut faciat conuenire.primo Cœli,com.85

Ariſto ſermo eſt breuis,& ita eſt de quolibet uerbo eius 1. Phyſi.cõ.35.idem 1.de Genera.cõ.38.&.1.Phy.cõ.6.Aduerte tamen ꝙ breuitate utitur ꝓpter obſcuritatẽ,iuxta illud Horatii,Cum breuis eſſe laboro obſcurus fio.Et præſertim hoc obſeruat in principiis librorũ(ut notant Græci expoſitores)ut rudium ingenia deterreat.Nam nouit Ariſto non quemlibet eſſe aptum ad philoſophandum.

Ariſt.opinat ꝙ ſub polo meridionali ſit habitatio.2.Cœli com.26.idem.3.de Anima,com.5.in ſolone.2.qõnis.

Ariſto.opinabatur Solẽ eſſe ſub Mercurio,econtrario quã Ptolemæus.2.Cœli.com.58.

Ariſto.fecit librum qui dicitur de regiminibus cœleſtibus ſecundo Cœli.com.68.

Ariſto.plerũq; ſolet deſtructionẽ conſequentis prætermittere,cõſiderando ꝙ audiens intelligit.ſicut dimitit multas propoſitiones manifeſtas per ſe.3.Cœli,com.23.

Ariſto.fuit primus qui dixit modum quo ſit generatio in ſubſtantia , & nullus antiquorum ante ipſum dixit illum. 3 Cœli,com.68.&.12.Meta.com.18.

Ariſto ſæpe utitur iſto mõ arguẽdi.ex falſo poſſibili deducendo falſum impoſſe.Auer.in Paraphraſi.3.cœli,in Summa.3.parte.2.in cõtradictione prima.idem.Phyſi cõ 72. ubi etiã aſſerit ꝙ etiã Plato ſæpe utitur iſto mõ.uide pro hoc.6.Phy.cõ.15.&.7.Phy.cõ.2.&.5.Phy.cõ.45.

Ariſt.reſiſtit Platoni quia forma nõ eſt cauſa agens ſimpl'r ſed quia ſunt cauſæ propinquæ & eſſentiales:ponit enim Ariſt.formas agẽtes.quãuis eſſe earũ apud ipſum ſit aliud ab eſſe earum apud Platonem.Differt quidem a Platone in mõ eſſendi formas,& in mõ actionis earum tñ:non in eſſe earum ſimpl'r.neq; in actiõe earũ ſimpl'r.2 de Generatione com.52.uide in Calce cõmenti.18.12.Meta.

Ariſto.iſtis uerbis,uidetur,& exiſtimatur,utitur loco certitudinis in locis in quibus certitudo eſt famoſa.1 .de Anima,com.19.

Ariſtoteles aſſimilat intellectũ ſphæræ , quia reuertitur ſupra ſe,& intelligit ſe.ſed anima ſenſibilis , & deſideratiua hoc non habet,quia motus earũ,& actio nõ aſſimilãtur circulationi.2 .de Anima,cõ.46 & habetur in tex.Ex hoc patet quantũ a ueritate deuiauerit.Pet Põpona in Apologia ſua de falſa illa opinione de mortalitate animæ intellectiuæ,quã impoſuit Ariſt Expreſſe enim in Timæum arguens dicit nõ bene dici animã magnitudinẽ eſſe, eam enim quæ uniuerſi,manifeſtũ ꝙ talẽ eſſe uult,qualis eſt aliquãdo uocatus intellect':nõ enim ueluti ſenſitiua eſt,neq; ut deſideratiua harum enim motus nõ circulatio eſt. Vbi Com notat ꝓallegatã auctoritatẽ,ꝙ intellect' apud Ariſ. aſſimilatur ſphæræ.qa intelligit ſe,& reuertitur ſupra ſe. Sed dicebãt ꝙ oculus eſt organicus,& nullus ſani capitis negare põt oculũ cognoſcere ſe uidere.& cogitatiua nõne cognoſcit an de aliquo cogitet?Negare enim hoc , ut aſſerit ſimile eſt inſaniæ.Nã Ariſt.Them. & cæteri interpretes illud manifeſte ponũt in.2.de Aĩa.Auctoritas eſt ẽt Them.in.2.de Aĩa ſuper tex. 10.ubi dicit:Sẽtire ſe,& imaginari,nemo eſt q nõ intelligat,ſi de ad id uel experimẽti ducta quorũ iudicio nullũ exqſitius ẽ.Diuus etiã Tho. in qõnibus de ueritate,qſito. 9 primæ qõnis apertiſſime dicit cunũquẽ ꝙ ſenſum ſentire ſe ſentire.Decima etiã qõne quæ eſt de mẽte,dicit uiſum uidere:quis aũt neget ſenſum uirtutẽ eſſe organicã?Et ſubdit ꝙ nõ ẽ uerũ ſemper ꝙ organũ mediat inter uirtutẽ, & obiectũ,licet fortaſſis illud ueritatẽ habere põt de primo obiecto,nõ autẽ de ſecũdario. Nã quãuis uiſus diſtet a colore uiſo quod ẽ eius primariũ obiectũ nõ tñ a ſua operatione q̃ eſt ſecũdariũ obiectum.Dicimus nos ꝙ mirũ eſt de iſto uiro,qſ to talia Ariſto.& Themiſt.& aliis expoſitoribus in.2.de Anima imponit.Immo Themiſt.in 2.de Aĩa.in expõne tex.148. ubi Ariſt.qõnem motã,an per uiſum cognoſcamus nos uidere abſoluit.inquit:Quẽadmodũ enim quãuis multis magiſtratibus libelliões,pragmatici exceptores aſſideãt:unus tñ eſt qui ius habeat ſnĩæ ꝓferẽdę.Ita & his tametſi multa inſtrumẽta machinamẽtaq; ſint,in quæ rerũ ſimulachra receptẽtur una tñ uis arbitra eſt quę de oibus ſtriſcat, ꝓnunciet,iudicet.Hæc illa uis eſt qua nos uiſu uidere, & auditu audire ſentimus: eadẽ enim potẽtia percipi actiones ſenſuũ neceſſe eſt,qua differẽtias actionũ percipimus. Nõ ergo uerum eſt,quod paulo ante niſi ſumus probare quũ dicimus uiſu nos ſentire hoc ꝙ cernamus,& auditu ꝙ audiamus,hoc ſuũ eſt ſenſus cõis ingenium munuſq; cui notitiam omniũ ſenſibilium Natura mandauit.Vbi quid clarius?Iſtius ſuiæ etiam quã ſequitur Themiſt. eſt Com. 2.de Anima,cõ.144.qui cõtinuando intentionẽ Ariſt.dicit,ꝙ licet Ariſto.illam qõnem mouerit,& ſoluerit ſupra, in tex.cõ.136 & interpoſuit : quædam in medio , iterum tamen reuertitur ſupra eandẽ qõnem,& probat ꝙ uirtus illa ſit una,ut dicit in tex.145.Ita etiam tenet Alber.in.2. de Anima,trac.3.cap 3 in Digreſ.de uirtutibus interioribus.Dicit enim ꝙ ſenſus cõis utiq;ꝓpriũ eſt apprehẽdere opationes ſenſibiles.Amplius Ariſt.in lib.de Sõ.& uigi. in colũ.3.expſſe dicit.Qm autẽ exiſtit unicuiq; ſenſuũ ali

Digreſſio an uirtutes ſenſitiuæ cognoſcant ſuos actus, cõtra diuum Thom. & Pet.Põpo.

Aduerſus Pet.Põpo.

quid propriũ,illud uero aliquid cõmune:proprium qui-
dem,uel uiuiſui uidere,auditui audire,& aliis ſecũdũ eũ
dem modũ. Eſt autem quædã & cõmunis potentia,quæ
ſequitur oẽs,quia & quod uidet & quod audit,ſentit.Nõ
enim uiſu uidet & qm̃ uidet & iudicat.Vide etiã Themi.
in lib.de Somno & uigilia.ca.6.& Alex.in.2.de Anima,
in cap.de Senſu cõmuni.ubi dicit:Hoc autẽ ſenſu cõmu-
ni,& uidẽtes nos & audientes,& ſingulis ſenſibus ſentien
tes ſentimus.qui enim uidet audit ue,audire ſeſe et uidere
iam ſentit.Nãq; nõ alia poteſtate,q̃ ſenſu nos ſentire per
cipimus:neq; tamẽ nos uidere uidemus,neq; nos audire
audim',quũ nec uidere ipſum haud uiſio uiſibilis ſit,neq;
audire haud auditio audibilis ſit,ſed hoc primi & ꝓpri
ſenſus qui cõis dicitur,opus & functio eſt. Simile in Pa-
raphraſi de Anima,ca.de impulſu,& ui impulſoria.Item
in cap.de intellectu in actu.Idẽ in trac.de intellectu.ca.1.
Quid igitur clarius aut apertius ex mẽte Ariſ.Themiſtũ,
Alexãdri,Alberti,& Auerrois?Ariſt.enim ibi in.2.de Ani
ma expreſſe.te.com.148.&.149 dicit ſenſum communẽ
ſecũdũ & quodammodo eſt uirtus una et indiuiſibilis exi
ſtens.licet ſecũdum alium modũ quodammodo exiſtens
diuiſibilis iudicet de cõtrariis:nã ut iudicat,eſt una,ut re-
cipit quodãmodo,ut plures.Vnde Com. com.149.dicit
& quaſi opinatur ꝙ uirtus primi ſentiẽtis melius eſt,ut di
catur una forma & multa inſtrumentis copulatis cum ea,
quæ pertranſeunt motus ſenſibilium,quouſq; copulẽtur
cum ea q̃d dicere ipſam unam eſſe ſubiecto,& multa ſecun
dum formas quæ deſcribũtur in ea.Illud enim eſſe eſt di
gnius ſecundum ꝙ eſt iudicans,iſtud autem ſecundum ꝙ
eſt recipiens. Amplius Ariſto.contra antiquos.4.Metap.
te cõmen.25.expreſſe dicit Non enim ſenſus ſuimet eſt,
ſed aliquid alterũ præter ſenſum,quod prius eſſe ſenſu ne
ceſſe eſt.Mouẽs enĩ moto prius eſt Natura,& utiq; ſi hec
adinuicem dicantur nihil minus.Quem locum exponens
Alex.inquit,Poſtq̃ ex eorum opinione hoc ſequi docuit
uidelicet ꝙ ſi ſublatus fuerit ſenſus,auferũtur ſenſibilia:ꝓ
tinus addit uerũ eſſe ſenſationes actionesq; ſenſuum non
fore,ſi ſenſus non fuerint,at non item ſubiecta nõ fore in
quibus ſenſuũ affectiones efficiunt.Falſum eſt enim dictu
ſublatis ſenſibus ſubiecta tolli,a quibus affectiões in ſenſi
bus gignunt Si enim ſenſus nõ ſui ſenſus et perceptio eſt,
ſed extraneæ ſemper cuiuſpiã rei certæ,quod ſenſationẽ
& ſenſus affectionem efficit id,ut prius ſit q̃ ſenſus perci-
piens ipſum neceſſe eſt.Nec ualet ſi dicas ꝙ hoc eſt uerũ
reſpectu primarii obiecti,ſed nõ reſpectu ſecundarii,nam
Alexan.dicit ꝙ ſenſus ſemper eſt externæ cuiuſpiam rei,
alioquin oporteret dicere ſenſum cognoſcere ſeipſum,
poſt cognitionem aliorum,ſicut eſt de intellectu materia
li qui non cognoſcit ſe niſi poſt aliorum cognitionem.
tertio de Anima,tex.commen.8.quod dicere eſt figmẽto
ſimile.Et beatus Thom.ibi etiam in expoſitione texi.25.
expreſſe dicit ꝙ uiſus non uidet ſe,ſed colorem. Vide ta
men,commen.29.12.Met.in fine,& cogita.Vide in Phy-
ſicis diſputationibus contra Algazelem,diſputa.2.in ſolu
tione ſexti dubii.Et in libro de Coniunctione intellectus
abſtracti cum homine,expreſſe dicit ꝙ formæ apprehen
dentes,materiales.ſ.uirtutes ſenſitiuę,non apprehendunt
ſeipſas,neq; finem ſuæ diſpoſitionis.Ioãnes etiam Grã-
maticus in principio primi de Anima ubi ſpecialiter pro
bat intellectum non eſſe corpus,oſtendit quia nullum cor
pus,nec uirtus in corpore eſt cõuerſiuum ſupra ſe,nec co
gnoſcit ſe:unde neq; uiſus cognoſcit ſe,neque auditus.
Sed quid cauſæ fuit ꝙ iſte uir deceptus eſt?proculdubio
illud quod aſſerit Cõmen.4.Phy com.95.ubi Ariſto.re-
prehendit illos qui aſſerebant tempus eſſe motũ,ubi Cõ-
menta.inquit ꝙ multoties exiſtimatur ꝙ illud quod ſe-
quitur rem,ſit ipſa res:ita in caſu noſtro,quia cũ nos ocu
lo uidemus aliquam rem,quia coniungitur uirtus ſupe-
rior,uidelicet ſenſus cõmunis qui eſt apprehendens ocu-
li uiſionem,& quia per ſenſum communẽ oculo applica
tũ diſcernimus,& percipimus nos uidere, credimus iſtud
iudicium fieri in nobis per oculum,cum re uera ſit ſenſus
cõmunis.Nam quando aliqua operatio attribuitur duo
bus,quorum alterum concurrit ut organum,alterum ue-
ro ut agẽs principale,illa operatio ſimpliciter attribuitur
agenti principali & non inſtrumento: ut colligitur ex.2.
de Anima,tex.commen.41.contra Antiquos qui motum
augmenti attribuebãt igni.Ariſt.autem.uult ꝙ augmen-
tatio fit ab anima,& non ab igne,quia ignis concurrit ut
inſtrumentum,& ut concauſa. Immo.2.de Generatione
tex.com.55.inquit,Motio ignis eſt deterior quã motio
organi,cuius cauſam uide ab Auer.ibi. Ad propoſitum
igitur bene ſentimus nos ſentire & percipimus nos uide-
re,ſed hoc non eſt per uirtutem particularem cuius eſt ta
lis actus.Vnde non percipimus nos uidere per uirtutem
uiſiuam oculi,ſed per uirtutem ſuperiorẽ illa uirtute.pu-
ta per ſenſum communẽ.Et bene percipimus nos ponere
differentiam inter ſenſibilia propria diuerſorum ſenſuum
quod eſt opus ſenſus cõmunis:ſed ſenſus cõmunis nõ eſt
qui percipit ſe illum actum exercere,ſed eſt uirtus ſupe-
rior,& ſpiritalior. In homine enim eſt cogitatiua,& in
brutis eſt æſtimatiua.Si autem inter ſenſitiuas iſtæ ſunt ſu
premæ,dicemus hominem actũ cogitandi percipere,aut
per intellectum qui eſt uirtus abſtracta,aut ſi hoc cõpetit
cogitatiuæ hominis,eſt ea ſpeciali quodã priuilegio. ex
quo eſt multum uicina intellectui,& aliquid ex proprieta
tibus intellectus participat.Pro hoc autem facit auctori-
tas Simplicii,in.2.de Anima in expoſitione tex.136.ubi
locus Iamblici ꝙ ſenſitiua æquiuoce dicitur de ſenſitiua
bruti,& ſenſitiua noſtra interpretatur,dicens ꝙ ſentire ſe
ſentire eſt humanæ uitæ,quæ rationalis eſt proprium,&
ſoli homini competit,nam rationalis uitæ opus eſt ſupra
ſeipſum conuerti.Et ratio,quia uirtus organica,& corpo
ralis nõ poteſt conuerti ſupra ſeipſam talis eſt.Nã omne
corpus,& uirtus in corpore eſt diuiſibilis,& habet partes
extra partes,loco & ſubiecto diſtinctas.Cõuerſio autem
alicuius in ſeipſum in indiuiſibili conſiſtit.Corpus autem
& uirtus in corpore in indiuiſibili conſiſtere non poteſt:
omne enim corpus eſt diuiſibile in infinitũ.Et ideo ſolius
uirtutis immaterialis eſt proprium ſupra ſeipſam cõuerti
Tenet autem ſimplicius ſenſitiuas uirtutes eſſe potentias
animæ rationalis,ſicut & intellectus,& ideo tenet illud
eſſe proprium ſenſitiuæ hominis,licet Commẽ.illud non
teneat. In conſimili tamen habet Diuus Thom.in 2.de
Anima,lec 23.in expoſitione tex.65 ubi inquit ꝙ differẽ
ter ſe habet cogitatiua hominis ab æſtimatiua bruti. Nã
cogitatiua apprehẽdit indiuiduum ut exiſtẽs ſub Natura
cõmuni quod cõtingit ei inquantũ unitur intellectuę in
eodẽ ſuppoſito,ut cognoſcit hunc hominẽ prout eſt hic
homo.Aeſtimatiua autẽ bruti nõ apprehẽdit aliquod in
diuiduũ ſecundũ ꝙ eſt ſub Natura cõmuni,ſed ſolum ſe
cundũ ꝙ eſt terminus,aut principiũ alicuius actionis,aut
paſſionis:ſicut ouis cognoſcit hunc agnũ,nõ inquantum
eſt agnus,ſed inquãtum eſt lactabilis,& hanc herbam in-
quantũ eſt eius cibus Ita etiam dico ꝙ licet in brutis uir-
tus ſuperior apprehẽdat actũ inferioris uirtutis,quia ſunt
differẽtes in perfectione,& gradu altiori,una ſit reſpectu
alterius:ubi tamen deuentum eſt ad actũ ſupremæ uirtu
tis,qualis eſt actus æſtimatiuæ,aut memoratiuæ,dico ꝙ
bruta nõ poſſunt illũ actũ apprehẽdere,quia neq; per in
feriorem uirtutẽ hoc fieri poteſt,ut clarũ eſt,neq; per uir
tutem illam cuius ponitur actus,cum ſit organica. Nulla
enim uirtus organica conuerſiua eſt ſupra ſuũ actũ,quia
ſi eſſet conuerſiua ſupra actũ ſuum,eſſet etiam cõuerſiua
ſupra ſuam eſſentiã,& ita in uirtute ſenſitiua eſſet motus
& actio circularis,quod Ariſto.expreſſe negat contra Ti-
mæũ.Themiſtius etiã in libro primo de Memoria,& re-
miniſcentia.cap 5.ponẽs differentiam inter memoriã ho
minis,& brutorum,ponit duas differẽtias,quia bruta hoc
ſolum cognoſcũt præſens,& præteritũ tempus,in quibus
eſt memoria,nõ futurum ut homo.Secũda differẽtia eſt,
quia homo percipit ſe recordari,quod tamẽ brutis eſt ne
gatum.Ecce igitur ꝙ cum memoria ſit altior uirtus,& ſpi
ritalior,ut dicit Com.3.de Aĩa.com.6.& tamen non percipit

Inſtat aduerſus Diuum Tho.

actũ ſuum in brutis. Nõ poſſum aũt non mirari de D.
Tho.in loco præallegato nam tenet ſenſum nõ poſſe ap-
prehendere ſuam eſſentiam.Cuius rationem (ut inquit)
Auicenna talẽ adduxit,quia ſenſus nihil cognoſcit niſi p
organũ corporale,nõ eſt aũt poſsibile ut organũ corpo-
rale medium cadat inter potentiã ſenſitiuam & ſeipſum.
Sed ſi hoc eſt,quõ ſenſus cognoſcit ſuum actũ:ſi enim p
ſe organũ non eſt neceſſarium potentiæ ſentienti ad per
cipiendũ actũ ſuũ,uidebitur igitur ſequi actũ ſenſitiuę uir.
tutis eſſe magis abſtractum a materia,q̃ ſit eſſentia ipſius
uirtutis:itaq; accidentia erunt magis abſtracta q̃ eſſentia,
quod uidetur abſurdũ.Cõfirmatur quia actus ille magis
dependet a potentia iudicante actũ & eliciente,q̃ ab obie.
cto.Igitur ſi actus ſine organo poteſt cognoſci ut depen
det ab obiecto,multo magis ut dependet a potentia. Et
confirmatur melius quia actus iſte uirtutis ſenſitiuę eſt or
ganicus,& dependet a corpore ut ab obiecto,& ut a ſub
iecto.Si igitur aĩa & potentia ſenſitiua non eſt conuerſiua
ſupra ſe,qa eſt uirtus alligata organo,nõ ẽt erit cõuerſiua
ſupra ſuum actum.Nam ſi inter actũ & potentiam nõ me
diat organum,cum deuentũ eſt ad actum,quid prohibet
quin poſsit progreſſus ab actu fieri ad potentiam? non ui
deo.Implicat igitur manifeſte ſenſum poſſe conuerti ſu
pra actum ſuum,& non poſſe conuerti ſupra ſeipſum,niſi
poneretur actum illum eſſe abſtractũ ab organo,ſicut eſt
de actu intellectus & potentiã eſſe organicam,quod nul
lus ſani capitis adhuc ſomniare potuit.Si enim organum
eſt neceſſarium propter primarium obiectum,& non pro
pter ſecundarium,cuius eſt actus per uos,ſequitur illum
actum non eſſe organicum,& ita non erit ſentire actus cõ
iuncti ſed actus animæ tantum.Cuius oppoſitũ dicit. Phi
loſophus.1.de Anima.te cõ.14.ubi dicit,Videntur aũt &
animæ paſsiones omnes cum corpore eſſe,ira mãſuetu-
do,timor miſericordia,confidentia,adhuc autem & ama
re & odire,ſimul enim his patitur aliquid corpus.unde cõ
tra antiquos ibidem.tex.cõ.64.ſubiungit.Dicere autem i-
raſci animam,ac ſi aliquis dicat eam texere aut ædificare.
Præterea.Si potentia ſenſitiua percipit actum ſuum,qua-
re nõ recipit ſuum organum? Vnde Auic.dicit in.6. Na-
turalium,in fine ꝙ imaginatiua non imaginatur ſuum or
ganum,& ita etiam non imaginatur ſuam imaginationẽ.
Sicut enim uiſio nõ eſt uiſibilis,ſic nec imaginatio eſt ima
ginabilis.Illa enim ratione,Alex probat in.2.de Anima p
ſenſum communẽ ſentire nos uidere,& nos audire,quia
nõ uidemus ipſum uidere,quia uiſio non eſt uiſibil. Am-
plius eſſentia animæ potentia & actus ita ſe habent,ſecun
dũ iſtam uiam,ꝙ potentia mediat inter eſſentiam & actũ
quia tenet D.Tho potentias animæ realiter diſtingui ab
eſſentia animæ. Si igitur potentia ſenſitiua quæ eſt orga-
nica poteſt cognoſcere actum ſuum,quare non poteſt eſ
ſentiam animæ cognoſcere? Dices quia inter potentiam
& eſſentiam nõ cadit medium organũ corporeum,quia
ſenſus quicquid cognoſcit,cognoſcit p organum corpo-
rale.Modo ſtante eadem cauſa ſequitur eadem cõcluſio,
quia neq; cognoſcit ſuum actũ.Vnde Alber.cognomen-
to magnus in.3.de Anima,ca.14.in trac.1.expreſſe tenet
ꝙ nulla uirtus organica apprehendit ſe uel inſtrumentũ
ſuum,quia imaginatio,nec ſe nec inſtrumentũ ſuum ima
ginatur,& ſic eſt de omnibus aliis organicis. Vnde ſi ui-
ſus cognoſcit ſuũ uidere,deberet etiam cognoſcere ocu
lum quo fit uiſio,& cognoſcere ſeipſum,ut deduximus.
Veruntamẽ ipſe etiam Diuus Tho.in.2.de Anima,ut pę.
tactum eſt,in expoſitione tex.65.expreſſe dicit ꝙ ſenſu cõ
muni percipimus nos uidere,quod nõ poſſunt facere ſen.
ſus particulares.Idem etiã tenet in cõmento ſuper libro
de Somno & uigilia.Tandem contra iſtos qui tenent ui-
ſum ſentire ſuum uidere,quærendum eſt cur non ſortiat
pariformiter ſua organa? cur non ſpecies quibus fit uiſio?
unde Ariſt.iſtam quæſtionem terminauit in.2.de Anima
ꝙ præcipue ſecundum Themiſt.& Alex.in tex.cõ.57.hu
ius ratio eſt,quia ſentire conſiſtit in quodam moueri:nul-
lus autem motus a iũctis innexiſq; prouenit,nam talia or

gana ſenſitiua licet uim ſentiendi contineant non tamen
ipſa ſeipſa mouent,ſed ſenſibilia,ſenſibilia autem nõ mo
uent nec impellunt,niſi remotiuſcula ſint,unde ſenſibile
poſitum ſupra organum ſentiẽdi non cauſat ſenſationẽ.
Et ſic a iunctis & innexis nulli ictus eueniunt,quia iam ip-
ſi ſe ferirẽt ſenſus,quod fieri poſſe reclamat ratio:etenim
neq; malleolus per ſe excudendo eſt,neq; ſerra ſecando
neq; terebrum inforando,ſed excuſſor & faber adhiben
di,extrinſecus ſunt,quorũ opera atq; ui & entia illa conſi
ſtant,excuſſio,inforatio,ſectio.Themiſtius ibidẽ, Modo
actus uidendi eſt immediate coniunctus potẽtiæ per uos.
quia non indiget organo ergo nõ mouet potentiam pro
pter eãdem rationem:& quia potentia ſenſitiua ad hoc ut
exeat in actũ ſentiẽdi,oportet ut moueatur,& forma exi-
ſtent in ſubiecto non mouet ſubiectũ nec alterat ipſum.

Ariſtotelis conſuetudo eſt inducere ſermones ſufficientes,
aut poſt demõſtratiuos,aut in locis in quibus non poteſt
habere ſermones demonſtratiuos.1.de Anima com.65.

Ariſtoteles non opinat ꝙ anima faciat actiones diuerſas,
per uirtutes diuerſas & unica mẽbra tantum,neq; per uni
cas uirtutes & membra diuerſa tantũ,neq; etiam per uir-
tutes diuerſas & mẽbra diuerſa tantum.Sed opinatur ꝙ
faciat per uirtutes diuerſas & mẽbra unica .ſ. principalia
& membra diuerſa.1.de Anima com.89.&.92. Vide luci
diſsimum Themiſt.in.1.de Anima,in ca.2.in expoſitione
tex.7.Et eundem ibidem.cap.35.ubi ponit differentiã in-
ter opinionem Platonis & Ariſt.quorum alter diuiſit ani-
mam per partes,alter uero per potẽtias,magna enim eſt
differentia inter potentiam & partem.

Ariſtoteles tenuit ꝙ non eſt habitatio ſub æquinoctiali, ꝓ
pter dominium caliditatis.2.Meteo.cap.2.

Ariſtoteles fuit regula in Natura & exemplar,quod Natu
ra inuenit ad demonſtrandum ultimam perfectionem hu
manam in materiis.3.de Anima,com.14. Conſimile etiã
habes ſupra in prologo primi Phy.&.1.de Genera.com.
38.&.3.Mete.cap.de Iride.Auer.inſuper in.1.de Genera-
tione animalium in digreſsio. Contra Galenum, ita ſcri-
bit de Ariſtotele laudemus Deum qui ſeparauit hũc uiru
ab aliis in perfectione,appropriauitq; ei ultimam dignita
tem humanam,quam non omnis homo poteſt quacũq;
ætate attingere.

Ariſtoteles narrauit ꝙ quidam paſſus fuit debilitatẽ uiſus
qui uidebat ante ſe ſuam imaginem ſeu figurã in aere,nã
aer fuit ſicut ſpeculum reſpectu uiſus eius 3.Meteo.ca.1.

Ariſt.in Scientia Diuina adducit multa,quæ fuerũt declara
ta in Sciẽtia Naturali propter tres cauſas,quarum prima
refertur ad rememorationẽ,quæ tangitur.1.Met.com.15.
Secunda quia utraq; ſcientia conſiderat de principiis ſub
ſtantiæ ſenſibilis inquantum ſenſibilis eſt,ſed Diuinus de
principiis ſubſtantiæ quatenus ſubſtantia,& inquantũ ens
iſtã etiã cauſã tangit Com.in eodẽ loco.& in co 18.& 7.
Met.te.9.&.39.&.12.Met.1.5.6.&.20 com.& in.8.Met.
com.4 &.4.Met.com.1.&.6.Met te.com.1.&.1.Phy.cõ.
4.&.21.Tertia cauſa,quia licet eædẽ demonſtrationes ad
ducantur in Naturali philoſophia & in Scientia Diuina,
tamen uniuerſaliori modo in Scientia diuina adducũtur.
Vide pro hoc.2.Meta.com 6.

Ariſt.opinabatur ꝙ intellecta rerũ notificent ſubas rerum,
& non ſunt ſubſtantiæ earum.1.Meta.com.85.

Ariſto.innuit ſe comprehendere ueritatem ſimpliciter,aut
in maiori parte,ſecundum ꝙ eſt poſsibile in humana na-
tura.2.Meta.com.5.Idem.3 de.Anima.com.14.& alibi.

Ariſto.in Meta.dum adducit demonſtrationes Sciẽtiæ Na
turalis,tamen inducit eas uniuerſalius, quoniam quanto
demonſtratio fuerit uniuerſalior,tanto magis erit ꝓpria
illi ſcientiæ.Et Ariſto obſeruat ſe in hac intentione.ſ.in in-
ducẽdo demonſtrationes uniuerſales,alio mõ q̃ in Scien
tia naturali.Et hæc eſt cauſa reiterationis earum demon-
ſtrationum in Scientia diuina.2.Meta.com.6.Contra fa-
tuos qui dicunt Ariſto.fuiſſe malum Metaphyſicum,quia
utitur eiſdem rationibus,quibus uſus fuit in ſcientia nat
rali.Iſti enim non animaduertunt ꝙ uniuerſaliori & altio

ri modo inducuntur ibi q̃ in Naturalibus.

Ariſtotelis conſuetudo fuit in omnibus ſciẽtiis, in quæſtionibus difficilibus inducere ſermones diſputatiuos qui affirmant & deſtruunt idem, nullus enim ſcit quantum ſint difficiles, niſi ſciat illas per ſermones diſputatiuos. 3. Meta com. 1. Idem. 4. Phyſi. com 3. &. 51.

Ariſtotelis mos eſt inducere res famoſas poſt demonſtrationes. 4. Phy. com. 133.

Ariſtotelis ſermo in. 3. Meta. eſt ſecundum probabilitatem hominum. 3. Meta. com. 51.

Ariſt. in. 5. Meta. nõ intendit loqui de ſpeciebus q̃titatis & qualitatis ſcd̃m q͂ ſunt Prædicamenta, ſed ſolũmodo intendit numerare intentiones quas ſignificãt hæ dictiones quantitas & qualitas. Sententia Auer. 5. Meta. com. 19.

Ariſt. motus fuit ad ponendum motorem ſeparatũ in uirtutum intelligentium factione, quia uirtutes intellectuales apud ipſum ſunt non mixtæ cum materia. Vnde neceſſe eſt ut illud quod non eſt mixtum cum materia, fiat a non mixto cum materia quoquo modo, quemadmodum neceſſe eſt ut omne mixtum cum materia generetur a mixto cum materia. 7. Met. com. 31. Ex quo patet, ſecundum mentem Auer. intelligentias dependere a prima etiam in genere cauſæ efficientis quoquo modo, cõtra Grego & Io de Baceone, in 2. Sententiarum diſt 1. q. 1. qui uiolẽter gloſſant præſentem auctoritatem. Dicunt enim q͂ p uirtutes intellectuales intellexit intellectionem propter quã Ariſt. coactus fuit in. 3. de Anima ponere intellectum agẽtem. Sed tunc impropria eſſet Auer. oratio ac ſermo ſumere habitum per ipſam potentiam. & actum ſecundum per actum primum. Virtutes enim intellectuales ſunt intelligentiæ proprie loquendo, non intellectiones, ſed tales, ſunt habitus talium uirtutum, aut ſignificãtur per modum habitus.

Ariſto. ſententia (ut dicit Alexan.) eſt minoris ambiguitatis omnium ſententiarum, & magis cõueniens ut ſit uera 12. Meta. com. 18. in. 2. col. Idem. 1. Cœli, com. 1.

Ariſt. opinio de Generatione quomodo fiat requiratur. 12. Metaphyſico. cõ. 18. iuxta dimidium commẽti ibi. Tertia autem opinio Ariſt.

Ariſt. concedit q͂ mundus eſt unus & ab uno procedit, & q͂ unum eſt cauſa unitatis quodammodo, & pluralitatis cauſa alio modo. ex libro Deſtruct. deſtc. diſp. 3. in ſol 12. dub. in fine.

Ariſt. opinio eſt ſumma ueritas, prout ſuus intellectus fuit finis humani intellectus: quare præclare de Ariſt. dicitur q͂ ipſe creatus fuit & datus nobis Diuina prouiſione, ut non ignoremus poſſibilia ſciendi. ex libro Deſtruct. diſp. 3 in ſolutione. 13. dub.

Ariſto. conſueuit in omnibus ſuis libris adducere rationes ſuorum aduerſariorum, & cauſam. ex libro Deſtru. diſpu 3. in ſolutione. 18. dubii. col. 8.

Ariſt fuit princeps quo perficiuntur omnes ſapientes poſt eum, licet differant in intelligendo uerba eius, & in eo q͂ ſequitur ex eis. ex libello de continuatione intellectus abſtracti cum homine. Idem. 3. de Anima, 14. & alibi ſæpe.

Ariſt utitur uia compoſita ex diuiſione & ex ſenſus conuenientia, in enumerandis ſubiectis ſcientiæ de Animalibus. Com. in. 1. de Partibus. col. penul.

Ariſto. in libris nouem de Natura animalium proceſſit ex fide de ſenſu, & ex iis quæ reuelata ſibi fuerunt, p indubitatam reuelationem. Auer. ibidem. Et inde ſcis quare liber ille dicitur liber de Hiſtoriis animalium.

Ariſto. demõſtrationes ſuaptæ ſunt ex ꝓpoſitionibus naturalibus primis, & uniuerſalibus, & eſſentialibus, & ꝓprietas talium demonſtrationum eſt, ut nullus ex quinq; ſenſibus eis contradicat. Com. in. 2. de Partibus animalium contra Gale. in cap de Cerebro. Vide de iſtis demonſtrationibus etiam. 8. Phy. &. 1. Cœli, 52.

Ariſto. opinatus eſt principium ſanguinis & uenarum eſſe cor, propter duas oratiões, quas require in. 3. de Partibus animalium, cap de Corde.

Ariſt. in libris de Partibus animaliũ, uniuerſalia iuuamenta proſequutus eſt per ſummas, ſed ceſſat multa particularia iuuamenta proſequi, quæ Galenus ſolum de homine proſequutus eſt, promittens idem de omni genere animalium ſe facturum. ex Auer. ſuper com. libri. 4. de Partibus animalium. in fine libri.

Ariſt. dixit q͂ in terra Latinorum ſunt duo flumina, ex quorum uno oues bibentes generant maſculos, & ex alio fœminas 3. colliger, ca. 3.

Ariſt. Philoſophiæ pater, non ſtuduit in maiori parte librorum ſuorũ facere diuiſiones in unaquaq; re, quia illæ non inducuntur ab auctoribus propter debilitatem diſcretiuę ſcholarium ex ſententia Auer. 1 colliget ca. 1.

Ariſtoteli non debetur tribui in defectum, ſi eius tempore non fuit cognitũ aliud iuuamẽtum diaphragmatis, niſi ut diſtinguat membra ſuperiora ad inferioribus. Nam eius tempore ars Anatomiæ nõ erat cõpleta ſicut fuerit tẽpore Galeni, qui poſuit q͂ prima operatio iſtius mẽbri eſt ꝓpter modũ anhelitus. 2. colliget. ca. 19. de iuua. membro. motus anhelitus. Idem. 1. de Anima. 123.

Ariſtotelicus mos eſt generũ loco uti uocabulis ſpecierũ: Themiſtii ſententia in. 4. Phy. in tex. com. 45. ubi dicit per accidens ib' ſummi generalius q̃ ſupra, ut eſt per aliud.

Ariſt. in. 1. de Anima ponit cauſa diſcernẽdi diſputandiq; diligentia, q̃ cum ſententia aut fiducia decernẽdi diſſerunt. Themi. 1. de Anima, ca. 16. & eſt in expoſitione textus 66. Ex hoc patet ſolutio ad Achillẽ Pet. Pomponatii, qui ꝓpter rationem Ariſto in. 1. de Anima tex. cõ. 21. tenuit animam intellectiuã ſecundum Ariſt. eſſe mortalem, & non animaduertit q͂ Ariſto ibi proponit quæſtiones difficiles circa animæ ſubſtantiam, & circa accidentia eius, & eſt ſermo eius in diſputatione. Nam locus decernendi eſt in. 3. de Anima, ut omnes expoſitores fatentur.

Ariſtoteles mediam quandam rationem ſequutus, frutices animata nõ animalia nuncupauit, quæ Plato cõfunderet Stoici uero neq; animata, neq; animalia faterẽtur. Them. 2. de Anima, cap. 8. in fine.

Ariſtoteli in more eſt ſubſtantiæ & ſubiecto accidentis appellationem aſciſcere. Them. in. 2. de Anima, ca. 21. in expoſitione tex. 65. Vbi Ariſt. loquens de ſenſibili per accidens, dat exemplum de Diarii filio Dicit enim q͂ accidit albo hoc q͂ ſentitur. Et probat hoc etiam per illud Ariſt. in Prædicamentis. in cap. de ad aliquid. ubi inquit, Circũſcriptis ſemotiſq; reliquis rebus quę accedunt domino. i. circumſcripto ſemotoq; homine, & cæteris de genere hoc.

Ariſtoteles in multis libris aliud doctrinæ principium fecit a principio quod eſt principiũ in rei ueritate. Auer. ſententia. 5. Meta com. 1. & eſt de mente Philoſophi ibi. Dicit enim q͂ inter alias acceptiones principii, principium quãdoq; ſumitur pro principio rei, ſed a quo quis facillime addiſcet. Et per hoc frater mi poſſunt conciliari tot altercationes & rixæ inter Arabes Latinos, & antiquos expoſitores de ordine librorum in ſciẽtia Naturali, ſicut declaraui late in Theorematibus.

Arithmeticus & Geometra in enumerandis ſuis ſubiectis utũtur uia diuiſionis, ſed Aſtronomus enumerat ea ex ſenſu. ex. cõ. ſuper primo de Partibus aialium. col. 4. Sed Naturalis ſcientiæ diuiſio non ſemper ſufficit de per ſe. Cauſa aũt quare Mathematicis ſufficiat in hoc diuiſio, & Naturali ſcientiæ nõ deſeruiat, eſt quia ibi eadẽ ſunt naturæ nota & nobis, in Naturalibus ſecus eſt. Com. ibidem.

Ars Medica & aliæ artes, per ſe ſunt paratæ ut agãt in alia a ſubiecto in quo ſunt 2. Phy. com. 3 &. 1. &. 5. Phy. cõ. 21.

Artes ſunt duobus modis, aut ars cuius principium extrinſecum eſt neceſſario, ut ædificatoria, aut ars in qua p accidens poteſt contingere q͂ principium ſit intrinſecum, ut Medicina. 2. Phy. com. 3.

Artium quædã faciunt formas, & quædam præparant materiam. 2. Phy tex. com. 24. &. 25.

Artes principãtes ſunt duobus modis. ſupra. &. 1. Ethi. c. 1.

Artes ſunt tribus modis, aut operans ſimpliciter, aut utens ſimpliciter, aut operans quodammodo & utens quodam

modo

modo.2.Phyſico.com.25.

Ars aliqua perficit quæ natura nõ poteſt operari, aliqua uero imitatur.2.Phy.te.& com.77.& 78.

Ars agit extra,natura uero intra.2.Phyſi.com.85.3.de Anima.18 12.Meta 23.

Artes quædã utũtur cogitatione,quædã nõ.2.Phy.cõ. 86.

Ars eſt inducens ad cognitionem conuenientiæ & diuerſitatis in ſpeciebus,cum non fuerint manifeſtæ per ſe,ſecundum regulas datas in.7.Topicorum.de eodem & diuerſo.7.Phy com.32.

Artes mechanicæ & ſcientiæ uoluntariæ omnes utuntur motu,& cum motus deſtruitur,deſtruuntur omnia iſta.8.Phy.tex.com.22.

Artes ſpeculatiuæ dicuntur ueræ,quia cõſiderans in eis uadit a determinatis rebus ad res determinatis, & p media terminat.1.Phy.com.1. Et ita Alex expoſuit locum illũ: aduerte tamen ꝙ etiam ſcientiæ ſpeculatiuæ appellãtur ueritates,ut patet.1.de Anima tex.cõ.2.quia a fine unumquodq; denominare fas eſt,ut patet.2.de Aĩa,tex.cõ.49. Finis autem ſcientiarũ ſpeculatiuarum eſt ueritas,& actiuarum opus.2.Met.tex.com.1.

Artium ſpeculatiuarum aut ſuarum partium, ſunt quædã conſiderantes de rebus ſimplicibus carẽtibus principiis Et hæc eſt diſpoſitio ſcientiæ conſiderantis de principiis cuiuslibet entis 1.Phy.com.1. Vbi aduerte ꝙ iſta eſt ſcientia diuina. Ipſa enim eſt quæ conſiderat altiſſimas cauſas omniũ entium inquantum entia ſunt,ut patet ex ꝓœmio Meta.&.4.Meta.tex.com.primi. Nam in una ſui parte conſiderat de principiis entium ſenſibilium, inquãtum entia ſunt & inquantum ſubſtantiæ ſunt: in alia uero de principiis entium ſempiternorũ,ut teſtatur Auer 12.Met.cõ.1.2.29. Ex hoc loco aliqui accipiũt entia æterna non habere cãm efficientem,quia Auer.exponit hic per principiũ,cauſam agentẽ & mouentẽ Vide in contradictio.

Artes non differunt abinuicem niſi aliquo iſtorũ modorũ aut cõfirmatione demõſtrationis aut nobilitate ſubiecti, aut utroq; primo de Anima,com. primo.

Ars imponit formã in tota materia,abſq; eo ꝙ in materia ſit aliquid exiſtens de intentione formæ,anteq̃ artifex eã fecerit eam.3.de Anima,cõ.18.idem.6.Ethi.ca.5.&.7.Met.com.26.&.12.Meta.13.&.2 Phy.13.&.96.com.

Artes operatiuæ exiſtimatum eſt ꝙ poſſint acquiri in ſomno,ſed de ſcientiis ſpeculatiuis remotum eſt, in commento libri de Diuinatione.

Ars imitatur Naturam inquãtũ poteſt.4.Meteo.tex.cõ.28.

Ars fit cum ex multis experimẽtalibus cõceptionibus una fit uſis,uelut de ſimilibus acceptio.ex ꝓœmio Meta.

Ars eſt uſium cognitio,experientia uero ſingulariũ.ſupra.

Arte ſcire & intelligere,magis quam experimento arbitramur ſupra.

Artibus pluribus repertis,aliis quidẽ ad neceſſaria,aliis uero ad introductionẽ,tales illis arbitrandũ eſt ſapientiores eſſe,ꝓpter quod ſciæ eorum ad uſum non ſunt ſupra.

Ars quælibet conſiderat de cauſis ſui ſubiecti.1. Meta.cõ.47. Vide quomodo in.2. Phy.22.&.26.&.12.Meta 5.

Ars non deliberat.2.Phy.tex.cõ 26. Nota ꝙ habet ueritatem ut in pluribus,ſed fallit in artibus utentibus coniectura,ut Nautica & Medicina:& ita gloſſant Græci & Auer. in commento,ut patet.

Arte,& natura conſtantia habent materiam & agens.7.Meta.tex.com 22.

Arte cõfecta quædam eadem a Natura etiam fieri poſſunt quædam uero ſolum ab arte.7.Meta.tex.com.29. Et ibi redditur cauſa.

Artes quædam adiuuant ſeinuicem.ſupra. & in principio libri Ethicorum.

Artium quædam materiam exornant,quædam uero defectum & inualentiã corrigunt: materiam exornant excuſſores,ſignifici ſellularii,inualentiam corrigit Medicina & agricultura.Themiſt.1.de Anima.26.

Ars eſt ſpecies.7.Meta tex com.30. Vbi, ut bene deduxit Com.in com.iſta eſt differentia inter generata a Natura & generata ab arte,quia in generatione rerũ naturalium totum congregatũ ex materia & forma eſt, ꝙ generat & ꝙ generatur,ſed in generatis ab arte totũ non generatur a toto. Artificium enim non eſt niſi forma tantum generati,& nõ congregatum ex materia & forma. Vide.2. Ph.13 & 3 de Anima.28 & in.2.de Anima.8.&.8 Meta 12.

Artium quarundam actio cõponitur ex natura & arte,quarundam uero artiũ a ſola arte eſt.7 Meta te.cõ.29.& 30.

Artes omnes & factiuæ ſcientiæ,potentiæ ſunt.9.Met tex.com.3 Et ratio eſt (ut ibi dicitur) quia ſunt principia permutabilia in alio inquantum aliud.

Artes operatiuæ quædam acquiruntur per cõſuetudinem & quædam per rationem,& quędam per rationem,& aſſuefactionem 9.Meta.com.

Ars nihil agit in corpore niſi in extremitatibus tantũ, natura uero in ipſo corpore toto.12 Meta com.28. auctoritate Themiſtii.& eſt in prima parte digreſſionis.

Ars medicinalis eſt aliqualiter ſanitas 12 Met.tex com.28.

Artes multæ (ut multi opinati ſunt hominum) nõ acquirũtur ex humanis comprehẽſionibus, immo dicunt aliqui ꝙ traduntur a dęmonibus aliqui uero ꝙ tradũtur ab angelis.ſ. prophetis:& ideo dixit quidam ſapientum ꝙ hæ artes ſunt maximum teſtimonium prophetiæ. ex libro Deſtru diſpu 3.fol.18. dub.

Ars quęlibet contẽplatiua duos habet habitus ſeu modos notitiæ,unus eſt rerum inquiſitarum in illa arte, alter uero eſt canonum & ſemitæ propriæ,ſecũdum quam ſpeculatur artifex,ſi quid uerum aut falſum dictũ eſt ex com ſuper primo de Partibus animalium. Et habetur in principio ab Ariſto.

Ars extra opus ſuum & lucerna extra domus incendiũ.1.de Generatione animalium.cap 18.iuxta dimidium.

Artes practicæ inquantum ſunt artes tria continent, primũ eſt ſcire loca ſuorum ſubiectorum,ſecundum eſt ſcire finẽ quæſitum ad ducendum ipſum in locis ſubiecti.tertium ẽ ſcire inſtrumenta quibus ualeamus ducere finem illum in locum illius ſubiecti.1.colliget.cap.1.

Artes omnes quæ ſuper materiam dominantur,aut ipſam ſunt manifeſtantes,tribus ſunt modis,aut enim ſuperſiſtẽtes abſolute,quæ neq; materiam neq; formam faciũt,ſed præcipiunt,aut efficientes abſolute quæ non præcipiunt, ſed faciunt formam in materia præparata,aut ſunt mediæ ut ſint efficientes in parte,& ſuperſiſtentes in parte.6.colliget.cap.1 Et habetur.2.Phy.tex. com 23 & 24.

Artes operatiuæ nonnullæ materiam faciunt,ſed artes ſpeculatiuæ materiã cognoſcunt.Them 2.Phy.ſuper te.24.

Artes & ſcientiarum genera ſunt tria,uel.ſ.artes ſpeculatiuæ & ſunt illæ quarum finis eſt ſcire tãtum:uel artes practicæ,quarum finis eſt propter opus:uel ſunt artes auxiliantes iis & dirigentes,& ſunt artes logicales. Auer. ſententia eſt in Paraphraſi ſuæ Meta.tra 1.cap.1.in prin. Et ex hoc ſcire potes,male ſentire illos qui aſſerunt Logicã eſſe uere ſcientiam,quorũ aliqui dixerunt ipſam eſſe ſpeculatiuam ut Scotus & Antonius Andreæ, nonnulli uero practicam. Sed ſententia Alexand.in Topicis & in libro Priorum & ſententia Auer.(ut uides) fuit Logicam non eſſe partem Philoſophiæ,neq; practicæ,neq; ſpeculatiuæ ſed organum. Et colligitur ſatis bene ex 2.Topicorũ, ut notauit ibi Alexan. Et propterea in.2.Meta. dicitur ſciendi modus. Conſimilem ſententiam habet Com.in.2.Poſteriorum,in commento magno,in principio.

Artes ſpeculatiuæ ſunt uniuerſales & particulares,ut dicitur in libro Poſteriorum.

Ars uniuerſalis eſt quæ contemplatur de ente abſolute, & de cõcomitantibus ipſum eſſentialibus: cuius ſpecies ſunt tres.ſ. ars Topicorũ,ars Elenchorum,& ſcientia Diuina. ſupra. Et habetur etiam.4.Meta.tex.com 5.

Ars particularis eſt quæ de ente quoquo modo ſpeculatur.& diuiditur in duo,in Naturalem,quæ de ente tranſmutabili conſiderat:& in Mathematicam,quæ de quantitate denudata a materia contemplatur.ſupra.

Artes omnes actiuæ dicuntur potẽtiæ. Auer in Paraphra.

Metap.tracta.1.cap.de Potentia & actu. & ſunt potentiæ actiuæ,ut notat Alexan.in 1.Topicorum.

Ars & Natura dum errant,non longe diuertũt a fine:neq; id quod euenit diuerſum admodum,aut alienũ eſt ab eo quod propoſuerant.Themiſt.2.Phy.82

Ars & Natura intendunt actum & nõ potentiam.9.Meta.tex.com.16

Artifex neceſſe eſt,ut ponat ſubiectum,de quo conſiderat & diuidat genera eius quaſi manifeſta in eſſe.

Artifex enim non poteſt demonſtrare ſubiectum ſuæ artis neq; ſpecies illius ſubiecti.2.de Anima,com.27. Idem.7.Meta com 1.&.12.Meta com.5 & 1.Phyſi.com.ultimo.&.2.Phy.com.22.Nota tamen ꝙ aliquibus ſcientiis ſufficit diuiſio in numerandis ſubiectis, ut Arithmeticæ, & Geometriæ,quædam autem talem numerum uenantur ex ſenſu,in Aſtronomia:quædam uero neutra uia ſibi ſufficit:ſicut ſcientiæ de Animalibus.Com.in.1.de Partibus animalium:columna.4.

Artifex demonſtratiuus diſtinguit nomina æquiuoca in ſcientia.4.Phy.com 24.quomodo ſit intelligẽdum, uide 3.Meta.com.1.&.5 Meta com.1.

Artifex Naturalis non ſolum cõſiderat corpora,& magnitudines & paſſiones iſtorum,uerumetiam & quæ ſunt extra iſta,ut uacuum & infinitum.1.Cœli,com.1.

Artifex primo debet deſcribere genus de quo conſiderat.1.Cœli,com.2.

Artifex qui poteſt ſe aſſimilare naturæ ſecundum ſuũ poſſe,eſt melior.Com.in lib.de Senſu & ſenſato.

Artifices ſapientiores eſſe expertibus opinamur.ex prooemio Metaphyſicæ.

Artifex quilibet cum uoluerit,nullo exiſtente impedimento agit ſuum actum.Iſta enim eſt diffinitio cõmunis omnibus actis ab artificio.9 Meta tex com.12.

Artifex artis inquantum eſt artifex,alterius artis nõ poteſt cognoſcere principia recepta in illa arte, quamuis ſciant illa.Neſcit enim ea niſi inquantum eſt artifex alterius artis Auer.1.colliget.ca.1.Idem.2.Phy.22.&.26.&.12.Meta.com.5.contra Auicen.

Artificiales res non agunt in ſe niſi per accidens. 5.Phyſic.com.2.idem.2.Phy.com.1.& tex.com.3.

Artificialia non habent uniuerſalia extra animam, nullus enim dixit hoc.1.Meta.com.34.

Artificiales res uolũtate fiunt ſed naturalia fiunt a Natura ex diſpu.11.in ſolu.1.dubii Et ex principio.2.Phy.

Artificialia & naturalia cõueniunt in iſtis tribus, uidelicet ꝙ habent materiam,& ꝙ ſunt per aliquid,& ꝙ ſunt aliquid 7.Meta.com 22.idem.3.de Anima,tex.com.27.

Artificiale indiuiduum eſt unum per uiolentiam.10.Meta.com.1.&.11.& elicitur ex tex.

Artificiatum & uoluntas idem ſunt in forma.6.Meta cõ.

Arteriæ non dilatantur quia implentur ſicut utres,ſed contra,quia dilatantur ideo implẽtur ſicut folles.Galen.6.de Vtilita.particu.cap ultimo.

Aſilum quid ſit,uide in.8.de Natu.animalium, ca.19.ubi dicitur eſſe ceu uermiculum effigie ſcorpionis magnitudine aranei.

Aſina conceptus incontinens eſt,genituram enim iniectã emittit:quamobrem uerberibus eam ſectantes cogunt ne id faciat.Ariſt.de Generatione animalium. ca.6. idem.6.de Natura animalium.cap.23.

Aſinus eſt animal frigidum,ideo in locis frigidis gigni nõ poteſt.ſupra.

Aſinus ſi ſuperuenerit equam quam equus inierit, peruertet initũ ob ſui ſeminis frigiditatem.Si uero equus ſuperueniat aſinam quam aſinus inierit,non peruertet initium.Ariſto 2.de Genera animalium,cap.6.&.3.de Generatio.animalium,cap ulti.&.6.de Natura animalium.cap.23.

Aſinus eſt animal maxime frigoris impatiens, quapropter Scythica & Pontica terra aſinis caret.8.de Natura animalium,cap.25.

Aſperitas ſignificat ſiccitatem multã in ſuperficie rei aſperæ,lenitas uero humiditatẽ in ſuperficie rei lenis.Et ideo lapides qui generantur in aqua ſicci ſunt & duri,& tamen ſunt lenes.

Aſſata habent exteriora ſicciora interioribus,in elixatis eſt econtrario.4.Meteo.tex.com.28.

Aſſare magis opus eſt manus artificium ꝗ elixare.ſupra.

Aſſub & flumina deſcendunt per partem aeris humidam permixtam cum eis.4.Cœli,cõ.39.

Aſtra ſi non uiderentur a nobis,non minus exiſtimo forent ſempiternæ ſubſtantiæ,poſt eas quas nos uidemus.7.Meta.tex.com.58.

Aſtra & ſol ſemper agunt,ꝙ non eſt timendũ ne quãdoq; ſtent.9.Meta.tex.com.17.

Aſtrologus conſiderat de figura ſolis & lunæ ſecundũ ꝙ mens abſtrahit eas a motu.2.Phy.com 16.& idem habet Themiſt.uide in Concordantiis.

Aſtrologus de ordine & ſitu & qualitate motuũ cœli, ut plurimũ dat quia:& Naturalis,ꝓpter quid.2.Cœli ca.57

Aſtrologus & Naturalis licet eãdem quæſtionẽ a priori & per cauſam abſoluant,differenter tamen.2.Cœli,57.

Aſtrologi omnes diſſentiuntur ab opinione tenẽte, Solem eſſe ſub Mercurio & Venere.2.Cœli.com.58.

Aſtronomi nõ dantur ad iudicandum res futuras,niſi quia exiſtimant ſcire ex corporibus cœleſtibus,cauſas ꝓprias generationis cuiuslibet indiuidui modorum ſpecie in cõ.libri.de Diuinatione ſecundum quietem.

Aſtrologiæ ſubiecta licet ſint mota.ſ.corpora cœleſtia,nõ tamen cõſiderat de eis Aſtrologus ſecundum ꝙ ſunt mota,ſed conſiderat de figuris & ſitibus eorum ſecũdũ qualitatem motuum,& ſecũdum uelocitatem & tarditatem:& conſiderat etiam quantitatem eorũ.Naturalis uero cõſiderat de naturis eorum ſecũdum ꝙ ſunt mobilia,& declarat qualis modus motuũ eſt poſſibilis in eis,& qualis non.2.Met.cõ.19.Vide etiã.1 1.Meta.cõ.44.& in.2.Phy.te.cõ.18.19.&.2.Cœli,cõ.57 Vide de differentia Aſtrologi & Phyſici, Themiſt.2.Phyſi.ſuper te.18.& pondera bene uerba eius.

Aſtronomi dicũt ꝙ quædam ſtellæ ſunt fortunatæ & quædam infortunatæ & hoc nõ eſt poſſibile,ſed tantũ eſt poſſibile ſcire de eis ꝙ quædã ſunt meliores quibuſdã. Hoc enim inuenitur in abſolutis a motu,nedum in immobilibus.9.Meta.com.19.& elicitur ex tex.in quo dicitur ꝙ in ſempiternis non eſt malum,neq; peccatũ,neq; corruptio.

Aſtronomi ponunt motum cœli menſurã omniũ motuum & iſte motus eſt motus cœli diurnus:tempus enim iſtius motus eſt minimũ omniũ temporũ.10 Meta.tex.cõ.4.

Aſtrorum natura eſt ſempiterna.12.Meta.tex.com.43.

Aſtrologia ſola Mathematicarũ de Subſtãtia ſenſibili ſempiterna Theoriã facit,aliarum uero de nulla ſubſtantia, puta quæ circa numeros,& Geometria.12.Meta.tex.cõ.44.Inde ſcire potes quantum deuiauerint qui poſuerũt ſubſtantiam corpoream eſſe ſubiectam Mathematicarũ.& qui materiam intelligibilem a qua Mathematicus nõ abſtrahit,dixerunt eſſe ipſam ſubſtantiam, ut Scotus & Egidius Roma.

Aſtrologi omnes conueniunt in hoc,ꝙ motus orbium deſtiuium reuoluũtur in motu diurno,in circuitu,ſuper polis totius.12.Meta.com.47.

Attractio in rebus naturalibus eſt attrahere aliquid ad ſe, ſed in rebus uoluntariis eſt utrunq;.7.Phy.ca.16.

Attractio in rei ueritate eſt quando attrahens ſimul mouetur cum attracto,ſed attractio in qua attrahẽs quieſcit, & attractum mouetur,eſt attractio æquiuoce,ſupra.

Attractio conſimilis non operatur niſi diuiſionem conſimilem ex omnibus partibus,non ut non ſit diuiſio omnino cum potentia attrahentis,& quod ſit fortior potentia re attracta.contra Them.Com.2.Cœli.93.

Attractio quædã ſit prima qualitate,& quædã proprietate & eſt differentia,quia illa quæ attrahunt per primã qualitatem,attrahunt quodlibet:ſed quæ attrahunt determinatam rem,ut addamus ferrum.5.colliget cap 18.

Attractio generaliter quocunq; modo fiat,non fit niſi per calorem.ſupra.

Attractio medicinarum quæ ſit per calorem in eo ꝙ calor eſt duobus modis: quædã enim attrahunt ꝑ calorem naturalem exiſtentem in ipſis, & quædam per calorẽ putredinalem, ut ſtercus columborum, & fermentum. ibidem.

Attractio inquantum eſt attractio licet ſit appropriata calori, non tamen propterea quod attrahat accidit ut attrahat ferrũ, ſed propterea quod attrahit tali ac ratione ꝓpria. & hoc accidit propter proportionem & conuenientiam quæ eſt inter ipſam & ferrum. Et hæc ꝓportio & conuenientia non eſt niſi in menſuris mixtionis elementorũ in eis, hoc eſt in trahẽte & attracto. Et propterea eſt poſſibile inueniri in una re ꝓprietates infinitas, & hoc eſt cõparando entibus quaſi infinitis Et hæc operatio eſt quaſi ſicut accidens in ipſis uirtutibus elementorum, quæ ſunt infuſæ in re quæ habet hanc ꝓprietatem, & non ſunt ſubſtantialiter. Et propterea eſt impoſſibile ſcire ꝑ arbitrium menſurã mixtionis, ꝓpter quã ſit hæc operatio in ipſo ente ſicut ſciuntur operationes quæ proueniunt a materia quæ non ſciuntur niſi per arbitrium. Auer. 5. colliget cap. 22.

Attractio humoris a medicina quæ ꝓprium humorẽ attrahit differt ab attractione ferri a magnete quia calor ꝓprius quo medicina attrahit, humorem nõ habet ipſa medicina ipſum in actu ſed acquirit illum a corpore indeterminata quãtitate: ſed adamas habet calorẽ illum in actu quoniam per ſuam formam ſpecificam attrahit magnetem. 5. colliget. ca. 21. ubi redditur pulchra cauſa quare medicina purgatiua adaucta in doſi euacuat alium humorẽ ab humore proprio: quia illa operatio debetur ei per calorem acquiſitum a corpore, ut eſt in tali quantitate & proportione determinata, & non aliter.

Aucti quælibet pars eſt aucta. 1. de Gene. te. com. 31.

Auctum non dicitur augeri in eo ꝙ eſt quantum, ſed in eo ꝙ eſt quantum habens formam. 1. de Gene. com. 38.

Auditus eſt connaturalis aeri. 2. de Anima, te. com. 82.

Auditus eſt aeris, pupilla uero aquæ, olfactus horum alterius eſt. 2. de Anima, te. com 130.

Auditus duplr eſt, & ſonus etiam duplr. ſupra. te. cõ. 139.

Auditus datus eſt aĩali quatenus aliquid ſibi ſignificetur, lingua aũt quatenus ipſum aliquid ſignificetur alteri. tertio de Anima, tex com ultimi.

Auditum nonnulla animalia in capite habent ex. 2. de Partibus. cap. 10.

Auditus ſenſoriũ aeris eſſe fatemur. ibidẽ. &. 2. de Aĩa. 130.

Auditus attribuitur aeri, uiſus, aquæ, & olfactus igni 3. colliget, cap 36.

Audimus tonitrua poſt uiſionẽ corruſcationis. & uidet homo ictum lotricis ultra aquam, anteq̃ audiat ſonum q̃uis cauſa amborum ſit eadem, & uide cauſam. 3. colliget, ca. 37. & in. 2. de Anima in trac. de ſono & auditu.

Auditus phantaſticus quomodo fiat uide. 3 colliget. cap. 37.

Auditus incolumis argumentũ eſt cum aures inſonant tinniuntq;, utpote unde cõſtet aeri cognito naturalem uigorem & utilitatem ineſſe. Themiſtius 2. de Anima, ca. 28. & eſt tex. com. 84.

Auẽpace dixit ꝙ opinio eius eſt opinio omnium Peripateticorũ, uidelicet ꝙ cõtinuatio cum intelligentiis eſt poſſibilis, & ꝙ eſt forma & finis 3. de Anima, cõ. 14. & 36.

Auẽpace opinatus eſt ꝙ diffinitio loci, q̃ eſt data ab Ariſt. ꝙ eſt cõtinens diuiſum a re, intelligitur de corporibus rectis ab extrinſeco, & in rotũdis ab intrinſeco. 3. Phy. c. 43.

Auerrois fatetur ſe uidiſſe arietem abſciſſo capite ambulare huc atq; illuc, multiones. 7. Phy. cõtra Galenũ cõ. 4.

Aues & piſces aures non habent, ſed meatus quoſdam, & uide duas cauſas huius. 2. de Partibus. cap. 22. Et ab Aue. ibidem. in ca. de olfactu, quia Ariſto. nam tantum expreſſit de duabus.

Aues ꝓ labris & dentibus utuntur roſtro. 2. de Parti. ca. 16.

Aues quæ literas proferre maxime poſſunt, lingua ſunt latiores q̃ cæteræ. 2. de Parti. cap. ultimo.

Aues omnes lingua etiam utuntur ad ſui ſenſus mutuam interpretationem. ex. 2 de Partibus cap. ultimo. Vide etiã nono de Hiſtoria animalium, cap 10.

Aues quæ habent ungues aduncas, habent roſtrum aduncum, & quare. uide in cap. 1. tertii de Parti. animalium.

Aues, & piſces, & ſerpentes, & inſecta. & cortice tecta, ueſica carent. Vide cauſam. 3 de Partibus, cap. 8.

Auibus roſtrum oſſeum uice dentium manuſq; datum eſt. 4. de Partibus cap. 11.

Auibus quibus longa ſunt crura, & collũ longũ eſt: & quibus breuia collum breue exceptis palmipedibus. ſupra.

Auis nulla eſt, q̃ pariter & calcar & ungues aduncas habeat, Natura enim nihil ſuperuacaneum efficit ſupra.

Auibus omnibus teſtes adeſſe certum eſt, ſed intus lumbis adhærentes. ſupra. cap. 11. in fine.

Auium proprium eſt pennas habere. ſupra.

Auium rapacium terreſtrium collum breue exiſtit, ſed degentium in aqua longũ eſt, cuius cauſam uide. 4. de Partibus. cap. 11. Et ibidem Auer. clariſſime ca. de Auibus.

Aues & animalia quæ pedibus uacant, inſtrumentũ ad coitum accomodatum habere non poſſunt, cuius cauſam uide. 1. de Generatione animalium. cap. 2.

Aues paruæ ſunt fœcundiores 3. de Generatio. aĩaliũ. c. 1.

Aues aduncæ ſunt infœcundiores propter duas cauſas, ꝓpter ſiccitatem complexionis earum, & propter multitudinem pẽnarum & magnitudinem roſtri, & unguium, in quibus abſumitur excremẽtũ ſui corporis. Auer & Ariſt. 3. de Generatione animalium. cap. 2.

Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, uidelicet quæ cum corpore paruæ ſint, multos progenerãt, ut cornix, pica, paſſer, hirundo: & paucipari generis quacopiam alimenti parere una cum prole nõ ſolent, ut palumbes, turtur, columba. Quamobrem ſi quis hirundinũ nouellarum adhuc oculos præpũget, rurſum incolumes redduntur. Cum enim fiunt, nõ facti iam, corrumpuntur, itaq; denuo oriuntur ac pullulant. Ariſto. in quarto de Generatione animalium. cap. 6.

Aues minores ſunt garrulæ, & linguaciores. quarto de Natura animalium, cap. 5.

Aues quibus ungues aduncæ ſunt, pullos cum primum ꝓuolandi facultas fuerit, nido expellunt, percutienteſq; cogunt diſcedere. Et cæteræ quoque aues maxima fere ſui parte id faciunt, cumq; enutrierint, nihil amplius adhibẽt curę: excepta cornice, q̃ aliquandiu prouidet, quippe quę uolantes iam ſuos pullos paſcens ipſa comitatur. Ariſ. in 6 de Natura animalium. cap. 18.

Auibus anni pluuii incommodi ſunt, piſcibus uero ſicci. 8. de Natura animalium, ca 12.

Aues aduncæ uiuũt ꝓpe dixerim ſine ullo potu, quod Heſiodus neſciuit. Facit enim in narratione obſeſſionis Nini aquilã augurii præſidẽ bibentẽ 8. de Natura aĩaliũ. ca. 18

Auibus ægrotantibus plumæ indicium proferunt, turbantur enim nec poſituram eandem ſeruant, q̃ habẽt cum recte ualent. 8. de Natura animalium, cap 18.

Aues cum coeunt, plurimas tunc & maximas uoces emittunt 9. de Natura animalium, cap. 49.

Aues quibus ungues aduncæ ſunt, carniuoræ ſunt. Fruges autem etiam ſi in os indideris, nequeunt deuorare. Ariſt. in 8. de Natura animalium cap 3.

Aues omnes uncæ & breues collo & lingua lata, aptæ ſunt ad imitandũ Nam & indica auis, cui nomẽ pſitaco, quã loqui aiunt, talis eſt, & loquacior cum biberit uinum redditur. 8. de Natura animalium, cap. 12.

Aues & piſces mammis & lacte carent. 3. de Natura animalium, cap. 20.

Auferens impedimentum eſt mouens per accidens. 8. Ph. tex. com. 32.

Augmentatio cõtingit ingrediente aliquo, ex alteratione, ut ſi ex aqua fiat aer 4 Phy tex. com. 63.

Augmentum in rebus inanimatis dicitur tranſumptiue, ſed augmentum uerum eſt in rebus animatis, & per aliquod extrinſecum. 4 Phy. com. 53. & 1. Cœli, 23.

Augeri & diminui impoſſibile eſt continue, ſed eſt & medium, octauo. Phy te. com. 23.

Augmentũ quod eſt digitale in anno, non poteſt dici ꝙ in

qualibet parte temporis demonſtrata inueniatur pars magnitudinis in actu, ſicut in ubi. Et cauſa eſt quia quælibet talis in intellectu, eſt determinata in actu: & quælibet earum ut in inſtanti, cum ſit indiuiſibilis in factione. Intelligas quo ad factum eſſe. 4. Phy. com. 23 & 3. Phy. com. 6.

Augmentationem eſſe impoſſibile eſt alteratione non exiſtente. 8. Phy. te. com. 55.

Augmẽtatio quodammodo fit a ſimili, & quodammodo a contrario. ſupra.

Augmenti & diminutionis termini oppoſiti ſunt magnitudo aut paruitas, aut perfectio magnitudinis aut imperfectio. 8. Phy. te. com 62. idem. 4. Phy. tex. com. 28.

Augmentatio tam in compoſitis q̃ in ſimplicibus fit in corporibus, naturalibus & partibus eorum, mediante alteratione paſſiua. 1. Cœli, tex. com. 22.

Augmentabile quodlibet eſt alterabile, & nõ conuertitur. primo Cœli, com. 22.

Augmentatio ſumitur large & proprie ſupra.

Augmentatio large eſt tribus modis, aut eſt ſecũdum augmentum uerum, & hæc eſt tantum in animalibus & plantis: aut ſecundũ raritatem & denſitatem, ut contingit aeri & aquæ: aut ſecundum accumulationem & iuxta poſitionem, & hæc inuenitur in corporibus conſimilium partiũ, ut in mineris. 1. Cœli, com. 22.

Augmentatio in infinitum eſt ex materia, & non ex forma 3. Cœli, com. 6. idem primo cap. de Subſtantia orbis. & 3. Phyſi. com. 66.

Augmentabilis finis conueniens eſt menſura terminata in longitudine, & latitudine, & ꝓfunditate. 4. Cœli, com. 24. conſimile. 5. Meta. com. 1.

Augmentatio eſt præexiſtentis magnitudinis additamentũ, diminutio uero minoramentũ, 1. de Genera. te. cõ. 31.

Augmentatio fit aduenieNte aliquo ab extrinſeco. ſupra. tex. com. 32.

Augmentatio tria requirit, quorum unum eſt, quamcunq; partem maiorem eſſe eius quod augetur, & adueniente aliquo, & tertium ut ſaluetur quod augetur & maneat. ſupra. te. com. 33.

Augmentatio fit ſecundum partes formales & nõ materiales. 1. de Genera. tex. com. 35. & 37.

Augmentatio quodammodo fit a ſimili & quodammodo a diſſimili. ſupra, tex. com 38.

Augmentum eſt perfectio actionis nutrimenti. 2. de Anima. com. 14. idem primo de Generatione tex. com. 38. & 41. 1. Cœli. 21.

Augmentationis initium prius eſt in magnitudine, in longitudine, deinde in latitudine, deinde in profundo. 5. Meta. com. primo.

Augmentum differt ab additione, quia augmẽtũ proprie eſt in uiuentibus, & per aliquod extrinſecũ, & eſt in omnibus partibus, ſed additio eſt in rebus inanimatis in quibus corpus non augetur in omnibus partibus. ex 4. Phy. com. 63. idem primo Cœli. 12.

Augmentũ in magnitudine poteſt fieri dupliciter: ex extrinſecus, & per alterationem. 4. Phy. te. com. 63. & 84.

Augẽtur in profundum præcipue animalia poſtq̃ ſuæ longitudinis & latitudinis modũ adepta ſunt. Ariſt. 3. de Natura animalium. ca. 18. ubi loquitur de iis quę pingueſcũt Et nota ꝙ illud non eſt uerum augmentum.

Augures diſſidia & conſidia colligunt ab auibus, diſſidio bellum omnemq; diſcordiam ſtatuunt: cõſidio pacẽ omnemq; concordiam. 9. de Natura animalium. cap. 1.

Auicẽna credidit ꝙ Naturalis nõ loquatur niſi de materia propinqua, ſed primus Philoſophus cõſiderat de prima materia, & peccauit. 2. Phy com. 22.

Auicennæ ſermo ſemper eſt medius inter Peripateticos & loquentes. 2. Phy. 22.

Auicenna opinatus eſt ꝙ cœlũ non eſt in loco, neq; ꝑ ſe, neq; per accidens. 4. Phy. com. 45. & 6. Phy. 85.

Auicenna opinatus eſt ꝙ motus cœli non eſt in loco, ſed in ſitu. ſupra.

Auicenna exiſtimauit ꝙ motus qui mutat locum ſecundũ formam & non ſecundum ſubiectum, eſt motus in ſitu, & hoc eſt error. ſupra.

Auicenna non diſtinxit alietatem in loco per ſe ab alietate per accidens. 6. Phy. com. 85.

Aui. exiſtimauit, & Algazel ſequutus eſt ipſum, ꝙ Diuinus debet demõſtrare primum principiũ eſſe. Quod ad hoc ꝙ falſum, etiam tenue eſt & minime demonſtratiuum. 3. Phy. com. 3. & 1. Phy. com. ultimo.

Auicenna dixit hominẽ poſſe generari ex terra. ſed conuenientius in matrice. 8. Phy. com. 46. & 2. Meta. 25.

Auic. in iis q̃ tranſtulit ab Ariſt. in prima facie, talia uidẽtur eſſe, ut demonſtrationes Ariſto. ſed non ſunt in rei ueritate. Vnde libri huius hominis potius faciunt a ſapientia recedere, q̃ ipſam largiantur. 8. Phy. com. 78. cõſimile. 3. de Anima, 30. & 2. Cœli, 67. & 2. Phy. 22.

Auicenna opinatus eſt duplex eſſe neceſſarium. ſ. ex alio, quod tamẽ de ſe eſt poſſibile: & neceſſarium, ex ſeipſo. 8. Phy. cõ. 79. uide pro hoc. 1. Cœli. cõ. 124.

Auic. nõ eſt imitatus Ariſt. niſi in Dialectica, ſed in aliis errauit, & maxime in. Met. & hoc quia incipit quaſi a ſe. 3. de Aia. cõ. 30. uide conſimile de Auicenna. 3. Cœli, com. 67.

Auic. credidit ꝙ diſpoſitio trium dimenſionum exiſtentiũ in prima materia ſimpliciter. ſ. non terminatarum, eſt diſpoſitio dimenſionũ terminatarum: quapropter dixit neceſſe eſſe primã formam exiſtere in prima materia primitus, antequã dimenſiones exiſtant in ea. Ex quo accidunt ei multa impoſſibilia, quæ uidentur in primo cap. de Subſtantia orbis contra temerarios tenentes formã corporeitatis ſubſtantialem, in uia Auer. q̃ ex ꝓpoſitio deſtruit tã in hoc loco, q̃ etiã. 1. Phy. com. 63. ſicut late diſputatum eſt a nobis in quæſtione ſpeciali de hoc.

Auicẽna cum tota ſua famoſitate in Philoſophia, dixit hominem generari ex terra, ſicut murem & alia multa. ſecundo Meta. com. 25.

Auicenna admiſcuit ſuam ſcientiam diuinam cum loquentibus in ſua lege. 4. Meta. com. 3 conſimile. 2. Phy. 22.

Auic. credidit ꝙ ens & unum ſignificant diſpoſitiones additas eſſentiæ, & ꝙ unũ dicatur de omnibus Prędicamentis, & eſt illud unũ quod eſt principiũ numerorũ. 4. Met. com. 3. & 10. Meta com. 8. uide ibi motiua eius & impugnationem ab Auer.

Auic. credidit omnes formas eſſe ab intelligentia agente, quam uocat datorẽ formarum. 7. Meta. cõ. 31. ubi etiam dicit ꝙ exiſtimatur ꝙ Themi. etiam dicat hoc Vide clare Themi. in. 3. de Anima, cap. 42. & eſt ſuper tex. 38. ubi Philoſophus dicit animã eſſe quodãmodo omnia. ibi enim dicit Themiſt. animam eſſe formã formarum, non ſolum quia omnes formas cognitione cõplectitur, uerumetiam ꝙ materiæ formas exhibet, & uultus imponit: ipſa enim anima eſt quæ materiam rudem ſignatione & impreſſione formarum inſignit. Nam & uiuacitas omnis & uigor, qui plurimus in materia cernitur, ab anima uidetur ortũ habere. Atq; hoc quidem in animalibus conſpicuũ incontrouerſumq; eſt, ſed in plantis & elementis obſcurius.

Aia eſt formarum & quare.

Auicenna ignorauit ꝙ unũ quod eſt principium numeri, eſt aliud ab uno quod conuertitur cum ente. 10. Met. cõ. 5. & 8. & 4. Meta. com. 3.

Auic. exiſtimauit ꝙ unũ & ens ſignificant accidẽs in rebus & deceperunt ipm duo. uide. 10 Meta. cõ. 8. & 4. Met. 3.

Auic. ignorauit ꝙ hoc nomẽ ens quod ſignificat genus, differt ab hoc nomine ens quod ſignificat uerum. ſupra.

Auic. abſolute dixit ꝙ primus Philoſophus habet declarare prima principia ſenſibilis ſubſtãtiæ, ſiue æternæ ſiue nõ 12. Met. cõ. idẽ. 2. Phy. co. 22. & 26. idẽ. 2. Phy. de Natura. com. 3.

Auic. poſuit ꝙ animæ hominũ ſunt infinitę, & infinitas nõ eſt impoſſibilis niſi in rebus ſituatis: ſed nullus ueracium Philoſophorum poſuit hoc ea diſpu. 4. in ſolu. 4. dubii.

Auic. uiam ad probandum primum principiũ per neceſſarium & poſſibile, & per cauſam & cauſatum ſumpſit a loquentibus, & non eſt nota de ſe diuiſio illa. Diſpu. 4. in ſolutione quinti & ſexti dubii: & ad hunc locum remiſit ſe.

Com.

Cõmen.1.Phyſi.com.ultimo contra Auicẽ.dum dixit, ꝙ certior illorum ſermonum non pertranſit rationum probabilium ordinem,& huius cauſam innuimus alibi.

Auic.opinatus eſt ꝙ Deus benedictus ſit omnia,modo uniuerſali tempore non ingrediente:& ꝙ ipſe ignorat particularia,quia ſequitur ex particularium ſcientia permutatio in ſubſtantia.Diſpu 6.auctoritate Algazelis in.1. dubio.

Auicẽna ſolus ex Peripateticis dixit,ꝙ hoc nomen ens ſignificat cõſequens uniuerſale in ſubſtantiis rerũ,& nullus alius dixit hoc.ex diſputa.7.in ſolutio.primi dubii. Et.4. Meta.cõ.3.&.16.Meta.cõ.8.& in libro Deſtru.ſæpe.

Auicẽna negauit iſtam naturam mediam,inter naturam ſignificatam per nomina uniuoca,& naturam rerum quæ tantum in nomine conueniunt:ita ꝙ negauit analogũ mediare inter uniuocum & æquiuocum. Et iſtã uiam tenuit Scotus.uide in.7.diſpu.in ſolu.ult. dubii.

Auicennæ uia ad probandum neceſſe eſſe, eſt inſufficiens. uide cauſam.diſpu.8 in ſolu primi dubii.

Auicẽ.& ſequaces eius poſuerunt datorem formarum ſeparatarum ex diſputatio.6.in ſolutio.2.uide.7.Met. com. 31.&.12.Meta.18.

Auicẽ.ſolus ex Phis dixit ꝙ corpora cœleſtia habent imaginationes,quanto magis ut habeant infinitas imaginationes:Sed Alex.in libro de Principiis totius, dixit ꝙ iſta corpora non imaginantur.ex diſp.16.in ſolu primi dub.

Auic.ſolus opinatus eſt nõ dari unũ membrũ in corpore quod ſit principiũ uenarũ.Et nullus antiquorũ opinatus eſt hoc.ex.3.de Partibus animaliũ.Auer.in ca. de corde

Auicẽnæ declarationes ad probandum primum principiũ ſunt topicæ,& non ueræ.Et tu ſcies hoc ex cõtradictionibus adductis ab Algazele contra eas in libro Deſtruct. Auer.in Epitome Meta.tracta.primo.cap.1.Idẽ.1.Phyſi. com.ultimo.uide in libro Deſtru diſpu.4.

Aures ſunt in medio capitis,& cauſam uide in.2.de Partibus animalium,cap 16.Et Com. dicit hoc eſſe in homine:at in aliis animalibus quadrupedibus ſunt in parte ſuperiori,ut patet ab eo ibidem.in cap.de Olfactu.

Aurium foramẽ eſt tortuoſum,ne aer frigidus ingrediens aliquo modo lędat auditũ.Sed melius eſt dicere tortuoſum,ne auditus lędatur a fortiſſimis uocibus.2.Colliget, cap.16.de Iuuamento inſtrumenti auditus.

Auribus internis aer immobilis dicitur,quia non diffunditur,neq; alius ad eius uicem corrogatur.Themi.2.de Anima,cap.28.& eſt ſuper te.84.

Aur: et margaritę a tota ſuba cõfortãt cor.5.colliget.c.19.

Auſter eſt humidus & grauis 8.de Natura aialiũ, cap.12.

Aut,eſt nota diuerſitatis & dubitatiõis.Com.1.Phy.com. 2.ubi dicit ꝙ Ariſt.induxit ſermonẽ in forma dubitatiõis, & dixit:habentibus principia,aut cauſas,aut elementa.

Autẽ,eſt nota continuationis,præſertim in principiis librorum qui cõtinuantur cum præcedẽtibus, aut in principiis tractatuũ præſupponentium præcedentes. Ita notat Io. Philoponus in principio ſup libro de Generatione,qui incipit:De Generatione autem & corruptione. Ex illa enim cõiunctione Autem,innuitur cõtinuatio cum ultimis uerbis quarti de Cœlo,ubi dicitur, De graui quidẽ igitur & leui,& circa ipſa accidẽtibus determinatũ ſit hoc modo. De Generatione autẽ & corruptione &c .Ita etiam apparet in principio tertii de Anima.ubi incipit, De parte autẽ animæ,per quã anima cognoſcit & ſapit.Nam debet cõtinuari cũ fine ſecundi,ubi fuit dictum : De phantaſia quidem igitur quid ſit,&propter quid ſit,intãtum dictum ſit. De parte autẽ animæ,per quã anima cognoſcit.&c. Nã (ut inquit lucidiſſimus Them.in ca.44.ſup.2.de Aia)erat maxima ſimilitudo inter phantaſiã & intellectum,quę eſt cauſa deceptionis,ſecundũ quam multi non diſtinxerunt inter intellectum & imaginationem,& ideo eorum diſtinctio ex ſuis diffinitionibus erat perquirenda. Et ideo tractatus de intellectu cõtinuatur cum tractatu de phãtaſia.

Autem particula ſignificat diuiſionem.1.de Anima,comẽ. 84 &.1.Phy.com.1.&.3.de Anima,com.16.

Autumni tempus tempori ſenectutis aſſimilatur, & propterea tunc plurima terræ naſcẽtia ſeneſcunt,nam uirtus generatiua hoc tempore in uegetabilibus, & animalibus debilitatur.quarto Colliget.cap.de Tactu.

De litera B.

BABYLONICI,& Aegyptii habuerunt magnam ſolicitudinem circa ſcientias.2.Cœli,te.com.60.

Babylonici conſiderantes operationes ſtellarum,aſſerebant ſtellas habere operationes ꝓprias,in propriis generibus entium, & operationes communes in generibus communibus,& non ſolum in corporibus,uerumetiam in animalibus.2. Cœli,com.68.

Balneum duplicẽ formã habet,in anima,& extra animã,& ꝓpter iſtã formã quæ eſt in anima,deſideramus illã quę eſt extra animã.Forma igitur balnei inquantũ eſt in anima,eſt agẽs deſideriũ,& motũ,ſecũdũ aũt ꝙ eſt extra animã, eſt finis motus,& non eſt agens motum.12.Meta.com.36.

Balnei iuuamenta require.6.Colliget,cap.3.

Barbari & Arabes,& habẽtes cõplexiones denſas,a fortibus ægritudinibus euadũt ſine Medico,& medicina.& illi qui in deſerto habitant:& hoc fit quia aliquantulũ cum brutis aſſimilationẽ habẽt.Et ꝑ maiori parte accidit hoc illis qui habent cõplexionem effrenem.7.Colliget,ca.31.

Bene non ſemper fit quod ſæpe fit,nec idem eſt bene ꝙ ſæpe.Themiſt.1.de Anima,cap.10.

Benefacientem neceſſe eſt facere, ſed ſolum facientem nõ neceſſe eſt benefacere 9 Meta.tex com.4.

Beſtiarum nulli ineſt fides.2.de Anima,tex.com.157.

Bonitati quæ eſt in intelligentiis ſeparatis ,nullũ malum eſt oppoſitũ:ſed bono quod eſt in materia,malũ opponitur auctoritate Platonis.Ammonius in Prædicamentis.

Bonitas in intellectu & malitia,ſunt ſicut uoluptas, & dolor ſunt in ſenſu.3.de Anima.18.uide Themi.ibi.c.47.

Bonitas diſcretionis nõ ſequitur niſi bonitatẽ ſenſus tactus & nõ ſequit bonitatẽ aliorũ ſenſuũ.Boni.n.uiſus põt eſſe indiſcretus,et ſimiliter boni auditus:ſed boni tactus ſemp uidetur eſſe diſcretus.2.de Aia.com.94.& elicitur ex tex.

Bonitas inuenitur,tam in potentiis actiuis,quã etiã in potentiis paſſiuis.5.Meta.te com.17.in cap.de Poteſtate.

Bonitas tranſumptiue dicit de malis,ut bonus latro ,& bonus calũniator.Et ſi bonitas trãſumptiue dicit de malis, a fortiori ꝑfectio.5.Meta.te.cõ.21.in ca.de Perfecto.Valet aũt argumentũ p locũ a minori,qa malũ opponit bono, nõ aũt opponit ꝑfecto.ſed imperfectũ ꝑfecto opponitur.

Boni naturam auferunt infinitũ facientes.3.Meta.te.cõ.8.

Bonum intẽtum in rebus nãlibus eſt bonũ uerũ,ſed bonũ intentũ in rebus uoluntariis eſt bonũ apparens.2.Phy.cõ. 31.Huius(ni fallor)cauſa eſt,quia opus naturæ, eſt opus intelligẽtię nõ errãtis,ut dicit Com.in.12.Met.cõ.18.Vñ nã cũ agat pp finẽ,dirigit in illũ(& ſi ipſa nõ cognoſcat) ab intelligẽtia cognoſcẽte,cui nõ põt cõtingere error.Et ideo bonũ intentũ in nã eſt bonũ uerũ,licet raro,nã p accidẽs ex aliquo ĩpedimẽto fruſtret ſuo fine. ut dr in.2.Phy. Sed bonũ & finis intẽtus a nobis a nra rõne ꝓpoſitus cui plerũq; accidit error pp mixtionẽ,aut depẽdẽtiã quã habet a corpe.Et ideo bonũ illud ẽ apparẽs,& raro eſt bonũ in rei ueritate:pauci.n.dignoſcere poſſunt uera bona,atq; illis multũ diuerſa remota erroris nebula,ut dixit Poeta.

Bonum ſimpliciter eſt cui non accidit in ſua actione fatigatio.2.Cœli com 3.

Bonũ in aialibus eſt poſſibile,ſed in æternis eſt neceſſariũ id quod eſt melius ex duob⁹ poſſibilibus.2.Cœli,cõ.34.

Bonum,aut apparens bonum,eſt appetibile quod ſemper mouet.3.de Anima.te.com.51.

Bonum non oẽ,ſed actuale bonũ eſt, quod mouet ſupra. Vbi Themi.notat ꝙ nõ oẽ bonũ appetitum mouet,nam & ſummũ bonũ,aut ſi quod ſimpliciter ,& perpetuo bonum eſt,quale fortaſſe id omnibus rebus cõiter cupitũ,& deſideratũ habetur,nõ mouet,aut pellit,nulla alia rõne quã qua nunc agitur,de quo nobis in alia inſtitutione dicetur

Hoc autẽ propterea puto dictũ fuiſſe a Themiſtio, quia motio ſummi boni eſt in ratione finis, ut eſt declaratũ in 12. Meta te.cõ.36. ſed motio obiecti mouẽtis appetitum animaliũ, eſt in ratione cauſæ efficientis. Et facit iſta Themiſtij ſententia pro tenentibus æterna nõ habere cauſam efficientẽ, ſed finẽ, ut tenuit Alex. cuius ipſe eſt æmulus.

Bonum cõe omnibus eſt bonũ purum. 3. de Anima, cõ.11.

Bonum actuale eſt motor immobilis, appetitus autem eſt motor motus. 3. de Anima, tex.com.54.

Bonũ eſt quod cuius grã una cauſarũ eſt. Ex pœmio Met.

Bonũ nihil dicitur eſt, niſi propter cauſas finales. 2. Meta.8.

Bonum quodlibet quod per ſe bonũ eſt, & propter ſuam naturam, finis eſt: & ita cauſa, ꝙ illius cauſa, & ſunt, & fiũt cætera. 3. Mrea. tex.com.3.

Bonũ in rebus immobilibus nõ eſt per ſe, ſed per accidens. 3. Meta.cõ.3. Vide quõ ſit intelligẽdum infra, ubi de Mathematicis feci digreſſionem, an in eis ſit bonum.

Bonum eſt per quod diſponitur cauſa finalis: bonũ enim eſt deſiderabile, & cauſa finalis eſt deſiderabilis. 3. Meta. com.3. idem. 1. Phy. tex.com.31.

Bonum & malum non ſolum ſunt in rebus diuerſis numeratis, ſed etiam in partibus eiuſdem rei cum fuerint diuerſarum uirtutum. 4. Meta.com.18.

Bonum & malum multorũ, & cognitionis, & motus principia ſunt. 1. Meta.com.primo.

Bonum, largitas, & propter quid, ſeu finis, idem ſunt, ſed tñ non ſunt ſynonyma ſimpliciter. 5. Meta.com. 1. in Calce.

Bonum complementum, & largitas, non inueniuntur in rebus, niſi per cauſam finalem, & ideo quod caret cauſa finali, caret bono. 5. Meta.cõ.2. idem. 2. Me a.tex.cõ. & .2. Phy.tex.com.31. & .3. Meta.tex.com.3.

Bonũ & malũ maxime ĩ animatis, qualitatẽ ſignãt, & horũ maxime in hñtibus proheręſim. 5. Met.19. in ca.de quali.

Bonũ non eſt qđ nõ habet boni eſſentiã. 7. Meta.te.cõ.20.

Bonum & boni quidditas ſunt idẽ, ſicut ens, & entis quidditas. ſupra.

Bonum eſt natura prius malo. 9. Meta.tex.com. 19.

Bonũ & melius reperitur in rebus abſolutis a motu, nedũ in rebus mobilibus. 9. Met.cõ.19. uide in Concordantiis.

Bonum maius neceſſe eſt, ut ſit magis deſideratum: deſiderium enim nõ eſt niſi propter exiſtimationem eius, ꝙ aliquid ſit bonum. 12. Meta.com.39.

Bonum uniuerſi conſiſtit in ordine. 12. Meta.52.

Bonum uniuerſi eſt duobus modis ſicut bonum exercitus uidelicet in duce, & in exercitus ordine. ſupra.

Bonũ uniuerſi qđ cõſiſtit ĩ pͦ principio, eſt maius bonum, q̃ bonũ uniuerſi cõſiſtẽtis in ordine: qa ſicut bonũ ducis eſt maius bonũ, quã bonum ordinis exercitus, quod dux eſt cauſa illius ordinis, & nõ ordo ẽ cauſa ducis, ita pariformiter eſt de primo principio, cum ordine exiſtente in entibus adinuicem comparatis. 12. Meta.tex.com.52.

Bonum uniuerſi eſt ſicut bonum in una domo in qua ſunt ſerui, & liberi. ſupra.

Bonum & malum quæ ſunt forma, & materia, ſunt principia omnium entium ſecundum quoſdam. 12. Meta.54.

Bonum ut mouens ſecundum Anaxag. poſitum fuit principium omnium ſupra.tex.com.55.

Bonum ualde eſt in quacunq; qõne audire, & ſpeculari rationes duarũ partium, maxime quãdo partes ſunt prudẽtes, & celebres. ex libro Deſtruc. diſpu. 2. in ſol. 2. dubii.

Bonum & malũ ſunt in rebus, uerũ, & falſum ſunt in mẽte. 6. Meta.tex.cõ.8. Intelligitur iſto modo. nã ex.3. de Ala, a fine unũquodq; denominare iuſtũ eſt tex.cõ.49. Et quia bonum eſt obiectũ in quod tendit appetitus, & obiectum non habet rationem terminandi appetitum niſi ſecũdum eſſe reale quod habet extra, & non ſecundũ eſſe cognitũ, quod eſt eſſe ſecundũ quid, & diminutum, quod habet in anima. Nam ut dicit Cõmen. entia quæ ſunt in anima cogitatiua, ſunt entia diminuta, & in potentia, ut patet. 9. Meta.te.cõ.7. Vbi auarus appetit aurũ, quod eſt in burſa, nõ aurũ quod eſt imaginatũ in anima Sic igitur bonũ & malum ſunt in rebus. unde Auer. 12. Meta.cõ.36. dicit ꝙ balneum in anima mouet, ut efficiens, & balneũ extra animã mouet ut finis, qa rõ finis eſt rõ boni amati, & deſiderati, & res habet bonitatẽ in eſſe extra, & non eſſe intra, quod eſt eſſe diminutũ, & aduenticiũ. Sed ueritas, & falſitas fundatur in re, & terminatur ad animã: quia ut dicit Cõmen. in. 1. diſpu. libri Deſtruc. in ſolu. 22. dub. Veritas eſt adæquatio rei ad intellectũ. unde quãdo res oſtẽdit ſe intellectui ſicut eſt, in hoc cõſiſtit eius ueritas, & ideo ueritas dicitur in mẽte conſiſtere Non propterea autẽ Ariſt. intentio fuit nõ eſſe bonitatẽ in rebus animatis, imo bona animi ſunt diuiniora bonis corporis, ut patet. 5. Met.te.c.19.

Bonum & Diuinum uoco primam formam, & primã cauſam, quo referuntur collimantq; omnia, & cui quæq; res cupit fieri quã ſimillima quantum poteſt. Themi. 1. Phy. ſuper tex.com.31. Et ita etiam exponit Auer. locum illũ. Ex quo patet quantum deuient a ueritate, qui per primã formam interpretantur formam corporeitatis.

Bonũ & malũ pertinẽt ad intellectũ actiuũ ueritas & mendaciũ ad intellectũ cõtemplatiuũ. 3. de Anima, tex.cõ 31.

Bonum & melius eſt quærendũ in his quæ ſecundũ quid deficiunt a ſummitate, & nõ in his quæ omnino ſine culpa ſunt. Galenus. 3. de Vtilitate particularũ.cap.11. Sẽſus eſt ꝙ ſummũ in quolibet genere cõſiſtit ĩ indiuiſibili, ſed quæ circa ſummũ ſunt latitudinẽ habent, iuxta illud Ariſto. 10. Meta.tex.com.5. In omni genere eſt unũ primum quod eſt metrum & menſura omnium: menſura autẽ inter alias conditiones requirit ꝙ ſit minima. ibidem.

Bobus fœminis uox grauior eſt quã maribus: in cæteris autẽ uox fœminarũ tenuior eſt, & acutior. In. 4 de Natura animaliũ cap.ulti. & .5. de Natura animalium, cap 14.

Boues in Phrygia & alibi, cornua ueluti auriculas mouẽt idq; argumentum eſt cornua cuti potius quã oſſi adhærere 3. de Natura animalium ca.9.

Bouis ſtruma idẽ eſt ꝙ in hoĩe febris. 8. de Nã aĩaliũ. c.23.

Bos niſi aqua ſit limpida, frigida, & clara, non uult bibere, econtrario equus bibit aquas turbidas libentius. 8. de Natura animalium. cap. 24.

Bos ſi a recenti caſtratu ineat, procreare poteſt. Ariſt. 9. de Natura animaliũ. ca. ultimo. Contra medicos ponẽtes uirtutem generatiuam in ſemine acquiri in teſtibus.

Bruta pcipiunt ſenſibilia ſicut cortices fructũ, hõ aũt ſicut medullam de cortice. Auer. in fine lib de Senſu & ſenſa.

Bruta non mouentur ita a ſenſibilibus ſicut homo, mouetur etenim homo apud cantum, quod non faciunt bruta, & ſimiliter homo mouet a picturis & figuris motu quo bruta non mouentur. Ibidem.

Bruta carent actione intellectus. i. uoluntaria, nõ tamen carent actione abſolute. ex diſpu. 3 in ſolu. 4. dubii.

Brutorũ cognitio non deſiderat aliquã cognitionẽ. 2. Cœli. cõ.77. Ex quo patet error illorũ, qui aſſerũt cognitiuas potentias brutorũ eſſe eiuſdẽ ſpeciei cũ potentiis cognitiuis hominis, in quibus homo cõicat cũ brutis. Vnde aſſerunt uiſiuam hominis eſſe eiuſdẽ ſpeciei cũ uiſiua Aquilæ, quod ſtare nõ poteſt, tum quia animæ a quibus fluunt iſtæ potẽtiæ, ſpecie diſtinguũtur, tum etiã quia ſenſus animalibus tm̃ dati ſunt ad ſalutẽ: ſed homini nedũ ad ſalutem, uerũetiã ꝑpter cognitionẽ. Oẽs enim hoĩes Natura cognoſcere deſiderant, ut dicit Ariſt. in principio Primæ phiæ, quod ꝓbat a ſigno dicens, Signũ autẽ eſt ſenſuũ dilectio. Præter enim utilitatẽ ꝑpter ſeipſos diliguntur, & maxime aliorũ qui eſt per ipſos oculos. Nõ enim ſolum ut agamus, ſed & nihil agere debẽtes, ipſum uidere præ oĩbus, ut ita dicã, diligimus. Cauſa aũt eſt, quia maxime hic ſenſuũ cognoſcere nos facit, & plures differẽtias rerũ demõſtrat. Vñ Com. in cõ. ſup. lib. de Sẽſu, & ſenſa. animaduertẽs iſtam differentiã ſcribit. Proprietas cõprehẽſionis iſtorũ ſenſuũ in aĩalibus nõ eſt eadẽ, hõ enim cõprehẽdit dr̃ias rerũ, & intentiones earũ ꝓprias, q̃ ſunt in ſe ſenſata, quaſi medullã de fructu. In animali uero bruto cõprehendũtur ea quæ ſunt extra quæ ſunt quaſi cortices fructuũ.

Butyrũ & ſperma ingroſſãtur a calido ꝑpter admixtionẽ partium aerearũ cum aqueis 4 Meteo. com. 1. in colũ 6.

De

De litera C.

CALIDVM ſimpliciter ſi eſt ignis ſimpliciter,& aliquod calidū eſt aliquis ignis 4.Phy.com.102.

Calido & frigido res attribuūtur duobus modis,ſecūdum naturam & accidentaliter.Com.4.Meteo.in ſumma

Calidum & frigidum,humidum et ſiccū ſunt cauſæ in formis elementorum & ſunt cauſatæ in formis animalium.4.Cœli,com.40.

Calidum & frigidum ſunt actiua,humidum & ſiccum ſunt paſſiua. Nō intelligitur in comparatione actionis & paſſionis in ſe,ſed in comparatione induiduorū mixtorū. Auer.4.Meteo.in Paraphraſi com.1. Vult dicere ꝙ illæ quatuor qualitates primę ſi in ſe cōſiderētur,omnes ſunt actiuæ,qa ſicut caliditas calefacit,& frigiditas infrigidat, ſic humiditas humectat,et ſiccitas exiccat .Sed ſi dicuntur duæ actiuæ,puta caliditas,& frigiditas, duæ reliquæ paſſiuæ.ſ.humiditas & ſiccitas,hoc eſt in cōparatione ad generationem mixti.Generant enim calidum & frigidū, ut inquit Ariſto obtinentia materiam.Et ita debet ſtare litera cōmēti,quia cōmuniter locus ille inuenit̃ deprauatus.

Calidū & frigidum,humidum,& ſiccum quatuor modis dicuntur.ex.2.de Partibus animalium.cap.2.

Calidum & frigidum,quæ omnium quæ ſenſu ſentiuntur manifeſtisſima ſunt,ſi tantam ambiguitatem recipiunt,& controuerſiam,quid de aliis rebus exiſtimare debemus? ex.4.de Partibus animalium.cap.2.

Caliditas non eſt motus,ſed calefactio.11.Meta.cap.10. &.5.Phy.tex.com.5.non eſt albedo motus, ſed albatio.

Calidorum quædam externum calorem retinent , quædā uero ſuum.ſupra.

Calefacta omnia quæ ſolida,& firmiora ſunt,uehemētius, quā humida calefaciunt.ex.2.de Partibus animaliū,ca.4. Inde dixerunt Medici,ſiccitatem lunam eſſe caloris.

Caliditas habet diſſoluere res congelatas per frigiditatē,ſi ſunt reſolubiles,ut eſt plumbū,& ſtannū.5.Colliget,cō.6

Calidū decoctionē operatur.2.de Anima,te.cō.50.Intelligitur aūt nō de calore abſolute,ſed de calido naturali,& conuenienti,ut gloſſat Cōm.in his quæ determinata ſunt in.4.Meteo.te.c 14.uñ Auēzoar in principio ſui Theyſir; nō oē calidū digeſtionē procurat,ut dixerunt uulgares.

Calor in igne eſt propinquior ſubſtātiæ,ꝙ ſit in aliis cōpoſitis & ideo ponitur in diffinitione eius.5.Phy.cō.10.Vide idem.8.Meta.cō.5 & 7.Meta 41.&.4.Cœli 6.&.26.

Qualiter autem ſit propinquior ſubſtātiæ in igne quam in rebus compoſitis,uide clare Auer.4.Cœli,40.

Calor naturalis eſt motor,& motum in animalibus neceſſario 8.Phy.cō.43.&.17.&.7.Phy.com.1.

Calor & lumen generatur a ſtellis attrito aere ab earum latione.2.Cœli,cō.42.&.1.Meteo.

Calor nālis innatus eſt cōſumere humiditatē,quū ſit quaſi mā, & nutrimētū illius ex cō.libri de Lōgit.& breuitæ.

Calor æquiuoce dicitur de calore cœleſti,quia calor ignis corrumpit entia,& maxime ignis illuminātis, calor uero corporū cœleſtiū largitur uitā uegetabilē,ſenſibilē,& animalē.2.cap.de Subſtantia orbis.Idē.12.Met.cō.18.& eſt ſententia Ariſt.2.de Generatione animalium.cap.3. Per ignē uero illuminātē intellige ignē qui eſt hic apud nos, talis enim eſt ſuperabūdantia caliditatis quēadmodū glacies frigiditatis,ut dicitur in.2.de Gene.te.cō.11.unde,ut ſcribit ibi Auer.auctoritate Alexā.hoc non inuenitur niſi in igne qui eſt hic,ignis autem qui eſt in ultimo continentis,non eſt in fine caliditatis, & ebullitionis : quapropter plura elementa ſunt cauſæ generationis.

Calor dicit̃ duobus modis,qdā q eſt de qualitatibus paſſiuis,quæ trāſmutāt ſubſtantiā in qua ſunt,& calor qui nō eſt de qualitatibus paſſiuis.1.cap.de Subſtantia orbis.

Caloris naturalis materia eſt ſanguis.5.Colliget.cap.3.

Calor cū quo ſit ſenſus,non eſt idē cū eo cū quo ſit motus & diuerſitas quæ eſt inter eos,nō eſt niſi menſura tēperātiæ quæ in eſt unoquoq; ipſorum.3.Colliget.ca.33.

Calor eſt qui tranſmutat materiam ad recipiendum aliquā formam,& ſeparare faciens priorem formam a materia, de neceſſitate eſt calor:ſed tamen reſpectu corporis corrupti,& putrefacti eſt extraneus,& reſpectu generati eſt naturalis.4 Meteo.com.1.

Calor duplex, naturalis,& extraneus : naturalis operatur generationem,extraneus corruptionem.ſupra.

Calor extraneus generatur a duabus cauſis,una eſt per ſe, & eſt calor extrinſecus cū nō fuerit cōueniens calori nāli, nā diſſoluit ipſum,& frigefacit ipſū,& ideo putrefactio multiplicatur in æſtate.Efficiens uero ſecūdaria intentione eſt frigiditas caloris naturalis,& congelatio eius. Nā cum ipſe fuerit debilis,non potens congregare materiā, & dominari ſuper ipſam,putreſit materia ſicut ſit in corporibus mortuorum,& ſenum,& in corporibus inanimatis frigefactis.ſupra.

Caloris nālis operatio in rebus poſſibilibus,de quarū cōſuetudine eſt ꝓcedere ad pfectionē,eſt prima decoctio,& poſtea alia decoctio,& eſt quādo apparet in re qdā corrugatio,ſeu maturatio,& poſtea digeſtio.3.Meteo.cō.1.

Caloris extranei operatio prima,& per ſe in rebus,in quibus eſt calor extraneus,eſt cum dominatur ſuper illas indecoctio, ſiue combuſtio.ſupra.

Calor extraneus aliquando facit indecoctionem,& corruptionem cum eſt debilis,ſicut accidit in febribus flegmaticis putridis,& multoties in fine febrium combuſtiuarū: ſed hæc operatio ineſt ei per accidens ſupra.

Caloris extranei cōſuetudo eſt extinguere naturalē , & reſoluere humiditates ſubiectas ei,& accēdūtur illæ res,& cōburunt ut in febribus,quæ dicūtur combuſtiuæ.ſupra.

Calor naturalis eſt forma rei Com.4.Meteo.in ſumma.

Calor qui trāſmittitur a corde ad hepar,& cerebrū,mediāte quo iſta mēbra operātur artes ſuas. Quia calor nō eſt proprius in eorum eſſe,niſi calor partium cōſimilium ex quibus ſunt compoſita:& ille eſt ſicut materia ,ſed calor, tranſmiſſus eis a corde eſt ſicut forma.4.Colliget, cap.2.

Calor qui eſt in corpore,aut eſt pars ſanitatis,aut eſt ſanitas in potentia,quia ſequitur ipſum pars ſanitatis quæ eſt quaſi ultima perfectio.7.Meta.tex.cō.30. Vbi aduerte ſicut bene dicit Plusꝗ Cōmenta.in.2.Paruæ artis , Sanitas in complexione non eſt caliditas,aut frigiditas,aut humiditas,aut ſiccitas,formaliter loquendo,ſed temperamentum in iſtis qualitatibus exiſtens

Calor non poteſt eſſe differentia ſubſtātialis in igne.8.Meta.com.5.idem.5.Phy.10.

Caloris ablatio aufert ignem,ſed non primo,ſed per ablationem formæ ignis:ſicut ablatio riſibilitatis aufert hominem,ſed non primo,ſed mediante ablatione rationabilitatis.8.Meta.com.5.

Calor ſi in aliquo eſſet ſubſtātia,& in aliquo accidens,tunc diceretur æquiuoce,ſicut hoc nomē ens dicitur de ſubſtātia,& accidente.8.Meta.co.5.Vbi clare elicitur ꝙ in uniuoce dictis impoſſibile eſt,quod uni eſt ſubſtantia, alteri ſit accidens.Caueant igitur tenentes uniuocationē entis.

Calor in igne eſt ſicut abſciſſio de acumine gladii,& nō eſt ſicut ablatio in ablato.8.Meta.comm.5. Hoc eſt dictu,eſt actio,ſeu proprietas eius. Actio enim ignis eſt calor maximus,& motus ad ſuperius,& ideo nō eſt in igne calor ſicut ablatio in ablato i.ſicut differētia ſubſtantialis ſpecifica ignis,ad cuius ablationem primo,ſequitur ablatio ſpeciei.Nā licet calor auferat ignē,hoc nō eſt primo,ſed mediante ablatione formæ ignis.Vñ eſt a ſigno,nō a priori.

Calor extraneus ex quo debilitat calorē naturalem , & facit ipſum exhalare,nō eſt impoſſibile,ut ſequantur ipſum accidentia frigida,& ideo nō oportet,ut omnē ægritudinem factam ꝓpter apoſtemata calida ſequatur ſitis,& permutatio cibi ad fumoſitatē,& accidentia calida.3. Colliget.cap.40.de accidētibus eueniētibus tribus. uirtutibus.

Calor cœleſtis generat animalia,ſed calor ignis deſtruit. 12.Met.cō.18.idem.2.cap.de Subſtātia orbis.&.4.Cœli, 32.pro quo uide Ariſto.2.de Genera.animalium,cap.3.

Calor qui eſt in ſemine habet formam per quam conſeruatur in ſua menſura, & iſta forma non eſt anima in actu, ſed in potentia, & eſt quam Ariſto. aſsimilat arti, & intellectui. Et ideo uocat calorem iſtum, calorem animæ non animatum. 12 Meta. com. 18. in. 4. colũ.

Calor qui eſt in ſeminibus fit ab habente ſemen, & a Sole, & ideo dicit Ariſt. ꝙ Sol, & homo generãt hominem, & factus eſt iſte calor ex terra, & aqua & ex calore ſolis admixto cum calore aliarum ſtellarum. ſupra.

Calor intrinſecus dum extinguitur, accenditur extraneus in materia extranea. 3. Colliget, cap. 6.

Caloris natura eſt aperire, & extendere partes, niſi fuerint ſiccæ, eo ꝙ ſiccitas reſiſtit extenſioni. 4. Colliget, cap. 2.

Caloe Solis, & ſtellarum diffuſus in aere, & aqua, generat animalia ex putrefactione generata, & uniuerſaliter omnia quæ non fiũt ex ſeminibus. 12. Metaph. commen. 18. prope finem. & nota ꝙ eſt auctoritas Philoſophi in. 3. de Genera. animalium, cap. 11.

Calores generari ex caloribus ſtellarum generantes quamlibet ſpeciem ſpecierum animalium, habent menſuras ꝓprias illius caloris, ex quãtitatibus motuũ, & diſpoſitionibus earũ adinuicẽ in propinquitate, & remotione. ſupra.

Calorum menſura prouenit in generatis a uirtute Diuina intellectuali, quæ eſt ſimilis formæ unius artis principalis, ſub qua ſunt artes plures ſupra.

Calor hepatis quãdo fuerit argumẽtatus, ita ut exeat a ſua formu naturali, tunc operatio proueniet ab eo in eo ꝙ calor, nõ in eo ꝙ talis. 3. Colliget, cap. 21. Vbi poteris uidere quõ calor naturalis, & præter naturam diſtinguuntur.

Calor extraneus refrigerat intrinſecum, ſicut Sol refrigerat ignem 3. Colliget, cap. 14.

Calor naturalis primo mouet maſculum, maſculus autem membra in quibus non ſunt oſſa, & non ſunt ramificata, & ſunt parua, mouet ſine medio: membra autẽ ramificata mouet mediante chorda quæ oritur ab extremitatibus eius. ſecundo Colliget, cap. 18.

Calor naturalis differt propriis differentiis in unoquoque membro ſecundum operationes quibus appropriatur, & maxime in operationibus nutrimenti, & in hoc nullus diſcordat. 2. Colliget, cap. 18.

Calor naturalis eſt corpus, & eſt primum quod mouetur ab anima. 2. Colliget. ca 18.

Calor cuſtoditur per euentationẽ, & extinguitur per eius priuationẽ. 3. de Part. animaliũ. Com. in ca. de Pulmone.

Caloris certus præfixuſq; terminus eſt, ultra quẽ ſi ignem augeat nihilo reddes aquam calidiorem, ſed efficies ut magis euaporetur exicceturq; ac deleatur. Ariſto. in. 4. de Generatione animalium, cap. 4 Contra Sophiſtas, & Philoſophaſtros, qui non concedunt dari minima in qualitatibus aliquo modo, ſed ſolum in magnitudinibus, cum locus iſte aperte ſit contra iſtos, & Auer. ſententia in pleriſq; locis, ut alibi notauimus.

Calor ac frigus indurant, nãq; euenit ut ab utriſq; humor euaporetur, ſed a calore per ſe, a frigore per accidens: Ariſto. 5. de Generatione animalium. cap. 3.

Calor naturalis nõ habet aliquã uiam generandi frigiditatem, & ideo Medici quando ſpeculãtur operationes medicinarum in corpus, facile eſt eis dicere qñ calefaciunt, ſed difficile eſt eis dicere qualiter refrigerant. Vnde Galenus dicit ꝙ hoc non fit niſi per diuiſionem in paruas partes. 5 Colliget. cap. 3 & ibi uide impugnationem Galeni.

Calor in actu in nullo compoſito reperitur, niſi in animalibus propter eorum perfectionem: & ideo alia compoſita indigent calore extrinſeco ad hoc, ut calefaciant. & ꝓpterea non inuenitur in eis temperantia elementorum, ſicut in animalibus. ſupra.

Calor dominatur in omnibus animalibus, & in oĩbus terræ naſcentibus, ſed quædã eorũ reperiuntur calida reſpectu humani corporis, & quædã frigida: & non ſolũ frigida, uerũ etiã mortifera ꝓpter frigiditatẽ. 5. Colliget, c. 24.

Calor naturalis mouetur a uirtute animæ, & ipſæ mouet & alterat nutrimentũ, ſed uis animæ remanet immota. 2. de Anima, tex. cõ. 50. Vbi lucidiſsimus Themiſ. notat ꝙ ſicut natura nauim regit manu, & clauo, diſsimilis tamen eſt ratio manus, & claui in regẽda naui, nam manu ut cohærente, & coalita, clauo ut extrinſecus adiuncto atq; applicito utitur, ita duo ſunt quibus in nutritione anima utitur, primum oĩs animæ ipſa quæ nutrit, deinde calor inſitus innexuſq; corpori. Hæc autem duo eo differũt, ꝙ anima uim ſuam ipſa ex ſe confert, & tanquã de ſinu ſuo promit ad calorẽ, & tanquã ad machinamẽtũ quoddam extrinſecus adhibet, eumq; incidens inſtar gubernatoris intemperat. Vbi patet motum caloris naturalis ab anima, uel uirtute animæ eſſe ab extrinſeco. Inſuper ex Themiſ. auctoritate collige calorem naturalem non eſſe animatum.

Calor naturalis qui eſt in ipſis animalibus ſtatim conuertit multas res quæ cõuerti nõ poſſunt a calore ignis, ſed hoc nõ prouenit propterea ꝙ calor animaliũ ſit fortior calore ignis, quia hoc uerbũ eſſet uanum, ſed hæc res prouenit a tota ſubſtantia, ſicut dicitur ꝙ cũ Struthionibus datur ad comedendũ aurum, & in continenti extrahatur a ſtomacho, inuenitur multum diminutum, & hoc eſt ueritas. quãuis aurum dure patiatur ab igne. 5. Colliget. cap. 24.

Calor naturalis eſt humidus, & eſt debilioris caloris quam ignis. 5. Colliget. cap. 36. Idem ibidem cap. 25. ubi dicit ꝙ calor Struthionum non eſt fortior calore ignis, quia hoc uerbum eſt uanum.

Calor naturalis quando diminuitur, non poteſt regere corpus: & omnes operationes frigidiores debito exiſtunt. 7. Colliget, cap. 16.

Calor naturalis duobus modis ſecundũ Ariſto. extraneus euadit propter frigiditatẽ, unde debilitatur, & non poteſt corporibus humidis dominari, & accidit putrefactio: & propter calorem extrinſecum uenientẽ. Auer. 3. Colliget, cap. 4 cõtra Gale. de Generatione febris cholericæ, & diariæ. ubi uult dari febrem cholericam æſtiuam, quæ nõ eſt per uiam putrefactionis, ſed aſſationis, & uſtionis.

Calor, tum liquandi, tum cogendi uim habere uidetur. 2. de Partibus. cap. 2.

Calor ad miniſtrãda omnia opera animæ maxime opportunum eſt. 2. de Partibus. cap. 7.

Calor extraneus ramificatur a naturali. 7. Colliget. cap. 2. ubi impugnat Medicos aſſerentes frigidiora magis competere ſeni quã inueniri febrientibus æquali gradu caloris. Et ex iſta auctoritate ſcire poteris calorem naturalem & extraneum, non eſſe duos calores eſſentialiter, & realiter diſtinctos, ut tenuit Gentilis.

Callias eſt ratio cum materia. 10. Meta. tex. com. 21.

Caluitium homini in parte anteriori capitis cõtingit, quia in ea cerebrum continetur. 4. de Genera. animaliũ, cap. 3.

Caluitium non contingit mulieribus, neq; pueris, neq; ſpadonibus. uide cauſam in 5. de Generatio. animalium. cap. 3. Et. 9. de Natura animalium, cap. ultimo.

Caluus quare pilus nõ redeat, cum tamen auibus quæ pennas amiſerint, & plantis fronde priuatis, rurſus ipſæ pennas recipiant, & illæ denuo frondeſcant. uide cauſam. 5. de Generatione animalium, cap. 3. in fine.

Calueſcere minus ſolẽt qui mento ſunt bipartito 3. de Natura animalium, cap. 11.

Calui non dicuntur diminuti 5. Meta tex. com 23.

Chamæleo ſolus pedeſtrium ouiparorum tenuiſsimus eſt, & multiformis efficitur propter metum: metus enim refrigeratio eſt propter inopiam ſanguinis atq; caloris. ex 4. de Partibus animalium, ca 10.

Cancri ſuperiorem ſui forcipis partem mouent, & non inferiorem uide cauſam. 4. de Partibus animalium, cap. 10.

Canicies & cæcitas oculorum ſunt duæ affectiones conſequentes cruditatem humoris & eius paucam concoctionem. Auer. in. 5. de Genera. animaliũ, cap. de cauſa uarietatis coloris oculorum. & habetur ab Ariſt. ibidem, ca 1.

Caniciem effici putredine quadam indicium eſt, quod pili pileo, aut alio tegmine intecti celerius caneſcunt: flatus enim putredinem prohibent, operimẽtum autem flatum arcet. Ariſt. in. 5. de Generatione animalium, cap 5.

Canicies in equis maxime omnium animalium quæ nouerimus innoteſcit, ꝙ os in quo cerebrum continetur tenuius habeant. ſupra.

Canicies non cauſatur a phlegmate, quia phlegma eſt nutrimentũ primum, & capillus nutritur ex nutrimento ultimo: nutritur autẽ phlegmate poſtquã fuerit tranſmutatũ magna tranſmutatione: quia non poſſumus dicere hunc eſſe colorẽ phlegmatis. Bene tamen poteſt dici phlegma eſſe unã ex cauſis caloris putrefactiui dealbãtis caniciem Auer. 5. de Generatione animalium. cap de Caluicie.

Caneſcunt imbecilla quæq; celerius, quapropter ruffi celerius caneſcunt quã nigri: ruffitas enim imbecillitas quædam pili eſt. 5. de Generatione animalium, cap. 5.

Canicies quibuſdam ob ægritudinem contingit, qui mox ubi ualetudini fuerint reſtituti, nigri iterum facti ſunt, uide cauſam. 5. de Generatione animalium, cap. 4.

Caniciei reſiſtit olei aquæ permixti perunctio: aqua enim refrigerat, oleum uero ne celeriter exiccetur prohibet, aqua nanq; facile exiccatur. 5. de Genera. animaliũ. ca. 5.

Canes ſomniare declarant ſuo latratu quem agunt ſecundum quietem. ex. 4. de Natura animalium. cap. ultimo.

Canum ætas dentibus iudicatur, iuuenibus enim candidi, & acuti, ætate prouectis nigri, obtuſiq;. 1. de Natura animalium, ca. 2. & 6 de Natura animalium. cap. 20.

Canes Laconici pariunt catellos, qui uiſum non recipiunt ante duodecim dies 6. Natura animalium, cap. 20.

Canum mares ſexto menſe ætatis mingunt, crure erecto: fœminæ omnes conſidentes mingunt, licet in hoc ſexu nonnullæ crure etiam erecto mingant. ſupra.

Canes nonnulli uſq; ad uigeſimum annum protrahunt uitam, quamobrẽ recte apud Homerũ Canem Vlyſsis. &c. uigeſimo anno mori aliqui iudicant. ſupra. auctoritatem Homeri require in. 17. Odyſſeæ.

Canes & lupi non alio tempore herbas guſtant, quã dum morbo laborant, herba enim ingeſta euomunt, atque ita purgantur. ex. 8. de Natura animalium, ca. 5 & 9. de Natura animalium, cap. 6.

Canes cum lumbricis infeſtantur, comedunt herbam tritici. 9. de Natura animalium, ca. 6.

Canis lupi ſemen poteſt recipere, & econtra ad prolem generandam, & uulpes canis, & econtra, ſicut equus & Aſinus. 3. de Vtilitate particularũ Galenus. & ibi reddit cauſam quare non ſic eſt de homine & equa.

Canis pulmonis longitudo utrum ſit propter neceſsitatem uel propter bene eſſe, uide Auer. in com. ſuper. 3. de Partibus anima. ca. de Collo.

Canon maior appellatur prima Philoſophia. 1. Cœli, cõ. 20. & hoc ſecundum Arabicam translationem.

Capillorum criſpitudo ex duobus cauſis exoritur ſecundũ Ariſt. 5. de Generatione animaliũ require eas cap. 3. & ab Auer. ibidem cap. de Varietate pilorum Prima enim cauſa eſt fumus ee quo pilus criſpus generatur eſt cõpoſitus ex portione ignea. & terrea, ex quo contingit ut pars terrea moueat ipſum deorſum, & ignea ſurſum, quare contingit pilũ inflecti ꝓpter hos duos motus contrarios. Secunda cauſa eſſe poteſt propter ſiccitatem, & humiditatẽ nam ſi ſiccus fuerit pilus, & igneus ualde, tũc pilo accidit tortuoſitas ſi uero humidus, contingit ipſum extendi.

Capillorum, & pilorum diuerſitas caloris cauſatur in cæteris animalibus ex cute, alborum enim alba eſt cutis, nigrorum nigra, uariorum permiſtorumq; partim nigra cõſpicitur: at in homine cuius nulla cauſa eſt, qui enim ſunt albi admodũ, nigros habẽt capillos. Ariſt. 5. de Generatio. animaliũ. cap. 5. & ibi redditur cauſa. Aduerte tamẽ illã ſententiam Ariſto. ueritatem habere in regionibus temperatis, quia certum eſt ꝙ apud Aethiopes omnes capilli eorum nigri ſunt, & eſt gloſſa Gale. in. 2. Paruæ artis.

Capra gerens cornu in crure uiſa eſt. Ariſt. in. 4. de Genera. anima. ca. 4. ubi Auer. dicit ꝙ hoc eſt mõſtrum extraneũ.

Capris paſtores nullum ducem cõſtituunt, quia natura earum mobilis eſt. 6. de Natura animalium. cap. 19.

Capras ſylueſtres in Creta inſula ſagitta trãſfixas, dictãnũ herbam quærere aiunt, hac enim ſpicula corpore eiiciũtur. 9. de Natura animalium. cap. 6.

Caprificus ficarios culices generat, qui mutata ſede ficus immaturas petunt, quibus ſe inſinuãtes efficiunt ne decidãt quãobrẽ agricolæ appendere ficis caprificos, & iuxta eaſdẽ caprificos ſerere aſſolent. 5. de Natura anima. c. 32.

Capita in principiis librorum quæ præmitti cõſueuerunt, ſecũdum expoſitores octo ſunt, intentio, utilitas, diuiſio, ordo doctrinæ, ꝓportio, uia doctrinæ, nomen libri, & nomen auctoris. Auer. ſententia in ꝓlogo primi Phy. & idẽ Simplicius ibidem. Aduerte tamen ꝙ Latini quatuor capita dũtaxat cõſueuerũt præmittere, iuxta quatuor genera cauſarum, uidelicet materialem, formalem, efficiẽtem, & finalem. Hac uia inceſsit Doctor ſubtilis in principio quæſtionum ſuarũ Metaphyſicalium, & multi ſequaces.

Capitis natura in animalibus eſt natura radicis in plãtis. 2. de Anima, tex. com. 38.

Caput carne priuatum eſſe neceſſe eſt ex. 2. de Partib' animalium, cap. 10. & ibi redditur cauſa.

Capitis pars, etiam poſterior carne caret. ſupra.

Capitis pars poſterior caret cerebro. ſupra.

Caput abſciſſum uocem emittere non poteſt. ex. 3. de Partibus. cap. 10. ubi agitur de ſepto tranſuerſo.

Capite detracto corpus moueri poſſe nõ temere credi poteſt: nam quæ ſanguine carent, abſciſſo capite, uiuere diutius poſſunt. ſupra.

Caput, ideſt os quo cerebrum tutatur, utrum ſit propter cerebrum abſolute, an ut cerebrum ſit in modo nobiliori uide Auer. in. 4. de Partibus animalium. cap. de Membris animalium ſanguineorum extrinſecis, ubi defendit Ariſt. ab argumentis Galeni, qui nõ intellexit Ariſt. opinionem.

Caput hominis habet partes, priorẽ, quę ſinciput, & poſteriorem, quæ occiput dicitur. 1. de Hiſto. animaliũ. cap. 7.

Capitis forma eſt rotunda, ſicut ſphæra eſt utroq; latere leniter compreſſa. 1. Colliget. cap. de Forma capitis. & fuit ſententia Galeni in. 2. Paruæ artis.

Caput non omnibus animalibus commune eſt. Alexander in Paraphraſi de Anima. cap. ultimo.

Cardiaca ægritudo, a qua plerunq; redduntur incolumes, non proprie cordis, ſed ſtomachi ægritudo cenſenda eſt: nam cor non poteſt tolerare magnam, & diuturnã ægritudinem. Alex. in Paraphraſi de Anima, ca ultimo.

Caro ſecundum Alexã. eſt organum tactus: & uide rationes eius, & impugnationem euiſdem a Themiſt. in. 2. de Anima, cap. 40. Pro Alexan. autem dici poteſt ipſum de carne cordis locutum fuiſſe. & uide pro hoc magnũ Alber. in. 12. lib. de Animalibus. tracta. 2. cap. 8. & uide quæ ample ſcripſi ſuper hoc in cõtradictionibus nuper ęditis. iſtã opinionẽ Alex uide in ſua Paraphra de aia, cap ulti.

Caro organum tactus eſſe non poteſt, quia qualitates cum materia recipit, more quo ſolent in anima. Nemo enim eſt cui hæc ſæpe non incoluerit, humuerit, frixerit, itaq; & hæc materia qualitatum efficitur, quod in cæteris inſtrumentis non contingit. Pupilla enim non albeſcit, aer qui in adiutorio eſt, nec grauis, nec acutus redditur. Themiſt. 2. de Anima. cap 44. Inde collige contra multos aſſerentes organum tactus realiter immutari, nedum ſpiritualiter in ſentiendo, cum tamen Ariſtote. generaliter dixerit proprium eſſe uniuſcuiuſq; ſenſus, ſuſceptiuum eſſe ſpecierum ſine materia.

Calor habet magnitudinem terminatam in paruitate quã non pertranſit. 1. Phyſic. te. com. 37. & 38. & 2. de Anima, te. com. 41. & 97. 6. Phy. 92. & 7. Phy. com. 2. 8. Phy. com. 62. 1. Cœli, com. 116. & 1. cap. de Subſtantia orbis. contra negantes minimam.

Caro porci (ut ſentit Auicen.) ex animalibus ambulãtibus eſt magis homini naturalis, & experientia dictat hoc. 5. colliget, cap. 31.

Caro differt ab oſſe in quidditate, & diffinitione. primo de Anima, com. 77.

Caro eſt medium, & non eſt organũ in ſenſu tactus. ſecundo. de Anima, cõ. 126. contra Alex. uide in Cõcordantiis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Caro non eſt terra & ignis ex quibus componitur, ſed eſt aliud quoddam additum. 7. Meta. tex. com. 66.

Caro nec pars aliqua eiuſmodi primum eſt tactus ſenſoriũ ſed aliquid intimum, ex ſecundo de Partibus animalium, cap. 10. uide in Concordantiis.

Caro nõ eſt organum tactus.

Caro eſt primum & proprium organum tactus, ſecundum Ariſto. & uide demõſtrationem eius bene declaratam 2. de Partibus animaliũ, cap. de carne, per Auer. cõtra Gale. ponentem cerebrum & neruum eſſe principium ſenſus tactus. Cumq; omnium ſententia, tactus conſiſtat in temperamẽto qualitatum primarum, & cerebrum ſit frigidũ & humidũ, & neruus frigidus et ſiccus, quomodo ex iſtis reſultare poteſt temperamẽtum? Caro autem eſt magis tẽperata inter omnia membra humani corporis. Vide etiã Auer. in. 2. Colliget, cap. 8 de iuuamentis membrorũ cõſimilium, ubi ponit duas ſpecies carnis, ſimplicem & muſculoſam: & ibi dicit ꝙ neruus ſecundum Ariſto. eſt inſeruiens carni in ſenſatione, inquantum contemperat calorẽ tranſmiſſum a corde. & ita dicit ibidem de neruo, ubi ponit iuuamenta nerui.

Caro eſt organũ tactus.

Caro eſt proprium inſtrumentum ſenſus tactus, propterea quia cõmunicat omnibus animalibus, ſicut ſenſus tactus, qui eſt cõmunis omnibus animalibus. Et animalium perfectorum carnibus ſunt ſparſi multi nerui, ad temperandã complexionem carnis, quia nerui ſunt ſimiles cõplexioni cerebri. 2. Colliget. c. 13. quod eſt de proprio inſtrumẽto ſenſus tactus. uide in Contradictionibus nuper æditis.

Carnis temperãtia ſequitur pro maiori parte temperantiã complexionis cordis, & ꝓprie caro exiſtens in hoc loco, & propter hoc caro habens temperatam complexionẽ cordis non erit macilenta, neq; pinguis. 4. Colliget. ca. 2.

Caro mollis arguit bonitatẽ ingenii. 2. de Anima, te cõ. 94. dũmodo mollicies illa ſit naturalis, non arte comparata, aut genere aliquo exercitamenti quæſita. Cauſa forte illa ꝙ in molli corpore primus innatusq; ſpiritus animæ facilius funditur, & libẽtius expeditiusq; diſcurrit. Contra durities, & craſſities repagulo ſunt, & meatus obturãt oppilantq;, ne purus, & liquidus tranſmittatur. Themi. Ibidẽ

Carnis, quãuis in eo ꝙ corpus eſt, infinitam ſectionẽ poſſis agnoſcere: in eo tñ ꝙ caro eſt nõ potes. The. 1. Phy. 37.

Caro eſt primum membrum ex ſimilaribus quod generatur: & generatur ex minori concoctione quã uenæ, & nerui, & membranæ, & minori tempore. Auer. in. 2. de Generatione animalium, ca. 2. prope finem.

Carnis duæ ſunt ſpecies. 2. Colliget, ca. 8.

Caro, quã Gale. uocat muſculoſam, eſt membrum officiale. ſupra.

Caro ſpongioſa, ut inguinum, & ſubaſſellarum, eſt propter expulſionem ſuperfluitatum. ſupra.

Carnem aliquam eſſe ad replendũ loca uacua, non eſt multum longinquum ad credendum. ſupra.

Caro in ſumma eſt membrum ſimplex, in quo cõmunicãt omnia alia, ſicut cor eſt membrũ officiale in quo cõicant omnia animalia. 2, Colliget. ca. 8. de iuuamento mẽbrorũ cõſimiliũ. Intellige tamẽ de carne uel ꝓportionali carni:

Caro eſt tutela æſtus, & hyemis. Plato. ſententia in Timæo citata per Galenum in. 1. de Vtili. parti. ca. 13.

Carnis tres ſunt ſpecies. ſ. mixta cũ neruo, & dicitur lacertus: & caro pura, tertia eſt glãdoſa. 1. colliget. c. de carne.

Caro fœminarum eſt humidior. Ariſt. in. 4. de Natura animalium, cap. ultimo. Et ideo cum humidæ diætæ omnibus febricitantibus competant, caro pullarũ magis expedit quã caro pullorũ, etiam caro illa eſt frigidior, ſicut bene notat Gentilis in ca. de Cura putridarum in generali.

Cartilago & oſſa eandem naturã habent, quapropter neutrũ ꝓcilum recreſcere poteſt, ex. 2. de Parti. animaliũ. c. 9.

Cartilago rupta nũquã reparatur, quẽadmodũ oſſa præciſa nunquam recreſcunt. 3. de Natura animalium. cap. 7.

Cartilago enumeratur inter partes ſimilares animaliũ ſiccas ac ſolidas. 1 de Natura animalium, cap. 1. Gale. 7. de Vtilitate particula. ca. 3. dicit ꝙ eſt pars ſimplex durior omnia alia parte ſimilari excepto oſſe, nã ẽ mollior oſſe

Caſtrati plus uiuunt quã nõ caſtrati, multũ enim coeuntes parũ uiuunt, unde propter paucitatem coitus mulus uiuit pluſquã equus. ex cõmento lib. de Longi. & bre. uitæ.

Caſu facta ſunt monſtruoſa non naturalia. 8. Phy. com. 46.

Caſu factum ſemper eſt oppoſitum ei, quod fit a natura: & ideo eadẽ ſpecies nõ poteſt inueniri a natura, & a caſu. 8. Phy. com. 46. idẽ. 7. Meta. cõ. 22. uide in Concordantiis.

Caſu facta raro fiunt, & cito cõſumuntur. 1. Cœli, te. c. 135. & 138. idem. 2. Phy. 48. & 77. & 1. Cœli, tex. com. 15.

Caſus non inueniuntur in ſempiternis. 2. Cœli, te. com. 33.

Caſus non eſt in corporibus cœleſtibus. 2. Cœli. cõ. 44. & 2. Phy. te. com 46. & 48.

Caſus impoſſibile eſt, ut ſit in uniuerſo alicuius ſpeciei, in cuius genere non cadit caſus, nedum in ſpecie, in qua impoſſibile eſt cadere caſum. 2. Cœli. com 44.

Caſus reperitur in poſſibilibus, non in neceſſariis. ſupra. & 2. Phy tex. com. 46 & 48.

Caſus non eſt in corporibus cœleſtibus, quia ibi nõ eſt materia. 3. Cœli. cõ. 45. uide cauſam iſtius deductionis. 6. Meta tex. com. 5. & 2. Phy. 45. & 48. & 9. Meta 19.

Caſu generata quorumcunq; materia poteſt a ſeipſa moueri hoc motu quo ſperma mouet, poſſunt ex ſe, & aliter generari, quorumcũq; uero non ea, impoſſibilia ſunt aliter quã ex ſeipſis generari. 7. Meta tex. com. 31. Facit pro tenentibus genita ex ſemine, & ex putri materia eſſe eiuſdem ſpeciei, cuius oppoſitum ſenſit Auer. 8. Phyſi. co. 46. uide in litera H, ibi homo poteſt generari a non ſemine hominis, ubi Com. ſubtiliter defenditur.

Caſus eſt inopinatæ rei euentus. 2. Phy. te. com 61.

Caſu facta non habent ordinem, neq; ſunt ſpecies intentæ a natura. 12. Metap. com. 13. idem ibidem com. 18. & 7. Meta. com. 31. & 8. Phy. 46.

Caſus & fortuna hoc eſt, cum uolũtas, aut natura alicuius facta eſt per accidens cauſa. Themi. 2. Phyſic. ſuper. te. 50. & elicitur ex tex.

Caſu factum differt ab eo quod temere, ſeu fruſtra euenire dicitur. uide Themi. 2. Phy. ſuper tex. 62. & 63.

Caſus & fortuna non ſunt in his q̃ ſunt ut in pluribus, neq; ſemper, ſed in his quæ ſunt raro. 2. Phy. cõ. 48 cõtra Auic.

Caſus rectus uidetur ſignificare ſubſiſtẽs & permanẽs, ſed inflexio de recto uidetur abiens quoddam & recedẽs ſignificare. Themi. 1. Phyſi. ſuper te. 61. ubi reddit cauſam quare in quibuſdã aliquid fieri ex alio, ut de ſubiecto loquimur in recto in quibuſdam uero in obliquo. & uide pro opinione eius Ariſto. in. 7. Meta te. com. 25.

Catarrhi, urinæ, & ſeceſſiones homa, ſeu cruda dicũtur, eo ꝙ non ſunt obtenta a caliditate. 4. Mete. tex. com. 22.

Cauda quadrupedibus data eſt ad cooperiendũ anum: ſed homini nates & ad hoc, & ad ſeſſionẽ accõmodauit Natura. 4. de Partibus animalium, ca. 9.

Caudæ lacertorum & ſerpentum truncatæ renaſcuntur. 2. de Natura animalium. ca. ultimo.

Cauſa, in propria ſignificatione ſumitur pro fine, ſed cõmuniter poteſt ſumi pro qualibet cauſa. Auer. 1. Phy. com 1. Huius ratio, ni fallor, eſt quia cauſalitas finis eſt incauſata: finis enim eſt cauſa cauſarum. Aduerte tamẽ apud expoſitores ꝙ differentia eſt inter cauſas, & cõcauſas, ut notat Simpli. in ꝓlogo. Nam cauſæ apud Ariſtotelicos ſunt efficientes & fines, cõcauſæ uero materia & forma, & poſtremo eſſe ta. Verũtñ Plato cauſis addidit exẽplarẽ, quia poſuit ideas, cõcauſas uero officialẽ ſiue inſtrumẽtariam.

Cauſæ cõmunes omnibus rebus naturalibus inueſtigãtur in libro. Phyſic. ex prologo Auer. & etiam ibidem commen 4. & 5.

Cauſæ primæ. ſ. prima materia, & primus motor cõſiderãtur in ſciẽtia Naturali, ſed prima forma, & primus finis a Diuino ſupra. uide idẽ. 3. Meta. cõ. 3. & 7. Meta. cõ. 5. & 9. & in ſuo ꝓœmio ſup. 12. Meta. Et ibi patet error Modernorũ qui per primã formã intellexerunt formã corporeitatis, nam tũc, ſi iſta daretur, pertineret ad Naturalem, nõ ad Diuinũ. Amplius prima forma apud Auer. & primus motor, & primus finis ſunt idem ſubiecto, & differunt ratione

tione.12.Meta.com.5.&.6.

Examinatio particulę primi cõ. primi Phy. Io. de Bacc. īpugnatur.

Cauſæ ſimplices exiſtentes in re non ſunt compoſitæ: quæ enim ſunt præter primam materiam & ultimam formã, ſunt materiæ compoſitæ & formę cõpoſitæ. primo Phy. com.1. Non intelligitur (ut expoſuit Ioannes de Bacco. in quolibetis, quolibet.2. quæſtione qua quærit utrũ materia ſit pura potentia) per ultimam formam primus motor. Nam licet (teſte Auer.) prima materia, & primus motor ſint extrema latitudinis ſubſtantiarum, ex hoc ꝙ omnes formæ ſunt in potentia in prima materia, & in actu in primo motore.12.Meta.com.18. tamen nõ de tali forma loquitur hic: nam, primus motor non eſt de cauſis exiſtentibus in re, immo extrinſecus. Comment. autem loquitur de cauſis ſimplicibus exiſtentibus in re. & mirum eſt per uitã meã quomodo iſte uir in re notiſſima adeo hallucinatus ſit. Amplius mos eſt Auer. & Peripateticorum dicere Deum eſſe primam formam, non ultimam, ut patet.12.Meta.cõ.5.&.6 & alibi frequenter.

Egidius.

Egidius Romanus habet pulchrum modũ dicendi, fundatum ſuper ꝓpoſitione Auer. primo Meta 17. ꝙ in materia ſunt gradus, quia prius recipit formam uniuerſaliſſimam, deinde formas minus uniuerſales, uſq; ad indiuiduales: ita ꝙ omnes cauſæ medię inter primam materiam, & ultimam formam uidelicet generis generaliſſimi, poſſunt dici materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ. Et licet ille modus ſuſtineri poſſit, non tamen credo ꝙ intellexerit Com. hic quia hic loquitur ſecundũ eſſe quod habent cauſæ in re, quia Naturalis eſt artifex realis. Talis autem imaginatio ſecundum gradus penes magis abſtractum & minus abſtractum, potius pertinet ad artificem cõem & rationalē q̃ ad naturalem.

Burleus.

Et ideo dico ꝙ etiã expoſitio Burlei ſtare non poteſt, qui per ultimam formam intelligit formã non reſolubilem in ulteriorem formã, cuiuſmodi eſt forma elementi. Nam tunc ꝓpoſitio Aue eſſet uniuerſaliter uera, cuius contrarium patet ex uerbis eius. Inquit enim ꝙ Ariſto. per cauſas ſimpliciter intellexit cauſas exiſtentes in re, & ſunt prima materia & ultima forma: quæ enim ſunt præter primam materiam & ultimam formam, ſunt materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ cuiuslibet rerum naturalium. Si igitur forma ultima eſt, quæ non poteſt reſolui in aliam formam: accideret, ꝙ mixta nõ haberent ultimam formam, quia forma mixti per te eſt reſolubilis in aliam, quæ, continet ipſam in uirtute.

Opinio authoris.

Et ideo dico ꝙ Cõmenta. loquitur de cauſis intrinſecis cõponentibus, non ſecundum eſſe rationis, ſed ſcd̃m eſſe reale: & in uia cõpoſitionis intelliguntur uerba eius, nõ in uia reſolutionis. Vnde penes ſcire eſt doctrina eius in libro de Subſtãtia orbis, ꝙ unum compoſitum ſubſtantiale nõ habet niſi unam formã ſubſtantialem: quia unius rei eſt unum eſſe. Et ideo prima materia quæ eſt prima uia compoſitionis, & forma ultima, etiam in uia cõpoſitionis & eſt illa quæ dat eſſe in actu & perficit rem, ſunt cauſæ ſimplices. Quæ aũt ſunt in aliquo ente naturali, ultra formam perficientē & primam materiam, dicuntur materiæ cõpoſitæ, & formæ compoſitæ. Pro quo debes ſcire ꝙ omnes ſubſtãtię cõpoſitæ naturales ſunt aut ſimplices, aut mixtę, dico modo ꝙ in ſimplicibus nõ eſt niſi forma elementi, iſta enim eſt prima forma perficiens elementum, & prima materia & ideo iſtæ ſunt cauſæ ſimplices in elemẽtis inuentæ prima materia & forma elementi, ita ꝙ in elemẽtis nõ eſt reperire materias cõpoſitas neq; formas cõpoſitas, ſed ſolum cauſas ſimplices. ſ. primam materiam & formam ultimam, quæ eſt elementaria merito ſuæ ſimplicitatis. Nã ſi aliquam ulteriorem materiam aut formam contineret elementum, nõ amplius ſimplex eſſet, ſed mixtum. In mixto autem cauſæ ſimplices ſunt prima materia, & forma mixti ex ultima forma, quia illa perficit mixtum, inter aũt primam materiam & formã mixti ſunt elementa, & talia dicuntur materiæ compoſitæ cum forma, & forma cõpoſita cum materia. Sic igitur in qualibet re naturali uniuerſaliter eſt reperire cauſas ſimplices exiſtẽtes in re. ſ. primam materiam & ultimam formam in uia cõpoſitionis: quia prima materia eſt quæ cõcurrit primitus in uia compoſitionis, quæ eſt ſubiectum præſuppoſitum generationi, & forma perficiens eſt ultima in uia cõpoſitionis, quia generatio terminatur ad formam. Non tamen in qualibet re naturali eſt inuenire materias compoſitas, & formas compoſitas, ſed in mixtis tantum. Naturalis enim ut dicit Cõ. primo Cœli com.1. habet conſiderare cauſas corporum ſimplicium, quæ ſunt prima materia & forma, & partes ſeu cauſas corporum compoſitorũ. Et ne uideamur iſta gratis dixiſſe, adduco auctoritatem Auer. in.3. Cœli, cõ. 31 ubi Ariſto. diffinit elementum. Ponit enim Comen. ibi documentum dicens, ꝙ hæc elementa ſunt alia ab elemẽtis de quibus perſcrutatur in 1. Phy. Illuc enim declarauit elementa uniuerſalia corporum ſimplicium & compoſitorum. ſ. primam materiam, & formam, hic autem declarare intendit elementa corporum compoſitorum tantũ, quæ æquiuoce dicuntur elementa cum illis, qm̃ cum cõpoſitum diuiditur, non exiſtunt in actu: forma enim corrumpitur, & materia induit aliam formam. Manifeſtũ eſt autem ꝙ ſic elementa de quibus Ariſt. agit in.1. Phy. ſunt prima materia & forma in hoc enim omnes expoſitores conuenerunt. Vnde Simplic. aperte dicit in.1. Phy. agi de cauſis. ſ. materia & forma, & de priuatione in ſecundo uero de efficiente cauſa quã Naturã eſſe dicit, & ſimiliter de ipſo fine. Cauſæ igitur ſimplices communes omnibus rebus tam ſimplicibus q̃ compoſitis, exiſtentes in re, non ſunt niſi prima materia, & forma perficiens. Amplius Commen. in.2. Phy. com.10. ſuper illis uerbis: Vno quidē igitur modo natura ſic dicitur de materia prima unicuiq; ſubiecta. Inquit ibi Cõmen. ꝙ ideo dixit prima, quia non prima eſt compoſita ex forma & materia. quoniam, quia unumquodq; entium habet ſubiectum propriũ neceſſe eſt præter commune ſubiectum ipſum habere ſubiectum proprium, eſt igitur non materia pura ſed compoſita: eſt igitur habens naturam, non natura. Vide ꝓ hac expoſitione etiam.1. Phyſi. com 82.&.5. Meta com.29.&.2. Cœli, com.1. Sed contra iſtam expoſitionem eſt unum ſatis manifeſtum, quia Auer. per elementa hic exponẽs cauſas ſimplices intellexit primam materiam & ultimam formam, intelligendo per ultimam formam in uia compoſitionis, quæ eſt forma perficiens, tunc idem cauſa ſimplex, & elementum, & tunc haberet Auer. intentum ſuum: quia ipſe ꝑ hoc deductus fuit ad illud in quo communiter ab expoſitoribus damnatur, quia mutauit expoſitionem illorũ trium terminorum, principium, cauſam, & elementum, in probatione maioris a ſenſu quem poſuit in maiori, ut eliceret documentum illud, quod ex modo loquendi Ariſt. in tali propoſitione innuit nobis ordinem doctrinæ. Inquit enim, Tũc enim arbitramur cognoſcere unũquodq;, cum cauſas ſimplices cognouerimus, & principia prima, & uſq; ad elementa. Vbi innuitur quidam motus in ſcientia inter terminum a quo, & terminum ad quem per medium, nam terminus a quo ſunt cauſæ ſimplices, mediũ ſunt principia prima, & terminus ſunt elementa. Oportet igitur ꝙ cauſa ſimplex & elementum non coincidant, ſicut terminus a quo, & terminus ad quem non debent coincidere. Et per uitam meam hoc argumentum demonſtrat apud me in hoc loco, cõtra illam expoſitionem quã alibi in Theorematibus ſuſtinui, quæ etſi in ſe poſſit ſuſtineri, non tamen in loco ſatisfacit menti auctoris ſicut uides. Inquit enim, & innuit ꝙ doctrina ordinata eſt incipere a cognitione cauſarũ primarum rei cognoſcendæ perfectæ, deinde intendere ad cognitionem aliarum cauſarũ remotarum ſecundum ordinem, donec perueniatur ad cauſas propinquas. Niſi eſſet propter diuerſitatem compoſitorum, quorum cauſas Naturalis conſiderat, quædã enim ſunt ſimplicia, & quædam compoſita ex ſimplicibus, ut ſunt mixta: nõ inconuenit cauſas ſimplices, & elementa coincidere in idem ſecundum ſubiectum, licet nõ ſecundum rationem, in aliquibus autem diſtinguit utroq; modo. Vnde dico ꝙ in mixtis, aliæ ſunt cauſæ ſimplices, & aliæ ſunt elementa, cauſæ ſimplices ſunt prima ma-

teria,quæ nõ præſupponit priorem materiam: & forma
ſimplex eſt forma elementi, quæ nõ præſupponit priorẽ
formam. Elementa aũt in mixto ſunt cauſæ propinquæ,
ex quibus mixtum immediate reſultat,& ſunt forma mix
ti & elementa ipſa quatuor,quæ formaliter ſunt in mixto
ſub eſſe tñ refracto ſecundum Auer.3.Cœli,com.67. In
ſimplicibus aũt eædem ſunt cauſæ ſimplices & elementa
diſtinctis tñ rationibus,quia pro quanto materia prima
non pſupponit aliam materiã in elemento ,& forma ele-
menti non præſupponit aliam formã,ſic dicuntur cauſæ
ſimplices:inquantum aut elementum immediate ex iſtis
duabus ſubſtantiis reſultat,ſic dicuntur elementa. Vnde
non poteſt inueniri eadem ratio pręciſa in ſimplicibus &
in mixtis.ꝓpter diuerſitatem naturę ſimplicis a natura cõ
poſitorum ex ſimplicibus.Ordo igitur doctrinæ in Natu
ralibus eſt,ut ſemper a ſimplicioribus procedant ad cau-
ſas propinquas compoſitiores,ſiue ibi ſit diſtinctio ſcdm
rationem tantum,ſiue ſdm rem & rationẽ ſimul . Et ideo
in hoc loco melius eſt dicere ,ꝙ cauſæ ſimplices ſunt pri-
ma materia & ultima forma:per ultimam formam intelli
gendo formam elementi,quæ licet ſit etiam ipſa prima
in compoſitione reſpectu aliarum formarum,ſicut prima
materia reſpectu materierum propinquarum : cõpoſitio
tñ magis appropriatur materiæ,quia materia uere & pro
prijſſime eſt ex quo fit aliquid ut in exiſtente , & hoc ex-
primendum,talem primitatem per antonomaſiam attri-
buit materiæ,& ultimitatem ex parte reſolutionis appro
priauit formæ. Ex hoc patet error eorũ qui tenent in uia
Auer.formam mixti eſſe formam realiter compoſitã ex
elementis,& ſpecie diſtinctam ab eiſdem. Fuerunt enim
moti ex hac auctoritate , quia præter primam materiã &
formam ultimam.ſ.elementariam,omnes aliæ ſunt mate
riæ compoſitæ & formæ compoſitæ . Amplius aũt cõ.
3.Cœli,com.67.tenet ꝙ elementa ſunt in mixto refracta
ſicut ſunt colores medij ex extremis : ſed forma coloris
medij eſt compoſita ex extremis.5 Phy.com.52 . & ſpe-
cie differt ab extremis,ut patet.10.Meta.com.23. Igitur
eodem modo eſt forma mixti.Sed hoc quidem ſtare nõ
poteſt,quia elemẽtũ eſt materia formæ mixti:modo ma
teria nõ poteſt eſſe pars eſſentialis ſuæ formæ . Amplius
ſi forma mixti eſſentialiter eſt compoſita ex formis ele-
mentorum,cum formæ illæ non ſint ſeparabiles,tũc igi
tur erit etiam forma illa compoſita ex materia elemento
rum , & ita forma mixti eſſet eſſentialiter compoſita ex
corporibus:ſed oẽ compoſitũ ex corporibus eſt corpus
igitur forma mixtionis eſſet corpus.Sed nullũ corpus eſt
perfectio neq; forma corporis,ut probatur in.2 . de Ani-
ma,tex.com.26.quia corpus non eſt innatum eſſe in ſub-
iecto,ſicut forma.Amplius ſequeret ꝙ forma mixti poſ-
ſit intendi & remitti , ſicut colores medij intenduntur &
remittuntur,quia extremi ex quibus componuntur inten-
duntur & remittuntur ,eodem modo cum elementa ſecũ
dum Commen.intẽdantur & remittantur,eſſet de forma
mixti.Et prætерea Commen.expreſſe dicit in.7.Meta.cõ.
60.ꝙ caro nõ eſt terra & ignis,ſed eſt aliquid additum.&
primo de Anima,cõ.77.idem & primo de Generatione,
tex.com 84.&.5.Meta.com.6.& alibi uult ꝙ in compoſi
tis ſit natura ſuperaddita naturis cõponentibus . Ad au-
ctoritatem igitur reſpondetur ꝙ aliæ formæ dicuntur cõ
poſitæ pręſuppoſitiue,quia præſupponunt alias priores.
Ad illud de extremo,non requiritur uerificatio,ſed mani
feſtatio:currit ſimilitudo quantum ad permanentiam eo
rum in medio,ſicut elementa in mixto.Sed aliud eſt mix
tũ,aliud eſt forma mixti,& ratio diuerſitatis eſt,quia for-
ma coloris non habet materiam ſicut forma elementi:&
ideo formæ colorum poſſunt refrangi ut reſultet tertia
forma,nec tamen ſic eſt de elementis.

Examinatio particulæ 3.cõ.1.Phyſi.

Cauſæ ſunt notiores quo ad naturam,quia natura facit cõ-
poſita ex cauſis.Commen.1.Phy.com 3. Alij ſubtiles di
cunt ꝙ ideo cauſa eſt notior naturæ,quia res ſicut ſe hẽt
ad eſſe ita ſe habet ad cognoſci: & per conſequens ſicut
ſecundum naturam præcedit in eſſe,ita ſecundum naturã
prius eſt cognoſcibilis . Aduerte tamen in illo com 3 ꝙ
Com.facit iſtam rationem , Si nos faceremus res natura
les,cauſæ eſſent nobis notiores : ſed quia non poſſumus
agere res naturales,ideo cauſæ non ſunt nobis notiores.
Videtur enim peccare per fallaciam cõſequentis. Arguit
enim penes ſcdm modum ſyllogiſmorũ hypotheticorũ,
deſtruendo antecedens,cum ſit contra artem.Nam ut di
cunt Peripatetici,& Auer.in.2. Priorum.in digreſſi.de ſyl
logiſmo hypothetico,ſyllogiſmorum conditionaliũ qui
dam eſt conſtructiuus continuus,& iſte eſt a poſitione an
tecedentis ad poſitionem conſequentis , & non econtra,
& iſte eſt primus modus.Secundus eſt a conſtructione cõ
ſequentis ad deſtructionum antecedentis, & non econtra
niſi eſſet ꝙ in materia conuertibili licet utroq; modo ar-
guere.nã ꝓpria ſemuicem ponunt,& ſeinuicem deſtruũt,
ut dicit Porphyrius.Sic in ꝓpoſito , ſi res naturales eſſent
opera noſtra,in his quæ ſunt noſtra opera iſta conuertũ
tur,ꝙ quicqud eſt notius , eſt cauſa, & quicquid eſt cauſa
in talib⁹,eſt notius:qa in talibus a cauſis incipimus opari.
Et apud agentẽ p cognitionẽ,oportet cãm a qua incipit
operari eſſe ſibi notiorem.Sed cõtra in agentibus per co
gnitionẽ effectus prius cognoſcitur:quia.2.Phy . finis eſt
primus in cognitione,& ultimus in executione.Soluitur,
effectus non eſt primus in cognitione in ratione effectus
ſecundũ eſſe,ſed quo ad cauſalitatem:unde id quod eſt fi
nis ad ſuam cauſalitatem ſecundũ quã mouet agentẽ me
taphorice,prius occurrit in cognitione & intentione agẽ
tis.unde Philoſophus in 1 .de Generatione.te . com .55.
ubi ponit differentiam inter cauſam efficientem & finalẽ
inquit:Eſt autem efficiens cauſa ut unde principium mo-
tus,cuius autem gratia nõ actiuum niſi ſecundum meta-
phoram:nam ſanitas non factiuum eſt niſi ſecundũ meta
phoram.Id igitur quod eſt finis,ut habet rationem in in-
tentione agentis,& ſic eſt cauſa , & mouet metaphorice
in genere cauſæ finalis,non tamen eſſe quod habet bo-
nitatem.Si enim ratione bonitatis mouet in ratione ama
ti & deſiderati,bonitatem habet in eſſe quia aurum ſit ap
petitur,non appetitur ab auaro pro eſſe cognito quod
habet in mente,ſed pro eſſe reali quod habet in burſa.Id
eo Commen.dixit.12.Meta.Balneum in anima mouet ut
efficiens,& balneum extra animam mouet ut finis,non ꝙ
id quod producitur ſecundum eſſe in affectu habeat rati
onem cauſæ,immo ut ſic eſt effectus agẽtis realiter pro-
duct⁹ ab agẽte,ſed quia bonitas ſcdm quã mouet in ratio
ne finis eſt ſecundum eſſe reale, ſic finis in intentione agẽ
tis,cum tali tendentia ad talẽ bonitatem,eſt cauſa finalis,
& Metaphorice mouet agentem.& ſic habet rõnẽ cauſæ
& non effectus .Et hoc ualde pauci intellexerunt.

Diſcuſſio particulæ 9. & 5.cõ.1.Phyſi.

Cauſa in hoc ꝙ uiæ demõſtrationũ in ſcientia Naturali ſunt
de cõpoſitis ad ſimplicia ,& in hoc ꝙ principium doctri
nę eſt ab uniuerſalibus ad propria,& quod uniuerſale eſt
notius apud nos ꝓprio,eſt quod uniuerſum demõſtratũ
eſt notius apud ſenſum ꝗ partes.Auer.1.Phy.cõ.4.& idẽ
repetit com.5.Vbi aduerte quantam uim habeat cogni-
tio ſenſitiua in nobis.Tres enim ꝓpoſitiones illius prolo-
gi depẽdent ab iſta radice,quia omnis noſtra intellectua
lis notitia a cognitione ſenſitiua ſumit exordium. Nota

Notula de primo cognitio ad intellectu.

tamen diligenter ꝙ intellectus imitatur ſenſum in ſua pri
ma cognitione naturali ſic enim incipit a confuſis, & a to
to ſupra partes: in cognitione aut diſtincta procedit a co
gnitione partium ad cognitionem totius. hoc quidẽ ob
ſeruauit.1 .Cœli.te.com.5.ubi inquit,De totius autem na
tura utrum finitum ſit aut infinitum magnitudine, poſte-
rius dicendum.Et immediate in princ pio ſexti textus in-
fert,Nunc aũt de his quæ ipſius partibus ſecundum ſpe-
ciem dicamus.Nõ enim poteſt haberi diſtincta cognitio
totius,niſi diſtincte cognoſcãtur omnes eius partes,et pri
cipia.& elementa:ut dicit Ariſt.etiã in principio.1.Phyſi.
& ibidem.te.com.35.
Cauſa ſubiecti licet non poſſint demonſtrari in ſcientia de-
monſtratione ſimpliciter,& demonſtratione ꝓpter quid
poſſunt tñ demonſtrari demõſtratione quia,ubi latuerint

2.Phy cō.22.&.26.idem.12.Meta.com.5.
Cauſæ ſunt ſibi inuicem cauſę.2.Phy.te.commen.30.& 5.Meta.tex.com.2.
Cauſa contrariorum eadem eſt.ibidem.
Cauſæ multæ poſſunt eſſe eiuſdem,non ſecundū accidens.2.Phy.tex.com.30.
Cauſa per ſe & per accidens qualiter.2.Phy.tex.com.33.
Cauſa in actu & cauſa in potentia.ſupra.tex.com.34.
Cauſa ſimplex & complexa.ſupra tex.com.36.
Cauſa in actu ſimul eſt cum effectu.2.Phyſi.tex.com.37.& 5.Meta.te.com.3.
Cauſæ uniuerſalium ſunt uniuerſales,& particularium particulares.2.Phy.tex.com.38.
Cauſata ſunt notiora apud nos cauſis.2.Phyſi.com.48.& primo Phy tex.com.3.
Cauſæ per accidens non ſunt terminatæ.2.Phy.tex.cō.50,&.6.Meta.tex.com.4.
Cauſæ per accidens remotæ,magis ſunt de capitulo accidentis,ꝗ̄ cauſæ per accidens propinquæ.2.Phy.55.
Cauſa agens aut eſt naturalis aut uoluntaria,& non datur tertia cauſa alia ab iſtis duabus cauſis.2.Phy.tex cō.65.
Cauſæ tres multoties ueniunt in unum ſcilicet efficiens,formalis,& finis.2.Phy tex.com.70.
Cauſa ꝙ corpora mouentur ad loca propria,eſt quia ultimum corporis continentis conuenit cum ultimo rei motæ.4.Phy.com.48.
Cauſæ eſſentiales ſunt finitæ neceſſario.8.Phy.com.46.& habetur prolixe.1.Meta.
Cauſa fatigationis contingens ex motu,eſt quia motor dū mouet mouetur:& hoc,prouenit quia eſt in materia.8.Phy.tex.com.83.
Cauſæ quædam ſunt cauſæ ſimplicium,ut materia & forma:quædam uero ſunt cauſę compoſitorum,ut quatuor elementa reſpectu corporum conſimilium partium.primo Cœli,com.1.uide in Concordantiis.
Cauſa prima aliter attribuitur continenti ꝗ̄ orbi,quia ibi dicitur eſſe ubi apparet eius operatio primo Cœli,comm.100.uide.8.Phy.tex com.84.
Cauſæ diuiduntur in duas partes,nam quædam ſunt cauſę per uiolentiam,ꝗdam uero ꝑ naturam.8.Phy.te.com.31.
Cauſa fatigationis in animalibus eſt,quia principiū motus in eis eſt contrarium motui animæ.Cœli,com.3.idem 2.cap.de Subſtantia orbis.
Cauſa laboris in animalibus eſt,quia potentia moti eſt oppoſita potentiæ motoris.2.Cœli,cō.71.idem.8.Phy.79.
Cauſatorum conſimilium cāæ ſunt cōſimiles.2.Cœli.86.
Cauſarum contrariarū contrariæ ſunt operationes.2.Cœli.62.&.93.
Cauſa motus & quietis naturalis eſt una & eadē ſcdm diuerſas diſpoſitiones 2.Cœli,92.contra Them.
Cauſa ſubſtantiæ eſt ſubſtāia.3.Cœli,com.primo &.2.de Anima,com.2.
Cauſa ꝙ ſuperficies exiſtat in materia eſt,quia prima forma ſubſtantialis exiſtit in ea,ſcilicet grauitas & leuitas.3.Cœli,com 17.in Calce cōmenti.Contra illos qui ponunt formam corporeitatis in materia ſubſtantialem eſſe primam formam,& coæternam materiæ.
Cauſas quarum natura eſt eadem,& non differunt niſi ſecūdum magis & minus,nō ſequitur natura diuerſa niſi ſecūdum magis & minus.3.Cœli.com.75.
Cauſa non eſt cauſa per quantitatem ſuam,niſi accidentaliter:quantitas enim eſt non terminata,& cauſę agentes & patientes ſunt terminatæ 3 Cœli,com.72.
Cauſa æquiuoce dicitur de cauſa agente & finali.primo de Generatione.com.55.
Cauſa propter quam nō potuerunt cōfeſſa uidere,inexperientia fuit:ideo quicunq; magis inſudauerunt Naturalibus,magis poſſunt ſupponere talia principia quibus poſſunt multa complicare. Qui autem ex multis ſermonibus indocti exiſtentium entis intuentes & ad pauca reſpicientes de facili enunciant primo de Generatione.tex.cō.7. Vbi reddit cauſam propter quam errauerit Plato in

naturalibus,& eſt paucitas exercitationis & experientiæ in rebus naturalibus.Verſabatur enim in Mathematicis,& ex intelligibilibus cauſis uolebat aſſignare rationes rerum ſenſibiliū.unde.3.de Cœlo,tex com.61.Amor Geometriæ & magiſtri duxerunt Plato.in errorem rerum naturalium.Dicit enim Philoſophus in.6.Ethicorum.ca.9.ꝙ pueri Mathematici quidem fieri poſſunt,ſapientes aūt uel Phy.fieri non poſſunt.Ratio aūt eſt quia principia ſcientiarum Mathematicalium experimento nō indigent,ſicut principia ſcientiarum Naturalium.longitudo autem temporis experientiam facit,ut aſſerit.Sic Auer.reprehendit Auicen.3.Cœl.cō.67.ubi ſcribit:Paucitas exercitationis iſtius uiri in Naturalibus,& bona confidentia in proprio ingenio,induxerunt ipſum in multos errores. Placet aūt uobis adducere alias cauſas,ꝑpter quas contingit error in ſcientia Naturali,& eſt ignorantia Logicæ.Nam Ariſto.plerunq; taxat antiquos,& oſtendit eos erraſſe,& paralogizaſſe ꝑpter Logicæ defectū. Neceſſe enim erat eos falli qui abiecta ſcientia diſputandi,de rerum uarietate perquirerent,ut ait Boëthius ſuper Porphyrium. Alia cauſa erroris eſt,quia propoſitiōes naturales ſunt dubitabiles ꝑpter duas cauſas,ut teſtatur Auer.1.Cœli,com.90.aut enim hoc euenit ꝑpter alias ꝑpoſitiones probabiles contrarias eis,aut propter exiſtimationem ꝙ principia iſtius artis debent eſſe in fide ſicut principia Geometriæ.Et hāc cauſam notauit Ariſt in.2.Meta.tex.cō.15 cum inquit:Acribologia Mathematica nō eſt in omnibus expetenda.& ideo in.1.Ethi.ſcribit ſermones fieri in Scientiis ſecundum materiam ſubiectam.ſimile quippe uidetur a Mathematico expectare perſuaſionem,& ab oratore demonſtrationem requirere. Alia cauſa eſt impedimentū naturæ,ut ſcribit Philoſophus.2.Meta.te.cō.14.& Com.1.Cœli,22.Alia cauſa eſt peſſima conſuetudo,quæ radicata eſt in eis,qui accipiunt primo doctrinas falſas,licet ſint apparentes quam cauſam tangit Philoſophus ubi ſupra & Auer.1.Cœli.22.& in prologo.3.Phyſi.& in multis aliis locis. Alia cauſa eſt quia negliguntur textus Ariſto.& ſolum inſpiciuntur uerba expoſitorum.Hanc cām tangit Com.3.de Anima,com.30.contra Auic.ubi ſcribit: Sed quod fecit iſtum hominē errare,& nos etiam longo tempore,fuit qa moderni conſiderant libros expoſitorū. Alia cauſa eſt quia multi nituntur miſcere principia naturalia cum principiis creditis.Hanc cauſam tetigit Cō.aduerſus Auic.in.2.Phyſi.com.22.Via aūt qua proceſſit Auicenna in ꝓbando primum principium eſt uia loquentiū,& uniuerſaliter ſermo eius ſemper reperitur medius inter Peripateticos & ſequentes.Et aduerte ꝙ hoc cōtingit noſtris Latinis doctoribus,qui multas concluſiones creditas conantur ſuſtinere cum principiis naturalibus,& multas naturales cum principiis creditis,ita ꝙ illud & quod prouenit nō eſt neq; Theologia,neq; Philoſophia Animaduertant bene & conſiderent Deum non indigere noſtro mēdacio,ut aſſerit beatus Augu.nec fides Chriſti fundatur in principiis Ariſto ſed a lumine Spiritus ſancti habet euidentiā,qui nec fallitur,nec fallere poteſt. Alia cauſa eſt diuerſitas tranſlationum. Hanc cauſam tangit Cōmenta.3.Cœli,com.35 ubi inquit.Et hæc intentio eſt difficilis ad intelligendum ex iſta tranſlatione,quam modo habemus,& forte diminutio cecidit in hac trāſlatiōe a tranſlatore.Nos enim non habemus niſi tranſlationē Alchiadi,tranſlationes uero ueriores ſunt Iſaach.Et inde ſcire potes quare Cōmenta.magis erret in expoſitione libri de Cœlo,ꝗ̄ in aliis locis. Quod uel maxime contingit Latinis noſtris,qui ſtuduerunt noſtris temporibus ſeu qui tranſlationes Theodori,Argyropoli,& aliorum:qui conati ſunt non reddere uerbum uerbo,ſed ſolum iuxta ſenſum.Animaduertant aūt ſententiam peritiſſimi Latinorū ſeuerini Boethii,ſcribit enim in principio libri Prædicamētorum,ꝙ in his ſcriptis in quibus rerum cognitio quæritur,nō luculētæ orationis lepos,ſed incorrupta ueritas exprimēda ē.Et ī libro de Diſciplina ſcholaſtica ſcribit de ſuis tranſlationibus in Ariſt.Ariſtotelis quoq; tota

Digreſſio de cauſis ꝑ quas contingit error in Sciētia naturali Inexperientia naturalium.

Ignorātia Logicæ.

Propoſitionum dubitabilitas.

Impedimentum naturæ. Mala conſuetudo.

Negligētia tex. Ariſto.

Principiorum admixtio.

Tranſlationum diuerſitas.

In princi.

ſuccincta breuitas,licet uoce tędioſa,non tamē infructuoſa,malui enim potius fideli deſeruire tranſlationi q̄ arrogantiæ reprehendi temeritate. Vtinam & iſti hoe perpendiſſent.Legimus apud Alexandrū,& Auer. ſæpenumero in ſcientiis demonſtratiuis,non uſitari debere uerba ſynonyma:quia ſicut nihil ocioſum eſt in Natura,eodē modo nihil ocioſum eſſe debet in ſcientiis de Natura rerū conſiderantibus.unde Auer.1.de Genera.cō.38.dicit:Primus Magiſter creditur nihil dixiſſe ſine forti probatione.& 1. Phy.cō.36.inquit:Et uide quomodo eſt ſermo hominis huius breuis,& forte ita eſt de quolibet uerbo eius . Amplius Ariſto.in.2.Poſte ſcribit non eſſe diffiniendum per Metaphoras.Vnde ſępe taxat Platonem & antiquos,qui utebantur ſermonibus Metaphoricis . Et uidemus antiquos expoſitores,ut Alexandrū , Themiſtiū , Porphyriū, Iamblicum,Sirianum,Ammonium,Ioā .Grammaticum, Simplicium,Auerroem.ex Latinis autem expoſitoribus Albertum cognomento magnum,diuum Thomā,& Egidium Romanum,ſingula uerba Ariſt. ponderare uſq; ad minimas particulas,ſicut ſunt coniunctiones & id genus, tanquam mirabili quadam arte,& ſupra humanum ingenium doctrina eius in indiuiſibili conſtituta eſſe uidetur, ut nihil addi,nihilq; detrahi poſſit.Et quod ualde admiratione dignum eſt,plerunq; euenit in auſcultatoriis præcipue ſcriptis eius,q̄ una mei oratio uarios & ſubtiles &admirabiles contineat ſenſus.Mos enim eſt ſapientū , ut ait Linconienſis,uerba onerare ſententiis . O temerariam & maniacam,ni fallor,confidentiam hominum noſtræ tempeſtatis,qui perſuadent ſenſa Ariſto.penetrare,& addunt multa uerba,& coloribus Rhetoricis ac fucatis & Metaphoricis ſynceritatem & ſeriem textus non conuertunt, ſed peruertunt & funditus deſtruunt. Non ſtudio contra dicendi iſta ſcribo,ſed ꝓpter amorē ueritatis,ſicut Philoſophum decet ingenuum. Et cōſulo illis qui ingenue philoſophari deſiderant,ut linguam græcam addiſcant:quia percipiēt me dixiſſe ueritatem,cū utilitate quā conſequētur.Si uero hoe aliquis conſequi non poterit ,conſulo ut tranſlationes Boëthii & antiquas imitetur,quia ſunt magis fideles,& expoſitores græcos præcipue imitentur,poſtea ex Arabibus Auerroem,ex Latinis Albertum , Diuū Thomam,& Egidium Romanum.

Cauſæ generationis ſunt duæ,motor & materia.primo de Generatione.com.14.Vbi animaduertendū q̄ eſt differentia inter principiū & cauſam, ut patet in.5.Primæ philoſophiæ.tex.com.1.Omnis enim cauſa principium , ſed non cōuertitur:licet igitur principia generationis ſint tria materia,forma,& priuatio:cauſæ tamē generationis ſunt duæ tantū,materia uidelicet & motor.Et hoc uolui dicere in Concordantiis quas ædidi dum iunior eſſem.

Cauſa æquiuoce dicitur de cauſa agente & fine primo de Generatione.com.55.

Cauſa agēs differt a forma,qa cū agēs fuerit fiet aliquid in patiente.ſed cū forma fuerit,nihil fiet in patiente.ſupra.

Cauſa materialis recipit cōtingentia.2.de Gñatione cō.56.

Cauſa continuitatis ,generationis & corruptionis eſt primus motus,ſed cauſa gñationis & corruptionis eſt motus planetarum in orbe decliui.2.de Genera.tex.com.56. idem.12.Meta.tex.com.33.

Cauſa & principium multipliciter dicuntur .2. de Anima, com.36.idem.5.Meta.in principio.

Cauſa ipſius eſſe omnibus ſpecies eſt.2 de Anima ,tex.cō. 37.idem Commentator.ibidem.com.36.& textu.ex quo patet q̄ eſſe eſt effectus formæ.

Cauſas corporis generabilis & corruptibilis eaſdem eſſe impoſſibile eſt primo cap.de Subſtātia orbis.idem.3.Cœli,61.&.3.Meta.15.

Cauſæ remotæ enumerantur in eo quod eſt per accidens. Auer.3.Meteo.com.primo.

Cauſæ rerum gñabilium & corruptibilium , & uniuerſaliter,tranſmutabilium,ſunt corpora naturalia quæ ſunt principia tranſmutationis in rebus ſenſibilibus. Contra Plat. primo Meta.tex.com.31.& in.9.Meta.tex.com.32.uſq; ad.32.ubi probat quod ideæ Plato.nihil poſſunt ad generationem.

Cauſa difficultatis in cognitione eſt duplex, uel ex nobis, uel ex rebus ipſis.2.Meta.tex.com.primi. quicquid dicat Scotus in hoc.

Cauſæ entium non ſunt infinitæ,neq; ſecundum rectitudinem,neq; ſecundum ſpeciem.ſupra.tex.com.5.

Cauſarum quatuor uľis conſideratio , inquantum cauſæ ſunt eſt Primæ philoſophiæ.2.Meta com.6.

Cauſæ mouentes ſunt ſecundum triplicem diſpoſitionē,inueniuntur nanq; in eis principium , medium,& poſtremū 2.Meta tex com 6.idem.8.Phy.tex.com.37.

Cauſæ mouētes differunt a cauſis materialibus ī hoc , q̄ in cauſis mouentibus eſt per ſe notum q̄ habēt ultimum,& eſt quæſitum utrum habeant primum a ſuperiori , ſed in cauſis materialibus eſt econuerſo. quia eſt notū q̄ habēt principium a ſuperiori,ſed eſt quæſitum utrum habeant ultimum ab inferiori.2.Meta.com.7.

Cauſæ omnes exiſtentes in re ſunt propter finem,agēs materia,& forma:in habentibus agēs,aut materiam, aut formam.2.Meta.com.8.uide.2.Phy.tex.com.89.

Cauſæ finalis deſcriptio eſt,ut non ſit propter aliam cauſam.2.Meta com.8.

Cauſæ diuerſorum gñum ſunt diuerſæ.3 Meta cō.2.idē.12. Meta.cō.19.12.&.10.&.2.Cœli cō.59.&.3.Cœli,61.

Cauſa quælibet principium eſt.5.Meta.tex.com primi . nō tamen omne principium eſt cauſa,priuatio enim principium eſt, ſed non eſt cauſa.

Cauſæ agentes in rebus Naturalibus non ſunt extrinſecæ, ſicut in artificialibus.Auer.in.5.Meta com.1 . Pondera tamē quia uoluit ſaluare literam,quæ erat mendoſa.uide in Concordantiis.

Cauſæ omnes nō ſunt principia niſi propter primum principium,quod eſt cauſa finalis omnium entium.ſupra.idē 2.Meta.tex.com.4.

Cauſa multis modis dicitur.5.Meta.tex.com.2.

Cauſa ſibi inuicem cauſæ ſunt.ſupra.

Cauſæ plures non ſcd̄m accñs eiuſdē eſſe poſſunt.ſupra.

Cauſa eadem contrariorum eſſe poteſt diuerſimode ſe habens.ſupra.

Cauſæ omnes reducuntur in quatuor Genera.5.Meta.tex. com 3 idem.2.Phy.tex.com.21.

Cauſæ aliæ remotæ,aliæ propinquæ.ubi Cōmen.5.Meta. com.3 dicit q̄ iſta diſtinctio nō ſolum inuenitur in cauſa efficiente & formali,de quibus Ariſt.ibi exemplum appoſuit,uerum etiam in cauſa finali & materiali.

Cauſarum quædam ſunt per ſe, & quædam per accidens. 5.Meta.tex com.3.

Cauſarum per accidens,quædam propinquæ, & quædam remotæ ſupra.

Cauſarum quædam uniuerſalis, quædam propria .ſupra .

Cauſarum quædam actu, & quædam potentia.ſupra.&.2. Phy.tex.com.38.

Cauſarum quædam cum complexione , quædam ſine .5. Meta.tex com.3.

Cauſa in actu ſimul eſt cum cauſato.ibidem.

Cauſa alia eſt ultima in eſſe,& eſt cauſa remota:alia eſt ultima in quæſtione,& eſt cauſa propinqua.2.Phy.com.38. ita etiam notat ibi lucidiſſimus Themiſtius.

Cauſæ per accidens ſunt effectuum per accidens,& ſunt infinitæ 6 Meta.tex.com 5.idem.2.Phy.50.&.53.

Cauſæ rerum quæ ſunt ꝑ accñs,eſt cauſa rerū quæ ſunt in maiori parte,& nulla alia cauſa eſſe poteſt præter iſtā .6. Meta.cō.5.uide.2.Phyſi.com.48.contra Auic.

Cauſa agens maxime quæritur in rebus generabilibus , & corruptibilibus.7.Met.cō.59.&.4.Cœl.cō.1.idem cōtra Auic.in.12.Meta.commen.44 Et nota q̄ loquitur de uero agente: actio enim & merito contrarietatis ,& contrarietas non eſt in rebus æternis,quomodo Com . negauit agens in ſempiternis ſubſtantiis,concedens interim cauſalitatem cauſæ efficientis ab ęterno,ut alibi probaui.

Cauſas ꝓrimas uniuſcuiuſq; dicere oportet .8 . Meta.tex. com.

com.12.idem.1.Phy.tex.com.38.

Cauſa propter quam eſt forma.ſ.finis, multum intrat diffinitiones perfectas,quæ dicuntur tranſmutare demonſtrationes in ſitu.8.Meta.cap.13.

Cauſæ apud Ariſtotelicos ſunt efficientes & fines, concauſæ uero ſunt materia & forma.Cauſis Pla.addidit exemplarem,concauſis uero efficialem ſeu inſtrumentariam. Simp.in prologo Phyſi.

Cauſa diuiditur ſicut & ens.Nam ſicut ens aliud ſecũdum ſe,aliud ſecundum accidens,& cauſa.11.Meta.cap.7.& ſecundo Phyſi.tex.com.30.

Cauſæ per accidens non cauſis per ſe.2.Phy.te.com.66.& in.11.Meta.cap.7.in fine.

Cauſa per accidens eſt incerta humanæ cognitioni.11 Meta cap.7.&.2.Phy tex.com.47.

Cauſa prima omnium quæ fiunt intentio actionis eſt,ut ait Plato.Gal.lib.6.de Vtilita parti.cap.12.Et iſtam cãm idẽ Plato diuinam ſpẽm cauſæ nominabat.ut patet ibidẽ.ca. 13.& eſt cauſa finalis.ita etiam Ariſt.1.Phy.&.2.

Cauſa formalis finalis,& mouens,ſunt idem ſecundũ ſubiectum,& differunt ſecundum modum.22.Met.cominẽ. 6.&.19.Meta.com.7.

Cauſa prima formalis & finalis a Diuino conſideratur,ſed materialis & mouens a Naturali.12.Meta.com.6. Duo enim prima genera cauſarum a Diuino,& duo reliqua a Naturali conſiderantur,ut alias declaraui. Vnde Cõmen. com.6.iſto modo dicit dictum Alexan.ueritatem habere quum dixit ꝙ primus Philoſophus habet demonſtrare principia entium, ꝙ talia principia Naturalis ponit ea poſitione uidelicet,ꝙ ſunt intelligẽda principia quę ſunt cauſa formalis & finalis:ſed prima materia & primũ mouens ſunt Naturalis,& a Naturali habent demonſtrari.p quo uide etiam primo.Phy.com.ultimo.contra Auic.& 2.Phy com.22.&.26.& in.8.Phy com.3.

Cauſa agens & mouens differunt a cauſa formali.quia pręcedit cauſatum,ſed formalis & materialis ſunt ſimul.12. Meta.te.com.16.

Cauſæ aut ſunt conuenientes in ſpecie & differunt numero,aut conueniunt in genere & differunt ſpecie:aut cõuenientes in genere dicto ſecundum ꝓportionem,& diuerſæ in uero genere ſicut cauſæ ſubſtantiarũ differunt a cauſis quantitatis & qualitatis.12.Meta.com.27.

Cauſæ rerum genere differentium,genere differunt,& cauſæ rerum differentium ſpecie differunt ſpecie,& cauſæ rerum differentium numero differunt numero.12.Metaph. tex.com.28.

Cauſæ in ſubſtantia æterna inueniuntur ſecundum ſimilitudinem cum cauſis inuentis in ſubſtantia generabili & corruptibili.12.Meta.com.29.

Cauſa ſequitur cauſatũ quando cauſa eſt modo formę uel modo finis,ſed non quando eſt cauſa modo agentis,qa poteſt inueniri cauſa agens ſine ſuo cauſato.ex lib.De ſtr. diſputa.3.in ſolutione.10 dubii. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Cauſatũ quodlibet eſt poſſibile eſſe,uera eſt de cauſato cõpoſito, nõ in cauſato æternali.Impoſſibile enim eſt inuenire compoſitũ æternale & ideo quodlibet poſſibile eſt nouum ex libro Deſtr.diſp 3.in ſol.19.dub. ubi expreſſe tenet Commenta. æternũ aliquid eſſe cauſatũ ſicut uides.

Cauſæ nomen dicitur æquiuoce de quatuor cauſis.ex diſpu.4.in ſolutione.2.dubii.

Cauſa prima non demonſtratur per uiam cauſæ & cauſati,ut Algazel & Auicen conantur probare.ex diſputatione.4 in ſolutione.2.dubii.

Cauſarum infinitas apud Philoſophos quodammodo eſt neceſſaria,& quodãmodo eſt impoſſibilis.ibidem. & in ſolutione.4.dubii.

Cauſæ natura & cauſati impoſſe eſt ꝙ ſit una & eadẽ,niſi in particularibus cauſis.diſpu.7.in ſol ultimi dubii.

Cauſarum duæ cognitæ fuerunt ab antiquis, materialis & efficiens,ſed efficiens in primis rebus: cauſa aũt formalis & finalis nõ fuit cognita uſq; ad tempora Socratis, ut dicit Ariſt.ex cõmento ſuper primo de Partibus animaliũ uide in.2.Phy.com.9.auctoritate Alexan. Eſt etiam ſententia Ariſto.in erroribus primi Meta.tex.com 5.&.1.de Partibus.cap.1.ſecũdum tranſlationem Theodori, & eſt in fine.cap.ubi dicit ꝙ cauſa quãobrẽ antiquiores illi auctores non ad hunc uenerunt modũ,quod quid res eſſet atq; ſubſtantiæ diffinitionem ipſam explicare haudquaq̃ ſolebant:Socratis uero temporibus uſus quidem diffiniẽdi increuit,ſed indagatio rerum naturalium deſiit. Nam omne philoſophandi ſtudium ad utilem uirtutem ciuilemq; uſum tranſlatum eſt.

Cauſa quæ primo mouet,cui ratio ineſt,ꝙ forma ſemper melior eſt & magis diuina q̃ materia in.2.de Generatione animaliũ in principio.idem 3.de Anima tex com.19.

Cauſa mouẽs & materia ſunt priores tempore ipſa forma & fine,ſed forma & finis ſunt priores diffinitione. Com. in.2.de Genera.animalium,cap.1.in.7.pagina.uide etiam in.2. de Genera.& corrup.com.7.

Cauſa eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud. Vulgata eſt ꝓpoſitio,& uidetur colligi poſſe ex.7.Meta.tex com 2.Omnes cauſæ ſunt principia,non tamẽ omnia principia ſunt cauſæ,nam priuatio eſt principium generationis naturaliũ, ſed cauſa minime.Sed eſt propoſitio quæ non habet ueritatem uniuerſaliter,quia fallit in genere cauſæ materialis nam prima materia eſt cauſa,& ad eius eſſe non ſequitur aliud in hoc ſenſu,ꝙ ſit cauſa eſſendi alterius, quia ſi eſt cauſa eſſendi,aut eſt reſpectu formæ,aut reſpectu compoſiti,nõ reſpectu formæ,quia dicit Auic.in.5 ſuæ Meta.materia eſt materia formæ,ſed non eſt cauſa formę,quia forma eſt natura ſimplex,non habens materiam ex qua cõponatur:tunc enim eſſet proceſſus in infinitum. Sicut bene deducit Ariſt.in.7.Meta.tex.com 26.& infra & tex.cõ. 91.Forma eſt cauſa materiæ,ſed nõ hæc cauſa finis.Vnde iſta fuit opinio antiquorum ponẽtium omnia eſſe a caſu & nihil eſſe propter finem:quia aſſerebant formas ſequi materiã ex neceſſitate.ſicut notat Commen. in.2.Phy.in com.77.Hæc etiam eſt cauſa compoſiti quo ad eſſe,quia ens & unũ cum multipliciter dicantur.quod proprie eſt, actus eſt.2.de Anima,tex.com.7 ubi Themiſt. & Alexan. notant ꝙ a forma res habent & eſſe & unum eſſe. Et ita notat Com in com.Amplius Them.2.de Anima in principio dicit iſtam eſſe differentiam inter materiam & formam,quia a materia res habent ut fiant, a forma ut ſint. Amplius Cõmen.7.Meta com.37 expreſſe dicit ꝙ materia cum fuerit,non erit res cõpoſita ex materia & forma, ſed forma exiſtẽte res erit.Et ideo ſi intelligatur materiã eſſe cauſam ad cuius eſſe ſequitur aliud,ita ꝙ ipſa ſit cauſa eſſendi uel formæ,uel formato,eſt ꝓpoſitio falſa, quia omne eſſe eſt a forma.ut dicit Boethius in libro de Vnitate & uno.Quod etiã Peripatetici.deſcribentes dixerunt, Eſſe,eſt exiſtentia formæ in materia.Si aũt intelligatur arguendo a poſteriori & a ſigno,ſic bene ualet: Si materia eſt.igitur forma eſt,quia materia dicitur relatiue ad formam.2.Phy 26.Et in hoc ſenſu intelligitur dictum Aue. 1.Phyſi.com.70.ubi dicit ꝙ in quo eſt materia ſunt oẽs cauſæ,quia non poteſt eſſe materia ſine forma.2.Phy cõ 12.& forma nõ eſt in materia niſi agens ſit præſens.ut dicit Com.in.1.Phy.com.81.Et omne agens agit propter finem ex.2.Phyſi.& illo modo per uiam illationis materia infert oẽs cauſas,ſed illud non eſt per uiam cauſæ, ſed per uiam ſigni.Licet igitur materia ſit cauſa cõpoſiti, qa partes ſubſtantiæ ſunt ſubſtantiæ,tamẽ eſſe cõpoſiti eſt a ſola forma,& unitas poſitiua euiſdem.Et iſta eſt uia omnium ſapientum Peripateticorum,licet multi Latinorum oppoſitũ teneant,ut formalizantes & ſequaces eorũ. Vnde Com.2 de Anima,com.8.expreſſe dicit ꝙ indiuiduũ non eſt hoc niſi per ſuam formam, non per ſuam materiam,materia enim nullum habet eſſe in actu in rebus naturalibus ſecundum quod eſt materia, & eſſe in actu non eſt niſi formæ. Et ita patet ꝙ eſſe actualis exiſtẽtiæ.eſt effectus formalis formæ tantũ & non materiæ,quia nihil dat quod non habet,ſed materia nullum eſſe actualis exiſten

tię habet ex ſe,ut patet per Commen.in præſenti loco,& etiam.5.Phy.com 8.Cum eſſe primæ materiæ non admiſcetur actus omnino. Dixit aũt Commentator materiam ſecundum ꝙ eſt materia,nullum habere eſſe in actu in rebus Naturalibus,ad ſpecificandum ipſam ut eſt ſubiectũ: quia differentia eſt inter materiam & ſubiectum apud Peripateticos,ut alias declaraui tibi.

Cauſa rei eſt dignior cauſato.2.Phyſi.com.4 uide in Theorematibus quomodo ſit intelligenda propoſitio.

Cæcus de coloribus diſputãs, de nominibus rationem habebit,nihil tamen intelliget.2.Phyſic.te.com.6.idem primo Poſteriorum.

Cæci & ſurdi a natiuitate ſunt perfectiores ſecũdm uirtutes interiores,quia uirtutes interiores ſunt pfectiores ex quiete uirtutum exteriorum.Et ſignum eſt ꝙ in profunde cogitantibus uirtutes ſenſibiles contrahuntur interius, adeo ꝙ couſequitur ſomnus magnus . ex commento libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Cæcus & non uidens quando non uidet differunt,quia cæcus non habet potentiam uidendi,& clauſi oculi habent potentiam uidendi.9 Metaph.com.5.& elicitur ex textu iſta differentia ex hoc dicto:Si igitur cæcum eſt quod nõ habet uiſum in tempore in quo debet habere uiſum,idẽ erunt cæci & ſurdi in eadem die.

Cedens quodlibet aut non cedens diuiſibile eſt.3.Cœli,te. com.11,& hoc patet ex diffinitionibus eorum ut dicit ibi Commentator in commento.

Cœlũ habere locum latet.4.Phy.cõ.32 & ibi uide cauſam

Cœlum eſſe in loco per accidens duplicatur omnib⁹ expoſitoribus,auctoritate Themi.4.Phy.43.

Cœlum eſt fixum ſecũdum totum & iſto mõ eſt quieſcẽs, & quies eius eſt propter quietem centri.4 Phy.cõ.45.

Cœlum mutat locum ſcdm totum quantum ad formã,nõ ſecundum materiam,ſupra.&.6.Phy.cõ.85.

Cœlum & anima ſunt in loco per accidens 4.Phy.cõ.84.

Cœlum non habet qualitatem tangibilem.4.Phy.com.58. idem primo Cœli,te . com.20.& infra & in primo & ſecundo cap.de Subſtantia orbis.

Cœli potentia finita eſt ſecundum Ariſto.ut elicitur ex.2. de Cœlo & mundo.Com.8.Phy.com.79.

Cœli ſubſtantia præter conſiſtentias quæ ſunt hic , eſt quædam natura prior & diuinior.1.Cœli:te.cõ.13.

Cœlum nõ eſt corruptibile neq; conſumptibile p ſenſum & eſt propoſitio de illis de quibus dicit Albumaſar,q̃ nõ ducunt ad primæ certitudinis ordinem ſed tamen nullus ſenſus contradicit eis neq; ratio.1.Cœli.com.15.

Cœlum eſt ſegregatum a corporibus quæ ſunt hic , tanto honorabiliorem habens naturã quanto magis elongatũ eſt ab his,quæ ſunt hic.primo Cœli te.com.16.

Cœlum aliqui opinati ſunt eſſe primam cauſam,& iſti dixerunt ſimpliciter.i.omnibus modis ꝙ ſit ingenerabile. Aliqui uero opinati ſunt ipſum eſſe creatũ a prima cauſa, & iſti dixerunt ꝙ non ſit generabile ab aliquo.i.tanquam ex ſubiecto,& iſtum modum generationis qui ſit per alterationem paſſiuam,uult Ariſt.remouere a corpore cœleſti.Commenta.in primo Cœli,cõ.2.Ex quo patet contra Grego.Ariminen.& contra Ioannem de Baccone,qui tenent.in.2.Sententiarum ſecundũ mentem Ariſt.& Auerr. æterna non habere cauſam efficientem.Vide aperte in libro Deſtruct.diſputa.3.in ſolutione.18.dubit. uerſus finẽ ubi expreſſe dicit ꝙ in hoc genere entium illud quod dat finem entibus,dat etiam formã.& illud quod dat formam eſt agẽs.ergo illud quod dat finẽ huic eſſe eſt agẽs. Apparet igitur ꝙ primum principium eſt omnium iſtorum principium ſcilicet agens,& forma,& finis.Conſimile habet in.2.ca.libri de Subſtantia orbis.

Cœlum habet alterationẽ quæ nõ eſt paſſiua, quia alteratio,quæ eſt illuminatio,non eſt impoſsibilis in eo. primo Cœli com.20. idem in.2.cap.de Subſtantia orbis.

Cœlum ex primo naturæ cõſilio eſt ingñabile & incorruptibile,ex ſecundo uero cõſilio natura nõ fecit et contrarium.primo Cœli com.20.& elicitur ex textu.

Cœlum non eſt cõpoſitum ex materia & forma ſicut quatuor corpora ſimplicia.ſupra.idem.2.ca.de Subſtantia orbis.&.8.Meta.com.12.&.12.Meta.com.10.

Cœlum non eſt graue neq; leue.primo Cœli te cõ.17.& infra Quod non eſt intelligendum ut ſimplex priuatio, ſicut cum dicitur ꝙ lapis nõ eſt cæcus neq; uidẽs,ſed affirmationis uim ſermo obtinet. Cõmẽ.in Paraphraſi ſuper primo Cœli,in ſumma.5.& primo Cœli,com.17.

Cœlum ſimplex eſt & non compoſitum ex materia & forma,ſed ueluti ad formas abſtractas materia in actu , magisq; ſimile materiæ quam formæ,licet neutri horũ ſimilitudinem obtineat . Adumbrat enim materiam,tum quia ſenſibile,tum quia potentiam habet ad ubi, tum quia eſt corpus.Aſsimilatur aũt formæ quia exiſtentiam poſsidet actu,eiuſdemq; ſubſtantia nõ in potentia eſt.Auer.ſententia in Paraphraſi primi de Cœlo & mundo,in ſumma .5. iuxta principium iſta fuit antiqua Peripateticorum ſententia,& Themiſtius in.3.Phyſi.qui fuit abbreuiator Alexandri,ponit eam in expoſitione.3.tex.ubi Philoſophus ponit diuiſionem entis per actum tantum,& per actũ permixtum potentiæ (ut habet litera antiqua) & inquit : Ex entibus habentur quædã tantũ actu qualia ſunt prima illa ſummaq; motus & materię prorſus immunia,quę nec alterari nec fieri poſſunt magis diuerſa quam ſunt,ſed ſemper eodem modo & ſui paria & ſui ſimilia inueniuntur, generis plane ſui naturæq; tenaciſsima.Quædã cum actu potentiam iunctam habuerunt,qualia ſunt ea quæ ex materia exiſtunt & forma:actu ſunt,quia formam intra ſe tenent:poteſtate,quia poſſunt aliam formam per reciprocationem & ſucceſsionem induere. Sed æthereum corpus ui ſuæ naturæ ſolo actu eſt,quia neq; de forma & ſpecie ſua mutari,particeps tñ quodãmodo eſt potentiæ,quatenus i loco mouetur,quia ubiq; ſimul totũ eſſe nõ poſsit. Et hãc etiam ſniam uerbotenus imitatur Simpli.ibidẽ.Ex his uerbis ſoluitur Achilles Diui Thomæ in primo Cœli in lectione.6.in expõne te.20.Inquit enim ꝙ cum cœlum ſit quodã actu ens,alioquin non ageret in hæc inferiora:oẽ aũt quod eſt actu ens,uel eſt actus,uel eſt habens actum.Non põt aũt dici ꝙ corpus cœleſte ſit actus,quia ſic eſſet forma ſubſiſtens,& eſſet aliquod intelllm in actu; non aũt ſenſu apphẽſum,& ideo oportet in corpore cœleſti ponere aliquod ſubiectũ ſuæ actualitati. Dicimus ꝑ Auerrois opione,quã ſine dubio credimus fuiſſe ex mẽte Ariſt.ꝙ in hac rõne uidetur duplex eſſe peccatum,primo quidem ex æquiuocatione cœli,tum etiam quia argumẽtum eſt ab inſufficienti, unde cœlũ quandoq; ſumitur ut eſt quoddã aĩal motũ ex ſe,& illo modo dicitur eſſe cõpoſitũ,ex duabus naturis uidelicet natura mouente & natura mota.Et iſto mõ ſumpſit Com.cœlũ in primo libro de Subſtãtia orbis,& ſic dicitur eſſe in actu,& dicitur agere in hæc inferiora. Nam ſcdm Philoſophos cœlum nõ agit niſi lumine & motu,et i huiuſmodi diſpoſitionib' eſt cõſtitutũ per ipſam intelligentiã,qa primitus intelligitur ſibi aduenire ſcdm naturæ ordinẽ,q̃ dimenſiones aut alia accñtia. Alio modo ſumitur cœlũ circumſcripta intelligẽtia,& tunc ſi quæras utrum ſit ens aliquod actu rñdeo ꝙ eſt quoddã ens ſimplex,& eſt materia,q̃ materia eſt materia in actu,ꝓ quãto ſubã eius nõ eſt in potẽtia ad trãſmutationẽ ſubalem,ſicut eſt prima materia.Dicit enim Cõ. in ultimo cap. libri de Subſtantia orbis,ꝙ materia hẽt gradus,ſicut & potentia etiã habet gradus.Tñ cœlũ circũſcripta intelligẽtia nõ eſt ens in actu,qd agere poſsit aut alterare ipſa inferiora niſi potentia remota:qa circũſcripta intelligentia ꝑ rõnẽ.nõ intelligitur remanere cũ diſpõnibus ex quibus ꝓuenit alteratio ab eo in hoc mũdo inferiori: motus.n.tunc ſibi nõ ineſſet,qui eſt tanq̃ uita oium nã cõſiſtentiũ.Cœlũ igitur ꝓ orbe,nõ eſt ſubã cõpoſita ex mã & forma,quia eſſet corruptibile,nec eſt forma,qa formę nõ eſt moueri,ſed mouere potius.unde ipſe.9.Primæ philo. cõ.27.dicit,Nihil ꝓhibet ut cœlũ ſit mã,ſed ꝓhibet ut ſit forma;nec etiã eſt materia in potẽtia,q̃ uidelicet eſt in potẽtia ad gñationẽ & corruptionẽ,quia hoc cõpetit primę

Digreſſio qualiter materia cœli ſit in actu.

materiæ

materiæ quæ in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, hoc enim eſt ſibi proprium, & inſeparabile, ut teſtatur Com. 1. Cœli. cō. 20. ſed eſt materia in actu, in qua ſolum fundatur potentia ad ubi tm̄. Vnde recte dicit Com. ꝙ orbis eſt ad ſimilitudinem formę quodāmodo, & quodāmodo eſt ad ſimilitudinem materię, & ex conſequenti quodāmodo eſt, in actu, & quodammodo in potentia, ut patet ex uerbis eius in præfata auctoritate, & tu applica. Et ex hoc patet ſolō contradictionis in com. 95. & in Paraphraſi, quia ibi dicit ꝙ cœlū pro orbe eſt natura neutra & non exiſtens per ſe in actu, ſed eſt materia formæ corporis cœleſtis. In Paraphraſi autē dicit: Quod habet exiſtentiam in actu patet quia eſt in actu, non quanto ſua ſubſtantia non eſt in potentia ad generationē ſicut prima materia, quia tn̄ eſt altiori gradu, ſed non eſt in actu ſecundo niſi per intelligentiam, ut ipſemet ſeipſum ibi declarat. Et ex hoc patet etiam ſolutio ad argumentū Ioan. Grāmatici qui etiam credidit in hoc demonſtraſſe. Inquit enim ꝙ ſi cœlū non habet talem materiam ſicut iſta corpora, ſed ipſum eſt compoſitum ex materia alterius rationis, aut ſi ipſum eſt materia alterius rationis a materia iſtorū inferiorum, tunc talis materia adhuc eſſet cōpoſita, quia haberet aliquod cōmune in quo cōueniret cū prima materia & aliquod per quod differret ab ea. Diuus autē Thomas uolens ſoluere hoc argumētū in præallegato loco, dicit quod iſta differentia inter materiam generabiliū, & inter materiam cœleſtiū corporū, nō eſt per aliquam compoſitionem, ſed ſolum per habitudines ad diuerſas formas Sed re uera iſta ſolutio non uidetur ſatisfacere, quia ſubſtantia materiæ primæ, & ſubſtantia materia cœli natura præcedunt ſuas habitudines, & in illo priori ſunt adhuc duæ naturæ diſtinctæ, conceſſum eſt enim ſubſtantiā præcedere omne accidens, natura, tempore, & diffinitione. ex 7. Meta. tex. com 4. Amplius Ariſto. 1. Ethi. ca. 7. inquit, Quod per ſe eſt, atq; ſubſtantia eſt, prius natura quam id quod aliquid eſt: nam id tanquā adiacēs quoddā, & accidens ſubſtantiæ uidetur eſſe. Et ideo aliter reſpondeo, ꝙ nō eſt uniuerſaliter uerū, ꝙ quicquid diſtinguitur ab alio, per formam diſtinguatur: ſed bene hoc eſt in cōpoſitus, fallit autē in ſimplicibus: ſimplicia enim ſeipſis diſtinguūtur. Vnde materia prima & orbis, circūſcripsis omnibus habitudinibus ad ſuas formas, adhuc diſtincta ſunt. Amplius autem ſcire debes non omnē differētiam eſſe ſecundum ſpeciem: illa enim bene a forma proficiſcitur, ſed eſt etiam differētia ſecundū magis, & minus. Et ſi dico ꝙ materia analogum quoddam eſt, in quo analogantur plures modi materierū, & in ſupremo gradu materiæ corporalis, in extremo intenſiori, & perfectiori eſt orbis, qui dicit materia in actu, in extremo autē inferiori, & imperfectiori eſt prima materia, & in medio ſunt gradus etiā. Vnde Auer. in. 2. ca de Subſtātia orbis, inquit: Neceſſe eſt ut corpus cœleſte ſit materia animaliū cœleſtiū, quæ mouētur circulariter ex ſe, & ut ſit perfectius cæteris modis materiæ, & reddit cauſam dicens: Non enim eſt in eo de potentiis niſi potentia ad ubi tantum, & hoc conſonat cum his quæ dixit in ultimo capitulo, ꝙ materia habet gradus, & potentia ſimiliter. Vnde etiam Alexāder in libro naturalium quæſtionum plerunq; dicit ꝙ non omne quod ab alio diuerſum eſt, per differentiam dicitur eſſe diuerſum. Et ſic patet ſolutio ſecundum Peripateticos.

Cœlum eſt ligamentum inter generabilia, & corruptibilia & entia incorporea. 1. Cœli, com. 22. idem. 8. Phyſi. com. 25. & in principio libri Meteororum.

Cœlum impoſſibile eſt ut ſit ſemper mobile per ſe niſi per principiū extrinſecum non corporeū, neq; ut ſit uirtus in corpore. 1. Cœli, com. 22. idem. 3 ca. de Subſtantia orbis

Cœlū nō eſt contrariū elemētis, quia tūc corrūperet ipſa: ſed apparet cōtrarium, qa cōſeruat ipſa, & cōtinet ipſa, & uniuerſaliter eſt in eis quaſi forma. 1. Cœli, com. 24.

Cœlum ſi eſſet contrarium elementis, ſtatim totus mūdus corrumperetur. 1. Cœli. com. 26. idem Ariſto. 1. Mete.

Cœlum non mutat locum ſecundū ſe totū numero, ſed ſecundum formā. Cœli, com. 31. idem. 4. Phy com. 43. & 45. & 6. Phy. com: 85. & 8. Phy. com. 76.

Cœlum in lingua Græcorum dicitur tribus modis, aut de toto mūdo, aut de toto corpore rotundo, aut de orbe ſupremo. 1. Cœli, com. 55. idem tex com. 76. & 96.

Cœlum eſt ſenſibile per materiam, & intelligibile per formam. ſupra. com 92.

Cœlū dicit formā, hoc cœlū uero materiā. ſupra. & cō. 95

Cœlum eſt compoſitum ex materia, ſicut & alia corpora ſupra. tex. com. 95. Vbi aduerte, ut notat Alexan. Simpli. & Auer. ꝙ ſumitur cœlum pro toto mundo.

Cœlū quod eſt corpus neutrū, nō eſt cōpoſitū ex materia ſicut reliqua, & eſt quaſi forma reſpectu mūdi, & quatuor elementa ſunt quaſi materia. 1. Cœli. com. 95. & 24.

Cœlum eſt natura neutra nō exiſtens per ſe in actu, ſed eſt materia formæ corporis cœleſtis, quæ eſt in actu. ſupra. com. 95. uide in Concordantiis.

Cœlum cum ſit materia non compoſita, non habet formā ita ut ſit intellecta, ſed eſt una numero indiuiduata per ſe & eſt intellecta per reſpectum ad aliud, ut eſt materia cōmunis. ſupra. com. 95.

Cœlum & eum qui ſurſum eſt locū antiqui aliis attribuunt ueluti exiſtens ſolum immortale. 2. Cœli, te. com. 2. idem 2. Cœli, tex. com. 22. 96. & 100.

Cœlum ingenerabile eſt, & incorruptibile, adhuc & impaſſibile omnis mortalis difficultatis eſt. 2. Cœli, te. cō 3.

Cœlum non habet motum naturalem alium a motu uoluntario. ſupra. com. 3.

Cœlū nō eſt graue neq; leue, ſed ſiqs diceret ipſum eſſe leue, melius diceret. q̄ qui dicit ipſum eē graue. ſupra, cō. 4.

Cœli motus non eſt ab anima cogēte manere ſempiternū 2. Cœli, cō. 6. Iſte locus fuit cauſa erroris Ioan. Gram. qui uidens Ariſto. contradicere huic, tenuit Ariſt. tenuiſſe cœlum nō eſſe animatum, ut teſtatur Simpli. in. 1. Cœli. Sed nō animaduertit ꝙ antiqui ponebant cœlum habere cōtrarium, & de ſe eſſe ad corruptibile, ſed anima erat cauſa ſuæ permanentiæ: & ad hunc ſenſum Ariſt. negat cœlum eſſe ab anima cogente ipſum manere ſempiternū. & hoc etiam habetur ex textu: quia tunc illa anima nō eſſet beata, quia eſſet cum labore, & triſtitia. unde Com. in com. 6. inquit: Et hæc cōtradictio eſt cōtra eos q ponūt hoc corpus habere cōtrariū motui animæ, ſed quod Ariſt. tenuerit corpora cœleſtia animata anima intellectuali, quæ nō mouet cū labore & pœna, demonſtratum eſt in 8. Phyſi. & 2. Cœli. Eſt & auctoritas expreſſa Phi in tex. com. 80.

Cœlū & ſi nequaquā incipiat moueri, ſi tamē incepiſſet, neceſſario haberetur principiū unde incepiſſet. 2. Cœli tex. cō. 13. uide in Concordantiis propter manifeſtā cōtradictionem ex tex. 76. 8. Phy & ex tex. cō. 100. 1. de cœlo.

Cœlum cum corpus finitū ſit, neceſſario potentiam finitā habet, quapropter Alexāder dicit ipſum ex ſe, corruptibile uero eſſe ꝓpter infinitam potētiam mouentē ipſum: & Auicē. ſecutus eſt eum in hoc. Cōme in Paraphraſi. 1. de Cœlo. in ultimo cap. idē 8. Phyſi. com. 79. & in. 12. Met. cō. 41. & 2. Cœli, cō. 71. & in. 3. ca. de Subſtantia orbis.

Cœli motus & ſi circularis ſit, poteſt tamen excogitari in eo principium & finis ex parte motoris. Com. in Paraphraſi ſecūdi de Cœlo, ſumma ſecunda. quæſito primo.

Cœli motus primaria intētione ſit ſuper orizōta ſuperius .i. ſuper terram habitabilem: & ſecundaria intentione ſit ſuper orizontem occidentis, ut iterum redeat. Cōmentator ubi ſupra. & 2. Cœli. com. 14. 15.

Cœli dextrum & ſiniſtrum, & aliæ differentiæ, reperiuntur in cœlo in ordine ad intentionem uirtutis motricis cœli, Auer. pulchre & lucidiſſime. ubi ſupra.

Cœlum habere dextrum & ſiniſtrum, coſimili modo eſt intelligendum ſicut dictum Phi in. 8. de Phyſico auditu, ubi fuit dictum ꝙ mouēs orbem eſt in maximo circulo, præter hoc, quia ibi oſtendit circulum in quo apparet potentia motoris. In ſecundo uero cœli determinauit locū circuli in quo apparet potentia mouendi. Idē in. 2. Cœl. cō. 25. & in Paraphraſi ubi ſupra. uide in Concordantiis.

Cœli accidentia magis ſunt remota a cognitione noſtra quã ipſa corpora cœleſtia ſint remota a nobis ſecundum ſitum. 2. Cœli, tex. com. 17.

Cœlum eſt quoddam corpus diuinum. ibidem.

Cœlum habet melius, & maius bonũ ea 2. Cœli, tex. com. 34. & ibidem com. 15. Vbi infert ꝙ propter hoc non ſequitur ut ſit compoſitum ex uirtutibus contrariis, ſtellæ enim ſunt nobiliores partes cœli.

Cœlum non recipit motum rectum, neq; naturaliter, neq; uiolenter: nam ſi reciperet eum uiolenter, reciperet eum naturaliter. 2. Cœli, com 46. uide pro hoc. 1. Cœli, cõ. 14.

Cœlum non recipit diuiſionem, quia ſi reciperet diuiſionem reciperet etiam corruptionem. ſupra. cõmen 46. & te. cõmen. 47. Hic tollitur ꝙ diuiſio atteſtatur corruptioni, & eſt uia ad corruptionem.

Cœlum primũ quod mouetur motu diurno, acquirit ſuã nobilitatem una actione, quia eſt nobilius eorũ quæ mouentur. 2. Cœli, com. 62.

Cœlum totum eſt ſicut unũ animal, ſed non eſt unum animal quaſi ligatum multis ligamentis, ſicut animal diſſimilium partium: ſed eſt ligatũ prima potẽtia ſpirituali diffuſa in ſuo toto, quæ non diuiditur in aliis orbibus niſi quia primo diuiditur in primo orbe: ſicut potẽtia mouẽs animal non diuiditur in aliis membris, niſi quia primo diuiditur in corde. & ſic intelligitur ꝙ primus orbis mouet alios orbes. ſ. ſicut dicitur ꝙ nobilius mouet totũ. 2. Cœli, co. 71. idem. 12. Met. com. 44. & 2. Cœli, com. 42.

Cœlum inquantum mouetur per ſe, & inquantum eſt animal, neceſſe eſt ut habeat figuram. 3. Cœli, com. 45.

Cœlũ quare melius eſt, ut moueatur quã quieſcat, & quare circulariter magis quã recte, eſt quæſtio propria primæ Philoſ. 1. de Anima cõ. 51. uide in Concordantiis.

Cœlum nunquam inuenitur diaphanum in potentia, quia natura cœleſtis ſemper inuenitur illuminata. 2. de Anima tex. com. 69. & com. 71.

Quod intelligentia nõ ſit forma formaliter dãs eſſe cœlo, verbis Auer.

Cœlum non recipit primo dimenſiones ante formã, quia tunc forma eius diuideretur ad eius diuiſionem 1. cap de Subſtãtia orbis. & 2. Cœli, commen. 3. Ex hoc aliqui accipiunt intelligẽtiam eſſe formã formaliter dãtem eſſe orbi, quia ſi ſolũ aſſiſteret orbi, iſta conſequẽtia nullius eſſet roboris: quia forma aſſiſtens dato ꝙ uniatur orbi quanto, nõ propter hoc ſequitur ꝙ diuideretur ad orbis diuiſionẽ, ſicut patet de nauta & naui. Dicimus nos ꝙ opinio Auer. eſt ibi, ꝙ aliter eſt unio, & compoſitio in iſtis generabilibus, aliter in æternis. In iſtis enim forma unitur mediantibus dimẽſionibus interminatis, & ideo iſtæ ſunt extenſæ ad extenſionem ſubiecti, unde quæcunq; forma ſic unitur eſt diuiſibilis, & materialis. Et ex hoc ſequitur ꝙ ſi intelligẽtia unitur mediante dimenſione interminata, ſequeretur ꝙ eſſet de ordine formarũ materialium. Ad obſeruandã igitur, & ſaluandam diuerſitatẽ inter formas abſtractas & materiales, & dixerunt ꝙ ibi nõ ſunt dimenſiones interminatæ præparãtes materiam ad receptionẽ formæ, ſed ſolum ſunt dimẽſiones terminatæ inſequẽtes formam, ad hoc ꝙ ſubiectum eius conſtituatur in diſpoſitionibus neceſſarus. Sic enim intelligentia conſtituit ſuũ ſubiectum in eſſe, pro quanto dat ſibi motum, & appetitum. Fit unum enim appetens, & intelligens, & motũ in loco non per formalẽ inhærentiam, quia intellectus nullius corporis eſt actus. Vnde cõſequentia illa ſequitur ex hoc ꝙ immediate quod ponitur aliqua forma uniri mediãte dimenſione interminata, quæ eſt in potentia, ſequitur talem formam eſſe educibilem de potentia materiæ quæ eſt potentia multa: dicit enim Cõmenta. ibidem ꝙ quia prima materia non fuit multa in potentia, ideo oportuit ꝙ dimenſio interminata cõcomitetur eã neceſſario, alioquin nõ haberet plures formas in actu in eodẽ tempore. Et ꝙ iſta ſit uia eius patet ex uerbis eius, quæ parũ infra in hũc modũ ſubſequũtur, Et quia manifeſtũ eſt ſenſui ꝙ corpora cœleſtia recipiunt dimenſiones terminatas ſecundum ſuas formas, neq; poſſunt recipere formas mediãtibus dimẽſionibus interminatis, ſicut eſt diſpoſitio de formis generabilibus, & corruptibilibus, neceſſe eſt ea recipere dimenſiones tali modo, ꝙ ex quo nõ cõtingat formas eſſe generabiles, & corruptibiles, ꝙ eſt quia materia eorũ recipit dimẽſiones prima receptione, mediantibus illis formis ſuis, & non recipit formas mediantibus dimenſionibus, quæ ſunt in prima materia cum forma iſtius materiæ ſed dimẽſiones quæ ſunt in materia cœleſti ſunt ꝓprium propriorum eius. Et ad inſtantiam de nauta, & naui negatur nautam uniri naui mediantibus dimenſionibus interminatis, immo nauis habet dimenſiones terminatas, homo etiam nõ eſt forma ſimplex ſicut eſt intelligentia, ſed eſt compoſitum ex materia, & forma.

Cœli & ſtellarum ſubſtantia eſt eadem, & in hoc cõueniũt omnes antiqui, ut dicit Ariſto. in libro Cœli, & mundi. 2. cap. de Subſtantia orbis. & 2. Cœli, tex. com. 41.

Cœlum non fuit dictum habere animam niſi propter appetitum exiſtentem in eo, & motum localẽ. 1. cap. de Subſtantia orbis. & 8 Meta. cõ. 12. & 12 Meta. com 36.

Cœlũ dicitur eſſe motũ per principiũ ſeparatũ quod eſt in eo, nõ per principiũ quod eſt pars in eo 1. cap. de Subſtãtia orbis. Et illo modo etiam dicitur uiuũ, & intelligens.

Cœlũ nõ aſſimilatur materiæ, niſi in hoc tñ, qa eſt materia fixa ad recipiẽdũ formã, & ideo dignius dicitur ſubiectũ quã materia. Materia enim quæ eſt hic dicitur materia, qa eſt in potentia formã in ea figi, & dicitur ſubiectũ. qa eſt fixa formæ, & eſt pars cõpoſiti ex materia, & forma. Aue. in. 2 ca de Subſtãtia orbis. Pro quo animaduerte ꝙ apud Peripateticos, ut notat Alex. in princi. lib. Meteo. & luciſdiſſimus Themiſ. in. 2. Phy. in Digreſſione de priuatione & potentia materiæ, ꝙ licet hæc nomina materia, & ſubiectũ ſint de numero eorũ quæ dicuntur ad aliud: qa materia alicuius eſt materia, & ſubiectũ alicuius eſt ſubiectũ: in hoc tamen eſt differẽtia, qa nomẽ materiæ eſt cũ priuatione, & reſpicit futura. Vnde lignũ, aut æs ex quo ſtatua fieri poteſt, antequã recipiat figurã ſtatuæ recte materia dicitur, ſed quãprimũ forma illa introducta eſt, nõ materia dicitur, ſed ſubiectũ. unde nomẽ ſubiecti nõ importat priuationem, & reſpicit pñtia. & hoc eſt quod dixit Boethi⁹
„ Materia qualitatibus ſenſibilibus informata non amplius
„ materia remanet, ſed ex materia tranſit in ſubiectũ. Quia
„ igitur orbis ſemper ab æterno ſubiect⁹ eſt ſuæ formæ, nõ
enim eſt ibi potẽtia abiiciẽs actũ, neq; per cõſequẽs priuatio, ſicut eſt in materia iſtorũ inferiorũ, ubi materia qñq; habet formã in potẽtia, & qñq; in actu: & qñ habet eã in potẽtia dicitur materia, & qñ habet eã in actu dicitur ſubiectũ, ſed hoc in cœleſtibus nõ eſt, ut materia tranſeat de potẽtia ad actũ: & ideo nõ eſt ibi materia quæ tranſeat in ſubiectũ, ſed ſemper ſubiectũ eſt, & ſubiectũ uere, & ꝓprie dicitur. Ita etiã ſcribit Com 8. Meta. cõ. 12. loquitur enim ut faciunt ueri Peripatetici, qui utuntur uerbis in propria ſignificatione, & nõ utũtur trãſumptionibus, neq; metaphoricis, ut docuit Magiſter in. 2. Poſte. analyticorum.

Cœli motus nõ habet cõtinuitatem motus a forma a qua mouetur, ſed illud quod largitur ei cõtinuitatẽ eſt aliquod appetibile quia continuatio non prouenit niſi a motore nõ moto. 4 cap de Subſtantia orbis. Sic intelliges dictum eius in. 12. Meta. cõ. 41. ſicut declaraui in Theorematibus.

Cœli motus ſi deſtrueretur, cœlum etiam deſtrueretur cœlum enim eſt propter motum ſuum: & ſi motus cœli deſtrueretur, motus entium inferiorum deſtrueretur. 4. cap. de Subſtantia orbis. uide in Concordantiis.

Cœlum habet naturam ꝓpriam exiſtẽtem, aliam a natura generabilium, & corruptibilium, cum cœlum ſemper eſt in præſenti, præterito, & futuro, & omnia generabilia, & corruptibilia ſunt tranſmutabilia. 1. Met. com. 22. uide. 2. Phy. cõ. 3. & 1. Cœli. cõ. 1. qño Natura æquiuoce, ſeu ſecundum prius, & poſterius dicitur de cœlo, & aliis.

Cœlũ non habet materiam generabilẽ, & corruptibilẽ, ſed localẽ tantũ. 8. Met. tex cõ. 4. & 12. & 12. Met. tex cõ. 20. & in libro de Subſtantia orbis fere per totum.

Cœleſtes ſubſtantiæ nõ ſunt compoſitæ ex materia, & forma, ſed ſunt ex corpore, & forma animata intelligibili, nõ

ita

ita ꝙ anima ſit res animata, neq; ita ꝙ illic ſit aliqd quod animetur per animam, aut quod uiuat per uitam, (Omne enim quod uiuit per uitã eſt generabile, & corruptibile) ſed ſunt animata per ſe, & uita. 8. Meta com. 11.
Cœlum cum ſit in potentia ad ubi, non prohibet ut ſit materia, iſta enim eſt diſpoſitio materiæ non denudari a potentia, ſed prohibet ut ſit forma 9. Meta. tex. com. 17. uide etiam in. 2. cap. de Subſtantia orbis, &. 8. Meta. commen. 12. & primo Cœli. 20.
Cœlum & Natura a primo dependent principio. 12. Meta. tex. com. 38.
Cœlum non habet aliam poſſibilitatẽ, niſi ut quieſcat. 12. Meta. cõ. 41. Vnde ibidem dicit, Corruptio non eſt poſſibilis in eo ſicut quies, & ideo in motu cœli tantũ uerum eſt, ꝙ poſſibile ex ſe ab alio quærit neceſſitatem.
Cœlum unum numero eſt 12. Meta. tex. com. 49.
Cœlum eſt manifeſtum per ſe, ꝙ ſit, aut ſphæra perfecta, aut medietas ſphæræ. 1 Cœli, com. 44.
Cœli, & aliæ res inferiores ſunt de hoc genere entium, uidelicet quorũ eſſe conſiſtit in motu, & ideo ſunt in continua innouatione ab æterno. ex diſp. 3. in ſolo. 9. dubii.
Cœlum quodammodo eſt ſimplex, & quodammodo heterogeneum uide modum in 3. diſpu in ſolo. 23. dubii.
Cœli ſecundum Peripateticos id quod deſiderant in ſuis motibus, eſt motus inquantum motus abſolute: perfectio enim cuiuslibet uiuentis inquantum uiuit, eſt motus. ex diſpu 14. in ſolutio primi dubii.
Cœli in eorum motibus aſſimilantur ſe creatori, inquantũ dant uitam inferioribus corporibus: licet hoc fiat ſecunda intentione ſecundum Philoſophos. ſupra, &. 2. Cœli, 17. &. 21 &. 12. Meta. com. 36.
Cœlũ loco progenitoris, ac Solẽ cæteraq; aſtra appellant, terrã uero loco matris ex. 1. de Genera. animalium, ca. 2.
Cœlum eſt animal ſempiternum, ac forte quidem cognoſcens ſenſibilia, ſed alia ratione, ideſt illa qua cauſæ generantes effecta, effecta & euentu ſua cognoſcunt. Themiſt. 3. de Anima, ca. 73. Hoc autem congruit dicto Prophetæ: Nunquid qui creauit ignorat?
Centrum aliud eſt mathematicum, & eſt punctus, aliud uero eſt naturale, & eſt corpus ſphæricum, circa quod mouetur corpus circulare. 8. Phy. com. 76.
Cera quare a Medicis fiat materia emplaſtrorũ. uide cauſam. 5. colliget cap 42. ubi dicit ꝙ cera citrina eſt temperata in quatuor qualitatibus, & quia poteſt applicari carni, ideo Medici poſuerunt ipſam materiam omnibus cataplaſmatibus, & unctionibus calidis, & frigidis.
Cerebrum eſt ſeruiens cordi, dando eidem uirtutes ſenſibiles, per modum quem dat camerarius regi, ut faciat uoluntatem ſuam: quãuis rex illi det illam uirtutem per quã agit. 2. Colliget, cap. 11.
Cerebri iuuamẽtum fuit ut tẽperaret caliditatẽ, & ſiccitatẽ cordis. 2. Colliget. ca. 21. de Sôno. itẽ. 2. de Partibus. ca. 3.
Cerebrum fuit creatum ꝓpter iſtos ſenſus, uidelicet uiſum auditum, & olfactum. 2. Colliget. cap. 11. uide in ſecundo de Partibus animalium, cap. 10.
Cerebrum partium omnium corporis frigidiſſimum eſt. ex. 2. de Partibus animalium, ca. 7.
Cerebrũ nullũ ſenſum habet, ſicut patet ſenſu tactus. ſupca.
Cerebrum habent omnia animalia ſanguinea, cęliqua aliquid proportionale. ſupra.
Cerebrum eſt ſomni cauſa. ſupra.
Cerebrum eſt commune aquæ, & terræ, & hoc experimẽto demonſtratur. ſupra.
Cerebrum hominis, ſui corporis proportione, maius eſt cæteris ſupra.
Cerebrum maris maius eſt cerebro mulieris. ſupra.
Cerebri propria, & familiarius ægritudo eſt catarrhus. ſupra. & Commenta. in ca. de cerebro.
Cerebrum habere aliquem particularem principatũ ſuper tres ſenſus Ariſto. concedit, ſed nõ ſupra tactum, & guſtũ inquantũ ſenſus ſunt. Com. in. 2. de Partibus animaliũ, in ca. de Cerebro, in Digreſſio. cõtra Gal. Vide de hoc Ariſ. in. 2. de Partibus aĩaliũ. ca. 10. ubi dicit tria organa, ſenſus uiſus olfactus, & auditus a cerebro manifeſte oriri.
Cerebrum magis alteratur a frigiditate quã a caliditate, & ideo oportet conſeruare ipſum a frigore conſeruatione ultima. 6. Colliget, ca. 14. idem. 7. Colliget ca. 2. Si indigea calefactione cerebri, fac hoc ſine timore, ſed ſi indiges infrigidatione, fac hoc cum timore.
Cerebri cameræ quamuis ſint membra in quibus complẽtur operationes uirtutũ interiorum, ſcilicet imaginatiuæ, cogitatiuæ, cõſeruatiuæ, & reminiſcibilis: tamen inueniũtur radices iſtarũ uirtutũ in corde, & illa membra nõ ſunt niſi inſtrumenta in quibus manifeſtãtur operatiões illarũ uirtutũ. & nõ eſt hoc obliuioni tradẽdũ. 1. Colliget, c. 19.
Cerebrum ſincipiti ſubditum eſt, occiput uero inane eſt. 1. de Natura animalium, ca. 7.
Cerebrum primum capitis obtinet ſitum, non ſolum in homine, ſed in cæteris animalibus quibus ea pars data eſt. 1. de Natura animalium cap. 16.
Cerebrum omnium expers ſanguinis eſt. 3. de Natura animalium, ca. 8. in fine.
Certitudo Mathematica non eſt in omnibus expetenda. 2. Meta. tex. com. ulti.
Certitudo diuerſatur in eadem ſcientia. uerbi gratia, ſecundum demonſtrationem ſimpliciter, & ſecundum demonſtrationem quia. Et cum diuerſatur in eadem ſcientia, magis diuerſatur in ſcientiis diuerſis ſecundum genus. 2. Meta. com ulti. uide pro hoc Ariſto. 1. Poſte. in illo capite: Certior autem ſcientia altera altera eſt. &c.
Cerui oẽs cõtinẽt uermes in capite uiuos, q naſci ſolẽt ſub lingua in cõcauo circa uertebrã. ex. 2. de Nã aĩaliũ c. 15.
Ceruo ſoli cornua omnibus annis decidua initio a bimatu, omnibus aliis perpetua. 2. de Natura animaliũ ca. 2.
Ceruus ſolus ex cornigeris habet cornua tota ſolida, & ſparſa in ramos, & omnibus annis decidua, niſi caſtrẽtur: cum ea cæteris cornigeris nullum cornua amittat tertio de Natura animalium, cap. 9.
Cerua ferarum prudẽtiſſima eſſe uidetur uide. 9. de Natura animalium. ca. 5.
Cerui locis difficilibus amittunt cornua, & ubi inueniri nequeant, unde illud prouerbium ortum: Qua cerui amittunt cornua ibidem.
Ceruus iam captus eſt hederam ſuis enatam cornibus gerens uirilẽ, quæ cornu adhuc tenello forte inſertam, quaſi ligno uiridi coaluerit. ſupra.
Cerui morſi, uel a phalãgeo, uel a quouis generis eiuſdem cãcros edũt, quod idẽ homini etiã ꝓdeſſe putatur. ſupra
Cibatio ſecundũ quid eſt generatio. Com. 4. Meteo. cõ. 15.
Cibus & potus nõ ſunt neceſſarii niſi ut reſtaurẽt dep̄ditũ. & ideo indigens cibo eſt corruptibile. 3. Meta. tex. cõ. 25.
Cibus eſt illud quod patitur a corpore, medicina uero eſt illud a quo patitur corpus, auctoritate Galeni. Aue. 5. colliget, cap. 2. & ibi ponitur declaratio iſtius differentiæ.
Cibus qñ dicit tẽperatus, et medicina. uide. 5. colliget. 31
Cibus ex una parte eſt ſimilis, & ex alia eſt diſſimilis: & ex parte ſimilitudinis eſt patiens, & ex parte diſſimilitudinis eſt agens. 5. Colliget. cap. 3.
Ciborũ duæ res conſiderari debent: prima eſt res quæ miſcetur eis, quæ poteſt eorum malitiam remouere ſi eſt: & ſecunda eſt delectatio cibi, quia quando eſt multum delectabilis, læſio quæ prouenit ex eo non eſt multum manifeſta. Auer. ſententia. in. 5. colliget. cap. de Herbis, & oleribus, & eſt. 41. quando loquitur de melongia.
Cicadarum genus maxime omnium ieiunum eſt. ex. 4. de Partibus animalium cap. 5.
Ciconiæ, cæteræq; aues cũ uulnus pec pugnã acceperint, cunilã herbã plagæ apponunt. 9. de Natura aĩaliũ cap. 6.
Ciconias ſenectutem parentum educare inuicem inuulgatum eſt. Sed ſunt qui & meropes hoc idem agere confirment. 9. de Natura animalium cap. 13.
Circa idẽ & fortuna, & intellectus uerſatur 2. Phy. t. c. 52.
Circulum dicunt eſſe humanas res 4. Phy. te. com. 134.
Circulare alterum a recto in ſpecie eſt. 5. Phy. tex. com. 33.

Circulus nõ habet in circumferentia locum qui ſit dignior ut ſit potius principium, aut medium, aut finis. 8. Phy. cõ. 76. & elicitur ex tex.

Circulus perfectus eſt 1. Cœli, te. cõ. 12. idẽ. 5. Meta. cõ. 11.

Circuli ſectiones non ſunt circuli, ſicut ſectiones lineæ rectæ, ſunt lineæ rectæ. 2. Cœli. com. 29.

Circulus contrariatur recto ſecundum concauum, & conuexum. primo Cœli, tex. com. 25. idem Cõmenta in Paraphraſi uide in Concordantiis.

Circulare corpus nullum ſortitur locum, niſi conuexũ corporis circa quod reuoluitur uere. Si autẽ dimenſiones loca dicuntur, hoc erit in loco trãſumptiue, nõ uere. hoc eſt dictu ſecundum imaginationẽ, & naturaliter, & præcipue de ultimo intellige. 1. Cœli, in Paraphraſi, ſumma. 8. cap. 6. inde colliget ex com. 91. ubi dicit ꝙ locus cœli eſt duplex, ſecundum imaginationem, & ſecundum ueritatem.

Circulus eſt prior triangulo, quomodo intelligatur, uide pulchre in 2. Cœli, com. 22.

Circulari figuræ nõ poteſt fieri additio. 2. Cœli. tex cõ. 23.

Circularis corporis ſpaciũ eſt magnitudo ipſius corporis: magnitudines enim in corporibus circularibus ſunt ſicut ſpacia in rectis 2. Cœli cõ. 42. Collige ex hoc ꝙ motus circularis non dicitur fieri in ſpacio circulari, quod ſit extra ipſum, uel in ipſo, quia non eſt aliud ſpaciũ circulationis niſi ipſe circulus: nihil autẽ mouetur in ſpacio quod ẽ in ipſo. unde patet ꝙ circulare ſpacium non eſt cauſa ꝙ motus ſit circularis, ergo a ſimili nec ſpaciũ rectũ eſt cauſa ꝙ motus ſit rectus. Bene igitur dixit Commenta. & dñs Alber. in. 1. Cœli in expoſitione tex. com. 5. ꝙ ſimplicitas motus attenditur penes ſimplicitatem magnitudinis mobilium, non penes ſimplicitatem magnitudinũ ſuper quibus ſit motus: licet diuus Thom. & Pariſienſes aliter ſentiant, ut declaraui diffuſius in Theorematibus meis.

Ciuitates in quibus ſunt plures principes facile incurrunt in corruptionẽ, cum habeant unitatem quodam accidentis modo ex Paraphraſi Meta. tracta. 4. Colliget. 8. & eſt Ariſto. in. 12. Meta. tex. com. 52.

Clima quintum eſt temperatum (ut dixit Gale) & nõ quartum, ut crediderunt multi homines. Cõ. in. 2. Mete. cap. 4.

Clima magis temperatũ homini, & pluribus animalibus, & plantis eſt quartum, & quintũ, & hoc ex parte caliditatis, cuius cauſa eſt reflexio. Com. in. 2. Meteo. ca. 2. col. 10.

Clima quartum temperatius eſſe quinto non eſt uerum. 2. Colliget cap ultimo contra Galenum.

Coagulata quædã a calido, liquefiũt a frigido, ſicut ſal, coagulata uero a frigido, liquefiunt a calido, ſicut ferrũ, quædam uero a calido coagulata, non liquefiunt a frigido, ut fictilia, & quędã coagulata a frigido nõ liquefiunt a calido ſicut ſunt multi lapides minerales. 4. Meteo. com. 1.

Coagulatum a calido, et pręcipue illud quod a frigido nõ poteſt diſſolui a prædominio eſt terreum. ſupra.

Coagulantur quæcunq; coagulantur, aut ex materia aquę aut terræ & aquæ ſimul. 4. Mete. tex. com. 35.

Coagulata a calido ſicco, ſoluuntur ab aqua, quæ eſt humida. ibidem tex. com. 36 & 40.

Coagulum antiquũ confert ad profluuium alui. Ariſt. in. 2. de Natura animalium, cap. 11.

Coagulum cum ſit calidũ & ſiccum. quomodo uentrẽ cõſtipat bibitum, uide cauſam. 5. colliget, cap. 47 ubi dicitur ꝙ hoc aut facit a proprietate, cuius cauſæ ſunt ignotæ, aut facit hoc quia coagulat humores & eoſdem indurat.

Cogitatiua uirtus uiget in ſomno, & apud quietem aliorũ ſenſuũ, & ideo homo in ſomno cognoſcit futura, & non in uigilia, ex libro de Memoria & reminiſcentia.

Cogitatiua hominis diſtinguit intentionem indiuidualẽ a forma imaginatiua, & expoliat eam ab eis quæ ſunt adiũcta cum ea ex iſtis ſenſibilibus cõmunibus & propriis, & reponit eam in memoratiuam, & hæc eadem eſt quã cõprehendit imaginatiua, ſed imaginatiua cõprehendit eã coniunctam cum iſtis ſenſibilibus. 2. de Anima cõ. 63.

Cogitatiua uirtus eſt aliq̃ actio, & eius rõ eſt ponere intẽtionẽ formæ imaginatiõis cũ ſuo idolo apud rememorationẽ aut diſtinguere eã apud formationẽ. 3. de aĩa. c. 6. & c. 20.

Cogitatiua ſcientia, pro ſpeculatiua ſumitur. 9. Meta. com. 1. & 9. Meta. com. ultimo.

Cognitio generationis non perficitur niſi dando duas cauſas, primam materiam, & primum motorem 2. Phy. tex. com 72. idem primo de Generatione, tex. com. 14.

Cognitio ſimplicis dabit tibi cognitionem compoſiti. 5. Colliget, cap. 58.

Cognitio exiſtit in nobis in principio per quietem animæ, & rectitudinẽ accidẽtiũ. 7. Phy. cõ. 20. & habetur ĩ textu.

Cognitio perfecta in pluribus rebus non eſt niſi ſecũdum ꝙ eſt in poſſe hominis, ut ueniat ad illã rẽ per demonſtrationem, non ſecundum rem in ſe 2. Cœli. cõ. 60. & 80.

Cognitio rerum non fit niſi per cognitionem principiorũ 3. Cœli cõ. & tex. 30. idem. 1. Phy. tex com. primi.

Cognitio cuiuslibet generis & ſpeciei eius, nõ completur niſi per cognitionem ſubſtãtiæ eius, & per cognitionem eorum quæ contingunt illi. 1. de Anima, com. 3. & habetur. 1. Poſter tex. com. 43.

Cognitio uniuerſalis ſemper debet pręcedere cognitionẽ propriam. 2. de Anima. co. 1 idem. 1. Phy te. com. 4. & 17.

Cognitionẽ creditã, & intellectã p̃cedũt duo modi cognitionis ſ. agens, & præparans, ut eſt declaratũ in poſterioribus. ex com libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Cognitio nota ſeu extranea ſecundum Platonem quæ dicatur, uide Themiſt. 3. de Anima, ca. 44.

Cognoſcimus omnia ſecundum ſpeciem 4. Met. tex. com. 22. Inde elicitur ꝙ cognitio eſt a forma, nam forma eſt actus, & actus eſt ratio cognoſcendi. Forma etiam eſt ſubiectum uniuerſalitatis. 1. Cœli. com 91. uniuerſale autem eſt obiectum intellectus.

Cognoſcimus omnia inquantum unum, aliquid, & idẽ, & inquantum uniuerſale aliquid eſt. 3. Meta. tex. com. 12.

Coitu frequẽter exercẽtibus minor uoluptas accidit, & uide cãni. 1. de Gene. animaliũ. c. 18. ꝓpe dimidiũ capituli.

Coitus animalium generantium quomodo fiat. uide in. 5. de Generatione animalium, cap. 2. Et ibi nota iuſtum animalium coitum eſſe, ut mas ſuperueniat fœminam.

Coitus plus omnibus complexionibus nocet frigidis, & ſiccis, & complexio calida, & humida cæteris ſuperfluum tolerare poteſt leuius. 6. Colliget, cap. 12.

Choleræ duæ. ſ. flaua, & atra nõ poſſunt conuerti in ſanguinem, ſed ſunt in eo in potentia, quia quãdo ſanguis corrumpitur multiones conuertũtur ad eas. 2. Colliget. cap. 1.

Cholera utraq; eſt ſanguinis ſuperfluitas, eo quod quodlibet generabile habet aliquã ſuperfluitatẽ quãdo generatur. 2. Colliget, cap. 1 in fine. Conſidera autem ubi ſecundum Phõs iſtæ ſuperfluitates recenſentur, utrum in capite, aut in corde, quia in hoc uariæ ſunt opiniones.

Cholera nõ naturalis habet quatuor ſpẽs. 3. Colliget. ca 3.

Cholera praxina, & æruginoſa nõ ſunt ſimplices, & nõ recipiunt digeſtionẽ a calore nãlt, ſicut neq; uenenũ. ibidẽ.

Cholera praxina, & æruginoſa utrum in ſtomacho generetur. uide ibi.

Cholera abſolute non eſt in hoĩe, ita ut ſit pars mẽbri, niſi cholera q̃ ſtat in ſacculo fellis ſecũdũ quoſdã. & ꝓpterea Auer. tenet ꝙ cholera abſoluta nõ ſit ſubiectũ febris, ſed ſanguis, aut hũiduas in qua dñat cholera. 3. colliget, ca. 4.

Cholera nõ eſt poſſibile ut recipiat digeſtionẽ, quia quod tranſit terminum digeſtionis, uel decoctionis, impoſſibile eſt, ut redeat ad terminum decoctionis, ſicut aſſum nõ poteſt reuerti ut ſit elixum. ſupra.

Cholericum apoſtema, quod eryſipelas dicitur, ſit duobus modis, uel ex mixtione in qua ſanguis dominatur cholericæ, uel quando cholera dominatur. Primum dicitur eryſipelas ruboris, ſecundũ eryſipelas formicularis. 2. colliget cap. 5. de ægritudinibus cholericis localibus.

Colliquamentum, & excrementũ differunt. primo de Generatione animalium, cap. 18.

Color ſecundum ſe uiſibilis eſt. 2. de Aĩa. te. com. 66. & ibi Auer. dicit ꝙ color eſt per ſe uiſibilis in ſecũdo modo dicendi per ſe, & idẽ repetit in cõ. 67. contra Auempacem.

Color

Color nihil aliud eſt niſi admiſtio corporis lucidi cũ corpore diaphano, ut declaratum eſt in libro de Senſu, & ſenſato. 2. de Anima, com. 67.

Coloris ſuſceptiuũ eſt ſine colore. 2. de Anima, te. com. 71.

Color habet duplex eſſe, unum eſt naturale, & aliud extraneũ. 2. de Anima, cõ. 76. & 97. & 121. Et ita eſt de odore.

Color ſecundũ ꝙ eſt color, eſt uiſibilis non mediante alia forma contingente ſibi. 2. de Anima, com. 63. contra Auẽpacem, qui aſſerebat non eſſe colores in obſcuro.

Color & lux differunt, quia color eſt ultimũ diaphani terminati: lux autem eſt complementum diaphani non terminati. 2. de Anima, com. 67.

Color non de neceſſitate mouet non lucidum, ſed non coloratum. ibidem.

Coloris eſſe eſt magis ſpirituale quã eſſe odoris. ſecundo de Anima, tex. com. 97. & 101.

Color & ſuperficies differunt, quia ſuperficies eſt terminus corporis quatenus corpus eſt, & color eſt terminus corporis quatenus perſpicuum. eſt Amplius, unius corporis numero una eſt ſuperficies numero: nõ tñ ſi una eſt ſuperficies numero, igitur & unus numero color. Sæpiſſime enim unã numero, ſuperficiem, cõtrariis coloribus diſtinctam eſſe cõtingit. Amplius, terminabilia ſane perſpicua, ſiue colluſtrata, ſiue non colluſtrata ſunt, ſuperficiẽ & terminum habent, colorẽ autẽ tunc ſolũ habent cũ illuſtrantur. Vide Alex. in Paraphraſi de Anima, cap. 12. uerſus finem, ubi declarat quæ ſunt ꝑ ſe ſenſibilia, & quæ per accidens. Et uidetur eſſe contra Auer. in. 2. de Anima, cõ. 67.

Color & uiſibile licet ſint idem ſubiecto, tamen ratione, & diffinitione diſtinguuntur: nam uiſibile refertur ad uiſum color abſoluta uis eſt. Item, uiſibile abiuncto uiſu non remanet niſi potentia, at color etiã nunquã conſpectus ſemper eſt color. Themiſt. 2. de Aia. ca. 22. & eſt ſuper tex. 66.

Color fit admixtione corporis lucidi cũ diaphano. ex lib. de Senſu & ſenſa. Et ideo neceſſe eſt ut colores ſint compoſiti ex iſtis duabus naturis, ſcilicet natura diaphani, & natura luminoſi, & ꝙ diuerſitas iſtarum duarum naturarum ſit cauſa diuerſitatis eorum.

Color albus fit ex permixtione ignis clari cum elemento ualde diaphano quod eſt aer, & color niger fit ex igne turbido cum permixtione elementi minime diaphani. ſ. terra, & colores medii diuerſantur ſecundum magis, & minus iſtorum duorum. ſupra.

Color albus, & color niger ſunt elementa colorũ mediorum ex commẽto libri de Senſu, & ſenſato. Ex quo patet contra Burleum, & alios negantes ſecundũ uiã Auer. colores medios eſſe compoſitos ex extremis.

Colores non componuntur ex albo & nigro, quoniam nigredo eſt priuatio albi. 10. Meta. cõ. 7. uide in Cõcordan.

Color eſt perfectio diaphani terminati, lux uero eſt perfectio diaphani nõ terminati. ex libro de Senſu, & ſenſato.

Colores qui fiunt ex albo, & nigro, ſecundum magis, & minus diuerſantur in hoc, diuerſitate infinita ſecundum materiam. ex libro de Senſu, & ſenſato.

Colores non recipiuntur in anima ſecũdũ extenſionẽ corporalem, ſed ſpiritualem, & hoc apparet ex hoc ꝙ uiſus per pupillam, licet ſit ita parua, comprehendit maxima corpora, adeo ꝙ comprehendit medietatem ſpæræ mũdi. Auer. in com. lib. de Senſu, & ſenſato.

Colores non ſunt quæ uidentur in tenebris, & uidentur in luce, non enim in diffinitione coloris comprehenduntur, ſi color actu perſpicui mouendi facultatem habet Alexã. in Paraphraſi de anima, cap. 12. ubi oſtendit quæ ſint ſenſibilia per ſe, & quæ per accidens.

Colorũ dñæ ſuſcipiunt magis, & minus. 10. Met. te. cõ. 22.

Color diuerſos habet gradus in nobilitate differentes in ſuo eſſe. Vilior enim in ſuis gradibus eſt quem habet in materia, deinde habet nobiliorem eo in uiſu. cũ in uiſu ſit cõprehẽſio, & in materia minime. Amplius habet eſſe in phãtaſia quæ eſt ſimplicior, & nobilior uiſu, deinde habet eſſe in memoriæ uirtute, deinde in intellectu. Deinde Phi dixerũt ꝙ habet aliud eſſe nobilius omnibus ꝓ dictis ſine comparatione in Dei ſcientia, eo modo quo nobilius eo conſiderari non poteſt. ex diſpu. 3. in ſolu. 18. col. 9.

Colorum diuerſitas in pilis cauſatur in cæteris animalibus ex cute: alborũ enim alba eſt cutis nigrorũ nigra, uariorũ permixtorumq; partim nigra conſpicitur. At in homine cutis nulla cauſa eſt, qui enim ſunt albi, admodum nigros habent capillos. Ariſto. in. 4 & ibi redditur cauſa. Aduerte tamen illam ſententiã Ariſt ueritatem habere in regionibus temperatis, quia certum eſt, ꝙ apud Aethiopes oẽs capilli eorum nigri. Et eſt gloſſa Galeni in. 2. Primæ artis.

Color albus cauſatur ex permixtione portionis aereæ cũ portione terrena, aut aquoſa: & ideo butyrum, camphora, & ſpuma alba ſunt. Auer in. 5. de Generatione animalium, cap de Caluicie & elicitur ex ſententia Ariſt. ibidẽ. cap. 6. ubi dicit: Aer autem perlurẽs albedinem facit, quẽadmodum ſpumam fieri neceſſe eſt.

Colorum diuerſitas cauſatur ex aquis in his quæ ſua natura unicolora, genere autem uerſicolora ſunt, ut aquæ calidæ pilum album, frigidæ uero nigrum efficiunt. Ariſto. in 5. de Generatione animalium, cap. 6.

Color etiã diuerſatur ex nutrimento. ibidẽ. Et datur exemplum de apibus quæ ſunt unicolores propter uniformitatẽ nutrimẽti, crabones uero, & ueſpæ ſunt uerſicolores ꝓpter nutrimenti diuerſitatẽ. Nota etiam (ut dicit Auer.) ꝙ mutatio coloris poteſt ſequi diuerſitatem uentorũ. ibidem cap. de Caluicie Et nota etiam ꝙ poteſt cauſari ex imaginatione coloris diuerſitas, ut legimus in ſacris literis Geneſis. 30. ca. de Iacob qui cuſtodiebat oues ſoceri ſui, & tempore initus ouium ponebat in canalibus aquarum uirgas diuerſi coloris, ut in conſpectu illarum conciperẽt. Vnde ſcire poteris Antiquos illos patres naturaliũ rerum habuiſſe profundiſſimam cognitionem.

Color idem inuenitur in re calida, & re frigida, ut albedo quæ eſt in ſale & camphora 5. colliget, cap. 29.

Coloris ſignificatio plus uerificatur in his quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei, ſicut eſt in gallinis albis, & nigris. ſupra.

Coloris ſignificatio in cognoſcenda complexione medicinarum, eſt debilior, quam ſignificatio ex ſapore, & odore. uide cauſam. 5. Colliget. cap. 29.

Color niger inuenitur, & per calorẽ, & ꝑ frigus. 5. Colliget ca. 27, & 29. & ibi ponitur differẽtia ex eo quod ꝓcedit.

Colorum mediorum natura eſt compoſita ex natura extremorum. 5. Colliget, ca. 29. & 5. Phy. cõ. 6. 19. & 52.

Color non eſt cauſa ſubſtantialis ad corrumpendas uirtutes animæ. 3 Colliget, cap. 40.

Columbarũ genus eſt medium inter multiparum, & paucorum ouorum. Ariſt. & Auer. in. 3. de Gene. anima. ca. 1.

Colũbis peculiare eſt in coitu, ut niſi antea oſculentur, mas non aſcendat, ſed iunior ſit an ſenior intereſt, ſenior enim oſculo coitum exorditur ſequentem, & ſine oſculo agit: at iunior quoties lubet coire, toties oſculatur, Ariſt. 6. de Natura animalium. ca 2

Columborũ calor eſt fortis, cuius ratio eſt, quod qui uolũt purgare margaritas dant illis ad comedendũ, & ſtatim deuorantes occidunt pluſquã diminuatur quãtitas margaritarum. Columbi uero caro habet mirabilẽ quandã proprietatem in epileticis, & paralyticis. 5. colliget, cap. 31.

Cõbuſtibile oportet prius eſſe quã comburi, & cõbuſtiuũ quam comburere. 8. Phy. tex. com. 4.

Cõbuſtibilia ſunt illa corpora in quibus ſunt uiæ pertranſitionis, & recipiunt ignem, & humiditas eorum eſt conueniens, & eſt aerea non aquea 4. Meteororum.

Comparatio qñ accipitur inter cõprehenſibilia ab intellectu, & a ſenſu, non uerificatur niſi qñ accipitur in reſpectu cõmunis comprehenſionis. 1. Phyſi. com. 48. Ex quo ſumitur ꝙ cognitio qñq; ſumitur in genere, & qñq; in ſpẽ.

Comparatio eſt accidens ſeparabile a re, res autem non ſeparatur a ſe: ſecundũ enim ꝙ eſt reſpectiuum habet diſpoſitiones contrarias, & infinitas, & ſecundum ꝙ eſt eſſentia nõ habet niſi unum, & eſt quaſi ſua eſſentia. 3. Cœli, cõ. 6.

Comparatio in omnibus quæ in comparatione cõſiſtunt, quod ſimpliciter tale eſt, alicuius rei tale eſt, nõ autem oẽ

alicuius tale, ſimpliciter tale eſt, ut aqua quidē leuior eſt terra, non tamen aqua leuis eſt, & aer grauior eſt igne, nō tamen aer grauis eſt: Sed bene ualet, ignis leuior eſt aere, igitur leuis eſt: & terra grauior eſt aqua, & tamē terra grauis eſt. 3. Cœli. in Paraphraſi. ſumma tertia parte. 2. in cōtradictione prima.

Comparatio non accidit inter ea quæ ſunt diuerſorum generum. 10. Meta. com 14. & 7. Phyſi. te. com 27.

Comparatio non eſt in ęquiuocis. 7 Phy. te com. 24.

Complexio temperata quæ eſt ſecundum extrema temperantiæ, quā poſuit Gale. eſt impoſsibilis 2. de Generatione, cō. 48. uide etiam. 1. Cœli, cō 7 & 10 Meta. com. 23.

Complexiones ſunt ſecundum magis, & minus in eadem ſpecie. 2. de Generatione. com. 58.

Complexio duplex, æqualis & inæqualis. 2. colliget, cap. 1.

Complexio temperata quid ſit, uide in. 2. colliget. cap de Complexionibus membrorum officialium.

Complexionis temperantia nō cōſiſtit, neq; dicitur niſi in cōparatione omnium partium corporis. ſupra. Et idem ponit Aui. in prima Fen primi, in cap de cōplexionibus.

Complexioni accidit permutatio, aut corruptio propter multas cauſas, aut propter clima, aut propter hyle, aut ꝓpter agens, aut propter ætates, aut propter cibos, aut propter exercitia, aut propter ſexum. ſupra.

Complexio maris eſt calidior, & ſiccior complexione fœminæ, & hoc apparet ex operationibus ipſorum. ſupra.

Complexio iuuenis eſt calida, & ſicca, pueri calida, & humida, ſenis frigida, & ſicca.

Complexiones ſunt nouem, ſecundum Medicos, una temperata, & octo diſtemperatæ.

Complexiones quæ ſignificant ſuper complexiones membrorum, ſunt complexiones innatæ quæ fiunt a prima eſſentia: & hoc dico propterea, quia inueniuntur complexiones acquiſitæ calidæ, & frigidæ, quæ fiunt a conſuetudine, uniuerſaliter a rebus extrinſecis. 4. colliget, cap. 4.

Complexio appropriata unicuiq; rei de neceſsitate eſt attributa dn̄io unius qualitatis actiuæ, quæ ſtat ei loco formæ, & dominationi unius qualitatis paſsiuæ, quæ ſtat ei loco materiæ. Et ſi ita non eſſet complexionatū, non eſſet unū in forma, immo duo: etiam operatio una nō eſſet recepta in ſuo termino, ſi duæ qualitates cōtrariæ dominātes eſſent ſuper ipſum, & ambæ in potentia uel in actu ſuper ipſum, quia ex duabus rebus in actu contrariis nō poteſt fieri unum in actu, & etiam de duabus nō contrariis, ſicut ex duabus lineis in actu nō fit una linea in actu. 2. colliget. ca. ulti. quod eſt de complexionibus temporum.

Cōplexio tēperata q̄ eſt ſecūdum extremitates, in quatuor qualitatibus inueniri non poteſt. 2. colliget. ca. ulti. ſupra.

Complexio temperata in una qualitatum actiuarum tantū inueniri non poteſt, quia quælibet actiuarum habet ſuam operationem propriam propter unam qualitatem paſsiuam, quæ ſtat ei loco materiæ contra Medicos. ſupra.

Complexio temperata dicitur reſpectu extremitatum ad medias, extremitates autem ſunt octo complexiones, ſed quando comparamus ipſam dominio elementorum ſuperfluitates quæ ſunt in ipſa, nos dicimus ꝙ ſit calida, & humida, eo ꝙ caliditas, & humiditas plus dominantur in ipſa, quā frigiditas, & humiditas. 6. colliget. ca. 11.

Cōplexio mala calida, & frigida, aut ex cauſis intrinſecis, aut intrinſecis prouenit. 7. Colliget. ca. 16. de Sinopi.

Complexionatū eſt corpus cōſimile in partibus, & differētiæ ſuperuenientes eis a menſuris mixtionis elementorū, quædam cōpetunt omnibus corporibus conſimilibus, & ſunt enumeratę in. 4. Met. & q̄dam ſunt quę ſunt proprię quibuſdā corporibus cōſimilibus, ſicut ſunt odores, ſapores, & colores 5. Colliget, ca. 25. Vbi elicitur aperte ꝙ licet odor, ſapor, & odor, uere nō ſint niſi in corpore mixto. non tamen omne mixtū habet odorē, ſaporem, & colorem. Vnde Auer. 5. colliget. cap. 27. dicit nō eſſe neceſſarium in unūquodq; mixtū ſit ſaporatum, ut declaratum eſt in naturali Phia. Idem habetur in. 2. de Anima. co. 31.

Complementum hominum nō completur niſi per cōgregationes, & congregatio per bonitatem. Eſſe ergo boni eſt neceſſarium, & nō eſt neceſſarium eos ſcire ueritatem 2. Meta. com. 14.

Compoſita in rebus naturalibus cauſata ex elementis, ſunt notiora nobis & cauſæ eorū ſunt ignotæ apud nos. cō. 3. primi Phy. idem. 3. Cœli. cō. 61. Idē Themiſt. 2. de Anima cap. 8. in expoſitione te. 12. exponit compoſita, & concreta maxime ſunt nobis manifeſta, ſimplicia autē, naturæ & rationi. Habet hoc ueritatem, ut in pluribus quia ſtat q̄ſq; cauſas eſſe notiores quo ad nos, licet raro hoc cōtingat.

Compoſitum eſt notius apud ſenſum. Exponit Com. totum, ſeu compoſitum, pro indiuiduo demonſtrato: ſingularia enim ſenſibilia, dicuntur indiuidua demōſtrata, quia exiſtunt in rerum natura in actu, & demonſtrari poſſunt ſigno demōſtratiuo, ut hoc lignum, hic hō: quia quicquid exiſtit eſt ſingulare cōtra Platonem. Indiuidua autem in abſtractis in quibus non eſt alia magnitudo a magnitudinis eſſe, dicuntur indiuidua intellecta, intelligitur non ꝙ ſingularia quo ad noſtram cognitionem de qua loquitur Ariſto. ibi, ſint notiora nobis: quia falſum eſt, ut dicit Cōmen. in. 1. Poſter. com. 11. his uerbis: Senſatum apud nos non eſt notius apud nos ipſo concepto intellecto, ideſt, quam prima intelligibilia, & ibi patet contra Gregorium Arimi. & Ioan. de Bacco. qui tenent quo ad nos ſingulare eſſe primum cognitum. Tamen aduerte hic ꝙ eſt contractio, quia. 2. Poſterio. dicitur, ꝙ ſenſus eſt uniuerſalis. uide in Contradictionibus.

Taxat Grego. Arimi. & Ioan. de Bacco.

Compoſitum quodlibet reſoluitur in ſua componentia. 1. Phy te com. 65. & 3. Meta. com. 15. & 3. Cœli. 15.

Compoſitum eſt propter operationem, & materia eſt propter formam. Et hoc eſt uerum, tam in naturalibus, quam in arte conſtantibus. Auer. 2. colliget, cap 7.

Compoſitū eſt dignius habere hoc nomen ſubſtantia, quā materia, & forma. 2. Phy. com. 7. & 8. Meta. com. 7. & ſecundo de Anima, com. 7.

Compoſitū ex partibus finitis in numero, & magnitudine æqualibus, neceſſario eſt finitū. 6. Phy. cō. 10. & 21. & 60.

Compoſita quædam immediate generantur a ſimplicibus ut mineralia, & plantę ſine ſemine natæ, & animalia ex putri materia quæ ex elementis generantur, quædam uero generātur mediante aliquo compoſito, ut generatio ſanguinis ex cibo, & membrorū ex ſanguine. 1. Cœli, cō. 10.

Compoſitum corpus non intelligitur eſſe infinitū, niſi aut quia unum ſimplicium, ex quibus componitur eſt infinitum, aut plura uno, aut quia eſt compoſitum ex pluribus infinitis numero, finitis uero ſecundum magnitudinem 1. Cœli. te. com. 34 ubi Com. dicit ꝙ iſta propoſitio eſt manifeſta in compoſitis ex elementis in actu, ut eſt compoſitio dictionis ex literis, & ſimiliter eſt in compoſitis ſecundum mixtionem.

Compoſitū non differt ab elementis niſi quantitate. 3. Cœli. com. 51. uide in Concordantiis.

Compoſita & actiones eorum in naturalibus, ſunt notiora quo ad nos, quā cauſæ compoſitorum, ſecus in Mathematicis. 3. Cœli. cō. 61 idem. 2. Phyſi. tex. com. ſecundi. & 7. Meta. te. com. 10.

Compoſitorum cauſæ propriæ ſunt res additæ cauſis ſimplicibus, & uniuerſalibus in ſimplicibus uero non inueniuntur niſi cauſæ uniuerſales tantum. Simplicium ſiquidē cauſæ ſimplices ſunt. Auer. ſententia aduerſus Themiſt. in ſumma 2. Paraphraſi. 4. de Cœlo. Cōſimile ſcribit aduerſus eundem. 4. Cœli, com. 22.

Compoſita in quibus dominatur terra ſicut plumbū, ſunt grauia in omnibus locis: cōpoſita uero in quibus dominatur aqua, ſunt grauia in tribus locis, quia aqua eſt grauis in tribus locis: ſimiliter compoſita in quibus dominatur aer, ſunt grauia in duobus locis tātum, ut lignū quod notat ſuper aquam 4. Cœli, com. 29.

Compoſitū ex aliquibus neceſſe eſt, ut in eo exiſtant quoquo modo exiſtentia in cōponentibus 2. de Anima. 158. idem. 3. Phy. commen. 19. & 52. & 10. Metaphy. 23. & 3. Phy. com. 43.

Compoſitum

Compoſitum quodlibet ex materia & forma eſt diuiſibile. 2.Meta.com.7. idem.7.Meta.tex.com.27.

Compoſitum habet naturã additam naturæ componẽtiũ 5.Meta.com.6.idem.3 de Anima,com.5.in ſol.2.quæſtionis,ubi declarat quomodo ex intellectu & intellectiuo fit uerũ unũ ꝗ̃ ex materia & forma.& reddit cauſam: Quod enim fit ex eis nõ eſt aliud ſicut in cõpoſitis ex materia & forma.idem.7.Meta tex.cõ.26.&.27.& te.cõ.ulti. contra negantes tertiam entitatem.in Auer.

Compoſitum quodlibet eſt per ſe,aut per ſuam materiam aut per formam,aut per utrunq;.5.Meta.com.23.

Compoſitũ ex duobus diffinitur cõpoſite ex duabus diffinitionibus illorum duorum.7 Meta com.11.

Compoſitum ex ſubiecto & accidẽte differt a cõpoſito ex ſubſtantiis,quia in primo accidit iteratio,ſed non accidit iteratio in compoſito ex ſubſtantiis.7.Meta.te.com.11.

Compoſitæ ſubſtantiæ manifeſtum eſt ipſas habere diffinitiones,& nomina æqualia eis.7.Meta.com.12.&.8.Met. com ultimo.

Compoſitũ eſt quod per ſe generatur,nõ forma neq; materia:& hoc eſt cõmune Prædicamento ſubſtãtiæ,& aliis Prædicamentis.7.Met.te.cõ 32.idẽ te.com.23.26.&.31.

Compoſitum quodammodo eſt prius partibus, & quodã modo poſterius pro quanto enim partes nõ poſſunt cõſiſtere ſeparatæ,totum autem poteſt cõſiſtere ſine quibuſdam partibus,ſic totum eſt prius partibus, inquantum autem partes ſunt componentes,ſic totum eſt poſterius.7. Meta te.com.35.

De modo quo cognoſcimus ſubſtantias abſtractas. D. Thom.

Compoſitorum ſunt quæſtiones per quare aut ꝑ quid,ſed nõ ſimplicium,ſed in ſimplicibus eſt alter quæſtionis modus.7.Meta.te comm 64 Vbi Diuus Tho. exponens locum illum dicit ꝙ in cognitione habenda de ſubſtantiis ſeparatis procedimus ex effectibus ſenſibilibus. quorum ipſe ſunt cauſæ: tamen de eis non poteſt haberi ſcientia per doctrinam,quia doctrina eſt generatio ſcientiæ,ſcientia autem fit in nobis per hoc ꝙ ſcimus propter quid.Sed iſta expoſitio nõ eſt cum ſupportatione Peripatetica,tũc enim ſequeretur ꝙ nullam ſcientiam de ſubſtantiis ſeparatis habere poſſemus.niſi quo ad quia eſt,& quia iſta eſt naturalis,ex motu demonſtramus ipſas eſſe. Tunc igitur dicimus non habere ſcientiam quiditatiuam de talibus ſubſtãtiis abſtractis,cuius oppoſitũ ſcribit Philoſophus. Phyſi te.com.ulti.&.2.Phyſi.te.com.26.& in.7. Meta.te. com.2.Michael uero Epheſius,ut mihi datur cernere,rectius interpretatus eſt locum illum Nam cum Ariſto ipſe late declaret quæſtionem per quare in rebus compoſitis ex materia & forma e ns eſſe,quod aliud in alio ineſt,ſine dubio in ſimplicibus & quæ ſolum formæ ſunt,quæſtioni locus non relinquitur,nec interrogationi per quare. Sed eſt alius inquirendi modus,quæ autem ſit inquiſitionis ratio in ſimplicibus Ariſto.declarabit in alio loco ubi de ſimplicibus diſputare aggredietur,& licet ipſe nõ declaret locum,uide Ariſt.in.9.Meta.te.com.ulti. late determinantem talem differentiam inter compoſita & ſimplicia,& quis ſit inquiſitionis modus i ſimplicibus & qualis quia eſt per modum ſimplicis attingentiæ & uiſionis intuitiuæ,& non per modum affirmationis, & eſt ſicut uiſus dũ cernit colores nihil de coloribus affirmat,ſed aſpicit tantum & intuetur,eodem pacto quando intellectus humanus intuetur ſimplices ſubſtantias,tunc ipſarum diſtinctionem habet,ſed non affirmationem. Affirmatio enim de compoſito dicitur ex ſubiecto & prædicato, & ideo quãdo intellectus attingit intuitiue abſtracta, tunc dicitur uerum dicere:quando uero non attingit neq; intuetur neque cernit,ignorantiam de talibus habere dicitur,non tamen dicitur falli Nam & uiſus dum noctu colores non aſpicit non dicitur falli,ſed ipſos ignorare. Vnde de talibus ſimplicibus quæritur ipſum quid eſt, non ut aliquid de ipſis prædicemus,ſed ut intelligamus duntaxat & quaſi cernam⁹.Iſta aũt uiſio cõtingit his qui ad doctrinæ ueritatem peruenerunt,ac optime uixerunt. Et hoc etiã bene ponderauit Com.in eodem loco, cum dicit in cõ.22.

Michael Epheſius.

ſuper.9.Meta. exponens illa uerba Philoſophi in textu. Verum autem,intelligere ipſa:falſum uero,non eſt deceptio ſed ignorantia.nõ qualis cæcitas enim eſt,ut utique ſi intellectiuum omnino nõ habeat aliquis. Dicit enim & intendebat cum dicit, Intelligere eas non eſſe uerũ, id eſt cum dicimus quod apud nos non eſt uerum de ſubiectis ſimplicibus,nõ intendimus ꝙ accidit nobis error,qui eſt ignorantia ſecundum habitum,ſed accidit priuatio ueritatis,quæ eſt ignorantia tãtum,& hoc eſt in uirtute rationali,ſicut cæcitas in oculo. Et innuit per hoc ꝙ non intelligere res ſeparatas per intellectũ humanum, eſt in intellectu noſtro in principio ſimile cæcitati in oculo,antꝗ̃ perficiatur intellectus. Hoc enim non ſolummodo inuenitur in uirtute in ſuo primo eſſe, ſed in ſuo ultimo eſſe, & hoc declarauimus quod in alio loco fortunitas maxima quæ eſt inſpicere intellectum ſeparatum, eſt per potentiam quæ fit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam ultimam perfectionem ſimilem potentiæ quæ fit in uiſu apud aſpectũ ad colores,non per potentiam de modo potẽtiarum cogitatiuarum,quæ acquiruntur per cognitionem,qm̃ non eſt,ſicut exiſtimauit Auempace,ꝙ hoc acquiritur per cognitionem. Et ita etiam dicit in.3.de Anima.com.36.& in libello de beatitudine animæ.

Compoſita per ſe differunt a cõpoſitis per contactum, quia in compoſitis per ſe,fit ex congregato aliquod additum aliud a cõponentibus,quod non fit in compoſitis per cõtactum.7.Meta te.com.ultimi.idem.5.Meta.com.6.& 8. Meta.com.26.& 27.Vide in Concordantiis.

Compoſitum eſt cuius ſolius eſt generatio et corruptio,& eſt ſeparabilis ſimpliciter.8.Meta.te.com.3.ubi Commẽ. dicit compoſitum ideo eſſe ſimpliciter ſeparabile,quia ſeparatur ſecundum diffinitionem & ſecundũ eſſe, & hoc ad differentiam formæ,quæ eſt ſubſtãtia ſeparabilis ſolũ ſecundum rationem. Ideo autem compoſitum dicitur ſeparabile ſecundũ diffinitionẽ,quia alia eſt diffinitio eius, & alia partium componẽtium,& dicitur etiã ſeparabile ſecũdum eſſe,quia ſolum cõpoſitum poteſt per ſe exiſtere,forma autem aut materia non poteſt per ſe exiſtere Simile habetur.2.Phy.te.com.12.& primo cœli,92.&.95. & 12.Met.com.39. Hoc poſſet eſſe motiuum ad tenẽdũ compoſitum eſſe perfectius ipſa forma. Cogitet diligenter Auerroiſta.

Compoſita ex duobus,debent habere ex altero illorũ minus,ex altero maius.10.Meta.c.23.ubi eſt digreſſio de æquali ad pondus,& de cõplexione temperata quam poſuit Galenus. Vide etiam pro illo,primo cœli,cõ.5.& in 4.Meteo.com.10.&.2.colliget,cap.primo.

Compoſitum eſt unum in actu per partem dñantem:& ſi non,non eſſet unum in actu.10.Meta com.23.

Compoſitum quodlibet ex duobus, quorũ alterum inuenitur per ſe,poſſibile eſt ut alterum etiam inueniatur per ſe,niſi ſit compoſitio ſubſtantiæ & accidentis 12.Me ap. com.35 &.8.Phy.com.37.

Compoſitum quodlibet ex duobus oppoſitis extremis, ſi unum eorũ inuenitur per ſe,etiam & reliquum.12 Meta. cõ.35. Vbi Com.ex auctoritate Alexan dicit ꝓpoſitionem iſtã eſſe manifeſtã,& nulla alia conditione indigere niſi ut alterum non ſit accidens in reliquo.

Compoſitum eſt omne cui potentia admiſcetur.12. Meta. com 37.&.8.Phy.com.79.

Compoſitæ res habent præter ſuas formas etiam cauſas agentes,& illæ ſunt cauſæ ipſarum ſecundum cõpoſitiones & compaginationes ipſarum & earũ partium,ſed res ſimplices nullas alias habent cauſas reſpectu actuum procedentium ab eis, niſi ſecundum ſuas naturas & formas earum.ex diſp.14 in ſolu ultimi.dub.

Compoſitum ex elementis,non eſt compoſitum niſi ꝑ modum temperantiæ complexionis, & complexio fit per modum decoctionis,& decoctio per modum caloris.2. Colliget.ca.9.ubi probat cor eſſe principium uirtutis nutritiuæ contra Galenum.

Compoſitum naturale non habet partes cõponentes,quas

um quælibet ſit in actu, ſicut eſt in compoſito facto ab arte immo ipſum indiuiduum compoſitũ ex materia & forma, ita ſe habet ꝙ materia inuenitur in eo in potentia, & forma in actu. Et dicere ꝙ mã inuenitur in indiuiduo in potentia, eſt aliud q̃ dicere ꝙ eſt potentiale ad aliquid tale: ſed cum dicimus quod materia eſt in indiuiduo in potẽtia, itelligimus ꝙ ſeparabitur forma ab ea ꝑ corruptionem illius indiuidui, & ſic inuenietur transſmutari in actu poſtq̃ fuit in potentia. ex Paraphraſi Meta. tractatu. 2.

Compoſitum quodlibet eſt nouum. 12. Meta cõ. 39.

Compoſitum quodlibet tendit ad locum dñantis. primo cœli. 19. cõ. idem. ibidem. tex. com. 7. & 8. & 12.

Compoſitio alia ex materia & forma, & alia ex elementis in actu: cœlum autem neutram compoſitionem iſtarũ habet. 2. Cœli, cõ. 1. idem primo cœli tex. com. 20.

Compoſitio ſpeciei alia eſt ex cauſis ſcdm imaginationẽ, alia ex cauſis ſcdm fidẽ. Vide in diuiſionibus. 1. Phy. c. 5.

Compoſitio ſpeciei alia eſt ex cauſis, alia generis ex ſpeciebus, alia indiuidui demonſtrati. uide ibidem.

Cõpoſitio quælibet neceſſe eſt ut diſſoluatur in ea ex quibus cõſtat uel in actu, uel in potentia. 3. cœli. com. 15. Cõſimile primo Phy. tex. com. 65.

Contra ponentes Deũ & intelligẽtias dare eſſe formaliter orbibus.

Compoſitio quæ eſt in corporibus cœleſtibus, ex duabus naturis fuit cognita, & ex motu locali: compoſitio autem quæ eſt ingenerabilibus & corruptibilibus, fuit cognita ꝑ generationem & corruptionem in eis inuentas. Auer. in principio libri de Subſtantia orbis. Ex quo patet ſecundum uiam eius ibi eſſe compoſitionẽ ex mouente & moto, & nõ ex forma formaliter informante: naturalis uero non aſcendit ad illum modum quo intelligentia dicitur forma, ſed Diuinus, ſicut dixit Com. 12. Meta. ꝙ Diuinus declarat poſtq̃ accepit pro cõſtanti a Naturali uia motus ſubſtantiã abſtractã eſſe, declarat ꝙ ſit forma & finis. Nã ſcribit idẽ Auer. 12. Met. com 37. ꝙ perfectionũ ad quas mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur ꝓpter ſanitatem, & quædã ſunt ſubſtantiæ extrinſecæ a re quæ mouetur ad eas, ut aſſimiletur eis, ut inueniuntur omnes actiones ſeruorum, quoniam ſunt erga genera intẽtionũ domini ſui: igitur dicuntur eſſe propter dominum: & ſimiliter oĩa entia cum hoc primo principio. Et hoc idem declarat aperte idem cõ. 44. per tria exempla, quorũ unũ eſt de principe ſub quo ſunt multi cõſtituti in regendo ciuitatem, ſecundum eſt de artibus deſeruientibus uni arti principali, ut frænefactiua, & aliæ id genus, quę deſeruiũt arti equeſtri, ut dicit Ariſt. in principio libri Ethi. Et tertiũ exemplum eſt de cæteris ſcientiis accipientibus ſua principia a prima Philoſophia, & iſto modo primum principium dicitur eſſe forma cœli & omnium entium, & nõ ſicut ſanitas in corpore uiuente, quemadmodum dixerũt rudes imponentes Ariſto. & Auer. Deum glorioſum qui eſt in fine ſimplicitatis, unitatis, & nobilitatis, eſſe formam formaliter inhærentem & perficientem ipſum orbem, & dãtem ſibi ne dum eſſe iſto modo, uerumetiam & motũ, & non uident ꝙ ineuitabiliter ſequeretur Deum & reliquas intelligentias moueri per accidẽs ad motum orbis. Quomodo enim fieri poteſt ut formanim moueatur, & ꝙ forma ſua perficiens formaliter & inhærenter non moueatur per accidens? Vtinam ex hoc manifeſtiſſimo errore exrepiſſent Deum glorioſum, quia minus peccauiſſent. De aliis enim intelligentiis concedit Auer. in. 8. Phyſi. cõ. 52. ꝙ moueãtur per accidens, nõ quia moueantur ad motum orbium, ſicut formæ quæ ſunt in ſuo ſubiecto mouentur ad motum ſui ſubiecti per accidẽs, ſed pro quanto accidit ꝙ orbes moti ab ipſis, moueant ad motũ primi orbis. Sed de nullo intellectu conceſſerunt Peripatetici moueri per accidens, ſicut forma mouetur ad motum ſui ſubiecti quia repugnat intellectui inquantum intellectus eſt, ꝙ ſit actus corporis, ut patet. 3. de Anima. tex. cõ. 4. & 5. & ſi hoc repugnat intellectui poſſibili. qui eſt infimus abſtractorum, quanto magis repugnabit aliis? & q̃ maxime primo, qui ẽ liberatus ab omni potẽtia? Sed iſti non poſſunt tranſcendere imaginationẽ, & ideo ſincerã nõ poſſunt perſpicere formã, ſed ſolã imaginẽ attingũt.

Compoſitio conſiſtit in poſitione partium adinuicem. 5. Meta. com. 25.

Compoſitio ex genere & differentia, ſimilis eſt cõpoſitioni ex re potẽtiali & actuali Generis enim natura nunquã reperitur a natura differentiæ uel formali, & quodcunq; iſtorũ duorum compoſitorũ apud Philoſophos generabile eſt & corruptibile, etiã habet agens. ex diſp. 7. in ſol. 3. dubii. Vide idem in. 2. cœli com. 29. contra Auic. & in cap. de ſpecie ſuper Porphyrio.

Compoſitio nõ determinat, uel infert componens eſſe cõpoſitum. ex lib. Deſtruc. diſpu. 8. in ſol. 1.

Compoſitio triplex eſt: una eſt elementorum, ſecũda eſt ſimilarium ex elementis, tertia eſt organicorum ex ſimilaribus. ex principio ſecundi de Partibus animalium. Et uide ꝙ aliter Auer. & aliter Albertus diuiſionem illam intelligant in. 12. de Animalibus.

Compoſitio corporis unius ex pluribus materiis, non eſſe poteſt niſi altero duorum modorum, uel ſicut eſt compoſitio membrorum organicorum ex ſimplicibus, & cõpoſitio totius ex organis: uel mixtione & temperatura, ut ẽ compoſitio membrorum ſimplicium ex elementis. Cõ. in digreſſione. cõtra Gal. de uirtute actiua ſeminis. primo de Generatione animalium in. 2. cap. ubi ponitur improbatio antiquorum. in colũ. 8

Compoſitiones exiſtentes in eadẽ re, quædã ſunt primæ, & q̃dam ſunt non primę. 5. Meta. cõ. 4. Conſimile. 1. Phy. cõ. 1. 28. 62. & 2. Phy. com. 10. & 1. cœli. cõ primo.

Compoſitio triplex eſt, una ex partibus corporalibus quæ ſunt in diſtinctis locis, ut cõpoſitio animalis ex carnibus & oſſibus, & compoſito domus ex lapidibus & lignis. Aliud genus compoſitionis eſt quicquid ex confuſione & permixtione conflatur, ut mulſum ex aqua & melle Et differt a primo, quia in hoc quicquid loco ſecernitur non uenit in mixtionẽ quia totũ & partes in eodem loco eſſe uidẽtur: re uera aũt partes abolitæ ſunt, & ſaluatur integritas. Tertius modus eſt quo ex ęre & figura cõſtare dicimus ſtatuã, ubi partes ſaluantur in toto cõpoſito quod ex eis reſultat, & non ſunt locis & ſubiecto diſtinctæ, ſicut in primo genere compoſitionis. Themiſt in. 2. de Anima cap. 3. Idem notat Alexan. in Paraphraſi de Anima, in illo cap ubi oſtendit animam eſſe formam. & in. 2. de Anima cap. de Phantaſia, ubi ponit differentiam inter mixtionem & compoſitionem, quia mixtum ex his eſt quibus cum admiſcetur, ſed non illa: compoſitum aũt eſt illa ex quibus cõponitur cum cõpoſitione quadam & ordine.

Comprehenſio quædam eſt ex diſciplina, & quædam ſine diſciplina. 1 Phy com. 31.

Comprehenſio intentionum indiuidualium ſubſtantiarũ eſt propria ſẽſibus hominis. 2. de Anima. com. 65. idem 3. de Anima, com. 9 & 20.

Comprehenſio differentiarum rerũ ſenſibilium a ſenſu, eſt cauſa comprehenſionis earum ab intellectu, & ideo qui caret ſenſu caret intellectu illi⁹ generis ſenſibilis. 2. de Anima, com. 92. idem. 1. Poſte. com. 33. Conſimile. 2. Phy. te. com. 6.

Comprehẽdere ꝑ ſenſum ſit per duo ſubiecta, quorũ unũ eſt ꝑ quod ſenſus eſt uerus, per alterũ aũt habet ꝙ ſit unũ entium, & ſimiliter eſt de comprehenſione intellectus. 3. de Anima, cõ. 5. in ſolutione primæ quæſtionis.

Comprehẽdens alietatẽ inter aliqua duo, neceſſe eſt ut ſit unum uno modo & multa alio modo. 3. de Anima, com. 9. idem. 2. de Anima. com. 149.

Comprehenſibilia humana diuiduntur in hæc duo uidelicet in comprehenſibile cuius principium eſt ſenſus, & in incomprehenſibile cuius principium eſt cogitatio. 3. de Anima com 33.

Comprehẽſio aut eſt de præſenti, aut de futuro, aut de prę terito. ex lib. de Memoria & remin. in principio.

Comprehenſiones quæ accidũt in ſomno, quædã ſomnia dicuntur, & quædam diuinationes, & quædã prophetiæ.

Commen.

Com.ex libro de Somno & uigilia.

Comprehenſiones quæ dicuntur ſcientiæ quæ ſunt in ſenſibilib⁹,nõ ſunt generabiles neq; corruptibiles niſi accidẽtaliter,& ſunt intentiones uniuerſales quas intellectus cõprehendit in eis,& ſunt formæ. Comprehenſiones uero particularium generabilium & corruptibilium non ſunt ſcientiæ,ſed imaginationes eorum.primo Meta.com.27. idem.2 de Anima,tex.com.60.

Comprehenſio quæ fit uno ſenſu,& uno modo ſenſus, & in eadem diſpoſitione,eſt ſemper uera.Com.4.Metaphy. com.26.in calce cõmenti. Videtur alludere ad illas tres conditiones poſitas a Themiſt.in.2.de Anima,circa illam propoſitionem ꝙ ſenſus nõ decipitur circa ſenſibile,quas require ab ipſo in cap.21.

Comprehenſio eſt cauſa uoluptatis.12.Meta.tex.com.39. Signum huius eſt(ubi dicitur) quia ſenſus,& uigilia,& intellectus ſunt in nobis uoluptuoſi. Et hoc etiam teſtatur Diuus Augu.dicens ꝙ inuiſa diligere poſſumus, ſed incognita nequaquam.

Comprehẽſio non eſt delectabilis niſi reſpectu eius quod eſt in actu, & non in potentia: & deſiderium præcedens comprehenſionem magis uidetur dolor quam uoluptas 12.Meta com.39.

Comprehenſio quæ nullum oppoſitum habet,& nunq̃ eſt potentia,tunc comprehendenti nunq̃ accidit dolor propter defectum comprehenſionis.ſupra.

Comprehenſiones ſunt duorum entium,in genere.ſ. ſenſibilium quæ ſenſu iudicantur,& eorum quæ comprehenduntur ab intellectu,ſicut ſunt quiditates & naturæ ſenſibilium rerum.ex diſpu.6.in ſolutione.6.dub.

Cõmunia ſunt notiora nobis q̃ propria,ſunt enim tanq̃ cõpoſitiora.Themiſt.1.Phy.in expoſitione tex.3.Et concordat in hoc Diuus Thomas.Com.autem exponit aliter, ꝓ confuſa compoſita ex elementis.

Cõmuniora ſunt ordine doctrinæ præponẽda in ſcientiis 1.Phyſi.tex.com.4.Propter tres cauſas ,ut dicit Cõmen. in prologo,tum quia ſunt notiora apud nos ,tũ etiam ne fiat in ſcientia repetitio,tum etiã ut demonſtrationes procedant ex primis & propriis.Prima cauſa aſſignatur etiã a Philoſopho in.1.Phy.tex.com.4.&.57.cum inquit: Eſt enim ſecundum naturam prius cõmunia dicere,& ſic circa unumquodq; propria ſpeculari.Et Commẽ.ibi repetit iſtas tres cauſas.Secunda cauſa ſumitur ab Ariſt in primo de Partibus animaliũ in principio.ubi inquit ꝙ ab ipſis cõmunibus eſt incipiendum, ne idem multoties repetere contingat . Et tertia cauſa ſumitur ex libro Poſteriorum Analyticorum,ex cap.de uniuerſali.Vide tamen quæ ſcripſi in Theorematibus.

Commune nõ eſt ſingulare,ſed eſt exemplar omnibus ſingularibus habentibus illam formam 3.Met cõ.ulti.idem 12.Meta.com 4.& primo de Anima.com.8.

Commune omnibus generibus entis eſt de accidentibus entis inquantum ens eſt.4.Meta com.7.

Commune nullũ eſt ſubſtantia,& quia uniuerſalia ſunt cõmunia,ideo uniuerſalia nõ ſunt ſubſtãtiæ rerum. 7.Meta. tex.com.57. .Ideo Com.1.Meta.cõ.45.bene dixit ꝙ intellecta uniuerſalia apud Ariſt.nõ ſunt ſubſtantiæ rerum, ſed ſignificant ſubſtantias rerum.In.7.enim Meta. tex.cõ. 44 uſq; ad tex.com.59.oſtendit contra Platonem uniuerſalia non eſſe rerum ſenſibilium ſubſtantia.uide idem.10. Meta com 6.&.12.Meta com.21.

Commune pluribus impoſſibile eſt quod ſit ſubſtãtia,niſi ſecundum quod eſt in anima tantum.10.Meta. tex.cõ.6. uide 12.Meta.4.&.14.

Cõmunitas quæ itelligitur in formis cõmunibus eſt extra animam in potentia,& cõmunitas quæ intelligitur in prima materia eſt pura priuatio, & eſt in anima tantum.12. Primæ philoſophiæ,com.14.

Commune eſt prius proprio,aut ſecũdum formã,aut ſecũdum genus in omni genere cauſæ.2.Phy.tex.com 32.

Communia ſcdm naturam oportet dicere,& ſic circa unũquodq; propria ſpeculari.primo Phy.tex.cõ.57 idẽ primo Phy.tex.com.4.&.3.Phy.tex.com.2.

Cõcurſus ab uniuerſalibus ad particularia eſt maior uia cognitionis i natura.2.de Gene.cõ.51.& habetur ex tex.idẽ primo Phy.te.com.4 &.54.&.3 Phy.tex.com.2.

Congelatio,ſeu coagulatio eſt quædam ſiccitas,& liquefactio eſt quædam humiditas.4.Meteo.com.1.

Conceptum appello primam maris & fœminæ mixturã. Ariſto.primo de Generatione anima.cap.20. Et hoc in plantis in quibus mas a fœmina non ſeparatur ſemen dicitur,ut teſtatur Ariſto.ibidem,ſed genitura eſt in animalibus tantum.Et nota ut tradit Gale in libro de Accidenti & morbo.4.ubi pertractat de cauſis Symptomatum, in illa parte ubi agit de cauſa caninæ appetentiæ, reddens cauſam quare in prægnantibus in primis tribus menſibus eſt iſte prauus appetitus,in.4.uero menſe quieſcunt. Inter alias cãs,inquit,ꝙ primis duobus mẽſibus fœtus paucũ ad ſe ſanguinem attrahit ,eo ꝙ parum adhuc rectum ſit, adeo ut tunc nec fœtus nominari debeat,ſed cyema potius.i.conceptus.

Conceptionis indicia require.7.de Natura aĩalium,cap.3.

Conceſſum eſt ab omnibus,ꝙ nulla res eſt ocioſa in fundamento naturæ & creaturæ.2.Met.cõ.1.Cœli,te.cõ.32.& 2.Cœli,tex.com.50.&.59 &.3.de Anima tex.cõm.45.

Congruit maxime cognoſcẽtẽ circa unumquodq; genus habere,dicere firmiſſima rei principia.4 Meta.tex cõ.8.

Coniunctio & unio ſunt propter humiditatẽ,ſeparatio autem & diuiſio ſunt ꝑpter ſiccitatem.Commen.4. Mete.in cõmento magno.Quod intellige de mixtis ,ſicut gloſſat Auic.in prima Fen primi,in cap.de elementis.

Coniunctio duplex eſt,uera & nodatilis.Cõiũctio uera attribuitur & appropriatur mẽbris conſimilibus,ſed nodatilis officialibus. Auer.in.2.colliget.in cap.de complexionibus membrorum officialium.

Coniunctum ex duabus rebus quæ ſunt unius uirtutis,licet una ſit debilior alia,nõ eſt impoſſibile ut ſit fortius alia re ſingulari,licet Gal.dixerit ꝙ eam debiliter,ſicut uidemus, ꝙ acetum miſcetur medicinis calidis ad iuuandũ illarum apertionem,licet ſit minus calidũ illis.Et ideo dicimus ꝙ medicina debilis mixta cum forti iuuat fortificationẽ ipſius fortioris quia operatiões medicinarũ in corporibus humanis nõ ſunt niſi per uiam corporationis & aſſimilationis,& non ſunt niſi ex parte ipſius medicinæ,quia nos uidemus multas medicinas q̃ ſunt paucæ caliditatis,& cõparatæ humanis corporibus inueniũtur calidiores illis, q̃ uidentur eſſe calidiores illis.5.colliget.cap 57.in fine.

Congregatio eſt generatio,& ſegregatio eſt corruptio. 3. cœli,com.74.Vide in Concordantiis.

Cõgregatio & ſegregatio faciunt,ut res ſint tardioris ,aut uelocioris corruptionis.1.de Genera com.10.

Conſequentia ſunt illa in quibus ſunt prius & poſterius, aut in ſitu,aut in ſpecie.5.Phy.tex.com.25.

Conſequens eſt poſterius reſpectu prioris,& non econtra: quia nullus dicit ꝙ unum ſequitur duo ſupra.

Conſecutio poteſt etiam eſſe in rebus carentibus ſitu,ut in numeris & unitatibus,ſed tactus nequaquam.4.Phy.29. Vide Themiſtium ibidem.

Conſequentia non ſolum ſunt quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei,ſed etiam quæ differunt ſpecie , ut certamen eſt conſequens pompæ.Themiſt.5 Phy.27.

Cõſequens eſt prius naturaliter q̃ ſit tangens.5.Phy.t.c.27.

Conſequenter,ens cõtangens,cõtinuum,adunatum, quatuor hæc ſe habent ſecundum ordinẽ naturaliter.5.Phy. tex.com.27.

Conſideratio aſſerentium omnia fieri a caſu,nõ eſt naturalis.2.Phy.com.46.&.48.

Conſideratio ſcientiæ Naturalis diuiditur in duas partes, prima eſt de communibus omnibus rebus naturalibus, ſecunda eſt de propriis. & Commentator reddit cauſam ibi iuxta illud,Productio ſcientiæ ſequitur rerum diuiſionem patet in prologo Phy.

Cõſiderare de primo principio formali pertinet ad primũ Philoſophũ.primo Phyſi.tex.com.ultimi . conſimile.12.

Meta.com.6.&.5.& 2.Phy.tex.com.26.

Conſideratio de formis eſt duarum ſcientiarum, nam conſideratio de formis materialibus eſt ſcientiæ Naturalis, cõſideratio aũt de formis abſtractis a materia eſt Primæ philoſophiæ.1.Phy.com.ulti. Vide in Concordantiis.

Conſideratio de ſubſtantia non eſt proprium ſcientiæ Naturalis quod intellige inquantũ ſubſtantia eſt.2 Phyſic.cõ. 4.1.Meta.cõ.15.&.18.7.Met.5.&.9.12. Met.1.5.&.6.4. Meta.com.1.8.Meta.com.4.&.2.Phy.com.21.

Conſideratio de magnitudinibus quam habet Naturalis, & Geometer non ducit ad idẽ in omni loco, immo inducit ad diſpoſitiões diuerſas.2.Phy.com.18 uide pro hoc in primo Cœli,c.32.&.4 Phy.72.&.3.Phy.61.& primo Cœli,com.1.&.3.Cœli,com.5.

Conſideratio perſpectiui non eſt naturalis, ſed eſt propinquior Naturali conſiderationi q̃ ſit conſideratio Geometrica.2.Phy.cõ.10.Contra tenentes ſcientias medias abſolute magis eſſe Naturales, q̃ Mathematicas.

Conſideratio quidditatiua de primo motore non eſt Naturalis.2.Phy.tex.com.73.Et nota ꝙ ibi redditur cauſa, qa nõ habet in ſe principiũ motus, unde patet ꝙ Natura eſt ratio formalis ſubiecti in ſcientia Naturali, ut alias declaraui.idem.8.Phy.com.3.& primo Phy.com ultimo.1.de Generatione com.14.&.12.Metaphy.com.6.&.2. Meta com.4.

Conſideratio de ſubſtãtia ſenſibili & accidentibus eius eſt prima in cognitione, & ſecunda in eſſe, conſideratio autẽ in ſubſtantia abſtracta eſt prima in eſſe, & poſtrema in cognitione. Et ideo ſcientia cõſiderans de illa dicitur Meta. 4.cõ.4.Conſimile habetur.7.Meta.com.39.

Conſideratio de rebus naturalibus cõmunibus eſt de Phyſico auditu.4 cœli,com.2.idem in prologo primi Phyſi. & ibidem com.4.

Conſideratio de formis habita in Naturali philoſophia & in Scientia diuina, ſunt diuerſę.7.Met.com.9.&.5.& alibi multoties.

Conſimiles ſeu homiomeræ partes ſunt, quæ habẽt eandẽ diffinitionem totius.5.Meta.cõ.4.Vide primo Cœli,tex. com.19. Vbi Ariſt.inquit, De talibus, ꝙ eſt eadem ratio totius & partis. Vbi Commen.notabiliter ſcribit reddens cauſam de hoc, dicit, Natura partis corporum conſimilium eadẽ eſt cum natura totius diffinitione, & cum ſit eadem diffinitione, eadẽ eſt forma, & cum eadẽ eſt forma ẽ eadem actione, ꝓueniente ab ipſa forma. Et ideo dicitur ꝙ ubi fertur totum ibi & pars, & e contra in grauibus & leuibus, & puta tota terra, & partis bolus.

Conſiſtere & ſiſti differunt, quia conſiſtere eſt a motu ceſſare, ſiſti uero eſt ad ceſſationẽ tẽdere. Colligitur ea.6.Phy. tex.com.67.Et ibi uide Themiſtium aperte.

Conſolidatio & contactus differunt, quia contangentia nõ congregãtur per aliquod cõmune per quod fiant unum, conſolidata uero fiunt unum per aliquod commune conſolidans.5.Meta.tex.com.5.

Conſolidata fiunt unum ſcd̃m aliquod cõmune per quod fiunt unum ſecundum quantitatem.& nõ ſecundum qualitatem: e contrario miſcibilibus, quæ reuertuntur in unũ ſecundum qualitatem & continuationem.5.Met.com.5.

Conſtituta per eandẽ differentiã omnia ſunt eiuſdem ſpeciei.7.Meta.com.18.

Conſuetudo eſt altera natura primo Phyſi.com.71.&.2. Met.tex.com.14.idem in prologo tertii Phy.& habetur in libro de Memoria & reminiſcentia. Vbi aduerte ꝙ iſta fuit Heracliti antiqua ſententia, ut ſcribit Alex. in libro de Fato, q dixit, ἦθος γὰρ ἀνθρώπῳ δαίμων, τοῦτ᾽ ἔστιν ἡ φύσις .i.Conſuetudo eſt hominum dæmon.ideſt natura.

Conſuetudo eſt maxima cauſa impediẽs a pluribus rebus manifeſtis per ſe.Cõmen.in prologo tertii Phyſi.idem.2. Meta.tex.com.14.&.12.Met.tex.com.50.& primo Phy. com.71.

Cõſuetudinem loquendi cõmunem probare oportet, cui pro ratione uſus eſt.Them.2.de Anima,tex.18.

Conſuetudo in ſcientia Naturali eſt, ut procedamus primo a poſterioribus ad priora, & dare ex prioribus cauſas poſteriorum.8.Phy.com.53.idem.com.50.Vnde ex hoc patet error illorum qui aſſerunt ſcientiam Naturalẽ eſſe imperfectam, quia ut plurimum procedit a poſterioribus ad priora, ac ſi eſſet uetitum poſtmodum regredi a prioribus ad poſteriora.

Conſuetum notius eſt, & ut conſueuimus ita dignamur dici.2.Meta.com 14.

Conſuetudo quantã uim habeat leges oſtendunt, in qbus fabularia & puerilia magis quidẽ ualẽt cognitione de eis ꝓpter conſuetudinẽ.ſupra uide Auer.in prologo.3.Phy.

Conſuetudo eſt fortiſſimum impedimentũ ad percipiendam ueritatem.2.Meta.tex.com.14.

Conſuetudo mala eſt paulatim dimittenda.ne ſubito facta mutatione natura deterreatur.ex.6.colliget.cap.14.&.7. colliget.cap.2.

Conſuetudine dictum eſt a quibuſdam aliquos paulatim atq; gradatim ſumpto ueneno, quod cõuerſum fuit i eis in cibum, & in habitu ſine nocumento. Et quamuis ita dicant, ego dictum eorum non concedo: immo argumẽto demõſtratiuo, &: in epiſtola theriacæ & ueneni quam ad Glauconem tranſmiſi.7.colliget.cap.1.Vide in Concordantiis nuper æditis.

Conſummatio, mediũ, & principium numerum habent eũ qui oĩs, hic añt eum qui trinitatis.1.Cœli.tex.com.2.

Contactus eſt ratione alterius, & finitas ratione ſuiipſius 3. Phy.tex.com.74.

Cõtactus mathematicus eſt per lineã, ſuperficiẽ, & corpus ſed cõtactus naturalis eſt per corpus tm̃.5.Phy.cõ.30.

Continentia dicitur de tribus, de fine cõtingente, & de fine non contingente, & de forma.4.Phy.com.34.

Continere eſt formæ, & contineri eſt materiæ.4.cœli,tex. com.35.

Continens & contentũ differunt a materia & forma, quia cõtinens & cõtentũ utraq; ſunt in actu, ſed materia & forma non ſunt in actu utraq; per ſe.Com.4.Phy.cõ 49.

Continens eſt nobilius cõtento, & alterum eſt quaſi priuatio, & alterum forma.4.Phy.com.49.

Continens honorabilius eſt & finis, cõtento & finito.2.cœli,tex.com.74.

Continens eſt ſimile formæ.& contentũ eſt ſimile materiæ. 2.cœli,cõ.23.& habetur in textu idẽ.2.Cœli.74.&.2.de Generatione.50.idẽ.4.Cœli,tex.cõ.35.37.&.39.

Contentũ non ſemper mouetur ad continentes, ſed ad continens illud in quo fuerit in loco naturali.4.Cœli tex.cõ. 22.& com.23.in calce commenti.

Contentum ſe habet ad continens ſicut materia ad formã, & quemadmodum materia perficitur per formã, ita contentum perficitur per continens.4.Phy.com.49.&.4.cœli tex.com.25.

Contiguatio mathematica differt a contiguatione naturali.5.Phy.com.22.

Continuitas eſſentialiter impoſſibilis eſt in omni motore primo, quia non eſt corpus.8.Phy.com.44.

Continuatio in naturalibus fit quando ultima ſunt unum abſq; hoc ꝙ ultimũ eõe corrumpatur: & hoc poteſt eſſe uel ſecundum imaginationem, uel ſecundum eſſe.5.Phy. com.39.Sed de hoc uide in Concordantiis.

Continuatio prima nõ inuenitur niſi in magnitudine.2. de Genera.tex.com.62.idem.6.Phy.tex.com.4.

Continuatio in motu primo, eſt ex moto, nõ ex forma, aut termino.ſupra.Vide in Concordantiis.

Continuatio cœli cum principio ſeparato eſt ſemper, ſed cõtinuatio cum principio quod eſt in nobis, non eſt ſemper. Illud enim quod continuatur de cœlo eſt æternum ſed quod cõtinuatur de nobis eſt generabile & corruptibile.12.Meta.com.38.

Cõtinuatio in magnitudine primò reperitur, & ꝓpter magnitudinem inuenitur in motu, & ꝓpter motũ reperitur in tempore.6.Phy.com.72.ibidem.tex.5.&.39.

Cõtinuatio in motu locali eſt manifeſta ꝑ ſe, quia impoſſibile eſt imaginari aliquam partem eius fieri ſubito, ſed in

cæteris

cæteris motibus eſt quæſtio non parua. Com.6.Phy.cō.75.uide.8.Phy tex.com.23.
Continuationis cauſa in indiuiduis eſt forma, & ideo forma dicituc magis unum q̃ cōtinuatio, quia forma, eſt cauſa continuationis.10.Meta.com.primo.
Continuum eſt diuiſibile in infinitum 3.Phy.te.com.1 & 31.&.69.idem.1.Cœli.tex.com.1.
Continuum eſt in cuius medio eſt aliquis terminus cōmunis duabus partibus.3.Phy.com.1. & in Prædicamentis in cap.de quantitate.
Continuum habet aliqua accidentia propria continuo, & habet aliqua propria numero.4.Phy.108.
Cōtinue mouetur quod nihil aut paucisſimum deficit rei, ſed non tempori.5.Phy.tex.com.23.
Continua ſunt quorum ultima ſunt unum.5.Phy.te.com.26.&.6.Phy.in principio.
Continua in Naturalibus ſunt quorum ultima ſunt unum naturaliter ſupra.
Continua in Mathematicis quorum ultima ſunt unū ſecundum imaginationem.ſupra.
Continua in artificialibus ſunt, quorum ultima ſunt unum ſecundum artificium. Auer.ſupra.com.26.
Continuū eſt poſterius natura tangente.ſupra tex.cō.27.
Continua neceſſe eſt ut contiguentur anteq̃ fiant continua.6.Phy.com.primo.
Continuum cōponentia diuiduntur in ultimum & in hunc ultimum 6.Phy.tex.com.primi.
Continuum nullum ſecundum q cōtinuum eſt ipſum ſeipſum mouere poteſt.8.Phy.tex.com.30.& primo de Generatione tex.com 78.
Continuum cum ſit diuiſibile in infinitū, ita ſe habet, q facta diuiſione in aliquo pūcto primo, ſtatim deſtruitur poteſtas diuiſionis in alio puncto ſecundo. Primo de Gene. tex com.9.uide cauſam.8.Phy.com.67.
Continuum eſt quaſi genus corporis quia continet ſub ſe corpus, lineam, ſuperficiem, locum & tempus. Cōmen 1. Cœli com.2. Vult dicere q non eſt uerum genus omnium iſtorum uniuocum, quia non uidetur q quantitati permanenti & ſucceſſiuæ ſit aliquid proximum genus uniuocū quia continuitas iſtis non eadem ratione competit. Nam quædam ſunt continua & quanta ex iſtis per ſe, quædam uero per accidens, ut patet.5.Meta.in cap.de quanto, & eſt in tex.com.18.
Continuū eſt diuiſibile in ſemper diuiſibilia.1.Cœli.te.c 2.
Continui diffinitio etſi ſupponatur a Geometra, Naturalis tamen nititur probare.1.Cœ.4 idem 3.Phy.com.31.
Continui cōſideratio ut eſt in materia, eſt propria Naturali, & conſideratio eiuſem an ſit cōpoſitum ex indiuiſibilibus, eſt magis proprie in ſcientia libri de Cœlo q̈ in ſciētia libri Phyſicorum.3.Cœli, com.5. Vide conſimile pro primo dicto in ſecūdo Phy.cō.28.19.&.20.&.3.Phy.60. &.4.Phy.com.72. Pro ſecundo dicto uide conſimile de infinito, cum tractetur in.3.Phy.& in primo Cœli.tamen magis proprie in libro Cœli, ſicut teſtatur Com. primo Cœli, com 33.&.54.
Continuum cōſideratur a Mathematico, ut eſt ſeparatum a materia.3.Cœli, com.6.&.1.Cœli.com.1.
Continui diuiſio eſt demonſtrata duobus modis in Naturali philoſophia, & ſcd̃m cauſam, & per uiā ſimilitudinis 3 Cœli.com.7. Vbi bene pondera illam doctrinam, quia multū tibi proficiet p auſcultatiōe.6.de Phyſico. auditu.
Continuum unumquodq; eſt unum ens impaſſibile. Similiter añt & non appropinquantia ſibiipſis neq; aliis.quę facere nata ſunt & pāti.primo de Genera.te.com.77.unde elicitur q agēs & paſſum debēt eſſe diſtincta loco & ſubiecto, & debēt eſſe approximata ſi debet actio puenire.
Contrariū dicitur cuius motus unus ſcd̃m ſe, & nō poſſibile aliter unus autem cuius indiuiſibilis.4.Meta.tex.cō.8.
Continua ſunt, non quæ actu ſunt unum.ibidem.
Continua ſunt etiam ſi flexuram habeant, ſed adhuc magis continua quæ flexuram non habent.ſupra.
Continuum & unum, natura magis eſt, quam id quod arte conſtat.ſupra.
Continuum naturaliter eſt magis unum, quam illud quod eſt unum per contactum aut ligamentum.10 Metap.tex. commen.1.
Continuum tortuoſum non mouetur ſecundum omnes eius partes motu æquali, ſicut continuum rectum.10.Meta.tex.com.2.
Continuum & conſequenter differunt.11.Meta.cap. ultimo.& in.5.Phy.tex.com.22.
Contingentia prouenit a materia.ex.2.de Genera.text.cō.51.&.7.Meta.tex.com.22.&.53.
Contingentis æqualiter natura, eſt natura materiæ non natura formæ.2.Phy.com.48.
Contingens ut in pluribus differt a neceſſario in hoc, q in natura eius eſt ut actio eius impediri poſſit in paucioribus.contra Auic 2.Phy.com.48.
Contingere ab eſſe, nihil differt in perpetuis.3.Phyſic.tex.com.31.
Contingenti conceſſo nullum inconueniens poterit accidere.7.Phy.tex.com.5.ubi.
Contradictionis nihil eſt medium.5.Phyſi.tex.cō.26.& 4. Meta.tex.com.27.idem, 1. Poſte.
Contradictio aliquando eſt ſecundum ſermonē, aliquādo ſecundum rem habetur iſta diſtinctio per Auer.6.Phyſic. com.19.de ratione Zenonis quam aliter ſoluit Philoſophus in.6.Phy.& aliter in octauo.
Contradictio eſt prima oppoſitio.10.Meta.tex.com.15.
Contradictoriorum ſi alterum eſt impoſſibile, reliquū eſt neceſſarium.9.Meta.com.17.
Contrarietas quādoq; dicitur de oppoſitis ſcd̃m priuationem & habitū.1.Phy.cō.41.&.43.& 10.Meta.com.9.
Contrarietas una in uno genere eſt.1.Phyſi.tex.com.50.& 55.&.10.Meta tex.com.15.
Contrarietas minus eſt in mediis q̃ in extremis.1.Phy.cō.54&.5.Phy.com.32.&.3.Phy.com.45.
Contrarietas in loco nō inuenitur in omnibus tranſmutationibus, & in quibus inuenitur non manifeſte inuenitur 6.Phy.com.92.idem.5.Phy.com.9.&.8.Phy.com.16.& 62.& 4.Cœli, com.33.
Cōtrarietas naturalis in loco nō eſt nota p ſe, 8. Phy.c.16.
Contrarietas exiſtit in locis cōtrariis propter diuerſitatem extremorum in linea recta, & iſta eſt prima cauſa eius 8. Phy.com.76.
Contrarietas non inuenitur in motibus circularibus niſi ratione diametri, diameter enim eſt linea recta, & cōtrarietas nō inuenitur niſi in duobus extremis lineæ rectæ primo cœli, tex.com.87.&.28.
Contrarietas, aut oppoſitio, aut quocunq; uolueris nominare, eſt in motoribus cœleſtibus, quæ eſt inter motorem & rem motam tantum, & ideo eſt proportio terminata. 2.cœli, com.61. Vide.7.Phy.35.
Contrarietas quæ eſt in forma & qualitate, æquiuoce inuenitur & in loco, quia cōtraria in qualitate ſunt duo in forma, & nō duo in ſubiecto, ſed contraria in loco ſunt duo in forma & duo in ſubiecto.4.Cœli, com.38.
Contrarietas ſecundum tactum ſolum elementum conſtituunt, hæ autem ſunt calidum, frigidum, humidum, & ſiccum, graue & leue.2.de Generatione, tex com 8.& 9.
Contrarietas dicitur duobus modis, & actu & potentia.4. Meta.tex.com.20.
Contrarietas in rei ueritate inuenitur in illis primo q̄.ſunt in loco, & ideo accepta eſt diſtantia in diffinitione eorum cum dicitur, cōtraria ſunt quæ ſub eodem genere poſita maxime diſtant 8.Meta com.4.&.10.Meta.com 13.& in Prædicamentis.in cap.de quantitate.
Contrarietas eſt differentia quædā.10.Meta.tex cō.22.
Cōtrarietas eſt multiplex.10.Met.te.com.13.&.14.& .21.
Cōtrarietas prima eſt habitus & priuatio ſupra tex.cō.15.
Contrarietas quælibet habet priuationē alterius cōtrariorum, ſed non ſimiliter omnia.ſupra.tex.cō.16.
Contrarietas eſt completa diuerſitas, q̄ non intelligitur niſi inter duo quæ ſunt eiuſdem naturæ.ſupra.te.com.24.

Contrarietas quæcunq; in ratione ſpeciei faciunt differentiam, ſed in conceptis cum materia non. ſupra. tex. cõ. 25.

Contrarietas in ſcientia Diuina communius ſumitur, q̃ in Logica in diuiſione oppoſitorũ: quia ibi fuit dictum contraria eſſe illa quæ ſunt in eodẽ gruere. ex paraphraſi Meta. tractatu primo. rap. de oppoſitis.

Contrarium non recipit ſuum contrarium primo Phy. te. com. 51. 54. 57. & 8. Phyſi. com. 4. & 12. Meta. com 52. & 5. Phy. 14. & primo Cœli. 106.

Contrarium nõ mutatur in ſuum contrarium. primo Phy. com. 42. & 51.

Contraria ſunt adinuicem corruptiua. 2. Phy. tex. cõ 81.

Cõtrariorum ſemper unum eſt priuatio alterius. 2. Phy. c. 25. idem. 10. Meta. te. cõ. 25. & 16. & 17. 4. Met. 27. primo de Generatione. 18. 2. Cœli. 18. 2. de Gñatione. 32. 5. Met. cõ. 17. 12. Met. com. 22. 3. de Anima. 25. 4. Phy. 49. & 128.

Contraria dicuntuc eſſe æquipotentia. 3. Phy. tex. com. 42.

Contraria eſſe in eodem genere eſt propoſitio famoſa, & uerificatur in Prima philoſophia. 5. Phy. com. 8.

Contraria & media in tribus Prædicamentis ſunt, in quib' eſt uere motus. 5. Pby. com. 9 & tex. com. 10.

Contrarium ſecundum locum eſt quod ſecundum rectitudinem diſtat plurimum. 5. Pby tex. com. 24.

Contrariorum diffinitio principaliter dicitur de his q̃ ſunt in loro: deinde ſecundum ſimilitudinem dicitur de his q̃ ſunt in qualitate. 5. Phy. cõ. 59 idem. 10. Meta. tex. cõ. 23.

Contraria impoſſibile eſt ſimul eſſe ſcd̃m totum, ſed ſcd̃m partes non inconuenit. 6. Phy. tex com. 83.

Contraria quæ inueniuntur in alteratione ſunt ꝓprie & principaliter. 6. Phy com. 91. uide. 4. Cœli com. 38.

Contrarium gñari ex cõtrario intelligitur dupl̃r, uel ex ſubiecto, uel ex termino Colligitur ex. 8. Phy. cõ. 4.

Contrariũ fieri ex contrario eſt per accñs. ſupra. 8. Phyſi 4.

Contrariis omnibus eſt hoc commune ꝙ quędam ſunt determinãtia, & quædam determinata. primo Phy. te. com. 49. Ariſto enim aſſignat ibi quomodo antiqui ponentes prinripia rerum naturalium eſſe contraria, conueniebant ſecundum ꝙ eadem dicebant eſſe principia ſecundũ analogiam. Nam quilibet in poſitione propria poſuit principia determinantia & continentia alia, & (ut Aleaand. ibi eaponit) principla determinantia & cõtinentia ſunt quæ ſunt formaliora, quæ autem ſunt materialiora ſunt contenta & determinata: ſicut impar, amicitia, ratum, magnũ, calidum, ſunt determinantia: oppoſita autem iis ſunt determinata, nam formę eſt continere ut patet. 4. Phyſi. tex. com. 49. & materiæ contineri, & determinatio eſt a forma. 2. rap. de ſubſtantia orbis, & primo Cœli com. 72. unde iſta propoſitio habetuc in textu, ꝙ contrariorum alia continent, alia continentur. Verum melius eſt dicere ut Simplicius & Auer. in Com. 49. ꝙ boc refertur ad diuerſas contrariorum oppoſitiones: nam contrariorum quædã ſunt priora, quædam ſunt poſteriora, ſicut qui poſuerunt par & impar eſſe prima contraria, omnes alias contrariorum oppoſitiones reducebant ad iſtam: & ſimiliter qui poſuerunt magnum & paruum. Vnde boc nõ debet referri ad alterum membrum alterius contrarietatis, quia non eſſet ad propoſitum Philoſophi ibi, cum iam dixerit prinripia non eſſe ex alterutris, neque contraria prima, ſed hoc refertur ad poſteriora. Vnde iſta determinatio eſt reſpectu aliorũ, et non reſpectu ſui mutuo, cum nullam ad inuicem uideantur habere cauſalitatem ea parte qua ſunt contraria, ut dicitur in textu.

Contrariari poſſunt plura uni, aut quãdo cõtrarietas inter ea nõ eſt maxima, ſicut ſunt media cum extremis: aut quãdo idem habet plura contraria diuerſis motis. Auer. eſt limitatio in. 8 Phy. ſuper tex. com. 62

Contrariorum ſi alterum determinatũ eſt, & alterum determinatum erit. 2. Cœli. tex. com. 44. Vbi animaduerte ꝙ Cõmẽtator declarat hoc duplici ratione. Prima eſt ex deſcriptione contrariorũ, & ſecunda eſt ducens ad inconueniens, quia tunc ꝓportio unius ad reliquum nõ eſſet ſicut reliqui ad primũ, quod eſt impoſſibile, quia notũ eſt per ſe ꝙ qualis eſt proportio ignis ad aquam in contrarietate, talis eſt aquæ ad ignem. Vide in Concordantiis.

Contrariũ cum adiunctum fuerit alteri contrario, manifeſtius redditur, & præcipue cum fuerit auditũ ultius cõtrarium. 1. Cœli, tex. com. 101. & 2. Cœli, tex. cõ. 29. & 40.

Contrariorum ſi unum fuerit in natura, & reliquũ. 2. Cœli, tex. com. 18. Vide in Concordantiis.

Contrariorũ, illo exiſtente quod eſt ſicut priuatio dignius eſt ut ſit illud quod ẽ ſicut forma, ſicut ſi graue eſt, digni' eſt ut ſit leue, & ſi quies eſt dignius eſt ut ſit motus 2. Cœli, tex. com. 28.

Contrariorum aliud eſt ut habitus & forma, aliud uero ſicut priuatio. 2. Cœli, 28. primo de Generatiõe. 18. 2. Phy. 25. 10. Meta. 7. & 25. 4. Meta. 27. 12. Meta. 42.

Contraria nõ poſſunt attribui eidem agẽti eodem modo 2. Cœli, cõ. 92. idem. 2. Phy. te. cõ 30. & 5. Meta. 2.

Contrario uno exiſtente in aliquo genere, neceſſe eſt inueniri & reliquum. primo de Generatione tex. cõm. 65. idem 2. Cœli, tex. com. 18.

Contraria ſunt naturæ diuerſæ, & cauſa huius eſt quia ſubiectum eorum eſt duo in potentia. primo de Generatione com. 74. & elicitur ex textu.

Contraria quæ contrariantur alicui eadẽ cõtrarietate, ſunt eiuſdem ſpeciei. 2. de Generatione com. 36.

Cõtrarię qualitates primę ſunt quatuor, & ad illas omnes aliæ reducuntur. ex. 2. de Generatione. tex. com. 15.

Cõtraria nõ innata ſunt coniũgi. 2. de Gñatione. te. cõ. 16. Facit pro opinione tenentium ꝙ ſecundum nullum gradum cõiungi poſſunt, alioquin ex rombinationibus quatuor qualitatum primarum, nõ ſufficienter Ariſt. uenatus eſſet numerum quatuor elementorum, cuius tñ oppoſitũ tenet Auer. & antiqui Peripatetici, niſi eſſet ꝙ cõtraria refracta ad mediũ, nõ ſunt diſpoſitio ſimplicis, ſed mixti potius, ut elicitur ex fine primi de Generatiõe, et ex 2. de Generatione. te. com. 48. & 3. Cœli, cõ. 67. uide ibi.

Contracia tactus non uidentur habere genus quod dicatur de eis niſi æquiuoce. 2. de Anima, com. 108.

Contraria ſunt alia in ſpecie a mediis. 3. de Anima, com. 4. Vbi dicit ꝙ palidum nõ differt ab albo ſecundum magis & minus, ſed ſecundũ formã & qualitatem. Sed. 10. Met, cõ. 23. uidetur dicere oppoſitũ. Vide in Concordantiis.

Cõtraria quodammodo, & quodammodo ſimilia ſunt ad inuicem paſſiua primo cap. de Subſtantia orbis. idem primo de Generatione, tex. com. 50.

Contrarii natura & cõſuetudo, eſt fortificari per ſuum cõtrarium. primo Meteo. ca. 4.

Contrariorũ ſi unũ reperitur in rerũ natura in fine oportet ꝙ reperiatur & aliud etiam in fine. Com. 2. Meteo. cap. 2. col. 11. Conſimile habetur. 2. Cœli tex. com. 18.

Contrariorum contrariæ ſunt cauſæ. 4. Mete. tex cõ. 40. & 41. & 2. de Generatione tex. com. 56.

Contraria prima ad quæ omnia alia reducuntuc, a prima Philoſophia ſunt ſcienda. 4. Meta. tex. com. 6. Vbi animaduerte ex mente Philoſophi ibidem, ꝙ prima contraria ad quæ omnia alia reducuntur, ſunt unum & multa. Et hoc credo fuiſſe in cauſa ꝙ Ariſt. in primo Phyſi. inueſtigaturus numerum prinripiorum naturalium, primo poſuit diuiſionem prinripii per unum & multa, ut patet in tex. cõ. 6. Vnde Ariſto. omnem contrarietatem poſitam ab antiquis in principiis, uidetur reducere ad iſtam, ut patet. 4. Meta. tex. com 6. ubi Cõmenta. dicit ꝙ entia aut cõtraria ſunt, aut compoſita ex contrariis, & caput huius cõtrarietatis eſt unum & multa, licet illa diuiſio, ut ſcribit Cõmen. ſit ſecundum probabilitatem & nõ ſecũdum neceſſitatem, quia corpus quintum nec eſt contrarium, nec compoſitum ex rontrariis.

Cõtraria poſſunt eſſe ſimul poteſtate, actu uero nõ. 4. Metea. com. 20. uide. 5. Phy. rom. 6. & 52.

Contraria ſimul eſſe, aut eſſe eadem, nullus intellectus hoc intelligere poteſt. 4. Meta. com. 23. idem ibidem te. com. 9. & 7. Meta. tex. com. 27.

Contraria ſunt quæcunq; eidẽ ſimul in eſſe non poſſunt, &

ſub eodem

ſub eodem genere maxime diſtant. 5. Meta. in cap. de eo ſdem, & diuerſo, & in. 10. Meta. tex. com. 13. & in poſt Prę dicamentis. cap. de oppoſitis.

Contraria plura uni ineſſe nō contingit. 10. Met. tex. cō. 14.

Contrariorum materia eadem eſt ſupra.

Contrarium unum habet cōtrarium, & hoc utitur tanquā ſumpto in. 1. Cœli, tex. com. 10. Auer. 10. Meta. com. 14.

Contrarium non eſt medium inter duo contraria, ſed contraria ſunt illa inter quæ eſt medium. 10 Meta cō. 19.

Contraria poſſunt eſſe mediata. 10 Meta. tex com. 22.

Contraria non prima, & media ſunt ex primis contrariis. 10 Meta. tex com. 23.

Contraria differunt ſpecie. ſupra. tex. com. 26.

Contraria oportet æquari, & non eſſe unum eorum infinitum. 11. Meta. com. 9.

Contraria adinuicē impaſſibilia ſunt. 12. Meta. tex. cō. 53.

Contraria ſunt tribus modis. 10. Meta. com. 26.

Contraria unius ſcientiæ eſt ſpeculari. 11. Meta.. com. 3.

Contraria primo nihil. 11. Met. tex. com. ulti.

Contraria omnia materiam habent. ſupra.

Contraria aliter diſtare dicuntur adinuicem, & aliter decē Prædicamenta. Vide modū in Paraphraſi Met. tracta. 3. Vbi dicitur ꝙ diſtantia contrariorum prouenit a forma, quia unum eſt corruptiuū alterius, & ideo nō poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, & talis diſtantia eſt in eodem genere Sed diſtantia decē Prædicamentorum eſt ex eo ꝙ ex ſe inuicem generari mutuo non poſſunt, neq; aggregantur in uno, & eodem genere, & ideo poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, quia diſtantia eorum non eſt ex contrarietate.

Contrariorū quodcunq; ſequitur formā rei, eſt de neceſſitate diuerſum forma i. ſpecie, nā impoſſibile eſt inuenire generabile, corruptibile, & perpetuū in eadem ſpecie. Aliter enim eſſet poſſibile inuenire homines perpetuos. Sed illa cōtraria quæ ſunt alicui rei ꝓpter materiā, poſſūt eſſe eiuſdē ſpēi, ut mas, & fœmina, & albedo, & nigredo, quę ſunt in eadē ſpē. ibidē ibi (Et dicamus ꝙ cōtrariorū &c.

Digreſſio qua intelligitur cōtraria nō poſſe ſimul eidem ineſſe.

Cōtraria eidē ſimul ineſſe nequeunt. Ariſt. ſententia in Prædicamētis. &. 10. Meta ex diffinitione contrariorum. tex. cō. 13. &. 4. Met. tex. cō. 9. &. 27. ubi ait, Quod ſi contraria ponantur in eodem ſequitur cōtradictoria uerificari Aduerſatur tamen experimentum huic propoſitioni, nā Philoſophi, & Medici inſuper & noſtri Theologi inſtāt: Philoſophi quidē, nam experimento inueniunt eſurientes dū comedunt ſimul, & ſemel triſtitiam pati & lætitiā: eſuries enim triſtitiam habet annexā, comeſtio uero lætitiam. Inſuper ſcabie, ſeu pruritu laborantes, dum ſcalpunt, ſimul triſtantur, & gaudēt. Medici etiā aſſerunt in febre epiala, & liparica, ſimul per uniuerſum corpus percipi frigus, & calorē. Noſtri etiā diuini aſſerunt aperte in anima Chriſti in parte ſuperiori, tēpore paſſionis fuiſſe gaudium, & triſtitiam ſimul, ut diſputant late in. 3. Sen. diſt. 15. q. 1. Soluit aptem pro Phis Alex. in. 1 libro Naturaliū quæſtionum. q. 12 ꝙ delectatio, & triſtitia ſunt cōtraria ad idē comparata, ſed non ad diuerſa: nō enim cuilibet delectationi opponitur quælibet triſtitia, ſed determinata. In eſuriente eſt triſtitia reſpectu indigentiæ nutrimenti, ſed lætitia eſt ex aſſumptione cibi remouentis illam indigētiam. Nō ſunt igitur contraria, quia ſunt reſpectu diuerſorum. Similiter in pruritu non eſt ex ipſo ſcalpere triſtitiam, ſed quia indigeat eo nam ſcalpendo euaporat humor ille inter duas cutes incluſus. Ad aliud autē pro Medicis ſoluit Gale in libro de malitia cōplexionis, & tertio de ſimplici medicina cap. 3 in diſtinc. 2. & Auicen. in. 4. Canon in ca. ꝓprio de febre epiala. Dicunt enim ꝙ cauſa eius eſt iuxta poſitionē humoris actualiter calidi, & frigidi ſcdm minimas partes, ut nō ſit pars aliqua parua corporis cui aduenit frigus, cui ad latus nō ſit pars aliq̃ parua cui aduениat calor ita ꝙ iuxta minimas partes mēbri ſenſibilis eſt res infrigidans, & calefaciens. Vnde ꝓpterea accidit ut ſenſus cuiuslibet membri exiſtimet ſe ſentire utrunq; in eadem parte. Et dat exemplum Gale. in 3. de ſimplici medicina, de guſtu, in quo aſſerit ſimile quid accidere. Nā ſi quis accipiat abſinthiū & mel in æquali portione, permiſcēs in lingua ſimul inueniet ſaporem amarum & dulcem, quia cōfunditur ſenſus propter magnam illarū partium permixtionē in partibus minimis, & accidit ut nō poſſit diſtinguere q̃ pars eſt ſentiens dulcedinē, & quæ amaritudinem. Et ita calor & frigus non ſunt præciſe in eadem parte, ſed ſunt in paruiſſimis partibus inuicem iuxta poſitis, unde accidit prædictum accidens. Ita aſſerit etiam Conciliator in differentia ſpeciali de hoc, & omnes moderni ſequuntur iſtam uiam. Nobis autem uidetur quod iſta non ſoluunt quæſtionem, ſi uerum eſt Ariſtote. dictum in. 2. de Anima, tex com 146. ꝙ ultimum ſenſorium nō eſt, caro ſicq; contingit, ut demonſtratur ibidem, quod unū eſt primum ſenſitiuum in quo terminentur omnes ſpecies, & ſenſationes ſenſuum exteriorū, & eſt una, & eadē uirtus, quæ ſenſus cōmunis dicitur, quæ in eodem nunc habet de cōtrariis iudicare. Et nūc redditur argumētum difficilius. & ſtat in ſuo uigore, & robore, & ſolutio illa data a nris illuſtribus non ſatisfacit in hoc, ſicut uides. Themi. autem in. 2. de Anima, uidens Ariſt. hanc difficultatem examinantem induxiſſe ſolutionem quandam, ꝙ ſenſus cōmunis eſt diuiſibilis ſecundū eſſe, loco autem & ſubiecto eſt indiuiſibilis per intentiones enim quas recipit eſt diuiſibilis, ſed ſecundum ſubiectum, & materiā eſt indiuiſibilis. Sed hāc ſolutionem infringebat Ariſto. quia contraria, ut dicit in tex. cōmē. 148 licet potentia poſſint eſſe ſimul in eodem in actu. tamen impoſſibile eſt. Et tranſiuit poſtea Ariſt. ad aliam ſolutionē, per uiam exempli diſſoluens quæſtionē de puncto in circulo, qui quodammodo eſt diuiſibilis, & quodammodo nō, ſic ſenſus, ut eſt iudex, eſt unus ſecundum formā: ut uero copulatur inſtrumentis ſenſuū, quibus utitur ſicut extremis de lineis terminatis per punctū, qui eſt centrū in circulo. Ex hac autem ſolutione non apparet ſolutio formaliter ad argumētum de contrariis, ſed in uirtute tantū, quod declarans Themiſtius inquit: In eodem loco dixi, ꝙ quinq; ſenſus extrinſeci ſunt apparitores, & nuntii et exploratores, & miniſtri: et ſenſus communis eſt tanquā arbiter, & iudex qui eo in ſuggeſtu poſitus non patitur ipſas cōtrarias qualitates, ſed ante ſe poſitas, ſed ad pedes genuaq; aduolutas iacenteſq; cōtemplatur ita demū iudicium ſuū promit, & dulce ab amaro diſcernit, & album a dulci diſcriminat. Et quēadmodum unus pluribus uelitātibus ligantibuſq; poteſt ſimul ius dicere, ita nō ſit ab ulla ratione remotū, eſſe aliquē ſenſum in nobis promiſcuū, qui contrariis ſenſibus ſimul operā det Illud eſſet abſurdū putare, ſenſum eundē ſimul contraria pati. Sed in hac ſolutione Themiſtii, latitat ambiguitas magna, tum quia uidetur dicere ſenſum cōem non recipere ſpecies contrariorum, ſed ſolū de contrariis iudicare: hoc autē uidetur repugnare communi ſententiæ Peripateticorum, aſſerētium omnes ſpecies in ſenſoriis exteriorum ſenſuū deferri ad ſenſum cōem. Amplius non euadit difficultatem, quin contrariorum ſpecies ſimul ſint in eodē ſubiecto, in actu quia ſi eſſet ſpecies albi, & nigri. nō eſſet in ſenſu cōmuni tanquā in ſubiecto, ſed tanquā in iudicante, ſaltē erunt in oculo, & ſic ſpecies dulcis, & amari in lingua, & ita adhuc remanet difficultas. Experimur enim dum legimus literas, in eodē inſtanti cernere albū, & nigrū nec dici poteſt ꝙ ſpecies albedinis ſit in alia parte oculi, & in alia ſpecies nigredinis, nullus enim ſapientū dixit hactenus hoc. Et ita remanet difficultas ſicut uides. Vnde uidetur nobis Ariſt. in infringēdo primam ſolutionem, nō efficaciter eam impugnare. Inquit enim aut non poſſibile, potentia quidem enim idem, & indiuiſibile, & contraria, ſecundum eſſe autem non: ſed in operari diuiſibile, & impoſſibile eſt albū, & nigrū eſſe ſimul, quia neq; ſpecies pati ipſorū ſi huiuſmodi eſt ſenſus, & intelligētia. Sed dicam ei ꝙ nō ſequitur, ſi album, & nigrū non poteſt eſſe ſimul in eodē ſubiecto, ꝙ ſpēs albi, & nigri non poſſunt eſſe ſimul, quia ſpecies contrariorū nō ſunt cōtrariæ quando ſunt abſtractæ a materia, propriū enim uniuſcuiuſq; ſenſuum eſt eſſe ſuſceptiuum ſpecierum ſenſibilium

ſine materia,& ideo licet albedo & nigredo in eſſe mate
riali cōtrarientur,in eſſe tamen ſpirituali nō contrariant.
Vnde cōmen.in.6 Met.cō.8 expreſſe dicit quod etiā in
anima cōtingit ut recipiat duo oppoſita ſimul ,ſed quod
eſt extra animā nō poteſt ea ſimul recipere.Sed ratio Ari.
ſi quis bene perpendat,aliter ibi procedit:nā prima ſolu-
tio innuebat ꝙ ſenſus,ut eſt unus ſecūdum ſubiectū,ſcdm
ꝙ eſt recipiens,eſt indiuiſibilis,ſed ſcdm eſſe & rōnem eſt
diuiſibilis,ratione plurī formarum quę recipiūtur in eo.
Innuit ergo ſoſo ſenſus unitatē & indiuiſionē eſſe ex par
te qua recipit,multitudinē & diuiſionem eſſe ex parte for
marum quæ recipiūtur.Sed ſi ita eſſet,ſenſus haberet uni
tatē materiæ,quæ actuatur per formā: & ita receptio ſen
ſus eſſet ſicut receptio materiæ.Et ex dictis ſequit ut ſicut
album & nigrum ſunt contraria,& nō poſſunt eſſe ſimul
ſic & ſpecies albi,& ſpecies nigri Nō fuit igit opinio Ari
ſto.ut ſpecies cōtrariorū ſint cōtrarię,ſed ſermo eius ē cō
ditionalis.Et ideo bene intulit iuxta illā ſoſonem : Et im-
poſſibile eſt albū et nigrum ſimul eſſe, quia neq; ſpecies
pati ipſorū ſi huiuſmodi eſt ſenſus & intelligētia. Ecce ꝙ
ſub conditione concluſit quæſtionem dictam,ſi ſenſus &
intellectus ſint huiuſmodi qui habeāt unitatem & indiui
ſionem,ex parte qua ſunt,ſunt ſubiectum recipiens ,& ha
bēt diuiſionem ex parte formarū receptarum,in hoc idē
erit de receptione materiæ,et de receptione ipſorū.Mate
ria enim,ut dicit Cōmen.12.meta.cōmen.14.eſt una nu-
mero priuatiue,& nō ſit plures numero niſi per multitu
dinē formarū quas recipit:materiæ enim diuerſantur ꝓ
pter diuerſitatem formarū,& non econtra 2.Phy.cō.87.
&.1.de Aīa com 52.&.2.de Aīa cō 60.Et ꝓpterea dicit
Com.aīaduertēs ad id quod modo dixi,ꝙ Ariſt.opina-
tur ꝙ uirtus primi ſentientis melius eſt ut dicatur una for
ma,& multa inſtrumentis copulatis cum ea,per quæ tran
ſeant motus ſenſibilium quouſq; copulētur cum ea,ā di
cere ipſam eſſe unā ſubiecto,& multa ſecūdū formas quę
deſcribūtur in ea.Illud enim eſt dignius et ſecundū quod
eſt iudicans,iſtud autem ſecundū quod eſt recipiens.Sed
tamē cū non ponimus illic eandē intentionē propter for
mā non poſſemus inuenire aliquid per quod indicet di-
uerſa eſſe diuerſa.Iudiciū enim dignius eſt attribui huic
potentiæ ſecundū ꝙ eſt actus,quā ſecundū ꝙ eſt potētia
quēadmodū motio eius paſſiua a ſenſibus dignior eſt et
attribui ſecundū ꝙ eſt ſubiecto recipiens,eſt enim ut uide
tur recipiens ſecundum ſenſus,& agens ſecundū iudiciū,
recipere enim aliquid,eſt aliud a iudicare illud . Et hæc
duo debent inueniri in aliquo duobus modis diuerſis .Et
ad hoc tendunt uerba Themiſtii aſſerentis ſenſum cōem
non recipere contraria,ſed iudicium de cōtrariis afferre:
quia obiecta contraria relucentia in ſpeciebus offeruntur
illi tāquā iudici,& ſunt cōparata ad ipſum,non tāquā ad
materiam,ſed tanquā ad formā,& iudicē, quia ſunt ſicut
cognitum in cognoſcēte,& non ſunt in eſſe materiali cū
contrarietate,ſicut afficiūt materiam extra animā Et iſto
pacto ſoluitur q̄ſtio cōpleta introducta per Medicos.Ad
illud quod adducunt Diuini,ſubtilis Doctor poſt longā
perſcrutationē hoc argumentum dimiſit inſolutū,uidens
eei difficultatē: Alii uero dixerunt in anima Chriſti ſecun-
dum diuerſas portiones habuiſſe contraria ſimul,quia tri
ſtitia erat ſecundum portionē inferiorē ſenſuum,& dele-
ctatio erat in portione ſuperiori intellectiua.Sed dato qd
in eadē portione fuiſſent,adhuc non procedit argumētū
ut mihi datur cernere,quia triſtitia non erat cōtraria dele
ctationi,quia ſicut dixit bene Alex.non quælibet triſtitia
cuilibet lætitiæ,& delectationi eſt cōtraria,ſed quādo ſūt
circa idem obiectum Patet autem ꝙ obiectum contriſtās
uoluntatem Chriſti tunc non erat illud quod fruebatur il
la uoluntas.Et ſic optime ueritas Philoſophiæ non con-
tradicit fidei noſtræ.Sed hoc altioribus relinquāmr,quia
ſermones ſiunt ſecundum materiam ſubiectam.

Coneniens dicere a conuenienti fieri,nō eſt ꝙ conueniēs
agat per ſe,& per ſuam formā ſibi conueniētis,ſed eſt di
cere ꝙ extrahit formam ſibi conueniētis de potentia ad
actum,& non eſt agens,quia addit in illā materiā aliquid
extrinſecū & ſic eſt in hoc de ſubſtantia ſicut de aliis acci-
dentibus.Calidū enim non inducit in corpus calidū calo-
rem extrinſecū,ſed facit calidum in potētia eſſe calidum
in actu.Et ſic eſt de magnitudine conſequente generatio-
nem,& ſimiliter eſt de motu locali: motus enim localis
nō prouenit ab extrinſeco motore .12.Meta.com.18.parū
poſt medium.& eſt ſententia ſumpta ab Ariſt.formaliter.
in.4.Phy.tex com 84.

Conuenīēs ſit a conuenienti.Propoſitio iſta uerificatur tri
bus cōditionibus,uidelicet ut ſit in agente,& nō in inſtru-
mēto,ut ſit in ꝓpinquo,& in nō remoto,& ut ſit eſſentia
liter,& nō accidētaliter.12.Meta.cō 42.auctoritate Alex.

Cor eſt primum per ſe motum in animali,ꝙ non mouetur
ſecundum totum,quia pars eius mouet ſe,& mouet totū
7.Phy.com 1.&.4.

Cor uenarū eſt principiū.3.de Partibus animalium .ca. 4.

Cor animaliū carentiū pulmone nō habet uentriculū dex-
trum,& tamen in illis animalibus inuenitur illa uena,quæ
eſt inter hepar,& cor,ꝙ ideo Gale.dixit iſtā non oriri ex
dextro uentriculo cordis.3.de Partibus cap.de corde.Vi
de ibi ſoſonē Auer.dicentis illā de neceſſitate oriri a cor
dis ſubſtātia inquātū cor,nō inquātū dextrū aut ſiniſtrū.

Cordis tēperātia principaliter cognoſcitur ex pulſu, & ſe-
cūdario ex anhelitu.4.colliget,ca.2.ubi uide ēt alia ſigna.

Cor ſecundū Ariſt.eſt principiū ſanguinis ſed ſecundū Ga-
lenum cor non eſt principium niſi ſanguinis arterialis,ſed
ſanguinis uenalis principiū eſt hepar.tertio de Partibus.
Auer.in cap. de corde.Vbi uideas tres rationes Ariſt.pro
ſua opinione.Vbi aduerte,ꝙ ut ubi dicit Auer.Ariſt non
opinatur cor eſſe principiū ſpecierū ſanguinis ,ſed primi
qui eſt uerum nutrimentum & ultimum nutrimentum .

Cor animalium magnorum inuenitur habere os, & uide
cauſam in 3 de Partibus cap.de corde.

Cor magnorum animaliū ſecundū Ariſt.inuenitur triplicē
habere uentriculū,paruorū uero duplicē,ibidē . ubi dicit
Galenū negaſſe aliquod animal habere triplicem uentri-
culū in corde,Sed dixit animalia habentia pulmonē ha-
bere duos uētriculos,carētia uero pulmone hr̄e unū tm̄.

Cordi accidentia ſuperuenientia,ſunt ſyncopis,cardiaca,&
tremor.3.colliget,cap 25.

Cordis uentriculus dexter calidior eſt ſiniſtro ſecundum
Ariſt.& ideo pars dextra calidior eſt ſiniſtra.Et ideo om-
ne animal ſecundum Ariſto.habet iſtam duplicem natu-
ram dextri,& ſiniſtri uentriculi,quia iſta eſt cauſa diuerſi-
tatis partis dextræ a ſiniſtra:contra Galenū,qui uoluit ani
malia carentia pulmone non habere duplicem uentricu-
lum,ſed unum tantum ibidem.

Cordis ſitus eſt in medio pectore in aliis animalibus , ſed
in homine uergit ad ſiniſtrum.& uide cauſam in.3.de Par
tibus animalium.cap 4

Cordis proprium eſt non tolerare apoſtema,& alias ægri
tudines,ſicut alia membra.ibidem. Vide tamen Auer.3.
Colliget,cap.25.ubi dicit ꝙ Medici dicunt ꝙ poteſt con
tingere apoſtema in paniculo cordis.

Cor eſt principium motus lætitiæ, triſtitiæ,& omnium ſen
ſuum.ex.4.de Part.cap 4.idem in lib.de Senſu,& ſenſato.

Cor & iecur omnibus animalibus neceſſaria ſunt:alterum
propter caloris originem,alterum propter concoquen-
dum cibum.ſupra.7.

Cor eſt primū quod in formatione fœtus actu ſecernitur,
quod non modo ſenſu ita fieri conſtat,uerumetiam ratio
ne. Ariſt.2.de Generatione,animalium,cap.4.

Cor eſt primū quod uiuit,& ultimū qđ moritur.ſupra.c.4

Corde carens nullum unquam animal ortum eſt Ariſto.in
4 de Generatione animalium.cap.4.Ex hoc poterit cor-
dis principatus oſtendi.

Cor triplicem habet ſinum,dextrum, maiorem , & mediū
magnitudine inter dextrum & ſiniſtrum.1 .de Natura ani
malium,cap.17.Et.3 de Natura cap 3.

Cor ſolum ſanguinem extra uenas continet.ibidem.

Cor in aliis animalibus eſt in medio pectore.in q̄bus ſ pe
ctus

ctus ineſt,ſed in homine tantũ ad partem potius ſiniſtram uergit:ibidem. & infra.cap.16.

Cor eſt in medio,quia hic eſt locus regis,ad hoc ut ſit regimen huius proportionatum omnibus membris,& circūferentiis,& etiam ut melius cuſtodiatur.2. Colliget cap. 9.de Iuuamento membrorum officialium.

Cor poſſibile eſt ut ſit bonæ complexionis,& bonæ compoſitionis,& tamen cõpoſitio aliorum membrorũ erit læſa,ſed hoc prouenit a materia. Et ideo temperantia in cõpoſitione & complexione membrorum adiacẽtium cordi ut pectoris,& aliorum propinquorum,eſt ſignum certum temperamenti cordis,quia uirtus informatiua nõ format alia membra niſi mediante calore cordis,ſed non cõuertitur hæc ſignificatio. Auer.4.colliget,cap 2.

Cor eſt ultimum membrum quod refrigeratur in morte. 2.Colliger,cap.2.& de Somno &c.

Cor eſt calidũ de neceſſitate propter ſpiritũ,& ꝓpter partem carnoſam,& propter ſanguinẽ,& eſt ſicut clibanus. Auer.2 colliget.ca.de cõplexionibus mẽbrorũ officialiũ.

Cor uidetur mihi ꝙ ſit declinans ad humiditatem propter ſpiritum in eo exiſtentem.ſupra.in ca. proprio de corde.

Cor eſt membrũ cuius cõplexio cõfcat toti corpori, quia quãdo cõplexio cordis eſt temperata,mẽbra pro maiori parte ſunt tẽperata in calidıtate.quia cor dat cõplexionẽ oibus membris,qua agunt,& patiuntur.4.colliget,cap.2.

Cor in ſiniſtro uentriculo per paruum foramen cõtinuatur pulmoni,per maius uero olbus arteriis corporis, & iſtũ uentriculũ Medici ſpiritalẽ appellant.Gale. 6.de Vtili.parti.ca.7. Et ideo eſt magis principalis ꝙ dexter uẽtriculus quẽ ſanguificũ uocant:ſed nota ꝙ Ariſt.oppoſitũ ſentit.

Cor & iecur omnibus animalibus neceſſaria ſunt, alterum propter caloris originẽ:locũ enim adeſſe aliquẽ.quaſi lares forumq́ oportet,quo naturæ fomites, & primordia ignis natiui contineantur, & ſeruẽtur,eundẽq́ tutum eſſe ueluti arcẽ corporis totius neceſſe eſt. Alterũ iecur,dico cibi cõcoquẽdi gratia adeſt. Et quidẽ nullũ ſanguine prędıtũ his duobus carere poteſt. Ariſt.ſententia in.3.de Partibus animaliũ.cap. 7. Ex iſta auctoritate,aliqui ſumunt de mente Ariſt.ſanguinẽ qui eſt uerus humor,& nutrimentũ uerum habentibus ſanguinem generari in hepate,& ꝙ a corde nõ accipit niſi quandã ſubtiliationẽ,& diſpoſitionem accidentalem. Et aſtruunt hoc auctoritate Auer.in.2. Colliget,in ca.de Iuuamẽto hepatis,ubi dicit quod hepar eſt mutatiuũ cibi ad cõuertendũ ipſum in ſanguinẽ, & poſtea mittit ipſum ad omnia membra. Et parum infra in eodẽ loco dicit ꝙ hepar habent quinq́ uirtutes prædictas,hoc eſt digeſtiuã quæ facit ſanguinẽ,retentiuam tempore digeſtionis,attractiuã quando trahit chylum ex inteſtinis,diſcretiuam quando diuidit,& diſcernit tres ſuperfluitates,hoc eſt ſuperfluitatẽ aquoſam quã attrahunt renes,cholericã quam trahit burſa fellis, & melãcholicam quã trahit ſplen. Vbi clare patet Auer. dicere ſanguinem generari in hepate. Et confirmatur,quia ibi eſt generatio ueri ſanguinis,ubi generãtur ſuperfluitates,& excremẽta eius,quia a qualibet digeſtione reſecatur aliqua ſuperfluitas. Sed ſecundũ Ar.ſt.& Auer.in habẽtibus ſanguinẽ,ſanguis eſt ultimũ nutrimentũ,phlegma autẽ,& utraq́ cholera ſecundũ Ariſt.ſunt ſuperfluitates,igitur ſi ſecũdũ ſententiã Auer ꝑallegatã,hepar per uirtutẽ ſuã diſcretiuã diſcernit iſtas ſuperfluitates a ſanguine,ſequitur ꝙ hepar ẽ mẽbrũ ſanguinis ueri generatiuũ. Et ita quidã indubitanter tenuerunt tẽpore meo Paduæ dum in circulis diſputarẽ. Sed iſta opinio ſtare nõ poteſt in uia Peripateticorũ licet Gale.dicat illud. Nã Ariſto.expreſſe in.3.de Partibus animaliũ.ca.4.& eſt in cap.de Corde,determinat cor eſſe principiũ omniũ uirtutũ,qa ubi fieri poteſt unũ,multitudini eſt præferendũ. Iſtud eſt maximũ fundamentũ in uia Ariſto.quia Natura & Deus nihil fruſtra faciunt.1. Cœli tex.cõ.32.unde multę poſitiones Ariſt.ſunt fundatæ ſuper iſto principio,ob quod.1.Phy.ꝓpoſuit opinionẽ Empedoclis opinioni Anaxagoræ,qui poſuit principia finita, & in.12.Meta.concluſit unũ eſſe Principem uniuerſi quia multitudo principatuũ mala:ut teſtatur etiã doctus Homerus. Et ideo Ariſto.uim nutritiuã,& ſenſitiuã in corde locauit. Et quia tenuit cor eſſe principium uirtutis talis,& quia ſecundũ ipſum ſanguis in habentibus ſanguinem eſt ultimũ nutrimentum,in non habentibus uero eſt aliquid ꝓportionale ſanguini,poſuit ſanguinẽ qui eſt uerus humor,& qui uere nutrit,generari in corde:argumẽto ꝙ in nulla parte corporis reperitur extra uenã,niſi in corde. Amplius lucidiſſimus Themi.in cõ.ſup libro de Sõno,& uigilia ca.13.inquit: Deuoratus enim & ingeſtus per os cibus,indeq́ in locos ſuos,i.in inteſtina,& uentriculũ collatus,euaporatur.& ſurſum ſpirat per uenas,per quas deinde permanat ad iecur.in iecinore mutatur,& natura ſanguinis tingitur,a iecinore influit,& ſubdit ad cor,ĩ corde uincitur,& conficitur pleniſſime, ibiq́ in ſanguinẽ perfecte conuertitur.& idem ſubdit: Et uenæ quidẽ aliæ cor adeunt,aliæ a corde proueniunt. Venæ quæ adeunt cor, tanquã miniſtræ,& gerulæ ſunt:ut quæ a iecinore ad cor incoctum, & imperfectũ ſanguinẽ conuehant,quẽ cor ſuſceptum ſua ui mercatum,& abſolutũ ſanguinem reddit. At uenę quæ a corde ueniunt comparatæ ad alium uſum ſunt,uidelicet ut ſuccus per eas cõcoctus iam perfectuſq́ in totũ corpus diſtribuatur atq́ dedatur. Idẽ dicit Alexã. in Paraphraſi de anima cap ult.ubi agit de animæ principatu in qua parte corporis conſiſtat. Auer.etiã.2. Colliget.cap.12.dicit ꝙ hepar ſeruit cordi,& hoc eſt quia præparat ei ſuũ nutrimentũ,& ideo oportet declarare uiam per quã cerebrũ ſeruit cordi Amplius quia generatio ueri humoris nõ niſi per digeſtionẽ perficitur,& iſta a calore procedit,cũ cor ſit principium,& fons caloris,ſequitur igitur cor habere huiuſmodi principatũ. Hepar uero eſt neceſſariũ in ſanguinis generatione,pro quãto decoquit cibum. Nã licet cibus in ſtomacho conuertatur in chylũ, & per uenas meſæraicas attrahatur ad hepar,nõ ꝓpterea ibi materia eſt ſufficiẽter præparata,ut forma ſubſtãtialis ueri ſanguinis inducatur,& ideo indiget ulteriori decoctione quã decoctione hepatis,per quã generatur nõ uerus ſanguis,ſed aliqua ſpẽs ſanguinis.i modus quidam,& in tali decoctione celebrata in hepate ſequeſtrat pituita.i. phlegma,& ſi quid aliud eiuſmodi eſt,ut dicit Ariſt.in.1. de Genera.animaliũ:ca.18.ubi dicit ꝙ pituita eſt excremẽtum primi alimenti. Vbi per primũ alimentũ intelligit cibum,qui iam in chylum cõuerſus attractus fuit ad hepar. Nã(ut notat Philoponus in illo loco)alimentũ utile duplex eſt.ſ.primũ,& ultimũ,primũ eſt cibus,puta panis,aut uinũ,ſecũdum autẽ,ſeu nouiſſimus eſt ſanguis,quia tale ubiq́ ab Ariſt.appellatur ultimũ alimentũ. Et ſic duplex eſt excrementũ,primũ,quod eſt reſpectu primi,& tale eſt pituita,aut aliquid huiuſmodi,ſi quid eſt,quod dixit propter utranq́ cholerã,& ꝓpter aquoſitatẽ urinalem. Talia enim ſequeſtrãtur ab illa decoctione,quæ ſit in hepate,in generatione ſanguinis qui nõ eſt uerus humor ſecundum Ariſt.ſed eſt aliqua ſpecies eius.i modus,qa eſt ſanguinis in potẽtia propinqua,ſed nõ eſt uerus ſanguis qui eſt humor,de quo Ariſt.dicit ipſum eſſe ultimũ nutrimentũ. Et iſto modo intelligitur dictũ Auer.in.2.Colliget ſupra allegato per iſtos uiros oppoſitũ tenentes. Et ne uideamur dicere iſta gratis,adducamus uerba Auer.in eodẽ cap de Iuuamẽto hepatis,ubi poſtquã multa intulit contra.Gal. opinantẽ hepar habere principatũ in nutritione,tandẽ dicit finaliter cõcludẽdo, Et eſt cõfirmatus iſte ſermo,ut cor ſit de neceſſitate princeps uirtutis nutritiuæ,quia nec Gal nec alius ex Anatomicis dixerunt,nec crediderunt, ꝙ cordi ueniret calor ab alio mẽbro,ſed eſt ſufficiẽs per ſe ſicut cõueniens eſt principi. Et ego iam ꝓbaui tibi uirtutẽ a calore per modũ doctrinæ reſolutiuæ. Et ſi tu uides ꝙ indiget cor hepate propter ꝑparationem nutrimenti,non ꝓpterea hepar indiget uocari princeps,ſicut non eſt conueniens ſtomacho propter ꝑparationẽ cibi ut uocetur princeps hepatis. Nec bubulc' qui ꝑparat cibũ alıis bubulcis uocabitur princeps. Pro hoc faciũt etiam uerba Auer. in 2.Colliget,cap.8.de Iuuamẽtis membrorũ cõſimiliũ,ubi

Digreſſio ... ſchra de ... eratione ... guinis ... ud Ariſt. ... Peripa... icos.

dicit quod phlegma eſt ſanguis indigeſtus,& ꝓpter hoc
debet dici ſuperfluitas ſanguinea.hoc eſt diminuta ſuper
fluitas,ut ſit ſanguis nō ſuperfluitas,cuius ſeparatione re-
maneat ſanguis cōpletus,ſicut a cholera,& melancholia.
Ergo ſi ita eſt,tunc eſſe phlegmans aliquid in corpore eſt
de neceſſitate,hoc eſt ꝙ impoſſibile eſt cibum conuerti,
niſi ex eo generētur ſuperfluitates phlegmaticę.Pręterea
Auer.in eodē ca.dicit ꝙ Ariſt.uult ꝙ nutrimentū omniū
mēbrorū fiat ex duobus ſanguinibus mixtis inſimul,& ꝙ
ſanguis qui eſt in hepate,& in uenis nō pulſatilibus,eſt ſi
cut materia ſanguinis miſſi in arteriis cordis,& ꝙ ſanguis
arteriarū eſt ſicut forma ſanguinis.Et hoc eſt,quia dat ei-
dem cōplementū,& coctionē facit ipſum cibū ꝓpinquū
actui Conſimilē ſententiā inuenies in cō.73.ſuper.1.Can
ticæ cāticorū & ab ipſo,ubi dicit iſtā fuiſſe opinionē Hyp
pocratis,Plat.& Galeni,ꝙ ſunt tres uirtutes,& dicit ꝙ iſta
opinio eſt falſa in duobus. Amplius Auer.in.4.colliget,
ca.2.dicit ꝙ hepar,& cerebrū non habēt calorē ꝓpriū in
eorū eſſe,niſi illū qui eſt in membris conſimilibus ex qui
bus cōponuntur:ſed calor mediante quo iſta mēbra ope
rantur artes ſuas,eſt calor tranſmiſſus eis a corde: & iſte
calor a corde tranſmiſſus eſt ſicut forma reſpectu caloris
proprii ſibi debiti merito partium conſimiliū.Talis enim
eſt ſicut materia,& ideo hepar concurrit ut inſtrumentū.
Alexan.etiam in Paraphraſi de anima cap ulti.ubi agit in
qua parte corporis conſiſtat animæ principatus,expreſſe
dicit,ꝙ cor eſt maxime ſanguinoſum,et ideo maxime ſen
ſuale:& ideo oſſa,capilli,& ungues,quia exanguia ſunt,
nō ſentiūt.Et ſubdit ꝙ ſanguis qui in iecinore generatur,
indigeſtus atq; non coctus eſt,neq; propria appellatione
ſanguis nuncupari debet.Amplius adducamus in cōfir-
matione noſtræ declarationis uerba Auer.in cō.ſuper lib.
3.de Partibus animaliū.in cap.de Corde.ubi in digreſſio
ne de hoc quæſito ſoluēs argumēta Galeni dicit:Et totū
hoc quod uiſum eſt ex anatomia ipſi Gal.nō cōtradicit
rationi dictorū Ariſt. Ex his enim propoſitionibus nihil
aliud ſequitur niſi ꝙ illud membrū quod eſt principium
uenarū,& in quo eſt uirtus nutritiua prima in eodem eſt
ſanguis primus ſecundū naturā.Nam ſanguis exiſtens in
hepate,eſt primus in generatione,& ultimus ſecundū na
turam.Ariſt.enim nō dicit cor eſſe principium ſpecierum
ſanguinis,uel omniū ſpecierū ſanguinis,ſed dicit eſſe pri
cipium primi ſanguinis,qui eſt uere ultimū nutrimentum
quē ſanguinem dicit exire a corde,& trāſire per uenas ſ.
pulſatiles ad omnia mēbra,adeo ꝙ ſanguis non uenit ad
cor ex alio membro.Ipſe igitur nō opinatur cor mittere
ſanguinē ad hepar, eo modo quo ſtomachus tranſmittit
ſuccum chyloſum ad hepar,aliter autē hepar nō iuuaret.
Arbitrari tandē debemus ꝙ proportio ſanguinis genera-
ti in corde ad ſanguinē generatum in hepate eſt ꝓportio
formæ ad materiam.Quid clarius dici potuit in hoc ne-
gocio?Et ꝙ iſta fuerit opinio Ariſt clariſſime patet ex.3.
de Partibus animalium in cap.de Corde,& eſt cap.4 ubi
formaliter ita ſcribit,iecur autē oībus ſanguine præditis
ineſt,ſed nemo id cenſuerit eſſe principium,uel corporis
totius,uel ſanguinis:ſitum enim nequaquā obtinet princi
palē.Lienem uero ſibi habet aduerſum in iis quæ exquiſi
tius cōſtent.Nec uero ſanguinis conceptaculū intra ſe cō
tinet modo orbis,ſed ut reliquæ partes ſanguinē in uenis
„ incluſum habet.Ad hæc uena per iecur tendit,nec ulla ex
„ eo ꝓuenit:uenæ enim oēs ex corde ſua initia trahūt.Itaq;
„ cum alterū iſtorū principium eſſe neceſſe ſit,iecur autē nō
„ ſit : cor etiā principiū ſanguinis eſſe neceſſe eſt,aīal enim
„ ſenſu diffinitur.uis autem illa ſentiendi illi tribuitur,quod
„ primū ſanguine p̄ditū eſt. Tale autē eſt cor,quippe quod
„ et origo ſanguinis ſit,& primū quod ſanguinē habet.Hęc
„ ſunt uerba eius Ex quibus facile patet erroris cauſa opi-
„ nantiū oppoſitū ſecundū Ariſt.ꝓpter inductā auctoritatē
„ in principio iſtius digreſſionis ex ca.7.tertii de Parti.ani-
malium,ubi Ari.dicit cor,& hepar eſſe duo mēbra neceſſa
ria oīb⁹ ſanguine p̄ditis,alterū ꝓpter cōcoctionē cibi: nā
æquiuocatio decipit eos.Cibus enim apud Ariſt, duplex
eſt,(ut colligitur ex mēte eius aperte in 1.de Gene aīaliū
cap.18.)primus & ulti.Decoctio cibi primi apud Ariſto.
ſit primo in uentre,deinde in hepate,ſed decoctio ulti ci-
bi.i.eius gñatio ſit in corde, nā ſanguis qui gñatur in he-
pate(ut dicit Auer.in loco p̄allegato in.3.de Parti.aīali.)
cōparatur ad ſanguinē generatū in corde, ſicut materia ad
formā,quia Ariſt.nō opinatur cor eſſe principiū ſpecierū ſan
guinis,aut oium ſpērū ſanguinis.ſed ueri ſanguinis qui ē
ultimū nutrimētū. Verus igitur ſanguis,qui eſt uerus hu-
mor,& habet nutrire,gñatur ſubſtātialiter in corde,& ibi
recipit oīa accidētia neceſſaria cōſequētia formā ſangui
nis,quia nō eſt aliud agēs quod largitur formā ſubſtantialē,&
aliud quod largitur accidētia neceſſario cōſequētia illā, ut
eſt declaratū in nāli Phia.Hepar igitur apud Ariſt.p̄parat
cibū mō p̄dicto decoquēdo,& tranſmutādo,ſed quod per
talē trāſmutationē inducitur nō eſt uer⁹ ſanguis,ſed ſpēs
aliqua i modus quidā ſanguinis quia eſt ſanguis in potētia
loquēdo de uero ſanguine. Vñ credo ꝙ ſicut panis,& ui-
nū in ſtomacho ſubſtātialiter trāſmutātur in chylū,ita chy
lus ſubſtātialiter trāſmutatur in hepate in qua trāſmutatiōe
gñatur illa ſuperfluitas.i.pituita,& ſi qd aliud hmōi ē,ut te-
ſtatur Ari.in.1.de Gene.aīali. Vbi nota ꝙ phlegma,ut dicit
Auer æquoce dr̄ ſuperfluitas reſpectu choleræ,& melācho
liæ:nā phlegma eſt ſanguis diminute decoctus, & eſt ſuper
fluitas ſanguinea.i.diminuta ſuperfluitas ut ſit ſanguis, &
iſtud gñatur in illa digeſtione q̄ ſit in hepate. Sed ſanguis
ille in hepate gñatus nō eſt uerus ſanguis q eſt ultimū nu
trimentū,ſed eſt neceſſariū ꝙ trāſmitatur ad cor,& cor trāſ
mutat ipſum ad uerū ſanguinē,q eſt humor uere nutriēs.
Sed dices,Iſtius ſanguinis q eſt ultimū nutrimentū, q̄ eſt
ſuperfluitas eius?Ariſt.in.1 de Gene.aīaliū dicit eſſe ſemē in
adultis.Iſtud aūt in his q̄ creſcūt cōuertitur in ſubſtātiā cor
poris,unde nō debet hō mirari de tot trāſmutationibus, quia
nā ordinate ꝓcedit,& non facit ſaltū in ſuis operationibus
(ut teſtatur Ari.in 9.de Nā aīaliū.) Nā et Medici dicūt etiā
ultra q̄tuor humores dari quatuor hūiditates ex ſecūdis,
et nos uidem⁹ etiā in trāſmutationib⁹ factis bñficio artis,
& naturæ,per diuerſas decoctiones diuerſa fieri,& diuer
ſos liquores emanare,ut patet in ſublimationib⁹ minera-
liū & mixtorū,ut patet exercitatis Et immorari in hoc am-
plius eſt ſuperfluū. Nota tñ ſecundū Ariſt ꝙ locorū inuenitur
bilis,aut pituita,ſemper excremētū dici debet: & ita etiā de
felle exiſtimādū eſt,nā q̄dā aīalia hñt fel iuxta iecur, q̄dā
uero hñt fel iuxta inteſtina,ut piſces.Talia aūt locis etſi diſ
ferūt,tñ ubicūq; ſint,ſemper excremēta ſunt iudicāda unde
Ariſ.in.4.de Parti.aīaliū.cap.2.ſcribit:Abſurdū aūt ſit niſi
ubicūq; pituitā aut alui ſedimē uideris,excremētū id eſſe
putes,pariq; mō de bile,felleue cēſeas,ſed locis diſcrimē
elicere uelis.Et ibi nota apud Ariſ ꝙ bilis in qualibet parte
corporis gñari pōt.& eſt excrementū.unde licet Auer.&
Ariſt.dicāt ꝙ burſa fellis eſt data ad attrahēdā cholerā in
hepate gñatā:hoc eſt intelligendū in aīalibus hñtibus fel,
quia multa aīalia felle carēt,ut dicit Ariſt.ibi.ſ.equus, mu-
lus,aſinus,& id genus.& Ariſt ibi reddit cām.nā in aīalib⁹
quorū iecoris cōſtitutio ſana eſt,& ſanguis q eſt in eo dul
cis eſt,talia fel nō habēt,aut ſi hñt,uenulis quibuſdam inclu
ſum cōtinēt:ſed illaq; ſanguine minus puro cōſiſtūt,tūc ie
cur taliū ſegregat hmōi ſuperfluitatē,quia excremētū ē cō
trariū alimēto,& amarū dulci et ſanguis integer dulcis eſt:
Auer enim in.2.colliget.c.1.dicit ꝙ duæ choleræ ſunt po
tētia in ipſo ſanguine. Et ideo Ariſt.decernit iſtas eſſe ſuper
fluitates.in quacunq; parte corporis generentur.Nā nō negat
Ariſt.quia ſanguis poſſit in cholerā cōuerti,uel in melācho
liā.Vñ in ꝓblematib⁹ de ꝓprietatibus aīaliū q̄ſiuit ꝓpter
qđ febres & acuti morbi potius in æſtate,q̄ in aliis tpibus
cōtingūt.Rñdet quia putredo a calore cōtinēs exoritur,quia
calor magis æſtate dñatur.Ex hoc patet error Iſaach, qui
uoluit iſtas ſuperfluitates in corde generari,argumento quia
ſanguis generatur in corde.immo Ariſt.in.4.de Partibus
aīalium,fel aſſerit hepatis eſſe excrementū,et non cordis,
quia cordi nullus huiuſmodi humor appropinquare pōt,
q̄m illud affectū nullum uiolentū pati poteſt.Cæterorum

uero

uero nullũ neceſſarium animalibus eſt niſi iecur. Et ideo
concludit Ariſt.ibi fel eſſe excrementum ſolius iecoris,&
nullius alterius,natura enim de nobilioribus magis ſoli-
cita eſt,&(ut dixit)in habentibus fel hoc eſt intelligendũ.
Vnde nota ꝙ humor ille cholericus ,quẽ attrahit chiſtis
fellis,ſegregatur ab hepate,in digeſtione ſanguinis illius
qui nõ eſt uer⁹ ſanguis,ut ſupra dixi.& humor melācho
licus attrahitur a ſplene,& aquoſitas urinalis a renibus, pi
tuita.i.phlegma eſt habẽs per hoc priuilegiũ.ꝙ permixta
cum cibo puro.i.cũ uero ſanguine alere poteſt,& labore
abſumere.& iſta eſt ſententia Ariſt.in.1.de Gene. aialium,
cap.18. Vide pro iſta ſententia Auer.2.colliget,cap.8.de
Iuuamentis mẽbrorũ conſimiliũ,ubi loquitur de iuuamẽ
to choleræ,& melancholiæ,& dicit ꝙ ſunt ꝓpter neceſſi-
tatẽ,quia cibus chiloſus,qui uadit a ſtomacho ad hepar,
non poſſet digeri,nec eſſe ſanguis niſi ſeparẽtur ab eo il
læ duæ ſ͠perfluitates,una groſſa terreſtris,& alia ſubtilis:
& ideo Natura ꝑparauit illis propria mẽbra,quod nõ fa
cit phlegmati,& iſtę duæ ſuperfluitates nõ habent aptitu
dinem ut poſſint fieri pars mẽbri aliquo modo, quod in
phlegmate bene eſſe poteſt. Idẽ tenet in.3.Colliget, ca.4.
de Gñatione febris choleric æ tephrariæ.ubi dicit ꝙ cho-
lera nõ habet partẽ ex quo poſſint mẽbra aliquo modo
nutriri.& dico hoc de naturali,quanto magis de nõ natu
rali,ſi ſic eſt de naturali?Sed dices,quare cholera non po-
teſt nutrire?Rñdetur,quia habet diſpoſitiones contrarias
nutrimento,quia nutrimentũ eſt dulce & cholera eſt ama
ra.Sed quare melācholia?Quia eſt frigida,& ſicca,& non
eſt dulcis ſicut ſanguis:&ideo utraq; cholera,ſuperfluitas
apud Ariſt.iudicat.Iſta(ni fallor)fuit ſñia & opinio Ariſ.
& Auer.et ſiqs melius intelligit,melius dicat:qa nõ eſt ob
ſtruſa poſteris ad philoſophãdum uia. Vnum ſcio ꝙ opi
nio illa quæ tenet in uia Ariſto.hepar eſſe illud quod lar
gitur formam ſubſtãtialem ſanguinis,qui eſt ultimũ nutri
mentum,eſt impoſſibilis,et ratio demonſtratiua apud me
eſt iſta.Quando ſunt duo agẽtia quorũ alterũ concurrit
ut diſponẽs,& alterum ut agens,effectus ſimpliciter attri-
buitur agenti & non diſponenti:quia effectus inſequitur
agens & non inſtrumentũ. Iſto modo Ariſto.inuehit con
tra antiquos in.2.de Aia,tex.cõ.41.& infra q attribuebãt
nutritionem & augmentũ igni.Sed hepar,ſecũdũ Ariſto.
& Auer.in præallegatis locis,cõcurrit ut præparãs,& coe
ut agẽs,igitur ſequitur ꝙ forma ſubſtãtialis ſanguinis eſt
a corde,et nõ ab hepate.Sed dices,Contra idem eſt agẽs
diſponens et inducens formam,ut aſſerit Comẽ.in.7.Me
ta.com.31.Contra Au c.ſi igitur hepar eſt præparans,erit
etiã inducens formam ſanguinis .Soluitur, intelligitur de
ultimate præparante.Vnde dico ꝙ ſanguis generatus in
hepate eſt diminute ſanguis,& nõ eſt uerus,quia eſt dimi
nute decoctus,ſed decoquitur ultima & ꝑfecta decoctio
ne in corde,& ibi uere trãſmutatur in uerũ ſanguinem,uñ
nõ quodlibet ꝑparãs eſt inducẽs formã , ſed ultimate ꝑ-
parãs.Nã ſtomachus etiã apud Medicos ꝑparat materiã
ad generationẽ humorũ,et tñ ipſi nõ dicũt humores gña
ri in ſtomacho,ſed in hepate Ita dicimus nos in uia Peri-
pateticorũ.In circulis autẽ ille excellens doctor tenens il-
lam opinionẽ ſuã,ex mente Auer.in uia Ariſt.iſto modo
gloſſabat dictũ Ariſt.in.3.de Partibus aialiũ,aſſerentis he
par nõ eſſe principiũ ſanguinis.Nã duplex eſt ſanguis,ue
nalis,& arterialis,& tũc gloſſabat hepar nõ eſſe principiũ
ſanguinis arterialis,ſed uenalis.Secũdo gloſſabat ꝙ illud
dictũ intelligebatur in prima corporis generatione, quia
primũ quod uiuit eſt cor,& cũ uita ſanguine cõſtet in ſan
guineis:ſequitur ꝙ cor eſt principiũ ſanguinis tũc.Tertio
dicit ꝙ in animali cõpleto ſanguis gñatur in hepate quo
ad formã ſubſtãtialem ſecundũ Ariſt.& Auer.ſed uirtute
cordis,in corde aũt recipit quandã diſpõnem accidẽtalẽ
Et dicit diſcordiam inter Medicos, & Phos conſiſtere in
hoc,qa licet ambo cõueniant in hoc ꝙ uerus ſanguis ge-
neretur in hepate,tñ diſcordia eſt penes hoc,quia Medi-
ci dicũt ꝙ hepar facit hoc uirtute ꝓpria,ſed Phi,& Auer.
dicũt hoc fieri uirtute cordis.Cõtra iſtas tres uias,& mo
dos arguitur nullũ ex iſtis modis ſtare poſſe Primus qui
dẽ ſtare nõ poteſt.qa Gal.etiã cõfitetur illud,ꝙ ſanguis ar
terialis generatur in corde ſi igitur uenalis etiã ſecundum
Ariſ.& Gal.generat in hepate in quo eſt diſcordia? Vnde
Auer.cõtra iſtã primã ſoſonẽ directe dicit,ꝙ in.3.de Par
tibus aialiũ in ca.de corde Ariſt.dicit cor eſſe principium
ſanguinis,ſed Gal.dicit cor eſſe ſolũ principiũ ſanguinis
arterialis.Alex.etiã in ſua abbreuiatione de aia in ulti.ca.
ſcribit,ꝙ ſanguis qui in iecinore redundat,indigeſtus,&
non coctus eſt:neq; ꝓpria appellatione ſanguis appellari
debet.& ibi per longũ ꝓceſſum probat cor eſſe principiũ
ſanguinis,& ſenſus ex cõſequẽn ,& quod nihil eſt ſangui
noſius corde.Cõfirmatur auctoritate Ariſ. in lib.de Som.
& uigil.ubi dicit,Omnis autẽ ſanguinis principiũ,ſicut di-
ctũ ẽ hic et in aliis,eſt cor,horũ aũt q in cordis utriſq; tha-
lamis,cõis qui medius,quorũ uterq; ſuſcipit ex utraq; ue
na,& ex ea q̃ uocat magna et q̃ aorta in medio uero hi di
ſcretio.& ſubdit,Quia uero fit maxime ſanguis poſt nu-
trimenti oblationẽ indiſcretus,donec ſecernatur ſanguis
ſomn⁹ fit quouſq; ſecernat ſanguis hoc quidẽ puriſſimũ
ſurſum:illud uero turbidũ deorſũ.ubi patet oẽm ſangui
nem,& puriſſimũ,ut eſt arterialis ,& turbidũ, & groſſum
ut eſt uenalis,ſecundũ Ariſ.in corde generari.Secũda etiã
ſolutio minime ſtare põt.qa tunc Ariſt.nimis inepte locu
tus fuiſſet,& pueriliter,dicendũ ꝙ iecur non eſt principiũ
ſanguinis in prima generatione,qa ſi iecur in prima gene
ratione nõ eſt,nõ entis nullę ſunt actiones,operatio enim
eſt operatio entis in actu,ut patet in nãli Phia.Immo ſer-
mo Ariſt.eſt in aialibus habẽtibus iecur,ſicut ſunt ſangui
nea,ubi ꝓbat ꝙ in talibus alterũ iſtorũ duorũ mẽbrorum
neceſſe eſt ut ſit principium ſanguinis ,uidelicet uel iecur
uel cor:& probat ꝙ iecur eſſe non poteſt ꝓpter tres cau-
ſas,tum quia nõ habet ſitum cõuenietem ut poſſit demã
dare ſanguinẽ ad totum corpus,quia non in medio to-
tius ſicut cor:tum etiam,quia non habet cõcauitatem,&
receptaculũ ſanguinis ſicut cor qa ſanguis qui inuenitur I
hepate inuenitur intra uenas.ſicut in reliqs mẽbris:ſed in
corde ubi ſunt tres uẽtriculi in aialibus magnis inuenitur
extra uenas,qa ibi eſt fons & origo ſanguinis .Tertia ra-
tio eſt qa hepar non eſt principiũ uenarũ quæ deferũt ſan
guinẽ ad totũ corpus ,quia ſubſtãtia hepatis eſt carnoſa:
eſt enim ſicut ſanguis coagulatus,ſed ſubſtãtia cordis eſt
uenoſa.Modo,Natura ubi dat nutrimentũ,ibi etiam dat
originẽ uaſis deferẽtis illud.aliter Nã eſſet manca in ne-
ceſſariis.Patet autẽ ꝙ rõnes iſtę ꝓcedũt in animalibus nõ
ſolũ in fieri,ſed in facto eſſe exiſtentibus.Tertia ſoſo etiã
ſtare nõ põt,quia Auer.in.2.colliget,ca.9.ubi loquitur de
iuuamẽtis mẽbrorũ officialiũ,qñ loquitur de hepate,ex-
preſſe dicit ꝙ Gal.opinatus eſt ꝙ hepar ſit princeps uirtu
tis nutritiuæ,& ignorauit Gal.ꝙ ultimũ nutrimẽtũ fit in
corde.Et in codẽ capſo uerſus finẽ illius egreſſiõis dicit,
Et ſi tu uides ꝙ cor in hoc indiget hepate.i.in ſanguinis
gñatione,igit hepar eſt princeps.Soluit,hoc nõ ſequi , ſi-
cut non ſequit de hepate quod in ſua actione indiget ſto
macho,nõ ꝓpterea ſequitur,ut ſtomach⁹ ſit princeps in il
la actione,& ſicut bubulcus,qui ꝑparat cibũ aliis bubul-
cis ñ ſequitur ut ſit princeps aliorũ bubulcorũ. Vbi patet
manifeſte ſecũdũ Auer.in uia Ari.ſanguinẽ formã ſubſtã
tialẽ recipere in corde,tanq̃ ab agẽte imediato,& princi
pali:& ꝙ hepar nõ concurrit niſi ut miniſter.Sed illud qđ
eſt inquirendũ diligẽter apud uiã Ariſt.eſt in qua digeſtio
ne relecẽtur illæ ſupfluitates,uidelicet cholera, & melan-
cholia.Nã Auer.in ꝑdictis locis libri Colliget uidet dice
re ꝙ in hepate ex aduerſo aũt uidetur eſſe ipſemet ibidẽ,
ca.8.ubi loquit de phlegmate:dicit enim ꝙ phlegma ali-
ter dicit ſupfluitas ſanguinis,& aliter cholera,& melācho
lia.phlegma enim eſt ſuperfluitas ſanguinea. i . diminuta
ſuperfluitas ut fiat ſanguis,ſed cholera,& melācholia di-
cũtur ſuperfluitates, quia ex ſeparatione earum remanet
cõpletus ſanguis.Eſt igitur utraq; cholera ſupfluitas ſan-
guinis,quia a ſanguine ſequeſtrata in generatione eius,
ſed generatio ſanguinis cõpleti eſt in corde,igitur ibi ſe-

queſtrātur,& generātur. Pro hoc facit auctoritas Iſaach, & ſtat ratio, quia in qualibet digeſtione aliqua ſuperfluitas generatur. Pro hoc facit auctoritas Auer. in tracta. de corde, ubi uult ꝙ hepar mundificat cor, & nō econtra, & tūc ſecundū iſtam uiā dicere poſſumus ꝙ in ueri, & completi ſanguinis generatiōe duplex ſuperfluitas reſecatur: utilis, & eſt ſemen: & inutilis, & eſt utraq; cholera. Quia autem cor nullū huiuſmodi humorē pati poteſt, ideo ordinauit Natura hepar ut mundificaret ipſum cor ab iſtis ſuperfluitatibus, & ita tranſmittit choleram ad chiſtim fellis, & melancholiā ad ſplen & tunc qn̄ Ariſt. dicit fel eſſe excrementū iecoris, intelligendū eſt immediate, ſed mediate eſt cordis. & Ariſt. ibi ſumit fel pro mēbro cōtinēte cholerā. Tale enim mēbrū bene poteſt eſſe unitū iecori, et nō cordi, propter eius excellētiam. Si autē teneatur alia uia, oportet dicere ꝙ in hepate generatur phlegma, quia eſt ſanguis diminute decoct⁹, & ibi ſequeſtrātur duę cholerę in habentibus mēbra illa quæ ſunt receptacula earū poſtea ſanguis illæ indigeſtus digerit, & cōpletur in corde, & ſuperfluitas eius utilis ſemē eſt. Et iſta uia uidet magis Ariſt. eſſe. Et illo mō gloſſa auctoritates in oppoſitū, Cor eſt quaſi animal in animali obſeptum, concluſumq;. Alex. in Paraphraſi libri de anima, cap. ultimo.

Cor eſt colligatum cum aliis membris principalibus ideo quia cor eſt omnibus his membris in potentia quāuis ſit unum in actu. Auer. 7. Colliget, cap. 2.

Cor, ꝑpter quid nō attrahit immediate aerē per guttur, ſed mediante pulmone, uide Gal. 6 de Vtili parti. cap. 2.

Cordis caliditatem ſequitur caliditas omnium membrorum, excepto ꝙ non ſit reſiſtentia accidentis ex membris habentibus dominium in toto, ut eſt hepar, & cerebrum. quarto Colliget, cap. 2.

Corda animalū calidorum, & humidorum ſunt maiora cæteris, ſicut animalia naſcentia in locis humidis, ſupra.

Cor omnium uiſcerum ſanguinem extra uenas continet, cæteræ partes ſanguinem habent uenis contentum. 3. de Partibus animalium, cap. 4.

Cor habet omnem modum attractionis, ſiue a uacuo, ſiue a calido, ſiue a uirtute fiat: Galenus. 6. de Vtili parti. ca. 15. auriculis cordis.

Cordi nihil eſt familiarius ad refrigerationē ſpiritu, & ad nutritionem ſanguine. Gal. ibidem. Inde patet aerem maxime conferre in regimine ſanitatis, & ægritudinis.

Cor cum ſit principium uirtutis ſenſualis, & nutricis, ideo ex partibus ſimilaribus, & diſſimilaribus cōſtat: ſimilares ſenſui, diſſimilares motui cōgruunt. Alexā. in Paraphraſi de anima, ca. ulti. Inde collige aliter cor eſſe principium ſenſus, aliter motus: quod Themiſ. nō uidetur intellexiſſe in. 3. de Anima, ca. 40. ubi digreditur contra Alex. ibi ponentem carnē eſſe organū tactus, nam ſi caro nō ſit, quid aliud aſſeri poteſt? Sed meminerit, inquit Them. Ariſt. ſenſorium tactus cordi mandaſſe, quaſi Alexan. neget cor eſſe principium tactus. Sed animaduertat uirtutes paſſiuas appropriari membris ſimilaribus, uirtutes autem actiuas membris organicis, ſeu diſſimilaribus: ut teſtatur Ariſt. in 2. de Natura animaliū, cap. 4. Quia igitur ipſum cor utriuſq; uirtutis princeps eſt, & ſenſualis, & motiuæ, quarum altera actiua, altera in paſſione quadam conſiſtit, ideo diuerſimode iſtarū uirtutum cor princeps eſt, nam ratione ſimplicium eſt princeps ſenſilis, ratione organicorum eſt princeps motus. Et nec hoc Ariſt. cōtradicit, quādo Ariſt. carnem ſenſorium conſtituit in tactu, in loco pręallegato de Natura animaliū, & intelligitur de carne cordis: quando autē in 2. de Anima dicit carnē eſſe medium, & nō organū, loquitur de carne extrinſeca quæ eſt in reliquo corpore, illa enim eſt ut medium: ſed caro cordis quæ eſt intus, eſt ſenſorium. Iſta diffuſe magis inuenies in contradictionibus noſtris nuper ęditis, quod nullus uſq; ad noſtra tempora uidit poſt Alexan. unde Alex. ibidem dicit, Cor ratione carnis eſſe principium uirtutis ſenſilis, ratione neruorum eſſe principium uirtutis motiuæ.

Cordis membrana qua inuoluitur, dura adeo eſt, & denſa ut uix ferro incidi queat. & dicitur pericardium, ſiue præcordium. Alexāder in Paraphraſi de Anima, cap. ultimo. Nota tamen ꝙ antiqui præcordium os ſtomachi appellare etiam conſueuerunt, ut notat Galenus in prima particula ſeparatorum ſermonum.

Corde ablato ab animali poteſt moueri, & uiuere, uelut teſtudo, & chamæleo, & pari ratione ablato capite. Alexa. ſupra in fine. ubi dicit argumenta de principatu animæ, utrum in corde uel in capite cōſiſtat eſſe communia. Idē Auer 7. Phy. com. 4.

Cordis uentriculi omnes participant ſanguine, & ſpiritu, ſed non æquantur, dexter enim plus ſanguinis, ſiniſter uero plus ſpiritus particeps eſt. Sunt enim in omnibus omnia, ut dicit Hippocrates. Gale. 6. de Vtili. parti. ca. 16.

Cor habet copiam neruorum 3. de Partibus animalium, cap. 4. uide in contradictionibus nuper æditis.

Cor ſine oſſe, exceptis quibuſdam magnis animalibus, quibus datum eſt gratia firmamenti. 3. de Partibus animalium cap 4. idem Gale. 6. de Vtili. particu. cap. 19 ubi approbat dictum Ariſto.

Corduba eſt ciuitas temperatior omnibus ciuitatibus Andalagiæ & aliis remotioribus. Et huius ciuitatis temperamentum oſtenditur ex uirtutibus hominū eius, & bonitate itellectua, habētq; naturaliter optimos mores, ꝑſertim uirtutes, quæ paci, & bonæ opinioni tribuuntur. Auer. in 4. de Generatione animalium, cap. de uarietate pilorum.

Cornua adhærent potius cuti quā oſſi, unde fit ut in Phrygia, & alibi boues ſint, qui cornua perinde ut auriculas moueant. 3 de Natura animalium, cap. 9.

Corporeitas quæ conſtat longitudine, latitudine, & ꝓfunditate, ſecundū aliquos notificat indiuidui ſubſtātiæ quidditatem. Et ideo iſti appellauerunt dimenſiones ſubſtantias, & ſimiliter qui credunt eſſentiam indiuidui conſtare ex partibus indiuiſibilibus appellant illas ſubſtātias, ut audiuimus loquentes noſtri æui, appellare atomum ſubſtātiam indiuiſibilem. & ſimiliter qui imaginātur materiam & formam eſſe principia indiuidui, exiſtimant cōuenientius appellari nomine ſubſtātiæ quā ipſum indiuiduū. Cōueniūt autem omnes hoc iudicio, quia id quod notificat quidditatē huius indiuidui, debet magis appellari ſubſtātia, quia propter quod unūquodq; tale, & illud magis. Et ideo nemo ipſorum poſuit accidens, inquantum accidēs eſſe partem ſubſtātiæ, ſed inquantū ipſum exiſtimatur notificare eſſentiam indiuidui ſubſtātiæ, ut qui poſuit dimēſiones eſſe ſubſtantias. Auer. in Paraphraſi meta. tracta. 1. cap. de Subſtantia. De ipſa opinione ponentium dimenſiones eſſe ſubſtantias meminit Com. in. 4. Cœli. com 40.

Corpora cœleſtia non habent materiam omnino, quia eſſent generabilia, & corruptibilia. 1. Phy. commen. 63. 79. primo Cœli, tex com. 20. 8. Meta. tex com. 12. Et. 12. Meta. tex. com. 10. & in libro de Subſtantia orbis.

Corpus cœleſte caret potentia ad aliquā diſpoſitionē, niſi in ubi. 1. Phyſi. com 63. 1 cœli com. 20. 8. Meta. com. 12. Meta. tex. com. 10. & 2. cap. de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia non mouentur ab illis quæ mouent. 3. Phy com. 19 & 2. de Generatione tex. com 44.

Corpus cœleſte eſt ſenſibile uiſu, & non eſt tangibile omnino. 3. Phyſi com. 48.

Corpora cœleſtia non continentur a tempore, tamen habent coexiſtentiam cum tempore, coexiſtentiam quantitatis cum quantitate. 4 Phy. com. 117.

Corpora cœleſtia ſecundū ꝙ motus illorū eſt uoluntarius poſſunt moueri uelocius. auctoritate Alexā. Licet Auer. dicat de hoc eſſe cōſiderandū 6. Phy. cō. 15. Quod ideo dixit meo iudicio, quia ſi intelligatur de aliqua potentia reali, & phyſica, illud ueritatem habere nō poteſt, quia in æternis nō differt eſſe a poſſe ut dicitur in 3. Phyſi. poſſibile enim tale in æternis eſt neceſſarium, 1. Cœl, com. 32. Nam ſi iſta potentia nūquā reducitur ad actū, eſſet igitur fruſtra in Natura: Deus aūt, & Natura nihil fruſtra faciūt. 1. Cœli. 32. ſic arguit in ſimili Cōmen. 2. Cœli, cō. 20 Si uero potentia illa ſit logica, quæ nō ponit aliquid in ee, ſed

dicit

dicit ſolum non repugnantiam terminorum, inquantum non repugnant, ſic illud dictum ſaluari poteſt.

Corpus cœleſte poteſt quieſcere inquantū corpus, nō aūt inquantū eſt tale corpus quod uidelicet non eſt neq; graue neq; leue. 7. Phy. cō. 2. Ex illo loco elicitur ꝙ aliquod prædicatum poteſt alicui nō repugnare ratione generis, quod tamen ſecūdum rationem ſpecialem ipſi repugnat. Conſimile elicitur de uelocitate motus in infinitū inquantum motus ex. 6. Phy. com. 15. & de regularitate & irregularitate. ex 5. Phy com. 44. & de Generatione terræ. 2. Cœli, com. 104.

Corporis cœleſtis propinquitas ad quædam quādoq;, & remotio eius a quibuſdam quandoq; eſt cauſa tertiæ diuiſionis, uidelicet ut quędam moueantur quandoq;, & quædam quieſcant quandoq;, 8. Phy. com. 21.

Corporis cœleſtis motus ſimpliciter eſt naturalis, uidelicet tam ex parte animæ q̄ ex parte corporis, cum nullum ſit ibi principium contrarium. 8. Phy. com. 27.

Corpora cœleſtia ſunt materiæ ſimplices, & formæ eorum ſunt formæ abſtractæ a materia 8. Phyſi. com. 78. Contra illos qui aſſerunt in uia Auer. orbem ſecluſa intelligentia eſſe ſubſtantiam quandam, quæ eſt forma ſimplex: immo dicitur materia ſimplex, aut materia in actu, & rectius adhuc dicitur ſubiectum in uia eius, ut patet ex. 8. Meta cō. 12. & 2. cap. libri de Subſtantia orbis: & 9. Meta. com. 27. contra Gregorium Ariminen. & Burleum.

Corpus cœleſte caret materia, & forma eius nō habet ſubſiſtere per ipſum. 8. Phy. cō. 79. 1. Phy. 63. 8. Met. 4. &. 12. 1. Cœli tex. com. 20. &. 12. Meta. tex. com. 10. & in lib. de Subſtantia orbis fere per totum.

Corpus cœleſte ſecundum Ariſt. non poteſt ex ſe ſecundū ſuam naturā recipere tranſmutationem. Et cauſa eſt quia non eſt cōpoſitum ex materia & forma, & eſt neceſſariū ex ſe non ex alio. ut Auic. dixit. ueruntamen neceſſitas eſt in ipſo modo recipiendi, in motore uero modo agendi 8. Phy com. 83. uide in Concordantiis.

Corpus cœleſte eſt ingenerabile & incorruptibile, & ſecundum partes, & ſecundum totū, alia uero corpora generabilia & corruptibilia ſunt aut ſecundū partes, aut ſecundum totum. 1. Cœli. com. 13. idem. 2 Cœli, tex. com. 3.

Corpora cœleſtia iſta ſunt ordinata in nobilitate ſicut ſunt ordinata in ſitu ſeu loco 1. Cœli, tex. com. 15. idem. 12. Meta. com. 44. Ex opinione Ariſto. contra Ptolemæum & Aſtrologos.

Corpus cœleſte nulli eſt elementum, ſicut ex nullo eſt elemento 1. Cœli, com 57. uide in Concordantiis.

Corporis cœleſtis eſſe, neceſſario requirit eſſe corporis quieſcentis circa quod reuoluitur primo Cœli, com. 97. idem. 8. Phy. com. 84.

Corpus cœleſte ita ſe habet ꝙ forma & formatū in eo ſunt idem in numero, ſed ſecundum diſpoſitionē magis diminutam q̄ ſit adunatio recipiētis & recepti in forma abſtracta. 2. Cœli. com. 3. Aduerte tamen ꝙ Petrus Pompon. legit aliter locum iſtum: dicit enim, in forma nō abſtracta quia uult ꝙ fiat minus unum ex intelligentia & orbe, q̄ ex materia & forma Quia ab ipſa tandem ueritate coactus in ſenio mutauit ſententiam. Tenet enim ipſam non dare eſſe formaliter orbi. Sed nos literam iſtam affirmatiue inuenimus in multis antiquis codicibus, & quomodo ſaluetur uide in tracta noſtro de intelligētiis, quæſtione propria de hoc, utrum ex intelligētia & orbe fiat uerius unū quam ex materia & forma.

apſus Pe. Pōponatii.

Corporis cœleſtis forma non cohæret ſuæ materiæ mediantibus dimenſionibus, ſicut formæ materiales. 2. Cœli com. 3. idem primo cap de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia ſunt intelligentia & animata ſecundum uniuerſum. 2. Cœli, cō. 1. idē. 8. Meta. cō. 12. & 12. Met. cō. 36. & cap. 2 & 2. libri de Subſtantia orbis.

Corporis cœleſtis motus non eſt ab anima cogente manere ſempiternum. 2. Cœli, tex. com. 6. Iſte locus fuit cauſa erroris Ioan. Grā. qui uidens Ariſt. contradicere antiquis in hoc, tenuit Ariſt. tenuiſſe cœlum nō eſſe animatum, ut recitat Simplicius in primo Cœli. Sed non animaduertit ꝙ antiqui ponebant cœlum habere contrarium, & de ſe eſſe corruptibile, ſed anima erat cauſa ſuæ permanentiæ. Et ad hunc ſenſum Ariſto. negat cœlum eſſe ab anima cogente ipſum manere ſempiternum. Et hoc etiam habetur ex textu, quia tunc illa anima nō eſſet beata, quia eſſet cum labore & triſtitia. unde Com. in cō. 6. inquit: Et hæc contradictio intrat eos qui ponūt hoc corpus habere cōtrarium motui animæ. Sed ꝙ Ariſt. tenuerit corpora cœleſtia animata anima intellectuali, quæ non mouet cum labore & pœna, demonſtratum eſt. 8. Phyſi & 2. Cœli & ē auctoritas expreſſa Philoſophi in tex com. 60.

rror fuit ā. Gram.

Corpora cœleſtia omnia habent figuram ſphęricam eſſentialiter, & elementa accidentaliter. 2. Cœli com. 22. &. 26. &. 3. Cœli, com 67.

Corpus cœleſte ſupremum eſt maxime perfectum in rotūditate, & alia differunt adinuicem in participando illam, ſecundum ꝙ ſunt magis illi propinqua. 2. Cœli, cō. 41.

Corpora cœleſtia non habent loca diuerſa, ſed unum locū numero, circa quem reuoluuntur omnia, & eſt medium mundi. Elementa uero habent loca diuerſa. unde cauſam in. 2. Cœli com. 15.

Corpora cœleſtia nō habent phantaſiam, ut putauit Auic. quia haberent inſtrumentū ſenſus. & tunc ſenſus eis eſſet datus ad ſalutem, & ſi propter ſalutē tunc eis poſſent accidere occaſiones, ſeu impedimenta. 2. Cœli, 37 uide idem i 2. Meta. cō. 36. &. 1. & 3. cap. de Subſtantia orbis &. 3 de Anima cō. 60 & 61. Idem tenet lucidiſſimus Them. in 2. de Anima in expoſitione tex. 15 uide uerba eius.

Corpus cœleſte non eſt ſenſibile, ſed ratione comprehenditur. 2 Cœli. com. 41. Et animaduerte pro complemento eorum quæ ſcripſi in contradictionibus in præſenti loco dum eſſem iunior, ꝙ intentio Com. eſt ꝙ cœlum nullo ſenſu ſentitur, niſi ſenſu uiſus, ſed uiſus per ſe terminatur ad ſtellas, quæ ſunt partes eius. Vnde ꝓprie loquēdo ſtellæ ſunt perſenſibiles ſenſu uiſus, ſed eſſe totius cœli non eſt ſenſibile: ſed ratione comprehenditur. Nam cum ſtellæ ſint partes cœli, & uidemus ꝙ mouentur motu circulari, & cum nō poſſint per ſe moueri, & ratio demonſtrat ꝙ ſunt in corpore quod circulariter mouetur, quod non eſt neq; graue neq; leue. Et iſta eſt reſoluta intentio eius, & ſic uolo dicta mea deberi ſuppleri. unde Com. 2. Cœli, cō. 43. ſuper uerbis Ariſto ibi dum dicit; Quoniam autem uidē ur & aſtra tranſlata, & totum cœlum, inquit, Et debes intelligere per hoc quod dicit uidentur in ſtellis per ſenſum, & in cœlo per exiſtimationem. & forte dicit hoc, in Cœlo, ꝓpter hoc quod apparet in aſtrologia &c.

Corpus cœleſte habet eſſe medium inter purum actum, & res quæ partim ſunt in potentia & partim in actu. Aſſimilatur enim rebus exiſtentibus in actu ꝓpter ſempiternitatem, quam habet per ſe, & quia nullam habet potentiam ad corruptionē, ſed aſſimilatur rebus quæ partim ſunt in actu, & partim in potētia propter uarietatem ſituum quę ſibi accidit, & tādem ratione motus localis. Et aīaduerte quomodo Natura diuina colligauit illa duo eſſe, ſcilicet æternum cum corruptibili, ponendo inter actum purum & puram potentiam huiuſmodi potentiam quæ eſt in loco. ex tractatu Meta uide idem in. 8. Phy. com. 15.

Corpora cœleſtia licet ſint neutra tñ inquantum ſunt corpora habent conuenientiā in diaphanitate, illum ratione & obſcuritate. 2. Cœli, cō. 42. idē in 2. cap de Sub̄a orbis.

Corpora cœleſtia in ueritate nō gñant frigiditates, ſed calores ſimiles unicuiq; elementorum. 2 Cœli. 42.

Corpora cœleſtia ſunt eiuſdem ſpeciei, nō aūt ſunt eadem genere, & ſpecie differentia ut putauit Auicen. 2. Cœli, cō. 49. quia tunc eſſent cōpoſita ex materia & forma. Vide cauſam iſtius deductionis ex. 1 Meta. tex. com 12. Nota tamē (ut gloſſat Com. com. 49 ſecūdi de Cœlo ꝙ) huiuſmodi conuenientia ſecundum ſpeciem in corporibus cœleſtibus non eſt ſecundum uniuocationem, ſed ſecūdum prius & poſterius.

Corpora cœleſtia nō ſunt corpora tantū, imo ſunt partici

pantia actione & uita.2.Cœli tex.comm.61. Et eſt locus diuulgatus & notabilis, ut notant Græci expoſitores, & Cõmenta.ꝙ cœlum ſit animatum. Et aduerte ꝙ Comm. in cõ.61.ibi adducit tres demonſtrationes ad hãc cõcluſionem: duæ ſunt a poſteriori, & tertia eſt demonſtratio ſimpliciter confecta ex ꝓpoſitionibus acceptis ex ſcientia Naturali & diuina. Et bene conſidera circa hoc, quomodo una demonſtratio poteſt confici ex propoſitionibus duarum ſcientiarum non ſubalternatim ſe habentium.

Corpora cœleſtia in quibus ſunt pauciores actiones & motus, ſunt nobiliora illis in quibus ſunt plures. Secus eſt in generabilibus, quia quæcunq; habent plures actiones nobiliora ſunt, & ideo nobiliſſimum eſt homo, & uiliſſimũ elementa.2.cœli, com.63.

Corporum cœleſtium quædam acquirunt nobilitatẽ uno motu ſimplici, & quædam uno motu compoſito.2.Cœli com.64.uide in Concordantiis.

Corpora cœleſtia habent potentias finitas in qualitate, infinitas in tempore.2.Cœli cõ.71.idem in.3.cap.de Subſtãtia orbis.& Phy.cõ.79.& in Paraphraſi primo de Cœlo in fine.idẽ.12.Meta.cõ.41.&.2.Cœli cõ.63.&.38.&.36.

Corpora cœleſtia manifeſte uidentur intelligere & moueri, ſed non nutriri, neq; ſentire.2.de Anima, cõmen.15. idẽ 2.cœli com.61.&.37.&.3.de Anima.7.61.& primo cœli 21.&.12 Meta.com.36.& primo.& 3 cap.de ſubſtantia orbis. Contra Auicennam

Corpora cœleſtia de uirtutibus animæ non habent niſi cõcupiſcentiã & intellectum.2.de Anima.cõ.32.&.12.Met. com.36.&.1.Cœli, com.90.& Cœli, 38.&.61.

Corporũ cœleſtium uirtutes conſeruant eſſe ſecundũ oẽs diſpoſitiões, & omnes partes eodem modo.2.de Anima com.48.idem.1.cœli, 21.&.2.cap.de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia ita ſe habent, ꝙ unuſquiſq; orbium ſtellarum erraticarum uidetur moueri per appetitum orbis ſtellarum fixarum motu diurno, licet cum ſunt appetitu ꝓprio, moueantur motu ꝓprio.3.de Anima, cõ.57.idem.2. cœli cõ.58.&.12.Met.37.&.44. Et ſic intelligere poteſt an motus planetarum a primo orbe ſit motus raptus, aut ſit motus deſiderii contra Mathematicos.

Corpora cœleſtia non habent ſenſum, quia non eſſet neq; propter melius animæ, neq; propter melius corporis.3. de Anima, te com.61.contra Auic.

Corpora cœleſtia quia nõ nutriuntur neq; fatigantur, ideo non indigent ſomno.ex li.de Somno & uigi.

Corpora cœleſtia ſecundũ Ariſt.non calefaciunt quia ſint calida, ſed ſecundũ uelocitatem motus.2.cap.de Subſtantia orbis.&.2. Cœli.42.& primo Meteororum

Corpus cœleſte eſt indiuiduum demonſtratum, & ens demonſtratũ in actu.2.cap.de Subſtantia orbis.&.2.cœ c.2.

Corpus cœleſte eſt materia animalium cœleſtium quę mouentur circulariter ex ſe, & eſt perfectius cæteris modis materiæ: non enim eſt in eo de potentiis niſi potẽtia in loco tantũ.2.cap.de Subſtantia orbis, & cap.ultimo.& primo Phy.com.63.

Corporis cœleſtis & præcipue corporis ultimi forma quodammodo eſt anima, & quodammodo intellectus.2.ca. de Subſtantia orbis.

Corpus cœleſte non indiget in ſuo eſſe forma, ſicut eſt diſpoſitio corporum animalium quæ ſunt hic.ſecundo ca. de Subſtantia orbis.

Corpus cœleſte non indiget anima ſenſibili neq; imaginatiua, ſed ſolum indiget uirtute mouẽte ipſum in loco ſemper, & uirtute quæ non ſit corpus neq; uirtus in corpore, ad largiendum ſibi permanentiam æternam & motum æternum.ibidem.

Corpori cœleſti non datur ſubiectum niſi propter motum localem tantum, corporibus autem generabilibus & corruptibilibus datur materia propter generationem & corruptionem: forma autem datur eis propter actionem.3. cap.de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia sũt corpora abſoluta à materia. ultimo cap.de Subſtantia orbis.

Corpus cœleſte eſt unum per continuationem & formam totalem, & per motũ unũ continuũ.5.Met.com.11.Vide pro hoc.2.Cœli, cõ.42.&.12.Meta.44.& in.3.cap.de Subſtantia orbis.& in libro Deſtru.diſp.3.in ſol.18.dubii.

Corporibus cœleſtibus attributæ qualitates quæ poſſunt eſſe & nõ eſſe, ut illuminatio lunæ & obſcuritas, ſunt aliæ a qualitatibus quibus attribuitur alteratio.9.Meta.cõ.17. Intelligas de alteratione paſſiua.uide ꝓ hoc primo Cœli, com.21.&.2.cap.de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia nedum non hñt potentiã ad corruptionem, uerũ etiam neq; ad fatigationem.9.Met.te.com.17.

Corpus cœleſte non habet potentiam diuiſibilem ſecũdũ diuiſionem corporis.ſ.formã materialem.12.Met.cõ.10. idem.8.Phy.te.com.79.&.12.Meta.tex.com.41.

Corpora cœleſtia quia ſunt principia animatorum, & non animatorum fuit neceſſe ut eſſent animata, & ut principia eorum eſſent corpus & anima.12.Meta.com.25.

Corpora cœleſtia idem deſyderãt & intelligunt, ſed in nobis deſideratũ differt ab intellecto.12.Meta.cõ.36.in principio cõmenti, & ibi redditur cauſa.uide in Concordãtiis.

Corpora cœleſtia carent ſenſu, quia ſenſus dati ſunt animalibus ad ſalutem.12.Meta.com.36.idem cõtra Auic.in.1. &.3.cap de Subſtantia orbis.&.3.de Anima.te.cõ.60.61. &.2.de Anima, com.ultimo

Corpora cœleſtia de uirtutibus animæ nõ habent niſi intellectum, & uirtutem deſideratiuam.12.Met cõ.36.idẽ primo Cœli, 90.&.2.Cœli, 36.& tex.com.61.&.2.de Anima 15.&.32.&.2.cap.&.4.de Subſtantia orbis.

Corpora cœleſtia cum ſint nobiliſſima corporum ſenſibilium & meliora, neceſſe eſt ut illud quod appetunt ſit nobiliſſimũ entiũ, & maxime quod appetit totũ cœlum in motu diurno.12.Met.com.36.in Calce commenti.

Corpus cœleſte non mouetur per potentiam exiſtentem in eo, quia aut eſt finita aut infinita, ſi finita poſſibile eſſet quieſcere, quod improbandum eſt: ſi infinita contingeret moueri in inſtanti. Et ideo mouetur per potentiam non exiſtentem in ſubiecto omnino.12.Meta.com.42. Contra Groſſipedales qui dicunt intelligentiam formaliter inhærere orbi.

Corpus cœleſte non habet potentiã ut corrumpatur, quia non habet contrarium: eſt igitur remanens per ſe, & per ſuam ſubſtantiam: ſed motus eius impoſſibile eſt ut ſit remanens per ſuam ſubſtantiam quia habet contrarium, ſcilicet quietem.12.Meta.com.41.

Corpus cœleſte eſt animatum neceſſario.12.Meta.cõ.41.

Corporum cœleſtiũ materia eſt corpus.ex diſp.4.in ſol.2. dub idem in 2 ca de Subſtantia orbis.&.8.Meta.cõ.12.

Corpus cœleſte qui eſt nobiliſſimum corporũ, habuit nobiliſſimum motuum.ſ.localẽ, qui eſt primus motuum, Et quia motor cœli non recipit motũ iſtum qui eſt nobiliſſimus, non recipit uiliorẽ. & quia eſt nobiliori corpore cœleſti, ideo cauſa permanentiæ eius fuit in nobiliori diſpoſitione ꝙ̃ ſit motus, quia eſt immobilius.12.Met.com.41. in fine. Ex hoc uidetur ꝙ quies ſit natura prior & perfectior motu uide in Concordantiis.

Corpora cœleſtia habent perfectum ordinem, & bonum ꝑfectũ, quia non admiſcetur eis aliquid ꝑ accidens: ſed in corporibus quæ ſunt ſub corporibus cœleſtibus inuenitur priuatio ordinis per accidens.12.Meta.com.52.

Corpora cœleſtium orbium nõ ſunt unũ ſpecie, & multa numero, immo ſunt multa ſpecie, ſicut eſt indiuiduũ animalium uniuerſalium, quãuis de illa ſpecie non inueniatur niſi unum indiuiduum.ex libro Deſtru.diſputa.prima.in ſolutione.11.dubii.

Corpus cœleſte primum eſt unum animal per ſe, cuius natura eſt aut ſecundum neceſſitatem eſſe, bene eſſe quod moueatur cũ omnibus ſuis partibus motu diurno, & de natura aliorum orbium eſt ꝙ moueatur uerſus contrariam partem.ibidem.

Corporũ cœleſtiũ eſſe cõſiſtit in motu, & ideo dans motũ eſt ſcdm ueritatem agens.ex diſp.3.in ſol.10.dub i.

Corpora cœleſtia mouẽtur erga ſua pricipia ſeparata mo

do

do amoris & obedientiæ,quia ſunt animata & uiua ex diſputa.3.in ſolutione.11.dubii. Vbi etiam uide quaſdam pulchras rationes probabiles,per quas oſtēditur cœlum eſſe animatum & uiuum.

Corpus cœleſte ſcd̄m ueritatem habet unū motum uniuerſalem,& eſt ſimile uni animali habenti unum motū uniuerſalem,& eſt translatio ſui corporis. Et hic motus uniuerſalis in corpore cœleſti eſt unus motus q̄ in ſuprema ſphæra fit:alii aūt orbes habent motus particulares ſimiles motibus particularibus qui ſunt in mēbris uiuis animalis.ex diſp.3 in ſolutio.18.dubii colūna.4.idem.2.cœli com.42 &.2.cap.de Subſtantia orbis.

Coepus cœleſte abſit ut ſecundū opinionem Peripateticorum ſit cōpoſitum ex materia & forma,eſſet enim corruptibile:ſed hoc eſt de erroribus Auicennæ. ex diſputa.3. in ſolutione.21.dubii.

Corporis cœleſtis anima non ſuſtentatur in ipſo corpore: hoc enim corpus nō indiget anima in ſuo eſſe,neq; in ſua conſeruatione perpetua,ſicut indigēt animaliū corpora, ex diſputa.4 in ſolutio.2.dubii.

Corpora cœleſtia eſi nō indigeant anima,quia ipſis ſit neceſſaria in ſuo eſſe,uerūtamen indigēt anima ut ſit animatum,quia id quod eſt nobilius oportet ut habeat nobiliorem gradū.ſed animatū eſt nobilius inanimato.ex diſput. 3.in ſolutio.2.dubii.uide in Concordantiis.

Corpora cœleſtia(auctoritate Themiſtii)aut ſunt formæ, aut ſunt materiæ dictæ cum noſtra materia æquiuoce,aut ſunt materiæ uiuæ de ſe,non ab aliqua alia uita.eſt diſpu. 4.in ſolutio.2.dubii.idem.8.Meta.com.12.

Corpus cœleſte ſecūdum Philoſophos eſt tanquā mediū inter antiquum abſolute & nouum abſolute,quia quodā modo eſt antiquū & quodāmodo nouum: & iſtud antiquum eſt motus ſupercœleſtis, quia eſt antiquus in ſpecie,& nouus in ſuis partibus ,& ideo inquantum eſt antiquus procedit ab antiquo,& ratione ſuarū partium procedunt ab eo infinitæ nouitates,ex diſputa 12.in ſolutio. 3.dubii.idem in.8.Phy.com.15.

Corpus cœleſte non mouetur ab alio corpore,quia neq; a corpore extra ipſum,neq; a corpore infra ipm.Extra cœlum enim demonſtratū eſt,q̄ nō eſt corpus.neq; locus,intra ipſum aūt ſunt elementa quæ mouētur a cœlo,& cœlum non mouetur ab eis.ex diſp.in ſol.2.dubii.

Corpora cœleſtia caſui & fortunæ attribuentes magis errant,q̄ qui animalia corruptibilia attribuunt fortunæ . ex primo de Partibus animalium,cap.1 & habetur etiam in 2.Phy.tex.com.46.

Corpora cœleſtia non hn̄t Phantaſiam , ut eſt imaginatus Auic.uide rationes.Auer.in Paraphraſi Meta.tract.4.

Corpora cœleſtia cum non habeant phantaſiam impoſſibile eſt quod habeant motus particulares,ſed motus eorum eſt unus continuus hoc modo, uidelicet quod cum ipſa comprehendant bonum,quorum perfectio conſiſtit in eius conceptione,deſiderant aſſimilari ſibi ſecundum perfectionem , ſic uidelicet ut proueniant ad nobiliorem gradum eſſendi ſibi poſſibilem.Et quia melius eſt ut moueantur q̄ quieſcant,cum motus ſit quædā uita omnibus naturalibus,ideo ſunt in continuo motu & hoc nō eſt quia eorum conceptio ſit gratia motus,nam ſi ita eſſet,tūc nobile eſſet propter minus nobile.Sed quia motus prouenit ex illa perfectione,& inſequitur ipſam ſicut combuſtio inſequitur formam ignis,& ſicut quando nos peruenimus ad ultimam perfectionem,eſt melius nobis q̄ infiuamus de illa perfectione aliis iuxta poſſe , non q̄ perfectio noſtra ſit propter aliud. Vbi patet quantum moderni rudes deſecerint in hoc,q̄ poſuerunt intelligentiam non poſſe mouere cœlum niſi ſibi per informationem inhæreret: cum tamen motus ſequatur ſimplicem perfectionem intelligentiæ per uiam conſecutionis & non per uiā principalitatis.Et ex hoc etiam ſoluitur argumentum Aui.ponentis animam imaginatiuam, quia imaginatur q̄ illa uirtus quæ mouet cœlum,debet apprehendere ſuam hanc & hanc reuolutionem hodiernam tanquam per ſe comprehenſam,ſed non ita ſe habet res,quia intelligentia intelligendo primū intelligibile,in eo perficitur: & ad illam intelligibilis apprehenſionem,per uiam ſequelæ reſultat motus in orbe.ſicut clare Auerrois uerba teſtantur.

ſtra Aui. moder- s.

Corpora cœleſtia mobilia cōmunicant cum primo mobili,& unumquodq; eorū habet cōprehenſionē uniuerſalē & propriam.Et uide modum clarū in Paraphraſi Meta. tractatu.4.colūna.8 & per illud intelliges clarius ea quæ ſcribit Com.22.Meta.com.44.

Corpus finitū quādo exit ex corpore finito, neceſſario cōſumet illud.1.Phyſi tex.com.37.ubi dicitur,Omne corp' finitum ablatione finiti conſumitur.idem.6.Phy cō.20.

Corpora eſſe cōpoſita ex materia & forma , nulla alia uia ſciri poteſt,niſi ex tranſmutatione in ſubſtantia.1.Phy.cō. ult.&.cō.51.&.60.idem.12.Meta.cō.5.&.8.idem.8.Met. 4.&.12.&.4.Phy.38.&.2.cap.de Subſtantia orbis.

Corpora naturalia habent ſuperficies,lineas, & puncta , ſicut mathematica.2.Phy.tex.com 16.

Corpus aliud intelligibile,idest mathematicum,aliud ſenſibile.3.Phy.tex.cō.40 &.1.Cœli,15.Ex quo patet nō dari corpus metaphyſicum contra dominum Albertum.

Corpus quodlibet,aut una,aut pluribus ſuperficiebus terminatum eſt.3 Phy.te.com.35.

Corpus omne figuratum eſt.ſupra.

Corpus rotundum continetur ab una ſuperficie.ſupra.

Corpus non rotundum continetur a pluribus ſuperficiebus.ſupra.

Corpus ſenſibile extra elemēta eſſe,eſt impoſſibile . ſupra. tex.com.45.

Corpora ſimplicia ſunt contraria.3.Phyſi.cō.46.ubi Com. dicit q̄ habet locum in his quæ mouentur motu recto:in cœlo enim non eſt ſubiectum,neq; contrarietas . 1.Cœli, tex.com.20.

Corpus quodlibet ſenſibile,in loco eſt.3.Phy.te.com . 54.

Corpus omne ſuperficie clauditur,iſta enim eſt eius ratio 3.Phy.te.cō.40 Et aduerte q̄ hoc competit omni corpori,ſiue ſit naturale,ſiue mathematicum,ut ibi habetur.

Corpus circulare non eſt innatum tangere,quia eſt cōpletum & finitū per ſe,corpus aūt rectum eſt innatū tangere quia eſt completū & finitum per aliud.3.Phyſi com.74.

Corpora mathematica non habent dextrum & ſiniſtrum & loci differentias ex natura rei,ſed ſecundum poſitionē ad nos.4.Phy.tex.com.5.& com.47.ibidem.

Corpora naturalia habent locum,& loci differētias diſtinctas in natura ibidem.

Corpora mouentur ad ſua ultima propria ut perſiciantur per illa,& ut tangunt illa.4 Phyſic.com.36.idem.4 Cœli, tex.com.24.

Corpora rotunda finiuntur per ſe,quia linea circularis eſt perfecta.& non recipit additionem.ſupra.

Corpora recta finiuntur per aliud.4.Phy.43.idem.3 Phy. 74.& primo Cœli,com.12.

Corpora naturalia apud Ariſt.ſunt tribus modis,quædam ſunt in loco eſſentialiter,ut corpora recta:quædā ſunt in loco per accidens,ut corpora rotunda.quædā uero ſunt in loco p̄ partes.ſ totus mundus.ſ corpus cōpoſitum ex quinq; corporibus ſimplicibus.Com.4.Phy.cō.43.

Corpus quodlibet attribuitur in motu & quiete,aut per ſe aut per accidens.ſupra.

Corpus quodlibet in loco eſt.ibidem contra Alexan.

Corpus quoddam eſt in loco actu,quoddam uero potentia ſuper.tex.com.44.

Corpus conſimilium partium dum non diuiditur , partes eius ſunt in loco in potentia:& cum diuiditur, partes ei' ſunt in actu ſupra.

Corpus mathematicum eſt in loco ſecundum imaginationem.4.Phy.47.idem primo de Generatione tex.com.44. &.4.Phy.com.76.

Corpus quodlibet nāliter mouetur ad ultimū alterius corporis donec tangat illud,& illud aliud corpus eſt unigeneum cum eo.4.Phy.tex.cō.48.idem te.cō 36.69.

Corpus mathemticum & uacuum nullam habēt differen-

tiam, cum utrinq; ſint tres dimenſiones abſtractæ a materia. Com. 4. Phyſi. cõ. 51. & tex. 76. & 77.

Corporibus cœleſtibus, ſi in eodẽ loco poſsibile eſſet exiſtere, & infinita, & totus mundus poſſet eſſe in grano ſinapis. 4. Phy. tex. com. 53. & 76.

Corpora quo ſimul eſſe impoſsibile eſt. 4. Phy. 55. tex.

Corporũ penetrationis impoſsibilitas eſt ex ſuis terminis mathematicis, nõ ex ſuis accidẽtibus ſenſibilibus. 4. Phy. com 76. & elicitur ex textu.

Corpora non eſt neceſſarium habere alias dimenſiones, præter dimenſiones ſui. 4 Phy. com 77.

Corpora naturalia non diuiduntur in infinitum, inquantũ naturalia ſunt. 7. Phy. com. 2. idem. 6. Phy. 32.

Corpus quod circulariter mouetur. ſ. cœleſte, eſt mediũ inter æternum & corruptibile, quia eſt nouũ quantũ ab ubi, & eſt æternum quantum ad ſubſtantiam. 8. Phy. com. 15.

Corpora ſimplicia ſunt, q̃ maxime dubitare faciunt, utrum omne motum habeat motorẽ 8. Phy. com. 28. & 2. Phy. com 3. & 7. Phy. com. 2.

Corpora ſimplicia a generãte habẽt formã & oĩa acceſſitia conſequentia formã, quorũ unum eſt motus in loco, mediante tamen forma. 8. Phy. cõ. 32. & 3 cœli, cõ. 28.

Corpora ſimplicia habent principium receptionis motus eſſentialiter, nõ autẽ principium quo moueant ſe, niſi per accidens 8. Phy. com. 32. Vbi aduerte ꝙ Ariſt. in fine illius textus in illa ardua quæſtione de motu grauium & leuium, concludit finaliter, ꝙ non habẽt principium mouẽdi aut faciendi, ſed patiendi. Quę uerba multos in errorẽ detruſerunt, non ponderantes uerba Com gloſſantis mẽtem Philoſophi fuiſſe, ꝙ eſſentialiter i. quando elementa mouentur de potentia eſſentiali, non habent principium intrinſecum actiuum, ſic enim mouentur a generante, ſed bene habent principium intrinſecum paſsiuum, quod eſt materia ex qua generantur. Sed per accidens. ideſt dũ mouentur de potentia accidentali, eſt conuerſo modo, quia ſic habent principium intrinſecum actiuum, & eſt ſua forma, ſed non habent principium intrinſecum paſsiuum, quia ſi quod eſſet, illa eſſet materia prima, quę cum ſit ens in pura potentia, nõ poteſt eſſe ſubiectum motus. Et ideo non habent reſiſtẽtiam intrinſecam, ſed medium eſt illud quod reſiſtit. Vnde elatum de potentia accidentali poſtq̃ in initio motus fuit, motum per accidens a remouente ꝓhibens, tunc ipſum mouendo per ſe medium, mouet ſeipſum per accidens, & iſte motus effectiue eſt a ſua forma. Ariſt. autem ideo elementa collocauit in numero eorum quæ mouẽtur ab extrinſeco, quia talia non mouentur ex ſe, niſi poſtq̃ fuerint mota ab aliis, ut teſtatur Com. 8. Phy. cõmen. 27. & 29 Et propter aliam cauſam quam allegat Cõmenta. in. 8. Phyſi. com. 44. quia Ariſto. in. 8. Phyſi. motum ex ſe deſcribit, non ſolum per habere principiũ mouendi ſe, ſed etiam quieſcẽdi ſe, & hoc eſt animalis & animatorum propriũ, ut patet. 6. Phy. te. & cõ. 29. Vnde ſtriſte ſumitur motum ex ſe ab Ariſto. & iſta eſt ueritas, uide ample com. 28. in. 3. Cœli de hoc, & alibi ſæpe.

Corpus impoſsibile eſt ꝙ moueat in loco, abſque hoc ꝙ moueatur eſſentialiter. 8. Phy com. 35.

Cõtra Ale. Achilli. & Pe. Pomp.

Corpus mutat locum, & ideo quod in corpore eſt, etiã mutare locum neceſſe eſt. 8. Phy. tex. com. 51. Caueant igitur ponentes primum motorẽ & reliquas intelligentias dare eſſe per informationem orbibus: quia tunc ineuitabiliter ſequitur ꝙ moueãtur per accidens ad motũ orbis. Quia nullus intellectus recte diſpoſitus, poteſt ſine implicatione cõtradictionis intelligere eſſe formã abſtractam informantem ſuum ſubiectum, quæ ad motum ſui ſubiecti nullo modo moueatur, neq; per ſe, neq; per accidẽs. Nec ualet euaſio dum dicunt, ꝙ hoc fallit in formis non eductis de potentia materiæ quia tales ex hoc ꝙ nõ ſunt conſtitutæ in eſſe per ſubiectum, poſſunt informare materiam, tamen nõ mouebuntur aliquo modo. Nam certũ eſt ꝙ forma illa, aut ibi eſt, ubi eſt formatũ aut non, ſi nõ igitur informat, ſi ſic, igitur dum formatũ mutat locum, etiam forma mutat. Vnde etiam omnes Theologi, qui fuerunt quã doctiſsimi in Philoſophia, concedunt animam intellectiuam moueri per accidens ad motum corporis, cum tamen non ſit educta ex materia, nec extenſa ad corporis extenſionem.

Corpus, aut uirtus in corpore, actionẽ infinitam habere nõ poteſt. 8 Phy. tex. com. 79.

Corpora ſimplicia ab extrinſecis recipiunt raritatem & dẽſitatem, & recipiendo denſitatem, quaſi recipiunt quandã penetrationem in ſuis partibus 8 Phy. com 82. Et talis penetratio (ut ſubdit) eſt quaſi quid medium inter eſſe ſpirituale & corporale.

Corpora ſimplicia carent figura & termino, & multum uicinantur in Natura naturæ materię. 8. Phy. com. 82. Cõſimile. 3 cœli, com. 67. & 2. cœli com. 32.

Corpus naturale ſolum inter alia corpora eſt completum Auer. in ꝓœmio primi libri de Cœlo. Ex quo datur intelligi eſſe plura corpora q̃ mathematicum, ultra corpus naturale. Et forte iſte locus fuit in cauſa ꝙ Albertus poſuit tertium corpus, ut delicet metaphyſicum, in principio primi Phy. Vide de hoc in Concordantiis nuper æditis a nobis.

Corpus eſt ſubiectum uniuerſale ſciẽtiæ Naturalis. primo Cœli, com. 2. idem. 12. Met com. 5. & 3. de Anima cõ. 39. uide in Concordantiis.

Corporũ quædã non cõtinentur in aliis, ut totus mundus & quædam continentur, ut partes mundi. 1. tex. cõ 4.

Corporis cœleſtis eſſe, eſt ſenſibile per ſe. 2. Cœli, com. 5 uide quo ſenſu in. 3. Phy. com. 48. ubi dicit ꝙ eſt ſenſibile uiſu, & non eſt tangibile omnino.

Corporis ſimplicis diffinitio, eſt habere principium motus localis in ſeipſo ſecundum naturam, ex qua diffinitione, apparet etiã diffinitio corporis cõpoſiti, & eſt aliud quod habet in ſe plura principia uno. Auer. primo cœli com. 7. & elicitur ex textu.

Corporis ſimplicis ſimplex eſt motus, & cõpoſiti mixtus. primo cœli. te. com. 7.

Corpora compoſita impoſsibile eſt ut ſint cõpoſita æqualiter ſupra. com. 7 idẽ. 2. de Generatione. 48. & 4. Meteo. cõ. 20 & 10. Meta. 23. & in. 2. colliget, ca. ulti. contra Gal.

Corpora compoſita mouentur ab elemento dominante. primo cœli, tex. com. 7. & 8 & in. 2. de Anima. 14. & 39. & 2. de Generatione. 49. Ex quo patet quantum deuiet a ueritate ille Sueſſanus, qui tenuit mixtum moueri principaliter a forma mixti: cum tamen Ariſto hic aperte reclamet & Auer. in com. compoſita moueri ab elemento dominante in textu. 7. & 8. primo cœli, Vnde Cõmenta ibi in principio com. 8. ſcribit formaliter hæc uerba: Quia eadem natura eſt principiũ unius motus, neceſſe eſt ut unus motus habeat eandem naturam: & quia corpus ſimplex habet eandẽ naturam, oportet ut corpus ſimplex habet eundem motum: & quia naturæ plures una neceſſe eſt ut habeant plures uno motu, Corpora in quibus ſunt plures una natura, oportet ut habeant plus uno motu: & forte ſi habuerint unum motum, erit ſecundum corpus ſimplex dominans, non ſecundum ꝙ eſt compoſitum, quoniam ſi ita eſſet contingeret ut compoſitum ſit ſimplex. Motus enim unus prouenit ab una natura, & habens unam naturam neceſſario eſt ſimplex. Patet aũt cuilibet etiam de nouo incipienti Philoſophari, ꝙ illa Auer. conſequentia nulla eſſet, nec dictũ Philoſophi haberet ueritatẽ. Amplius Cõmentator primo Cœli. com. 18 expreſſe dicit ꝙ unus motus ſpecie non eſt niſi unius corporis ſpecie: unde impoſsibile eſt ꝙ æque primo unus motus ſecundum ſpeciẽ, inſequatur diuerſas formas ſpecie differentes. In hoc damnat Cõmen. Ioannem Grãma primo Cœli, com. 18. ꝙ uoluit motum ignis & aeris eſſe idem ſpecie, & motũ aquæ & terræ. Vnde ſcire debes ꝙ corpora compoſita de quibus Ariſt. loquitur, ſunt corpora miſta inanimata. Non enim loquitur de animatis quę mouentur motu uoluntario, ut bene notauit Commenta. in ſua Paraphraſi in ſumma. 4. & fuit dictum Alexan. & Simplicii. Talia enim mouentur illo motu ab anima, & non ab elemento dominante

Digreſſio cõtra Aug. Sueſſ. A quo moueatur mixtũ

dominante. Corpora autem mixta inanimata ſunt in duplici differētia, quia quædam nō ſunt uere mixta, quia in quadā iuxta poſitionē partiū conſiſtit eorum mixtio, & ideo nō ſunt uere mixta, ut patet ex. 2. de Genera & corrup. & talia ſunt ut turbines, & uenti & id genus. Vnde talia nō uno motu ſimplici mouenī, ſed mixto, quia una nā mouet ſurſum, & alia deorſum: & cū neutra poſſit ſimpliciter uincere aliā, ſic prouenit quidā motus mixtus & inflexus. Sed in mixtis perfectis & habentibus uerā mixtionem, & formam ſuperadditam formis elementorum, nō eſt niſi unus motus ſimplex, & ille inſequitur primo elementū domīnans in eo. Impoſſibile. n. eſt in uere mixto plura elementa dominari. Vnde com. in. 10. Meta com. 23 inquit ꝙ compoſitum eſt unum in actu per partem dominantem, eſi non, non eſſet unum in actu Et habere etiā aperte ex determinatis per Philoſophum. 2. de Generatione. tex. com. 48. & 4. Meteo. com. 10. Ne autem aliquis ſuſpicetur nos ita ſcribere ſtudio contradicendi, uideat, Auer. In ſua Paraphraſi ī ſumma. 4. Sed quod decipit iſtū hominem & ſequaces eius fuit, quia cum mixtum habeat formam ſubſtantialē per quā mixtum eſt in ſpecie, igitur ſua forma eſt principiū motus per ſe primum in talibus, & non forma elementi, quæ uidetur eſſe in mixto in potētia reſpectu formæ mixti: natura enim eſt principiū motus. Sed animaduertat dictum Auer. in. 1. Phy. commen. 1. ubi dicit, ꝙ quæcunq; ſunt præter primam materiam & ultimam formam, ſunt materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ: unde materia prima & forma elementaris dicuntur cauſæ ſimplices Diffinitio igitur naturæ (ut inquit Simplicius In primo Cœli) magis coarctate ſumitur in. 1. Cœli, quam in. 2. Phyſi quia ſumitur ut eſt principiū motus localis tantum. Vnde Ariſto pro principio ſuæ diſputationis aſſumpſit in te. commen. 5. ꝙ omnia corpora naturalia habent principium motus in ſeipſis ſecundum locum. Et probat hoc per diffinitionem naturæ. Natura autem iſta quæ eſt principium motus localis, eſt forma corporis ſimplicis, quia illa uere natura dicitur, forma autem mixti potius dicitur forma natura, quia ex naturis ſimplicium eſt cauſata. Et ideo falſum eſt ꝙ elementum dominans, ſit in potentia reſpectu motu ſimplicis qui debetur mixto merito ſui, immo ut ſic eſt in actu ſufficienti ad mouendum, licet reſpectu formæ mixti una cum aliis ſit quodam modo in potentia, inquantum mixtum ut eſt quodam natura: ū, reponitur in ſpecie per formā mixti. Sed in motu elementum, ex quo dominatur cæteris, habet rationem formæ & actus nam forma mixti non eſt de principiis actiuis motus localis ſimplicis, quia motus ſimplex eſt effectus formæ ſimplicis, non formæ compoſitæ. Sed immorari in iſtis diutius eſt ſuperfluū, cum clarū ſit apud Peripateticos, ꝙ differentia (ut dicit Cōmen. com. 7 primi de cœlo.) inter ſimplex & compoſitum eſt ex ſuis diffinitionibus, penes hoc, quia in ſimplicibus eſt una natura mouens, in compoſitis ſunt plures una: & ſi fuerit una, eſt ſimplex natura dominans in illo compoſito.

Corpora in quibus ſunt plures naturæ, oportet ꝙ ſint pluces motus: & ſi fuerit unus, erit ſecundum corpus dominans. primo cœli, com. 8. & habetur ex tex.

Corpora ſimplicia oportet ꝙ ſint tot ſecundum numerū, quot ſunt motus ſimplices. ſupra. Cōmen. Ex quo patet ꝙ numerus ſimplicium corporum non ſolum ex qualitatibus, uerū etiā ex motibus localibus comprehendi pōt. Vide tamen quæ uia ſit certior. 4. cœli tex. com. 34.

Corpus ſimplex impoſſibile eſt ꝙ habeat duos motus Naturales primo cœli tex. com. 9.

Corpus infinitum non habet complementum, neq; finē. 1. cœli com. 12. & 3. Phy. tex. com. 64.

Corpus rectarum dimenſionum non eſt finitum, niſi ꝓpter corpus continens ipſum exterius, ſupra, com 12.

Corporum ſimilium eſt eadem natura partis totius. primo cœli, tex com. 18.

Corpora ſimplicia ſunt quinq;, quia numerus eatū eſt ſecūdum numerum motuum. 1. cœli, tex com. 23.

Corpus circulare nō habet contrariū, & huius uera demōſtratio (licet eam Ariſto. ſubticuerit) talis eſt. Qui ſurſum & deorſum cōtrarietatis cauſa eſt, & ipſius ſurſum & deorſum cauſa eſt: ipſum corpus circulare, unde ipſum circulare corpus contrarietatis cauſa eſt: ei igitur nulla ineſt contrarietas. Auerro. in Paraphraſi primi de cœlo. in ſumma. 6. iuxta finem.

Corpus quodlibet, aut ſimplex eſt, aut compoſitū 1. cœli, tex. com. 14. Vbi Cōmen. dicit ꝙ hæc diuiſio eſt manifeſta per ſe, & nullus poteſt dicere ꝙ nullū corpus ſimplex eſt, plura enim corpora diſſoluuntur in alia: ſed hæc diſſolutio non ꝓcedit in infinitū, quapropter neceſſe eſt ut ſint corpora ſimplicia, & etiā iam declarauit corpora, ſimplicia eſſe ꝑ motus ſimplices, & ꝙ ſunt quinq;. Et ideo hæc ꝓpoſitio aut eſt manifeſta per ſe, aut iam eſt declarata.

Corpus non poteſt imaginari eſſe infinitum, niſi ex parte generis eius, uidelicet inquantum magnitudo, non autem ex parte differentiæ. primo cœli, com. 39. & ſimiliter eſt de linea & ſuperficie.

Corpus figuratum eſt quod continetur ab una ſuperficie aut a pluribus ſuperficiebus. ſupra.

Corpora grauia nō pertranſeunt mediū, & ex ſuo deſcenſu eundem locum intendunt. 1. cœli, tex. cō. 44.

Corporis infiniti grauis aut leuis, neceſſe eſt grauitatē aut leuitatem eſſe infinitam. ſupra. 46.

Corpora ſunt proportionata in grauitate & leuitate, ſicut ſunt in magnitudine. 1. cœli, tex. com. 47. Vbi habetur in tex ꝙ ꝓportionātur magnitudines grauitatibus. Com. autem limitat iſtam ꝓpoſitionem in tex 48. in his quæ ſunt eiuſdem ſpeciei maxime, propter id quod eſt de plumbo reſpectu terrę ut notat Com. ibidem. cō. 49. & 3. cœli, cō. 8. Vbi aduertat diligens lector tranſpōnem in commēto Arabico. quia cōmentū 48. correſpōdet textui noſtro. 47

Corpus quodlibet phyſicum ſemper neceſſe eſt motū habere. 1. Cœli, tex. com. 57. & tex com. 5.

Corpus cōpoſitum ex graui & leui, aut cōponitur ſecundum mixtionē, aut ſecundum uicinitatem partium. ſupra.

Corpus quodlibet aūt eſt agens, aut patiēs, aut utroq; participans primo cœli, com. 63. & ponitur expreſſe in tex. com. 68. Hæc autem propoſitio eſt manifeſta per ſe, (ut aſſerit Cōmentator) quia corpora cœleſtia agunt & non patiuntur: corpora aūt quæ ſunt hic & agunt & patiuntur Aduerte tamen ꝙ Cōmenta. in com. 68 ibidem limitat iſtam propoſitionē de corpore ſenſibili ſenſu tactus, & tacuit ut ait, corpus cœleſte, quia antiqui omnes exerunt ipſum eſſe non patiens: immo omnes dixerunt ipſum eſſe ignem, aut cōpoſitum in quo dominatur ignis, & maxime de ſtellis.

Corpus infinitum ſi concedatur agere in tempore, neceſſario ſequitur ipſum habere ꝓportionem ad finitūm, quod eſt impoſſibile primo cœli. com. 64.

Corpus nullum poteſt mouere in infinito tēpore, quia moueret in nullo tempore. & hoc ſequitur in corpore cœleſti ſicut in aliis. primo cœli, com 65. Ratio autem eſt quia (ut aſſerit Cōmēta. ibi in cōmento) hoc eſt motoris incorporei proprium. idem. 8. Phy. tex. com 79. uide etiā 1. Cœli, com. 10. in fine.

Corpora quęcunq; in loco ſunt, ſunt ſenſibilia primo cœli tex. com. 69.

Corpus, aliud ſenſibile, aliud intelligibile colligitur ex primo cœli, te. com, 69 & 3. Meta. com. 17.

Corporū infinitorū, potēnę ſunt, infinitæ ſupra. c. 71. & . 65.

Corpora nālia, aut ſunt mota, aut quieſcentia. ſupra 75.

Corpora nālia, aut mouentur nāliter, aut uiolenter ſupra.

Corpora naturalia quieſcētia, aut quieſcūt naturaliter aut uiolenter ſupra.

Corpus naturale inueniri, cuius motus nō ſit nālis, impoſſe eſt: ſupra. cō. 81. & 57. & 3 cœli. te. com. 18. 19. & 26.

Corpora ſimplicia ꝑ ſe naturaliter mouētur . i. a principiis intrinſecis, & nō a principiis extrinſecis. primo cœli, com. 89. & idem com. 8. & alibi.

Corpora omnia præter ultimum corporum cœleſtiū, ſunt

in loco eſſentialiter.primo cœli, com.91.idem.4 Phyſic. com.43.45.71.

Corporis quieſcẽtis eſſe,requirit eſſe corporis mobilis ſcilicet ignem,& de neceſsitate eſſendi extrema, eſt mediũ ſcilicet aerem & aquam.primo cœli,cõ.97.uide pro hoc Philoſophum.2.Cœli,tex com.18.

Corpus quodlibet ſiue rectũ ſiue circulare ſit,habet uirtutem finitam in uigore ſeu uelocitate motus,ut oſtenſum eſt in primo cœli,in tractatu de infinito.Commen 1.cœli in Paraphraſi in fine.

Corpus quodlibet cõpoſitum eſſe ex materia & forma,demonſtratum eſt in primo Phyſicæ auſcultationis,ſed iſta nõ eſt uniuerſalis ꝓpõ ſed ſolũ de generabilibus & corruptibilibus,quorũ ratio inuẽtionẽ materiæ demonſtratur. Corpora uero æterna nequaquam hoc modo compoſitionis cõponuntur.Cõmentator in Paraphraſi primi de cœlo in fine,contra Auicennam.

Corporis potẽtia,duobus modis finita intelligi põt.ſupra,

Corpus primum , primam figuram habet ſecundo cœli, com.22.& tex.com.26.

Corpora quædam ſunt rotunda ex ſuis naturis,quædã uero ex naturis eorum in quibus exiſtant.2.Cœli,tex,cõ.26.

Corporis ſphærici partes ſuccedunt ſuper eodem loco ante & poſt,ſecus eſt de partibus corporis non ſphærici ſupra.com.27.

Corpus ſphæricum eſt minus in circunferentia,corpore rectarum dimenſionũ æquali ei in magnitudine, ut eſt oſtẽſum in Geometria.2.cœli,tex.com.29.

Corpus ſphæricum continens totum,non eſt in loco,cum nihil ſit extra cõtinens ipſum,quia eſt perfectum. Alia autem neceſſario ſunt in loco,& neceſſe eſt ut extra ea ſit aliquid.2.Cœli.com.27.

Corporis partes naturaliter ſunt ex natura corporis cuius ſunt partes.2.Cœli,tex.com.41.

Corpora duo tangentia unum aliud, ſi æqualia fuerint,& fuerit unũ eorum profundius alio,neceſſe eſt ut actio profundioris ꝙ ſpiſsioris in corpus quod tangit ſit maior, quamuis ſuperficies quibus ſit contactus ex ambobus ſint æquales,nam potentia diuiditur ſecundum corporis diuiſionem.ſupra com.42.

Corpora duo æqualia,quorum unũ eſt dẽſius altero, neceſſe eſt ꝙ denſius ſit fortioris actionis.2.Cœli.cõ.42.

Corpus calidum cum fuerit motum,erit in ſua ultima perfectione,quia motus eſt perfectio corporis calidi,& hoc eſt manifeſtum in igne,qui dum non mouetur extinguitur.ſecundo cœli,com.42.

Corpus quodlibet habere finitam potentiam, intelligitur de potentia finita in uigore.2.cœli.com.71.

Corpora naturalia ſunt naturalia eodẽ modo,& impoſsibile eſt in illo modo ut inueniantur contrarietates.2.cœli,com.83 uide in Concordantiis.

Corpus ſphæricum ferri poſitum in cẽtro ſphæræ adamãteæ,neceſſario ſtaret in centro propter æqualitatem attractionis.2.cœli,com.90.

Corpora habentia declinationẽ uigorantur in motu, quãto magis fuerint propinqua loco.ſupra cõmen.92.idem tex.com.35.&.8.Phy.76.

Corpus quod neq; ſit elementũ,neq; ex elementis conſtet, inueniri impoſsibile eſt.3.cœli,tex.com.13. Sed opponebam de Cœlo,quod nulli eſt elemẽtum,neq; eſt ex elemẽtis.1.cœli,te cõ.57.& tex.cõ.5.uide in Concordãtiis.

Corpus quodlibet ſimplex habet quietem naturalem,tertio Cœli.com.19.

Corpori accidit elementum eſſe,quia elementũ nõ dicitur niſi reſpectu eius cuius eſt elementum.3 cœli,tex. cõ.31. Hoc idem elicitur ex.10.Meta.tex.cõ 2.ubi dicitur, Non enim idem igni & elemento eſſe,ſed ut quidem re,& natura ignis,elementum uero nomẽ ſignificat, eo ꝙ hoc accidit ipſi,quia eſt aliquid ex quo ut primo inexiſtente ſit & in cauſa,& uno,& talibus omnibus.

Corpus ſemper corpori comparabile eſt ſecundum quantum.tertio cœli,tex.com.47.

Corpus minus maiori eſt facilius corruptibile.tex.cõ. 52.

Corpus mathematicum immobile eſt, & nullam habens inclinationem.3.Cœli,tex.com.55. Vbi aduerte dictum Commentatoris,& pondera ꝙ alio modo corpus Mathematicum dicitur nullam habere inclinationem ,uidelicet neq; grauitatem aut leuitatem ,& alio modo cœlum quia in corpore mathematico eſt ſecundum negationẽ ſimplicem,ſecus autem eſt de orbe uide pro hoc primo cœli com.17 in Paraphraſi. Auerrois ibidem in ſumma 5.in principio inquit, Quum non graue aut leue eſſe ꝓferro,circulari motu mobile corpus, non de ſimplici priuatione intẽtio eſt,ſed affirmationis uim ſermo intendit: non ut lapidẽ dicimus,neq; tacitũ eſſe neq; loquentem.

Corpora mathematica nõ habent eſſe extra intellectum ſecundum opinionem Ariſt.licet & omnes anteceſſores eiꝰ oppoſitum tenuerint,ut reputo.3.Cœli,com.72.

Corpora conſimilium partium ut caro & os,non habent diuerſitatem abſolutam,ſed ſecundum magis minus.4. Cœli,com.41.

Corpora diuidẽtia diuerſificãtur in fortitudine,& debilitate,& ꝓpter figuras,& ꝓpter grauitatem,ſupra tex.cõ.44.

Corpus quodlibet ſenſibile,diuiſibile eſſe ſecundũ quodcunq; ſignum & indiuiſibile,non eſt inconueniens : hoc enim poteſtate,illud autem entelechia exiſtit. primo de Generatione.tex.com 9.

Corpus ſenſibile ſine contrarietate eſſe , impoſsibile eſt 2. de Genera.tex.cõ.3.Vbi animaduerte ꝙ ſumitur ſenſibile ꝓ tangibili,ꝓpter corpus cœleſte.de quo demonſtratũ eſt non habere contrarium neq; ſubiectum.

Corpus eſt inſtrumentũ aïæ,& corpora aïaltũ conuenientia ſunt aïalibus eorum.1.de Anima,52.& tex.cõ.53.

Corpora máxime ſubſtãnæ eſſe uidentur,& horum phyſica.hæc enim aliorũ ſunt principia.2.de Anima,tex.com. 3.ubi Cõ.gloſſat hoc habere ueritatẽ,ſcd̃m ꝙ eſt magis famoſum. Nam ſecundũ ueritatẽ forma eſt magis ens & perfectius compoſito,ut ipſe tenet in.7.Meta.tex.cõ.7.& etiam in.8.tex.com.7.&.2.Phy.com.4.

Corpus nõ perficitur per corpus,cum nõ ſit innatum eſſe in ſubiecto.ex.2.de Anima,tex.com.26.

Corpora omnia Phyſica animæ inſtrumenta ſunt.ſecũdo de Anima,tex.com.37.

Corpora duo in eodẽ loco eſſe impoſſe eſt ſupra.te.c.69.

Corpora ſonora tres conditiones habent ſeu requirunt.ut ſint leuia,dura,& lata.2.de Anima,com.85.

Corpora duo dura non poſſunt in aere aut aqua ſe immediate tangere.2.de Anima,tex com.113.

Corpus quod eſt uniuerſalius genus ſenſibilium,in ſenſibilibus exiſtit.3.de Anima,tex.com.39.

Corpus nullum eſt ſubiectum animæ in animali , niſi calor naturalis.Commentator in libro de Senſu.

Corporum quoddam eſt compoſitum,ita ꝙ forma nõ cõſtituitur per materiam:quoddam uero eſt compoſitũ ex materia quæ eſt in potentia & forma quæ cõſtituitur per materiam.3.cap de Subſtantia orbis.

Corpus dicitur æquiuoce de æterno & nõ æterno .ſupra.

Corpus ſpæricum,non ſolidum,factum ex cera , ſi ponatur in mari,congregatur in eo aqua dulcis Et hoc ſignificat ꝙ ſalſedo accidit mari ꝓpter mixtionem.ſecundo Meteororum.cap.primo.

Corpora ſimplicia ut plurimũ a Natura inclinãtur ad figuram rotundam.3.Meteo com primo.

Corpora ſubtilia facile corrumpuntur,groſſa uero ecõtrario 10.Meteo.com primo.

Corporum homogeneorum ſunt decẽ & octo differẽtiæ 4.Meteo com primo.

Corpora homogenea nõ indigent ex cauſis agentibus niſi elementis & corporibus cœleſtibus,ſed corpora organica indigent alio principio,& ideo Ariſt.dicit ꝙ homo generatur ab homine & a ſole.Auer.4.Meteo.in ſumma prope finem.

Corporum homogeneorũ differentiæ latent, quia ſunt ꝓpinqua materiæ.& ideo attribuũtur ſemꝑ ad illud quod

ſequitur

ſequitur ex calido, & frigido, uidelicet complexioni, ſed corporũ organicorum compoſitorum ex iſtis, differẽtię apparent magis: quia formæ eorũ non ſunt complexionales, nec attribuuntur cõplexioni, ſed admixtioni, ſicut pes, & cætera mẽbra. Et ideo cum remouentur formæ eorũ per quas ſunt, organica non remanent niſi æquiuoce. Cõmenta. ibidem. uide etiam de hoc. 4. Cœli, com. 40.

Corporum homogeneorum ſunt duæ ſpecies, una eſt eorum, quæ non ſunt materia alterius, ut numeralia, alia eſt eorum quæ ſunt materia compoſitionis aliorum, ut caro & membra conſimilia, quæ ſunt materia organicorũ mẽbrorũ, & compoſitio in eis eſt quaſi forma. Et ideo quando inueniuntur ſeparata ab organicis, non dicuntur niſi æquiuoce, ſicut caro dicitur de uiua, & mortua. Cõmẽta. in ſumma ſuper. 4. Meteo. prope finem.

Corpora omnia terminata, quæ ſunt hic, non ſine terra, & aqua ſunt. 4. Meteo. tex. com. 29.

Corpus nullum eſt, niſi Mathematicum, & ſenſibile 3. Meta. tex. commen. 15. Contra dominum Albertum, qui poſuit corpus Metaphyſicum.

Corpus impoſſibile eſt, ut intelligatur ſine ſuperficie, ſed ſuperficies poteſt intelligi ſine corpore. 3. Meta. te. cõ. 17.

Corpus nonnulli crediderunt, quod tres dimenſiones ſunt forma ſubſtãtialis corporis, & iſti dicunt corpus, quidam uero dicunt quod corpus ſit per coniunctionẽ ſuperficierum ad inuicem, & iſti dicunt corporeum. 7. Metaphyſi. cõmen. 5. uide 3. Cœli, cõmẽ. 60. De prima etiam opinione uide. 4. Cœli, cõmen. 50. ubi dicit quod quidam exiſtimauerunt quod corporeitas eſt ſubſtantia, quæ eſt trina dimenſio exiſtens in prima materia. Contra hanc tamen opinionem eſt expreſſa ſententia Ariſto. in. 7. Metaphyſi. tex. commen. 8. ubi ſcribit quod longitudo, & latitudo & profunditas, quantitates quædã ſunt, non ſubſtantiæ, quãtitas enim non eſt ſubſtantia, ſed magis cui hæc inſunt primum, illud eſt ſubſtantia. Et Auer. in libro de Subſtantia orbis. cap. 1. &. 1. Phyſi. com. 63. expreſſe tenet trinam dimenſionem quę primitus fundatur in prima materia, eſſe accidens, & de diſpoſitionibus accidentalibus a quibus impoſſibile eſt materiam primam ſeparari.

Corpus quod dicitur de corruptibili, & incorruptibili, dicitur æquiuoce. 10. Meta. com. 20. idem. 1. Cœli, com. 5.

Corpus neq; ſenſibile, neq; intellectuale, infinitum eſt. 11. Meta. cap. 9. Ex quo patet non dari tertium corpus.

Corpus omne ſenſibile, in loco. ſupra

Corpus, & anima proprie ſunt ſubſtãtiæ abſtractæ, nõ materia, neq; Natura auctoritate Alex. com. 12. Meta cõ. 25.

Corpus ſphæricum neceſſario eſt ambiens mundum, alioquin corpora procederent in infinitum, aut terminarẽtur ad uanum: & ambo ſunt falſa. ex libro Deſtruct. diſputa. prima. in ſolutio. 11. dubii.

Corpus illud diffinitiue dicendum eſt animatum eſſe, quãdo terminatum in quãtitate, & qualitate, mobile fuerit ex ſeipſo in loco ab aliqua terminata parte, & non a cauſa aliqua extrinſeca. ex libro Deſtruc. diſpu. 1. in ſolo. 11. dubii. & eſt ſententia Philoſophi. 3. Phy. tex. com. 26.

Corpus ſecundum Philoſophos non eſt agens umbram, quia umbra nõ cauſatur a corpore niſi largo modo: quia agens ſeparari debet naturaliter ab effectu, & corpus cum umbra non ſic ſe habet. ex diſpu. 3. in ſolu. 2. dubii.

Corpus ſecundũ Peripateticos omnino a ſeparato nõ procedit, & ſi ꝓcederet, dicunt ꝙ ꝓcedere ab eo forma ſubſtantialis, deinde magnitudo ſequitur forma. ex diſpu. 3. in ſolu. 22. dubii. idem. 7. Metaphy. com. 31. in calce commenti. Omne mixtum cũ materia fit a mixto cũ materia.

Corpus omne componi ex materia, & forma, non eſt propoſitio uniuerſalis apud Philoſophos. diſpu. 4. in ſoluti. ſecundi dubii. Vbi dicit ꝙ ſolus Auicen. conceſſit iſtam propoſitionem uniuerſaliter. Vide etiam in Paraphraſi ſuper primum de Cœlo & mundo, in fine.

Corpus ita eſt uerũ in eſſe, ſicut in ſenſu, (hæc radix enim eſt apud Philoſophos.) unde ſi corpora nobis præſentia non eſſent corruptibilia, diceremus ꝙ eſſent ſimplicia. ex diſputa. 4. ſolut. 2. dubii.

Corporibus ſi generatio, & corruptio non cõtingeret, nõ cogeremur dicere ꝙ ſint compoſita ex materia, & forma. ſupra &. 1. Phy. cõ. 48. ubi dicit, Alteratio contrariorũ inuicem coegit omnes dicere corpora eſſe cõpoſita ex pluribus uno. & cõ. ultimo. ibidem dicit contra Auicẽ. Nulla uia eſt ad declarandũ corpora eſſe cõpoſita, niſi ex tranſmutatione. idem in principio libri de Subſtantia orbis.

Corporis nomen dictum de cœleſti, & corruptibili, potius eſt nomen æquiuocum quã uniuocũ diſpu. 5. in ſol. 3. du.

Corpora omnia ex duabus naturis componuntur. ſ. agẽte & patiẽte. Nuncupatur autem agens, forma, & quidditas & ſubſtantia. patiens uero nuncupatur ſubiectum, materia, & elementum. diſpu. 6. in ſolu. 6. dubii.

Corpus non generatur niſi ex corpore, neq; corpus animatum niſi ex corpore animato. diſpu. 9. in ſolu. 2. dubii.

Corpus abſolute non generatur, quia fieret ex priuatione. ſupra. &. 1. de Genera. tex. com. 40.

Corpus quinquennio capere uidetur in homine dimidium omnis magnitudinis, quæ in reliquo tempore comparatur. 1. de Generatione animalium, cap. 18.

Corpus ex fœmina eſt, anima autem ex mare. Ariſto. in. 2. de Generatione animalium. cap. 4.

Corporis partes ſuperiores, prius tempore generãtur ſecũdum Ariſt. & partes interiores prius quã exteriores, & in plantarũ genere, pars ſuperior prius ſecernetur quã inferior, quod in ſeminibus perſpicuũ eſt, quæ quidẽ prius extra germinãt, quã ſerãtur, ut cepæ, & ſimilia. Auer. in. 2. de Genera. animaliũ cap. 2. in. 7. pagina, ubi loquitur de ordine membrorum. & habetur ab Ariſt. ibidem.

Corpora ſimiliũ partiũ, inquantum ſunt ſimilium partium, ſunt cõpoſita ex quatuor elemẽtis, & differentia quæ inuenitur in iſtis corporibus conſimilibus, nõ euenit niſi ſecũdũ diuerſam menſurã calidi, & frigidi, humidi, & ſicci, ꝗ inuenitur in alia forma tẽperãtiæ in eis. 2. colliget. ca. 1.

Corpora duo cõmunicare æqualiter in calore, quorũ unũ eſt ſiccius altero, ut dicit Gal. de puero & iuuene, impoſſibile eſt: quia menſura duarũ qualitatum actiuarum ſequitur a menſura paſſiuarum, ideo quia formę propriæ habẽt materias proprias. 2. colliget, cap. 1.

Corpus uegetabile & animale declinat per caliditatem & humiditatem. 3. colliget, cap. 34. Ex quo patet ꝙ complexio uiuentium declinat ab æquali ad pondus per calidũ & humidum, uita enim in calido & humido conſiſtit.

Corporibus quibuſdã accidit, ꝓpter fortitudinẽ caloris eorũ & ꝓpter ꝑparationem corporum ipſorum, ut conuertãt omnia quæ eis adueniunt ad ſubſtantiam igneam, etiã ſi eſſent minoris caliditatis quã illa. 5. Colliget, cap. 51. Vbi aduerte quõ poteſt uariari actio ex diuerſa diſpoſitione agẽtis, ultra id quod aptum eſt recipere paſſum. unde ibidem dicit ꝙ aqua Cucumerum in cauſone, quæ eſt febris incenſiua ualde, cõuertitur in cholerã in talibus corporibus laborãtibus tali febre, licet talis aqua ex ſui natura habeat infrigidare, & humectare. Et ſimiliter cõtingit ex diſpoſitione paſſi, ut agens agat maiorẽ effectũ, ſicut habet Auer. in. 2. Meteo cap. de Ventis. ubi dicit ꝙ agẽs debile nõ ẽ impoſſibile ꝙ faciat in unomet loco actionẽ maiorem actione agentis fortis, & hoc propter diuerſitatẽ ſubiecti in diſpoſitione, ſeu præparatione: unde ꝓpoſitiones calculatorum, ſeu iunctatorum ſunt imaginariæ.

Corporibus non accidit nocumẽtum, niſi ex parte elemẽti dominantis in ipſis. 7. Colliget. cap. 2. iuxta illud: In habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus.

Corpus eſt primum genus in ipſa ſubſtantia. ex paraphraſi Met. tract. 2. in fine. Vbi aduerte ꝙ Auer. facit pulchram digreſſionem circa hoc, & recitat duas poſitiones, quarũ prima eſt poſitio antiquorũ, quæ (ut aſſerit) uidetur fuiſſe opinio Porphyrii ex intentione Platonis. Iſta enim opinatur tres dimenſiones primo inhærere materiæ, & dixerunt iſti ꝙ iſta trina dimenſio eſt prima forma ſubſtantialis materiæ: & ex ipſa, & prima materia cõſtituitur hoc prædicatum quod eſt corpus. & eſt genus ſubſtãtialiter dictũ

de indiuiduis prædicamenti ſubſtãtiæ. Et hanc opinionẽ recitat, & impugnat late. Secunda opinio fuit Auicennæ ꝙ iſtę dimenſiones inſequuntur formam ſimplicem repertam in prima materia, & ꝙ per hãc formam debet recipere corpus diuiſionem, & continuationem: & putant iſtam formam eſſe communem, & unam omnibus rebus ſenſibilibus, ſicut eſt prima materia. Et huius opinionis uidetur eſſe Auicẽ. & ponit corporeũ magis indicare hoc, cum ſit denominatiuum ſiue concretum, & cõcretum magis ſignificat accidentia. Et Auer. perſcrutatur circa iſtam opinionem Auicennæ, & inquit: Secunda autem opinio, ſi intendit ꝙ datur forma ſimplex in actu, præter formam corporũ ſimplicium, quæ eſt leuitas, & grauitas: & tandẽ ipſa inclinatio, ut ex uerbis Auicẽnę, poteſt hoc colligi, et ꝙ coniunctio huius formæ cũ materia prima eſt illa ſubſtãtia cui accidit corporeitas. i. cui accidunt illæ tres dimẽſiones, quod ſignificatur per nomen corporis, ſeu corporei cum nomẽ concretũ, ut dixit, prius ſignificet illud, eſt opinio quidem falſa, ſequeretur nãꝙ ex hoc ꝙ generatio elementorũ eſſet alteratio. Sed ſi intendit per hoc ipſam naturã inclinationis aduenientis materiæ primæ, quæ eſt ueluti genus ipſis formis elementorũ, tunc dictũ eſt uerũ ita me dii ament. Et ſecũdum hoc dicemus ꝙ corpus aut corporeum, eſt cõmunius genus quod reperitur in indiuiduis ſubſtantiæ. Vbi patet error apertius Ioannis Gandauenſis, & Modernorũ ponentium ex mente Auerrois formam corporeitatis ſubſtantialem genericã, realiter diſtinctam a formis ſimplicium corporũ, coæternã primæ materiæ, in qua fundantur dimenſiones interminatæ. pro quanto ponunt corpus iſtud compoſitum ex prima materia, & tali forma perpetua generali eſſe primum compoſitum: cũ tamen Auer hic expreſſe deteſtetur iſtũ ſenſum. Vbi aduerte ꝙ per formã inclinationis intelligit formã corporis ſimplicis, quæ eſt grauitas uel leuitas iuxta ſuã conſuetudinem, quia per talem formã inclinãtur elementa in ſua loca, quãdo ſunt extra. & per eandem conſeruãtur in ſuis locis. Vnde patet ꝙ non eſt de mẽte Auerrois iſtam formam eſſe in actu in materia realiter diſtinctam a formis ſimplicibus. Vnde ſi Auicenna illo modo intellexit, ut prętendunt uerba eius, errauit, quia tunc ſubiectum generationis elementorum eſſet corpus illud cõpoſitum ex prima materia, & illa forma ſimplici corporeitatis ſubſtantialis, & tunc generatio eſſet alteratio. Et hoc argumẽto utitur etiam cõtra Auic. 2. Phy. cõ. 93. & in libro de ſubſtantia orbis. Sed ſi Auicenna per hoc intendit formam inclinationis ſeu naturam aduenientis primæ materiæ, quę eſt ueluti genus ipſis formis elementorum, dictum eit uerum. Vult dicere, ſi Auicẽna intellexit ꝙ forma elementaris aduenięs primæ materiæ, nõ eſt forma ſimplex diſtincta ſecundum rem a forma corporeitatis ſubſtantiali, ſed ſecundum rationem, ita ꝙ intelligatur primo forma iſta informare materiam ſub ratione gradus generalis, quod eſt corpus ꝗ ſub ratione gradus ſpecifici, quod eſt ignis uel terra, ſic dictũ eius eſt uerum. Nam, ut ſcribit Cõmen. 2. Meta. com. 17. materia primo recipit formas magis generales, & eis mediantibus recipit formas minus uniuerſales, uſq; ad indiuiduales. Nõ tamen apud ipſum &, Ariſto. eſt realis diſtinctio inter formam generis, & inter formam ſpeciei, unde (ut aſſerit) corpus illo modo ſignificatum, ſignificat, & repręſentat quoddã eſſe medium inter potentiam & actum: quia genus apud Auer ſignificat materiam compoſitam ex materia & forma. Tamen hoc eſt ſecundum rationem, nam corpus ſignificat compoſitum ex materia, & forma ſubſtantiali, ut intelligitur ipſa materia per formam perfici in hoc gradu ſubſtantialitatis corporeitatis, non tamen iſta forma ſecũdum rem eſt alia ab illa qua afficitur materia in ratione ſpeciei: immo una & eadem eſt forma ſubſtantialis in uno compoſito, licet ſecundum diuerſos gradus abſtractionis intelligatur differentia. Et ſubdit ꝙ corporeitas qua cõmunicant corpora ſimplicia non eſt forma indiuiduationis, ex eo ꝙ accederunt ſibi dimenſiones. Vnde in hoc etiam damnat Auicẽ. quia credidit (ut ſequitur ex uerbis eius, dum dixit magis iſtud genus ſignificari in concreto quã in abſtracto) ut dicatur corporeũ magis, quã corpus in abſtracto, quia cõcretum plus ſignificat accidentia, ac ſi corpus prædicatũ de indiuiduis ſubſtantiæ includat actu dimenſionem quæ eſt accidens. Et multum decipitur in hoc, quia prædicata quæ indicant indiuiduum ſubſtantiæ, non ſunt accidẽtia, nec includunt accidentia, quia eſt differentia magna inter corpus ut eſt pars, & inter corpus quod ẽ genus. Et ideo hoc nomen corpus quod eſt genus, non ſignificat corporeitatem quæ eſt forma ſimplex ſubſtãtialis modo declarato, ratione differẽs, & non re: ex eo ꝙ acciderunt ſibi dimenſiones, quia dimenſiones iſtæ quæ includuntur in cõceptu corporis quod eſt ut agens, non ſunt dimenſiones terminatę, quia corpora ſimplicia in iſtis dimenſionibus terminatis non communicant. Neq; etiam poteſt eſſe dimenſio inde terminata, quia iſta eſt eadẽ numero ex parte qua inſunt primæ materiæ, neq; corpus iſto modo poteſt eſſe genus elementorum, neq; ponuntur uice formæ uniuerſalis. Et ita patet ꝙ corpus quod eſt genus omnibus indiuiduis & rebus prædicamenti ſubſtantiæ, ſignificat formam ſub gradu cõmuni in quo communicant, nõ ut importatur actualis incluſio dimenſionum, ſed ſolum in aptitudine. & iſta eſt uia eius.

Aduerſus Modernos de forma corporeitatis.

Corpus neq; ſenſibile neq; intelligibile infinitum eſſe poteſt. 3 Phyſi. tex. cõmen. 40. Vbi lucidiſſimus Themiſtius dicit hæc primo probari rationibus communibus poſtea uero phyſicis. Vbi collige aliquas eaſdem rationes communes eſſe poſſe tam Mathematicis quã ſenſibilibus entibus. Vide tamen in quibus caſibus hoc contingat diligẽter Auerroem 8. Phy. com. 76.

Corpus quomodo ex materia quę corpus nõ eſt, & ex forma quæ etiam corpus non eſt, fieri poſſit. Vide pulchre Alexã in principio abbreuiationis de Anima cap primo & uide quomodo ſecundum rationem generatio corporis eſt incorporea, ſicut ſeparatio materiæ ab ipſa forma per rationem & cogitationem ſolam conſiſtit.

Corpus organicum in quo eſt anima, ut organi cum ſit habet ab anima. elicitur ex primo de Partibus animaliũ, ca. primo, ubi habet, Quam primum enim anima a corpore diſcedit, animal eſſe deſinit, neq; membrũ ullũ niſi figuræ ſuæ ratione idem relinquitur. Idem habet Alexã. expreſſe in Paraphraſi de anima, cap. 3 ubi oſtẽdit animam eſſe formam corporis & formaliter ponit iſtam propoſitionem. Idem dicit btũs Thom. in qõnibus diſputatis de anima, & in. 2. de Anima in expoſitione diffinitionis animæ.

Corpus organicum illud appellamus, quod habet partes diuerſas & plures, quæ naturalibus poteſtatibus fungi ualeant Alexan in Paraphraſi de anima, ca. 3. Inde patet cœlum non eſſe corpus organicum quia licet ſtella ſit nobilior pars orbis, tamen eſt eiuſdem naturæ cum orbe.

Corpus omne aut materiam aut ex materia eſſe, Stoicorũ opinio fuit. Alexander in Paraphraſi de anima cap. 1. ubi probat animam eſſe inſeparabilem a corpore.

Corporis non omnes partes corporis ſunt, quia materia & forma non ſunt eadem ratione partes corporis, ſicut partes integrales in quas diuiditur corpus Alexã. contra Stoicos in Paraphraſi de Anima cap. 4. Et ibi nota differẽtiam inter partes ſecundum quantitatem, & ſecundũ qualitatem. Vide etiam Com. 1. Phy. com. 5.

Corpus quodcunq; naturale, & generabile, tactile eſt. Alexan in libro de Intellectu. cap. 1. Dicit autem, & generabile, ad excipiendum cœlum quod non eſt ſenſibile niſi uiſu, ut habetur 3. Phyſi. com. 48. & non eſt tangibile omnino, licet Plato dixerit cœlum eſſe uiſibile, & tangibile, dicendo ipſum compoſitum ex quatuor elemẽtis: & quod eſt uiſibile ratione lucis, ignis uidelicet, & tangibile ratione terræ. & quod ubi ſunt extrema, ibi ſunt & media: & ideo poſuit ipſum eſſe compoſitum ex ſynceriſſimis partibus quatuor elementorum. Cuius opinio improbatur late in. 1. de Cœlo & mundo.

Corruptio alia ab extrinſeco, & alia ab extrinſeco. 4. Phy. tex.

tex.com.28.

Corruptio quælibet eſt contriſtabilis,ſed quæ uiolenta,eſt
magis contriſtabilis.4.Phy.com.58.

Corruptio duobus modis poteſt contingere,a contrario,
& hoc eſt per ſe uel a ſimili,& hoc eſt per accidens :ut lu-
cerna in clibano ſeu fumo accenſa extinguitur . Auerr.in
Paraphraſi tertii de Cœlo in ſumma.6.& elicitur ex tex-
tu ibidem.tex.com.52.

Corruptio unius eſt generatio alterius , & contra . primo
de Generatione,te.com.18.& hoc in ſubſtantiis,ut habe-
tur ibidem tex.com.10.

Corruptio contingit indiuiduis duobus modis,aut natura
liter,& eſt quando calor naturalis cõſumit humiditatem:
aut accidentaliter,& eſt quando in eis adgenerantur ſu-
perfluitates per uiam indigeſtionis.ex cõmento libri de
longitudine & breuitate uitæ.

Corruptionis cauſa in entibus,& factionis eorum eſt con-
trarietas exiſtens in ſuis formis,& commune ſubiectum.
1.cap.de Subſtantia orbis.idem.2.Cœli,tex com.20. The-
miſtius etiam in.4.Phy.in tex.cõ.128.ubi Ariſt dicit tem
pus eſſe cauſam per ſe corruptionis magis quã genera-
tionis,inquit: Quod licet ita uideatur quãdo latet cauſa
tamen nec interitum per ſe tempus creat,ſed creari acci-
dit illum in tempore.Natura autem & ſubiecta unicuiq;
materia,corruptionis eſt cauſa,ideſt agens naturale & ma
teria.Iſtæ enim ſunt duæ cauſæ per ſe generationis & cor-
ruptionis,uidelicet materia & agẽs,ut dicitur.1.de Gene
ratione & corruptione tex.com.14.

Corruptionis cauſa apud Philoſophos ẽ materia,ex quo
ſequitur ꝙ illud quod eſt incorruptibile, ſit immateriale,
& ſimplex.ex diſpu.4.in ſolutio.2 dubii.

Corruptio & interitus non proueniunt ab ipſo nobili pri-
ma intentione.Auer.in.4.de Generati.animalium,ca.ulti.

Corruptibile,dicitur tripliciter.1.Cœli,tex.com.113.

Corruptibile,aliud potentia,aliud actu.Cœli,121

Corruptibile & incorruptibile contraria.10.Meta.26.

Corruptibile & incorruptibile ſunt genera diuerſa.10.Me
ta.text.com.26.Ex hoc ſumitur auctoritas pro opinione
Auer.ſuper Porphyrium in cap.de ſpecie. ꝙ genus gene
raliſſimum prædicamenti ſubſtantiæ ſit corpus compoſi
tum ex materia,& forma,& ꝙ nullum æternũ eſt in præ
dicamento,ut tenuit etiam Com.2.Cœli,com.49.

Coruos ore coire,& Ibin,Anaxagoras & quidam alii opi-
nati ſunt contra quos uide Ariſtotelẽ in tertio de Gene-
ratione animalium,cap.6.

Coruus,perdix,paſſer,& urſa,albo colore uiſa ſunt eſſe co
lorata.uide cauſam in.5.de Genera.animalium,cap.6.

Corui,tempore quo apud Pharſaliã hoſpites Mediç perie
re,locis Athenarũ Peloponeſiq; defuerunt,quaſi ſenſum
haberent aliquem , quo inter ſe rerum cruenta ſignifica-
rent,& mouerentur.9 de Natura animalium,ca.31.

Criſis ſigna require in.4.Colliget,cap.38.Et nota ibi ꝙ di-
cta antiquorũ in hac materia nõ uerificantur,niſi in ægri-
tudinibus acutis,quæ terminantur in.14.diebus uel infra.

Criſis dies a principio ægritudinis enumeratur.& eſt quan
do manifeſte læſio in operationibus apparet :excepto in
pariente,quia ab ipſo partu incipere debemus , quamuis
ægritudo poſt partum per triginta dies ſenſibiliter exti-
tiſſet.4 Colliget.cap.40.

Criſium laudabilium & illaudabilium cauſas , require in
tertio Colliget.ca.9.

Criſis bona quinq; cauſis iudicatur,una ut fiat in ſtatu ægri
tudinis,item poſt bonã digeſtionẽ,& ut humor qui eua-
cuat ſit ſimilis humori ægritudinẽ facienti,& ut fiat in die
laudabili,& ut ſit bonis iudicata diebus.4.Colliget.ca.41

Crocũ eſſe calidũ in.2.& uinum,æquiuoce dicuntur 5.col
liget,cap.3.Vbi uniuerſaliter dicitur de cibo,et medicina,
dum dicuntur eſſe talia in caliditate,frigiditate,humidita
te,& ſiccitate,iſta æquiuoce dicuntur, & uide ibi cauſam.

Crocodilus fluuiatilis, lingua caret , & ex oui paris ſolus
maxillam ſuperiorem mouet.uide cauſam in.4.de Parti-
bus animalium ca 10.

Crocodilus fluuiatilis ouum non maius quã anſeris pa-
rit,minimaq; hac origine maximum animal euadit , cre-
ſcit enim ad quindecim cubitos.Sunt qui eum tandiu au-
geri,quãdiu uiuat confirmant.Ariſto.in quinto de Natu-
ra animalium.cap.33.

Crurium natura,& penis,neruoſa eſt.primo de Generatio
ne animalium,cap.5.

Cruribus carentia aĩalia,carent etiã pene.ſupra.cap.5.&.6.

Cubo poſito in aqua,tantum diſtabit aqua,quatẽus eſt cu
bus.4.Phy.tex.com.76.

Cuculi prudentia in ꝓcreanda prole requiratur.9.de Natu
ra animaliũ.cap.29.Vbi dicitur ſatis prudenter agere, cũ
enim ſe ignauum,minimeq; opitulari potentem nouerit
facit quaſi ſuppoſititios ſuos pullos,quo ſeruari poſſint
Cuius cauſa potiſſimum eſt,& finis aliorum uoluit eſſe.2.
Phy.tex.com.31.

Cum fuerit aliquod compoſitum ex duobus neceſſe eſt ut
diffinitio illius compoſiti ſit compoſita ex diffinitionibus
illorum duorum.tertio Phy.commen.43.& ſecundo de
Anima,com.158.

Cum fuerint duo cõſequentia ſe complete,& poſuerimus
aliquod eſſe præcedens,aut diſponi ut diſponeretur per
præcedens,neceſſario ſequeretur cõſequẽs,licet ſit impoſ
ſibile illud diſponi per præcedens,ut ſiquis poneret lapi-
dem uolare,neceſſario ſequeretur lapidem habere alas.

Commentator quarto Phyſicorum,cõmen.93.&.7.Phy.
com.2.&.8.Phyſi.com.78.

Cum fuerint duo quorũ alterũ ex cauſa alterius,& habue-
rint idem nomen,& unũ habet illud nomen, ꝓpter aliud
illud aliud eſt dignius illo nomine.8.Meta.com.7 & ha-
betur ab Ariſto.2.Meta tex.cõ.4 .Vnumquodq; eſt ma-
xime tale propter quod aliis ineſt uniuocatio.& in.1. Po
ſteriorum,Propter quod unumquodq; tale,& illud ma-
gis.idem habetur.8.Phy com.77.&.7.Meta.com 7.

Cutis uidetur eſſe propter deſendere,& abſcõdere , & ſtat
foris ſicut coopertura.1.Colliget.cap.8 in fine.

Cutis eſt illud quod fit a natura poſt carnis generationem
& cutis eſt ſiccior carne.4.Colliget,cap.11.de Medicinis
cicatrizantibus.

DE LITERA D.

DE FABVLOSE ſophiſticantibus non
eſt dignum cum ſtudio intendere.3. Me
ta.tex. com.15.

De Deo omnium quæſtionum nobiliſſi-
ma,& ab omnibus naturaliter deſiderata
ſcilicet ſcire quid intelligit.12.Metap.tex.
com.51.

De Dei ſcientia formatæ propoſitiones,& de ſcientia hu-
mana ſine dubio dicuntur æquiuocẽ.ex diſputa.10.in ſo
lutio.3.dubii.

De apparentibus dicentibus accidit non conſentanea di-
cere propter non bene ſumere principia tertio cœli , tex.
commen.61.

Decem prædicamenta ſunt diuerſa adinuicem.quinto Me
ta.tex.com.33.

Deceptio non accidit in ſubſtantiis ſimplicibus ex ſuis na
turis,& ſimiliter eſt in ſubſtantiis compoſitis,cum quibus
non admiſcetur potentia,& in actu:ſed deceptio in hoc
eſt ex nobis.9.Meta.commento.22. Et elicitur ex textu.
Sed conſidera quia uerba Cõmentatoris uidentur impli
care,uidelicet ꝙ ſint ſubſtantiæ compoſitæ, cum quibus
non ſit admixta potentia.uide in Concordantiis.

Declaratio propria eſt magis manifeſta quã uniuerſalis.8.
Phyſico.com.65 uide in Concordantiis.

Declaratio circularis licet per ſe nõ det fidem ſimpliciter,
dat tamen aliquam fidem auctoritate Alexan. primo de
Generatione,com 50.

Deinde,præpoſitio,& poſt,quãq; dicunt ordinem tempo-
ris,& quãdoq; ordinem naturæ ſeu cauſæ,Colligitur ex

mente Cõmen.3.Cœli,com.25.ubi Philoſophus dicit aqua conuertitur in aerem,& de inde mouetur ſuperius. Vbi notat ꝙ ly deinde,non intelligitur ſecundũ tempus, ſed ſecundum cauſam,& cauſatum. Conſimile dicit in.1. cap.de Subſtantia orbis,ꝙ prius unitur orbi intelligentia, & poſtea accidentia terminata,ubi notat ꝙ ly poſt,intelligitur ſecundum eſſe,& non ſecundum tempus.

Delectamur per rememorationẽ,quando imaginati fuerimus illud rememoratum,quaſi iam exiſteret in actu. Et ſimiliter eſt de ſperato. Omnia igitur pendet a ſenſu.7. Phy tex.com.19.

Delectabile præſens,uidetur ſimpliciter delectabile,& bonum ſimpliciter,propterea ꝙ nõ uidetur quid futurum. tertio de Anima,tex.com.53.

Delectatio ſecundum ꝙ delectatio,nõ eſt cauſa permanentiæ alicuius rei.3.Meta.tex com.15.

Delectationis cauſa eſt comprehenſio.12.Meta.tex cõ.39.

Delectatio quæ eſt in nobis eſt paruo tempore, delectatio uero quæ eſt in corpore cœleſti,eſt ſempiterna.12.Meta. tex.com.39.

Delectatio quæ eſt in intellectu Dei non eſt paſſio, ꝙ habet oppoſitam ipſam triſtitiam,quia iſta comprehenſio non opponitur ignorantiæ.ſupra.

Delectatio ita cõſequitur comprehenſionem,ſicut umbra conſequitur corpus.ſupra.

Delectatio quæ eſt contraria dolori,eſt comprehenſio obiecti temperati.3.colliget,cap.31.

Delphinus eſt animal partim communicans cum aquatilibus,partim cum terreſtribus.ex.4 de Partibus animaliũ, cap.11.prope finem. Et ibi uide quomodo reſpiret. uide etiam Auer.ibidem.in cap.de piſcibus, &.6.de Natura animalium cap.15 & 8.de Natura animalium,cap.2.

Delphinus dormire uſus eſt,& roſtro emerſo ſtertere: uiuit uiginti,& etiam triginta annis.& in ortu canis ſideris tricenis diebus latitat & adultos fœtus diu comitatur,magna enim eſt in hoc animali erga gnatos charitas.6.de Partibus animalium cap 13.

Delphini celeritas,atq; edendi facultas mira eſſe uidetur. 8.de Natura animalium,cap 2.

Delphinus omnium uelociſſimum animalium eſſe creditur,tum aquatilium,tum terreſtrium.9.de Natura animalium.47.& ibi uide de miſericordia delphinorum erga defunctos.

Democritus dixit impoſſibile eſſe omnia eſſe generata, qa tempus non poteſt generari 8.Phy.tex.com 10.

Democritus non diſtinxit inter mentem,& animã,proinde ſenſus ueri nuntios eſſe aſſerebat,& omnia quæ ſenſibus uiderentur uera eſſe defendebat.1.de Anima,tex.cõmen. 24.& Themiſtius ibidem.

Democritus ait,aut nihil eſſe uerum,aut nobis nõ eſſe manifeſtum.4.Meta.tex.com.21

Democritus opinabatur cauſam ſterilitatis mulorum eſſe, quia meatus mulorũ in uteris ſunt corrupti. Cuius impugnationem uide in.2.de Generatione animalium, cap.6.

Democritus poſuit tres differentias in partibus indiuiſibilibus,figuram,poſitionem,& ordinem.1.Phyſi.tex.com. 41.&.8.Meta.tex.com.5.

Democritus ex antiquis fuit de ꝓpinquis ad inſpiciendam naturam materiæ.Com.12.Meta.cõ.9.& habetur in tex.

Democritus opinabatur primum exteriora animalis membra diſcerni,poſtea uero quæ ſunt intus,& male. Ariſtot. in.2.de Generatione animalium.cap.4.

Democritus opinabatur animal in utero manere,ut membra eius formentur ſecundum membra parentis,ſed fallitur,& uide quare.2.de Generatione animalium,cap.4.

Democritus Abderitanus opinabatur nullius ſempiterni, principium aut cauſam eſſe quærendam,& male. accideret enim eorũ quæ ſemper fiunt aut ſunt,nullam eſſe poſſe demonſtrationem,quod totum falſum eſt. Triangulus enim ſemper habet tres angulos æquales duobus rectis. Ariſtote.in 2 de Generatione animalium,cap.4.idem.8 Phy.tex.com.7.contra eundem.

Democritus opinabatur a corporibus decidi ſimulachra & imagines quaſdam,quæ dormiẽtium animos pulſant: Peripatetici uero motiones quaſdam,nõ ſimulachra aut deciſiones a corporibus decidi uolunt.uide in libro de diuinatione,& Themiſtium ibi cap.7.

Democriti opinio fuit ꝙ cauſa maris & fœminę ſit quia ſemẽ maris & fœminæ ex omnibus mẽbris corporis fluit, et quãdo ſemen maris uicerit,tunc primo uenit mas,quãdo uero fœminæ,tunc primo uenit fœmina.4.de Gener. animalium cap 1.ubi ponitur impugnatio eiuſdem.

Democritus non bene diſſeruit de dentium generatione.5. de generatione animalium.cap.ultimo.

Democritus unã eſſe animæ poteſtatem aſſeuerabat dũtaxat,quam immutationes functionesq; ſecus ad alia & per alia diſiunctæ,plures eſſe uideri faciat. Et fuit pluriũ aliorum opinio Philoſophorũ.Alexan.in paraphraſi de Anima,cap.8.ubi agit quot & quæ ſint partes animæ:& ibi uide impugnationẽ pulchram ab Alexan. Et nota ꝙ iſtius opinionis fuit etiam Galenus in libro de ſequela potentiarũ animæ ad corporis complexionem.

Demonſtrationes cauſæ & eſſe,procedũt ex notioribus naturæ & nobis.1.Phyſi.cõ.2.idẽ in.2.Cœli,com.35.&.1. Poſteriorum. Eſt tamen in hoc altercatio propter Themiſtii auctoritatem,qui in.1.Poſteriorũ cap 4.in expoſitione diffinitionis demonſtrationis ſimpliciter.(nam demonſtratio ſimpliciter,& demõſtratio dans cauſam & eſſe,ſeu demõſtratio potiſſima,ſunt nomina ſynonyma apud Peripateticos,& eſt,ut dixi ſæpe,quando per demonſtrationem ſimul & ſemel,utraq; quæſtio compoſita abſoluitur & quia eſt:& propter quid eſt.dicit igitur Themiſtius ꝙ demonſtratio talis,ut etiam teſtatur Ariſt in tex procedit ex notioribus quantum ad naturã,& non quo ad nos,& huius rationẽ reddit dicens: Non enim demõſtratio ad menſuram ſe ingenii noſtri ſubmittit,ſed rectam tenet ad ueritatem uiam. Nec quid ipſi poſſimus attẽdit, ſed in ſolam rei naturam incumbit illam ueſtigat, illam explorat, etiam ſi nobis ignota inconſpectaq; ſit. Vide igitur in contradictionibus. Videat inſuper diligens lector differentiã inter Demonſtrationem eſſe & cauſæ,apud Aue.in.5.colliget,cap.24.pulchre & copioſe diſputatam.

Demõſtratio facta in ſeptimo,fuit iterata in octauo, qa ꝙ maxime facit dubitare utrũ omne motum habeat motorem,ſunt corpora ſimplicia: & ideo oportuit conſiderare ſermone proprio,& uoluit iterare a principio iſtam quæſtionem,quia omne quod fuit declaratum de eo,fuit deciſum in locis diuerſis,& modo uult cõgregare illud,& cõplere perſcrutationẽ de eo Com.in.8.Phy com.28. uide etiam ibidem.cõ.27.&.33.Demonſtratio etiam illa ſeptimi eſt imperfecta,quia nõ fuit ibi declaratum, utrum motum ex ſe componatur ex motore qui non mouetur,aut nõ:& ideo neceſſe fuit eam iterare in.8.ut perficeretur,ut dicit Commentator.8.Phy.com.45.Vide etiam.4.cœli & mundi com.25.

Demonſtrationes differentes,quarum alteri atteſtatur ſenſus,& alteri non atteſtatur,uel quia non eſt innata ſentiri, uel quia non eſt poſſibilis ut ſentiatur. Fides primæ demonſtrationis eſt perfectior.primo Cœli, com.22 uide etiam.8.Phyſicorum,com.22.& tertio. de Anima, commen.7.Vide in Concordantiis.

Demonſtratio logica eſt quæ procedit ex propoſitionibus ueris & uniuerſalibus non propriis.1.Cœli,com.70.&.8. Phyſi.70.&.4.Phy.87.uide diſtincte com in Paraphraſi primi de Cœlo.in ſumma.7.prope finem.

Demonſtrationes ducentes ad impoſſibile ſunt generis ſignorum.1.Cœli,com.95.

Demonſtratione plura conuicimus,quæ cogitatione, aut imaginatione capere non poſſumus, ut ꝙ extra cœlum non ſit uacuum,aut tempus.Auer.in.1.Cœli.in Paraphraſi.ſumma.9.

Demõſtrationes ſunt in quibus itur ex notiori ad latẽtius: Si igitur notius fuerit poſterius,demõſtrationes erũt qa. & ſi notius fuerit pri⁹,erit demõſtratio abſoluta,quæ dat

cauſam & eſſe. & ſi latentius fuerit cauſa rei quã ſuũ eſſe, erit demonſtratio propter quid tantum. 2. Cœli, com. 35. Vbi aduerte ꝙ litera quæ communiter inuenitur, eſt corrupta, & ſic debet ſtare ſicut nos caſtigauimus Et ſcias ꝙ nullibi Auer. ita clare & diſtincte loquutus eſt in Philoſophia de hoc triplici genere demõſtrationis, quod uia doctrinæ nuncupatur ab ipſo, in prologo primi Phyſi. ſicut hic, Sciens igitur demonſtrationẽ ſigni ſeu quia, fieri quãdo procedimus ab effectu qui eſt notior apud nos: quam ſit ſua cauſa. Et ad hoc genus reducuntur etiã (licet Auer. de hoc nõ meminerit in præſenti loco) demõſtrationes, quæ fiunt a ſigno ſupra effectum, ut quando demonſtrat eclypſis lunæ ex priuatione umbræ. Reducũtur etiam demonſtrationes quæ fiunt per cauſam remotam, ut dicit Ariſt in primo Poſteriorum, dum ponit differentiã inter demonſtrationes quia, et propter quid Demonſtrationes etiam ducentes ad impoſſibile. ſicut ſcribit Comen. in. 1. Cœli & mundi, cõ. 94. ſunt generis ſignorum. Demonſtrationes etiam datæ per cauſam efficientem, ſunt de numero ſignorum ſecundum uiam Auer. primo Poſte. in com. magno cõ. 34. Quãdo uero eſſe effectus, & propter quid eiuſdem latuerit, ita ꝙ effectus ſeu paſſio demonſtanda, (quæ ſunt natura poſteriora ſubiecto & ſua cauſa) ſunt ignota, tam quo ad quæſtionẽ quia eſt, quã quo ad quæſtionem propter quid, & cauſa fuerit notior. tunc per illã cauſam notiorẽ ſimul & ſemel demonſtratur utraq; quæſtio de effectu, uidelicet, & quo ad quia eſt, quę quærit de inhęrentia ſimpl ei eius in ſubiecto, & quo ad ꝓpter quid eſt, quæ eſt quæſtio de cauſa illius inhærẽtiæ Et iſta eſt demonſtratio abſoluta, ſeu demonſtratio ſimpliciter, ſeu demonſtratio dans cauſam, & eſſe, & a Moderni oribus dicitur demonſtratio potiſſima. Et iſta eſt quæ principaliter intenditur in libro Poſte. ſicut dicit Cõmen. in com. magno. & omnes Græci expoſitores. Et lucidiſſimus Themiſt in. 2. Poſte eandem ſententiam ſcribit cap. 2. dicens: Hoc enim demonſtrationis illius potiſſimæ ingeniũ eſt, ut cõmuni examine utrãq; abſoluat cognitionẽ, & ut ſit, & quamobrem ſit. Demõſtratio autem cauſæ tantum, ſeu demonſtratio propter quid, eſt quando ꝓpter quid ipſius effectus eſt ignotũ, licet quo ad quia eſt, pateat. Tũc quando per cauſam notiorem demonſtratum fuerit effectus ille, quo ad tale propter quid, iſta eſt demonſtratio propter quid, ſeu cauſæ tantum. Et ideo his nominibus nuncupatur, quia per tale genus demonſtrationis non utraq; quæſtio ex illis quæſtionibus compoſitis abſoluitur, ſed una tantum, uidelicet quæſtio propter quid tantum. Nam ex quo effectus quia eſt ante demonſtrationem, ut ſupponitur, erat notus quo ad quia eſt: ad nullum motum ad ſenſum quatenus notum eſt, erigi poteſt demonſtratio. Hoc enim ut ſcribit Ariſto. in 8. Phyſi. tex. com 26 eſt hominis male iudicantis quid melius, & quid peius, & quid credibile, & non credibile, & principium. & nõ principium. Et conſimilem ſententiam habet in. 2. Phy. tex. cõ. 6. ubi Cõmen. in cõ. dicit ꝙ iſtud genus hominum qui non diſtinguunt inter ea quæ ſunt per ſe manifeſta, & ea quæ ſunt dubia naturaliter ignota, ſunt cæci corde, & hoc genus hominum nunquam potuit philoſophari, nec poterit. Et ex hoc ſcire poteris, frater mi, quãtum hallucinentur Moderni aſſerẽtes nõ eſſe differentiam inter demonſtrationẽ propter quid, & inter demonſtrationẽ ſimpliciter, niſi accidentalem tantum, cum hoc repugnet ueritati, cum ꝓcedant uariis uiis, & intentionibus. Et aperte etiam cõtradicit opinioni Auer. in cõmentariis magnis, præſertim in. 1. Poſte. cap. 95. ubi uult ꝙ iſtæ ſint ſpecie differẽtes, & uult ꝙ demonſtrationes cauſæ tantum, ſint quę componũtur ex cauſis quæ inferunt neceſſario cauſam eſſe, & nõ inferuntur a cauſatis, Demonſtrationes uero ſimpliciter, quæ dant cauſam & eſſe, reciproce ſe habent, quia inferunt neceſſario ſua cauſata, & inferuntur ab eis.

Demonſtrationes Mathematicæ non ſunt innatæ poni in ſcientia naturali. 2. Cœli, com. 59. Vide cauſam. 3. Cœli. cõm. 61. & primo Met. 16. 21, 22. 25. & 26. & primo Poſte. a Philoſopho. Sed dum adducuntur, hoc ſit ad confirmandum. 2. Cœli. Com. 59. & 109.

Demonſtrationes naturales debent eſſe ex cauſis naturalibus 4. Cœli. cõ. 20. idẽ in Paraphraſi. 3. de Cœlo. in ſumma. 8. cap. 2. ubi ſcribit ꝙ rerum naturalium principia conuenit eſſe res naturales, & diuinarũ rerũ principia eſſe res diuinas, mathematicarũq; principia eſſe Mathematica.

Demonſtrationis cuiuslibet principium eſt quod quid eſt. 1. de Anima, tex. com. 11.

Demõſtrationibus neceſſariis hęc eſt cõditio neceſſaria, ut apparẽtia ſenſui nõ differãt ab eo quod uidetur per cõnẽ 3. de Ala. cõ. 7. idem. 8. Phy. cõ 22. & 26. & 1. Cœli. cõ. 22.

Demonſtrationes de omnibus eſſe impoſſibile eſt. 3. Met. tex. com. 4.

Demonſtrationes quædam dant quia, & quædam propter quid. 3. Meta cõ. 5. idem. 1. Poſteriorum.

Demõſtrationes quædam ſunt ſimplices, & quædam ſunt compoſitæ ex ſimplicibus. 5. Meta. com. 4.

Demonſtrationes quæ componuntur ex primis propoſitionibus ſunt reſpectu aliarum propoſitionum, ſicut elementa de compoſitis & reſoluuntur in eas. ſupra.

Demonſtrationes in ſcientia quæ naſcuntur a cauſis remotis, ſiue ſint affirmatiuæ ſiue negatiuæ ſunt demõſtrationes eſſe, & non cauſæ demõſtrationis, quia demonſtratio cauſę eſt per cauſam primam & propinquã. 5. colliget. ca. 24

Demonſtratio non eſt ſubſtantiæ. 6. Meta tex. com. 1.

Demonſtratio non eſt ad genus ipſius artis, neq; ad ſpecies eius. 6. Meta. com. 2. idem. 2. de Anima, cõ 27. Vide quæ ſcripſi in Theorematibus, in illo Theoremate, Subiectum in ſcientia eſt notiſſimum.

Demonſtratio non eſt de particularibus, licet particulare ſolum ſit ens in rei ueritate. 12. Met. com. 28.

Demonſtrationes uniuerſales ſumptæ a propoſitionibus naturalibus primis & uniuerſalibus atq; eſſentialibus, habent hanc proprietatem quod nullus ſenſus ei contradicit. Cõ. in. 2. de Partibus animalium, cap. de cerebro. Vide de hoc. 1. Cœli, & in 8. Phyſi utrobiq; com. 22.

Demonſtratiua oppoſitio nõ eſt contenta una cõtradictione, ſed duabus, nam debemus contradicere præmiſſis, & etiam concluſionibus Auer. 1. de Gene. animal. cap. 1. ubi ponitur improbatio antiquorum de ſemine.

Demonſtrationem logicam appello, quia quo uniuerſalior eſt, eo remotior a propriis principiis eſt. Ariſt. in. 2. de Generatione animalium cap. 6.

Demõſtratio quomodo cũ ſit ex neceſſariis & ſemper ueris, poteſt eſſe de rebus quæ quandoq; ſunt, & quandoq; nõ ſunt: Vide pulchre Auer. in Parap. Meta. trac. 3. col. 5. ibi: Et dicamus ꝙ oratio uera neceſſario eſt, ubi cõcludit ꝙ actus & perpetuitas in talibus eſt ſecundũ ꝙ ſunt intelligibilia, & non ſecundũ ꝙ ſunt, aliter enim uniuerſalia eſſent ſeparata. Et inde patet error illorũ qui uolunt demõſtrationes eſſe de rebus concernentibus actualẽ exiſtẽtiã.

Demonſtrationes naturales quæ adducũtur in ſcientia diuina, inducuntur uniuerſaliori modo. 2. Meta. c. 6. & 12. Meta. com. 4. Nota etiam ꝙ quandoq; inducũtur ad rememorationem. 12. Meta. com. 53.

Demonſtrare manifeſta per immanifeſta, nõ potẽtis eſt iudicare per ipſum, & non ꝑ ipſum cognitũ. 2. Phyſi. text. co. 6. idẽ. 8. Phy. tex. com. 22. & 26. & 4. Meta. tex. cõ. 9.

Demonſtrationes mathematicæ ſunt in primo gradu certitudinis, & naturales ſequuntur eas. ſecundo Meta. cõ. 16. Vide in concordantiis.

Denominatio ſit ab actu 2. Phy. tex. cõmen. 11. & 12. & 9. Meta. tex com. 7. ubi dicitur, Venit autem actus nomen ad endelechiam compoſitus.

Denominatiua nomina ſignificant ſubſtantiam et accidens 4. Meta. com 3. ideo. 3. Meta com. 26.

Denominationes quæ denominãt ſubiecta, nõ eſt neceſſariũ ꝙ oẽs ſignificẽt diſpoſitiones additas ſupra rei ſubſtãtiam, extra animã exiſtẽtes in actu: hoc enim fallit in priuationibus et relationibus. Et ideo quidã opinati ſunt ꝙ prædicamentum relationis nõ debet computari cum en

tibus.ex libro Deſtruct.diſpu.3.in ſolu.14.Vide pro ultimo dicto etiam.12.Meta.com.19.

Denominationes ſubſtantiales deriuant a denominationibus accidentalibus.ea diſpu.6.in ſolu.6.dubii.

Denominationes ſubſtantiales ea quibus conſtituitur ſubſtantia,entibus ſeparatis a materia cõuenire non poſſunt, quanto magis denominationes additæ ſupra ſubſtantiã? ex diſputa.5.in ſolu.4.dubii.

Denominationes ſubſtãtiales uerificãtur de denominato, dicimus enim ꝙ homo eſt animal: ſed denominationes additæ ſubſtantiæ non uerificantur de denominato, niſi denominatiue,dicimus enim ꝙ homo non eſt ſapientia ſed ſapiens.ſupra.

Denominationes quibus anima denominatur prudens,uolens,& mouẽs,ſecundum Philoſophos nõ ſunt denominationes additæ ſupra ſubſtantiam animæ,ſed ſunt denominationes ſubſtantiales ſupra.

Denominationum ſubſtantialiũ natura talis eſt,ꝙ ſub ratione earum non multiplicatur in actu,ſed ſolũ illo modo quo multiplicatur diffinitũ ex partibus diffinitionis,ita.ſ. ꝙ eſt multiplicatio mentalis non realis. ſupra.

Denominatio inuenta in aliquo ente modo defectibili,neceſſario & ſine dubio inuenitur in eo ratione alicuius entis illam denominationem perfecte poſſidentis, ut dicimus,ꝙ quicquid habet defectibilem calorẽ,habet eũ talẽ reſpectu cuiuſdam perfecti calidi,ex libro deſtru.diſpu.6. in ſolu.primi dubii. Et elicitur ea.2. Metaphyſi.te.com.4. & erat propoſitio qua ſæpe utitur Plato.

Denominationum ſubiectum eſſe non poteſt niſi compoſitum ex duabus naturis.ſ.agente & patiente, & ideo prima cauſa cum ſit denudata a ſubiecto,eſt etiam a denominationibus denudata.diſp. 6.in ſolu.6.dubii.

Denominatio magis ſit in rebus factis ab arte & a re,a qua ſit permutatio,quàm ab illa ad quam terminatur: ſecus in rebus naturalibus,unde cauſam ſecundo Phyſico.cõmẽ.14.&.4.colliget,cap.1.

Dentes nulli eidem & ſerrati et exerti ſunt, quia natura nihil fruſtra facit.tertio de partibus animalium,cap.1.Vide ibi de dentium natura & utilitate.

Dentes maxillares ſunt ad molendũ, conficiendumq; cibũ accõmodantur,quamobrẽ quibus deſunt maxillares dẽtes,his deeſt motus maxillæ in latus, & talia ſolũ maxillam ſurſum deorſumq; mouent,ut piſces,& aues, & ouiparæ quadrupedes ex.4.de Partibus animalium,cap 10.

Dentes anteriores ſunt ad incidẽdum cibum,maxillares ut frangãt,molares uero ut molãt.2.colliget.cap.9.de iuuamentis membrorum officialium.

Dentes ſoli omniũ oſſium tota uita accreſcunt, quod patet in iis dentibus qui mutuũ tactum declinant.Cauſa autem incrementi eſt quoad pertinet ad id cuius gratia, ut fungi officio poſſint Breui enim tempore attritu conſumerentur:niſi ſubinde repararentur. Ariſt.ſecundo de Generatione animalium,cap.4.prope finem.

Dentes etſi uita decies millies,aut decies centies annis ſeruaretur,& pręgrãdes primos oriri oporteret,& ſępius renaſci. Quamuis enim aſſidue reciperent incrementum, tamen detriti pluſquã accreſcerẽt,inutiles demum ad cibũ conficiendum euaderent,ſupra. Vbi nota ex hoc loco Auicẽ.ſumpſiſſe illam uulgatam & celebrem auctoritatem in primo canonis Fen.prima,in cap.de complexionibus ætatũ ubi dicit,Amplius ſi uirtus infinita foret.

Dentes ex eo gignuntur alimẽto quod in oſſa adminiſtratur,quapropter eandẽ quam oſſa habent naturam.ſupra. Hinc collige cõtra Galenũ, quia ſi eadem eſt materia generationis dentium & oſſium,tamen dentes reparari poſſunt non autem oſſa: ſi illa eſt ratio,quia materia iſtorum membrorum quę reſtaurari nõ poſſunt ubi inciſa fuerint eſt ipſum ſperma ſecundum Gale .Hoc enim maximum eſt contra opinionem eius argumentum.

Dentes anteriores quare prius oriũtur quã maxillares: Vide duas cauſas in.5.de Generatione animalium,in fine.

Dentes ultimi uigeſimo anno exeunt. Nõnullis etiã ſeneſcentibus omnino ꝓdierunt.ſupra.& in.2.de Natura animalium,ca.4.dicit quibuſdã mulieribus anno etiam octogeſimo, ac etiam uiris non ſine dolore exierunt.

Dentes priores homo mutat,maxillares nullũ animal mutat.2.de Natura animalium,cap in fine.

Dentes plures maribus quã fœminis inſunt, ut in genere hominum,ſuum,caprarum patet,in cæteris nondum exploratum eſt.2.de Natura animalium,cap.3.

Dentes quibus plures,hæc uiuacior:qbus rariores,& pauciores,hæc magna ex parte breuioris uitæ ſunt.ſupra.

Dentes omnium piſcium genera habent ſerratos,pectinatimq; coeuntes,excepto Scaro.2.de Natura anima.ca.13.

Dentes naturam oſſium ſequuntur, quamobrem hominũ nigrorum & Æthiopum dentes ut oſſa candẽt.3.de Natura animalium,cap 9.

Dentes ſunt in unaquaq; mandibula uigintiſex. Auer.1.colliget.cap.de Anatomia dentium.

Denſum ſpectat ut graue ſit & durum,rarum uero ut leue, & molle,non tamen hoc perpetuum eſt,nec ut quicq; eſt durius,ſic etiam grauius,nã diſſonat ea ratio in ferro, & plũbo. Themiſt.4.Phy.85.& Cõmen.ibidem dicit ꝙ plũbum eſt grauius ferro,licet ferrum ſit durius.

Denſum non alteratur niſi ſecundũ ꝙ eſt ſenſibile,& ſecundum ꝙ eſt in capitulo qualitatis,& non poſitionis,& cũ eſt in cap.qualitatis tunc principium motus eius eſt,aut a caliditate,aut a frigiditate.7.Phyſi.cõ.11. Vbi aduerte ꝙ ponit tres cõditiones ad hoc ꝙ denſum,& rarũ ſint principia alterationis: primo inquantum ſunt ſenſibilia,quia ſi Mathematice conſiderentur tales qualitates,nõ ſunt principia alicuius alterationis ſenſibilis:licet enim (ut dicitur in Prædicamentis) quadratũ circumpoſito gnomoni creuerit,& quodãmodo etiam aliqua alteratio ſit in Mathematicis,non tamen ſenſibilis,ſed imaginaria. Secũda conditio eſt ꝙ rarum,& denſum quodãmodo pertinent ad Prædicamentum poſitionis,& quodãmodo ad prædicamentum qualitatis,ſi enim fuerint conſiderata inquãtum dicunt partium diſtantiam,aut appropinquationem adinuicem ſic ſunt poſitiones,& nõ ſunt principia alicuius alterationis ſenſibilis:non enim ſic dicunt aliquam actiuitatem. Si autem fuerint qualitates,ſic poſſunt terminare motum,inquantum inſequuntur caliditatem,& frigiditatem: ſunt enim rerum qualitates raritas,& denſitas in generabilibus inuentæ,inſequentes aut caliditatem,aut frigiditatem. Secus autẽ de illis quæ ſunt in corpore cœleſti,quæ æquiuoce dicuntur cũ iſtis quæ ſunt hic,ut recitat Cõmẽ. in.2.cap.libri de Subſtãtia orbis. Sed tunc eſt difficultas quia pariformiter uidetur ꝙ ad relationem ſit per ſe motus,contra Ariſto.in.5.Phyſi.tex cõ. 10.& ad ſitum erit ꝑ ſe motus contra Auer.in.6.Phyſi.cõ 85. Nã quemadmodum raritas,& denſitas non acquirũtur per ſe primo per motum alterationis,ſed ratione primarum qualitatũ,quę ſunt caliditas,& frigiditas,inquantum enim aliquid mouetur per ſe primo ad calorem,ſecundario dicitur moueri ad raritatem,& inquantum mouetur ad frigiditatẽ primo dicitur ſecundario moueri ad denſitatẽ,ſicut expreſſe habetur in tex.11.7.Phyſi. Sic dicam ꝙ pro quanto aliquid mouetur per ſe primo ad albedinem quæ eſt fundamentum ſimilitudinis,mouetur per ſe non primo ad ſimilitudinẽ,& pro quanto aliquid per ſe primo mouetur ad ubi, per ſe non primo mouetur ad ſitum,& eſt ardua difficultas,ſicuti uides. Niſi eſſet ꝙ eſt ratio diuerſitatis,quia raritas,& dẽſitas ut ſunt qualitates,ſunt per ſe cauſatæ ex primis. Sunt enim,ut inquit Cõmen.ibi in com. qualitates attributæ alterationi in duplici differentia,quędam ſunt primæ,ut caliditas,frigiditas,humiditas,& ſiccitas quædam ſunt ſecundæ,& ſunt cauſatæ ex primis,ut raritas,& denſitas. Amplius qualitates iſtæ ſecundæ habent contrarietatem,& intenſionem & remiſsionem,quæ ſunt de conditionibus requiſitis ad uerum motum,& ueram alterationem:ſecus autẽ eſt de relatione,quia illa non per ſe conſequitur fundamentum, quia ſtat eſſe fundamentum ſine relatione. Amplius autem,ratio relationis conſiſtit in

indiuiſibili

indiuiſibili,& eſt de entibus diminutis,intantum ꝙ ut dicit Auer.12.Primæ philoſophiæ, quidam ceputauerunt prędicamentum relationis eſſe de ſecundis intellectis.Aduenit etiam relatio ſine aliqua mutatione facta in ſubiecto quod quidē de raritate & denſitate,ut ſunt qualitates cōſequentes calidum & frigidum dici nō poteſt:nihil enim rareſieri aut condenſari poteſt,quin illud calefiat aut infrigidetur Et ita dicēdum eſt de ſitu reſpectu ubi,quia ratio eius conſiſtit in indiuiſibili,& non habet conditiones requiſitas ad uerum motum.

Denſitas & raritas ſunt principia oīum paſſionum.8.Phy.tex.cō.55.& uide ibi.Auer.quomodo ſit intelligendum.

Denſitas & raritas ſunt rerū qualitates inſequentes calidū & frigidum.7.Phy.com.15.uide in concordantiis.

Denſitas & raritas ſecundū antiquos ſunt conſtrictio & expanſio pororum,& ꝙ hæc duo ſunt cauſæ generationis & corruptionis,& cum generatio apud eos & corruptio ſint congregatio & ſegregatio.7.Phy.com.15.

Denſitas & raritas non faciunt tranſmutationem in ſubſtātia,cum ſint de ſitu.5.Met.cō.15.Vide in Concordantiis.

Denſari & rarificari ſunt motus locales.8.Phyſi.tex.cō.77.Vide in Concordantiis.

Deſcriptiones in aliquibus locis accidit dari per negationes priuationum.ubi accidit priuationes eſſe notiores nobis quam ſint ipſi habitus.Auer.8.Phy.com.27.

Deſcriptio primæ perfectionis eſt forma,quæ in tēpore in quo poteſt agere,non agit.Sed deſcriptio ſecundæ perfectionis eſt forma quæ agit aut patitur,ſeu res habens formam agit aut patitur in tempore in quo agit aut patitur.2.de Anima.com.5.Vnde actus primus eſt ipſa forma a qua eſt apta nata prouenire operatio, ſed non prouenit, ſed actus ſecundus eſt forma operans.Latini autem aliter ſentiunt.

Deſiderium dicitur de appetitu,& ira, & uoluntate, & uniuerſaliter de pluribus.2.de Anima,tex.com.27.

Deſiderii ſenſibilis proprium eſt,ut nō moueatur niſi cum præſentia ſenſati in actu:e contrario de deſiderio intellectuali.3.de Anima,tex.com.29.

Deſiderium eſt propter exiſtimationem ꝙ aliquid ſit bonum.12.Meta.com.36.

Deſiderium precedens cōprehenſionem magis uidetur dolor q̄ uolupias.12.Meta.cō.39.Vide in Concordantiis.

Deſideratum in corporibus cœleſtibus nō differt ab intellecto,ſicut differunt in nobis,quia potentia qua in nobis comprehēditur deſideratum,eſt alia potentia ab illa qua comprehenditur intellectum.

Deſideratum enim cōprehenditur ſenſu,& intellectū comprehenditur intellectu,ſed corpora cœleſtia nō ſentiunt, ſenſus enim dati ſunt animalibus ad ſalutem.12.Met.cō.36.idem.1.cap.de Subſtātia orbis.&.3.idem 3.de Anima com.60.&.61.& in.2.de Anima,com.ultimo.

Deſiderabilia quæ mouent nos ſecundum ſenſitiuam,differunt a deſiderabilibus intelligibilibus,quæ mouēt nos ſecundum intellectum.12.Meta.com.36.

Deſtructio conſequentis ex deſtructione antecedentis conceſſa eſt in conſecutione conuertibili.7.Phy.com.16.

Determinans & determinatum ſunt idem numero.1.Met.com.44.Intelligitur ꝙ ſi determinatum ſit unum numero,etiam determinans eſt unum numero.iuxta illud Philoſophi in 2.Phy.tex.com.38.Vniuerſalium cauſæ ſunt uniuerſales,& particularium cauſæ ſunt particulares.idē 12.Meta.tex.com.27.

Detruncabile eſt ſecundum latitudinem,ſenſibile aūt ſecundum longitudinem.4.Meteo.tex.com.47.

Deus habet ſolicitudinē eorū quæ ſunt hic.2.Phy.cō.75.Vide quomodo ſit intelligendum.12.Meta.com.37.

Deus quandoq; ſumitur pro corpore cœleſti,ut erat famoſum apud antiquos.8.Phy.tex.com.64.

Deus & natura nihil fruſtra faciunt.2.Cœli,te.cōmen.32.idem.2.Cœli,50.&.59.&.3.de Anima,43.

Deum eſſe in loco,& corpus eſſe in loco,non eſt ſecundū unum,& eundem modum.primo Cœli,cōmen.22.&.8.Phy.com.84.

Deus & intelligentiæ non ſunt in tempore.1.Cœli,com.1.Vide.4.Phy.tex.com.118.&.120.

Dei operatio eſt immortalitas,hęc autem eſt uita ſempiterna.2.Cœli,tex.com.17.

Deus compleuit diminutionem contingentē in iſtis ſecundum ꝙ generatio facta eſt continua.ex.2.de Generatiōe.te.cō.59.idem.2.de Anima.cō.34.& primo Cœli cō 98.

Diis omnia plena eſſe aſſerit Thales Mileſius, primo de Anima,tex.com 86.

Deus ſecundum Zenonem per omnem ſubſtantiā permaneat,in intellectuali eſt intellectus,in animali eſt anima,in Naturali natura,in affectu eſt affectio & habitus. Themiſtius primo de Anima,cap.36.Conſimilē opinionem recitat Cōmen.in lege ſua quorundā loquentium.12.Met.com.18.&.9.Meta.com.7.

Deus omniū eſt principium & cauſa.ex procemio. Meta.

Deos duos ponentes quorum unus agit malum,alius agit bonum,uilipendendi ſunt.tertio Meta.tex.com.15.&.12.Meta.com.52.

Deus uidetur habere curam circa omnia entia.12.Met.cō.37.Et ibi Com.ponit modum ſecundum Peripateticos, de quo uide in Concordantiis.

Deum habere ſolicitudinem indiuiduorum quodāmodo uerum eſt,& quodammodo non.ſupra com.37.&.52.

Deus dicimus animal optimum ſempiternū, cuius uita & duratio exiſtit Deo cōtinua & æterna: hoc enim Deus ſupra tex.com.39.

Deus eſt unus & ſapiēs,& hoc modo putauerunt antiqui trinitatem eſſe in Deo.ſupra.com.19.

Deum eſſe unum & habentem uitam,quomodo ſit intelligendum.Vide.12.Meta.com.39.

Dei multiplicitas attributorum eſt intellectu tantum,nō ſecundum eſſe.ſupra.com.39.

Dei ſcientia eſt ſicut prima Philoſophia, & ſcientiæ aliarū intelligentiarum ſunt ſimiles ſcientiis particularibus exiſtentibus ſub prima Philoſophia.12.Met.com.44.auctoritate Nicolai Peripatetici.

Dei ſcientia non eſt ſicut noſtra, immo ſcientia æquiuoce dicitur de noſtra & ſua.12.Met.cō.51.& in libro Deſtru.diſputa.12.in ſolutio.2.dubii.

Deus non diſponitur per ſcientiam quæ eſt in nobis, neq; per ignorantiam ei oppoſitam.12.Meta com.51.

Dei ſcientia non eſt uniuerſalis neq; particularis.ibidem & in libro Deſtru.diſpu.3 in ſolu.18.dubii col.8.dicit,Caueamus nobis dicere,ꝙ Dei ſcientia eſt uniuerſalis, aut particularis,quia ambæ iſtæ ſcientiæ cauſantur ab entibus & ſunt generabiles & corruptibiles.

Dei ſcientiæ non opponitur ignorantia.12.Meta.com 33.auctoritate Alexan.& com 51.

Deus non eſt cauſa mali,ſed mala,& ea quæ ſunt ſine ſolicitudine proueniunt ex neceſſitate naturæ, & non ex diminutione agentis.ſupra.com.52.

Deo impedimentū aliquod attribui impoſſe eſt ex lib.Deſtru.diſpu.1 in ſol.1.dub.& habetur.12.Meta in fine.

Deus benedictus nō poteſt denominari agens neq; modo naturæ,neq; ſecundum uoluntatem quæ eſt in generabilibus & corruptibilibus ex diſpu 3.in ſoluti primi dubii.& ibi uide cauſam.

Dei actio ſecundum Philoſophos a ſciētia procedit,abſq; neceſſitate inducente eum ad agendum,neq; ex ſe, neq; ab aliqua re extrinſeca,immo tantum ex ſua bonitate:& ideo neceſſario uult & eligit in nobiliori gradu omnibus gradibus uolentium & eligentium.ex diſputa.3.in ſol.2.dubii.Inde patet error Rabbi Moyſi,quem Scotus ubiq; in hoc & ſequaces eius ſunt imitati,aſſerentes ſecundum Philoſophos Deum agere ex neceſſitate naturæ.

Aduerſus Rabbi Moyſem et Scotum.

Deus nō eſt principium totius ſecundū Philoſophos modo formę,ſicut anima reſpectu corporis.Nullus enim eorum opinatur hoc ex diſpu.3.in ſolu.5.dubii, Vbi nota frater mi,locum apertū contra modernos aſſerētes Aue.opinionē fuiſſe,Deum glorioſum eſſe formā formaliter

perficientem orbẽ. Nec ualet gloſſa Sueſſani in illo loco,
ꝙ Cõmentator non contradicit ſibi in.4 Cœli,com.1 .&
alibi,ubi tenet Deum eſſe formam & finem ,quia dicit ꝙ
Commen.reprehendit Algazelem in hoc ꝙ poſuit Deũ
ſolum eſſe cauſam formalem ſecũdum Philoſophos:ſed
Philoſophi non ſolum formalem,uerumetiã finalem &
ut motricem,ut patet.12.Met.com.5.&.6. Sed non bene
ponderantur uerba Auer.in illa accuſatione Algazelis,qa
ultra hoc reprehendit eum in modo quem impoſuit Phi
loſophis,Deum eſſe cauſam formalem , quia uerba eius
prætendebant ꝙ Deus eſſet forma perficiens,ſicut anima
perficit corpus & eſt formaliter dando eſſe,quẽ errorem
iſti tenent de mẽte eius. Vnde iſta ſunt uerba eius : Dici-
mus nos ꝙ uerba huius hominis ꝑtendunt cõcedere ad-
uerſariis,ꝙ Deus benedictus non eſt agens,immo eſt ali-
qua cauſarum,qua nulla rerum perficitur ſine ea. Vnde di
cimus ꝙ iſta reſponſio eſt debilis,nanq; ex hoc ſequitur
apud Philoſophos,ꝙ primũ ſit principium totius modo
formę,ſicut aĩa eſt principium corporis,& nullus eorum
opinatur hoc. Quid clarius,aut apertius dici potuit:&
ideo aliter ſoluimus contradictionem iſtã iuxta fundamẽ
tum Auer. & omnium Peripateticorum: Quòd forma &
perfectio eſt duplex,ſeparata & perficiẽs,de mente Auer.
& eſt ad literã in diſp.1 .in ſol.ultimi.dub.& in.12. Meta.
com.37.ubi dicit ꝙ perfectionũ ꝓpter quæ mouetur per
fectum,quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud
quod mouetur,ut illud quod mouetur ꝓpter ſanitatem:
& quædam ſunt ſubſtantiæ extrinſecæ,ut quæ mouentur
ad ens ut aſſimiletur eis , ut inueniuntur omnes actiones
ſeruorum quoniam ſunt erga genera intentionum domi-
ni ſui igitur dicuntur eſſe propter dominũ ſuum, & ſimili-
ter omnia entia cum primo principio. Quid enim potui-
mus in hoc loco adducere ꝓ noſtra opinione, q̃ Auer.iu
dicium ſeipſum declarantis? Hæc igitur eſt alia accuſatio,
& grauior cõtra Algazelem,quia impoſuit Philoſophis
Deum eſſe formam formaliter perficiẽtem totum,& om
nia entia,ſicut iſti dicunt de orbe,eo modo quo aĩa perfi-
cit corpus. Et Philoſophi dicunt Deum eſſe formã perfi-
cientem,ſicut anima perficit corpus,neq; ſicut ſanitas per
ficit illud quod mouetur ad ſanitatem, ſed dicitur forma
extrinſecus perficiens omnia entia,pro quanto omnia en
tia mouentur naturali deſiderio,ut aſſimilentur illi ſecun
dum ꝙ poſſunt. Eſſe enim eſt cõmunicatum a prima for-
ma omnibus entibus,ſecũdum uarios gradus, quia diſtã-
tiæ entium ſunt ualde diuerſæ,& iſtum gradum inter cor
pora in altiori gradu participat primum corpus : & inter
intellectus,primus ex motoribus planetarum, & ſic dein-
ceps. Et hoc eſt quod declarauit Cõmen.etiam in primo
Phy.com.81 .ubi Ariſt. dicit: Exiſtẽte enim quodã diuino
& optimo. dicit enim Cõmen.in illo loco, ꝙ cum ſit per-
fectio diuina maxima,cui omnia entia appetunt aſſimila
ri,quia igitur omnia entia participant eſſe ſibi cõmunica-
tum,quędam clarius,quædã obſcurius,& omne eſt a for
ma. Pro quanto igitur Deus glorioſus communicat eſſe
omnibus ſecũdũ ꝙ natura eorũ apta eſt participare, ſic ẽ
forma omniũ,quã omnia imitantur & appetunt ei aſſimi
lari,ſecundũ ꝙ poſſunt. Similitudo enim & conuenientia
in entibus eſt a forma,ut dicit Commẽ.in prima diſp.8 .in
ſol.7.dubii. Forma enim eſt ratio communicabilitatis . 1.
Cœli,com.92 Et ex his frater mi intelligis quomodo co
gnitio ſubſtantiarum & entium inquãtum entia ,ducit ad
cognitionẽ primi principii in rõne formæ,quia eſſe iſtud
eſt impartitũ a prima forma: omne enim eſſe a forma ꝓ-
ficiſcitur,ut dicit Boe. Et ideo non ualet declaratio ſubti-
lium aſſerentium ſecundum Philoſophos, Deum eſſe for
mam omnium inquantum cõmunicat eſſe omnibus, quę
ſunt hic per motum. Nam Philoſophi non ſolum ponũt
Deum eſſe ueluti formam reſpectu iſtius mundi inferio-
ris,uerumetiam reſpectu omnium,ut patet. 12 . Meta .cõ.
44. Tum etiam quia talis declaratio ducit ad rationẽ pri-
mi motoris,& non ad rationẽ primæ formæ , & ad hoc
aſcendit naturalis uia motus. unde Com.3 .diſpu.in ſolut.
10.dub. declarans quomodo mundus habet cauſam agẽ
tem dicit : Et radix huius eſt: ꝙ eſſe corporum cœleſtium
conſiſtit in motu,& ideo dans motum de neceſſitate dici
tur agens. Sed diuinus aſcendit ad rationẽ primæ formæ
ut dicit Cõmen.7.Meta.com.9.& hoc ex cognitione en-
tium & ſubſtantiarum inquantum entia ſunt,ut alibi decla
rauimus. Et ut altius iſtã rem intelligamus,ſcies ꝙ etiam
formæ iſtæ quæ ſunt hic,habent duplex eſſe.ſ. materiale
& abſtractum,ſecundum eſſe materiale ſunt in potentia in
prima materia & ſunt in actu uel potẽtia activa primi mo
toris. Et ita ex cognitione formarũ mobiliũ quatẽus mo
biles,uia motus poſſumus peruenire in Naturali philoſo
phia ad primũ motorẽ,quia motus includitur in re mo
bili quatẽus mobilis,& motus ducit ad motorẽ. Sed for
mæ ſecundũ eſſe abſtractũ conſiderantur ſub ratione ſub
ſtantiæ & entis,quia iſti ſunt cõceptus abſtracti,& quia ſe
cundum eſſe abſtractum iſtæ formæ eminenter continen
tur in prima forma abſtractarum,quæ eſt ens per eſſentiã
Sic ex rationibus iſtarum inquantũ ſubſtantiæ ſunt, uel in
quantũ entia,deuenimus ad primam formam. Et hoc du
plex eſſe quod habet forma,uidelicet actuale & formale
(ut inquit Cõmen)eſt illud quod fauentes formas uolue
runt dicere,ideſt Platonici ponẽtes ideas,ſed non perue-
niunt ad hoc.12.Meta.cõ.36. Et nota bene iſtam declara-
tionem,quia non innotuit mihi niſi in longo tempore, &
non ſine magno labore uitæ meæ.

Deus non intelligit entia inquantũ ſunt cauſæ ꝙ ipſe intel
ligit ea,ſicut noſter intellectus intelligit ea. Vnde Philoſo
phi hoc intendũt dicere,dũ aſſerunt Deum non intellige
re entia poſteriora,eo mõ quo nos ea intelligimus, imo
modo quo nullus intellectus poteſt ea intelligere . ex lib.
Deſtruct.diſpu 3 .in ſolu. 18.dub.colũ.8. Et nota ꝙ noſtri
Theologi quo ad hoc concordant,& Deus non intelligit
creaturas ſicut nos,quorũ intellectus mouet ab obiectis.

Deus eſt cauſa agens,finis,& forma,omniũ intelligẽtiarũ.
ex diſp.3 .ſol.18.prope finem & ibi uide rationem.

Deus eſt cauſa efficiens,forma,& finis,omnium entiũ ſen-
ſibilium.ibidem.

Deus eſt unus ſimplex ſecundum Peripateticos, licet pluri
bus denominationibus denominetur.ex diſputatio. 5.in
ſolu.ultimi dubii.

Deum ſcire ſeipſum,nihil aliud eſt q̃ ipſum ſcire entia. Vn
de ſi homo ſimilis fuerit aliis entibus,& ipſe ipſius ꝓpriã
quiditatem ſciret,ſcire ipſam quiditatẽ neceſſario eſſet ſci
re alias res.ex libro Deſtru.diſp.6.in ſolu primi dubii .

Dei ſcientia qualiter ſit una & eadem cum ſeipſo,cum ſciẽ
tia eius de rebus extrinſecis ab eo,uide in diſpu.6.in ſol.
3. Vbi animaduerte quod inquit ,ꝙ de hoc inuenitur quõ
dam exemplar in humano intellectu,de quo ſupra ibidẽ
in ſolu.2.dixit quomodo in intellectu humano intelligibi
le quodammodo eſt idem cum intelligente,quãto magis
in Deo. Si enim formæ materiales quæ ſunt potẽtia intel
lectæ,prout abſtrahuntur ab intellectu , ſunt in intellectu
ſcientia & intellectus,quãto magis hoc in abſtractis ex na
tura ſua a materia uerum erit?

Dei ſcientia una exiſtente,nõ eſt impoſſibile ꝙ retineat ſci
bilium multitudinem nõ eſt enim impoſſibile apud Phi
loſophos,ꝙ Deus ſciat ſeipſum,& alia præter ipſum,mul
titudo autem eſt impoſſibilis apud eos,ꝙ intellectus per
ficiatur ab intellecto cauſato a tali intellectu,& perficiatur
ab intelligibili.ex diſpu.6.in ſolu.3.dubii. Vbi aperte col
ligitur ꝙ Deus intelligit multa, immo omnia intelligibi-
lia alia ab ipſo,ſed nõ motiue,ut intellectus noſter. Et hoc
concedunt etiam noſtri Theologi.

Dei ſcientia in numeratione ſcibilium nõ eſt ſicut numera
tio ſcibilium in ſciẽtia humana. In ſcientia enim humana
eſt numeratio duplex,una eſt ratione phantaſmatũ ſecun
da uero eſt prout ſunt in humano intellectu conuenientia
in uno genere reſpectu plurium ſpecierum. Et cum remo
uemus ſcientiã Dei ab uniuerſalitate,remouetur talis nu-
meratio,& remanebit talis numeratio qualem intellectus
humanus nõ poteſt comprehendere,niſi ſcientia noſtra ſi
milis

milis eſſet ſcientiæ Dei, quod eſt impoſſibile. ex diſpu. 9. in ſolutione. 2. dubii.

Dei ſcientia & ſi neq; uniuerſalis neq; particularis eſt, quia tamen ſcire particularia apud nos, eſt in actu ſcientia, ideo ſcientia Dei eſt magis propinqua ſciẽtiæ particulari quã uniuerſali ibidem.

Deus ſcientia nobiliori modo, quo nos ſcimus ea. ibidem in ſolutio 4. dubii.

Deus eſt quiditas abſoluta, & omnia alia entia quiditatem habent. ſupra in ſolu. 6. dubii.

Deus non eſt ſubiectum denominationum. ſupra.

Deus ſunt oĩa entia abſolute, entia nãq; habent eſſe & ſunt intelligibilia primo, ut ipſe ſcit ſeipſum. ſupra.

Dei ſcientia non eſt ſimilis ſcientiæ humanæ, quia eſt cauſa entium, ſed ſcientia humana eſt cauſata ab entibus, ſupra & 12. Meta com 51.

Deum habere diffinitionem quodãmodo eſt uerũ, & quodammodo non eſt uerum. ex diſp. 7. in ſolu. primi dubii. ubi ponitur diſtinctio de diffinitiõe duplici. l. data per genus uniuocum & ueras differẽtias & de diffinitione data per genus analogum.

Deo Philoſophi tria attributa attribuunt, & eſt ꝙ ſit ſciens excellens, & potẽs: & dicunt ꝙ uoluntas eius, prouenit in entibus ſecundum ſcientiam eius, & poſſe eius nõ deficit a uoluntate eius ex diſp 10. in ſol. 2. dubii.

Deus ſecundum Philoſophos operatur per ſcientiã ſuam, & quia ſcientia in eo ꝙ ſcia, eſt in duobus cõtrariis poſſibile eſt ut proueniat ab eo unũquodq; eorum, & prouenit excellentius contrariorum, non ullius ex ſciente ea: & ideo appellatur ſciens. ſupra.

Dei ſcientia ſecundũ Philoſophos non eſt niſi una in Deo ſupra. idem ſentiunt noſtri Theologi. Dicit enim Auguſt. in. 6. de Trinitate. cap. ultimo. Vbi eſt prima & ſumma uita, non eſt aliud uiuere & aliud eſſe, ſed idem eſſe & uiuere ac ſummus intellectus, cui non eſt aliud uiuere, aliud intelligere.

Deo non aufertur uoluntas, ſed noua uoluntas non eſt in Deo. ex diſpu. 10. in ſolutio. 3. dubii.

Dei ſcientia non diuidit uerũ a falſo in oppoſitis ſicut ſciẽtia humana, uerbi gratia quia homo aut ſcit alia a ſe aut non: iſta enim ſunt cõtradictoria, & uerificata una, neceſſario alia eſt falſa. Sed de Deo benedicto ambo uerificãtur, quia ignorat ea modo inferente defectum, ſicut eſt in ſcia humana, & ſcit ea modo nõ inferẽte defectũ. ex diſp. 10. in ſol. 3. dub. & in hoc etiã noſtri Theologi conueniunt.

Deum agere modo naturæ falſum eſt, immo dicũt Peripatetici ſecundũ ueritatẽ loquentes, ꝙ entia ꝓcedunt ab eo, modo altiori ꝗ ſit natura & ꝗ humana uoluntas. Pobatũ enim eſt demõſtratiue, ꝙ impoſſe eſt aliquem actum procedere ab eo naturali modo ſeu uoluntario, iuxta intentionem uoluntatis quæ eſt in nobis. Quapropter actus diuinus ꝓcedit ab eo modo magis nobiliori, ꝗ uoluntario modo, qui clare cõprehendi non poteſt niſi ab eo. ex diſp. 11. in ſol primi dubii. contra Algazelem hoc Philoſophis imponentem. Ex hoc ſcire poteris Scotũ in hoc errore fuiſſe, qui iuxta Rabbi Moyſen hoc idem opinantem, ſæpe imponit hoc Peripateticis. Idem dicit Cõmen. in. diſputationibus Phyſicis. diſpu. prima in ſolutio. 4. du. ubi dicit: Quod autem attribuunt Philoſophis ꝙ entia ſeparata agunt naturaliter & nõ electiue, nemo hoc dixit cui adhæreatur, ſed omnis habens ſcientiã apud eos agit electione: tamen propter dignitatem quæ eſt in eis, nõ ꝓuenit ex duobus contrariis niſi dignius eorum, & electio eorum non eſt propter aliquid quod perficiat ſubſtantiã eorum, cum in eis nulla ſit diminutio, ſed ut perficiatur id ea entibus quod eſt diuinum in natura ſua.

Deus probatur ꝙ ſit uolens, quoniam ipſe ſcit duo contraria, & ſi eſſet agens eſt eo ꝙ eſt ſciens tantum, operaretur duo contraria ſimul, & hoc eſt falſum, igitur neceſſe eſt ꝙ operetur unum contrariorum electione. ex diſputa. 12. in princi. iuxta nouãm tranſlationem.

Deus nõ eſt natura quæ eſt principium motus in pluribus rebus, ut diffinitur in. 2. Phy. Natura enim apud Philoſophos ſumitur duobus modis, uidelicet modo prædicto, & ſecundo modo proferunt eam de omni potẽtia, a qua prouenit actio intellectualis ordinate, & iſto modo Deus natura dici poteſt. ibidem.

Dei intellectus quodammodo non intelligit aliud præter ſe, inquantũ ſciẽtia eius nõ eſt paſſiua: & aliquo modo intelligit aliud præter ſe, ex hoc ꝙ ipſemet eſt ſcientia actiua. ex diſputa. 12. in ſolutio. primi dubii. ſecundum nouã tranſlationem.

Dei ſcientia ſecundũ Philoſophos nõ eſt uniuerſalis Multiplicatio enim generum & ſpẽrum, neceſſario infert ſciæ multiplicationem. ex libro Deſtru. diſp. 12 in ſol. 2. dubii.

Deum dicere ꝙ induit formas oĩum entium, & ꝙ mouet oĩa quæ ſunt hic ſine medio, ẽ auferre cauſam & cauſatũ & omnia intelligibilia. ex diſpu. 13. in ſolu. 4. dubii.

Deo eſt prima cura de nobis, & ipſe eſt cauſa loci habitabilis ſuper terram, & quicquid inuenitur hic de eo quod eſt bonum perfectum, prouenit quidem a uoluntate & intentione eius. Sed proueniunt mala ex neceſſitate materiæ, ſicut corruptio & debilitas, & tabes, & ſimilia, in Paraphraſi Meta. trac. 4. in fine, ubi agit de diuina prouidẽtia, & cura omnium entium, quæ ſunt hic.

Deo attribuentes cognitionẽ & curam rerum particulariũ ut dicit Alexã. de neceſſitate attribuit ſibi impietatẽ uel iniuſtitiã Auer. in Paraphraſi Meta. trac. 4. in fine. Dic pro fide & ueritate ꝙ eſſet uerũ, ſi Deus eſſet cã mali culpæ.

Dei multiplicitas attributorum eſt intellectu tantum, non ſecundum eſſe. 12. Meta. com 39.

Dei actio eſt intenta ab omnibus intelligẽtiis. 12 Metaphyſicæ com. 44.

Dextrũ & ſiniſtrũ ſunt differentiæ natura poſteriores, quia omne habens dextrũ & ſiniſtrũ, habet ante & retro, & ſurſum & deorſum, ſed non contra 2. cœli. tex. cõ. 7.

Dextrum eſt principium latitudinis. ſupra. tex. cõ. 8.

Dextrum eſt principium localis in animalibus perfectis ſupra. tex. com. 8. & 15.

Dexter pes in aĩalibus eſt motus eſſentialr, ſiniſter uero accidentaliter: quia animal primo mouet pedẽ dextrũ, deinde ſiniſtrũ, ut ſuper illum ſubſtẽtetur. Com. 2. Cœ. cõ. 8.

Dextrum & ſiniſtrum & aliæ differentiæ ſecundum Ariſt. ſententiam, nõ poſſunt aſcribi cœlo ſecundum ſimilitudinem per poſitionẽ ad nos. ſicut ſunt in rebus inanimatis: falſum quoq; eſt ipſum uoluiſſe has, per determinatas in cœlo partes uariari, ſicut in animantibus. Cõmentator in Paraphra. 2. de Cœlo, ſumma ſecũda, quæſito primo iuxta finem capituli, contra dominum Albertum. Aduerſus Albertum magnum.

Dextra pars nobilior eſt ſiniſtra, & ante nobilius eſt retro nobiliusq; ſurſum ꝗ deorſum. 2. Cœli tex. com. 34.

Dextra pars ualidior eſt ſiniſtra, & ideo omnia mẽbra quæ ſunt motus gratia, ſuperiora ſunt in parte dextra quam ſiniſtra, ut renes, ſupercilia, brachia, & id genus. ex 3. de Partibus animalium cap. 9.

Dextræ partis natura ſiccior & mobilior eſt ex tertio de Partibus. ſupra.

Dialecticæ rationes apud Ariſt. ſunt ſermones ueri, qui cõponuntur ex accidentibus uniuerſalibus non propriis. 8. Phy. cõ. 70. idem 4. Phy 8. 87. & primo cœli. 70.

Dialectica duobus modis uſitari poteſt in aliis ſcientiis, 8. Phyſi. com. 70. idem primo phy. com. 35. Et. 2. Met. 15. & 7. Meta. com. 1.

Dialecticus diffinit per formam, & phyſicus per materiam primo de Anima, tex. com. 16. Vide in Theorematibus.

Dialectica priores nõ participauerũt. primo Met. te. cõ. 8.

Dialectici tentant de omnibus dicere, ex probabilibus, & eorum Theoria eſt de omnibus. 3. Meta. tex. cõ. 2.

Dialectici & ſophiſtæ eandem ſubinduunt figuram Philoſophi, quia ſophiſtica eſt apparens ſophia, & dialectici de omnibus diſputant, ens autem omnibus commune eſt. 4. Meta. tex. com. 5.

Dialectica & ſophiſtica circa idem genus uerſantur cum Philoſophia. ſupra.

Dialectica differt a Prima philoſophia per modũ poteſtatis ſeu ſcientiæ,quia illud quod ſcit Philoſophus,ſcit demonſtratiue,ſed dialecticus ſcit illud probabiliter.8. Metaphyſicæ ſupra.

Dialectica & ſophiſtica ſunt de accidentibus entiũ,ſed nõ inquantum entia ſunt.11.Meta.cap.3.

Dianoea nihil aliud eſt,q̃ cum imaginatione actio intellectus iuncta.Themi.in.2.libro de Memo.& remi.cap.54.a Latinis dicitur intelligentia uel cogitatio.

Diaphanum nõ eſt ſecundum ſe uiſibile,ſed eſt uiſibile ꝓpter extraneum colorem.2.de Anima,tex.com.60.

Diaphanum nõ competit aeri ſecũdum ꝙ aer,aut aquæ ſecundum ꝙ aqua,ſed quia eſt natura eadẽ in his utriſq;,& in perpetuo ſuperiori corpore.2.de Anima,tex.com 68. Ex hoc autem loco elici poteſt contra Them.in.2.de Anima,in expoſitione tex.30.qui uult ꝙ terminus analogus nõ importet unam naturam cõem analogatis,ſicut terminus uniuocus quæ natura intelligi ſeorſum poſſit a naturis analogatis,ſicut genus reſpectu ſpecierum.Patet autẽ ꝙ diaphaneitas analogice dicit de ſuperiori corpore et de corporibus quæ ſunt hic quod innuit Philoſophus cũ dicit,ꝙ eſt natura cõmunis utriſq;.Niſi uelis ꝙ per naturam Philoſophus intelligat conceptũ aut notionẽ quandam cõem,cui notioni in re nõ correſpõdet natura una cõmunis diſtincta a naturis analogatis:immo correſpondent plures naturæ analogatæ,quarũ una habet attributionem ad aliam,ſicut dicũt Peripatetici de ente ꝙ bene dicit conceptum unum cõem analogum,ſed nõ dicit naturam aliquam diſtinctam a natura ſubſtantię,& a natura accidentis Immo illi conceptui iſtæ duæ naturæ correſpondent in re ſecundũ prius tñ & poſterius,quia prius ſibi ſecundũ naturã correſpondet natura ſubſtantiæ,& per poſterius natura accidentis:quia natura accidentis dependet a natura ſubſtantię tanquã ab uno ad unum.Vnde refert multum dicere,analogo correſpondere conceptum communem diſtinctum a conceptibus analogatorum & dicere ſibi correſpondere naturam diſtinctam a naturis analogatis.Etenim primum eſt uerum,& ſecũdum dictũ eſt falſum,& hoc eſt quod dixit lucidiſſimus Themiſtius in.2.de Anima.ca.52.Ea nanq;(inquit)quæ ita ſe habẽt inter ſe,ut priora hæc,poſteriora ſint illa,quanquã notionem habent quæ de his dicatur,fieri tamen nequit ut illa aut genus ſit aut natura una,ita ut ſine his intelligi ſeorſum poſſit,indicatur dicturue.

Diaphragma eſt particula diſtinguens membra ſpiritualia a membris nutritionis,qui etiam apud Græcos dicitur παρὰ τὸ διαφράττειν,quod eſt diſtinguere,etiam phrenes dicitur,a noſtris uero Latinis præcordia.Vide Gal.in.5. de Vtili parti.ca.15.ubi hæc duo nomina aſſerit ſibi aſeribi.Vide Ariſt.in.3.de Partibus animalium.ca.10.ubi etiã inuenies,ꝙ dicitur ſeptum tranſuerſum.

Dicentem aliquid oportet non ſolum affirmare,ſed cauſam ipſius dicere,& nihil apponere,neq; uelle dignitatẽ irrationabilem,ſed ut inductionem,aut demonſtrationẽ ipſius afferre.8.Phy.tex.com.15.

Dicere hominem alteratum eſſe,& domum accipientem finem ridiculum eſt.7.Phy.tex.com.16.

Dicere omnia quieſcere,eſt falſum,ſicut falſum eſt dicere omnia moueri,ſed minus exit a uia naturali,qui dicit omnia moueri.Com.8.Phy.com.23.

Dicta ſecundum prius & poſterius neceſſario cõparantur ad unum,quod eſt cauſa,ꝙ illa res inſit aliis.uerbi gratia,Nomen caloris quod dicitur de rebus calidis per operationem ad ignem,qui eſt cauſa ,ut calor ſit in aliis rebus calidis.ex tracta.4.in Paraphra.Meta.col.8.idem.2.Met.tex.com.4.& in.8.Phy.com.72.

Dies Alcyoneæ quæ ſint,& quare ita appellatę,uide.5.de Natura animalium,cap.8.

Dies critici ante uigeſimum,per quaternariũ numerantur,ſed poſt uigeſimum per ſeptimanas.4.colliget.ca.40.ubi uide qui ſint laudabiles,& qui mali.

Dies critici a principio ægritudinis cõputantur,& eſt quando apparet manifeſte læſio in operationibus,excepto in pariente,ubi a partu numerari debent.Eſto ꝙ ęgritudo ꝑ triginta dies poſt partũ ſenſibiliter extitiſſet.4.coll.ca 40.

Differẽtiæ ſunt cauſę ſpecierum,& ſunt cauſæ accidentium in illis ſpẽbus inuentorum.2.Cœ.cõ.80.idem.3.Cœli.77.

Differentię quarundã ſubſtantiarum ſunt de aliis prædicamentis,& Ariſt.concedit hoc.4.Cœ.com.40.Quomodo autem ſit intelligendum,uide quia(ut inquit)hæc præſentatio non conuenit ſcientiæ Naturali,ſed Primæ philoſophiæ conſideranti de ſubſtantiis & accidentibus.uide.7 Meta.com.45.&.8.Meta.com.5.

Differentiæ corporum conſimilium partium ſunt propinquæ ſenſus.7.Phy.cõ.11.uide in Concordantiis.

Differentiæ ſex poſitionis in quibuſdam inueniuntur eſſentialiter & uere,in quibuſdam non uere.Et in his in quibus non uere reperiuntur,in quibuſdã reperiuntur ex ſimilitudine nõ ex reſpectu,ſicut in imaginibus noſtris,quæ ſunt ſimilitudines noſtri:in quibuſdã ex reſpectu tantum,ut in reliquis rebus inanimat.5.Comẽ.innuit hanc diuiſionem,in.2.Cœli,tex.com.50.

Differentia eſt inter dicentes corpora componi ex partibus indiuiſibilibus,& inter componentes corpora ex ſuperficiebus:quia illi non poſſunt ſaluare corpus ſimplex eſſe,ſicut illi qui ponunt,ꝙ ſunt ex ſuperficiebus compoſita.ſecundo Cœli,com 24.

Differẽtia in ſubiecto differunt in eſſe.ſecundo de Anima tex com.152.inde collige uiſiuam Aquilæ,& uiſiuam hominis ſpecie diſtingui.

Differentię rerũ licet non poſſint numerari a nobis tñ non dubitamus eas eſſe finitas apud naturã.3.Meta.cõ.11.

Differentiæ ſubſtãtiales ſunt de eſſentia cõgregati de quo prædicantur,& congregatum ex eis eſt unum eſſentialiter.5.Meta.com.7.

Differentia dicuntur quæcunq; diuerſa ſunt alicui eidem entia.5.Meta.ca.de eodem & diuerſo.

Differentia ſubſtantialis qualitas dicitur.5.Meta.tex com.19.& eſt capitulum de quali.Vbi aduerte ꝙ commentũ in illo loco communiter inuenitur deprauatũ,dicit enim Et in hoc genere concluduntur uniuerſaliter omnes differentiæ ſubſtãtiales,ultimæ.ſ.differentiæ ſpecierum ultimarum,ſed non ultimæ.ſ.differentię generum ſubſtantiales. Sed hoc quidem ſtare non poteſt,quia Cõmenta.exponens primum modum quo ſumitur qualitas,dicit ꝙ dicitur de illo ſecundum ꝙ differunt ſubſtantię adinuicem.ſ. de generibus & ſpeciebus ſubſtantialibus,& dat exemplum primo de genere,uerbi gratia,homo differt a planta per animalitatem,& ſimiliter in equo,quoniam animalitas eſt in eo qualitas.Amplius Ariſto.in Prædicamentis in cap.de ſubſtantia eodem modo loquitur de ſecundis ſubſtantiis quæ ſunt genera,ſicut de ſpeciebus ꝙ nõ ſignificant hoc aliquid,ſed potius quale aliquid.Et ibi expreſſe dicit ꝙ genus & ſpecies circa ſubſtantiam qualitatem determinãt,qualem enim quandam ſubſtantiã ſignificat,licet(ut aſſerit)maior ſit determinatio in genere q̃ in ſpecie,dicens enim animal plura complectitur q̃ hominem. Ideo litera commenti debet caſtigari,ſicq; debet legi: Et in hoc genere concluduntur uniuerſaliter omnes differẽtiæ ſubſtantiales ultimæ.ſ.ſpecierum ultimarum,& non ultimæ ſcilicet differentiæ generum.

Locus in Auerro. deprauatus.

Differentiæ quibus diuiditur genus,ſunt contrariæ.7.Met.tex.com.42.

Differentiæ quæ ſunt ante ultimam,ſunt in diffinito in potentia.7.Meta.tex.com.42.&.43.

Differentia finalis ſubſtãtia erit rei & diffinitio.7.Meta.tex.com.32.item Porphyrius cap.de differentia,ubi dicit,Intimius aũt perſcrutantes & ſpeculantes differentiã,dicũt nõ quodlibet quod aptũ natũ eſt diuidere ea,quę ſub eodẽ genere ſunt differentiã eſſe,ſed quod ad eſſe cõducit & ad quod quid erat eſſe,& quod eſt pars quid eſſe rei.

Differentię ſubſtantiales qñ latuerint,circumloqui poſſunt per accidentia.8.Meta.com.5.&.7.Meta.com.41.

Differentiæ quarũdã rerũ ſunt ex priuatione.8.Met cõ.5.

Differentiæ in quibuſdam rebus ſunt ex ſuis materiis. 8. Meta.com.6.

Differentia non eſt ad ea, quæ ſunt extra genus. 10. Meta. te.com 14. idem tex.com.12. Talia enim diuerſa proprie dicuntur.

Differentiæ colorum ſuſcipiunt magis & minus. 10. Meta. tex.com.22.

Differentia in materia, & cõuenientia in forma, ut duo annuli quorũ unus eſt ex auro, alter uero ex argento, per accidens differunt. 10. Meta.tex.com.24.

Differentiæ ſecundum ſpẽm nõ diuerſantur ꝓpter diuerſitatem ſuarũ materierũ, ſed quia in ſuis formis eſt contrarietas. 10. Meta.tex.cõ.25. idem primo de Anima, cõ.53.

[Taxat Themiſtium.] Differt nua nulla genere participat. 11. Metap.cap.primo. Ex quo uidetur genera nõ prædicari per ſe & uniuerſaliter de differẽtiis, cuius oppoſitum ſenſit in primo Poſte. Them.cap.12. ubi uult genus de differẽtiis proximis eius uniuerſaliter prædicari.

Differentia magna eſt inter ea quæ differũt in eſſe & in intellectu, & inter ex quæ differunt in intellectu tantum. 12. Meta.com 39.

Differentiis ſubſtantialibus multiplicantur res apud Philoſophos, ſed nullis accidentibus ſit differentia ſubſtantiæ. his cuiuslibet Prędicamentorum decem. ex libro Deſtru diſputa.3. in ſolu.26.

Differẽtia entium in dignitate, ſi unũ non excedat aliud in ſpecie, ita ꝙ ſint ſpẽs plures, quarum una ſit nobilior alia tunc diuerſitas q̃ eſt in eis ſit ex prioritate unius ad aliud in eadem ſpecie, in qua cõmunicant: & quæ ita ſe habent de neceſsitate unũ eſt cauſatum ab alio, & prius omnibus in hoc eſt ultima cauſa eorum, & cauſa ob quã omnia habent eſſe. ex Paraphraſi Meta. trac 4. col. 7. ibi: Et dicimus ꝙ ſi iſta principia conſiderentur. Et inde collige, ꝙ omnes intelligẽtiæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei analogæ, & prima eſt cauſa omnium aliarum.

Differentia rerũ in eadem ſpecie exiſtentium eſt participatione materiæ. Themiſt. 1. de Anima. cap.24. & Auer. ſententia eſt in libro Deſtru. diſpu.prima. in ſolutio. 7. dubii. Et eſt ſententia Ariſto. 7. Met.tex.com.28. Vide & in Cõtradictionibus nuper æditis.

Differens & diuerſum differunt. 10. Meta.tex.com.22.

Differentia ſunt alicui eidem entia. ſupra.

Differens omne differt, aut genere, aut ſpecie. ſupra.

Difficultas in cognitione quãq; prouenit ꝓpter latẽtiam naturæ rei. 3. Phy.te.cõ.15. de motu, & de numero habetur 4. Phy.cõ.121. & 3. Phy.cõ.68. De relatione etiã. 12. Met. cõ.21. tex.cõ.primi. Ex quo patet ꝙ aliqua difficultas eſt ex parte obiecti cogniti contra Scotum.

Difficultas in cõprehendendo res abſtractas eſt ex nobis quia ſunt actu intellectæ: ſed difficultas in cõprehendendo res naturales, ex ipſis rebus exoritur, quia ſunt intellectæ in potentia. Com.2 Meta.com. 1.

Difficultas accidit per modũ ligamenti, & modus quo auffertur eſt ſimilis diſſolutioni ligamenti. 3. Meta.tex.cõ.primi. ubi dicitur: Soluere aũt non eſt ignorantis uinculum.

Diffinientes per materiam tantum, diffiniunt rem quæ eſt in potentia tantum: & diffinientes per formã tantum, nõ perfecte diffiniunt, quia formæ non ſunt ſine materiis, ut diffinientes domum dicẽdo ꝙ eſt compoſita ex lignis & lapidibus, diffiniunt domum quæ eſt in potentia, non domum quæ eſt in actu, & diffinientes domum dicendo, ꝙ eſt id quod tegit corpora & cenſus, diffiniunt domũ quę non eſt in materia. 8. Meta.tex.com.6. Conſimile primo de Anima tex.com.16.

Diffinitum & diffinitio ſunt unum. 7 Meta.tex.com.21.

Diffinitum & ſua diffinitio ſunt unum in actu, & plura in potentia ibidem. & com.33.

Diffinitum cum ſuis partibus quodammodo eſt idem, & quodammodo non eſt idem. 8. Meta.tex.com.8.

Diffinitiuus ſermo & affirmatiuus idem non ſunt. 8. Meta. tex.com.22.

Diffinitiones uniuerſales cõponuntur ex forma uniuerſali quæ eſt genus, & propria, quæ eſt differentia. 2. Phy. cõ. 28. & 91. & 7. Meta. 43.

Diffinitiones rerum naturalium recipiũt materiam, aut manifeſte aut conſecutiue 2. Phy.tex.com.ult. idem primo de Anima, tex.com.16.

Diffinitiones datæ ſecundũ prius & poſterius intrant in actibus demonſtratiuis. 3. Phy.cõ.4. idem. 2. de Anima, tex. cõ.30. & 3. de Anima, cõ.5. & 4. Meta.tex.cõ.2. & 3. Phy. com.3. de diffinitione naturæ & 1. & 2. Poſter.

Diffinitiones naturaliter ignotæ declarantur ſyllogiſmo, aut in declarando diffinitionem & diffinitum eſſe, quando utrunq; fuerit ignotum. aut in declarando ꝙ diffinitio eſt diffiniti, quando diffinitum eſt manifeſtum per ſe, & diffinitio ignoratur. 3. Phyſi.com. 12. idem. 2. de Anima com.12.

Diffinitio ſubſtantiarum conſimilium partium, eadem eſt reſpectu partium & totius. 1. Phy.tex.com.37. idem primo Cœli, tex.com.19.

Diffinitiones entiũ quæ multipliciter dicuntur, ſunt difficiles, quia appropinquant ei quod nõ habet naturã cõmunem, & huiuſmodi diffinitiones difficile inueniuntur p regulas dãtes diffinitionem, ſicut eſt diuiſio, compoſitio, & demonſtratio 4. Phy.com.2. De huiuſmodi regulis uide in. 2. Poſte. & 1. de Anima, com.5. & 6. Meta.com.1.

Diffinitiones rerum quæ ſunt ignotæ diffinitionis, prius in talibus eſt perſcrutandũ de genere q̃de differentia, quãdo utraq; pars diffinitionis fuerit ignorata eſſe, ſicut eſt genus & differentia. 4. Phy com.6. idem. 2. Poſteriorum.

Diffinitiones quæ dant quidditatem, debent habere tria propria, quorum unum eſt ut per illam diſſoluantur quæſtiones contingentes in re: ſecundũ ut per illam appareant accidentia eſſentialia, quia diffinitiones cõpletę innatæ ſunt ceddere cauſas omnium accidẽtium: tertium eſt ut ex diffinitiõe appareat difficultas ideſt motiuũ difficultatis, & hoc eſt propriũ rerum difficilium diffiniri. Cõmẽ. 4. Phy. com.32. Vide. 2. de Anima, tex.cõ.12. & 26. & primo de Anima, tex.com.11 & cõ.21. & 4. Cœli, com.2.

Diffinitio cõpleta licet reddat cauſas oĩum accidẽtiũ eſſentialium, non tñ cõuertitur, ut omne ex quo apparet cauſa accidẽtium ſit uera diffinitio, & ideo hæc regula deſtruit diffinitiones, & non conſtruit. Com.4. Phy.31.

Diffinitiones ueræ debent conuenire omnibus ſpectebus rei diffinitæ. 4. Phy.com.42.

Diffinitiones cõuertuntur neceſſario cum diffinitis. 8. Phy. com.27 idem. 6. Topicorum.

Diffinitionem eandem habentia eandem formã habent, & quæcunq; habent eandem formam, habẽt etiam eaſdem actiones. primo Cœli, com 19.

Diffinitionum bonarum propriũ eſt, ꝙ per eas perfici debẽt omnia quęſita quę neceſſaria ſunt ſciri in illa re apud perſcrutationem. 4. Cœli. cõ.1. Vide 4. Phy.31.

Diffinitionum eſt uniuerſale præceptum, ut ea quæ in alicuius diffinitione ponuntur, diffinitum in ſua diffinitione non recipiant, alioquin totũ euaderet partis pars. Them. primo Phy. ſuper. 29. textu.

Diffinitionum uia, qua uenantur ſecundũ Hippocratem eſt demonſtratio, ſecundum Platonẽ diuiſiõ, ſcdm Ariſt. eſt compoſitio. 1. de Anima, com.5. uide pro opinione Ariſ. etiam in. 6. Meta.com 1.

Diffinitiones ſumuntur ex principiis propriis, quæ ſunt in re. primo de Anima, com.1. item in primo Phy. com. 5. & 2. Phy.com.28.

Diffinitiones generum & ſpecierum ſecundum Ariſt. non ſunt uniuerſalium exiſtẽtium extra animam, ſed ſunt rerũ particularium, & intellectus eſt qui facit uniuerſalitatem in rebus. 1. de Animæ, com.8. Vide pulchre Alexa. in primo libro Naturalium quæſtionum, ubi quærit an diffinitiones ſint rerum particularium.

Diffinitiones quæcunq; ſecundum quas nõ contingit accidẽtia cognoſcere, ſed neq; de ipſis imaginari facile dialecticæ dictæ ſunt, & uanæ omnes. 1. de Animæ, tex.cõ.11. ubi Comẽ. dicit ꝙ omnis diffinitio, per quã non cogno

ſcuntur accidẽtia,nõn dicitur diffinitio niſi æquiuoce,aut quia in ea collocatur aliquod falſum, aut quia cõponitur ex cauſis remotis,aut accidẽtalibus,uide pro hoc 4.Phy. com.31.&.4.Cœli,com.2.& ſecũdo de Anima.11.&.29. &.1.Cœli.com.4.

Diffinitio ſi omittit formam & recipit materiam,diminuta eſt: ſi uero ſumat formam & dimittat materiam, uidetur dimittere aliquod nõ neceſſarium,ſed non eſt ita quoniã forma debet accipi in diffinitionibus ſecundũ diſpoſitiones in quibus exiſtit.1.de Anima.com.16.Et lucidiſſimus Temiſt.in eodem loco dicit:Diffinitio ea quæ materiam tantum ſectatur,eius eſt qui naturam explorat,ſed ceſſans & manca eſt,niſi formæ meminerit. At formam quidem ſemper in diffinitionem collocare debemus,quæ locum principẽ obtineat,ita tamen ut a materia non recedamus etiam ſi forma ratione poſſit abiungi:etenim formę naturali ſemper materia eſt opus.

Diffinitiones uniuerſales uniuoce nõ ſufficiunt in cognitione rei perfectæ,nedum cum fuerint uniuerſales multiplices.2.de Anima.com.11.& elicitur ex textu.

Diffinitiones quæ cõponuntur ex propinquis cauſis,cum fuerint ignotæ,nulla uia eſt in cognitiõe earum,niſi a poſterioribus.ibidem.

Diffinitiones demõſtratiuæ innatę ſunt dare cauſas oĩum accidentium exĩtium in diffinito. 2.de Anima,cõ.26.idẽ 4.Phy.com 31.&.1.de Anima,tex.cõ.11.&.4.Cœli.2.

Diffinitio numeri non eſt numerus,ſicut diffinitio animalis non eſt animal.1.Meta.tex.com.36.

Diffinitionum duplex genus eſt perfectum,quod conſtituitur ex genere & differentiis,& non ita perfectum, & eſt quando differentiæ ueræ latent & circumloquimur illas per ſuas actiones.elicitur eſt dictis. Auer.iſta diſtinctio in Paraphraſi ſuper.4.Cœli,contra Themiſtium in ſumma. 3.cap 1

Diffinitionum ſcientia haberi poteſt ſecundum diſſolutionem,& etiam ſecũdum compoſitionem,ſed diuerſis modis.uide ſecundo Meta.com.11.

Diffinitio in rei ueritate non inuenitur niſi in ſubſtantia. 4. Meta.tex.com.13.idem.7.Meta.tex.com.17.&.19.

Diffinitio eſt ratio cuius nomen eſt ſignum.4.Metaph.tex. com.28.

Diffinitio non dicitur quæ nõ ſignificat eſſentiã rei, & diffinitionibus cuiuslibet propriũ eſt ad minus diuidi in duas partes.5.Meta.com.11.

Diffinitio eſt finis in cognitione,& etiam eſt finis in eſſe.5. Meta.tex.com.22.ibi Philoſophus dicit ꝙ terminus dicitur de quodquid erat eſſe,quod eſt cognitionis terminus, ſi autem cognitionis,& rei.

Diffinitiones accidentiũ ſignificant plures intentiones una intentione,quia in diffinitionibus accidentium ſumuntur ſubiecta in quibus exiſtunt,unde diffinitiones eorum componuntur ex pluribus natura una,ſed diffinitiones ſubſtãtiarum ſignificant unam intentionem tantum. Et ideo accidentia dicuntur habere aliquam diffinitionem,ſubſtantiæ uero habent diffinitionem ſimpliciter.5.Meta.cõmen.34. Vide.7.Meta.17.18.&.15.

Diffinitiones plures ſubſtantiarũ ſumſitur his tribus uiis. ſ. uia diuiſionis,& compoſitionis,& demonſtratione ſigni. 6.Meta.com.1.idem.2.de Anima,cõ.5.&.4.Phy.com.2.

Diffinientium & ipſorum quodquid eſt,quędã ſunt,ut ſummum,& quoddam ut cõcauum.6.Meta.tex.com.2.idem 7.Meta.tex.com.34.&.3.de Anima,35.&.2.Phyſi.19.ubi pondera unum dictum.Cõmenta.in.2.Phyſi.com.18.ubi habet ꝙ ſunt aliqua,de quibus poſſibile eſt conſiderare ut ſunt in materia,& ſecundum quod extrahuntur a materia,& talia ſunt illa in quibus conuenit mathematicus cum naturali,& ſunt aliqua in quibus impoſſibile eſt conſiderare niſi cum materia,& iſta ſunt ꝓpria naturali.Diſtãtiæ enim entium ſunt ualde diuerſæ,ut dicit Cõmentator in.2.Cœli com.64.

Diffinitiones ſunt duobus modis,aut ſicut diffinitio ſummitatis,aut ſicut diffinitio concauitatis.6.Metap.tex.com.2, ideſt aut ſunt per materiam ſenſibilem, aut abſtrahunt a materia ſenſibili.

Diffinitiones oĩum naturalium dantur per materiam ſenſibilem.idem &.1.de Anima.tex.com.16.

Diffinitionum partes ſunt illæ per quas conſtituitur res.7. Meta.com.4.&.1.Phy.com.8.1.de Anima,cõ.5..

Diffinitum eſt unum in actu & duo in potentia.7.Meta.te. com.12.idem com.32.

Diffinitiones quæ declarãt quidditatem rei,ſunt rerum quę ſignificant totum & unum.7.Meta.com.12.

Diffinitio nõ eſt omnis ſermo ſignificans illud quod ſignificat nomen.7.Meta.tex.cõmen.13.omnes enim rationes utiq; diffinitiones.

Diffinitio ſicut & quod quid eſt,multipliciter dicitur.7.Meta.tex.com.14.

Diffinitio ſimpliciter non eſt accĩtium,ſed eſt ſermo maioris declarationis q̃ nomen.7.Meta tex.com.14.

Diffinitionis proportio ad diffinitionem,eſt ſicut ꝓportio quidditatis ad quidditatem.7.Meta.tex.com.14.

Diffinitiones ſunt duobus modis, quorum unus eſt primo & ſimpliciter,ſecundus eſt nõ primo neq; ſimpliciter,ſed ſecundum modum conuenientem naturæ rei, cuius eſt diffinitio.7.Meta.com.52.

Diffinitio principaliter eſt ſubſtantiarum,& ſecundario accidentium.7.Meta.com 33.&.14.&.15.

Diffinitio non debetur eis,quæ ſunt unum per ligamẽtum & contactum,neq; ſimpliciter,neq; ſecundum quid.ſeptimo Meta.com.16.

Diffinitiones accidentium eſſentialiũ recipiũt ſubiecta ſua, ſecus de diffinitionibus accidẽtium per accidens.7.Meta. com.17.ubi Cõmenta.dicit ꝙ quia ſimitas eſt de accidẽtibus eſſentialibus naſi,ideo ponitur naſus in diffinitione eius:ſed homo non ponitur in diffinitione albedinis.

Diffinitio duob’ modis capi poteſt,uno modo prout dat quidditatem rei ꝓpriam,ſibi,& conuenit nomini,ſine additione & reiteratione,& ſic non eſt niſi in ſubſtãtiis, alio modo ut in ea accipiuntur illa,quæ ſunt præter ſubſtantiam ſecundum ꝙ ſunt entia,& ſic inuenitur in accidentibus.7.Meta.com.19.

Diffinitio non eſt aggregati per accidens.7.Metaphyſi.tex. com.19.

Diffinitum & diffinitio ſunt unum.7.Meta.tex com.21.

Diffinitum & ſua diffinitio ſunt unum in actu & plura in potentia ibidem.& com.33.

Diffinitionis partes ita ſe habẽt ad partes rei,ſicut tota diffinitio ad totam rem.7.Meta.tex cõ.31.Et nota ꝙ (ut bene notat ibi Diuus Thomas)non intelligitur iſtud, ita qđ partes diffinitionis ſunt partes rei. Non enim animal eſt pars hominis neq; rationale, ſed partes diffinitionis ſumuntur a partibus rei,& partes diffinitionis ſignificant partes rei,unde animal ſumitur ab una parte,& rationale ab alia,animal enim eſt,quod habet naturam ſenſitiuam. Animal enim eſt animal per ſenſum,ut dicitur.2.de Anima,tex.17.Rationale uocatur,quod habet rationẽ, natura aũt ſenſitiua eſt ut materialis reſpectu rationis. Et inde eſt ꝙ genus ſumitur a materia,& differentia a forma,ſpẽs autem a materia & forma ſimul,nã homo eſt quod in natura ſenſitiua habet rationẽ.Hæc etiam eſt doctrina Auer. in.1.de Anima,in com.5.ubi habetur ꝙ diffinitiones nõ componũtur niſi ex principiis,quæ ſunt in re,quod ſic eſt expoſitũ,non ꝙ propria rei ſint partes diffinitionis,alioquin eadem eſſet cõpoſitio ex partibus ſecundum imaginationem cum cõpoſitione ex partibus ſecundum finem cuius oppoſitũ ſcribit Cõmen.1.Phy.com.5. Sed primo com.partes ſecundum imaginationem ſumuntur a partibus ſecundum finem & ſignificant illas, & hoc expreſſe teſtatur Cõmentator in.1 Meta.cõ.45 ubi dicit,Ariſt opinatur,ꝙ intellecta rerum notificant ſubſtantiam rerum & non ſunt ſubſtantiæ rerum.

Diffinitiones partiũ qualitatis ſunt poſteriores diffinitione totius & toto,ſed diffinitiones partiũ quãtitatis ſunt priores diffinitione totius & toto.7.Meta.tex.com.33.

Diffinitiones

Diffinitiones quorũdam, uidelicet compoſitorum ex materia & forma ita ſe habent, ꝙ in talibus apparet materia, ſed in diffinitionibus ſimplicium nõ apparet materia. 7. Met. tex. com. 34. Vide etiam. 2. Phyſi. pro primo membro in tex. commenti ultimi. Et primo de Anima tex. cõ. 26. idem. 7. Meta. 37. & 39. & 6. Meta. tex. cõmen. 2. & 8. Meta. tex. com. 6.

Diffinitiones quarundam rerum recipiunt materiam, ut linea & ſuperficies: & diffinitiones quarundam rerum recipiunt materiam, ut homo qui nunquam inuenitur niſi cũ carnibus, & oſſibus & neruis: & ſunt iterũ aliquæ res, quæ cum accipiuntur, quodammodo inuenitur in eis materia, & alio modo nõ inuenitur, ut circulus, qui dum accipitur ut eſt cupreus, inuenit materia in diffinitione eius. Et quodammodo non, ut quando ſumitur ut circulus. Com. 7. Meta. com. 34. Vide conſimile in. 2. Phy. com. 18. ubi dicit ꝙ ſunt aliqua, in quibus poſſibile eſt conſiderare ſecũdum ꝙ ſunt in materia, et ſecundum ꝙ abſtrahũtur a materia: & talia ſunt illa in quibus cõueniunt Mathematicus & Naturalis, & ſunt aliqua de quibus impoſſibile eſt cõſiderare niſi cum materia, & iſta ſunt propria naturalis.

Diffinitiones ſunt duobus modis. ſ. modo cuius altera pars eſt materia, & modo in cuius diffinitione nõ apparet materia. 7. Meta. com. 35. & tex. com. 34.

Diffinitiones in quibus totũ ſumitur in diffinitione partis, ſunt de numero illarum diffinitionum, in quibus apparet materia, & nõ de illis in quibus non apparet niſi pars formæ. 7. Meta. tex. com 35.

Diffinitio animæ. quæ dat eius quidditatẽ, uidetur eſſe ipſum ſuum eſſe, & in eius diffinitione non apparet materia omninò. Et iſta in quorum diffinitione apparet aliud, & diffinitio dicitur in illis principaliter, & iſtis ſecundario. Com. 7. Meta. com. 35. uide in Concordantiis.

Diffinitio eſt formæ uniuerſalis & non cõgregati ex materia & forma. 7. Meta te. com. 37. uide in Concordantiis.

Diffinitio & diffinitum ſunt unũ quoquo modo, quia ſunt unum prædicatione, nõ ꝙ diffinitio, quæ eſt forma, ſit diffinitũ quod eſt compoſitum ex materia & forma. 7. Met. tex. com. 40. Vide pro hoc ibidem. in cõ. 21. ubi dicit forma hominis eſt homo uno modo, & forma hominis nõ eſt homo alio modo. uide etiã ibidẽ. 34. & 36. cõmentis.

Diffinitio cõpetit formis in materia exiſtentibus quoquo modo, qm̃ in diffinitione iſtius ſubſtantiæ quæ eſt forma apparet aliud, & eſt ſubſtãna. Vera aũt diffinitio eſt illorũ diffinitorum in quibus non apparet aliud. 7. Meta. tex. cõ. 40. ubi etiam dicit ꝙ anima quia eſt exiſtens in alio, nõ habet perfectam definitionem. Vnde collige duo, primum ꝙ ueræ diffinitiones ſunt compoſitorũ uniuerſaliũ, ut hominis uniuerſalis, in cuius diffinitione ponitur materia & forma, quæ ſunt de eſſentia hominis, ſed diffinitio formæ materialis non eſt perfecta, quia apparet materia, quæ nõ eſt de eſſentia formæ. Secundũ ꝙ colligitur ex hoc ꝙ diffinitiones talium formarũ ſunt de numero illarum in quibus apparet aliud, et eſt ſubiectũ, unde quodãmodo ſunt ex additione, et notauit etiam Diuus Thomas in. 7. primę Philoſophiæ, in lectiõe nona ſuper expoſitione tex 34. & Egidius Roma. in. 2. de Anima. in expoſitione tex. com. 2. Mihi tamen uidetur ꝙ licet diffinitio formæ comparata compoſiti diffinitionem non ſit perfecta, quia eſt de numero illarum in quibus apparet aliud. ſ. ſubiectum, nõ tamen propter hoc eſt dicenda eſſe ex additione, quia diffinitiones ex additione ſunt accidentium. Et eſt differentia magna ualde, ut dicit Commen in. 7. Meta. comm 17. q̃a ſubiectum quod cadit in diffinitione accidentis, eſt aliud ſecundũ naturam & ſecundũ genus. Similiter illud quod fit ex ſubiecto & accidente, non eſt unum modo, licet materia ſecundum naturam ſit alia a forma, tamen eſt eiuſdẽ generis cũ forma. Et ſimiliter ex materia & forma fit unũ per ſe, quod non fit ex ſubiecto & accidente. Vnde uidetur mihi ſecũdum Peripateticorum antiquorum diſciplinam, ꝙ diffinitiones formarum materialium ſunt mediæ quodammodo inter diffinitiones accidentium, quæ ſimpliciter dicũtur ex additione, & inter diffinitiones ſubſtantiarum compoſitarum uniuerſalium quæ ſunt ſimpliciter & principaliter diffinitiones. Vnde pro quanto diffinitio formæ materialis datur per ſubiectum, quod non eſt de eſſentia formæ uidetur eſſe de numero illarum, quæ ſunt ex additione, & de numero illarũ in quibus apparet aliud pro quanto uero datur per ea quæ ſunt eiuſdem generis & ex eis fit per ſe unum, accedit ad aliud extremũ, & conuenit cum diffinitionibus quæ ſunt ſimpliciter diffinitiones. & hoc teneo.

Diffinitiones in ſe habẽt quod in eis non eſt remotũ, ut illud quod eſt in prædicamẽto qualitatis, accipiatur in diffinitione eius quod eſt in præd camento ſubſtantiæ. uide idẽ. 8. Meta. cõ. 5. & 4. Cœli, cõ. 6. & 26. & 8. Phy. com. 32. & 5. Phy. com. 10. & 1. de Anima. tex. com. 11.

Diffinitio ratio quædam eſt una, & ſubſtantia una 4. Meta. tex. com. 42

Diffinitionum conſideratio eſt cõmunis Logico & Philoſopho, ſed duobus modis diuerſis: Logicus enim cõſiderat de diffinitione ſecundũ ꝙ eſt inſtrumẽtum, ꝙ inducit intellectum ad intelligendum quidditates rerum. Philoſophus autem ſecundum ꝙ ſignificat natura rerum. ſeptimo Meta. com 41.

Diffinitio ſignificat unum, & dare cauſam huius magis pertinet ad primam Philoſophiam quã ad Logicã. ſeptimo Meta. com. 42.

Diffinitio ideo ſignificat unum, quia ultima differentia cõtinet formam, per quam ens eſt in actu, & eſt ens actu. Aliæ autem differentiæ quæ ſunt ante ultimam, ſunt in diffinito in potentia. Et ideo diffinitum non multiplicatur per multiplicationem partium diffinitionis. 7. Metaph. com. 42. & tex. com. 43. & 8. Meta. com. 6.

Diffinitio eſt ſermo unus, quia ſignificat unam ſubſtantiam & ideo omnia quæ ſunt unum ſecundũ diffinitionẽ, ſunt unum numero. 7. Meta. cõ. 42. & 43.

Diffinitio nihil aliud in ſe continet quam primum dictum genus & differentias, aliæ uero genera ſunt primũ & cũ hoc comprehenſæ differentiæ 7. Meta. tex com. 43.

Diffinitio eſt ex differentiis ratio. ibidem. ubi Commen. in cõmen. 43. notat quia non dixit, ꝙ eſt ex genere & differentiis, quia genus apud ipſum eſt forma animalis & differentia particularis.

Diffinitio non debet eſſe nugatoria. 9. Meta. tex. com. 43. ubi Cõmentator dicit in cõ. ꝙ hoc eſt præceptum diffinitionis, ut patet etiam 6. Topicorum.

Diffinitiones ſunt cõpoſitę ex duabus naturis, ſcilicet ex genere & differẽtia, ſiue in ea ſint multæ differentiæ, ſiue genus & differentia tantum, quoniam illa quæ ſunt inter primum genus & ultimam differentiam, ſunt quaſi genus. 7. Meta. com. & te. 43. item Boethius in libro de diffinitionibus. Vide in concordantiis nuper æditis.

Diffinitum eſt unum per ultimam differentiã, & diffinitio etiam eſt una, quia illud quod ſignificat diffinitio eſt unũ, quoniam in ea non eſt aliquid in actu niſi unum, & multitudo quæ eſt in ea, eſt in potentia. 7. Metap. tex com. 43. & 8. Meta. tex. com. 10.

Diffinitiones quæ componuntur ex uniuerſalibus, nõ ſunt partes ſubſtantiarum ſenſibilium, quoniam ſubſtãtiæ ſenſibiles non diuerſantur in ſuis ſubſtãtiis, quando diffiniũtur & quando non diffiniuntur. 7. Meta. cõ. 46. Conſimile primo Met. cõ. 45. inde collige non dari prædicationem ex rebus reſultantem.

Diffinitio aut eſt ſolius ſubſtantiæ, aut maxime. 7. Met. tex. com. 50.

Diffinitiones ſignificant plures ſubſtantias in potentia, & unam in actu. 7 Meta. com. 50.

Diffinitio ſcientifica & demonſtratio neceſſariorum eſt. 7. Meta tex. cõ 53.

Diffinitio ſignificat ſubſtantiam quæ non habet generationem, neq; corruptionem. 7. Meta. tex. com. 53.

Diffinitiones ſunt rerum permanentium ſecundum ꝙ ſunt uniuerſales nõ particulares. 7. met. cõ. 53. ubi Phs inuehit

contra Platonē dicens ſi darentur ideæ Platonis extra naturam, cum ſecūdum ꝙ ſunt extra animā ſunt ſingulares, adhuc talium nulla eſſet diffinitio. Dicit enim in tex. neq; ideam nullā eſt diffinire, ſingularium enim idea, ut dicunt & ſeparabilis eſt. Exquo elicitur manifeſte ꝙ ſingulare etiam æternum non eſt diffinibile, quatenus ſingulare eſt. Eſt & auctoritas expreſſa Ariſto. etiam in eodē. 7. Primæ phiæ, in tex. com. 55. de Sole. ubi Cōmen. dicit in com ꝙ qui laborat in diffiniendo ſingularia rerum æternarū peccat, & eſt unus de erroribus conningentibus circa uniuerſale, ut patet in. 1. Poſteriorū analyticorum. in illo capite: Oportet autem nō latere Scotus autem in. 1. Sententiarū. in prologo, in quæſtione de ſubiecto. limitat hanc propoſitionem in ſcientiis naturaliter inuentis, quia in ſcientia Diuina eſſentia diuina ut hæc, eſt ſubiectum.

Scotus in prologo primi ſententiarum in queſtione de ſubiecto.

Diffinitio ratio eſt, ratio autē partes habet. 8. Meta. te. cō. 1.

Diffinitiones Architæ. quæ dantur per materiam & formā ſunt approbādæ. 8. Meta. tex. com. 6. ubi Com. in com. dicit ꝙ tales ſunt diffinitiones perfectæ, & ſunt rerum naturalium. Et aduerte ꝙ hoc non ſolū ueritatem habet in rebus naturalibus, uerūetiam & in artificialibus, ut bene notauit Ammo. ſuper Porphyrium.

Diffinitiones exiſtētes per ſe ſunt illæ, in quibus genus eſt quaſi materia & differentia quaſi forma. Diffinitiones autem compoſitorum ex ſubſtantiis & accidētibus, aut diffinitiones rerū quæ ſunt in ſubiecto, ſunt econtrario, quoniam illud, quod eſt in eis quaſi differētia eſt materia. Et illud quod eſt quaſi genus eſt forma. 8. Metap. com. 6. & 7. Meta. tex com. 17 & infra.

Diffinientes per materiā tantum diffiniunt rem, quæ eſt in potentia tantū: & diffinientes per formam tātum, non perfecte diffiniunt, quia formæ nō ſunt ſine materiis, ut diffinientes domum dicendo, ꝙ eſt compoſita ex lignis & lapidibus, diffiniunt domum quæ eſt in potentia, nō domū quæ eſt in actu. & diffinientes domū dicēdo ꝙ eſt id quod tegit corpora & cenſus, diffiniunt domū quæ nō eſt in materia. 8. Meta. tex. commen. 6. Conſimile in primo de Anima, in tex com. 16.

Diffinitū cum ſuis partibus quodammodo eſt idē, & quodammodo non eſt idem. 8. Meta. tex. com. 8.

Diffinitiones ſunt compoſitorum ex materiis & formis, & formæ ultimæ ſunt ſimplices. 8. Meta. te. com. 9. & ultimi. Et ſeptimo primæ Philoſophiæ, tex. com. 40.

Diffinitio numerus quidā eſt. 8. Meta. tex. cō. 10. ubi Commenta. dicit in com. ꝙ diffinitio aſſimilatur numero, quia diuiditur in res indiuiſibiles, ſicut numerus, ſed differūt in hoc, quia illud quod non diuiditur in numero eſt unitas, ſed illud quod non diuiditur in diffinitione eſt genus, & differentia. 8. Meta. com. 10.

Diffinitio cum numero in tribus conueniunt. 8. Meta. text. com. 10. Et ibidem uide etiam differentias.

Diffinitiones perfectæ quæ dicuntur tranſmutatæ demonſtrationes, in ſitu ita ſe habent, ꝙ in talibus multum interſit cauſa propter quam eſt forma, ſcilicet cauſa finalis. Cōmento. 8. Meta. com. 13.

Diffinitiones in omnibus rebus eodē modo non ſunt quærendæ. 9. Meta. com. & tex. 11. ubi Cōmenta. dicit in com. ꝙ Ariſtoteles ideo dixit hoc, ut innueret diffinitiones rerum non relatiuarum.

Diffinitio uniuerſalis omnibus actibus ab artificio ponitur 9. Meta tex. commenti. 12. in illis uerbis, Terminus eius quod ab intellectu, actu ſit ex potentia exiſtente, dum uoluum ſit nullo exteriorum prohibente.

Diffinitiuus ſermo & affirmatiuus idē nō ſūt. 9. Met. t. c. 22.

Diffinitiones in quibus ſumuntur differētiæ contrariæ, ſunt contrariorum. 10. Meta. com. 25.

Diffinitiones, datæ per genera analoga multoties non ſufficiunt ad perfectam cognitionē ueritatis, ſed dirigūt nalde ad cognitionē rerum ignotarū eo ꝙ ſunt priores illis ex diſputa. 7 in ſolo. primi dubii. Et uide quia dat exemplū de diffinitione animæ. Talis autē differentia ſumitur a Philoſopho in. 2. de Anima, in tex. com. 30.

Diffinitiones rerū quæ ſunt cōpoſitæ ex materia & forma perfectiſſimę ſunt, quia aggregant iſta duo, nā qui diffinit domum ꝙ eſt ex lateribus, & lignis, tunc dicit domum in potentia. & qui diffinit ꝙ protegit, & continet cōtentum in ea, & ꝙ eſt in tali figura, tunc affert formā tantū, ſed nō eo modo quo uere eſt, cum nō habeat eſſe niſi in materia ex Paraphra. Met. tra. 2. col. 13. idē 1. de Anima, te. cō. 16.

Diffinitiones entium Mathematicorū dicuntur per aliquid ꝓportionale materiæ, & per aliquid ꝓportionale formę, licet non habeant entia mathematica materiā ſenſibilem ibidem in Paraphraſi, ubi ſupra tractatu. 2. col. 13.

Diffinitiones ſunt cōpoſitorū ex materia, & forma, & tandem omnia ſimplicia nō habent diffinitiones, niſi per modum ſimilitudinis. ex Paraphaſi Meta trac. 2. col. 14. uide idem in. 7. Meta. tex. com. 40. & 8. Meta. tex. com. 16.

Diffōnes in qbus ponuntur genera remota, ſunt diminutæ ſed cōpletæ dantur ꝑ genera ꝓpinqua qa in genere ꝓpinquo continentur actu genera remota, & non cōtra in habentibus plura genera ex Paraphraſi Meta. trac. 2. col. 16.

Diffinitionis partes quæ tenet ſe ex parte formæ uniuerſalis quæ eſt genus, & ex parte formæ ꝓpriæ quæ eſt differentia præcedunt diffinitū, ſed partes rei quæ ſe tenent ex parte quātitatis exiſtētis in indiuiduo ratione materiæ ſunt poſteriores diffinito. ex. 2. tract. in Parapheraſi Meta. col. 16. & habetur. 7. Meta. tex. com. 33. & infra.

Diffinitiones materierum accidentalium ſunt poſteriores diffinito, quia proportio talium diffinitionū materierum accidentalium eſt ſicut proportio diffinitionum partium quantitatis rei: ſed diffinitiones materierum ſubſtantialiū neceſſario præcedunt definitum. ibidem.

Diffinitiones omnium rerū nō debemus quærere ſecundū unū & eundē modum, cum nō omnia habeāt genera, & differētias, cumq; quædam diffiniantur per ſua oppoſita, ǭdam alia per ſua paſſa: nōnulla item per ſuā actionē, & paſſionē, & tandē per ea quæ in ſequuntur ipſa. Auer. ſententia in Paraphra. Meta. trac. 3. col. 2. Et uide ibi pulchre cōtra Auic. utrum in diffinitione relatiuorū ſit circulatio.

Diffinitio relatiuorū non eſt circularis, ut dixit Auic. qa de natura correlatiuorū eſt, ut de neceſſitate unū eorū capiatur in formatione alterius. Nec ex hoc ꝙ unū capitur in formatione alterius, uidetur unū eorū ꝓcedere aliud, eo modo quo uidentur cauſæ rei in ſua formatione, qa nullum correlatiuorū eſt cauſa alterius: Vtraq; enim ſunt ſimul & ideo in conceptu, ſeu formatione unius applicatur cōceptus, ſeu apprehenſio alterius. Et bene ſequeretur dictū Auicēnæ, ſi unumquodq; inueniretur in cōceptu alterius, inquātum eſſet prius ſecūdū eſſe, notiusq; ſecūdū apprehenſionē ſiue formationē: & ſic oporteret rē ipſam inueniri in ſuipſius cōceptu, ſed res nō eſt ita, imo, utraq; ipſorū ſunt ſimul ſecundū eſſe, & ſecundū notitiam. ibidē

Diffinitiones rerum, in quibus eſt prius & poſterius, potius diminutionem quandam, & enumerationem continent, quā ſimplicem, & generalem aliquam rationē oſtendant, qualis eſt figuræ diffinitio, qualis eſt propoſitionis. Atq; hoc inde manifeſte patet ꝙ numeri huiuſmodi definitio, ſpeciebus aut mēbris penitus congruere, aut accōmodari poteſt. Verūtamen licet quāplurima hoc genere finiātur nō tamen deterrere id quēquā debet: ſed qualeſcūq; ſint, quia rerū naturā ſequuntur, probandæ recipiendęq; ſunt. Themiſ. 2. de Anima, cap. 12. & eſt ſuper tex. 30. Huius tamen rationem aſſignauit Alexā. in ſua abbreuiatione de anima. ca. 8. ubi agit de numero partiū, ſeu poteſtatū animæ cū inquit: In his quorū unum eſt primū aliud ſecundum, itemq; aliud perfectius, aliud imperfectius, horū ſane ſubſtantiam per cōmunem definitionem continentem & exacte ſtatuere non eſt ea de cauſa, ꝙ in his quæ perfectiora ſunt, rerum natura præcipue ac maxime deſignari ſolet, cōmunis autem diffinitio uim hæc ipſa demonſtrātem cōtinere poteſt: quandoquidē huiuſmodi ratio his ǭ imperfectiora ſunt aptari nequit. Et nota ſicut inquit Cō. in. 2. de Aia, cō. 11. quod diffōnes uſes uniuocæ non ſufficiunt, multo minus cum ſint uniuerſales multiplices.

Digeſtio

Digeſtio hominum morantium in terris frigidis, eſt melior digeſtione hominũ morantium in terris calidis: & ſit fortior digeſtio in hyeme quã in æſtate 4. Meteo. cõmen. 1. & ibi uide cauſam. & fuit ſententia antiqua Hippocratis in prima particulã ſeparatorum ſermonum: Ventres hyeme, & uere calidiſſimi ſunt natura.

Digeſtio eſt a calido. 5. Mete. tex. cõ. 14 intellige a calido naturali. Nõ enim oĩs caliditas digeſtionẽ pcurat, ut dixerũt uulgares ut inquit Auẽzoar in principio ſui Theſir.

Digeſtionis tres ſunt ſpecies pepanſis epſeſis, & opſeſis. In digeſtionis etiã ſunt tres ſpecies iſtis oppoſitæ, uidelicet omotes, moliaris, & ſtatenſis 4. Meteo. tex. com. 14.

Digeſtio eſt perfectio a naturali & ꝓprio calido ex oppoſitis paſſiuis: hęc autẽ ſunt propria unicuiq; materię, ibidẽ.

Digeſta neceſſe ẽ groſſiora, & calidiora eſſe. 4. Met. t. c. 18.

Digeſtio in pericarpiis alimenti pepanſis eſt. ibidem.

Digeſtiones ſunt tres ſecundũ Gale. aut quatuor ſecũdũ dictum hominis quẽ tu ſcis. Sed mihi melius uidetur, ut ſint tres, & ut in uenis non ponatur tertia digeſtio, quia ſanguis in eis ad aliam formã, ſicut ſit in ſtomacho et hepate & aliis mẽbris, quia ſtomachus conuertit cibũ ad chylũ, hepar ad ſanguinẽ. Mẽbra alia cõuertunt ad ſprema a bũ ſed uenæ nõ faciunt tranſire ad aliã formã, quãuis nutriãtur ex eo aliquo modo ex neceſſitate. 3. Colliget, cap. 24.

Digeſtio neceſſario materiã ingroſſare debet, & defectus digeſtionis prouenit aut ex abundantia cibi & potus, aut propter humorum cruditatem, aut propter defectũ uirtutum. 4. colliget. ca. 23.

Digeſtione completa ad quodlibet membrum duæ currũt ſuperfluitates, una ſubtilis, & alia groſſa. 7. colliget. ca. 32.

Digitus mortuus nõ eſt digit⁹, niſi æquiuoce. 7. primæ philoſophiæ, tex. com. 31. conſimile ibidem tex. com. 39.

Digitus pollex ab Hippocrate magnus, quidam uero antichira ipſum. i. uice manũ appellãt, quia uice totius manus utitur: & idẽ pollex dicit, quia quatuor reliquis æquipollet Galenus in primo de utilitate particularum. cap. 22.

Digitus index & medius ſicut ordine ſunt ſecũdi a primo, ita & utilitate. Galenus. ibidem cap. 23.

Digitus ſemp an primus in natura ſit poſſibile eſſe. 8. Phy. tex. com. 56.

Dignitates maxime omniũ uniuerſaliter ſunt principia. 3. Meta. tex com. 4.

Dignitatibus omnes artifices utuntur inquãtum ſufficiens eſt eis 4. Meta. tex. com. 7. idem. 1. Poſteriorum, te. cõ. 24.

Dimenſio ſecundum Ariſt. non ſeparatur a materia in magnitudine, nedum in eſſe. 4. Phy. commen. 15. & in primo cap. de Subſtantia orbis.

Dimenſio in potentia fundatur in prima materia. ibidem.

Dimenſiones quando abſtrahuntur a materia non habent potentiam, nedum, ut habeant potentiam non conſimilẽ 4. Phy. com. 65.

Dimenſiones tres in prima materia, ſunt primæ formarũ exiſtentiũ in prima materia in actu. Et ideo innuerũt quidam q corporeitas eſt ſubſtãtia. 4. Cœli. cõ. 40. idẽ. 1. Cœli, ca. de Subſtãtia orbis cõtra ponẽtes formam corporeitatis ſubſtantialem coęternam et primã in prima materia.

Dimenſiones terminatæ ſunt poſt formam ſubſtãtialem in materia. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Dimẽſiones interminatæ in quibus communicant omnes formæ, recipiuntur in materia primitus, ibidem, & primo Phy. com. 63.

Dimẽſiones quę ſunt in omnibus corporibus generalibus & corruptibilibus, ſunt eędẽ numero in potentia, & nõ in actu. 1. ca. de Subſtantia orbis. & 1. Phy. cõ. 63. Vbi habetur q dimenſiones ſunt unum, quia ſubiectum eorum nõ habet unam formam dantem ſibi nomen & diffinitionẽ unde eſt unitas numeralis priuatiua & non poſitiua, ſicut eſt unitas primæ materię ſecundũ ſe conſideratæ, quę eſt una numero priuatiue. 12. primæ Philoſophiæ, com. 14.

Dimidium eſt prius toto ſecundum poteſtatem, totũ autẽ eſt prius dimidio ſecundum actum. quinto Meta. tex. cõ. 26 & eſt in cap. de Priori.

Diminutio eſt ire ad nihil cuius cauſa eſt mã. 5. Phy. c. 60.

Diminutum in omni genere eſt per admixtionẽ cõtrarii. 5. Phyſi. tex. cõ 45. & 16. quõ intelligaẽ, uide in cõcordã.

Diminutus in natura caret uirtute intellectus naturalis, quare impoſſibile eſt ipſum apprehendere primas ꝓpoſitiones. 2. Phy. cõ. 6 uide pro hoc etiã Auer. & Philoſophum in. 2. Met. in cõ. 15. Et ex hoc loco elicitur q nõ omnis homo habet aptitudinem ad philoſophandũ, nec quilibet homo ex conſequẽti habet aptitudinem ut perfici poſſit p ſcientias ſpeculatiuas: ſicut notat Cõmenta in prologo primi phyſi. & ego ibi ample declaraui uiam eius.

Diſciplina qlibet ſit ex pcognitis, aut oibus, aut qbuſdã, aut p demonſtrationem, aut per diffinitiones 1. Met. tex. cõmẽ. 48. idem. 1. Poſteriorum. Vbi aduerte q iſta propoſitio ueritatẽ habet tam in artibus operatiuis quam in ſpeculatiuis, ut dicit Commentator in commento.

Diſciplina ita ſit omnibus p min⁹ nota naturæ ad nota magis. 7. Meta. tex. com 20. idem. 1. Phy. tex. com. 2. ubi animaduerte, ut gloſſat Cõmen in præſenti loco, q propoſitio illa locum habet in omnibus ſciẽtiis pręterquã in mathematicis. Similem ſniam habet itẽ in. 2. Met in com. 16.

Diſcere, memorari, et reminiſci differũt, diſcim⁹ quod prorſus ignoramus, memoramur quæ iugi memoria nulla interuentione obliuionis iuncta tenemus, reminiſcimur dũ aliquid prius cognitũ memoria excidit & aliquid pmanet & ex eo q permanſit, deducimur in notitiã eius quod excidit. ex lib. de Memoria et remini. Et uide exẽplũ a Themiſtio. in. 2. li. ca. 1. Sũt etiã aliæ differẽtiæ, quia memoria eſt ẽt brutis, ſed reminiſcentia in habentibus rõnem tm̃.

Diſpoſitio ſcientiæ certæ in habentibus quaſdam cauſas inuenitur per ſcientiam illarum, ſicut in habentibus omnes cauſas. 5. Phy. cõ. 1. Vbi magna altercatio eſt inter expoſitores præcipue de cognitione incomplexa, quę habetur per diffinitionem, ſi debeat dari per omnia quatuor genera cauſarum, an per cauſas intrinſecas tantum. Linconienſis in primo Poſteriorũ in capit. de per ſe, innuit q in primo modo dicendi per ſe ingrediũtur omnes prædicationes, quæ prædicant in obliquo ſiue cauſam materialẽ, ſiue formalem, ſiue efficientẽ & finalẽ. Sanctus Thomas etiã in. 2. Sententiarum dicit q licet unius habentis plures cauſas poſſint dari plures diffinitiones imperfectæ, tamẽ una perfecta debet dari per omnes cauſas. unde diſtin. 27. q. 1. art. 2. ad ultimam ſic ait, accipiatur diffinitio rei quæ cõplectitur totum eſſe rei, ſecundũ q ex omnibus cauſis cõſtituitur quę eſt pfecta diffinitio unius rei, non eſt niſi una diffinitio. idẽ tenet primo ſententiarum diſt. prima. q. ulti. in expoſitione literæ. Ex aduerſo autẽ eſt Scotus, & ſectatores eius ut Burleus, qui uolunt q ad diffinitionẽ perfectam ſufficit ponere cauſas intrinſecas, unde diffinitiones datæ per cauſas extrinſecas non indicant rei quidditatẽ. Aduerte tamen quod Ariſto. in. 8. Met in tex. cõ. 12. & 13. uidetur fauere primæ opinioni, q cauſæ extrinſecæ debent intrare diffinitionem. & Com. in com. 13 expreſſe dicit q cauſa propter quam inuenitur forma, multum intrat diffinitiones quæ dicuntur trãſmutare demonſtrationes in ſitu. Et iuxta illam uiam uſq; ad diẽ hunc determinaui, nũc autem inueni Auerroẽ decidentem huiuſmodi quęſtionẽ in commentariis magnis, nã in. 1. Poſte. in cõ. 35. aduerſus Alpharabium uult, q in demõſtrationibus cum nõ ingrediãtur niſi duo modi per ſe tantum, uidelicet primus & ſecũdus, uidelicet in demõſtrationibus ſimpliciter, dicit, Diffinitiones quæ ſunt media, ſunt illa quę dantur per cauſas intrinſecas. Nam diffinitiones quæ ſunt extra rem, nõ intrant diffinitiones rerũ niſi per accidẽs, hoc eſt quãdo cõtingit cauſam efficiẽtem eſſe non ſeparatam a re, put eſt ſitus terræ inter ſolẽ & lunã in eclypſi lũæ ille enim ẽ cauſa efficiẽs coexiſtẽs ipſi eclypſi, & ſimiliter finis nõ ingreditur diffinitionẽ niſi fuerit ignota differentia, & ponatur loco eius. Et in ueritate iſta ſentẽtia Auer. quadrat ſentẽtię Ariſto. in. 8. Met. in loco pallegato, quia ſermo eius ibi eſt de accidentibus talibus a quibus cauſa efficiens non eſt ſeparata. Nã poſtq̃ dixerat ibi q accidentia non habẽt mã

teriam, ex qua tamen habẽt materiam in qua, ut ſubiectū & dat exemplum de eclipſi & addit ꝙ Luna eſt ſubiectū quod patitur: & addit ꝙ etiam eclipſis habet cauſam efficientem, & dicit ꝙ eſt terra. de cauſa autem finali utrū eclipſis habet talẽ cauſam, in tex. 13. inquit: Quod autẽ cuius gratia eſt. ubi colligitur quod priuationis non eſt finis: ita quod totus ſermo ibi eſt de huius diffinitionibus accidentium, & non ſubſtantiarum, & ideo Cõmentator ibi dixit quod in diffinitionibus accidentium ſupple poſitiuorum quæ nõ ſunt priuationes, uel eſt quod ſint priuationes qa Ariſt. illud ibi dimiſit ſub dubio, debẽt poni cauſæ extrinſecæ, & finis p̃cipue in diffinitionibus, quæ ſolo ſitu differunt a demonſtratione, ſicut eſt in diffinitione iræ, dum dicimus ꝙ ira eſt accenſio ſanguinis circa cor propter appetitum uindictæ. Vnde ſi quis bene inſpiciat, uidebit, ſcio, quod iſta deciſio Auer. ex illo loco ſumpta eſt, cū ibi etiã dat exemplū de ſomno, in quo aduerte, & põdera, quod ſub dubio reliquit, an eclipſis cū ſit priuatio, habeat cuius gratia. i. finem, ueluti, & ſomnus qui & ſi priuatio eſt, tamẽ habet finem. Vnde Auicen. Fen. 1. tertiū. in cap de Subeth. & ſomno inquit: Quod ſomnus naturalis eſt reditus ſpiritus animalis ab inſtrumentis ſenſuū, & motuū cum profundatione ſpiritus uitalis ad interiora, ut digerat cibus: & propter quietem eius etiam ut ſpiritus reſtauretur, qui in uigilia fuit reſolutus. unde in ſeptimo Meta. ubi poſuit differentiam inter diffinitionem ſubſtantiarum, & accidentium, non poſuit diffinitiones ſubſtãtiarum, quæ ſunt ſimpliciter dari per cauſas extrinſecas, ut patet intuenti. Et hoc teneo, quia ut inquit Cõmen. per ſe non debeat poni, ſed ſi quandoq; ponatur eſt ad circumloquium ad differentias occultas. Sed contra uiam Auer. uidetur eſſe ſentẽtia Ariſt. in. 2. Phy. tex. com. 91. ubi ponit conuenientiam inter artem & naturam, quia ſunt diffinitiones completæ artificialium, & dantur a fine, & ex illis apparet neceſſitas cauſæ materialis, ſic in naturalibus. Vnde per cauſam finalem poteſt demonſtrari cauſa materialis. Vnde nõ eſt uerum dictum ſuum, ꝙ ſolum per accidens cauſa extrinſeca intrat diffinitionem, aut quando ponitur circumlocutiue, immo per ſe poteſt ſumi ad demonſtrãdum cauſam materialẽ, immo illa demonſtratio faciet maxime ſcire, nam ſi ſcire. eſt per cauſam ſcire, per maxime cauſam eſt maxime ſcire cõfirmatur ex. 3. Meta. tex. cõ. 3. ubi Com. inquit iuxta textū, Res ut dixit magis notificatur multis modis, & magis q̃d notificatur eſt per ſuã ſubſtãtiam. Et propter hoc iſta ſcientia debet dici prima Phia, & non naturalis ſcientia. ſcientia enim naturalis conſiderat de duabus primis cauſis, uidelicet prima materia, & primo motore. Iſta autem de duabus ultimis. ſ. forma, & fine, & quia eæ duæ cauſæ ſunt meliores aliis, ideo iſta ſcientia eſt melior naturalis, finis autem eſt melior cauſis, quia aliæ cauſæ ſunt propter illam. Confirmatur, quia. 6. Met. cõ. 2. iuxta textū dicit primam Philoſophiam eſſe nobiliorem ratione ſubiecti, quia ſicut in diffinitione naturalium ponitur natura, ſic in diffinitione diuinorum ponitur Deus, & ideo ſecundum Phyſicam rationem uia. S. Thomæ eſt planior. Poteſt tamen in iſta cõtrouerſia ſic reſponderi, ꝙ ſi diffinitio ſumatur ut diffinitio eſt, & ut habet explicare quidditatẽ, quia ut ſic pertinet ad primam operationẽ intellectus, ſic nõ datur niſi per cauſas intrinſecas, ſi uero ſumatur ut medium, & cauſa, & ut enumeratio, ſic uero eſt mediū in demõſtratione, & ſic poteſt dari per cauſas extrinſecas. Vnde per demõſtratiões quæ procedũt ex medio quod eſt diffinitio data per finẽ, concluditur illa quæ datur per materiam, & hoc teneas. Licet Com. in cõmentariis magnis cõ. 35. oppoſitū tenere uideatur, ꝙ diffinitiones quæ ſunt mediæ, ſunt per cauſas intrinſecas. Hoc meo iudicio non poteſt ſtare propter auctoritatem Phi in cõmẽ. & tex. 91. quia per diffinitionẽ datam a fine poteſt demonſtrari neceſſitas materiæ, & illud non erit, quia ſit exiſtens nec circumlocutiue, & confirmatur, quia Ariſto. in. 5. de Genera. animalium. cap. 1. reprehendit antiquos, qui opinabantur formas ſequi generationẽ, & materiã. Ipſe autẽ opinatur oppoſitum ꝙ generatio ſequatur ſubſtãtiam, & formam ipſam, quod notauit etiã Com. in. 2. Phy. cõ. 87. Aſſignãs autem Ariſt. cauſam erroris antiquorū inquit: Veteres autem naturę interpretes contra eſſe putarunt, cuius erroris cauſa fuit, ꝙ cauſas plures eſſe nõ putarẽt, ſed materię tm̃ & motus cauſam, eamq; indefinite cognoſceret, rationis uero cauſam finis nõ cõſiderarẽt, ſed enim alicuius gratia unumquodq; eſt, gignitur autem iam ob eas cauſas, & reliquas quæ in ratione cuiuſq; cõtinetur, quæ uel alicuius gratia eſt, uel cuius gratia aliud eſt Ecce manifeſte in ratione uniuſcuiuſq; entis generalis ponit finem. Amplius Com. in. 2. de Aia, cõ. 120. ubi Ariſt. demonſtrat non dari ſextū ſenſum per tres demõſtrationes, quarū duę ſunt ex mediis, & inſtrumentis, & tertia eſt ex ſenſibilibus, dicit ꝙ tertia eſt magis firma duabus prioribus, qa cauſa accepta in ea eſt finalis, ſed cauſa in illis duabus eſt quaſi materialis, & ita a ueritate coactus ſentit id quod nos diximus. Sed tunc eſt difficultas in uia Auer. quia in diffõnẽ motus deberet poni motor, qa motus in ſuo eſſe, et fieri depẽdet a motore. 12. Meta. cõ. 41. Et tamen Com. uult in. 5. Phy. cõ. 3. ꝙ motus in ſua ſubſtãtia dependet ex tribus. cauſis, uidelicet nõ extrinſecis, & ſubiecto termino a quo & termino ad quẽ: motor enim eſt de cauſis extrinſecis, & tempus eſt de accidẽtibus eſſentialibus cõſequẽtibus ipſum. Vnde ſine dubio ex illo capitur, mentẽ Auer. fuiſſe cauſas extrinſecas non poni in diffõnibus quidditatiuarū, quia ſi tenet hoc de motu, multo magis de ſubſtãtiis. tamẽ Ariſt. in. 3. Phy. tex. cõ. 23. poſitis illis duabus primis diffinitionibus motus, ponit tertiã, ꝙ motus eſt actus motiui, & mobilis: & dicit illã eſſe notiorem prædictis, ut patet intuenti: & ita uidetur ꝙ ad maiorem euidentiam poſſunt capi in diffõnibus cauſæ efficiẽtes, ſicut ex illo loco deduci poteſt, licet Com. dicat ibi in commento, ꝙ illa eſt nominalis, p̃pter quęſtionem utrū motus ſit in motore, aut in mobili.

Diſpoſitiones oppoſitæ in cõpoſitis nõ ſunt nominatæ ſicut in ſimplicibus. 1. Phyſi. tex. cõ. 45. ubi aduerte ꝙ Ariſ. uolens indicatiue probare ꝙ in omni generatione, tã ſimplicium, & eorū quæ alteratione fiũt, quã in generatione cõpoſitorū quæ per concretionẽ ſecretionemq; generantur, omne quod ſit ex ſuo oppoſito ſit: ponit tamen hanc differentiã, quia in cõpoſitis oppoſitæ diſpoſitiones non ſunt manifeſtæ, ſicut in ſimplicibus. Nã in ſimplicibus patet ꝙ muſicū ſit ex immuſico, & albū ex nigro: ſed in compoſitis, ut inquit lucidiſſimus Themi. licet cõia omnibus compõſitis inuenire nomina facile eſſet, cum ſunt conuenientia incõuenientia, ex quibus generatio omnis proficiſcitur, & in quas corruptio omnis reuertitur, particularibus uero ſinguliſq; cõpoſitis propria in cõi loquẽdo cõſuetudine non habentur. Huius autẽ rei cauſam ſolus Albertus cognomento Magnus adducere conatus eſt dicẽs quia oporteret illud nomen a p̃portione imponere. Proportio aũt illa frequenter ignota eſt, & nullus imponit nomen rei quã ignorat, ut dicit Com. 7. Met. cõ. 54. & habetur. 4. Meta. tex. cõ. 10. Sed propter quid illa proportio eſt ignota ſoluitur, quia eſt relatio, & eſt debilis entitatis. 12. Meta. com. 19. intantū ꝙ ut inquit Cõmen. ubi aliqui opinati ſunt p̃dicamentum relationis eſſe de ſecundis intellectis: & ideo eſt difficilis cognitionis, ut teſtatur etiã Ariſt. in Prædicamentis in ca. de ad aliquid. Accedit ad hoc ꝙ iſtæ proportiones inquantum proportiones, nõ ſunt terminatæ, ut ſcribit Com in. 4. Cœli, com. 40.

Diſpõ naturalis, & diſpõ præter naturam, nõ poſſunt eſſe æquali tẽpore. 2 Cœli. tex. cõ. 38. & 3. Cœli, tex. cõ. 24. Et Auer. in Paraphra. 2 de Cœlo, in ſumma. 2. q̃ſito. 5. ſcribit ꝙ tẽpus morbi longe breuius eſt tẽpore ſanitatis. Et facit pro opione pluſquã Cõ. tenentis ęgritudinẽ nõ poſſe cõtrahi a principus gñationis, uidelicet ægritudinẽ ut nũc. — Nota pro opinione Monachi.

Diſpoſitiones ſecundū Auicen. quædã ſunt intentiones, & quædam ſunt naturales, ſeu eſſentiales. 4. Meta. com. 3.

Diſpoſitio primi principii. ſ. Dei, talis eſt, ꝙ nulla eſt in eo imperfectio. 5. Meta. cõ. 21. Ex quo patet quantum errent Moderni tenentes ſecundū Ariſto. & Auer. in Deo phyſice eſſe

ce eſſe aliquam imperfectionem, quia poſuerunt ipſum eſſe finiti uigoris, & per conſequens ſequitur ipſum non poſſe mouere in inſtanti, ꝙ ut aſſerunt imperfectionis eſt. o ridiculum caput, ò de Peripateticis male merite. uide Auer. in. 8. Phyſi. cō. 4. ubi agens nō poſſe agere aliquod impoſſibile, ibi: Nō dicitur eſſe diminuuo, ſed dicere ipſum facere aliquod impoſſibile, & poſſe facere, eſt deceptio. Dato igitur ꝙ Ariſto. & Com. aſſerant Deum eſſe finiti uigoris, non tamen propter hoc dicunt phyſice in eo aliquam imperfectionem, ex hoc ꝙ nō poteſt mouere in inſtanti, quia motum fieci in inſtanti implicat cōtradictionem in uia eorum, quia motus eſt actus entis in potentia, & inquantum in potentia abſcinditur ceſſat motus, ut dicit Com. & Them. ſ. in. 3. Phy. unde Commen in. 2. de Anima. cō. 5. in ſolo. 3. quæſtionis dicit intelligentiam primā liberatam eſſe prorſus ab omni potentia, & imperfectione. & . 12. primæ Philoſophiæ, cō. 37. dicit expreſſe ꝙ Deus glorioſus eſt in fine unitatis ſimplic. tatis et nobilitatis: Nulla igitur perfectio, aut perfectionis gradus poſſibilis reperiri in natura entis deficit primo principio, nec aliqua perfectio eſt extrinſeca ab eo ut expreſſe dicit Cōmen. in præſenti loco.

Diſpoſitio demonſtrationis cum ſermonibus logicis talis eſt, ꝙ diſtinguunt partem ueram a parte falſa. Commen. 7. Meta. com. 19. idem. 1. Phyſi. com. 52. & 53.

Diſpoſitio, & diſpoſitum in rebus abſtractis a materia ſunt unum in eſſe, & duo in conſideratione. 12. Met. cō. 39. ſed tum ſubdit Commentator: Non ſunt ſubiectū, & prędicatum in talibus, ſicut eſt in ꝑpoſitionibus categoricis ſubſtantialibus ibi: uide ſecundum mentem Cōmen de attributis, diſtinctionem eſſe ſolum ſecundum modum intelligendi noſtrum, & ꝙ nō ſit aliqua diſtractio ex natura rei.

Diſputatio exigit ut concluſioni cōtradicatur, & argumentis primo Phy. com. 22.

Diſputatio debet eſſe remota ab odio, & amicitia, odium enim & amicitia ſunt cauſæ maxime diuerſitatis. 1. Cœli. tex. cō. 101. unde. 3. Cœli accuſatur Plato, quia ꝑpter magiſtri amorem. ſ. Socratis, & propter amorē Geometriæ in multis deuiauit a ueritate, ut patet tex. com. 60.

Diſputatiui ſermones in ſcientia ex natura ſua requirūt, ut præponātur in ordine ſermonibus demonſtratiuis. 3. Meta. com. 1. Quod bene uerū eſt quando inducūtur ad excitandum intellectum, ſed dum inducuntur ad confirmandum, inducuntur poſt demonſtratiuos ut gloſſat Comm. in. 1. Cœli & mūdi in cō 85. Sed hīc inſurgit opinio Ioā. Gram & Auic. qui uoluerūt librū Topicorū præcedere librum Poſteriorum, quia natura ſermonū probabiliū requirit, ut præponantur ſermonibus demonſtratiuis, ſicut & Comm. in præſenti loco: tum etiam quia intellectus aſſuefactus in cognitione probabiliū, melius aſſentit neceſſariis. Sed oppoſitum tenere tutius eſt: nam Ariſto. in principio libri Priorum exorditur librū illū rum intētione ad librum Poſteriorum, ut patet. Inquit enim, primū; oportet dicere circa quid, & de quo eſt intentio artis, quoniam circa demonſtrationem & de demōſtratiua diſcipilina: poſt ea uero in calce ſecūdi libri Poſteriorū analyticorū epilogat dicens de ſyllogiſmo & demonſtratione, quid unū quodq; & quomodo ſit manifeſtum eſt. Similiter autē & de ſcientia demonſtratiua, idem enim eſt, nullam mentionem de dialectico ſyllogiſmo faciens. Non eſt autē cōſuetudo Ariſ. aliquid omittere in epilogis ex his quē ſunt neceſſaria. Argumentum autem & motiuum Ioā Gramm. & Auicē. nullū eſt, ut dicit Auer. in commentariis magnis ſuper libro Poſteriorum analyticorum, quia nō ſequitur ſi inquiſitio per rationes ꝓbabiles in ſcientiis realibus ꝓordinatur inquiſitioni demonſtratiuæ in caſu iā declarato, ꝙ eadem ratione in ſciētia rationali pars illa, quæ tradit artem dignoſcendi præmiſſas probabiles, dicitur præordinari arti docenti dignotionē præmiſſarū demōſtratiuarum, quia non eſt talis ordo artis ad artem, nec talis connexio qualis eſt inter inquiſitionem in aliqua materia per ſermones dialecticos, & demōſtratiuos, quia iſtæ artes ſunt diuerſæ, & diuerſis innituntur principiis, & fundamentis. Nam ars cognoſcēdi præmiſſas probabiles ſumit robur ex teſtimonio, & opinione, ſed artes cognoſcēdi propoſitiones demōſtratiuæ aliunde dependent, uidelicet ex conditionibus de omni per ſe, & primo, & ideo non eſt neceſſarium intellectum promotum ad artem demonſtrat. nam, ut præexercitetur in arte Dialectica, quia præmiſſarū probabilium notitia acquiſita per artē, eſt diuerſa ab iſta, immo ſi recte conſideras ſi contingat unam artem ex iſtis deſeruire alteri ſecus ſe habet res, quia potius ars cognoſcendi præmiſſas demōſtratiuas deſeruiet arti diſcernēdi probabiles: quia probabile uidetur eſſe ſicut defectus, & priuatio reſpectu neceſſarii, & demonſtratiui, & priuationes cognoſcuntur per habitus, & nō econuerſo 3. de Aia, cō & tex. 25. unde Albertus cognomento Magnus in princi. lib. Poſter. cap. 1. inquit: Id quod addit ſyllogiſmus Dialecticus ſupra conſequētiæ neceſſitatem ſubſtantialē, ſyllogiſmo potius diminuit neceſſitatē conſequentię quā promoueat, quia probabile nō habet cōſequentiæ uerā neceſſitatē: & quomodocūq; res ſe habeat expedit, & utilius eſt incipere ab ea, quę naturaliter eſt magis dilecta, & quæ magis naturaliter eſt honoranda. ſ. ſcientia demonſtrationis. Quod ideo dixit, quia in ſcientiis nō ſemper ſeruatur ordo naturæ ſecūdum uiā generationis, ſed qńq; uariat iſte ordo. Vnde plerunq; ſcientia incipit a priori ſecundum uiam perfectionis. certum eſt enim quod ſenſus tactus ē prior natura aliis ſenſibus uia generationis, ſicut materia eſt prior forma. ut dicit Cōmen. in 2. de Genera & corru. in cō. 7. & tex. Tactus enim eſt baſis & fundamentū omniū aliorū ſenſuū. 2. de Aia. 17. Aīal eſt aīal per ſenſum. ſ. tactus. & tamē Ariſt. in. 2 de Aia. tractās de ſenſibus incepit a uiſu, qui eſt prior uia formæ, & nobilitatis. ut dicit Cō. in 2. de Anima, in com 77. & in libro Cœli & mūdi, in quibus duobus prioribus libris egit de corporibus cœleſtibus, & in duobus reliquis de quatuor elementis inquantū ſunt partes mundi, & tamen corpora cœleſtia ſunt nobiliora illis, & multoties hoc contingit, & immorari in hoc amplius eſt ſuperfluum.

Diſputationis modus non eſt idem ad omnes, hi nāq; perſuaſione egent, alii uero ui. 4. Met. tex cō. 19. ubi dicit Cōmen. in commēto, ꝙ ars eſt in hoc, ut cogantur ad concedēdum aliquid poſitum quouſq; uideatur ſuus defectus. Iſte enim non uult concedere per rationem intrinſecam, quapropter neceſſe eſt ut faciāt ipſum concedere uiolenter per uerbera. ita etiam dicit Auic. ꝙ illi qui negant contingentia, & libertatē arbitrii. torquendi ſunt, & uerberandi donec concedant an ſit in poteſtate torquētis eos uerberare, & non aut uelle, & nolle. ita in ſimili ſcribit Phs in 1. Topicorum. cap. 8 qui dubitant utrum oporteat Deos uenerari, & parentes honorare, indigent pœna, qui uero dubitant utrum nix ſit alba, indigent uiſu.

Diſſimilia ſi paterentur abinuicem, tunc quodlibet poneretur a quolibet. 1. de genera. & corrup. te. com. 49.

Diſſolutio eſt duabus modis. 3 Cœli, tex com. 52.

Diſſolutio fit incipiendo a poſteriori, & perueniendo ad primum principium in cognitione 7. Meta com. 23. uide retractationem quam feci in Theorematibus circa partē contradicentem.

Diſtantia maxima, & minima nō diffiniuntur niſi per lineā rectam. Commen. 6. Phyſi, com. 24. & reddit cauſam, pro quo etiam uide in. 1. Cœli in tex. com. 27.

Diſtantiæ entium ſunt ualde diuerſæ. 2. Cœli. tex. com. 64.

Diſtantia ultimorum maxima eſt, quare & quæ contrariorum. 10. Meta. tex. com. 13.

Diſtantia in loco eſt maxima. ſ. centri ad circumferentiam, iſta diſtantia eſt cauſa in contrarietate ſubſtātiarum corporum propriorū iſtis locis. Et ideo dictū in diffinitione contrariorū ſimpliciter ꝙ ſunt illa, inter quæ eſt diſtantia in eſſe maxime. 10. Meta. com. 13. uide in Concordantiis.

Diſtātiæ unius plura nō ſunt ꝗ duo ultima. 10. Met. t. c. 14.

Diſtantia æterni ab innouato maior eſt quā diſtantia ſpecierum ab inuicem. ex diſpu. 10, in ſolutio. primi.

Digreſſio an liber Topicorū præcedat librū Poſteriorū.

Diſtantia decem prædicamentorum non eſt ſicut diſtantia contrariorum: nam contraria ſunt uere quæ ſub eodẽ genere maxime diſtant, & non poſſunt ſimul eſſe in eodem ſubiecto, ſed decem prædicamenta non diſtant merito cõtrarietatis, quia poſſunt eſſe in eodem ſubiecto ſed dicuntur ſtare pro quãto non generantur ex ſeinuicem mutuo neq; aggregantur in uno & eodem genere. ex paraphraſi Meta. tracta 3. columna. 12.

Diſtinctio rerum nõ ſolum eſt per ſuas formas, uerumetiã & per ſuas materias: & non ſolũ per hec duo, uerumetiã per ſuas cauſas efficientes & finales. ex Paraphraſi metaphyſi. tracta. 2. columna. 15.

Diſtenſiones inſunt corporibus perfectis oẽs rationabiliter. 1. Cœli, tex. cõ. 8. Nõ intellexit Philoſophus per diſtẽſiones, tres dimenſiones. ſ. longitudinem, latitudinem, & profunditatẽ, quia tales ſunt in omnibus corporibus, nedum in perfectis, ut bene notauit ibi Simplicius, & Com. in com ſed intellexit iſtas differẽtias poſitionis. ſ. dextrũ, ſurſum, & anterius: et per cõſequens alias his oppoſitas, & per corpora perfecta nõ intellexit corpora animata habentia uirtutem nutritiuam & augmentatiuam tantũ. ut ſunt plantæ, nec quæcunq; ultra hæc quæ habent ſenſum tactus, tamẽ ut ſunt animalia quę Gręci zoophyta appellant: ſed quæ ultra hæc habent appetitum & motum localem. idem Philoſophus. 8. Phy. tex. com. 57. & 58. animalia perfecta talia nuncupat: & hoc habetur etiam ex ſecũdo Cœli, tex. com. 9.

Diuerſa in forma diuerſantur in materia. 2. Phy. tex. com. 26 idem primo de anima com. 53. & 2. de Anima, cõ. 60. idem 2. Phy. com. 87.

Diuerſa ſecundum magis & minus neceſſario communicant in eadem natura. 4. Phy. com. 71.

Diuerſarũ rerũ diuerſæ ſunt diffinitiones. 4. Meta. te cõ. 28.

Diuerſa dicuntur quorum aut ſpecies plures, aut materia. aut ratio ſubſtantiæ. 5. Meta. in cap. de eodem & diuerſo.

Diuerſa ſpecie, & eadem ſpecie quæ ſunt, uide. 5. Meta. in cap. de. eodem & diuerſo.

Diuerſa genere dicuntur quorũcunq; non eſt idem ſubiectum primum, & non reſoluitur alterum in alterum, nec ambo in idem ſpecies & materia. 5. Meta, tex. cõ. 33. & eſt in cap de Genere.

Diuerſa per materiam ſunt eadem in forma. ut Socrates & Callias. 7. Meta. tex. cõ. 28. Inde elicitur ꝙ indiuidua euiſdem ſpeciei intrinſece diſtinguuntur per materiam, & nõ per aliquod accidens, & habẽt cõuenientiam ratione formæ, idem notauit Cõmenta. in libro deſtruct. in diſput. 1. in ſolutio. 7. dubii. Vide quæ ibi notaui in litera M. ibi materia diuerſa ſunt eadẽ in forma. Vide etiam in hanc ſententiam concurrere Themiſtium in. 1. de Anima, ca. 24.

Diuerſum & diſſimile multipliciter dicuntur. 10. Meta. tex. com. 10.

Diuerſum & idem opponuntur. 10. Meta. tex. com. 10.

Diuerſum nõ dicitur in non entibus, ſed non idem 10. Meta. tex. com. 10.

Diuerſum differt a differente, quia diuerſum eſt per ſuam eſſentiam, ſed differens eſt per aliquid exiſtens in eſſentia. ex paraphraſi tract. 1. cap de differente. & habetur ab Ariſtote. in. 5. Metaphyſic. ca. de Diuerſo. Item differẽs ſuſcipit magis, & minus, ſed diuerſum non. ex Paraphraſi tracta. 3. in col. 12. Et dicamus ꝙ unum opponitur multitudini multis modis.

Diuerſitas in finibus eſt manifeſtior quã diuerſitas in actionibus 3. Phyſi. com. 19.

Diuerſa ſecundum formam nõ habent eandem actionem tertio Phy. 19.

Diuerſitas ſecundum appropinquationẽ & remotionẽ nõ eſt diuerſitas in ſubſtantia. 1. Cœli. com. 81.

Diuerſitas partium motiuum non facit diuerſitatẽ formarũ ſpecificarum: nam eſt diuerſitas motuũ in animalibus in parte dextra & ſiniſtra, & manifeſtum eſt ꝙ inueniũtur in eadem ſpecie. 2. Cœli, com. 49.

Diuerſitas formæ partium corporum conſimilium eſt propter diuerſitatem modorum, uerbi gratia, Quod os non differt a carne, niſi quia habet plus de terreitate quã de aquoſitate, & caro econuerſo: unde eſt diuerſitas ſecundũ magis & minus, & nõ eſt diuerſitas abſoluta. 4. Cœli, cõ. 41. contra ponentes formas partiales ſpecifice diſtinguit: Animaduertant enim entia non eſſe multiplicanda ſine neceſsitate. Contra ponentes formas partiales.

Diuerſitas naturæ recepti facit diuerſitatem naturę recipiẽtis. 3. de Anima. com. 5. iuxta principium.

Diuerſitas artium fit per diuerſitatem modi terminorũ utẽdorũ. Com. 6. Met. cõ 2. ubi per terminos intelligas diffinitiones, & per artes ſcientias ſpeculatiuas. nam ſcientiarum ſpeculatiuarum diuerſitas eſt per diuerſum modũ diffiniẽdi Nam principia in ſciẽtiis ſpeculatiuis ſunt ſicut fines in agibilibus. ut dicitur in. 2. Phyſi. tex. com. 69.

Diuerſitas rerum eſt duplex, quædam eſt cum contrarietate & quædam ſine contrarietate. 10. Meta. com. 24.

Diuerſitas per contrarietatem exiſtẽs in rebus facit ꝙ talia non ſunt in eodem ſubiecto, ſed diuerſitas ſine cõtrarietate hoc non efficit. ibidem.

Diuerſitas intelligẽtiarũ prouenit ex diuerſitate naturarũ, quas recipiunt in eo ꝙ intelligũt de primo principio. ex diſpu. 3. in ſolu ulti. dub. uide idem. 12. Meta. com. 44.

Diuerſitas orbium procedit ex diuerſitate ſuorũ motorũ & formarum, & materierum, ſi materias habent, & ipſorũ operũ in hoc mundo, licet orbes ſecũdum Philoſophos non ſint pro operibus ex diſp. 3 in ſolu. ultimi dubii.

Diuerſitas quæ primo accidit in inferioribus entibus, ut ſunt ſimplicia corpora. ſ. elementa, procedit ſine dubio a diuerſitate materiæ, quæ ſumitur ex ipſius propinquitate & diſtantia a ſupercœleſtibus corporibus, ut diuerſitas ignis a terra. ex libro Deſtructio. diſput. 3. in ſolo. ulti. dubii uide in Concordantiis nuper ædi tis.

Diuinus accipit prima principia mouẽtia a naturali, & nullam habet uiam ad demonſtrãdum eſſe primum motorẽ niſi accipiat ipſum pro conſtantia naturali. 1. Phy. cõmẽ. ultimo. contra Auic. & 2. Phy com. 22. & 26.

Diuinus qui uerificat ſubiecta ſcientiarum particulariũ, dicitur diſputare cõtra negãtes generationem & corruptionem & contra illos qui dicunt ꝙ nihil eſt fixum & permanẽs: & ſimiliter contra negantes ſcientiam. 3. Cœli, cõ. 4. idem. 1. Phy. tex. cõ. 8. & 12. & 8. Phy. 22. & 1. Cœli, commen. 78. idem 4 Meta. com. 1.

Diuinum non inuidum eſſe conuenit. ex procœmio primę Philoſophiæ.

Diuinũ ſi in aliqua natura aliqua natura exiſtit, in tali natura exiſtit. ſ. in natura entium ſeparatorũ & immobiliũ. 6. Met. tex. commen. 2. Vbi animaduerte ꝙ Ariſto ibi diſtinguit partes Philoſophiæ theoricæ ſcilicet Mathematicã, Phyſicam. & Theologiã: & ait ꝙ ſcientiam honorabiliſſimã oportet circa genus honorabiliſſimum eſſe, nullum autem genus entium diuinius & honorabilius eſſe poteſt rebus immobilibus & ſeparatis. Quod ideo dixit quia ſciẽtia Theorica, ut notat Alexãder in ſecundo Topicorũ, dicitur παρὰ τὸ θεωρεῖν hoc eſt a cõtẽplandis rebus diuinis & ideo ſciẽtia diuina eſt maxime theorica, & maxime honorabilis. Et ex hoc loco frater mi, ſcire & elicere clarum poteris quantũ deuiauerit a Peripateticorũ uia Scotus & Antonius Andreæ & ſequaces iſtorum, qui non ſolum logicam ſcientiam, uerum & theoricam ſcientiam eſſe aſſeuerant, cum tamen ſcientia theorica ſit de entibus in quibus eſt aliquid diuinitatis, ut etymologia uocabuli denotat: & ut ex prædicta auctoritate clare colligitur ex mente magiſtri, Scientia autem logicalis eſt de ſecundis intellectis quæ ſunt entia diminuta. unde Ariſt. in 6. Meta. a contemplatione ſciẽtiæ diuinę quæ ſpeculatiua eſt, duo entia remouit, ens. ſ. per accidens. quia non eſt determinatum, & ens in anima, quia eſt ens diminutum: & ideo caueant iſti talia fingentes. Cõtra Scotum & Antonium Andreæ in. 6. Metaphy.

Diuina natura eluceſcit in generatione animalium tam perfectorũ quã imperfectorũ, quia nõ eluceſcit inquantũ animal nobile aut ignobile. ex fine li. de Partibus. aĩa. Com.

Diuiſio & inductio, & ſyllogiſmus hypotheticus per naturam uſitantur ad declarationẽ eorum, quæ indigẽt modicula innuitione. Commẽ.2.Phy com.3.& in prologo.1. Phy.&.2.Cœli, cõ.22.& 1.Priorum in digresſione de ſyllogiſmis hypotheticis.& in 6.Phy.cõ.41.&.5.Cœli,c.2.

Diuiſibilitas cõpetit rei, ut eſt mẽſura uel numerus.3.Phy. com.35.idem.5.Meta.tex.com.28.idem.3.Cœli,com.5.

Diuiſio magnitudinis in partes eiuſdem ꝓportionis creſcit in infinitum, ſed nõ diuiſio in partes eiuſdem quantitatis. 3.Phy.tex.com.59.&.8.Phy.com.63.

Diuiſio in numerãdo eſt certior uia inductione.5.Phy.c.5.

Diuiſionis uia & exempli uſitatur in diffinitionibus & deſcriptionibus, non ſecundum ꝙ declaratur illud quod eſt naturaliter ignotum a noto, ſed ſecũdum ꝙ declaratur illud quod eſt minoris latentiæ, eo ꝙ eſt ignotum naturaliter.6.Phy.cõ.41.uide cõſimile.2.Phy.cõ.3.primo Cœli, commen.2.& in primo Priorũ in digresſione de ſyllogiſmo hypothetico.

Diuiſio in motu ꝙ eſt in loco, & quãto, eſt eſſentialiter, ſed in qualitate & ſubſtantia eſt per accidens.6.Phy.com.59. &.37.39.&.49.

Diuiſione Ariſtoteles non utitur niſi ad declarandum ea quæ ſunt latẽtiora primis cognitionibus, & apertiora primis quæſtionibus: & ſimiliter utitur inductione. idem in prologo ſuo ſuper primo Phyſi.& in primo Priorum in digresſione de ſyllogiſmo hypothetico.4.Cœli.com.22. & in.2.Phy.com.3.& in.6.Phy.com.41.

Diuiſio qualitatis eſt ratione quantitatis in eo ꝙ quantitas. 3.Cœli,com 7.

Diuiſio non competit materiæ niſi per quãtitatem. primo cap.de Subſtantia orbis.

Diuiſio alia eſt ſecundum quantitatem, alia ſecundum qualitatem 5.Meta.tex.com.30.

Diuiſiones non ſunt neceſſariæ in ſcientia ex natura ſcientiæ, ſed inducuntur ab auctoribus propter debilitatem diſcretiue ſcholarium ex 1.colliget.cap.1.

Diuiſio alicuius in materiam & formam, eſt alia a diuiſione ſpeciei in formam communem & propriam.5. Meta. com.30.& in primo Phy.com.4.

Diuiſio generis per differentias ordinate facta largitur diffinitiones.7.Meta.tex.com.43.& in.2.Poſte.in illo capitulo ad probãdum autem terminum per diuiſionem oportet coniecturare &c.

Diuiſio non accidit niſi quanto, propoſitio iſta nõ eſt uera uniuerſaliter, ſed ſolum de illo quod per ſe diuiditur, falſa enim in eo quod diuiditur per accidens.ut albedo, & forma.ex lib.Deſtruc.diſpu.prima in ſol.8.dub.

Diuiſio entis per neceſſarium & posſibile, intelligendo per posſibile illud quod habet cauſam, ut intellexit Auicen. non eſt diuiſio nota de ſe, quia id quod diuidit ens in habentem cauſam, & non habentem cauſam, non eſt diuiſio nota de ſe.ex diſpu.4 in ſolutione quinti dubii.

Diuiſio aliquibus ſcientiis ſufficit in enumerãdis ſuis ſubiectis, aliquibus uero deſeruit uia ſenſus in hoc aliquibus uero neutra ſufficit.ex com.ſuper primo de Partibus animalium.cap.1.in col.4.Arithmeticæ enim & Geometriæ diuiſio ſufficit, aſtronomiæ uero uia ſenſus deſeruit, ſed ſciẽtiæ Naturali non ſemper deſeruit aliqua iſtarum uiarum de per ſe, ut ſciẽtiæ de animalibus neutra uia deſeruit uel ſufficit & ibi uide cauſam.

Diuiſioni quæ fit in ſciẽtia Naturali, quãdoq; accidit æquiuoce in genere diuiſio quod non accidit in Mathematicis.ibidem.

Diuiſio in partes paruas æqualiter competit tam medicinæ calidæ ꝗ frigidę ad hoc, ut facilius ꝓueniat actio, quia res conuertibiles quãdo conuertuntur in partes minimas, facilius conuerſionem recipiunt, 4.colliget, cap.3.contra Gal. uide etiam in fine primi de Generatione & corruptione.

Diuiſio in partes paruas difficilius fatigat naturam. Vnde iſta eſt una res ex rebus, quæ adiuuant ad uelocitatem digeſtionis, quia calor in eis magis dominatur.5.colliget, cap.26.

Diuiſio accidit rei ex eo ꝙ eſt materialis, non ex eo ꝙ habet formam, forma enim non eſt diuiſibilis niſi per accidens ex Paraphraſi Meta.2.tracta col.15.

Diuiſibilia in potentia non eſt imposſibile in eis dari primum, ſicut ſecundum ꝙ ſunt in potentia non ſit in eis primum.8.Phy.in tex.cõ.44.ubi expreſſe colligitur dari minimum motum contra negantes minima. Immo Cõmẽ. dicit ꝙ ſuper hoc principio Ariſt.fundauit illam demonſtrationem in principio.7.Phyſicorum adductã, & ita dicit in com.2 etiam ſuper.7.Phyſicorum.

Diuiſio continui in partes æquales de neceſſitate terminat. Continuum eſt quãdo illud quod diuiditur in unũ quod eſt maius, & aliud eſt minus. Et iſtam diuiſionem moderni noſtri appellant in partes proportionales. Auerroes.8. Phy.com 68.idem Phy.tex.com.59.

Diuinatio ſecundum quietem contingens a Deo non eſt, quia diuinatio ſecũdum quietem potius fatuis ꝗ ſapientibus contingit.& uide cauſam in libro de Diuinatione.

Diuinatio ſecũdum quietem data eſt propter magnam ſolicitudinẽ erga hominem, & dicitur ꝙ eſt pars ꝓphetię. Cõmen.in cõmento libri de Diuinatione ſecũdum quietem.unde Iſaach in.2.lib.de Elementis dicit ſomnum ſecundũ Iudæos, Chriſtianos, & omnes qui prophetizant, eſt una partium prophetiæ.

Doctrina ordinata debet incipere a cognitione cauſarũ primarum rei cognoſcẽdæ perfectę, deinde intendere ad cognitionem aliarum cauſarum remotarum ſecundum ordinem, donec perueniatur ad cauſas propinquas.1.Phy. cõ.1.uide.2.Phy.tex.cõ.72. Non intelligitur ut Conciliator in differẽtia.4.& Vgo Senẽſis, & pleriq;, de aliquo genere demonſtrationis, ſicut eſt demonſtratio ꝓpter quid. Nam magna eſt differentia inter ordinem doctrinæ & inter uiam doctrinæ. Via enim doctrinæ eſt triplex, genus demonſtrationis ſigni, demonſtratio cauſæ tantum, & demonſtratio ſimpliciter, ſed ordo doctrinæ eſt reſpectus ſecundum prius & poſterius, inuẽtus in ſcia ex natura ſcibilium. Nam cum in ſcientia rerũ naturaliũ quæ haberi debet ex cognitione cauſarũ, cum cauſæ aliæ ſunt uniuerſales & cõmunes omnibus rebus conſtitutis per naturam, aliæ uero ꝓprie & ſimiliter cum res naturales de quibus ſcientia haberi poteſt ſicut in tali diſcrimine: quædã enim ſunt uniuerſales & cõmunes, quædã proprie. Ex hoc inſurgit talis ordo doctrinæ in ſcientia, nunquid prius debeantur præponi quęſtiones & problemata de rebus cõmunibus & uniuerſalibus per cauſas cõmunes & uniuerſales terminandæ, an de ꝓpriis. Et ſententia Cõmen.& Ariſt.1. Phy.tex.com.4.eſt, ꝙ ordo doctrinæ eſt ab uniuerſalibus ad particularia. Et iſtum ordinẽ innuit etiam ſecũdum expoſitionẽ Auer.in probatione maioris Ariſt.in principio primi Phyſic. Tunc, inquit arbitramur cognoſcere unumquodq;, cum cauſas eius ſimplices cognouerimus & principia prima, & uſq; ad elementa. Dicere aũt Auerroem intellexiſſe in prædicta auctoritate de demonſtratione propter quid, error eſt: nam demonſtratio ꝓpter quid non fit per cauſam remotã, quum Ariſt.in primo Poſteriorũ huiuſmodi demonſtrationes p cauſas remotas uideatur collocare in numero demonſtrationũ quia, ſeu ſignorum.

Doctrina quæ incipit a cõmunibus eſt naturalis, tum quia ꝓpoſitiones acceptæ ſunt immediatæ, tum quia ſunt manifeſtiores, tum quia nõ accidit iteratio primo Phy.com. 57.idem in ſuo prologo idem.

Doctrina eſt actio docentis, & eſt in addiſcente.tertio Phy. tex.com.20.

Doctrina nominum ſynonymorum uſitatur ad expoſitiones.4.Phyſi.com.45.

Doctio & diſciplina, etſi idem eſſent, non ꝓpterea docere & addiſcere ſunt idem.4.Phy.tex.com 21.ubi colligitur ꝙ licet abſtractum & concretũ idem ſignificent, differunt tamen ex cõnotato, quia aliquid cõnotat concretũ quod non connotat abſtractũ. Vnde, ut ibidem dicitur, tametſi diſtãtia Athenis ad Thebas, & Thebis ad Athenas una & eadem ſit, non tñ idem eſt diſtare hinc illuc, & illinc huc

quia diſtare connotat unum in ratione termini a quo, & aliud in ratione termini ad quẽ, & ideo ſunt duo diſtare, licet una ſit diſtantia. Nota tamen auctoritate Alexandri, & lucidiſſimi Themiſtij locum illum in. 3. Phy. deberet legi ex ſuperabundanti, uidelicet dato ꝙ cõcederetur ꝙ doctio & diſciplina ſint idem, & actio & paſſio ſint eadem, nõ tamen ſequeretur propterea docere & addiſcere, aut agere & pati, eſſe eadem propter cauſam quam prædiximus. Nihilominus tamẽ uera doctrina & diſciplina non ſunt eadẽ, neq; actio & paſſio eſt unũ & idem, & ideo actio & paſſio ſi dicuntur eadem, eſt ſecundũ ſubiectum, ſed non ſunt ratione formali eadem, negatiua enim in qua unum genus generaliſſimum negatur de alio, eſt immediata & uera, ut dicit in primo Poſteriorũ. unde iſta eſt uera, Nulla actio eſt paſſio, quia coordinatiões prædicamẽtales & impermixtæ: unde ſicut album & dulce ſunt eadem ſubiecto, pro quanto enim albedo & dulcedo fundantur in lacte, ideo uerificatur albũ de dulci & contra: quia accidẽs accidenti non accidit, niſi quando ambo eidem accidunt ut dicit Philoſophus in 5. Meta. in tex. com. 14. Sic quia actio & paſſio fundantur in motu tãquam in ſubiecto, ſic dicuntur eſſe eadem ſubiecto, ſed non ſunt eadem ratiõe formali: & quia denominatio ſit a forma potius q̃ a materia, ideo Ariſt. dixit, ꝙ proprie actio cum paſſione nõ eſt idem totius, cui rerum identitas & diuerſitas eſt uenanda a forma magis q̃ a materia, præſertĩ apud Peripateticos ſicut bene notat Com. in. 2. Phy. in cõ. 87. ubi dicit ꝙ Ariſ. in hoc ceſiſlit antiquis aſſerentibus formas diuerſificari ꝓpter materias. & ipſe opinatur e cõtrario, & ita ſcribit notabiliter etiam ipſe in. 1. de Anima, cõ. 52. ꝙ mẽbra cerui non differunt a membris leonis, niſi quia anima differt ab anima. &. 2. de Anima, com. 60. aſſerit ꝙ melius eſt exiſtimare diuerſitatẽ eſſe per formam q̃ per materiã. Ex præſenti loco etiam elicitur quomodo ſit intelligendũ dictũ Commen. in. 12. Met. com. 44. ubi ſcribit ꝙ in abſtractis a materia non eſt uerum agens, niſi ſecundum ſimilitudinẽ quia actio uera & paſſio fundantur in motu uero, qui eſt actus unus in potentia, quia ibi non eſt motus uerus, ſed motus æquiuocus, & ſecundum ſimilitudinem, ut intellectio motus dicatur, ut patet. 8. Phy. cõ. 40. ſic ibi eſt actio ſecundum ſimilitudinem, nam ſciẽtia & intellectio eſt cauſa omnium entium, duo enim ſunt principia efficientia natura & intellectus. in. 2. Phy. ſicut autem dicit Cõmen. 12. Meta com. 5. Scientia æquiuoce dicitur de ſcientia Dei, et de ſcientia noſtra: quia ſciẽtia noſtra cauſatur a rebus, ſed ſcientia Dei eſt cauſa rerum: & ſic ibi non eſt agens, niſi ſecundum ſimilitudinem, quia intellectio Dei eſt cauſa productiua natura non tempore præcedens talia æterna. ex 2. 12. de Subſtantia orbis, & eſt forma & finis conſeruans illa. 4. Cœli. com. 1.

Doloris cauſa nõ eſt ſolutio continuitatis. ut dixit Gale. ſed eſt mala complexio quæ ſequitur ſolutionem continuitatis. 3. colliget. 31. cap. quod eſt de accidentibus ſuperuenientibus uirtuti ſenſibili.

Doloris cauſa non ſunt duæ ſimul. ſ. ſolutio continuitatis, & cruditas & frigiditas, ut dixit errans Auic. ibidem.

Dolor eſt cauſa attractionis, aut ꝓpter malam complexionem calidam quæ eſt cauſa doloris, aut propter malam complexionem quę ſit propter ſuperfluitatem motus uirtutis expulſiuæ, cum ſuperfluitates expellit, aut ꝓpter ambas iſtas. 7. colliget, cap. 29.

Domus ſine materia facit quodammodo domum materiã habentem. 7. Meta. tex. com. 23.

Domui eſſe nõ ſit, ſed huic domui. 7. Meta. tex. cõm. 53. ubi Com. dicit ꝙ quidditas domus ſimpliciter non habet generationẽ, generatio enim nõ eſt niſi huius domus demõſtratæ, idẽ in procemio Meta. actus & generationes ſunt ſuppoſitorum. idem in. 1. de Genera. & corru. te. cõ. 40.

Dormire eſt ligamentum & quies ſenſuum, & reuerſio ipſorum ab inſtrumẽtis eorum ad partem intrinſecam corporis. 2. colliget, cap. 21. de Somno.

Dormientium partes exteriores corporis refrigerantur. ibidem.

Dormientium digeſtio fortis eſt. ibidem.

Dormiendi operatio non attribuitur niſi uirtuti ſenſibili, & proprie ſenſui communi. ibidem.

Dualitas in una re eſt propter materiam. 1. Meta. com. 40. idem. 1. Phy. com. 6.

Dubia in ſcientia diuina contingentia ſiquis ſoluere perpẽderit, ex his quæ ſunt in humana ſcientia, ille transfert iudicium præſens ad abſens in duobus entibus maxime diſtantibus, in ſpecie uidelicet, & in genere. ex libro Deſtru. diſpu. 6. in ſolutio. 4. dubii. 2.

Dubitatio eſt quaſi ligamentum, & reſponſio eſt quaſi diſſolutio. 2. Cœli. com. 106.

Dubitatio & admiratio atteſtantur ignorantiæ. ex ꝓœmio Primæ philoſophiæ.

Duæ diffinitiones diuerſæ eidem rei conuenire nõ poſſunt Auer. ſententia eſt in. 1. de Generatione animalium. cap. 1. contra illos qui tenent animam intellectiuam, quidditate conſiderari in particulari in duabus ſcientiis, ſcilicet in ſcientia Naturali, & in ſcientia Diuina, unius enim rei non eſt niſi una quidditas.

Dulcedo attribuit caliditati & humiditati, amaritudo aũt caliditati & ſiccitati. ex libro de Senſu & ſenſato. Auer.

Dulcedo temperata ſignificat caliditatem & humiditatem. 5. colliget, cap. 42. de liquiritia.

Durum eſt quod non cedit in ſeipſum ſecundum ſuperficiem. 4. Meteo. tex. com. 30. & in. 2. de Gene. & corru. tex. com. 13.

Durities & mollities cauſæ ſunt facilitatis & difficultatis receptionis non localis mutationis, ſed alterationis. 4. Phy. tex com. 86.

Dux eſt cauſa ordinis exiſtentis in exercitu, & ordo non eſt cauſa ducis. 12. Meta tex. com. 52.

Ducis bonum eſt maius bonum, quam bonum quod eſt in ordine exercitus. ibidem.

DE LITERA E.

EADEM eſt cauſa contrariorum ſecundum diſpoſitiones diuerſa. 2. Phy. com. 30. & textu. idem. 5. Meta. comm. 2. & 2. Cœli, 92.

Eadem eſt diſpoſitio de cauſis generationis, & de cauſis actionum, unde qui attribuit generationem neceſſitati, attribuit actiones neceſſitati: & qui attribuit generationem fini, & actiones attribuit fini. 2. Phy com. 75.

Eadem alia per accidens, alia ſecundum ſe. 5. Meta. in cap. de eodem & diuerſo. & ex tex. non habens commentum poſt tex. com. 25. immediate.

Eadem ſunt quorum ſubſtantia una eſt, ſimilia uero quorum qualitas una, æqualia quorum quantitas eſt una. 5. Meta. tex. com. 28.

Eadem omnia nõ inſunt quolibet modo eiſdem, ſed ſolũ quibus idẽ eſt eſſe. 3. Phy. tex com. 21. hoc eſt quæ habẽt eandem diffinitionem & rationem formalem, illã etiã habent eadem accidentia ſeu proprietates, ſed nõ qualitercunq; eiſdem eadem competũt, quia ſtat aliqua eſſe eadẽ ſubiecto, ut album & dulce, & quia talia non habent eandem diffinitionem, non quicquid competit albo, cõpetit dulci: albo enim competit inquantũ album eſt diſgregare uiſum, quod tamen non competit dulci inquantũ dulce. Ratio aũt iſtius propoſitionis eſt, ut notat Cõmenta. in. 1. Cœli cõ. 14 ubi Ariſto. in litera habet, ꝙ in ſimplicibus et homogeneis eadem eſt ratio totius & partis, ut ſi gleba terræ tendit ad mediũ, & tota terra etiam ſi eſſet a ſuo loco ſeparata, tenderet ad medium, talia enim habent eãdẽ diffinitionem, & quę habent eandem diffinitionem babẽt eandem formam, quia focma eſt ratio, & quicquid erat eſſe rei, & quæ habent eandem formam, habent eaſdem operationes conſequentes formam.

Eccentrici quos ponunt mathematici ſunt impoſſibiles. 2

Cœli,

Cœli,com.32.& ibi uide cauſam.

Eccentricum aut epicyclum dicere,eſt res extra naturã:epicyclum autem eſſe impoſſibile eſt olno.12.Met.cõ.45.uide etiã in.2.Cœli,c.35 & in iſtis duobus locis uide rationes contra Ptolemæum & modernos aſtrologos.

Echinus habet quinq; oua,totidemq; dentes,& quinq; pactium uentrem.4.de Natura animalium,cap.2.& uide cauſam in 4.de Partibus animalium,cap.2.

Echini ſpinis ac pedibus utũtur:iis enim nitibundi mouentur,ſedemq; permutant 4.de Natura animalium. cap.2.

Echini pelagici uſus ad ſtillicidia urinæ confert. Ariſtote.in 4.de Generatione animalium,cap.3.idem in.4.de Natura animalium,cap 2.

Echo ſemper fit,ſed non manifeſte.2.de Anima tex.cõ.80.

Aegrotantibus oia amara uidẽtur,quia habent linguã ſubmerſam huiuſmodi humore.2.de Anima,tex.com.104.

Aegritudo eſt mala diſpoſitio mẽbrorũ,per quam membrum agit & patitur contra naturam.2.colliget,cap 1.

Aegritudinis numerus ſpecierum,eſt ſicut numerus ſpecierum ſanitatis:quamuis opinatum ſit φ plures ſunt ſpecies ægritudinũ quàm ſpecies ſanitatis,quia multæ ægritudines habent nomina,& ſanitates oppoſitæ illis non habẽt nomina : & tamen impoſſibile eſt cognoſcere ægritudines perfecte,niſi per cognitionem ſuorum oppoſitorum, & ideo dictum eſt φ diſciplina contrariorum una eadẽq; eſt.ibidem.

Aegritudinũ compoſitio,aut eſt compoſitio cõplexionis, aut eſt compoſitio uicinitatis.3.colliget,cap.9.

Aegritudinum quatuor ſunt tempora.ibidem.

Aegritudinibus duplex cõtingit declinatio ,una eſt ex debilitate uirtutis ſicut in mortiferis, alia ex debilitate ægritudinis ſicut in ſalubribus.ibidem.

Aegritudinũ genus quod continuitatis ſolutio eſt duobus modis,unus eſt ſolutio cõtinuitatis uirtutis,alius eſt ſeparatio contiguitatis termini a termino.3.colliget cap.14.

Aegritudinum quædam ſunt terminabiles criſi ,& quædã ſine criſi.4.colliget.cap.38.

Aegritudines ſunt cholericæ,aut ſanguineæ, ſiue fiant cum apoſtemate mẽbrorum principaliũ,ſiue non.4.col.ca 38.

Aegritudinum quædã ſunt per eſſentiam in mẽbro & ἀdã per colligantiam alterius membri.4.colliget,cap.45.

Aegritudines plures uni membro poſſunt contingere,quarum una ſit ſibi propria,& alia ſit propter colligãtiam cũ alio membro.ibidem.

Aegritudines plures per colligantiam diuerſorũ membrorum uni membro poſſunt contingere.ibidem.

Aegritudines quæ ſunt acutæ in terris Hippocratis,in terris noſtris peracutæ ſunt,& hoc manifeſtatur quod Hippocrates non curabat ęgritudines acutas,niſi cum aqua hordei & melicrato.7.colliget.cap.9.de cura febrium putridarum in generali.

Aegri qui a natura euadũt ſolũ ex fortibus ægritudinibus, in fine remanẽt in ægritudinibus quæ temporaneæ dicũtur,ſicut mihi accidit quãdo ægrotaui febre fortisſima,& criticaui ex illa per apoſtemata in teſticulis,eo quod mihi neceſſaria adminiſtrata nõ fuerunt,& remanſi arthriticus & podagricus.7.colliget.cap.51.

Aegritudines quædam a ſola natura curari poſſunt,quędã requirunt artis iuuamen,& in hoc oſtenditur potẽtia medicinę:quędã uero nec arte,nec natura poſſunt curari,ſed ſi aliqui euadũt,per accidẽs euadunt,ſicut in rebus naturalibus monſtra fiunt.7.colliget,cap.31.

Electio non ſine mente eſt.2.Phy.te.com.52.&.15.primæ Philoſophiæ,cap.7.

Electio cuiuſdam bonæ rei abſolute apud eligentẽ ſemper debet eligi,& quilibet eligens qui ſic ſe habet, continue dicitur eligere & diligere ipſum electũ,niſi impedimentũ contingeret,aut φ dimitteret ipſum pro meliori bono ex lib.deſtru.diſpu.1.in ſolu 2.dubii.idem.8.Phy.com.57.

Elephantes generãtur in his duobus locis, uidelicet in ultimo orientis,& in ultimo occidentis.2.Cœli,te.com.21.

Elephantus ſenſorium olfactus peculiari quadam proprietate præ cęteris aĩalibus ſortitus eſt,nã utitur eo & ad potum & ad cibum.ex.2.de Partibus animalium,cap.16.

Elephantus eſt animal terreſtre ſimul & paluſtre.ibidem.

Elephantus nare arbores complectẽdo euellit,& utitur ea loco manus.ibidem.

Elephantus non reperitur in prouincia Andalugiæ,neq; in regionibus meridionalibus:fertur tamen quod inuenitur in extremis regionibus meridionalibus, ubi ſunt magna deſerta.Auerro.in.2 de Partibus animalium,in cap.de inſtrumentis olfactus.

Elephas ſolus uiuit pluſquam homo.Ariſt.in.4.de Genera. animalium.cap.ultimo.

Elephantorũ uterus diutinus eſt,biennio nãq; geſtatur propter exuberantiam magnitudinis ibidem.

Elephanti naris prolixa & ualida,eiuſq; uſus idẽ qui manus,ea nãq; cibos tam humidos φ ſiccos colligũt,capiũt, & in os admouent ſoli animalium omnium.1.de Natura animalium,ca.12.uide etiã de hoc in.2.de Natura animalium,cap.1.ubi etiam multa de elephanto inuenies.

Elephantus fœmina incipit coire anno aut duodecimo cũ celerrimè, aut quintodecimo cum lẽtisſime.Mas quinq; aut ſex annos natus ſuperuenit,& poſt coitum triennio interpoſito repetit quã grauidã reddidit,eandemq; prætetea tangere nunq̃ patitur.5.de Hiſtoria animal.cap.14.

Elephantem alii annos ducentos,alii trecẽtos uiuere aiũt. 8.de Natura animalium.cap.9.

Elephantus ferarum omnium mitisſimus eſt & placidisſimus.9.de Natura animalium.cap.46.

Elementa Plato primus appellaſſe traditur cauſas intrinſecas componentes rem,quæ principia ab antiquioribus dicebantur,ut tradit Eudemus,ut recitat Simplicius in prologo primi Phyſi. Ad hoc alluſit Ariſt. in.1 .Phyſico. in tex. commen.48 ubi dicit,Omnes enim elementa & ab ipſis uocata principia,& uere ſine ratione ponentes,tamen cõtraria dicunt tanq̃ ab ipſa ueritate coacti. Ad hoc ẽt aſpiciens Philoſophus in.15 .Primæ philoſophiæ ca.1 .quærit dicens,Dubitabit autem unq; aliquis ſi oportet quærere quæſitam ſcientiam circa principia,uocata ab aliquibus elementa.& in principio . 2.de Partibus animalium, ubi ponit triplicem eſſe compoſitionem :primam utique quis ponit eam quæ ex uocatis ab aliquibus elementis, puta terra,aqua aere,igne.

Elementũ in propria ſignificatione ſumptum ſumitur pro cauſis intrinſecis,ſicut & materia & forma.Commenta in Prologo.1 .Phyſi.com.1 .& facit expoſitio Alexan . uide cauſam in.5.Meta.com.4.

Elementorum cœlum eſt cauſa agens & conſeruans,& ueluti forma & finis.trac.4.in Paraphraſi Meta.col.15.

Elementa cauſantur a motu magno,& ideo corpus circulare neceſſario eſt eorum agens & conſeruans .ex Paraphraſi Meta.tract.4.col.15.

Elementa eſſe contraria non eſt propoſitio per ſe manifeſta,ſed declaratur in ſcientia Naturali.Com. 3. Phy.com. 42 .uide ibidem com.44.&.2.de Generatio.& corruptio. tex.com. 7.& in tex.com.49.

Elementa non habent motorem in actu & motum in actu quia ſunt compoſita ex materia & forma,& motor eſt in actu & motum in potentia.4.Phy com.71.8.Phy.cõ.30. 3.Cœli,com.28.4.Cœli,22.24.&.25.

Elementa non poſſunt moueri in uacuo,quia motus fieret in inſtanti.4 Phy.com.71.74.&.8.Phy.cõ.82.3.Cœli.28.

Elementa in ſuis naturis ſuccedunt ſibi in nobilitate , ſicut ſuccedunt ſibi in ſitu,& non ſolũ hoc eſt in elementis,uerumetiam & in corporibus cœleſtibus. Auerroes.1.Cœli com.16.idem in.12.Primæ philoſophiæ.com.4.& in.2. cap.de Subſtantia orbis & in.2.Cœli,42.

Elementa habent figuram accidẽtaliter cœlum uero eſſentialiter.2.Cœli,com.22.& 3.Cœli,com.67.

Elementorum eſſe eſt propinquius materiæ,cœli uero eſt propinquius formis 2.Cœli.com.22.idem.1 .Cœli.24.

Elementa ex ſuis ſubſtãtiis requirunt dum ſunt in ſuis locis naturalibus,ut figurentur ſphæricæ:quoniã motus eorũ

a centro & ad centrũ eſt motus æqualis ex omnibus partibus.i.ꝙ intendunt dimẽſiones æquales, & quieſcunt in dimenſionibus æqualibus.2.Cœli,cõ.26.idẽ ibidẽ.c.30.

Elementa quanto magis appropinquãt corpori cœleſti,tãto magis recipiunt leuitatẽ & connexionẽ.2.Cœli.cõ.32.

Elementa nõ habent quantitatem terminatam.3.Cœli,cõ.95.uide in Concordantiis.

Elementa non habent figurã naturalem cum recipiant omnem figuram,unde æquiuoce dicuntur habere figurã elementa,animal,& cœlum.2.Cœli,com.208.

Elementa conſiderantur in ſcientia libri de Cœlo,inquantum ſimplicia ſunt.3.Cœli,com.1.Inde eliciunt aliqui ex mente Auer.corpus ſimplex eſſe ſubiectum non mundũ ſeu uniuerſum,ut tenuit Alexan.imitãs in hoc Simpliciũ, ſed hoc non eſt uerum,ſicut late probauimus in quæſtionibus noſtris Miſcellaneis. Quantum autem ſpectat ad præſentem auctoritatem uerba ſequentia declarant mentem eius quia ſubdit ꝙ conſiderare de ſimplicibus eſt in hoc libro,ut daret intelligere ꝙ ſimplicia conſiderantur in hoc libro,ſed non ſub ratione ſimplicitatis, quia in eodemmet cõmento dicit ꝙ elemẽta in ſciẽtia libri de Cœlo cõſiderantur inquantum ſunt partes mundi. Ne igitur illa noto reduplicationis eſſet cauſa erroris, ideo ſtatim declarauit ſeipſum ꝙ ly inquantum reduplicabat formale ſed non materiale,quia uerum eſt ꝙ corpora ſimplicia conſiderantur ibi,ſed non ratione ſimplicitatis inquantũ ſunt partes mundi.

Elementa in ſcientia libri de Cœlo cõſiderantur inquantũ ſunt partes mundi, & inquantũ ſunt ſubiectũ,ſed in ſcientia libri de Generatione & corruptione,conſiderantur inquantum ſunt cauſæ compoſitorum generabilium & corruptibilium.3.Cœli,com.1.& com.ultimo.

Elementorum motus quia nõ eſt a generante,niſi mediante forma generati,& motus primo & eſſentialiter fit a motore & nullo alio mediãte,& propter hoc iſte motus primo & eſſentialiter non eſt a motore extrinſeco,ſed a forma moti.3.Cœli.com.28.

Elementorũ idem eſt motor & motũ ſecũdũ ſpeciem,ſed differunt ſecundum modum:lapis enim mouet ſe inquantum eſt grauis in actu,& mouentur inquantum eſt potentia inferius.3.Cœli com.28 idem.4.Cœli,com.23.

Elementum ſeu lapis non eſt motus per ſe,ſed aſſimilatur ei quod eſt motũ per ſe:& ideo indiget in ſuo motu motore extrinſeco,neq; etiã numeratur inter ea quæ mouẽtur ab extrinſeco,quia non mouetur ab extrinſeco immediate,ſed a ſua forma.uide in concordantiis.

Elementum mouet ſe mouendo medium,ſicut natura mouendo nauem mouet ſe per accidens.3.Cœli,com.28.

Elementũ corporum eſt ad quod alia corpora reſoluũtur intus exiſtens potentia,aut actu ex.3.Cœli,tex.com.31.

Elemẽtum dicitur in comparatione eius reſpectu cuius eſt elementum,& ideo corpus eſſe elementũ eſt ei accidens Commentator.3.Cœli,com.31.

Elementa in quibus Ariſtoteles egit in libro Phy.ſunt alia ab illis,de quibus egit in.3.&.4.Cœli. & elementũ æquiuoce dicitur de illis & de iſtis.3.Cœli,com.31.

Elementa aut ſunt partes mixti ſecundũ quantitatem, ſecũdum dicentes generationẽ fieri per congregationem:aut ſecundum qualitatem & quantitatem,ſecundum dicentes generationem eſſe tranſmutationem in ſubſtantia ex pluribus uno corpore.3.Cœli,com.31.

Elemẽtũ ſi eſt ex quãtitate,debet eſſe pauciorum partium & ſi eſt ex qualitate,debet eſſe ſimplicius 3.Cœli,cõ.42.

Elementorum generatio ex corpore duobus modis intelligi poteſt.3.Cœli,com.56.

Elementum eſt pars elementati,& ideo qđ apud generationem alterius corrumpitur ſecundũ totum,non eſt elemẽtum eius.3.Cœli,com.67.

Elementa non eſt neceſſe ut ſint denudata a formis omnino,ſed ſolum a formis quas recipiunt.3.Cœli,com.67.ſecus autem eſt de prima materia,ut ibidẽ eius cauſam uidebis,& intelliges cum forma corporeitatis ſit ex mente Auerrois contra Croſſipedales.

Elementa cõcurrentia ad generationem mixti,corrumpuntur ſecundum medietatem.3.Cœli,com.67.

Elementorum ſubſtãtiales formæ ſunt diminutæ a formis ſubſtantialibus perfectis,& eſſe earum eſt medium inter ſubſtantias & accidentia.3.Cœli.com.67.

Elemẽtorum formæ non recipiunt ſeipſas, nec elementa, ſunt ſibi inuicẽ elementa,quia ſunt eiuſdẽ generis,& ſunt in eodem ordine in ſubſtantialitate.3.Cœli.com.67.

Elementũ indiſſolubile & incorruptibile ex.3.Cœli,cõ.62.

Elemẽta mouẽt ſe accidẽtaliter,& quod mouent ſe ꝓpter ſuam motionem in mediũ ,ſicut gubernator nauis mouet ſe cum mouerit nauim.4.Cœli,cõ.22.&.3.Cœli,cõ.28.

Elemẽta ablato medio non poſſent moueri.4.Cœli,cõ.2.&.4.Phy.com.71.&.8.Phy.com.82.&. 3.Cœli,com.28.

Elementa mouentur ad ſua loca,ſicut res mouẽtur ad ſuas formas.4.Cœli,com.23.& tex com.22.&.23.ibidem.

Elementa non mouentur ex ſe in rei ueritate,ſed ex extrinſeco:& hoc uult determinate Ariſt.4.Cœli,com.25.uide in Concordantiis.

Elementa remoto impedimento mouẽtur a remouẽte impedimentum per accidens,& tunc etiam formæ eorum erunt mouentes per accidens,aſſimilantur illis quæ mouentur per ſe.4.Cœli.com.25.

Elementa poſſunt impediri a motu,licet non impediantur a forma,ita ꝙ impedimentum diuidit inter formam & accidens conſequens formam,uerbi gratia,Lapis poteſt impediri a motu ad inferius,licet non impediatur a forma: ſecus eſt in aliis motibus.4.Cœli.com.25.

Elementa mouentur ad ſua loca tanquam ad fines,nam loca ſunt fines motuũ eorum,& ſunt quaſi forma,quia ſunt perfectiua.4.Cœli.com 25.& habetur ex tex.com.24.

Elementa media ut aer & aqua,licet dicantur grauia & leuia,ſunt tamen naturæ ſimplices,& non dicuntur eſſe cõpoſita ex duabus naturis ſeu potentiis,niſi ſecundũ comparationem. Com.4.com.26.

Elementa omnia grauitatem habent præter ignem, & leuitatem præter terram.4.Cœli.te.com.29.

Elementa media ut aer & aqua,habent reſpectu inferentis uiolentiam magis uelocem motũ deorſum ꝗ ſurſum:unde & dicuntur magis eſſe grauia ꝗ leuia.4.Cœli,com.29.

Elementorum trium.ſ.aeris,aquæ,& terræ, uniuerſum & partes,ſentiuntur,ſenſu in ſuo loco naturali,partes autem eorum cum ſunt extra ſuum locum naturalem ,comprehenduntur moueri ad totum,ſed de igne nihil comprehenditur niſi partes,unde notum fuit ꝙ illæ partes mouentur ad uniuerſum exiſtens in ſuo loco naturali:& hæc eſt demonſtratio quia 4.Cœli,com.32.

Elementum quandoq; dicitur de quatuor corporibus , & quandoq; de prima materia.4.Cœli,cõ.37.uide.3.Cœli, tex.cõ.31.&.5.Meta.tex com.4.

Elementa non generantur reciproce,quia habent eandem materiam:& ſi haberẽt materias diuerſas, non poſſent reciproce generari.4 Cœli,com.37.&.8.Met.tex.com.11. conſimile in 8.Phy.com.46.

Elementorum potentiæ ſunt æquales.4.Cœli,com.30.uide in Concordantiis.

Elementa ſi ita differrẽt in materia ſicut differunt in forma tunc fugerent ſe adinuicem & ſegregarentur adinuicẽ in loco,& non mouerentur adinuicem ſecundum perfectionem,cum contrario fugiant ſe,& conſimilia ſunt ea quæ copulantur adinuicem.4.Cœli,com.39.

Elementum quod dicitur per prius,debet eſſe omnino intranſmutabile.2.de Generatione & corruptione. com.6. ubi aduerte ꝙ hoc nomen elementum dicitur ſecundum prius & poſterius,& ratio elementi primo competit primæ materiæ,ut eſt uidere in quinto Primæ philoſophiæ commen.4 uide etiam Auer. 10.Meta.com.2.&.3.Cœli, com.31.

Elementum a primis contrarietatibus quæ ſunt ſecundum tactum,ſolum conſtituitur.2.de Gene.te.com 7.

Elementa non inueniuntur in ſuis locis ſimplicia, & pura

Commenta.

Cōmenta.4 Meteororum.cō.10.Vbi nota ꝙ (ut dicunt Peripatetici) ſimplicitas elementorū ſola ratione perpendunr: & dicunt inſuper ꝙ non quælibet impuritas remouet elementum a ſua ſimplicitate.ita ꝙ fiat mixtum.unde Auicenna in capitulo de febre peſtilenti al1in.4.canone dicit: Nos nanq; cum aerem dicimus,uolumus dicere aerē ſimplicem,mundus quoniam ipſe non eſt aer qui nos circundat: & ſi forte inuentus fuerit purus,forte eſt alius, & ſubdit, Et nos non dicimus illum aerem, niſi quemadmodum dicimus aquam maris,ꝙ tamen cum illa non ſit pura aqua ſimplex,ſed mixta ex terra, aere,& igne,ſed ſuper tranſiens eſt aqua.

Elementa omnia contrarietatem habent adinuicem, quia differentiæ contrariȩ ſunt.1.de Generatione & corruptione,tex.com.24.&.32.&.49.

Elementa ſymboleitatem habētia facilius tranſmutātur.2. de Genera.& corrup.tex.com.25.

Elemētum inquantum elementum innatum eſt manere,cū ſit pars rei elemētatæ.2.de Generatione & corrup.cō.31. idem.5.Meta.com.& te 4.idem.3.Cœli,com.67.

Elementa ex qualibet parte carnis generari poſſunt,contra Empedoclem.2.de Gene.& corrup.tex.com.47.

Elementa digniora ſunt ut corrumpant,q̄ ut generent,quapropter ſi generent res,oportet ut habeāt agens, ꝙ faciat ea per temperamētum,& alterationē apta, ut aliquid fiat 2.de Genera & corrup. tex.com.54. Ex quo patet ꝙ aliā immo cōtrariam diſpoſitionē habere poteſt aliquid in ratione agentis principalis,& in rōne inſtrumenti, unde elementa in ratione agentis potius corrumpūt entia,q̄ generant. Sed in ratione inſtrumenti reſpectu primi alterantis & mouētis eā admixtionem,ſic ſunt cauſæ generationis. Et nota iſtud.quia multas difficultates euades in Philoſophia naturali,& in medicina unde conſimile habetur, ex 2.de Anima.contra antiquos,tex.com.41 .de igne reſpectu augmenti quia concurrit ut concauſa,& non ut agēs. Et ideo in.2.de Generatione,tex.com.55.cōtra Antiquos Ariſtote.inquit ꝙ ſimile aliquid faciunt,ut ſi quis ſerræ & unicuiq; inſtrumentorū attribuit cauſam eorum quæ generantur. Neceſſe enim eſt ſerrāte diuidi,& incidente coæquari,& in aliis ſimiliter. Quocirca ſiquidem maxime facit ignis & mouet,ſed quomodo moueat no uident,quoniam deterius eſt quam organa.

Elementa omnia indicem acceperunt præter terram. primo de Anima,tex.com.59.

Elementa comparantur materiæ.1.de Anima te.com .82.

Elementa carent ſapore & odore,quia ſapor & odor ſunt mixti ſecundū ꝙ eſt mixtum,ex lib. de Sen.& ſenſa.

Elementa ſunt elementa per quatuor uirtutes,ut eſt declaratum in libro de Generatione & corruptione.4. Meteo.c. 1.& in.2.de Generatione & corrup.tex.com.8.

Elementorum diſpoſitio eſt,ut ſint æterna ſecundum ſpeciem,& ſint generabilia & corruptibilia ſecundum partē. Commentator in.2.Meteo.cap.primo.

Elementa non habent ambas qualitates ſubſtantiales in ſine.4.Meteo com.10.

Elēta non inueniuntur in ſuis locis ſimplicia & pura.ibidē

Elementorū conſideratio rerum mobiliū eſt propria ſciæ Naturali,ſed in ſcia Diuina cōſiderantur,ut ſunt principia ſubſtantiæ.1.Meta.cō.28.conſimile ibidem.cō.5 & 15.

Elementa rerum diuerſarum in ſpecie eſſe conuenientia in ſpecie improbabile eſt tertio Meta.contra Zenonem.tex. com.16.in fine.

Elementum non habet odorē neq; ſaporem,eo ꝙ iſta duo non ſunt niſi in compoſito.3.colliget,cap.34.

Elementum non dicitur de cauſis extrinſecis, ſed de cauſis intrinſecis,& dignius de materia.5.Meta.com.4.intelligendum ſumitur in ſignificatione prope dicta,ut limitat Cōmenta.1.Phy.com.1.

Elemēti diffinitio ponitur,& explanatur.5.Meta.tex.cō 4.

Elementi conditio non eſt ,ut non ſit diuiſibile ſecundum quantitatem,ſed ut ſit diuiſibile ſecundum formam, ſicut ſunt membra organica quæ componuntur ex membris conſimilibus,quæ non diuiduntur ſecundū formā. Quælibet enim pars membri conſimilis participat nomen & rationem totius,quælibet enim pars carnis eſt caro,& oſſis os,& tñ bene talia ſunt diuiſibilia ſecundū quantitatē. Cōmenta.5.Meta.4. Nota tamen ut ex eodem cōmento colligitur,ꝙ hoc non eſt uerum ſecundum opinionem illorum,qui aſſerebant lineas componi ex punctis, & corpora componi ex corporibus indiuiſibilibus, unde ſecundum uiam iſtorum elemēti conditio nō ſolum eſt,ut nō ſit diuiſibile ſecundum formā,uerum etiam dicitur eſſe indiuiſibile ſecundum quantitatem. Dictum igitur illud eſt uerum ſecundum ſententiam Ariſtotelis. Et aduerte ꝙ licet Ariſtoteles dicat elementum non de neceſſitate debere eſſe indiuiſibile ſecundum quātitatem,quia multa ſunt elementa,quæ ſecundum quantitatem diuidi poſſunt, tamen Ariſto.non negat,neq; Cōment.ꝙ etiam aliquod indiuiſibile ſcdm quantitatē inexiſtens rei,q̄ componit,ſit indiuiſibile:alioquin unitates non eſſent elementa numeri.

Elementi diffinitio data in.5.Meta.uidelicet elementum eſt ex quo primo inexiſtente indiuiſibili ſecundū ſpeciem in aliam ſpeciē componitur,nec competit primæ materiæ. Commenta.5.Meta.com.4 in calce commenti.

Elementum eſt,in quod diuiditur inexiſtens, ut materia.7. Meta.tex.com.ultimo.

Elementa quæ non corrumpuntur ſecundum totum ſed ſecundum partes aſſimilantur in hoc ꝙ agunt perpetuo illis,quæ non corrumpuntur neq; ſecūdum totum neq; ſecundum partem.ſ.corporibus cœleſtibus.8.Meta.30.& in 2.de Generatione & corruptione,tex.com.59.

Elementa quatuor ſunt corporum compoſitorū elementa ſed nō primo,quia ſunt cōpoſita ex prima materia,& formis ſimplicibus:ſed elemēti nomen uere habet prima materia in compoſitis.10.Meta.com.2.Inde collige duo, ꝙ uidelicet prima materia uere elementi rationē poſſidet,pro quo etiam uide in.5. Primæ philoſophiæ in te.com.4.Secundum uero ꝙ elicitur eſt,ꝙ forma elemēti apud Auerroem appellatur forma ſimplex. Et ſic intelligas dictum eius ꝙ quæcūq; ſunt præter primam materiam & ultimā formam,ſunt materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ omnes enim alias formas a formis elementaris,Comm. appellat compoſitas formas.

Elementa ſubſtantiæ ſunt ſubſtātiæ,& elementa relationis ſunt relationis,unde ſi ſubſtantia eſſet elementū relationis & aliorū,tunc omnia eſſent ſubſtantiæ,omne enim cuius elementū eſt ſubſtāna,eſt ſubſtantia. 12 . Primæ philoſophiæ.tex.com. 19.Vide tamen ꝙ intelligitur de elemētis propinquis:nam elementa ſubſtantiæ ſunt elementa remota aliorū prædicamentorū,ſicut notat Comm.& Philoſophus.12.Meta.tex.com.21.& 22.& infra.

Elementum & elementatū ſunt eiuſdem naturæ,ſed elemētum in illa natura eſt ſimplex,& elementatum eſt compoſitum.12.Primæ Phiæ.com.20.auctoritate Alexandri.

Elementum non eſt idem cum ſuo elementato.12.Primȩ Philoſophiæ,tex com.21.

Elementa nullo alio motu ex ſe mouētur q̄ locali Them.in principio.2.Phy.& idem tenet Auer.ibidem.

Elemēta ſunt ſphæricæ figuræ,quia ambiuntur a corpore ſphærico.ex lib.Deſtru.diſpu.1.in ſolu.11.dubii.

Elementorū comparatio ad cœlos eſt, ſicut puncta ad circulum.ex lib.Deſtru.diſpu.in ſol.3.dubii.

Elementa ſunt materia membrorum ſimilarium,& ſimilaria ſunt materia organicorum ex.2.de Partibus animaliū cap.2.

Elementum quodlibet inuenitur in compoſito in potentia ſed non conuertitur,ut quicquid continetur in aliquo in potentia,illud ſit ei elementum Cōmen. contra Gal.in.2. colliget.cap.1 Cholera enim utraq; in potentia continetur in ſanguine,tamen ſanguis non eſt elementum eis: ſimiliter acetum in potentia continetur in uino,uinum tamen non eſt elementum aceti, aut fex & ſpuma non ſunt uini elementa,ſed ſuperfluitates.

Elementa quando occurrunt corpori,non dant ei niſi qua

litatem ſiue intus,ſiue extra aduenlant,& ideo mouēt noſ
ſtra corpora,ſed non mouentur ab eiſdem: ꝓpterea quia
qualitates cum quibus operantur elementa,ſunt in actu,ſi
cut eſt calor in igne,& frigus in niue,& quando elementa
mouent corpora ipſa non mouentur,ideſt non conuertū
tur.3.colliget.cap.3.

Elementum dicitur tripliciter,uno modo illud,ad quod re
ſoluitur aliquid ratione formæ, & iſto modo ignis, aer,
aqua,& terra dicunt elemēta cęterorū compoſitorū.Alio
modo pro eo ꝙ creditur eſſe minima pars rei,ut ſumunt
ponentes atomos.Tertio modo uniuerſalia dicuntur ele
menta particulariū,apud opināntes uniuerſalia eſſe princiſ
pia rerum.ex Paraphraſi Met.trac.1.cap.1.de elemento.

Embrio eſt pars animalis,& ideo neceſſe eſt ut nutriatur ex
nutrimento illius rei,cuius ipſe eſt pars.Auer.in.2.de Geſ
neratione animalium.ca.Qūo fœtus in utero animalium
augeatur,& habetur ab Ariſt.ibidem in cap.5.

Empedocles poſuit cauſam efficientē in prima generatio
ne,& Anaxagoras,ſed in aliis dimiſerunt eam.2.Phy.tex.
com.75.uide in Concordantiis.

Empedocles generat mundum ex quatuor elementis,quæ
erāt principia materialia apud ipſum,his uero & amicitia
erant cauſæ agentes.8.Phy.tex.com.2.

Empedocles opinabatur mundum generari quando mulſ
tiplicatio fit per litem,& corrumpitur quando adunatio
fit per amicitiam,ibidem.

Empedocles opinabatur cœlum eſſe cōpoſitū ex quatuor
elemētis & amicitia tm̄,non enim eſt in eo lis,quia in cœ
lo non ſunt partes diuerſæ.Com.8.Phy.com.2.

Empedocles poſuit amicitiā & litem in entibus ſcđm ſimiſ
litudinem amicitiæ & litis in hominibus, ut quemadmoſ
dum amicitia congregat homines, lis aūt ſegregat:ita in
entibus ſunt duo entia iſtis,ſimilia,uidelicet odiū naturaſ
le,& amicitia naturalis.8.Phy.tex.com.14.

Empedocles opinabatur elementa & ſphærum.i.Deū eſſe
principia.Them.primo Phy.ſuper te.32.Nota tn̄ ꝙ ſphæ
rum cœlum appellabat,& hoc apud ipſum Deus erat.

Empedocles ponens mundū generari de nouo,poſuit mo
tum localem præcedere omnes motus:& ſimiliter Anaxa
goras & Democritus.8.Phy.tex.com.77.

Empedocles poſuit corpora ſimplicia ſecundum tempus
fuiſſe ante motum.2.Cœli,tex.com.89.

Empedocles opinatur orbes eſſe Deos,& erāt apud ipm
compoſiti ex quinq;,uidelicet ex quatuor elemētis & ex
amicitia. Et ideo reputabat Deum eſſe immortalem, lis
enim eſt cauſa corruptionis.Et licet bene narrauerit ꝙ ip
ſe iam opinabatur mundum corrumpi & generari, for-
te tamen nō opinabatur hoc niſi in eis quæ ſunt ſub ſphæ
ra,quāuis ipſe uidetur hoc opinari in omnibus partibus
mundi primo de Anima,com.80.Them.etiam ibidem di
cit Empedoclem Deum ſphærum appellaſſe.

Empedocli accidit inſipiētiſſimum eſſe Deum ſolus enim
elementorum unum non cognoſcit diſcordiam,mortalia
autem omnia,ex omnibus enim unūquodq; eſt.1.de Aīa
tex.com.80.&.3,Meta.tex.cō.5.Conſimile ſcribit Philoſ
ſophus in.3.Primæ philoſophiæ,tex.cō.15.ubi dicit,Pro
pter quod & accidit ipſi fœlicisſimum Deum minus pru
dentem eſſe aliis,non enim cognoſcit elementa omnium
nam odium non habet,notitia uero ſimili ſimilis fiat. Ex
hoc ſcire poteris de mente Ariſto.fuiſſe Deum omnia in
telligere,alioquin argumentum quod adducit in prææalle
gatis locis,facile poteſt in ipſum retorqueri.& licet in.12.
Primæ phiæ excluſerit a diuina cognitione ſingularium
ipſorum cognitionem,& quia infinita ſunt,& quia uileſce
ret,nō propter hoc oēm cognitionē de iſtis inferioribus
excluſit in intellectu diuino.Cognoſcit enim ea nobiliori
modo q̄ ſi intellectio eorum in ꝓpria forma exiſteret.Vn
de non derogaretur perfectioni intellectus diuini talē coſ
gnitionem ſub ratione qua ſingularia ſunt,& cum ꝓpriis
eorū ꝓprietatib' ab intellectu diuino remouit,ſed ut attri
bueret ſimplicisſimā & perfectisſimā cognitionē, ītellect'
enim diuinus intelligit entia in altiori gradu unitatis,ſim
plicitatis,& nobilitatis,q̄ aliquis intellectus posſit intelliſ
gere.Nam intelligendo ſe qui eſt ens per eſſentiam, nihil
aliorū dicitur ignorare,quia omnia ſunt entia per particiſ
pationem reſpectu eius,quæ nobiliori modo ſunt in ipſo
q̄ ſunt in ꝓpria forma:& nobiliori modo intelliguntur in
ipſo q̄ intelligant,aut intelligātur in propria forma.Et ſic
dixerunt Peripatetici intellectum diuinū unū intelligēdo
ſolummodo omnia cognoſcere,& nobiliori modo q̄ ali
quis intellectus posſit capere.Et ideo dixerunt ſciam Dei
benedicti non eſſe,neq; uſm,neq; particularē, neq; in poſ
tentia qn̄q;,neq; in actu qn̄q;:iſtæ enim ſunt diuiſiones &
modi ſciæ noſtræ,quæ æquiuoce dicitur cum ſcia Dei:nā
ſcia Dei eſt cauſa totius entis cauſati,& ſcia noſtra eſt cau
ſata ab ente:& ſic poſuerunt mundū eſſe ſub diuina ꝓuiſ
dētia,& talis dependētia eſt in nobiliori gradu q̄ eſſe poſ
ſit aut intelligi.Vnde ſcribit Com.in.2.Phy.ſuæ auſcultaſ
tiōis in cō.35.& iſta propoſitio uidelicet quæ dicit:Natu
ram agere ꝓpter finem,eſt maxima & eſt fundamentū in
ſciētia Naturali,& in ſcientia Diuina:& declarans qūo ſit
maximū fundamentū in ſcia Diuina dicit: Quod ſi diuiſ
nus non conceſſerit eam,non poterit ꝓbare,ꝙ Deus haſ
bet ſolicitudinē circa iſta quę ſunt hic.&.12.Primæ phiæ
com.37.oſtēdens modum quo intellectus diuinus habet
ſolicitudinē eorū,quæ ſunt hic,dicit:Dicentes aūt ꝙ Deus
ſolicitus eſt circa unumquodq; indiuiduū, aliqualiter eſt
uerum & aliqualiter non,quia nullum indiuiduū habet di
ſpoſitionem ꝓpriam,niſi illa diſpoſitio inueniatur in aliſ
quo modo illius ſpeciei.Et hoc igitur modo uerū eſt Deū
ſolicitari circa indiuidua,ſolicitudo aūt circa indiuiduum
tali mō,ꝙ nullus habeat cōicationē cū eo,hoc non eſt fas
bonitati diuinæ,quod qūo & qualiter ſit intelligēdū am
ple declaraui in Concordantiis.Et qui uult diffuſe & reſo
lute uidere Peripateticorū uiam,uideat quæ ſcripſi in ꝓſ
prio Theoremate de intellectione primi cōtra Io.de Bac.
chōe,& alios.Nos autē licet iſta ſcripſerimus ex mēte eo
rum,firmiter tn̄ credimus & nullatēus dubitamus Deum
omnia cognoſcere ſub rationibus ſingularibus, uerum.n.
eſt,quod diuino afflatus ſpiritu propheta teſtatur. Et huſ
milia reſpicit in cœlo & in terra.

Empedocles quatuor elementa aſſeruit eſſe principiū maſ
teriale omnium,ex erratis primi Meta.

Empedoclis mentē ſi quis inſpexerit,& non ad ea quæ diſ
cit balbutiendo inueniet cōcordiam bonorum,litem ueſ
ro malorum cauſam eſſe,quia ſi quis dixerit Empedoclē
bonū & malū quodāmodo cauſas ſeu principia dicere,
bene dicet.ex primo Meta.cap 2.

Empedocles primus præter ueteres hanc cauſam diuiſam
adduxit.ſ.efficientē,& nonunū principium motus,ſed di-
uerſa atq; contraria fecit.1.Met.cap.2.

Empedocles primus materiæ ſpecie quatuor elemēta diſ
xit,non tamen utitur quatuor,ſed ut duobus exiſtentibus
ſolum igne ſecundum ſe,oppoſitis uero quaſi una natura
terra,aere,& aqua.

Empedocles ſolus ex antiquis ultra materiam innuit cauſ
ſam formalem,ſed non dixit eam aperte.primo Meta.tex.
com.ultimi.

Empedocles exiſtimauit cœlū eſſe Deum cōſtantē ex qua
tuor elementis,& amicitia ſine lite:ſed oia generabilia &
corruptibilia ſecundū ipſum ſunt compoſita ex quatuor
elementa & amicitia & lite.3.Meta.tex.com.15.

Empedocles dixit permutantes habitū permutare pruden
tiam,ad præſens enim augetur cōſilium in hominibus.4
Meta.tex com.21.idem.2.de Anima,tex.cō.150.

Empedocles licet dixerit mixtionē eſſe formā rerū ipſe tn̄
non poſuit uerā mixtionē ſcđm ꝙ de eo narrauit Ariſto.
alibi,ſed per mixtionē intellexit cōpoſitionem. Cōme.5.
Meta.cō.5.ꝑ hoc dicto Auer.uide in.2.de Gene.& corr.
tex.cō.37.& etiam in.1.eiſdē.tex.cō.85.Ex quo patet ſoſ
lutio ad argumentū & dubitationem Alexā.in.2.Phy.in
tex.cō.22.ubi Ariſt.ſoluens qōnem ibi ꝓpoſitam an eiuſ
dē ſciētię ſit utrāq; naturā cognoſcere ſ.materiā & formā
an alterius ſolummodo,dicit: In antiquos quidem aſpi
cienti

cienti uidebitur utiq; eſſe materiei, ex parua enim parte quadã Empedocles & Democritus ſpeciem & quicquid erat eſſe, tetigerunt. Dubitat Autem Alexan. propter quid non meminit etiam Anaxagoræ: nam quemadmodum Empedocles ea ratione formam, & quod quid erat eſſe tetigiſſe uiſus eſt, quia ultra quatuor elementa quę poſuit concurrere in ratione materiæ, poſuit etiam litem & amicitiam quæ concurrebãt in ratione efficientis, ſic pariformiter Anaxagoras ultra partes ſimilares quæ gerebãt uicẽ materiæ, poſuit intellectum, qui ſupplebat uicem cauſę efficientis. Soluens autem Alexan. huiuſmodi dubitationem reſpondet propterea Anaxagoræ opinionem a Philoſopho fuiſſe neglectam, quia intellectu illo ſeparato non uteretur Anaxagoras in generatione. Sed contra iſtã ſolutionem inſtat Simplic. nam generatio ſecundum Anaxagorã ponentẽ quodlibet eſſe in quolibet fiebat per ſegregationẽ, ſegregatio autẽ fiebat per motũ localẽ: ſed cauſa motus ſecundum Anaxagorã erat intellectus ſeparatus, ut patet. 8. Phyſi. tex. cõmen. 77. & clarius in. 8. Phy. in tex. com. 37. ſcribit Ariſt. unde Anaxagoras intellectũ impaſſibilẽ affirmans & immixtum eſſe: quoniã quidem motus principium eſſe facit: ac enim utiq; ſolum mouebit cum ſit immobilis, & imperabit cũ ſit immixtus. Simplicius autem aliter ſoluit, inquit enim ꝙ ideo Ariſto. non meminit Anaxagoræ, quia intellectus ille nõ erat forma materialis, ſicut eſt forma naturalis, quę eſt ĩ materia. Sed in ueritate iſta ſolutio Simplicii minus lõge ſatisfacit quã ſolutio Alexand. Nam ea ratione etiam Ariſto. non debuit meminiſſe opinionis Empedoclis, quia ut habetur. primo Phyſi. tex cõmen. 48. ubi Ariſto. ponit differentiã inter opiniones antiquorum, inquit: Differunt autem adinuicẽ, quod hi quidẽ priora, & alii poſteriora ſuſcipiũt, & hi quidẽ notiora ſecundum rationem, illi autem ſecundum ſenſum, hi quidem enim calidum & frigidum, illi autem humidum & ſiccum, alii autem imparem & parem, quidam autem concordiam, & diſcordiam cauſas ponunt generationes, hęc autem differunt ſecundum prędictum modum. Vbi patet ꝙ enumerat opinionem Empedoclis ponentis concordiam, & diſcordiam in numero eorum, qui poſuerunt principia notiora ſecundum rationem ut exponit Themiſt. Cõmẽta. & ipſemet Simplicius citat carmen Empedoclis in illo loco loquentis de lite & amicitia, uidelicet ἀλλὰ δ'ιέρκευ φησὶ νόῳ μηδ' ὄμμασιν ἧσο τεθηπώς, ideſt, ſed mente inquit inſpice neq; oculis conſpicere ſperes. Aliam etiam Simplicius intulit ibi expoſitionem, ꝙ ideo Anaxagoræ nõ meminit, quia intellectus eſt cauſa efficiens, ſed ſegregans iam inexiſtentes res. ſed ſermo Philoſophi eſt de cauſa uere efficiẽte. Sed nec iſta ſolutio ſtare poteſt, quia etiam pariformiter nec opinionis Empedoclis debuit meminiſſe, quia lis & amicitia nõ ſunt cauſa generationis & corruptionis, niſi per cõgregationem & ſegregationem ex qua uere non reſultabat aliquod mixtum ſecundum rem, ſed ſolum ſecundum apparentiam tantum ſicut habetur in. 1. de Generatione & corruptione tex. com. 81. & in. 2. de Genera. tex. com. 37. & habetur in præſenti loco. 5. Meta. commẽ. 5. Dicamus igitur nos ſermonem conuenientem, ꝙ Alexandri & Simplicii expoſitiones in hoc conueniunt, quia credunt Ariſ. ea ratione dixiſſe Empedoclẽ aliqualiter tetigiſſe formã, & quod quid erat eſſe rerum naturalium, quia poſuit litẽ & amicitiam ultra elementa, quæ ſunt tanquam materia. Sed in ueritate hoc non intellexit Ariſt. in præſenti loco, quia ſine dubio tunc meminiſſet opinionis Anaxagoræ, ſi hoc ad cauſam efficientẽ Ariſt. retuliſſet, cuius argumẽto eſt ꝙ in eodẽ. 2. Phy. in tex. cõ. 75. ubi in ſimili dicit quod in cauſam materialem omnes inducunt, quoniam quia calidum huiuſmodi eſt & frigidũ, unumquodq; igitur taliũ hęc ex neceſſitate ſunt, & fiunt, & apta nata ſunt. Etſi aliam cauſam dicunt, quantacũq; gaudere ſinunt: hic quid concordiam & diſcordiam, ille uero intellectum, ubi Com. in com. ſcribit: Et quia quidam iſtorũ dicunt agens in generatione mũdi nõ in omnibus generationibus, ut Empedocles amicitiam & litẽ, & Anaxagoras intelligentiã dixit: quoniam etſi ponũt: dicimus tamen ꝙ iſti homines reducunt omnia in cauſam materialem, quia illi etſi ponunt aliam cauſam. ſ. agentẽ, ut Empedocles & Anaxa. modicum perceperunt eam & conceſſerunt eam in principio generationis mundi, deinde dimiſerũt eam in aliis rebus. Et propterea uidetur mihi ꝙ Ariſt. refert hoc ad cauſam formalem & non ad cauſam efficientẽ, & fundo opinionem meam in præſenti loco. in. 5. Meta. tex. comm. 5. ubi Ariſto. ponens ſignificata naturæ dum ponit naturã, quæ eſt forma per quã oſtenditur quid ſit res, dicit: Amplius autem alio modo natura dicitur exiſtentium ſubſtantia, ut dicentes naturam primam compoſitionem eſſe, ut Empedo. dicit, ꝙ natura nullius eſt exiſtẽtiũ, ſed ſolũ mixtio & permutatio mixtorũ eſt, ubi Cõ. in cõ. ſcribit: Nã tertio modo dicitur illud quod eſt ſubſtãtia rerũ naturaliũ, quæ datur ad interrogationẽ factã per quid, ſcilicet formam, ſicut quidã dicũt, ꝙ natura rerũ eſt forma primę cõpoſitionis in unaquaq; rerũ naturalium. Qui enim opinabantur elemẽta non admiſceri & quod ſunt exiſtentia in actu in eo cuius ſunt elementa, nõ tenẽt formam rei factæ ex elementis niſi in cõpoſitione & figura, ſicut eſt diſpoſitio in domo, quæ fit ex lateribus & lapidibus, & hoc dicit propter Democritũ, Com. & Philoſophũ, ut patet. 1. Phyſic. te. cõ. 41. dicit ꝙ poſuit principia differe poſitione, figura, & ordine. Deinde ſequitur: Sicut Empedocles qui dicit, ꝙ mixtio & mutatio mixtorũ ſunt in mixtione naturæ rerũ gñabiliũ. ſ. ꝙ formæ, & ſubſtãtiæ rerũ gñabiliũ ſunt in mixtione, & mutatione partium, & iſte homo licet expreſſit hoc nomen mixtio, tamen nõ opinabatur ueram mixtionem eſſe ſecundum ꝙ Ariſto. narrauit de eo alibi, ſed ſolummodo per mixtionem intelligebat compoſitionẽ. Ecce per uiam meam quantum iſte locus facit aperte ad iſtam expoſitionem illius loci in. 2. Phyſico. quia ibi generaliter omnes antiquos, dicit in quæſtione, quærente Vtrum naturalis interſit cognoſcere utranq; naturam, ſcilicet materiam, & formã, reſpondere ꝙ ſolum de materia, exceptis duobus. ſ. Democrito, qui ultra propria atomalia, quæ concurrebant in ratione materiæ. poſuit quodãmodo etiam formam, quia reddens cauſam diuerſitatis in compoſitis aſſerebat illam diuerſitatem prouenire ex poſitione, figura, & ordine. Empedocles etiam ultra elementa, quæ erant materia, & litem. & amicitiã quæ erant non cauſæ formales mixtorũ, ſed efficientes, tetigit quodammodo formam, quia dicebat mixtum nihil aliud eſſe niſi talem elementorum compoſitionem, ſed quia illa mixtio non erat uera mixtio, quia ex illa non reſultabat aliqua forma ſuperaddita miſcibilibus, ut tenet Ari. & rei ueritas eſt, ideo dicitur Empedoclem etiã tetigiſſe quodãmodo formã. pro hoc uide etiam in. 2. de Generatione & corruptio. in tex. cõ. 41. & 40. ubi Ariſt. reprehendit Empedoclem, quia non aſſignauit ueram cauſam, quia generata habẽt magnitudines terminatas, dicit enim, Nõ enim amicitia, aut lis ſunt cauſa, quia congregationis hæc, illa uero ſegregationis cauſa eſt hæc autẽ eſt ſubſtãtia uniuſcuiuſq;, ſed nõ ſolũ & mixtio, & ſeparatio mixtorũ, quẽadmodum ille inquit. Ecce quod non perfecte Empedocles cognouit formã, quę eſt ſubſtantia, & quodquid erat eſſe uniuſcuiuſq;, ſed ſolũ tetigit aſſignãdo eſſe mixtionẽ illam, quæ nõ erat uera, ſed compoſitio ſola. Vnde mirũ eſt de Alexãdro & Simplicio, qui referũt hoc ad cauſam efficientẽ, cum quæſtio phyſicalis de forma ſit nõ de efficiẽte, licet idem ſubiecto efficiens & forma eſſe poſſit, & eſt ſolutio quietans intellectum ſicut uides. Vnde ex hoc elice unum pulchrum contra commune dictum, ꝙ Empedocles licet communiter dicatur duo principia poſuiſſe materiam & efficiẽs, dic tamen ex præſenti, & loco, & ex. 2. Phy. 22. ꝙ etiam aliqualiter tetigit formam.

Empedocles cauſam ſterilitatis mulorum mixturam ſeminum opinabatur, quæ ex molli utraq; materia generatur, cuius impugnationem uide in ſecundo de Generatione animalium, cap. 6.

Empedocles opinabatur quod cauſa maris,& fœminæ ſit caliditas,& frigiditas uteri, cuius impugnationem uide in quarto de Generatione animalium cap.primo ab Ariſtotele, & Auer.ibidem.

Empedocles non recte putauit, aut non bene uſus uerbo tranſlatiuo,eſt cum dixerit octauo decimo menſis pus extitit album,putredo enim concoctioni cõtrarium eſt,pus autem putredo eſt:lac uero eſt res concocta prorſus. Ariſto in.4.de Generatione animalium,cap.8. Inde ſcire potes quomodo in Philoſophia naturali,& in demonſtratiuis ſcientiis translatitia uerba,& metaphorica minime adduci debent. Vide in.2.Poſteriorũ analyticorum,ubi præcipitur non eſſe diffiniendum per metaphoras.

Entelechia & perfectio abſq; eo cuius eſt,eſſe non poteſt, quemadmodũ neq; terminus abſq; eo cuius eſt terminus Alexan.primo de Anima capit.1.quo probat animã eſſe inſeparabilem a corpore tu tamẽ nota ꝙ entelechia æquiuoce dicitur de Aĩa intellectiua,& de aliis, ut notat Commentator.2.de Anima.com.11.&.3.de Anima cõmen.5. Nota etiam ꝙ refert conſiderare animam intellectiuã ut anima eſt,& refert cõſiderare ipſam ut intellectiuam,quia differt ualde anima ab intellectu,ut patet primo de Anima.commẽ.& tex.23.& infra,& per hoc ſolues Achilles Alexan.& ſequacium.

Entis nomen dicitur de neceſſe eſſe & de aliis analogice, ſicut iſtud nomen caliditas dicitur de igne & de aliis rebus calidis.diſputatione.5.in ſolu.3.

Ens eſt genus ſubſtantiæ, ſumitur in ſua diffinitione illo modo quo ſumuntur rerũ genera in diffinitionibus earũ ut habetur ab Alpharabio in ſuo libro de demõſtratione ex diſputa.7.in ſolutio.primi dubii contra Auicẽ.nota tamen & loquitur de genere analogo propter dictum Porphyrii & Ariſto.in 3.Meta.contra Platonem aſſerentium ens non eſſe genus.Plato opinabatur ꝙ ens eſſet uerum genus uniuocum,ut notat Alexander in tertio Metaphyſicæ,& Diuus Thomas.

Ens nomen eſt quod dicitur multipliciter de decẽ prædicamentis.1.Phyſi.cõmen.& tex.23.idem.5.Meta.tex.cõ.2.&.7 Metaph.te.com.19.Non ualet gloſſa Scotizantium qui aſſerũt ens eſſe multiplex multiplicitate ſuppoſitorũ, quia decem genera generaliſſima, ſimiliter Deus & creatura ſunt partes ſubiectiuæ entis.Non tamen iſta multiplicitas impedit uniuocationem,alioquin genus æquiuoce diceretur de ſuis ſpeciebus, & ſpecies de indiuiduis, ſed multiplicitas ſignificatorum eſt quæ impedit uniuocationem ſicut canis:ſed in ueritate iſta gloſſa eſt contra Ariſt. in.1.Phyſic.in loco præallegato,ubi diſputatur contra dicentes ens eſſe unum principium ſuæ diſputationis, fundat ſuper diuiſione ſignificatorum entis,ſicut clare patet intuenti textum.13 omnes expoſitores Græci & cõmẽtato hoc aſſerunt. Amplius autem ab Ariſt. diſputans in illo loco accipit principium ſuæ diſputationis hoc præſuppoſitum,ꝙ ens dicitur multipliciter,ſi illa per uos eſt multiplicitas ſuppoſitorum, cum ibi arguat contra illos qui ponebat unum eſſe ens,(tales enim non faciebat differẽtiã inter ens & principium)Inuitabiliter igitur ſequitur ꝙ in tali diſpoſitione Ariſto.peteret, quia aduerſarius ſtatim dicens ens eſſe unum, negat de facto ens habere ſub ſe multitudinem ſuppoſitorum,ut patet intuenti. Amplius Ariſto.in eodem primo Phyſi.tex cõ.25.ubi ſpecialiter arguit contra Parmenidis ſyllogiſmum in quo arguebat,quicquid eſt præter ens eſt non ens, & quicquid ens eſt,non eſt nihil,igitur tantum unum eſt ens: dixit ꝙ paralogizat per fallaciam æquiuocationis,quia ratio ſua falſa eſt non concludens, quia ſimpliciter accipit quod eſt multipliciter dictum. Vnde Cõmentator in commento exponens illum locum dicit,quod propoſitiones eius ſunt falſæ, quia utitur hoc nomine ens,ita quod dicatur de una intentione,ſed dictum eſt de pluribus. Ecce igitur quod iſta multiplicitas importata ꝑ nomẽ entis, eſt multiplicitas intentionum,quia,inquit,quod hoc nomen ens dicitur de decem prædicamentis, unde inquit: Quando per hoc nomen intendimus unum decem prædicamentorum, uerbi gratia, ſubiectum aut quantitatem, tunc non erit uerum dicere quòd quod quid erit non ens eſt nihil,quoniam non ſequitur, ut illud quod eſt ſubſtantia,aut quantum ut ſit nihil. Ergo propoſitiones eius non ſunt ueræ niſi per hoc nomen eius intelligamus omnia decem prædicamenta. Sed tunc non concludit illud quod intendebat quod ens eſt unum, & patet quod ratio Ariſto.conſiſtit in hoc quod Parmenides paralogizat ex hoc præcipue,quod multipliciter dicto quãtum ad ſignificata,utitur tanquam ſimpliciter dicto: & confirmatur, quia conſuetudo Ariſtot in omni diſputatione in qua eſt terminus multiplex tali multiplicitate ſignificatorũ, quæ eſt æquiuocatione, eſt diſtinguere illam multiplicitatem immo dat regulam in hoc libro elẽchorum. Et eſt etiam expreſſe in.1.Cœli,in tex.commen 110.ubi dicit expreſſe. Multipliciter enim dictis, & ſi nulla differentia ad ſermonem neceſſe intellectum confuſum habere,ſiquis diuiſo multipliciter tanquam indiuiſo utatur: immanifeſtum enim ſecundum quam naturam ipſi acciderit quod dictũ eſt. Amplius lucidiſſimus Themiſtius in expoſitione illius tex. commen decimi tertii ſic exponit: Initium igitur eorum omnium,quæ ſumus dicturi, cõmodiſſimum eſt percunctari,quid illis ſignificet id quod ens uocamus, utrum putent multiplicem eſſe illius ſignificatum an ſimplicem,ſi multiplicem ut nos prædicamentis oſtendimus &c. Ecce bone Deus quod dicit de mente Ariſto.in prædicamentis fuiſſe ens eſſe multiplex,quod ad ſignificata, quod oſtendit ſermo Ariſto.in prædicamentis. Eorum enim(inquit)quæ ſecundum nullam complexionem dicuntur,ſingulum ſignificat,aut quantitatem, aut ſubſtantiam,aut qualitatem & cætera. Et.5. Primæ philoſophiæ, tex.commen.15.facta diuiſione inter ens ſecundum accidens,& ſecundum ſe,ens ſecundum ſe ſic diuidit dicens; Secũdum ſe uero dicuntur eſſe quæcunq; ſignificant figuras prædicationis, quoties enim dicitur toties ſignificat. Amplius quarto Metaphyſi.tex.ſecun.dicit quod ens dicitur multis modis,ſed ad unum,& ad unam aliquam naturam,& non æquiuoce ubi Commentator bene ponderat illud in commento,dicens: Et ita aſſerunt omnẽ Peripatetici antiqui,quod hoc nomen ens dicitur multis modis,& non æquiuoce,ſicut canis qui dicitur de latrabili,& marino: neq; uniuoce, ut animal de homine, & aſino; ſed eſt de nominibus attributis uni, & ſunt media inter uniuoca, & æquiuoca, eſt enim æquiuocum analogum non purum æquiuocum. quia tale nullius ſcientiæ poteſt eſſe ſubiectũ,ſed immorari in hoc amplius eſt ſuperfluũ, cum alibi ſcripſerim diffuſius. Amplius Ariſto.in.1.Phy. expreſſe teſtatur in tex.cõmen.21.dicens hoc nomen ens dici de pluribus ſecundũ rationem,quæ tamẽ ſunt unum ſecundum ſuppoſitum.unde Cõmentator ibi in cõmento dicit,Hoc nomen ens dicitur de pluribus ſecundum diffinitionem,& uno ſecundum ſubiectum.

Ens & non ens dicuntur de decem prædicamentis. primo Phyſi.com.25.

Entia eſſe unũ in forma impoſſibile eſt opinari,ſicut poſſibile eſt opinari,ꝙ ſint unum in materia,primo phy.com. 24.uide in concordantiis.

Ens in potentia nõ eſt priuatio pura,neq; eſt actio pura primo Phy com.78.

Ens in potentia eſt aliquid cui accidit priuatio non in ſubſtantia eius.primo Phy.commen.29.Ex quo patet materiam in ſui prima notione præcedere potentiam et priuationem,ut dicit lucidiſſimus Themiſtius in aurea digreſſione primi Phy.

Entia ſeparata eſſe non demonſtratur niſi in ſciẽtia naturali.1.Phyſi.cõ.ultimo.contra Auicen &.8.Phyſi.cõ.3.&.2. Phy.26.& in libro Deſtru.in diſpu.4.

Ens cum diuiditur ſecundum diuiſionem demõſtratiuam intrabit una natura in plures artes.2.Phy.com.71. Ponſdera quod dixit ſecũdum diuiſionem demõſtratiuã,quia aliæ ſunt diuiſiones entis abſolute cõſiderati,& aliæ ſunt

diuiſiones

diuiſiones entis,ut cadit ſub opere animæ,ut alias declaraui ibi in Theorematibus. Ex hac auctoritate colligitur, ꝙ de eadem re poſſunt plures ſcientiæ conſiderari ſecundum diuerſas rationes formales.idem.2.Phyſi.tex.com.18.de lineis Mathematicis,& naturalibus.

Entia naturalia ſunt in potentia,& in actu tribus modis. aut in duobus temporibus reſpectu eiuſdẽ,aut in eodem tempore,reſpectu duorum , aut in eodem tempore reſpectu eiuſdem,ſed duobus modis.3.Phy.8.&.9.com.

Ens dicitur tribus modis,ſcilicet actu,& potẽtia,& ſecũdũ compoſitionem ex actu & potentia.3.Phyſi . cõ.58.uide Com.3.tertii Phyſi.

Entia ſucceſſiua non habent eſſe completum extra animã, ſed eſſe eorum completur ex opere animæ,quarto Phy. com.88.& 94.&.109.

Entia completa ſunt illa,in quorum eſſe nihil facit anima. 4.Phy.com.88.&.131.

Entium quædam ſemper mouẽtur,ut cœlum, quædã ſemper quieſcunt,ut terra:quędam quãdoq; mouẽtur,& quãdoq; quieſcunt,& ſunt quæcunq; ſunt infra cœlum, & ſupra terram.8.Phy.com.19.

Entia naturalia in motu & quiete diuiduntur quinque aut ſeptem modis.8.Phy.tex.com.21.

Ens in actu terminus eſt ut ſit tangibile , cum ſit impoſſibile reperire corpus non tangibile.Et omne tangibile cõprehenditur per ſenſum tactus.8.Phyſi.comm.23.uide in Concordantiis.

Ens quodlibet in actu eſt in tempore,uidelicet demonſtrato.8.Phyſi tex.com.62.

Entia quorum nobilitas eſt in actione,ſunt diminuta reſpectu entium,quorum nobilitas eſt in ipſis,quia illa quorũ nobilitas eſt in actione, non acquirunt nobilitatem per ſe, ſed oportet ꝙ habeant aliquod exemplũ quod dedit eis illud propter quod eſt actio,& etiã quia ſunt propter illud quod facit ipſum , & illud propter quod facit illud quod eſt factum.ſecũdo Cœli,commen.92.uidetur Auerrois ponere exemplaria,& ideas quas Ariſtote.impugnat ubiq;.uide in Concordantiis.

Entia quæcunq; non intẽdunt,per ſuas operationes niſi ut aſsimilentur perfecto nobili,quod eſt Deus, ſecundum ꝙ poſſunt.2.Cœli,cõ.64.idẽ.2.de Anima.tex.com.34.&.2. Phy.tex.com.81.&.12.Meta.com.44.

Ens cui accidit reſpectus ſecundum quod eſt reſpectiuum, habet diſpoſitiones contrarias,& infinitas.3.Cœli , com. 9.comparatio enim eſt accidens ſeparabile a re.

Ens in potentia nõ inuenitur,niſi in ente in actu. tertio Cœli,com.29.

Ens eſt comprehẽſum,& non cõprehenſum naturaliter eſt non ens.primo de Generatione & corrup.com.19.idem ſecundo Phyſicorum,commen.47.habetur ex.1.de Anima,tex com.4.

Ens rationabilius eſt,ut ſit cauſa generationis nõ entis quã non ens entis.2.de Generatione,& corrup.tex.com.55.

Ens aliquod ſimpliciter nobile in iſtis rebus inferioribus eſſe,impoſsibile eſt propter remotionem a prima cauſa. 2.de Generatione & corruptione,tex.com.59.

Ens & unũ licet dicãtur pluribus modis,tamen, prima perfectio in omnibus illis i.forma magis digna ẽ,ut habeat hoc nomen unum & ens,quã illud quod eſt cõgregatum ex materia & forma.Congregatũ enim nõ dicitur unũ niſi propter unitatem exiſtẽtem in forma.2.de Anima,cõ.7 & eſt mente Philoſophi,in tex.contra ponentes compoſitum eſſe magis ens & uerius ens ipſa forma.idem ſcribit Cõmen.7.& 8.primæ Philoſophiæ utrobiq; in tex.cõ.7. &.2.Phyſi.cõ.4.licet compoſitum ſecundum famoſitatẽ dicatur magis ens,ſed ſecundũ rei ueritatẽ forma eſt magis ens,ut notaui ibi in Concordantiis,& hoc tene.

Ens potentia & actus ſunt genera multipliciter dicta .2.de Anima,com.30.idem.4.Metaphyſi.tex.com.2.&.1.Phy. tex.com.13.&.5.Meta.tex.com.14.7.Meta.15.& 12.Meta.12.&.22.

Entia nihil aliud ſunt niſi ſcientia Dei,& cauſæ entium nihil aliud ſunt,niſi ſcientia eius.3.de Anima ,com.36 .auctoritate Themiſtii.

Entia omnia aut ſunt ſenſibilia aut intelligibilia.3 .de Aĩa, tex.com.37.

Entium ſenſibilium diſpoſitio apud ſenſum eſt,ſicut diſpoſitio intelligibiliũ apud intellectum.tertio de Anima , cõmento.37.& tex.com.3.

Entia in quibus dominat mixtio ignis & aquæ ſuper mixtionem terræ & aeris,ſunt longioris uitæ,& exiſtentiæ:in aqua enim & igne ſunt qualitates actiuæ fortiores q̃ in aere & terra,& in aere & terra ſunt paſsiuæ fortiores. Com. in cõ.libri de cauſa longitu.& breuitatis uitæ. Inde patet de mẽte Auer.nõ eſſe in ſummo ambas qualitates in unoquoq; elemẽto,& ſine dubio eſt opinio Ariſt.in 2.de Generatione & corruptione,tex.com.23.&.Cõmen.4.Cœli,cõ.39.dicit ꝙ omnes cõueniunt in hoc ꝙ humiditas in aere eſt maior quã caliditas.Et iſta fuit opinio eius in cõ. ſuper primo Canticæ canticorũ.cõ.12.& eſt opinio Ale. in primo Meteororũ,& libro naturalium quæſtionum, quam ſequitur etiã Ioannes gramma .in.2.de Generatione & corrup.& Simplicius in.4.Cœli , Quicquid ſenſerit Galenus & alii de hoc.

Enti in potentia & enti in actu nõ eſt aliqua una intẽtio cõmunis uniuoce.1.Meta.com.46.

Entia omnia non acquirunt eſſe & ueritatem niſi a prima cauſa: eſt igitur ens per ſe & uerum per ſe,& omnia alia ſunt entia & uera per participationem eius.ſecundo Meta.tex.com.4.

Ens ſimpliciter eſt ſubiectum utriuſq; ſciẽtiæ, quia communicat ſcientiæ diſputatiuę in uniuerſalitate cõſiderationis 3.Metaphy.commen.1.idem in cõmen.2.&.4. Meta tex. com.5.

Ens quodlibet cõparatũ ad aliud,aut eſt idẽ,aut diuerſum, aut ſimile,aut diſsimile,aut contrarium,aut non cõtrariũ. talia enim ſunt de conſequentibus eſſentialibus entis inquantum ens.Cõmenta.3 .Met.cõ.2.idem.4.Met.tex.cõ. 5.& tex.cõ.6.Ex quo patet ens inquantũ ens habere paſſiones eſſentialiter conſequentes ipſum.

Ens & unum quæ dicũtur de generibus altiſsimis, nõ ſunt genera eorum,nõ enim notificant de eis unam naturam, cum naturæ eorũ ſunt diuerſæ,genera enim altiſsima ita ſe habent,ꝙ neutrũ collocatur ſub altero,& unũquodq; habet differẽtiam unam propriam abſq; eo ꝙ cõueniunt in unam naturam.3.Meta.com.10.idem.10.Met.cõ.8. & 12.Meta.cõmen.19.&.10.&.1.Phyſi.com.13.&.4.Meta. tex.commen.2.Et in prædicamentis item Porphyrius, in cap.de ſpecie.

Ens & unũ ſecundum aliquos ſignificãt ſubſtantias, ſecundum aliquos accidentia.3.Meta.com.16.Etiam Auic.de numero illorũ fuit,qui dixerũt ꝙ ſignificãt diſpoſitiones accidentales additas eſſentiæ:quia non diſtinxit inter ens quod ſignificat uerum: & inter ens,quod ſignificat eſſentias decem prædicamentorum.4.Metaphy.com.3.&.10. Meta.com.8.

Ens & unum ſecũdum Platonem & Pythagoricos ſignificant naturas ſimplices,& nõ naturas compoſitas,ſicut nomina denominatiua: & in hoc cõueniũt naturales,& Empedocles cum eis,ſed differunt,quia Pythagorici dixerũt ꝙ ens qđ eſt ſubſtãtia entium,eſt ipſe numerus: Plato autem dixit ꝙ ſunt ipſæ formæ numerales,ſed naturales dixerunt ſermonem manifeſtiorem in hoc quia dixerũt ꝙ ens & unum ſignificant elementum rerũ ſenſibiliũ:quidã enim dixerunt illud eſſe ignem, quidam aerem, quidam aquam &c.Meta.com.16.

Ens & unum ſunt magis uniuerſalia aliis.tertio Meta. tex. com.16.

Ens multis modis dicitur,ſed ad unum & ad unam aliquã naturam,& non æquiuoce.4.Meta.tex.com 2.

Ens non eſt æquiuocum,ſi enim eſſet æquiuocum,non cõſideraret de eo una ars.4.Meta.com.3

tur medium in uniuoca pure, & purum æquiuocum.

Ens non dicitur æquiuoce ſicut canis qui dicitur de latrabili, & marino: neq; uniuoce, ſicut animal dicitur de homine, & aſino, ſed eſt de nominibus quæ dicuntur de rebus attributis eidem, & ſunt media inter uniuoca & æquiuoca. ibidem com.2. Ex quo patet ꝙ inter uniuoca proprie, & pure, & æquiuoca, datur medium.

Ens dicitur de affirmatione, & negatione, & uniuerſaliter dicitur de primis intelligibilibus, & ſecundis, & ſunt res logicæ. 4. Meta. com. 2. Et habetur etiam in textu.

Ens, & unum ſe cõſequuntur, ſicut principium, & cauſa, ſed non ut una ratione oſtenſa. 3. Meta. tex. com. 3.

Entis tot ſunt ſpecies quotcunq; ſunt unius. quarto Metap. tex. com. 3.

Ens, & unum aut ſignificant eandẽ naturam omnibus modis. ſ. ſubiecto, & diffinitione, aut utrũq; conuertitur ſuper alterum, & conſequitur ipſum, quia ſignificat eandem naturam ſubiecto, & duas diffinitiones. 4. Meta. com. 3.

Ens, & unum ſignificant eandem naturam in formam licet diuerſificentur ſecundum modum. ibidem.

Contra negantes ens non habere paſsiones.

Entis inquantum ens, & unius inquãtum unum, eædẽ ſunt paſsiones ſecundum ſe. 4. Meta. tex. com. 5.

Entis inquantum ens, ſunt quædam propria, de quibus Philoſophi eſt perſcrutari ueritatem, ſicut numeri inquantũ numerus ſunt propriæ paſsiones, ut imparitas & paritas, commenſuratio, æqualitas, excedentia, & defectus. 4. Meta. tex. cõ. 5. contra illos qui aſſerunt entis inquantum ens eſt, non eſſe ueras paſsiones demonſtrabiles de ipſo.

Ens & non ens ſunt duæ differentiæ uniuerſaliores rerum opinabilium, ſicut unum & multum ſunt rerũ entium. 4. Meta. com. 6.

Ens & unum licet dicantur multis modis, attribuuntur uni primo, ſicut alia contraria attribuũtur uni primo in eis, ſic unum & multa alicui primo attribuuntur. quarto Meta. tex. com. 6.

Ens in potentia eſt indefinitum. 4. Meta. com. 15.

Ens non ſequitur exiſtimationem, niſi entia habeant eſſe in anima, ſed exiſtimatio ſequitur ens. 4. Meta. com. 15.

Ens quod non eſt in actu, non eſt ens. 4. Meta. tex. cõ. 15. uide. 9. Meta. tex. com. 7. & 12. Meta. com. 11.

Ens dicitur dupliciter, actu & poteſtate. 4. Meta. tex. cõ. 20.

Entia ſempiterna non acquirunt eſſe neceſſariũ ab aliquo alio, neq; in eis eſt aliquid extra naturam. 5. Meta. com. 4. uide in Concordantiis.

Ens aliud ſecundum ſe, aliud ſecundum accidens. 5. Meta. tex. com. 13.

Ens ſecundum ſe diuiditur in decem prædicamenta. 5. Meta. tex. com. 14. & 6. Meta. tex. com 4.

Ens ſignificat uerum, & non ens falſum. 5. Meta. tex. cõ. 14.

Ens quod ſignificat eſſentiam rei, eſt aliud ab ente, quod ſignificat ueritatem. Cõmen. 5. Meta. com. 14. idem in libro Deſtru. in diſpu. 8. in ſolutione primi dubii.

Ens primo diuiditur in ens per accidens, & in ens per ſe. 6. Met. cõ. 1. Vide in concordãtiis, ubi declaraui ꝙ ſunt plures diuiſiones entis primæ, & illud eſt bene dictum, quia quælibet eſt prima in ſuo ordine. Dixi tamẽ ibi illas diuiſiones eſſe diuiſiones entis, quod eſt ſubiectum in Metaphyſica, ſed aduerte limitando & melius digerẽdo dicta noſtra, quæ alias iuxta modũ loquendi communem diximus, ꝙ entis quod eſt ſubiectum in ſcientia Diuina, ꝙ eſt ens extra animam, & ens per ſe, (nam Ariſto. in. 6. primæ Philoſophiæ excluſit ens in anima a cõſideratione Metaphyſici, quia eſt ens diminutũ: & excluſit ens per accidẽs, quia non eſt terminatum, nec eſt ſcibile) quod entis extra animam, & per ſe, non ſunt niſi tres dimenſiones, ſecundũ quas tota ſciẽtia diuiditur diuina. Prima eſt diuiſio in ſubſtantiã & accidens, & de iſta diuiſione tractatur in. 7. & 8. Meta. qui duo libri ideo appellantur tractatus de ſubſtantia, quia denominatio fit a principaliori differẽtia. Vnde Com. 2. Phyſi. com. 4. dicitur, ꝙ ſubſtãtia & accidens ſunt differentiæ entis ſecundum ꝙ eſt ens, & iſtam diuiſionem appellant moderni formalizantes diuiſionẽ in partes ſubiectiuas. Secunda diuiſio eſt per potentiam & actũ, & de tali diuiſione egit Philoſophus in. 9. primæ philoſophiæ, qui appellatur tractatus de potẽtia & actu: & iſta ſunt oppoſita relatiue, ut patet. 9. Meta. tex. cõ. 13. Et ſic intelligitur dictum Com. 1. de Anima, cõ. 6. ubi dicit ꝙ potẽtia & actus ſunt differentiæ ualde oppoſitæ, & cõtingunt omnibus prædicamentis, quia. 12. Meta. tex. cõ. 22. & infra in omni prędicamẽto eſt propria potẽtia & ꝓprius actus, & inter oppoſitiones relatiuas iſta eſt prima & ſumma. Tertia diuiſio entis eſt per unum et multa, et talem diuiſionẽ Moderni appellant diuiſionẽ per paſsiones entis: & hoc eſt ſecundum Auic. ſententiam, quem ipſi ſequuntur in metaphyſica. Nos autem iuxta Ariſt. & Com. ſententiã iſtam diuiſionem appellamus eſſe per priuatiue oppoſita. & de iſta Ariſt. locutus eſt in. 10. Met. Et aduerte ꝙ aliæ diuiſiones ab iſtis: ſicut eſt diuiſio entis in ens per accidens & in ens ꝑ ſe, & ſicut eſt diuiſio entis in ens in aĩa, & in ens extra animam ſunt diuiſiones logicales, & aliæ quæ ſunt cõſimiles illis. Et ſcias frater mi, ꝙ alia eſt diuiſio entis in ſubſtantiã, & accidens, & alia eſt diuiſio entis in ens per ſe et in ens per accidens, cuius argumẽto eſt ꝙ Ariſt. 5. Met. tex. cõ. 14. ens ſecundum ſe diuidit in. 10. prædicamenta, quorũ nouem ſunt accidẽtia. Et ideo diuiſio entis in ſubſtantiã & accidẽs eſt de diuiſionibus entis, quod eſt ſubiectum in Metaphyſi. quod ſecundum ſuam abſolutam cõſiderationem nõ euadit quod ſit, aut ſubſtãtia, aut accidẽs ſed diuiſio entis in ens per ſe, & in ens per accidens eſt diuiſio penes modum prædicandi per ſe uel per accidẽs. Et per conſequens eſt ſecũdum attributa rationis, et ſic diuiſio entis in ens in anima, et in ens extra animã eſt diuiſio uocis puræ æquiuoce in ſua æquiuocata. Dicit enim Cõ. in. 7. Meta cõ. 15. ens non dicitur de ſubſtantia et accidẽte pure æquiuoce, ſicut dicũtur nomina de affirmatiõe et negatione, et uniuerſaliter de oppoſitis. i. Contradictoriis. Et ideo patet quantũ errant qui tenẽt ens in ſua maxima cõmunitate, ut dicitur de affirmatiõibus et negationibus, et de entibus in anima et extra animam, eſſe ſubiectum adæquatum in ſcientia diuina. Et patet quantum a ueritate deuiauerit ille magiſter abſtractionũ Franciſcus de Mayrone, qui etiã abſtrahit, ubi nulla penitus poteſt eſſe abſtractio, uolens enti in anima et enti extra animam eſſe cõceptum communem uniuocum.

Contra Fra. de May.

Entium conſideratio eſt duobus modis. ſ. modus communis et proprius. 6. Meta. tex. com. 1.

Ens prima diuiſione diuiditur in ens per ſe, et in ens per accidens. 6. Meta. cõ. 4. idem. 5. Meta. tex. com. 13.

Ens per ſe diuiditur in decem prædicamenta ibidem.

Ens prima diuiſione diuiditur per potẽtiã et actũ. 6. Meta. tex. cõ. 4. idem. 9. primæ Philoſophiæ, tex com. 1.

Ens per accidẽs a nulla ſcientia conſideratur, neq; ſpeculatiua, neq; operatiua 6. Meta. tex. com. 4.

Entia per accidens nullam habent ſpeciem, neq; generationem, neq; corruptionem. 6. Met. tex. com. 4. ubi Com. deducit nullam ſpeciẽ per accidens inueniri. Vide pro hoc. 8. Phyſi. com. 46. et. 7. Meta. com. 21.

Ens per accidens et ens uerum excluduntur a conſideratiõne ſciẽtiæ diuinæ, quia ens per accidẽs non habet cauſam terminatam, et ens uerum non habet cauſam niſi animã: & ideo utrũq; numeratur in genere entis diminuti. 6. primæ Philoſophiæ, text. cõ. 8. Ex quo elicitur error illorũ, qui ponunt ens communiſsime ſumptum ad ens reale, & ad ens rationis eſſe uniuocum, & in tali communitate ponũt illud eſſe ſubiectum adæquatum in ſciẽtia diuina. Primũ enim ſtare nõ poteſt, quia ens dictum de affirmationibus & negationibus eſt pure æquiuocum, ut dicit Cõmentator. 7. Metaph. commen. 15. Secundum eſt contra Philoſophum hic.

Cõtra Fra. de Mayro.

Ens non ſignificat prædicamenta, nec modo uniuoco nec æquiuoco. 7. Met. cõ. 15 et. 4. Meta. tex. com. 2. et. 1. Phyſi. 13. et. 2. de Anima. 30. et. 12. Meta. 21. et. 22. et. 5. Meta. 14.

Ens dicitur de decem prædicamentis ſecundum ꝙ ens ap

riuatur

riuatur ab eſſe,ſed eſſe non ſecundum unam intentionem eſt in unoquoq; eorum. 7.Meta.com.15.

Ens ſi non eſt idem cum ſua quidditate,tunc nihil eſt idem cum ſua quidditate.17.Meta.tex.com.20.

Entia inueniuntur duobus modis,uidelicet forma ſine materia,& forma in materia.7.Meta.com.34.

Ens,& unum non contingit ſubſtantiis rerum eſſe, ſicut neque elemento,aut principio eſſe.7.primæ Philoſophiæ tex.com.57.

Entia ſenſibilia ſunt entia,licet non intelligantur, ſicut ſunt entia licet non ſentiantur.7.Meta.tex.cõmen.58. Ex quo patet eſſe cognitum accidere quidditatibus rerum &c.

Entia compoſita ex materia,& forma ſunt entia,& unum per ſuas formas,ſed entia carentia materia ſenſibili,& intellectuali,non habent alias cauſas a ſeipſis in hoc ꝙ ſunt entia,& unum octauo Metaphy.cõmen.16.& habetur ex textu ibidem.

Ens quod fuit in potentia,illud idem eſt in actu,&non ſunt duo diuerſa.8.Meta.tex.cõ.15.&.16.idem.12.Met.com.18.& agens extrahens aliquid de potentia ad actum non congregat inter diuerſa,largitur enim non multitudinem ſed perfectionem,ut dicit Cõmen.in com.15.in.8.Meta.

Ens diuiditur eſſentialiter in potentiam,& actum.9.primæ Philoſophiæ.tex.com.1.

Entia cum non habuerint actiones proprias,non habebũt eſſentias proprias:actiones enim nõ diuerſantur, niſi per diuerſas eſſentias.9.Meta.commen.7. uide etiam primo Cœli,com.8.

Entia quæ non ſunt extra animam,non dicuntur eſſe ſimpliciter,ſed dicuntur eſſe in anima cogitatiua,aut appetitiua,ſed non dicuntur entia,ſicut res mobiles 9.Meta.tex.com.7.uide etiam.5.Meta.com.15.&.10.Meta.com.2.

Ens in potentia eſt ſimile rei.10.Metap.commen.1.uide 9.Meta.com.& tex.7.

Ens,& unum uniuerſaliter prædicantur maxime de omnibus.9.Meta tex.com.6.

Ens,& unum ſunt uniuerſalia,quæ non habent eſſe niſi in anima tantum.10.Meta.tex.com.6.idem.7.Meta.57.

Ens dicitur de pluribus quã unũ,ut cum dicitur de ſignificato rei.10.Meta.com.6.Vide in Concordantiis.

Ens,& unum dicuntur æqualiter.tex.com.7.in 10.Meta.& te.com.8.

Entia ſi colores eſſent, eſſet utiq; numerus quidã entia.10.Meta.tex.com.

Ens,& unum ſunt ſynonyma,& æqualiter prædicamenta diuiduntur ſecundum ea.10.Meta.tex.com.8.

Ens,& unum ſecundum Auicẽ.ſignificant intentionem additam eſſentiæ rei,nõ enim opinatur ꝙ res eſt ens per ſe, ſed per diſpoſitionem additam ei,ut dicimus aliquid eſſe album.10.Meta.cõ.8.Et ibi uide impugnationem, in.4.primæ Philoſophiæ,in com.3.item in libro Deſtruc.diſputa.7.in ſolu.primi dubii.

Ens & unum ſecundum Auicen.ſignificant accidens in rebus.ibidem.

Ens quod ſignificat uerũ,differt ab ante quod ſignificat genus:nã ens quod ſignificat uerum,eſt accidens:quod autem ſignificat genus ſignificat unumquodq;.10.prædicamentorum multipliciter.10.Metaphy.contra Auicen.qui ignorauit huiuſmodi differẽtiam,ut patet ibi.cõmen.8.& in.5.Meta.in com.14.

Ens & unum ſignificant.10.prædicamenta prima ſignificatione & ſine medio,& non mediante aliquo communi, ſi aut genus ſignificat ſuas ſpecies.10 Met.cõ.8.ubi ponderat differentiam inter genus uniuocum,& inter genus analogum.Nam analogum non ſignificat aliquam naturam communem analogatis, ſicut genus reſpectu ſpecierum. Iſtam differentiam uide etiam apud lucidiſſimũ Themi.in.2.de Anima,in ca.12.Et eſt in expoſitione tex.30. Vide etiam Auer.de hoc in libro Deſtru.in diſputa.7.in ſolutio.5. dubii.

Ens & unum ſignificant eandem eſſentiam,ſed differunt ſecundummodum 10.Metaphy.tex.com.8.ubi per rationes tres,hoc ibi oſtenditur,ut exponit Comentator.

Ens,& unum non ſignificant idem omnibus modis, ſed ſignificant idem ſecundum ſubiectum,& diuerſa ſecũdum modum.10.Meta.com.8.

Ens & unum non ſunt genera uera.10.Meta.com.11. ubi per uera genera intelligit genera uniuoca,talia enim ſunt genera multipliciter dicta.

Ens inquantum ens habet accidentia propria, quæ prima Philoſophia ſpeculatur.11.Metaphy.cap.3.& idem habetur in.4.primæ philoſophiæ,tex.com.5.

Ens eſt aliud ſecundum ſe,hoc autem ſecundum accidens, ſic & cauſa 11.primæ philoſophiæ,cap.7.idem in ſecũdo Phy.tex.com.50.

Ens per accidens nõ poteſt eſſe prius ente ſecundum ſe.2.Phy.tex.com.66.& in.11.Meta.com.7.

Entium hoc quidem eſt actu ſolum, hoc autẽ potentia & actu.11.primæ Philoſophiæ,capit.8.in principio.& in.3 Phy.tex.com.3.

Ens ſiue ſignificet & demonſtret unum genus & unam naturam,ſiue demõſtret genera diuerſa,& naturas diuerſas quomodocunq; ſit,ſemper ſubſtãtia eſt prior cæteris.12.Meta.

Ens diuiditur in potentiam & actum in omnibus prædicamentis.Cõmenta.12.Meta.cõmen.9.&.1.de Anima.commen.6.&.11.Meta.com.26.

Ens in potentia dicitur non ens,ſcilicet in actu.12.Met. tex.com.11.&.5.Phyſi.tex.com.8.

Ens & unum ſunt ex rebus uniuerſalibus,quæ non habent eſſe extra animam.12.Meta.com.11.

Ens &unum non ſunt aliqua natura communis alia a decẽ prædicamentis,12.Meta.com.21.& com.19.&.20.&.10.Meta.com.8.idem.3.Meta.com.10.&,1.Phy.13.&.4.Meta.com.2.

Entium quædam ſunt ſeparabilia,& quædã non.12.Met.tex.cõmen.25.ubi per ſeparabilia intelligit ſubſtãtias,per inſeparabilia uero accidentia.

Entia ſunt duobus modis,modo ſcilicet permanẽte in numero,& modo permanẽte ſecundũ ſpeciẽ.9.Met.cõ.32.

Entia nolũt male diſponi,multitudo enim principiũ bona non eſt,unus ergo ſit princeps.11.primæ Philoſophiæ,tex.commen.ultimi.Et aduerte ꝙ fuit ſententia doctiſſimi Homeri in.2.Iliados.

Entium omnium principia contraria non ſunt,quia corporum cœleſtium principia nõ ſunt contraria.12.Metaphy.tex.com.53.contra Antiquos.

Entium ſpecies duæ ſunt,quarum altera eſt de natura motus,& non poteſt ſeparari a tempore:alia eſt ab æterno,& nõ eſt de natura motus,& nequit aliquo modo a tẽpore denominari.ex libro deſtru.diſp.prima in ſolut.14.&.15.dubii.Iſta etiam eſt Platonis ſententia in Timæo,ubi inquit,Atqui erat & erit,quæ nati temporis ſpecies,ſunt nõ recte æternæ ſubſtantiæ aſſignauimus.

Entia aliqua ſunt,quorum ſubſtantiales diffinitiones conſiſtunt in motu,ut uentus,& aliæ res conſimiles ut cœli.& aliæ inferiores res ſunt de hoc genere,ſcilicet ſunt de entibus,quorum eſſe cõſiſtit in motu.ex diſp 5.in ſol.9.dub.

Entis unitas nihil ſignificat niſi diuiſionis priuationẽ, ſicut neceſſariũ eſt denominatio priuatiua.ſ.ꝙ ſuum eſſe non eſt ab alio.ex lib.deſtru.diſpu.3.in ſol.14.dubii.

Ens non ſignificat aliquid additum extra ſupra rei ſubſtantiam,ut albedo.diſpu.3.in ſolu.14.contra Auicẽ.idem.4.Meta.commen.3.&.10.Met.commen.8.Vide diffuſe in diſpu.5.in ſol.3.dubii.

Entis diuiſio per neceſſarium & poſſibile nõ eſt diuiſio, ſicut diuiſio animalis per rationale & irrationale,aut per ambulans,uolatile & natans.ex diſpu.3.in ſolõne.14.dubii. Vbi aduerte ꝙ loquitur de diuiſione neceſſarii & poſſibilis facta ex intentione Auic.& Algazelis,quã diuiſionẽ dicit eſſe ignotam & imaginariam,quia nõ datur in rerũ natura:ſed ſecus eſt de uero poſſibili, quia illud eſt aliq̃d in rebus ex parte materiæ,& aliquid ex parte agẽtis.Dicit enim Cõ.ꝙ ſi non eſſet potẽtia,nõ eſſet agens.12.Meta.

cõ.18.Et in prima diſpo.in ſol.ulti.dubii.dicit ꝙ poſſibilitas agentis eſt ſine dubio aliquid reale extra animam.

Entis diuiſio aut eſt in ſubſtantiales differentias,aut ad differẽtias relatiuas,aut ad accidentia addita ſupra entis ſubſtantiam.diſput.3.in ſolu.14.dubii.

Entis diuiſio in ſubſtantiales differentias infert neceſſario multiplicationem actionum in eodem ente:ſed entis diuiſiones per relatiuas differentias,aut per accidentia addita ſuper ſubſtantiam rei,nullam inferunt pluralitatem.ibidẽ. Vbi aduerte ꝙ hoc dupliciter intelligi poteſt, uel de diuiſione entis tranſcendenter & uniuerſaliter ſumpti, & tunc diuiſio entis per ſubſtantiales differentias eſt per ſubſtantiam & accidens,& talis diuiſio infert neceſſario multitudinem actionum.i.actiuũ,quia ſubſtantia & accidens ſunt primo diuerſa,& ſunt de differentiis entis.2.Phy.com.4, Alia eſt diuiſio entis per relatiuas differentias,ſicut eſt potentia & actus,& talis non largitur multitudinem,ſed perfectionem.8.Meta.tex.cõ.15.&.12.Meta.cõ.18.Tertia diuiſio entis eſt per differentias accidentales, quæ dicunt diſpoſitiones additas eſſentiæ,& iſta non uariant eſſentiam, nec inferunt multitudinem. Vnde non eſt expoſitum hoc ut ſomniauit ille expoſitor de diuiſione per unum & multa quia ſi intelligat de uno quod eſt ſynonymum enti, nõ dicit diſpoſitionem additam ſupra rei ſubſtantiam.Cõtra Auic.poteſt etiã exponi de diuiſione entis limitati, quia ens quod eſt animal,uerbi gratia,poteſt diuidi per differẽtias ſubſtantiales,ut per rationale & irrationale,uel per relatiuas,uel ꝑ accidẽtia,unde patet ꝙ prima neceſſario infert pluralitatem actionũ,ſed non duæ reliquæ. Nam de diuiſione per relationes ꝙ non inferãt multitudinẽ in eſſentia rei,patet ex his quæ dicit Com.hic,uidelicet ꝙ priuationes & relationes nõ ſunt denominationes ſignificãtes aliquam diſpoſitionem additam ſupra rei ſubſtantiam in actu ut quidam putauerunt dicentes ꝙ prædicamẽtum relationis non eſt connumeratum cum entibus extra animam,ut etiam dicit.12.Meta.com.19.Amplius ens ſecundum ꝙ eſt reſpectiuum habet diſpoſitiones contrarias & infinitas,ſed ſecundum ꝙ eſt eſſentia,non eſt niſi unum tãtum.De diuiſione etiam facta per accidentia, quæ dicunt diſpoſitiones additas ſuper rei ſubſtantiã, ꝙ non inferant multitudinem:patet quia infinita alicui poſſunt accidere. Nota bene hoc.

Ens quodlibet appetit finem ſuum cũ motu,ſcilicet primũ principium,prout erga illud mouetur deſiderando finẽ, ſed homo uoluntarie,& alia entia naturaliter. ex diſpu.3. in ſolu.18.dubii.

Entia procedunt gradatim a primo principio ſecundũ localem ordinem ſecũdum Peripateticos,qui unde ad hãc opinionẽ deuenerint,uide in diſputa.3.in ſolu.28. in fine etiam uide.12.Meta.com.44.

Ens duas habet entitates,una eſt nobilis, & aliá uilis,& nobilis eſt cauſa uilis.ex diſpu.11.in ſol.1.dubii.

Entium nobilium ſunt duo genera,unum ſempiternũ motus ingenitum,atq; immortale,ſecundum indiuiduum,ut ſunt cœleſtia corpora:aliud uero eſt genus rerũ,quę quãdoq; mouentur,& quãdoq; quieſcunt.ex.2.de Generatione animalium.Cõ.ca.1.& habetur ibidẽ ab Ariſt.in tex.

Ens & unum ſignificant decem prædicamenta prima ſignificatione,& ſine medio.10.primæ Philoſophiæ,cõme.8. Vbi ſcias multiplicem eſſe differentiã, ut alias notaui in 12.primæ Philoſophiæ,in com.2.inter genus uniuocum, & analogũ,quia genus uniuocum ſignificat ſuas ſpecies mediante aliquo communi,quia dicit,Aut unã naturam, aut unum conceptum realem,obiectiuum, indifferentem ad omnes ſuas ſpecies,& ille in ſuis ſpeciebus licet diuerſetur per differentias diuiſiuas per quas cõtrahitur ad ſpecies:ut tamen in ſe ſpectatur,& quo ad ſuam rationem nõ permutatur,nec quo ad ſuas differentias conſtitutas quia talis diuiſio ex una parte non competit uidelicet ex his quæ rationem eius complent, ſed ſolum ex his quæ ſunt ſibi aduenientia,ſicut ſunt diuiſiuæ differentiæ, quæ ſunt extra conceptum diuiſi. Et ideo animal quod eſt in homine & aſino,licet res diuerſitatem habeat,quia hoc eſt rationale,illud irrationale differens in actum,nõ tamen inquantum eſt ſubſtãtia animata ſenſitiua permutatur, quia ſic non diuiditur,ſed remanet indiuiſum:ſed genus analogum,ut eſt in ſuis analogatis,non ſolum diuerſitas eſt ex parte analogatorum,immo ſua cõmunitas in ipſis inuenta diuerſificatur ſecundum intenſius,& principalius,& debilius,& remiſſius,ſicut ens quod eſt cõmune ſubſtantiæ & accidentis non ſolum differt ex naturis in quibus ſaluatur,immo ratio eius, cõmunis etiam in ipſis differentiam ſuſcipit,ita ꝙ entitas in ſubſtãtia principalior, & prior eſt & in accidentali poſterior,ita ꝙ non remanet in aliqua ratione cõmuni,& indifferenti.Ita etiam bonum quod dicitur de per ſe bono,& per ſe appetibili,& de bono ſecundum quid appetibili,non ſolum differentiam eſt inuenire ex iſtis analogatis,immo ratio cõmunis ipſius bonitatis uariatur in iſtis,& hoc nõ eſt propter aliam rationẽ, quia uniuocis generibus eſt aſſignare tertium cõmune diſtinctum ab uniuocatis,ſiue illud ſit natura,ſiue realis conceptus,ſed in analogis hoc non eſt,quia talia non habent aliam rationem,per quam conſtituantur ab illa ſecũdum quã diuiduntur.Et hoc eſt quod egregie notauit Cõmen. in præſenti,& ante ipſum Ariſto. & Themiſtius collegit hoc in.2.de Anima,ex tex.3.Et ſequitur etiam eos Simplicius in.2.de Anima in principio.ubi Ariſto. diuidit ens in ſubſtantiam,& alia prædicamenta, Alias autem differentias require ſupra.Et ideo mirandi ſunt formalizantes qui ponunt conceptus tranſcendentes eſſe ſimpliciter ſimplices,& cum hoc ponunt uniuocationem in ipſis.

Ens dicitur multis modis,uno modo de decẽ prędicamentis,& eſt de nominibus quæ dicuntur ſecundum ordinem & proportionem non de nominibus,quæ dicuntur ſecundum meram æquiuocationẽ,neq; uniuocationẽ.ex Paraphraſi Meta.trac.1.cap.1.idem.4.Meta.com.& te.2.idem ibidem in tracta.1.in principio.

Ens ſecũdo modo dicitur de uero,quod.ſ.ita ſe habet in intellectu,ſicut extra intellectum,ſicut cũ dicimus, ſi natura eſt,ſi uacuum non eſt.ibidem.Ex hoc poteris ſcire contra Bononienſes,ꝙ quæſtio ſi eſt in.2.Poſteriorum analyticorum,eſt quæſtio de ente uero,ut alias notaui tibi.

Ens ut dicitur de.10.prædicamẽtis,aggregantur in eo duo modi,quia.ſ.dicitur de eis inquãtum habẽt eſſe extra animam:& ſecundo inquantum ſignificant quidditates illarum eſſentiarum.ibidem.

Ens eſt de nominibus tranſumptiuis,quia illud quod ſignificat in Philoſophia eſt aliud ab eo,quod a uulgo ſignificatur per ipſum:nam Philoſophus indicat aliquid eſſe alicui rei cum dicit,inuenitur prędicatum, tãdẽ apud eos ſignificat aliquid in eſſe in ſubiecto.ibidem.

Ens ſi ſignificaret accidẽs in re,ut pluries repetit Auicẽ.aut eſſet de accidẽtibus,quæ ſunt primæ intentiones,aut ſecũdæ.Et uide pulchram rationem contra Auic.in hoc loco quam nõ adduxit in.4.Meta.cõmen.3.& eſt in Paraphraſi.ubi ſupra. tracta.1.cap.1.

Ens quod ſignificat uerum eſt accidens,& eſt de ſecũdis intelligibilibus,ut ibidẽ expreſſe colligit ab Auer. Ex quo ſequitur ꝙ quæſtio ſi eſt,in ſecundo Poſteriorum,quærit de eſſe uero,quod eſt accidens nõ reale,ſed intentionale, & eſt ens diminutum.Et ideo abiicitur in.6.primæ Philoſophiæ ab Ariſt.quod nota contra Modernos.

Ens eſt ſubiectum eſſentiale ſcientiæ Diuinæ,& decẽ Prædicamenta ſunt ſpecies eius,& dicitur de eis,neq; ęquiuoce,neq; uniuoce,ſed ſecundum prius & poſterius.ex trac.2.in Paraphraſi Meta.in principio.

Entia ſunt duplicia,unũ uidelicet quod aptum eſt inſeruire alteri,quod eſt finis eius:aliud uero eſt qđ perficit aliud non quia ſit gratia eius,ſed quia eſt princeps,ideo perficit illud.ex tracta.4.in Paraphraſi Meta.col.7.

Entia omnia eſſe ſub cura & prouidẽtia Dei glorioſi, uide pulchre in Paraphra.Meta.trac.4.ab Auer.in fine Et dicamus ꝙ eſſe harum rerum inferiorũ & earũ perpetuitas.

Ens uere & maxime ens a Platone dicebat ens ipſiſſimũ, ut ita

ut ita loquar. Them.1.Phy.ſuper tex.26. Et idem infra ibidem ſuper tex.31.inquit ꝙ Plato ipſum uere ens conſtituebat ideam, materiam uero primam atq; inferiorē eſſe quidem, ſed nihil habere entitatis exiſtimabat, arbitrabatur enim nos entia quodammodo eſſe.

Enunciare in omni re & prætermittere, nihil forſan utique uidebitur eſſe ſignū, aut multæ ſtultitiæ aut multæ promptitudinis.2.Cœli, tex.com 34.

Eorundem eſt permixtio & ſeparatio.1.Meta.tex.cō.16.

Hepatis principatus in generatione ſanguinis eſt paruulus, & non principalis, contra Galenum.ex.3.de Partibus animalium. Auer.in cap.de corde.

Hepar non eſt ſufficiens in faciendo per ſuam operationē niſi propter calorem tranſmiſſum a corde temperatum in quantitate & qualitate.2.Colliget, cap.9.de Iuuamentis membrorum officialium.

Hepar eſt in latere dextro, licet quidam hominū narrent in aliquibus hominibus fuiſſe repertū in ſiniſtro, & ſplenem in dextro. Auer.3.de partibus anima.in cap de hepate.

Hepar ut dicit Ariſto.in quibuſdam hominibus inuenitur in latere ſiniſtro, & ſplen in latere dextro.4 colliget, ca.4. de ſignis hepatis.

Hepatis caro eſt principium generationis, ſanguinis & uenarum, Gal.2.de utili.parti cap.12.&.13.

Hepar habet panniculum in quo eſt neruus. Vide cauſam a Galeno.4.de utili.parti.cap.12.&.13.& ibi redditur cauſa, quare habet arteriam, & cur non habet unum uentriculum magnum, ſicut duo ſunt in corde, & alia problemata in illo.13.cap.ſoluit ſecundum uiam ſuam.

Hepar eſt rubicundius ſplene, ſed ſplen eſt rarius & leuius, hepate, & uide cauſam in.4.de util.parti.a Galen. cap.15. deſcriptam.

Hepar a quatuor organis expuegatur, a duobus renibus, a ſplene, & ciſti fellis.5.de Vtili parti.cap.10.& ibi redditur cauſa quia habuit minimum neruum.

Epicurus exiſtimauit mobile poſſe per magnitudinem cōponi ex indiuiſibilius punctis, & ꝙ mobile mouetur per totam magnitudinem, licet in nullo punctorū moueri dicatur: cuius errorem præuidit Ariſto.tanquam præſagiēs futurum aliquando hominem qui ad tale errorē eſſet impetiturus. Them.6.Phyſi.ſuper tex.8.

Epicycli quos ponunt Aſtrologi ſunt falſi, & ſimiliter eſt de eccentricis & magis. primo Cœli, com.5.idem com. 10. &.2.Cœli, com.35.

Aequalitas dicitur duobus modis ſecundū continentiā, & ſecundū hoc dicitur ꝙ circulus eſt æqualis figuræ rectorū laterum, & dicitur etiam quando duo æqualia hñt menſuram communem qua menſurantur.4.Phyſi.com.43.

Aequalitas eſt propria quantitati non qualitati, nam qualitati propria eſt ſimilitudo.7.Phy.tex.cō.32.idem.5.Met. tex.com.20.& in Prædicamentis.

Aequalitas eſt proprium coniunctionis, id eſt comparationis.7.Phyſi.com.34.

Aequiuoca inuicem cōparari non poſſunt.7.Phy.te.cō.24.

Aquiuocorum alia ſunt quorum diffinitiones ſunt diuerſæ uoce & ratione, alia uero quorum diffinitiones ſunt æquiuoce, ſicut nomina.7.Phy.com.26. Notandum tñ eſt ꝙ talia nō ſunt pure æquiuoca, ſed ambigua, ut notat Cōmenta.ibidem in Calce commenti.

Aequiuocationum aliæ ſunt multū diſtantes, aliæ uero habētes quandam ſimilitudinem, aliæ uero proxime, aut genere, aut ſimilitudine.7.Phy.tex.com.31.

Aequiuocis uerbis rectum non eſt uti in doctrina demonſtratiua, niſi in his quæ licet ſint diuerſa, tamen conueniūt in omnibus intentionibus de quib' dici poſſunt.3.de Anima, com.20.cōſimile.2.de Anima, com.30.uide.4.Primæ philoſophiæ, com.2

Aequiuoca non habent prædicatum eſſentiale, licet in eis poſſit eſſe prædicatum, quod uere dicitur de omnibus ſignificatis eius, ut omnis canis eſt pulcher, ſed in æquiuocis analogis poteſt eſſe prædicatum eſſentiale, ſicut in uniuocis.4.Met.commen.2.& tex.idem.2. Poſteriorum, ubi dicitur ꝙ ſi ſubiectum ſcientiæ & demonſtrationis fuerit analogum, & paſſio erit analoga, talium enim ſunt diffinitiones, ſeu deſcriptiones quę poſſunt eſſe media in demōſtrationibus, ut patet.2.Phyſi.de Natura.tex.commen.3. & de motu.3.Phyſi.commen.4.& te.com.6. ſicut eſt etiā de animæ diffinitione, ut patet.2.de Anima, cō.7.&.30.& cō.5.in tertio de Anima contra Alexa. Aduerte tamen ꝙ licet purè æquiuocis quod prædicamentum ſecundum omnem ſenſum uere dici poſſit, tamē adhuc propoſitio eſt diſtinguenda, ne remaneat intellectus confuſus 1.Cœli, tex.com.110. Etiam ut puto propter aliam cauſam, ne uideantur ignorare dictam æquiuocationem, &c.

Aequiuoce pure dicitur nomen de affirmatione & negatione, & uniuerſaliter de oppoſitis.7.Meta.tex.com.15.

Aequiuocationis modus multū apud Arabes uſitatus inuenitur, uidelicet quando aliquod nomen ſignificat aliquid & ſuum oppoſitum, uerbi gratia, Caeram, quod ſignificat lucem & tenebras, & alum, quod ſignificat magnū & paruum. Com.7.Meta.com.15 ſic etiam apud nos actio quādoq; ſignificat actionem, & quādoq; paſſionem æquiuoce.5.Phy com.38.

Aequiuocę interrogationes ſunt diſtinguendæ, quando datur reſponſio talibus interrogationibus.7.Meta.com.36. & eſt regula Philoſophi in primo Cœli, tex.com.110. & & in libro Elenchorum.

Equus maximè omnium cæterorum animalium diuerſicolor eſt oculis: alii nanq; cæſii altero oculo naſcūtur, quod nulli ex cæteris beſtiis euenit, quamuis homines nonnulli altero oculo diuerſo gignantur. Ariſto.in.5.de Generatione animalium.cap.1.

Equus inter cætera animalia unus euidentius albeſcit pilo per ſenectutem. ibidem. ubi & cauſam eiuſdem in cap.5. ibidem inuenies.

Equis contra q̃ in cæteris animalibus accidit: cum enim in cæteris ſenectute dentes nigreſcant, equo cādidiores redduntur.2.de Natura animalium.cap.3.

Equus mas uiuit circiter annis quinque & triginta, fœmina pluſquam.40.iam & quinque & ſexaginta annos uixiſſe equum traditum eſt.5.de Hiſtoria animalium.cap.14.

Equæ potiſſimum ex fœminis incenduntur libidine, mox uaccę, equæ itaq; equiūt, unde uocabulum id ab hoc unō animali, traditur maledicto in mulieres libidinoſas. Ariſt. 6.de Natura anima.cap.18.

Equæ tempore coitus humorem ſuis genitalibus ſimilem genituræ emittunt, ſed multo tenuiorem quam mares, quem Hippomanes nonnulli appellant, non ꝙ pullis naſcentibus adhæret. Accipi eum humorem difficilem aiūt eſſe, ꝙ paulatim labitur. Ariſt.6.de Natura animalium.c. 18.& ibidem dicit, ꝙ hoc præcipue ad ueneficia petitur, quod etiā Theocritus in pharmaceutria ſentire uiſus eſt, licet Ariſto.aduerſetur in hoc, quia ſuſpicatur hippomanem plantam eſſe.

Equus ſalaciſſimum omnium animalium, tum marium, tū Fœminarum eſt, homine excepto. Ariſto.in.6.de Natura animalium, cap.22.

Equi mares ſunt pp coitum minus uiuaces fœminis. ibidē

Equorum uita annoſut plurimū longiſſima, uſq; ad triginta protrahi poteſt, licet etiam nonnullis uſq; ad quinquaginta protracta ſit. ibidem.

Equa cum peperit, ſtatim ſecundas deuorat, atq; etiā ꝙ pulli naſcentis fronti adhæret, hippomanes dictum, minus carica parua. ibidē. Vbi aduerte ꝙ aliter ſumitur hippomanes in hoc loco, & aliter ſupra in eodem libro.cap.20.ē enim nomen multiplex apud Ariſto.ut elicitur ex cap.18. Et ut notaui tibi in loco ꝓprio, licet Theocritus in pharmaceutria ab utraq; ſignificatione diſſentiat, & opinetur etiam habere tertiam ſignificationem ꝓ plantæ genere.

Equi ſeniores profecto tam mares q̃ fœminæ ſunt fœcundiores.6.de Natura animaliū, ca.22.quod ea ratione euenire credendū eſt, quia eum omnium animalium excepto homine ſalaciſſimum ſit equus, ex coitus in iuuentute Im modico uſu ſemē refrigeratur, & eſt ſterile: quod & in ho

minibus plerunq; euenire cernimus.

Equus non peruertit initium aſini,ſed aſinus equi.6 .de Natura animalium,ca.23.uide cauſam in.3. de Generatione animalium,cap.ultimo.

Equa non aſinum,ut aſina equum recipit,niſi aſinus ſit, qui equam ſuxerit,admittunt de induſtria, quod bipotetales uocant, ac ſi equimulgos cognomines, qui in paſcuis modo eqnorum uiribus bonis ſuperantes coeunt. 6.de Natura animalium.cap.23.

Equi, muli,& aſini potu maxime pingueſcunt.8.de Natura animalium,cap.8.

Equi & cameli libentius aquam turbulentã & craſſam bibunt,quippe quæ ne ex fluuio quidem prius hauriant, q̃ pede inturbent,ibidem & infra.cap.24.

Equum & ouem hoſes uſu periti tot morbis infeſtari quo hominem referunt.8.de Natura animalium,cap.24.

Equarum genus miro quodã amore ſuæ prolis putatur teneri,cuius rei indicium eſt ꝙ ſæpius ſteriles auferunt pullos a matribus,quos ipſæ amore proſequentes tueantur. 9.de Natura animalium.cap.4.

Equã regi Scytharum ferũt fuiſſe egregiã,ex qua mares generoſi omnes generarentur ,quorum unum q̃ præſtãtior haberetur cũ ut ex matre procrearet placeret, admiſſum omnino recuſaſſe:opertam deinde latuiſſe matrẽ,ut prudens ſuperueniret:uerum ubi a concubitu faciẽ matris detectam agnouerat,fugam properaſſe atq; ſeipſum actum præcipitem interemiſſe.ex 9.de Natura animal.cap.47.

Erinaceus & elephantus teſtes intus habẽt,& uide cauſam. 1 .de Generatione animalium.cap.12.

Error & peccatum habent latitudinem,quia unus error eſt maior alio.4.Meta.tex.cõ.18.& ponitur exemplũ in tex. ꝙ magis errat ille qui dicit quatuor eſſe mille , q̃ qui dicit quatuor eſſe quinque.

Eſſe ſecundũ ueritatẽ in entibus eſt quid intellectuale,nidelicet eſſe res extra intellectum,ſicut eſt in intellectu , ita ꝙ eſſe & uerum nomina ſynonyma ſunt.ex libro Deſtru.diſpu.5 .in ſolutione.3 .dubti.

Eſſe eſſentialiter non eſt,niſi ex cauſa agente,& generante; quæ eſt aut natura,aut anima,aut intellectus.Commen.4. Phy.com.128.

Eſſe & non eſſe dicuntur de ſubſtantia ſimpliciter,& de accidentibus non ſimpliciter.5 .Phy.com.7.& primo de Generatione & corruptione.tex.com.12 .& primo Phy.tex. com.62.

Digreſſio de eſſe & eſſentia contra Alexã. Achilli.

Eſſe non prædicatur per accidẽs de aliquo,dicere enim aliquid eſſe,non eſt prædicano per accidens.Com.1 . Phyſi. com.27.Ex hoc aſſumit Alexã. Achillinus in libro ſuo de diſtinctionibus in principio. Et in 1 .libro de elementis,dubio.21 .ꝙ eſſe exiſtentiæ & eſſe eſſentiæ ſunt idem,& ſunt nomina ſynonyma,unde ſum & exiſto ſunt uerba ſubſtantiua ſynonyme idem ſignificantia. Vnde ponit tria corollaria,primum ꝙ exiſtentia quidditatiue dicitur de his quę ſunt,ſecundum eſt iam alligatũ ꝙ ſum & exiſto ſunt uerba ſubſtantia idem ſignificantia ſynonyme,tertium eſt ꝙ duæ primæ quæſtiones ſimplices,uidelicet quæſtio ſi eſt, & quæſtio quid eſt,ambæ pertinent ad quidditatem , ſed differũt penes hoc,quia quæſtio prima an eſt,pertinet ad quidditatem uniuerſalẽ rei:& dicitur prima, quia uniuerſalia ſunt nobis notiora,& particularis cognitio uniuerſalem præſupponit ,cum ſcientifica,fuerit aut diſtincta. ex primo Phyſi.tex.com.4.& ideo particularis cognitio ſecunda dicitur.Secunda uero quęſtio,ſ.quęſtio quid eſt ad particularem rei cognitionem ſpectat,& ideo per proprium genus,& per propriam differentiam,ut patet ex.7.Primæ philoſophiæ,com.43.& ſubdit ꝙ ex his intelligitur dictum Auer.in.5 .Meta.comm.14.ponentis diuerſitatem expoſitorum in quæſito ſimplici.ſ.utrum aliquid ſit,an.ſ. collocetur hæc quæſtio in quæſtionibus accidentis.Et eſt opinio Auic.quam ſequitur Scotus ut aſſerit:aut in quæſtionibus generis,& eſt opinio Ariſt.quã ſequitur Auerr. quia intelligunt per hoc nomen ens aliquod cõmune decem prędicamentis analogice dictum,Deus enim non eſt in genere uniuoce dicto, ſed bene eſt in genere analogo. In libro etiam de elemẽtis loco pręallegato dicit qđ ens & eſſe ſola grammaticali differentia diſtinguuntur, qualis eſt inter uerbum & participium.Nam ens eſt deriuatum ab eſſe,ut dicit Commen.7.Meta.com.15.Et ſic dicit tria quòd cũ ens diſtinguatur in potentiam & actum,& in cõgregatum,dicit qđ forma eſt ipſum eſſe, quia eſt id quo aliquid eſt,ſed forma eſt quo aliquid eſt,igitur forma eſt ipſum eſſe.Secundo dicit quod materia eſt eſſe potẽtiale. Tertio compoſitum eſt ipſum eſſe intranſitiue & eſt ipſum eſſe cõpoſitũ,ſed non eſt eſſe tranſitiue,& eſt eſſe quo ipſum eſt,quia tale eſt forma.Sed iſta opinio ſtare nõ poteſt in fundamentis Peripateticorum. quia licet in abſtractis a materia,eſſentia & exiſtentia idem ſunt,tamen ſecus eſt in generabilibus & corruptibilibus. Scribit enim Philoſophus ꝙ in cõceptis cum materia,aliud eſt quidditas, & aliud eſſentia.7.Primæ philoſophiæ,tex com.34.&.3. de Anima,tex.com.9.ubi ſcribit ꝙ in quibuſdam aliud ẽ caro, & aliud carni eſſe,& magnitudo,& magnitudini eſſe.Nã illud quod diuerſificauit eſſentiam a quidditate in iſtis generabilibus,ut ſcibit Com.3. de Anima , com.5.in ſolu.3 quæſtionis,eſt materia. Et inde prouenit maxima diuerſitas inter naturas entium abſtractorum a materia,& naturas generabilium,indeq; uidemus Ariſto .ſæpe dicere,ꝙ nihil eſt commune uniuocum illis & iſtis.Et propter hoc tenendum eſt exiſtentiam in iſtis inferioribus in materia conſiſtentibus,non eſſe de quidditate,quod ſic oñditur . Illud quod eſt de intrinſeca ratione quidditatis,non poteſt,nec re,nec intellectu ſeparari a tali quidditate, ſed quidditas poteſt intelligi ſine exiſtentia, igitur exiſtentia nõ eſt de quidditate.Sed ad hoc præfatus Doctor nititur reſpondere,& inquit ꝙ duplex eſt,eſſe naturale,& intentionale.Et ſic ens diuiditur per reale & rationis , & tunc negat minorẽ,quia licet eẽntia concipiatur ſine eſſe naturali,non tñ concipitur ſine eſſe,immo ipſa in cõceptu animæ eſt ens rationis,& oportet proportionabiliter correſpondere ens reale in eſſe naturali,& ens rationis formæ habenti eſſe cognitũ per intellectum. Nulli.n.dubium eſt ꝙ res poteſt eſſe cõcepta,quãuis non exiſtat.Sed iſta ſolutio ſtare non poteſt,nec euacuat uim argumenti,quia certũ eſt ꝙ eſſentia aut quidditas rei,ut eſt in anima quidditatiue intelligi poteſt,& tñ in tali eſſe illud eẽ cognitum eſt ſibi aduentitium,& non quidditate includitur in conceptu quidditatis , quia quando intellectus intelligit hominis quidditatem,quæ eſt animal rationale mortale,non intelligit eſſe cognitum,ut clarum eſt.Vnde Commen.7 .Meta.inquit:Senſibilia ſunt entia licet nõ ſentiantur,ſicut ſunt entia licet non intelligantur . Arguit enim Philoſophus ibi contra Platonem aſſerentem,ꝙ illud quod ſignificat diffinitio,ſit pars ſubſtantiæ ſenſibilium,tunc enim(ut aſſerit)ſequeretur ut eas eſſe intellectas ſit pars eorum eſſe adeo,ꝙ ſi iſta ſenſibilia non fuerint intellecta non erunt . Arguo igitur ſic,ſicut ſe habet ſenſibile apud ſenſum , ſic ſe habet intelligibile ad intellectum.3 .de anima,tex.commẽ.2.ſed eſſe ſenſatum accidit ſenſibili in eſſe naturali,nã ut inqnit Ariſto.in loco præallegato contra Platonem,ſi aſtra non uiderentur a nobis,adhuc eſſent.igitur pariformiter eſſe cognitum,& eſſe intellectũ accidit intelligibili ſed per te ita proportionabiliter eſt eſſe rationis ad ens in anima,ſicut eſſe naturale ad ens extra animam,igitur ſicut eſſe cognitum accidit obiecto intellecto,ita eẽ actualis exiſtentiæ accidit eſſentiæ in eſſe naturali,ita.ſ. intelligendo ꝙ non eſt de intrinſeca rõne eius. Et cõfirmatur,quia tale eſſe cognitum eſt ens diminutũ , & eſt cõparatio quędã, comparatio autem accidit rei,& eſt ſeparabilis a re , ſicut dicit Cõmen.3 .cœli.com.9.Dicit enim quod ens reſpectiuũ eſt habens infinitas diſpoſitiones & contrarias,res autem ſecundum ꝙ eſt eſſentia,non habet niſi unum,& eſt quodammodo ſua eſſentia.Et hoc ẽt eſt quod aperte dicit Auicen in.5.ſuæ Meta.cap.1 .his uerbis: Equinitas eſt tantũ equinitas,non eſt in actu,nec in potentia,non eſt ſingularis,nec uniuerſalis,nec eſt exiſtens in his ſenſibilibus,

nec

nec in anima. Ecce igitur ꝙ tam eſſe ſenſibile & naturale, q̃ eſſe in anima, ſeu eſſe cognitum ſunt aduentitia quiddi-
tati. Confirmatur, quia diuiſio per potentiam & actum eſt diuiſio per modos qui ſunt accidenti, ſicut ſcribit Com.
2. Phy. com. 31. ubi per diuiſionem cauſarum per modos exponit diuiſionē per accidentia, uidelicet quia non ſunt
de intrinſeca ratione cauſarum, ſicut per ſingulare & uni-
uerſale, per ſimplex & cōpoſitum, per potentiam & actū.
Vnde ſicut ſingularitas & uniuerſalitas non ſunt de intrin
ſeca ratione quidditatis, ſic neq; actus, neq; potentia. Am-
plius, ſi aliqua eſſentia includerent quidditatiue exiſtentiá
actualem, quæ tempore perficitur maxime eſſet eſſentia
motus: nam tempus aut eſt idem quod motus, aut eſt paſ
ſio quædam ipſius. 12. Met. tex. cō. 29. ſed eſſentia motus
abſtrahit ab exiſtentia temporis, ſicut ſcribit Cōmen. in. 4.
Phyſicæ auſcultationis auctoritate Alexan. com. 101. ubi
dicit, ꝙ quando Ariſt. dicit tempus eſſe numerum motus
non eſt intelligendum ꝙ menſurat eſſentiá motus. & ibi
dem com. 97. dicit ꝙ motus poteſt imaginari ſine tempo
re, quia eſt prior natura: & hoc patet manifeſte quia in diſ
finitione motus non apparet tempus. Vnde non animad
uerterunt iſti, qui ponunt exiſtentiam eſſe de quidditate
rei quod auferunt prioritatem naturę, quia exiſtentia non
eſt niſi reſpectu ſingularis. Et ita nō poſſet intelligi genus
ſine ſpeciebus, cum exiſtentia generis ſit in ſpeciebus: nec
poſſet intelligi ſpecies ſine ſingularibus, cum exiſtētia ſpe
ciei ſit in indiuiduis, & multa alia quæ contra Ioannem
ſuperius annotauimus in conſimili materia. Amplius, ſi
exiſtētia per ſe quidditatiue diceretur de natura humana
ſequeretur ꝙ omnia attributa, quæ uere competunt natu
ræ humanæ, quatenus eſt exiſtens ſibi per ſe cōpeterent:
& ita cum naturæ humanæ, quatenus exiſtens eſt, cōpetit
ꝙ ſit ſingularis q̄a nihil exiſtit niſi ſit hoc, & ſingulare: & ſi
militer ſibi ut exiſtens competit ꝙ generet, ꝙ ſanetur: ſe-
queretur igitur ꝙ homo ꝑ ſe ſanaretur, per ſe generaret,
& per ſe generaretur. Quod conſequens eſt contra Phi-
loſophum. 7. Primæ philoſophiæ, tex. cō. 28 & in procœ-
mio Meta. Actus & generationes omnes ſunt circa ſingu-
lare, unde homo ſanatur, quia Socrates ſanatur. Vnde mi-
rum q̄uo non animaduertant, ꝙ nō eſt maior ratio ut exi
ſtentia ſit de quidditate rei q̃ ſingularitas, unde Com. 2. de
Anima. com. 9. dicit ꝙ indiuiduum ſecundum ꝙ indiui-
duum eſt per formam, quia non eſt indiuiduum niſi ſe-
cundum ꝙ eſt in actu, & non eſt in actu niſi per formam.
Ecce igitur ꝙ exiſtentia eſt, quæ indiuiduo competit ſecū
dum ꝙ indiuiduū: non igitur competit naturæ ſub qua in
diuiduum eſt collocatum. Principium enim per ſe notum
eſt, & ab omnibus conceſſum Peripateticis, ꝙ nihil exiſtit
niſi ſingulare. unde. 12. Meta. cō. 27. uerus reſpectus eſt par
ticularis, cum uniuerſalia non habent eſſe extra animam.
Amplius autem falſum eſt & ab omni ueritate remotum,
ꝙ quæſtio ſi eſt, & quæſtio quid eſt, ſint ambę quæſtiones
ſpectantes ad quidditatem, & ꝙ non differunt niſi per par
ticulare & uniuerſale, quia tunc ſequeretur ꝙ de rebus ſim
plicibus in quibus non ſunt niſi cauſæ uniuerſales, nō poſ
ſunt ambæ iſtæ quæſtiones formari, ſed ſolum iſtæ quæ-
ſtiones formarentur de rebus compoſitis, in quibus aliæ
ſunt cauſæ propinquæ a cauſis uniuerſalibus, hoc autem
falſum eſt, & cōtra Philoſophum, & omnes expoſitores
nam de omnibus formari poſſunt. Scribit enim Cōmen.
contra Them. 4. Cœli, cō. 22. ꝙ in Paraphraſi ibidem. cla
rius in ſumma ſecunda. ꝙ eſt differentia inter ſimplicia
& compoſita. Nam ſimplicium cauſæ ſunt ſimplices & ta
les ſunt etiam propriæ cauſę, nam in ſimplicibus non inue
niuntur niſi cauſæ uniuerſales tantum, & hæ ſunt ſibi etiā
cauſæ propriæ, in compoſitis uero cauſæ propriæ ſunt
res additæ cauſis ſimplicibus & uniuerſalibus. Et ideo ad
illorum notitiam non ſatis eſt cauſas uniuerſales expo-
nere, & proprias negligere. Amplius ſi demonſtratio non
abſtrahit ab actuali exiſtentia, ſequeretur ꝙ demonſtra-
tiones mathematicæ omnes eſſent ſophiſticæ paralogi-
zantes, quia omnes innituntur principiis & propoſitioni-
bus quæ non habent eſſe extra animam, ut dixit expreſſe
Com. in 3. Phyſi com. 60. uidelicet ꝙ iſtæ propoſitiones,
punctus motus facit lineam, & linea ſuperficiem, & ſuper
ficies corpus, ſunt ꝓpoſitiones opinabiles geometricæ, q̃
non habent eſſe extra animam. Amplius Ariſt. primo Po
ſteriorum dicit ꝙ Arithmethicus ſupponit unitatem eſſe, &
quid eſt unitas Aliud autē eſt unitatis eſſe, & quod quid
eſt unitatis. Alterans autem dicit diuerſitatem in eſſentia,
& non alteritatem qualis eſt inter quidditatem uniuerſa-
lem & particularē. Amplius quæſtio, ſi eſt terminatur ſyl-
logiſmo hypothetico per naturá, ut docuit Commē. in li
bro Priorum, in cap. de ſyllogiſmo hypothetico: ſed nul
la quæſtio quærens de quidditate, nec uniuerſali, nec par
ticulari terminatur ſyllogiſmo, nec categorico, nec hypo
thetico, nec alia uia quam per diffinitionem: diffinitio aūt
non dicit aliquid eſſe, aut aliquid non eſſe. ex Primo Po-
ſteriorum. Sequitur ergo ꝙ iſtæ quæſtiones longe aliter
differunt inter ſe, q̃ per uniuerſale & particulare. Nec ob-
ſtat auctoritas Cōmentatoris in. 5. Meta. com. 14. dū dicit
ꝙ in quęſito ſimplici ſunt diuerſificati expoſitores, in quo
quæritur, an aliquid eſt: quia quidam dixerunt in. 2. Topi.
ꝙ reducuntur ad problema de accidente, & quidā ad pro
blema de genere, ſed illud non fuit dictū ꝓpter Auic. qui-
reduxit illud ad problema de accidēte, & ꝓpter Ariſt qui
reduxit illud ad problema de genere. Nam non eſt cōſue
tudinis Auer. & Auicen. dicere Ariſt. expoſitorem, cum ꝑ
expoſitores appellare conſueuerit Alexandrum & The-
miſtium ex nouis, ex antiquis uero Theophraſtum & Eu
demum, ut eſt uidere in doctrina eius. Amplius Ariſt. non
dicitur Ariſt. expoſitor, nec eſt uerū ſcd̄m Ariſt. quod quę
ſtio ſi eſt, quærit de eſſe quod eſt genus, immo quærit de
eſſe ꝙ ſignificat ueritatem & ex cōſequenti ꝙ ſpectat ad
problema de accidēte. Et de hoc adduco uerba Auerrois
in ꝓpria forma. in diſputa. 8. in ſolutione primi dubii. ubi
dicit contra Auic. Auicē. enim ut recitat Commen. 4. Met.
com. 3. uoluit ꝙ ens & unū ſunt diſpoſitiones accidētales
conſequentes ꝓpriam naturam. Hoc aūt eſt error, & ideo
dicit omnia iſta fundantur ſuper unum errorem, uidelicet
quod eſſe rei eſt unū ſuorum conſequētium, & reddit cau
ſam. Id enim ꝙ præcedit in ſciēna noſtra quidditatem
rei, eſt id quod ſignificat uerum eſſe. Et ideo quando peti
mus ſi res eſt ens, uel ſi habet eſſe, & illa res habet cauſam
inferentem ſuum eſſe, tantum ualet quantum dicere, Vtrū
habet cauſam uel non ut patefecit Ariſto. in principio ſe
cundi Poſte. ſed ſi illa res non habet cauſam, tātum ualet
quantum dicere: Vtrum res habet conſequens inferens
ſuum eſſe. & quādo intelligitur de ente id quod intelligi-
tur de re uel ſubſtātia, tunc ſumitur modo gn̄is analogice
dicti. Ecce igitur locum manifeſtiſſimum ꝙ quæſtio ſi eſt,
in principio libri Poſteriorum quærit de eſſe quod ſigni-
ficat ueritatem ꝓpoſitionis, & non quærit de eſſe quod eſt
genus. Et ſic etiā ſcd̄m Ariſt. illa quæſtio reducitur ad pro
blema de accidente, & non ad problema de gn̄e, nam eſſe
quod ſignificat ueritatem ꝓpoſitionis ſignificat accidens,
& eſſe q̄d ſignificat ſubſtantiā rei, reducitur ad genus. Sed
quid fuit in cauſa q̄d iſte uir et ille Sueſſanus inciderunt in
talē errorē, ut aſſerant ambas illas q̄ſtiones eſſe de eſſen-
tia et q̄dditate: quia nō potuerunt uidere, q̄uo illa prima
quæſtio cum ſit demonſtratiua poſſit quærere de illo eſ-
ſe, quod ſignificat accidens, quia illa eſt quæſtio Topica:
ſed ſi uidiſſent Auer. in. 2. Poſter. in magnis Cōmentariis
cō. 3. utiq; hoc non dixiſſent. ibi enim aperte uult Com.
q̄d quæſitis, quæ numerantur in libro Topicorū, utitur de
monſtratiuus, ſicut eis utitur Topicus, ſed diuerſo mō, q̄a
demōſtrator quærit quæſita in ordine ad diſpoſitiones q̃
ſunt extra animam, et per relationem ad primas intētio-
nes, Topicus uero tractat de illis in ordine ad ſecūdas in-
tētiones, ſicut dicit, et tu uideas ibi eū. Igitur in ꝓpoſito
iſta quæſtio, an ſit, poteſt ad utrunq; ſpectare, et ſemper q̃
rit de eſſe quod pertinet ad problema de accidente, q̄n
quærit de eſſe uero et de Topico non eſt dubiū, et de de-
monſtratore patet ꝑ auctoritatē Auer. ubi ſupra in diſpu

ratione octaua. Sic igitur eſſe actualis exiſtẽtiæ nõ eſt de
quidditate rei. Non aũt intelligas quæſtionẽ ſi eſt, quære-
re an res actualiter exiſtat, ſed quærit utrum habeat cau-
ſam, uel in eſſendo, uel inferendo, per quã poteſt oſtẽdi
& actualis exiſtentia ſibi poteſt competere: nam demon
ſtrationes & diffinitiones abſtrahunt ab actuali exiſtentia
ſicut probatum eſt ſupra, contra Ioannẽ de Gandauo, qui
fuit auctor iſtius opinionis manifeſti erroris. Non obſtat
auctoritas Auerrois Primo Phy. cõ. 27. ubi aſſerit ꝙ dice
re aliquid eſſe non eſt prædicatio per accidens, quia ſumi
tur eſſe no minaliter .i. dicere aliquid eſſe ens, quia tũc ens
ſignificat ſubſtantiam rei, & eſt prædicatio in primo mo
do: quia prædicatur ſuperi⁹ de inferiori, quia ens illo mo
do eſt genus analogũ, & hoc declarant uerba eius ſequẽ
tia in illo com. Sed ubi eſſe, ſignificat ueritatem ꝓpoſitio-
nis, bene erit prædicatio per accidens, nec obſtat auctori-
tas Cõm. 2. Phy. com. 71. ꝙ prima Philoſophia cõſiderat
de rebus exiſtẽtibus, inquantũ exiſtunt, quia ibi ſenſus eſt
ꝙ prima Philoſophia conſiderat de entibus inquantum
ſunt entia, & nõ ſignificat ꝙ ſit de rebus accidentaliter exi
ſtentibus, & ꝙ dicit ꝙ ens eſt deriuatum ab eſſe: ut aſſerit
Cõmenta. in. 7. Meta. com. 15. Reſpondetur ꝙ ut exponit
Albertus illam auctoritatem in tracta. primo. cap. 4. Tale
ens quod dicitur de Prædicamentis accñtium eſt deriua-
tum ab eſſe, ſed non ens quod dicitur de forma ſubſtanta
li, quia talis non eſt ens, ut eſt deriuatum ab eſſe, immo eſt
ens cuius actus eſt eſſe: ſed actus accidentium non eſt eſſe
quia talia non dant eſſe niſi ſecundũ quid, & eſſe, ſecun-
dum quid nõ eſt eſſe ſimpliciter, ſed deficit ab illo, & ideo
eſt deriuata ſimilitudo eius. Quod aũt aſſerit ꝙ ſunt tria
eſſe, uidelicet eſſe quod eſt forma, & eſſe quod eſt mate-
ria, & eſſe cõpoſiti, dicimus nos ꝙ ſi per eſſe intelligit exi
ſtentiam, unum eſt omnium iſtarum trium ſubſtantiarum
exiſtentia, quia non oportet multiplicare entia ſine neceſ-
ſitate, ſed exiſtentia eſt a forma principaliter, compoſito
uero & materiæ competit per participationem: ens enim
& unum cum multipliciter dicantur, quod uere eſt, actus
eſt. 2. de Anima, unde Boeth. in libro de Vnitate & uno,
dicit, omne eſſe eſt a forma. Quod etiam Peripatetici de
ſcribentes dixerunt, eſſe eſt exiſtentia formæ in materia.
Nec ſequitur ꝙ ſit dare medium inter actum primum &
ſecundum quia forma non dicitur actus primus, niſi pro
quãto dat eſſem ſimpliciter ipſi compoſito, & formaliter
tale eſſe eſt effectus formæ, effectiue uero eſt effectus agẽ
tis, qd' mediante forma producit tale eſſe tale eſt in Præ-
dicamento ſubſtantiæ, ſicut effectus reducitur in illud ge-
nus in quo eſt cauſa eius. Vnde etiam punctus proprie lo
quendo nõ eſt ſubſtantia, neq; quãtitas, neq; qualitas &c.
ſed eſt principium quantitatis: non oportet enim omnia
quæ pertinent ad rem alicuius prædicamẽti recipere præ
dicationem formalem. Et in recto illius ut clarũ eſt, & ſic
non oportet ꝙ ſi exiſtẽtia differt realiter ab eſſentia, ut ſit
dare medium inter ſubſtantiam & accidens, quia eſſe exi
ſtentiæ eſt reductiue in prædicamento ſubſtantiæ, licet
enim nõ ſit formaliter neq; materia, neq; forma, neq; ſub
ſtãtia compoſita, eſt tñ effectus formalis formæ & efficiẽ
tis effectiuæ, ut dictũ eſt. Poteſt tñ dici accidẽs non ſumẽ
do accidens, ut ſecundum rem diſtinguitur cõtra ſubſtã-
tiam ſed prout diſtinguitur contra id, quod eſt de quiddi
tate, & ſic exiſtentia accidit quidditati, ſicut dicit Philoſo
phus in prædicamentis, ꝙ homo accidit animali. Teneo
ergo materiam, & formam eſſe partes eſſentiæ compoſi
ti, & ꝙ ipſa eſſentia ſit ipſum cõpoſitũ in iſtis generabili-
bus & corruptibilibus, & ꝙ eſſe actualis exiſtentiæ, & eſt
realiter diſtinctum ab eſſentia, & eſt ſecundum rem in Prę
dicamento ſubſtantiæ reductiuæ modo prędicto. Et hoc
in uia Ariſto. & Com. & in hoc concordes ſunt Thomas
& Egidius Romanus in ſpeciali tractatu de ente & eſſen-
tia, ſed diſcordia eſt in duobus inter uiam Cõmen. & La-
tinorum, quia Latini dixerunt materiam non ſolum eſſe
partem eſſentiæ, uerumetiam partem quidditatis, imitati
in hoc opinionem Auicen. in. 5. ſuæ Metap. cap. 5. Et Sco-
tus in. 7. Met. & in. 3. Sententiarum idem tenet. Antiqui au
tem Peripatetici & Cõmen. diſtinguunt inter quidditatẽ
& eſſentiam in iſtis inferioribus, & uolunt materiam eſſe
partem eſſentiæ, ſed non partẽ quidditatis, nam tota quid
ditas eſt ipſa forma. Materia aũt eſt quidditatis uehiculũ
& ſub hac ratione apparet in diffinitionibus: ſcribit enim
Cõmen. ꝙ quidditas hominis eſt homo uno modo, & nõ
eſt homo alio modo, & eſt forma hominis, & non eſt ho
mo, qui eſt congregatus ex materia & forma. Alia diffe-
rentia eſt quia iſti tenent in omnibus creaturis eſſe diſtin-
gui ab eſſentia, in ſolo enim Deo eſſe & eſſentia ſunt idẽ
omnibus modis, ſed ſecundum Auer. & Ariſt. in omnibus
abſtractis a materia eſſe & eſſentia ſunt eadem, licet nulli-
bi æque perfecte uerificetur hoc niſi de primo principio
ſed in generabilibus & corruptibilibus ſecus eſt, ut iam
declarauimus. Placuit enim nobis digredi in hoc loco,
quia multi ſunt decepti tempeſtate noſtra in iſtis manife-
ſte, ſicut uidiſti. &c.

Eſſentia non eſt elementũ, neq; ex elementis, & hoc neceſſe
eſt in omnibus compoſitis, nam formæ rerũ ſunt ſpecies
additæ elemẽtis. 1. de Anima cõ. 77. idem. 7. Meta. tex. cõ.
ulti. & 1. de Generatione & corruptione. 84.

Eſſe ſenſibile & nutribile eſt ſecundum eſſe uiuum in eo
quod uiuum, ſed eſſe calidũ, uel frigidum, uel graue, aut
leue, eſt ſecundum ꝙ eſt corpus naturale. primo de Ani-
ma, com. ultimo.

Eſſe ſenſibile quemadmodum diuiditur in materiã & for-
mã, ſic eſſe intelligibile diuiditur in cõſimilia his duobus
.ſ. in aliquid ſimile materiæ, & in aliquid ſimile formæ. 3.
de Anima, com. 5. in ſolutione quæſtio. 3.

Eſſentialiter tale prius eſt eo ꝙ eſt per accidens. 4. Meta. cõ.
14. idem. 3. Phy. tex. com. 66. & 4. Phyſi com. 43. idem pri
mo Cœli, com. 14.

Eſſentiæ rerum ignotę cognoſcuntur ex ſuis actionibus. 7.
Meta. com. 9. Vide in primo de Anima, in tex. com. 11. &
in. 2. de Anima in tex. com. 33. & 42.

Eſſentiæ rerum intelligibilium ſunt exiſtentes, licet non in-
telligantur. 7. Meta. te. cõ. 58. uide in concordantiis.

Eſſe eſt nobilius non eſſe. 9. Meta. 20. & in. 2. de Generatio-
& corruptione, tex. com. 59.

Eſſentiæ prædicamentorum & quidditates non habent ali-
quod commune, ſed ſunt diuerſæ, 10. Meta. com. 8.

Eſſentia prima non habet materiã. 12. Primæ philoſophię
com. 49. Et elicitur ex tex.

Eſſe rerum ſequitur colligationẽ earum, & ſi ſit dans, ergo
colligationẽ eſt dans eſſe: & quia quodlibet colligatũ uni-
tur ex aliqua re a qua ſit unum, & unũ ex quo colligatur
ꝓcedit ab uno per ſe ſemper exiſtens, ſequitur ergo ꝙ ſit
unũ ſolum per ſe exiſtẽs, & ꝙ illud det unã rem per ſe, &
ex hoc procedunt entium ſpecies ſecundum naturalẽ di-
uiſionem earum, ex libro Deſtru. diſpu. 3. in ſol. 12. dubii.

Eſſe ſecundum Auicennam ſignificat diſpoſitionem additã
ſupra ſubſtantiam rei, extra animam & res & ens, quaſi ac
cidens rei cui attribuitur. ex libro Deſtru. diſputa. 5. in ſol.
13. dubii. Ita etiam dicit in. 4. Meta. com. 3. & in. 10. Meta.
com. 10. de ente & uno. idem inquit Auicen. ſpecialiter au
tem in lib. Deſtru. loco præalleg. iſto modo. deducitur ex
uerbis Auic. iſtam fuiſſe eius opinionem ꝙ eſſe & ens, ſi-
gnificat aliquod accidens extra animam additum ſupra
rei ſubſtantiam iſto modo, quia Auic. dicebat ꝙ quiddi-
tas rei eſt ante eſſe. Hoc autẽ iſta ratione oſtendebat, quia
poteſt quidditas hominis per diffinitionem ſciri, etiam
quidditas trianguli & figuræ, nõ conſiderando utrum ha
bet eſſe in re extra animam uel non, & ideo dixit ꝙ tale
eſſe eſt adueniens poſt rei quidditatem, & eſſe accidẽs in
hærens ei. Vnde tale eſſe non eſt pars cõſtituens rei quid
ditatem, & inde contingit ꝙ intellectus comprehendit rei
quidditatem ignorando, utrum tale ens habet eſſe reale
extra animã aut non. Ex iſtis Auic. uerbis deducit Com.
hanc fuiſſe ſententiã Auicẽnæ, & aduerte ꝙ litera antiqua
eſt deprauata ibi, & fuit cauſa erroris ꝙ expoſitor illius lo
ci, & Alexander Achillinus, & alii ſequaces nõ intellexe-
runt

Digreſſio cõtra modernos de quidditate cõpoſitione & eſſe ſecundum Auic. & ſecundũ Aue. in quo conſiſtat eorum differentia.

runt mentem Auer. in illo loco, tamen potuerunt intellexiſſe ex alijs locis legatur itaq; Patet ꝙ illud eſſe quo utitur, non eſt illud quod ſignificat ſubſtãtias rerum. ſ. illud quod eſt tanquam genus, neq; illud quod ſignificat rẽ eſſe extra intellectum &c. Et uis rationis Auer. ad probandũ Auicennam tenuiſſe, eſſe dicere quoddam accidens aduenięns extra animam ſupra rei ſubſtantiam, & inhærere ei, in hoc cõſiſtit, cum apud Peripateticos ens ſumatur duobus modis. Vno modo pro uero, & alio modo ꝓ oppoſito priuationi. i. pro illo cui opponitur priuatio. i. non ens quod dicit entis priuationem. Sed Auic. dictum aſſerentis ei quidditatem eſſe ante ipſum eſſe, non poteſt uerificari nec ꝓ ente uero, nec pro ente quod opponitur priuationi. Igitur ſumitur tertio modo, ut uidelicet dicit quoddã accidens adueniens extra animã, ſicut albedo corpori. ut ſtatim probabitur. Aſſumptum probatur, nam ens quod opponitur priuationi diuiditur in decem prædicamenta & eſt ſicut genus, uidelicet analogum dictum de eis: quia prius dicitur de ſubſtantia, & poſterius de Alijs. Dicitur enim ſicut ſanum de ſanis. 4. Meta. tex. com 2. & inde pręcedunt. Iſto modo debẽt ſtare alia entia quæ ſunt in ſecũdo modo. Vult dicere ꝙ cum ens quod opponitur priuationi diuidatur in decem prędicamenta. Ariſt. enim in. 5. Meta. tex. com. 14. & in fine ſexti, ens extra animam diuiſit in prædicamenta decem. Tale enim eſt quod opponitur non enti, quod eſt entitatis priuatio ideo quia ens eſt prius ſua priuatione, res igitur quæ ſunt in decem prædicamentis, præcedunt omnia quæ ſignificant priuationes, quæ priuationes continentur in altero modo. ſ. ſub priuatione oppoſita enti. Figurata enim & uniuerſaliter, ea quę formaliter entia non ſunt, ſub priuatione & non ente cõtinẽtur, priuatio aũt eſt poſterior habitu, & oñdit tale ens dici ſecũdũ prius & poſterius. quia abſolute dicit de ſubſtantia & ſimpliciter, ſed accidens dicitur ens eo ꝙ habet eſſe in eo ꝙ eſt ens per ſe, iuxta ſententiam Philoſophi in 7. Primæ philoſophiæ, tex. com. 2. Alia uero dicuntur entia, eo quia taliter entis. Et aduerte ꝙ in litera antiqua ſequitur. Et ens ꝙ primo genere intelligitur eſt cõe omnibus pñtis. Et ſi ſic iaceat, ſenſus clarus eſt quia illud ens quod ſignificat eſſentias decem prædicamẽtorum prima ſignificatione & ſine medio, ut dicit Cõmen. 10. Met. c. 8. eſt illud quod eſt ſicut genus, & eſt cõe communitate prędicationis analogicæ, ut dictum eſt. Sed alia litera nouiter impreſſa habet, Sed ens quod dicitur pro uero, cõmunicant in eo omnia prædicamẽta æqualiter. Et ſi iſto modo iaceat, ſenſus etiam eſt clarus, & facit nos lucrari iſta ſecunda translatio unã differẽtiã inter ens quod ſumitur ꝓ uero, & inter ens cui opponitur priuatio, quia ens cui opponitur priuatio dicitur ſecundum prius & poſterius, & analogice ſecundum Peripateticos, ſed ens pro uero dicitur de omnibus prædicamentis æqualiter & quaſi uniuoce. Et ratio eſt iſta quia ens ꝓ uero, non ſignificat niſi ens diminutũ, quod eſt reſpectũ ad animam, quia tũc aliquid dicitur habere eſſe in ueritate, quando ita eſt extra animã ſicut eſt in anima. Veritas enim, ut dixit Cõmen. in diſpu. prima, in ſolutione. 22. dubij. & etiã hic, eſt adæquatio rei ad intellectum. Et hic dicit ſecundum nouam translationem ꝙ eſſe in rei ueritate in entibus eſt quid intellectuale, & eſt eſſe rẽ extra animam, ſicut eſt in anima, ꝙ id quod illud ſignificat eſt ſynonymum ueri, & eſt id quod ſignificatur per copulam categoricã in propoſitionibus categoricis. Nam dictio eſt, dicitur dupliciter: primo id quod ſignificatur, ut cum dicimus, ſi res eſt, aut non eſt, aut ſi hoc eſt hoc, aut nõ eſt hoc: ſecundo modo id quod prædicatur de entibus tanquam genus, & ibi patet ꝙ ens quod ẽ ſynonymum ueri, ſumitur ꝓ eſſe quod eſt copula, quæ in categoricis ſemper eſt nota prædicati, ſignificat enim quãdam cõparationẽ quã ſine extremis non eſt intelligere, & ueritas in tali cõpoſitione & diuiſione conſiſtit, ut dicitur in. 3. de Anima Et ideo tale ens uerũ, quia eſt in anima, & eſt ens diminutum. Ariſt. excluſit a ditum ſuum, ſed ens extra animam, quia opponitur, diuiſione retinuit. Et illud diuiſit tribus diuiſionibus penes quas ſcientia illa diuiditur ſicut pulchre notauit Cõment. in prologo ſuper 7. Meta. Et ideo ſcias frater mi, ꝙ iſto modo ens ꝓ uero ſumptũ uniuoce dicitur de decem Prædicamentis, quia ueritas æque bene poteſt adaptari & conſiſtere in compoſitione conceptuum ſignificantium ſubſtantiam, ſicut in compoſitione cõceptuũ ſignificantiũ qualitatem. Sicut enim iſta eſt uera quidditatiua, homo eſt animal, ita ſine aliquo diſcrimine iſta eſt uera, albedo eſt color, & linea eſt quantitas. Non enim hic eſt analogia, & ita patet ꝙ tenentes uniuocationem entis tenuiſſent hoc de ente, quod eſt ſynonymum ueri, tunc Peripatetici non eſſent diſcordes ab ipſis, ſed ipſi tenent hoc etiã de ente, quod ſignificat eſſentias decẽ Prædicamentorum, & æquiuocatio decipit eos & opinio Platonis. Sic igitur intelligis quomodo ſecũda translatio uerior eſt, & tunc ſequitur etiam de tali ente uero, quod eſt quid intellectuale. i. ens in anima & diminutum. Vnde litera antiqua eſt corrupta quæ dicit, ſed ens quod intelligitur ꝓ genere eſt quid intellectuale. ſcilicet res eſſe in anima, ſicut eſt extra aĩam, patet enim ꝙ falſa eſt, ſed debet ſtare pro uero. Vbi dicit primo genere, iam enim prædixerat in illo loco ꝙ eſſe in ueritate ſignificat eſſe extra animã, ſicut in anima, & hoc eſt quid intellectuale & ens rationis & ens diminutum, ut patet etiam eſt cõ. 8. in eadẽ quæſtione contra Auic. & ita etiam noua translatio iacet, ut poteris uidere Et dicit Cõmen. ꝙ hæc ſcientia ſcilicet etiam ueram præcedit quidditatẽ rei. Pro quo debes ſcire, ut eſt ſententia Auerr. in. 8. diſpu. in ſolutio. 1. dubij. contra Auic. ad quod præcedit in ſciẽtia noſtra quidditatem rei, eſt id quod ſignificat eſſe uerũ. Vnde cum in principio. 2. Poſteriorũ analyticorũ Philoſophus ponat duo quæſita ſimplicia ſcilicet ſi eſt, & quid eſt, dicit, quòd quæſitũ duo quærit an aliquid ſit, pręcedit quęſitum quo quæritur quid ſit. uult Comm. ꝙ quæſtio ſi eſt, quærit de eſſe uero, quod ſignificat ens diminutũ, importans cõpoſitionem quandã ſine extremis non poſſibilem intelligi: in qua cõpoſitione conſiſtit ueritas aut falſitas, unde dicit quando quæritur an res ſit, uel habeat eſſe ſi illa res eſt habens cauſam uel non, & ſi non habuerit cauſam, & de illa quæritur, utrum ſit, tantũ ualet ac ſi quæratur, utrũ habet aliquid cõſequens, puta effectum uel proprietatẽ uel operationem, ex quo poſſit inferri a poſteriori ſuum eſſe, & hoc eſt quod dicit etiam in. 5 Meta. cõ. 14. ꝙ expoſitores in ſecũdo Topicorum diuerſati fuerunt in quæſito ſimplici, quo quærit, an res ſit, utrũ coordinetur in ꝓblematibus accidentis, uel in ꝓblematibus gñis qui enim intellexerũt per eſſe uerũ coordinant in ꝓblematibus accidentis, quia eſt uerũ ſicut accidens quoddã rationis, ut ſupra dictũ eſt; ſed eſſe quod eſt ſignificat eſſentias decẽ Prædicamentorum & eſt genus, ita ꝙ quando quæro, utrũ Deus eſt, iſta quęſtio eſt multiplex, quia iſta dictio eſt, duo ſignificat, ut paulo ante dicit Cõmen. uel ſignificat copulam categoricam in categorica propoſitione. & tunc ſenſus eſt: utrum iſta categoria ſit uera, quæ ſignificat Deum eſſe, & quærit in hoc caſu, utrũ ſit aliqua cauſa in inferendo quia Deus non habet cauſam in eſſendo per quam poſſit oſtendi ueritas iſtius. Si aũt ly eſt, ſignificat eſſentiam, ſenſus eſt, utrũ Deus ſit eſſentia quædam, & tunc primus ſenſus reducitur ad problema de accidente. Et ſecundus ad problema de genere, quia ens quod ſignificat rei eſſentiã eſt genus analogũ. Et ex his locis intelligis quantũ errauerit ille Alex. Achillinus, & moderni qui uoluerunt ꝙ quæſtio ſi eſt, in 2. Poſte. eſt quæſtio de eſſentia rei, & de ente quod ſignificat eſſentiã, cuius tñ oppoſitũ aperte colligitur ab Auer. in omnibus iſtis allegatis locis. Et ſequitur Cõmen. Et illa quidditas quæ præcedit in noſtro intellectu eſſe nõ eſt uera quidditas, imo ex expoſitione quadã nominis, iſto modo debet ſtare litera, ut patet ex noua translatione, & ſenſus eſt talis: ꝙ qñ dicimus, quod quid eſt ꝓcedit, ſi eſt: hoc intelligitur nõ de uera rei quidditate, ſed ſolum quid nominis. Nam ut patet in. 2. Poſteriorũ. duplex eſt quid ſeu diffinitio, quid nominis & quid rei. Quid nominis non

eſt uera quidditas,quia ut dicitur ibi & notatur per expoſitores,diffinitio quid nominis indiſcriminatim competit tam entibus quam non entibus, & complexis & incomplexis:ſed quid rei,non niſi entibus & incomplexis tantũ, ut hominis entis albi,non eſt diffinitio.ex ſeptimo Metap. Sed licet diffinitio quid nominis,præcedat quęſtionem ſi eſt, & quæſtionem quid rei,(illa enim præcedit omnem quæſtionem & omnem ſcientiam,nam ut dicitur in 4.Primæ philoſophiæ,oportet præſupponere ſignificata nominum in omni quæſtione & inquiſitione ſcientifica: tamen quæſtio quid rei præſupponit quęſtionem ſi eſt,quę quærat de eſſe uero,nam quærit utrũ res habeat eſſe reale extra animam,ſicut eſt in anima hoc enim eſt eſſe ueritatis correſpondentia rei extra ad rei intra. Ex hoc igitur (ut colligamus fragmenta ne pereant) completur tota Auerrois deductio,ex uerbis Auicen.inferendo ipſum poſuiſſe ens,& eſſe extra animam,ſignificare quoddam accidens reale inhærens & adueniens ipſi quidditati,& additum ſupra rei ſubſtantiam ſic. Nam Auicen. dicit ꝙ quidditas rei eſt ante eſſe reale rei,quia intellectus poteſt ſcire quidditatem hominis,aut trianguli in generãdo, utrũ habeat eſſe reale extra materiam uel non: tunc ſic aut Auic. intelligitur ſecundum diuiſionem bimembrem Peripateticorum diuidentium ens in duo,uidelicet in ens uerum, & in ens quod ſignificat ſubſtantiam ſeu eſſentiam rei, aut oportet addere tertium membrũ,ꝙ ẽ ens,prout ſignificat aliquod accidens reale adueniens quidditati & inhærens ei:ſed non poteſt intelligi pro illis duobus membris ex diuiſione uulgata Peripateticorum:igitur ipſe poſuit tertium membrum. Antecedens probatur, & primo ꝙ non poteſt intelligi pro ente uero,quia quidditas uera rei,quę exprimitur per ueram diffinitionem non præcedit eſſe uerum,quia quando Peripatetici dicunt, ꝙ quidditas præcedit eſſe,non intelligunt de uera quidditate, ſed ſolum de quid nominis,quia quid nominis præcedit ſi eſt , & quid rei præſupponit:ſed q̃ſtio ſi eſt,(ut dixerimus ex mẽte ei⁹ in principio diſputationis octauæ)quærit de eſſe uero, igitur dictum eius nõ eſt uerum de primo membro. Nec etiam eſt uerum pro ſecundo membro, uidelicet ꝙ quidditas pręcedit eſſe quod ſignificat eſſentiam rei:quia uera quidditas includit ĩ ſuo intellectu ens,qđ ſignificat rei qdditatem & eſſentiam,igitur relinquitur quod Auic.noluerit eſſe reale extra animam dicere quoddã accidens reale ſuperueniens quidditati rei,ſicut ſunt accidentia extra animam,quæ adueniunt ſupra rei ſubſtantiam, ut albedo & ſapor.& iſta(ni fallor) eſt indubitata ſententia Auerr.in omnibus prædictis locis ,quia uerum uero conſonat ex omni parte Et ex hoc ſcire poteris q̃ fuerit mens antiqua Peripateticorum de iſta compoſitione quinta,quæ eſt ex quidditate & eſſe,ſeu ut loquũtur Latini,ex eſſentia & eſſe: Et nos(ſi deo placuerit)faciemus opuſculum propter multos errores,qui paſſim circumferuntur,& Deus ſit dator auxilii in hoc &c. In hoc tamen unum præcipuum dubiũ remanet in uia Auer.iuxta ſententiã Peripateticorum,& eſt quia etiam ipſe cõcedit dictum Auic.& fundamẽtum,uidelicet ꝙ quidditas rei diſfinitiuæ,cognoſci poteſt ſine reali rei exiſtẽtia alioquin diffinitiones nõ eſſent niſi exiſtentium,quatenus ſunt exiſtentes,& ꝑ conſequens diffinitio eſſet rerũ ſingulariũ,quatenus ſingulares , quod eſt falſum. Vnde ipſe in.4.Cœli,ſumma.3.cap.primo concedit etiã diffinitiones abſtrahere ab actuali exiſtentia , & tunc reddit dubiũ Auic.uidelicet ꝙ tale ſit aliquid additũ ſupra rei ſubſtãtiam,& per conſequens accidens.Soluitur ut mihi datur cernere,ꝙ eſſe realis exiſtentiæ extra animã fundamentaliter eſt natura rei quæ denotatur exiſtere,tamen tale eſſe ut dicitur uerum ſic ad animã , quia importat talem adęquationem rei ad intellectum,& tale eſſe reale iſto modo definitio præſupponit,licet tale eſſe definitio nõ includat. Aliud enim eſt ꝓſupponere ſeu præexigere,aliud eſt includere,& ſic conciliantur uerba eius. Vnde Auic.dicebat uerum eſſe quidditatiuũ præcedere ipſum eſſe,ſed hoc non eſt uerũ,quia præſupponitur ueræ quidditati,ut ſit habens ueritatem i.non habens conceptũ qui ſit ratio in ſe falſa,de tali enim nõ poteſt haberi diffinitio quid rei,ſed quid nominis tantum.

Eſſe in primo principio nõ eſt ſine quidditate, neq; primũ principium habet quidditatem ſine eſſe ſecundũ Philoſophos,immo opinati ſunt,ꝙ eſſe cõpoſiti ẽ denominatio addita ſupra ſubſtantiam,& ꝙ hæc denominatio acquiritur ei ab agente,& ſic putant ꝙ id quod eſt ſimpliciter & abſq; agente,non habet dictã denominationem additam ſupra ſubſtantiã,ſeu quidditatem,& ꝙ quidditas ſua non differt a ſuo eſſe.ex libro Deſtru.diſput.8.in ſol.primi dubii.Vide in Concordantiis nuper æditis.

Eſſentia dicitur abſolute de indiuiduo, quod nõ eſt in ſubiecto,neq; dicitur de ſubiecto,quod eſt indiuiduum ſubſtantiæ.ex Paraphraſi Meta.cap.de eſſentia,in trac.1.

Aetas nouella & ſenectus magis q̃ florens, fœminas generat, in altera enim calor nondum perfectus eſt, inaltera deficit. Ariſto.in.4.de Generatione animalium.cap.2.

Aetas quadrupedum quomodo dignoſcatur.uide in.6.de Natura animalium,cap.25.

Aeterna non continentur a tempore.3.Phyſi.32.&.4.Phy.tex.com.118.

Aeternæ res non continentur a tempore,& res æternæ ſeparatę a materia,neq; continentur a tempore,neq; habẽt coexiſtentiam cum tempore.4.Phyſi.cum.117.

Aeternitas in continuo eſt eſſentialiter,& in ſucceſſiuo accidentaliter.8.Phy.tex.com.56.

Aeternum quodlibet a parte ante eſt æternũ a parte poſt, & e conuerſo.1.Cœli,tex.com.124.& infra.

Aeternum ſi corruptibile foret,natura neceſſarii conuerteretur in naturam poſſibilem.1.Cœli.com.138.

Aeterna aut cauſa ſunt,aut cauſam habentia,&quod ex his cauſam habet,quicquid illi ineſt & accidit , cauſatum eſt neceſſario.2.Cœli Auer.in Paraphraſi,ſumma.2.q̃ſito.4.

Aeternæ res non habent agens niſi ſecundum ſimilitudinem,neq; habent ex quatuor cauſis niſi formalem & finalem,& ſi habuerint aliquid quaſi agens,nõ erit niſi inquãtum eſt forma illi,& conſeruans ipſum.4.Cœli.com.1.

Aeterno & non æterno nihil eſt omnino commune.3.cap.de Subſtantia orbis.

Aeternum non poteſt eſſe pars rei generabilis & corruptibilis.1.Met.tex.com.35.Caueant igitur qui tenent ex mẽte Cõmen.animam intellectiuam eſſe uere partem eſſentialem hominis in ratione formæ dantis eſſe. *Cõtra ponẽtes animã intellectiuã ſecundum Cõmen.eſſe formam dãtem eſſe.*

Aeternum & corruptibile ſunt cõtraria immediata,& hoc eſt manifeſtum:nulla enim eſt natura media inter eſſe abſtractũ & materiale. 1.Meta.cõ.39.uide in Concordantiis.

Aeterna non habent potentiam. 9.Meta.tex.com.17.idem 2.Cœli.32.&.34.&.12.Meta.30.&.1.Cœli.20. Et in fine etiam,ubi nota ꝙ intelligitur de potẽtia ad corruptionẽ, quia in eodem.9.Meta.in loco allegato dicitur in tex.ꝙ bene poteſt eſſe potentia ad aliquod accidens.

Aeternum quolibet eſt actio pura, & quod eſt actio pura non habet potentiam.12.Primæ philoſophiæ.tex.com.31.idem.9.Primæ philoſophiæ.tex.cõmen.17.Eſt autem nihil potentia ſempiternum.3.de Anima,cõme.5.in ſolutione quæſtionis.3.uidetur loqui ſolum de primo tantũ. Vide in Concordantiis.

Aeternum eſt duplex,quoddam eſt cauſa actionis æternæ quia nõ facit niſi unam actionem æternam,& hoc eſt primum cœlũ quod mouetur motu diurno ,& aliud quod agit actiones diuerſas, ut quæ mouentur in orbibus declíuibus,& maximus eorum eſt ſol remotus enim & propinquus facit contraria.12.Meta.tex.cõ.33.& in.2.de Generatio.& corruptione,tex.com.56.

Aeternæ res differunt a rebus creatis in hoc,ꝙ quãdo ſunt effectæ,non adiungitur eis priuatio propter quam indigeant agente,ut ab eo continuetur earum eſſe .ex libro Deſtru.diſpu.3.in ſolu.8.dubu.

Aethera antiqui appellauerunt ſupremũ locum,a currere ſemper ſempiterno tempore ponentes denominationẽ ipſi.primo Cœli.tex com.22.Conſimile legitur apud Platonem *Plato in Cratilo*

tonem in Cratilo qui aſſerit Græcos Deos θεοὺς appellare ἀπὸ τοῦ θεῖν: quod eſt currere: quia ſolem, aſtra, lunã, & cœlum Deos eſſe arbitrabãtur, quæ ſunt in perpetuo curſu ſeu motu.

Aethiopum uita eſt non naturalis, & complexiones eorũ exeunt a cõplexionibus humanis ualde, & habitatio eorum in ſuo loco eſt per accidens. ſcilicet cum ſint illic ſpeluncæ, in quibus habitant, ſicut reliqua animalia. Auer. in 2. Meteo. cap. 2. in col. 13.

Aethiopes ſunt una extremitas latitudinis humanæ, & Theutonici, & Sclaui ſunt alia extremitas. ibidem.

Ex, propoſitio denotat in idiomate Arabum quãdoq; ſubiectum, & quandoq; oppoſitum primo Phyſico. cõmen. 58 uide in 5. primæ Philoſophiæ, cõmen. 29. ubi habetur ꝙ famoſior ex ſignificationibus iſtius præpoſitionis ex, eſt, quãdo importat genus cauſæ materialis, materia enim diffinitur per eſſe id, ex quo fit aliquid ut in exiſtente.

Ex, præpoſitio famoſior ſignificatio eſt quando aliquid dicitur fieri ex alio tanquã ex materia. 5. Meta. com. 29.

Ex, præpoſitio tranſumptiue ſumitur pro iſta præpoſitione poſt 5. Meta tex. com. 29.

Ex aliquo fieri aliquid. dicitur duobus modis, potentia, ſcilicet, & actu. 1. Phy. tex. com. 78.

Contra ponentes intẽ ſionem fieri per partes graduales.

Ex calido fit magis calidum, nullo facto calido in materia quod non eſſe prius calidum. 4. Phy. tex comm. 84. facit contra tenentes intenſionem formarum fieri per additionem partis gradualis ad partem gradualem.

Excellens neceſſe eſt diuidi in excellentiam, & in id quod excellitur. 4. Phy. tex. com. 71.

Excrementum aliud utile, aliud inutile eſt. 1. de Generatione animalium, ca. 18.

Excrementum, & colliquamentum differunt. ibidem.

Ex duobus elementis ſumme contrariis tertium generari poteſt. ſecundo de Generatione, & corruptione, tex. commen. 27.

Ex duobus actu exiſtẽtibus impoſſibile eſt unum actu per ſe fieri ſeptimo Meta. tex. commẽ. 49. & 8. Meta. tex. commen. 15.

Exempla licet non uſitentur in doctrina demonſtratiua, in rebus tamen quæ non intelliguntur niſi per comparationem ad aliud, uſitari poſſunt. primo Phy. commen. 82. cõſimile. 3. de Anima, cõmen. 14. 4. Phy. commẽ. 84. & 2. de Anima, 149.

Exemplis poſitis de literis ſi poſt adducantur exempla de materiis, demonſtratio erit manifeſtior. quarto Phyſicorum. com. 71.

Exemplorũ non requiritur uerificatio, ſed manifeſtatio. ſecundo de Anima, cõmen. 67. ita etiã dicit Philoſophus in libro Priorum, exemplis utimur non ut ita ſint, ſed ut audiant. qui addiſcunt.

Exemplaria dicere eſt propinquum ad dicere formas ſenſibilium eſſe ſeparatas. 7 Meta. tex. com. 56.

Exemplum ad faciendum fidem eſt infirmiſſimũ argumẽtum, & propterea illorum demiror prudentium, qui arbitrantur exempla uim probationum habere. Themiſtius primo de Anima, cap. 24. & habetur ab Ariſtote. in ſecundo Priorum.

Exercitium largitur naturæ hominis, præparationem, quæ in ea non erat ante ad ſcientiam, & nõ eſt remotum ut uir tus moralis operetur in hoc, & maxime caſtitas. 7. Phyſicorum, com. 29.

Exercitium quid ſit & quotuplex ſit require. ſexto colliget, capitulo ſecundo.

Exercitium temperatum ſanitatis mirabilis cauſa exiſtit, & malitia quæ propter priuationẽ exercitii accidit in carceratis, manifeſtatur quod eſt, quia illorum facies cachexiæ fiunt, & eorum color eſt impurus, & omnes operationes eorum ſunt læſæ: & hoc non ſolum homini, accidit uerũ etiam aliis animalibus calcantibus cõungit, ſicut uolucribus in cameribus detentis. ibidem.

Ex fundamentis quæ ponit Naturalis, eſt ꝙ plures formæ ſunt in materiis. 2. Phy. com. 21. idem, 1. Phyſi. 12.

Exiſtens in alio per ſe, aut exiſtit tanq̃ ſubſtantia, aut exiſtit tanq̃ accidens: & utrunq; aut exiſtit cum medio, aut ſine medio. Subſtãtia cum medio eſt ſuperficies colorata. Vnde dicitur in textu quod anima dicitur (nãq; pars quædã eſt hominis) in qua primo eſt ipſum uiuere, & ideo iſta rationale uiuit, eſt immediata, ſed homo uiuit eſt mediata. Et ex hoc loco ſcire poteris quomodo uiuẽre ęquiuoce dicitur in corruptibilibus, & in ſempiternis. Nam corruptibilia uiuunt mediante anima, in qua primo dicitur eſſe ipſum uiuere: & quia anima informat a ia per formalem inhærentiam, ideo uiuere transfunditur ad talia compoſita, ita ꝙ ibi aliquid dicitur uiuere per uitam, & animari per animam, ſed corpora cœleſtia ſunt uiua, quia intelligentia eſt uita, & quia ipſa habet ſuam ſubſiſtentiam, & non formaliter inhæret orbi, ideo ibi nihil dicitur eſſe animatum per animam, nec dicitur ibi eſſe aliquid uiuum per uitam, ſed dicuntur uiuentia per ſe pro quanto intelligentia ipſa eſt uita. & dicuntur animata per ſe pro quãto intelligentia aſſiſtens eſt anima, & hoc eſt quod pulchre dixit Commentator in. 8. Metaph. in commen. 12. & in. 1. cap. de Subſtantia orbis habet eandem ſententiam, ſicut poteris uidere.

Exiſtimatur uerbum apud Ariſto. quandoq; dicit certitudinem & ſcientiam certam. 4. Phyſic. com. 33. uide etiam. 1. de Anima, com. 19. & 2. de Anima. 52.

Exiſtimatione Ariſt. quandoq; utitur pro certitudine. 2. de Anima, com. 52. & 1. de Anima, com 19.

Expellentis duo ſunt modi, aut ꝙ expellens ſeparatur ab expulſo & expulſum remaneat in motu, aut quod non ſeparatur ab illo. 8. Phyſic. tex. com. 85. & habetur etiam. 7. Phyſi. tex. com. 10.

Experimentum ſermonum uerorũ eſt, ut conueniant ſenſatus, non econuerſo. 8. Phy commen. 22. & 2. Cœli, com. 12. & 3. de Anima, cõmen. 7. Et nota ꝙ eſt auctoritas Philoſophi in. 3. de Generatione animalium, cap. 10.

Experiẽtia artem effiCit, ut ait Polus, in experiẽtia uero caſum. ex procemio Meta.

Experientia ad agere nihil ab arte differre uidetur. ibidem.

Expertos magis proficere uidemus ſine experiẽtia ratione habentibus ibidem.

Experientia eſt ſingularium cognitio, ars uero uniuerſalium. ibidem.

Experimento carnes & uniuerſale cognoſcẽs, in hoc autẽ ſingulare ignorans multoties in curatione peccabit, ſingulare enim magis curabile eſt. ibidem.

Experti ipſum quidem quia, ſciunt, ſed propter quid neſciunt ibidem.

Expoſitores Ariſ. dixerunt ꝙ demonſtratio in principio. 7. Phyſi. eſt ſuperflua. 7. Phy. comm. 1. uide pro hoc. 8. Phy. com. 27. & 33. & 4. Cœli, com. 25.

Expoſitio nominũ eſt pars ſcientiæ diuinæ, ſecus eſt in ſcientia naturali, & in aliis ſcientiis ſpecialibus Cõmenta. 5. Meta. com. 1. uide conſimile. 3. Cœli, com. 1.

Expoſitores diuerſificãtur in ſecũdo Topicorũ in quæſito ſimplici, quo quæritur, utrũ aliquid ſit, utrũ collocetur in quæſtionibus generis, uel in quæſtionibus accidẽtis. Qui enim intelligit de ente illud quod eſt cõmune decem prędicamẽtis, dicit quod collocatus in quæſtionibus generis & qui intelligit de ente illud quod intelligitur de uero, dicit quod collocatur in quęſtionibus accidentis. Cõmentator. 5. Metaphyſic. commen. 14. Iſte locus præcipites duxit Bononienſes ad aſſerendum quod quæſtio ſi eſt, in ſecundo Poſteriorum pertinet ad rei eſſentiam, & quod eſt quæſtio de quidditate, cuius tamen oppoſitum ſcribit Cõmẽtator in diſputatione. 8 in libro deſtructionum in ſolutione primi dubii, contra Algazelẽ qui fuit in opinione Auic. tenentis ens & unũ ſignificare diſpoſitiones accidentales conſequentes eſſentiam rei ſcribit enim: Sed omnia iſta fundantur ſuper unũ errorem, uidelicet quod eſſe rei eſt unum ſuorum conſequentium: id nanq; quod præcedit in ſcientia noſtra quidditatẽ rei, eſt id quod ſignificat eſſe uerum. Et ideo quãdo petimus ſi res eſt ens, uel ſi ha

Cõtra Alexan. Achillinum & ſequaces, uide in epitome. meta. Auer. tract. primo in principio, ubi dicit ꝙ ens uerũ dicitur quod ita ſe habet in intellectu ſicut extra intellectum: ut ſi diceremus ſi natura ſi uacuũ non eſt.

bet eſſe,& illa res habet cauſam inferentē ſuum eſſe, tantum ualet quantum dicere,utrum habet cauſam uel non: ut patefecit Ariſtoteles in principio ſecundi Poſteriorū: ſed ſi illa res non habet cauſam, tantum ualet quantum dicere,utrum res habet conſequens inferens ſuum eſſe. Sed quando intelligitur de ente id quod intelligitur de re uel ſubſtantia,tunc ſumitur modo generis analogice dicti.Ecce igitur ꝙ eſſe quod quæritur in quæſtione ſi eſt, eſt eſſe quod ſignificat ueritatem quæ in complexione cōſiſtit,& non ſignificat eſſentiam rei,quia tunc illa quæſtio pertineret ad quæſtionem generis: ens enim quod ſignificat eſſentiam rei eſt genus analogice dictum de decē prædicamentis.ut dicit Commentator in prædictis locis: & etiam in.5.Meta.com.4.& in ſecundo de Anima,cōmen.30.&.3.Phyſico.com.4.& iſta eſt expreſſa ſententia Auerrois ſine dubio.

Expresſibilia ſunt illa,in quibus profundatur digitus & poſtea redeunt,ſicut eſt cōſuetudo lutorum.4.Meteororū commento primo.

Extenſibilia ſunt illa quæ poſſunt trahi ex uno latere, & elōgantur,& non inciduntur,& ſunt uniuerſaliter res conglutinatiuæ 4 Meteo.com.2.

Extra omne & totum nihil eſt.4.Phyſi.tex comm.45.&.1. Cœli,a te.com.96.uſq; ad.100.

Extra & intra notant locum.1.Cœli,tex.com.69.

Extrema continentis & contenti in eodem ſunt.4.Phyſico. tex.com.35.

Extrema longitudinis ſunt ſurſum & deorſum, latitudinis dextrum & ſiniſtrum profunditatis ante & retro.8.Phyſi. com.64.idem.1.Cœli,tex.13.&.2.Cœli,tex.com.9.

Extrema non cognoſcuntur niſi per comparationē eorū ad media.4 colliget,cap.1.

Extremorum permutatio nō eſt neceſſe ut fiat per omnia media.2.de Anima.com.105.

DE LITERA F.

FABER adeſt ligno,& figulus limo.2.de Generatione animalium,cap.20.

Fabuloſe tradita, ab antiquis ſunt multa ad multorum perſuaſionem,& ad opportunitatem multorum,& conferens ad leges.12.Meta.tex.com.50.

Factiones omnes ſunt ab arte,aut a poteſtate,aut a mente.ſeptimo Metaphyſi.tex.commen.uigeſimi ſecundi.

Factum eſt de operationibus facientis ſicut finis.2.Cœli.cōmen.17.& elicitur ex textu.ibidem.

Factū eſſe ut dicitur,impoſſibile eſt ſi nihil præextiterit.7. Meta.com.23.

Falſum poſſibile non infert falſum impoſſibile.8. Phyſic. tex.com 36.& ex.1.Priorum.

Falſum aliud poſſibile,aliud impoſſibile,& falſum poſſibile differt ab impoſſibili.1.Cœli,tex com.119.

Falſum ſemper in compoſitione eſt,tertio de Anima com. & tex.22.

Falſitas eſt propria imaginationi,ſed ſenſui non competit niſi per accidens 4.Meta.com.24.

Falſum aliud ſemper,aliud uero quandoq;. & ſub aliis reſpectis.Falſum poſſibile,& falſum impoſſibile.5.Met.te. com.34.& eſt in capitulo de falſo.

Falſo ratio nullius eſt ſimpliciter ratio.ibidem.

Falſa eſt omnis ratio alterius,quā cuius eſt uera,ut quæ circuli falſa trigoni.ibidem.

Falſum poſſibile,& falſum impoſſibile ſunt duæ naturæ diuerſæ Cōmentator quinto Meta.com.34.idem primo Cœli,tex com.119.

Falſitatis primus modus eſt intelligere,ſecundus in credere.5.com.34.

Falſum eſt duobus modis,eſſentialiter, & per accidens.5. Meta.com.34.

Falſidicans in potentia eſt intelligens, & cognoſcens,ſed qui actu fallitur,non habet cognitionem. quinto Metaphy.ibidem.

Falſum poſſibile,& falſum impoſſibile differunt, quia alterum poteſt recipere ueritatem,aliud uero nequaquam.9. Meta.tex.com.8.

Falſum,& impoſſibile non idem ſunt: nam te nunc ſtare falſum quidem eſt,ſed non impoſſibile.nono Metaphy. tex.com.8.

Falſum impoſſibile non ſequitur ex falſo poſſibili.9.Meta.tex.com.9.

Falſum eſt quod in intellectu aliter eſt quam ſit extra intellectum,& hoc poteſt conſiderari uariis modis.ex Paraphraſi.Meta.tract.2.col.11.

Fames eſt appetitus calidi,& ſicci,ſitis uero frigidi, & humidi.2.de Anima,tex.com.28.

Fames eſt ſenſus reſolutionis ſubſtantiæ groſſæ calidæ, & ſiccæ,ſitis eſt ſenſus reſolutionis ſubſtantiæ frigidæ,& humidæ.ſecundo colliget.capitulo decimotertio,quod eſt de inſtrumento tactus.

Fames eſt una ſpecies euacuationis præſertim, in ægritudinibus in quibus ſtatus,& criſis ſunt propinqua.ſeptimo colliget cap.primo.

Famoſa apud omnes, aut ſunt neceſſaria ſecūdum totum, aut ſecundum partem:impoſſibile enim eſt ut famoſum, ſit falſum ſecundum totum.ex libro de ſomno & uigilia Commentator.

Fato euenire dicitur quod naturale eſt,& naturæ inſtitutionem ordinemq; ſequitur.Themiſti.ſuper.5.Phyſicorum, tex.commē.57.ubi Ariſtote.inquit aliquas generationes eſſe uiolentas, & non fato deſtinatas ſeu diffinitas. & in quarto de generatione animaliū,capitulo ultimo inquit, Multa principia incidunt quæ generationes deſtinatas ſecundum naturam & corruptione ſæpe impediant, atq; in cauſa ſint earum quæ ueniunt præter naturam. Inde Alexan.in libro de fato pulchre & eleganter collegit ex ſententia Peripateticorum, fatum a natura non differre, quod & Maro intellexiſſe uiſus eſt in quarto Aeneidos, ubi inquit, Nam qui nec fato merita nec te.ubi de morte Didonis loquitur.

Faciem in homine partē illam dicimus,quæ caluæ ſubiecta eſt:nam piſcis aut bouis faciem dicere non ſolemus. primo de Natura animalium,cap 8.

Febres quæ fiunt a phlegmate groſſo ſunt magis periculoſæ,quam illæ quæ fiunt a cholera.unde cauſam tertio colliget,cap.6.

Febris ethicæ tres ſunt ſpecies.3.colliget,cap.11.

Febris ephemeræ duo ſunt ſigna propria,primum ꝙ pulſus in hac febre non eſt diuerſus, ſecundum quod ſuum naturale ſedimen non mutat,quia ſolum urina mutat colorem.4.Colliget,cap.26.

Febrium putridarum duo ſunt ſigna,unum ꝙ urina in principio hypoſtaſim non habet,aliud uero quia pulſus eſt uarius & diuerſus.4.colliget,cap.27.

Febris de cholera pura in corpore fieri non poteſt,quia talis de neceſſitate mortifera eſſet,quia cholera nō eſt apta recipere aliquam digeſtionem niſi in hoc.ꝙ cum ſanguine eſt admixta aut cum materia qua nutriuntur membra radicalia,hoc eſt ſanguis dealbatus. quarto colliget,cap. 32.de Febre ſanguinea.

Febribus acutis propria eſt alienatio mentis.ibidem.

Febris ethicæ ſignum proprium eſt,ꝙ pulſus poſt tres horā aſſumpto cibo ſit uelox & calor augmētatur, quod in febribus putridis nō euenit quia calor extraneus in membris radicalibus non eſt fixus,ſicut in ethica. Membra aūt agunt in cibum,& ideo cibus acquirit calorem ex caneñ & iſta eſt uera cauſa,& cauſæ aliæ datæ a Medicis ſuper hoc ſunt ſicut fabulæ cantatorū,quia dicunt ꝙ cibus in talibus eſt ad ſimilitudinē aquæ proiectæ in calce quod eſt impoſſibile. Virtus nutribilis enim non poteſt tantū eſſe elongata a nutriente,ut ipſum eidem ſit contrarium,ſicut aqua calci reperitur. Quod unūquodq; iſtorum alterum corripit.4.colliget,cap.33.

Febris diffinitio eſt hæc, eſt calor cõpoſitus ex calore uaturali et extraneo putredinali miſſo a corde in totũ corpus, & lædit omnes actiones & paſſiones 3. colliget, cap. 3. facit pro opinione Gentilis.

Felicitas praxis quædam eſt, eupraxis enim eſt. 2. Phyſi. 58.

Felicitas eſt quędam uita & eſt in anima 9. Met tex. cõ. 16. ubi Commenta. dicit ꝙ eſt qualitas uitæ nobilis.

Felle quædã animalia omnino carent, ut equus, mulus. aſinus, ceruus, Dama. ex. 4. de Partibus anima. cap. 2.

Fel in eodem genere animalium quædam habent, quædã non habent, ut in genere murũ, quod & homini accidit quidam enim fel in iecore habere uiſuntur, quidã uero carent ex. 4. de Partibus animalium, cap. 2.

Fel morborum acutorum cauſam Anaxagoras eſt arbitratus, & male. ibidem.

Fellis carentia non eſt cauſa longitudinis uitæ: nam multa animalia felle prædita diutius uiuunt, ut camelus & delphinus. ibidem.

Fellis priuationem uel in uictimis nõnunquam percipi certum eſt, quippe cum parte quadã agri Chalcidici Euboeę fel minimum pecori ſit primo de natura aĩalium, cap. 18. uide in ſpeciali quæ animalia felle uacent, in. 2. de natura animalium, cap. 15.

Fellis paucitas ſequitur temperantiam & longitudinẽ uitæ colliget, cap. 49.

Fel galli ueteris eſt illud quod magis quæritur in medicinis. ibidem.

Fœminæ eſt mas occaſionatus. primo Phyſi. com. 81.

Fœminę uiuũt plus quam maſculi propter coitus paucitatem ex libro de longitudine & breuitate uitæ.

Fœminæ auctoritate Parmenidis ſunt calidiores uiris: Empedocles autẽ cõtrario opinabatur cum quo concordat Ariſto. in. 2. de Partibus animalium. cap. 3.

Fœminæ inter inſecta coeuntia, & inter piſces ouiparos, & quadrupedia ouipara, magna ex parte ſunt maribus maiores. uide cauſam. 1. de Generatione animalium, cap. 16.

Fœminæ in uiuiparo genere animalium, minora corpora obtinent q̃ mares ob menſtruorum profluuiũ. primo de Generatione animalium, capitulo. 19.

Fœminis eodem tempore ſeu ætate menſtrua fluere incipiunt quo maribus ſemen. & illa ętate qua mares amittũt generandi facultatem deſinit mulieribus mẽſtruorũ profluuium. 1. de Genera. animalium. cap. 19.

Fœminis fluentibus menſtruis non mariſcæ, non uarices, non fluxus ſanguinis narium contingere ſolet. ibidem.

Fœminæ ſunt minus uenoſæ q̃ mares, & lautiores, leuioreſq;. uide ibidem cauſam.

Fœmina non emittit ſemen. ibidem.

Fœminę ſæpenumero concipiunt ſine ea, quę per coitum fit uoluptate. ibidem.

Fœmina qua fœmina patiens eſt, & mas qua mas agens. 1. de Generatione animalium. cap. 20.

Fœmina & mas in plantis non ſeparantur, ſicut in animalibus greſſibilibus. 1. de Genera. anima. cap. 20.

Fœmina cum eandem habeat animã & materia excrementum fœminæ eſt, deſiderat marem, quia ex ſeipſa generare nõ poteſt. uide cauſam in 2. de Generatione animaliũ. cap. 4. Prope dimidium.

Fœmina in aĩalibus in quibus eſt diſtinctio, ſexus, ex ſeipſa generare nõ poteſt: quia mas eſt qui perficit generationẽ alioquin mas fruſtra eſſet. Sed ſi quod genus fuerit ꝙ fœmina ſit, & marem diſtinctum non habeat, id ex ſeipſo generare poteſt quod & ſi nondum dignum fide exploratũ habemus, tamen facit ut in genere piſcium dubitetur: eorũ enim quos Rubeos ſeu Rubelliones, ut in genere piſciũ uocãt, nullus adhuc uiſus eſt, ſed fœminæ omnes fœtu plenæ reperiuntur. Ariſ. in. 2. de Generatione animaliũ. cap. 4. iuxta dimidium capituli.

Fœmina cruditate frigiditateꝗ; ſanguinei alimenti deſcribitur. Ariſto. in. 4. de Genera. anima cap. 1.

Fœminæ magis generantur nouella ac ſeneſcente ætate, q̃ in ætate florida: & uide cauſam in. 4. de Genera. cap. 2.

Fœminæ generantur auſtrinis flatibus, mares uero aquilonijs. ibidem.

Fœmineum ſexum quaſi læſionem naturalem, & detrimẽtum putandum eſt ex. 4. de Genera. cap 6.

Fœminarum mulier eſt maxime ſanguinea. 3. de Natura animalium, cap. 19.

Fœminæ in pedeſtribus animalibus ex maiori parte ſunt minores, & minus uiuaces, quam mares, præterquam in mulorum genere: eius enim fœminæ & maiores & uiuaciores ſunt maribus. Ariſt. in. 4. de Natura animalium. cap. ultimo.

Fœminæ piſcium uiuaciores maribus eo ꝙ uetuſtiores capiantur, eſſe conſtat. ibidem.

Fœminarum partes illæ quæ inferiores poſterioreſq; dici poſſunt, robuſtiores habent quã mares. ibidem.

Fœminæ partes illas quas natura uelut arma animalibus tribuit, ut dentes, cornua, calcaria, & cætera id genus, aut non habent aut imbecilliores habent q̃ mares. ibidem.

Fœminarum caro humidior eſt. ibidem.

Fœminæ magis quã mares pediculum ſentiunt. 5. de Natura animalium, cap. 31.

Fœminæ potiſſimum id temporis cuſtodiri debent, cũ ſemen ferre incipiunt. 7. de Natura anima. cap. 1.

Fœminæ ut plurimũ matri, mares patri ſimiles procreantur. 8. de Natura animalium, cap. 6.

Fœminæ omnes minus q̃ mares ſunt animoſæ, excepta pãthera & urſa: fœminæ enim in his generibus uidẽtur eſſe animoſiores, cũ in cæteris ſunt proculdubio molliores. 9. de Natura animalium, cap. 1.

Fœminæ ſunt malitioſiores, aſtutiores, inſidiores, atq; in enutrienda prole ſolicitatiores maribus. ibidem.

Ferè eſt nota debitationis. 2. Phyſi. com 30.

Fermentũ ponitur in parte, ad hoc ut faciat ipſum ſpongioſum, & in eo dominetur aereitas, & fit facilis ad digerendum, propterea quia corpus aereum leuius eſt ad permutandum propter ſuam humiditatem, quia ſubſtantia ſicca eſt dura ad permutandum & ad digerendum. quinto colliget, cap. 26.

Ferrum & cornu mollificantur. quarto Meteororum, text. com. 36.

Ferrum quod habet minorem purificationem melius eſt. ibidem tex. com. 40.

Fœtus qui forma animalis naſcũtur, augẽtur in utero per umbilicum. 2. de Generatione animalium, cap. 5. in principio. & idem. 5. capitulo. ibidem.

Fibrorum duo ſunt genera. 3. de Natura animaliũ, cap. 6.

Fides uulgi eſt fortior fide Philoſophorũ. in prologo textu. Phy. Commentator.

Fides nulli beſtiarum ineſt. 3. de Anima, tex. com. 157.

Fidem ſequitur ſuaſum eſſe, ſuaſionem autem ſequitur ratio. ibidem.

Fieri aliquid ex aliquo dicitur duobus modis uel ex oppoſito uel ex ſubiecto. 2. Metaphy. tex. commen. 7. idem primo Phy. 58. 59. 61.

Fieri ſimpliciter eſt ſubſtantiarum, fieri ſecundum quid, eſt accidentium primo Phyſi. tex cõmen. 62. &. 1. de Generatione & corruptione tex. com 11. &. 18. &. 5. Phy. te. com. 7. & 8. Phyſi. tex. com. 46.

Fieri hoc ex hoc dupliciter contingit. 8. Meta. tex. com. 11. aut quia principiũ erit, aut quia ex reſoluto in principiũ.

Figura, diuiditur in contraria ſecũdum eſſe & non eſſe, ſcilicet in habens angulos & carens angulis, primo Phyſic. com. 41.

Figura diuiditur in contrarias differentias ſecũdum famoſitatem, ſcilicet in rectam & rotundam. ibidẽ uide in Concordantiis.

Figura eſt qualitas in quantitate in eo ꝙ quantitas. 7. Phyſico. com. 15. idem in prædicamentis.

Figuræ in hoc aſſimulantur formis ſubſtãtialibus, quia nõ arquiruntur per ueram alterationem. ſeptimo Phyſicorũ commen. 16. idem in calce commen. 67. ſuper tertio cœli & mundi.

Figuræ diuerſitas non eſt ſecundum differentias ſubſtantiales rei. figura enim qualitas.7.Phyſi.com.19.

Figura ſphærica eſt ſubſtantia & natura prima ſecũdo Cœli,tex.com.22.

Figura rotunda eſt maximæ capacitatis & minime paſsibilis.Gale.4.de Vtilita.parti cap.7.

Figuræ ſphæricæ ad alias figuras proportio eſt,ſicut proportio ſubſtantiæ corporis cœleſtis ad alia corpora.Cõmentator.2.Cœli,com.22.

Figura cœli non eſt in eo accidentaliter ſicut eſt in elementis 2.Cœli,com.22.uide etiam quomodo elementa habeant figuram accidentaliter.in 3 Cœli,com.67.

Figuræ rotundæ nõ poteſt fieri additio.ſecũdo Cœli,tex.com.23.

Figuræ ſphæricæ prioritas ad alias figuras ſecundũ ſimplicitatem,unitatem & diffinitionem,non eſt uere,ſed ſecundum ſimilitudinem.2.Cœli,com.22.&.25.

Figura prima eſt primi corporis ſecũdo Cœli,tex.com.26.& com.22.

Figura ſphærica differt ab aliis figuris, qa quomodolibet mutetur axis non ſequitur euacuatio loci aut repletio :ſecus autem eſt in aliis figuris.

Figura terræ forte ita eſt,ſicut eſt de generatione & corruptione,quia uidelicet eſt ſeparabilis a parte:ſed non eſt ſeparabilis a toto.2.Cœli,com.108.

Figuræ omnes componũtur ex pyramidibus,rectilinea quidem ex rectilineis,ſphæra autem ex octo partibus.3.Cœli,tex.com.40.

Figuræ regulares ſunt finitæ, enormes uero ſunt infinitæ. Commentator auctoritate Themiſt.3.Cœli.com 40.

Figuræ ſunt ex qualitatibus aſſociatis formis ſubſtãtialibus perfectis in hoc quod non recipiunt diuiſionem . 3. Cœli, commen.67.Non intelligitur ut expoſuit Albertus Magnus .3.Cœli.trac.2.cap.8 quod figuræ cõcomitãtur formas ſubſtantiales perfectas,ſicut ſunt formę animatorum:& ideo elementa ſecundum ꝙ ſunt elementa non habent figuras determinatas:unde nõ eſt propria figura niſi in corporibus animatis.Et ſic etiam intellexit præſentem auctoritatem Henri.de Gãdauo in quolibeto.16.q.14.Nam etiam corpora inanimata ſunt figurata,quodlibet enim corpus figuratum eſt.3.Phyſico.text.commen.35.& quodlibet corpus aut pluribus, aut una ſuperficie continetur.ibidem.Et ideo dicamus ꝙ ſenſus ſecundum mentem Auer.eſt quod quærit ſi formæ ſubſtantiales elementorum recipiunt magis & minus, pariformiter erit & de figuris eorum:& ſoluendo dicit quod figuræ ſunt de qualitatibus quæ aſſociantur, ideſt aſsimilantur formis ſubſtantialibus perfectis,in hoc quod non recipiunt diuiſionem,hoc eſt,quod ſicut formæ ſubſtantiales perfectæ non recipiunt magis & minus,ſic etiam figura quæ eſt qualitas fundata in quantitate non recipit,neqꝫ magis, neqꝫ minus,& hoc declarant uerba ſequentia cum ſubdit Et ideo carent motu alterationis, ut declaratum eſt in.7. Phyſico.& eſt iſta rei ueritas. Vnde ſicut in ſubſtantia nõ eſt motus,quia non recipit magis neq; minus , nec eſt ibi contrarietas,ut demonſtratum eſt in.5.Phyſico.tex.commen.10 ſic etiam in.7.Phyſico.demõſtratum eſt, quod in quarta ſpecie qualitatis quæ eſt forma , uel circa aliquid cõſtans figura non eſt motus alterationis Et hoc ipſe Cõmentator expreſſe tenet,& ſeipſum declarat in.7.Phyſi.in cõme.26 & ex iſto loco patet quod aliquid quod atteſtatur perfectioni poteſt reperiri in accidente, quod non inuenitur in forma ad quam concomitatur illud accidens, uel quod eſt coniunctum cum illa,ſicut tenẽtes potentias animæ realiter diſtingui ab anima intellectiua patiuntur conſimilem difficultatem,quod intellectus eſt plus eleuatus quã eſſentia animæ.

Figuræ adinuicem non admiſcentur.3 Cœli,com.68 .

Figura ſphærica & figura pyramidalis facile pertrãſeũt in ſe,& faciunt ad uelocitatem motus.3.Cœli,tex.com.69. licet ex opinione antiquorum ibi loquatur Philoſophus.

Figura circularis non debet moueri naturaliter niſi circulariter.tertio Cœli,com.70.

Figura rotunda eſt magis remota a læſione ut probant caſtra,quæ turres rotundas ne a machinis lædãtur extruunt. Etiam figura rotunda plura continet,& eſt magis apta ad motum continuum .2.Colliget,cap.11.

Figuræ per accidens competit incidere aut diuidere.tertio Cœli,tex.com 73.

Figuræ nihil eſt contrarium.3.Cœli,tex.com.74.

Figuræ non ſunt cauſæ ꝙ quędam ferantur ſimpliciter,aut ſurſum,aut deorſum,ſed eius quod uelocius aut tardius. 4.Cœli,tex.com.42.

Figura acuta diuidit corpora cõtinua cito ,& ſimiliter corpus ualde graue.4.Cœli,com.44.

Figura eſt magnitudo quædam ſecundo de Anima, texta com.133.

Finis duplex 2 Phyſi tex cõ.24.aut ſicũt forma eſt finis materiæ,aut illud cuius eſt res,dicitur finis rei.idem.2.de Anima.tex.com.37 finis cuius & finis cui.

Finis eſt nobilior his quæ ſunt ad finem ſecundo Phyſico. 91.&.2.Meta.tex.com.8.& ſecundo Phyſico.23 .&.5.Meta.tex.com.3.

Finis generationis eſt alter a fine rei generatæ.2 .Phyſic cõ. 70.&.24.idem 8.Meta.com.12.&.4.Cœli,22.

Finis dicitur æquiuoce de forma,& loco. ibidem.i.4.Phyſicorum.com.14.

Finis non inuenitur abſqꝫ eo,cuius eſt finis.4 .Phyſi.cõ.42. &.107.&.7.Phy.com.32.3.de Anima,cõ.5 . contra Alexandrum.6.etiam Phyſi.com.57.

Finitum continuum unum finem habere non poteſt , ſed duos ſaltem.4.Phy.tex.com.91.

Fines ſunt in eo cuius ſunt fines.4.Phyſic.tex com.107.& com.43.&.120 &.129.

Finis non eſt de natura rei cuius eſt finis.4.Phyſi.com.125. & 6.Phyſi com.32.

Finis eſt indiuiſibilis,& differt ab illo cuius eſt finis.6 . Phy. com.32.idem infra tex.com.46.

Finis rei non eſt res cuius eſt finis.6 Phyſi com.32.

Finitum ad infinitum nullam rationem habet.8 . Phyſicorum,tex.com.15.

Finem deſtruens deſtruit etiam quę ſunt ante finem.8. Phyſico.com.14.

Finita ſemper eiſdem contingentibus magis accipienda ſunt,in his enim quæ ſunt natura oportet finitum, & melius ſi contingat eſſe,& magis.8.Phyſi.tex.com.48.conſimile.1 Phy.tex.com.50.

Finitas actionis in duratione eſt a materia.8.Phy.com . 78. &.2.Cœli,com.38.

Finitum,& infinitum agere æqualem actionem in eodem tempore impoſsibile eſt 8 Phy.tex.com.79.

Finitum,& infinitum,ſolum de corporibus dici poſſunt. 8.Phy.commen.79 idem.1 .Phyſi.tex.com.15.& 3.Phyſico tex.com.35.&.36.

Finiti cuiuslibet diſpoſitio eſt habere principium,& finem. primo Cœli.com.36.

Finitatis,& magnitudinis cauſa eſt forma.& ideo ſi magnitudo eſt infinita,& forma etiam eſt infinita.1 .Cœli , com. 61.idem.1 .cap.de Subſtantia orbis,&.3 .Phyſic.59.&.60, 65.67.68.72.idem.4 Phy.tex.cõ.35.49.idem.3.Cœli,cõ. 72.uide in Concordantiis.

Finis duplex ſecundum primam intentionem , & ſecundũ ſecundam.ſecundo Cœli,com.17.&.21 .idem.12. Metaphyſi.com 36.

Finis actio & finis paſsio.2.Cœli,com.17.

Finitas uigoris competit formis inquantũ formæ ſunt, ita quod talis finitas eſt communis formis exiſtẽtibus in materia,& formis ſeparatis a materia.2 .cœli, cõ . 38.& 39.& 71.idem in.3 capitulo libri de ſubſtantia orbis.uide in Concordantiis.

Finium diuerſitas eſt cauſa diuerſitatis actionum . ſecundo Cœli.com.65.

Fines entium ſunt tres quos poſuit Ariſtote . uide ſecundo Cœli,com.65.

Finis eſt nobilior finito,& continens contento.ſecũdo Cœli,tex.com.74.

Finis ſeu cuius gratia non actiuum eſt,ſanitas enim non eſt factiuum niſi ſecundum metaphoram:unde elicitur quod finis metaphoricè mouet.1.de Generatione,& corruptione tex.com 55.

Finis non ſeparatur a finito,neq; perfectio,& complementum a ſuo perfectibili.2.de Anima,com.21.

Finis ſeu cuius cauſa duplex eſt,hoc quidem cuius,illud uero cui.2.de Anima,tex.cõmen.35.&.38.idem.2.Phy.tex.cõmen.24.uide Themiſtium.2.de Anima,cap.14.

Fine omnia appellari,ſeu a fine omnia appellare iuſtũ eſt.2.de Anima,tex.com.49.

Finalis cauſa eſt,dignior omnibus cauſis.ibidem Cõmen.

Finis ſignificat agens ſignificatione neceſſaria,ſicut motum ſignificat mouens.2.cap.de Subſtantia orbis,quod ideo dixit,quia finis eſt propter quã agens agit.ex ſecundo Phyſi.ubi animaduerte quantum deuiauerit Ioan.de Baccone,& Grego.de Arimino in ſecundo Sententiarũ,diſtinctione prima.tenentes in uia Cõmentatoris æterna habere finem,& non habere efficiens,cum apertiſſime totum oppoſitum probet ibi Cõmentator,ut bene patet inſpicienti & ponderanti uerba eius.Dicit enim quod cum quidam ignorauerunt quod duplex eſt agens,uidelicet præcedens ipſum actum.& quoddam natura tantum,dixerunt Ariſto.non dicere cœlum habere cauſam agentẽ,ſed mouentem tantum.& Cõmentator dicit quod illud fuit ualde abſurdum.Vnde non eſt dubium in hoc quod agens ipſum eſt mouens ipſum. Et iſti hanc opinionem quam ipſe reprobat,imponunt ipſi dicentes cœlum non habere cauſam niſi reſpectu motus,& accidẽtium.O bone Deus quomodo ingenia præclara plerunq; hallucinãtur in re clariſſima. Manifeſte enim Auerroes in illa digreſſione quã ex amore dicit ſe feciſſe,quia uidebat pleroſq; in hoc ſua tempeſtate errare,dicit: Tametſi cœlum non ſit corpus compoſitũ,ſed ſimplex,& nõ habeat principium intrinſecum,uidelicet materiam per quam poſſit corrumpi,ſic enim formaliter eſt neceſſe eſſe,quia tamen eſt finitarũ dimenſionũ,& terminatarum ſuperficie terminante ipſum,& omne tale quum intellectus poſuerit ipſum exiſtens per ſe abſq; hoc quod aliud largiatur ſibi permanentiam,& æternitatem neceſſe eſt,ut ita ſit de finitate ſuæ permanẽtiæ,ſicut de finitate ſuæ actionis.& ideo neceſſe eſt in intellectu eſſe potentiam largientẽ ſibi permanentiam æternam,quemadmodum largitur ſibi motum æternum.Vbi expreſſe Commentator uult,q ſi intellectus circumſcriberet ab orbe intelligentiam quid eſſe de orbe,ſoluit quod erit ſicut eſt de motu:manifeſtum autem eſt quod niſi intelligentia eſſet,motus nõ eſſet:igitur neq; ſubſtantia orbis eſſet,quia in eodem genere cauſæ dependent motus,& orbis ab ipſa,ſicut in illis forma,& accidentia conſequentia formam dependent ab agente: Vnde licet nobis non poſſit deſinere eſſe per principiũ intrinſecum,quod eſt cauſa corruptionis,quia caret materia per quam res poteſt eſſe,& nõ eſſe poſſet tamen deſinere eſſe per ablationẽ principii ſeparati a quo eſſentialiter dependet tanquã a cauſa extrinſeca:cœlum enim & tota natura dependet a Deo glorioſo,& in hoc nõ eſt dubiũ in uia Auer.Vnde uide ſi placet ipſum in libro De ſtruc.in diſputatione.3.in ſolutione.18.dubii.inquit enim Amplius quod dat entium ſeparatorum a materia finem eſt illud quod dat eis eſſe.Forma enim,& finis ſunt idem & unum in hac ſpecie entium.Ergo quod dat finem entibus illudmet dat formam,& illud quod dat formam eſt agens,ergo quod dat finem,hoc eſt,eſſe,eſt agens.Apparet idcirco quod primum principium eſt agens,& forma & finis:& immorari in hoc eſt ſuperfluum.

Finis terminus eſt 2.Meta.tex.com.9.

Finis eſt melior aliis cauſis,quia aliæ cauſæ ſunt propter illam,forma autem eſt melior aliis,quia ſcientia ſet per illam eſt perfectior quam ſcientia ſet per alias.tertio Meta.com.3.

Finis nõ poteſt eſſe priuatio eius cuius eſt finis.Themiſtius quinto.Phyſi.47.ſic enim probatur ibidẽ,quietem in termino,ad quem tendit motus non eſſe cõtrarium motui.

Finalis cauſa eſt magis manifeſta in rebus uoluntariis quã in rebus naturalibus.5.Meta com 5.

Finita magis quam infinita,& unum magis quam multa oportet exiſtimare:eiſdem autem accidentibus,ſemper finita magis accipiẽdũ,in his enim quę ſunt natura,oportet finitum,& melius ſi contingat 8.Phyſi.tex.cõmen.48.Vbi aduerte quod iſtud eſt maximum fundamentum in uia Peripateticorum,& quam plures opiniones Ariſtotelis ſunt fundatæ ſuper hoc principio.& in libro de Partibus animalium,capitulo quarto in libro tertio,expreſſe dicit,Vbicunq; fieri poteſt,unum quam plura eſſe melius eſt.loquitur enim ibi de principio uenarũ,& ꝓbat quod principium unum eſſe oportet,ubi fieri poteſt. Et ſuper hoc fundamento tenet cor eſſe primum principium omnium motuum,& ſenſationum,contra Medicos ponentes pluralitatem principiorũ ſuper hoc principio.Etiam in.12.Metaphyſi.unum eſſe principium uniuerſi cõcludit quia pluralitas principantium mala,ex ſententia doctiſſimi Homeri in primo Iliados.Super hoc principio prætulit in primo Phyſicorum opinionem Empedoclis ponentis principia finita,opinioni Anaxagoras,& Democritus,ponentium principia eſſe infinita,ut patet primo Phyſi.tex.cõmen.50.Et ratio iſtius eſt quia Deus,& Natura nihil fruſtra faciunt primo Cœli tex.cõmen.32.Natura enim non abundat in ſuperfluis,immo euitat multitudinem quoad eius fieri poteſt,ut uidere licet in plantis,& animalibusq; per unum inſtrumentũ ſæpe conſequuntur uarias utilitates,minuſq; habent ob id multiplicata inſtrumenta ex actionum diuerſitate ubi hoc fieri poteſt: ut patet in ſecundo de Anima in inſtrumento anhelitus,quo natura utitur ad duas utilitates,& ad reſpirationem,& ad formationem uocis,ut eſt in tex.cõmen 88.ubi dicit Ariſtoteles: Iam enim aere reſpirato utitur Natura ad duo opera,ſicut lingua ad guſtum,& locutionẽ: Et uoca cum ars imitetur Naturam,quod hoc etiam ueritatem habet in arte ſicut in natura,ut gloſſat Commentator in primo Phyſicorum,commen 50.dicens,Qui enim ſanare poteſt modica actione,agit actione artificiali,ſi autem laborauerit maiori actione,aget ocioſe,& ſuperflue.Tene igitur in uia Peripatetica,quod in Naturalibus ubicunq; apparentia ſaluari poſſunt ex uno,aut ex finitis principiis,unitas multitudini,& finitas infinitudini eſt præferenda.

Finis quarundam rerum eſt agere tantum,& finis quorundam eſt aliquod actum.9.Meta.tex.com.16.

Finis penes Philoſophũ dicitur tribus modis,unus ad quẽ res neceſſario tendit,& hic abſolute dicitur finis. Secundus eſt ſicut forma dicitur finis eſſe materiæ & hic apparet finis entis ſeparabilis.Tertius eſt ut eo exiſtente ſtent res per ipſum ordinatę,& hic finis cauſarum appellatur,ſicut dicitur exemplariter quod terra eſt finis uaſorũ quæ per eam fiunt.Auerroes.6.colliget,cap 1.

Finis non omnium rerum optimus eſt,alioquin finis unus omnium rerum eſſet ſingẽdus,ſed id rei cuiq; melius eſſe dicendum eſt,quod maxime ſit cuiq; naturæ congruum atq; idoneum.Themiſtius.2 Phyſi.ſuper tex.1.

Fines corporum diuerſantur ſecundum diuerſitatem naturarum corporum 4 Phyſi cõmen.36.& primo capitulo de Subſtantia orbis.idem primo Cœli.com 72.

Finitum eſt quicquid a ſua parte menſuratur.6.Phyſi.61.

Flamma ſpiritus,aut fumus ardens eſt quarto Meteororũ.tex.com.48.

Flamma eſt fumus ardens,fumus autem eſt ex aere,& terra.2.de Generatione.& corrup.tex.com.28.

Fluuii,& uenti conſtituuntur per motum.1.de Anima,cõ.36.&.37.idem.8.Phyſi.20.& 40

Flexibilia ſunt illa,quæ poſſunt redire a rectitudine ad flexibilitatem,ſeu curuitatem ut uirgæ humidæ,& calami.Commentator in.4 Meteororum.in ſumma.

Phlegmaticũ corpus ſi ad ætates reſpicias non eſt dare,ut

delicet frigidum,& humidum,quia ætas ſenum eſt frigida,& ſicca Galenus in.6.de accidenti,& morbo ꝓpe finē.

Flamma magis urit quá aqua feruens.ex ſecundo de Partibus animalium,cap.ſecundo licet aqua feruens magis calefaciat quam flamma.

Phlegma eſt materia remota membrorum conſimilium, quia non fiunt ex ea niſi conuertatur in ſanguinē,ſed cholera, & melancholia non ſunt aliquo modo in materia membrorum.2.colliget,cap.1.nec propinqua,nec remota,idem uide ibidem cap.8.de iuuamentis membrorum. ubi reddit cauſam quare natura phlegmati nō ordinauit receptaculum,ſicut fecit choleræ,& melancholiæ.

Phlegma eſt ſanguis diminute decoctus,& aliter dicitur eſſe ſuperfluitas ſanguinis,aliter utraque cholera.2.colliget,cap.8.de iuuamentis membrorum conſimilium.

Phlegma nō naturale eſt quadruplex.ex.3.colliget. cap.6.

Phlegmatica apoſtemata quædá fiūt a phlegmate groſſo, quædam uero a phlegmate ſubtili.3 colliget,cap.6.

Flumen quanto magis elongatur a ſuo ortu, tanto eſt deterius:& propterea noſtrum flumen melius eſt in Corduba quá in Sibilia,propter crementum, & decrementum, & propter admixtionem aquæ ſalſæ,in eo quamuis non ſentiatur.5.colliget,cap.38.de aquis.

Flumina,flumen,& flabra ſeu uenti ita ſe habent ꝙ in eſſentia eorum eſt motus,flumen niſi fluat nō erit amplius flumen ſed aqua aut colluuies,flabra niſi flentur nō erunt flabra ſed aer aut uapor:nihil enim aliud uētus eſt niſi fluctus aeris.Themiſtius primo de Anima,cap.19.idem cōmen.primo de Anima,com.36.&.37.

Phlebotomia,ut dicit noſter chariſſimus Auenzoar,nō debet fieri niſi poſt corporis mundificationem: quia quádo uenæ ſunt a ſanguine inanitæ,ſugunt ſuperfluitates malas ad nutriendum ineptas,& ab his malam acquirunt complexionē:ſicq; phlebotomia erit cauſa maioris conſtipationis uentris,quia membra ſugendo ſuperfluitates fæculentas,magis exiccant.7.colliget.cap.1.

Phlegma non eſt cauſa caniciei,ut quidam putant. Auer.in 5.de Generatione animaliū.capitulo de Caluicie. & ibi uide cauſam.

Formæ naturales licet non moueantur,tamen ſunt naturales,quia ſunt in mobili.1.Phyſi.com.11.Ex quo ſequitur ꝙ ſi intelligentia eſſet forma cœli,eſſet naturalis conſiderationis quidditatiue contra Groſſipedales.

Forma eſt principiū generationis per ſe,& priuatio per accidens.1.Phy.64.67.&.71.75.&.79.

Formarū aliæ ſunt in materiis,aliæ uero non in materiis.5. Phy.com.ultimo idem.12.Meta.cō.25.&.1.Phyſi.cō.26.

Forma ſubſtantialis non eſt in ſubiecto per quod ipſa ſuſtentetur ſicut accidētia.2.Phyſi.cōmen.4.&. 2.de Anima 4.& 8.commentis.

Forma comprehenditur per intellectū.1.Phy.commē.10. idem primo Cœli,commen.92.&.12.Metaph.commen. 24.uide in Concordantiis.

Forma nō ſeparatur a materia in eſſe, ſed ſecūdum diffinitionem tantum.ſecūdo Phyſi.tex.com.12.idem primo Cœli,com.92.&.8.Meta.com.8.

Forma eſt dignior natura quá materia.2.Phy.te.cō.12.& primo Cœli,com.5.&.5.Meta.com5.idem.7.& 8. Meta. utrobiq; tex.com.7.

Formæ artificiales licet ſint accidētia in corporibus naturalibus,tamen conſtituunt res artificiales ſecundum ꝙ ſunt artificiales.ſecundo Phyſic.com.13.uide idem in ſecūdo de Anima,com.8.

Formæ naturales quáquam a materia animo & cogitatione eximuntur,non tamen poſſunt actu aut ſubſtantia eximi Themiſtius.2.Phy.ſuper tex.26. idem habet ibidem tex.com.12.& Commenta.12.Meta.com.39.

Formæ quædam ſunt magis ſeparabiles a materia q̄ quædam 3.Phy.com.19.uide.6.Meta.tex.com.2.

Formæ habent duplex eſſe,ut eſt declaratum in ſciētia de anima,ſenſibile & intelligibile. Nam formæ inquantum formæ non habent tertium eſſe ex paraphraſi Metaphy. tracta.4.columna.6.

Forma relatiue dicitur ad materiam.2.Phy.tex.com.26.

Forma per ſe cōſideratur a naturali & materia propter formam.2.Phy.com.26.& tex.cō.9c.

Forma ultima ad quam peruenit materia, eſt forma hominis,ſecundo Phy.com 26.

Formæ naturales ſunt in materiis.2.Phyſico.tex com.26. & 3.Cœli,tex.cōmen.primi. Nota tamen ꝙ habeat ueritatem ut in pluribus,quia fallit in intellectu.uide in.6.Metaphyſi.tex.com.primi.propter Alexan. & ſequaces qui aliter intellexerunt iſtam propoſitionem uerificari: & ſic ſolue infinitas auctoritates Petri Pomponatii de mortalitate intellectus.

Formarum abſtractarum cōſideratio ſecūdum quod ſunt abſtractæ & de quidditatibus earū ē primæ Philoſophiæ non ſcientiæ naturalis.ſecundo Phyſi.cōmen.26.pondera reduplicationis notam.

Formarum abſtractarum eſſe conſideratur in ſcientia naturali,non in prima Philoſophia.contra Auic.2.Phy.cō.26. & primo Phyſi.cōmen.ultimo.& in lib.deſtru.diſpu.4.in ſolutione quinti dubii.8.Phy.com.3.

Forma triplex,cōpoſitionis,alterationis, & utriuſq; ſimul. ſecundo Phy tex.com.31.

Forma exemplar ab Ariſto.nūcupatur,non eo modo quo hi qui ideas poſuere ſeparatas quaſdā ſpecies, atq; ipſas per ſe nullo innexu materiæ ſubſiſtētes:ſed propterea q̄a definita,præſcriptaq; eſt omniū forma quæ a natura proueniunt.Themiſtius ſecundo Phyſic.28.idem Cōmenta. 12.Meta.com.18.in illa parte: Et hæ ſunt ideæ quas cōminiſcebatur Plato.

Forma eſt actio agentis,& eſt illud quod exiſtit in recipiente.ſecundo de Anima,tex.cōmen.24.ubi dicitur: Videtur etiam in diſponente & diſpoſito actiuorum ineſſe actus. uide in Contradictionibus nuper æditis.

Forma non ſequitur neceſſario naturam materiæ,ut opinati ſunt antiqui.2.Phyſico.cōmen. 74.&.87.uide. Ariſto.expreſſe,cōtra antiquos in.5.de Generatione animaliū.ca.1. & ibidem require cauſam erroris eorum.

Formis non accidit nobilitas niſi ſecundum ꝙ forma eſt finis.2.Phyſico commen.74. Vnde commentator inde colligit in Mathematicis non eſſe nobilitatem,quod ſic intellige,cum lineæ & magnitudines naturales & mathematicæ ſint eadem tamen forma magnitudinis non habet rationem boni,niſi ut eſt terminus & finis generationis naturalis,aut terminus corporis ſenſibilis,nō autem abſolute inquantum magnitudo eſt abſtrahens a tali motu, & ſenſibili eſſe,ſicut eſt dū eſt in ſola imaginatione, ſic enim propoſitiones geometriæ ſunt fundamenta imaginationis.3.Phy.commen.60.& iſto modo intelligitur uulgata propoſitio,ꝙ in mathematicis non eſt ratio boni neq; finis in reſpectu a naturali conſiderantur:nam bonū & malum ſunt in rebus,& in tali eſſe conſiderantur a naturali: ſed a Mathematico conſiderantur,ut ſunt in imaginatione huiuſmodi & eſſe tale eſt eſſe in anima, & eſſe in anima eſt eſſe diminutum.6.Metaphyſi.commen.& text. ultimo.Sic in ſimili dicimus quod aurum in mente nō mouet in ratione finis,quia aurum non primo illo eſſe apparet,ſed pro eſſe reali quod habet in burſa:ſic enim mouet ut finis,ſicut dicit de balneo Commentator.12.Metaphy. cōmen.36.Non intelligas autem in ſcientiis mathematicis non ineſſe nobilitatem & bonitatem in uia Peripateticorum,quicquid de Platone dicatur in hoc,ut alias declaraui,uide in Concordantiis.

Forma eſt cauſa terminationis & cōtinentiæ.3.Phyſic.tex. com.67.idem.1.de Anima,com.90.

Forma ſi ex ea eſſet infinitum, poſſibile eſſet inuenire corpus infinitum in actu.3.Phy.com.67.

Forma eſt cauſa quod omnis res ſit una,& forma eſt indiuiſibilis per ſe.tertio Phyſicorum,cōmen.68.idem ſecundo de Anima,tex.commen.7.idem primo de Anima,cōmen.90.&.53.idem.3.Meta.cōm.15.5.Cœli,92.8.Metaphyſi.cōmen.ultimo.7,Metaphyſicæ,commento quinto.

37.&,60.2.de Aſa.2.7.8.9.60.8.Meta.tex.com.3.& cõ.7.

Contra ponentes primum principium indiuiduationis materiã.

Caueant igitur ponentes primum principium indiuiduationis materiam & unitatis numeralis.

Formæ in rebus generabilibus quodammodo ſunt formæ,& quodammodo ſunt fines.4.Phyſi.12.&.1.Phy.te.com.70.

Forma, totum & compoſitio ſunt idem ſubiecto,& differunt ſecundum modum.uide Themi.2.Phy.ſuper te.32.

Forma eſt ultimum rei quam continet.4.Phy.com.14.

Forma eſt determinans dimenſiones & materiam.4.Phy.com.15.&.1.cap.de Subſtantia orbis.

Formæ ſeparatio a materia eſt eius corruptio,& eſt unum de poſitis a naturali 4.Phyſi com.17.idem.5.Phy.com.5.&.4.Cœli,com.23.

Formæ ſeparatio & loci differunt.4.Phyſi.com.17.

Forma aliter dicitur eſſe terminus,& aliter locus.4.Phyſic.tex.com.35.& uide Them.ibi notantem preſſius,loquendo formam non nuncupari terminum, ſed rationem & quodquid erat eſſe rei.

Forma non mouet neq; mouetur, quoniam motor & motum ſunt compoſita ex materia & forma 5.Phy.com.& tex 3.& ibidem com.5.

Formas qui finxerit moueri,nõ eſt loquendum cum eo in Philoſophia naturali.Cõmen.5.Phyſi.com.5.

Forma ſumitur tribus modis,large,proprie, & magis proprie.5 Phy.com.5.

Formæ & paſſiones ſi ſunt in ſubſtantia corporum,neceſſe eſt ut moueantur & fluant quia neceſſe eſt φ omne quod inuenitur in corporibus motis & fluentibus,moueatur & fluat.Cõmen.5.Phy.com.37.Caueãt ergo qui de mente eius tenent quamlibet intelligentiam dare eſſe cœlo per formalem inhærentiam. Accideret enim per uitam meam ineuitabiliter intelligentiam moueri per accidens. Et mirũ eſt de iſtis Groſſipedalibus φ in tali paſſione manifeſti erroris,non exceperint primam in qua nulla prorſus eſt potentia.3.de Anima,com.5.

Cõtra Groſſipedales ponẽtes intelligentiã dare eſſe per formalem inhærentiam.

Forma eadem poteſt agere diuerſas actiones in temporibus diuerſis.5.Phy.com.38.

Forma eſt indiuiſibilis.6.Phy.com.45.&.3.Phy.68.

Forma quælibet exiſtens in materia eſt diuiſibilis ad diuiſionem ſui ſubiecti.8.Phy.te.com.78.aliter demonſtratio illa Ariſtotelis nulla eſt.

Formæ in materia contrariæ ſunt,& ſi eſſet forma in materia ſine contrario,tunc natura ocioſe egiſſet.primo Cœli.com.20.idem.1 cap.de Subſtantia orbis.

Formæ diuerſarum naturarum innatæ ſunt habere materias diuerſæ quantitatis,cum diuerſitas formarum, ſit cauſa diuerſitatis quantitatum.1.Cœli,com.72.

Formæ acceptio ut eſt abſtracta a materia, & ut concernit materiam differens eſt.1.Cœli,tex.com.93.

Formæ exiſtentes in materia multiplicari poſſunt ſecundum numerum,quãdo aliquid remanet materiæ extra:ſi uero tota materia comprehenſa fuerit in uno, nequaquã primo cœli,tex.com.93.

Forma eſt ſubiectum uniuerſalitatis,& is eſt intellectus cuiuslibet formæ:& ideo dicitur in diffinitione uniuerſalis, quod eſt illud quod aptum natum eſt prædicari de pluribus primo Cœli,com.92.

Formæ ſubſtantia alia eſt ſubſtantia materiæ,& hoc manifeſtum eſt primo cœli,com.92.&.2.Phyſic.com.12.&.8.Meta.com.8.

Forma eſt aliud ab habente formam.1.Cœli,com.93.&.7.Meta.21.&.26.27.& 60.

Formæ generaliter ĩ omnibus quæ ſunt apud nos,ſunt cauſa permanentia entium in aliquo tempore.2.Cœli,cõ.6.idem primo de Anima,com.90.

Forma eſt ante priuationem.2.Cœli,tex.com 18.

Formam inquantum forma impoſſibile eſt augeri in infinitum.3.Cœli,com.6.

Forma patris prior eſt materia filii tempore,& natura.3.Cœli com.25.idem.9.Meta.tex.com.13.

Forma,inquantũ forma mouet,& mouetur inquãtũ eſt in materia.3.Cœli,com.28.&.4.Cœli,com.22.

Forma ad materiam eſt ſicut continens ad contentũ.4.Cœli,tex.com.35.&.1.de Anima,tex.com.90.

Formæ elementorum ſunt diminuti eſſe.4.Cœli, com.40.&.3.Cœli.com.67.

Forma quãto magis fuerit perfectior,tanto magis erit manifeſtior,ut ſit accepta in diffinitione accidentium in formato,& quanto magis fuerit diminuti eſſe, tanto magis erit econuerſo Et ideo uidemus φ calidum, & humidũ, & frigidum,& ſiccum ſunt cauſæ in formis elemẽtorum, & ſunt cauſatæ in formis animalium.4.Cœli.com.40.ubi ponderabis ipſum ſequi opinionem Alexandri,ut ex prætextu uerborum elici poteſt.

Forma eſt manifeſtior in membris officialibus ꝙ in membris conſimilibus,cuius argumento eſt φ mortuus magis dicitur habere carnem aut os,ꝙ manum aut brachium.1.de Generatione & corruptione,tex.com.37.

Forma inuenitur duobus modis ſicut ſcientia & ſicut conſiderare.2.de Anima.tex.com.2.&.5.

Forma ſubſtantialis æquiuoce dicitur eſſe in ſubiecto,& accidens eſſe in ſubiecto,quia ſubiectum accidentis eſt ens in actu,ſed ſubiectum formæ ſubſtantialis eſt ens in potẽtia,& præcipue primum ſubiectum quod non denudatur a forma omnino.2.de Anima,com.4.idem.2.Phy.com.63.&.5.ca.de Subſtantia orbis.Sed quid dicemus de quantitatibus interminatis,& uniuerſaliter de accidentibus interminatis,quorum ſubiectum eſt prima materia, ut uult Cõmen.niſi eſſet φ differunt adhuc talia accidentia a forma ſubſtantiali per aliam differentiam poſitam per Auer. in eodem com.42 de Anima,& eſt quia forma ſubſtantialis eſt pars eſſentialis ſubſtantiæ compoſitæ ſed nullum accidens ſiue terminatum ſiue interminatum eſt pars ſubſtantiæ.

Formæ rerum naturalium cum fuerint ablatæ,auferuntur materiæ,& nullum ens remanet niſi æquiuoce.2.de Anima,tex.com.7.ſecus autem eſt de forma artificiali, ut ibidem dicitur.

Forma eſt propter quam attribuitur primitus actio enti,& iſta conuertitur.2.de Anima,cõ.24.idem.2.Phy.17.&.2.de Generatione & corruptione,tex.com.55.

Formæ materiales non ſunt ſeparabiles.3.de Anima.cõ.4.idem.4.Phy.com.18.3.Cœli,cõ.3.

Forma nulla eſt liberata a potentia ſimpliciter, niſi prima forma quæ nihil intelligit extra ſe,ſed eſſẽtia eius eſt quidditas eius:aliæ autem formæ diuerſificantur in eſſentia & quidditate quoquo modo.3.de Anima com.5.in ſolutione quæſtionis tertiæ.

Forma eſt indiuiſibilis per ſe,ſed eſt diuiſibilis per accidẽs.3.de Anima,tex.com.24.

Formæ extra animam habent eſſe materiale purum, & in anima ſpirituale purum, & in medio habẽt eſſe medium in ſpirituale & corporale.Auerro.in commento libri de Senſu & ſenſato.

Formæ hñt tres ordines,quorũ unus eſt corporalis, ſecundus eſt in ſenſu cõmuni,& eſt ſpiritualis,tertius eſt in uirtute imaginatiua,& eſt magis ſpiritualis.ibidem Auer.

Forma in ſenſu cõmuni ſtatim deſinit in abſentia ſenſibilis & tunc uirtus imaginatiua imaginabitur illam.ibidem.

Formæ uniuerſales non indiuiduantur niſi per materiam. Com.in commento libri de diuinatione ſecundum quietem.idem primo Cœli,tex.com.92.& primo.Met.com.40.&.11.Meta.com.14.

Formam unam habere niſi unum ſubiectum impoſſibile eſt.1.cap.de Subſtantia orbis.

Forma compoſiti quanto magis fuerit remota a formis ſimplicium tanto magis erit cõtraria illis formis,quapropter actio ſimplicium fortior eſt in ea.Cõmen.in cõmento libri de longitudine & breuitate uitæ

Formæ omnes communicant in dimenſionibus non terminatis.1.cap de Subſtantia orbis.

Formæ corporum cœleſtium ſunt abſtractæ in eſſe,& non ſunt neq; in toto,neq; in parte,neq; ĩ diuiſibili, neq; in in-

diuiſibili 1.cap.de Subſtantia orbis.

Forma abſtracta differt a formis conſtitutis in eſſe per ſubiectum, quia in ea idem eſt efficiēs & finis, ſecus in formis cōſtitutis in eſſe per ſubiectum, quia forma a qua mouetur dicitur a forma ad quam mouetur. primo cap. de Subſtantia orbis. idem. 12. Meta. com. 36.

Formas remanere & res quarum ſunt formæ deficere impoſſibile eſt, quia tunc nō eſſet generatio neq; corruptio. Cōmen. 1. Met. com. 33 ubi etiam dicit ꝙ impoſſibile eſt exiſtimare formas eſſe abſtractas a ſubſtantiis quarū ſunt formæ. Caueant igitur qui ponūt de mente Auer. Animā intellectiuam eſſe formam dantem eſſe formaliter homini, quia tunc homo non eſſet generabilis & corruptibilis inquantum homo. Vnde quæcunq; ſolutio daretur eadē dabitur a Platone contra quem arguit Philoſophus ibi de idea, ut patet conſideranti.

Contra aſſerentem animam intellectiuam ſecūdum Auer. dare eſſe formaliter homini.

Formas ſpecificas eſſe ꝓprias in materiis, licet ſit principiū in philoſophia: aliqui autem negauerūt illud ut Auicena qui cum ſua famoſitate dixit hominem generari ex terra ſicut mures. 2. Meta. com. 15. uide Phy. com. 46.

Formæ formarum conſiderandæ ſunt in ſcientia diuina. 4. Meta. com. 2 ubi Auer. in calce commenti dicit ꝙ formæ quas quidam dicunt, conſiderandæ ſunt in hac ſcientia, ſicut enim apud dicentes eas formas formarum entiū cum hæc ſcientia conſiderat de formis, igitur cōſiderat de formis formarum. Vbi animaduerte ꝙ hoc dicitur propter ideas Platonis, qui exiſtimabat eas eſſe extra animam, & appellabat eas formas formarū, & ſi tales formæ eſſent pertinerent ad ſcientiam diuinam, qui eſſent de numero entium abſtractorum ſecundum eſſe. Et ex hoc loco uolo tibi declarare locum adhuc non intellectum in doctrina Cōmen. in 2. Phy. com. 26. ubi in calce cōmenti ſcribit, ꝙ ſciētia Naturalis de eſſe formarum cōſiderat quouſq; perueniat ad ultimam formarum materialium; & primā abſtractarum, aut ad formas formarum quæ ſunt mediæ in eſſe inter illas, ſicut exiſtimatur de forma hominis ultima, ꝙ cum d ſiunctiua detur per membra oppoſita. Dico ſenſum eſſe ꝙ naturalis ſcientia quo ad quidditatem cōſiderationem de eſſe formarum .i. de eſſentiis formarum ſe extendit incluſiue uſq; ad illam formam, quę eſt ultima inter formas naturales, & ē prima inter abſtractas, ſcilicet uſque ad formam hominis ultimam .i. ad animam intellectiuam, quia aſcendendo ex iſtis inferioribus progrediendo uſq; ad primam formam, quæ eſt Deus glorioſus, anima eſt ultima inter formas habentes habitudinem ad materiam, & eſt prima inter abſtractas, licet deſcendendo a primo ad infima intellectus hominis ſit poſtremus inter abſtracta, ut patet. 3. de Anima, cō. 19. Quia autem opinio Cōmē. fuit conſiderationem quidditatiuam de intellectu hominis pertinere ad naturalem, ut patet. 3. de Anima, cō. 27. & alibi, ideo incluſiue ſe extendit uſq; ad animam intellectiuam, aut ſe extēdit uſq; formas formarū quæ ſunt mediæ in eſſe inter ipſas. ſ. uſq; ad ideas excluſiue, quia cōſideratio de ideis, ſi eſſent, pertineret ad ſcientiam diuinā. ut dicit Cōmen. in cōmento præſenti, & ideæ a ponentibus illa appellabantur formæ formarum, & erant mediæ in eſſe ſecundum Platonem inter formas immerſas in materia, & inter formas ſimpliciter abſtractas. Ita ꝙ Cōmen. uoluit in iſtis uerbis obſcuris aſſignare terminum conſiderationis quidditatiuæ naturalis & incluſiue terminantem, & iſta eſt anima intellectiua, & terminum excluſiue terminantem ſi daretur, & ſunt Platonis ideæ, & non poteſt aliter intelligi, quia nil melius eſt ꝗ Auer. per Auerroē interpretari. Et hoc concordat cum his quæ dixerat Commenta. in eodem com. 29. ubi exponens illud dictum Philoſophi: Quæ ſunt ſpecies ſeparatæ in materia dicit: Et dicit hoc quaſi contradicendo dicentibus formas ſeparari Ecce quomodo uerum uero cōſonat ex omni parte: & ideo illa uerba ſic per parentheſim debent legi, uidelicet ꝙ conſideratio naturalis ſe extendit uſq; ad formam ultimam materialium & primam abſtractarum, ſicut exiſtimatur de forma ultima hominis, & hoc eſt primum membrum, aut ad formas formarum quæ ſunt mediæ in eſſe inter illas. ſ. ad ideas quæ ſunt mediæ inter ſimpliciter abſtractas, ut eſt Deus, & ſimpliciter materiales, ut ſunt iſtæ formæ ſingularium.

Nota locū in Auer. adhuc non intellectum.

Formæ quædam ſunt magis ſeparabiles a materia, & quædam minus. 2. Phyſi. tex. com. 18. & 19.

Formæ quæ indifferenter poſſunt concipi & diffiniri abſq; materia ſenſibili & cum materia ſenſibili, ſunt illæ in quibus communicat naturalis cum mathematico. Cōme. 2. Phyſi. com. 18.

Formarum ſunt multi ordines. ſ. abſtractæ a materia & nō abſtractæ. 2. Phyſi. com. 26. & 1. Phyſi com. ult.

Forma eſt ſpecies & exemplar, hæc autē eſt ratio & quod quid erat eſſe rei. 2. Phy. tex. com. 28 ubi pondera dictum Alexandri, quod etiam abbreuiator eius Themiſtius ibidem annotauit, quod Ariſto. non appellat formam exemplar eo modo quo hi, q ideas poſuere ſeparatas quaſdā ſpecies atq; ipſas per ſe nullo nexu materiæ ſubſiſtentes, ſed propterea quia diffinita præſcriptaq; eſt, omnium eorum forma quæ a natura proueniunt, hominis, equi, bouis, fici, olei platani, etiam illud principium unde hæc oriuntur eatenus pergit mouendo & exercendo materiam donec forma illa & ſpecies materiæ coaptetur & cōgruat plene atq; perfecte. Vnde, ut inquit Alexander, forma eſt tanq̃ ſcopus & naturæ intētio. Forte etiā, ut notat Simplicius forma naturalis quæ in materia exiſtit, illa enim ibi diffinitur, & ea ratione exemplar dicitur, uidelicet reſpectu artis, iam enim Philoſophus multoties dicere cōſueuit artē imitari naturam, & iam ibidem in tex. 21. dixerat.

Forma recepta habet tres gradus, primum corporeum ſecundum ſpiritualem, & iſte eſt in ſenſu cōmuni, tertius autem eſt ſpiritualior, & iſte eſt imaginatiua uirtute, & ab iſto gradu deuenit ad alios gradus altiores & nobiliores 3. Colliget, ca. 38. de uiſu & uidentibus.

Forma eſt ſubſtantia per quam iudicium ſubſtantiæ fit ſubſtāna 5. Meta. tex. cō. 15. idem. 2. de Anima, tex. com. 2.

Forma eſt finis materiæ, & compoſiti ex materia & forma: ut forma hominis eſt finis ſuæ materiæ, & finis hominis qui componitur ex forma & materia. 5. Metaphyſicę tex. com. 22.

Forma eſt finis, perfectum autem eſt habens finem. 5. Meta. tex. com. 29.

Forma ſpeciei diuiditur in genus & differentiam. 5. Meta. tex. com. 30.

Formæ ut ſunt genera & ſpecies ſeu differentiæ differunt a ſeipſis, ut ſunt formæ tantū: illas enim genus eſſe aut differentias accidit illis. 5. Met. com. 30. idem. 7. Meta. com 46. ubi colligitur ꝙ uniuerſale poteſt ſumi duobus modis, et pro prima intentione & pro ſecunda.

Forma eſt cauſa ſubſtantiæ demonſtratæ, & ſubſtantiæ demonſtratæ non ſunt ſubſtantiæ niſi per illam. 7. Met. com. 3. idem in. 2. de Anima, com. 2. 7. & 8. Meta. com. 7. idem 2. de Anima com. 90. & 2. Phy. com. 4.

Forma ſecundum illum modum ſecundū quem eſt prior materia, eodem modo eſt prior compoſito. 7. Metaphy. tex. com. 7. ubi aduerte de mente Commenta. ibi, & in. 8. Meta. in tex. commen. 7. & in. 2. Phyſico commen. 4. formam eſſe magis ens & magis ſubſtantiam quam ſit compoſitum, quia textus iacet ꝙ eadem ratione forma eſt prior, eo quod ex utriſq;, & ita communiter inuenitur litera hodiernis temporibus, & etiam in quibuſdam græcis codicibus. Simplicius tamen in. 2. Phyſi. auſculta. & Argyropilus aliter legit locum iſtum in recto, & ſenſus eſt ꝙ propter eādem rationem illud quod ex utriſq; compoſitum eſt, eſt magis ens utriſq; ſ. materia & forma: unde tenuit Simplicius ſubſtantiam cōpoſitam eſſe magis ens & ſubſtantiam quàm ſit materia & forma, & forma eſt magis ens quam ſit materia: & iſta fuit etiam opinio Alex. ut recitat Cōmenta. in. 12. Primæ philoſophiæ. Hanc opinionem ſequuntur Diuus Thomas & Scotus, & fere omnes Latini, ſed Cōmenta. eſt alterius opinionis. Vide in Concordantiis de hoc, & in quæſtionibus Miſcellaneis in

proprio

Ale.in lib. naturaliū. quæſtionū

proprio quæſito.

Forma non eſt eſſentialiter in materia neq; priuatio, quoniam ſi aliqua forma eſſet eſſentialiter in materia, tunc materia non reciperet omnes formas. 7. Met. com. 8. idem. 1. Phy. cõ. 63. & 69 & 79. & 1. ca. de Subſtantia orbis, idem 3. Cœli, cõ. 67. uide tamen Alexan. pulchre in. 1. libro Naturaliũ quæſtionum capĩo uel quæſtione ultima, ubi pulchre declarat quomodo forma, licet non ſit per ſe in materia primo modo dicendi per ſe. & ſimiliter de priuatione. Si tamen loquamur de per ſe ſecundo modo, de quo meminit Ariſt. & Theophraſtus in Poſterioribus analyticis, & eſt quando aliquid per ſe ineſt alicui, quod ponitur in ratione dicẽte, quid eſt, ſicut pars & impar per ſe inſunt numero, quia numerus ponitur in ratione iſtorum, ſic forma materialis per ſe ineſt materiæ & priuatio etiam, quia materia ponitur in ratione iſtorum & non contra. Et ita quando Cõmen. dicit ꝙ forma & priuatio non ſunt eſſentialiter in materia, intelligitur eſſentialiter primo modo & non ſecundo modo, nam ut ſcribit Cõmen. in. 2. de Aĩa com. 67. iuxta doctrinã Ariſt. in. 1. Poſte. analyti. duo ſunt modi ꝓpoſitionum eſſentialium, unus in quo prædicatũ eſt cauſa ſubiecti, ſicut dicendo, ꝙ homo eſt rõnalis: alius ubi ſubiectum eſt cauſa prædicati, ut homo eſt uiſibilis.

Forma habet intẽtionem magis ſeparabilem ꝙ materia. 7. Meta. tex cõ. 8. ubi Cõmen. dicit, ꝙ intẽtiones ſeparabiles in intellectu, quæ ſcilicet nõ intelliguntur in reſpectu aliorum, ſicut eſt in materia: ſed quæ intelliguntur per ſe, ſunt magis ſubſtantiæ. Et ideo exiſtimatur ꝙ forma etiã ſit ſubſtantia, cum ſit quidditas ꝙ ſignificat diffinitio, & congregatum ex materia & forma etiã eſt ſubſtãtia. Et hæc duo ſunt magis ſubſtantia ꝙ materia. Vbi aduerte ꝙ ut ſcribitur in. 9. Primæ philoſophiæ. te. com. 13. licet potentia & actus opponantur relatiue, potentia tñ per ſe refertur ad actum, actus aũt non refertur ad potentiam niſi ꝓ quanto potentia refertur ad ipſum. Et inde prouenit alia differentia, ꝙ potẽtia intelligitur per aliud, actus aũt per ſe, ut colligitur ex. 9 Primæ philoſophiæ tex. cõ. 20. & quia potẽtia ad materiam reducitur, & actus ad formam; ut ſcribit Cõmen. in. 12. Primæ phiæ, in cõ. & tex. 26. ſic intellectus formæ eſt magis ſeparabilis, quã intellectus materiæ. De hoc tamen uide latius in contradictionibus.

Formæ ſunt plures & nõ habent eandem actionem cõmunem, ideo ex actionibus formarum non potuit in naturali philoſophia declarari prima forma, ſicut ex paſſionibus materierũ potuit declarari prima materia. Cõmen. 7. Meta. com. 9. uide in Concordantiis.

Formæ Platonis ſunt deſtructæ ab Ariſt in ſcientia diuina & quia non proſunt ad ſcientiam, & etiam quia nihil proſunt ad generationem. 7. Meta. com. 22.

Forma nõ eſt generabilis & corruptibilis niſi per accidẽs, & ſimiliter eſt de materia, & generabile & corruptibile in rei ueritate eſt indiuiduum cõpoſitum ex materia & forma 7. Meta. tex. com. 23. & 26. 27. 31. 33. idem. 8. Meta. te. cõ. 8. & 12. Meta. com. 18.

Forma ſi per ſe generaretur & faceret, tunc generationes protenderentur in infinitum. 7. Meta. tex. cõ. 26.

Forma eſt cauſa ipſius eſſe omnibus 2. de Anima, tex. com. 37. inde Boethius in lib. de Vnitate & uno: Omne eſſe eſt a forma. quod etiam Peripatetici deſcribentes dixerunt. Eſſe eſt exiſtentia formæ in materia.

Formæ ſeparatæ non poſſunt tranſmutare materiam, non enim tranſmutat materiam niſi illud quod eſt in materia & ideo contingit dicentibus mundum generari, ꝙ tranſmutans ipſum ſit aliquod indiuiduum. ſcilicet corpus particulare. 7. Meta. tex. com. 28. & 31.

Formæ non generantur per ſe, quia ſi ita eſſet, tunc generatio eſſet non a materia. 7. Meta. cõ. 41.

Forma & materia differentiam habent, quoniã forma prædicatur per ſe de habente formam, ſecundum ꝙ declarat quidditatem eius ſubſtantialem, materia uero non prædicatur de habente formã uera prædicatione, nedũ ut prædicetur per ſe, idolũ enim nõ dicitur cuprum, nec homo caro. 7. Meta. cõ. 34. ubi animaduerte ꝙ notabiliter appoſuit illam cõditionem ſpecificantem, uidelicet ſecundum ꝙ declarat quidditatem eius ſubſtantialem. Nam forma & materia poſſunt comparari ad ſubſtãtiam compoſitã ex materia & forma dupliciter, uno modo in eſſe reali, & ſic appellantur partes ſecundum ſidem apud Cõment. in primo Phyſico com. 5. & ſic tam materia quã forma ſunt partes eſſentiales ſubſtãtiæ compoſitæ, ex materia & forma, ſicut fatetur ibidẽ Cõmentator in principio iſtiuſmet cõ. 34. ubi dicit ꝙ materia ſecundum cõſiderationem ad ſubſtantiam compoſita ex materia & forma eſt pars ſubſtãtiæ cõpoſitæ. Alio modo poſſunt cõparari in eſſe quidditatiuo, & ſic ſola forma indicat rei quidditatẽ, & eſt tota rei quidditas & materia, & ſic non eſt par quidditatis ſed eſt uehiculum deferẽs ipſam quidditatẽ: & hoc eſt qđ dicit Cõmen. ꝙ forma in tali conſideratione ut habet declarare quidditatem rei. prædicatur per ſe de formato, unde forma hominis eſt homo uno modo. ideſt i eſſe quidditatiuo cõſiderato ipſo homine, alio modo non eſt homo, & eſt dum homo cõſideratur in eſſe reali, ut teſtatur Cõmen. etiam in eodem. 7. Meta. in cõ. 21. Ex quo collige iſtam eſſe per ſe in primo modo, homo eſſe anima eius illo modo conſiderando hominem. ſed materia non prędicatur uera prædicatione de formato per ueram prædicationem Cõmen. intelligit prędicationem formalem, & in recto, quia iſta ẽ falſa. homo eſt caro aut ſanguis, nedũ ut prædicetur per ſe, ſed ſolum materia prędicatur de formato denominatiue, quia dicitur homo carneus. & idolũ cupreum: conſimilem ſententiam imitatur Themiſtius in 3. de Anima, in cap. 37.

Forma inuenitur ſine materia & in materia. 7. Meta. cõ. 34.

Forma non dicitur de forma uſi & de forma particulari, ꝙ eſt forma materiæ demonſtratæ. 7. Meta com. 25. 36.

Forma differt a materia, quia cum fuerit forma erit res, ſed materia cum fuerit non erit res. 7. Met. com. 37. Et fuit ſententia lucidiſſimi Themiſtii in Paraphraſi ſuper. 2. de Anima in principio, ubi dicit hoc eſſe diſcrimen inter materiam & formam, a materia enim res habent ut fierẽt, a forma uero ut eſſent.

Formæ quæ non niſi in una materia exiſtunt, a qua nunꝙ ſeparantur in eſſe, poſſunt tamen in intellectu ſeparari. 7. Met. tex. com. 38. idem. 2. Phy. tex. com. 12. cogita tamen de tali abſtractione ad quem artificem ſpectat.

Formæ mathematicæ differunt a formis naturalibus, quia cum inueniantur in diuerſis materiis, intellectus facile cõprehendit diuiſionem talium formarum a materia, ſed in naturalibus cum difficultate. 7. Meta. com. 37.

Formę naturales, aut plures, aut omnes non poſſunt eſſe ſine materia. Cõmen. 7. Meta. cõ. 39. idem Philoſophus in 6. Primæ philoſophiæ, tex cõ. 1. Et ibi Cõmentator declarat quare dixerit aut plures ad excipiendum intellectum.

Formas quarum actiones apparent in materia, ſeparatas eſſe eſt ſermo magis exiſtimabilis quam ſermo Platonis de Ideis, & de hoc perſcrutatus eſt Ariſt. in libro de Anima 7. Meta. com. 51.

Forma eſt ratio, & hoc aliquid ens rõne ſeparabile. 8. Met. te. com. 3. idem. 2. Phy. tex. cõ. 12. ubi dicit Cõmen. ꝙ forma eſt ſeparata a materia ſecundum diffinitionem nõ in eſſe: impoſſibile enim eſt formam ſeparari a materia, ſeparatio enim formę a materia eſt corruptio eius. 4. Phy. cõ. 18. & in eodem octauo, inquit Com. in com. 8. ꝙ formæ quum diſtinguuntur ab intellectu a materiis, inuenit eas aliud a ſubiecto, & aliud a cõpoſito & ex eis & ſubiecto: intelligit autem congregatum ex eis i. ſenſatũ, inuenit eas idem in diffinitione & non diuerſa.

Forma nulla artificialis eſt ſubſtantia, nedum ut ſit ſeparata 8. Meta. com 9. & 2. Phy. com. 13.

Forma nulla ſubſtãtialis recipit magis aut minus, nõ enim eſt homo maioris humanitatis ꝙ alius homo ſecũdũ formam: ſed ſi fuerit, erit ſecundũ ꝙ eſt in eo forma in materia. 8. Met. tex. com. 10. & hoc eſt rationabile, quam in. 1. Cœli & mundi in tex. cõ. 92. & 95. ſcribitur in omnibus his ꝙ

materierum ſunt in intellectu per aſſimilationẽ.12.Meta.com.37.auctoritate Alexandri.idem.7.Meta.cõ.8.in Calce cõmenti.&.12.Meta.com.14.

Formarum quædam ſunt ſubſtantiales,& quædam non:& ſubſtantialium quædam ſunt materiales,& quædam non 12.Meta.com.37.

Forma hominum in eo ꝙ ſunt homines,ſecundum Ariſt. opinionem non eſt niſi per continuationem cum intellectu,qui declaratus eſt in lib.de Anima,quod eſt agens nos & mouens nos,intelligentiæ enim abſtractæ duobus modis ſunt principia,in eo ꝙ ſunt abſtractæ eorum quorum ſunt principia,ſecundum ꝙ ſunt mouentes,ſecundum ꝙ ſunt fines.12.Meta.comm.38.Ex hoc accipiunt aliqui ex mente Auer.animam intellectiuam eſſe formam formaliter perficientem hominẽ,ſed iſti multum errant,tum quia ſequeretur ſecundum mentem eorum intellectum agentem,quem aſſerunt ex mente Auer.eſſe deum,eſſe formã hominis,quia iſta auctoritas eſt de intellectu agente: de illo enim fuit declaratum ꝙ eſt agens & mouẽs nos,& ita iſti incidunt in maiorem errorem Amplius non habetur ex iſto loco intellectum eſſe formam formaliter perficientem per inhærẽtiam,ut ipſi gloſſant:quia probatio eſt,ꝙ intelligentiæ abſtractæ in eo ꝙ abſtractæ duobus modis ſunt principia in ratione mouentis,& in ratione finis:talis autem finis non perficit ſicut ſunt qualitates quibus perficitur res perfectibilis,ſed talis finis eſt forma & ſubſtantia extrinſecus perficiens ſicut ſunt actiones ſeruorum erga intẽtiones domini ſui,ſic eſt diſpoſitio primi principii cũ omnibus entibus.12 Met.com.37.Vnde iſti Groſſipedales non potuerunt imaginari aliud genus perfectionum, niſi illarum quæ ſunt qualitates & perfectiones inhærentes perfectibilibus,iuxta rudem imaginationem antiquorum non ualentium aſcendere ad perfectiones abſtractas & per ſe ſubſiſtentes.Vult igitur Cõmen. dicere ꝙ forma & perfectio hominum in eo ꝙ homines,eſt per continuationem.i.per copulationem cum intellectu abſtracto, de quo locutus eſt in.3.de Anima,Homo enim eſt homo ꝑ ſupremũ quod eſt in eo,ut dicit Philoſophus in.10. Ethi. & tale eſt intellectus,ſed intellectus apud ipſum nõ eſt de genere formarum inhærentium ,ſed abſtractarum quæ extrinſecus perficiũt,ſicut dominus eſt forma ſerui ſui, ut dicit Com.in cõmento allegato,licet uia eius ſit contra fidem & ueritatem,tamen iſta eſt uia eius.

Formæ quę ſunt abſtractæ a materia ita ſe habent ꝙ diſpoſitio & diſpoſitũ in eis reducũtur in unum,in eſſe, & duo in conſideratione.12.Meta.com.39.

Formæ quæ ſunt hic ſecundum aſtrologos obediunt formis cœleſtibus. 12.Meta.com.50.

Forma artificialis quæ eſt in materia, & quæ eſt in anima medici eſt eadem,quanto magis in rebus intelligibilibus quibus non admiſcetur materia.12.Meta.com.51 .Vide in contradictionibus nuper æditis.

Forma & anima diuiduntur diuiſione ſubiectorũ .ex libro Deſtru.diſpu.1 .in ſolu.8 dubii.

Forma duplex habet eſſe,ſeparatũ materia per intellectum & eſſe ſenſibile ex diſp.3.in ſolu.18.dub.ubi dicitur ꝙ lapis ſine dubio habet materialem formã in materia,& aliã formam quæ eſt intellectio & comprehenſio facta in aĩa, prout anima rationalis capit eam ſeparatam.

Formæ apud Peripateticos non ſunt ſcientes prout in materia conſiſtunt,& ſi forte inueniretur aliquid in materia non conſiſtens, manifeſtum eſt ꝙ eſt pura ſcientia.ex lib. Deſtru.diſpu.6.in ſolu.2.dubii.

Formæ naturales aliquo modo a materia ſeparatæ inueniũtur,& ſunt pura ſcientia & intellectus,& intellectus in eſſentia nihil aliud eſt a forma rerum a materia ſeparatarũ: unde poſtquam res quæ de ipſarũ naturis non ſeparantur ſic ſe habent,quanto magis illæ quæ de natura earum cõtinuæ ſeparãtur,digniores ſunt in hoc ꝙ ſunt purus intellectus & pura ſcientia ibidem.

Formæ ſignũ Philoſophi ſumpſerunt ex operationibus,& ſignũ ſubiecti ſumpſerũt ex paſſionibus,impoſſe enim eſt ꝙ actio & paſſio ab una & eadem natura procedant ex diſtin.9.in ſol.6.dubii. idem.4.Cœli,cõ.2.&.12.Met.cõ.14. &.4.Phy.com.38.& in.1.cap de Subſtantia orbis.

Forma in rebus compoſitis ex materia & forma,ut ex duabus naturis,eſt ſolum comprehenſa ab intellectu,quia formæ ſunt intelligibiles & intellectæ quando intellectus humanus ſeparauerit eas a ſubiectis earum.ex diſpu.6.in ſolutione.6.dubii.

Forma eſt per quam ens eſt ens,& ab ea prouenit operatio in quolibet ente .ex diſpu.10.in ſolu.1 .dubii.

Formarũ materialiũ quædã ſunt propinquiores ad actum ꝗ aliæ,prout magis purificantur a paſſione quæ eſt ſignũ materiæ.ex diſtin.10.in ſol 2.uide de elementis exẽplum 2.Cœli,cõ.32.&.3.Cœli,com.67.

Formæ ſignum apud Philoſophos eſt operatio, & materiæ ſignum eſt paſſio.ex libro Deſtru.diſpu.6.in ſol.6.dubii.& ex diſpu.10.in ſolu.ſecundi dubii.

Formæ ſubſtantiales ſecundũ Philoſophos non agunt ad inuicem,ſed in accidentibus omnes cõueniunt ꝙ calidũ agit calidũ ſibi ſimile, & omnes aliæ qualitates quatuor. ex diſputationibus Phyſicis in diſpu.2.in ſolu.4.Hoc etiã habetur a Philoſopho in libro de ſenſu & ſenſato,ubi dicit,ꝙ ignis non agit inquantũ ignis,ſed inquantũ calidus.

Forma una non habet niſi unam materiam.ex.cõ. ſuper.2. de Partibus animalium,in cap.de carne.

Forma eſt per quã aliquid eſt unum,alioquin aliquid eſſet unum per aliquid poſterius,Auer.in 3 de Partibus animalium,cap.de corde.ubi arguit cõntra Gale. Platonem, & Hippocratem ponẽtes plures animas in uno & eodẽ animali.Aduerte tamen unum ꝙ licet Auer. & multi ex Latinis aſcribant iſtam opinionem Platoni,Themiſtius tamẽ oppoſitũ ſentit in ſua Paraphraſi ſuper primo de anima in cap.2.cum inquit,Sit ridiculum,ut Diuinus inquit Plato,tanquam Troianũ equum inſideant, plures animas in quolibet homine contineri,ſed ſingulas in ſingulis, quæ partibus in differentibus conſtent.

Forma una nõ eſt niſi in una materia.ex primo de Generatione animalium.cap.1.Auer.

Formam unam habere unam materiã eſt ſuppoſitio in ſcientia Naturali,ſicut naturam eſſe,& multa alia per ſe nota.Auer.in.2.de Generatione animaliũ,in digreſſione cõtra Galenum,utrum ſemen mulieris cõcurrat actiue ad generationem,idem.8 Phy.com.46.

Formam habere partes quarum quędam ſunt in una materia,& quædam in alia materia impoſſibile eſt, uerbi gratia,corpus animalis quod eſt ſubiectum propinquum animæ uidetur,ꝙ eius partes non poſſunt habere materias diuerſas,quamuis partes ſui corporis quæ ſunt ſicut ſubiectum propinquum reperiantur in diuerſis modis,ueluti in diſcrepantia membrorum ſimilarium in ſe in duritie & mollitie &c.Auer.in.1 .dè Generatione animalium , ca.1 ubi ponitur improbatio antiquorum in col .7.ex quo collige contra ponentes formas partiales ſpecie ſubſtantialiter differentias. Contra ponentes formas partiales.

Formæ agentis conditio nõ eſt ut ſit in materia eiuſdẽ ſpeciei cum materia in ꝗ agit forma ,exempli gratia , forma agens ipſius lecti reperitur in anima artificis quæ differt a materia formæ lecti,quæ eſt lignum.Aue.in 2.de Generatione animalium,capitulo utrum ſemen ſit animatum.

Forma & efficiens proprium & determinatum tempus habet ſibi ad agendum,& ſimiliter materia ad patiẽdum habet tempus ꝓprium & determinatum,& quãuis tempus ueraciter formæ non attribuatur ſed materiæ,tñ hoc ẽ dictum in formis abſtractis,uerum etiam in formis relatiuis hoc poteſt dici ꝙ dictum eſt.4.colliget,c.38.de ſignis criſis,quod ſic intelligo:Tempus enim habet ſecum annexã ſucceſſionem,ſed ſucceſſio cauſatur ex reſiſtẽtia paſſi ſeu mobilis,& reſiſtentia cauſatur ex contrarietate.4. Phy.cõ. 71.Materia autem eſt ſubiectum contrarietatis,& eius eſt proprie pati & reſiſtere non formæ,quia illius proprium eſt agere & mouere. Hoc autem dictum principaliter ueritatem habet in formis abſtractis, quæ ſunt abſolu

tæ a ſubiecto proquanto non ſunt conſtantiæ in eſſe per ſuum ſubiectū: & ideo tales uno modo ſunt patientes, neq; per ſe, neq; per accidens, ſed ſolū ſunt agentes. 9. Metaphyſi. com. 2. Tamen hoc etiam ueritatem habet in formis relatiuis formas autem relatiuas (ni fallor,) appellat illas formas materiales quæ ſunt conſtitutæ in eſſe ꝑ ſubiectum, quibus competit agere per ſe, & cōpetit pati per accidens. forma enim inquantum forma mouetur, ſed ut eſt forma in materia patitur & mouetur. 4. Cœli, cō. 24. & 3. Cœli, cō. 28. & ideo etiam in talibus formis relatiuis ueraciter & per ſe loquendo tempus attribuitur materiæ & nō formæ. Ex hoc inferas unū pulchrum & ſubtile ualde ꝙ licet tempus ſit, aut motus, aut paſſio quædā mouens, ut dicitur 12. Met. cō. & tex 29. & 4. Phy. te com. 90. eſſentia tamen motus magis dependet a motore. 12. Meta. cō. 41. licet quo ad denominationē magis attribuitur mobili, quia motus eſt in mobili & non in motore. 3. Phyſi. tū tēpus magis denominatur pati mobilis q̄ agere motoris Et ideo quo ad denominationem eſt differentia, quia motus denominat mobile non motorem, ſed tempus ueraciter magis attribuitur mobili q̄ motori.

Forma dicitur multis modis, nā quādoq; ſumitur pro formis corporū ſimplicium non organicorum: quandoque pro formis corporū organicorum, & iſtæ ſunt aiæ: quandoq; formis corporū cœleſtium quę ſimilantur partibus ſimplicibus pro quāto ſunt non organica, & partim organicis pro quāto ſunt mobilia ratione illarū: & quandoq; pro qualitate & quantitate aduenientibus mixto inquantū mixtum, & per hunc modum differunt formę corporum ſimilarū partiū, & acquirunt diuerſas proprietates. ex Paraphraſi Metaphy. tract. cap. de forma. Ex quo patet diffinitionem animæ non cōpetere intelligentiæ contra modernos, tum quia corpus cœleſte ꝓprie nō eſt corpus organicum cōpoſitum ex partibus cōſimilaribus, tum quia non eſt habens uitam in potentia. Et oēs græci expoſitores, ut Alexander in principio ſuæ abbreuiationis de Anima. & Themiſt. 1. de Anima cap. & Ammonius, & Simplicius uolunt ſolū illam diffinitionem cōpetere uiuentibus genetabilibus, & corruptibilibus: unde Simplicius in principio. 2. de Anima. & alibi plerunq; notat hoc. Amplius ſe quereretur ꝙ intelligentia quidditatiue conſideraret a Naturali, quia cognitio ꝑ diffinitionem eſt cognitio quidditatiua, nec reſpōſio chimerica ualet ꝙ habet duas qdditates, quia unius rei non eſt niſi una quidditas ꝑſertim in rebus per ſe ſubſiſtentibus, ſicut eſt intelligentia ſeparata.

Forma mixti eſt ſuperaddita formis elemētorum, neq; eſt elementum, neq; eſt compoſita ex elementis, cuius uide rationem in Paraphraſi Meta. tract. 2. col. 22.

Forma eſt cauſa ut res ſit intelligibilis, & materia eſt cauſa ut res ſit ſenſibilis. ex tract. 2. in Paraphraſi. Meta. col. 15. Idem primo Cœli, com. 95.

Formarum eſſe intelligibile Ariſt. diſtinxit ab eſſe earū ſenſibili: etenim eſſe intelligibile non hñt intellectum inquātum eſt intelligibile, habent tamen eſſe extra intellectum inquantū ſunt ſenſibiles in tracta. 3. Paraphraſis Meta. col. 12. ibi: Et dicamus ꝙ iam fuit oſtenſum hic.

Forma & finis ſunt agentia quodammodo ſimilitudinis. Auer in Paraphraſi Meta. tract. 4. col. 14.

Forma naturalis non poteſt niſi ſola ratione a materia ſeparari, ſeparatio enim talis formæ eſt eius interitus. Alex. in Paraphraſi de Anima in ca. de intellectu agente, & idē habet Com. in. 4. Phy. com. 80.

Formæ quæ ſunt hic cū habeant eſſe in ſubſtantiis ſeparatis nobiliori modo q̄ in materia, quæri poteſt, quia ſi ibi ſunt in eſſe nobiliori, deinde fuit neceſſe ut habeant eſſe ignobilius Et uide ſolutionem iſtius dubii. ibidē, col. 16. ubi dicitur ꝙ hoc fuit neceſſarium propter ſuum ſecundum eſſe, quia eſſe eſt nobilius q̄ non eſſe.

Forma eſt a qua res eſt id quod eſt nō a ſubiecto. Themiſt. in. 2. Phy. tex. 11. idem habetur in. 2. de Anima, te. com. 7. idem. 73. Com. 1. de Anima, com. 90. Et ideo licet materia & forma ſint partes eſſentiales compoſiti eſſe, tamen & unitas eſt a forma non a materia, quia materia ſolum eſt, ut ſubiectum.

Forma a materia nō re ipſa, ſed ratione ab ungitur. 2. Phy. tex. com. 12. idem Themi. 1. & Commē. ibidem. idem Cōmenta in. 12. Primæ philoſophiæ. com 39.

Forma & finis tunc coniunguntur atq; concurrūt, cum ex rei diffinitione ſtatim apparet melius ac potius rem illo modo quam alio quouis ſe habere, ꝙ in rebus naturalibus paſſim aduertere eſt: quū uero nō ſtatim apparet, tūc eſt forma ſolum, & non habet rationem finis, ut in Mathematicis cernitur. Themiſtius in. 2. Phyſi. ſuper tex. 74. idē etiam tenet Auerrois ſub uerbis obſcuris. ibidem. ſed eſt eadem ferme ſententia gloſſat etiam Auerr. de fine generationis ꝙ eſt idem cum forma rei generatæ: fallit autem de finæ rei generatę ut patet. 2. Phyſi. com. 70. & 24. & 8. Meta. com. 12.

Forma preſſius, ſi quis de me quęrat, id terminus nō nūcupatur, utpote quæ non ſit ſuperficies, ſed ratio & id quod ſub hoc uerbo quid ſit rem eſſe percipitur, niſi quis dignationi eius hoc tribuat, quatenus materiam fuſam diffluentēq; quaſi coercet finibus & intra certos limites reuocat, ueluti norma quædā menſuraq; rerum ac numerus. Themiſtius. 4. Phyſi ſuper. 35.

Formæ nonnullæ mouere dicuntur, ut animal anima, & lapidē grauitas, non tamen ab his mouentur illa quatenus procreantur. i. quatenus ad ea genialis tranſmutatio inita eſt. Hæc enim grauitas lapideſcentē & concreſcentem uaporem progignit, ipſe alioquin motus in his neceſſario haberet, quod ſtat in coniunctur eſſe falſum: quoniam in rebus motis non in mouentibus motū eſſe eſt perſuaſum. Themiſtius. 5. Phyſi. tex. 4. Ex quo habetur ꝙ forma non mouet, ut terminus motus, ſed ut agens.

Forma aut Naturalis, aut Mathematica, aut artificiacia eſt, Naturalē & Phyſici & Dialectici occupant, ſed Dialectici materiam negligunt, Phyſici accurāt. Themiſt. 1. de Anima. 17. & colligitur ex ſententia. Ariſt. ibi tex. com. 16.

Forma eſt rei cauſa quātū ad eſſe, materia uero quo ad fieri. Them. 2. de Aia, in princi. & ibidem. ca. 6. inquit: Sicut a forma res habet ut ſit, ita etiam a forma habet ut ſit unū, Alexan etiā in Paraph. de anima, ubi oſtēditur animā eſſe formam, inquit, A ſpecie res habet ut ſit. uide etiam Alexan. ibidē in. 1. ca. ubi dicit, Forma eſt a qua unumquodq; eſt id quod eſt, & differentia rei eſt per formam non per materiam. Et elicitur ex tex. ibidem tex. cō. 7. ens & unum quum multis modis dicantur, quod uere eſt actus eſt, ubi Them. aſſerit, Quot modis aūt eſſe quid dicitur, totidem unumquodq; dicitur. Decem aūt ſunt rerum initia, decē quoq; erunt appellationes unius, atq; utrunq; præſtat forma ea quam nos entelechiam appellamus.

Forma licet in materia producitur, non tamen eſt ipſi materiæ forma ſed eius ꝙ ex ambabus facultatibus conditū eſt. Them. 2. de Aia, cap 6. Vide pro hoc Auer. & Philoſophum. 7. Primæ philoſophiæ, tex. cōm. 26.

Forma minus uidetur poſſe ꝑ ſe ſubſiſtere q̄ materia, licet materia ſecundum ſe ſubſiſtere nequeat abſq; forma. Alexander in principio abbreuiationis de Anima. cap. 1. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Forma eſt principium a quo differentiis, quæ ſecundum id quod eſt agere & pati corporib' inſunt, omnia enim quę agunt, & quæ patiuntur, quatenus corpora ſunt, ut hoc aut illud agant patianturue a ſpecie poſſidēt. Iccirco nō ab re dicitur pati, & agere corporea per ea quæ incorporea ſunt. Alexand. in Paraphraſi de Anima, cap. 2. Vide in Concordantiis.

Forma dicitur in reſpectu materiæ, & econuerſo. 9. Meta. com. 11. Vide in Concordantiis.

Formicarum quædam ſunt pennatæ, quædam uero pēnis priuatæ. 4. de Natura animalium cap. 1.

Formicæ origani ſulfuriſq; puluiſculo inſperſo ſuas relinquūt cauernas, aliōq; migrant. Ari. in. 4. de Nat. anim. c. 8.

Formicæ nihil uenantur. ſed facta ab aliis colligunt. Ariſto. in 9. de Natura animalium, cap 40.

Fortuna eſt cauſa per accidens in his quæ ſunt in minori ſecundum propoſitum, quæ propter hoc ſunt ſecũdo Phyſicorum tex. com. 52.

Fortunicas eſt in actionibus. nihil enim aliud eſt quã actiones laudabilium finium. ibidem. in com. 58.

Fortitudo eſt diſpoſitio ſecundum curſum naturæ eius in potentia, & dicitur reſpectu debilitatis 7. Phy. com. 7.

Fortuna, & caſus, hoc eſt cum uoluntas, aut natura facta eſt alicuius per accidens cauſa. Themiſ. 2. Phyſi. ſuper tex. 50. Et elicitur ex textu.

Fortuna differt ab aliis cauſis per accidẽs in eo ꝙ illæ ideo cauſæ nuncupantur, quia accidentia ſunt cauſæ per ſe, ut albus, grammaticus, muſicus, deambulator, quo fit ut nullum talium ſit cauſa ædiũ, at in fortuna actio una eadẽq; eſt huius effecti cauſa per ſe, illius uero per accidens. Themiſt. 2. Phyſicorum. 51.

Fortuitæ rei ſi cauſas per accidens quæ ꝓpinquiores ſunt, & quæ remotiores ſcire uoluerimus, oportet illas actu conſtituere, quandoquidem in cauſis per accidens ſimpliciter liceat in infinitum procedere. Themiſt. 2. Phyſico. ſuper. 55. Ex his liquet ſolutio ad quæſtionem quam teſte Simplicio Ariſto. mouit in. 2. Phyſic. ſed non ſoluit relinquens nobis ſolutionem. Nam uideri poſſet fortuitã non infinitam rem eſſe, cum ſit cauſa per accidens, ſed in cauſis per accidẽs, quædam ſunt propinquæ quædam remotæ. In infinitis autem nõ eſt propinquum neq; remotum, quia non eſt primum nec ultimum, ex dictis autem Themiſt. patet ſolutio ſicut uides.

Fortuna conſtare nõ omnia dicuntur quæ citra conſiliũ, & uoluntatem eueniunt. Euenit nanq; nauiganti in hyeme naufragium facere: hoc, neq; ex propoſito cõſilio ue, neq; fortuito euenire dicimus, quia plurimum ſolet exitus ille nauigantibus hyeme euenire. Themi. ſecũdo Phyſico. ſuper. 61.

Frangibilia ſunt illa quæ diuiduntur ad partes magnas, & minutim frangibilia ſunt oppoſita iſtorum, & diuiduntur ad partes paruas: cauſa autem eſt diſtãtia pororum & ꝓpinquitas pororum in minutim frangibilibus. Commentator in 4. Meteororum. in ſumma.

Frangi eſt diuidi in partes magnas, & cõminui eſt diuidi in partes ſubtiles. quarto Meteororum. tex. com. 44.

Frigidum calefacit conuerſum quodãmodo, & ambiens. quemadmodum peccat uoluntarius ſciens, quando econtrario utitur ſcientia. 8. Phy. com. 8.

Frigus quodãmodo eſt defectus caloris. primo de generatione & corruptione te. commen. 18. & 2. Cœli, com. 18. & 2. Phyſi. 15. & 10. primæ Philoſophiæ, tex. com. 7.

Frigus congregat homœogenea & heterogenea. 2. de Genera. & corru. tex com. 8.

Frigiditatis operatio prima & per ſe eſt priuatio operationis caloris naturalis, & eſt indecoctio & corruptio. quarto Meteororum in ſumma.

Frigiditas aliquo modo adiuuat in generatione, & hoc ſecundaria intentione inquantum coquat ipſum calorem naturalem, & etiam frigiditas conſeruat calorem naturalem generari ne exhalet, ſeu uaporet. ibidem.

Frigiditas eſt duarũ ſpecierũ, uidelicet frigiditas aquea, & frigiditas terrea: frigiditas aquea operaſ humiditatẽ, terrea uero ſiccitatem. Auer. ſententia in. 4. Meteo. in col. 5. ex quo uidetur ꝙ qualitates primæ in elementis inuentæ tam actiuæ quam etiam paſſiuæ ſpecie diſtinguuntur de intentione eius, & fuit etiam ſententia Alex. in. 1. lib naturalium quæſtionũ. q. 6. quam etiam ſequitur Simpli. in. 4. de Cœlo & mun. Conſidera tamen inſtantiam contra iſtã uiam quia tunc nõ ſufficienter Ariſtote. uenatus fuiſſet ex coniugationibus qualitatũ primarum numerum quaternarium elementorum in. 2. de Genera. & corrup. in textu com. 16. Accidit enim iuxta iſtam uiam quatuor qualitates primas eſſe geminatas, & ita erunt octo, niſi eſſet ꝙ ſunt quatuor genere ut ſunt interminatæ, & ut præcedũt formas elementarias, in materia, ſic enim conſiderantur ibi. Vnde Ariſtote. dicit quod primum principium eſt prima materia, ſecundum uero ſunt primę contrarietates, tertium uero ignis, & aqua, & talia: ſed huiuſmodi cõtrarietates ut ſunt terminatæ, ſic ſpecie diſtinguuntur ſpecialiſſima: unde quidam dixerunt ꝙ ratio Ariſtote. demonſtrat quatuor eſſe elementa in genere, non autem in ſpecie atoma. Nam ignis tres ſunt ſpecies, ignis, carbo, flãma, & lux, ſimiliter uariæ ſunt ſpecies terræ. & aquæ. Vnde Comm. in. 3. de Cœlo & mũdo. com 52. dicit: Quod cũ ſit declaratum ꝙ elemẽta non ſunt ęterna, oportet quęrere numerum elemẽtorũ in corporibus ſimplicibus generabilibus & corruptibilibus. In hoc igitur eſt iuuamen in hac perſcrutatione in ſciendo numerum, & Deus ſcit, tamen cõſidera ſuper hoc diligenter, requirit enim ſpecialẽ quæſtionem circa hoc.

Frigiditas ſecũdum Alexan. facit ſubſtantiã in corporibus frigidis, & caliditas in corporibus calidis, ecõtrario in rebus in quibus ſunt accidentia, ſcilicet ꝙ caliditas & frigiditas non ſunt ſubſtantiæ in rebus, quarum ſpecies non faciunt caliditas & frigiditas, ſed aliæ uirtutes ſ. anima in animatis. 12. Meta. com. 22. idem primo Phy. com 52. & 5. Phy. com. 10. & 8. Meta. com. 5.

Frigiditas eſt contraria colori naturali & impedit ipſum in omnibus ſuis operationibus propter ſuam qualitatem. 3 colliget. com. 20.

Frigiditas, ut eſt declaratum in naturali Philoſophia, eſt in corpore ſicut inſtrumẽtum temperans calorem naturalẽ qui eſt primum agens, & ſubſtantiale. 3. colliget. cap. 21. de accidentibus ſuperuenientibus uirtuti hepatis. Et ibi nota ꝙ quando augmentum frigiditatis eſt paruum, tunc operatio naturalis membri diminuitur: & ſimul quando augmentum caloris extranei eſt paruum, tunc operatio naturalis membri diminuitur: & ſimiliter quando augmẽtum caloris extranei eſt paruũ, tunc operatio membri augetur, & ſit mala, ſed quando augmentum frigiditatis & caliditatis eſt notabile, ut trahant calorem naturalem extra ſuam formam naturalem, tum membrum faciet operationem contrariam ſuæ operationi naturali.

Frigiditate natura non utitur per ſe & prima intentione ut frigiditas eſt in aliqua operatione eius, ſed per accidẽs, & ex ſecunda intentione, uidelicet in temperando & cõmenſurando calorem naturalem in. 2. de Parti. animaliũ, cap. de cerebro, & in. 4. Meteororum. cõ. 1. in digreſſione. Et iſto modo intelligitur dictum Galeni. in. 6. de accidenti & morbo prope finẽ, ubi habet ꝙ frigiditas nulli functioni utilis eſt, uidelicet per ſe & eſſentialiter: per accidẽs enim iuuat, ut patet in prima particula aphoriſmorum: Ventres hyeme & uere.

Frigiditas quæ non eſt terreſtris eſt debilis operationis. 5. colliget, cap. 12. uide in contradictionibus nuper additis.

Fulmina quæ conſtant ex materia ſubtili aerea non corrũpunt corpora mollia in quæ cadunt, ſicut narratur ꝙ quędam fulmina reſoluunt ſiue liquæfaciunt æs & nõ cõbuſſerunt pannum ſeu bombicem qui eſt cum eis, & occidunt multa animalia abſq; hoc ꝙ appareat in eis ſignũ combuſtionis. 2. Meteo. cap. 2. de fulminibus prope finem.

Fulminibus cadentibus in aliquibus locis, inueniũtur in illis corpora ſimilia ferro & æri, ut narrauit Auicen. dicens ꝙ ipſe laborauit in diſſoluendo illud, & non potuit, quia diſſoluebatur & conuertebatur in ignem. Et ꝙ nullus Peripateticorum meminit de hoc. Dixit etiam Auice. ꝙ lapis magnus cecidit in Corduba igneus in die ſereno ſeu claro, & ipſe uidit illum lapidem, & habebat odorem ſulphuris, & quaſi naturam harmoniaci, & hoc nõ eſt remotum. ibidem.

Fulmen ſeu uentus accenſus deſcẽdit inferius cum uelocitate, quia hæc pars fumoſa eſt compoſita ſeu cõſtituta ex parte leui & graui, & hoc cum accidit parti graui frigefieri, tunc ab illa parte graui mouetur inferius, & impoſſibile eſt propter fortem motionem ſeparari partem leuem a graui. ibidem.

Fumus eſt ex aere & terra. 2. de Generatione & corruptione, tex. com. 28.

Fumus eſt calidus, & ſiccus, & quamuis fumus habeat hãc complexionẽ, tamen ſemper remanet in eo uirtus rei ex qua fit fumus, ꝓpterea utimur in medicatione palpebrarum inuerſarum fumo thuris ad generãdum carnem bonam. 5. colliget, cap. 42. in fine capituli dũ agit de fumo, hoc eſt, contra ponentes reſolutionem fieri uſq; ad materiam primam. Ibidem etiam paulo ſuperius idẽ Auer dicit de cinere, ꝙ cineres diuerſificantur ſecũdum diuerſitatem rerum ex quibus fiunt, unde uidemus ꝙ habẽt diuerſas proprietates iuxta naturã rerum, ex quibus generantur. Et Seneca in libro naturalium quæſtionum dicit ꝙ ſapor herbæ remanet in lacte: & experimento hoc patet, ꝙ caro animalium retinet ſaporem ciborum & herbarum, ex quibus nutriũtur, ſicut Paduę caro uituli tempore hyemis habet ſaporem raparum.

Futurus incedere quis nõ incedet. ex. 2. de Generatione & corruptione, tex. comme. 64. ex quo patet non quæcunq; eueniunt, ex neceſſitate euenire.

DE LITERA G.

GALENO ſæpe accidit opinando aliquas eſſe demonſtrationes Ariſtote. in illis quæ intelliguntur ex uerbis Ariſtote. primo aſpectu, & non ſunt in rei ueritate, quapropter mox incepit ei contradicere neſciens ſe ſibimet contradicere in ueritate. 8. Phyſi. com. 18. idem. 4. Phyſico. in tra. de tempore ſuper. tex. com. 97. & 98. ubi etiam lucidiſſimus Themiſt hoc idem aſſeuerat dum inquit. Verum Galenus in pleriſque omnibus fere ad hunc modum moleſtus importunusq; eſt & dominus Albertus cognomento Magnus. ibidem. 4. uidelicet Phyſico. tract. cap. 4. inquit, Nec Galenus, nec Auguſtinus ſciuerunt bene naturas rerum.

Galenus errauit circa intellectum demonſtrationis in principio. 7. Phyſico. quia non intellexit quid ſit primum motum per ſe. 7. Phy com. 1. & 2.

Galenus opinatus eſt cor non eſſe primum principiũ motus in animalibus, quia uidit animal extracto corde moueri per duos paſſus, & quia animal nõ mouetur abſciſſo capite opinatus eſt caput eſſe principium motus ſeptimo Phyſicorum com. 4.

Galenus exiſtimauit ꝙ nos non percipimus tempus, niſi perceperimus nos moueri in anima noſtra & eſt imaginatio corrupta per ſe. 4. Phy. com. 97.

Galenus redarguit temporis diffinitionem datam ab Ariſtote. uide. 4. Phyſi. Themiſtium ſuper tex. 102. ubi ponit duas ſolutiones ad eius argumentum.

Galenus cum exiſtimaret ꝙ nullus poteſt ſcire mundum eſſe æternum, niſi propter has propoſitiones, quarum origo eſt a ſenſu, & teſtimonio uetuſtatis, dixit in ſuo libro quem compoſuit de his quæ dubitauit, ꝙ nullam certitudinem habebat de mũdo, utrũ eſſet nouus aut antiquus. Et manifeſtum eſt ex uerbis ſuis ꝙ ipſe non utitur in antiquitate mũdi, niſi talibus propoſitionibus, & in libro ſuo quem appellauit de demonſtratione. 1. Cœli, com. 22. uide etiã quæ ratio maxime fecit, Galenum dubitare. 1. Cœli, com. 92.

Galenus non ſufficienter determinauit de anhelitu. 2. de Anima, com. 88.

Galenus exiſtimauit, ꝙ uirtus cogitatiua eſt rationalis materialis. 3. de Anima, com. 6.

Galenus tantum applicabatur errori, ꝙ exiſtimauit aerem eſſe ſentientem. Auer. in commen. libri de Senſu & ſenſato prope finem.

Galenus dubitauit utrum uirtus informatiua eſſet creator aut creatura. 7. Meta. com. 31. Et uide ibi cauſam.

Galenus dubitauit an uirtus dans animã ſit Deus, aut aliud ibidem. diſp. 3. in ſolu. 18 dub. & 7. Meta. com. 31.

Galenus opinatus eſt principium ſanguinis & uenarum nõ pulſatilium eſſe iecur per duas rationes, Ariſtote. autem opinatus eſt eſſe cor ex 3. de Parti anima. in ca. de corde etiam duabus demonſtrationibus.

Galenus conceſſit unam propoſitionem, & dixit eam conuerti, ꝙ ubi eſt principium uirtutis alicuius animalis quæcunque ſit illa uirtus, ibi etiam eſt principium inſtrumenti illius uirtutis: & econuerſo, ubi eſt principium inſtrumenti alicuius uirtutis, ibi etiam eſt principium uirtutis illius ex tertio de Partibus animalium in capitulo de corde Commentator.

Galenus in libro de ingenio ſanita. dicit ꝙ in apoſtemate hepatis eſt phlebotomanda baſilica dextra, & in ſuis ſermonibus uniuerſalibus dicit contrarium, ponit Auerr. 7. Colliget. cap. 29. & ibi ponit ſolutionem illius apparentis contradictionis.

Galenus in his quæ apparent in anatomia ubi diſcordat ab Ariſto. maximam facit difficultatem, quia hac noſtra ætate non poſſumus acquirere ueritatem Commen. in. 3. de Partibus animalium, in ca. de corde. & eſt auctoritas Damaſceni in ſuis aphoriſ.

Galenus fuit qui inuenit aliud iuuamentum diaphragmatis a iuuamentis poſitis ab Ariſto. & aliis antiquis, quod eſt magis nobile, quia huiuſmodi uelamen, ut ipſe opinatur, eſt lacertus quo animal mouet pectus in reſpiratione, quod genus membrorum ſcilicet lacerti per quod fit motus uoluntarius, ut imaginor, non fuit cognitũ tempore Ariſtote. Et ideo laudemus Galenum de hoc ſicut tenemur laudare ipſum in aliis rebus manifeſtatis ab ipſo in arte anatomica. Auer. in. 3. de Partibus animalium in cap. de ſepto tranſuerſo.

Galenus non intellexit Ariſt. opinionẽ de capite. i. de oſſe tutante cerebrum, an ſit propter cerebrum, uide Auerro. contra Gale in. 4. de Partibus animalium, in cap. de Membris animalium ſanguineorum extrinſecis.

Galenus opinatus eſt fœminam habere uerum ſemen, & actiue concurrere ad generationem: contra quem uide Auer. in. 1. de Generatione animalium. ubi adducit rationes eius, & impugnationem opinionis eius in illo capitulo, ubi ponitur improbatio antiquorum in col. 7.

Galenus non perſpexit fundamenta naturalia, & ideo non eſt mirum ſi errauerit in modo generationis corporis ex membris, ſed de ſequentibus ipſum mirandum eſt, ſcilicet de Auicenna qui habebat notitiam ſcientiarum ſpeculatiuarum. ibidem.

Galenus dicit quod in hepate eſt fons ſpiritus naturalis ſecundo Colliget cap. 8.

Galenus poſuit neruos, & mẽbra phlegmatica, & uiſcoſa, generari ex ſpermate, & reliqua membra ex ſanguine, cõtra quem uide Auer. ibidem.

Galenus poſuit neruos eſſe inſtrumentũ motus uoluntarii & ſenſus, & uide motiuum eius. 3. colliget, cap. 8. de iuuamentis membrorum conſimilium.

Galenus aſſimilat in uno ſuo libro animam lapidi adamãti. 2. colliget. cap. 7.

Galenus opinatus eſt illa membra reſtaurari nõ poſſe quæ ex ſpermate generantur, ſed non eſt ita, nã ſi ita eſſet, tunc non uideretur aliquod membrũ reſtaurari in aliquo animali, & in alio non, & in aliqua ætate reſtaurari in alia uero non, dicitur enim ꝙ ſi oculi pullorũ hirundinum eruantur mox reuertuntur. Oſſa uero ſenum aut nõ reſtaurantur, aut difficile recuperantur: ſed priuatio partis aereę quæ eſt in ſemine, & primi humidi inutilius reperti eſt in cauſa ꝙ talia membra, quæ inciduntur non coniunguntur neq; reſtaurantur. 2. de Generatione animalium, cap. 2. Auer. uide etiam in eodem cap. in fine capituli. ubi apertius Auer. huius problematis explicat cauſam.

Galeni doctrina in libro de complexionibus non incedit per uiam, per quam inceſſit in libro de elementis. ſ. per uiam demonſtratiuam. Auer. 2. colliget, cap. 1.

Galeni error, quem dixit de complexione temperata, eſt paruus. ibidem.

Galenus dixit quod pilus generatur ex uno uapore fumoſo aduſto, ſed hoc indiget ſpeculatione, quia uidet quod

pilus

pilus ſit corpus extẽſibile ſiccum. Auerro. in ſecũdo colliget. cap. 8. de iuuamen. membrorum cõſimilium. Opinio iſta Galeni eſt in. 2. complexionum. cap. 5. Poteſt tamẽ dici pro Galeno, ꝙ extenſionẽ illam pilus ſumit ex cute, in qua eſt uiſcoſitas quędam: ut eſt uidere ad ſenſum, ubi extracto pilo eſt in extrema radice unctuoſitas quædam, & ſic per conſumptionem eius nobis contingit caluitium, ut dicit Ariſto. in. 5. de Generatione animalium.

Galenus opinatus eſt locum eſſe ſpacium ſeparatum, cõtra quem uide pulchre Themi. in 5. Phy. ſuper te. 36. ubi pulchre digreditur, ibi ſed ſtatuamus inquies.

Galenus opinabatur ꝙ hepar, ꝓpter dominium quod habet ſuper omnia membra nutritiua, quod eſſet penitus in uirtute nutritiua princeps, neſciens ꝙ poſtremum nutrimentum eſt in corde, & quod in eo eſt prima uirtus nutritiua princeps. 2. colliget in cap. 9. de iuuamen. membrorum officialium.

Galenus dixit: Ariſtote. & ſi uir doctus, & ad quácunq; partem rationẽ adducere eximius extiterit, nullá tamen potuit probabilem rationem reddere, cur repleto capite uis ſentiendi quieſcat, ſi in corde eſt colorata ex fine quarti libri de cauſis ſymptomatum.

Galenus dixit ꝙ teſticuli habent uirtutem principalem generatiuã, ſed uide impugnationẽ eius in. 2. Colliget, capi. 20 de iuuamẽtis membrorum deſeruiẽtium generatiuæ, ubi tenet uirtutẽ iſtã ſecundũ Ariſt. eſſe in corde, & ibi eſt uirtus principalis, quia cor tranſmittit eis calorem temperatum in debita quantitate, & qualitate. Et ideo iſta membra inſeruiunt, & concurrunt, ut inſtrumentũ, & ſi qua eſt uirtus in eis, illa eſt particularis.

Galenus opinatur ꝙ inſtrumẽtum tactus eſt neruus, qui uenit a cerebro, & Ariſto opinatur ꝙ organum tactus eſt caro. 2. Colliget, cap. 21 de iuuamento membrorum officialium deſeruientium uirtuti ſenſitiuæ.

Galenus quando dicit ꝙ in euacuatione membri maior cadit timor in euacuando ꝙ̃ in alterando, non ſane loquitur ſed errat, quia ſicut timẽda eſt euacuatio ne uirtutem lædamus, ita eſt in alteratione & maxime in alteratione frigiditatis, ſed dic tu pro Gale quod ſermo eſt cõparatiuus & non abſolutus.

Galenus dixit ꝙ ſenſus cõmunis eſt in cerebro, & Ariſt. dicit, ꝙ primo & principaliter eſt in corde. 2. colliget, cap. 21. Opinionem Ariſtot. require in libro de Senſu & ſenſato. & in. 3. de Parti. anima. cap. 4.

Galenus dixit odoratus ſenſum fieri in duabus caruncu̇lis quæ ſunt ſimiles capitibus mammillarum: ſed Ariſtote dixit, ꝙ ſit in duobus meatibus qui ſunt in naſo. 2. Colliget. ca. 17. de iuuamento inſtrumenti odoratus. Et ibi require impugnationem Auer. contra Galenum.

Galenus ſentit ꝙ origo & ſitus caloris naturalis deſeruientis motui uoluntario ſit cerebrum, & ad totũ corpus miſceetur per neruos ab eo, ſed Ariſto. opinatur ꝙ cerebrum ſit ſeruitor cordis in hac operatione per uiam qua ſeruit ei in ſenſibus, & origo eius eſt in corde. 2. colliget, ca. 28. de iuuamentis membrorum uoluntarii motus.

Galenus & omnes Medici confitentur, ꝙ uirtus uoluntaria eſt in corde. ibidem.

Galenus opinatus eſt ꝙ motus uoluntarius non ſit niſi per muſculos, & non eſt ita, muſculi enim non ſunt niſi in animalibus ſanguineis ꝑfectis, & nõ eſt impoſſibile eſſe motum uoluntariũ ſine muſculo, quod ſi eſt, eſt ꝓpter calorẽ naturalem, aut propter rem quæ ſtat loco eius in animalibus quæ ſunt ſanguinea neq; carnoſa. 2. colliget, ca. 18. de iuuamentis membrorum uoluntarii motus.

Galenus motum anhelitus dixit eſſe motũ uoluntariũ, & eius dixit duo eſſe iuuamenta, & primũ eorũ ſolum uerũ eſt. 2. colliget. ca. 19. de iuuamentis membrorũ, ubi etiam uide impugnationem, an ſit motus uoluntarius.

Galenus opinatus eſt ꝙ uirtus uoluntaria motiua principaliter ſit in cerebro. & ꝙ immediatum inſtrumentum iſtius uirtutis ſit neruus. Ariſt. autẽ & Auer. tenẽt uirtutem iſtam principaliter eſſe in corde, & ꝙ primum inſtrumentũ per ſe mobile ab iſta uirtute ſit muſculus in animalibus perfectis. & ideo ęgritudo a qua prouenit læſio in motu, eſt primo, & per ſe in muſculo, & in neruo, & cerebro nõ eſt niſi per uiam & modũ colligantiæ. 2. colliget, cap. 18. &. 19.

Galenus non habuit ueram radicem in logica. ibidẽ. ca. 19.

Galenus in maiori parte rerum, in quibus putant homines ꝙ contradicit Ariſtote. non eſt uera contradictio, ſed ſunt ſicut cõcluſiones & complementa. Et ideo non eſt dicendum ꝙ illud quod dicit Gale. in particularibus rebus contradicit in uniuerſalibus Ariſto. ſecundo colliget, cap. 19 de iuuamentis membrorum motus anhelitus.

Galenus & ſi tempore ſuo ars medicinæ eſſet plene completa, dixit tamen: Non eſt impoſſibile ꝙ aliquis ueniat poſt me, & inueniat aliquid quod per me non fuit inuentum. 2. Colliget. cap. 19.

Galenus dixit ꝙ in motu anhelitus pulmo nullum habet proprium motum in ſe, ſed ſequitur motum pectoris, ſed Ariſto. tenet oppoſitum. ibidem.

Galeni ſententia motus pulmonis eſt uiolẽtus uel per uiolentiam. i. per uiam per quam mouentur corpora artificialia. Et melius eſt dicendum ꝙ illud principiũ eſt in eo per motum ſecundum quem mouentur naturalia. ibidem.

Galenus ſentit ꝙ temperatior regio eſt terra Græcorũ, & inter alias eſt terra Hipocratis. Et dicit ꝙ totum tempus illarum terrarum eſt, ſicut tempus ueris. 2. colliget. cap. ulti quod eſt de complexionibus temporum. Vide tamen tu Gale. in prima particula ſeparatorum ſermonum. com. 14 & in libro de tuenda, ſanitate parum poſt principium quia Auer. non bene habuit mentem Gale. quia non dicit Gale. totũ tempus illius regionis abſolute eſſe, ſicut ueris ſed reſpectu climatum inter quæ mediat quartum clima, quia reſpectu tertii eſt, ſicut æſtas, & reſpectu quinti eſt ſicut hyems.

Galenus opinatus eſt ꝙ cholera non naturalis, uitellina, eſt calidior naturali, & alii Medici præter ipſum tenent oppoſitum, & Auer. laudat dictum Gale. 3. colliget. ca. quarto de cauſis ægritudinum naturalium.

Galenus non cognouit uirtutem diſcretiuam, cuius officiũ eſt ut cognoſcat ſanguinem a ſuperfluitatibus, ut nutriat membrum ex conuenientiori, & mittat unicuiq; membro quod eſt ei ſimile, & uirtus ſeparatiua non eſt hæc uirtus de qua ipſe loquitur. Etenim eſt magna differentia inter uirtutem diſcretiuam & ſeparatiuam, & in eſſe & in tempore 3. Colliget, ca. 16. de accidentibus ſuperuenientibus uirtuti nutritiuæ in generali.

Galenus dixit ꝙ ſolutio cõtinuitatis ſit cauſa doloris: contra quem uide Auer 3. colliget, cap. 31. de accidentibus ſuperuenientibus uirtuti ſenſibili.

Galeni & medicorum cauſæ inductæ ſuper accidentibus uiſus ſunt fundatæ ſuper falſa fundamenta, quia non eſt aliquid in oculo niſi calor naturalis qui aduenit ei a cerebro per duos neruos per foratos, nec calor poteſt ſeparari a corpore in momento etiam remanente calore intrinſeco, & homine uiuente, & impoſſibile eſt ut extendatur uſque ad ſtellas, quia antequam ueniret illuc eſſet corruptus. Nec etiam in eo eſt corpus cœleſte, nec igneum habens ſplendorem. 3. Colliget, cap. 38. & facit contra illos qui tenent uiſionem fieri extra mittendo.

Galenus conatur per rationes oſtẽdere quod ueritas ordinationis in circuitibus febrium, prouenit a calore putredinali, ſed rationes eius infringuntur, nam mea ſententia penitus eſt, quod natura iſtos circuitus cũ calore intrinſeco operatur quãuis huic calori aduenerit aliquid extrinſecum in quantitate aut qualitate in eo ꝙ eſt agens in materia non naturali. 4. colliget, cap. 17

Galeni uerba de febre ſanguinea uaria ſunt, quia aliquando dicit, quod eſt cholerica continua, & aliquando dicit, quod eſt aliud a continua cholerica, & tu ſentẽtiam meã noſti in hoc quarto colliget, capit. 31. de febre ſanguinis, & ſignis eius.

Galenus ſicut fugitiuus dixit, medicinæ frigidæ non refrigerant corpus, niſi propter diuiſionem in paruuas partes

cuius impugnationem uide.5.colliget,cap.3.

Galenus ſaporem amarum nõ appropeiauit niſi calido tantum,ſed amaritudo poteſt eſſe & a calido & a frigido,ſicut colot niger inuenitur,& p calidũ,& per frigus.5.colliget,ca.27.& in.2.de Anima,comen.205.& argumentum efficax contra Galenũ,& Medicos eſt de oppio quod eſt in fine amaritudinis,& inducit paralyſim propter ſuã frigiditatẽ.Et quãuis poſſent dicere ꝙ non prouenit amaritudo a parte frigida,nos dicemus iam amaritudo eſt dominãs in ſuo ſapoce,& ſapor fortis eſt in iudicio ſuper naturam ibi.Vnde debet iudicari ꝙ ſit magis calidum quã frigidum,& quomodo non cogitauit hoc.

Galenus fuit uerax & legalis experimentator in arte Medicinæ,& nullus poteſt ei cõparari,niſi is q eũ clamat nõ intelligit id quod clamat.5.Colliget,ca.31.Forte dicit hoc propter Rhaſim qui fuit maximus experimẽtator,& ille dum Galeno contradicit plerunq; uocẽ propriã uidetur ignorare:alii referunt hoc ad Auicennã.ſed primus intellectus eſt magis conſonus ueritati.

Galenus opinatus eſt medicinæ cõpoſitæ operationes contrarias prouenire a contrariis qualitatibus,& non ab una media reſultante ex contrariis,cuius impugnationem require ab Auerro.in.5.colliget,capit.57.ubi etiam excluditur reſponſio Galeni aſſimilantis operationem medicinæ compoſitæ operationi ſenſus & ſenſibilium,nam ſenſus ſimul a cõtrariis ſenſibilibus immutatur,ſicut uiſus ab albo & nigro,ubi ponitur ratio diuerſitatis,& ibi uide pulchre de hoc.

Galenus dixit ꝙ quando ſunt duæ medicinæ eiuſdẽ uirtutis,& una eſt debilior alia.ſi miſceantur, debilis diminuit fortiorem,cuius oppoſitũ poteſt prouenire, & uide motiuum.5.Colliget,cap.57.uerſus finem.

Galenus dixit regimine complexionis temperatæ,ꝙ quando naſcuntur ſal tritum ſuper corpus illorum aſpergatur, ſed melius eſt ut inungatur cũ oleo de glãdibus,qa mordicationem non inducit,& facit conſimilem operationẽ quia corpora eorũ,propter extrinſecus aduenictia indurantur,ut dicit Auenzoar.6.colliget,cap.6.

Galenus dixit ꝙ quidã Medici dicũt,ꝙ homo temperatus ter debet exercitari in die, & ter balneari, & hoc eidem placere uidetur,de quo non modicũ admiror,quia ſi hoc fiat ter,& hocæ ciborũ ternam ſectionem habebũt.Auee.6.colliget,cap.6.ubi recitat opinionem aliorũ aſſerentiũ complexionibus temperatis in duobus diebus ter comedendi tempora diſtribuãtur, & totis uiribus exerceantur, & opinio iſtorum eſt magis ueritati propinqua,cui mirabilis Auenzoar aſſentire uidetur.

Galenus præcepit ſi ſanguis ſit coagulatus in pulmone, ut ꝓpinetur acetũ cum aqua mixtũ,ſed hæc medicina eſt cõtraria iuuamẽto cauſæ & accidenti propterea quia aceto ineſt per naturam ut moueat tuſſim,& tuſſis eſt paruum accidens,& hoc eſt timendum.Et acetum cum ſit pungitiuum,uulneri nocet,& ſanguinem ſubtiliat,& aperit, & propterea acetum eſt demittẽdum.7 colliget,cap.34.Solue pro Gale.ꝙ in caſu neceſſitatis minus malum præfertur maiori,quia ſi ſanguis eſt coagulatus indiget ſubtiliatione,quæ ſit per acetum,& tuſſis adiuuat ad expulſionẽ eius,nocumento autem derelicto poteſt Medicus poſtmodum obuiare.

Galenus dixit complexionem calidam, & humidam eſſe temperatam,contra quem uide.6.colliget,cap.11.

Galenus in febribus arſiuis ex dominio ſanguinis, quando ſanguinis nõdum putruit,præcepit euacuationem ſanguinis per phlebotomiam fieri uſq; ad ſyncopin.Cuius opinio eſt erronea,& uide rationes Auerois in.7.Colliget.c.8.quia ſunt fortes contra Gale.

Galenus dicit ꝙ patientes febres ex humoribus uiſcoſis, & mucillaginoſis non ſunt euacuandi niſi per frictionem ſolum.Ego autem,ꝙ climata in hoc ſunt multum conſideranda,& propterea in hoc non eſt danda regula generalis.7.colliget,cap.9.uide etiam de hoc ibidem, cap.10.

Gallinas procurãtes ut generoſæ procreentur,mutatis admiſſariis id efficiũt.Et uide cauſam.1.de generatione animalium,cap.30.

Gallinæ cum mares uicerint,cucurriunt, & extemplo marium tentant ſuperuento coire, criſta,& iam caudaq; erigitur,ita ne facile præterea ſit,an fœminæ ſint cognoſcere:nonnunquam etiam calcaria parua iis enaſcuntur.9.de Natura animalium,cap.49.Ex illo loco ſcire poteris mores,& actiones mutare poſſe complexionem.

Gallinæ paruæ ſunt fœcundiores generoſis.3.de generatione animalium,cap.1.

Gallinæ bis parientes in die cito pereunt.Ariſto.in 3.de generatione.cap.1.

Gallinæ iuuenis,& pinguis caro melior ex omnibus uolatilibus,& habet mirabilem proprietatem in temperando cõplexionem,& ideo brodium ſuum eſſe optima medicina leproſis.5.colliget.cap.31.

Gemini ſæpenumero euenit ut in eadem parte generantur mas, & fœmina, idq; ſatis inſpeximus in diſſectionibus animalium ouiparorum,tum pedeſtrium, tum etiam piſcium.Ariſto.4.de Generatione animalium,cap.1.aduerſus Democritum,& Empedoclem.

Geminos pariunt quandoq; oues uel capræ,uel pabuli beneficio, uel ſi mater,aut pater uim eam geminandi per naturam obtineat.6.de Natura animalium,cap.19.ubi nota ex indiuiduali proprietate poſſe ꝓuenire ut mas,uel fœmina geminos ædat.

Gemini in ſolo humano genere ſi alter mas alter fœmina ſit,raro ſeruantur:in reliquis animalibus,ſi alter mas alter fœmina ſit enutriuntur, & ſeruantur.7.de Natura animalium,cap.quarto.

Gemini uel diſſimiles inter ſe nõ ſunt,ſed plurimi magna ex parte ſimiles procreantur.7.de Natura animaliũ,ca.6.

Generatio alia ſimplex,& eſt in qua unum ſit ex uno: alia uero compoſita,& eſt in qua unum ſit ex pluribus.primo Phyſi.com 44.

Generatum in actu licet ſit unum numero,id eſt ſecundum ſubiectum,non tamen eſt unum ſecundum rationem,ſeu diffinitionem.1.Phyſi cõmen.60.Vbi per generatum intelligit ſubiectum generationis,quia illud dicitur uere generari,ut ipſe habet in præſenti cõmento.Ex hoc elicitur apud Peripateticos ꝙ aliqua poſſunt eſſe eadẽ ſubiecto, ſed differunt ſecundum diffinitionem,quod etiam colligitur ex.5.Phyſi.com.47.& ex 2.de Anima cõmen 147.& ex.3.Phyſi.19 &.12.&.3.de Anima.com.1.

Generatio ſimpliciter eſt ſubſtantiæ,ſecundum quid uero accidentium.1.Phyſico.62.&.1.de generatione,& corruptione,tex.com.11.&.18 quinto Phyſic.tex.com.7.& 8.Phy.tex com.46.

Generatum in rei ueritate eſt compoſitum ex ſubiecto, & forma.1.Phyſi.com.64.&.7.Meta.tex.com.23.26.27.31.33.&.8 Meta.tex com.8.&.12 Meta.com.8.

Generatio eſt uia in naturam.2.Phyſi.tex.com.14.

Generatum duplex,completum,& incompletum.1.cõ 64.

Genera ſunt formæ uniuerſales,& differentiæ ſunt formæ propriæ.2.Phy.com 91.&.92.Vide in Concordantiis.

Generatio eſt ex contrariis,ut declaratum eſt in.1.Phyſicorum:& inter aerem,& aquam non eſt corpus medium in actu denudatum a differentiis,aeris & aquæ cõtrariis,ſcilicet a calore,& frigore.3.Phy.comme.49.Ex quo patet quantum errent qui tenent formam corporeitatis ſubſtãtialem coæternam primæ materiæ,ſecundum Ariſto.& Commenta.idem 3.Phy.tex.com.45. Cõtra tenẽtes formam corporeitatis ſubſtãtialem coæternam in materia.

Generabilia quæcunq;,& corruptibilia,& omnino quæ aliquando quidem ſunt,aliquando uero non, neceſſe eſt in tempore eſſe.4.Phyſi.tex.com.129.

Generabilia,& corruptibilia menſurantur a tempore duabus de cauſis,& quia ſunt mota, aut mobilia,& quia tempus excedit illa.4.Phy.com.120.

Generatio alia ſimpliciter,alia ſecundum quid.5 Phyſico.tex.com.2.&.1.de generatione,& corruptione,tex commen.11.&.28.primo Phyſico,tex.cõmen.62.&.8.Phyſi.tex.com.46.

Generationis

Generationis cauſa eſſentialis ꝙ nõ ſit motus, eſt quia ſubiectum motus eſt ens in actu:ſed generationis ſubiectum eſt ens in potentia.5.Phy.com.8.

Generationes in prædicamentis accidentium non dicuntur generationes niſi cum determinatione.5.Phyſi. cõ.8. Et habetur in tex.ibidem,& alibi ſæpe.

Generatio eſt exitus eius, quod eſt in potentia ad actum. 5.Phyſi.com.16.

Generatio non eſt motus,& cauſa eſt,quia forma eſt indiuiſibilis,& quia generatio eſt de non eſſe.5.Phyſi.cõmen. 25.Ex quo patet in uia Auer.tranſmutationem in formis ſimplicibus quas ipſe ponit.3.Cœli,eſſe diuiſibiles, & recipere magis,& minus,ꝙ talis non eſt uera generatio,nec etiam eſt uerus motus,tum quia ſubiectum motus eſt ens in actu,ſed ſubiectum tranſmutationis talium formarum eſt prima materia Prima enim habilitas in materia eſt ad tales forma Simplicium.3.Cœli,cõmen.67. &.12 primę Philoſophiæ,cõmen.11.Tum etiam quia motus eſt inter contraria,ſed formæ illæ non ſunt contrariæ ſecundũ ſe, ſed ſecundum ſuas qualitates,contra Alexã.ut patet. 5.Phyſico.cõmen.10.Sed dic ꝙ ſic Cõmen.habet conſequenter loqui iuxta ſua fundamenta,ꝙ quemadmodum ipſe tenet ꝙ formæ elementariæ ſunt mediæ inter ſubſtantias & accidentia,ſic tranſmutatio earum,neq; eſt uere motus nec uere generatio,ſed eſt medium quodammodo:idem enim eſt iudicium de motu,& termino motus,& de uia, & termino uiæ,quia non differunt niſi ſicut perfectum a diminuto,ut patet in.5.Phyſi.com.9.

Genus eſt prius in ratione.Cõmentator quinto Phyſicorũ, com.27.

Generatio & corruptio mutationes ſunt, & non ſunt motus.5.Phyſi tex.com.51.& tex.com.8.

Generatio,& corruptio ſequuntur alterationem,& nõ ſunt motus,ſed ſequuntur motum.6.Phyſi.com.32.&.45.

Generatio quodammodo eſt in magnitudine.6.Phyſico. com.59.

Generabilia quædam ſunt indiuiſibilia,ut ſentire,& intelligere ibidem.

Generationis motus eſt compoſitus ex tranſmutatione in qualitate,& ex tranſmutatione in ſubſtantia.6.Phy.com. 32.&.59.

Generationis finis neceſſario eſt de alia ſpecie motus,cum finis ſit ſubſtantia,& tranſmutatio cuius eſt finis,eſt in qualitate.6.Phyſi.com.59.

Generatio eſt tribus modis,aut ſimpliciũ,aut organicorũ, aut complexionis,& mixtionis.6.Phy com.59.

Generatio,& corruptio non ſunt extra magnitudinem, licet non ſint in ipſa magnitudine.6.Phyſi.tex.com.59.

Generatio primæ partis carnis componitur ex alteratione, & generatione,ut cũ generatur caro ex ſanguine, primo amittentur qualitates,& accidentia ſanguinis propria, & fient accidentia propria carni,donec amittatur forma ſanguinis,& fiat forma carnis ſcilicet in fine motus.ſed non tempore.6.Phy com.59.idem.1.Phy.com.62.

Generabile quodlibet habet aliquam quantitatem naturaliter in initio generationis,& fine, & illa quantitas habet extrema,& medium.Vide conſimile.6.Phyſi.cõmen.32. &.1.Phyſi.34.&.2.de Anima,tex.com.41.

Generatio ita ſe habet ꝙ in ea forte eſt magis manifeſtum quã in aliis motibus,ꝙ generans eſt ſimul cum generato 7.Phyſi.com.10.

Genus non uidetur eſſe ſubiectum propinquũ formarum. 7.Phyſi.tex.com.26.

Genus unum aliquid non eſt,ſed iuxta hoc latent multa.7. Phyſi.tex. com.30.

Generatio impoſſibile eſt,ut ſit ex non eſſe puro, ut appareet ex diffinitione motus.8.Phyſi com.4.idem. 1.Phyſic. com.71.

Generatio impoſſibile eſt,ut ſit ex prima materia ſecundũ quod poteſt intelligi nuda a forma.8.Phyſi.com.4.Vide in concordantiis.

Generibus licet quãdoq; abuti loco ſpecierum, licet enim omnibus uocabula arbitratu ſuo interpretari ac fingere. Themiſtius.1.de Anima,cap.19.

Generari contrarium ex contrario,poteſt intelligi duobus modis.8.Phyſi.com.4.

Generatio non eſt primus motus temporalis,quia generatio non eſt motus,ſed finis motus.8.Phy.com.7.idem.6. Phy.com.32.

Generatione exiſtẽte erunt alii motus,quia generatio eſt finis aliorum motuum,& qui deſtruit finẽ deſtruit omnia quæ ſunt ante finem.8.Phyſicorum,commen.24.Vide in Concordantiis.

Generans eſt quod dat generato formã ſuam corpori ſimplici & omnia accidentia contingentia formæ, quorum unũ eſt motus in loco.8.Phy.com.32.&.3.Cœli,com.2.

Genus aut mera notio eſt ſine euidenti ſoliditateq; aliqua, ſed ex tenui ſub obſcuraq; ſimilitudine ſingularũ collecta aut penitiſſime nihil aut ꝙ ſingularia multo poſterius. At ſpecies natura quędã eſſe a materia & forma:nã ratio hominis ſimul atq; iugata materiæ eſt,homo fit.Themiſt.1. de Anima.tex.8.idem Boethius in prædicamẽto ſubſtantiæ.& Cõ.12.Metaphyſi.cõmen.4.&.27.& primo de Anima com.8.

Generum & ſpecierum nomina, utrũ notiones fabraq; animi ſint,an naturæ aliquãdo in ſingularibus contentæ,pulcherrima conſideratio eſt.Themiſtius.1.de Anima.text. cõmen.8.item Porphyrius.Vbi põdera,quia dicit ꝙ neq; animalis notio ſubſtantia eſt animata ſenſibilis, multoq; minus notio hominis poteſt eſſe animal rationale mortale,ſed ſingulares homines proprie animalia rationalia, & dicuntur & ſunt,idẽ uide ab Auer.ibidẽ commen.8.&.2. Metaphy.commen.43.tenet Alexan.in.1.libr naturalium quæſtionum,quæſtione tertia.ubi quærit quorum ſint diffinitiones.

Generabilia ex ſemine habent eſſe perpetuum, quia habẽt, in ſeipſis generans propinquũ,ſecus eſt de genitis ex materia putri.Cõmen.in.8 Phyſi.com.46.

Generatio eorum quę generant ſe,non completur niſi illic ſit generans extrinſecus præter generans propinquũ. ꝙ dedit ſolum generationis principium.8.Phy.cõmen. 46. & habetur.2.Phyſi.tex.cõmen.26.& 12.primæ philoſophiæ,tex.commen.13.ubi dicitur,Sol & homo generant hominem.

Generans extrinſecum neceſſario eſt alterans,& ſua alteratio eſt tẽperata,ita ꝙ neceſſe eſt,ut ſit ſimilis calori naturali per quem completur illud ens.8.Phyſi.com.46.idẽ habet in.12.Metaphy.commen.18.& in.2.de generatione animalium.

Generatio Ciceronis a Platone non eſt propter generationem eius ex Socrate,ſed eſt propter uoluntatẽ eius, quia uoluit proiicere ſemen in illam fœminam,Socratẽ enim generare Ciceronẽ eſt per accidens.8.Phyſi.com.47. Ex quo patet cõtra illos qui aſſerunt,ꝙ Plato non potuit generari niſi a ſuo patre,& non ab alio.

Generatio aut eſt alteratio,aut ſequitur alterationẽ.8.Phyſico.com.55.

Generatio in animalibus quæ ſunt hic pręcedit alios motus ſecundum ꝙ prædicamentum ſubſtantiæ præcedit reliqua prædicamenta,in quibus eſt motus.8.Phy.tex.commen.57.Et iſta eſt gloſſa Auerrois in cõmento.

Generationem ſi alteratio præcedat,hoc eſt per accidens. ibidem.com.57.

Generatione poſterius natura prius eſt.8.Phy.tex.com.58. &.9.Meta.tex.com 15.&.2.de Parti.anima.cap.1.

Generatio & corruptio cum ſint motus oppoſiti, nõ tamẽ habent alterationem per quietem mediã,ſicut cæteri motus.8.Phy.commẽ.62.& ibi require cauſam.Inquit enim quod hoc eſt,quia ſubiectum non eſt aliquod demonſtratum in actu,ſub ambobus extremis motuum.Caueant igitur ponentes corporeitatem de prædicamento ſubſtãtiæ coæternam in prima materia,ſecundum uiam Ariſtote.& Auer.tunc enim illud dictum minime uerificari poſſet, ut patet intelligenti.In generatione & corruptione inconue

Contra ponẽtes formã corpeitatis.

niens penitus eſſe uidebitur, ſi factum mox neceſſe eſt corrumpi, & nullo tempore permanere. 8. Phyſicorum, tex. com. 63.

Generatio quælibet ex contrario fit in contrariũ, & ex ſubiecto quodam & ſimiliter corruptio. 2. Cœli, tex. commẽ. 36. idem. 1. Phy. tex. com. 33. & 34.

Generatio duplex, uera & trãſumptiua. Generatio uera eſt quæ fit per alterationem paſſiuã, quæ requirit ſubiectũ, & contrarietatem, & tempus. inquit enim Cõmentator. 1. Cœli, com. uigeſimo: Generabile uere eſt terminatũ tempore, & fit ab aliquo, ſcilicet tanquam ex ſubiecto ue dum tãquam ab agente, ſed generatio trãſumptiua eſt quæ nõ fit ab aliquo, ſicut ex ſubiecto, & in nullo tempore. Auer. eſt diſtinctio. Cœli com. 20.

Generabile quodlibet non generatur niſi ex aliquo ente ſibi cõtrario, & iſta propoſitio eſt uera, tam in generatione ſimplicium, quã in generatione compoſitorũ ex ſimplicibus, q̃ in generatione unius compoſiti ex alio cõpoſito. 1. Cœli, com. 20.

Generatio triplex, ſimplicis ex ſimplici, compoſiti ex ſimplici, & compoſiti ex cõpoſito: & ita eſt triplex corruptio 1. Cœli, com. 29.

Generatio compoſitorum fit duobus modis, uel fit ex primis contrariis nullo alio cõpoſito mediante, ut generatio mineralium, & eorum quæ ſine ſemine generãtur ab elementis, ut plantæ: & ſicut generatio animalium, quæ per putrefactionem generantur. Et eſt etiã alius modus, quando unum compoſitum generatur mediãte alio compoſito, ut generatio ſanguinis ex pane, & generatio membrorum a ſanguine. 1. Cœli, com. 20.

Generans eſt ſimile generato, & eſt contrarium ei, ex quo fit generatũ: non enim agit in materiam generandi niſi in quantum eſt contrarium. 1. Cœli, com. 20.

Generabile quodlibet & corruptibile eſt terminatum a tẽpore, & ideo quod non eſt terminatũ a tempore, eſt ingenerabile & incorruptibile. 1. Cœli auctoritate Alexan. & Themiſt in cõ. 100. Nõ generabile non uere dicitur duobus modis, aut illud quod fit ſine cauſis generationis; aut quod eſt difficilis generationis. 1. Cœli, com. 111.

Generabile tribus modis ſumitur. 1. Cœli, tex. com. 112.

Generatum, uel illud quod generatur neceſſario, nõ fit ſecundum uiam generationis, ſcilicet per alterationem. Cõmen. 1. Cœli, comm. 112. Vbi patet ex intentione Auer. in entibus æternis & neceſſariis eſſe alium modũ generationis a modo ueræ generationis, quæ fit per alterationem, contra Grego. Ariminenſem, & Ioan. de Bacone, qui dicunt ſecundum Ariſto. & Cõmentato. nullum alium modum generationis ipſos intellexiſſe niſi illum qui fit per alterationẽ temporalem: cum Cõmenta. 1. Cœli. cõmen. 105. dicat, Quod ſi Plato dum dixit mũdum eſſe generatum intellexit q̃ partes eius præcedunt ipſum natura non tempore, Ariſto. non diſcrepat ab eo, & in eodẽ lib. com. 106. inquit, Quod innatum eſt inueniri in tempore, non inuenitur ſine tempore, & quod non eſt innatum inueniri in tempore, non omnis habet prius & poſterius, niſi ſecũdum eſſe quod eſt de lineis cum figuris. Et magis de rebus abſtractis, quoniam ſi aliqua generatio fuerit ex rebus non temporalibus, tunc illę res non erunt priores niſi in eſſe tantũ. Si igitur intendebant dum dicebant eſſe generatum, quia eſt ex cauſis prioribus, in eſſe, erit uerũ, ſed uerba eorum non compatiuntur hoc. Ecce igitur quomodo in uia Cõmenta. & Ariſt. datur aliquis modus generationis in rebus æternis, & non temporalibus, in quibus eſt prioritas naturæ non temporis. Negauit autem Ariſt. ibi eſſe generationem quæ fit ex ſubiecto præſuppoſito, & priuatione, quia talis fit per uerã alterationem, & cum tempore. Et hoc ſequebatur ad uerba Platonis, quia poſuit ipſum eſſe generatum ex inordinatione elemẽtorum eeductorum in ordinem Inordinatio autem eſt priuatio & talis generatio quæ fit ex priuatione præexiſtente, eſt cum nouitate, & tempore: & ideo dixit Cõmenta. quod uerba Platonis non patiuntur illam defenſionem. Et confirmatur per Auer. in 2. cap. de Subſtantia orbis, ubi poſtquam dixit quod finis ſignificat agens ſignificatione neceſſaria, intulit quod agens eſt duplex, quoddam eſt prius tempore acto, & hoc eſt in rebus generabilibus, quoddã uero eſt prius ſecundum eſſe, ideſt ſecũdum naturã quod etiam illo modo eſt prius ipſo tempore. Et ideo uia iſtorum uirorum multum deuiat a uia Cõmenta. ſicut uides. Vnde Cõmenta. 1. Cœli, comm. 114. ſcribit & innuit per hoc, ut reputo, opinionem Platonis dicentis quod mundus ante hoc non fuit æqualis per naturam: & hæc eſt ordinatio quã intendebat cum dixit quod mũdus prius fuit inordinatus, deinde poſt uenit ad ordinem. Et uoluit hic ſignificare q̃ mundus ſi ſemper fuit ordinatus, non eſt in eo potentia ad ordinationẽ, & ſi uenit ex inordinatione ad ordinationem potentiam habet ad ordinationem, & inordinationem Sic igitur Philoſophus ſecundum Auer. negat iſtum modum generatiõis qui fit ex priuatione ad eſſe in rebus non temporalibus, quia talis eſt generabilibus proprius & corruptibilibus, ut patet in. 1. Phy.

Generationem rei cuiuslibet prædicamenti diffinimus, uel potẽtiam ad generationem per primum tempus in quo poſſibile eſt generari. & corruptionẽ determinamus ex primo tempore in quo poſſibile eſt corrũpi. 1 Cœli. 118.

Generabile quodlibet eſt corruptibile, & ecõuerſo. 1. Cœli, tex com. 134.

Generatur quodlibet a ſuo ſimili, & corrumpitur a cõtrario. 2. Cœli, tex. com. ultimo.

Generatio cuiuslibet ſpeciei iſtius mundi non perficitur, niſi per aggregationem motuum corporum cœleſtium. 2. Cœli, tex com. 2.

Generatur quodlibet a ſuo ſimili in ſubſtantiis, in accidentibus autẽ non eſt neceſſariũ, ut omne accidens fiat a ſuo ſimili ſpecie uel genere. 2. Cœli, com. 42 Vide in Theorematibus noſtris quomodo ſit plene intelligendũ hoc.

Generatum & non generatum non differunt in neceſſitate. quæ eſt inter cauſam & cauſatum 2. Cœli, com. 104.

Generatio & alteratio ſunt in qualitate, ſed hæc in ſubſtantiali, illa uero in accidẽtali. 3 Cœli, comm. 38 uide. 5. Metaphy. in cap. de qualita. Etenim forma ſubſtantialis qualitas quodammodo dici poteſt.

Generatio elemẽtorũ ex corpore duobus modis poteſt intelligi. 3. Cœli, com. 16.

Generatio uera & ſophiſtica. 3. Cœli, com. 56.

Genus quodlibet habet differentias oppoſitas ſecundum perfectum & imperfectum. 4. Cœli, tex. com 35.

Generatorum & corruptorum cauſæ ſunt, quia elemẽta inueniuntur extra ſuum locum naturalem. 4. Cœli. cõ. 4 12.

Generatio unius eſt corruptio alterius, & corruptio unius, alterius eſt generatio. 1. de generatio. & corruptione. tex. cõmen. 17. & 18. & hoc in ſubſtantiis, ut habetur ibidem tex. com. 20.

Generatio alia ſimpliciter, alia non ſimpliciter. 1. de generatione, tex. com. 18. & 5. Phyſi. tex. com. 7. & 1. Phyſic. tex. com. 62.

Generatio eſt tranſmutatio totius in totũ nullo ſenſibili remanente ut ſubiecto. primo de generatione & corruptione. tex. com. 13.

Generatio eſt in toto & crementum in parte. 1. de generatione & corruptione. com. 27.

Generat̃ quodlibet, aut ab homœogeneo, aut ab homœoideo. 1. de generatione, & corruptio. tex. com. 30. Vide in Theorematibus quomodo ſit intelligendum.

Generatio nõ eſt uniuerſalis, ſequeretur enim generationẽ eſſe ex non ente. 2. de generatione. te. com. 40. idem. 7. Meta. tex. com. 27.

Generatio, & corruptio omnibus natura ſubſiſtẽtibus ſubſtantiis non eſt ſine ſenſibilibus corporibus. 2. de Generatione & corruptione. tex. com. primo.

Generantur natura conſtantia, aut ſemper aut ut multũ. Ea autem quæ ſunt præter ſemper, aut ut multum ab euentu proueniunt. 2. de generatione & corruptione, tex. cõ. 39. idem. 2. Phy. tex. com. 48.

Generatio

Generatio eſt continua & æterna, quia motus localis eſt cōtinuus & æternus, quoniam motus generat faciendo appropinquare generātem generando. 2. de generatione & corruptione tex. com. 55. & 56.

Generationis perpetuitatis tres cauſæ ſunt aſsignatæ ab Ariſtotele, materialis, formalis, & cauſa agens. 2. de generatione & corruptione, com. 60.

Generationes quorundam entium ſunt neceſſariæ, & quorundam ſunt contingentes. ex. 2. de Generatione & corruptione. tex. com. 66.

Genus demonſtrat materiā, & differentia formā. 2. de Anima, cō. 8. Non eſt intelligendū genus eſſe materiā, Alexā. enim in libro Naturalium quæſtionum demonſtratiue ſcripſit genus eſſe diuerſum a materia: & hoc etiam ſenſit Cōmen. in 5. Primæ philoſophiæ com. 17. & in 12. com. 14. ſed intelligitur φ genus comparatur ad differentiam ſicut potentia ad actum & ſicut materia ad formam. Vnde teſte Porphyrio in cap. de differentia, genus eſt proportionale materiæ, & differētia formæ. ex. 6. Primæ philoſophiæ, tex. com. 43.

Genus non eſt præter generis ſpecies, & ſi quid eſt illud ut materia eſt.

Genera impoſsibile eſt elementa rerum eſſe. 1. de Anima. tex. cō. 78. ubi Themiſtius dicit φ genera porro ſunt notiones animi noſtri, & non elementa rerum.

Genera accepta in diffinitionibus, aut ſunt uniuoca, ut aīal ī diffinitione hominis, aut dicta multipliciter, ut ens & potētia & actus. 2. de Aīa, cō. 30. Vbi patet duplex eſſe genus ſecūdū Peripateticos, uniuocū uidelicet & analogū unde pro hoc etiam. 4. Meta. cō. 2. & 5. Meta. cō. 4. & primo de Anima, com. 7. & 3. de Anima, com. 4. & 3. Phyſi. com. 4.

Generat nihil ipſum ſeipſum, ſed ſaluat 2. de Aīa, te. cō. 47.

Genera rerum ſcitarū, aut ſunt ſcientiæ ſpeculatiuæ, aut artes operatiuæ, aut uirtutes cogitatiuæ particulares. Commentator in commento libri de Diuinatione.

Generatio & corruptio & omnis motus eſt a uirtute quæ eſt habitus, & omne quod caret cauſis motus, eſt neceſſe habere quietem, quæ eſt priuatio motus. Cōmenta. in ultimo cap. de Subſtantia orbis.

Genus rei cum ignotum fuerit, nō debemus ſtabilire illud 1. Meteo. cap. 1. Com. in ſua media.

Generati mixti eſt dum uirtutes actiuæ dominantur paſsiuis, corruptio autem fit quando paſsiuæ dominantur actiuis. 4. Meteo. in principio.

Generatio ſimplex & naturalis eſt permutatio ab his uirtutibus, cum habeāt rationem ex ſubiecta materia. 4 Mete. tex. com. 2. Vbi ſcire debes φ triplex inuenitur generationis diffinitio tradita ab Ariſt. una eſt generalis quæ principaliter uerificatur de cōmuni generatione, in qua unum generatur ex uno, ſiue ſit ſimplicium, ſiue compoſitorum. Et iſto modo fuit diffinita in ſermonibus uniuerſalibus de generatione & corruptione, in tex. cō. uigeſimi tertii: Generatio eſt trāſmutatio totius in totū, nullo ſenſibili remanēte ut ſubiecto. Secūda deſcriptio eſt q̄ cōpetit gñationi mixtorum homœogeneorum, in qua unū fit ex pluribus & eſt deſcriptio aſsignata hic. Tertia eſt quæ competit uiuentibus, quæ fuit tradita ab Ariſto. in libro de Morte & uita, dum dicit: Generatio eſt prima participatio animę in calido naturali, & uita eſt eius permanſio.

Genus eſt diſtinctum a materia. 1. Meta. com. 17.

Genus eſt forma uniuerſalis, & eſt unum in forma media inter potentiam & actum. primo Meta. com. 27. & ſecundo Meteororum. com. 14.

Generatio ſemper eſt medium inter eſſe & non eſſe. 2. Meta tex. com. 7.

Genera non ſunt in actu, niſi in ſuis ſpeciebus. 3. Meta. tex. com. 11. idem. 7. Meta. tex com. 45.

Genera generaliſsima non habent genus niſi multipliciter dictum quia omne quod habet differētiam, habet genus & non conuertitur. Com 5. Meta. com. 4.

Genus duplex, uniuocum & multiplr dictū: elicitur diſtinctio ex 4. quinti Meta & 4. meta. cō. 2. & primo de Anima com. 7. & 2. de Anima, com. 30. & 3. de Anima, com. 4.

Generatio eſt natura, quia eſt uia in naturam. 5. Meta. te. cō. 5. & 2. Phyſi tex. com. 14.

Gñatio rerum naturalium non ut cōtingit, quemadmodū Empedocles ſed ratione quadā conſiſtit. 2. de gñatione & corruptione, tex com. 40. Vide in concordantiis.

Genus eſt ſimile materiæ. 5. Meta. tex. com. 10. item in Porphyrio in cap de differentia: nota tamē φ nō eſt uera materia. primo Meta cōm. 17. & 12. Meta. cō. 14. Alexander enim demonſtratiue ſcripſit φ materia non eſt genus in libro Naturalium quæſtionum ſecundo. cap. ultimo.

Genus pars ſpeciei dicitur, aliter autem ſpecies generationis pars dicitur. 5. Meta. tex. com. 30.

Genus multifariam dicitur. 5. Met. tex. com. 33. Et eſt in ca. de genere.

Genera diuerſa dicuntur, quorum diuerſum primum ſubiectum, & non reſoluitur alterum in alterum, nec ambo in idem. 5. Meta. tex. com. 33.

Genera diuerſa ſunt materia & forma. ibidem.

Genera diuerſa ſunt decem prædicamenta. ibidem.

Generatio hominum potius attribuitur primo patri quam primæ matri, quia motor eſt nobilior materia. 5. Met cō. 33. & habetur in textu.

Genus dicitur tribus modis. 4. Meta. tex. com. 33.

Generatio quælibet, aut a natura, aut ab arte, aut a caſu eſt, 7. Meta. tex. com. 22.

Generatio proprie eſt reſpectu ſubſtātiarum, accidētia aūt magis dicuntur pati, quam generari. 7. Meta. com. 22.

Generationes quædā dicūtur factiones. 7. Meta. tex. cō. 22.

Generationum & motuum hęc quidem intelligentia uocatur, illa uero factio. 7. Meta. tex com. 23.

Gñabile in rei ueritate eſt indiuiduū compoſitū ex materia & forma, ſed forma non eſt generabilis neq; corruptibilis niſi per accñs, & ſimiliter eſt de materia. 7. Meta. cō. 33. & tex cō. 29 & 27. 71. 33. & 12. Meta. com. 18.

Genus differt a materia, quia genus prædicatur eſſentialiter & in recto de ſpecie, & materia prædicatur denominatiue 7. Meta. tex. cō. 24. & 43 idem. 1. Meta. com. 17. & 12. Meta. com. 14. Vide de hoc pulchre Alexa. in. 2. libro. Naturalium quæſtionum quæſtione ultima, ubi oſtendit φ materia non ſit genus demonſtratiue, & apponit uarias & diuerſas differentias.

Generatio magis, attribuitur priuatiōi q̄ ſubiecto priuationis. 7. Meta. com. 25. Vide in concordantiis.

Generatum ex materia & forma, eſt aliud ab eis. 7. Meta. in cō. 26. & 27. & 60. idem. 5. Meta. cō. 6. & in. 3. de Anima. c. 5. iuxta dimidium contra tenentes compoſitum non dicere entitatem in uia Auerrois.

Generatum quodlibet neceſſe, eſt, ut ſit diuiſibile in duas partes ratione non actu, in materiam. ſ. & formam. 7. Meta. tex. com. 27. Et ratio eſt, quia in hoc eſt differentia inter per ſe generata a natura, & inter generata ab arte, quorū generatio fit per contactum, quia in talibus compoſitum poteſt diſſolui in duo, uel in partes ipſius componentes in actu, nedum ſecundum rationem, ſed in generatis a natura præſertim ſimplicibus, non poteſt compoſitum diuidi in duo actu, quia ſeparatio formæ a materia ē corruptio ipſius. 4. Phy. com. 19. ubi ſcribit φ eſt poſitio naturalis, φ forma non mutatur per ſe. ſ. non mutatur de materia in materiam ſecundum φ corpora mutantur de loco ad locum, ſed ſeparatio eius a materia eſt corruptio, ſimiliter etiam ſeparatio materiæ ſecundum actum ab omni forma impoſsibilis eſt quia quod nō eſt in actu eſſet in actu, ut deducit Cōmenta. in. 2. Phyſi. in cōmen. 22. Dixi autem notabiliter hoc ueritatem habere in ſimplicibus; nam ut ſcribit Cōmen. in. 3. Coeli & mundi in cōmen. 32. ubi Philoſophus ponit elementi diffinitionem aſſerens ſic, Igitur elementum corporum ad quod alia corpora diuidūtur intus exiſtens potentia, aut actu hoc enim utro modo ſe habet dubitabile eſt. Dicit Cōmenta. ibi. Et debes ſcire φ hęc elementa de quibus perſcrutatus fuit in primo phyſi. ſunt alia ab elementis, de quibus perſcrutatur hic. Illic

enim declarauit materiam primam,& formam quæ ſunt elementa uniuerſalia corporum tam ſimplicium q̃ compoſitorum. Hic autem declarare intendit elementa corporum compoſitorum tantum,quæ æquiuore dicuntur elementa cum illis quoniam quum compoſitum diuiditur non exiſtunt in actu:forma enim corrumpitur & materia induit aliam formam. Vnde Ariſto.etiam in.2. Phyſi .tex com.12.dicit deſcribendo naturam,quæ eſt forma:Quia alio modo na tura dicitur habentium in ſeipſis principiũ motus,forma & ſpecies non eſt ſeparabilis ens,ſed aut ſecundum rationem.Et ſic etiam dicit Cõmen.ibi ꝙ eſt ſeparabilis non ineſſe,ſed ſecundum diffinitionem tantum &.12.Meta.com.39.dicit ꝙ intellectus innatus eſt diuidere adunata in eſſe in ea,ex quibus componuntur, quàuis non diuidantur in eſſe,ſicut diuidit materiam a forma & formam a compoſito ex materia & forma,& Ariſtote.in primo Coeli & mundi.hoc idem aſſerit in tex.com.92.& 95.in omnibus tam natura q̃ etiam arte cõſtantibus,aliud eſt ipſa ſecundum ſeipſam formã, & quæ eſt mixta cum materia,de tali autem abſtractione facta ab intellectu qualis ſit,& ad quem ſpectet artificem,pulchra difficultas eſt, & tu recurre ad ea quę notaui tibi in concordantiis.

Genus quod eſt commune & proximũ equo & aſino, nõ eſt nominatum.7.Meta.tex.28. Ex quo patet ꝙ non eſt uniuerſaliter uerum,ꝙ uniuerſalia ſunt notiora minus uniuerſalibus in cognitione confuſa,talia enim genera proxima rerum quandoq; latent,& ſunt minus nota quam ſpecies,ex hoc enim prouenit ꝙ ſunt innominata Nullus enim imponit nomen rei quam ignorat,ut habetur.7.Primæ philoſophiæ,comm.54.&.4.etiam Primæ philoſophiæ,tex.com.10.Cuius oppoſitum tenuit Diuus Thomas & ſequaces.

Contra diuũ Thom. Generans & generatum ſunt duo numero, & unum in intentione uniuerſali.7.Meta.tex.com.28.

Genus aliud uerum,aliud rhetoricum.3.de Anima,cõ.6.

Generatio quælibet fit ꝑ tranſmutationẽ materiæ, & materia eſt induiduum generationis.7.Meta.tex.com.28.

Generatũ quodlibet generatione actuali.i.generatione nõ ceſſabili generatur a ſuo ſimili.7.Meta.tex.com.28.Vide limitationẽ huius propoſitionis.12.Primæ philoſophiæ in com.24.auctoritate Alexandri.

Generatio ſi a formis ſeparatis proueniret non eſſet poſſibile,ut iſte formæ eſſent cauſæ eius,quod apparet:ſcilicet ꝙ generans & genitum eſſent duo in numero & unum in forma.7.Met. cõ.28.Et ratio eſt quia multiplicatio indiuiduorum in una ſpecie prouenit ratione materiæ ut ibi dicit Cõmen.& in primo Meta.com.40. Et in libro Deſtru. in diſpu.prima in ſolutione ſeptimi,& octaui dubii.

Generabilia ita ſe habent,ſicut mobilia: nam quemadmodum eorum quæ mouentur in loco,quædam mouentur ex ſe,& quædam ex alio,ita eſt de generabilibus.7.Meta. com.29.Vide in Concordantiis.

Generata ab arte ſunt in duplici differentia,nam in materia quorundam eſt pars potentiæ naturalis ſimilis artificio & talia indiſcriminatim,& a natura & ab arte generari poſſunt:& in materia quorundam non eſt pars potentiæ naturalis,& talia non niſi ab arte generari poſſunt,ut domus.7.Meta.tex com.29.

Generata per accidens non generãtur a ſibi ſimili.7.Meta. cõ.& tex.28.&.38.uide etiam in. 12.Primæ philoſophiæ in com.24.ubi inter illas tres limitationes iſta eſt una authoritate Alexan.etiam ut ibi refert.Cõmen.

Generatis ex ſemine formas exhibent ſemina per formas quas dederunt generãtia ſemina,ſed generatis non ex ſe .i.caſu corpora coeleſtia ſunt illa,quæ dant iſtis aliquid loco ſeminum & uirtutum,quæ ſunt in ſeminibus.5. Meta. com.31.& 12.Meta.com.13.& 28.

Generatum eſt formatum,& generans eſt formans .i.illud quod mouet materiã,donec recipiat formã.i.illud quod extrahit illã de potentia ad actũ:& illud quod mouet materiam neceſſario eſt corpus habens qualitatem actiuam aut potentiam quæ agit per corpus habens qualitatem actiuam.7.Meta.com.31.idem.12.Met.com.18.ubi dicit Imaginatio ſuper creationes formarũ induxit homines dicere formas eſſe,& datorem formarum.

Generans ſubiectũ formæ ſi aliud eſſet a generante formã, tũc ſubiectũ & ſua forma eſſent duo in actu,qđ eſt impoſſibile.8.Meta.cõ.31.Inde colligitur uulgata propoſitio ꝙ idem eſt agens diſponens materiam,& introducens formam. Nota tamen quod fallit in generatione artificialiũ rerum,ut patet in.2.Phy.in tex.com.24.&.25.

Generatio ſubſtantiæ proprium habet quod requirit aliquam ſubſtantiam actu exiſtentem quæ facit,ut animal,ſi animal naſcitur,generatio autem qualis aut quanti nõ neceſſarium,niſi poteſtate ſolum.7.Meta.tex.com.32.uide pro hoc in.2.Coeli,com.42.

Generatio eſt ipſius compoſiti nõ formæ neq; materiæ,& hoc eſt commune tam ſubſtantiæ quam aliis prædicamẽtis.7.Metat.ex.com.32.

Generatio qualitatũ & accidentium fit duobus modis,nã quãdoq; gñantur a ſibi ſimili,& qñq; ſequũtur formam mixtionis primarum qualitatum.7.Meta com.32.

Genus, non uidetur participare, differentias, ſimul enim contrariis idem participaret ,nam differentiæ contrariæ ſunt quibus differt genus 7.Meta.tex.com.42.

Genus non eſt præter eas quæ ſunt,ut generis ſpecies, aut ſi equidem ut materia eſt,uox enim genus & materia. 7. Meta.com.& tex.43.

Genus propinquum appellatur primum, quia in diffinitione ponitur primum.7 Meta.com.43.

Generis rationem obtinent quæcunq; mediant inter primum genus & ultimam differentiam in diffinitionibus.7. Primæ philoſophiæ,tex.com.43.ubi per primum genus non intelligitur proximum,ſed generaliſſimum,quod eſt primum ſecundum naturã: & ita uides quomodo in paruo ſpatio æquiuocat Philoſophus de primo genere in eodem tex.in habendo modicam ſollicitudinem de nominibus,ſicut in ſimili notauit Cõmenta.in primo Phyſicæ auſcultationis in com.primo,quod durum uidebatur expoſitori.

Genera diuerſantur quia quædam magis aſſimilantur formæ,& quædam magis materiæ.7 Primæ phiæ. com.43.

Genus aſſimilatur materiæ ibidem.& primo meta cõ.17. &.51.Meta.com.14.&.5.Meta.com.33.&.10.Met .com. 24.&.8.Meta.5.&.6.

Genera ſunt repræſentatio & exemplar materierum cõpoſitarum,quæ ſunt partim actus,partim potentia,unde huiuſmodi eſſe ꝙ repræſentat genera:eſt medium inter formam quæ eſt in actu & materiam primam quæ non habet formam.Et ideo genera habent diffinitiones ſicut & ſpecies donec perueniatur ad primum genus, quo nihil eſt ꝓpinquius materiæ primæ,& ꝓpterea huiuſmodi genus non habet diffinitionẽ,ſicut neq; ultima forma niſi ꝑ modũ ſimilitudinis.Et unumquodq; iſtorũ genus dicitur uniuoce,quia id quod repræſentatur per iſta genera inuenitur perfectius,q̃ ea quę repræſentatur per genera analoga,ut ens & res.ex Paraphraſi Meta tracta.2.col.26.

Genus ꝑ ſe nõ prædicatur de differẽtia.3.Meta.tex.cõ.10.

Genus generaliſſimum eſt ſimplex, & genera ſubalterna ſunt compoſita.4.Meta.com.11.

Genus duplex propinquum,& remotum.5.Meta.com.10. &.2.Phyſi.28.

Genus quodammodo aſſimilatur materiæ,& quodãmodo aſſimilatur formæ:ſonus enim quodammodo aſſimilatur materiæ quia eſt propinquius materiæ literarum.Et quodammodo aſſimilatur formæ,quę prędicatur de literis in quid.7.Meta.tex.com.43.

Genus apud Ariſt.eſt forma uniuerſalis,& differentia particularis.7.Meta.cõ.43.1.Meta.cõ.17.8.Meta.com.6.&.2. Phy.com.28.& com.ultimo.Vbi per formã intellige formam declarãtem quidditatem,ſeu uniuerſalem cõceptũ ne incidas in errorem Burlei & Ioannis de Gandauo.

Genus primo debet diuidi in primam differentiam ſibi oppoſitam,& non primo debet diuidi in differentiã ſuæ differentiæ,

ferentiæ.7.Metã.tex.cõm.13.& in primo Poſteriorũ in illo capitulo, ad probandum autem terminum per diuiſionem oportet conieƈturare rem.& eſt in tex.cõmen.21 . in translatione antiqua.

Genus prædicatur de homine ſecũdum materiam, ſed materia non prædicatur.8. Primæ philoſophię com.6.& ibi Cõmen.reddit cauſam, dicens: Et non debes dubitare in hoc & ex hoc quod dictum eſt in nono.ſ.ꝙ materia non prædicatur de aliquo ſecundum numerum .& ſecundum diffinitionem . Dictumq; ibi eſt ꝙ diffinitiones naturales cõſtituuntur ex formis & materiis, in diffinitionibus enim compoſitorum ex ſubſtantiis,& accidentibus , & in diffinitionibus rerum quæ ſunt in ſubiecto , eſt materia quaſi differentia.& forma quaſi genus,& ſi non attribuitur ei niſi ſecundum aliquam prædicationem . Quod ideo dixit, quia.7.Meta.cõ.43.&.23.materia non prædicatur de habente materiam nomine principali.i.in recto, ſed in obliquo, aut denominatiue: et ſequitur, uerbi gratia, ut dicatꝙ ſimitas eſt concauitas in naſo.& idolum terreſtre idolum ex terra In diffinitionibus uero rerum exiſtentium per ſe, genus eſt quaſi materia: & differentia quaſi forma , & ſic genus non dicitur materia de diffinito, niſi ſecundum ꝙ eſt genus ei, hoc eſt, materia induit cationem generis , aut quod uerius eſt, pro quanto genus eſt proportionale materiæ, non ꝙ materia ſiat genus.& hoc declarant uerba ſequentia: Nomen enim generis ſignificat materiam ſecundum quod eſt in potentia illud quod habet materiam,& ſic prædicatur de habente materiam ſecundum quod eſt. Nomen autem materiæ ſignificat in materia aliquid in actu, pars enim eius materia eſt. Et ideo non prædicatur de eo cum non prædicetur aliquid in actu de aliquo in actu niſi per aliquam prædicationem importantem habitudinem Et hoc eſt qd' confirmauit etiam dominus Albertus cognomento Magnus ſuper Porphyrio in cap.de genere ubi inquit ꝙ hæc eſt cauſa uera ꝙ genus prædicatur, non ideo tantum quia eſt forma, ſed quia eſt forma,& ſecũdum aliquem modum totum eſſe dicit, nam eſt totum eſſe ſpeciei, ſed non eſt perfectum eſſe ſpeciei, totum enim eſſe eſt in potentia. Et nihil eſt de eſſe in potentia quo, non ſit ante ultimum actum ad quem terminatur motus potẽtiæ. Eſſe autem in potentia eſt eſſe in genere,& ꝙ ſic ſe habet ad ſubiectum prædicatur de eo prædicatione eſſentiali,& non per prædicationem ſeu denominationem accidentalẽ,& hoc eſt quod a multis dicitur ꝙ eſt forma partis quæ non prædicatur,& eſt forma totius quæ prædicatur, ſed hoc non ſufficit, ſed oportet addere ꝙ forma totius ſit,& totum eſſe ſignificet,& non ſignificet eſſentiam, cuius eſt actus ꝓprius. Animalitas enim non prædicatur, nec etiã humanitas, q̃uis animalitatis eſſe ſit animal,& humanitatis eſſe ſit homo: talis ergo forma deſignãs formã totius & eſſe prædicatur & non aliter , & anima ſenſibilis loco animalis poſita non prædicatur, quia animal nõ eſt anima ſenſibilis. Et ſimiliter anima hominis nõ pręḍicatur de homine, hæc enim dicit formã partis & non totius eẽ. Animalitas autẽ & humanitas nõ prædicãtur de his, quorum ſunt formę: non enim deſignant formas ut eſſe ſubiecti, ſed ut eſſentias: animal autem & hõ prædicantur quia deſignant formas, ut totum eſſe ſubiecti, uel in potẽtia, uel in actu, ſubiectum dico de quo prædicantur. Et ſic eſt etiã in omnibus formis accidẽtalibus, homo enim eſt riſibilis & non riſibilitas,& eſt albus & non albedo, hæc ille . Et hanc etiam ſententiam ſequitur diffuſe Diuus Thomas in ſpeciali tractatu de ente & eſſentia, ſicut poteris uidere: & eſt doctrina etiam Auicennæ in ſua logica & in ſua prima Philoſophia.

Genus uniuocũ quomodo diſtinguatur ab analogo, uide Simplicium in.2.de Anima in tex.2.

Genera altiſſima ſunt ſimplicia cum non habeant gña, diffinitiones uero ſunt compoſitorum.8.Meta.com.16.

Generatio ex tribus perficiẽ, additione, diminutione,& trãſmutatione.9.Meta.tex.com.12. Nam ut inquit Cõmẽta. in com.neceſſe eſt quando aliquid generatur, ut aliquid ſuperfluum quod nõn cõuẽnit ad recipiendum formam, diuidatur a ſua materia,& neceſſe eſt ut aliquid addatur ei ſcilicet formæ per quam dicitur generari, & additio & diminutio non fiunt ſine tranſmutatione. Vbi aduerte , ut habetur ibi in textu, quod hoc tantũ habetur in his, quorũ generatio eſt ab extrinſeco, ſicut eſt generatio domus & rerum factarum ab arte: nam in naturalibus generatio non fit per congregationem, uel additionem, aut diminutionem, ſed alterationẽ, ut dicitur primo Phy.cõ.62.& in primo de generatione & corruptione, contra antiquos.

Generabilia ex ſe ſunt quæcunq; ſunt in potentia,& ſunt illa in quibus non eſt aliquid, quod indiget primo motore extrinſeco, ita ꝙ ſit in potentia illud ſicut ſperma, nõ quando fuerit in aliquo in quo indiget trãſmutatione, ut dum eſt ſanguis in uenis , ſed quando fuerit ſperma in actu.9. Meta.tex.com.12.

Generatione poſteriora ſpecie & ſubſtantia ſunt priora , ut uir puero,& homo ſpermate. Meta.tex. com.15.

Genera non ſunt ſubſtantiæ & naturæ ſeparabiles ab aliis. 10.Meta.habetur in tex.com.6.

Genus quodlibet habet in ſe unum primum , quod eſt metrum omnium in illo genere.10.Primæ philæ, tex.cõ.7.

Genus uniuocũ ſignificat ſuas ſpecies mediante aliquo cõmuni, ſed analogum ſignificat prima ſignificatione , & ſine medio, ut ens & unum ſignificat decem prædicamẽta prima ſignificatione,& ſine medio. 10. Meta.cõ.8.& in libro Deſtru.in diſpu.7.in ſolutione quinti dubii. Vide de hoc lucidiſſimum Themiſtium in.2.de Anima.in cap.12. & eſt in expoſitione, te. trigeſimi. Vide etiam de hoc.12. Primæ philoſophiæ, com.29.&.30.

Genera entium naturalium repræſentant materias ſenſibiles, ſed genera in diffinitionibus entium mathematicorũ repræſentant materias fictas intentionales, quia in diffinitionibus eorum non apparet materia ſenſibilis, ex Paraphraſi Meta.tract.2.col.16.

Genere differunt, quorum non eſt cõmunis materia, nec generatio adinuicem. 10.Meta tex.com.22.

Genere differentia mutuam ad ſe uiam non habent, ſed plurimum diſtant. 10.Meta.tex.com.23.

Genus ſignificat materiam.10.Meta.tex.com.24 . Vide in Concordantiis.

Genera diſtantia non cõueniunt in una natura omnino.10. meta.com.ultimo. Ex quo patet ꝙ genus analogum non ſignificat unam naturam communem analogatis ſecundum Peripateticos, ut ſentit lucidiſſimus Themiſtius in.2. de Anima, cap.12 .Et eſt in expoſitione tex.30.idem tenet Cõmen.10.Meta.com.8.de ente & uno idem tenet in libro Deſtru.diſpu.7.in ſolu.5 dubii.

Genus uerum non habet ſpecies priores ſe adinuicem.12. Meta.Cõmen.ex auctoritate Alexã. Et eſt ſententia Ariſt. in Prædicamentis in cap.de ſimul. Et eſt auctoritas Porphyrii in cõmunitatibus, licet Auerroes ibi dicat ꝙ prioritas inuenitur,& in eodem genere , & in diuerſis generibus quæ dicuntur in reſpectu eiuſdẽ rei. Themiſtius etiam in.2.de Anima in cap.12.in expoſitione textus.30.expreſſe dicit: ea namq; quæ ita inter ſe habent ut priora hæc poſteriora ſint illa, quanquam communem aliquam notionem habeant, quæ de his dicatur, fieri tamen nequit, ut illa aut genus ſit, aut natura una, ita ut ſine his intelligi ſeorſum poſſit de quibus iudicatur dicitur'ue. Vide quid ſenſerim de hoc in.12.Primæ philoſophię in expoſitione ſecundi commentarii.

Genus quandoq; dicitur uniuoce. & quandoq; ſecundum prius & poſterius.12.Meta.cõ.2.idẽ primo de Anima, cõ. 7.& in ſecundo de Anima, com.30. Et in.3.de Anima, cõ. 4.&.4.Meta.com.2.&.5.Meta.com.4.

Generationes priuationum nõ proprie dicuntur, nec eſt rectum eas appellari generationes, quia non proueniunt ſecundũ primã intentionem: ſed ſunt ex erroribus cõtingẽtibus,& hoc eſt tam in natura q̃ in arte.12.Meta com.13 .

Genita ex materia putri uidẽtur eſſe ſpecies intentæ a natura,& plura eorum generantur in tẽporibus terminatis,&

etiam in locis terminatis.12.Meta.cōmen.13.Et lucidiſſimus Themiſtius in primo de Anima,in cap.24.inquit .In Aegypto mures ſponte naſci,& in noſtro Cœlo uermes & locuſtæ.

Genitorum ex materia putri uirtus quę eſt in materia putri ſimilis arti eſt a ſole tantū,ſed genitorum ex ſemine ſit uirtus a ſole,& habente ſemen.12.Primę phiæ,cō.23.&.18.&.7.Meta.com.41.idem.1.Meta.com.40.

Generatio quomodo fiat require quinq; opinionum duas extremas,quarum una eſt ponentiū latitationem,& quodlibet eſſe in quolibet,& fuit opinio Anaxagoræ,& ſecunda eſt ponentium creationem ex nihilo. Tres aliæ opiniones ſunt mediæ inter ipſas.12.Meta.com.18.Ab illa igitur parte dicamus ꝙ omnes dicentes agens aliquod & generationem eſſe,ſunt bipartiti & cōtrarii,& habet medios. uſq; ad calcem com.Iſtarum aūt mediarum,una eſt Auic. ſecunda eſt Themiſtii,& tertia eſt Ariſto.

Generatio aſſimilatur creationi quodammodo inquantū illud quod eſt in potētia fit in actu,ſed differt a creatione inquantum non conuenit per formam ex non forma. Et aliqualiter aſſimilatur latitationi.12.Primæ philoſophiæ com.18.iuxta dimidium commenti.

Generans animam non ponit animam in materia,ſed extrahit illud quod eſt anima in potentia ad eſſe animam in actu.12.Meta.com.18.

Generabile quodlibet & corruptibile,& oē generabile & corruptibile reciprocatur infinities.12.Meta.cō.50.

Generatio nihil aliud eſt niſi res conuerti de potentia ad actum,nulla nanq; permutatio de ſumma priuatione fit. ex libro Deſtruc.diſpu.prima in ſolu.21.dubii.

Generationem fieri in infinitum recte impoſſibile eſt,ſed non circulariter,quia daretur infinitum in actu,ex diſput. 3.in ſolu.18.in col.7.

Generabile inquantum generabile pars eſt huius mūdi ſenſibilis.ex libro Deſtruc.diſpu.3 in ſolu.18.dubii.

Generabile quodlibet uere generatur,ex re,& de re,& ꝑ re,& in loco,& tempore ibidem.diſtin.3.in ſol.18.

Genera apud hominū opiniones,ita ſe habent ꝙ tres ſunt de generibus opiniones,quidam poſuerūt ꝙ genera ſunt omnia generabilia & corruptibilia,prout continent finita indiuidua,ſecūda opinio tenet,& quoddam genus eſt ab æterno.ſ.ſine principio,& ſine fine,prout apparet continere infinita indiuidua Et hæc opinio eſt bipartita,nam aliqui tenent ꝙ talia genera acquirunt æternitatem ab aliqua cauſa extrinſeca neceſſaria,& iſta eſt uia Philoſophorum:alii uero dicunt ꝙ prout cōtinent infinita indiuidua, optime dici poteſt ꝙ ſunt ab æterno,& hæc eſt opinio illorum qui dicuntur æternales.

Genus uniuocum & differentia uniuoca ponuntur in diffinitionibus rerum compoſitarum ex forma uniuerſali & particulari.ex diſp.5.in ſolutione pri.

Generis compoſitio,& differentia eadem eſt compoſitiōi ex re potentiali & actuali,generis nanq; natura nunquam actu reperitur nuda a natura differentiali ſeu formali: & quodcūq; compoſitum ex iſtis duabus naturis apud Philoſophos eſt generabile & corruptibile,& habet agens. ex diſputa.7.in ſolutione.3.

Generis uniuoci cōmunicatio oppoſita eſt communicationi generis analogi.uide cauſam in libro Deſtruc.in diſpu. 7.in ſolutioni ultimi dubii.

Genitum membrum debet eſſe de ſubſtantia illius mēbri, ex quo genitum eſt ſecundum Ariſt.ſed Galenus negauit hanc propoſitionem.Com.in.3.de Partibus animalium, in cap.de corde,& Auic.etiam negauit illam propoſitionem.Dixit enim quod corallium,quod eſt duriſſimum, oritur ex terra molli.Auer.aut dicit propoſitionem iſto modo intelligi ꝙ quoties ortum eſt eiuſdem ſpeciei cum membro a quo oritur,& quoties ramus eſt eiuſdē formę cum ſua radice,ſemper ſunt eiuſdem ſubſtantiæ: & ideo non poteſt naſci malum punicum in ramo citri.

Generationis natura eſt ꝙ poſt multa genera ſimilitudo redditur,ut in Elide quæ cum Æthiope concubuerat, nō filiā forma Æthiopis peperit ſed ex filia erat æthiops.1. de Generatione animalium,cap.18.

Generatio & compoſitio naturalis non eſt,ex ſimplicibus prius tempore & loco diſtincte generatis,generare compoſita,ſicut in generatione artificiali contingere poteſt. ibidem.

Generatio animalibus data eſt ad ſpecierum perpetuitatē quum numero perpetuari nequeant.Ariſt. ſententia eſt in princi.2.de gene.anima.& eſt ſentētia repetita per ipſummet,& per Auer.in.2.de Anima,tex com.34.

Generare tale quale ipſius,et hoc eſt cuiuſq; perfecti,tum animalis.tum ſtirpis ſecundū naturam officium eſt.in.2. generatio.animalium.in cap.1.in fine.& in.2.de Anima, tex.com.34.&.in.4.Meteo.

Generatio animalium quinq; modis perficitur, quorū primus eſt animalium gignentium ſibi ſimile,figura & ſimilitudine intra ſe & extra ſe,ſecundus eſt animalium quæ ouum generant intra ſe mox animal ædunt foras,& hoc eſt dum ouum intra corpus animalis erumpitur,& eſt ſpecies animalium chartilaginea nuncupata,tertius eſt animalium generantium ouum intus perfectum,& egreditur perfectum,ut aues.quartus eſt animalium generantiū intus ouum imperfectum & extra perficitur,ut piſces nō habentes ſquamas & pinnulas.quintus eſt animaliū quæ uermiculum extra pariunt,& ſunt animalia quæ non gignuntur,ſed ſponte naturæ gignuntur. Auerr.ex.2.de generatione animalium,colligit hanc diuiſionem ex Philoſopoho ibidem.

Generationes ſecundum naturam diſtinctas & corruptiones principia quædam incidunt,quæ illas impediunt,atq; ita cauſæ ſiunt eorum quæ præter naturam eueniunt Ari. in.4.de Generatione animalium,c ultimo.inde patet ꝙ non omnia ex neceſſitate proueniunt.

Generatio ſimilis in ſpecie & quidditate magis uidetur apparere in artificialibus q̄m naturalibus,tamen ita eſt in natura ſicut in arte.ex Paraphraſi Meta.col.7.

Generationis proprium in his quæ gignuntur in paruo cōſiſtit paruū autem facile moueri deprauariq; poteſt. Ariſt. in.5.de generatione animalium.

Generatio præcedit motū localē ſingularium,ſed uniuerſaliter motus localis præcedit oēm motū.Tbe.8.Phy.58.

Generabile eſt qđ non a ſua natura degenerauit:nobile autem eſt quod ex bono prodiit genere. primo de Hiſtoria animalium,cap.primo.

Genera multa in ſpecies diuidi poſſunt,ſed nullis nominibus nominatas primo de Hiſto.anima.cap 6.Et ibi etiam colligitur,ꝙ multa ſunt genera carentia nomine. & habetur etiam in.7 Meta.tex.com.18.

Generatio animalium & ſtirpium alia ex ſemine, alia uero ſponte naturæ proficiſcitur,Ariſto.in.5.de Natura animalium.cap 1.&.1.de genera.animalium,cap.1.&.7.primæ philoſophiæ,tex.com.27.

Generatio animalium ſponte naſcētium,aut eſt homo, aut ſtirpe putreſcente conſiſtit,aut in animalibus & eorum excrementis fit.5 de generatione animalium,cap.1.

Generatio piſcium ex ouo differt a generatione auium.6. de Natura animalium,cap.10.

Gentes diuerſantur duobus modis,quorum unus eſt naturaliter.ſ.ſecundum uirtutes eorum,& ſecūdum entia propria ſuis regionibus,ſecundus eſt ſecundum ſimilitudines & opiniones eorum ſecundum leges ſuas.Com.in com. libri de Diuinatione.

Geometer non habet diſputare contra negantes principia geometriæ.1.Phyſi.te.cō.8.Nam redditur ibi ratio,quia hoc pertinet ad ſcientiam cōem.Idem habetur in primo Poſte.ab Ariſto.item.3 Cœli.cō 4.&.6.Phy.com.22.

Geometer habet pro principio,ꝙ diuiſio magnitudinis ꝓcedit in infinitum.idem.3.Phy.cō.60.&.1.Phy.com.11. 3.Cœli,com.6.&.4.Phy.com.72.

Geometer conſiderat,ſuperficies,lineas,& puncta,& corpora,ut abſtrahunt a materia ſenſibili.2.Phyſi.tex.com.18. 1.Cœli,com.1.3.Cœli,com.5.6.Meta.te.com.2.3.Meta.

tex.

tex.com.1.ſeptimo Meta.tex.cōmen 34.&.35.primo de Anima.17.primo Cœli.92.

Geometer habet pro maximo fundamento, ꝙ omnis magnitudo diuiditur in duo æqualia.3.Phyſi.com.56.

Geometer dicit magnitudinem augeri in infinitum,&dimui etiam in infinitum .3.Phyſi com.60.

Geometer cōuenit cū naturali in hoc, ꝙ magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum.ſed non cōuenit in hoc ꝙ ſit augmētabilis in infinitum.3.Phyſi.com.60.& 3.Cœli,com.6.

Geometricæ propoſitiones ſunt de capitulo opinabilium propoſitionum,quæ ſunt fundamenta geometriæ abſꝗ eo ꝙ ſunt extra animam.3.Phy.com.60.&.3.Cœli,com.72.Nota tamen ꝙ ex hoc non ſequitur,ut ſcientia geometriæ ſit ſcientia rationalis,& de ſecundis intellectus,ut alibi notaui.

Geometer dicit ꝙ linea recta eſt breuiſſima linea ducta inter duo puncta,ſed hoc eſt large,& ſimiliter ꝙ figura circularis eſt æqualis figuræ polygoniæ.7.Phy.cō.29.

Geometer imaginatur ꝙ linea recta incuruetur, & decipitur in hoc.7.Phyſi.com 29.Vide in concordantiis.

Geometra licet ponat diffinitionē continui. tñ naturalis expertur probare.1.Cœli,cō.4.Vide idem.3.Phy.cō.31.

Geometra & naturalis communicant in tribus magnitudinibus ,ſed diuerſis modis.3.Cœli.com.6.&.3.Phy .com.60.& alibi.

Geometriæ certitudo in demonſtrandis rebus & iudicandis,maior aſtronomiæ,nobilitas amplior eſt merito eius naturæ,circa quam uerſatur:demonſtrationes uero eius ꝓbationesq; eius imbecilliores ſunt ꝗ geometriæ aliquāto,propterea quia agit de rebus agnoſcentibus motum. Them.1.de Anima,&Com.ibidem.tex.com.primi.

Geometriæ principia non omnia ſunt eadem numero,ſed principia numerorum ſunt eadē numero.3 .Cœli cō.35.

Geometriæ principium eſt ꝙ omne corpus eſt diuiſibile & ꝙ omne corpus diuiditur in quotunq; puncto.3.Cœli com.37.& tex.com.38.

Geometria erat in magno precio tēpore Platonis, & Plato propter amorem geometriæ,& magiſtri in multis errauit opinans res geometricas eſſe principiū rerum ſenſibilium.3.Cœli,com.61.

Graue & leue non habent motus naturales a medio impeditos 4.Phy.com.71.&.74

Grauitas quandoq; ſeparatur a denſitate .4.Phy.te.cō.85. ubi dicitur in textu: Diſſonant autem graue & durum , in plumbo & ferro,ubi dicit Commen. ꝙ plumbū eſt grauius ferro,& tamen eſt rarius.uide idem in.3.Cœli, in cō. 20.& in.2.de Generatione & corruptione,in com.15.

Grauitas & leuitas ſunt numeratæ in tactu, & ſimiliter mollities & durities.7.Phy.cō.11.uide in concordantiis.

Grauis & leuis eſſentia efficitur leue ubiq; locetur ſuperius & graue inferius.8.Phy.tex.com.32.

Grauitas & leuitas in deſcriptione grauis & leuis ſumuntur pro habitu & forma,quæ eſt principium mouendi,licet uulgariter ſumuntur pro qualitate.1.Cœli.cō.17. Ex quo patet grauia & leuia habere principiū intrinſecū actiuum reſpectu motus,uide etiam in primo Cœli,cō.81.

Graue & leue habent duas deſcriptiones, unam ex motu, aliam ex quiete.uide primo Cœli,tex.cō.17.uide quæ ſit magis declarans ſubſtantiam. in.4.Cœli.cō.26.&.31.

Grauitas eſt leuitatis priuatio.2.Cœli,tex.com.19.

Grauium corporū deſcenſus ad mediū totius,coegit nos dicere ea eſſe rotunda,ita motus leuium a centro æqualiter ad circunferentiam,& coegit nos dicere ꝙ circunferētia ſit rotunda.2.Cœli,com.30.& com.26.

Grauitas quandoq; ſumitur pro motu ad medium,& quādoq; ꝓ forma corporis grauis.2.Cœli,tex.com.104.

Graue & leue quodlibet quod eſt grauitatem aut leuitatē habens non per ſe,ſed in comparatione alterius , neceſſe eſt ut ſit grauius alio,& leuius alio.3.Cœli,tex. com.9.

Grauitas & leuitas nō ſunt eiuſdem naturæ in ſimplicibus quia terra eſt grauis ſimpliciter,& aqua eſt grauis ſecundum cōparationem.3.Cœli,cō.8.Simplicia enim,ut aſſerit,non ſunt eiuſdem naturę inter ſe,nec cum compoſitis: & compoſita etiam adinuicem non ſunt eiuſdem naturæ inter ſe.ubi ponit tres cōcluſiones.Prima concluſio quæ elicitur eſt iſta, ꝙ grauitas & leuitas non eſt eiuſdem naturæ in ſimplicibus, nam differunt ſpecie,quia grauitas terrę eſt grauitas ſimpliciter,& grauitas aquę eſt grauitas cōparatiua Similiter leuitas ignis eſt leuitas ſimpliciter ,& leuitas aeris eſt cōparatiua.Secunda concluſio eſt, ꝙ grauitas & leuitas ſimplicium nō ſunt eiuſdem naturæ & ſpeciei,cum illis quæ ſunt in corporibus compoſitis.i.mixtis quia ut aſſerit parua pars plūbi eſt grauior magna parte terrę Tertia concluſio eſt, ꝙ grauitates & leuitates mixtorum corporum adinuicem comparatæ differūt ſpecie, ut grauitas plumbi & grauitas auri,quia pars parua auri eſt grauior magna parte plumbi

Graue ſimpliciter non eſt grauius alio ſecundum Ariſt.in quantum eſt terra,aut aqua,ſed inquantū eſt graue.3.Cœli,com.7 Conſimile de ſubtilitate dicit Cōmen.in.4.Phyſi. com.72.& de uelocitate motus.6.Phy.com.15.& de regularitate motus.5.Phyſi.com.45.

Graue quodlibet denſum eſſe,&omne leue eſſe rarum,nō eſt uniuerſaliter uerum:lapis enim diaphanus eſt grauis, & tamen eſt rarus,& nubes ſunt denſæ, & tamen ſunt leues.3.Cœli.com.8.

Graue eſſe oportet ꝙ grani grauius eſt,quemadmodum albo albius album.3.Cœli,tex.com.12.

Graue aliquod eſſe compoſitum ſecundū quantitatē ex non grauibus impoſſibile eſt,& ideo additum eſt ſecundum quantitatem ad excipiendū materiam & formā,quę non ſunt graues aut leues,ex quibus comparantur corpora grauia & leuia,quia compoſitio ex materia & forma eſt ſecundum qualitatem.3.Cœli,cō.12.Ex quo habes ꝙ ſint partes ſecundum qualitatem ſecundum uiam eius.

Graui quodlibet dato grauiꝰ aliquid accipi poteſt,quomodo ſit intelligendum hoc dictum Philoſophi. 3.Cœli tex. com.9.uide Auer.in Paraphraſi.3.Cœli,in ſumma.3.parte.2.in Contradictione prima.

Graue &leue quandoq; ſignificant habitum & formam,& qoandoq; ſignificant actionem.4.Cœli,com.2. Vide etiā primo Cœli,com. 17.

Graue & leue aliud ſimpliciter,aliud ad alterum.4 . Cœli, tex com.2.

Graue,& leue ſecundum cōparationē eſt illud in quo non eſt pura grauitas,neq; pura leuitas.4.Cœli.cō.3 uide quo modo ſit intelligendum.4 Cœli,in com.26.

Graue & leue ſimplicia fuerunt cognita ex motibus eorū naturalibus,quia cum inuenimus duo corpora, quorum unum eorum mouetur ex eodem loco ex partibus omnibus ad partes oppoſitas,& alterum eorum mouetur ad illum eundem locum ex omnibus partibus oppoſitis, neceſſe eſt ut ſint hic,duo loca naturaliter oppoſita, mediū ſcilicet ꝙ uocat inferius,& circunferentia,quam uocat ſuperius ſimpliciter,& non ſecundum comparationem .4. Cœli,com.3.& habetur in tex.

Grauitas in magnitudinibus quæ ſunt eiuſdem ſpeciei,non differt niſi ſecundum magnitudinem & paruitatem,ſed in magnitudinibus dictarum ſpecierum ſunt diuerſæ in grauitate,quia quædā uelocius mouētur ad medium.4.Cœli,com.6.uide cō.8.3.de Cœlo.& bene intelliges illud.

Grauitas in compoſitis magis dominatur,raro enim dominatur leuitas in eis.4..Cœli com 6.

Grauitatem diuerſificari ex diuerſitate corporum intelligibile eſt,ſed non ex diuerſitate ſuperficierū, quia grauitas nō dicitur de ſuperficie.4.Cœli,tex.cō.12.Vbi præfertur opinio Democriti opinioni Platonis in aſſignanda cauſa grauitatis & leuitatis maioris & minoris in corporibus.

Grauitatis & leuitatis cauſæ tarditæ ab antiquis diuerſimode ſunt, & uniuerſaliter ſunt quatuor opiniones antiquorum de hoc.uide.4.Cœli,com.20.

Grauitas in elementis mouet ut eſt forma , & mouetur ut eſt in prima materia.4.Cœli,com.22.

Graue ſimpliciter ē illud quod quieſcit ſub omni corpore,

& leue ſimpliciter eſt illud quod naturaliter quieſcit ſuper omnia corpora.4.Cœli,tex.com.26.

Grauis & leuis diffinitiones datæ per quietem magis demonſtrant natura eorum,q̃ diffinitiones datæ per motũ, quia motus a medio nel ad medium non accidit eis, niſi poſt uiolentiam.4.Cœli,com.26.&.31.

Grauitas & leuitas,ut tradit Ariſto.in græco idiomate ſunt duo nomina ſignificantia potentias quibus hæc corpora mouentur,ipſorum uero corporum motus nullum,ut inquit,nomen effertur,in Arabica uero lingua uſus horum nominũ uidetur eſſe in contrarium.Auerro.in paraphraſi.4.de Cœlo ſumma.1.cap.1.

Grauis & leuis ſubiectum,perfectum eſt & propinquum ē ſubſtantiæ elementorum,ſecus eſt de ſubiectis aliorũ motuum:ſubiectũ enim albedinis & nigredinis,& ſubiectũ receptiuũ ſanitatis & ægritudinis longe diſtant a ſubſtantia & perfectione rei recipientis ſanitatem & ægritudinem.4 Cœli.in paraphraſi.in ſumma.2.idem.4.Cœli,tex. cõ.24.

Grauis & leuis diffinitiones ſecundum Themi.rectius dantur per motum quàm per quietem,huius tamen oppoſitum ſenſit Auer.in Paraphraſi.4 de Cœlo,ſummã.3.cap.1.Et conſidera ibi auream digreſsionem contra Themiſt. uide etiam ipſum 4.Cœli,cõme.26.& 31.ubi habetur φ diffinitiones datæ per quietem demonſtrant magis naturam eorum,licet deſcriptiones datæ per motum magis oſtendunt differentias quæ ſunt inter abſolutum & comparatiuum.

Grauitatis & leuitatis diuerſitatis inuenta in cõpoſitis proficiſcitur ex diuerſitate ſimplicium multitudine & paucitate 4.Cœli,tex.com.28.

Grauitas magis aurum quam argentum in eodem loco, quia conſtat ex pluribus partibus terreſtribus quam ex quibus componitur argentum,& hoc eſt manifeſtum.4. Cœli,com 28.

Grauitas ex compoſitis quoddam magis q̃ alia in eodem loco,& quædam in locis diuerſis.4.Cœli ibidem.

Grauitas in aere magis lignum cẽtum librarum q̃ plumbũ unius libræ,in aqua uero eſt leuius.4.Cœli, tex.com.28. uide cauſam ibi contra Themiſtium.

Grauitas & leuitas elemẽtorum mediorum in propriis locis eſt alterius rationis & æquiuoce cum grauitate & leuitate dictis,quando ſunt extra loca propria, & hoc ignorauit Themiſtius.4.Cœli.cõ.39 idem habet in Paraphraſi.uide etiam.4.Cœli,com 39.contra Themiſtium.

Graue & leue uno modo ſunt cõtraria,& alio modo ſunt relatiua cum unum ſit perfectio alterius.4.Cœli,cõ.35.

Grauitas in aere magis dominatur quam leuitas. uide cauſam & ſigna.4.Cœli,tex.com.39.

Grauitatis& leuitatis ſimpliciter cauſa eſt terminatio in parte ſuperiori & inferiori ſimpliciter,& cauſa quod ſuperius & inferius ſimpliciter ſint,eſt finitas extremorum loci,& cauſa finitatis extremorum in loco eſt φ unum extremorum eſt centrum & reliquum eſt circunferentia, alioquin non inueniretur finitas in longitudine recta,quia longitudo recta non eſt forma per ſe,& propter aliquod finitum per ſe,ſed propter longitudinẽ rotundam.& ex hoc apparet φ loca ſunt duo tantum: & impoſsibile eſt eſſe pluces mundos uno.ex.4.Cœli,com 40.

Grauis & leuis antiqui cauſas aſsignauerunt ex quantitatibus:Ariſto.autem ex formis,& non eſt parua differentia:quia finitas non eſt ex quantitatibus rerum,ſed ex formis.4.Cœli.com40.

Grauitas aeris in ſuo loco proprio non eſt ſicut grauitas,q̃ dicitur in loco ignis.Cõmenta.contra Themiſtium in Paraphraſi.4.de Cœlo.in ſumma.3.cap.2.

Grauitas & leuitas non ſunt qualitates actiuæ.2.de Genera. & corru.tex.com.8.uide in Concordantiis.

Graue & leue ſunt in prædicamento ſubſtantiæ.2.de Anima.com.108.idem.4.Cœli,com.29.

Grauitas & leuitas ſunt in prædicamento quantitatis ſecũda intentione.5.Meta.com.18.

Grauitas terræ cauſa eſt maxima diſtãtiæ a motu orbiũ,& per cõtrariam cauſam ignis eſt in maxima leuitate ex lib. Deſtru.diſpu.1.in ſolu.11.dubu.idem.in.2.Cœli.cõ.94.

Grauitas ſequitur priuationẽ motus,& leuitas ſequitur ad calorem qui cauſatur a motu.ex 4.Paraphra.Metap.trac. 4.columna.4.

Grauis granatorum ineſt proprietas reſiſtendi putrefactioni,& ut cibus in infumoſitatibus malis minime conuerti poſsit.7.Colliget,cap.16.ideo in cura putridarum febriũ ſolet a medicis expertis adhiberi in digeſtiuis ſyrupis, cõmiſcendo uinum granatorum.

Gradus uirtutũ actiuarum eſt ſuper unã eandem cõplexionem ſecundũ comparationẽ graduũ uirtutũ paſsiuarũ.ex 2.colliget,cap.de cõplexionibus membrorũ cõſimil um ubi etiam dixit contra Galenum.φ menſura duarũ qualitatum actiuarum ſequitur a menſura duarum paſsiuarum quia formæ propriæ habeant materias proprias ſub eis.

Grando eſt aqua congelata in nube.1.Meteo cap.4.

Grando magis generatur in autũno & in uere, econtrario diſpoſitioni niuis ibidem.

Groſsitudinem habens ex admixtione aeris cum aqua eſt aera prædominio, ſicut oleum,ideo natat ſuper aquam. Cõmenta.in.4.Meteo.in ſumma.

Grues ſeneſcentes nigreſcere aunt,cuius effectus cauſa eſſe poteſt,φ pennarum natura earum albicet pluſq̃ humoris his ſeneſcentibus conſtituitur in pennis q̃ ut facilius putredini pareat.Ariſto.in.5.de Genera.anima.cap.5.

Grues ex Scythicis cãpis ad paludes Aegypto ſuperiores, ubi Nilus profluit,ueniũt,quo in loco pugnare cum Pigmęis dicuntur.Non enim id fabula eſt,ſed certe genus tũ hominum,tum equorum puſillum eſt,ut dicitur,degũtq; in cauernis,unde nomen Troglodytæ a ſubeundis cauernis accepere Ariſtote.in.8.de Natura animalium,ca.12. Credo autem ideo Ariſtote.dixiſſe id non eſſe fabulam quia de hac re multiſcius Home.meminit in tertio libro Iliados,ubi ſcribit.Aduerte tamen φ tametſi & Ariſto.& Homerus aſſerant eſſe hominum genus, non propterea intelligendum eſt φ ſint eiuſdem ſpeciei,non enim habẽt animam rationalem,ſicut bene notauit Albertus cognomento Magnus in libro ſuo de Animalibus,libro.7.ca.6. Eſt igitur genus ſimile homini,quia ſunt figurę rectę,ſed non ſunt uere homines.

Grues uolant de ultimis in ultima,ut dictum eſt, & uolant flatu ſecundo.Quod de lapide narrant falſum eſt,lapidẽ in eas tenere fulcimento,quem,ubi deciderit, accipi utilem ad auri probationem.ibidem.

Gruum prudentia requiratur in 9.de Natura aĩaliũ,ca.10.

Grues inter ſe tam acriter pugnant,ut dimicantes capiantur,hominem enim expectant potius q̃ pugna deſiſtere patiantur.9.de natura animalium,cap.12.

Gummi ſunt ingroſſata & inſpiſſata a calore, quia ſunt ſuperfluitates de terra naſcentium,& in omnibus eſt ſiccitas aliqua propter uiſcoſitatem exiſtentem in ipſis.5.colliget cap.42.ubi loquitur harmoniaco.

Guſtus & tactus in unamet parte linguæ ſunt. Themi.in.2. de Anima,cap.39.ubi collige non eſſe ſemper neceſſariũ diuerſorum ſenſum eſſe organa diuerſa ſecundum rem.

Guſtus eſt quidam tactus.2.de Anima,tex.com.94.

Guſtus cum ſit in homine abſolutior & certior odoratu, cur deguſtatis rebus ſtatim uoluptas,ægritudo'ue conſequatur neq; Ariſt.neq; expoſitores attingunt.Them.2.de Anima,cap.32.& eſt ſuper tex.95.

Gutta ultima lapidem cauat.8.Phyſi.tex.cõme 23. & uide Themiſtium in.1.libro.de Memoria & reminiſcentia, φ præcedentes molliunt & ſubigunt lapidem.cap.8.

Gutta quomodo cauet lapidem,uide.8.Phy.tex.com.23. & uide Them.in.7.Phy.uerſus finem ſuper tex.38.ubi dicit,Neq; ſi lapidẽ multa ſtillicidia incauant,neceſſe eſt ſingulis ſtillicidiis ſeparati ſua ramenta reſpõdeãt:nec enim ſemper ad diſcretionem potentiarum ſubiectæ magnitudines diſſecantur,& nonnullæ quoq; potẽtiæ ſunt,quę illas quaſi tranſcurſu prætereunt non diuidendo, ſecando,ſed ita efficiendo & præparando ut ſecari & diuidi

uidi aliquando poſſint.

Guttur quod & arteria dicitur, corpore cõſtat chartilaginoſo. 2. de Partibus anima. cap. 3. uide. 7. de Vtilita. parti. Galenum cap. 3. ubi agit de trachea arteria, & ibi uidebis qđ ſit chartilago. Et nota etiã ibi ꝙ annuli qui sũt in trachea iuxta ſubſtantiam pulmonis, non ſunt cõpleti cõtra Mundinum, & Modernos anatomiſtas.

DE LITER H.

HABITVS nõ indiget ad ſui cognitionẽ cõcipi reſpectu priuationis, niſi eſſet habitus inquantũ eſt perfectus, & priuatio ex parte qua ẽ quid imperfectũ, et ut uniuerſalius dicã, inquãtũ eſt habitus, hoc ẽ inquantũ eſt relatiuũ, ex cõmen. magno in prologo primi Poſteriorum Commentatoc

Habituũ cõtinuas paſſiones facit ſeries & cõtinuatio temporis: Actuum uero unũ eſſe non conceſſerim niſi iunctus ſit & continuo defluat. The 5. Phy. 38. & habetur in tex.

Habitus eſt prior priuatione in ce carente habẽte habitu. 4. Phy. com. 67. ubi ſubdit Com. ꝙ hæc propoſitio. ut mihi uidetur, non conceditur ab Auic. & eſt fatuitas in illo.

Habitũ eſt quod conſequẽter eſt cum tangat. 5. Phy. t. c. 26.

Habitibus præſentibus nõdũ generatur aliquid, ſed iam eſt 1. de Genera. & corru. tex com. 55.

Habitatib tota impoſſibile eſt ut fugiat a philoſophia, & forte philoſophia inuenitur in maiori parte ſubiecti. 3. de Anima, com. 5. in ſolu. quæſtio. 2.

Habitatio eſt poſſibilis in quarta meridionali. ibidem.

Habitus diffinitio eſt, ut habens ipſum operetur per ipſum quãdo uoluerit, & ex ſe abſq; hoc ꝙ indigeat aliquo extrinſeco. 3. de Anima, com. 18.

Habitus mediat inter habentem & habitum. 5. Met. t. c. 25.

Habitum haberi non contingit, alioquin finitum erit, ſi habiti fuerit habere habitum ibidem.

Habitus eſt ꝑdicamentũ ſecũdũ ꝙ cõtentũ dicitur habere continens. Cõ. 5. Meta. cõ. 18. ſed qñ continens habet contentum, tunc hoc eſt prædicamentum ubi, ut idem dicit.

Habeo uerbum demonſtrat tot reſpectus quot demonſtrantur per hanc præpoſitionẽ in, ſed differũt, quia habere dignius dicitur reſpectũ cõtinentis ad contentũ, ſed in præpoſitio eſt conuerſo modo. Com. 5. Meta. com. 28.

Hanelitus inſtrumenta ſunt, canna, diaphragma, pulmo trachea arteria, epiglotis, & uulua. 2. Colliget, cap. 19.

Hanelitus ſecundum Galenum eſt motus uolũtarius, & uide rationem. 2. colliget, cap. 19.

Hanelitus ſecundũ alios eſt motus naturalis. ibidem. ſicut motus pulſus.

Hanelitus ſecundum aliquos ſapiẽtes eſt cõpoſitus ex duabus uirtutibus, uidelicet naturali, & uolũtaria: & iſta opinio eſt uerior ſecũdum Auer. ibidem. Comparãdo autẽ duas primas opiones adinuicẽ, ſecũda eſt uerior prima ibidẽ.

Harmonia eſt poſterior inſtrumento.

Harmonia non pugnat cum inſtrumento.

Harmonia intenditur & remittitur.

Harmonia cõſtãte nõ poteſt cõſonãtiæ accidere offenſio.

Harmonia corporis nihil aliud eſt quam firmitas, ualentia, & pulchritudo.

Harmonia ẽ q̃dã rõ mixtorũ aut cõpoſitio. 1. de aia. t. c. 5.

Harmonia non eſt ſubſtantia. ibidem.

Harmonia non mouet inſtrumentum. ibidem.

Heraclitus ignem pcincipium omniũ eſſe aſſeruit, & orbẽ quandoq; deflagraturum, ut huc omnia redeãt, unde profecta deriuataq; fuerint. 3. Phy. tex. com. 46. Forte hoc eſt ꝙ Ouidius cecinit in. 1. Metamor.

Eſſe quoq; n Fatis reminiſcitur affore tempus:
Quo mare, quo cœlum, correptaq; regia cœli,
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.

Heraclitus negauit ſciam, & exiſtimauit oĩa entia ſenſibilia eſſe, & quia ſunt in cõtinua tranſmutatione, ideo nulla de eis poteſt haberi ſcĩa. 4. Meta, tex. cõ. 22. ibidem dicitur, ꝙ Cratilius increpauit ipſum aſſerentem eundem nõ poſſe bis in idem flumen intrare, immo nec ſemel.

Herinaceus ſolus inter aialia, quæ aĩal generant lumbis habet teſtes adhærentes, cætera aũt habẽt ante, uel intus, uel extra. uide cauſam. 1. de Generatione animalium, cap. 2.

Herinacei commutant ſua cubilia auſtrorum & aquilonum mutatione, qui autem intra tecta aluntur ad parietes diſcedunt, quod ita fieri cum Bizantii quidam aduertiſſet cõſecutus exiſtimationem eſt, ut tempus futurum poſſet prſagire. 9. de natura animalium. cap 6.

Heſiodus primum oĩum chaos, deinde terra, litem & amorem fuiſſe teſtatur, ex erratis primi Meta.

Hirci pingues minus fœcundi ſunt, quorũ argumẽto uites quoties per nimiã alimenti copiã luxuriãtes fructũ nõ feſcũt hircitare ruſtici dicunt. Ari. in. 5. de Natura animaliũ, ca. 14. idem in primo de Generatione animalium, ca 18.

Hyems noſtra eſt æſtas in pꝑibus meridionalibus, & cũ fuerit frigiditas in parte ſeptentrionali erit caliditas in parte meridionali, & ecõuerſo. Cõmen. in principio lib. Meteo.

Hõ eſt magis aptus ad diſcernẽdum indiuidua odorabiliũ q̃ cætera aialia, quãuis quædã animalia habent fortiorem ſenſum odoratus a remotis. 3. Colliget, cap. 34,

Hominum perfectorum in artibus una cõditio eſt, ut ſit dominus artis ex ſe, ita ut cognoſcat res neceſſarias perfecte cum inſpexerit rerum diuerſitatem. ex. 7. colliget, cap. 28.

Hoĩs tactus eſt fortior q̃ in cæteris aĩalibus. 3. col. cap. 36.

Homo diuerſificatur in ſenſu olfactus a cæteris animalibus quia homo nõ poteſt odorare niſi cũ olfactione, ſed multa animalia odorant ſine olfactione, ut animalia carentia ſanguine, ut apes & formicæ. 2. colliget, cap. 36.

Homo pluries cribat unũ modium ſabuli, ut inueniat unã margaritam. Auer. 4. colliget, cap. 9. de ſignis ægritudinis in generali.

Homini ab Appolline Pythio iniũctũ eſt, ut ſeipm noſcat, pinde quaſi oĩbus ex ſua cuiuſq; cognitione naturalis uiuẽdi rõ ſtatuenda uideat, Alex. in princi. paraphra de aia.

Homini ſoli pariendi tẽpus multiplex datum eſt cætera autem animalia oĩa ſingulari ac ſimplici modo partum ſuũ perficiunt: nam & ſeptimo menſe, & octauo, & nono parere poſſunt homines, quod plurimũ decimo, nõnullæ etiã undecimum attingunt. 9. de Natura animalium. cap. 4.

Hõ cũ aialia alia ſingulos pariãt alia plures, in ancipiti eſt, nã ꝙ plurimũ & in locis plurimis agitur, mulieres ſingulos ſingulæ pariũt: ſed ſępe & locis pleriſq; geminos etiã ut in terra Aegypti fieri certũ eſt. Pariũt etiam tres & quatuor, & quidã locis nõnullis ualde ita ſit quod dictũ eſt, ſed & quinq; cũ plurimum naſcunt: iam. n. hoc pluribus ueniſſe certum eſt, & quædam partubus quatuor uiginti enixa eſt, quinos enim ſingulis partubus edidit. ibidem.

Hominibus ſolis contingit ut ſi gemini cõcipiantur, quorũ alter mas alter fœmina ſit, pauci ſeruẽtur, in cæteris autẽ animalibus gemini nati ſi mas, & fœmina ſint enutriũtur atq; ſeruantur. ibidem.

Homines octauo menſe geniti in terra Aegypto uiuere & adoleſcere poſſunt, & qbuſdã aliis locis ubi mulieres fertiliores ſunt multoſq; ſimul & ferunt & pariunt, ſed locis Greciæ multi intereunt nec niſi perpauci ſeruant. unde ſit ut ſi quis ſeruetur non octauo mẽſe natus exiſtimetur. ibi. Ex quo patet rationem mathematicorum nullã eſſe, quia natus octimenſis non poſſit uiuere. uide Conciliatorẽ in differentia propria de hoc.

Hominis oſſa ſunt numero. 34. exceptis paruis, quæ replẽt ſpatia iũcturarũ, & oſſe epiglottidis, & oſſe chartilaginoſo, quod eſt in corde ſecundũ aliquos anatomicos. 1. colliget cap. de anatomia dentium & oſſium.

Hoĩes ætatis rõne imutãtur, ut iuuenes inter ſe fœminas generent, ſeniores facti mares, & qdã iuuenes nihil ꝓcreãt, ſeniores iam incipiũt ꝓcreare. 7. de Natura animal. ca. 6.

Homini in pueritia ſinciput molle eſt, ſeroq; duratur: cæteris autẽ animalibus diſcrimẽ oſſium nullũ eſt, ſed omnia perfecta iam inde a natiuitate proueniunt. Ariſto. in. 7. de Natura animalium, cap. 10.

Homo eſt id quo coniungitur eſſe ſenſibile cum intelligibili & popterea perfecit Deus in ipſo eſſe ſenſibile cui euenit imperfectio propter diſtantiam ab ipſo. ex paraphraſi Meta trac.4.col.16.

Homo, cum cætera animalia naſcãtur cum dẽtibus in pueritia ſeptimo menſe dentire incipit ibidem.

Homo ſicut cætera animalia quæ ſecundum naturã inuerſa in caput naſcũtur, manus etiam ad coſtas porrectas extenſasq; habet, qui cum exierit, ſtatim uocem emittit, & manus in os admouet. ibidem.

Hominis animã in pueritia ab anima belluarũ nihil differre prope dixerim. 8. de Natura animalium, cap.1.

Hoĩs ſaliua plurimis morſibus uenenoſorũ animal. aduerſatur, uel aĩalibus uenenoſis. 6. de Natura anima. cap. 29.

Hõ eſt pfectiſſima natura, & ideo affectus animi in eo conſpectiores cõtinent, q̃ in cæteris. 9. de Natura anima. ca.1.

Hominis ſtercus panthera quærit, cum uenenũ pardaliãches ab angore dictum comederit, quo etiam leones intereunt. 9 de Natura animalium. cap.6. unde uenenis aduerſatur. ut medicis etiam uidetur.

Homo ſolus ambidexter naſcitur. Ariſto. in. 2. de Natura animalium, cap.1.

Homo ſolus pectus latum habet. & uide cauſam. ibidem.

Homo pauciſſimis pilis integitur niſi in capite, qua quidẽ parte hirſutiſſimus omnium eſt. ibidem.

Homo maxime omnium animaliũ ſuæ magnitudinis proportione plurimũ ſeminis emittit, & inter mares qui humidiores ſunt natura, nec ualde carnoſi. 7. de Natura animalium, cap.2.

Homo ſolus ex animalibus pedes habẽtibus, pedes carnoſos habere cernitur. ibidem.

Homo cũ ad iuſta incrementa peruenit partẽ ſuperiorem minorem habet q̃ inferiorem, cõtra atq; cætera animalia quæ ſanguine cõſtant. Partem ſuperiorem intelligi uolo quantum de capite ad eã pertendit partem, qua exitus patet excrementis: inferiorem uero, quantum ab ea ipſa ſubſequitur reliquum corporis. ibidem.

Homo priuſquã adultior ſit, partem corporis ſuperiorem habet maiorem quam inferiorem. ibidem.

Homo dentes priores mutat, maxillares autẽ nullum animal mutat. ibidem.

Hominis ſanguis eſt tenuiſſimus & minutiſſimus. 3. de Natura animalium, cap.19.

Homines tã mares q̃ fœminæ a primo ortu infœcundi naſci poſunt. 7. de Natura animalium. cap.1.

Homines mares nimis ſalaces, & fœminę quæ frequentius pariunt, citius ſeneſcunt. ibidem.

Homo corporis proportione plurimũ ſemẽ emittit. Ariſ. in. 3. de natura animalium. cap. ultimo.

Hominis proprium eſt locutio Ariſto. in. 4. de Natura animalium, cap.9.

Homines locutione utuntur uaria, cum uocẽ omnes emittant eandem. 4. de Natura animalium, cap.9.

Homines ſurdi a natiuitate ſunt etiã muti, & uocem emittere poſſunt, locutionem uero nullam. ibidem.

Homo maxime animalium ſomniat. Ariſtote. in. 4. de Natura animalium, cap.10.

Homo anno quarto aut quinto ſomniare incipit. ibidem.

Homines quidam nunq̃ ſomniauerunt, & nõnullis accidit in proceſſu ætatis, ut uiſo ſomnio mutarentur habitu ſui corporis, uel in mortem, uel in morbum. ibidem.

Homini maxime tpibus oĩbus coitus opportunus eſt, atq; etiam plura alia pedeſtris generis. 5. de Natu. aĩa. cap.8.

Hominũ mas ſtimulatur magis ad Venerem hyberno tempore, fœmina æſtiuo. ibidem.

Hominũ in genere & quadrupedũ animal gignẽtiũ maxime patet ut nouellorũ prima emiſſio ſeminis, ut in cæteris generibus animalium, aut infœcunda aut ſi fœcũda ſit imbecilliora tamen generat. 5. de Natura animalium, cap. 14. & in. 7. de Natura animalium, ca.1.

Homo in quarto decimo anno ſemen incipit fere, ſed uim genitalem recipit circa annos ter ſeptem, ibidem. & in. 7. de Natura animalium, cap.1.

Homo mas ad annum uſq; ſeptuageſimũ, uidelicet termino ultimo poteſt generare, fœmina uſq; ad quinquageſimũ, uerũ id raro, paucis enim proles in eo ætatis tẽpore pcreata eſt, ſed magna ex parte maribus quintus & ſexageſimus annus finis progenerandi eſt, fœminis, quintus & quadrageſimus. Ariſto. in. 5. de hiſto. animaliũ, ca.14. Vide in contradictionibus nuper æditis ſuper. 7. libro de Natura animalium, cap.5. ubi oppoſitum habetur.

Hominibus tempore quo ſemẽ incipiunt ferre, qui iam fricari cõtractariq; per libidinem ceperint, accidit ut cum ſemen emittunt non modo uoluptate, uerum etiam dolore afficiantur. 7. de Natura animaliũ, ca.1. cogita quomõ hoc ſit poſſibile, & uide in ſimili de hoc Alexan. in. 1. lib. Naturalium quæſtionum. quæſtione. 12.

Hominis uox, & fœminarũ immutatur. dũ ſemen ferre incipiunt, quod capeire denominãt. 7 de Natura anima. ca.1.

Homines non nulla a natura biuertices nati ſunt, uerũ non oſſe, ſed capillorum æquamẽto. 1. de hiſtoria, anima. c.7.

Homo per ſe tẽpus ſentit, ſed cætera animalia per accidẽs, utpote quæ non ipſius temporis ſenſum proprie habeãt, ſed motionis & paſſionis eius, quam tempore aliquo acceperunt Themiſtius. 3. de Anima, cap.64.

Hõ audit, homo guſtat, olfacit, obtuitur, quanq̃ ppoſitiones iſtæ receptæ ſunt, non tamẽ primariæ ſunt, nec primũ cõpetunt functiones illæ homini, ſed ſenſatis, & internũciis ſuis, hoc eſt auribus, linguæ, naribus, oculis, ſicut dicit triangulus æquilaterus duos rectos habere, ſed nõ primũ quia ea affectio primo debetur triangulo, quicquid enim in partibus aut in genere primũ ineſt, nõ poteſt de integritate aut de ſpecie primũ afferri Themiſtius. 6. Phy. ſuper tex. 44. uide in concordantiis nuper æditis.

Homines habentes magnam frontem, ſunt ſegnes: quibus autem parua eſt, ſunt mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda, iracundi. Ariſtot. in. 1. de Natura anima. cap.8.

Hominis ſupercilia ſi in rectũ porrigantur, mollem animũ ſignificãt: Ariſto. in. 1. de Natura animaliũ ca.9. ſi iuxta naſum inflexa ſunt, auſterum notant & acerbum: ſed ſi iuxta tempora inflectantur, deriſorem ſimulatoremq; indicãt, ſi uero in totum demerſa, notam inuidiæ habent.

Homini oculi duos angulos habẽt, quorum alter iuxta naſum alter iuxta tempora eſt, & angulus ille albugo oculi dicitur, qui ſi iuſto longiores fuerint, notam maleficorum & morem præbent ibidem.

Homo ſolus animalium numeroſa oculorũ uarietate notatur. Ariſto. in. 1. de Natura animalium. cap.10.

Hominis oculi id quod nigrũ appellatur, & etiã id quod pupillam, in qua fit uiſio, ambit, in quibuſdam eſt atrum, in quibuſdã ualde cæſium, aliis fuluũ, aliis caprino, quod morum optimorum indicium eſt, & ad cernendi claritatẽ primatum obtinet. Ariſt. in primo de Natura animaliũ. ca.10. credo q̃ iſtud ſit glauci coloris, & ideo Homerus Mineruam glaucopiam appellat.

Hominis oculi qui mediocriter cõniuent, notam morum laudabilium habent. ibidem.

Hominis aures tantum ſunt immobiles. Ariſt. in primo de Natura animalium. cap.11.

Hominis aures magnæ arrectæq; ultra modum ſtultitiæ indices ſunt aut loquacitatis. ibidem.

Hominis ſternutamentũ ex naſo eſt uniuerſi flatus eruptio per naſum, ſignũ augurale & unum ex ſpiritũ omniũ generibus ſanctum & ſacrũ. Ariſt. 1. de Natura anima. ca.11.

Homines quorũ interior pars plantæ pedũ nõ caua, ſed ita pleniuſcula eſt ut ſolum toto attingat ueſtigio, hi uerſuti ſunt, & fraudulenti. Ariſt. in. 1. de Natura animal. cap.15.

Hominem omnium maxime animalium ſuperiora ac inferiora habere ratiõe locorum naturalium intelligimus. 1. de Natura animalium, cap.15.

Hominibus, quibus pedes exigui, iis etiam manus paruæ habentur, & quibus cubiti breues, iis etiã femora breuia magna ex parte ſunt, ibidem.

Hominis ſiniſtra omnia imbecilliora dextris ſunt. ibidem.

Homines inferiora ſimilitudinẽ ſuperiorum prę ſe ferre ea ratione dixerim, qua uenter intus reſpondere dicitur faciei in gracilitate & corpulentia. ibidem.

Homines duo eiuſdem complexionis temperatæ æqualiter q uno utuntur regimine, poſſibile eſt, ut alter deueniat ad finem naturalem ſuæ uitæ, quæ poteſt habere per naturam, alter uero nõ poterit, & uide cauſam. 6. Colliget, cap. 1. ubi dicit ꝙ eſt propter indiuidualem præparationẽ in materia. Et ibidem dicitur ꝙ nõ eſt impoſſibile, ut homo temperatus bono utens regimine, non uiuat diutius alio utente malo regimine, licet hoc rariſſime contingat.

Homo plurimũ celebri proportione magnitudinis ac humidum habet, primo de natura animaliũ, cap. 16. & 2. de Partibus animalium, cap. 7.

Hominis tantum cor ad partem potius ſiniſtrã uergit ſed in cęteris quibus pectus ineſt, eſt in medio pectore. primo de Natura animalium cap. 17.

Homo, cum cætera animalium in ſenectute non caneſcant manifeſte, maxime omnium ita afficitur. Ariſt. in. 5. de Generatione animalium, cap. primo.

Homo ſolus caneſcit, & inter cætera animalia equus ſolus pilo albeſcit, & euidentius per ſenectutem, canities enim debilitas quædam humoris ſita in cerebro & cruditas eſt, Ariſto. in. 5. de Genera. animalium. cap. 1.

Hominis oculi diuerſicolores ſunt, ſed cæterorum animaliũ in ſuo cuiuſq; genere unicolores potius ſunt, ut boum nigri, ouium aquilini, aliorum rufi toto genere, aut cæſii ſunt nõnullorum: caprini ut caprarii generis. Ariſto. in. 5. de Generatione animalium cap. 1.

Homo prę magnitudine minime fere animalium omnium procul ſentire poteſt, cum tamen differentiarum ſenſu maxime omnium, ualeat, cuius rei cauſa eſt ꝙ ſenſorium ſyncerum minimeq; terrenũ corpulẽtumue obtinet, cutem etiam tenuiſſimam præ cæteris animalibus homo ſuapte natura pro magnitudine habet. Ariſto. in. 5. de Generatione animalium cap. 2.

Hoies calueſcunt parte capitis priore, caneſcunt primo tẽporibus, ſed nemo uel temporibus uel occipite calueſcit. Ariſt. in. 5. de Genera. animaliũ, cap. 3. & ibi uide cauſam.

Hoies ſnis ætatibus hyemem æſtatemq; faciũt, quãobrem nemo anteq̃ coire incipiat calueſcit, ſed a uenereo potius coitu id euenit. ſcilicet his qui ſunt ſua natura eo ꝓpẽſiores. Ariſto. in. 5. de Generatione animalium, cap. 3.

Hominis cutis eſt tenuiſſima, & ideo diuerſitas in colore pilorum in homine nõ ſequitur, cutim, ſicut in cæteris animalibus Ariſt. in. 5. de Generatione animalium. cap. 5.

Homo ſolus aĩ aliũ utitur ratione. Ariſt in. 5. de Generatione animalium, cap. 7. idem in. 1. Politi.

Homo unus ex numero õium aĩalium uim obtinet cogitãdi & cũ memoriæ atq; diſciplinæ complures aĩantes eſſe participes poſſint, nullus tñ præter hoiem poteſt reminiſci. Ariſt, in primo de hiſtoria animalium, cap. 1. in fine.

Hominis naturam ancipitem ſocietatis & ſolitudinis apertum eſt. 1. de hiſtoria animalium, cap 1.

Hominis cõparatione aliqua ſunt calidiora quæ abſolute ſunt minus calida, ut uinum antiquũ reſpectu muſti. Auer. in. 2. de Generatione animaliũ, cap. 2. Vbi etiam conciliat dicta Medicorum cum Ariſt. de albumine oui quod ſecũdum Ariſto. eſt calidum, & ſecundũ Medicos frigidæ cõplexionis uide etiam in. 2. de Anima, com. 185.

Homo animaliũ omnium maxime notum nobis neceſſario eſt, & ideo primum hominis partes nobis explicandæ ſunt, ut enim nũmos ad id quod ſibi quiſq; exploratiũ certumq; habet probare ſolet ita cæteris etiam in rebus agẽdum eſt. Ariſt. in primo de Generatione animalium cap. 6. Ex hoc collige ꝙ ordo doctrinæ quãdoq; incipit a perfectiori, & hoc ubi illud fuerit notius: & hoc cauſa fuit, ꝙ etiam Ariſto. in. 2. de Anima prius egit de uiſu q̃ de tactu cuius tamen oppoſitum obſeruauit Auic. in. 6. naturaliũ. In libro etiam de partibus animaliũ. 2. cap. 10. idem monet, ꝙ primũ de homine eſt differẽdum. Aduerte tamen ꝙ illud habet locum de partibus exterioribus, ſed in interioribus ſecus eſt. Et ideo Ariſtote. in primo de Natura animalium. cap. 16. huiuſmodi partes interiores ex aliis animalibus dignoſci præcipit. in quibus homo conuenit cum aliis.

Homo iu obſceſo & nudiſſimo omnium animaliũ corpore eſt, & ungues minimos ꝓ magnitudine habet, minimũ nãq; eſt in eo excrementum terreum Ariſto. in. 2. de Generatione animalium cap. 4. in fine capituli.

Homines habentes membra gracilia ſunt ſalaciores. Ariſt. in. 3. de Generatione animalium, cap. 1.

Homini monſtruoſitates minus accidere ſolent q̃ aliis animalibus quæ plura pariunt, quia ſingulare perfectumque parit, quapropter & homini locis, quibus mulieres per fœcundæ ſunt, magis id euenit, ut in Aegypto. Ariſt. in. 4 de Generatione animalium, cap. 4.

Homo ſolus ex animalibus metuere, cõfidere, atq; ſperare poteſt: nam audacia, metus, & ſpes ſtatim oſtendunt ſe naturalis animæ ditioni ſubeſſe, quia futurum & cõſequens tempus uidentur reſpicere quod bruta non poſſunt. Themiſtius. 3. de Anima, cap. 38.

Homo cum omnibus generibus ambigit, nam & uiuiparũ eſt, & pauciparum, & multiparum interdum eſt. Ariſto. in 4. de Generatione animalium, cap 4.

Homini non unum tempus pariendi cõſtitutũ eſt ſicut cæteris animalibus, ſed plura, quippe cum & ſeptimo menſe & decimo naſcatur, atq; etiam inter ſeptimum & decimũ poſitis: qui enim menſe octauo naſcũtur, & ſi minus, uiuere tamen poſſunt. Ariſto. in. 4. de Generatione animalium. cap. 4. Contra Medicos aſſerentes octimenſes uiuere non poſſe. de hoc uide Conciliatorem in differentia. 49.

Homines piloſi libidinoſiores & ſeminis copioſiores ſunt quã leues, pili enim abũdãtia, & hirſuties copiam indicat excrementi. Ariſt. in. 4. de Generatione animalium, cap. 5.

Hominum genus magis in maribus q̃ in fœminis generandis læſionem recipit, cũ in cæteris animalibus nihilo potius mares q̃ fœminæ ita proueniant. Cuius rei cauſa eſt ꝙ in hominibus longe mas fœmina in calore differt naturæ: quo fit, ut mobiliores ſint mares in utero quam fœminæ, motu autem ipſo franguntur, cum recens quodlibet præ ſua imbecillitate facile frangi poſſit. Ariſt. in. 4. de Generatione animalium, cap. 6.

Hominũ in genere qui gemini mas & fœmina prodeunt, minus ſeruantur, cũ in cæteris animalibus nihilo referat: hominibus enim hic concurſus præter naturã eſt, cum nõ pari tempore mas & fœmina diſcernãtur. Ariſto. in. 4. de generatione animaliũ, cap. 6. Quod ideo dixit, quia mas citius in utero concipitur & perficitur quã fœmina.

Homines in ferẽdo utero cũ cæteris animalibus diſſident cum enim cætera plurimũ temporis ualeant corpore, cũ uterũ ferunt, mulieres magna ex parte ægre degunt. 3. de Genera. animalium, cap. 6 & ibi uide cauſam. Nam, ut ait Philoſophus, cæteris aĩalibus, aut exigua purgatio, aut nulla manifeſta fit, mulieri plurima euenit, quæ cum per uteri geſtationem defierit infeſtat atq; perturbat.

Homo plus temporis q̃ quiduis aĩal uiuit excepto elephãte. Ariſto. in. 4. de Genera. animalium, cap. ultimo.

Hominis perduratio prouenit ex eius cõplexione, quæ ſimilis eſt complexione aeris ambientis ipſum calidi & humidi. Auer. in. 4. de Gener. animaliũ. cap. ultimo & elicitur ex tex. ibidem. ubi Ariſt. dicit, Cauſa ne quoduis aĩalium. diutius uiuat, eſt ꝙ pro aere ambiente temperatur.

Homo quia prudentiſſimus animaliũ fuit, ideo manũ obtinuit, ſed non quia manus obtinuit prudentiſſimus fuit, ut male Anaxagoras opinabatur. 4. de Partibus animalium, cap. 9. Eandem ſententiã approbat Galenus in primo de Vtilitate particularum. cap. 3.

Hominis renes bubulis ſimiles ſunt, qui ſunt tanquam cõpoſiti ex pluribus renibus, neq; æquabiles ſunt, ut ſunt cæterorum quadrupedum, quo fit ex eorũ motibus difficile ut curari poſſint, etiam ſi nuper ægrotare inceperint. Accidit enim ut quaſi multis renibus laborent difficilius re

medium adhibeatur quã ſi uno infeſtarentur.ex.3.de partibus animalium,cap.9.

Hominibus qui uitio renum laborant,licet pingueſcere iuuet,tamen ſi pingues admodũ afficiantur,letales accidũt dolores.ibidem.

Homo ſolus animalium titillatur propter cutis tenuitatẽ & ꝙ ipſe ſolus rideat.ex.3.de Partibus animalium,ca.10. de ſepto tranſuerſo.

Homo ſolus quũ dormit ſternitur,quia ſolus erectus incedit ex lib.de ſomno & uigi.& uide Them.cap.21.

Homini accidere ſolet,ut quidã fel in iecore habere uideãtur quidã uero careant.ex.4.de partibus aĩalium,cap.2.

Hominibus animalia bruta demẽtiora ſunt,quia pomilionis figurã hñt oĩa, & inter homines pueri ꝗ pomiliones ſunt,ideo uiris ſunt dementiores & inter uiros qui pomiliones ſunt demẽtiores ſunt.ex lib.4.de ptibus aĩa.cap.9.

Homo quia aĩalium prudẽtisſimus eſt,ideo manus ei natura tribuit: Anaxagoras aũt contrariũ opinabat,ꝙ quia hõ manus obtinuit,ideo aĩaliũ prudentisſimus eſt,& male.Natura.n.rem minorẽ maiori potiori'q; addere ſolet, nõ maiorẽ nobilioreḿq; minori,ex.4.de Partibus aĩa.c.9.

Hoĩem nõ bene a natura ſed deterrime fuiſſe creatũ, eo ꝙ nudum & inermem natura eum produxerit,nõ recte ſentiunt qui ita dicunt,ex.4.de Partibus animalium,cap.9.

Homo & uiuiparæ quadrupedes maxillam ſurſum,deorſum,atq; in latera agitant:piſces uero & aues,& ouiparæ quadrupedes ſolũ ſurſum atq; deorſũ,& nullo mõ in latera.uide cauſam in 4.de Partibus animalium,cap.10.

Homo quinquennio fere capere uidetur diminutionẽ oĩs magnitudinis,quæ reliquo toto tempore comparatur.5. de Generatione animalium,ca.18.prope finem.

Hoĩes quidam in uno tempore non generãt, & in alio generant,quia(cum) ſemine eorum admiſcetur aliquod inutile excrementum. Auerro.1.de Gene.animalium, ca.1.ubi ponitur improbatio antiquorum de ſemine,& eſt ſententia Ariſto.etiam ibidem.in.cap.18.& inde etiam euenit,ꝙ ægri minus ſunt prolifici.

Homo omnium animalium prudentisſimus eſt Ariſt.2.de Gene.animalium cap.4.prope finem.

Homo auctoritate Hippo.ſi eſſet ſimplex,uel ex una ſola re cõſtitutus,nunꝗ permutaretur, neq; aliquã paſsionẽ reciperet,immo eẽt incorruptibilis,& impermutabilis,neq; generabilis eſſet,ſed eſſet ab æterno.Simplex enim nõ permutatur,nec ad aliã naturã cõuertit.ex lib.Deſtru.diſpu.2.in ſolu.ulti.dubii.Auctoritas eſt Hipp in lib.de Natura humana.hoc etiam teſtatur Gal.in prin.tertii paruæ artis.

Hominis natura nedũ uiuendi,ſed etiã bene uiuendi rõnẽ obtinuit,quippe qui ex animalib' nobis cognitis,aut unũ ex omnibus diuinitatis eſt particeps,aut omniũ maxime. ex.2.de Partibus animalium.ca.10.Si cupis mirabiles hominis proprietates intelligere,require Albertum cognomento Magnum in.22.lib.de animalibus.cap.5.

Hominis caput macilentũ omniq; carne exutũ eſſe neceſſe eſt.ex.2.de Parti.animalium,cap.10.Et ibi additur opinio Antiquorũ,& reprobatur tenentium hominis caput ſi carnoſius eſſet ꝙ diutius uiueret.

Hõ mouet magis palpebras ꝙ̃ aliqđ aliud animal,qa habet eas molliores,& quia natura plus de nobilioribus ſolicita eſt.ex.2.de Parti.anima.Com.in cap.de mẽbris uſus.

Homo omnium animalium maxime piloſo capite eſt .uide cauſam in.2.de Partibus animalium,cap.14.

Homo eſt finis rerum creatarum propter ipſum.2 .Phyſi. com.14.& ibi uide tex.quomodo ſit intelligendum.

Homo nõ debet decipi in uita ex hoc ꝙ accidit ſibi de bonitate caſus qui eſt res incerta.2.Phy.com.56.

Homo hominem generat ex materia,& ſol.2.Phy . tex.cõ. 26.idem.12.primæ Philoſophiæ,tex.com.13.

Hominẽ generari ab homine in infinitum eſt uerũ per accidens,& in eius generatione eſt primum,& eſt ſol, & intelligentia operans.5.Phyſi.cõ.13. per intelligentiã autẽ poteſt exponi ſubſtantia abſtracta,quæ eſt primus motor in quo ſunt oẽs formæ in actu,licet in prima materia ſint in potẽtia.12.Met.cõ.18.Poteſt etiã intelligi uirtus informatiua exiſtens in ſemine hominis,nã ſol & homo generant hominẽ.2.Phyſi.tex.cõ.26.&.12.Met.tex.cõ.13.nã uirtutes informatiuæ docentur ab Ariſt.in.2.de Generat. animaliũ,cap.3.& etiam Cõmen.teſtatur in.7.Met.cõ 31. aut utrũq;.idem in lib.Deſtru.diſpu prima.in ſol.5.dubii & 12.& uide clarisſime in diſpu.4,in ſolutt.2.dubii.

Homo non intelligitur magis quam homo:aut equus magis quam equus,ſicut intelligitur albedo magis quam albedo.Com.6.Phyſi.commen.45.ubi patet differẽtias accidentium ſuſcipere magis,& minus: & idem tenet Auer. in communitatibus ſuper Porphyrio.

Hõ,& albũ ſunt idẽ ſecundũ ſubiectũ,& quæ ſunt eadẽ ſecundũ ſubiectũ,ſunt eadem per accidẽs.6.Phy .te cõ 85.

Homo quilibet conuenit nobiſcum in hoc, ꝙ illud quod mouetur ex ſe eſt dignius,ut ſit primum principium quã illud quod mouetur ex alio.8.Phyſi.com.39.

Homo nõ poteſt generari a nõ ſemine hominis , quia tunc ille homo diceretur æquiuoce cum homine generato ex ſemine.Auer in.8.Phyſicæ auſcultationis in tex.com.46. & eſt locus ubi digreditur aſtruẽdo nullam ſpeciem fieri a caſu in natura,& ꝙ genita per putrefactionem non ſunt eiuſdẽ ſpeciei cum genitis ex ſemine, & per ꝓpagationẽ & eſt iſta opinio dãnata fere ab omnibus Latinis. Vide & btũs Tho.& Sco.in.1.Sen.diſ.2.q.5.arguit cõtra Auer. deducẽdo primo ipſum ad contradictionẽ. Nam in accidẽtibus eadem ſpẽs poteſt fieri,& ab uniuoco,& ab æquiuoco,ut calor a motu generari poteſt, ut patet.2.Cœ.cõ. 42.& tex.& ex primo Mete.itẽ calor fit a calore,itẽ hoc idẽ habet concedere in ſubſtãtiis,& de facto cõcedit ipſe Cõmentator de igne qui generatur a motu ſicut generat ab igne.12.Meta cõ.28.Amplius quæcunq; poſſunt oſtẽdere eadem eſſe natura ſecundum ſpeciem,ſunt eadem in genitis ex putri materia,& in genitis ex ſemine: nã habet eoſdem motus,unitas autem motus arguit unitatẽ, & idẽtitatem naturæ,ut patet primo Cœli,& Com.ibidẽ com. 8.dicit.Vnus motus non prouenit niſi ab una natura. Amplius habent eaſdem operationes eadẽ organa, & reſpectu motus progresſiui ab eiſdẽ conſeruantur,& ab eiſdẽ corrũpuntur,habent etiam eadem mẽbra,unde ſequitur ut habeant eaſdem formas,quia membra cerui nõ differunt a membris leonis,niſi quia anima differt ab anima ut ipſemet Cõmẽtator teſtatur.1.de Anima.cõ.52.Habẽt etiam eaſdẽ operationes,ut dicit Auguſtinus,ꝙ generatũ per putrefactionẽ generat alia,ut uidemus de apibus,& ueſpis generatis ex putri materia,& etiã apparet de plantis.Pro Auer.facit auctoritas Phi in.2.de Anima ,tex.cõ. 38.ubi habetur ꝙ inſtrumẽta eadẽ,aut diuerſa iudicãtur operibus,& eſt ratio in promptu,quia organa ſunt propter opera,ſicut propter finem,& a fine unũquodq; dependitur.2.de Anima 49.ſicut in ſimili potentiæ per actus diſtinguuntur,& innoteſcunt,quia ex his quæ primo gerimus,ut dicit Themi.& ex his quãtæ,& quales ſint uires in nobis perpẽdimus.Amplius cõtradicit ſibi magiſter eius Ariſt.in.7.Primæ phiæ,in tex.com.21.&.31.ubi habet ꝙ quẽadmodũ aliqua ab arte fiunt eadẽ,& a caſu,ſic etiam in natura poſſunt aliqua fieri eadẽ a natura,& a caſu,itaꝙ (ut aſſerunt)ſi opinio eius uſr intelligatur ẽ opinio falſa. Nos autẽ credimus doctrinam iſtius uiri fundatã eſſe in ueris principiis Phiæ.Ariſ.enim in.1.Phyſicæ auſcultationis,uolens probare quõ ex primis contrariis fiunt omnia quæcunq; fiunt in natura,inquit ꝙ hoc oportet in ratione cõſiderare:& ideo aliuis exorditur,ubi inducit dignitates quaſdã,quarum ueritas,ut dicit Simplicius,ſe extendit nõ ſolũ ad nãlia uerũetiam,& ad generationes artificialiũ,ut aſtipulatur etiã ipſe Ariſt.in exẽplis adductis. & Cõmẽ. etiã idẽ notat in cõ.45.quæ tales ſunt.Nõ quodlibet agit in quolibet,nec quodlibet patitur a quolibet,nec quodlibet fit ex quolibet,nec quodlibet corrũpitur in quolibet, ſed determinatum fit ex determinato, & corrũpitur in determinatũ.Et inducit hoc primo in his ꝗ ſunt ſimplicia,& quæ fiunt per alterationẽ,deinde inducit illud idem in cõ

poſitus

poſitis,& in his quæ fiũt per cõcretionẽ,ut dicit Themi. & ſecretionem,unde aſſerit:Similiter autem hoc eſt,& in aliis,qm non ſolũ ſimplicia eorum quæ fiunt, ſed etiam compoſita ſecundũ eandem ſe habẽt rationem,ſed diſpoſitiones oppoſitæ latent,& ibi concludit ꝙ in generatione cõpoſitorum,tã a natura,ꝗ ab arte, omne qđ fit,fit ex ſuo oppoſito determinato:& cum generatio cõpoſitorũ in quadam conſonantia conſiſtat,dicit ꝙ omne cõſonans fit ea inconſonanti,ſed non ex quolibet. Vnde, ut inquit The.conſonãtia domus nõ fit ea incõſonantia nauis, aut cõtra nec conſonantia hominis ex ea quæ aſini, aut ecõtra,ſed ea ꝓpria ſibi correſpõdente.Propter quod ibidẽ te.cõ.46.dicit,Domus fit non ex eo ꝙ cõpoſita ſunt hæc ſcilicet ex eo ꝙ diuiſa ſunt hæc ſic.ubi Cõmen.uult ꝙ domus fit ex ſua priuatione oppoſita,quæ nõ cõſiſtit in quibuslibet rebus,quia nõ reperitur in lignis ex quibus fit nauis,uel in ære ex quo fit ſtatua,ſed in determinatis rebus, quia ut dicit The.iſta inconſonantia domus inuenitur in lapidibus,& in cemento,& in conſonantia nauis in lignis ea quibus fit nauis:& etiam,quia litera Arabica habet: Et indeterminata diſpoſitione.uult Comẽ.iuxta intentionẽ Phi,ꝙ priuatio formæ domus nõ cõſiſtit in lapidibus in quacunq; diſpõne exiſtentibus. Nam non dicimus ꝙ in monte,unde adhuc lapides nõ ſunt exciſi,conſiſtat priuatio formæ domus,nec priuatio nauis ẽ in arboribus,quæ ſunt in nemore,priuationes enim formarũ ſecũdũ Phos ſunt in ſubiectis propinquis nõ in ſubiectis remotis. Non enim priuatio hominis cõſiſtit in elemẽtis,aut in cibis,ſed in menſtruo mulieris non in quacunq; diſpõne exiſtente: eſt enim,ut aiunt Phyſici,& Medici, aliquod menſtruum adeo fœtulentum,ꝙ nõ poteſt eſſe materia cõueniens ad hominis generationẽ,ut,teſtatur experimentũ in illis,quę in primis menſtruorũ diebus concipiunt, quarũ fœtus leproſi euadunt.Sic igitur Ariſt.inductio cõpletur, ꝙ cuiuſlibet cõpoſiti generatio fit ex priuatione determinata exiſtente in ſubiecto determinato,& ſic determinato,uidelicet ꝙ ſit in diſpõne propinqua Nã.2.de A ia,uniuſcuiuſq; actus in potẽtia exiſtẽte,& diſpoſito aptus natus eſt fieri, ſic paſſum diſpoſitũ patitur ab agente.Mirũ ergo eſt ſane uiros illuſtres,qui cum uideant generationes rerum artificialiũ requirere priuationes determinatas, & in ſubiectis determinatis,& in diſpõnibus determinatis exiſtentibus, & hoc nõ cõcedere in nãlibus p̃cipuis,& in cõpoſitis perfectis,ſicut ſunt aĩalia,& & plãtę.Si enim priuatio dom⁹ nõ inuenitur in quacũq; materia indiſcriminatim, ſed in determinata,multo magis credẽdum eſt hoc in rebus nãlibus,& p̃cipue in rebus aĩatis Quod cum ſit qño fieri põt ut eadẽ priuatio reſpectu eiuſdẽ formæ, ſecundũ ſpẽm inueniatur in mã digeſta,& in materia putrefacta:nã materiæ quæ fundant priuationes proprias,ſunt materiæ propinquæ reſpectu formæ,nõ materiæ remotæ. Amplius reſpectus formarũ ad materiã ꝓpriam eſt neceſſarius,quia formæ ꝓprię diffiniũtur per materias ꝓprias,& unius rei nõ poſſunt eſſe plures diffinitiones,& inde ſequitur unã formã nõ poſſe inueniri niſi in una materia. Amplius, niſi ita eſſet,qũo demõſtratio Phi in.1.de Gene.aiali. deduci poſſet:idẽ ꝓbat ꝙ talia quę ex putri mã genita ſunt,gñant quidẽ,ſed illud quod genitũ eſt,diuerſum eſt a gignentibus,ita ꝙ nõ eſt mas neq; fœmina. Amplius,ſi una,& eadem ſpẽs poſſet fieri ex putredine,& ſemine, tunc natura faceret aliqd ocioſum,& ſi natura poſſet gñare ſpẽm aliq̃ ſine ſemine maris,ſequeret̃ quod fœminæ coitus cũ mare ſit res uacua. Amplius ſi hoc eſſet,nõ eſſet niſi ꝓpter ſolicitudinẽ naturæ in cõſeruãda forma,ſed natura rei nobilioris magis ſolicitudinẽ gerit:uideretur igitur nãm iſtũ duplicẽ modũ magis applicuiſſe ſpẽbus perfectioribus, quod nõ uidemus. Nã ut inquit,ſi talia genita ex genitis ex putri mã haberent mas,& fœminã,& coire poſſent,& gñarent,tunc aut talia genita eſſent eiuſdẽ ſpẽi cũ gignentibus,aut alterius ſpẽi: ſi eiuſdem ſpẽi,pariformiter eſſet ẽt de animalibus gignẽtibus ꝙ debuerunt gñari ex his ꝗ erant eiuſdẽ ſpẽi. Nã hoc in cæteris,ut inquit aĩalibus uidemus,unde Socrates ex quo genuit aliquẽ ſibi ſimilẽ in ſpẽ,Sophroniſcus eius pater etiã genitus eſt ab aliquo ſibi ſimili in ſpẽ,hoc aũt in caſu nõ uidemus, unde pulices & pediculi,ut inquit Ioã.Philoponus in illo loco, qui ex materia putri geniti ſunt,gñant quoſdã uermiculos albos, qui nõ ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ ipſis.Si igitur iſti uermiculi generare poſſent aliqua quæ eiuſdẽ ſpẽi ſunt pariformiter, & tales uermiculi fuiſſent geniti ex his ꝗ ſunt eiuſdẽ ſpẽi, quod eſt falſum,& cõtra ſenſum,& experimentũ. Si autẽ gñant aliquã diuerſarũ ſpẽrum pariformiter erit etiã de illis genitis ꝙ gñabant alia,& nõ eiuſdẽ ſpẽi ꝓpter p̃dictã cauſam:ergo alterius ſpẽi,& ita gñatio ſpẽrum excreſcet in infinitũ. Natura aũt abhorret infinitũ,mõ ſtante uia Latinorũ aſſerẽte in animalibus priuationẽ eiuſdẽ formæ ſecũdũ ſpẽm ſaluari poſſe in diuerſis materiis, uidelicet digeſta,& putri.Dicam ꝙ ratio Ariſt.nulla eſt obiiciẽdo ꝙ eſt animalia genita ex his quæ ex putri mã genita ſũt,ſũt eiuſdẽ ſpẽi cum gñantibus,& talia etiã gñabunt alia quæ ſint eiuſdẽ ſpẽi cũ illis,& ſic nõ ꝓcedit gñatio ſpẽrum in infinitũ,qa pulices, & pediculi nati ea putri materia ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ illis uermiculis genitis per ꝓpagationẽ ex illis,& inferã ꝙ eadẽ priuatio formæ reperitur in mã putri ea qua gñata ſunt prima,& ĩ mã digeſta ex qua gñata ſunt ſecunda,& ita rueret demonſtratio Phi in loco allegato,qa iſta ẽ mẽs Aue.& mẽs Ari ut uides. Ad rõnes aũt Scoti,primũ nego ꝙ Com.ſibi contradicat, quia in accidentibus ꝗ reſpectu ſubſtantiarũ habẽt entitatẽ diminutã illud nõ inconuenit,ut idẽ poſſit gñari ab uniuoco, & ab æquiuoco,ſicut ipſe bene gloſſat in.12.Meta.cõ.48. Et ſimiliter eſt de eĩatis,ꝗ ſunt ſubſtantiæ imperfectæ, & ſunt, ut dicit.3. Cœli,cõ.67.mediæ inter ſubſtantia,& accñtia, ſed loquẽdo de gñatione ſubſtantiarũ perfectarũ p̃cipue ut ſunt aĩalia,& plantæ ſecus eſt,quia plura requirũtur ad gñationes perfectorũ ꝗ imperfectorũ entiũ.,In iſtis enim gñabilibus,& corruptibilibus ut dicit Cõmen.in.2.Cœli, cõ.62.quãto aliquid eſt nobilius,& perfectius,tanto pluribus motibus conſequitur finẽ ſuũ,& ideo in talibus eadẽ ſpẽs nõ poteſt fieri a natura,& a caſu. Ad auctoritatẽ Auguſtini rñdetur ꝙ,ut dicit Albertus magnus in tractatu de tempore, Auguſtinus,& Galenus nõ cognouerũt naturas eerũ.tamen dato ꝙ dictũ Auguſtini habeat locũ,ꝙ aĩalia & plantæ ea mã putri generãt alias ſicut illæ quæ ſunt genitæ ex ſemine,rñdetur ꝙ uerũ eſt,ſed nõ ſequitur ꝙ ſint eiuſdem ſpeciei,quia,ut dicit Phs in.1.de Genera.animalium,licet genita ex putri materia generant, tamen illud nõ eſt mas,neq; fœmina,ſed ea quæ ſunt ex ſemine nata gñant aliqua quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Vide etiam in.8.de Natura animaliũ,cap.1.ubi dicit plantarũ nullũ aliud munus eſſe,niſi ꝙ gñant alterã ſibi ſimilẽ in his,quæ ex ſemine generantur. Et mirũ eſt qũo iſti accuſant Auer. & non aduertunt ꝙ accuſant Ariſto.in hoc, quia Ariſt.in illa demonſtratione allegata p̃ſupponit,ꝙ animalia generantia ſimile in ſpecie,differunt ſpẽ ab animalibus generantibus illud quod nõ eſt mas neq; fœmina,modo animalia illa quæ ex putri materia ſunt genita,ſunt huiuſmodi,quia nõ generant,neq; mas,neq; fœmina: igitur ſunt diuerſarum ſpẽrum ab animalibus generantibus marẽ,& fœminã,talia autẽ ſunt quæcũq; ex ſemine gignuntur. Confirmatur ex ſententia Ariſt.in.5.de hiſtoria animalium,cap.1.ubi dicit ꝙ in piſcium genere nõnulla nec mares nec fœminæ gignuntur,quæ licet genus idẽ cum aliis ſortiantur,tamẽ ſpecie differunt. Et in eodem capitulo poſita diuiſione in qua animalia cũ ſtirpibus cõueniũt,uidelicet,quia quędã ex ſemine,quędã ſponte naturæ naſcũtur,quæ aut humo putreſcente,aut ſtirpe putreſcente cõſiſtunt,ut plura inſecta cernimus generari in animalibus ipſis excremẽtumq; partiũ gñantur.de his in fine capituli dicit, Quæ autẽ per ſe,aut in aiali,aut in terra,aut in ſtirpe gñantur,uel in eorũ partibus gñantur,eademq; maris,& fœminæ ſexu diſtincta ſunt,us coeuntibus gignitur quidẽ aliquid,ſed ex quo nihil amplius gigni poſſit.uer.gra.coitu pediculorũ lendes dictæ ꝓcreãtur,muſcarũ uermiculi, pulicũ genus uer

miculorum in ſpeciem referens, ex quibus nec ea quæ generarint ꝓueniant, nec aliud ullũ animal, ſed id quod ſunt ſordes tantum perſiſtunt. Adduco Ariſto auctoritatem in 6. de Natura animaliũ in hac materia ca. 15. ubi loquitur de piſcibus qui ſpõte naſci poſſunt, ubi habetur ꝙ ex his quæ coitu naſcuntur naſci poſſunt ſponte etiam nonnulla, ut aſſerit de mugilibus qui naſcuntur in ſtagnis, in quibus neq; ouum neq; ſemen cõtinetur. Ex hoc autem clare oſtenditur, ꝙ iſtud genus mugilum taliter procreatum non eſt eiuſdẽ ſpeciei ſpecialiſſimę cũ illo quod ex coitu fit, quia in illo ex coitu eſt mas, & fœmina ſed in iſto nequaquã, ſicut dicit ibidẽ Ariſ. ca. 24. de anguilla, quæ neq; ouum neq; ſemẽ habet, & ideo nõ eſt mas neq; fœmina ut dicit Ariſt. in. 4. de Natura animalium, cap. ulti. & hoc oſtenditur ex ſententia Phi ibidem dicentis: Sunt qui omne mugilum genus ſponte oriri opinentur, ſed non recte. Nam & oua eorũ fœminæ, & mares ſemen genitale habere cernuntur uerũ genus quoddã eorum eſt quod non coitu, ſed ex limo, arena ue enaſcatur. Ecce igiẽ aperte ꝙ aliud genus ſecundum Ariſt. eſt mugilũ ex coitu, & aliud eorũ qui ſponte prodeunt, ſumit enim genus pro ſpecie ut ſui moris eſt in illis libris, plerũq;. Fallacia igitur cõſequẽtis decepit eos, quia licet eadem animalia apud Ariſt. ex coitu, & ſpõte naſci poſſunt, nõ ex hoc ꝓpterea ſequitur eadẽ ſpecie prouenire, quia hoc impoſſibile eſt ꝓpter allegatas rationes: & ꝙ genus pro ſpecie plerũq; in libris de animalibus ab Ariſt. ſumatur, oſtenditur ex octauo de Natura animaliũ. cap. Ad rationẽ negatur aſſumptum ꝙ quæcunq; poſſunt arguere, quia nõ habẽt eaſdem operationes, quia nõ poſſunt generare ſibi ſimile in ſpecie. 2. de Anima. tex. com. 34. Naturaliſſimum opus uiuentium eſt quæcũq; nõ orbata ſpontaneam generationem habentia generare tale quale ipſum, & ſimiliter nõ habent eadem membra, quia tũc in eis eſſet mas, & fœmina, quod Ariſt. negat. De motu autẽ patet ꝙ unitas motus infert unitatẽ naturæ in ſimplicibus, nam de illis Ariſto. loquitur ibi, tamen dico ꝙ nec motus ſunt idem ſpecie, quia anima mouens, & corpus motũ differunt ſpecie, ut ego teneo, ſi autem tu hoc aſſumas, tũc petis, in hoc enim eſt quæſtio. De colore autem, & de aliis accidentibus cõmunibus non eſt cura, quia talia inueniuntur etiam in rebus ſpecie, & genere differẽtibus. Ad illud uero in quo dicitur, ꝙ cõtradicit Magiſtro in. 7. Meta. reſpõdetur ꝙ ut inquit lucidiſſimus Them. in. 1. de Anima, mirandũ eſt de illorum prudentia qui uolunt extra uim probationum habere, cum ab exemplo fit argumentum infirmiſſimum. & Com. 2. de Anima. cõ. 67. dicit: Exemplorum requiritur manifeſtatio, & non uerificatio: exemplis enim utimur nõ ut ita ſint, ſed ut audiant qui addiſcunt. Dico igitur ꝙ Ariſt. in. 7. Metaphyſi. dum dicit, ꝙ quẽadmodum in artificialibus eadem ſanitas põt fieri a natura & ab arte ſeu caſu, ſic in natura eadẽ. aialia poſſunt fieri cũ ſꝑmate & ſine ſꝑmate, ꝙ ſiſitudo in hoc exẽplo de ſanitate non currit quantũ ad oia, qa ſicut eadem ſanitas ſecũdũ ſpeciem poteſt fieri a natura & ab arte ſeu caſu, ſic idẽ animal ſpecie poteſt fieri a caſu & a natura. & tunc contradicet ſibi Phs in. 1. de generatione animaliũ manifeſte, qm̃ ſimilitudo ſolũ currit penes hoc ꝙ ſicut ſanitas poteſt fieri diuerſis modis, ſcilicet ab arte & a caſu, ſic aialia poſſunt fieri cum ſpermate & ſine ſpermate. Amplius iſti peccant per fallaciam cõſequentis, qa textus dicit eadẽ, ſed nõ dicit eadem ſpẽ. Sunt igitur eadẽ gñre aut ſpecie ſubalterna nõ ſpecialiſſima. Amplius ſunt eadem accñte & ſimilitudine, quæ eſt cauſa deceptionis.

Homo in generatione hominis non largitur aliud, niſi illud quod eſt quaſi inſtrumẽtum, per quod agũt corpora cœleſtia, & uirtutes informatiuæ etiam, quæ ſunt in ſeminibus, ſiunt a corporibus cœleſtibus. & ideo corpora cœleſtia concurrunt ut artifex, & homo ut inſtrumentum. 8. Phyſi. cõ. 47. idem 12. Meta. com. 13. & 18.

Homo eſt paruus mundus, & aialia. 8. Phy. com. 17. & 55.

Homo minimus naturaliter eſt terminatus in natura, & maximus ſimiliter, ſi enim magnitudines rerum nõ eſſent terminatę, nõ haberent perfectionẽ q̃ſitam in natura per motum augmenti. 8. Phy. cõ. 62. & 44. & 6. Phyſic 32. & 91.

Homines multi putando ſcientiam habere ignorant. ex diſpu. 3. in ſolu. 12. dubii.

Homo ꝓportiõe ſui corporis præ cæteris animalibus plurimum cerebri habẽt & inter homines magis mares mulieribus. ex. 2. de. Partibus animalium, cap. 7.

Homo ex animalibus ſolus rectus incedit. ibidem.

Homini linguã natura aliter q̃ aialibus dedit. Habet enim homo linguam idoneã, & ad duplicẽ utilitatem datam, ut natura plerũq; facere ſolet, nam & ad ſaporũ ſenſum, & ad formationem ſermõis ſibi cõfert. ex. 2. de Partibus animalium, cap. 16. idem in. 2. de Anima, tex. com. 88.

Hominis lingua abſoluta molliſſima, & lata præ cæteris animalibus eſt. ibidem cap. ultimo.

Hominis cor uergit ad ſiniſtram partẽ, in cæteris uero animalibus in medio pectore eſt, quia homo animaliũ maxime habet refrigeratã partem ſiniſtram. Ariſt. in. 3. de Partibus animalium, cap. 4. ubi agitur de corde.

Hominis ſolius animaliũ, ut ita dixerim, cor palpitat, quia ſolus homo expectatione aut ſpe rei futuræ monetur. 3. de Partibus animalium, cap. 6. ubi de pulmone agitur.

Homini ſoli animalium ungues natura tantum operimẽti gratia dedit, regunt enim extremos digitos, ſed aliis aialibus ad aliũ uſum molita eſt. ex. 4. de Partibus aialiũ, c. 9. Et aduerterte ꝙ Galenus & Medici accuſant Ariſt. in hoc.

Homo unus cauda caret, nates habet, quod nulli quadrupedum datum eſt. 4. de Partibus anima. cap. 9.

Homini nates natura tribuit, & ad ſecundũ, & ad cooperiẽdum anum. ibidem.

Hominis pedes maximi ſunt proportione magnitudinis, ſolus enim homo animaliũ rectus incedit. ex. 4. de partibus animalium, cap. 9.

Homini eſt quid proprium ſeſſio ſecundum Galenũ, ſicut eſt habere ſtaturam rectam. Auerro. in 4. de Partibus animalium, in cap. de pectore.

Hominis præcipue cerebrũ ſero ab humore frigoreq; uendicatur: nam & ſinciput inter oſſa ultimum confirmatur. Ariſt. in. 2. de Genera. animalium, cap. 4. prope finem, ubi dicit cerebrum hominis præ cæteris eſſe humidiſſimum maximum proportione corporis habet.

Homines multi nõ poſſunt recipere primas ꝓpoſitiones, aut propter diminutionem in natura, aut propter defectũ exercitationis, aut propter peſſimam conſuetudinẽ, quæ radicata eſt in eis. primo Cœli, com. 22. uide etiam in. 2. primæ Philoſophiæ, cõ. 15. & tex. & 1. Cœli cõ 90. & in 2. Phyſi. com. 6. & in prologo ſuper. 3 Phy.

Hominis actio prima intentione nõ eſt propter ſuum eſſe, & ipſe etiam non eſt niſi propter complementũ diminutionis iſtius eſſe, ſecundum hoc erit actio huius prima intẽtione ꝓpter aliud: ſecũda propter ſe. In rebus autem diuinis eſt ecõuerſo. ſ. ꝙ actio eorum prima intentione eſt propter ſe, ſecunda uero propter aliud: & hoc ponẽdũ eſt in ſcientia naturali, & declarandum in ſcientia Diuina. 2. Cœ. com. 17. & 21. & 21. Meta. com. 36.

Homo in pluribus rebus enſiciare non poteſt ſecundũ rei naturam, ſed ſecundum ſibi poſſibilitatem. 2. Cœli, cõ. 60.

Homines tres mouere nauim, & ꝙ uniuſquiſq; triũ hoĩum nõ mouear nauim, eſt falſum, iſte enim ſermo. ſ. ꝙ impoſſibile eſt, ut unuſquiſq; triũ hominũ nõ habeat potentiã, qua mouet nauim per ſe, & unuſquiſq; eorũ in cõgregatione habeat potentiã qua mouet nauim ꝑ ſe, ita ꝙ unuſquiſq; nõ habeat potentiam qua mouet nauim in actu, & cũ eſt in cõgregatione habeat potentiã ut mouet ipſam actu, eſt ſermo ualde impoſſibilis. 3. Cœli, com. 7.

Hominis iuuẽtus ſecũdum Medicos eſt uſq; ad. 35. annos, & ſi poſuerimus ꝙ tempus iuuentutis eſt æquale tempori ſenectutis tũc uia naturalis hominis eſt uſq; ad. 70. annos ex. 2. de Genera. & corru com. 58.

Homo praue odorat. 2. de Anima, tex. com. 92.

Homo habet guſtum certiore in olfactu. 2. de Anima, text. co. 94. idem ex libro de ſenſu & ſenſato.

Homo

Homo habet tactus ſenſum certisſimum.ibidem.

Homo eſt prudentisſimus animalium ibidem.

Homines ingenioſi,& non ingenioſi ex ſenſu tactus dignoſcuntur.ibidem.

Homines molli carne ſunt bene apti menti,duri autem carne ſunt inepti,ibidem.

Homo & animalia anhelantia impoſsibile eſt ut olfaciant ſine inſpiratione.2.de Anima,tex.com.98.

Homo per uirtutem rationalem differt ab aliis animalibus ut dictum eſt in multis locis.3 de Anima,com.1.conſimile.12.Primæ philoſophiæ,com.38.&.10.Ethico cap.9.

Homo non eſt intelligens in actu niſi propter continuationem intellectus cum eo in actu.3.de Anima,com.5.in ſolutione ſecundæ quæſtionis.

Homo ponit principium ſuę conſiderationis de rebus poſſibilibus,ex præſentibus rebus quas uidet,& ideo poſsibile eſt,ut homo cogitet in aliqua re adeo ꝙ inueniet ex eo aliquod indiuiduum,quod ante non ſenſit,ſed ſentit ei ſimile non ipſum idem.3.de Anima,commen.33.idem cõmen.5.&.20.

Homo non eſt generabilis & corruptibilis niſi per uirtutẽ cogitatiuam.3.de Anima.com.33.

Homo in ſtatu quo habet intellectum adeptum,ſecundum Themiſtium aſsimilatur Deo,quodammodo in hoc ꝙ eſt omnia entia,& quodammodo ſciens ea quoquo modo.3.de Anima,com.36.

Homines poſſunt ſeinuicem iuuare ad habendum intellectum adeptum,ſicut iuuant ſe in ſcientiis ſpeculatiuis.3.de Anima,com.36.

Homo inter omnia animalia eſt melioris tactus,& præciſpue caro palmæ,& maxime,caro indicis.ex commento.libri de Senſu & ſenſato.

Homini non ſolum proprium eſt rectum ſtare uerum etiã & ſedere,cum ſolus uertebrum habeat quo utiliter ſedere poteſt,& hoc multos latet. Gale.in.3.libro de utilitate particu.cap.1.&.2.

Homo ſolus inter animalia pedeſtria bipes eſt,& erectus incedit quoniam manus habet.ibidem Gale.

Homini ſoli dorſum eſt ſecundum rectitudinem tibiarum & ideo ſolus rectus incedit.Galenus in.3.de Vtilitate particula.capitulo tertio.

Homo non ideo erectus incedit,ut cœlũ poſsit intueri.Gale.in 3.de Vtilita part.cap.3.ubi improbat hanc opinionem,& oſtendit qũo Platonis dictum ſit intelligendum.

Homo melius diſtinguit differentias ſenſibilium olfactu quam cætera animalia,& tamen multa animalia comprehendunt fortius odores a remotis.Auerroes in libro de Senſu & ſenſato,& eſt ſententia Ariſto.in 5.de Generatione animalium.cap.2.

Homo comprehendit differentias rerum ſenſibilium quaſi medullam de cortice,bruta autem quaſi cortices fructuum.Auerroes in fine libri de Senſu.

Hominis auditus eſt uia ad diſciplinam,quia diſciplina nõ fit niſi per loquelam,quæ non redditur niſi per auditum, ſed intelligere quid ſignificant uerba non eſt auditus,ſed intellectus.Com.in fine libri de Sen.& ſenſa.

Homini proprium eſt reminiſcentia,memoratio autem eſt in omnibus animalibus imaginantibus,& exiſtimatur ꝙ multa animalia non imaginantur,ut uermes & habentia conchas.ex cõmento libri de memoria & reminiſcentia.

Homo bonæ rememorationis eſt ille,qui eſt tardi motus in cuius anima figuntur formæ,& eſt ille cuius cõplexio poſterioris cerebri eſt retinẽs formam conſiſtentem in ipſo,& eſt ille cuius hac parte dominatur ſiccitas magis ꝙ humiditas.ex com.Auer.ſuper lib.de Memo.& remi.prope finem.

Homo rememorat multoties quod ſenſit in pueritia,quia in pueritia multum amat formas & miratur multũ in eis quapropter figitur in aſpectu earum,& propter id difficile amittit eas ex lib.de Memoria ibidem.

Homo ſentit quandoꝗ in ſomno quod ſenſit per quinꝗ ſenſus,abſꝗ hoc ꝙ ſit ibi aliquod ſenſibile extrinſecum per contrarium motum ei qui accidit in uigilia ex libro de Somno & uigil.

Homini accidere poteſt,ut ſomnium unum ſibi interpretetur in alio ſomnio,ſicut accidit Herculi.ex libro de diuinatione ſecundum quietem.

Homini accidit,ut uideat ſomnium & poſtea obliuiſcatur, & poſtea forte rememorabitur illud in uigilia,ibidem.

Homines habentes complexiones melancholicas & frigidas,ſunt uerioris ſomnii propter uirtutem imaginatiuã: nam humiditas cooperit uirtutes & opilat uias ſpirituũ, & facit ſomnium ſimile morti,ita ꝙ fere nihil imaginetur dormiens.ibidem.

Homo habet naturam comprehendendi ſcientias ſpeculatiuas per proprias propoſitiones habitus,& ſi habeat cõprehendere eas ſine propoſitionibus.tunc ille propoſitiones eſſent ocioſæ,ibidem.prope finem.

Hominum uita ſequitur proportionem cordis complexionalem,quę eſt inter uirtutes actiuas & pasſiuas,& ideo uidemus multos homines,quorum membra manifeſte ſunt fortia & uirtutes eorum ſunt magnæ,& contingunt eis ægritudines mortales,& moriuntur ante ſenectutem: & uidemus alios minoris uirtutis,& debilioris uenire ad ſenectutem,licet utantur regimine cõſimili.ex libro de cauſa longitudinis & breuitatis uitæ.Auer.

Homines habitantes in inſulis marinis ſunt longioris uitæ quam habitantes in agreſtibus.ibidem.

Hominũ genus arte & rationibus uiuit.ex proœmio Metap.

Hominibus ex memoria fit experimentum.ibidem.

Hominibus ſcientia & ars per experimẽtum euenit ibidẽ.

Homines propter admirari,& nunc & tunc inceperunt philoſophari.ibidem.

Homo liber eſt,qui ſua cauſa & non alterius gratia eſt,ibid.

Hominum natura multipliciter ſerua eſt,ibidem.

Homini non eſt impoſsibile intelligere abſtracta,ſicut impoſsibile eſt ueſpertilioni inſpicere ſolem,licet ſit difficile.Commen.in.2.Meta.com.1.uide idem in.9.Meta.in ultimo tex.ubi dicit:Ignorantia enim talium in nobis non eſt talis qualis cæcitas.idem in.3 de Anima,cõ.36.&.12. Met.tex.com.38.&.39.

Hominum complementum non perficitur niſi per congregationes,& cõgregatio per bonitatem,eſſe ergo boni eſt neceſſarium,& nõ eſt neceſſarium eos ſcire ueritatem.2. Meta.com.14.

Homines quidam non concedunt prima intellecta niſi inquantum ſunt famoſa,& ſi contingat ꝙ oppoſita illorũ ſunt negabunt ea.2.Meta com.15.

Homines quidam in quibus imaginatiua dominatur,ſupra cogitatiuam non credunt demonſtrationibus niſi concomitetur eas imaginatio,& ideo iſti non poſſunt credere extra mundum non eſſe non plenum aut uacuum,aut tẽpus,neꝗ credere eſſe eſſentia quæ nõ ſunt corpora,neq; in loco,neq; in tempore.2.Meta.com.15.

Homo,& ens homo,& unus homo idem & nõ diuerſum aliquid oſtendit ſecundum dictionem repetitam.4.Meta. tex.com.3.

Homines decipiuntur circa ea quæ ignorant.4.Metaphy. tex.commento.8.ubi Commenta.in commento.ſupplet & dicit. Homines enim non decipiuntur,niſi aut in eo quod neſciunt,aut in eo cuius cognitio non eſt ualde manifeſta.

Homo hic ſingularis cũ fiet terra,nõ eſt iſte homo in actu neꝗ potentia propinqua aut remota,ſicut entia:ſed ſi iſta terra fuerit homo in potẽtia,erit alius homo numero,nõ autem erit ille homo corruptus.4.Met.cõ.10.Ex quo patet ꝙ ad præterita non eſt potentia,neq; propinqua neq; remota.Vbi ſcire debes,ꝙ(ut ſcribit Commen.in.4.Phyſico.com.120.)duplex eſt priuatio,quædam præcedit eẽ & cum iſta priuatione,coniungitur posſibilitas eſſendi, quædam uero ſequitur poſt ipſum eſſe,& cum ipſa non coniungitur aliqua posſibilitas eſſendi rem ſecũdo,& de iſta loquitur Commen.ꝙ corruptum non eſt in potentia neque propinqua,neque remota,ut idem numero redire

poſsit. Vnde. 12. Meta. com. 11. ſi talis potentia quæ in aduentu formæ corrumpitur poſſet eadem numero redire, tunc corruptum poſſet redire idem numero.

Homo quodammodo eſt finis omnium. (2. Phy. tex. com. 23.) non intelligitur illa propoſitio ſicut intelligunt eam uulgares, ꝙ homo ſit finis omnium entium, ſicut patet intuenti uerba & intentionem Ariſto. loquitur enim ibi de rebus factis ab arte reſpectu talium, Homo quodammodo eſt finis. Et exponit Them. & Simplicius, & Commen. in com. dicit hominem quodammodo eſſe finem rerum creatarum propter ipſum, non quia ponat creationem, ſed ſecundum ſuam conſuetudinem appellat omnem factionem & generationem rei creationem. Quia autem hominis natura multifariam ſerua eſt, ut dicitur in procemio, Metaphyſices: Artes quędam propter neceſsitatem, & quædam propter delectationem inuentæ, omnes ſunt propter hominem: quia autem finis duplex eſt, cui & cuius gratia ut in philoſophia dicit ſe determinaſſe, aut in morali ut exponit Themiſti. & Simplicius, aut in prima Philoſophia, (in 12. enim Meta. tex. com. 37. uidetur ponere iſtam duplicem diſtinctionem finis, ſcilicet cui & eſt finis præexiſtens motui, & finis gratia cuius, & eſt finis motus, ſicut æger eſt finis cui, id eſt ad cuius commodum accerſitus eſt medicus, & ſanitas eſt finis gratia cuius, propter quem medicus eſt accerſitus) aut per philoſophiam etiam poteſt intelligi naturalis. Nam in. 2. de Anima, text. cō. 35. & 37. ponitur iſta diſtinctio, homo igitur eſt quodammodo finis rerum artificialium, quia eſt finis ad cuius commodum omnes artes inuentæ ſunt. Sed nunquid ſit aliquis locus in philoſophia in quo elici poſsit hominem quodammodo eſſe finem omnium entium, dico ꝙ Commen. in. 2. de Anima, com 32. dicit, Finis autem & complementum animalium quem cum potuit natura producere ſtetit: eſt modus animalium habentium uirtutem cogitatiuam. i. intelligibilem idem. 2. Phyſi. com. 26. Hominis forma eſt ultima propter quam fuit materia. & Ariſt. in. 2. de Anima. in tex. com. 37. oſtendit quomodo anima eſt finis corporis in genere cauſæ finalis iſta ratione, quia omnia corpora phyſica ſunt animæ inſtrumenta, & quia anima hominis eſt perfectiſsima, quæꝗ maxime de illa uerificabitur illud unde. 7. politic. ſemper deterius nobiliora gratia eſſe dicitur. Reſpectu igitur rerum corporearum generabilium, patet quomodo ex naturalibus dici poteſt hominem eſſe finem, ſed reſpectu æternorum ſi quæratur quomodo homo ſit finis, reſpondebo quod eſt finis ſecūdaria intentione. Nam. 12. Meta. com. 36. & 2. Coeli, tex. com. 21. & 27. æterna primaria intentione agunt propter ſe, & ſecundaria intentione agunt propter iſta inferiora, & ſi Deus & natura de rebus nobilioribus magis curant, ſequitur ꝙ homo præcipuus erit finis ſecundaria intentione intentus a Deo & ab intelligentiis. Vnde Cōmen in. 2. Phyſi. com. 75. ſcribit ꝙ naturam agere propter finem, eſt maximum fundamentum in ſcientia diuina ad probandum, ꝙ Deus habet maximā ſollicitudinem circa ea quæ ſunt hic, dicens: Natura autem & Deus de nobilioribus rebus maiorem ſolicitudinem gerunt. hincꝗ. 2. Phyſi. tex. com. 46. deridet antiquos aſſerentes caſum & fortunam eſſe in coeleſtibus animalibus, & non in generabilibus & in libro de Diuinatione ſecundum quietem, ubi oſtendit quæ ſit cauſa ueri ſomnii de futuris, dicit ꝙ ſunt ab intelligentia propter maximam ſolicitudinem quam habet erga ipſum hominem. Secundum uiam etiam Themiſtii. homo eſt finis ſecundaria intentione maxime & principaliter & magis ꝗ alia quæ ſunt hic propter ſimilitudinem. Nam homo fœlix eſt quodammodo ſicut Deus in hoc ꝙ eſt omnia entia quoquo modo, ut dicit Commen. authoritate Themiſtii. 3. de Anima. com. 36 & ut Ariſtote. in 10. Ethico. cap. 10. inquit, Si Dii curam habent humanarū rerum, ut creditur & rationabile eſt, maxime gauderent optimo & cognatiſsimo: tale autem habēti mens eſt &c. 12. Met. tex. com. 38. Deductio autem qualis optima paruo tempore nobis.

Homo demonſtratus non diuiditur in partes quæ ſunt homo, contra Sophiſtas & Petrum de Mantua. Commen. 5. Metaphy. com. 11.

Homo eſſentialiter diſtat ab animali uno modo, & alio modo eſt idem eſſentialiter. 5. Meta. com. 13.

Homo conualeſcens eſt, & homo conualeſcit, nihil differt. 5. Meta. te. com 14.

Homo differt a planta per animalitatem, quæ eſt qualitas in eo. Commen. in. 5. Meta. com. 19. & eſt in ca. de quali. ubi elicitur ꝙ ſpecies diffinita per genus ſuum differt a rebus non contentis in illo genere, per ſpecificas autem differentias differt a ſpeciebus in eodem genere contentis. Vult enim Commen. in illo com. ꝙ prima acceptio qualitatis ſecundum quam differētia ſubſtantialis dicitur qualitas, ſe extendit tam ad differentias ſpecierum ſpecialiſsimarum, quæ ſunt ſpecies ultimæ, quam ad differentias generum, licet commentum communiter inueniatur ibi deprauatum: ſed iſta eſt rei ueritas, ſicut ſuperius notaui cum in litera D. de differentia memini.

Hominis multæ ſunt cauſæ, animal bipes, re attamen homo ſecundum ſe homo eſt. 5. Meta. tex. com 23.

Homo non omnis bonus, aut malus. aut iuſtus, aut iniuſtus ſed & medium. 5. Meta. tex. com. 27.

Hominum genus denominationē potius aſſumit a primo patre ꝗ a prima matre. 5. Met. com. 33 & eſt ratio ut dicit Commen. qui motor eſt nobilior materia, ex quo ſumitur denominationem quandoꝗ ſumi a nobiliori.

Homo falſus dicitur qui eſt promptus & electiuus talium rationum, non propter aliud aliquid, ſed propter ſeipſum. 5. Meta. tex. com. 34.

Hominis quiditas eſt homo uno modo, & non eſt homo alio modo, & eſt forma hominis, & nō eſt homo qui eſt congregatus ex materia & forma. 7. Primæ philoſophiæ com. 21. & com. 31. & 34 & 43. & 12 Met. com. 14. Inde collige de mente Peripateticorum formam eſſe rei quidditatem, & ꝙ materia non eſt pars quidditatis, ſed eſt uehiculum deferens ipſam quidditatem: licet Auic. in. 5. ſuæ Meta cap. 5. teneat ꝙ in compoſitis forma eſt pars quidditatis. & non eſt tota rei quidditas. Quam ſequiuur bea. Tho. & Scotus in. 7. Metap & Antonius And. qui non diſtinxerunt inter eſſentiam & quidditatem in rebus compoſitis ex materia & forma, & iſta fuit cauſa erroris. Nā Ariſto. in. 3. de Anima, expreſſe reclamat huic ſententiæ dicens: In conceptis cum materia, aliud eſt caro & carni eſſe, & magnitudo & aliud magnitudini eſſe. unde materia bene eſt pars eſſentiæ ſed non eſt pars quidditatis, ut declarauit in Theorematibus.

Homo hominem generat niſi quid præter naturam fiat. 7. Meta. tex. com. 28.

Hominem intelligere niſi carnibus & oſſibus impoſsibile eſt. 7. Meta. tex. com. 37. uide in Concordantiis.

Hominis affectus ſunt ſubditi rationi, non autem brutorū. uide Themiſt. 3. de Anima. cap. 38.

Homo albus eſt unum per accidens. 7. Meta. tex. cō. 41.

Homo non dicitur albedo ſed albus, neꝗ ambulatio ſed ambulans. 9. Meta. tex. com. 12.

Homo auctoritate Protagoræ eſt metrum omnium rerū. 10. Meta. tex. com. 5.

Homo heremita quia non eſt pars ciuitatis, non eſt bonus neꝗ malus. 10. Meta. com. 16. idem. 5. Met. com. 27. quia ciuitati neꝗ bonum neꝗ malum affert.

Hominis ſpecies non ſunt homines, quamuis diuerſæ carnes & oſſa, ex quibus hic & hic. 10. Metaphyſi. tex. commento. 25.

Homo eſt albus quia Callias eſt albus. 10. Meta. tex. com. 25. Inde Collige accidentia per accidens, ſeu communia prius cōpetere indiuiduis, & ſecūdario ſpeciebus, quod etiam Porphyrius aſſeruit,

Hominis albi, & equi nigri eſt diuerſitas ſpecie, ſed non in quantum hic albus & hic niger. 10. Meta. tex. com. 25.

Homines facit hominis rationalitas. Commenta. 10. Meta. com. 25. & elicitur ex tex.

Homo

Homo hominem generat. 12.Met.tex.com.18.idem in.1. Phyſi.tex.com.26.12.Meta.tex.com.40.

Homines prædicentes futura nihil intelligũt de illo quod loquuntur.12.Meta.com.18.in prima parte digreſsionis.

Homo eſt prior ſpermate,& eſt principium & perfectum, & non ſperma.12.Meta.tex.com.40.&.9.Met.te.cõ.15.

Homo per acquiſitionem ſcientiæ diuinæ inuenitur in ſua perfectione eſſendi.2.Meta.2.com.44.

Homines quidem de ueritate comprehendunt id quod cõprehendit debilis uiſus de umbra rei in loco ipſius rei,ita ꝙ putant umbram rei eſſe rem.ex lib.Deſtruct.diſpu.2.in ſolu.5.dubii.

Horror fit ex aſperſione rei calidæ,& uide cauſam in libro de Somno & uigilia.& ibi Themiſt.cap.21.

Hoc nomen ens dicitur de pluribus ſecundum diffinitionem,& uno ſecundum ſubiectum.primo.Phy.tex.cõ.21.

Hoc nomen prima contraria exiſtentia in unoquoq; genere nõ dicitur uniuoce nec æquiuoce,ſed ſecundum prius & poſterius.primo.Phyſico.com.56.Et aduerte ꝙ reddit Commen.ibi cauſam,quia ſunt cauſæ aliorum cõtrariorum. Vnde elicitur ꝙ prioritas cauſæ ad cauſatum tollit uniuocationem in cauſis,quæ per ſe ſunt cauſæ. uide in Phyſi.8.com.77.

Hoc nomen tranſmutari deriuatur in rebus naturalibus a termino ad quem,non a termino a quo.2.Phy. tex.com. 24.idem 2.Phyſico.tex.com 48.&.2.de Anima,te.cõ.49. a fine unumquodq; denominare licet, ſicut in artificialibus quandoq;,ut patet ibidem.ſecundo Phy.14. ſicut de medicatione.

Homerus ſuper & ſentire idem eſſe aſſeruit. 2.de Anima, tex.com.150.&.4.Meta.tex com.21.

Humida omnia ſuapte natura in corpore exiſtentia uaſculis quibuſdam continentur,ut ſanguis in uenis,& medulla in oſsibus 3.de Natura animalium,cap.20.

Humana comprehenſio in propoſitis profundis deficit.ex diſpu.3.in ſolu.16.dubii.

Humor uiuificus eſt,ſiccitas longe a uita remota eſt.2.de Generatione animalium,cap.1.

Humidum eſt indeterminatum proprio termino, & bene terminabile alieno.2.de Generatione & corru.tex.cõ.9.

Humefactio in aqua eſt manifeſta ſenſui,ſed ea quæ eſt in aere latet ſenſum.3.de Anima,com.113.idem.1.Phy cõ. 54.&.2.de Generatione & corru.com.19.&.2.de Anima, com.115.in calce com.de aqua.

Humor melancholicus conuenit ſomno & actioni uirtutis imaginatiuæ,quia iſte humor eſt multi uaporis,& aſcendit ad caput,& facit ſomnum,& cõuenit ſomno.ibidem.

Humiditatis proprietas eſt,ut ſit facilis retineri ab alio, & obediẽs recipere paſsionem abſq; hoc ꝙ retineat formã quam recipit,aut habeat retentionem ea ſe.4. Meteo.cõ. 1.idem in.2.de Generatione & corru.tex.com.9.

Humiditatis & ſiccitatis & diffinitiones differenter uerificãtur in compoſitis & ſimplicibus.4.Meteo.com.1.& uide conſimile de graui & leui in.3.Cœli,com.9.uide in.uerſaliter de omnibus primis qualitatibus in commento.13. in primo canticæ.

Humidum eſt bene terminabile,ſiccum autem difficile terminabile, humido enim ſicco cauſa terminationis eſt, & utrunq; utiq; uelut cola.fit.4.Meteo.tex.com.28.

Hypolepſis,quam nos ſuſceptionem dicere poſſumus aut exiſtimationem,eſt tanquam genus omnium habituũ exiſtentium in intellectu,ut eſt ſcientia,opinio,intellectus, & id genus Themiſt.2.de Anima ſuper tex.com.152.Nota tamen ꝙ etiam quandoq; ſumitur pro aliqua ſpecie,ut ꝑ opinione,ſicut ibidem in tex.com.157.ſicut in.2. Phyſicorum eſt in ſimili de caſu,ut noſti.

Hypotheticæ propoſitiones ſyllogiſmorum ducentium ad inconueniens ſunt duobus modis,modus in quo præcedens eſt poſsibile aut neceſſarium, & conſequentia neceſſaria,& in his ſemper ponitur præcedens & concluditur conſequens,& modus in quo præcedens eſt impoſsibile, & conſequentia eſt neceſſaria,& in hoc ſemper deſtruitur præcedens.6.Phyſi.com.2.idem.in.1.Prio.in digreſsione de ſyllogiſmo hypothetico.

Hyppomanes quid ſit,uide Ariſto in.6.de Natura animalium,ca.28.licet Theocritus in pharmaceutria ſit alterius opinionis.Et aduerte diligenter apud Ariſtote.hoc uocabulum eſſe multiplex,quandoq; enim ſumi ut pro humore ſimili ſemini,quem genitale equæ tempore coitus emittit, quandoque uero ſignificat carunculam quandam fronti pulli adhærentem naſcentis, ut patet ibidem lib.6. de Natura animalium,cap.22.& hoc etiam ueneficiis eſſe idoneum dicunt. De Hippomane etiam uide quæ ſcribit Ariſtot.in 8.de Natura animalium, cap 19.ubi dicit, Quæ autem de hoc fabulantur,figmenta muliercularum & profeſſorum carminis incantamentorum potius eſſe credendum eſt.

Hypocrates & alii medici dixerunt ꝙ cauſa putrefactionis eſt caliditas & humiditas,& hoc quia non diſtinxerunt,illud,quod eſt per ſe,ab illo,quod eſt per accidens quarto Meteororum,com.2.

Hypaſus Metapontinus,& Heraclytus Epheſius,ignem aſſeruerunt eſſe principium omnium.ex erratis.2.Meta.

DE LITER I.

ID INTER eſſe dicitur, in quod prius aptum natũ eſt peruenire quod permutatur,quam in quod ultimum ſecũdum naturam continue permutans.12.Primæ philoſophiæ,ca.12.&.5.Phy. tex.com. 12.& ideo Arabes medium in motu inter appellant.

Idem ſecundum ſubiectum eſt idem per accidens, ſed uere idem eſt illud quod eſt idem per formam.Commento.6. Phy.com.85.

Identitas eſt unitas quædam plurium eſſendi,quando utimur uno ut pluribus,ueluti quãdo dixeris ipſum ipſi idẽ, nam ut duobus utimur uno.5.Meta.in cap.de eodem & diuerſo.

Idem ſeipſum tranſmutare non poteſt.1.de Generatione, tex.com.37.

Idem & ſimiliter ſe habens ſemper idem aptum eſt facere 2.de Generatione & corru.tex.com.56.

Idem ſecundum idem non poteſt eſſe in actu,& in potentia.3.Phy.tex.com.8.

Idẽ eidem non erit ꝑ ſe cauſa contrarii.4. Mete.tex.cõ.36.

Iecur ad temperiem ſanitatemq; corporis multum cõfert, finis namq; eorum in ſanguine ſitus eſt potiſsimum, iecur autem omnium uiſcerum excepto corde ſanguine refertiſsimum eſt.ex.3.de Partibus animalium,cap.12. uide in Contradictionibus nuper ædītis.

Iecur latere ſiniſtro, lien latere dextro contineri uiſus eſt. Ariſto.in.4.de Generatione animalium,cap.4.uide etiam in.1.de Natura animaliũ,cap 17.ubi dicit hoc uiſum fuiſſe in nonnullis quadrupedibus.uide etiam in.4.de Generatione animalium,cap.17.ubi dicit,Quando hoc euenit id prodigioſe euenire putandum eſt.

Iecur hominis rotundum eſt ſimile bubulo.primo de Natura animalium,cap.18.

Iecur magna ex parte maximoq; animalium numero felle caret,uerũ in nonnullis id habere ſibi annexũ uidetur.ibi.

Ignis generatur ab igne ſicut a motu.12.Primæ philoſophiæ.com.18.&.7.Primæ philoſophiæ,com.32.uide.2. Cœli & mundi.com.32.

Ignis quia eſt in fine ſubtilitatis,ideo non recipit quantitatem maiorẽ,& terra,quia eſt in fine corruptionis & groſſitiei,ideo non recipit quantitatem minorem.4.Meteor. com.2.idem.2.de Anima,com 97.

Igne excepto omnia reliqua elementa putreſcunt: etenim terra,aer,aqua omnia hæc ſunt materia igni.4. Meteoro. tex.com.4.

Ignis nullum animal generat,neq; cõſtitui quicquam denſis uel humidis uel ſiccis uidetur.2.de Generatione anima

lium,cap.3 idem in.5.cap.de Subſtantia orbis.Commen. & in.12 Meta com.18.

Igni & elemento eſſe non idem eſt,ſed ut quidem re & natura ignis elementum,nomen uero ſignificat eo quod acciderit ipſi,quia eſt aliquid ex hoc ut primo inexiſtẽte ſic, & in cauſa & in uno & in talibus omnibus.10. Meta tex. com.3.inde colligitur nutrimentum eeſpectiuum eſſe de quidditate abſoluti.

Ignis aufertur ablatione a caloris non primo,ſed mediãte ablatione formæ ignis, ſicut eiſibilitas aufert hominem, ſed non primo,ſed per ablationem rationabilitatis.8.Meta.com 5.

Ignis actio eſt caloe maximus & motus ad ſuperius.8.Meta.com.5.

Ignis calor ẽ in eo ſicut abſciſſio in gladio,& actio manus in manu,non ſicut albatio in albato.8.Meta.com.5 .Hoc dictum eſt ſicut proprietas eius,& non eſt differentia ſubſtantialis per cuius ablationẽ primo aufertur natura ſpeciei conſtitutæ per talem differentiam ſpecificam conſtitutiuam.

Ignis non eſt primum calefaciens quia eſt paſſiuus,ſed neceſſe eſt,ùt primum calefaciens calefaciat per qualitatem non paſſiuam ex.2.cap.de Subſtantia orbis.

Ignis ſolus & maxime ſpeciei eſt.2.de Generatione & corrup.tex com.50.idem.4.Meteo.tex.com.5.ubi dicitur ꝙ omnia elementa putreſcunt excepto igne.

Ignis quilibet eiuſdem ſpeciei eſt cum alio igne 5.Cœli,te. com.77.

Ignis non lucet niſi cum adunatur cum alio corpore,& differentia in hoc inter ignem & corpora cœleſtia eſt manifeſta.Com.in lib.de ſenſu & ſenſato.idẽ.4.Cœli,cõ.32.

Ignis generatio amota non eſt immediate ſed a calore cœleſti diffuſo in aere,& motus prædiſponit ſubiectũ.Commen.in Paraphraſi Meta.tract.2. col.7.ibi,Et dicamus.

Ignis eſt ueracius medium inter materiam &formam,ꝗ ſit aqua & aer 3.colli.cap.38.de uiſu & accidentibus ei.

Ignis qui eſt ſuperius , non dicitur ignis cum iſto , qui eſt apud nos ſecundum Alexandrum, niſi æquiuoce.5.Cœli, com.95.idem in.5.de Generatione & corr.com.25. &.4. Cœli,com.22.& in prima parte canticæ canticorum.cõ. 15.ubi clariſſime loquitur de hoc.

Ignis quando non habet euentationem , cito extinguitur uel debilitatur,& ideo carbonarii tegunt carbones terra, ut ignis non tranſeat per omnes partes carbonum,& faciat cinerem.3.colliget.cap.3.

Ignis quilibet calefacit,non tamen conuertitur ꝙ quodlibet calefaciens ſit ignis.2.Cœli,tex.com.42.

Ignis quilibet non lucet.Cõmen.in Paraphraſi 2.de Cœlo ſumma.3.quæſito primo.& idem in 3.Cœli,com.22 .

Ignis corrumpitur duobus modis aut ex ſe.i.propter defectum materiæ,aut a ſuo contrario,& corruptio eius propter defectum materiæ,eſt etiam ex contrario,ſed modo accidentali cum contrarium non poteſt corrumpere ipſum donec habuerit materiam conuenientem ſibi.3.Cœli,com.52.

Ignis calidum proprium eſt,terræ uero ſiccum,ſicut dictũ eſt in his quæ de elementis Philoſophus in libro de Senſu & ſenſato & habetur in.2.de Generatione &corruptione tex.com.21.&.23.

Ignis exitus a lapide non eſt in capitulo tranſlationis , ſed eſt in cap.alterationis & trãſmutationis 3.Cœli,com.56.

Ignis ſemper uidetur conſeruare figuram pyramidalem.3. Cœli,com.67.

Ignis nõ eſt ignis in actu niſi in calore & ſiccitate, quæ ſunt in ſummo.3.Cœli,com 67.

Ignis per uelocitatem motus ſecundum antiquos habet figuram pyramidalem,& ſecundum alios habet figuram ſphæricam 3.Cœli,tex.com.69.

Ignis per ſe & prima intentione cõgregat homœogenea, ſecundaria autem intentione & per accidens ſegregat heterogenea.3 Cœli tex.com.74.idem in.2 .de Generatione & corruptione,tex.com.8.

Ignis in aquam conuerti non poteſt,niſi prius in aerem cõuertatur ſecundum Themiſtium.5.Phy.ſuper tex.10.contra quam uide Auerroem.ibidem.

Ignis duobus modis corrumpitur,a contrario , & a ſeipſo marceſcens.3.Cœli,tex.com.62.

Ignis partes & motus earũ ad ſuperius demonſtrant ignẽ eſſe ſuperius.3.Cœli,tex.com.32.

Ignis eſſe ex motu partium demonſtratur demõſtratione quia & eſt demonſtratio ad ſpeciem ſubiecti in ſcientia, quod raro contingit.4.Cœli,com.32.

Ignis qui eſt apud nos non eſt ignis, qui eſt elementum.4. Cœli,com.32.

Igni cum fuerit extra ſuum locũ,accidit illuminatio , ſicut congelatio aquæ.4.Cœli,cõmen.32 idem in libro de Senſu & ſenſato.

Ignis qui eſt hic.corrumpit corpora,ſed ignis qui eſt in ſuo loco naturali,eſt generans.idem in.2.cap.de ſubſtantia orbis,& in.2.de generatione animalium habetur ab Ariſto. cap.1.&.52.Primæ philoſophiæ. commento 18.uide in Concordantiis.

Ignis qui eſt apud nos diffinitio,eſt ebullitio corporis calidi & ſicci.idem in.2.de Generatione & corru.tex.cõ.25.

Ignis non mouetur ad locum aeris niſi uiolenter,& aer ẽt ad locum eius.4.Cœli.com.39.

Ignis cum per ſe incenditur eſt generatio,& quãdo apponuntur ei ligna,eſt augmentatio. 1.de Gene tex.com .39.

In quibus facere eſt & pati,neceſſe eſt unam horum eſſe naturam ſubiectam primo de Generatione & corruptione, tex.com.41.

Ignis eſt ſuperabundantia caliditatis ,quemadmodum glacies frigiditatis.2.de Gene.& corr.tex.com.22.

Ignis nihil generat neq; glacies.ibidẽ.uide in Cõcordãtiis.

Ignis non agit quatenus ignis,nec terra quatenus terra.quatenus aũt ineſt cõtrarietas , eatenus in unoquoq; hæc,& faciunt & patiuntur.Phus in libro de Senſu & ſenſato.

Ignis qui eſt in ultimo continentis,non eſt in fine ebullitionis auctoritate Alexandri , ſed ignis qui eſt hic eſt huiuſmodi.2.de Generatione & corrupt.cõ.21.idem.com.55. in prima parte canticæ canticorum Auicennæ,&.4.Cœli, com.32 uide in Concordantiis.

Igni contrarium eſt aqua,& terræ aer.2.de Generatione & corru.tex com.22.uide in Concordantiis.

Ignis & terra magis ſyncera ſunt , aqua & aer ſunt magis mixta.ex.2.de Generatione & corruptione tex.com . 22. Vide.4.Cœli,com.26.quomodo ſit intelligendum .

Ignis eſt magis calidus quã ſiccus.2. de Generatiõe & corruptione.tex.com.23.ubi patet unam ſolam qualitatem in ſummo attribui cuilibet elemento,& iſta eſt opinio Alexandri in libro Naturalium quæſtionum,& in lib. Meteororum,& eſt opinio Auer.ſine dubio.

Ignis maxime & ſolius ſpeciei eſt.3.de Generatione & corruptione tex.com.50.ubi Cõmen.dicit ꝙ ꝓportio ignis ad alia elementa eſt ſicut formæ ad materiam.

Ignis mouet deterius quam inſtrumẽtum.2.de Generatione & corruptione,tex.com.55.ubi Commen.reddit cauſam dicens, Motio ignis eſt uilior notione inſtrumenti, inſtrumentum enim non mouet ſine artifice,& cum mouebit cum artifice mouebit ad generationem, ignis uero cum mouebitur per primum mouens mouebit ad corruptionẽ.uide in Concordantiis.Ammonius tamen in 2.de Anima.in tex.com.41.dicit motionem ignis eſſe deteriorem motione organi:nam organa quando ſunt proportionata agenti,attingunt finem propter quem agunt , ſed deſtituta ab agente & artifice nullius damni ſunt cauſa:at ignis deſtitutus ab anima & non regulatus, eſt cauſa corruptionis.unde Galenus recte dixit febrem eſſe calorem natualem mutatum in ignem.

Ignis eſt cõcauſa in augmento,non tamen ſimpliciter cauſa,ſed magis anima.2.de Anima.tex.com 41.

Ignis augmentum in infinitum eſt quouſq; fuerit combuſtibile.2.de Anima,tex.com.41.

Ignis dominatur in corporibus nutribilibus. 2.de Anima, com.

com 41. uide in Concordantiis.

Ignis in utriſq; uidetur in tenebris & in lumine ſecundo de Anima, tex. com. 74.

Ignẽ qui infrigidatus eſt propter admixtionem corporũ frigidorũ, uulgus nõ appellat ignem: & forte uocat ignẽ corpora calida, licet ſint humefacta per mixtionem dum remanent calida calore igneo. 2. de Anima, com. 115.

Ignis eſt maxima dimenſio quam materia recipit, & minima eſt dimenſio terræ. 2. de Anima, com. 97.

Ignis aut nullius ſenſus eſt, aut eſt communis omnibus, nihil enim ſine calore ſenſitiuũ eſt. 2. de Anima, tex. cõ. 130.

Ignis innatus eſt alterare omne corpus per uirtutem exiſtẽtem in eo, ſed tamen cum hoc patitur, quo quodammodo ab eo quod alterat, & aſſimilatur cum eo aliquo modo ſimilitudinis. i. acquirit ab eo formam igneam minorem forma ignea alterante. 3. de Anima, cõ. 20. ubi innuit dari reactionem. idem. 1. de Generatione & corruptione 53. & 3. Phy. com. 8. & 4. Meteo com. 10.

Illud quod in rei ueritate dicitur generari, eſt illud in quo inuenitur iſte motus. 1. Ph. com. 60. Ex quo patet ꝙ materia cum ſit ſubiectum generationis & corruptionis, uere generatur & uere corrumpitur. Nam, ut inquit Cõmenta. hic motus eſt in moto, quia motus eſt actus mobilis, & ꝑ conſequens mobile eſt illud quod denominatur a motu ex. 3. Phy. cum igitur generatio ſit in materia tanquam in ſubiecto mobili, generatio enim eſt actus generabilis in quantum generabile eſt. Sed propter quid, iſte modus loquendi non eſt in uſu, ſicut eſt in aliis motibus? dico ꝙ eſt quia ſubiectum generationis & corruptionis ſubſtantialis eſt ens in pura potentia, & latet nos, ſubiectum uero aliorum motuum eſt ens in actu, & eſt manifeſtum, denominatio autem attribuitur entibus in actu, ut patet. 9. Primæ philoſophiæ, tex. com. 7. Si autem dicitur ꝙ Ariſt. in fine primi Phyſi demonſtrat ꝙ materia non generatur neque corrumpitur, dico ꝙ illud intelligitur terminatiue, non enim accipit eſſe per generationem, neq; non eſſe per corruptionem, non enim generatur æs neq; corrumpitur, ſed ſphæra ænea, ut dicitur in. 7. Meta. & ideo recte dixit Commen. ꝙ ſubiectum generationis uere generatur, licet hoc non ſit famoſum.

Illud quod in rei ueritate dicitur fieri, hoc apud Græcos eſt ſubiectum primo Phy. com. 91. uide quomodo ſit intelligendum Ariſto. in 7. Primæ philoſophiæ, in tex. com. 25. Et inde accepit eam luciſsimus Themiſtius. Nam quando priuatio latet ſolemus in obliquo loqui, ut ex ære dicimus ſtatuam fieri, & ea lignis nauim, quando uero nota eſt in recto, ut hominem muſicum fieri dicimus, aut ſanũ quia priuationes ſunt manifeſtæ.

Illud quod eſt per ſe intelligentia & intellectus non eſt impoſsibile, ut ſit cauſa plurium entium ſecundum quod de eo intelliguntur multi modi. 12 Meta. com. 14.

Illa quæ ſunt inter primum agens, & ultimam differentiam ſunt quaſi genus. 7. Meta. com. 43.

Illuminatio & obſcuritas quæ ſunt in corporibus cœleſtibus, & in iſtis inferioribus uidentur magis dici æquiuoce, quam ſecundum prius & poſterius. 2. cap. de Subſtantia orbis. Et ibi uide cauſam.

Ille eſt primus locus ubi naturalis inſpicit alium modũ eſſendi ab illo de quo conſiderat. patet in. 8. Phy ubi demõſtrat primum principium mouens eſſe abſtractum a magnitudine. 1. Phy. cõ. ulti. dixit autem illum locum eſſe primum reſpectu tertii de anima. ubi etiam demonſtrat eſſe entis abſtracti eſſe intellectum.

Illa quæ non conueniunt, neq; in genere propinquo, neq; in genere remoto, ut homo non corpus quod dicitur de corpore cœleſti & corruptibili: & intellectus nomẽ quod dicitur de intellectu humano & de ſeparatis intelligentiis & ſicut nomen entis quod dicitur de rebus corruptibilibus & æternis, conuenientius eſt, ut talia uocabula ingrediantur nomina æquiuoca quam uniuoca. Ex libro Deſtr. diſputa. 5. in ſolutio. 3.

Illud quod eſt propinquum ab habendum, habet tanquã habitum apud intellectum.

Illud quod attribuitur alicui per ſuam partem apud Ariſt. eſt aliud ab eo quod attribuitur per accidẽs. 4. Phy. com. 43. idem. 5. Phy. tex. com. primi.

Illud quod innatum eſt moueri, innatum eſt quieſcere. quinto Phyſi. com. 17.

Illud quod eſt per accidẽs admiſtum cum eo quod eſt per ſe, frequenter decipit. 8. Phyſi com. 27.

Illud quod eſt per accidens, notius eſt illo quod eſt per ſe. 8. Phyſi. com. 27.

Illuminatio & ſimilia ex qualitatibus, quæ fiunt ſine alteratione, ſunt in Cœlo. primo Cœli. com. 21. & ibidem com. 20. in. 2. cap de Subſtantia orbis.

Illius in quo non eſt potentia diffinitio eſt, ut nunquam exeat ad actum. 1. Cœli, com. 137.

Illud quod inuenitur propter ſe prima intentione, neceſſe eſt ut inueniatur propter aliud ſecunda intentione, niſi illic ſit natura, quæ non innata ſit ad largiẽdum: 2. Cœli, cõ 21. & ea hoc loco male intellecto quidem eliciunt Deũ benedictum ſecundum mentem Comment. non mouere effectiue, cœlum: quia dicunt ꝙ illa exceptionis nota in præfata propoſitione fuit addita ad excipiendum primã cauſam, quæ non eſt innata ad largiendum. ſed iſti errant uehementer, immo quælibet ſubſtantia ſæparata eſt innata ad largiendum. Et prima cauſa eſt in fine largitatis, ſicut eſt in fine bonitatis, & ideo dic ꝙ illud fuit dictum ꝑ ducendo ad impoſsibile. quaſi diceret: Omne agens propter ſe prima intentione, cum omne tale ſit ſpirituale & non corporeum, ſecunda intentione agit ꝓpter aliud niſi ibi eſſet natura, quæ non eſt innata largiri ſuam bonitatẽ, quod impoſsibile eſt, quia ibi non eſt malum, neq; liuor. Et hoc poteſt colligi ex uerbis eius in fine illius com. 21. ſic enim in ſimili Ariſt. arguit & accuſat Simonidẽ in proœmio Primæ philoſophiæ qui aſſerebat ſcientiam diuinã in ſolo Deo eſſe, & illam nulli communicari.

Imaginationem ita diffiniunt ut eam τύπωσιν. i. figurationẽ in anima & in parte principi faciant, ſed figura hæc imaginatio non eſt, ſed circa eiuſmodi figuram imaginatricis poteſtatis functio eſt, nanq; ſi figuram & imaginationem idem eſſe conceſſeris, ſtatim efficies ut hi qui figuram illã habuerint, etiam cum nihil imaginentur, nihilominus in imaginatione ſint: pariter id abſurdiſsimum ſequitur, ut ſimul atq; eodem puncto temporis in pluribus imaginationibus uerſemur, quę etiam tot numero ſunt quot illa ſunt quorum in nobis ſimulachra ſeruantur. Alexan. in Paraphraſi de anima, in cap. de Phantaſia eandem ferme ſententiam inuenies in Themiſtio in commento ſuper primo libro de Memoria & Reminiſcentia, cap. 11. Ex hoc nota contra illos qui tenent ſpeciem ſenſibilem non eſſe realiter diſtinctam a ſenſatione, & ſpeciem intelligibilem non eſſe diſtinctam ab intellectione. Vnde Alex. in prædicto loco expreſſe aſſerit, ſicut in ſenſu tria ſunt ſenſibile & uirtus ſenſibilis, & poteſtatis eiuſdem functio, ita in imaginatione & in intellectu eodem modo tria ſunt, uidelicet imaginabile & uirtus imaginatiua & eiuſdem uirtutis circa imaginabile functio. Sic etiam eſt intelligibile & uirtus intelligens, & eiuſdem uirtutis circa intelligibile functio, quæ intellectio dicitur. Idem aſſerit Themiſt. abbreuiatoe Alex. circa hoc, & propterea Alex. relicta illa imaginationis diffinitione ueram adducit, quæ ab Ariſto. poſita eſt inquit enim: Imaginationis imaginatrix uis & ſenſibilis ſubiecto una ſunt, ratione ac diffinitione diſpeſcuntur. Alex. ibidem in cap. de Phantaſia: Ergo diffinitio huiuſmodi afferri poteſt, ut motio a ſenſu in actu profecta dicatur. Hi enim qui imaginationem figurationem quandã in parte animæ principali eſſe aſſerunt, in relicto ueſtigio non autem in actione circa ueſtigium imaginationem ponere uidentur.

Imaginationes ueras & uehementes catalepticas. i. apprehenſorias appellare conſueuimus, ea de cauſa quia apprehenſio in talibus nihil aliud quam aſſenſus eſt, imaginationem uero falſam, & quæ in uero hebes, ac dubia eſt, catã

lepton.i.ui apprehenſoria carentẽ uocamus idẽ Alex.ibi.

Imago & animal depictum in tabula ſunt eadem ſubiecto, ſed ratione differunt, ex libro de Memoria & reminiſcentia, uide Themiſtium de hoc ibi, libro.1.cap.13.

Imaginatio confert in intelligendis mathematicis, impedimẽto autem eſt uiſenti & tractanti diuina, quibus uis hæc magnitudinem & colorem affingit, ita committit ut quæ ſtatu æterno ſunt, & quorum ſubſtãtia temporarias uices non ſentit, ſine mole & tempore cogitari nõ poſſint. Themi ſententia in primo libro de memoria & remini. cap. 9. & uide ibi pulchram Platonis in Phędone auctoritatẽ ca.7. ubi inquit ꝙ imaginatio implexa, aſſociataq; animo actiones eius turbidat, nec partes & dilucidas reddi patitur. Iſta etiam eſt ſententia Diui Aug in 1. de Trinit.5. Idẽ ſentit Boe. in. 1. de Trini. idem ſentit Alber. cognomento Magnus in prin. ſuæ Primæ philoſophiæ, ubi ſcire poteſt cauſam, quare aliqui ſatis ꝓficiunt in Mathematicis diſciplinis, & in Diuinis non poſſunt proficere & econtra &c.

Imaginatio & memoria ſunt eadem ſubiecto. Ex libro de Memoria & reminiſcen. & Themiſt ibi. lib.1.cap.10.

Imaginatio ſeu uiſio eſt effigies in uiſcere primario. i. cordis, immo immaginatio non ipſa impreſſio habẽda uiſio eſt, quippe quando uiſio actus & adminiſtratio ſit eius uirtutis cui imprimitur, & quæ concipiendi uiſa potentiã obtinet, alioquin nihil uiſentibus & imaginãtibus nobis imaginatio & uiſio haberetur: quia tenerentur effigies, immo ueræ imaginationes plures eſſent ſimul, quia plures effigies & plures impreſſiones ſimul reperirentur. Themiſti. in libro 3. de Memoria & reminiſcentia. cap.15.

Imaginationes prouenientes ab artifice ſunt mediæ inter comprehenſiones uniuerſales & particulares, & ſunt mediæ inter diffinitionem rei & ſuam imaginationem ſibi ꝓpriam, & ſimiliter ſunt imaginationes animalium in operationibus artificialibus naturaliter operatis, ut ſunt domus apum & hirundinum ex philoſophorum ſententia ex libro Deſtructionum, diſpu.16. in ſolu.2. dubii.

Immobile tripliciter dicitur.1. Philoſophiæ, cap.10. in fine & .5. Phy. tex com.20.

Impoſſibile factum eſſe dicens, aut eſſe, aut futurum eſſe mentitur.6. Meta te com.6.

Imaginatio eſt uirtus per quã imaginem præciſe res, quæ uidentur impoſſibile. Et ideo falſitas eſt propria imaginationi, & ſenſui non contingit niſi per accidens.4. Meta. com.24.

Impotentia eſt priuatio potentiæ.5. Meta. tex. com.17.

Impoſſibile eſt ſcire aliquid eorum quæ ſunt poſita in artibus, niſi præſciantur intellecta in prima illa arte primo meta. com.47.

Imaginatio in animalibus perfectis ſit ex quinq; ſenſibus. 3. de Anima, com.37.

Imaginatio eſt in aliis animalibus, ſed cogitatio eſt rationalibus.3. de Anima, tex. com.57.

Imaginatiua ſemper eſt in motu & actione continua & illi attribuitur actio ſomniandi: quia uirtus rememoratiua & cogitatiua non agunt in ſomno. Commen. in libro de Somno & uigilia.

Imaginatio duplex perfecta & imperfecta, perfecta eſt in animalibus perfectis, imperfecta & inexplanata in imperfectis, ut ſunt uermes & muſcæ. Themiſt.3. de Anima, cap. 68. idem habet Com. in. 2. de Anima, com.20.

Imaginatiuæ uirtutis motus intenditur in ſomno, ꝓpterea quia ſoluta eſt a ligamento uirtutis cogitatiuæ, quia tunc non miniſtrat ei ibidem Commentator.

Imaginatiua uirtus propter ſui diuerſitatem in complexione, eſt cauſa quod quidam homines ſunt ueri oris ſomnii quam alii, ex com. libri de Diuinatione.

Imaginatiua uirtus ſemper eſt in motu in ſomno & in uigilia. ibidem.

Imaginatio proprie, & ſecundum tranſlationem ſumitur & quando ſumitur ſecundũ tranſlationẽ de opinione & ſciẽtia, & aliis habitibus prædicatur Ale. in Paraphraſi de anima, in cap. de Phantaſia. Vnde Auer. in tertio de Anima, intelligere plerunq; appellat imaginari per intellectum.

Imaginatio autem proprie ſumpta, eſt motio quędam per quam nobis ſecundaria quædam gignuntur in anima.

Imaginatiuæ malitia actionis eius eſt in uelocitate motus de una imagine ad aliam, & in paucitate confirmationis formæ, & bonitas ſuæ actionis eſt in bene imaginando illam rem quam imaginatus fuerat, & in confirmando: & huic actioni cõuenit complexio frigida & ſicca, quia frigiditas facit tarditatem motus, & ſiccitas cõfirmationem formæ. ibidem.

Imaginatiua uirtus habet maximum dominium in melancholicis ita ꝙ in uigilia comprehendunt illud quod alii comprehendunt in ſomno. ibidem.

Imaginatiuæ motus ſemper eſt in theſauro uirtutis rememoratiuæ & cogitatiuæ, ꝙ in theſauro ſenſus communis ibidem prope finem.

Impedimentum intellectus ſemper eſt a falſitate, & nunq̃ a ueritate. Com. in prologo.3. Phyſi. & eſt Ariſt. ſententia in.1. Ethico. cap.8. Verum uero conſonat ex omni parte falſum aũt ſtatim diſſonat a uero idem.3. de Anima, cõ.5.

Digreſſio de genere ex putrina feria ubi defendit ea Auer. cõtra Latinos.

Impoſſibile eſt ut aliquid in uno ſit de uno prædicamento & ĩ alio de alio.5. Phy. com.10. & .8. Met. cõ.5. & primo Phy. tex. com.27. Intelligitur tamen in his, quæ uniuoce dicuntur, nam ſcientia in nobis eſt qualitas, & in Deo eſt ſubſtantia.

Impoſſibile eſt ire Thebas, & ſimul itũ eſſe Thebas.6. Phy. tex. com.7.

Impoſſibile eſt ut idem motum ęqualis uelocitatis pertrãſeat totum & partem in eodem tempore nedum in tempore infinito.9. Phy. com.20.

Imaginatio eſt generatio, & omnis generatio eſt motus.8. Phy. tex. com 26.

Impoſſibile non ſequitur ex falſo poſſibili, ſed ex impoſſibili.8. Phyſi. tex. com.36. & ex primo Priorum.

Imaginatio in corporibus cœleſtibus eſt eadem omnibus modis, & cum ita ſit, eſt eadem ſicut imaginatum eſt idẽ & cum imaginatio ſit eadem non inuenietur niſi in uno imaginato. Secus autẽ eſt in hominibus.1. Cœli, com.90. Et eſt locus a paucis intellectus. Dubitat enim Com. in demonſtratione illa quæ uidetur eſſe ſumpta ex prima philoſophia, Cur quemadmodum in hominibus, unum obiectum mouet plures imaginãtes & appetentes, ut idẽ cibus, pariformiter etiam non poteſt fingi, ꝙ ſint plures cœli & plures mundi, qui tamen idem primum principium appetent, cum motus cœli fiat per deſiderium & intellectum, & ipſe ſoluit per uerba prædicta, quæ ſunt ualde confuſa, & (ni fallor) ſolutio eius in hoc conſiſtit ꝙ in intelligentiis abſtractis, & corporibus cœleſtibus, cum primo principio eſt ordo & dependentia eſſentialis in nobis uero eſt ordo accidentalis in quibus imaginans & intelligens cum intellecto non ſunt eodem omnibus modis. Et ideo in nobis poteſt contingere ꝙ unum moueat in ratione amati, & deſiderati plura æque primo per diuerſas imaginationes, ſicut uidemus ꝙ unus Imperator poteſt duos conſiliarios æqualiter diligere & honorare, qui hic eſt ordo per accidens, ſed inter mũdum & primũ principium eſt ordo per ſe & eſſentialis, & ibi quia intellectum intellectio & intelligens ſit unum, quod eſt motũ ab eo eſſentialiter in ratione amatus oportet ꝙ ſit unum. Et hoc unus mundus ſeu unum cœlum, iſta eſt ſua ſolutio. Alexan. autem dixit rationem illam eſſe probabilẽ. Simplicius autem dixit ꝙ multitudo nõ poteſt immediate coniungi unitati.

Imaginatiua uirtus ualde iuuat in hoc ꝙ poſſit eſſe alius mundus, quia poſſumus imaginari extra mũdum uacuũ continentem ipſum in quo poſſibile ſit eſſe alium mundum.1. Cœli, com.92 & .93.

Imaginatio uidetur intellectus eſſe propter duo, primum quia ſicut imaginatio fallitur quandoq;, & quãdoq; uera eſt, ſic, etiam intellectus, quia ſicut intelligimus dum uolumus, ita etiam imaginamur dum uolumus, ſecundo de Anima. Themi. ſuper tex.159.

Impoſsibile & falſum differunt.1.Cœli, tex.cōmen.129.intelligitur de falſo poſsibili,quia falſum duplex eſt,ut dicit Com.in com.& habetur in.2.Priorum.

In imaginibus noſtris ſurſum & deorſum nō ſunt ex reſpectu,ſed ex ſimilitudine.Com.3.Cœli,cō.10.ita φ Comēta,uult & innuit iſtam diuiſionē,φ iſtæ ſex differentiæ poſitionis ſunt duobus modis ueræ,& nō ueræ,ueręſunt in animalibus perfectis in quibus eſt principium motus localis,nō ueræ aūt dupliciter,aut eſt ſimilitudine,ſicut imaginibus noſtris quæ aſsimilātur nobis,aut ex reſpectu tantum,ut ſunt reliqua inanimata,ut colūna & id genus.

Impoſsibile dupliciter dicitur,aut φ ſimpliciter nō uerum erit dicere φ fiet utiq;,aut nō facile,neq; cito aut bñ.ibid.

Imaginatio ſemper intelligentiæ adhæret,ut comes aſſeclaq; eius indiuidua Them.in.1.lib. de memoria cap.8. habetur in tex.ibi.& etiam.3.de Aīa,tex com.30.&.39.

Impotentia quælibet præter naturam eſt, etenim in animalibus impotentię omnes præter naturam ſunt,ut ſenectus & decrementum.2.Cœli,tex.com.37.

Imaginatio per intellectum in abſtractis a materia ſemper eſt in actu.2.Cœli,com 37.

Imaginatio(ut inquit Plato)aſſociata implexaq; animo actiones eius turbidas,neq; puras & dilucidas reddi patitur. Themiſtius refert in libro de memoria libro primo. cap.7.& nota φ eſt auctoritas Platonis in Phædone.

Imaginatio diuerſificatur in animalibus quæ ſunt hic propter diuerſitatem continentis ea ex extrinſeco,'& propter diuerſitatem paſsionis prouenietis in corporibus eorum ab eo 2.Cœli,com 40.

Imaginatio quam Græci phantaſiā uocant, alia eſt a ſenſu, & ab intellectu.2..de Anima,tex.com.153.

Imaginamur dum uolumus.ibidem.

Imaginatio nō eſt in omnibus animalibus, ut ſunt apes & formicę & uermes.2.de Aīa,tex.cō.156.ubi pōdera gloſſam Auer.nam apes & formicæ imaginantur, ſed Ariſto. nō curat de exemplo.Nota tamen φ Themiſtius melius exponit locū illum,& uide ipſum , intelligitur autem de imaginatiua perfecta & terminata.2.de Anima ,com.20. Alex.autem in paraphraſi de Anima,cap de phātaſia dixit,φ oſtreacia & uermes carent imaginatione.

Imaginationes quamplurimum ſunt fallaces. ſecundo de Anima,tex.com.156.

Imaginatio eſt in ratione carentibus etiam. ſecūdo de Anima,tex com.157.

Imaginatiua uirtus poteſt imaginari formas imaginabiles quarū indiuidua nunquā ſenſimus.2.de Anima,co.153.

Imaginatio eſt falſa in maiori parte.2.de Aīa,tex cō.156.

Imaginatio eſt in confinio ſenſus,& intellectus.Themiſt.in 2.de Anima.in tex.151.

Impoſsibile eſt aliquid tranſmutari ad ſpeciem eius quod habet in actu.1.Phyſico.commen.76.idem ſecundo de Anima.67.&.3.de Anima,com.4

Impoſsibile eſt aliquam ſcientiam , neq; uniuerſalem,neq; particularem declarare ſuum ſubiectum eſſe. primo Phyſico.com.ulti.&.2.Phy 22.&.26.3.Cœli.4.

Impoſsibile eſt fieri quod nō contingit factū eſſe. 1. Cœli, tex.com.58.& inductiue ꝓbatur ueritas iſtius propoſitionis ibi per omnia decem pͣdicamenta,ut.d.Com.in com.

Imaginatio ſequitur ens,ſed ens non ſequitur imaginationem.3.Phyſi .com ultimo.

Immobile dicitur tribus modis.5.Phy.com.& tex.20.

Intellectus agens non recordatur poſt mortem eorū, quæ ſimul cum intellectu mortali exercuit. 3.de Anima,te.cō. 20.Et uide Themiſt.ibi in cap.28 & 29.ubi conciliat dicta in primo de Anima,tex.com.66.

Intellectus agens non eſt propoſitiones primæ,neq; Deus. Themiſtius.3.de Anima,cap.31.

Intellectui peculiare eſt actiuū eſſe,& intellectio eſt ei actio non paſsio. Alexāder in tractatu de intellectu ,cap.5.uide in Contradictionibus nuper æditis.

Intellectus agens in prima ſeminis tranſmutatione aſsiſtit nobis,& cum per omnia permeet, & actu ſicut in quouis alio corpore,poſtquā per poteſtatem noſtram operatus fuerit ,tunc hic intellectus noſter dicitur , & nos intelligimus.ex tractatu de intellectu. Alex.cap.ultimo.

Intellectus diuinus ſemper operatur, & actu eſt , & operatur per inſtrumentū quando ex cōpoſitione corporū , & tēperamento factū fuerit huiuſmodi inſtrumentū,& tunc materiali actione agit,ſicut artifex quando operatur cum inſtrumentis,ſed ſecundum ſe cōſideratus eſt ſicut artifex qui agit ſine inſtrumentis.ibidem Alexander.

Intellectus agens eo modo egreditur quo ingreditur,non enim alibi exiſtens mutat locum,ſed ſeparabilis dicitur & nobis extrinſecus non ut qui alio ſe transferat , & locum mutet,ſed ſeparabilis quidē eſt,ceu qui per ſe ſit,& a materia abiunctus Separatur uero a nobis quando non intelligitur,non quia transferātur,nam eo modo etiam nobis aduenerat.ibidem Alexan.Ex quo patet in uia Alexan˜.φ illa auctoritas in.3.de Anima:Separatur hoc ab hoc ,ſicut perpetuum a corporali : interpretari debet de intellectu agente ſecundum Alexan.De intellectu inhabitu quomodo ſe intelligat.

Intellectus in habitu,& operās ieipſum intelligere poteſt, non quatenus intellectus eſt,quia ſimul ſecundū idem intelligeret,& eſſet intelligibilis,ſed quatenus intellectus in actu idem eſt his quæ actu intelliguntur.Hæc itaq; intelligens ſeipſum intelligit,ſiquidem hæc quæ intelligit dum intelliguntur intellectus fuerit.Alexa.in trac.de intellectu. cap.4.idē ſequitur ipſemet Cōmen.in Paraphraſi de Anima,in cap.de intellectu in actu,& etiam in 3.de Anima,in expoſitione tex.cō.8.ubi recitat etiam aliam expoſitionē Alpharabii,quæ tamen non eſt tenenda.Nota etiā φ aliū modū;Alex.in eodē loco adducit,quo ītellectus ſeipſum intelligit,nō,quatenus eſt intellectus,ſed quatenus , & ipſe intelligibilis eſt. Accidit enim intellectui, ut etiā intelligibilis ſit.nā cum ipſe ſit de numero entiū,& ſenſilis nō ſit, relinquitur ut intelligibilis ſit nam ſi intellectus quatenus intellectus eſt ſeipſum intelligeret , tunc ſequeretur φ nihil aliud intelligeret φ intellectus non eſſet.Hæc ille,

Intellectos & ſenſus percipiunt receptionem formarum ſine materia. Vnde ſicut intellectus ſeipſum intelligere dicitur pro quāto,hęc quę intelligit ſunt actu intellectus,ſic ſenſus ſeipſum ſentire dicitur quādo hæc ſentit quæ actu eadem ſibi ſiunt.Alex.in tracta.de intellectu.in ca.4. Vide de in contradictionibus nuper æditis.De intellectu agēte, ex Alex.in trac.de intellectu. cap.3.

Intellectus agens eſt a quo intellectus materialis acquirit habitum ſimilis,ut inquit Ariſto.lumini: nā ut lumen cauſa coloribus eſt,ut uiſibiles ſint actu cum poteſtate uiſiles ſint,ita intellectus iſte intellectum pͦtētis,& materialē actu intellectū facit habitum intellectualem in eo afformans.

Intellectus agens eſt ſui natura intelligibile , & actu huiuſmodi.ibidem.

Intellectus agens eſt effectiuum intellectionis , & ad actum ducens intellectum materialem,ibidem.

Intellectus agens ab extrinſeco accedere dicitur qui nō eſt pars,nec poteſtas aliqua animæ noſtræ,ſed ab extrinſeco nobis accedēs,quando ipſum intelligimus , ſiquidem per formæ ſuſceptionem intellectio ſit.ibidem.Ea quo patet ſecundum Alexan.auctoritatē illam Philoſophi in.2.de Generatione animal ū, cap.3.eſſe de intellectu agente interpretandam,& non de intellectu materiali.

Intellectus agens forma eſt & ſubſtantia abſq; materia incorruptibili,ideo ab Ariſt.immortalis merito nūcupatur, ſed unaquæq; aliarum formarum materialium intelligibilium intellectus eſt quādo intelligitur, ſed nō eſt intellectus qui deforis accedit,ſed qui ſit dum intelligitur ,intellectus autem agens etiam eſt intellectus antequā intelligatur in ſe cum a nobis intelligit extrinſecus & eſt dicitur. Ibidē.

Intelligere diuerſificatur ſecundum diuerſitatem naturæ.3. de Anima,com.35.

Intellectum materialem aſſerentes eſſe uirtutem generabilem & corruptibilem,nullā uiam habent quo poſsimus cōtinuari cum intellectibus abſtractis.3.de Anima,cō.36.

Intellectus agens ſecundū Alpharabium in Nichomachia tenentē opinionē Alex. de intellectu materiali nō eſt cauſa noſtri, niſi agens tantum. 3. de Anima, com. 36. licet oppoſitum ſenſerit in epiſtola continuationis.

Intellectus & ſenſus omnes ſpēs rerū recipere nati ſunt: ille ſenſibiles, hic uero intelligibiles. Alex. in Paraphraſi de Aīa in. 1. ca. ubi declarat quomodo aīa eſt quodāmodo res omnes, cōtra illos qui negant ſpecies intelligibiles, & eſt expreſſa ſententia Ariſt. 3. de Anima. tex commen. 38. uide quæſtionem noſtram in ſpeciali de hac materia,

De intellectu materiali quare materialis dicatur.

Intellectus materialis dicitur, quia eſt in potentia omnia intelligibilia, quia eſt in potentia ſecundum ꝙ huiuſmodi materiale eſt Alex. in tract. de intellectu. cap. 1. Vbi aduerte ꝙ ut Com. etiam dicit. 12. Meta. com. 26. potentia reducitur ad materiam. &. 1. cap. de Subſtantia orbis, Materia ſubſtantiatur per poſſe, ita ꝙ eſt differentia ſubſtantialis eius. & 7. Meta. tex. cō. 21. Sed materia eſt per quam res poteſt eſſe, & non eſſe. Sic enim potentia & actus ſunt principia omnium decem prædicamētorū, quia in quolibet prædicamento eſt aliquid ꝓportionale materiæ, & aliquid proportionale formæ, & potentia reducitur ad materiam, & actus ad formam, ut dicitur. 11. Meta.

De eodem.

Intellectus eum nec per corpus aliquid percipiat, nec corporis facultas ſit, nec patiaẗ, nullū omnino entiū actu eſt, nec eſt, hoc aliquid potēs. ſed eſt ſimpliciter ptās quædā huius perfectionis & aīæ ſpecierū & notionū ſuſceptiua: Alex. in lib. de intellectu, cap. 1. ubi de intellectu materiali agit. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Differentia inter intellectum materialem & intellectū in habitu ſecundū Alex. in trac. de intellectu, cap. 2.

Intellectus in habitu eſt ſimilis artificibus ꝗ habitū habent & poſſunt ꝑ ipſum operari q̄ artis ſunt, ſed intellectus materialis eſt ſimilis his ꝗ poſſunt artē aſſumere. & artifices euadere. Itē intellectus in habitu nō ineſt niſi perfectioribus, & illis ꝗ iam intelligūt, ſed intellꝰ materialis in omnibus, eſt qui perfecta anima cōicāt, hoc eſt ipſis hoibus. Com. aūt in. 3. de Anima, iſtā differentiā ſecundam ponit inter intellectū ſpeculatiuum & practicū, quia intellectus practicus eſt comunis omnibus ſed ſpeculatio non, ut patet in com. primo. ubi per cognitionem interpretatur intellectum ſpeculatiuum, & intellectum operatiuum.

Intelligibile materiale quomodo dicatur intellectus.

Intelligibile materiale fit actu intelligibile, & actu intellectus ab intellectu agente denudāte ipſum a materia, & qñ actu intelligitur intellectus fit, cū ante ſui natura nō eſſet: intellectus. n. in actu nihil aliud eſt q̄ forma quæ intelligitur, quia unūquodq; corū quę ſimpliciter intelligibilia nō ſunt quum intelligitur intellectus fit. Alexā. in tractatu de intellectu. cap. de intellectu agente. idem in paraphraſi de anima, in ca. etiam de intellectu agente.

Intellectus ſecus ꝑcipit ſpēs rerum ſenſiliū, ſecus ſenſus: ſenſus enim nō fit idē cū rei ſenſilis ſpē, quāuis nō more materiæ ſpēm excipiat. Nam cū in his tum in omnibus paſſim quæ ex materia & ſpecie conſtituuntur, aliud eſt id quod eſt rē eſſe, aliud eſt id quod eſt rei eſſe. Neq; enim eſt idē æs & æri eſſe, ꝗppe æs ſimul utrūq; eſt, & materia & ſpecies, æri aūt eſſe non ꝑ utrunq; eſt, ſed per diffinitionē & ſpēm, quæ ſubiectæ materiæ ingenita æs ipſum efficit. Alex. in paraphraſi de Anima, cap. de intellectu ſecundum actum, uide in contradictionibus nuper æditis.

Intelligibilia alia poteſtate, alia actu: poteſtate ſunt materialia, ꝗa ad hoc ut intelligibilia fiant indigent intellectu ꝗ diſiungit earum formas ab appēditiis materiæ: abſtracta autem ſuapte natura intelligibilia ſunt, & nō indigent cognoſcentis auxilio ad hoc ut intelligibilia fiant. Alex. in paraphraſi de Anima, in cap. de intellectu, & eſt intelligibile ſecūdum actum idem Com. 3. de Anima, cō. 18. idem Alex. ibidem in cap. de intellectu agente ſcribit, ꝙ res materiales tunc ſunt intellectus dum intelliguntur, quod ſi non intelligantur, non ſunt intellectus.

Intelligens, & id quod intelligitur idem ſunt ſimpliciter in abſtractis a materia, ſed in materialibus res intellecta non eſt idem ſimpliciter intelligenti, quia hoc non euenit, ut fiat idem niſi dum intelligitur, tunc enim eſt ſolum intellectus, ſed ſpecies abſtracta etiam intellectus eſt, & ſi nō intelligatur. Alexan. in paraphraſi de Anima, in cap. de Intellectu in actu, & re intelligibili. uide. 3. de Anima, tex. cō. 33. uſque ad. 15.

Intellectus materialis, & ſubiectis corruptibilis eſt, & ſimul interit cum anima cuius eſt poteſtas. Alexā. in paraphraſi de Anima, in cap. de intellectu agente, cōtra illos qui aſſerunt intellectum poſſibilem ſecundum Alexan. eſſe incorruptibilem: nam in præſenti loco ſolum intellectum agētem aſſerit eſſe incorruptibilem.

Intellectus actionis cū intellectu materiali idem efficitur: ubi ipſum cōſiderat ob id quod ſingulis rebus intellectis idem fit cum res eædem intelligūtur: & qualecunq; eſt id quod intelligiẗ, tale cū id ipſum intelligit fit. Alex. in cap. de intellectu agente in paraphraſi de Anima, ubi cōſidera modum quo intellectus fit ipſum intelligibile.

Intellectus agens deforis nobis genitus eſt incorruptibilis. Alex. ibidem. in cap. de intellectu agente, ubi pondera ꝙ auctoritas Ariſto. in. 2. de Generatione animaliū. cap. 3. exponitur de intellectu agente, & non de intellectu poſſibili: quod non uiderunt ſequaces eius.

Intellectus potentiæ ſtatim eſt in nobis dū generamur & in lucē ædimur. Alex. in paraphraſi de aīa, in cap. de intellꝰ potētiæ. idē Them. in. 3. de aīa, cap. 39. auctoritate Theophraſti, licet differentia ſit inter Alex. & Theophraſtum.

Intellectus in habitu poſterius innaſcitur. & eſt forma & habitus atq; perfectio intellectus materialis. Alex. in paraphraſi cap. de intellectu in habitu.

Intellectus materialis recipit ſpecies ſine materia, ſicut ſenſus, & licet ſenſus alteratio non ſit, non tamen abſq; alteratione quapiam fieri poſſe uidetur: in intellectu uero non idem modus eſt quod ad intelligibiliū rerū ſuſceptionē intellectus nullius ſenſorii corporalis officio fungitur, ſed ad id quod intelligibile & dignoſcendum ipſe ſibi ſatis eſt. Alex. in paraphraſi de anima in cap. de intellectu practico, & ſpeculatiuo, uide etiā in iſto cap. quid ſit ſuſcipere more materiæ, & quid ſine materia, & uide etiam Themiſtium in. 2. de Anima. in cap. 24. ſuper tex. cōmen. 122. pulchre de hac materia & diffuſe.

De intellectu in habitu.

Intellꝰ in habitu ſpēs uirtus atq; ꝑfectio eſt intellectus materialis. Alex. in paraphraſi de Aīa. in c. de intellꝰ in habitu.

Quare appellatur intellectus in habitu.

Intellectus cū ab aſſidua functione in habitū redigiẗ, ita ut ꝑ ſe deinceps operari poſſit. tūc is intellectus gigniẗ quē uelut habitū appellamus, redacta ad ſcientē ſimilitudine & proportione qui in medio conſiſtit eius ꝗ ſecundū poteſtatem ſciens, & eius qui ſecūdum ſcientiam agens dicitur, & quantū ab eo qui per ſciētiam actu operaẗ deficit tanto ſcientem ſecundum poteſtatē exuberat. ibidē Alex.

De intellectu in actu.

Iam uero agens habitus intellectus in actu, dicitur, intellectus nanq; in habitu nil aliud eſſe uidetur quā depoſitæ illæ coaceruatæq; & quieſcentes conſiderationes. Alexā. in paraphra. de aīa, c. 2. de intellectu in actu, ubi ēt dicit, ꝙ intellectus in actu nihil aliud eſt quam intellecti ſpecies.

Intellectus practicus eſt in animalibus diuinis. colligiẗ ex ſententiā Ariſto. in ſcientia libri de cœlo, ut notat Simplicius & Ammonius in. 1. de Anima in expōne te. c. 32. ubi tex dicit ꝙ in corruptibilibus in ꝗbus eſt ratiocinatio quā Græci logiſmon appellant: in illis ſunt reliquæ potentiæ animæ & hóc fuit dictū ꝓpter corpora cœleſtia quæ habent intellectū practicū, & rōcinationem conuenientē ſuę uitæ. Non tñ eſt intellectus practicus in eis ſicut in nobis ꝗ ꝓpter indigentiam finis, & cum inquiſitione & dubitatione inquirimus ex fine ad ea quæ ſunt ad finē, ut docet Philoſophus in. 3. Ethico. de ꝓceſſu cōſultatiuo, ſed eſt alterius rationis, Nam intellectus Dei, ut intelligit ſe, dicitur

contemplatiuus

contemplatiuus, ut aũt gubernat ſua ꝓuidentia mũdum, ſic practicus dicitur. & elicitur, ex 2. Cœli, tex. com. 91. ubi dicit tex. Nos autẽ de his ut de corporibus ſolis, & unitatum ordinem habentibus, inanimatis autem omnino perquirimus, oportet autem tanquã participantibus exiſtimare praxim & uitam. Idẽ apparet. 1. Cœli, tex. com. 20. ubi dicitur: Recte uidetur natura futurũ ingenitũ & incorruptibile exemiſſe à contrariis, inter contraria enim generatio & corruptio. ubi Commẽ. in com. ponit duplex naturæ conſilium in illo caſu primum & ſecundum. Cõſimile uide apud Platonẽ in Timæo, ubi inducit mundũ opificẽ cõſilio utentem in conditura mundi, ut poteris uidere.

In intellectu tria ſpectantur, intelligibile, uis intelligendi, & actus qui de ambobus paritur. Them. in. 1. de de Memoria & reminiſcentia, cap. 11. ubi dicit ꝙ etiã in ſenſu tria ſunt, ſenſibile, uis ſentiendi, & actus qui ex utriſq; conficitur. Habetur etiam ſimilitudo ex. 3. de Anima, tex. com 2.

Intelligentię cœleſtes ſeu animal cœleſte, forte cognoſcẽs quidẽ ſit ſenſibilia, ſed alia uia quam ſenſu. i. illa qua cauſæ generãtes effectus, & euenta ſua cognoſcunt. Themiſt. in. 3. de Anima, cap. penul & eſt in expoſitione tex. cõ. 66. Simplicius aũt in 2. de Anima, in expoſitione tex cõ. 29. exponens illud: Alteris autem cogitatiuũ & intellectiuũ, ut hominibus, & ſi aliquod alterum huiuſmodi eſt, & honorabilius, inter alias expoſitiones dicit hoc poſſe intelligi de animalibus diuinis, ut ſunt cœleſtia, qa talia habent ſenſum, & appetitũ non paſſiua, neq; a ſenſibilibus extrinſecis excitata & mota, ſed ab intrinſeco cognoſcentes, & diſtinguentes omnia ſenſibilia, & oportet hoc reducere ad iſtum modũ Themiſt. Nam ſi uelit ultimũ intellectum eſſe aliam uirtutem ex numero uirtutum ſenſitiuarũ, non eſt mens iſta Ariſt. ut bene notat Cõmen. in. 3. cap. de Subſtantia orbis, cõtra Auic. & in. 12. Meta. cõ. 36. & in fine tertii de Aia. Hoc etiã Theologi noſtri ſentiunt. unde Auer. in trac 4. ſuæ Paraphraſis ſuper ſciẽtia Diuina, allegat auctoritatẽ Iob aſſerẽtis, Nũquid ille qui creauit ignorat?

Intellectus quo cogitamus, & ſapimus, nõ uidetur cũ aliis uirtutibus cõem rationem habere, nec enim potentia, aut pars animæ eſſe poteſt, ut cęteræ, ſed ſubſtantia quædam intelligitur longe pręclarior, melior, pulchrior, quæ tamẽ in naturã inferiorẽ ignobilioremq; ſe inſerta recepta ſit. Lucidiſſimi Themi. ſentẽtia eſt in. 2. de Anima, tex. cõ. 32. ubi Ariſt. dicit: De intellectu autem ſpeculatiuo alia ratio eſt. idem notat Ariſt. in. 2. de Anima, tex. com. 21. ubi dicit. De intellectu autẽ ſpeculatiuo nihil adhuc manifeſtũ eſt, ſed uidetur eſſe aliud genus animæ. Et hoc ſolũ contingere ſeparari, ſicut perpetuũ a corruptibili, ubi ſecundũ Cõ. ſoluit illã quæſtionem: Vtrum unaquæq; uirtus ex prædictis ſit anima, aut pars aiæ. & dicit in quibuſdã patere, in quibuſdã uero eſſe dubium, & dubium erat de intellectu de quo decidit, ꝙ nõ eſt aia, nec pars animæ, immo eſt de natura ſuperiori ad naturam animæ, ut notat Com. ibi, & hic cõ. 32 Hinc ſcire poteris ꝙ intellectuũ quod numeratur inter potentias animæ, nõ eſt intellectus abſtractus, q mens a Latinis ornate loquẽtibus dicitur, ſed eſt dianoeticum, & eſt intellectus paſſiuus q corrũpitur, & eſt in parte ſenſitiua. Nam oẽs Peripatetici notant ex mente Ariſto. intellectũ abſtractum qui de foris acedit non eſſe animæ potentiam, ſed eſſe ſubſtãtiam quãdam longe pulchrioreem, quã ſit anima Hinc etiã nota contra illos qui ponũt intellectum non eſſe ſubſtantiam, ſed potentiam, quæ eſt de ſecũda ſpecie qualitatis, ut tenuit Beatus Tho. in. 1. de Anima. diſputans. q. 12. Et in prima parte ſententia. q. 77. arti. 1. Et uide pro ſententia Themiſt. & Auer. auctoritatem Ariſt. in. 1. de Anima, in tex. com. 65. ubi dicit, Intellectus autem uidetur in alio fieri uel accedere, ut habet alia litera, ſubſtantia quædã exiſtens, & non corrumpi.

Intellectus non hoc mõ intelligit res quo afferuntur a nobis uerba. Nam hoc mirabile in intellectu eſt, audimus in tempore, intelligimus nõ in tẽpore, ſed momento. Themiſt. 3. de Anima, cap. 42.

Intellectus agẽs, & eo amplius cauſa rerũ princeps. i. Deus & uniuerſaliter intellectus qui ab omni potentia abſolutus eſt, neq; malum neq; priuationes intelligit. 3. de Anima tex. com. 25. Et ibi uide Themi.

Intellectus agens etſi priuationes & mala non intelligit, ſicut intellectus pũtis non ꝓpterea imperfectior uideri debet, non enim numero rerum quæ ſciuntur perfectio aut præſtantia corrogatur, ſed pondere, nec qui plurima intelligit, idem etiã pluris eſt, ſed qui meliora nobilioraq; nouerit Them. 3. de Anima, cap. 48. & cap. 51. inqt Diuinus ſeparatuſq; ille animus qui intellectus agens uocatur, nullam intelligit naturaliũ formarum ꝓpterea ꝙ potentia liber eſt, & imperfectione qua priuationes ſolent cognoſci atq; hoc non ignobilitatis ſed nobilitatis potius & pręſtãtiæ argumentum eſt, nam neq; mori poteſt, aut occidere; neq; tamen eo uilior uis eſt, quæ poſſunt occidere.

Intellectus agens differt ab intellectu poteſtatis, quia intellectus & intelligibile in eo diſtincta nõ ſunt, quemadmodum in intellectu potentiæ ſed intelligibilis eſt qua intellectus retroq; intellectus, quia intelligibilis. Item ueritas alio modo in intellectu agẽte ſpectatur, alio in intellectu potentiæ. Intellectus enim agens ueritas ipſe eſt, quia nõ eo uerus efficitur, ꝙ alia, ſed ꝙ ſeipſum intelligit: ſed intellectus noſter potentiæ, ut qui ſimilitudinẽ illius prætenuẽ referat ueritatẽ ſimplicem non attingit, ſed eã quæ obuerſa & oppoſita falſitati atq; mendacio eſt, quia neceſſe eſt ſi in affirmatione ueritas ſit, in negatione haberi & contineri mẽdaciũ. Quo fit, ut ueritati noſtræ mixtũ ſemꝑ mẽdacium ſit, ut quoties de ueritate inſtituitur mentio ſimul quoq; de mendacio cogitemus, & quaſi admoneamur. Them. 3. de Anima, cap. 45. Inde collige nullũ intellectum præter intellectum potentiæ, intelligere componendo & diuidendo ſecundum Peripateticos.

Intellectus poteſtatis nihil actu eſſe dicitur. 3. de Anima, te. cõ. 5. quod ſic intelligendum auctoritate Theophraſti, ut oĩa hæc ad poteſtatẽ referant, ſicut in ſenſu, nõ tñ uſq; eo ad uiuũ reſecanda res eſt, neq; tam nihil actu ꝓbandus, ut neq; ipſemet ſit, calũnia. n hæc eſſet, & oratio cõtentioni cauilloq; ꝓxima, ſed ita intelligẽdũ, ut in animo talis q̃dã ſui generis potẽtia ſit, ꝓ ſubiecto formarũ ac gremio qualis in rebus materialibus facultas illa eſt, quæ cõſtitutioni earum, & cõcretioni ſubſternitur Themi. 3. de aĩa, ca. 39.

Intellectus & ſenſus formarum receptiones ſine materia quæ ſibi propria ſunt percipiunt Alex. in tract. de intellectu. ca. 4. ubi oſtẽdit qũo intellectus in habitu ſeipſum cognoſcit, ex quo patet contra negantes ſpẽs intelligibiles.

Intellectus ſeu mens dicit̃ extrinſecus accedere. 2. de Generatione animalium, ca. 3. auctoritate Theophraſti, referente Themiſt. 3. de Anima, cap. 39 non ita ſtatuendum eſt, ut qui uere appoſitus inuectuſq; habeatur, ſed ut qui ſtatim ab ortu quaſi comprehendere nos complectiq; ſoleat.

Intellectus agens & intellectus potentiæ, partim duæ naturæ ſunt, partim una. Nam & id quod ex duabus facultatibus forma, & materia conditur, unum eſſe intelligimus. Intellectus enim duplex apud Ariſto. & Theophraſtũ eſt, unus patibilis, & corruptibilis quem communem illi uocant, & corpore nõ abiunctum: alter autem totũ id quod ex intellectu agente & intellectu potentiæ componitur, quem & ſeparatum a corpore & incorruptibilem, & ingenitum ſtatuunt. Them. 3. de Anima, cap. 39.

Intellectus cum incorporeus ſit quomodo pati a corpore poteſt, aut immutari, utrũ a corpore, an ab ipſo principiũ ſit; quæſiuit Theophraſtus, & ſolutio eius eſt, quod plane ipſum pati uideri poteſt ab illo ortum habere: nihil enim ipſum a ſeipſo patitur. At uero cauſam pręſtare omnium actionum, hoc eſt ut intelligatur res, uel non intelligatur, quemadmodũ & in ſenſu perſpicitur, utiq; ab ipſo intellectu proficiſci uidetur. Themiſt. 3. de Anima, cap. 39. Vbi innuit tam in ſenſu quam in intellectu paſſionem cauſari in potentiam ab ipſo obiecto, ſed actionem cauſari a potentia, ſic intelligas dictum Ariſto. in lib. de Senſu ꝙ ſenſibile ſenſum agere facit, quia per ſui motionem excitatus ſenſus operatur & ſentit. Sic intelligas dictum Auer. in. 2.

de anima,cō.146.quod recipere aliud eſt a iudicare illud.

Intellectus præteriti & futuri temporis agnitionem habet, & illa facultas,quæ ſuperior eſt uiſis, & imaginatione.3. de Anima Themi. cap.31.ubi per uirtutem ſuperiorē intellige memoriam ſecūdum Themiſtium, quia illa percipit tempus præteritū,ut dicit in lib de memoria & remi.

Intellectus utrunque pontificium obtinet, & ꝙ multas notiones in unam poteſt cōducere,& cohibiliter nectere, & ꝙ notitiam temporis cum rerum cognitione coniungit, quorum neutrum,neq; imaginationi,neque ſenſibus datum,Themi.3.de Anima,cap 41.ubi de mente eius uidetur ꝙ propoſitio non poteſt fieri niſi ab intellectu ſolo. Auer.tamen tenet cogitatiuam etiam poſſe particulariter diſcurrere,& Diuus Tho in.2.de anima,in lec.13.in expoſitione tex.65.ꝙ cogitatiua apprehendit indiuiduū ut exiſtens ſub natura communi quod conuenit ei inquantum unitur intellectiuæ in eodem ſubiecto &c. Teneo cum Themiſtio intellectum poſſibilem, & agentem eſſe unum ſubiecto & ratione ſola diſtingui,quia.2. de Anima,textu com.21.inquit:De intellectu autem & perſpectiua potentia qua contemplatur anima & ſapit, nihil liquet adhuc, ſed uidetur genus aliud animæ eſſe,& hoc ſolum contingere ſeparari,ſicut perpetuum a caduco,& in.3.de anima tex. commen.20.loquens de intellectu agente,dicit hoc ſolum eſſe perpetuum,& immortale. Patet autem ꝙ iſtæ duæ ſententiæ coincidunt. Et tunc quæro utrum hoc dictum Ariſtotel.eſt abſolute,& ſimpliciter intelligendum, quod uidelicet nihil ſit immortale niſi intellectus agens, & ſi ſic,male dicit,quia etiam aliæ intelligentiæ quæ mouet orbes, quarum numerum inueſtigauit in.12.primæ Philoſophiæ etiam ipſe immortales ſunt, Aut intelligitur inter partes animæ,& ſic habeo intētum, ſed quia intellectus etiam poſſibilis immortalis eſt,ſequitur ꝙ ſit idem cum agente.Sed ſecūdum uiam Auer.dicit ꝙ litera trāſlationis Arabicæ in.3.de Anima.23 ubi eſt ſermo de intellectu agente,non habet ly ſolum. Sed hoc non ſaluat,quia ſaltem ly ſolum, habet in.2.de Anima,in tex.21. Et tunc quæro quid per intellectum ibi Ariſt.intelligat, num poſſibilem,& tunc agens non erit ſeparabilis,an agentem, & tunc non erit poſſibilis, ideo aliter oportet dicere in uia Auer.& eſt ꝙ intellectus poſſibilis non eſt ſimpliciter, & quo ad eſſentiam, & quo ad operationem abſtractus, & immortalis,quia ſententia Ariſtote.eſt ut dicit Commen. 12.commen.primi de Anima.ꝙ eſt abſtractus ſecundum ſubſtantiam,& ꝙ nihil intelligit ſine imaginatione, & ſic quodammodo intellectio eius,ut dependet ab imaginatione eſt corruptibilis.Sed intellectus agens, & ſecundum eſſentiam,& ſecundum primam eius operationem eſt abſtractus, & ſic ipſe hoc modo utroq; inter partes animæ ſolus eſt immortalis.Et nota bene hoc,& ſi dicatur, quia 3.de Anima,cō.36.intellectus poſſibilis habet intellectionem æternam per quā ſemper intelligit intellectum agentem,ut in ſe conſideratur,ut uidetur elici ex mente Auer. in.3.de Anima,in cōmen.36.& in 3.de Anima, com.5.in ſoluti.q.3.ubi expreſſe dicit,ꝙ intellectus materialis ſi intelligit illa quæ ſunt potentia intellecta, multo fortius intelligit ea quæ ſunt actu intellecta: & expreſſe dicit ibi, ꝙ hoc quod intelligit intellectum agentem non impedit ipſum ꝙ non poſſit intelligere materialia,quia illa propoſitio: Recipiens debet eſſe denudatum a natura recepti,nō intelligitur ſimpliciter,ſed cum cōditione. Reſpondetur ꝙ intellectus materialis poteſt cōſiderari dupliciter. Vno modo in ſe,& ſic dicitur intellectus rectius quā anima,aut animæ pars,quia anima non eſt reſpectu eſſentiæ,ut dicit Auice.in principio ſexti naturalium,nec ſine corpore eſſe poteſt.2.de Anima,tex.cō.26.Dico igitur conciliando ꝙ in primo de Anima.com.12.conſiderat intellectum materialem,ut eſt pars animæ,& ut eſt in nobis,& ſic eſt abſtractus ſecundum eſſentiam non ſecundum opus,quia de intellectione,quæ habetur p diſcurſum,patet,de alia,quę eſt in ſtatu adeptionis, illam non poteſt habere in nobis niſi in poſtremo poſt complemētum, & adeptionem intellectus ſpeculatiui qui eſt dependēs non ſolum ab agente poſſibili,uerum etiam ab intentionibus imaginatis.Ecce quomodo ſemper talis intellectus,ut eſt anima, uel pars animę,in ſua operatione,quodāmodo eſt ligatus cū phantaſia,ſed intellectus agens ſolus eſt abſtractus, quia non eſt paſſiuus,nec intelligit ut eſt in nobis per imaginationem,licet in copulatione, qua copulatur ut agens,abſtrahit ab imaginatione, ſed ut unitur ut forma intelligit per eſſentiā.In hoc eſt diuerſitas in uia Auer.inter abſtractionem intellectus materialis & agentis. Aut dic ꝙ intellectus agens ſolus eſt immortalis, & abſtractus inter uirtutes animæ in ſupremo gradu abſtractionis poſſibilis in uirtutibus animæ, ſic ſoli ſibi competit abſtractio & immortalitas,ſed intellectus materialis,licet ſit abſtractus & immortalis,non tamen ita perfecte, ſicut ſiquis dicat ſolem eſſe magis abſtractum quam lucem, & eſt etiam ſententia iſta Themiſt 3.de Anima,cap.36.

Intellectus agens eſt hominis eſſentia & forma. Themiſti. 3.de Anima,cap.27.

Intellectus agens eſt forma formarū reſpectu eorum quæ ſunt hic,quam cū natura attraxit receptui canit,in eoq; finem quaſi extremam manum imponit. Themiſt.ibidem. quod etiam Commen.aſſerit in.2.de anima.tex.com.32. ubi dicit:Complementum autem animaliū, & finis eorū qui intēdebatur in generatione quem cum natura potuit pertingere ſtetit,eſt mundus animalium habentium uirtutem ſpeculatiuam,cogitatiuam,& intelligibilem.

Intellectus agens indiuiſibiliter intelligit, & quæ ipſe indiuiſibiliter tradit,intellectus potentiæ diuiſibiliter recipit. Nec ex hoc debemus mirari quando huius rei exploratum exemplum habemus,quia affectiones corporum,candor,nigror,& eius generis cæteræ quanquam propria ratione,& ſuapte natura indiuiſibiles atq; inſeparabiles ſint, in materia tamen diuiſibiliter & ſenſibiliter recipiuntur. ibidem.

Intellectus agens non intelligit ea poſt mortem, quæ una cum intellectu mortali didicit.Themiſt.3.de Anima, cap. 28.&.29.ubi conciliat dicta in.2.de Anima,in tex.cō.66.

Intellectus qui ex poteſtate componitur, eadem quæ cōſiderat ſcribit,& literis mandat,non tamen ſcribit ea quæ poteſtate conſtant,ſed quatenus intellectus agēs eſt. Themiſt.3.de Anima cap.27.hic oſtenditur de mente eius ꝙ illi duo intellectus ſunt unum ſubiecto,quod notauit etiā Com.3.de Anima,com.20.

Intellectus agens non eſt primæ propoſitionis, ibidem intellectus agens non eſt deus.ibidem,ſcilicet.3.de Anima, cap.28.&.29.

Intellectus agens ab Ariſt cōparatur luci.3 de Anima,tex. com.18.ubi Themiſt.dicit cap.32.Quod Plato aut comparauit intellectum agentem ſoli,quia intellectum & animum homini Deo quam ſimillimum uolebat.

Intellectus impaſſibilis eſt.3.de Anima,tex.com.7.ubi nota ſecundum Ariſto.de ſenſu & ſenſoriis,tum de intellectu ita extimaſſe, ut ſenſus minus quidē paſſioni obnoxius eſſet quam inſtrumenta non tamen in totum immunia ſeparatuſq;,Intellectus autem ut qui citra inſtrumētum corporeum functiones ſuas abſolueret, omnino impatibilis abiunctuſq; diceretur.Them.3.de Anima,cap.34.

Intellectus potētiæ differt ab intellectu poſſibili.uide Themiſt 3 de Anima,cap.35.

Intellectus agens unus eſt in omnibus hominibus, & eius æternitas ad ſingulos homines nihil pertinere uidetur, & illuminat omnes ſicut ſol obtutus omnium animalium ſecundum Them.3.de Anima,ca.32.

Intellectus agens eſt magis ſeparatus quam intellectus poteſtatis,ſicut ſiquis diceret ſolum eſſe magis ſeparatum quam lucem.Them.3.de Anima,cap.36.

Intellectus agens eſt prior dignitate natura & perfectione, intellectus uero poteſtatis eſt prior tempore in nobis.3. de Anima.tex.cō.29.uide Them.3.de Anima,cap.36.

Intellectus agens dat actum intellectui poſſibili, per quem poteſt intelligere,& dat actum phantaſmatibus, ut fiant

actu intellecta, ſicut lumen dat actum & uiſui, & coloribus. Et uide pulchre de hoc Themiſtium. 3. de Anima, cap. 24. & intelliges ex hoc dictum Auer in. 3. de Anima, com. 5. in ſolutione quæſtionis tertiæ, ubi dicit quod intellectus agens illuminat intellectum poſſibilem.

Intellectus agens eſt effectiuus intellectionis, & ad actum ducens intellectum materialem. Alex. in tractatu de Intellectu. in cap. de intellectu agente.

Intellectus non ſicut ars ſeorſum a ſua materia eſt, ſed totus intellectui potentiæ intextus immerſusq; eſt, ut ſi fingamus excuſorem in ære, aut ferro eſſe, & ideo intelligimus dum uolumus. Themi. 3. de Anima, cap. 15. & eſt ſuper tex 19. & uide in. 2. cap. ex mente Them, ꝙ intellectus agens, & poſſibilis ſunt idem re, ſed diſtinguuntur ratione, ſicut bene notauit Com 3. de Anima, com. 20.

Intellectus agens eſt ſicut architectus quidam fabricatorq; notionum. ibidem Themiſtius.

Intellectus agẽs eſt proximus intentione Deo, nã & Deus quodammodo eſt res ipſæ, & ad quendam modum creator, & opifex rerum. Themiſt. 3. de Anima, cap. 25. contra tenentes ipſum eſſe uere Deum.

Digreſſio contra modernos de intellectu agente, an Deus ſit. Intellectus agentis ſubſtantia eſt actus non de potentia aliqua profectus erutuſue, ſed ſuapte natura. Themiſt 3. de Anima, cap. 26. Ex hoc loco patet ſolutio ad rationes illorum, qui tenent ad mentem Ariſto. & Commen. intellectum agentem eſſe Deum, moti auctoritate Ariſtote. 3. de Anima, tex. commen 19 ubi uidetur dicere, ꝙ ſubſtantia intellectus agentis ſit purus actus, cum quo nõ eſt admixta potentia: & ideo quandoq; dicitur intelligere, & quandoq; non, ſed ſolus Deus eſt cui nulla eſt admixta potentia. 3. de Anima, in ſolutione. 3. q. in commen. 5. & . 5. Metaphy. cap. de perfecto: Ipſe enim ſolus eſt perfectio ſimpliciter ſine imperfectione. Amplius intellectus agens nihil intelligit eorum quæ ſunt hic, & hæc eſt conditio Dei. 12. Metaphyſi. tex. com. 51. Amplius Cõmentator. 3. de Anima dicit ſe eſſe concordem cum Alexandro de intellectu agente, ſed Alexander poſuit intellectum agentem Deum eſſe. Amplius. 12. Meta. commẽ. 38. in quæſtione: Deductio autem qualis optima, dicit ꝙ nos in ſtatu fœlicitatis depẽdemus ab illo principio a quo cœlũ dependet, ſed hoc eſt primum principium. Dicimus nos ex mente Themiſtii intellectum agentem dici actum, ut ipſe exponit, quia non eſt forma educta de potentia materiæ, ſed non dicitur actus ſimpliciter, cui nulla ſit annexa imperfectio, quia hoc eſt Dei tantum, & ita dico etiam ſecundum Cõmentatorem. Vnde æquiuocatio decepit eos primum in hoc, deinde decepit eos locus conſequentis, quia arguũt in ſecunda figura ex ambabus affirmatiuis in materia nõ conuertibili: nam & aliæ intelligentiæ præter Deum non intelligunt apud Peripateticos aliquod eorum quæ ſunt hic, hoc enim non eſt ſolus intellectus agentis proprium. Ad tertium concordat cum Alexandro in modo ponendi intellectum agentem nõ in re poſita, quia Alex. ponit intellectum agentem non ratione tantum, uerum & re ipſa diſtinctũ eſſe a poſſibili, ſed Themiſtius ponit ꝙ eſt diſtinctio ſecundũ rationem tantum, & quod iſta ibi actio, & paſſio ſunt ſecundum ſimilitudinem, & in hoc diſcordat a Themiſt. & tenet quo ad iſtum modum ponendi cum Alexand. ſed non concordat omnino opinando ꝙ ſit Deus. Ad ultimum uerum eſt, ꝙ homo fœlix dependet a Deo, ſed eo modo quo poteſt, uidelicet per intellectum agentem, quia diſtantiæ entium ſunt ualde diuerſæ. Amplius Ariſto. 3. de Anima, tex. com. 17. expreſſe concludit intellectum agentem, & poſſibilem eſſe partẽ animæ, quia in omni natura &c. hoc non Deo competit. Amplius ibidem. 20 ſolum hoc immortale modo hoc non poteſt referri ad Deum, quia etiam aliæ intelligentiæ ſunt immortales. Et ideo oportet ut hoc referatur ad partes ſeu partes animæ, quia ſolus intellectus agẽs eſt qui eſt idẽ ſecundum Themiſtium, licet Com. aliter dicat.

Ordo.

Intelligentia prima, quæ mouet orbem ſtellarum, eſt principium a quo deriuatur ordo in cæteris ſeparatis intelligẽtiis. tracta. 4. in paraphraſi Metaphyſi. col. 12. Et ibi uide qualis ſit ordo in cæteris, & uide de hoc diffuſe in. 12. Metaphy. commen. 44. ubi tanguntur duæ uiæ, uidelicet uia Mathematicorum, & uia Ariſtot. ordo in intelligentiis ad prima quomodo ſit non habemus propoſitiones ſufficiẽtes circa hoc ibidem. colũ. 13. idem repetit ibidem. colũ. 14. ubi tenet utranq; uiam, quod motor Saturni ſit ſecundus in ordine, & etiam quod motor Solis.

Intellectus agens eſt ultimus in ordine motorũ cœleſtium. Et ponamus ipſum eſſe motorẽ orbis Lunæ. ex paraphraſi Metaphyſi. tracta. 4. col. 14. ubi loquitur de ordine intelligentiarum, & ex hoc patet ipſum nõ eſſe Deum. uide in contradictionibus nuper æditis.

Intellectus opus magis eſt quieti quam motui ſimilimũ, unde abſtemii purgatius & uibratius quam temulenti cognoſcunt, & ſilentio noctis magis quam interdiu, corpore inoffenſo quam conturbato, ſenecta ætate quam iuuenta, quia iuuenum corpora pluriſario motu interęſtuãt. 1. de Anima, tex com. 49. & Themiſt ibidem. cap. 21.

Intellectus auctoritate Auer. in diſp. 1. in ſolu ultimi dubii, eſt forma abſtracta a corpore, ſicut nauta reſpectu nauis, ſcribit enim: Dicimus nos ꝙ non eſt impoſſibile reperiri perfectiones ſimiles diſpoſitionibus quæ ſeparãtur a ſubiecto, ut nauta a naue, & artifex a ſuo inſtrumento. Vnde ſi corpus eſſet tanquam inſtrumentum animæ, eſſet ergo diſpoſitio ſeparata. & Themiſt. 2. de Anima, in expoſitione, tex. 11 inquit, Nec tamen ratio ulla prohibet haberi aliquam animæ partem, quæ a corpore abſoluta diſparataq; ſit, qualis ea quæ neq; corporis totius, neq; partis alicuius ita actus aut perfectio eſt, ut forma & figura ferri, qualis uidetur mens intellectusq; eſſe, nondum enim oſtẽſum eſt, an eius uis ita ſit corporis humani perfectio, ut poſſit tamen eſſe abiunctus & ſeparatus a corpore, ſicut rector & gubernator nauis, qui quanquã eſt actus & perfectio nauis, tamen iunctus aut adhærens naui nõ dicitur. Et ex hoc patet in uia Peripateticorum eſſe duplex genus formarum, uidelicet dantium eſſe per inhærentiam, & dantium ſolum operari: quod multi negauerunt &c. Et ex hoc tex. 21. collige cõtra illos qui ex diffinitione uniuerſali data de Anima, uolunt apparere de intentione Ariſt. animã intellectiuã eſſe formam formaliter inhærentem, & formaliter dantem eſſe homini, quum tamen Ariſtote. poſita illa diffinitione confiteatur non apparere ex illa diffinitione, an ſit aliqua pars animæ, quæ ſit ſicut nauta nauis, perfectio, ſcilicet abiuncta & ſeparata, nam hoc demonſtratur in. 3. Et ex hoc etiam collige multo fortius contra illos qui dicũt Ariſtote determinaſſe in primo de Anima. per illam rationem in tex cõmen. 12. nullam animam eſſe a corpore abſtractam, quia ſi qua eſſet, maxime eſſet intellectiua, quia ſi eſt aliquid abſtracta anima, habet operationem ſibi propriam, quum tamen Ariſt. confiteatur in. 2. de Anima poſita diffinitione animæ uniuerſali ex illa non apparere hoc. Vnde lucidiſſimus Them. in præſenti loco uult illam rationem potius eſſe deſcriptionem quam diffinitionem, quia perfectæ diffinitiones quæ dant quidditatem, debent eſſe media in demonſtrandis omnibus proprietatibus eſſentialibus. ut patet. 1. de Anima, te. commen 11. Et ideo eſt ſicut deſcriptio, quia actus non uniuoce dicitur de omni anima. Vnde Ariſtote. hic expreſſe dicit, Figuraliter igitur determinetur & ſic deſcribatur de anima.

In omnibus intelligentiis corporum cœleſtium eſt uerum dicere, ꝙ intelligunt omnia, & etiam eſt uerũ dicere, ꝙ nõ intelligunt ea, quæ ſunt ſub ipſis, quia non eſt defectus illi qui cognoſcit aliquid ſciẽtia perfectiori, ſi non ſciat illud ſcientia imperfectiori, immo imperfectio eſt quid oppoſitum huius. Nam ille qui non poteſt uidere aliquid uiſione mala, ſed uidet ipſum uiſione perfecta, nequaquam habet imperfectionem in hoc, ex paraphraſi Metaphy. trac. 4. col. 11. Inde patet Ariſto. & Peripateticos tenuiſſe Deũ nõ intelligere ea quæ ſunt hic eo modo, quo ſunt in ſeip

ſis,ſicut intelliguntur ab intellectu noſtro ſed cognoſcuntur nobiliori modo,& eminentiori.

Intelligentias ſeparatas eſſe ſubſtantias nullum habet dubium,quia ſunt principia ſubſtantiæ. Item cum reſpectu ſubſtantiæ ad materialia transferantur, multo magis ad immaterialia,& nomen ſubſtantiæ uerius dicitur de primo principio,cum eius ſubſtantia ſit cauſa cæterorum.in Paraphraſi.tract.4.col.11.

Subſtantiæ ſeparatæ uiuunt uita,nobili.ibidem.

Subſtantiæ ſeparatæ habent delectionem.ibidem. Delectio enim conſequitur apprehenſionem.ibidem.12.Metaphyſi.com.36.ubi dicit,ꝙ quemadmodum umbra conſequitur corpus,&c.

Intelligentia prima delectatur in eſſentia ſua tantum,& delectatio eius eſt ſuprema omnium, ſed aliæ intelligentiæ delectantur in eſſentia ſua,& etiã in eſſentia prima.ibidẽ.

De pluralitate intelligentiarum.

Intelligentiis ſeparatis neceſſe eſt eſſe unum primũ, quod præcedat alias ſecundum naturam,quæ omnis pluralitas ab unitate procedit ibidem,col.11.

Pluralitas in intelligentiis ineſt eis ex hoc ꝙ unaquæq; intelligit de ſeipſa pluralitatem,ideo oportet ꝙ prima intelligentia ſit unum indiuiſibile,quod per id intelligit niſi unam rem ſimplicem.ſ.eius eſſentiam ibidem.col.12.

Intelligentia prima non poteſt intelligere aliquam pluralitatem.neq; in eius eſſentia,neq; extra eius eſſentiam,ipſum enim eſt idem ſimplex de ſe.ibidem.

Vnitas.

In intelligẽtiis ſeparatis eſt unitas ex hoc quod intelligibile in eis eſt unum.Et hoc ſit eleuãdo illa intelligibilia plurea quibus identificatur unumquodq; ipſorum ad unũ intelligibile.ſequitur de neceſſitate ꝙ ipſa unitas uere,& primo reperitur in ipſo primo, deinde in ſequenti ipſum, poſtea in ſequenti illud ſecundum ordinem.ibidem.

In intellectu noſtro eſt maior pluralitas intelligibiliũ quam in aliquo alio intellectu.ibidem.

In prima intelligentia unitas & ſimplicitas æquantur, licet ab ipſa proueniat plura, quorum unũ eſt altero nobilius ibid.Et habet in.12.Met.cõ.44.ubi diſcutit quomodo ab uno ſimplici poteſt immediate prouenire multitudo.

Ordo.

In intelligentiis nobilitas attẽditur ex una quatuor rerũ,uidelicet ex uelocitate motus,aut ex magnitudine corporis mobilis maioriq; ambitu,aut ex magnitudine ſtellarũ, aut ex pluralitate motuũ,quibus perficitur motus ſtellæ paucitate.tract.4.col.12.

In intelligentiis ſeparatis iſta duo conuertuntur, uidelicet ꝙ quæcunq; comprehendit aliquid aliud, illud quidem aliud erit eius cauſa,& ꝙ quodcunq; eſt eius cauſa concipitur a cauſato,& impoſſibile eſt ut cauſatum intelligat eſſentiam ſuam præter hoc ꝙ concipiat id quo extat ſua eſſentia.Sed iam fuit declaratum ꝙ quodlibet ipſorum comprehẽdit eſſentiam ſuam.Ergo neceſſe eſt ꝙ cauſatũ ab ipſis concipiat ſuam cauſam, ex tract.4.in paraphraſi Metaphyſi.collũ.9.ibi: Et dicamus ꝙ iam fuit declaratum in libro de Anima, uidelicet quod inde patet intelligentiam inferiorem intelligere ſuperiorem intelligẽdo eſſentiam ſuam,& non per eſſentiam ſuperioris,ut quidã male intellexerunt ex mente Auer.

Intelligibile eſt perfectio intelligentis,& eius forma,ut eſt oſtenſum in libro de Anima,ex paraphraſi Metaph.trac.4.col 9.Non intelligitur ꝙ ſit forma perficiẽs per formalem inhærentiam,ſicut tenent illi,qui tenent intelligentiã ſuperiorem formaliter inhærere inferiori,& dare ſibi eſſe formaliter.& ꝙ intelligit inferior per eſſentiã ſuperioris moti.ex auctoritate Com.12.Meta.cõ.44. Solum ibi eſt cauſa & cauſatum,ſecundum ꝙ intellectum eſt cauſa intelligentis. Patet autem in intellectu eſſe cauſam intelligentis,ſicut formam,ut declaratum eſt in libro de Anima. ſed in libro de Anima,nõ fuit declaratum intelligibile informare intellectum per inhærentiam,quia intellectus dicitur locus ſpecierũ & nõ materia ex.3.de Anima, immo neq; ſenſus eſt materia ſenſibilium,ut bene notat lucidiſſimus Themiſt.in.2.de Anima, ponens differentiam inter paſſionem ſenſuum & paſſionem corporũ inanimatorũ, ſicut & Ariſto.ibidem,tex.com.57.&.58.&.3.de Anima, tex.com.38.Idẽ declaratur de ſenſu communi a Themiſtio.3.de Anima.8.cap.unde eſt obiectum in ſenſu ut forma in eſſe abſtractionis perficiens, dedicet cognitum perficit cognoſcentem,nõ autem eſt per informationem,& per inhærentiam. Et ideo concludit ꝙ intellectus habens lapidem in eſſe abſtractionis non demonſtratur lapideus. Et ideo illa auctoritas 12.Meta.eſt contra illos qui utuntur ea pro ſe quæ auctoritas etiam fuit adducta a Grego. de Arim.& a Ioan.Bacco.in.2. Sen.ad probationem, ꝙ intelligentia non eſt cauſa efficiens orbis. nec ꝙ ipſæ habeat efficiens ſempiternum,quia in illis non eſt cauſa, niſi eo modo quo intelligibile eſt cauſa intelligẽtis, ſed intelligibile eſt cauſa formalis non efficiens. Sed æquiuocatio decepit eos,quia ſecus eſt in rebus abſtractis, ſecus in nobis,quorum intellectus eſt paſſiuus. Audiant quæſo Auer. in libro deſtruc.diſp 3.in ſolu.18.dubu iuxta finem, ꝙ in hac ſpecie entium ſeparatorum forma & finis idem ſunt. Igitur illud quod finẽ dat,eſt forma,& illud quod dat formam,eſt agens,igitur idem primum principium quod eſt omnium iſtorum agens forma & finis,& hoc ipſi non attingunt. Vide etiã Themi.3.de Anima,ſuper trac.6.ubi dicit animã intellectiuã & ſenſitiuam eſſe locũ nõ ſicut locũ qui ambit nos,ſed pro quãto quodammodo anima ſit illud quod ſentit & intelligit: & ſic intelligentia inferior quodammodo ſit ſuperior & intelligit ipſam.

In intelligẽtiis ſeparatis impoſſibile eſt ut cauſa cõprehendat cauſam ſuam, nam aliter non poſſet conuerti cauſa in ſuum cauſatum &,perficeretur nobilius per minus nobile,quod eſt impoſſibile.ibidem.

Intelligentia prima cum non ſit cauſata ab alia non intelligit aliud niſi eſſentiam ſuam,& non comprehendit cauſatum ſuum.Et hoc nõ ſolũ eſt proprium primo principio uerumetiam eſt quid cõmune omnibus corporibus cœleſtibus,quia non uidemus ipſa concipere res eo modo quo habent eſſe,quia ſi ita fieret nobilius perficeretur per ignobilius,& eorum conceptus eſſent generabiles corruptibiles,quẽadmodum ſit in intelligibilibus humanis, Vbi pondera illud uerbũ eo modo quo habent eſſe.ibidem.col.9.

In intelligentiis ſeparatis quodcũq; indiget ad intellectionem ſuæ eſſentiæ pluribus principiis,illud eſt minoris ſimplicitatis.ibidem.

In intelligentiis ſeparatis agens & paſſiuum, ſeu cauſa & cauſatum diuerſificantur in gradu nobilitatis, & exceſſus in eadẽ ſpecie,& nõ in diuerſitate ſpeciei.ibidem.col.10. ſecus autem eſt in principiis materialibus.

Intelligentiarum omniũ præter primam intellectio eſt cõparatiua ibidem.

In intelligentiis ſeparatis ſi id quod intelligit cauſatum de his principiis,eſſet idem cum eo quod intelligit cauſa de ſe ipſa,tunc nulla eſſet diuerſitas inter cauſam & cauſatũ, & nulla eſſet pluralitas in rebus ſeparatis.ibidẽ. Ex hoc patet contra illos qui tenent inferiorẽ intelligere ſuperiorem per eſſentiam ſuperioris.tunc igitur nulla eſt diuerſitas inter inferiorem & ſuperiorem.

Intelligentiæ abſtractæ perficiuntur ad inuicem,& in eis eſt recipiens,& receptibile. Vide in cõcordantiis nuper æditis.ibidem.

In intelligentiis abſtractis eſt multitudo propter naturam poſſibilitatis intellectus inuẽtæ in eis,unde ſolum primũ intelligens eſt liberatum ab iſta natura.ibidem.

Intelligere & cognoſcere differunt,nam intelligere eſt ſimplices terminos comprehendere,cognoſcere uero eſt terminos complexos iungere aut diuidere.Themi.1.de Aia ca.26.& ibi uide differentiam quæ uirtus ſit pſtantior,an quæ ſimplicia apprehendit,an quæ cõponit & diuidit.

Intellectus poſſibilis efficit omnino mõ ſimilitudinis & receptionis.3.de Anima,com.18,idem in tex.com.6.&.38.

Intellectus

Intellectus cuius eſt abſtrahere intellectũ, neceſſe eſt ut prædicat in nobis intellectum, cuius eſt recipere intellectum, 3. de Anima, com. 18.

Intell's agens transfert intẽtiones imaginatas de ordine in ordinẽ, & facit de potẽtia intellectus actu intellecta. ibidẽ.

Intelligentia agens nihil intelligit ex eis quæ ſunt hic. 3 de Anima, com 19.

Intelligentia agens neceſſe eſt ut ſit abſtracta, & non mixta neq; paſsibilis ſecundum quod eſt agens omnes formas intellectus. 3. de Anima com. 19.

Intellectus quo cogitamus & ſapimus nõ eſt potentia, aut pars animæ, ut cæteræ, ſed ſubſtãtia quædam intelligitur lõge præclarior, melior, pulchrior, quæ tamen in naturã inferiorem ignobilioremq; ſe inſerta recepta ſit. Themiſtius. 2 de Anima, & cap 12. ſuper tex. 22. unde patet intellectum eſſe potentiam de ſecunda ſpecie qualitatis ſecundum Peripateticos.

Intellectus non intelligit aliquid eſſe indiuiſibile per aliquam rem eius, niſi perceperit ipſum habere aliquid indiuiſibile abſolute, ſicut non intelligit differentiam unius rei ab alia, niſi poſtquam intellexerit differentiam abſolutã, ex tract. in Paraphraſi Meta cap. de uno.

Intelligibiles ex ſui natura ſunt res ſenſibiles in potẽtia, ita ꝙ poſſunt intelligi. Cuius cauſam diuinam Auer. in Paraphraſi Meta. tract. 2. col 7. tradit, dicens quia principia ultima rerum ſenſibilium eſt conceptio per intellectum. In hoc enim eſt ſimilitudo inter artem & naturam, ut dicit. Et inde ſubtiliter elice cauſam, quia intelligibilitas eſt a forma, & ſenſibilitas a materia, & quia uniuerſalitas eſt a forma, & indiuidualitas a materia: & quia entia, ut entia & ut intelligibilia pertinent ad diuinũ, & ut ſenſibilia & tranſmutabilia ad naturalẽ. Nam primus actus qui eſt ſine potẽtia, & materia prima ſunt duo extrema in latitudine entium, forma eſt participatio diuini eſſe. Et ideo ex hoc habuit ꝙ ſit intelligibilis a materia, ꝙ ſit ſenſibilis inquantũ forma eſt, talis partitio habuit quod eſſet ſubiectum uniuerſalitatis primo Cœli, Nam ut inclinat ad materiam habet, ꝙ eſſet ſingularis, ut forma eſt, habet ꝙ ſit quidditas: ut in materia, habet ꝙ ſit eſſẽtia: ſic materia diuerſificat eſſentiam a quidditate, ut eſt diuina participatio, pertinet ad diuinum qui eſt artifex, per primas participationes & ſimplicisſimas, quo ad ſecundas ad artificem particularem. Et licet iſto modo concepta forma, ut forma ſit ſubiectũ ultimum, tamen ſi comparetur hęc forma, & hęc materia ad indiuiduum compoſitum potius eſt hoc. & unum numero per hanc formam ꝗ per hanc materiã infecta, ut alibi declaraui ex mente Ariſto. & præſertim ſecundum iam Auer. quia non inconuenit ſecundum diuerſos reſpectus, ut oppoſita uerificentur de eodem &c.

Intellectus ex hoc ꝙ comprehendit infinita in propoſitione uniuerſali, & iudicat de eis iudicio uniuerſali, eſt non materialis omnino, & hoc eſt fortisſimum argumentum. Et ideo Ariſt. laudat Anaxagoram ꝙ poſuerit primũ motorem ſeparatum a materia, & formã ſeparatam. Et ideo non patitur ab aliquo entiũ, cauſa enim paſsionis eſt materia. ex phyſicis diſputationibus, in diſput. 3. in fine. idem uide. 3. de Anima, in com. 19. uide in. 8. Phy. te. com. 37. de Anaxagora, & in. 3. de Anima, tex. com. 4.

Intellectus ab intelligibilibus non patitur, ſed in ipſa intelligibilia quaſi tranſit. Them. 3. de Anima ſuper tex. 14.

Intellectus intelligibile in nobis non ſunt idem omnimode, & uide cauſam huius in diſputa. 6. in ſol. ſecundi dub.

Intellectus ſi quis omnino ſine materia fuerit, tunc intelligibile omnimode eſſet cum intellectu. ibidem.

Intellectus ſeparatus non dependet ab entibus in ſua intellectione, quilibet namq; intellectus dependens a rebus intellectis, ſequitur neceſſario ordinem entis, & perficitur ab eo. Et ideo deficit in eo quod intelligit de eo, ſicut intellectus humanus deficit in comprehenſione rerũ. ibidẽ.

Intellectus ſit ſimilis rebus quas cognoſcit, compoſitus ſi compoſitas, ſimplex ſimplices. Themiſt. 3. de Anima, ſuper tex, 20.

Intellectus in intelligendo eſſentiam aſsimilatur lineæ rectæ ſecundũ. Ariſt. ſed in intellecto indiuiduũ aſsimilatur lineæ curuæ uide cauſam in Them. 3. de Ala. ſuper te. 10.

Intellectus ſeparatus, quem naturæ entiũ ſequuntur, eſt ordo, ex quo cauſatus ordo entium, & ipſius cõprehenſio non denominatur nec uniuerſalis nec particularis, uniuerſalia namq; intelligibilium entium ſequuntur entia, & ſunt ei poſteriora. ibidem.

Intellectus ille quem ſequũtur omnia, intelligit neceſſario entia in eo quod intelligit de ſeipſo ordinem cuiuslibet entium, non ꝙ intelligat aliquid extra ſe, tunc enim cauſaretur ab illo quod intelligit, & nõ eſſet cauſa ipſius ibidẽ.

Intellectus eſt locus ſpecierum. 3. de Anima, tex com. 6. & uide Themiſtium ibi.

Intellectus ſeparatus ſecundum Peripateticos non intelligit niſi ſeipſum, & intelligendo ſeipſum intelligit omnia entia, quia intellectio ſua nihil aliud eſt niſi omnium entium ordo. ibidem.

Intellectus noſter & intellectus Dei ſeparatus differũt, quia in noſtro comprehendens & cõprehenſum differunt aliquo modo, ſed in Deo ſunt idẽ omnimode, uerũtamen intellectus noſter habet ſimilitudinem quendam cum intellectu ſeparato, quia noſter intellectus ſumit illam ſimilitudinem ab intellectu ſeparato. Et declaratio huius eſt, quia intelligibilia dicti intellectus ſunt pura & nuda ab omnibus defectibus qui noſtrum intellectũ conſequuntur. uerbi gratia, Intellectus eſt intelligibilis inquantum eſt intellectus. Hoc enim eſt intellectus qui eſt intelligibilis omnimode, nam quicquid habet denominationem aliquã defectibilem, neceſſario habet eam ratione cuiuſdam entis perfecte rationem illam habentis. ibidem.

Intellectus diuinus comprehendit multitudinem intelligibilium alio modo quam intellectus noſter ex diſputatio. 6 in ſolutio. & ibi oſtendit pulchre quomodo Philoſophi negauerũt Deum intelligere plura, & eſt modus quẽ non negant noſtri Theologi.

Intelligibilia humana dupliciter numerantur, ſed intelligibilia Dei neutro illorum modorum, ſed modus ille a nobis non eſt comprehenſibilis. ibidem.

Intelligentiæ terminum habent limitatum, quem non pertranſeunt. ibidem.

Intellectus poteſtatis eſt coniunctior humanę animæ, & addictior quam ſit intellectus agens. Themi. 3. de Anima ca. 23. & eſt ſuper tex. 17.

Intellectus noſtri ſcientia potentialis eſt, ſed ſcientia Dei actualis eſt & neceſſaria. ibidem.

Intellectus humanus non poteſt comprehendere in infinitum in actu, quia ſcibilia apud nos ſeparabilia ſunt, ſed ſi poneretur aliqua ſcientia in qua omnia ſcibilia uniri poſſent, finitum & infinitum in ea eſſent æqualiter ibidem.

Incorporeũ aliquod quod ſit recipiens impoſsibile eſt, ſiue per ſe ſiue per accidens, niſi in aliquo, quia dubium eſt de intellectu in potentia. ex libro Deſtru. diſpu 7 in ſolu. 3. dub. Hoc aũt (ni fallor) dixit propter opinionẽ Themi. & Theophraſti, qui uoluerũt ꝙ intellectus poſsibilis agẽs & ſpeculatiuus ſint unum ſubiecto, & ꝙ actio, & receptio non intelligantur niſi ſecundum ſimilitudinem in eis: ipſe aũt tenet oppoſitum, quia recipit intellectus poſsibilis ſpecies intelligibiles, ſed nullus alius intellectus recipit apud ipſum aliquod accidens 12 Meta. com. 25.

Intellectus ſimplex & intelligibile ſunt unum & idem realiter, ſed plura reſpectiue & per accidens, uidelicet ratione ſubiecti: ubi per ſubiectum, expone obiectum. ex diſputa. 7 in ſolutione. 3. dubii.

Intellectus nomẽ apud Philoſophos dicitur analogice de ſeparatis Intelligentiis, ita ꝙ primus intellectus eſt cauſa aliorum. ex diſp. 7. in ſolu. ultimi dubii.

Intellectus humanus an ſit ex materialibus formis, eſt maximum dubium apud Phõs. ex diſp. 10. in ſolu. 2. dubii.

Intelligentiæ nullo alio modo mouent corpora cœleſtia niſi per modũ imaginatiõis per intellectũ quam ſequitur deſiderium, ſicut deſideratum mouet ipſum deſiderãs: &

ideo corpora cœleſtia habent intellectū de neceſſitate cū ſint cōprehenſiua,& hæc demonſtratio eſt propter quid & quia in Paraphraſi Meta trac.4.col.6.

Intellectus diuinus & humanus tantum æquiuoce communicant.ex diſpu.10.in ſolu.3.dubii.

Intellectus diuini ſcientia non diuidit uerum a falſo in oppoſitis,ſicut reperitur in humana ſciētia:uerbi gratia quia aut homo ſcit alia aut non,& iſta duo ſunt cōtradictoria unde uerificata una ipſarum neceſſario alia eſt falſa. Sed in Deo Benedicto ambo uerificātur duobus reſpectibus, uidelicet ꝙ ignorat ea modo inferente defectum,ſicut eſt in humana ſcientia: & ſcit ea modo non inferente defectū ex diſp.10.in ſolutione.3.dubii.

Intellectus natura,ut dicit Ariſtoteles princeps Philoſophorum,dominatur toti ex.diſp.11.in ſolutione primi dubii. & eſt in.3.de Anima,in tex.cō.4 & in.8.Phy.in tex.com. 37.ex ſententia antiqua Anaxagoræ.

Intelligentiæ motum aliquem non patiuntur,neque aliquo modo innouantur.ex diſpu.12.in ſolu.3.dubii.

Intelligentiæ ſeparatæ non ſolum ſunt motor, uerum etiā agens quoquo modo corporū cœleſtium in Paraphraſi Met.trac.4.col.7.ibi:Ex dictis apparet ubi,ut notaui ſuperius,differentia eſt inter agens & mouens,nam motor reſpicit motum tantum,agens uero eſſentiā mobilis,ut notaui ea mente eius ſupra in capitulo de agente.

Intelligentiæ ſunt quodammodo formæ corporum cœleſtium,cuius modum uide apud Auer.ubi dicit,ꝙ ſunt formæ aliquo modo. Nam formæ corporum cœleſtiū nihil aliud ſunt,ꝗ̄ id quod intelligunt,ea ipſis,ꝓ quanto uidelicet cœlum dicitur intelligens,ſic intelligentia dicitur forma cœli quodammodo, quia non eſt alius modus uitæ niſi gradus uitæ intellectualis. Et ideo dicit quodammodo,quia non eſt forma inhærens,ut finxerunt quidam:intellectus enim nullius corporis actus eſt.

Intelligentiæ ſeparatæ ſunt fines corporum cœleſtium, ꝓ quanto mouentur ab eis per modum deſiderii.ibidem.

Intelligentiæ ſeparatæ ſunt iſtius eſſe ſenſibilis cauſæ,ueluti forma & agens & finis,& ibidem ponitur declaratio.

Intellectus humanus ualde deficit in ratione & cauſis naturalium rerum,& maxime in illis altioribus & ſublimibus corporibus,quorum neſcimus quantitates,& eſſe ſubſtantiarum illorū totaliter ignoramus,& dicimus ꝙ corpus ſupercœleſte non eſt neq; graue,neq; leue.ex diſpu.14.in ſolutione ultimi dubii.

Intellectum poſſidentia habent producere res,prout proueniunt ab imaginationibus uniuerſalibus ex diſputatione 16.in ſolu.2.dubii.idem in libro de Diuinatione ſecūdum quietem.

Intellectus non alligatur alicui uirtutum animæ alligatione formæ in ſubiecto.ex diſputatiōibus phyſicis,diſputatione ſecunda in ſolu.2.

Intelligentiarū ſeparatarum cauſa pluralitatis earum eſt diuerſitas earum naturarum,quas recipiunt in eo ꝙ intelligunt de primo principio,& in eo ꝙ acquirūtur ab eo de unitate,quæ eſt una actio in ſe recipiens plura ſecundū earum pluralitatē.ex libro Deſtr diſp.3.in ſolu.ultimi dub.

Intelligentiæ ſeparatæ quæ materiam non habent, & ſunt per ſe exiſtentes,& non ſunt corpora,nō poſſunt habere ſubſtantiales denominationes, ex quibus conſtituitur ſubſtantia:quanto magis denominationes additæ ſupra ſubſtantiam eius conuenire non poſſunt.ex diſputa 5.in ſolutione 4.dubii.Vide tamen quomodo de ſeparatis prædicationes ſubſtantiales,uel denominatiuæ fieri poſſint,uel non poſſint.12.Meta.com.19.

Intellectus nomen proprium eſt Dei ſubſtantiæ apud Peripateticos excepto Platone.ex diſputa.5.in ſolutione ulti. dubii,ubi impugnat Algazelem imponentem Peripateticis,quod nomen intellectus dictum de Deo ſignificat relationem.Facit locus iſte pro opinione ſubtilis Doctoris in prima quæſtione quolibetorum,quæſtione prima,ubi tenet ꝙ intellectualitas non habet ratonē attributi eo modo quo de attributis loquūtur Theologi.Deus enim ē ultra intellectualis.ex.12.Primæ philoſophiæ,tex.cō.39. [Nota pro Io. Scoto.]

Intellectus nihil aliud eſt in eſſentia ꝗ̄ forma rerum ſeparatarum a materia,& ſi hoc eſt in rebus quæ de earum naturis non ſeparantur ꝙ ſunt plura ſcientia & intellectus, ut ſunt per intellectum ſeparatæ,quanto magis illæ quæ de earum natura ſunt ſemper ſeparatæ,digniores ſunt ꝙ ſint purus intellectus,& pura ſcientia,ex diſp.6.in ſolu.2.dub.

Intelligentia rerum eadem ſunt quæ rerum ueritates.ibidē.

Intellectus nihil aliud eſt niſi comprehēſio intelligibilium. ibidem.

Intellectus & intelligibile in nobis ſunt idem inquantum intelligibile.ibidem.ubi dicit ꝙ nulla eſt differentia niſi inquantum ſunt rerum intelligibilium,quæ res non ſunt intellectus,immo fiunt intellectus,prout intellectus ſeparat eas a materia.

In intelligentiis ſeparatis declaratum eſt,ꝙ illud quod dat ſibi finem,eſt illud quod dat eſſe:forma enim & finis idem ſunt in hoc genere entium:igitur illudmet quod dat finē, illudmet dat formam,& illud quod dat formā,eſt agens, igitur illud quod dat finem huic eſſe,eſt agens. Apparet igitur ꝙ primum principium eſt omnium iſtorum principium,ſcilicet agens & forma & finis.ex libro Deſtruct.diſpu,3.in ſolu.18.dub.contra Grego. Arim.& contra Ioā. de Bacone.in.2.ſen.diſ.1.q.2.aſſerentes intelligentias & uniuerſaliter ſempiternas ſubſtantias,non habere cauſam æternam in genere cauſæ efficientis. [Prima concluſio.] [Secunda cōcluſio. Cōtra Gre. de Arimi. & Ioan. de Bacon.]

Intelligentia prima quæ eſt primum principiū dat omnibus ſenſibilibus unitatē,& eorum unitas cauſa eſt colligatiuæ pluralitatis ab illa unitate,& ideo eſt principium horū entium efficiens.ſ.forma & finis.ibidem. Vbi aduerte in iſtis duabus concluſionibus Commē.uelle Deum glorioſum eē cauſam in triplici gn̄e cauſæ olum entiū intelligibiliū, ut patet ex prima ſenſibilium,ut patet & ex ſecunda.

Intellectus non eſt in omnibus animalibus,ſicut eſt ſenſus, ſed nec in homine quoq; cōparet omni.Themi.1.de Aia, ca.11.Vbi aduerte,ut dicit etiam Cōmenta.3.de Anima, cō.1.ꝙ intellectus ſpeculatiuus nō eſt in omnibus.idē innuit Greg.Nazianzenus Ariſt.in libro de Homine,&c.

Intelligere ſubſtātias ſeparatas in principio per intellectum humanum eſt ſimile cæcitati in oculo:hoc enim non reperitur in hac uirtute in ſuo primo eſſe, ſed ſolummodo in ſuo eſſe ultimo.9 Meta.com.22.Et illa dicitur iacere,ſicut caſtigaui,quia uerba illa communiter male iacent.cō ſimile.3 de Anima,com.36.

In ſeparatis ſubſtantiis differentia quæ eſt inter cauſam & cauſatum, eſt ꝙ prima cauſa habet eſſe in ſe. & ſecunda cauſa habet reſpectiue.ſ.reſpectu primæ cauſæ.ex diſpu. 3.in ſolu.20.dubii.

In ſubſtantiis ſeparatis cauſatis a prima cauſa, eſſe cauſatū eſt in ſua ſubſtantia ſubiecta,& non eſt quid additū ſuper eam,ſicut eſt in materialibus cauſis,uerbi gratia,color eſt quid additum per ſe exiſtens in corpore, & eſſe ipſius ad uiſum eſt quid relatum. Et ideo entia ſeparata ſunt ſubſtātiæ relationis materiæ,ſed formæ ſenſibiles ſunt de natura relationis,ut declaratum eſt in libro de Anima,ex libro Deſtructionum diſputa 3 in ſolu.20.dubii.

Intellectio ſubſtantiarū fit per potētiā,quæ fit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam ultimā perfectionē ſimilē potentiæ,quę fit apud uiſum in aſpectu colorum,non per potētiam de modo potentiarum cogitatiuarum quæ acquirūtur per cognitionem,ut exiſtimauit Auēpare.9. Metaph. cō.22.&.3 de Anima,cō.36.ubi patet fœlicitatē humani intellectus conſiſtere ſecundū Peripateticos in pręſenti uita,in cognitione intuitiua ſubſtantiarum ſeparatarum, & non in cognitione ſcientifica,quæ habetur per demōſtrationem:licet hoc non ſit conſonum fidei noſtræ.

Intellectus noſter licet non ſit infixus materiæ,habet tamen aliquam dependentiā cum materia,& ideo ſi in eo intellectus & intellectum ſunt idem,ex eo quod non eſt infixus materiæ,multo magis hoc uerum eſt in aliis ſeparatis intelligentiis, quæ nullam habet dependentiam a materia. ex trac.4.in Paraphraſi Meta.col.9.

Intellectus

Intellectus adeptus ſecundum Alex.ſolus remanet,& non eſt pars animæ noſtræ,neq; eſt forma materialis,ut declaratum eſt in libro de Anima,Commen.1 2.Meta.com.1 7. & idem habetur in.3.de Anima,com.5.in prima parte digreſsionis,ſed alia eſt opinio Theophraſti , Themiſtii , & aliorum Peripateticorum.

Intelligentia agens eſt quaſi forma in intellectu materiali, & ipſa agit intellecta , & recipit ea ſecundum intellectum materialem.1 2.Meta.com.1 7.idem.3.de Anima, com.4. 18.&.1 9.& com.5.&.20 &.36.

Intellectus in habitu habet partem generabilem & corruptibilem,& illud quod corrumpitur,eſt actio eius,in ſe autem non corrumpitur,& ex extrinſeco intrat nos.1 2.Met. com. 17.&.3.de Anima,com.5.in ſoluti.quæſtionis,& in com.20.idem habetur.

Intellectus de intelligentia agente & eius loco,& proſperitate eius ex ipſa,quæ eſt potentia,eſt quaſi locus iſtius intellectus non quaſi materia.1 2.Primæ philoſophię,com. 1 7.Ex quo patet intellectum poſsibilem reſpectu agentis. rectius dici locum quam materiam.

Intellectus aliquis æternus poſsibile eſt ut intelligat aliquid generabile & corruptibile 1 2.Meta.com.1 7.

Intelligentiæ non mouent ut formæ exeant ex potentia in actum,ita quod hoc ſit prima perfectio ipſarum,ſed eſt conſequens earum perfectionum.1 2.Primæ philoſophiæ, cõ. 3 6.conſimile.2.Cœli.1 7.&.2 1.commentis.

Intellectus ab intelligibili mouetur.1 2.Meta.tex.com.3 7.

Intellecta formarum collocantur in intellectis per ſe,ſed intellecta materiarum collocantur in intellectis per aſsimilationem.1 2.Meta.com.3 7.auctoritate Alex.idem.7.Meta.com.8.in Calce com.

Intelligentiæ abſtractæ in eo quod ſunt abſtractæ,dicuntur eſſe principia eorũ quorũ ſunt principia duobus modis, uidelicet ſecundũ quod ſunt mouentes,& ſecundũ quod ſunt finis motus.1 2.Meta.cõ.3 6.&.3 8.&.4 4.idem primo ca.de ſubſtantia orbis,contra Auicennam,& etiam in ſecundo.

Intelligentia agens inquantum eſt abſtracta & eſt principium in nobis,neceſſe eſt ut moueat nos ſecũdum quod amatum & amans,& ſi omnis motus neceſſe eſt ut continuetur cum eo a quo ſit ſecũdum finem,neceſſe eſt ut cõtinuetur in poſtremo,cum hoc intellectu abſtracto , ita quod erimus dependentes a tali principio a quo cœlum dependet , quamuis hoc ſit in nobis paruo tempore,ſicut dixit Ariſto.1 2.Meta.com.3 8.Ex quo uidetur de mente Aue. intellectum agentem eſſe Deum, ut aliqui ſibi ex hoc loco imponunt , ſed hoc non eſt de intentione eius,ut notaui ſuper expoſitione 1 7.com.ſuper.1 2.huius,& ibi uide quomodo hic locus ſit intelligendus . Quantum autem ſpectat ad præſentem locum,patet error iſtius opinionis ex te.com.3 9 ubi Ariſt.& Commen.continuando ſermonem ſuum de tali principio ponit differentiam inter talẽ intellectum a quo cœlum dependet , & inter intellectum qui eſt in nobis,quia ille ſemper eſt actus ,noſter aũt quandoq; eſt potẽtia,quandoq; actus quod non eſſet ſi idem eſſet intellectus agens qui eſt in nobis cum quo continuatur immediate & ipſe Deus.

Intellectus cum intelligitur ſit idem cũ eo 1 2.Meta.cõ.3 9.

Intellectus uoluptas qui quandoq; eſt in potentia,& quandoq; in actu,differt a uoluptate intellectus qui ſemper eſt in actu.& eſt ille qui in nulla exiſtit materia,quia uoluptas eius eſt ſempiterna. 1 2.Meta.tex.com.3 9.

Intellectus,& intellectum,& intelligens reducũtur in unum & non differunt niſi reſpectu diſpoſitionum . Intellectus enim inquãtum intelligit intelligibile dicitur intelligens, & inquantum intelligit per ſe dicitur quod intellectus per ſe eſt ipſe intellectus.e cõtrario illi quod intelligit per aliud & inquantum quidem intellectus eſt illud quod intelligitur,dicitur quod intellectus eſt res intellecta.1 2. Primæ philoſophiæ,com.3 9.

Intelligere quod eſt in nobis eſt ualde delectabile,& nobilius omnibus rebus quæ ſunt in uobis.1 2.Meta.tex.cõ.3 9.

Intellectus natus eſt diuidere ea q̃ ſunt adunata in eſſe,ſicut diuidit materiam à forma , & formam a congregato ex materia & forma.1 2.Meta.com.3 9.

Intellectus in propoſitiõibus quas format de rebus abſtractis non intelligit differentiam ex natura rei inter ſubiectũ & prędicatũ , nec intelligit quod ſint nomina ſynonyma,ſed intelligit eſſe differentiam inter ſubiectum & prædicatum in talibus ſecundum aſsimilationem tantum , ita quod diſpoſitio & diſpoſitum reducuntur ad unam intentionem omnibus modis,abſq; aliqua diſtinctiõe in rei eſſentia :ſed in propoſitionibus ſubſtantialibus formatis ab intellectu de rebus compoſitis ex materia & forma,licet ſubiectum & prædicatum reducantur ad unam intentionẽ in actu,ſunt tamen duo in potentia,quando intellectus diuidit ſubiectum a prædicato,quia intellectus natus eſt diuidere adunata in eſſe.1 2 Meta.com.3 9.

Intelligentiarum ordinatio a prima cauſa eſt præciſa, ſed ordinatio ipſarum adinuicem non eſt præciſa.1 2 . Meta. com.44.

Intelligentiæ ſeparatæ p̃cedunt ſeinuicem in nobilitate , & prima quæ mouit motu diurno non præcedit oẽs in nobilitate,& eſt oĩum cauſa in Paraphraſi Met.trac.4.col.7.

Intelligentiarum ordinatio ſecundũ Ariſt.eſt ſecundũ ordinem orbium motorum ab eis.1 2.Meta com.44.

Intelligentiæ ſecundum Auicen.habent adinuicem cõſecutionem,ita quod una conſequitur aliam,ſicut cauſatum cõſequitur ſuam cauſam:ab uno enim & ſimplici non prouenit niſi unũ.Et iſte ſermo eſt imaginabilis, quia illic nõ eſt prouentus nec conſecutio,nec actio,ita quod una actio cõſequitur unum agens:tantum enim eſt illic cauſa & cauſatũ ſicut intellectum eſt cauſa intelligentis 1 2.Meta.cõ.44.

Intelligentiarum perfectio conſiſtit in intelligẽdo cauſam primam & propriam.1 2.Meta.com.44.

Intelligentiæ omnes intendunt motum diurnũ qui eſt primi motoris actio.1 2.Primæ philoſophiæ,com.44.

Intelligentia prima mouens primum cœlum,eſt quaſi finis cõmunis & uniuerſalis habẽs actionem cõmunem,diſpoſitio enim in iuuamẽto corporum cœleſtium in creando entia quæ ſunt hic,& conſeruando ea, eſt ſicut diſpoſitio regentium bonorum qui iuuant ſe adinuicem in regendo bonam ciuitatem.12.Meta.com.44.

Intelligentiæ mouentes orbes propter iſta aſsimilantur artibus ſibi ſubſeruientibus,quæ tandem ordinantur ad unã artem principalem a qua accipiunt ſua principia ,ſed differunt,quia formæ artis mouentes ſunt in materia ,intelligẽtiæ autem non.1 2.Meta.com.44.

In intelligentiis non eſt potentia,quare neq; agens:ab agẽte enim nihil prouenit niſi extractio eius quod eſt in potentia ad actum.1 2.Meta.com.44.

Intelligentiarum differentia in dignitate & nobilitate eſt rerum in eadem ſpecie exiſtentiũ,& propterea una eſt cauſa alterius.in Paraphraſi Meta tract.4.col.7.

In intelligentiis tãtum eſt intellectus & intellectum,& perficiens & perfectum,quẽadmodum artes perficiuntur adinuicem in hoc,quod accipiunt principia abinuicem & reducuntur omnes ad artem uniuerſalem continentem illas a qua omnes ſua principia ſumunt.1 2 Meta.com.44.

Intelligentiæ primæ ſcientia cõparatur primæ philoſophiæ,ſciæ aliarum intelligentiarum ſunt ſimiles aliis ſcientiis ꝓprius particularibus,quæ ſunt ſub prima philoſophia,ſicut dicit Nicolaus Peripateticus.1 2.Meta.com.44.

Intellectus primus ſeipſum intelligit,etenim nõ uidere quædam melius eſt quam uidere,ſi optimum ſit intelligentia. 1 2.Meta.tex com.5 1.

Indiuiſibile omne eſt quod materiam non habet.1 2.Meta tex.com.51.

Intellectum eſt perfectio intelligentiis.1 2.Meta.com.51.

Intellectus in nobis non intelligit ſe niſi accidentaliter.1 2. Meta com.51 .& habetur ex.3 .de Anima,tex com.8.

Intelligẽtia ſemper uidetur alterius ſciẽtia & ſenſus & opinio & meditatio,ſui uero nõ ex ꝓpoſito.1 2.Meta.tex.cõ. 52.ubi Commen.dicit quod accidit in nobis intellecto quod ſit forma intellectus,& ſenſato quod fuerit ſentire ſenſus , &

cauſa in hoc eſt, quia intellectus in nobis non eſt intellectum omnibus modis, & magis remotum eſt hoc, quod ſenſatum ſit ipſe ſenſus.

Intellectus & intellectum habent plus de unione in aliis intelligentiis quam in intellectu noſtro nam licet intellectus noſter ſit ipſemet intellectum, aliquam tamen habet tranſmutationem ex hoc ꝙ attribuitur materię. in Paraphraſi. tract.4.col.9.

Intelligere intellectus & intelligibile idem ſunt in abſtractis a materia, ſecus in nobis. 12. Meta. tex. com. 51.

Intellectorum multitudinis in nobis cauſa eſt alietas intellectum & rem intellectam. 12. Meta com. 51.

Intellectus primus ſemper neceſſe eſt, ut ſit ſimplex & unū ſimpliciter. 12. Primę Philoſophiæ, com. 51. intellige ꝙ in qualibet compoſitione eſt deuenire ad unum ſimplex & indiuiſibile in illo genere, ut colligitur ex uerbis eius.

Intellectus primi intelligentis eſt ſimplicior omnibus intellectibus, & eſt unus ſimpliciter ſine aliqua multitudine neque propter alietatem intellectus & intellecti, neque propter multitudinem intellectorum 12. Primæ philoſophię com. 51.

Intellectus & intellectum cū fuerint adunata perfecta adunatione, & contingit ut intellecta multa plura quæ ſunt intellectus unius, adunētur perfecta adunatione, & terminēt unum & ſimplex omnibus modis. 12. Primæ phiæ, c. 51.

Intellectus diuinus ſecundum Themiſt. intelligit omnia ex hoc ꝙ intelligit ſe principium eorum. 12. Meta. com. 51. Et ibi uide impugnationem eius.

Intellectus Dei ſcit naturā entis ſimpliciter in eo ꝙ eſt ens tantum. 12. Meta. com. 51. & in lib. Deſtruct. in diſput. 10. in ſolu tertii dubii.

Intellectus Dei ſecundū ueritatē ſcit omnia, quia ſcit ſe tantum ſcientia in eſſe, quod eſt cauſa eorum eſſe. ibidem.

Intellectus diuini ſcientia ęquiuoce dicitur ſcia cum ſciētia noſtra, ſcia enim eius ē cauſa entis, & ſciētia noſtra eſt cauſata ab ente. ibidem & in diſpu. 10. in ſolu tertii dubii.

Intellectus diuini ſcientia non eſt uniuerſalis neq; particularis. ibidem.

Intellectus diuinus non diſponitur per ſcientiā, quæ eſt in nobis, neq; per ignorantiā ei oppoſitam. 12. Meta. cō. 51.

Intellectus Dei ſcit ſe tantum, & nihil aliud extrinſecum. 12. Meta. com. 51.

Intelligibilia uera exigunt ſine duo ens reale extra animā: ueritas enim eſt adæquare rem ad intellectum, ſcilicet ut ſit ita in anima, ſicut eſt extra animam. ex libro Deſtruc. diſputa. 1. in ſolu. 22. dubii.

Intellectus alio genere unus eſt alio communis. Themi 1. de Anima, cap. 20.

Intelligibilia una ſunt, propterea ꝙ conſequuntur ſe ut numeri, non ut magnitudo quum enim hoc poſt hoc intelligo, tunc diſtincti & diſcreti ſunt actus, nec attinentur, ſed deinceps & conſequentes ſunt. Them. ibidem.

Intelligentiarū & orbiū productio a prima ſecundū Alphara. Auic. & Algazelem qualis ſit, uide in diſput. 3. in dubio 13. & in ſolutione eius uide & quæ ſit opinio Peripateticorum, Vide etiam ibidem in ſoluti 18. prope finem, ubi dicit: Id quod narrauit Algazel nomine Philoſophorum in intelligentiarum ordine & modo ipſarum influentiæ, & in earum numero nō eſt demonſtratum, neq; determinatum a Philoſophis: & ideo de hoc nihil in libris antiquorum reperitur. Et ibidem in ſolu. 20. dubii dicit hoc quod dicit Algazel nomine Philoſophorum, in entium proceſſu tantum apud Ari. reperitur, & nonnullis ſequacibus eius & ibidem in ſolutione. 24. dicit ꝙ Alpharabius & Auic fuerunt primi, qui has ambages poſuerunt.

In intelligentiis cauſa eſt ſimplicior cauſato, & inprima intelligentia cum ſit ſimplicisſima, non eſt cauſa neq; cauſatum, ſed omnimoda ſimplicitas & unitas, ſed in poſterioribus intelligentiis bene poteſt pluralitas intelligi, & ſecūdus intellectus uel ſecundum cauſatum eſt. Simplicius. 3. & ſic deincepa diſp. 3. in ſolutione. 14. dubii. uide etiam ꝑ hoc. 3. de Anima, com. 5. in ſolu. 3. q. & in com. 14.

Intelligentia ſecūda ex hoc quod intelligit ſeipſam, & ſuū principium, ſi ex hoc quod ſeipſam intelligit ab ea procedit quædam res, & ex eo quod intelligit ſuum principiū, procedit alia res, quæ habent duas formas, ſequeretur ꝙ eſſet compoſita, contra Algazelem, & Auic. ibidem.

Intelligere quo ſecunda intelligentia intelligit primam, eſt idem cum ſeipſa. ex diſpu. 3. in ſol. 15. dubii. Inde patet ſecundum Auer. ꝙ intelligentia ſecūda intelligit primā per ſuam propriam eſſentiam contra modernos.

Intellectio ſecundæ intelligentiæ eſt de relationis natura, ſed in hoc deficit a gradu primi principii, primum enim eſt de natura entis de ſe eſſe habentis. ibidem.

Intellectio, & iudicium, & comprehenſio non ſunt motus, Themiſtius contra Theophraſtum. 1. de Anima. c. 27. cōcordat Auerroes 8. Phy. com 40. ubi tales comprehenſiones dicit eſſe motus æquiuoce dictos. Vide etiam Them. 1. de Anima, ca. 25. ſuper tex com. 62. & 63. ubi dicit ꝙ iudicium non eſt motus, ſed quies & tranquillitas potius. & in eodem cap. ſuper tex. 64. inquit, Iudicare, ſentire, comprehēdere, nullo pacto ſunt motus, aut ſi ſunt, nō ſunt eodem iure cum cæteris, ſed functiones & actus animæ appellantur, & hoc probat auctoritate Ariſto. 2 de Anima, tex com. 57. & 58. & 3. de Anima, tex com. 28.

Intelligentię non differunt ex ſimplicitate & pluralitate ad inuicem, ſed ex cauſa & cauſato. diſp. 3. in ſoluti. 19. dubii. uide in Concordantiis nuper æditis.

Intellectus primus, ut eſt ueritas conceſſa apud Philoſophos, non intelligit niſi ſeipſum, non aliud relatiuū. ſ. ipſum eſſe principiū. ibidem & 12. Met. cō. 51. contra Themiſtium qui aſſeruit Deum intelligere omnia relatiue, inquantum ſe intelligit, & inquantum eſt cauſa omnium.

Intellectus primus ſolus habet uerā & ſummā ſimplicitatē inter intelligēs & intellectū, aliæ aūt intelligentiæ differūt in hac proprietate ſecundum magis & minus ibidem.

Intellectus perſcrutatorē oportet præſcire quid ſit anima, & ante præſcire quid ſit animatum ex libro Deſtr. diſp. 3. in ſolu. 16. dubii. Vide conſimile in principio lib. Meteo. ubi ponit ordinem librorum ſcientiæ naturalis.

Intellectus indiuidua comprehendit, quia ipſe indiuiduus ē diuidua uero, quia ui ſua cōtrahit & ſequeſtrat, ita ut tāquam indiuidua posſint intelligi: nā cum hoc uerbo quid ſit rem eſſe ſignifico. ſ. rationē & formam ipſe cōmunit, ipſe diuiduam & ſimplicem facit, & primæ finitiones ipſæ ſunt formę, quas ille in materia poſitas a materia primū exoluit, demū intelligit. Themiſtius. 1 de Anima, cap. 19.

Intellectus licet immobilis ſit, afferre tamen poſſumus quēadmodum res quæ in motu ſunt intelligit. Nec enim intelligit quatenus mouentur, ſed quatenus eandem formā & ſpeciem obtinent, nec ſecundum numerum, ſed ſecundum formam intelligit, etiam ſi res innexā materiam habeant. Et motum etiam intelligit eodem modo cum cætera, quia ſ. formam ipſam, & rationem motus intelligit, ut cum motum talem aut talem actum eſſe declarat. Themiſtius 1. de Anima, ca. 21.

Intellectus nihil aliud eſt niſi comprehenſio entium formarum, prout immateriales ſunt. ex libro Deſtructio. diſp. 3. in ſolu. 18. dubii.

Intellectus humanus, & alii intellectus cōmunicant in hoc ꝙ intelligunt entium formas. & ꝙ forma cuiuslibet eſt id quod cōprehendunt de formis entium, & eorum ordine ſed differunt quia entium formæ cauſæ ſunt humani intellectus, ab eis enim perficitur ſicut quælibet res perficitur a ſua forma, ſed intellectio aliarum intelligentiarum eſt cauſa entium. ex libro Deſtru. diſpu 3. in ſolu. 18.

Intellectum eſt perfectio intellectus ſicut forma. ibidem.

Intelligentiæ ſeparatæ ad unum principium ſeparatū reducuntur quod eſt principium omnium cauſarum, & forma & ordo quæ in hoc principio ſunt nobilior eſt formarū; & ordinum, & hic ordo eſt cauſa & principium omnium ordinum. ex libro Deſtruct. diſputa. 3. in ſolutione. 18. dubii in columna. 4.

Intellectus primus non intelligit niſi ſeipſum, & intelligen-

do

do ſeipſum omnia entia intelligit,ſed in nobiliori eſſe,& ordine qui eſſe poteſt.ibidem.in col.5.

Intellectus qui eſt poſterior primo intellectu,ita ſe habet ꝙ ſubſtantia eius eſt hoc cõprehendiſ de formis,& ordinibus in primo intellectu exiſtentibus,& non intelligit poſteriora,eo quia cauſatus eſt,& ſi intelligeret poſteriora.iterum eſſet cauſatus a cauſa.ibidem.

Intellectus primus id quod intelligit de ſeipſo,ut dicunt Philoſophi,eſt omnium entium cauſa,& id quod intelligit quilibet poſteriorum de primo eſt quodammodo,quod eſt cauſa propriorum entium,& quod eſt cauſa ſui ipſius.ibidem.in col.5.

Intellectus diuinus ſeipſum cognoſcẽdo nihil dicitur ignorare,& licet nõ intelligat entia ſicut nos,quorum ſcientia cauſatur ab entibus:intellectus tamẽ Dei intelligit omnia in nobiliori ordine,qui eſſe poteſt.ex eodẽ loco in col 8.

Intellectus Dei ſcientia nõ eſt uniuerſalis neq; particularis quia ambæ iſtæ ſunt cauſatæ ab entibus,ꝙ ſunt generabiles & corruptibiles.ibidem.

Intellectus Dei ſi intelligeret entia ꝓut ſunt cauſæ ſuæ ſcientiæ,eſſet generabilis & corruptibilis,& nobilius perficeretur a uiliori.ibidem.

Intellectus diuini ſcientia eſt omnia entia,ſed in nobiliori eſſe quam ſint in ſeipſis.ibidem.

Intelligentiarum prouentus poſitus ab Auic.ꝓpter hoc ꝙ ab uno non prouenit niſi unũ,nullus eſt:non enim ſequitur ex extenſione unius uirtutis in pluribus rebus ꝙ ſit in ipſa uirtute pluralitas.ex diſputa.3.in ſolutione.18.prope finem.ubi etiam adducit rationem ex imaginatione ſeu intellectione omniũ intelligentiarũ,quæ ſunt de eadẽ prima intelligentia.Nam,ut inquit,non eſt impoſſibile ꝙ ab eadẽ re ſumantur diuerſæ imaginationes,ſicut non eſt impoſſibile ꝙ ex diuerſis rebus ſumat̃ una imaginatio.Nos enim in diurno motu opinamur ꝙ omnia corpora cœleſtia unam rem imaginãtur,quapropter omnia in tali motu diurno ab uno motore mouentur.ſ.a motore ſtellarũ fixarum.conſimile uide contra Auic.12.Meta.com.44.

Intellectus nomen dictum de intellectu humano,& ſeparatis intelligentiis rationabilibus eſt,ut ingredi debeat iã uocabula æquiuoca quam uniuoca.ex libro Deſtruc.diſpu.5.in ſolutione.3.dubii.

Intelligibilia ſecundum opinionem Ariſt.ſunt noua,& ſecundũ opinionẽ dicentiũ formas eſſe ſunt æterna.7.Met.com.58.idem.1.Meta.cõ.49.&,7.Ph.com.20.& in.1.Poſteriorum analyticorum in Paraphraſi.com.2.& in.3.de Anima,com 20.Ex quo patet quantũ errauerint,qui tenent Auerroem tenere Ariſto nõ diſcrepare a Platone in hoc,ꝙ noſtrum ſcire ſit reminiſci.nam auctoritates adductæ in dictis locis non recipiunt gloſſam,ſicut uides.

Intelligere quod eſt in potentia,non uenit ad actum niſi ꝑ aliud intelligere in actu.9.Meta.tex.com.20.

Intelligentiæ ſeparatæ impoſſibile eſt,ut dent aliquã formam formarum mixtarum cum materia.7.Met.com.31.

Intellectus in mathematicis cõprehendit facile diuiſionem formarum a materiis,quia illę inueniuntur in diuerſis materiis.in naturalibus uero difficile eſt,quia non poteſt abſtrahere eas in imaginatione a materia.

Intellectus non differt a ſenſu ſcdm Empedoclẽ,Parmenidẽ,& Homerũ,& mutatur ſcdm complexionis mutationem.4.Meta.tex.com.21.&.2.de Animæ,tex.com.150.

Intellectus nullus intelligit ꝙ contraria ſunt ſimul,aut ꝙ ſunt idem.1.Meta com.21.& tex com.9.

Intellecta rerum ſecundum Ariſt.notificant ſubſtantias earum & non ſunt ſubſtantiæ earum.1.Meta.com.45.

Intellectus motus non eſt motus.ibidem.

Intellectus animæ noſtræ ſic ſe habet ad ea quæ manifeſtiſſima ſunt in natura,ſicut oculi nocticoracũ ſe habent ad lucem diei.2.Meta.tex.com primi.ubi conſidera ꝙ ſecũdum Auer.exemplum illud non dicit impoſſibilitatẽ,ſed difficultatem. Et licet beatus Thomas & Scotus cum ſequacibus,ſtudeant iſtã Aue.impugnare ſentẽtiã,aduertãt tamen illam fuiſſe Ariſto.opinionẽ:nam in.9.Primæ philoſophiæ Ariſt loquens de intellectione talium rerũ ſimplicium,& abſtractarum,inquit:Ignorantia talium nõ eſt ſicut cæcitas:cæcitas enim eſt,ut uiq; ſi intellectiuum nõ habet aliquis.quem locum exponens diuus Thomas,ab ipſa tandem ueritate coactus,dicit,Ex quo patet ꝙ ſecundum ſententiã Ariſto.humanus intellectus poteſt pertingere ad intelligendũ ſubſtantias ſimplices,qđ uidetur ſub dubio reliquiſſe in.2.de Anima,ad hoc quod fuit ſentẽtia Theophraſti,Alex.& Themiſtii,& omnium antiquorum Peripateticorum,ut patet in.2.de Anima,com 36.

Intellectus diſpoſitio de re intelligibili,eſt ſicut diſpoſitio ſenſus de ſenſibili.2.Meta.cõ.1.idẽ.3.de Anima,tex.cõ.2.

Intelligere non ſolum eſt ſubſtantiarum,ſed accidentium.primo Meta.tex com.19.

Intellectus practicus differt a ſpeculatiuo fine.3.de Anima,tex.com.49.

Intellectus ſpeculatiui finis eſt ſcire tantum,operatiui uero operari.3.de Anima,com.49.idem.2.Meta.tex.com.3.& 3.de Anima,tex.com.34.

Intellectus eſt mouens ſecundum ꝙ eſt deſiderans,non ſecundum ꝙ eſt cõprehendens.3.de Aĩa,cõ.49.& cõ.26.

Intellectus omnis principiorũ tectus ẽ.3.de Aĩa,te.cõ.51.

Intellectus in actu ẽ,cuius eſſe declaratũ eſt in libro de Anima,qui dat principia uniuerſalia in rebus ſpeculatiuis,& qui dat uera ſomnia.Cõme.in libro de ſomnio & uigilia.

Intelligentiæ abſtractæ intelligunt naturas uſes,ut eſt declaratũ in prima Philoſophia.ex libro de Somno & uig.

Intelligẽtiæ abſtractæ ſi intelligerent indiuiduum,neceſſario eſſent materiales.Com ibidem.

Intelligentia abſtracta non eſt inopinabile,ut det naturam uniuerſalem indiuidui facti animæ imaginatiuæ,& anima imaginatiua recipit ipſum particulariter ſecundũ ꝙ eſt in materia,quemadmodum dat perfectiones animales uniuerſales,& materia recipit eas particulares.ibidem.

Intellectus & intellectum ſunt idem in corporibus cœleſtibus.1.cap.de Subſtantia orbis.

Intelligentiæ credere inconueniens eſt:ubi aduerte ꝙ intelligentia ſumitur pro imaginatione.3.Phy.tex.cõ.75.

Intellectus tria habet quæ poſſunt quæri de ipſo,quorum unum eſt utrum in ſubſtantia intellectus ſit tranſmutatio aut alteratio,ſecundum utrum ſuum eſſe in ſe ſequatur alterationem,& tranſmutationẽ eſſentialiter ita ꝙ ſit facta in rei ueritate,tertium eſt utrum ſuum eſſe ſequatur alterationem per accidens.7.Phy.com.20.

Intellectus qui eſt poſtrema perfectio hominis,non eſt admixtus cum materia.2.Meta.com ultimo.idem.3.de Anima,tex.com.4.& in com.5.diffuſe.

Intelligibile eſt per formam,& ſenſibile per materiam,primo cœli,com.92.

Intelligẽtia quę eſt uirtutis in natura cœleſti,quodãmodo aſſimilatur formæ naturali,quodammodo aſſimilatur formæ abſtractæ.2.Cœli,com.3.

Intellectus humanus non poteſt comprehendere ueritatẽ comparationis inter partes cœli quæ ſit nobilior,an illa quæ eſt ſub polo meridionali,an ſub polo ſeptẽtrionali.2.Cœli,com.16.uide in Concordantiis.

Intellettus abſtractus acquirit perfectam nobilitatem ſine actione,quia actio eius eſt ſubſtantia.1.Cœli,com.62.

Intellectus ex profundarum rerum ſcrutinio exercetur,& in actum deducitur,& ſummum inde perfectionis gradũ pertingere poteſt.Auer.in Paraphraſi.2.de Cœlo,ſumma 3.quæſito.5.

Intellectio non ſit in tpe,licet tẽpore exiſtẽte intelligamus & contemplemur.7.Phy.20.& Themiſtius ibi aperte.

Intellectus eſt qui facit uniuerſalitatem in rebus.primo de Anima,com.8.idẽ.2.de Anima,tex.com.60.&.3.de Anima,com.18.&.21.Meta.com.4.

In intellectu materiali iſta eſt ſententia Ariſt ſ.ꝙ eſt abſtractus a corpore,&ꝙ impoſſibile eſt,ut intelligat aliqd ſine imaginatione.2.de Anima,com.2.

Intellectus ſecundum prudentiam dictus,non eodem modo exiſtit in omnibus animalibus,ſed neq; in omnibus

hominibus.1.de Anima,tex.com.24

Intellectus actio auc eſt diffinitio aut demonſtratio. 1.de Anima.tex.com.48.conſimile.3.de Anima.21.22.&. 36.

Intellectio quælibet ſeu practica ſeu ſpeculatiua ē terminata.1.de Anima,tex.com.48.

Intelligere melius attribuitur quieti quam motui. primo de Anima,tex.com.48.

Intellectui melius eſt nō cum corpore eſſe, quēadmodum conſuetum eſt dici,& mulus uidetur.1.de Anima,tex cō. 49.ubi Cōmenta.dicit ꝙ natura intellectus uidetur ualde oppoſitæ eſſe naturæ corporis.

Intellectus materialis cōprebendit intentiones omniū entium.1.de Anima co.65.idem,3.de Anima,tex.cō4.

Intelligere & conſiderare marceſcunt quoddā interius corrupto,ipſum aūt impoſſibile eſt.1.de Anima,tex.cō.66.

Intelligere & amare aut odiſſe non ſunt illius paſſiones, ſed huius habentis illum ſecundum quod illum habet.primo de Anima,tex.com.66.

Intlls fortaſis eſt diuinum aliquod & impoſſibile ibidē.

Intellectus eſt aliud genus animæ,& ſi dicatur anima erit ſecundum æquiuocationem.2.de Anima,com.22.& tex. idem.3.de Anima,com,3.

Intellectus ſpeculatiuus exiſtimatur ꝙ non eſt anima neq; pars animæ,opinandum enim eſt ,ppter nobilitatem eius & diuerſitatem ad alias partes, ꝙ eſt de natura ſuperiori naturę animæ.2.de Anima,cō.32.Idem ibidem.te.cō.21.

Intelligimus dum uolumus,ſed non ſentimus dum uolumus.2.de Anima, tex.com.60.

Intellectus eſt communis omnibus, cognitio autem nō.3. de anima cō.primo ubi per intellectū intelligit cognitionem operatiuam,per cognitionem uero ſpeculatiuam.

Intellectus cum omnia intelligat,neceſſario eſt immixtus. 3.de Anima,tex.com.4.

Intellectiua uirtus.ut intellecta mouent eam eſſe paſſiua,ut uero mouentur ab ea eſt actiua,& ideo dicit Ariſto.ꝙ neceſſe eſt ponere in anima rationali has duas differentias.ſ. uirtutem actionis,& uirtutem paſſionis, & dicit aperte ꝙ utraq; pars eius eſt neq; generabilis neq; corruptibilis.3. de Anima,com.4.Ex quo patet quātum deuiauerint moderni Bononienſis,& ille Sueſſanus a uia Auer. aſſerentes ipſum non diſcrepare ab Alexan.de intellectu agente.Dicunt enim ꝙ intellectus agens ex ſententia Auer.eſt Deus & tamen in præſenti auctoritate citant ſententiam Ariſto. has duas uirtutes eſſe in anima rationali,& ꝙ ſunt eius differentiæ,&partes Nam hoc eſt maximum Themiſtii argumentum contra Alexan.in.3.de Anima,cap.31.ex demonſtratione Ariſto.in.3.de Anima,tex.com.17. ubi demonſtrat ꝙ cum in omni natura ſit unum tanquam materia,quod ē omnia fieri,aliud uero quod ſit omnia facere concludit in anima has duas naturas & differentias eſſe oportere. Amplius Cōmen.4.de Anima,com.19.expreſſe dicit,ꝙ qui concedit demonſtrationē de intellectu agēte,per quam oſtēditur,ipſum eſſe immixtum & ſeparatū, de neceſſitate oportet concedere conſimilem demonſtrationem de intellectu materiali. Nam quemadmodū intellectus agens ex hoc ꝙ creat omnes formas materiales abſtrahendo eas a materia,& transferendo eas de ordine in ordinem oportet ꝙ non ſit corpus,neq; uirtus in corpore,nec uniuerſaliter aliqua forma materialis eodem modo intellectus materialis cum recipiat omnes formas materiales debet eſſe denudatꝰ ab omni materialitate, ita ꝙ erit ſimplex & ſeparatus. Manifeſte autem patet,ꝙ dictū ſuum nullum robur obtineret,ſi tenuiſſet intellectū agentem non eſſe partem animæ noſtræ ſed Deum:nam tunc habet manifeſtam inſtantiam aduerſarius,quia dicam ſibi ꝙ non oportet ſi conceſſero uirtute illius demonſtrationis intellectum agentem eſſe ſeparatum quod per cōſimilem debeam concedere de intellectu materiali .quia dicā non eſſe conſimilitudinem, immo eſt maxima diuerſitas, Nam ſcientia Dei eſt cauſa entium , & ſcientia intellectus materialis eſt cauſa ab entibus:ſcientia Dei eſt ſubſtantia eius,& intelligibile, & intellectus in eo ſunt idem omnibus modis,ſecus longe eſt de intellectu noſtro. Amplius 12.Primæ Philoſophię,com.17.recitat opinionem Alex. ponentes ſolum intellectum adeptū eſſe immortalē,unde licet intellectum agentem & intellectū materialē eſſe generabilem & corruptibilem,& ſimiliter intellectum in habitu uidelicet ſpeculatiuū:poſtea recitat opinionē Theo. & Themiſtii,& aliorum Peripateticorum aſſerentiū intellectum materialē remanere, & ꝙ intellectus agens eſt abſtractus,& eſt quaſi forma in intellectu materiali, & quod eſt quaſi cōpoſitum ex materia & forma , & ꝙ ipſe creat intellecta uno modo,& recipit ea alio modo. Poſtea uero ipſe recitat opinionem,ubi dicit: Quod in lib.de Anima perſcrutari ſumus de iſtis duabus opinionibus , & diximus ꝙ intelligentia agens eſt quaſi forma in intellectu materiali.& ꝙ ipſa agit intellecta & recipit ea ſecundum intellectum materialem , & ꝙ intellectus materialis eſt ingenerabilis & incorruptibilis:declarauimus etiam illic ꝙ hæc eſt ſentētia Ariſt.& ꝙ intellectus in habitu habet partem gñabilem & corruptibilem:illud autem quod corrūpitur eſt actio eius,in ſe autem non corrumpitur,& ꝙ ex extrinſeco,intrat nos.&c.ubi patet ꝙ refert ſe ad declarationem libri de Anima. Manifeſtum eſt autem ex præſenti auctoritate in com.4.& etiam in com.5.& in cō.17.18. 19.&.20.36.ꝙ ipſe ponit intellectum agentem,& intellectum materialem eſſe duas differentias ſiue partes eſſentiales,aut poteſtatiuas animæ rationalis , quarum una eſt tanquam forma,& alia eſt tanquam materia, aut tāquam locus reſpectu alterius,quia intellectus materialis ſecūdū aliquē reſpectum poteſt dici ſicut materia,& ſecundū aliū reſpectum uerius dicitur locus intellectus agentis ꝗ materia,ut declarauit in.12. Primæ philoſophiæ,in comm.17. Nec obſtat auctoritas Auerr.in.3.de Anima, com.20.ubi dicit Conſidera igitur quoniam eſt differentia inter iſtas tres opiniones ſcilicet Platonis,Them.& noſtram opinionem:& ſecundū expoſitionē Themiſtii non indigetur in iſtis intellectis,niſi ad ponendum intellectum materialem tantū,aut intellectum materialē & agentē ſecūdū modū ſimilitudinis:ubi enim nō eſt uera generatio non eſt agēs. Et nos conuenimus cū Alexan.in modo ponendi intellectum agentē & differimus ab eo in natura intellectus materialis : & differimus a Themiſtio in natura intellectus qui eſt in habitu,& in modo ponēdi intellectū agentem. Non enim intellexit Cōmenta.ſe conuenire in intellectu agente cum Alexandro,pro quādo poſuit intellectū agētem eſſe Deū,quia de hoc nulla ſuit facta mētio ab Auer. in illo loco nec in toto.3.de Anima ,eſt aliquis locus expreſſus ubi ponat hoc,ſed conuenit in modo ponendi intellectū agentē,quæcunq; intelligētia ſit ,uel Deus,uel alia de hoc non curat,nā in tali modo diſcrepat a Themiſtio, & conuenit cum Alexan. Themiſtius enim non poſuit intellectū agentē niſi ſecūdum modū ſimilitudinis, ſicut ſibi imponit Cōmen.ibi.& in.3.de Anima,com 5.in ſolu.1.q. uoluit enim Themi.& Theophraſtus,ꝙ intellectus materialis,& intellectus agens,& intellectus ſpeculatiuus ſunt unus intellectus ſecundum ſubiectum,& non differunt niſi per tres diſpoſitiones quæ accidunt ſibi. Vnde ſecundū Them.intellectus agens non agit uere producendo ſpecies & intentiones in intellectu materiali , nec intellectus materiales uere recipit,ſed illa intelliguntur ſecundū ſimilitudinē & ſecundum modū intelligēdi noſtrum : & ideo opinati ſunt intellectū ſpeculatiuū ſimpliciter eſſe ęternū. Sed Alexan.poſuit intellectum agentem uere producere ſpecies,& intellectum materialem recipere:in hoc modo igitur ponendi concordat Auer.cum Alexan. in intellectu agente,& diſcrepat a Themiſtio,quia Themiſtius poſuit ſecundum modum ſimilitudinis,& Alexā.ſecundum ueritatem,& nō eſt conuenientia in ſubſtātia poſita,quia iam aperte dicit intellectum agentem eſſe partem animę, & eius differentiā. Nunquam autem Ariſt.nec Cōmenta. alicubi dixit Deum eſſe partem, aut differentiam animæ noſtræ, hoc enim eſt remotum ualde ab excellentia & ſimplicitate Dei . Non obſtat auctoritas Commentator.

in.12.

in.12 Primæ Phiæ, in cōmen.38. ubi dicit ſuper illis uerbis Philoſophi, Deductio qualis optima paruo tempore nobis. Ex hoc apparet bene ꝙ Ariſto. opinatur ꝙ forma hominū in eo ꝙ ſunt homines, nō eſt niſi per cōtinuationem eorū cū intellectu, qui declaratur in libro de anima eſſe principiū agēs nos, & mouens nos. Intelligētiæ enim abſtractæ in eo ꝙ ſunt abſtractæ, debent eſſe principia eorum quorū ſunt principia duobus modis, uidelicet ſecundum ꝙ ſunt mouētes, & ſecundum ꝙ ſunt finis, intelligentia enim agens inquantum eſt abſtracta, & eſt principium nobis, neceſſe eſt ut moueat nos, ſicut amatum amās, & ſi omnis motus neceſſe eſt ut cōtinuetur cū eo a quo fit ſecundum finem, neceſſe eſt ut in poſtremo cōtinuetur cum hoc intellectu abſtracto, ita ꝙ erimus dependentes a tali principio a quo cœlum dependet, quāuis, hoc ſit paruo tempore nobis, ſicut dixit Ariſt. Non enim uoluit Cōmē. dicere in præſenti auctoritate, intellectum agentem eſſe Deū, qui eſt primus motor, & qui ſit noſtra perfectio immediate: nam dicit ꝙ perfectio, ſeu forma hominis in eo ꝙ homo eſt per continuationem eius cum intellectu abſtracto, qui declaratur in lib. de Anima, ſed intellectus qui declaratur in lib. de Anima qui eſt hominis forma eſt intellectus agens, qui eſt pars animæ noſtræ, & non eſt primus motor, quia de primo motore non uerificatur, ꝙ ſit pars animæ noſtræ. Vnde ratio Auer. in hoc conſiſt.1, quęlibet forma abſtracta inquantum eſt abſtracta, eſt duobus modis principium & cauſa, ut comparatur ad ſuum cauſatum, uidelicet ſecundum agens & ſecundum formam ſeu finem: ſed intelligentia agens quæ eſt abſtracta eſt hominis inquantum homo perfectio & forma per ſuam cōtinuationem cum eo, ut eſt declaratum in.3.de Anima in comm 5.&.36. Igitur eſt principiū hominis duobus modis, uidelicet ſecundū agēs, & ſecundū finē: ſecundū agēs cōtinuatur homini in principio, ſecundū finē continuatur homini in poſtremo. Vnde quemadmodū cœlum depēdet a primo motore quod eſt principiū abſtractū, duplici mō ſecundum agens & ſecundum finem, ſic etiam a principio abſtracto, quod eſt intellectus agēs depēdet homo iſto duplici mō. Eſt igitur ſimilitudo in genere principii abſtracti quatenus abſtractū, ſed non ſimilitudo in ſpē uel in numero, uel illudmet principiū numero quod mouet cœlū in ratione formæ, & finis illudmet moueat nos immediate hoc duplici modo. Hoc enim falſum eſt, quia tale quod mouet nos eſt intellectus, qui eſt declaratū in lib. de Aīa, & iſtæ eſt pars animæ noſtræ, & nō eſt prim⁹ motor, bene uerū eſt ꝙ homo per intellectū agentē continuatur etiā primo motori, quia ab illo & cœlum & tota natura depēdet. unde in.3.de Aīa, cō.36. ubi loquitur de iſta continuatione dicit, Manifeſtum eſt ꝙ cum iſte motus cōplebitur, ſtatim iſte intellectus nobiſcum copulabitur omnibus modis, & tunc manifeſtū eſt, ꝙ proportio eius ad nos in illa diſpoſitione eſt ſicut ꝓportio intellectus in habitu ad nos: & cum ita ſit neceſſe eſt ut homo intelligat per intellectū ſibi ꝓprium omnia entia, & ut agat actionē ſibi propriā in omnibus entibus, ſicut intelligit per intellectum qui eſt in habitu, quando fuerit cōtinuās cū formis imaginabilibus omnia entia intellectione ꝓpria. Homo igitur ſecundū hūc modū, ſicut dicit The. aſſimilatur Deo in hoc ꝙ eſt oīa entia quodāmodo, & ſciēs ea quodāmodo. Patet aūt Them. non tenuiſſe intellectum agentem eſſe Deum, cuius auctoritatē adducit Cōmen in declarando hois fœlicitatē per intellectū ſibi proprium cōſiſtere in intellectione omniū entium quodammodo, quia Them.3.de Anima, cap.31. expreſſe inuehit cōtra Alexā. hoc opinantē & dicentē, Nō aduertūt iſti ꝙ ſunt ordines & gradus in ꝑfectione & beatitudine entiū, & ꝙ diſtantię entium ſunt ualde diuerſæ in hoc. Vnde Ariſ.2.Cœli, tex. cōmen.64.&.65. diſtribuit entia in quatuor ordinibus, ut bene colligit Cōmen. in cō.66. Primus enim ordo eſt entium conſequentium nobilitatē perfectam ſine operatione, & talia, ut aſſerit, diuerſantur ſecundū magis & minus. Fœlicitas enim ſubſtantiarum ſeparatarum non conſiſtit in puncto, ſed habet latitudinem: ſcribit enim Auer. in lib. deſtruc. diſp.3. in ſolu.19. dub. quod non oēs intellī ſunt in uno ſimplicitatis gradu Nam enim ſunt in uno relationis gradu ad primū principiū, neq; aliquis eorum ſimplicitatem habet ſimilē ſimplicitati primi principii: primus enim habet de ſe eſſe, & alii habēt eſſe relatū, & poſt paulo dicit: Nō enim ſequitur ꝙ quāuis intellectus intelligēs & intelligibile in ſeparatis, intelligentiis ſit unum & idem quod ſint æquales in ſimplicitate. Philoſophi enim ponunt ꝙ intellectus differūt in hac proprietate ſecūdū magis & minus, & dicta ſimplicitas non reperitur ſecundum ueritatē niſi in primo intellectu, & cauſa huius eſt ꝙ ſubſtantia primi intellectus, eſt quid per ſe exiſtēs, & alii intellectus intelligūt de ſeipſis ꝙ in primo intellectu conſiſtūt Vnde ſi intellectus intelligens & intelligibile in quolibet horum intellectuum eſſent in gradu unitatis quod ſunt in primo, eſſet ipſorum ſubſtantia ſimilis ſubſtantiæ aliorū quod eſt falſum. Eandē ſententiam ſcribit.12. primæ philoſophiæ, cō.44. contra Auicen. ponentem primam intelligentiam non eſſe cauſam immediatam omnium, & dicentem ꝙ iſte ſermo eſt imaginabilis, non enim eſt illic prouētus, aut conſecutio, neq; actio: ita ꝙ dicamus una actio conſequitur agentem. Tantū enim eſt illic cauſa & cauſatum, ſecundum quod dicimus ꝙ intellectū eſt cauſa intelligentis, & cum ita ſit, nō eſt impoſſibile ut illud quod eſt per ſe intelligētia & intellectus, ſit cauſa plurium entiū ſecundū ꝙ de eo intelligunt multi modi. Illud igitur quod intelligit motor corporis cœli de primo motore, & eſt cauſa in anima cœli, aliud eſt ab eo quod intelligit ex eo motor Saturni orbis, & ſimiliter eſt de unoquoq; eorū ſ. ꝙ perfectio uniuſcuiuſq; eorum eſt in intelligendo cauſam primā propriam. Ecce igitur ꝙ ſi in ordine abſtractorum eſt differentia in perfectione, & cū in unoquoq; orbe alicuius planetæ ſunt plures motores partiales, qui ordinantur ad motorem principalem illius ſtellæ: & felicitas eorum conſiſtit in intelligēdo cauſam primā, quæ eſt uniuerſalis oībus & etiam in intelligēdo cauſam propriam nam in talibus intellectibus eſt perficiens & perfectum: ſic. hominis beatitudo cōſiſtit in intelligendo cauſam primā & in intelligendo cauſam propriam. Vnde per propriā cauſam intelligit cauſam primā, quia per intellectum agētem intelligit Deum & alia abſtracta: & iſta eſt uia Com. Nam.3.de Aīa, cō.5. in ſolu 2. quæſtionis uerſus finem dicit, Et ideo opinandū eſt, quod iam apparuit nobis ex ſermone Ariſt ꝙ in aīa ſunt duæ partes intellectus. quarum una eſt recipiens, cuius eſſe declaratū eſt, alia aūt eſt agēs, & eſt illud quod facit intentiones, quæ ſunt in uirtute imaginatiua eſſe mouentes intellectum materialē, & hæ duæ partes ſunt nō generabiles, neque corruptibiles: quid clarius dicere potuit, & parum infra quia The. tenuit intellectum ſpeculatiuum eſſe cōſtantem ex intellectu agente & materiali. Tantum ipſe dicit ꝙ in anima ſunt tres partes intellectus ſcilicet agens recipiens, & factum, & duæ iſtarum ſunt æternæ ſimpliciter. ſ. intellectus agens, & intellectus recipiēs, ſed intellectus tertius, uidelicet ſpeculatiuus quodammodo eſt generabilis & corruptibilis, & quodammodo eſt æternus. Nam ratione intentionum imaginatarum, a qua habet quod ſit uerus, intellectus ſpeculatiuus eſt corruptibilis, ſed ratione intellectus materialis a quo habet ꝙ ſit unum entium, ſic eſt æternus, ſimiliter eſt æternus ſecundum ſpeciem, ſed ſecundum indiuiduū eſt corruptibilis Amplius Commenta, in.3.de Anima commen.26. exponens uerba tex commen.16. ubi litera trāſlationis Arabicæ habet: Et iſte intellectus eſt etiam abſtractus, dicit quod ly etiam, ſignificat non ſolum intellectum agentem eſſe impoſſibilem & immixtum, uerum etiam alium intellectum, uidelicet materialem: & dicit quod in hoc conuenit Themiſt cum eo, & diſcrepat Alexan. Patet autem ſi uideantur uerba Themi. ꝙ ipſe poſuit intellectū agentem non eſſe Deum, ut Alexander, ſed poſuit ipſum pertinere ad animam rationalem, licet ratione diſtinguatur ab intellectu materiali ſecundum Themiſtium.

Intellectus materialis nullam habet in ſui ſubſtantia de formis materialibus. 3. de Anima, tex. com. 4.

Intellectus mãlis nõ eſt corpus neq; uirtus in corpore. ibi.

Intellectus quo opinatur & intelligit anima, nihil eſt actu eorũ quæ ſunt ante intelligere. 3. de Anima, tex cõ. 5. ubi Comm. dicit in principio com. 5. ꝙ iſta eſt diffinitio intellectus materialis, uidelicet ꝙ eſt illud quod eſt in potẽtia omnes intentiones formarũ materialium ultimũ, & non eſt in actu aliquod entium antequã intelligat illud.

Intellectus agens eſt principium ad quaſdam res quæ ſunt ſub orbe Lunę, ſed primum principiũ eſt principium omniũ rerum. Auer. in paraphraſi Meta. trac. 4. col. 6. Inde patet contra Alexã. Achillinum, & Sueſſanum, qui tenent intellectum Agentem eſſe Deum ſecũdum Auer. Idem etiã collige ex Auer. ibidem in trac. 4. col. 10. ubi dicit: Intellectus noſter ſiquid intelligit de abſtractis eſt ſecundum ordinem, & id quod primo cõpræhendit eſt id quod eſt ꝓpinquius nobis, & eſt intellectus agẽs, & ſic gradatim uſq; ad primam intelligentiam, & parũ infra. col. 11. dicit, Et id quod diximus eſt uia Ariſto. ſociorum eius: nam ipſi oſtẽdunt intellectũ agentẽ cognoſcere ea quæ ſunt hic. i. ſub ipſo, & nihil differt, ſiue admiſcerimus hoc in intellectu agente, ſiue in eo quod eſt ſupra ipſum de his principiis.

Intellectus materialis recipit omnes formas materiales uniuerſales, ſed materia recipit formas omnes materiales ſenſibiles non cognoſcens neq; comprehẽdens. 3. de Anima com 5. in princi & ibidem com. 18. & Commentator reddit cauſam in com. 5. quia materia non cognoſcit ex hoc, quia recipit formas diuerſas & uarias, & tu conſidera ſuper hoc.

Intellectus ſpeculatiuus eſt gñabilis, & corruptibilis ꝓpter ſubiectũ per quod eſt uerus. i. propter intẽtiones imaginatas, non propter ſubiectum per quod eſt unum entium. i. propter intellectũ materialẽ 3. de Anima, cõ. 5. in ſol. 1. q.

Intellectu materiali & intentione intellecta in actu fit maxime unum quod enim fit ex eis non eſt aliquid aliud ſicut eſt in aliis compoſitis ex materia, & forma. 3. de Anima, com 5. in ſolutione. 2. quæſtionis.

Intellectus agens nunquam ceſſat a creando intellectu ſimpliciter, & intellectus materialis in recipiẽdo, licet ceſſent ab hac ſcilicet generatione, uel ab hac receptione. 3. de Anima, com. 5. in ſolu. 2. quæſtionis. 2.

Intelligentia quælibet excepta prima habet aliquid ſimile materiæ, & aliquid ſimile formæ, & nulla intelligentia eſt liberata a potentia ſimpliciter, niſi prima, quæ nihil intelligit extra ſe. 3. de Anima com 4. in ſolu. q. 3.

In intelligẽtia prima eſſentia eius eſt quidditas eius, in aliis aũt quidditas & eſſentia diuerſantur quoquo modo. ibi.

Intelligẽtiarũ multitudo intelligi nõ poſſet niſi eẽt hoc genus entium, quod ſciuimus in ſcientia de aĩa. ibi. & cõ. 13.

Intellectus recipiens neceſſe eſt, ut intelligat intellectum in actu: cum enim intellexerit formas materiales dignior eſt ut intelligat formas abſtractas. 3. de Anima cõ. 5. ſolu. quęſtionis. 3.

Intellectus agentis reſpectus ad intellectũ materialẽ eſt reſpectus lucis ad diaphanũ, & reſpectus formarũ materialiũ ad ipſum eſt reſpectus coloris ad diaphanum. ibidem.

Intellectus materialis perficitur per intellectũ agentem, & illuminatur per ipſum ibidem.

Intellectus materialis cum fuerit continuatus nobiſcum, ſecundum ꝙ perficitur per intellectum agentem, tunc nos ſumus copulati cum intellectu agente, & iſta dicitur adeptio, & intellectus adeptus. ibidem.

Intellectus materialis ſi eſſet purificatus ſequeretur, ut res intellecta in te & in me eſſent unum in ſpecie, & plura in indiuiduo, etiam diſcipulus non poſſet addiſcere a magiſtro, niſi ſcientia ſit uirtus generans & creans ſcientiã quæ eſt in diſcipulo, ſicut ignis generat ignẽ. 3. de Aĩa ꝓpe finẽ cõ 5 Vide Themiſtiũ a quo accepi. 3. de Aĩa, ca. 32. & 33.

Intellectus materialis nõ eſt uirtus attributa complexioni, quoniam cum anima ſenſibilis non ſit uirtus attributa cõplexioni, quanto magis intellectus. 3. de Anima, com. 6. & etiam com. 5 contra Alexandrum.

Intelligentiarũ quidditas & quot modis ſunt principia diuinorũ corporũ conſiderare eſt, ut ſupponamus id quod in ſcientia de anima fuit declaratum, quia plura principia ſcientiæ diuinæ ſunt ſumpta ab illa, & nulla eſt alia uia ad hoc niſi poſt notitiã illius ſcientiæ, & ideo dictũ eſt in legibus diuinis: Cognoſce teipſum, & cognoſces creatorem tuum. Auer. in tracta. 4. in paraphraſi Meta. col. 6.

Intellectus cum intelligit aliquid ualde intelligibile, nõ minus intelligit infima, ſed & magis. 3. de Anima, tex. com. 7.

Intellectus ſeparabilis. 3. de Anima, tex. com. 7.

Intellectus eſt immixtus. 3. de Anima, tex com. 4.

Intellectus quodãmodo potentia eſt intelligibilia, ſed actu nihil antequam intelligat. 3. de Anima, tex. com. 14.

Intellectus eſt ſicut tabula in qua nihil actu eſt ſcriptũ. ibid.

Intellectus alio modo eſt in potentia, alio modo res materiales, quia potentia, receptio, & perfectio æquiuoco modo dicuntur de intellectu de rebus materialibus. tertio de anima, com. 14.

In his quæ ſunt ſine materia idem eſt intelligẽs, & quod intelligitur. 3. de Anima, com. & tex. 15.

In habentibus materiam potentia ſolum intelligibile eſt. 3. de Anima tex. com. 16,

Intellectu materiali iudicamus infinita in propoſitione uniuerſali. ibidem. Iudicium & diſtinctio non attribuitur nobis per intellectum agentem, ſed per intellectũ materialẽ. 4. de Anima, cõ. 19. cõtra Auẽparem aſſerentẽ nos per intellectum agentẽ cognoſcere infinita in propoſitione uñ.

Intellectus agens differt a mãli, q̃a intellectus agens eſt pura actio, & intellect⁹ materialis eſt utrũq;. 3. de Aĩa. t. c. 19.

Intellectus materialis ſecundũ Ariſto. eſt ultimus in genere intellectuum abſtractorum. 3. de Anima. com. 19.

Intellectus materialis diuerſitas ab intellectu agẽte nõ fuit cognita niſi propter diuerſitatem actionũ, quia actio intellectus materialis eſt potius actio q̃ paſſio, ſed actio intellectus agentis eſt actio pura. ex. 3. de Anima, com. 19.

Intellectuum abſtractorum multitudo nõ fuit ſcita niſi propter diuerſitatem actionum. ibidem.

Intelligentiæ ſeparatæ neceſſario faciũt ad unũ principiũ, quod non dicitur de eis neq; uniuoce neq; æquiuoce, ſed ſecũdũ prius & poſterius: cuius cauſam uide in paraphraſi Meta. trac. 4. col. 8.

Intelligentiarum prioritas adinuicem nõ eſt generica, ſed eſt prioritas cauſæ ad cauſatum. ibidem.

Intellectui agẽti ſicut accidit ut quandoq; agat in res exiſtẽtes hic, & q̃nq; non: ita accidit intellectui materiali, ut iudicet q̃nq; res exiſtentes hic, & q̃nq; non: ſed differũt quia iudicium eſt aliquid in capitulo perfectionis iudicis, actio autem non eſt ſecundum illum modum in capitulo perfectionis agentis. 3. de Anima, com. 19.

Intellectus paſſiuus corruptibilis eſt, & ſine hoc nihil intelligit anima. 3. de Anima, tex. com. 20.

Intellectus materialis eſt prior in nobis quam intellectus agens ſecundum continuationem, ſecundum Themiſt. & Commẽ. ſed ſecundum Alexan. eſt prior ſecundum eſſe, & generationẽ. 3. de Anima, comm. 20. contra ponentes in uia Commen. intellectum eſſe formam formaliter inhærentem homini.

Intellectus materialis eſi fuerit acceptus ſimpliciter, & non reſpectu indiuidui, non erit prior aliquo modo prioritas intellectu agente. 3. de Anima, com. 20.

Intellectus in habitu eſt alius ab intellectu agente ſecundũ Alex. & hoc oportet credere, artifex enim aliud eſt ab artificiato & agens ab acto, contra Themiſtium qui opinabatur oppoſitum. 3. de Anima, com. 20.

Intellectui materiali non accidit, ut q̃nq; intelligat, & quandoq; non niſi reſpectu indiuidui. nõ in reſpectu ſpeciei. 3. de Anima, com. 30. idem com. 5 & 16. ibidem.

Intellectus agens cum non fuerit acceptus reſpectu alicuius indiuidui, non inuenitur quandoq; abſtrahens, & quandoq; non, ſed ſemper inuenitur abſtrahere. tertio de Anima, com. 19. & 20,

Intellectus

Intellectus materialis,& intellectus agēs ſunt duo uno modō,& ſunt unū alio modo:ſunt enim duo per diuerſitatē actionis eorū ,actio enim intellectus agentis eſt generare, iſtius autē informari. Sunt autē unū,quia intellectus m'ālis perficitur per agentē,& intelligit ipſum.3.de Aīa,cō.20.

Intellectus in libro de Anima dicitur quatuor modis.ſ.de intellectu materiali,& de intellectu agēte, & de intellectu in habitu,& de uirtute imaginatiua.3.de Anima com.20.

Intellectus agens, & intellectus materialis non ponuntur in anima noſtra ſecundum opinionem Themiſtii, niſi ſecundum modum ſimilitudinis:ubi enim non eſt uera generatio non eſt agens.3.de Anima,com.20.

Intellectus agens,patiens,& factus, idem ſunt ſecundū ſubiectum,ſecundum opinionem Themiſtii.3.de Anima,cō.20.uide pro hoc Themiſtium.3.de Anima,cap.25.

Intellectu quem Ariſto.uocauit paſſiuum in.3. de Anima, diuerſantur homines in quatuor uirtutibus dictis in Topicis: & per iſtum etiam intellectū homo differt ab aliis animalibus.3.de Anima,com.20.

Intellect' materialis eſt qui apprehēdit ſimplicia, & qui cōponit ea: oportet enim ut uirtus cōprehēdēs ſimplicia,& cōpoſita ſit eadē,cōtra Auēpacem aſſerentē uirtutē cōpoſitiuam eſſe diuerſam ab imaginatiua,3.de Anima,cō.22.

Intellectus agens non intelligit priuationem omnino.3.de Anima,com.25.

Intellectus comprehendit priuationem per habitum. 3.de Anima,tex com.25.

Intellectus non omnis,ſed ipſius quodquid erat eſſe uerus eſt.3.de Anima,tex.com.20.

In intellectu materiali non accidit fides,niſi quia intellectū eius eſt materiale.i.compoſitum.3.de Anima,com.26.

In intellectibus ſeparatis comprehenſio eorum eſt formatio tantum,& ueritas in eis nunquam admiſcetur cum falſitate.3.de Anima,com.27.

Intellectus in ꝓpoſitione negatiua prius diuidit prædicatū a ſubiecto,poſtea componit ea.3.de Anima,com.22.

Intellectuale deſideriū differt a deſiderio ſenſibili,quia ſenſibile non mouetur niſi apud præſentiā ſenſati in actu ecōtrario intellectuali.3.de Anima,com.29.

Intellectiuæ animæ phantaſmata,ut ſenſibilia ſunt.3.de anima,tex.com.30.

Intellecta uſia colligata ſont cum intētionibus imaginatis, & corrupta per corruptionem earum.3.de Aia,com.40.

Intelligibiliū proportio ad imagines eſt ſicut ꝓportio coloris ad ſenſum uiſus,& non eſt ſicut proportio coloris ad corpus coloratum.ibidem contra Auempacem.

Intellecta ſunt intētiones formarum imaginationis abſtractæ a materia,& indigent neceſſario alia materia ab illa q̄ habeant in formis imaginationis.3.de Anima,com.36.

Intellectuū ſpecies in phantaſmatibus Intelligit.3.de Anima,tea.com.32.

Intll's actio alia eſt ab actione uirtutis cogitatiue,q̄ Ariſto. nuncupauit intellectum paſſiuum.3.de Anima,com.33.

Intellectus meterialis nihil intelligit ſine uirtute cogitatiua & uirtute imaginationis,& ideo ſicut dixit Ariſt.nō rememoramur poſt mortē.3.de Anima,cō.33.&.cō.20.& te.

Intelligere diuerſificatur ſecūdum diuerſitatem naturæ rei intellectæ.3.de Anima,com.35.

Intellectum materialem aſſerētes eſſe uirtutem gnābilē & corruptibilem,nullā uiam habēt quomodo poſſimus cōtinuari cum intellectibus abſtractis 3.de Anima,cō.36.

Intellectus agēs ſecūdum Alphar.in Nicomachia tenentē opinionem Alexā.de intellectu materiali,nō eſt cauſa noſtri niſi agens tantum.3.de Anima,com.36.licet oppoſitū ſenſerit in epiſtola continuationis.

Intelligere non eſt non ſtatuentem.2.Meta.tex.com.11.

In intelligentiis quæ non ſunt admixtæ materiæ,quicquid comprehendit imperfectius cōprehendit perfectius, ſed non conuertitur.3.de Anima,com.36.

Intellecta in nobis ſunt duobus modis naturaliter & ſunt primæ propoſitiones quas neſcimus,unde & quādo extiterunt,aut quomodo,aut uolūtarie,& ſunt intellecta acquiſita ex primis propoſitionibus.3.de Anima.cō.36.idē.1.Cœli,com.2.&.2.primæ Philoſophiæ,com.1.

Intellectus agens in poſtremo copulatur nobis, ut forma.3.de Anima,com.36.

Intellectio quæ habetur per intellectum adeptū,nō eſt aliquid ex ſcientiis ſpeculatiuis.3.de Anima,com 36.&.9.primæ philoſophiæ,com.ultimo.

Intellectus ad hominē duplicem habet reſpectū,agētis & formæ,ex calce commenti.36.3.de Anima.

Intelligibilium diſpoſitio ad intellectum eſt ſicut diſpoſitio ſenſibilium apud ſenſum.3.de Anima,cō 37.& tex.cō.3.

Intellectus eſt ſicut ſpecies ſpecierum,& manus organū organorum.3.de Anima,tex.com.38.

Intelligentem neceſſe eſt phantaſmata ſpeculari.3.de Anima,tex.com.39.

Intellectus ſpeculatiuus nihil dicit de fugibili & ꝓſequibili,neq; ſpeculatur aliquod agibile.3.de Anima,tex.cō.46.

In,præpoſitio tot reſpectus importat,quot demonſtantur per hoc uerbū habere:ſed differūt, quia hæc præpoſitio In,dignius dicitur de reſpectu contenti ad continens,ſed hoc uerbum Habere,eſt econtra.5.Meta.com.18.

Inanimata habent ſurſum,& deorſum,& dextrū,& ſiniſtrū ſolum per reſpectum ad nos.2.Cœli te.com.10.

In inanimatis non ſunt quærenda principia ſecundum loci differentias.2 Cœli.tex.com 6.

Inanimatæ res nō alterantur niſi alteratione corporali:animatæ autem alterantur alteratione ſpirituali exiſtente in ſenſibus,& non corporali exiſtente in rebus ſenſibilibus 7.Phy.com.11.

Inanimata ſemper mouent aliquod exteriocū, animal aūt dicimus ſeipſum mouere.8.Phyſi.tex.com.17.idem Cōmenta ibidem,com.27.&.29.

In conceptis cum materia non eſt idem quod quid eſt, cū eo cuius eſt quod quid eſt.7. Meta.tex.cō.41. idem.3.de Anima tex.com.9.&.8.Meta.tex.cō.8.uide in Theorematibus in proprio theoremate.

Incontinens agit ſecūdum concupiſcentiam.tertio de Anima,tex.com.47.

Induiduum artificiale eſt unum per uiolentiam.10.Meta. tex.com.primi.

Induiduū naturale quod eſt unum in rei ueritate, eſt unū per cōtinuos exiſtentes per ſuam formam.10.Met.com. primo.

Indiuiduū ab alio indiuiduo diſtingui non debet ab aliqua proprietate,niſi per accidēs:immo induidua ab inuicē diſtinguuntur materia.ex libro deſtructionum diſpu.prima in ſolutione.7.dubii.

In dictis ſecundum eſſe neceſſe eſt idem eſſe ſubiectum & prædicatum.7.Meta.tex.com 19.&.20.

In dictis ſecundum accidens non eſt idem ſubiectū & prædicatum,ibidē,& in ſequēti tex.cō.21.ubi dicitur ꝙ in dictis ſecundum accidens,non eſt idē quodquid eſſe, id unquā cui ipſum accidit,& id quod accidit.

Indiuiduū compoſitum ex materia & forma & eſt generabile in rei ueritate,ſed forma nō eſt generabilis.neq; corruptibilis niſi per accidens: & ſimiliter eſt de Materia.7. Meta.com.23.idem ibidem,tex.com.26.27.31.&.33.idē 12.Meta.com.18.

Induiduū animalis,& indiuiduum hominis.3.Meta.cō.2. ex quo patet genus habere induiduum.

In indiuiduo non eſt ſubſtantia niſi materia & forma particularis ex quibus ponitur.7.Metaphy com.44. intellige quo ad partes componētes,quia.5.Meta.com.6.in compoſito eſt natura addita naturæ cōponentium,& in.3. de Anima.com 5.in ſolutione 2.quæſtionis iuxta dimidium idem.7.Met.26.27.&.60.com.

In induiduis eiuſdem ſpeciei nō eſt hoc prius & illud poſterius.3.Meta.tex.com.11.

Indiuiduum ſubſtātię quod ſit prius indiuiduis accidentiū eſt manifeſtum per ſe.Auer.7.Metaphy.com.2.Ex illo loco clare elicitur in accidētibus eſſe propria indiuidua per principia intrinſeca cōſtituta ex ꝓprio genere,cōtra illos

Contra D. Tho. ponentem accidētia indiuidua per ſubiectū.

qui aſſerunt accidentia indiuiduari per ſubiectum, ſed aduertant ſubiectum eſſe cauſam extrinſecam reſpectu accidentis & materialem tantū, ſicut bene notat Cōmentator in.4.Metaphy com.2.Ita etiam tenet expreſſe Simplicius in.4.Phyſicæ auſcultationis,in expoſitione tex com.132. ubi expreſſe dicit quod albedo exiſtēs in niue & in ceruſa etiam ſi a ſubiectis cognitione abſtrahatur, differt tamen propriis differentiis:ſunt enim albedinis,& dulcedinis propriæ ſecundum ſeipſas differentiæ,etiam ſi a ſubiectis abſtractæ intelligantur accidentia.

Indigeſtio eſt a frigiditate.4.Mete.tex 14.

Indigeſtionis tres ſunt ſpecies,homotes, molinſis,ſtathenſis.ſupra.

Indigeſtio eſt imperfectio propter indigentiā propriæ caliditatis.4.Meteo.tex.com.18.

Indiuidua alia ſunt ſubſtantiarum,alia accidentium.Com. in com.libri de diuinatione ſecundum quietem.

Indiuiduas ſubſtantiarum quædam ſunt ſubſtantiarum ſimplicium.ſ.partes elementorum : quædam uero ſunt ſubſtantiarum compoſitarum.ibidem.

Indiuidua ſubſtantiarum compoſitarum quædam habent animas,ut animalia & uegetabilia,quædam ſunt carentia anima,ut mineræ ibidem.

Indiuidua ſubſtantiarum omnia ſunt terminatarum cauſarum agentium,cum nullum indiuiduum ſubſtantiæ inueniatur caſu.ibidem.

Indiuidua animalium & plātarum ſunt determinata ineſſe & ſunt determinatarum cauſarum per motus corporum ſuper cœleſtium,ut eſt declaratum in libro de animalibus & uegetabilibus.ibidem.

Indiuidua accidentium quædam ſunt a cauſis naturalibus quædam uero a naturalibus & uoluntariis.ibidem.

Indiuiduum nullum a natura fit eſſentialiter niſi ſecundum ſcientiam antecedentem,& ſicut inſtrumentum eius artificis,ut dicit Ariſto.non mouetur niſi ſecundum artificē.ex com.lib.de diuinatione ſecundum quietem.

Indiuiduum compoſitum, licet non ſit principiū in doctrina demōſtratiua,eſt tamen principium acquiſitionis uniuerſalis,quod eſt principium doctrinæ demonſtratiuæ.1. Phyſi.com.1.& eſt ſententia Ariſ.in calce primi Poſteriorum in illo cap.De principiis autem hoc idem habet Cōmenta.12.Meta.com.4.

Contra ponentes quātitatem aut accidēs aliqd eſſe principiū indiuiduationis.

Indiuidua cæterorum prædicamentorum præter ſubſtantiam,ſunt poſteriora indiuiduis ſubſtātię.primo Phy.cō. 25.&.7.Metap com.2.ubi dicitur quod manifeſtum eſt quod indiuiduum ſubſtātiæ eſt prius indiuiduis aliorum accidētium. Caueant igitur ponentes principium indiuiduationis eſſe quātitatem,aut aliquod accidens ſiue abſolutum ſiue reſpectiuum.

Inductio,in qua nō inducūtur omnia particularia,eſt ratio imperfecta.1.Phy.cō.48 uide ſecundo Priorum,cap.23.

In deſcriptionibus non poteſt aliquis facere,plus iſto ſcilicet Ariſtote.ideſt nullus potuit melius deſcriptiones aſſignare.2.Phy.com primo.

Inductio & diuiſio & ſyllog ſmi hypothetici,uidelicet qui ſunt natura hypothetici uſitantur in declaratione eorum, quæ indigent modicula intuitione,& non adducuntur ad declarandum naturaliter ignota.2.Phyſic.com.3.& in 6.Phy.com.41.& in 1.Priorū in digreſſione de ſyllogiſmo hypothetico,& alibi frequenter.

In diffinitione paris & imparis non apparet materia,quæ eſt cauſa tranſmutationis.2.Phy.com.16.&.6. Meta. tex. com.2.&.7.Meta.tex com.35.

In diffinitione ſimi apparet materia,nō autem in diffinitione concaui.idem ubi ſupra.

Indiuiduum ſubſtantiæ famoſius dicitur ſubſtantia, inter omnes ſignificationis ſubſtātiæ,cuius cauſa in paraphraſi Meta.Auer.trac.1.cap.1.de Subſtantia orbis,

Inductio demōſtratiua eſt quando acquiritur certitudo & uniuerſalitas antequā complea ntur omnia particularia.3. Phy.com.80.uide idem.2.Prio.ca.23.&.8.Phy.com.33.

In diffinitionibus rerū naturaliū apparet materia, aut manifeſte,aut conſecutiue.2.Phy.tex.com.ubi.

Indiuiſibile ſuperpoſitum indiuiſibili,ex parte qua eſt indiuiſibile,non facit aliquid maius.9.Phyſi.com 2.

Inductio in qua nō percipit ꝙ ꝓdicatio ſit eſſentialis, nō dat certitudinē nālē,licet in ea oīa ꝑticularia inducant 8.Ph. cō.33.uide in.2.Prio.ca.23.uide etiam in 2.Phyſi cō.80.

Nota cōtra D.Tho. & Egi.Ro. & ſequaces ipſorum.

Indiuiduum prędicamenti ſubſtantiæ eſt prius in eſſe indiuiduis accidentiū,& hoc eſt manifeſtum.7. Primæ Philoſophiæ,cō.2.Ex quo elicitur primo, indiuiduū prædicamenti ſubſtantiæ non eſſe hoc & unum numero per aliquid de prædicamentis accidētium:ſecundo elicitur alia ꝓdicamenta habere ꝓpria indiuidua formaliter diſtincta ab indiuiduis ſubſtantiæ,& ꝙ nō tantū accidentia indiuiduent ex ſubiectis in quibus exiſtūt. Cuius opinionis fuit etiā Simplicius in.4.Phyſicæ auſcultationis, in trac.de tēpore in expoſitione tex.com.132.ꝙ albedo in niue,& albedo in ceruſa ſi cognitione abſtrahātur a ſuis ſubiectis, adhuc differunt abinuicē per ꝓprias differētias albedinis ſunt enim differētiæ albedinis,& dulcedinis,& aliorū accidētium ſecundū ſe ſeorſum à ꝓpriis ſubiectis ſumptorū. Sed pro opiniōe oppoſita uidetur facere te.cō.3. in.7.primæ Phiæ,ubi Ariſt.mouet qōnē. Vtrū uadare,& ſanare & ſedere,unūquodq; eorū ſit ens,cū nihil ipſorū ſecundū ſe ſit,nec ſecundū ſe aptū natū eſt,nec ſeparari poſſe a ſubſtantia,ſed magis uadens entium aliquid eſt,& ſedēs,& ſanās.uide pro hoc quæ notaui in cōtradictionibus.7.Met.

Indiuiduorū multitudo in eadē ſpecie ex diminutione ꝓuenit Cōmen.1.Cœli, cō.4 & 98.idē.2.de Anima,cō 34.

Inductio in qua inducuntur omnia particularia,eſt primus ordinum certificationis.1.Cœli,com.128.

Indiuidua,ſupra quorum cōpoſitionem uincit ignis,perfectiora ſunt in eſſe,quā ea in quorum compoſitione uincit terra.1.de Genera.& corrup.cō.58.& elicitur ex textu.

In indiuiduis eſt ꝓceſſus in infinitū per accīs.2. de gña.& corrup.com.ulti. &.5.Phyſi.com.13.&.1.Cœli,com.2.

Indiuiſibile eſſe eſt dubium, ſed ignem eſſe eſt manifeſtū. unde in concordantiis.1.de Anima,com.29.

Nota de principio indiuiduationis.

Indiuiduū fit hoc per formā.ex.2.de Aia,tex.cō.2.dicente Forma eſt per ꝗ fit hoc aliquid idē.ibidē rurſus text.8. & 60.Nō ualet aūt gloſſa Thomiſtarū gloſſantiū hāc & cōſimiles auctoritates, quo ad actū exiſtendi,dicunt enim ꝙ Cōmen.& Ariſ.dū dicunt indiuiduū eſſe hoc per formā, intelligūt ꝙ indiuiduū exiſtit in actu per formam, ſed dicunt ꝙ non habet unitatem numeralē a forma,ſed a materia:& iſto mō nituntur euadere.Sed iſta ſolutio ſtare non pōt,quia Com.2.de aīa,com.9.in princ.cōmenti dicit,cū declarauit ꝙ ita eſt aīa de corpore ſicut forma de materia:Forma enim in corporibus nālibus magis habet nomen ſubſtātiæ ꝗ materiæ,& ꝙ indiuiduū nō ſit indiuiduū niſi per formā,quia non eſt indiuiduū niſi ſecūdum ꝙ eſt ens in actu.& eſt ens in actu per ſuā formā non ꝑ ſuā materiā.Vbi patet ꝙ Com probat indiuiduū eſſe indiuiduū per formā quia eſt in actu per formā.Si autē Cōmē.intelligit indiuiduū eſſe indiuiduū per formā.i. exn̄s ꝑ formā tūc accipit idē ſecūdū idē in ꝓbatione ſuiipſius,& eſſet ꝓbatio eius,indiuiduū exiſtit actu per formā,quia exiſtit in actu per formā indiuiduū,& ita eſſet petitio principii. Et ideo dicimus nos ꝙ indiuiduū ueritatem nālem habet a forma,& actualē exn̄tiam etiā habet a forma: mā aūt eſt principiū receptiuum quod eſt integrare indiuiduū, ſicut pars eſſentialis eius.unde.1.de aīa,cō.90.Forma eſt cā cōtinuationis,& unitatis numeralis,oē enim quod eſt unū, & cōtinuū eſt per ſuā formā,& non per ſuam materiā.Et nota quia multi Auerroiſtæ in hoc grauiter decepti ſunt.

Indiuiſibile dupl'r dicitur actu,uel potētia.3.de Aīa,t.c.23.

Infinitū nō deſideraē ab aliquo,neq; pōt acquiri ab aliquo & ideo errauit Auic.dicēs ex mēte Phōrum,fuiſſe quādo cœli in ſuis motibus appetūt infinitos ſitus particulares. ex lib.deſtr.diſp.14.in ſolutione primi dubii.

Infinitus proceſſus in cauſis apud Philoſophos,eſt quodā modo impoſſibilis & quodā modo neceſſarius uidelicet quando infinitū ſumitur perſe & recte,ita ꝙ præcedēs ſit ſubſequentis

ſubſequētis cauſam, tunc eſt impoſsibile, ſed quādo ſumitur per accidens & circulariter, ita ꝙ corruptio præcedentis ſit neceſſaria in eſſe ſubſequentis, & ꝙ ſit ibi primum agens, tunc infinitas eſt poſsibilitas: & dat exemplum pulchrū de pluuia, uapore & nube, & etiam in artificialibus. uide in libro deſtru. diſpu. 4. in ſolu. 2. dubii.

Infinitas ſecundum Auic. non eſt impoſsibilis, niſi in rebus habentibus ſitum, ſed nullus ueracium Philoſophorū poſuit hoc, immo oppoſitū poteſt oſtēdi demonſtratiue. ex diſp. 4. in ſolu. 4. dubii.

Infinitas cauſarū lucidiſsime demōſtratur in omni genere cauſæ ab Auec. in paraphraſi Meta. tra. 3. uerſus finem ab illo loco. Et dicimus ꝙ ſi ponamus plura cauſata quam duo, uſq; ad finē illius tractatus, ubi breuiter & ſuccincte adducit omnes rationes. Ariſt. 2. Meta. circa hoc.

Infinitatem cauſarum ſiquis negauerit, non poterit primā cauſam ab æterno aſſerere: eſſe enim cauſatorum infinitorum primam cauſam æternalē infert, ex qua acquirit eſſe infinitum. ex diſputa. 4. in ſolu. 6. dubii.

Infinitum corpus non erit, neq; ſenſibile, neq; intellectuale. 11. primæ Philoſophiæ, cap. 9.

Infinitum nō idē in magnitudine & motu & tempore, ut una natura quædam, ſed quod poſterius eſt dicitur ſecundum prius, puta motus ſecundum magnitudinem in qua mouetur, aut alteratur, aut augetur: tempus autē propter motum. 12. primæ Philoſophiæ, cap. 9. in fine. idē. 3. Phy. tex. com. 70. uide in concordantiis nuper æditis.

Infiniti quædā ſpecies reperitur neceſſario ſequēs eſſe cuiuſdam principii primi ab æterno: & hoc non tantū reperitur in motibus continuis uel ſeparatis, Imo in rebus etiā in quibus putari poteſt ꝙ præcedēs ſit cauſa ſequentis, ut dicimus ꝙ homo generat hominem ſibi ſimilē, ex libro deſtru. diſp. 1. in ſolutione. 5. dubii idem. 5. Phy. com. 13.

Infinitum nō poteſt intelligi in ſuo eſſe ab anima. ex libro deſtruc. diſputa. 1. in ſolu. 6. dubii. & habetur ex. 2. primæ Philoſophiæ in tex. com. 11. ubi dicitur intelligere nō eſt non ſtatuentem.

Infinitum in actu impoſsibile eſt apud Philoſophos, tā in rebus corporeis quam in rebus incorporeis, nullus ſapiētum potuit intelligere talia diſtinguēdo inter habentia ſitum & carētia ſitu, niſi Auic. ex libro deſtructionum diſp. prima. in ſolutione. 7. dubii.

Infinitum non ita potentia eſt tanquam actu futurum ſeparabile, ſed notitia. eo enim ꝙ non deficiat diuiſio, oſtendunt hunc actum eſſe potentia, in ſeparari uero non. 9. Meta. tex. cōm. 11.

Infinitum eſſe in potentia quomodo intelligitur, uide in. 9. Meta. tex. com. 11.

Infinitum non eſt determinatum. 6. Meta. tex. com. 4. idem. 2. Phyſi 40. & 50.

Infinitum non eſt pertrāſire in tempore finito. 2. Meta. tex. com. 13.

Infinitā lineam intelligere non poſſumus, niſi acceperimus eam finitam & iterādo eam infinities, & hoc nos facit intelligere infinitum. 2. Meta. tex. com. 11.

Inflāmabilia ſunt quæcunq; non humida exiſtentia, exhalabilia ſunt. 4 Meteo. tex. com 49.

Inflāmabilium quædam ſunt liquabilia ut æs, quædam nō ſunt liquabilia ut lignum, quædam uero utrūq; habent ut thus. 4. Meteo. tex. com. 18. & ibi redditur cauſa.

Infinitum dicitur duobus modis in tempore & uigore. 3. cap. de Subſtantia orbis. & ſecundo Cœli, 39. & 71. & 12. Meta. com. 41.

Infinitum eſſe in uigore, cuius cauſa eſt corpus inquātum corpus, impoſsibile eſt in corporibus ſiue cœleſtibus ſiue aliis. 3. cap. de Subſtantia orbis.

Infinita, uirtus in uigore eſſet in corpore cōpoſito ex materia & forma, ſi in eo eſſet uirtus infinita in tēpore ibidem

Infinitum & finitum ſunt de differētiis quantitatis. 1. Phyſi. tex. com. 15. Infiniti enim & finiti ratio congruit quantitati & non ſubſtantiæ. idem. 8. Phyſi. com. 79. & 3. Phyſi. com. 24. idem. 5. Phyſi. 18.

Infinitum etiam nec imaginatione poteſt cōprehendi, quia deponit quandoq;, tum etiam quia id quod adducit ſemper finitū eſt, idq; eatenus donec mens labore cogitationis affecta deſtituat faſtidioq; manus det. Themiſtius in. 3. Phy. in fine. & habetur in tex. ibidem.

Infinitum & finitum non dicuntur niſi de quanto, non de ſine quanti. 1. Phyſi. com. 18.

Infinitum ſecundum ꝙ infinitum, eſt ignotum. 1. Phyſi. tex. com. 35. & 2. Meta. tex com. 11. & 1. Poſterio.

Infinitum primo apparet in continuo. 3. Phyſi. tex. com. 1. uide in Concordantiis.

Infinitum contingit continuo, aut eſt differentia eius. Commenta. 3. Phyſi com. 1.

Infinita multiplicari per infinita eſt contra rationem. primo Phy. com. 38.

Infinitum apparet primum in continuo. 3. Phy. tex. com. 1.

Infinitū ponentes poſuerunt illud primo principio. tertio Phy. tex. com. 25.

Infinitum, a naturaliter loquentibus fuit poſitum tanquam accidēs principiis & elementis rerum mobilium. 3. Phy. tex. com. 27.

Infinita duo eſſe non poſſunt, quia alietas exigit diſcretionē, & diſcreta inquātū ſunt diſcreta ſunt finita. 3. Phy. c. 30

Infinitum dicitur quinque modis. 3. Phy. 34.

Infiniti perſcrutatio utrū inueniat in intellectis, aut in quātitate ſecundū ꝙ nō eſt in materia, eſt ſciæ diuinæ. Cōmē. 3. Phyſi. com. 39. & eſt ſententia Ariſto. in tex. ibidem.

Infinitum impoſsibile eſt ut ſit numeratum in actu, & iſta propoſitio eſt per ſe nota. 3. Phyſi. com. 41.

Infiniti conſideratio perfectius tradita eſt in libro de cœlo quam in tertio Phyſi. Com. 3. Phyſi. com. 48 & 49. idem primo Cœli, com. 33.

Infinitum non dicitur æquale neq; maius neque minus. 3. Phy. cō. 49. idem in lib deſtru. in diſpu. 1. in ſolu. 5. dubii.

Infinitū impoſsibile eſt quod diuidatur in duo æqualia. 3. Phyſi. com. 53.

Infinitum corpus dicitur infinitum in omnibus dimenſionibus. 3. Phyſi. com. 43. & 53.

Infinitas in re eſt propter materiam, & finitas eſt ex forma. 3. Phy com. 59. 65. 60. 3. Cœli. 71. 4. Phyſic. 38 49. primo Cœli. 61. 3. Cœli, com. 6.

Infinitum eſt cuius ſemper aliquid extra eſt. 3. Phy. 61.

Infinitum inquantū infinitū ignotum eſt. 3. Phy. tex. cō. 65.

Infinitum potius habet rationē partis quam totius. 3. Phy. tex com. 66.

Infinitum nō eſt in actu propter formam, & infinitum eſt in potentia propter materiam. 3. Phy. com. 67.

Infinitum in motu, & tempore, & magnitudine, non eſt unius naturæ, ſed eſt ſecundum prius & poſterius. 3. Phy. te. com. 60.

Infinitū in potentia dicitur alio modo, ab eo, quo æs dicitur in potentia ſtatua. 3. Phyſi. te com. 53. & uide Themi. ibi.

Infiniti quidditas eſt priuatio finis. 3. Phyſi. com. 72.

Infinitatis quæ eſt quædā priuatio, ſubiectum eſt continuū corpus ſenſibile, quod eſt compoſitum ex materia & forma, ſecundum ꝙ eſt materiatū, & non ſecundū ꝙ eſt formatum. 3. Phyſi. com. 71 uide in concordantiis.

Infinitum nō habet naturam terminatam, neq; eſt pars ſcientiæ demonſtratiuæ. 5. Phyſico. cōmen. & tex. 6. idem. 6. Meta. tex. com. 6.

Infinitorum ſi non eſt primum non erit utique ultimum. 5. Phy. tex. com. 13.

Infiniti nulla pars eſt menſurans ipſum. 6. Phy. tex. com. 82.

Infinitum impoſsibile eſt ut componatur ex finitis ſiue æqualibus ſiue inæqualibus. 6. Phyſi. com 61.

Infinitum impoſsibile eſt menſurari a ſua parte. 6. phyſi. te. com 65.

Infinitum non poteſt moueri in tempore finito. 6. Phyſico. tex. com. 65.

Infantes nec poſſunt addiſcere, neq; iudicant ſenſibus ſimiliter ſenioribus. multa enim turbatio circa hos & motus. 7. Phy. tex. com. 20.

Infinita eſſentialiter quod præcedant aut ſubſequantur, eſt impoſſibile, ſed accidentaliter eſt neceſſarium. 8. Phy. cõ. 15. & 5. Phy com 13.

Infinitorum nihil eſt primum. 8. Phyſi. tex. com. 34.

Infinitum habens potentiam non eſt magis determinatum ad unum tempus ꝗ ad aliud. 8. Phyſi. cõ. 46. & fuit demõſtratum. 1. Cœli, in fine per longum proceſſum.

Infinitum ſimiliter ſe habet in longitudine, & tempore. 8. Phyſi tex. com. 68.

Infinita media ſunt in cõtinuo nõ actu, ſed potentia. ibidẽ.

Infinitum nunquam pertranſitur neq; definit. 8. Phy. cõ. 68.

Infinitum principii habet uirtutem, & quanti maximam. 1. Cœli, tex com. 33.

Contra imponentes repetitionẽ, et ſuperfluitatẽ in dictis Ariſt.

Infiniti perſcrutatio firmior eſt in libro Cœli, ꝗ in. 3. Phyſi. primo Cœli, cõ. 33. uide etiam. 3. Phyſi. 48 & 49. uide clarius. 1. Cœli, tex. cõ. 54. Et ex illo, 54. textu aduertat diligens Peripateticus, contra nonnullos temerarios imponentes Ariſt. repetitionem. & ſuperfluitatem, cum tamen nihil ſine forti ratione dixerit, ut ſcribit Cõmen. 1. de Genera com. 38. Vbi Ariſt. expreſſe teſtatur ſe alio modo determinaſſe de infinito in Phyſicis, quia uniuerſaliter, hic uero alio modo. Etiam ꝙ in diuerſis ſententiis eaſdem demonſtrationes adducit eodem modo (ſicut dicunt quidã ꝙ fuerit malus Metaphyſicus. quia uident eaſdẽ demonſtrationes adduci in pleriſq; locis) quas adduxit in ſcientia naturali, uideant quæſo ꝙ non adducuntur eodẽ modo, nec ad eundem finẽ: uideant cõmentum ſextum eius in. 2. Meta. & cõmentum quintum ſeptimi.

Infinitum aſſerẽtes mundum eſſe in quantitate, negant ipſum habere principium, ſiue æternum, ſiue non æternum & qui ponunt ꝙ mundi ſunt plures, coguntur ponere plura principia. 1. Cœli, com. 33.

Infinita potentia eſt maxima potentia omnium potentiarum corporum, cum ſit maioris quantitatis omnium corporum: potentiæ enim corporum ſequuntur magnitudines eorum 1. Cœli, tex com. 33.

Infiniti corporis neceſſe eſt infinitam eſſe grauitatẽ, & ſimiliter eſt de leui. 1. Cœli, tex. com. 46.

Infiniti ad finitum nulla eſt proportio. 1. Cœli, tex. cõ. 52. & 64. & 8. Phyſi. tex. com 15.

Infinitum corpus ſi conceſſum fuerit agere in tempore, de neceſſitate ſequitur ipſum habere proportionem ad finitum, quod eſt impoſſibile. 1 Cœli, cõ. 64. in fine cõmenti.

Infinitum in magnitudine eſt infinitum in potentia, ubi per potentiam intelligas uirtutem ſeu uigorem. 1. Cœli, com. 65. uide cauſam ibidem ex tex. cõmen. 33. & in. 3. cap. libri de Subſtantia orbis.

Infinitum comprehendit duo tempora neceſſario, niſi infinitum eſſet maius infinito. 1. Cœli, 128.

Inter infinitum & finitum non eſt mediũ, & hæc diuiſio eſt nota per ſe. primo Cœli. 133.

Infinitum in tẽpore inuenitur accidẽtaliter. 1. Cœli, cõ. 133 ut ſit maius altero, quia de tempore nihil exiſtit actu, ſed infinitum in actu reperiri maius alio impoſſibile eſt.

Infuſum eſt quod habet alienã humiditatẽ in ꝓfundo, humidum uero quod habet alienam humiditatem in ſuperficie. 2. de Generatione & corru. tex. com. 14.

Infinitũ eſt duobus modis, ſecũdum circulum, & ſecũdum rectitudinem. 2. de Genera. & corrup. tex. cõ. 67. & 68.

Infinitum non habet principium neq; ultimum. 2. de generatione. tex com. 68.

Infinitũ cũ oporteat abſcindi, melius eſt, ut hoc fiat in principio. 2. de Anima, tex. com. 136.

Infinitum melius eſt, ut abſcindatur in principio. 3. de Anima, com. 36 & 2. de Anima, tex. com. 136.

Ignorare uilia eſt melius quã ſcire. 12. Meta. tex. com. 51.

Ignarus debet curare de ueritate, ſicut infirmus de ſanitate 4. Meta. tex. com. 18. imo magis: quanto enim intellectus eſt nobilior corpore, tanto intellectus perfectio eſt nobilior perfectione corporis, ſimile enim ſcribit, Ariſt. primo Ethicorum, cap. 27. de ciuili & medicina.

Ingroſſatio fit a frigido duobus modis, per ſe uidelicet, & per accidens. 4. Meteo. col. 7. in ſumma.

Ignotum & indeterminatum inconueniens eſt & impoſſibile determinare & continere. 3. Phyſi tex. com 66.

Ingenitum dicitur tribus modis. primo Cœli, textu commen. 111.

Ingenitum dicitur quinque modis, licet Ariſto. non poſuerit niſi tres propter breuiloquium. 1. Cœli, com. 111.

In his quæ dicuntur ſecundum prius & poſterius, incipiendo eſt a cõmunioribus & ueniendum ad ꝓprium, ſicut in diffinitione motus & loci Cõmen. 2. Phyſi. com. 3. contra dominum Albertum in hoc aliter ſentientem.

In omni continuo neceſſe eſt ꝙ inter duo ultima ſit aliquid de genere illorum continuorum. Cõmen. 6. Phy com. 26.

In omnibus natura & ab arte conſtantibus & generatis, alterum eſt ipſa ſecundum ſeipſam forma, & quæ eſt mixta cum materia primo Cœli, tex. com. 92.

Inordinatum & informe duobus modis dicũtur, uel ꝙ caret decenti ordine aut forma, ſicut dicitur homo inordinatus: uel ꝙ eſt priuatus ordine & forma, ſicut dicitur materia informis. 3. Cœli, com. 15.

In potentiis agentibus per ſe nõ inuenitur contingẽs ęquale, ſed in potentiis paſſiuis. 2. Phy. com. 48.

In quolibet genere eſt unum primum quod eſt metrum omnium in illo genere. 10. primæ Philo. tex. commen. 7.

In quolibet genere ſunt aliqua nota naturaliter, & aliqua ignota. 2. Phyſi com. 55.

In quo eſt materia, ſunt omnes cauſę 2. Phy. com. 71.

Inſecta coeunt non more animalium cæterorum, uidelicet ut mas membrũ aliquod genitale inmittat in fœminã, ſed fœmina ſurſum in maris receptũ caudæ ultimũ ſuæ meatum quẽdam inducẽs reflectit, qui in nõnullis maior quã proportione totius corporis eſſe uidetur, cum ipſa parua admodum ſint. 5. de Natura animalium, cap. 8.

Inſecta aut ex animalibus eiuſdem generis generantur, aut ſponte naſcuntur. 5. de Natura animalium, cap. 19.

Inſecta omnia ſi tangũtur oleo intereũt. ſed celerrime ſi capite illito exponantur ſoli. 8. de Natura animaliũ, cap. 8.

Inſectorum officioſiſſimorum, & præ cæteris, fere omnibus animalibus genus formicarum & apum eſt. 9. de Natura animalium. cap. 38.

Inſtrumentũ naturæ & artis in duabus proprietatibus cõueniunt, & in una differunt: Nam inſtrumẽtum ſiue artis ſiue naturæ nõ eſt pars rei factæ, & utrũq; ſeparatur poſt conſtituti perfectionem, ſed differunt quia inſtrumentum naturæ tangit rei factæ partes omnes intus, & extra eodẽ modo. Arte autem non tangũtur niſi exteriora ab organo. Auerrois ſententia in. 1. de Generatione animalium, cap. 2. in quo quæritur utrum ſemen ſit animatum.

Inſtrumenta non inſunt in quæ efficiuntur, neq; ipſum efficiens ex. 2. de Generatione animalium, cap 4.

Inſtrumentum, & facultas utens illo ſimul a natura dantur. Ariſto in 4. de Generatione animalium. cap. 1.

Inſtrumẽtorum diuerſitas eſt cauſata a diuerſitate uirtutũ, & nõ ecõtra Auerroes. 4. de Generatione animaliũ, cap. primo, & elicitur ex tex. Ariſt. ibidem.

Inſecta animalia quæ ſint. uide. 1. de Natura animaliũ, ca. 1. & 4. de Natura animalium, cap. primo.

Inſecta diuiſa uiuere poſſunt. 4. de Natura aĩalium, cap. 7.

Inſectorum nullũ ſpirat, ſed ſonus his ſpiritu interiore mouetur. 4. de Natura animalium, cap. 9.

Inſectorũ quædam aculeos intus gerunt, ut apes & ueſpæ quædam extra, ut ſcorpio. ibidem.

Inſecta omnia tam pẽnata ꝗ non pẽnata, olfactum habere certum eſt. 4. de animalibus, cap. 8.

Inſtrumentis omnium ſenſuum proprium eſt, quod nihil habent actu ex illis, quæ comprehendunt niſi inſtrumentum tactus, quod eſt cõpoſitum ex qualitatibus quas cõprehendit. ex commen. libri de Senſu & ſenſa. idem tertio de Anima com. 66.

Inſtrumentum nutrimenti non eſt de ratione eius, ut ſit inſtrumentum motus, qui eſt magis cõueniens, ut nutrimẽtum fiat per inſtrumentum quietis. 2. Colliget, cap. 18.

Inſtrumentā iudicantur eadem aut diuerſa operationibus 2.de Anima,tex.commen.18.quia opera ſunt fines inſtrumentorum.

Inſciſſibilia ſunt illa quæ non diuiduntur ſecundum longitudinem,ſed ſecundum latitudinē,& cauſa eſt in hoc cauſa poſitionis filorum ſeu uillorum.4.Meteo.in ſumma.

In ſpermate apud generationem hominis non ceſſant partes fieri hominis.& partes ſpermatis recedere donec forma humana perficiatur, & hoc ſi forma hominis recipit partitionem.1.Phy.com 62.&.6.Phy.com.59.

Inſomnia in ſomnio ultimo ſunt ueriora. uide cauſam in 2.de ſomnus & Themiſtium ibi.cap.17.

Inſtrumenta artium quodammodo motum artis habent. primo de Generatione animalium cap.20.

In ſitu non eſt motus.4.Phy.45.&.6.Phy.85.

Inſtantis natura eadem eſt ſecundum ſubiectum,& diſtracta ſecundum rationem.4.Phy.com.104.& tex cō.121.

Inſtans duplex eſt, per ſe & per accidens : inſtans per ſe eſt indiuiſibile, & eſt in ratione intrinſeca:inſtans per accidēs eſt diuiſibile,& eſt in ratione extrinſeca.2. de Anima,cō.146 licet Themiſtius aliter exponat.

Inſtans & prius & poſterius in tempore ſunt,ſicut unitas,& impar,& ſuperfluum in numero.4.Phy.tex com.115.

Inſtans agit tempus,ſicut translatum agit translationem,& punctus menſuram ut geometræ dicunt ꝙ punctus cum mouetur facit menſuram 4.Phy com.104.&.121.

Inſtans eſt notius tempore.4.Phy.ibidem ubi dicit Themiſtius.4.Phyſi.104.ꝙ momentum notius & manifeſtius eſt tempore,nam de tota immenſitate temporis ſolum momentum attingitur.

Inſtāns proportio ad tempus eſt ſicut moti ad motum.4.phyſico.com.104.

Inſtans & tempus ſeinuicem conſequuntur,ut alterum ſine altero cōſiſtere non poſſit.Etenim tempus,ut inquit Themiſt.4.Phy.104.fere de momentis conflatus cōſtitutusq; numerus,nam momento quodammodo unitas temporis,uide in Contradictionibus nuper æditis.

Inſtantis multiplicationem ſi quis nō percipiat,non poteſt tempus percipere 4.phy.tex.com.100.& com.106.&.8.Phyſi.com.11.contra Themiſtium opinantem ꝙ tempus poteſt percipi per perceptionem unius inſtantis.

Inſtans non poteſt bis demonſtrari in actu ſicut punctus.4.Phyſico.tex.com.121.&.105.&. 106.uide Themiſtium. 4.Phyſi in tex.127.

Inſtans uere & tranſumptiue.4 Phy.te.com.122.&.6.Phyſico.com.14.

Inter puncta & inſtantia ſemper aliquod unigeneum eſt,uidelicet puncta & inſtantia.6.Phy.com.2.

Inſtans eſt indiuiſibile ſecundum ſubiectum , & indiuiſibile ſecundū rationē.6.Phy.tex.cō.24.idem.4.Phy.co.115.

Inſtans eſſe unum & eſſe indiuiſibile in eodem ordine ſunt 6.phy.com 25.uide cauſam.4 Meta com.3.

Inſtans in ſua eſſentia non includit diuiſionem niſi per accidens 6.Phyſic.com.27 quomodo ſit intelligendum, uide.4.Phy.tex com.121.

Inſtans ꝑ parte tēporis tranſumptiue capitur,6.Ph.cō.54.

In inſtanti non eſt motus neq; quies.6.Phy.tex.cō.74.

Inſtans non eſt in actu in tempore.6.Phy.com.76.

Inſtans facit tempus & non inuenitur niſi in tempore,& eſt finis præteriti,& principium futuri.8.Phy.tex.com.11.

Inſtans imaginari non poteſt eſſe finis temporis præteriti abſq; hoc ꝙ ſit principium futuri,aut ꝙ ſit principium futuri abſq; hoc ꝙ ſit finis præteriti,niſi imaginādo tempus eſſe quaſi lineam rectam.8.Phy.com.11.

Inſtans ſi demonſtraretur in actu in tempore ſicut punctus natura temporis deſtrueretur,quia neceſſario deſtrueretur motus,& eſſet punctus non inſtans.8.Phy.com.11.

Inſtrumenti diuerſitas facit in translatione diuerſitatem figuræ.7.Phyſico.com.30.

Inſtrumentū non mouetur ſine eo cuius eſt inſtrumētum.

Inſtrumentum in mouendo aut eſt propter melius , ideſt propter facilius,aut ex neceſsitate.3.Coeli,com.28.

Inſtrumenta dicuntur eadem uel altera ex operibus ſecundo de Anima,tex.com 38.

Inſtans in quo aliquid dicitur eſt aliud ab inſtanti comprehenſione 2.de Anima,com.146.

Inteſtinorum eſt bina utilitas prima qui ſunt uia per quam uadit cibus ab illis ad hepar: ſecunda uero propter ſuperfluitatis ſiccæ expulſionem,Colliget.2.cap.9.de iuuamē. membrorum officialium.

In inteſtinis eſt uirtus digeſtiua , quia illorum ſubſtantialis complexio eſt ſimilis complexioni ſtomachi.ibidem.

Inteſtina non habent tunicam in longitudine,quia attractiua uirtus non eſt manifeſta in eis.ibidem.

Inteſtina habent multam reuolutionem ut moretur cibus, donec hepar trahat illum ab ipſis,& ideo Ariſto.dicit ꝙ animalia habētia paruam inuolutionem in inteſtinis,ſunt guloſa.ibidem ſicut eſt in lupo.

Interrogatio facta per utrum de duobus per diſiunctionē, dicitur eſſe de oppoſitis ,quæ ſimul eſſe non poſſunt,aliter enim ridiculoſa erit interrogatio.10.Meta.tex.cō.27. ex quo patet contra Sophiſtas.qui aſſerunt iſtam eſſe ueram diſiunctiuam,tu curris,uel baculus eſt in angulo.

Interrogatio omnis eſt de oppoſitis ibidē & te cō.18.ubi dicitur in oppoſitis ſemper eſt interrogatio ipſius utriū.

Interminatum extra animam non poteſt terminari niſi ab anima ex.2. Primæ philoſophiæ,tex.com.11.

Interrogationes multiplices ſunt diſtinguendę,quando datur reſponſio.7.Meta.com.36.& eſt regula Philoſophi in libro Elenchorum & in libro de Interpretatione.&.1.cœli,tex com.10.

Interpretator ſomniorum eſt homo,qui habet animā præparatum naturaliter ad diſtinguendum ſimilitudines rerū & ſomniorū:& eſt ille cui largitur intellectus intentiones corporales,cui aſſimilantur in ſomnio intentiones ſpiritualesibidem ideſt ex com. libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Interpres ſomniorū,ut dicit Ariſt debet eſſe ſemper cogitans & mundus nō declinans ad mores ad brutalis. ibid.

Intentio prima Ariſt.non eſt contradicere opinionibus falſis in hac ſcientia,ſed declarare ſubſtantias & quidditates rerum naturalium.Commen.1.Phy.com.21.Ex quo patet ꝙ quidditates rerum naturalium in propria forma cōſiderantur a naturali non a diuino.idem.2.Phy.tex. com. 17.&.26.&.27.ubi quærit Ariſ.uſq; ad quem terminū ſe extendit conſideratio naturalis,& ut dicit ibi Commen. & expoſitores iti elligitur de quæſtione quid eſt,nō, ſi eſt idem.6.Meta tex.com.primi & ſecundi.4.Meta.tex.commenti quarti.&.2.de Anima de animæ diffinitione.&.1. de Anima,com.3.&.11.

Intentiones iſtæ de quibus dicitur hoc nomen ens.ſ.uniuerſale,& indiuiduum,multum differunt.1.Phy. com.13.de qua oppoſitione uide.7.Metaphy.com.57.&.12.Metap.com.27.

Inter non eſſe purum,& eſſe purum,eſt aliqua natura media.1.Phy.com.78.idem.12.Meta com 11.

Interrogatio per quid nominis pręcedit quæſtionem ſi eſt. 4.Phyſi.com.50.&.57.in.2.Poſteriorum.

Intentio uniuerſalis alia eſt ab intentione imaginata . 2.de Anima,com.60.contra negantes ſpecies intelligibiles.

Inteſtina habent multa inuolucra & uide cauſam.4.de utilitate particularum,cap.17.a Galeno Auctoritate Pla.

Inteſtina habent duas tunicas , ſed non habēt uillos rectos ut plurimum,exceptis quibuſdam ut inteſtino recto,& uide cauſam ibidem a Galeno,uide etiā de hoc.5.de utilitate particu cap.11.ubi reddit cauſam quare ſolum habent unum genus illorum tantum per quod ſit expulſio.

Intentiones quas recipit ſenſus ſunt particulares,ſed intentiones quas recipit intellectus ſunt uniuerſales .ſecūdo de Anima,com.12.&.149.&.3.de Anima cō.4.&.5.19.28 & 30.contra negantes ſpecies intelligibiles.

Intentio coloris alia eſt a colore.2.de Anima,tex cō.121.

Intentio per quam intellectus materialis ſit intellectum in actu,eſt quia eſt intellectum in actu:ſed intentio per quam

res extra animam ſit intellecta in actu, eſt intentio intellecta in potentia 3.de Anima,com.16.

ntentiones imaginatæ non ſunt ſolæ mouentes intellectũ materialem 3.de Anima,com.18.

Intentiones imaginatæ ſi reciperent intellecta, tunc res reciperet ſe,& motor eſſet motum. ibidẽ cõtra Auempacẽ.

Inueniuntur diagrammata ſeu deſcriptiones geometricę actu.9.Meta tex.com.20.ubi elicitur ꝙ actus eſt ratio intelligendi.

Ioannes Grammaticus mouit quæſtionem magnam & difficilem Peripateticis,quod cœlum ſit corruptibile.12.Meta.com 41 idem uide in.8.Phyſi.com.79 &.1.Cœli,com.71.& in libro de Subſtantia orbis prope finem.

Ioannes Grammaticus dedit quæſtionem Peripateticis,a qua plures non potuerunt euadere.ultimo cap.de Subſtãtia orbis,& require etiam eam in 8.Phy.com.79.& in.12.Primæ philoſophiæ,com.41 .& in.2.Cœli,com.71.

Ioannes Grammaticus poſuit locum eſſe & dimenſiones & uacuum,& non ſeparatum a corporibus.4.Phy cõ.43.

Ioannes Grammaticus ignorauit ꝙ potẽtia naturalis ſit in ſubiecto,quod eſt alterius ſpeciei a ſpecie in qua eſt ipſe motus 8.Phyſi.com.4.uide 4.Cœli,com.15.

Iracundus in hora iræ ſuæ,& habens calorem accendentem habet uiſionem corruptam, & forte uidebit unum, ac ſi eſſent duo propter motum cõtingentẽ ſpiritui apud iram.ex com.libri de Senſu & ſenſato.idem.3.de Anima, com.66.

Ira eſt appetitio ulciſcendi cuiuſpiam,qui nos fere contempſerit,quæ non in omnibus ſenſu præditis,ſed in abſolutis & perfectis animalibus habetur, non enim oſtreæ & uermes tametſi ſentiunt,iraſcuntur.Alexan. in Paraphraſi in cap.de ui impulſoria.

Ira eſt feruor ſanguinis circa cor.1.de Anima,tex.com.16.

In ira iudicat animus rem ſucceſſione uendicationeq; dignam,ſed cor animalis agitatur,& ſanguis qui cordi diffuſus eſt inflammatur atq; ſuccenditur.In metu uero indicat anima rem dignam formidine,pars deinde quædam contrahitur corporis, mox frigeſcit & conſternitur, & ut poeta inquit,Pallor ſimul occupat ora.Themi.1.de Anima,cap.15.& eſt ſuper tex.63.

Iſte modus hominum qui per ſuam naturam non poſſunt diſtinguere inter illud quod eſt manifeſtum per ſe, & illud quod eſt manifeſtum per aliud,nunquam potuit philoſophari nec poterit.2.Phy com.5.cõſimile primo Cœli,com.22.uide.2.Meta.tex.com.15.

Iſta propoſitio eſt maximum fundamentum in ſcientia naturali,& in ſcientia diuina naturam agere propter finem 2.Phyſi.com.75.

Iudicia hæc exiſtimare opus eſt,puta imaginari, aſſentire, apprehendere,ſuſpicari,opinari,ſcire, ratiocinari,conſiderare,intelligere:quæ proculdubio ab uno quopiam fiunt quod commune ſit omnibus atq; illud criticum ſiue iudiciale eſt:Iudicium uero ab eodem per aliam atq; aliã poteſtatem ſit eadem in ſenſibus perfecta ratione. Nam ſicut in ſenſibus ſingularia, & propria ſenſibilia ſigularibus ſenſoriis agnoſcimus,communia communi ſenſu percipimus,perinde quaſi ſenſus omnis ab eodem quidem fiat, ſed per aliud atq; aliud,ita iudicialis quædam poteſtas eſt & imaginari,& aſſenſum præſtare,comprehendere,ſuſpicari,opinari,deprehendere,quarum functionum differentias communi iudiciali parte dignoſcimus. Alex.in Paraphraſi de anima,cap.de impulſu & ui impulſoria,contra illos qui ponunt uirtutẽ ſenſitiuã apprehendere ſuũ actũ.

Iuuenum complexio eſt calida & humida, & ſenum eſt frigida & ſicca ex libro de longitudine & breuitate uitæ.

Iuuentutis tempus æquale eſt ſenectutis. 2.de Generatione & corruptione,com.57.& elicitur ex tex. com.58.ibidẽ. ubi dicitur tempus generationis æquale eſſe tempori corruptionis.

Iuuentus hominis ſecundũ medicos,eſt uſq; ad.35.annos & ſi poſuerimus ꝙ tempus crementi eſt æquale tempori ſenectutis, tunc uita hominis naturalis eſt uſq; ad ſeptuaginta annos,& ideo Magiſter dicit ꝙ uita eſt media in.70.&.60 annos.Com.in.2.de Gene.& corrup.com.58.

Iudicantur res aliæ quidem per intellectum,alię uero ſcientia,aliæ autem opinione, aliæ uero ſenſu,primo de Anima,tex.com.27.

Iudicium attribuitur potentiæ inquantum eſt actus & forma,receptio autem eſt ſubiectum & potentia :recipere.n. aliquid aliud eſt a iudicare illud.2.de Anima,com.149.

DE LITERA L.

LABRA data ſunt animalibus prodentium tutela, homini autem etiam propter ſermonem ex.2.de Partibus animalium,cap.16.

Lac eſt commune terræ & aquæ, lignum uero terræ & aeris,oleum uero aquæ & aeris.4.Meteo.tex.com.48.

Lac non reperitur in ouiparis,ſed in uiuiparis animalibus & ideo aues,ſerpentes & piſces lacte uacant.ex.4.de Partibus animalium,cap.10.

Lacte carẽt aues & piſces.3.de Natura animalium,ca.20.

Lac cameli eſt tenuisſimum,poſt æquæ tum aſinæ.ibidem, Ex quo colligi poteſt lac equæ in hecticis non minus,immo magis conferre quam lac aſinæ:nam idem eſt iudiciũ de ſanguine & lacte, ſed ſanguis hominis eſt tenuisſimus & mundisſimus.3.de Natura animalium, cap.19. Et ſic uidetur ꝙ lac equæ ſit magis conueniens cum lacte humano contra medicos, niſi forte dicerent ratione frigiditatis lac aſinæ magis conferre.

Lac mulieribus quibuſdam natu maioribus ſuctu frequentiore prodit 3.de Natura animalium.cap. 20.

Lac maribus aliquibus interdum gignitur, & uide de Capro Lemnio exemplum.ibidem.

Lac cogit ſuecus ficulneus & coagulum.ibidem.

Lac mulierum lactentibus commodius eſt,quod liuorem trahit quam quod candidum eſt,& fuſcæ ſalubrius habẽt quam candidæ:eſt porro ad alendũ ualidius in quo plus caſei eſt,ſed infantibus ſalubribus quod minus caſei contrahat.3.de Natura animalium,cap.21.

Lactis copiam medica herba extinguit, ſed cytiſus & eruũ auget,ibidem.

Lactis odor & ſapor permutatur in fluxu ſanguinis menſtrui,ideo nutrix debet abſtinere a coitu,quia coitus prouocat ſanguinem menſtruum.ex.6.Colliget,cap.6.

Lac & caro cameli ſuauisſima ſunt.6.de Natu.anim.ca.26.

Lactis bonitas & malignitas requiratur.7.de Natura animalium,capitulo.5.

Lactis aduentus in muliere requiratur.7.de natu.ani.ca.21.

Lac ſeruatur,quandiu mulier concipit, tum deſinit atq; extinguitur tam in homine,quam in quadrupedibus uiuiparis ibidem.

Lacte fluente ut plurimum creſcunt purgationes. ibidem.

Lac melius eſt fœminæ, deinde aſinæ, poſtremo capræ Auer.5.Colliget,cap.34.& cap.44.

Lac citius recipit immutationẽ omnibus aliis rebus ab aere.5.Colliget,cap.44.

Lac,quia eſt materia ſimilis materię primæ humiditatis radicalis.ideo eſt magis iuuatiuum hecticis omnibus aliis rebus.ibidem

Lac bonum eſt ſenibus habentibus uenas larges,ſed neceſſe eſt ut cum melle exhibeatur. 6.colliget,cap.9.

Lac ſit his fœminis quæ animal intra ſe generant 4. de generatione animalium,cap 8.

Lac eſt ſanguis concoctus: ibidem.

Lapis nõ eſt in anima,ſed ſpecies.3.de Aĩa,tex.cõmenti.38.

Lapides carent odore quia ſunt inſipidi,ligna uero contra odorem habẽtia & ſaporem continent.Alexander in primo de Anima,cap.de olfactu.

Lapis pyrimacus liqueſcit,ut ſtillet & fluat 4.Meteororum. tex.com 40.

Lapides quãquã grandeſcere uidentur,non tñ uiuunt.quia

crementum illud non ex alimento intus molito diſpenſatoq; in penitiores partes attollitur, ſed fit ex appoſitione materię: aut ſi per omnes partes attollitur, erit in his utiq; aliqua ratio uitalis, ſed ſubobſcura & admodum tenuis: Neq; mirum eſt lapides adoleſcere quando & parere quidam putantur, ut Clearchus eſt auctor: uidetur enim ſæpiculæ natura ſuos fines tanquam tranſgredi, unde in aliquibus dubium fit, utrum animalia ſint an radices, an lapides Themiſtius. 2. de Anima, com. 5.

Lacerti in corpore hominis ſunt ſecundum Galenum, numero. 529. primo Colliget. cap. de lacertis.

Latibile quodlibet eſt diminutum. quia poſſibilis eſt in eo additio primo Cœli, com. 4. & elicitur ex tex. ubi probatur ſolum corpus ex magnitudinibus eſſe perfectũ, quia non pot eſt ferri in aliam dimenſionem.

Latentia propoſitionum eſt duplex quædam enim indiget inductione, & quædam indiget ſyllogiſmo. 4. Cœli, com. 22. idem in primo priorum, in digreſſione de ſyllogiſmo hypothetico.

Latitudines magis faciunt ad diuerſitatem terrarum q̃ longitudines Com. in. 2. Mete. cap. 2. ubi tractat de uentis.

Latio eſt prima mutationum, huius autẽ quæ circulo. 12. primæ Philoſophiæ, tex. com. 18.

Latificabilia ſunt illa, quæ fiunt lata per uerberationẽ mallei, & mouentur ſecundũ tres dimenſiones ex una uerberatione, ſicut eſt cõſuetudo plumbi, ipſum enim cũ uerberatur recipit augmentũ in longitudine & latitudine, & diminuitur in profunditate. Com. in. 4. Meteo. cõ. 1. magno

Lationum contrariarum cui altera ineſt præter naturã, alia ineſt ſecundum naturam. 1. Cœli, tex. com. 10.

Lationes contrariorum ſunt contrariæ. 1. Cœli, tex. cõ. 20.

Lex & inſtitutio poſitæ ſunt uoluntariæ, & res uoluntariæ quæ uere ponuntur, aſſimilantur naturalibus, & ſequũtur opus naturæ. 1. Cœli, com 2. idem in prologo primi ph.

Leges non ponuntur niſi ſecundum exiſtimatione ponentis legem in principijs mundi. 1. Cœli, com. 33.

Leges multæ dicunt, ꝙ hic ſunt cauſæ ſcientes res infinitas & ꝙ ab eis proueniunt res infinitæ. 2. Meta. com. 14.

Lex Maurorum prohibet diſputare de ſcientia Dei, tam reſpectu ſui quam reſpectu aliorum entium. ex diſputa. 6. in ſolutio. 6. dubii.

Lex non prohibuit abcaſionem pilorũ pectoris, neq; illorũ qui iuxta pudenda naſcuntur, ſicut prohibuit abraſionem illorũ qui ad aliquam utilitatem a natura creati ſunt, ſed illi ſolum ex neceſſitate materiæ ſunt, uide Auer. in. 2. de Partibus animalium, cap. de membris uiſus prope finem

Legales ſunt inimici Philoſophorũ. ex pœmio libri. deſtr.

Leges quæ ſunt in hoc tempore, non differunt a lege Græcorum, niſi quia iſtæ leges dicunt angelos eſſe corporeos 1. Cœli, com. 22. Nota tamen ꝙ hoc non eſt uerum de lege Chriſtianorum.

Leonis oſſa medullam exiguam ac per obſcuram obtinẽt ex. 2. de partibus animalium, cap. 6.

Leonis oſſa fortiter attrita inuicem ignem eiiciunt, ut ex attritione ſilicis. ibidem. cap. 9.

Leones ſunt liberales, fortes, & nobiles. Ariſto. 1. de hiſtoriis animalium, cap. 1.

Leonis ceruix oſſe uno rigida conſtat, nec uectebris ullis iungitur. 2. de natura animalium cap. 2.

Leonis oſſa nullam intra ſe continere ui detur medullam, ꝙ admodum exiguam ac tenuẽ habeat, eamq; in paruis oſſibus, ſunt enim oſſa eius adeo dura, ut ex eis concuſſis ignis, ueluti a ſilice elidatur.

Leones terræ Syriæ quinquies in uita pariũt, primũ quinq; poſt uno ſubinde pauciores, deinde ſteriles degunt. 6. de natura animalium, cap. 31.

Leones in Europa pauci ſunt ex. 8. de natura anima. ca. 28.

Leporum fœmina ſæpenumero ſuperuenit marem. 5. de Genera. animalium cap. 2. contra uulgares. aſſerentes in leporum genere ſexũ maris & fœminę non eſſe diſcretum.

Lepra quæ fit a generatione & hæreditaria, non recipit curam per medicamina. 3. Colliget, cap. 7.

Lepra eſt cancer uniuerſalis. ibidem.

Lęſio actionum & paſſionum eſt tribus modis, diminutę corruptę, & ablatę. 3. Colliget. cap. 16.

Leuis actus eſt alicubi eſſe & ſurſum. 8. Phyſi. tex. com. 32.

Leucippus & collega eius Democritus plenum & inane elementa dicunt eſſe. 1. Meta cap. 2.

Leucippus & Plato poſuerunt motum ante mundi generationem. 12. Meta. tex. cõ. 30. ubi aduerte ꝙ ut deducit Cõmentator in com. iſtis antiquis accidit ut uiolẽtũ ſit prius natura naturali, & præcipue Platoni, qui poſuit motum æternum eſſe inordinatum: inordinatio. n. eſt priuatio ordinis & ita priuatio eſſet etiam natura prior habitu.

Liber phyſicorum diuiditur in libros de principijs, & in libros de motu, Adraſti ſententia, referente Simplicio in. ꝓlogo phyſi. qua diſtinctione ut ait, Ariſto. ſæpe utitur, ubi Aradſtus uoluit priora quinq; uolumina eſſe de principiis, reliqua uero tria de motu.

Liber de Cœlo conſiderat de corporibus mundi primis & ſimplicibus, & de omnibus exiſtentibus in mundo inquãtum eſt mundus. Cõmentator in procemio. 4. libri de Cœlo. Ex quo patet ꝙ male ſenſit Pomponacius ex mente Auer corpus ſimplex eſſe potius ſubiectum in lib. de Cœlo cum Simplicio, q̃ mundum aut uniuerſum cum Alexã. Simpli. opinionem & fundamentum, uide in prologo. 1. Phy. in diuiſione philpſophiæ naturalis, licet Themiſt. inſcripſerit Themiſtio prologum illum, ſed ſecundum ueritatem eſt Simplicii. Contra Põponacium.

Liber Phyſi eſt de principiis & cauſis omnium rerum ſenſibilium. Com. in prologo Phy & 2. Phy. com. 3. idem Simplicius in prologo, ubi dicit ꝙ eſt de principiis uniuerſalibus & annexis principiis: & ibi uide quid ꝑ principia & quid per annexa principiis ſit intelligendum.

Liber Phyſi. inſcribitur de phyſico auditu ſeu auſcultatione, quia eſt ita exactum & elaboratum opus, ut aliis in auditionem perceptionemq; ſit propoſitum. Simplicius in ꝓlogo Phyſi. & eſt melior, quam expoſitio Auer.

Liber de Cœlo & mundo præcedit librum de Generatione & corruptione. 3. Cœli, tex. com. 42. com. 56. Idem in principio libri Meteororum.

Liber de Partibus animalium præcedit librum de Anima. nam hæc ſunt materia animæ. Commen. in principio libri Meteororum.

Liber primus Phyſicorum inquirit in principia ſubſtantiæ generabilis & corruptibilis. Auer. ſententia in paraphraſi primi de Cœlo in fine. & Themiſtius idem ſentit. 1. Phyſi. ſuper expoſitione tex. 50. idem notat Simplicius ibidem contra illos, qui uolunt etiam ibi inquiri principia corporis cœleſtis.

Liber de partibus animalium ordine doctrinæ præcedit librum de Anima, Commen. in prin. libri Meteo. idem aſſerit Alexand. in princi. enarrationis de anima, ubi inquit: Quia ſi ea quæ commode & apte de animæ ſubſtantia ꝓferuntur, contradictionibus implicare non uolumus: primo loco ipſe poſſidentis animã corporis apparatus contemplandus eſt, & internarum inuicem & externarum partium cum ipſo uenuſtatis & pulchritudinis conſenſu, lex & diſpoſitio conquirenda. Simul enim hæc ipſa ſpeculati fuerimus, haud quaquã ulterius admirabile & noſtra opinione maius eſſe uidebitur ut corpore ſupra quam opinari poſſumus, mirabiliter atq; ambitioſe diſpoſita anima tot in ſe motionum principia poſſidens contineatur.

Librum de mineris, & de planetis non habemus, niſi duos tractatus. Com. 1. Phy. com. 57.

Literarum quædam lingua producuntur, quædam uero labris comprimuntur. ex. 2. de Partibus animalium, cap. 16.

Literæ uocales uoce & gutture, cõſonantes autem lingua & labris proferuntur. 9. de Natura animalium, cap. 9.

Lien in dextro latere, iecur in ſiniſtro conſpectus eſt Ariſt. in. 4. de Generatione animalium, ca. 4.

Lignum centum librarum magis ponderat, q̃ plumbum unius libræ, quia conſtat ex tribus grauibus: in aqua uero eſt leuius, quia tũc ſunt in eo duo grauia q̃ cœli, te. cõ. 30.

Ligna ſupernatant in aqua preter ebenum 4. Meteororum tex.com.42.

Ligamentum eſt corpus medium inter corpus oſſis, & corpus muſculi 1. Colliget, cap. de ligamentis.

Linea recta nulla perfecta eſt. primo Cœli, tex.com.18.

Linea ſecundum ꝙ linea poteſt diuidi in infinitum, non autem ſecundum ꝙ eſt terreſtris aut ignea. 4. Phyſico. com. 72. & 3. Phyſi. 60.

Linea recta non ſuperponitur circulari. 7. Phy. com. 24.

Linea recta ducta inter duo puncta eſt breuiſsima, & ipſa eſt menſura. 5. Phy. com. 24.

Linea recta dicitur imperfecta, quia poteſt ei addi & minui ipſa adhuc exiſtente linea, ſed non circularis. ex tracta. 1. in Parapheaſi Meta cap. de perfecto.

Linea circularis habet extrema adunata, immo in rei ueritate non habet extremum. 2. Cœli, com. 35. uide. 8. Phyſi. tex.com. 73. & 3. de Anima 55.

Linea recta uno ſolum modo cadere poteſt inter duo puncta, ſed infinitæ curuæ inter duo puncta cadere non poſſunt primo Cœli, tex.com. 27.

Linea recta cadit in diffinitione contrariorum, quod quomodo eueniat, uide in Paraphraſi ſuper primo Cœli, in ſumma. 6. & primo Cœli, com. 29.

Linea non poteſt imaginari eſſe infinita niſi ex parte longitudinis, quæ eſt in ea quaſi materia, & quaſi genus, ſed ex parte differentiæ, quæ ponitur in deſcriptione eius, uidelicet ipſam eſſe ſine latitudine, eſt finita, & ita etiam eſt de ſuperficie & corpore. primo Cœli, com 39.

Linea impoſsibile eſt, ut tangat ſphærã, niſi cõtactus ſit Mathematicus non naturalis. 1. de Anima, tex.com. 13. uide etiam. 5. Phy. com. 22. & 30. & 1. Cœli, 31. & 3. Meta. cõ. 8. & primo de Generatione & corruptione 44. de duplici contactu naturali, & mathematico.

Linea infinita intelligi non poteſt, niſi acceperimus eam finitam interando eam. 2. Meta. tex.com. 11.

Linea recta eſt magis una & continua quam flexa. 5. Meta. tex.com. 8.

Linea reflexa & angulum habens, una & non una dici poteſt. ibidem.

Linea tortuoſa quaſi eſt compoſita ex duabus lineis. ibidem Commenta.

Lineæ tortuoſæ partes non æque uelociter mouentur ſicut partes lineæ rectæ. 5. Meta. com. 8.

Linea maxima in mundo cuius unus finis eſt ſuperius ſimpliciter, & alter eſt inferius ſimpliciter, neceſſe eſt ut determinetur per terram, quia hæc eſt uia Commen. 5. Phyſic. com. 24. idem. 1. Cœli, tex.com. 27.

Lineæ arcuales inter duo puncta ſunt infinitæ. ibidem.

Linea non mouetur, ſed corpus. ibidẽ. idem. 6. Phy. cõ. 32.

Linea circularis maxime una eſt, quia tot & perfecta eſt. 5. Meta. tex.com. 11. idem. 1. Cœli, 12.

Linea circularis eſt perfecta, & linea recta eſt diminuta. 5. Meta. tex.com. 11.

Linea diuiditur ſecundum unum, ſuperficies ſecundũ duo, corpus ſecundum omnem modum. 5. Meta. tex.com. 12. idem primo cœli, tex.com. 2.

Linea arcualis non poteſt æquari lineæ rectæ, neq; non recta rectæ: 10. Meta com. 10. uide in Concordantiis.

Linea recta eſt breuiſsima linea ducta inter duo puncta ſecundum geometricam conſiderationem, & eſt dictum large. 7. Phy. com 29.

Linguam habet animal quatenus ſignificet aliquid alteri. 3. de Anima, tex.com. ultimi.

Lingua non habet aliquem ſaporem in actu, & ideo quando imbibitur aliquis humor in ea corrumpitur guſtus. ex commento libri de Senſu & ſenſato.

Lingua mollis, lata, & abſoluta, ad literarum explanationẽ & ad ſermonis expreſsionẽ maxime accõmodata eſt. ex 2. de Partibus animalium, cap. ultimo. ubi dicit ꝙ ea ratione euenit, ut aues quæ literas exprimere poſſunt, ſunt latiori lingua quam cæteræ.

Lingua utuntur aues ad ſui ſenſus mutuam interpretationem ibidem. & 9. de Hiſtoriis animalium, cap. 10.

Lingua mouet ſenſum ſaporum, eſculentorum autem omnium uoluptas in deſcendendo contingit. Deuorando enim deglutimus, lingua ſentimus & ſalſa, & dulcia, & reliqua generis eiuſdem ex 4. de Partibus animalium, ca. 10. ubi agitur de partibus ouiparorum. idem in 2. de Anima, in tractatu de guſtu.

Linguam omnia ouipara habent excepto uno crocodilo fluuiatili, & uide cauſam in 4. de Partibus animalium ca. 10. & ibi etiam ꝙ omnia maxillam inferiorem mouent, excepto crocodilo qui ſuperiorẽ mouet, quia utitur illa loco pedum, quia pedes eius cum ſint breues, ſunt inutiles ad capiendum.

Lingua lacerti inter quadrupedes ouiparas bifida, ut ſerpentibus eſt, pateq; extrema piloſa admodum. ex quarto de Partibus animalium, cap 10.

Lingua in molli animalium nulli data eſt, ſed eſt caro quædam exigua, qua uice linguæ utũtur. 4. de Nat. anim. ca.

Linguæ uice aliquibus palatum tributum a natura eſt, inter fluuiatiles cyprino, ita ut niſi diligenter inſpexeris, lingua id eſſe uideatur. 4. de Natura animalium. cap. 8.

Lis & amicitia proprie non inuenitur niſi in animalibus, & præcipue rationalibus, non in eis quæ non ſunt animalia 8. Phyſi. com. 15.

Locus eſt medium aut orizon. 1. Cœli, tex.com. 74.

Locus idem numero eſt totius & partis, 1. Cœli, com. 80. & 84. & habetur ex tex. uide in concordantiis.

Locus terræ & aquæ eſt ultimum aeris primo Cœli, commen, 92. uide in Concordantiis.

Locus cœli eſt duplex ſecundum imaginationem, & ſecũdum naturam colligitur ex eodem commento. ibidem.

Locus cœli eſt unus, & eſt medium mundi circa quod reuoluitur, primo cœli, tex.com. 100.

Loca cœli ſunt infinita. 1. Cœli, cõ 10. uide in Concordan.

Locus idem eſt ante & poſt, ſuper quo ſuccedũt partes corporis ſphærici, ſecus autem eſt de non ſphæricis, ſecundo cœli, com. 27.

Locus ſphæræ naturaliter eſt cõuexũ centri. 2. Cœli. cõ. 27.

Locus aquæ naturalis in quo quieſcit, & unde uiolẽter mouetur eſt terræ ſuperficies. Com in Paraphra. 2. de Cœlo, ſumma ſecunda, quæſito tertio. Vide in Concordantiis.

Locus infimus locorum qui eſt terræ, & centrum, non autẽ qui eſt centro propinquior. Com. 2. Cœli, com. 31.

Locus ſuperior diuinior eſt loco inferiori. 2. Cœ. te. co. 34.

Locus omnium corporum, quæ circulariter mouentur, quod eſt medium mũdi, debet eſſe unum, quoniam ſicut locus totius & partis eſt unus in corporibus grauibus & leuibus ſic eſt in circularibus contra ponentes eccentricos, & epicyclos. 2. Cœli, commẽ. 35. ubi aduerte ꝙ ſecundum uiã Auer. in. 2. Cœli, com. 42. & in. 2. cap. de ſubſtantia orbis, ex omnibus orbibus reſultat unũ totum, & fit unus actus & ita etiam primo Cœli, commen. 10 ſcribit contra Ptolemæum, ꝙ planetæ ſunt partes corporis rotũdi, nec mouentur motu locali per ſe, ſicut oportet dicere ponentem epicyclum eſſe uide pro hoc etiam ſecundo Cœli, te. cõ. 48. & 49.

Loca non diuerſantur adinuicem, niſi inquãtum ſunt in dimenſionibus rectis, & in corporibus rectarum dimenſionum, & ideo loca elementorum ſunt diuerſa, locus uero orbium eſt unus numero. 2. Cœli, com. 35.

Loca in quibus eſt quies naturalis, & motus naturalis, ſunt eadem in numero 1. Cœli, com. 25.

Locus eſt cõueniẽs. & ſimile ei quod mouetur, quarto cœli, tex.com. 22.

Locus differt a forma, quia licet uterq; finis ſit, tamen locus ſeparatur, & forma non eſt ſeparabilis. 4. cœli, com. 3. uide quomodo ſit intelligendum. 4. Phyſic. tex.com 18.

Loca ſunt fines motuum localium in grauibus & leuibus & ſunt quaſi forma quia ſunt perfectiua. 4. cœli, commen. 25. & habetur ex tex.com. 24. ibidem. & 25.

Loci contrarietas non eſt manifeſta per ſe. 4 cœli, commẽ. 33. idem. 6. Phy. commen. 92. & 8. Phyſicorum. 16. & 62. & 5.

&.5.Phyſi.com.9.

Locus in corporibus ſimplicibus eſt perfectio & forma.4. Cœli,com.34.Vide in concordantiis.

Locus ſuperior eſt ſicut forma reſpectu loci inferioris.quarto Cœli,tex.com.35.

Locus eſt cauſa eſſentialis conſimilitudinis, & contrarietatis corporum ſimplicium.4.Cœli,com.35.

Loca quæ ſunt inter duo extrema neceſſe eſt ꝙ ſint duo, quia impoſsibile eſt ꝙ contraria admiſceantur, & oportet ut in natura mixtionis inueniatur intentio in medio duorum extremorum.4.Cœli.com.34.contra Themiſtiũ.

Loca ſunt tantum duo.ſ.circunferentia & centrum.4.Cœli com.40.& tex.com.5.uide in Concordantiis.

Loca in ultimis elemẽtis ſunt cauſæ locatorum, ſed in aliis corporibus eſt econuerſo.uidelicet ꝙ locata ſunt cauſæ locorum,licet hoc inueniatur in eis ſecũdum prius & poſterius,& non æqualiter: & ꝙ compoſitorum illud quod eſt uicinius elementis,locus eſt magis neceſſarius in ſuo eſſe,& indiget plus loco ſecundum illud eſſe, & quanto remotius tanto minus,ita quod exiſtimatur ꝙ neceſsitas locati ſit neceſsitas eſſe loci.4.Cœli,com.40.

Locus & tactus eſt in mathematicis. primo de Generatione & corruptione,tex.commen. 44.uide in Concordantiis nuper æditis.

Loca efficiunt morum diuerſitatem in animalibus. Ariſto. in.8.de Natura animalium,cap.29.

Locus non debetur corpori niſi propter ſuas dimenſiones non per accidentia aliorum prædicamentorum: & ideo mathematici non abſtrahunt magnitudines Mathematicas a loco.

Locata in aliquo loco neceſſario,aut ſunt illud corpus,cui naturaliter debetur ille locus,aut ſunt aliquid in quo illud corpus dominatur.2.de Generatione,com.49. & elicitur ex tex.idem.1.Cœli,tex.com.12.& 19.

Loco indiuiſibili exiſtente reſpectu aliquorum, neceſſe eſt cum illa ſuperponuntur adinuicem, ut nullum diuiſibile proueniat,ut duo puncta,immo infinita ſi exiſterent in eodem loco.1.de Anima,tex.com.70.

Loca frigida & ſicca per accidens ſunt cauſa lõgitudinis uitæ,quia carent putrefactione quæ fit ex humiditate, & carent putrefactione quæ fit ex calore. ibidem. ubi collige duplicem eſſe putrefactionem.

Locus ſenſibilis circa nos in generatione & corrup.cõſeuerat ſolum ens.4.Meta tex.com.13.

Locus in quo eſt generatio & corruptio,& eſt inſenſibilis reſpectu totius.4.Meta.tex.com.23.

Loca maris litoralia ſunt bene ex calido & frigido temperata,quo fit ut caro piſcium litoraliũ magis conſtet,cum pelagiorum mollis humida ſolutaq; ſit.Ariſt.in 8.de Natura animalium,cap 13.

Locus utrum ſit ſeparatum ſpatium,uide.4.Phyſico 36.& ibidem Themiſt.qui pulchre digreditur contra Galenum ibi.Sed ſtatuamus inquies.

Locum utrum augeatur adducto corpore locato,uide Themiſtium ibidem,&.4.Phyſico.tex.com.47.ubi ſoluuntur rationes antiquorum.

Locus debetur omni corpori quod delatione mouetur.ex 4.Phy.tex.com.39.quod ponderans Themiſt. ibidem dixit hoc fuiſſe dictum,ut diuinum corpus exciperet:differt enim delatio & circulatio.

Locus quomodo debeatur Cœlo quod localiter mouetur,& quomodo debeatur uniuerſo,uide.4.Phyſi.com. 43.& uide Themiſt. & euidentem ſententiam Themiſtii recitatam in eodem loco.

Locus totius & partis idem eſt.4.Phy.48.&.52.&.1.Cœli tex.com.25.58.73 &.80.uide limitationem Themiſtii & Auerrois.3.Phy.ſuper.52.

Loci differentiæ ſunt ſurſum & deorſum,ante & retro,dextrum & ſiniſtrum.3.Phy tex.com.54.

Loci differentiæ ſex, non ſunt naturaliter diſtinctæ niſi in corporibus animatis.3.Phyſico.com.54.&.2.Cœli,tex. com.9.&.4.Phy.com.5.

Locum & tempus eſſe eſt manifeſtum per ſe,ſed cum perſcrutatur ſecundum dialecticum de quidditate loci, accidunt quæſtiones quæ faciunt dubitare de ſuo eſſe.quarto Phyſico.com primo.

Locus uidetur habere potentiam naturalem conuenientẽ ei quod mouetur ad ipſum.4.Phyſico.tex.comm.uide.4. Cœli tex.com.24.

Loci differentiæ ſunt diſtinctæ ex natura rei in corporibus animatis ſed in corporibus anima carentibus non ſunt niſi in reſpectu noſtri.4.Phyſico.com.5.&.2.Cœli,tex,com 9.& 3.Phyſico.com.54.

Locum non eſſe cauſam agentem eſt manifeſtum per ſe.4. Phyſico.com.12.Nam ſi locus rei eſſet res,tunc aliquid eſſet in ſe quod eſt impoſsibile.4.Phy.com.9.

Locum eſſe in aliquo,eſt propoſitio æquiuoca.com.12.in 4.Phyſi.

Locus alius communis,alius proprius.4.Phyſi.tex.cõ.14.

Locus & materia aſsimilantur,quia ſicut materia eſt fundamentum ſucceſsionis formarum,ſic locus eſt ſucceſsionis corporum,& ideo exiſtimatur ꝙ locus eſt materia.

Locus ſecundum opinionem Ariſtotelis nõ ſeparatur a locato,ſed corrumpitur.4.Phy.com.17

Loci ſeparatio a locato,& ſeparatio formæ differũt.4.Ph. com.17.Nam de loco notum eſt ꝙ eſt illud ad quod motus eſt naturalis,cum motum fuerit extra ipſum,& ꝙ eius differentiæ ſunt ſurſum & deorſum.4.Phy.tex.cõ 19.

Locus ſecundum ꝙ eſt quantitas non mouetur,ſed ſecundum ꝙ eſt locus,eſt non mobilis per ſe.4.Phyſico.com. 20.contra Alexandrum.

Loco quinq; eſſentialiter competunt.4.Phy.tex.com.30.

Locus non quæreretur niſi eſſet aliquis motus ſecundum locum.4.Phyſico.tex.com.32.

Locus ita ſe habet in motu translationis, ſicut materia in motu ſecundum ſubſtantiam & ſubiectum in alteratione ſed differunt,quia tranſmutatio quę induxit nos ad credẽdum materiam eſſe,eſt tranſmutatio in ſubſtantia,ſed tráſmutatio quæ induxit nos ad credendum locum eſſe, eſt tranſmutatio in loco.4.Phy.te.com.38. De materia uide conſimile.1.Phyſi.63.com.&.cõ.ulti.&.2. Phy.com.22. primo cap.de Subſtantia orbis.& primo Cœli,comm.20. &.8.Meta.com.4.&.12.& in.12.Meta.com.10. De loco uide ſimile.quarto Phyſi.com.3.&.32.&.61.

Locus eſt ultimum continentis immobile primum.quarto Phyſi tex.com.41.

Locus differt a uaſe,quia uas mouetur eſſentialiter, & locus eſt immobilis per ſe, & ſi mouetur eſt per accidens. quarto Phyſico.tex.com.42.

Locus nauis potius eſt totum flumen quam pars continẽs nauim.Commenta.ibidem.

Locus debetur corpori ratione dimenſionis. non ratione aliorum accidentium.4.Phyſico.tex.com.76.77.& Themiſtius & Commentator,ibidem.

Locus aquæ eſt inferius. ſed non ſimpliciter,& locus aeris eſt ſuperius,ſed non ſimpliciter.4.Phy.42.&.4.Cœli, 26.

Locus & locatum ſunt relatiua.4.Phy.com 42.

Loci propria æqualitas eſt ſecundum cõtinentiam,non ſecundum menſuram communem reſpectu locati. quarto Phyſic.com.43.

Locati collocatio ad locum, eſt ſicut contenti ad continẽs 4.Phyſi.com.43.

Locum eſſe per ſe,non eſt de neceſsitate ut res ſit mota per ſe,ſed potius eſt ut ſit de neceſsitate eſſendi quietem naturaliter.4.Phyſi com.43.

Locus licet non ſit de neceſsitate corporis tamen eſt de neceſsitate ut res mota ſit in loco,aut per ſe,aut per accidẽs locus enim eſt de neceſsitate motus.4.Phyſi.comme.43. contra Alexan.

Locus eſt prior ſitu,& ideo aliquid non poteſt habere ſitũ. quod non habet locum,quia locus accipitur in diffinitione ſitus.4.Phyſi.com.45.uide etiam.6.Phy.com.85.

Locus ſecundum quod eſt finis,accidit ei augmentum per accidens in corporibus,quæ ſunt facilis paſsionis ſecundũ

ꝙ eſt finis eorum,ut eſt aqua & aer.Com.4.Phy.com.47.

Locus ſecundum quod eſt finis,eſt in aliquo nõ ſecundum modum quo aliquid eſt in loco,ſed ſecundũ modũ quo ſuperficie,dicitur eſſe in corpore.4.Phy.tex.com.47.

In loco proprio unumquodq; naturaliter manet rationabiliter.4.Phyſi.tex.com.48.

Loci æqualitas non eſt æqualitas dimenſionũ,ſed eſt ęqualitas continentis.4.Phy.com.77.

Locus & tempus generari non poſſunt.8.Phy.com.15.

Loci mutatio ultimum eſt in his quæ ſunt generationes.8.Phyſi.tex.com.58.

Loci ſex ſunt differentiæ oppoſitæ,ante retro,ſurſum deorſum,dextrum & ſiniſtrum :& ratio eſt,quia tres ſunt corporis dimenſiones,lõgitudo , latitudo,& profunditas,Extrema longitudinis ſunt ſurſum & deorſum , latitudinis dextrum & ſiniſtrum,profunditas uero ante & retro .Cõmen.8.Phyſico.com.64.

Loci differentiæ in homine ſunt manifeſtæ per ſe, in mundo uero indigent demonſtratione.8.Phyſi.com.64.idem 2.Cœli,9.&.12 com.

Loca contraria habent contrarietatem ex diuerſitate extremorum in actu in linea recta , & iſta eſt prima cauſa eius 8.Phyſico.com.76.

Loci remotio eſt ſicut remotio naturarum in ſubſtantia,& hoc non ſolum eſt in elementis,uerum etiam in corporibus cœleſtibus primo Cœli,com.16.

Locus totius & partis idẽ eſt.1.Cœli,tex.com.19.quomodo ſit intelligendũ uide in.3.Phy.Themiſtium & Auer.in expoſitione te.52.& Themiſt.in.3.Phyſico.in tex. 48.ubi dicit:Non ꝙ eadem exæquataq; moles ſit utrunq; cõplectens,ſed ꝙ quemadmodum ipſi toti,ſupernus aut infernus peculiaris eſt locus,ſit idem peculiaris & partibus.

Locus in quo mouetur terra,naturaliter eſt idem cum loco in quo mouetur uiolenter.1.Cœli,com.62.uide infra ibidem.in com.70.ubi ponitur pulchra differentia .inter locum in quo aliquid mouetur,& inter locum ad quem aliquid mouetur,quia locus in quo mouetur aliquid naturaliter,eſt idem cum loco in quo mouetur uiolenter,ſed locus ad quem mouetur naturaliter ,eſt diuerſus a loco ad quem mouetur uiolenter.Nam quod nõ eſt in loco.neq; per ſe,neq; per accidens,non poteſt eſſe per ſe motum, quarto.Phyſico.com.43.&.45.

Logica argumentatio eſt cuius propoſitiones declaratæ ſunt in logica.1.Phy.com.35.

Logica uſitatur duobus modis.ibidem.&.8.Phyſic. com. 70.&.2.Meta com.15.&.7.Meta.com.2.

Logicæ res uſitantur dupliciter,uel ſicut inſtrumẽta & methodi & regulæ dirigentes intellectum,& cuſtodientes ipſum ab errore,& hoc eſt proprium officium illarum uel ex eo,quia accipiuntur res ibi declaratæ tanquam partes artis demonſtratiuæ,& utuntur eis aliæ artes demonſtratiuę,& utuntur eis aliæ artes tanquam pręſuppoſito & radice ſuppoſita eo modo quo artes demonſtratiuæ ſolẽt communicare in hoc, ꝙ aliquæ utuntur aliquo quod in alia ſcientia ſcitur per demonſtrationem : ut aſtrologus mathematicus,aſſumunt a geometra ꝙ ſemidiameter ſit æqualis coſtæ hexagone.in Paraphraſi Meta. tracta.2.in principio

Loci ſermones appellantur extranei , & philoſophiã quæ componitur ex ipſis Ariſt.appellat extraneam,indeq; dicitur ꝙ ipſe compoſuerit philoſophiam extraneam.4.Phy. com.87.uide in.1.Cœli,com.70.& uide quæ appellẽtur logicæ demonſtrationes.Ariſto.in 2.de Generatione animalium,cap.6.Et quomodo Ariſt. compoſuerit philoſophiam extraneam,uide ipſum in.1.Cœli,in tex. cõ.100.

Logica demõſtratio eſt quæ procedit ex ueris propoſitionibus,ſed non propriis,ſed generabilibus. 1 .Cœli, commen.70.idem.8.Phyſico.commen.70.&.4.Phyſico.commen.87.Vide clariſſime in Paraphraſi primi de Cœlo in ſum.7.prope finem.Nota auctoritate Alexand . ut refert Simplicius in 3.Phyſi.in expoſitione tex.19.ꝙ ratio logica dicitur,aut quia procedit ex probabilibus, aut quia in ſolo ſermone ſua fides conſiſtit,& non ex rebus ſumit ſimitudinem:ſicut rationes Zenonis deſtruentes motum, dicũtur logicæ:aut ratio logica dicitur, quia procedit ex communibus,& non ex propriis:ſicut dicit Commen.in præfatis auctoritatibus,& eſt auctoritas Ariſt. in.2.de Cenera.animalium,cap.6.ubi dicit,Logicam appello demõſtrationem,quia quo uniuerſalior eo remouor propriis principiis eſt & parum infra dicit:Rationes enim quæ nõ ex propriis dicũtur principiis,inanes ſunt. Eadẽ ratione. 2.de Anima,tales diffinitiones logicas appellat & inanes tex.11. Mihi aut uidetur ꝙ logicæ ſeu dialecticæ rationes etiam dicuntur, quæ concludunt & arguũt ad utrãq; partem contradictionis,quia hoc opus eſt dialectici,& ſic ſunt rationes dialecticæ adductæ in.4.Phyſico.quæ probant principia eſſe contraria,& ꝙ non ſunt contraria , ut notat Commen.5.Phy.com.42.Et ita etiam dubitatio introducta in.3.Phy.in tex.19.eſt dialectica,quia probat ꝙ mouere & moueri non ſunt actus diuerſi ſecundum eſſentiam,neq; ꝙ ſunt unus actus ſecundum eſſentiam, ut patet ibi.

Logica ars quædã eſt uniuerſalis omnibus ſcientiis,& quędam eſt propria unicuiq; ſcientiæ.2.Meta.com.15.idem in procemio ſuo ſuper 12.Meta.& in Paraphraſi ſuper.1. de Partibus animalium,& in.3.Ethico.com.3 . & colligitur ex tex.ibi ubi dicit Ariſto.ꝙ quiſq; bene iudicat quæ cognoſcit,eorumq; bonus eſt iudex:ſingula igitur is qui in ſingulis,ſimpliciter autem is qui in cunctis eruditus eſt. idem.1.de Anima,com.5.idem.1.Phy.com.8.&.35.&.2. Phyſico.commen.16.&.8.Phyſi.commen.70.&.7.Meta. com.2.

Logicus & philoſophus,ideſt diuinus conueniunt in perſcrutatione de eiſdem rebus,quia uterq; cõſiderat de ente ſimpliciter.3.Meta.com.2.idem.4.Meta.tex.com.5.

Logicales rationes magis appropriantur ſcientiæ diuinæ q̃ aliis ſcientiis.Com.in 3.Meta.cõ.4.idem .1.Phy.com35.

Logicus conſiderat de diffinitione ,ſecundum ꝙ eſt inſtrumentum ducens intellectum ad intelligendum quidditates rerum,ſed Philoſophus ſecundũ quod ſignificant naturas rerum:ubi per Philoſophum, intelligas primũ philoſophum,per Antonomaſiam.7.Meta.com.42.

Logica conſideratio appellatur illa quæ non ſit ex propoſitionibus conuenientibus:ꝓpoſitiones.n falſæ,quædam ſunt conuenientes,& quædam non.13.Meta.com.4.

Logica ars ponit poſitionem ꝙ ſint hic cauſæ & cauſata & ꝙ ſcientia illorum cauſatorum non erit perfecta , niſi ex ſcientia cauſarum eorum.ex Phyſicis diſputa.diſpu.1. in ſolu.3.dubii.

Logica demonſtratio appellatur , quæ quo uniuerſalior eſt eo remotior a propriis rei principiis Ariſto.in.2.de Generatione animalium,cap 6.

Longitudo eſt latitudine prior.2.Cœli.tex.com 12.

Longitudo cœli eſt ſecundum polorum diſtantiam.ſecundo Cœli,tex com 14.

Longitudo recta nõ eſt finita per ſe,ſed finitur per aliquod quod eſt finitum per ſe,& eſt lõgitudo rotunda.4 .Cœli, com.40 idem primo Cœli,tex.com.22.

Longitudo & breuitas uitæ dicuntur multis modis ,aut ſecũdum comparationem ad genus,aut ſecundum comparationem ad ſpeciem,aut ſecundum comparationem ad diuiduum,aut ſecũdum comparationem ad aliquem modum uerbi gratia:Quod habitantes in regionibus calidis & humidis ſunt longioris uitæ,habitantibus in regionibus frigidis & ſiccis.ibidem.

Loquentes Saraceni habent pro poſſibili aliquid generati ex nihilo.8.Phyſi com 4.

Loquẽtes opinatur,ꝙ omnia ſunt poſſibilia,& ꝙ nihil eſt neceſſarium.1. Cœli,cõ 78 uide quomodo debeatur intelligi.1.Cœli,com.22.&9..Primæ philoſophiæ ,com.7.

Loquentes propter conſuetudinem negant naturam eſſe. & etiam ueritatem,& ponunt omnia poſſibilia eſſe.2.Metaphy.com.14 uide conſimile.7.Meta.com.7.&.12.Met. com. 18.&.8.Phy.com 4.15.

Loquentes Sarraceni dicunt agens unum eſſe, quod operatur omnia ſine medio 7.Meta.com.31.in fine cōmēti.idē 9.Met.cō.7.&.12.Meta.com.18.& in.8.Meta.cō.15.Vbi nota,ut dicit Com in lib deſtruc.diſp.3.in ſolu.18.dub.in col 1 ꝙ ſunt duæ ſectæ Sarracenorum,una dicitur Monāzela,& alia dicitur Aſſaria,& illa Aſſaria expreſſe tenet hoc,ꝙ agens ſit quoddam omnia ſine medio.

Loquentes in diuinis dicuntur qui loquuntur ſermonē extra intellectum hominis.3.Meta.com 15.

Locutio eſt hominis proprium.9.de Natura animal.ca.9.

Locutio non omnibus ineſt quibus & uox ibidem.

Locutio non ita a natura eſt ſicut uox.ibidem.

Locutio non eſt niſi uocis per linguam explanatio.ibidē.

Lubricū eſt humidi.2.de Generatione,tex.com.10.&.11.

Lubricum quodlibet eſt humidum,ſed non omne humidū eſt lubricum.2.de Generatione,com.11.

Lumen per reflexionem calefacit,ut apparet in ſpeculis cōburentibus 2.Cœli,com.42.& in paraphraſi.ibidem.ſumma.3.quæſito primo,& idem in.2.ca.de Subſtātia orbis.

Lumen eſt actus diaphani ſecundum ꝙ eſt diaphanum.2.de Anima,tex.com.69.

Lumen contrarium uidetur eſſe tenebris,ſunt autem tenebræ priuatio huius habitu ſ atq; ignis, uel corporis talis abſentia a diaphano.2.de Anima,tex.com.70.

Lumen eſt lucētis corporis præſentia.ſecundo de Anima,tex com.70.quomodo ſit intelligendum, uide Themiſt.& Com.ibi.

Lumen ut color,eſt diaphani.2.de Anima,tex.commē.69. quod ideo(ut dicit Themi.)dicitur quaſi color eſſe, quia lumen non proprie aerem colorat,ut candor niuē:ſed ꝙ aerem uiſilem facit,ſicut color corpora.

Luminis refractio apud uiſum cauſatur etiā ex debilitate uiſus,ſicut ex groſſitie medii.Auer.2.Meteororum,in digreſſione de uia lactea,in ſua expoſitione media.

Luminis lunæ receptio a ſole,nō eſt per rarefactionē ſeu reflexionem,ut declarauit Auēpha.in trac proprio.Com.2.Meteo in digreſſione de uia lactea.et in.2.Cœli,in cō.49.

Luminarium tempus coniunctionis eſt ſimile hyemi,& tēpus oppoſitionis eſt ſimile æſtati. Auer.in.2.de gñe.animalium,cap.2.& elicitur ex ſententia Ariſto. ibidem,cap.4.ubi habetur ꝙ finis menſis eſt frigidus & humidus, & ideo ut plurimum fluxus menſtruorū cōtingit decreſcente luna,ut dicit.

Lubricorum triplex genus eſt,latū,teres, & quod aſcarida appellāt,ex quo nihil aliud procreari poteſt,latum antē,illud ſolum inteſtino adhærens parit ſimile cucumeris ſemini,quo indicio medii genus id lubrici eſſe intelligunt. 5.de Natura animalium,cap.19.

Lunæ facies quid ſit,& uide tres opiniones.2. Cœli,cō.49.& in.2.cap.de Subſtantia orbis.

Lunæ natura eſt ſicut natura terræ,ut dicit Ariſ in libro de animalibus.2.Cœli,com.49.&.32.&.42.idem primo Cœli,com.16.& in.2.cap de Subſtantia orbis.Vnde ſicut terra nō eſt luminoſa de ſe,ſed ab igne:ſic luna non eſt luminoſa de ſe,ſed a ſole.

Lunæ lux acquiſita a ſole nō eſt ſecundū reflexionē, ut declarauit Auempha.in tractatu ſpeciali.2.Cœli,com.49.

Luna eſt inferior omnibus planetis,& in hoc conueniunt omnes Aſtrologi.2.Cœli,com.60.

Luna uidetur eſſe denſa & obſcura recipiens lumē a ſole: & in libro de animalibus dicit Ariſt.ꝙ natura eius eſt uniſgenea naturæ terræ pluſquā cæterarū ſtellarū.2.capite de Subſtantia orbis.idem.2.Cœli,cō 49.&.1.Cœli,com.16.

Lunæ natura dicitur ꝙ ſit frigida & humida.1.Meteoro.com.4.& ibi uide cauſam.

Luna in eclypſi nō patitur in ſua ſubſtātia ut accidit in qualitatibus paſſiuis,ſed ſolum tranſmutatur in loco tātum. 8.Meta.tex.com.12.

Luna ſecundum aliquos eſt cauſa inuentionis criſium, ſed tu debes ſcire ꝙ eſt cauſa remota,quæ non eſt neceſſaria medico.3.Colliget,cap.9.de cauſis ægritudinum compoſitarum materialium.

Luna per menſem agit hyemem & æſtatem ſicut ſol per totum annum, ſed differentia eſt,quia ſol iſta operatur per ſuam appropinquationem ad zenith noſtrorū capitum,& remotionem ſed luna per incrementū & decremētum luminis iſta efficit.ex quarto de Generatione animalium.cap.2.& idem habet Auer.ibidem.

Luna principium eſt propter ſolis ſocietatem receptumq; lucis,fit enim quaſi minor ſol, quamobrem conducit ad omnes generationes perfectionesq;,calores enim & refrigerationes cum moderatione quadā,generationes ſine moderatione corruptiones efficiunt.Ariſt.in.4.de Generatione animalium,cap.ultimo.

Lunæ natura ſimilis eſt naturæ terræ,ut dicit Ariſt.in libro de anima.1.Cœli,cō.16.&.2.ca de Subſtantia orbis.& 2.Cœli,31.&.42.& 49 conſimile 12.Meta.com.44.

Luporum genus habet fœminas multum libidinoſas & ſalaces,ita ꝙ mares ad coitum ipſę frequētes alliciunt, inuitant,cogunt.puniunt etiam niſi pareant.Ariſ.in.5.de natura animalium,cap.2.Inde forte Romanæ linguæ inſtitutores meretrices lupas merito nuncupauerunt.

Lupi cum canibus coeunt in Cyrēſi agro.8.de Natura animalium capitulo.81

Lupi & canes non alio tempore herbas tangunt, niſi cum morbo laborant:herba enim ingeſta euomūt.atq; ita purgantur.9.de Natura animalium,cap.5.

Lutum & terra liqueſcit.4.Meteororum.tex.com.40.

Lux & color differunt.2.de Anima,com.67.

Lux ſecundum Auempacem largitur coloribus habitū & formā in obſcuro enim ſunt colores in potētia:ſed ſecūdum Auerroem lux ſolum eſt neceſſario propter mediū poſitionē,ut poſſit moueri a colore.2.de Anima, cōmē.67.&.69.& com.73.&.74.

Lux eſt illud in quo fit umbra ex corpore groſſo.tertio Colliget,cap.38.

Lux eſt uiſibilis per ſe,color autem mediante luce.ſecūdo de Anima,com.72.

Lux habet duas reflexiones, fortem & debilem.ſecūdo de Anima,com.80.

Lucentia in nocte quare luceant,uide rationem Soſigenis, qui fuit præceptor Alexandri,quæ fidē facit,referēte Themiſtio.in.2.de Anima,cap.24.& eſt ſuper tex.72.

Lux non eſt in oculo per naturā oculi.ſed intrat ipſum ab extrinſeco.ex com.libri de Senſu & ſenſato.

Lux in eo ꝙ lux,uidetur calefacere quando reflectitur.2.de ſubſtantia orbis.2.Cœli,com.42.

DE LITERA. M.

MAGISTER Primus nunquam creditur aliquid dixiſſe ſine forti probatione primo de Generatione, & corruptione, com.18.

Magis & minus & æquale eiuſdem generis ſunt. 1.de Generatione, & corrup. tex.com.35.

Magis & minus in rebus differentibus communicant in eadem natura.4.Phyſi.com.71.

Magis & minus eſt in quo plus aut minus contrarii eſt.5 Phyſi.tex.com.19.

Maius eſt maniſeſtius minori.10.Meta.tex com.9

Magnetis complexio quando tranſmutatur nō attrahit ferrum ſicut dum confricatur cum aliis,ut dicitur.8.Phyſic. com.35.&.7.Phyſi.com.10,

Magnitudines non eſſe indiuiſibiles declarauit Ariſt ex natura contiguorum & cōtinuorū.2.ex natura moti & motus,3.ex natura uelocioris & tardioris.6.phy.com.22.

Magnitudines in corporibus circularibus ſunt, ſicut ſpatia in corporibus rectis.2.Cœli.com.46.

Magnitudine expers eſt illud ad cuius conſtitutionem abſolutionemq; nullus eſt uſus magnitudinis,etiā ſi diuidi, aut diſtrahi ex accidenti poſſit,non enim plus album eſt quod bipedale eſt ꝗ quod pedale,Themiſt.3.de Anima,

cap.20.uide in concordantiis nuper æditis.

Magnitudinem & figurã motu ſentimus.ſecundo de Anima,tex.com.33.

Magnitudo eſt de natura continui, & unum eſt de natura diſcreti.3.Meta.tex.com.16.

Magnitudinũ diuiſio in infinitum eſt maximum fundamẽtum inter mathematicos.3.Phy.com.31.&.39.56.&.60.

Magnitudo non eſt actu infinita,ſed potentia. 3.Phyſico. tex.com 56.

Magnitudo ut cõſideratur a Naturali, & ut conſideratur a Geometra,habet diſpoſitiones oppoſitas,& etiam conuenientes.3.Phyſi.com.60.idem 3.Cœli,com.5.

Magnitudo eſt diuiſibilis in infinitũ, ſed non eſt augmentabilis infinitum tertio Phyſico.tex.com.68.uide commen. 60.ibidem.

Magnitudo quanta poteſt eſſe in potentia,tanta poteſt eſſe in actu tertio Phyſico . tex.commen . 69.& uide cauſam huius in commen.ibi.

Magnitudinem,motum,& tempus ex indiuiſibilibus componi eiuſdem rationis eſt.9.Phyſi.tex com. 4.

Magnitudo ſi fuerit indiuiſibilis,motus erit indiuiſibilis.6. Phyſi tex.com.9.

Magnitudinem habens latius ſe diffundit,ꝗ̃ corpus quale Commentator in paraphraſi primi de Cœlo.ſumma prima. Vide pro hoc etiam.3.Cœli com.6.& Philoſophũ in.11.primę Philoſophiæ,cap.3 ubi habetur: Mathematicus circa ea quæ ex ablatione theoriam facit circũtollens enim omnia ſenſibilia ſpeculatur,pura leuitatem & grauitatem,& duritiem.& cõtrarium:adhuc autem caliditatẽ, & frigiditatem,& alias ſenſibiles contrarietates . Solum enim derelinquit quantum & continuum , horum quidẽ ad unum horum autẽ ad duo horum uero ad tria.& paſſiones horum inquantum quanta conſiderat,& continua & non ſecundum aliud aliquid ſpeculatur.Idem etiã ſcribitur.6.primæ Philoſophiæ.tex cõ.2.ubi habetur ꝙ phyſica ſe habent ut ſimum,& Meta ut concauum.

Magnitudinem habentium aliud eſt locus,aliud linea, aliud ſuperficies,aliud corpus,ibidem,in paraphraſi.uide in concordantiis.

Magnum nõ eſt contrarium paruo,neq; æquale eſt mediũ inter illa:magnum enim & paruum non maximæ diſtant idest perfecte,cũ inueniatur maius magno,& minus paruo.10.Meta.com.19 cogita.de illa deductione.

Magnum & paruũ uno modo ſunt in capitulo relationis, & alio modo ſunt accidentia quantitatis.5.Met com.18. Ex quo patet unum & idem poni poſſe in diuerſis prædicamentis ſecundum diuerſas rationes.

Magnum & paruum appropriantur quantitati continuæ multum uero & paucum quantitati diſcretæ. Auer.in.2. Colliget,in cap.de complexionibus mẽbrorũ officialiũ.

Magnum & paruum Plato reducebat ad materiã, & unũ ad formam,uidelicet ad ideam.1.Phy com.80.

Magnum & duplum non diuerſantur propter diuerſitatẽ in ſe,ſed propter diuerſitatẽ recipientis.7.Phy.tex.cõ.27.

Malum de neceſſitate eſt propter priuationẽ , aut propter alterum contrarium cui accidit priuatio alterius contrarii.uerbi gratia: Aegritudo cum ſit quoddam eſſe eſt malum,pro quãto ineſt ei priuatio ſanitatis.ex.3. tracta.paraphraſi.Meta.col 5.

Malum non exiſtit in rebus diuinis,ſed in natura mortaliũ Cœli,com.25.idem .9.Metaphyſi tex.com.19.

Malum ex priuatione proficiſcitur atque ex ea cõtingit interius,Themiſtius primo Phyſico.ſuper tex.80.& eſt ſententia Ariſto.ibi in textu.

Malum eſt natura poſterius bono.9.Meta.tex.com.19.

Malum & peccatũ non eſt in ſempiternis,neq; corrupti.9. Meta.tex.com.19.

Mala & ea quæ ſunt ſine ſolicitudine,proueniunt ex neceſſitate materiæ,& non ex diminutione agentis.12.Metap. com.52.

Malum & bonum quæ ſunt materia & forma,a quibuſdã poſita ſunt principia. 12.Meta.com.54.

Malũ piare quid ſit requiratur ſeptimo de Natura animalium,capitulo.11.

Malum non eſt diſtinctum a rebus quæ ſunt in potentia.nono Meta.19.

Mammę in mulieribus ſunt maiores gratia lactationis, in uiris autẽ ſunt propter tutelam cordis.ex.4.de Partibus animalium,Auer.in cap de pectore.

Mammæ datæ ſunt animalibus his,quæ animal intra ſe cõcipiunt,& in lucem ædunt:ſed quæ oua pariunt,aut ouo intus concepto animal poſt in lucem excludunt,hæc mammis & lacte carent,ut piſces & aues tertio de Natura animalium,cap.10.

Manus eſt organum organorum.3.de Anima, te.com.38. idem Gale.in. 1.de Vtilitate parti.cap.2.&.5.

Manus eſt ſoli homini propria, quarto de Partibus animalium cap.9.

Manus diuiditur in tres partes magnas, ſcilicet ulnam,brachium,& extremam manum. Gale.1.de Vtilita.partium. cap.1.Notãter autem dicitur in tres partes magnas, quia manus diuiſio in partes paruas,eſt in tres partes ſcilicet in digitos,& quod Græci metacarpion appellãt,& carpom ſicut diuiſio pedis etiam eſt in digitos,& quod Græci tarſon appellant,& in planum.3.de Vtili.particularũ, ca.6.

Manus non eſt unum inſtrumentum,ſed multa , & ut ita loquar, eſt inſtrumentum ante inſtrumenta . Ex libro 9.de partibus animalium.ca.9.idem.3.de Anima,tex.com.38.

Manus hominis non ſemper eſt hominis pars,ſed potens opus perficere.7.Meta.tex.com.39.idem ibidem tex.cõ. 35.de digito.

Materias diſciplinæ ſunt diffinitio,diuiſio,inductio, enthymema,& exemplum.Auer.in prologo Phyſi. Adde etiã ſyllogiſmũ hypotheticum per naturam,de quo egit in libro primo Priorum in digreſſione.Talibus enim inſtrumentis utimur in declaratione eorum, quæ indigent aliqua inuitione aut conſolatione,in hoc enim differunt a uia doctrinæ,ut notaui in differentiis.

Manifeſtum eſt quod quicquid ſeparatur ſecũdum eſſe,ſeparatur ratione,& conuertitur.2. Phyſi .com.19.elicitur ex tex.contra Platonem de ideis. Vide conſimile in.12. Meta com.27.&.com 39.

Manifeſtum eſt pe ſe,quod natura agit propter aliquid.2. Phy com.80.

Manifeſtum eſt quod in ſola mutatione quæ eſt ſecũdum qualitatẽ,contingit indiuiſibile eſſe.6.Phyſi.cõ.& tex.49.

Mare ſui natura calidum eſt. Ariſto.3.de Generatione animalium,cap.11.

Mare aliquid dulcis humoris continere , argumentum eſt eo experimento,quod ſi ex cera uas tenui latere finxeris idq; annexa linea i mare demittas inane,die ac nocte una una humoris copiam dulcis intra ſe colligit.8.de Natura animalium,cap.2.

Mare ſub caniculę tẽpore euertitur.8.de Natu.anima.c.15.

Mare eſt elementum aquæ.2. Mateo.cap.primo.

Mare eſt æternum ſecundum ſpeciem,generabile, & corruptibile ſecundum partem. ibidem in principio.

Mari accidit ſalſedo,non ſecũdum ꝙ eſt elementum , nam ſapor accidit mixto & complexionato.ibidem.

Mare fœtidũ quod eſt in Philiſtea,dicitur quod in illo impoſſibbile eſt animal aliquod uiuere propter fortitudinẽ amaritudinis eius.& etiã putatur ꝙ hoc mare,cum adueniit in ipſo aliquod animal magnum,ſeu groſſum,non deſcendit ꝑpter admixtionem partium terreſtriũ,cũ aquis eius.2.Meteororum Commentator com.primo.

Mare eſt ubi,quandoq; fuit arida.2.Meteororum.cap.primo.& ibi uide cauſam.

Mare ſecundum partem diuiſum cito putreſcit,ſecundum uero totum non.4.Mete.tex.com.13.

Marem dicimus id animal quod in alio gignit, fœminam uero quod in ſe ex.1.de Generatione animaliũ,cap.2.uide etiam primo de hiſtoria animalium cap.3.

Maris & fœminæ ſexus ubi diſtinctus nõ eſt in his ſemen ueluti conceptus eſt cõceptum autem dico primã ex ma

re &

re & fœmina mixturam.ibidem.

Mares & fœminæ pollutionẽ,quæ noctu per quietem accidit,patiuntur.Ariſt.in.2.de Genera.animalium,cap.4.

Marium & fœminarum ortus,fit ſeruata proportione terminata in quantitate & qualitate,inter ſemen maris & ſemen fœminæ:& ideo aliqui homines reperiuntur nõ habuiſſe liberos in una ætate,qui translati ad aliam ætatem habuerunt:& quidam uiſi ſunt ex una muliere non generare,qui cum alia generant.Aliqui etiam in uno anno generare marem & in alio fœminam,nonnulli etiam ex una muliere generãt marem,& ex alia fœminã.Auer.in.4.de Generatione animalium,cap.1.in fine capituli.& eſt ſententia.quæ aperte colligitur ab Ariſt.ibidem,in cap.2.

Mares magis flatibus aquilonis,quam auſtrinis gignũtur Ariſt.in.4.de Generatione animalium,cap.2.ubi etiã ſubdit ꝙ paſtores aiunt intereſſe ad maris ac fœminæ fœturam pecoris,non ſolum ſi ita accidit,ut initus aquilonis flatibus,aut auſtrinis fiat,ſed etiam ſi cum pecus coit ſpectat ad aquilonem,aut ad auſtrum:ita minimo interdum momento datur cauſa caliditatis,aut frigiditatis.

Marium ac fœminarũ ꝓcreationis cauſa & diuerſitatis,ex quinq; rebus ꝓuenire poteſt,ex ætate,ex complexiõe,ex flatu uentorum,ex natura loci,& ex aere & aqua. Auer.in 4.de Genera.animaliũ,cap.ubi ponuntur indicia quibus generatio a generatione fœminę diſcernatur,& habentur ex tex.Ariſto.ibidem,cap.2.

Mares in utero celerius conficiuntur & creſcunt q̃ fœminæ,extra uterũ uero fœminæ,& uide cauſam in.4.de Generatione animalium,cap.6.& Auerrorem.ibidem.

Marium partes ſuperiores & priores ualidiores ſunt,quã in fœminis.4.de Natura animalium cap.ultimo.

Mares partes illas quas uelut arma natura tribuit,& robuſtiores habent quã fœminæ,ut dentes,cornua,calcaria ungues,& id genus.4.de Natura animalium cap.ultimo.

Mares in genere inſectorum & locuſtarũ ſunt minores fœminis,& minus ſuperuenit in coitu maius,in talibus.quinto de Natura animalium,cap.28.

Mares in genere piſcium,qui muſtelli appellantur,generantur in parte leua uteri,fœminæ uero in parte dextra: atq; ẽt parte eadẽ mares,& fœminæ.6.de Natura aĩa.cap.10.

Mares ferociunt ex coitu,fœminę uero ex partu. Ariſto. 6.de Natura animalium,cap.18.

Mares aquilonis flatu potius,auſtri fœminæ concipiuntur. 6.de Natura animalium,cap.19.

Mares uel fœminæ ut generẽtur,aquarũ natura efficit.ibi.

Mares canum,quia plus laborant fœminis,minus uiuaces ſunt,in Laconicis tamen in cæteris autem & ſi non admodum conſtat,uiuaciores ſunt,ut in reliquis.6.de Natura animalium,cap.20.

Mares ut plurimum ſunt uiuaciores fœminis.9.de Natura animalium cap.20.Vbi aduerte ꝙ poteſt contingere oppoſitum,ut in aliquo genere animaliũ,fœminæ ſunt uiuaciores maribus.Tradit.n. Ariſt.in.6.de Natura animaliũ. cap.eodem,ꝙ canes Laconici ita ſe habẽt,ꝙ quia mares plus laborant q̃ fœminæ,ideo fœminæ ſunt uiuaciores maribus.Amplius aũt propter coitũ hoc ꝓuenire poteſt ut in genere equorũ fœminæ diutius uiuũt quam mares, ut teſtatur Ariſt.in.6.de Natura animalium,cap.22.

Mares ſuũ caſtrati maiores,ferocioreſq; euadunt,ut ſcite Homerus fingit cum dicat,Nutrit caectum ſyluis horrẽtibus aprum.Inſtar non bruti,ſed dorſi montis opaci.6. de Natura animalium,cap.38.

Mares fœtus magna ex parte circa.40.diẽ,dextro potius latere mouent,fœminæ ſiniſtro.7.de Natura anima,ca.3.

Mares plurimi uſq; ad.60.annum generant,quem ſi exceſſerint uſq; ad.70.procedunt,& iam quidam annos ſeptuaginta nati genuerunt.7 de Natura animalium,cap.6.

Mares in pedeſtribus ſanguineis non ouiparis,ſunt maiori ea parte maiores,& uiuaciores fœmineis,excepto mulorum genere,eius enim fœminæ & maiores & uiuaciores ſunt.4.de Natura animalium,cap ultimo.

Maſticatio cibi nullius concoctionis cauſa eſt,ſed facilitatem concoquẽdi potius præſtat.ex.2.de Partibus animalium,cap.3.& uidetur eſſe contra Auicẽ in cap.de humoribus,ubi dicit:Nutriens maſticatione aliquam recipit digeſtionem,& forte ſunt cõcordes,quia illa præparatio appellatur aliqualis digeſtio,ſicut generatio appellatur natura,quia eſt uia in naturam ex.2.Phy.tex.com.14.

Maſculinum & fœmininum ſunt diuidentia animal,ſicut ſimum & non ſimum,& ſicut æquale & inæquale diuidunt quantum.7.Meta tex.com.17.

Mas nullus in prole elaborare ſolet.Ariſt.in.3.de Generatione animalium,cap.10.

Mas & fœmina potentia quadam & impotentia diffiniuntur quod enim poteſt concoquere,& ſecernere,& conſtituere ſemen,atq; principium obtinet formæ,id mas eſt, quod autem recipit & non poteſt conſtituere,& ſecernere,id fœmina eſt Ariſt.in.4.de Generatio.animaliũ,ca.1.

Mas in ſemẽ agit tres formas,una eſt ſpecifica ꝓpria huic ſpeciei,alia eſt forma maſculinitatis,quæ eſt uelut differẽtia illius ſpeciei,tertia autem eſt forma indiuidualis,quæ eſt hoc agens determinatumue.Et ideo quãdo agẽs dominabitur perfecto dominio ſupra materiam,præſtabit ei illas tres formas,& erit ſimilitudo perfecta.Aue in.4.de Generatione animalium,cap.ubi ponuntur cauſæ ſimilitudinis inter natos,& parẽtes,& eſt ſententia Ariſt.ibi.ca.3.

Mas & fœmina ſunt animalis paſſiones propriæ,ſed non ſecundũ ſubſtantiam ueram in materia & in corpore.10. Meta.tex.com.27.

Mas tribuit formam,& motus principium,ſed fœmina materiã exhibet,ſicut in lactis coagulatiõe ſuccus aut coagulũ eſt quod inſpiſſat.1.de Generatione animaliũ,cap.20.

Mas in cõſtitutione corporis animati uim creandi præbet ſed fœmina materiam exhibet,corpus enim ex fœmina eſt,anima uero ex mare.Ariſto.in.2.de Generatione animalium.cap.4.& ibidẽ parum ante principiũ capituli,in ſolutione quæſtionis.Quare fœmina nõ poteſt ex ſe generare animal.dicit quod ideo eſt,quia mas,eſt efficiens animæ,mas enim ratione diffinitur.

Materia non eſt ſeparabilis in rebus.4.Phyſic.tex.com.59 ubi Commen.exponit ꝙ quando dicimus ꝙ materia nõ eſt aliquid demonſtratum in actu,non debemus intelligere ꝙ poſſit ſeparari a rebus demonſtrans in actu,ſed intẽdimus ꝙ in ſua eſſentia non eſt aliquid demonſtratum,neque eſt in ſe aliquod demonſtratum,quoniam ſi ita eſſet non reciperet res demonſtratas.Ex quo patet contra ponẽtes actum entitatiuum ſiue exiſtentiæ proprium in prima materia. Contra Henri de Ganda.& Scot.

Materia contrariorum una eſt.4.Phy.tex.com.84.

Materia prima in ſuo eſſe non habet actum admiſtum omnino Commenta.5.Phyſi.com.8.contra ponẽtes actum entitatiuum in uia Auerrois.

Materiæ quæ recipiunt formas,non dicũtur formę 7.Phy. com.15.idem.7.Meta.24.&.34.

Materia prima non eſt exiſtens in actu.ideo non poteſt eſſe per ſe motum.8.Phy.com.30.&.5.Phy.te.com.8.

Materia,ex qua aliquid generatur,eſt illud quod in rei ueritate dicitur moueri motu qui eſt de potẽtia eſſentiali.uerbi gratia.Auer.qui eſt in potentia ignis ad ſuperius,eſt id quod mouetur in rei ueritate & eſſentialiter ad ſuperius quando fit ignis.8.Phyſi.commen.32.& commen.4 cõtra Ioannem Grammaticum,& 3.Cœli,comme.28.&.4. Cœli,com.22.4.&.5.

Materia exiſtente diuerſa,diuerſabitur & forma.8. Phyſic. com.46.4.Cœli,com.37.8.Meta te.com.12.

Materia eſt cauſa contingens eius accidentis,quod præter quam in pluribus euenit.6.Meta.tex.com.5.

Materia recipit contraria ſucceſſiue. 6.Meta.com.8.

Materia eſt multiplex,alia enim eſt alterationis tantum,ut panis reſpectu ſanguinis:alia eſt cõpoſitionis,ut lapides domus:alia eſt compoſitionis & alterationis,ut elemẽta reſpectu mixti:alia eſt ſecundum quantitatẽ,ut partes totius,alia ſecundum ſimilitudinem,ut præmiſſæ reſpectu concluſionis.ex.2.Phy.tex.com.31.

Materia ſecūdum ſe non eſt quid neq; quātitas, neque aliquid eorum quibus ens eſt determinatum. 7. Metaphyſi. tex. cōmen 8 uide in Theorematibus noſtris quomodo ſit intelligēda iſta propoſitio in proprio Theoremate de hoc, & aduerte unum annotatione dignum quod ibidem Philoſophus ſubdit dicens: Quare quod eſt ultimum ſecundum ſe, neq; quid neque quantitas, neq; aliquid aliud eſt, neq; negationes, etenim hæc erūt ſecundū accidēs. Ex quo loco uidet̄ ſequi quod materia in ſe, neq; eſt formata, neq; nō formata, quia tam affirmatio formæ quā eiuſdem negatio eſt extranea a natura materiæ & ita uidetur duo mala ſequi, primū ꝙ contradictoria oppoſita non diuidunt uerum & falſum in omnibus, quod eſt cōtra Philoſophum in prædicamentis, in ſermone de oppoſitis, & eſt contra primum principium, quod eſt per ſe notum & conceſſum ab omnibus, uidelicet de quolibet dicitur eſſe uel non eſſe. Amplius eſt contra determinationē antiquorum Peripateticorum, uidelicet Alexandri & Themiſt. in digreſſione de priuatione & potentia materiæ, & Simplicii etiam, aſſerentium ꝙ quando Peripatetici aſſerunt materiam eſſe inaffectam ſeu informem, non intelligunt nomine inaffecti priuationē qualitatis, ſed prorſus negationem: qualia ſunt illa literatus, immuſicus pro eo quod eſt non muſicus, & non literatus. Nam inaffectio illa priuationem ſignificaret, quum priuatio qualitas quędam eſſe uideatur, hoc ipſo materia ipſa qualitatē amplecti pręſertim materia uideretur. In quibus itaq; negatio uera eſt, in his priuatio nō ſequitur, nō enim de quo poteſt dici non iuſtum, de eodem dici poteſt iniuſtum, neq; de quo uerū eſt dicere ꝙ comā aut capillitium non habet, de eodē uerum eſt dicere ꝙ caluet. Nulla igitur eſſentia materiæ in eo poteſt cōſiſtere, quod eſt priuatum eſſe, ſed quēadmodum cera ex qua fingi leo poteſt, nō eſt amplius cera quū factus eſt leo, ita & primum illud ſubiectum quod poteſt formas omnes ſuſcipere, quamuis priuatum omnibus uideatur eſſe non tamen in eo quod ſubiectum eſt priuatū eſſe, dicitue poteſt. Subiectum enim nullo modo eſſe poſſet, ſi formam cum priuatione reciperet, ſed priuatū eſſe dicitur ea ratione ſecundum quam ei accidit accōmodatio atq; habilitas quædam ad formas omnes ſuſcipiēdas. Dixi accidit, quia priuatio in ſe abſoluta, quædam res eſt quæ referatur & accommodetur ad altera. Sed re uera in hac ſententia eſt maxima difficultas, iſtiq; incidunt in eaſdem anguſtias quas euitare contendunt: nam certum eſt ꝙ quando Peripatetici aſſerunt materiam eſſe inaffectam ſecundum ſe, conſiderat illam in prima illa ſui notione qua nō refertur ad alia, ſed eſt abſoluta & prima eius notio. Si igitur in illa concedunt materiam eſſe inaffectam, non quod inaffectio ſit priuatio, ne cogantur materiā dicere aliquam qualem ſibi propriam aut formam, eadem rōne uidet̄ ſequi ſi ipſi intelligāt uocabulo inaffecti, purā negationē, tunc. n. uidet̄ materia in ſua prima notione includere aliquā negationē: & hoc eſt longe deterius q̃ primum, quia negatio nō poteſt conſtituere intellectum alicuius entis poſitiui. Et confirmatur, quia, ut dicit Philoſophus in præſenti loco. negationes omnes formarū uerificantur de materia per accidens & earum affirmationes: ſicut etiam bene declarat Cōmen. in præſenti loco dicens Deinde incepit declarare, quæ ſit natura iſtius materiæ, dicens: Intelligo per materiā illud quod eſt exiſtens per ſe quod eſt neque quale, neq; quantum, neq; aliquod prædicamentorum, quoniam eſt in potentia omnia iſta decem prædicamenta, ut declaratum eſt in phyſicis. Declaratum enim eſt eſſe ſubiectum omnibus decem prædicamentis. & quod ſuum eſſe eſt aliud ab eſſe cuiuſlibet eorū, & ultimum ſubiectum quod eſt ſubiectum per ſe, & primo de eſt illud in quo dicitur, quale, nec aliud prædicamentorū decem, nec priuatio iſtorum entium quoniam hoc eſt ei per accidens, & intendit ſubiectum. Igitur ultimum quod per ſubſtantiam ſuam, eſt aliud ab unoquoque prædicamentorum & a ſuis priuationibus, cum omnia iſta ſint ei per accidens. Et dicit hoc quoniam ſi aliqua forma, aut aliqua priuatio eſſet in materia eſſentialiter, non reciperet omnes formas: quod confirmatur per Ariſtot. in 2. de interpretatione ubi dicit: Quod prius & ſecūdū ſe bonū eſt bonū & poſterius, & ſecundum accidens bonū nō eſt malum, in nō facere enim intelligitur facere, ut dicitur in 1. Elenchorum, negatio enim eſt natura poſterior affirmatione, unde. 3. primæ Philoſophiæ, tex. cō. 3 dicitur: Multis enim modis idem ſcientibus, magis quidem ſcire dicimus eum qui nouit in ipſo eſſe quid res ſit, quam in non eſſe, & horum eorundem magis alterum altero, ſed maxime quid eſt & non quantum, aut quale. Ex quibus uerbis manifeſte colligitur ꝙ prima materia in ſua prima notione ſicut non includit priuationem aliquam, ita etiam nō includit aliquam negationem, & ita expoſitores, non euadunt difficultatem illam, ſicut uides. Ex aduerſo autem ſequitur ꝙ contradictio non eſt oppoſitio cuius non ſit dare medium ſecundum ſe, quia materia in prima notione, neq; eſt formata, neq; non formata, quod eſt contra primum principiū, ut diximus, & eſt quæſtio ſatis ardua, ſicut uides. Auicē. in. 5. ſuæ primæ Philoſophiæ cap. 1. multum ſubtiliter & diffuſe proſequitur iſtam difficultatem, nam poſtquam declarauit ꝙ quælibet natura in eſſe quidditatiuo conſiderata eſt tantum ipſa, & ſolum includit in tali eſſe prædicata quidditatiua quę in primo modo dicūtur de ea, ut dicit de equinitate quod eſt tantum equinitas, & non eſt una, nec multa, nec exiſtens in anima, nec in illis ſenſibilibus, nec in actu, nec in potentia: parum inferius quærit Siquis autem interrogauerit nos de equinitate ſecundū contradictionem. ſ. an equinitas ex hoc quod eſt equinitas ſit aliquid uel non, non erit reſponſio niſi ſecundum negationem quicquid illud fuerit: non autem ſecundum negationē eius quo eſt, ſed eius quod dicitur de ea, quoniā non debet dici ꝙ equinitas ex hoc quod eſt equinitas non eſt, ſed ex hoc quod eſt equinitas nō eſt equinitas aliqua, nec aliquid aliorum. ſi autē partes quæſtionis fuerint duæ affirmatiuæ immediatæ, tunc non erit neceſſe reſpondere aliquā illarum ullo modo, quoniam alterius earum. ſ. affirmatiuæ quæ cōcomitatur negationem, intellectus eſt ꝙ cum res non fuerit appropriata, altera affirmatiua appropriabitur, hac altera affirmatiua. Cū autem fuerit appropriata hac eius eſſentia, nō erit ipſa ꝓprietas: homo enim cum eſt unus uel albus, tamē eſſētia ipſa humanitatis non erit eſſentia albedinis aut unitatis. Cum ergo ſubiectum quæſtionis fuerit poſitum ipſa humanitatis ueluti aliquod unum, & interrogauerit nos ſecundum aliquod contrariorū, dicētur utrum eſt unus, aut multa, tunc non erit neceſſe reſpondere aliquod illorū, ipſa enim humanitas ex hoc quod eſt ipſa humanitas, nō eſt aliquod illorum, in cuius diffinitione non accipitur, niſi ipſa humanitas &c. Ita pariformiter dicēdum puto de prima materia in ſua prima notione cōſiderata, quo ad prædicata primi modi, ſi quis interrogauerit nos ſecundum contradictionem, an materia ex hoc ꝙ eſt materia ſit aliquid, uel non reſpondendum eſt per diſtinctionem: nam ſi quæſtio fiat de his quæ conſtituunt intellectum eius, ſic materia eſt aliquid eſt enim ſubſtantia & ens, & tale ens quod eſt materia, ſic enim negationes iſtorū de materia dici non poſſunt. Si autem quæſtio ſit de aliis aduētitiis materiæ quæ de materia per accidens prædicantur, ſic reſpondendum eſt per negationē: nam materia ex hoc ꝙ eſt materia, non eſt forma ſubſtantialis, nec accidentalis, nec compoſitum ex materia & forma, nec uniuerſaliter aliquid de his quæ ſunt aduentitia ei. Sic intelligitur dictum iſtud Ariſtote. in præſenti loco, ꝙ negationes omnium prædicamētorum per accidens prædicantur de materia, intelligēdo per ſubſtantiam, ſubſtantiam in actu, quia materia non eſt ſubſtantia in actu, nec aliquod accidens. Et ſimiliter illo modo intelligunt Peripatetici materiam eſſe inaffectam. i. non habentē aliquam qualitatem aut formam, ita ꝙ negatio omnium formarum adducitur in reſponſionem ad quæſtionem propoſitam nobis de materia ſecundum ſe conſiderata, an uidelicet materia ſecūdū ꝙ materia ſit forma

aliqua

Digreſſio ultimum materia ſecundū ꝙ materia, habeat aliquā affirmationem uel negationem ſibi ꝓpriam.

Dubiū contra Themi. & Alexan.

Cap. 10.

aliqua,uel negocio cuiuſlibet formæ uerificetur de ea. Et dico ſecundũ uerum eſſe non tamen materia in ſuo intellectu includit talem negationem,ſed ex intellectu primo eius conſequitur uerificatio illius negationis, ſicut bonũ ex primo ſuo intellectu bonũ eſt,& ſecundũ ſe bonũ bonum. Et ex hoc cõcomitatur bonum non eſſe malũ. Similiter iuxta illam ſententiam ſi ꝓponuntur duæ affirmatioꝗ contrariæ immediatæ de materia ſecũdum ꝙ eſt materia uidelicet utrũ materia ut materia eſt formata,uel materia ut ſic eſt priuata forma,tũc non eſt neceſſe dare aliquam illarum,quia materia ut ſic,neq; formata eſt, neq; eſt priuata forma,licet in eſſe realis exiſtẽtiæ nõ euadat ab utroque illorum. Et eſt ac diceremus, utrum corpus uiuens, ut uiuens quidditatiue conſiderandũ ſit ſanum aut ægrũ quum ſanum & ægrũ ſint contraria. Sed dices, quare de materia nõ uerificatur immediate per uiã ſequelæ,priuatio formæ ſecundum ꝙ materia eſt materia,ſicut uerificat negatio formæ ꝑ uiam ſequelæ? Solutio. Soluitur,quia eſt intellectu primo quiditatis rei primo apparet negatio aliorum quæcunq; nõ ſunt id quod eſt: & non apparet aliqua affirmatio ea his,quæ res nõ eſt,quidditatiue,ſicut ſunt ꝓprietates eet. Vnde cũ intellectus priuationis ſit ſaltem ex connotato aliquam qualitatem ſignificans, ut dicit Themi. & expoſitores,& ſunt quaſi quędam materiæ proprietas,ut dixit Com. in ſua media expoſitione ſuper. 1. Phyſi. & etiã 2. Cœli,cõ 20. ubi dicit,ꝙ in materia non eſt alia poſſibilitas,niſi ꝑ ſeparationem a forma, & eſt ſicut abſciſſio ex acumine gladii. Vnde ſi ita eſſet,ſequeretur materiã habere aliquã priuationẽ, & qualitatem inſeparabilem ,& ita non eſſet denudata ſecundum eſſentiã ab omni qualitate & forma,ſicut bene deducit Com. in præſenti com. Cõſidera igitur diligenter,quia uidi plures meo tẽpore,qui non potuerunt euadere ab hac inquiſitione. Immediate patet ꝙ neutrũ uerũ eſt,& ſcias ꝓ ſolutione difficultatis, quod licet cõtradictoria abſolute diuidãt uerũ & falſum in quocunq;,& nõ ſit dare medium inter illa,tamen quando cõtradictoriis additur aliquid diſtrahẽs,ab oppoſitione eorum non ſunt amplius cõtradictoria: ſicut inter eſſe & nõ eſſe nihil mediat,ſed inter non eſſe ſimpliciter & eſſe mediat aliqd,ut dicitur in. 1. Phy. tex. cõ. 77. quia eſſe in potẽtia mediat,ſic inter formatũ & nõ formatũ nihil mediat, unde materia aut eſt formata,aut nõ formata,& diciturꝙ eſt nõ formata. Sed qñ dicitur,utrum materia ꝑ ſe ſit formata,uel ꝑ ſe,aut qdditatiue ſit nõ formata: dico ꝙ utraque falſa eſt quidditatiue,& ſic non cõtradicunt, & ita eſt in ſimili de materia ſecundum ꝙ materia. quia illa, reduplicationis nota non eſt pars ſubiecti propoſitionis, ſed eſt conditio ſpecificatiua,ſecundũ quam conſideratur. Et nota bene hoc,ꝙ iſta ſententia cõcordat cum dictis & determinatis per Alexã. in. 1. lib. Naturalium quæſtionum q. ulti. ubi quærit: Vtrum forma ſit ſecundum ſe in materia,uel ſecũdum accidens, & tandem concludit ꝙ forma nõ eſt per ſe in materia loquẽdo de primo modo perſeitatis,ſicut neq; priuatio, tñ forma & priuatio ſunt in materia per ſe in ſecũdo modo,ſicut par & impar nõ ſunt per ſe de ratione numeri,ſed ſunt numeri ꝓprietates, in quarum ratione ſumitur ſubiectũ,ſic in ratione formæ materialis ſumitur materia,ſicut apparet ex rõne, in qua ponitur corpus organicũ,& in ratione etiam priuationis ponitur materia quia priuatio non eſt niſi carentia formę in materia apta nata recipere formam. Vnde ſicut non omnis numerus eſt par,nec omnis impar,ſed uel eſt par,aut impar, ſic materia aut eſt formata,aut eſt priuata forma.

Obiectio.

Materia eſt ſubſtantia diminuta,quia eſt in potentia. 7. Met. com. 9.

Materia prima in. 1 Phy. declaratur eſſe ſecundũ ꝙ eſt ſubſtantia ibidẽ. & in. 2. Phy cõ 21. & cõ. 4 uide in ſimili in 1. Meta. com. 15 &. 18. &. 4. Meta com. 1.

Materiæ actio eſt tranſmutatio. 7. Met. com. 9. idem. 1. Cœli,com. 20 ubi dicit, In materia non eſt potentia,niſi apud ſeparationem eius a forma, & operatio iſtius potentiæ huæ eſt ex ea quaſi abſciſſio de acumine gladii,eſt generatio et corruptio. uide in Concordantiis.

Materia in naturali Philoſophia conſideratur,& eſt principium tranſmutationis,ſed in prima Philoſophia cõſideratur ut eſt ſubſtantia in potentia. 7 Meta. com. 9.

Materia non prædicatur de eo cuius eſt materia niſi ſecundum denominationẽ. 7 Met. cõ. 25. &. 34. &. 43. &. 9. Me. com. 12. & primo Meta com. 17 &. 1. Phyſi com. 15.

Materia non eſt generabilis,& corruptibilis niſi per accidens. 7 Meta. cõ 22. idem. 1. Phy. tex. com. 82. &. 12. Met. com. 18. idem 7. Meta tex. com. 26. 27. & 51. &. 33.

Materia prædicatur denominatiue de materiato, & nõ formaliter prædicatione dicente,hoc eſt hoc,ut ſtatua nõ eſt lapis ,ſed lapidea 7. Meta. tex. com. 24. ubi aduerte ꝙ iſta eſt una differentia inter genus & materiam,ſicut bene notauit Com in præſenti com. & etiam 7. Meta. com. 43. & 1. Meta. com. 17. & 12. Meta. com. 14. Et longe uberius ante ipſum Alex. ſcripſit demõſtratiue de hoc in. 2. lib. Naturalium quæſtionum. q. ulti. ꝙ materia non ſit genus.

Materia diuerſa ſunt eadẽ ſpecie,ut Socrates & Callias 7. Meta tex. com. 28. Inde ſumitur diſtinctionem indiuiduorum in eadem ſpecie eſſe a materia. Conſimile ſcribit Cõmen in lib. deſtru. in. 1. diſp in ſolu. 7. dub. ubi inquit: Cauſa pluralitatis,& numerabilitatis apud Philoſophos eſt materia,& cauſa cõuenientiæ in multitudine numerali eſt forma,ſed ꝙ poſſint inueniri res plures in numero in una forma ſecundũ materiam impoſſibile eſt: nullum nanque indiuiduũ ab alio indiuiduo diſtingui debetur ab aliqua proprietate niſi per accidẽs,immo indiuidua ab inuicem diſtinguũtur a materia. idem. 1. primæ Philoſophiæ cõ. 40. Vbi aduerte,ut declaraui ſubtiliter in quæſtione ſpeciali de principio indiuiduationis,ꝙ diſtinguendo principium aſſimilatiuum contra principium diſtinctiuũ, ſicut forma a ꝓprietate eſt principium conuenientiæ & ſimilitudinis,& materia appropriata eſt principium diſtinctionis,genitũ enim aſſimilatur generãti in forma. tamẽ principium conſtitutiuum & diſtinctiuum reſpectu compoſiti magis eſt forma quã materia. Omne. n. quod eſt unum numero,& continuum eſt unum per ſuam formam,& nõ per ſuam materiã,ut dicit Com. 1. de Anima,com. 90. Et hoc intelligitur principaliter. Similiter etiam Philoſophi uidentes multitudinem numeralem in eadem ſpecie non inueniri,niſi in habentibus formam in materia,quia in abſtractis a materia non eſt talis multitudo apud Peripateticos,ut patet in 1. Cœli & mũdi. in tex. cõ. 93. ubi dicitur, ꝙ quãdo materia tota eſt cõprehenſa ſub una forma, nõ poteſt eſſe niſi unũ ſuppoſitũ in una ſpecie. Ideo appropriauerũt principiũ numeroſitatis & diuerſitatis iſtorum materiæ & non formæ. Et ex iſta auctoritate Com. in lib. deſtruc. collige manifeſte contra illos qui aſſerunt primũ principium diſtinctionis indiuiduorum in eadem ſpecie, eſſe aliquã proprietatẽ accidentalẽ, ſicut qui dixerunt ꝙ diſtinguatur primo per quãtitatem. Hoc enim licet uerũ ſit,a poſteriori tamen ſed non a priori: indiuidua enim diſtinguuntur ab inuicem materia. Vnde Cõmen. 7. Primæ Philoſophiæ,commen. 2 expreſſe dicit: Indiuiduũ ſubiectum eſt prius aliis indiuiduis accidentium.

Materia non eſt ſeparabilis a rebus niſi a diffinitione. Themiſt. 4. Phy. tex. com. 39. & habetur in tex. idem tex. 84.

Materia immediate tranſmutari non poteſt a formis ſeparatis,non enim tranſmutat materiam niſi illud quod eſt in materia. 7. Meta tex. cõmen. 28. & idem habetur infra. ibidem com 31. ubi Com. dicit: Omne mixtum cum materia ſit a mixto cum materia. idem in. 8. Phyſi. com. 15. & in lib deſtru. diſpu. 1.

Materia eſt cauſa multiplicationis generabiliũ ab uno generante. 7. Meta. tex. com. 28. idem. 1. Meta. com. 40. & in lib. deſtru. diſp. 1. in ſolu. 7. dubii inquit: Pluralitas numeralis. ſ. diuiſio ſequitur unum in forma ratione materiæ.

Materia tranſmutatur a corpore habente qualitatem actiuam,aut potentiã quæ agit per corpus habens qualitatẽ actiuam. 7. Meta. com. 11. idem ibi cõ. 28. &. 12. Metaphy com. 18. idem. 8 Phy. com. 15.

Materia ſecundum conſiderationem ad ſubſtantiam com-
poſitam ex materia & forma eſt pars ſubſtantiæ, ſed ſecũ
dum conſiderationem ad ſubſtantiam declarantem eſſen
tiam rei non dicitur eſſe pars ſubſtantiæ, ſed eſſe apparẽs
deferens formam in ſuam diffinitionem. Auer. ſentẽtia in
7. primæ Philoſophiæ in com. 34. idem ibidẽ. com. 21. &
43. Vbi apparet ex mente eius materiam non eſſe partem
quidditatis rei, licet ſit pars eſſentialis compoſiti: differen
tia. n. magna ualde eſt apud Peripateticos inter eſſentiam
& quidditatẽ in rebus generabilibus compoſitis ex mate
ria & forma. 3. de Anima, tex. cõ. 9. Sic etiam ſentit lucidiſ
ſimus Themiſt. in. 3. de Anima, cap. 27. & eſt opinio Ale-
xan. & omnium Peripateticorum. Auicen autem in trac.
5. ſuæ primæ Philoſophiæ, ca. 5. de Aſsignãda compara
tione diffinitionis & diffiniti, tenet formam non eſſe totã
eει quidditatem, ſed partẽ: unde uult materiam eſſe partẽ
quid ditatis, ſicut eſt pars eſſentiæ, & non diſtinxit inter eſ
ſentiam, & quidditatem. Et hanc opinionem imitatur etiã
Diuus Tho. in. 7. Meta. in lec. 9. ſuper expoſitione tex. cõ.
34. & in lib. de ente & eſſentia, & in prima parte ſummæ.
q. 75. & in. 3. parte, q. 50. & in. 4. diſ. 44. & Scotus in. 7. ſuæ
Meta. q. 19. & in 3 ſententiarũ diſtin. 22. & Antonius An-
dre. in. 7. Meta. q. 12. Sed ut dixi cauſa erroris Auicen. fuit,
quem errantem iſti ſunt ſequuti, quia non diſtinxerunt in
materialibus eſſentiam a quidditate, neq; diſtinxerunt in-
ter partes ſecundum finem ipſius ſpeciei, & inter partes
ſecũdum imaginationem, & eſt differentia magna ualde:
nam ut ſcribit Commen in. 1. Meta. in com. 45. Ariſtote-
les opinatur ꝙ intellecta rerum non ſunt ſubſtantiæ rerũ
ſed ſignificant & notificant ſubſtantias rerum. Certum eſt
enim ꝙ materia eſt pars eſſentię, quia eſt ex partibus ſecũ
dum finem componẽtibus in eſſe reali ſubſtantiam com-
poſitam, tamen genus non eſt materia, licet ſit materiæ pro
portionale per Porphyrium, in cap. de differentia, & per
Philoſophum in. 7. primæ Philoſophię, in tex. com. 43. &
Alexã. in lib. 2. Naturalium quæſtionum, quæſtione ulti-
ma demonſtratiue probauit hoc, ut etiam confitetur Cõ-
men. 1. Meta. commen. 17. & 12. Meta. commen. 14. & ta-
men genus eſt de quidditate ſpeciei, Si igitur idem in com
poſitis ex materia & forma eſſet eſſentia & quidditas, par
tes eſſentiæ eſſent partes quidditatis: ſed ſecus res ſe ha-
bet, ut dicitur in. 7. primæ Philoſophiæ, in tex cõ. 41. & in
3. de Anima, tex. commẽ. 9. De hoc uide quę ſcripſerim in
Theorematibus, in proprio Theoremate, quod incipit:
In conceptis cum materia, aliud eſt quod quid eſt, ab eo
cuius eſt quod quid eſt.

Materia & forma differunt, quoniã forma prædicatur per
ſe de habente formam, ſecũdum ꝙ declarat quidditatem
eius ſubſtantialem, materia uero non prædicatur de habẽ
te formam uera prædicatione, ne dum ut prædiceret per
ſe. Idolum. n. non dicitur cuprum, nec homo caro. 7. Met.
com. 34. idem ibidem cõmen. 23. ubi dicitur Materia nõ
prædicatur niſi ſecundum dominationẽ. conſimile. 7. Met.
43. & 45. com. & 9. Meta. com. 12.

Materia, alia ſenſibilis, alia intelligibilis. 7. Meta. tex. comm.
34. & 35. & 39. & 5. Meta. com. 3. & 8. Meta. tex com. 15.
uide in Theorematibus.

Materia ſecundum ſe ignota eſt. 7. Meta. tex. com. 35. conſi-
mile primo Phyſi. tex. com. 69. & in primo cap. de Sub-
ſtantia orbis.

Materia ſenſibilis eſt, ut æs & lignum & quælibet mobilis
materia. 7. Meta. tex. com. 35.

Materia intellectualis eſt, quæ in ſenſibilibus exiſtit. non in-
quantum ſenſibilia ſunt, ut Mathematica. ibidem.

Materia cum fuerit nõ erit res, forma autem cum fuerit erit
res. 7. Meta. commen. 37. & fuit ſententia iſtius dicti Com
mentatoris ſumpta a lucidisſimo Themi. in. 2. de Anima,
in principio. ubi ſcribit iſtud eſſe diſcrimen inter materiã
& formam, nam res a materia habent, ut fierent: a forma
uero ut eſſent.

Materia etiam erit quocundam nõ ſenſibilium. 7. Meta. tex.
com. 39.

Materia non ſolum a Phyſico ſciri debetur, uerumetiã ra-
tio ſeu forma magis. 7. Met. tex. com. 39. idem. 2. Phy. 21.
28. & in. 1. de Partibus animalium, cap. 1.

Materia eſt propria entibus naturalibus. 7. Meta. com. 39.
Vide in contradictionibus nuper æditis.

Materia non prædicatur de re nomine principali. 7. Meta.
com 43. & 23. idem. 9. Meta. tex. com. 12.

Materiæ natura talis eſt, quod per eã poteſt res eſſe & nõ
eſſe. 7. Meta tex. com. 53.

Materiæ natura talis eſt, ꝙ eius quidditas & forma eſt reci-
pere formam. 7. Meta com. ultimo idem primo capitulo
de Subſtantia orbis, ubi dicit: Naturæ materiæ ſubſtantia
tur per poſſe, & in. 2. Phyſi. com. 15.

Materiam dico, quæ non eſt hoc aliquid ens actu, poteſta-
te autem eſt hoc aliquid. 8. Meta. tex. com. 33.

Materiam localẽ ſi quid habet, non eſt neceſſe illud habe-
re materiam generabilem & corruptibilem. 8. Metaphy.
tex. com. 4. idem infra tex. com. 12 & 12. Metaphyſi. tex.
com. 10 idem primo Phyſic. com. 63. & in lib. de Subſtan
tia orbis, per totum fere & in. 1. Cœli, com. 20. & 95.

Materia eſſe ſubiectum, eſt declarandum in ſcientia natura
li, ſed materiam eſſe ſubſtantiam eſt declarandũ in ſcien-
tia diuina Commentator in. 8. Meta. commen. 4. uide idẽ
in. 2. Phyſi. commen. 21. & 7. Metaphy. commen. 9. & 12.
Meta. com. 5.

Materia quæ eſt ſubiectum tranſmutationis ſubſtantialis,
quando recipiet formam, aſsimilatur ei quod eſt in actu,
& quando dimiſerit eam, aſsimilatur non eſſe. 8. Metaph.
com. 4.

Materia non dicitur de diffinito niſi ſecũdum ꝙ eſt genus
eius: genus enim ſignificat materiam, ſecundum ꝙ eſt in
potentia illud quod habet materiam, & ſic prædicatur de
habente materiã. Nomen autem materiæ, ſignificat mate
riam ſecundum quod eſt aliquid in actu exiſtens pars il-
lius, cuius eſt materia, & ideo non prædicatur de haben-
te materiam. 8. Meta. com. 6. ubi elicitur differentia inter
genus & materiam, quia genus prædicatur formaliter de
compoſito ex materia & forma, materia uero nequaquã,
ſed ſolum denominatiue non nomine principali. 7. Meta.
tex. com. 13. & 43.

Materia neq; elementũ eſt, neq; ex elementis. 8. Meta. tex.
com. 8. Vide in concordantiis nuper æditis.

Materia, alia communis, alia propria. 8. Meta. tex. com. 12.

Materia una exiſtente contingit fieri diuerſa propter mo-
uentem cauſam. ibidem.

Materia ex una plures fieri materias cõtingit duobus mo
dis, uel in eodem ordine. & diuerſantur ſecundum magis
& minus uel in diuerſis ordinibus. 8. Meta. com. 11.

Materia exiſtẽte & una & motore uno, de neceſsitate gene
ratum erit unum. 8. Met. com. 11. idem in. 12. Meta. cõ. 12.

Materia exiſtente diuerſa & motore diuerſo, de neceſsita-
te generata erunt diuerſa. 8. Met. com 11. & tex. com. 12.

Materia exiſtente una, generata poſſunt eſſe diuerſa pro-
pter mouentem cauſam. 7. Metap. tex. cõ. 11. ubi Com li-
mitat illam propoſitionem habere locũ in artificialibus
tantum: fallit autem in naturalibus, ut patet in 8. Phy. tex.
com. 49. Eſt enim in naturalibus principium, ꝙ nõ quod-
libet fit ex quolibet, ſed determinatũ ex determinato, &
in eodem com. 11. expreſſe dicit: Quædam materiæ reci-
piunt formas diuerſas, & quędam formæ nõ recipiunt ni
ſi unam materiam, quod quidẽ uerum eſt in entibus arti-
ficialibus, in entibus autem naturalibus quælibet forma
habet propriam materiam.

Materiam forſan quædam non habent, aut non talem, ſed
ſecundum locum mobilem. 8. Meta. tex. com. 12.

Materia in rei ueritate cuius eſſe eſt in potentia, non inue-
nitur niſi in ſubſtantiis generabilibus, & corruptibilibus,
ſubſtantiæ uero æternæ, quia in eis non eſt potentia ad
corruptionẽ, non eſt in eis materia, ſed materia earum, eſt
aliquid exiſtens in actu, ſcilicet corpus indignius habet
hoc nomen ſubiectũ. quam hoc nomen materia. 8. Meta.
com. 12. idem in. 1. cap. de Subſtantia orbis, & alibi ſæpe.

Materia

Materia quæ eſt in potentia, eſt cauſa alterationis paſſiuæ 8.meta.tex.com.22.&.1.Cœli,com.22.

Materia prima eſt in potentia utrorumq; contrariorum eodem termino.8.Met.com.14.idem primo phy.com.6.& 82.&.2.Phy.com.48.

Materiam intellectualē aut ſenſibilem non habentes, ſtatim ſunt id quod ſunt.8.Meta.tex.cō.16.ubi Cōment.in com. dicit, Illa quæ non habent materiá, non habent cám altá a ſe in hoc φ ſunt unum, & in hoc φ ſunt ens, econtrario eis quæ ſunt in materiis, per formas enim fiunt, compoſita ex materia, & forma unum & aliquid ens &c.

Materia eſt principium paſſionis & cauſa, ꝑpter quam patiens patitur.9.meta.tex.com.2.uide limitationē ab Aue. in.3.de Anima, in com.5.in principio digreſſionis.& ibidem in cōmen.28.ubi declarat, cuius paſſionis materia ſit cauſa. Inquit enim φ materia non eſt cauſa receptionis ſimpliciter, ſed cauſa receptionis tranſmutabilis ſcilicet receptionis huius entis indiuidualis.

Materiam eſſe in potentia ad infinitas formas, eſt ſicut infinitum eſſe in potentia: talis enim potentia non dicitur reſpectu actus, quia potentia non dicitur reſpectu actus, eſt finita, ſed hoc intelligitur φ potentia ſemper aſſociatur ei.9.Meta.com.11.& habetur ex te.

Materia remota non dicitur eſſe in potentia illud, cuius eſt potentia.9.Primæ philoſophiæ, te.com.12.Inde collige differentiam inter materiam remotam & propinquam, q̄ innuit Cōmen.in com.dicens: Et intendit declarare φ materia quæ poteſt ſimpliciter, non indiget in hoc φ exeat in actum, niſi uno motore tátum. Materia autem quæ nō dicitur poſſe ſimpliciter, ſed per potétiam remotam, exit in actum per plures motores uno motore ſecundum remotionem, aut propinquitatem.

Materia propinqua rei non prædicatur de re, cuius eſt materia nomine principali, ſed denominatiue, ut non dicitur idolum cuprum, ſed cupreum.9.Meta.tex.com.12.Idem 7.Met.tex.com.43.& com.13.Et aduerte φ Cōmen.dicit in.9 Meta.com.12.φ hoc non eſt proprium idiomati grȩcorum, ſed in noſtris idiomatibus.i. Arabicis, hoc eſt manifeſtum in rebus naturalibus, ſed in artificialibus non eſt manifeſtum.

Materia propinqua dicitur eſſe in potentia ſimpliciter, & dicitur materia ſimpliciter non remota.9.Meta.com.12.Vide in Concordantiis nuper æditis.

Materia & uniuerſale differunt, quia materia non prædicatur de re nomine principali, ſed nomine denominatiuo, uniuerſale autem prædicatur de re, ut homo eſt animal.9. Meta.com.12.

Materia potentia eſt donec ueniat ad ſpeciem, quando uero actu eſt, tunc in ſpecie eſt.9 Meta tex.com.16.

Materia dum eſt in potentia, non eſt perfecta per formam neq; habet eſſe quod habet forma, ſed dum uenit ad actū tunc perficitur per formam, & habet eſſe quod habet forma.9.Meta.com 16.Ex quo patet ſecundnm Auer.doctrinam, φ licet materia ſit eſſentia diuerſa ab ipſa forma, eſſe tamen habet a forma, & nō eſt aliud eſſe materię, & aliud formæ: dicit enim diuinus Boethius in libro.de unitate & uno. Omne eſſe eſt a forma, quod deſcribentes Peripatetici dixerunt, Eſſe eſt exiſtentia formæ in materia.

Materiam cōmunem habentia, adinuicem tranſmutantur. 10.Meta tex.cō.12.& habetur proprie, in primo de generatione & corruptione, in tex.com 43.&.53.

Materia contrariorum eadem eſt. 10.Meta.tex.com.14.

Materia negatione oſtenditur.10.Meta.tex.com.24. Vide in Concordautiis nuper æditis.

Materiæ diuerſitas eſt cauſa differentiæ rerum per accidens, quia quæ conueniunt in forma, & differunt ſecundum materiam differunt per accidens: ut duo annuli, quorum unus eſt ex auro, alter uero ex argento.10.Metaph. tex.com.24.

Materia non facit differentia.10 meta.tex.cō.15.

Materiā primam eſſe probare, eſt ſermo naturalis: econtra eio, Auic, 12.meta.cō.8.idem primo phyſi. com.ulti.&.1. phy.com.22.idem.12.Meta.com.6.

Materia aſſimilatur mixtioni. quia res admixtæ ꝓpinquæ ſunt, ut ſint in potentia. 12. Meta.com.9.ubi declarat, quare Anaxagoras poſuit mixturam.

Materia propterea quia eſt in potentia omnia, eſt cauſa in hoc φ generatio non abſcinditur. Cōmen.12.Meta.com. 9.& eſt dictum Ariſto.de quo inquirit in.1.de Generatione & corrup.tex.com.15.& infra.

Materiam nullus ſciuit in rei ueritate ante Ariſt. Commen. 12.Meta.com.9.colligitur, & ex primo Phy.tex.com.79.

Materiam habent omnia quæcunq; tranſmutantur, ſempiterna autem mobilia latione non habent materiam generabilē, ſed unde & quo.12.Primæ philoſophiæ, tex.cō. 10.&.8.Meta.tex.com.12.

Materierum naturæ diuerſantur ſecūdum diuerſitatem naturæ tranſmutationis.12.Primæ Philoſophię, com.10.& 1.Phyſi.com.63.& in 3.de Anima, in com.5.in principio digreſſionis.

Materia generabilium eſt in potentia, translatorum autem eſt in actu.12.Meta.tex.com.10. idem in.2.cap.de Subſtátia orbis, & primo Cœli, com.95.

Materia quæ eſt in potentia, eſt in omnibus corporibus, ut opinatus eſt Auice.ſed errauit in hoc. Ipſam opinionem imitatus eſt etiam Egidius Romã.in tract. ſpeciali de materia Cœli.

Materia quæ eſt in potentia in ſubſtantiis generabilibus & corruptibilibus, eſt cauſa fatigationis & corruptionis in eis 6.Meta.tex.com.17.

Materia prima eſt una, tamen multa eſt in potentia & habilitate.12.Primæ philoſophiæ, com 12.idem.1.de generatione, com.22 & tex com.29.&.4.Phyſi.tex com.84.

Materia prima primo habet potētias ſeu habilitates ad recipiendū primas contrarietates.ſ.formas omniū quatuor elementorū Secundo uero habet potentias conſimilium partium mediantibus formis quatuor elementorū, & iſtę potentiæ diuerſantur ſecundū diuerſitatē mixtionis quatuor elementorum.11.Met.cō.11 idem.3.Cœli, com.67.

Materia ſecundum φ caret differentiis formarum indiuidualium dicitur una numero, & non quia ſiat una forma numero.11.Meta.com.14.idem.1.phy.com.62.

Materia & forma uniuerſalis, & pręcipue quæ eſt genus differunt.12.meta.com.14.

Materiæ communitas eſt dura priuatio, & eſt in anima tantū: & communitas quæ intelligitur in formis cōmunibus eſt extra animam in potentia.12.Meta.com.14.

Materia ſecūdū quod intelligitur cōmunis omnibus rebus generabilibus, non habet eſſe ſecundū hunc intellectum extra animam, cum non intelligatur, ſic niſi ſecundum priuationem omnium formarum.12.Meta.cō.14.

Materiæ perfecta imaginatio quæ ſit uide.12.Met.cō.14.

Materia nō eſt ſenſibilis ꝑ ſe, ſed per formá.12.meta.c.14.

Materia non habet eſſe, niſi per hoc φ ſentit, & non per ſe 12.Meta.cō.14.ubi patet φ materia non habet eſſe niſi a forma, licet alia ſit ſubſtantia & eſſentia materiæ, & alia formæ, contra Scotum & Henri.de Gand. (Cõtra Hēr. de Gand.& Sco.)

Materia, quia non formam habet, ideo non habet intentionem intellectam ab ea.12.Met.com.14 pro quo uide primo Cœli, com 92.ubi dicit Cōme φ forma eſt ſubiectū uniuerſalitatis. Et iſte eſt intellꝰ cuiuslibet formæ, & ideo materia nō habet rationem alicuius cōmunis prædicabilis de pluribus, quia eſt primo diuerſa ab omni forma.

Materia quia non habet formam, ideo non habet naturam propriam, ſed ſua natura eſt in comparatione.12.Metap. com.14, idem primo phy.tex.com.69.

Materia eſt illud ad quod innuitur ſecundum ſenſum, forma autem non comprehenditur ſecundum ſenſum niſi ſecundum ſuam actionem, & ideo non comprehenditur, niſi ſecundum intellectum.12.Meta.com.24.

Materia & natura non ſunt propriæ ſubſtantiæ abſtractæ, ſed corpus & anima. Cōmen.12.Meta. com.25.auctoritate Alexandri.ubi aduerte φ Ariſt ibi ponit diuiſionem entium, quod uidelicet quædam ſunt ſeparabilia, & ſunt ſub

ſtantiæ, quædam inſeparabilia, & talia ſunt accidentia. Et Alexander ſecundum unam expoſitionem dicit, ꝙ ſubſtãtiæ uere ſeparabiles ſunt corpus & anima, materia uero & natura non ſunt proprie ſubſtãtiæ ſeparabiles ubi colligetia'uram eſſe infra animã, & materiã eſſe infra corpus, & ideo orbis cœleſtis rectius dicitur corpus aut ſubiectum ꝙ materia. Corpus enim in eo ꝙ corpus ſeparari poteſt a paſſionibus tranſmutationibus ſubſtãtiam, ſed non materia, quia materia confeſtim ſequitur contrarietas, ut dicit Ariſt. in libro de lõgi. & breui. uitæ. Et in. 2. de generatio. in tex com. 6. dicit, Nos autem dicimus aliquam materiã unam ſenſibilium, ſed ſemper eſt cum cõtrarietate ex qua generantur uocata elementa. Et ita dicit Cõmenta in lib. de Subſtantia orbis cap. 1. Ita etiam natura eſt infra animam, quia anima eſt principium naturę & omnis motus, animata enim ſunt principia omnium corporum naturalium. 12. Met. com. 25. & Themi. idem habet in principio libri de Anima, ſimiliter anima eſt ſeparabilis a contrarietate, quia quæ contrariantur in natura non contrariãtur in anima, lapis enim non eſt in anima, ſed ſpecies lapidis, ſed lapis bene eſt in natura, & ideo proprię ſubſtantiæ ſeparabiles potius ſunt corpus & anima, ꝙ materia & natura: ſemper enim reſpectus imperfectõis ad perfectus, eſt reſpectus potentiæ ad actũ, aut inſtrumenti ad agẽs, unde materia conſtituitur per potentiam Sed corpus dicit actũ & ideo orbis rectius dicitur corpus, aut ſubiectum ꝙ materia, natura etiam eſt animæ inſtrumentũ, ut patet. 2. de Anima, tex. com. 41. contra Empedoclem & antiquos aſſerẽtes ignem eſſe cauſam augmenti &c. Et ideo Cõmen. in com. 25. dicit auctoritate Alexan. & Ariſto diuiſit formas naturales & primam materiam, quia non ſunt ſubſtantiæ in actu, ſicut anima, & corpus: aut quia uidentur eſſe cauſatæ a ſubſtantiis ſeparatis.

Materia eſt cauſa potentiæ in rebus in quibus eſt potentia. 12. Primæ phiæ, com. 30. idem. 7. Meta. tex cõ. 22. & 23.

Materia non ipſa ſeipſam mouebit. 12. Primę philoſophię tex. commen 30. ubi aduerte ꝙ hoc eſt uerum tam in natura quam in arte.

Materia non intelligitur per ſe, ſed per aſſimilationem, forma autem intelligitur per ſe. 12. Primæ philoſophiæ, cõ. 37. idem primo Phy. tex com. 69.

Materiam non habens eſt ſimplex, & quod eſt ſimplex, nõ habet materiam. 12. Meta com. 49.

Materia ꝙ quidẽ eſt una, nulli eſt contraria. 12. Met. t. cõ. 53.

Materia eſſentia impoſſibile eſt ut ſic eſſentia motoris. 12. primæ philoſophiæ, contra Empedoclem. tex. com. 54. idem. 2. Phy. tex. com. 70.

Materia eſt cã multitudinis & numerabilitatis apud Philoſophos, & cauſa cõuenientiæ in multitudine materiali eſt forma. ex libro Deſtruc. diſpu. 1. in ſolu. 7. dubii.

Materiam uoco non ens ſimpliciter, non quia omnino ſit nihil, & uſquequaꝗ, ſed id quod nuda & mera potentia cuiuſmodi eſt prima & orginalis materia. Them. 5. Phy. ſuper tex. 2. uide in Concordantiis nuper ædit is.

Materia inquantum materia nõ generatur, oporteret nãq; quod materia haberet materiã in infinitum. ex prima diſputa. in ſolu. 21.

Materia & forma a principio ſeparato, ſecundum Peripateticos nõ præcedunt, immo agens apud eos in rebus generabilibus & corruptibil bus non agit, neq; formã, neq; materiam: immo agit ex materia compoſita, ex eis. ex diſputa 3. in ſolutio. 22. dubii.

Materia eſt cauſa corruptionis apud Philoſophos. ex diſp. 4. in ſolutione. 2. dubii.

Materia quælibet habet accidentia propria fixa in ipſa, ſine accidentibus quæ manant a forma, & hæc accidentia quę ſunt in materia, ſunt cauſæ multitudinis uarietatũ, quæ in naturis indiuiduorum inueniuntur, quemadmodum accidẽtia propria formæ ſunt cauſæ multitudinis uarietatum, quę in moralitatibus indiuiduorum hominum cognoſcũtur, ut eſt declaratum in naturali Phia. 6. colliget, cap. 21.

Materiæ ſignũ apud Philoſophos eſt paſſio, & formæ ſignum eſt operatio. ex diſpu. 6. in ſolutione. 6. dubii. & ex diſputa. 10. ſolu. 2. dubii.

Materia ſeminalis ex qua animalis conſiſtunt non indefinita eſt, nec plus nec minus, ut ex qualibet generare queant quemadmodum perficiẽdi cuiuſq; animalis, certa eſt magnitudo, tum ad maius, tum uero ad minus, quem terminum non ſupergradiuntur, ut uel maiora uel minora euadant, ſed in medio magnitudinis ſpatio exceſſum defectumue inter ſe captũt atq; ita homo alius alto auctor eſt & cæterorũ unũquodq; animaliũ Ariſt. in. 4. de Gene. ala cap. 4. conſimile habetur in. 2. de Anima, in tex com 42.

Materia quæ alit, eadem eſt illi ex qua generationem natura conſtituit. Ariſto in. 4. de Generatione animalium cap. 8. ubi agit de lacte. idem in. 2. de Generatiõe & corruptione tex. com. 50. ubi dicitur ꝙ omnia nutriũtur, ex eiſdem ex quibus ſunt.

Materia crementi & generationis eadem eſt 8. de Natura animalium, cap. 1. & 2.

Materia eſt propter formã, & compoſitũ ex materia & forma, eſt ꝑpter operationes. Auer in 2. Colliget in cap. de cõplexionibus mẽbrorum officialiũ. ubi dicit: Hoc ne dũ eſt uerum in naturalibus, uerum etiam in artificialibus.

Materia duplex, quædam eſt prima quæ eſt imperceptibilis, & quædam habens formam. ex paraphraſi Meta. tract. primo cap. Quid gratia.

Materia habens formã eſt duobus modis, unus eſt ut eius forma non corrumpatur in aduentu alterius forma totali corruptione, immo ineſt ei forma materiæ mediocri quodam modo, ut ſunt quatuor elementa materia corporum compoſitorum, ut fuit declaratum in libro de Generatione & corruptione. Secundus eſt illud genus materiæ in quo remanet forma materiæ adueniente alia forma, ut eſt diſpoſitio in quibuſdam corporibus ſimiliariũ partiũ ad recipiendam animam, hoc tamen appropriatur nomine ſubiecti. ibidem.

Materia numeratur in entibus, licet non ſit aliquid in actu ſecundum ꝙ eſt materia primo Phy. cõ. 66. uide. 4. Phy. com. 59. & primo cap. de Subſtantia orbis.

Materia & forma poſſunt diſtingui ſecundũ diffinitionem, ſed non in eſſe. 1. Phy. com. 65. & 8. Phy. tex com. 12.

Materia non habet formam propriam, neq; priuationem ꝓpriam. 1. Ph. com. 63. 66. 69. & 3. Cœli, cõ. 67. & 7. Me. tex. com. 8. 1. cap. de Subſtantia orbis. 1. etiam Phyſi. com. 79. 4. Phyſi. com. 59.

Materia non poteſt intelligi per ſe, ſed ſecundum comparationem. 1. Phy. com. 69. & 2. cap. de Subſtantia orbis & 7. Meta. com. & tex. 35. 4. Phy. com. 16. & 2. phy. com. & tex. 26. uide in Concordantiis.

Materia ad ſuam eſſentiam conſtituendam non indiget poteſtate, neq; poteſtas ulla in prima ac ſimplici notione materiæ includitur. Themiſt. Alexan. Simplicii, & Auer indubitata ſententia, Themiſt. in primo phyſi. in digreſſione. uide in Theorematibus.

Materiæ modus eſſendi eſt, ꝙ non eſt in actu, ſed eſt modo medio inter non eſſe ſimpliciter, & eſſe in actu. 1. phyſico. com. 70. & 9. phyſi. com. 7. & 12. Meta. 11. & 14. com.

Materia in prima ſui & ſimplici notione eſt quædam res in ſe, & exiſtit actu. Themiſtius ibidem. uide in Theorematibus quomodo ſit intelligendum.

Materia eſt non ens per accidẽs, & priuatio eſt nõ ens per ſe. primo phy. cõmen. 75. & tex. cõmen. 79. contra Platonem. Vide in concordantiis.

Materia eſt quaſi compoſita ex eſſe & non eſſe. 1. phy. 79.

Materia ſubiecta, cum forma cauſa eſt eorum quæ fiunt, ſicut mater 1. Phyſi. tex commen. 80.

Materia in ſecunda ſua notione qua comparatur ad alia includit potentiam. idem ibidem.

Materia appetit formam ſicut turpe bonum, & fœmina marem. 1. Phy. tex. com. 81.

Materiã ſine relatione intelligere ꝑ difficile eſſe ſcio, ut nuda & ſola intelligatur: ueruntamen aſſequi poteris, ſi in eã indaginẽ paulo acrius incubueris ſtudiumq; contuleris. Themiſt.

Themiſt.ibidem.idem ſequitur Commen.in.12.Metaph. in com.14.& in com.39.

Materia recipit formas alternatim quando forma agens præſens.1.Phyſi com.81.

Materiæ accidit pulchritudo,propter mixtionem cum priuatione.1.Phyſi com 81.

Materia non poteſt declarari eſſe,niſi in ſcientia naturali.1. Phy.com.ultimo

Materia non prima,eſt compoſita ex forma & materia.2. Phy.com.10.idem.1.Phy.com.1.

Materia ſi ſepararetur a forma, tunc quod non eſt in actu eſſet in actu 2.Phy.com.11.idem.3.Phyſi cō.65.

Materia conſideratur a naturali ut eſt materia formæ, materia cōſideratur a diuino ut eſt unum entium.2.Phy.cō. 22.idem 7.Meta.9.&.39.&.2.Meta .com.ulti.1 Metaph. com.15.&.18.4.Meta com.primo.12.Meta.com. 5.&.6. com.

Materia alia particularis,alia generalis , & uide differentiā à Themiſtio.2.Phy ſuper tex.7.

Materiam eſſe informem quomodo ſit intelligendum , uide Themiſtium ibidem,ut dicit ꝙ in affectionon ſignificat priuationem ſed negationem.

Materia & ſubiectum differunt.uide Them in.1.Phy.in digreſſione idem ſequitur Simpli ibidem,& ante iſtos Boethius & Alexan.Materia enim qualitatibus ſenſibilibus informata non amplius materia remanet,nam ſecundum ſe in formis eſt & ſpeciebus omnibus caret,ſed adhibitis qualitatibus materia abit in ſubiectum.

Materia non poteſt declarari eſſe,niſi per figuram naturalē & primus motor.2.Phy.cō.21.&.1.Phy.com ultimo.

Materia eſt eorum quæ ſunt ad aliquid.2.Phy.te .com.26.

Materia eſt propter formam,non forma propter materiā. 2.Phy.tex com.26.&.91.

Materia conſideratur a naturali propter formam , forma autem per ſe conſideratur.Vide in Concordantiis.2.Ph. com.26.

Materia eſt cauſa formæ & forma materię.2.Phyſi.cō.30. idem 1.Phyſi.com.70.uide etiam.3.Phyſi.com.65.

Materia diuerſificatur per formam.2.Phy.tex.cō.26.in alia enim ſpecie,alia eſt materia.idem primo de Anima, com. 53.&.2.de Anima,com.60 idem.2.Phy.com.87.

Materia alia ſecūdum compoſitionem, alia ſecundum alterationem , alia ſecundū compoſitionem & alterationem ſimul.2.Phyſi com.31.

Materia prima eſt apta recipere duo contraria æqualiter.2. Phy.com 48.idem.7.Meta.tex.com.53.

Materia infert omnes cauſas.2.Phy.com.71.

Materiæ eſſentia & infinita,eſt in potentia . 3.Phy.tex.com. 59.idem 1 cap.de Subſtantia orbis.

Materia non eſt totum,neq; finitum per ſe,ſed per aliud ſcilicet per formam 3.Phy.com.65.

Materia non habet formam,ideo eſt delata in alio.i.in cōpoſito.3.Phy tex.com.65.

Materia formæ & accidentia conueniunt in hoc, ꝙ non inueniuntur niſi in alio, ſed accidentia & formæ differunt a materia in hoc ꝙ ſunt in ſubiecto,aut de ſubiecto . Materia autem eſt ipſum ſubiectum,& non inuenitur per ſe,ſed in alio ſ.in cōpoſito & cum aliquo.ſ.cum forma.3.Phy. com.65.Vide conſimile.2.de Anima,com.4.

Materia eſt cauſa diminutionis,quę eſt terminata & nō terminans.3.Phy.com.67.

Materia a forma habet ut tota finita & perfecta ſit Them. 3.Phy.in tex.75.Ex quo patet cōtra illos qui tenent materiam circumſcripta forma,habere aliquam perfectionē.

Materia eſt cauſa infinitatis.3.Phyſi.com.60.&.65.3.Cœli, com.72.4.Phy.tex.com.38.&.49.

Materia eſt cauſa priuationis.3.Phy.tex.com.72.

Materiæ proprium eſt ut habeat dimenſiones in potentia, & iſtę dimenſiones dum terminantur per ſuperficies,fiunt dimenſiones in actu ſcilicet corpus, & cū auferuntur fiunt dimenſiones in potentia.4 .Phyſic.com.15.& in.1 .cap.de Subſtantia orbis.

Materiam ſcire ſine forma,aut formam ſine materia impoſſibile eſt,4.Phyſi.com.16.conſimile.2.Phſiy.26.& primo Phyſi.tex.com.69.

Materia & forma non numerantur in actu ,aut ſeparantur, ſed ratione.4.Phy.tex com.15.idem.2.Phy.tex.com.22.

Materia & forma ſunt partes rei, ſecundum qualitatem & non ſecundum quantitatem.4.Phy.com.20.

Materia & forma mouētur per motū rei.3.Phy: te.co.10.

Materia neq; diuiſa eſt a re , neq; continet rem.4.Phyſi.te: com.38.

Materia non cognoſcitur eſſe niſi per tranſmutationem in ſubſtantia.4.Phyſi.tex.com.38.& primo Phy.com.63.& com.ultimo.8.Meta.4.&.22 com.

Materia eſt ſubſtantia ſecundum ꝙ ſubſtat formæ , & forma eſt ſubſtantia ſecundum ꝙ conſtituit.7.Meta com.7.

Materia ſpecies non eſt quia ſpecies qualitas eſt,materia autem eſt ſine qualitate,neq; eſt.Alexāder in Paraphraſi ca. 4.ubi probat ꝙ anima eſt inſeparabilis a corpore.

Materiæ more ſuſcipere idem eſt,ac materiam fieri rei quę ſuſpicitur.in Paraphraſi de anima, in cap.de intellectu practico & ſpeculatiuo.Alexan.& ibi uide quid ſit ſuſcipere ſpecies ſine materia idem etiam aſſerit Themiſt . in Paraphraſi de anima.lib.& ca 42.& eſt ſuper tex.com.122.uide pulchre.

Materia nulla de forma ſibi inhærente iudicium ferre poteſt,quia materia ſuapte ingenio bruta irrationabiliſq; eſt ratio uero tum de aliis iudicat,tum ratiōe & forma rationem & formā apprehendit.Them.2.de Anima.41.& eſt ſuper tex.cō.121.Inde collige quomodo intelligunt Peripatetici materiam impedire cognitionē,quia ſenſus nō eſt ut forma exiſtens in materia ſit cognitione priuata. Alioquin animalia & homines carerent cognitione , ſed modus recipiēdi materiæ appropriatus eſt cognitioni repugnans,quia materia recipit cum tranſmutatione reali,q̄ fit per quatuor qualitates,& recipit formas diuerſas, & iſtas.ut dicit Cō.in.3.de Anima,cō.5.i princ. digreſſionis. Et quod more materiæ recipit,eſt materiā fieri rei quæ recipitur:ſed ſenſus recipit nō more materiæ,qa nō fit materia agētis formæ,uiſus.n.non albet neq; nigricat,& forma coloris recipit nō materia,quia forma coloris agit in ſenſum non cōpoſitum.ut dicit Themi.in præſenti loco.Amplius in eodem puncto organi eſt ſpecies albedinis,& ſpecies nigredinis ſecus eſt de materia.

Materia ipſa infinitum,ſi per ſe ſola ſpectetur. i.in priuatione:infinitas autē ipſa priuatio eſt,non tamen idcirco quia infinitas in materia & priuatione eſt . Materia ipſa per ſe poteſt eſſe diuiſionis ſubiectū,ſed corpus continuū ſenſibile,nā diuidundæ res actu ſubſiſtūt.Sed quamobrem dictum eſt infinitatem diuiſionis pertinere ad materiā,nempe quia cōpoſitum,& id quod diuiditur corpus non amittit formam in diuiſione,ſed retinet , ita cum non poſſit a forma pendere a materia pendeat neceſſe eſt Themiſtii aurea & notabilis ſententia,in.3.Phy.ſuper.72.

Materia & forma hoc diſcrimine diſtāt,quia a materia res habuerūt ut fierent,a forma uero ut eſſent.Themi.in.2.de anima,in principio.Quam ſententiā tranſtulit Auer . in.7. Primæ philoſophiæ,in cō 37 ubi habetur ꝙ materia cū fuerit non erit res,ſed forma cum fuerit erit res.Nam res ſic dicitur a materia res habere,ut fiant , quia materia eſt, ex quo fit aliquid,ut inexiſtente, ut dicitur in calce primi Ph.Eſſe uero ē a forma,ꝙ ut inqt Boethius in li.de unitate & uno.Peripatetici deſcribētes dixerunt eſſe,eſt exiſtēna formæ in materia:ens enim & unū quum multipliciter dicantur quod uere eſt actus eſt.2.de Anima,tex . com.7.

Materia ſecundū Platonē cognoſcitur cognitione notha & extranea:cognitio autem adulterina ſeu extranea nuncupatur,tam in ſenſu q̄ in intellectu proprie , illa,quæ non de facie,aut uultu rei q̄ contemplantur elicitur, ſed de forma illa qua priuatur.Themiſtius.3.de Anima.ca.44.

Materia corporum ſimplicium eſt ſimplex quædā,& a ſpecie ſequeſtrata natura,quæ ſuapte rōne in formis atq; infigurata omni ſpē carere dignoſcitur,& eſt ſimpliciter ma

teria:ſed materia quę cōpoſitis corporibus ſubiicitur materia quidem eſt,ſed non ſimpliciter materia ,quandoquidem non ſine ſpē aliqua ſubiici uidetur Alexāder in principio ſuæ abbreuiationis de anima.idem tenet Cō.3.phy. com.72.&.8.Phy.com.10.&.3.Cœli,cō.67.cōtra fatuos qui ponunt ex mente Auer.formam corporeitatis.

Materia rum dicatur analogice i.ſecundum prius & poſterius de materia corporum cœleſtium , & de prima materia,& in his quæ dicuntur ,ſecundum prius & poſterius prius eſt cauſa poſterioris,neceſſe eſt ut materia corporū cœleſtium ſit cauſa,ut hæc materia ſit.ex paraphraſi Meta.tract.4.col.16.

Materia prima ut ſit, indiget formis elementorū,quæ ſunt cauſæ propinquæ per modum formæ & finis . Nam materia impoſſibile eſt,ut de cauſis habeat aliam cauſam niſi has duas cauſas,qui agens ideo efficit aliquid,quia præſtat eſſentiam ſuam,quæ uidetur eſſe eis forma & materia prima non eſt eſſentia formæ quod habeat agens. ex paraphraſi Meta.tract.4.col.16.

Materia in cōpoſito indiuiduo eſſe in potētia intelligimus, ita ꝙ ſeparabit forma ab ea per corruptionē illius indiuidui,& ſic inuenietur tranſmutari in actu poſtquam fuit in potentia.in Paraphraſi Meta.tract 2.col.16.

Materierum quædam ſunt ſubſtantiales,& diffinitiones talium neceſſario præcedunt diffinitum:& quædam ſunt accidentales,ut ęs.& lignum reſpectu trianguli.& figuræ.& diffinitiones talium non præcedunt diffinitum . ex Paraphraſi.Meta tract.2.col.17.& habetur in.7.Meta.de partibus diffinitionis,tex.com.33.& infra.

Materia ꝙ ſit intelligibilis non habet ex hoc quod eſt materia,quia res non eſt intelligibilis niſi per hoc quod eſt in actu,ſed ſi intelligimus ipſam, hoc ſit continuo illud ſit per attributionē,& hoc de materia prima :uel accidit ſibi habere actum,& hoc de materiis propriis unicuiꝗ enti. Auer.ſententia in Paraphraſi Meta. tract.2.col.8.idem.1. Phyſi.tex cō.69.Ex hoc patet cōtra formalizātes,qui uolunt intelligibilitatem eſſe paſſionem primo competentem enti inquantum ens,ſed Peripatetici dicunt ꝙ eſt primo competens enti in actu:licet enim omne ens ſit intelligibile,non tamen primo ex parte qua eſt ens.

Materia eſt cauſa ut res ſit ſenſibilis , & forma eſt cauſa ut res ſit intelligibilis.primo Cœli,com.95.& in Paraphraſi Meta.tract.2.col 15.

Materierum duo ſunt genera unum eſt ſubiectum tranſmutationis ſubſtantialis, & proprie nominatur materia,aliud eſt ſubiectum aliarum tranſmutationum , & appellatur, ut plurimum ſubiectum,ibidem in Para.

Materia alia communis,& alia propria,& differunt inter ſe quia quæ habēt materiam cōmunem poſſunt adinuicem tranſmutari,& unum eſt in potentia ad ſuum oppoſitum ſicut & reliquum, ut ſunt corpora ſimplicia : (aqua enim eſt potentia aer,& aer eſt potētia aqua)ſed in his quæ habent materias proprias,& diuerſas, non eſt tranſmutatio reciproca,interea nec unum eſt in potentia reliquū,ut materia propria phlegmatis eſt unctuoſitas,& materia choleræ ſunt res amaræ:& licet unctuoſitas uel pinguedo ſit in potentia Phlegma,tamē phlegma non eſt in potentia pinguedo:& licet uiuum ſit potentia mortuū,tamen mortuum non eſt in potentia uiuū.Et ideo non quodlibet ſit ex quolibet,& res non ſolum diſtinguuntur per ſuas formas,uerum etiam & per ſuas materias,& per cauſas efficientes & finales.in.2.tract.Meta.col.25.

Materia non habet potentiam niſi apud ſeparationem eius a forma,& ſi aliqua forma eſſet in materia quæ non poſſet ſeparari a mā:tūc natura ocioſe egiſſet.1 .Cœli,cō.20.

Materiæ operatio quæ;eſt ex ea,ſicut abſciſſio de acumine gladii.eſt generatio & corrup 1.Cœli,com.29.

Materia communis eſt in potētia,ſed orbis cœleſtis eſt materia in actu primo Cœli,com 95.idem.2.cap.de Subſtantia orbis.& 8 .Meta.com.12.

Materiæ plurimorum indiuiduorum ſunt terminatæ quātitatis,& exceſſus inter eas eſt terminatus. 1.Cœli,cō.95.idē 2.de Anima,tex.com.41.&.6.Phyſi.35.&.91.

Materia eſt cauſa abſciſſionis cōtinuitatis eſſe,& eius æternitatis.2 .Cœli,com.38.idem.7.Primæ philoſophiæ, tex. com.22 .&.53.& 1.Cœli,20.

Materia eſt cauſa ꝙ in rebus generabilibus inuenitur caſus & ideo corpora cœleſtia carent caſu,quia non eſt ibi materia 2.Cœli,com.45.& idem.2.Phy.com.48. 9.Meta.te. com.19 6.Meta.tex com.5.

Materia & forma non habent grauitatem,ſed congregatū habet.3.Cœli,auctoritate Alexandri.com.8.

Materia & forma propinqua rei ſunt generabilia & corruptibilia per accidens,quia exiſtunt in compoſito per ſe generabili & corruptibili:ſed materia remota , ut eſt prima materia,eſt ingenerabilis & corruptibilis.2 .Cœli,cō.62. idem primo phy com.82.

Materia habens formam eſt receptibilis quarundam formarum,ſed materia prima cum ſit ſecūdum ſe ſubiectum informæ,eſt receptibilis omniū formarū.3.Cœli, cō.67..

Materia prima eſt uniuerſalis cum nullam habeat formam omnino.3 .Cœli,com.67.uide in Concordantiis.

Materia prima non eſt ens in actu, ſed eſt ens ente , in actu non diſtincta ab eo.3.Cœli,commen.26.idem.2 . Phyſic. com.12.

Materia eſt una ſecundum ſubiectum,& plura ſecundū habilitates,& hoc eſt declaratum in pluribus locis.4 . Cœli, com.35.idem.12.Primæ philoſophię,com 11.primo de Generatione & corrup tex com. 22.& tex.com.29 . &.4. Phyſi tex com.84.

Materia recipit contraria æqualiter,ſecus autem de corpore compoſito,nam corpus ſanitatem recipit eſſentialiter & ægritudinem accidentaliter 4 Cœli,com.35 .

Materiam unam ſemper cōtrariis ſupponere oportet, ſiue trāſmutetur ſecundum locum, ſiue ſecundum augmentationem & diminutionem,ſiue ſecundum alterationem.1 . de Generatione & corru.tex.com.primi.

Materia principaliter eſt ſubiectum generationis , ſeu tranſmutationis ſubſtantialis,aliarum uero tranſmutationum. eſt ſubiectū ſecundum poſterius.1 .de Generatione & corruptione,tex.com.22.

Materia eſt una numero, & plures potentia & habilitate. 1 .de Generatione cō.& tex.29 . Quomodo autem ſit una numero,uide.12.Primæ Philoſophiæ,com.14.

Materiam impoſſibile eſt a magnitudine eſſe ſeparabilem 1 .de Generatione & corrup.tex com.32.

Materia eſt in continuo fluxu,forma autem eſt permanens . 1 .de Generatione & corr.com.31.

Materia auctoritate Alexandri nō diſſoluitur ſecundum totum,ſed remanet in ea aliqua pars fixa,alioquin poſſibile eſſet formam ſeparari.1.de Gene.& corru.com.38.

Materia eſt cauſa paſſionis,cauſa autem paſſionis conſimilis eſt eadem materia.paſſionis autem diſſimilis cauſa eſt diſſimilitudo materiæ.1.de Generatione & corrup .com. 54.& elicitur ex tex.

Materia ſecundum ꝙ materia,eſt paſſiuum.primo de Generatione & corrup tex.com 55.

Materia non prædicatur de eo, cuius eſt materia,uera nominatione in rebus generatis.ſed in rebus alteratis . 2.de Generatione,tex.com 4.

Materia in generabilibus eſt cauſa,per quā res poteſt eſſe & non eſſe.2 .de Generatione & corruptione,te.com .11. idem .7 Meta.tex com.22.&.53.

Materia eſt principium tranſmutationis inquantū tranſmutatio,forma autē cum inuenitur,quieſcit tranſmutatio .Et ideo antiqui qui aſſignauerunt cauſam materialē trāſmutationis,melius dixerūt ꝗ qui poſuerunt cauſam formalē ſicut fecit Plato.2.de Generatione & corrup.tex.cō.52.

Materiæ eſt moueri & pati, mouere autē & facere alterius eſt potentiæ.2 .de Generatione & corru.tex.com.53.

Materia eſt potentia , ſpecies autem entelechia.2 .de Anima,tex.com.2.

Materia non differt a forma in compoſito niſi potentia.2. de Anima,com.7.idem.10.Meta.com.24.

Materia

Materia nullũ habet eſſe in actu in rebus naturalibus ſecun
dum ꝙ eſt materia,& eſſe in actu nõ eſt niſi ipſius formæ
2.de Anima cõ.8.idem,5.Phy.cõ.8.ubi dicit ꝙ in materia
nõ eſt actus omnino.Ex quo patet,ꝙ actu exiſtentiæ cõ
petit formæ per eſſentiam ,& materiæ & compoſito cõ-
petit ratione formæ:& nõ oportet dicere aliũ eſſe actũ
exiſtendi materiæ,& alium formæ , & alium cõpoſiti ex
materia & forma:non enim oportet multiplicare entia ſi-
ne neceſſitate,omne enim eſſe à forma eſt , ut dicit etiam
Boethius in libro de unitate & uno.Licet igitur ſubſtãtia
materiæ alia a ſubſtantia formæ , & ſimiliter compoſitũ
ex utroq; tamen unum eſt exiſtere:& iſta eſt uia Peripate
ticorum antiqua.Cõſimilem ſententiam de materia inue-
nies.2.Phy.com.12.& primo Phy.com.76.&.3.Cœli,cõ.
29.7.Primæ philoſophiæ,tex.com.8.& uide ample quæ
ſcripſi in illo Theoremate quod incipit , Materia non eſt
quid,neq; quantum,neq; quale.&c.

Materia prima non eſt cauſa receptionis ſimpliciter,ſed eſt
cauſa receptionis tranſmutabilis . tertio de Anima,cõ.14.
& com.28.& com.5.

Materia ita a phyſico cõſideratur,ut cogitationem ad for
mam referat uniuerſam.Them.2.Phy.ex te.com.26.

Materia ſuſtentatur per poſſe,& potẽtia eſt differentia ſub
ſtantialis materiæ.primo.cap.de Subſtãtia orbis . Ex hoc
inualuit opinio multorũ aſſerentium materiam non dice
re aliquam entitatem in actu,ſed meram potentiam,& ꝓ
hoc adduxerunt aliam auctoritatem in 5.Phy.com 8.ubi
Cõmen.ſcribit: In eſſe materiæ non admiſcetur actus om
nino.& adducunt pro hoc etiam auctoritatem Philoſo-
phi in.7 Primæ philoſophiæ,tex.cõ.8.aſſerentis materiã
,, non eſſe quid, neq; quantum,neq; æquale,neq; uniuerſali
,, ter aliquid eorum quibus ens eſt determinatũ , ſed eſt po
,, teſtate omnia hæc.Ex aduerſo autem aliqui aſſeruerunt
materiam eſſe actum quendam entitatiuum,ſicut fuit Hen
ricus de Candauo,& Scotus,& Gregorius Arimin .ita ꝙ
materia non ſolam eſt eſſentia quædam diſtincta ab eſſen
tia formæ,uerum etiam eſt exiſtẽtia quædam diſtincta ab
exiſtentia formæ:& ita cum exiſtentia realiter non diſtin
guatur ab eſſentia,ſicut materiæ habet eſſentiam diſtinctã
a forma,ſic habet & exiſtentiam: & ſic dicunt Deum per
ſui omnipotentiam poſſe facere materiam exiſtere ſine
omni forma.pro hac opinione facit auctoritas Themi-
ſtii,qui aſſerit materiam in prima ſui notione conſideratã
eſſe aliquid actu.Et quia iſta auctoritas multos tempore
meo philoſophantes in errorem traxit, cogor in hoc di-
greſſionem adducere ex mente Alexandri in primo Phy.
& in.2 libro Naturalium quæſtionum capite ſeu quæſito.
7.& declarabo digreſſionem auream Themiſtii,quia uo-
luit exponere mentẽ Alex.fuit enim(ut inquit Cõmen.)
abbreuiator Alexan . Sententia igitur Them.eſt in illa di-
greſſione,ꝙ priuatio tametſi non ſit aliqua res in natura
ſubſiſtens,ſed ſola ratione conſiſtens,eſt tamen neceſſaria
in tranſmutatione rerum:alioquin res fieri non poſſet,ni-
ſi diceretur rẽ eſſe antiquã fieret.Sed tũc dubitabat,ſi enĩ
priuatio conſequitur materiam,& eſt de ſubſtantia eius,
cum priuatio deſinat eſſe in aduentu formæ ,tunc ſequi-
tur materiam corrumpi in aduentu formæ.Et confirma-
tur quia cum materia ſit ens in potentia ,potentiam autẽ
cõcomitatur priuatio,ſequitur ꝙ cum priuatio deſinit in
aduentu formæ,deſinat etiã poteſtas materię,& per cõſe
quens eſſentia eius.Volens autem Themi.ſoluere huiuſ-
modi argumenta altius exorditur,aſſerens ꝙ entium qua
litercunq; exiſtẽtium quædam ſunt ſibi attributa ſecundũ
ſe,quædam uero ut comparantur ad alia:ut ligno bipeda
le eſſe competit,ut ſecundum ſe cõſideratur,ſed bipedale
eſſe non competit ligno,niſi ut comparatur ad alterum
puta ad pedale: eodem modo aſſerit materiam ſecundũ
ſe conſideratam aliquid eſſe,& hoc ſecundum ſe ſibi com
petere,ſed poteſtate,eſſe hoc habet,ut comparatur ad al
terum.non.n.penes hoc ꝙ eſt materiam eſſe,habent hoc
poteſtate,eſſet,n.materia materiæ. Sed manifeſtum eſt ꝙ
ipſa exiſtens primo aliquid,& ipſa exiſtens actu,ſic quorũ
dam eſt,& poteſtate ad talia ſe habet.& iſta eſt mens The
miſtii ad uerbum,licet ille Hermolaus modicũ curans de
uerbis aliter tranſtulerit.Ex quo elicitur quomodo ſecũ-
dum Themiſtium & Alexandrum intelligatur materiã ſe
cundum ſe conſideratam eſſe aliquid actu:nõ enim intel
ligitur materiã habere actum entitatiuum,ſumendo actũ
entitatiuum pro actu exiſtentiæ,ita ut materia habeat aliũ
actum exiſtendi ab actu quem habet a forma in compoſi
to cuius eſt pars,ſed bene habet actum entitatiuum quia
eſt quædam entitas diſtincta ab entitate formæ,& eſt ſub-
ſtantia & natura quædam diſtincta a forma,quia pars ſub
ſtantiæ eſt ſubſtantia,& materia eſt pars ſubſtantiæ demõ
ſtratæ:& ideo eſt ſubſtantia & alia ꝙ̃ forma , ut patet.Vn-
de bene materia eſt entitas,& ſubſtantia quædam diſtin-
cta a ſubſtantia quæ eſt forma,& eſt ſubſtãtia quædã quę
actu eſt materia & ſubiectum.Hoc enim quod eſt eſſe ma
teriam aut ſubiectum,non ſibi competit potẽtia,ſed actu
nam ſi,ut inquit,hoc etiam ſibi competeret potentia,tunc
materiæ eſſet materia: quia dicit Commen.12.Metaph.
com.26.ꝙ potentia reducitur ad materiam,& ita primũ
potentiale eſſet in potentia alterius materiæ,quod eſt ab-
ſurdum :tunc enim primo daretur prius & eſſet etiã pro-
ceſſus in infinitum in materiis,ſicut bene apparet deducen
ti.Vnde male intellexerunt proterui aſſerentes materiam
nihil actu eſſe,ſed eẽ puram potentiam:tũc enim eſſet pu-
ra priuatio ſi nihil omnino actu poſideret . Dicit.n.Com-
men 3.de Anima,com.5.in ſolutione quęſtionis.3.ꝙ pro
poſitio dicens ꝙ recipiens debet eſſe denudatum a natu-
ra recepti,non dicitur ſimpliciter,ſed cum conditione.ſ.ꝙ
non eſt neceſſe,ut recipiens non ſit in actu omnino,ſed ut
non ſit in actu aliquid eorum quæ recipit:& ita etiam ma
teria ſi dicitur eſſe in potentia ad omnes formas ſubſtan-
tiales & accidentales ſecundum ſe eſt denudata ab omni
forma,quia de ſe non eſt forma nec habens aliquam for
mam ſibi propriam ſed nõ propter hoc ꝙ materia eſt in
potentia ad omnem formam dicitur eſſe in potentia ad
omnia ſimpliciter : non enim eſt in potentia ad ſeipſam,
alioquin eſſet a ſeipſa denudata,& ita materia eſſet in po-
tentia materia , quod non capit intellectus . Materia
igitur ſecundum ſe eſt actu materia, & ſecundum ſe actu
eſt ſubiectum , & ſubſtantia quædam actu ſubſtans : iſta
enim nõ competunt ſibi poteſtate,ſed actu:& ſic materia
actu exiſtente materia efficitur poſtea potentia ad alia di-
ſtincta ab ea,ſic patet exemplum adductum per Themi-
ſtium de ære,ꝙ æs cum actu ſubiectum ſit quoddam effi-
citur poſtea materia poteſtate reſpectu aliorum Non eſt
igitur mens Alexan.& Themiſtii ꝙ prima materia ſit in
actu exiſtendi diſtincto ab ipſa forma,ſed ꝙ eſt actus qui
dem.i.entitas quædam actu diſtincta a forma & ꝑ ſe,quia
ſimplicia ſeipſis diſtinguũt. Quod ſi hoc intellexiſſet Hen
ricus & Scotus cũ ſequacibus Peripateticis conſentirent,
ſed alius eſt eorum ſenſus.Inſuper addit The.ꝙ duobus
nominibus aſcriptis materiæ , uidelicet ſubiecto & mate
ria,alterum quidem uidetur conuenire ipſi ſecundũ ſe cõ-
ſideratum,hoc autem magis ſecũdum reſpectũ quem ha-
bet ad alia a ſe: ambo enim ad alterum dicuntur,quoniã
materia alicuius eſt materia,& ſubiectum alicui eſt ſubie
ctum.Verũtamen quãdo ut materia capitur,tunc eſt cum
priuatiõe & poteſtate:dicitur enim materia reſpectu eius
ꝙ nondum factum eſt,ſed quando ſumitur ut ſubiectum,
non omnino cum priuatione dicitur,nihil enim prohibet
ſubiici inexiſtenti ſpeciei.Materia autẽ quomodo eſſe po
terit reſpectu illius cuius non habet poteſtatẽ unde æs,do
nec infiguratum fuerit,dicere poteris materiã ſtatuæ eſſe,
ſed dum determinatum & perfectũ fuerit per formã,nul
latenus materia,ſed ſubiectũ dicitur. Iſta ſunt uerba The-
miſtii iuxta literam,ex quibus cognoſcitur error, qui uſq;
ad mea tempora perſeuerauit,nã in tranſlatione Hermo
lai dicitur oppoſitum,uidelicet ꝙ iſtorum duorũ nominũ
materia ſcilicet & ſubiectũ,hoc nomen materia potius cõ
petit materiæ ſecundũ ſe conſideratæ,ſubiectũ uero com
petit ſibi,ut comparatur ad alia.Et per uitam meã eſt to-

tum oppoſitum: nam ratio quã adducit, eſſe contra cõcluſionem, quia concluſio eſt ſecundũ literam Hermolai, ꝙ hoc nomẽ materia rectius cõpetit materię ĩ ſua prima notione, ꝗ ſubiectum: & ratio eſt, quia nomen materia cõcernit priuationem & potentiam. quod nõ concernit ſubiectum. Sed per iam allegata per Themiſtiũ, in principio digreſſionis, potentia & priuatio non competunt materiæ in ſua prima notione, ſed in ſecũda. Igitur hoc nomẽ materia potius competit materiæ, dum cõſideratur in cõparatione ad alia, ꝗ dum conſideratur in ſe, & quia ſubiectum non includit ex ratione ſui modi ſignificandi priuationem, neq; potentiam, & materia in ſua prima ratione etiã non includit potentiam neq; priuationẽ. Rectius igitur in prima notiõe ſui materia dicitur ſubiectum ꝗ materia. Et ſi ille Barbarus ita curaſſet de medulla, ſicut curauit de cortice, nõ detruſiſſet in errorẽ multos ex philoſophãtibus tempeſtate ſua & mea. Et aduerte ꝙ abſoluta notio materiæ eſt prior, quo ad naturam ꝗ ſecunda eius notio, quæ eſt in comparatione: quia 1. Ethico cap. 5. ens per ſe eſt prius natura ente ad aliud, ſed ſecunda notio eius eſt prior quo ad nos uidelicet dum comparatur ad alia præſertim per tranſitionẽ, ſicut naturalis ſcientia quo ad nos præcedit diuinam. Cõfirmatur quia materia in prima ſui notione, ut eſt res quædam abſoluta, pertinet illa conſideratio ad diuinum, ut teſtatur Commen. 7. Meta. com. 9. & 12. Meta cõ. 14. Et quia ſecundum Peripateticos materia non cõparatur ad alia niſi pro quanto eſt potentia ad alia cum reſpectus potentiæ & priuationis importetur per nomen materiæ & iſte reſpectus potentiæ & priuationis nõ importetur per hoc nomen ſubiectum. Rectius igitur illud nomen, uidelicet ſubiectum transfertur ad materiã in ſe conſideratam ꝗ hoc nomen materia: licet etiam ſubiectũ ſit de nominibus importantibus reſpectũ, quia ſubiectum dicitur reſpectu alicuius ſubiectum. Et ideo ſoluitur contradictio inter Themiſt. & Cõmen. quia Cõmentator 8. Meta. com. 4. dicit ꝙ ad ſcientiam diuinam pertinet declarare materiã eſſe ſubſtantiã, & ad naturalem pertinet declarare ipſam eſſe ſubiectum: & tamen materia, ut a naturali conſideratur, dicitur relatiue ad formam. 2. Phy cõ. & tex. 26. Soluitur concedendo totum ꝙ naturalis conſiderat materiam, & reſpectu futuri ex quo aliquid poteſt fieri, & ſic dicitur materia, & reſpectu præſentis, ut dicitur ſubiectũ formæ per quã actu perficitur. Cum hoc tamen ſtat ꝙ tametſi utrunq; iſtorũ nominũ in reſpectu conſiſtat quia materia alicuius ẽ materia, & ſubiectũ alicui eſt ſubiectum: quia tñ materia non dicitur relatiue ad alia quæ eſt ſecunda eius notio, niſi per potẽtiam, & priuationem ſic enim potentia & priuatio competunt materiæ, ut comparantur ad alia: ideo hoc nomen materia potius, ut competit ſibi in ſecunda notione, & hoc nomẽ ſubiectum magis in primo. Eſt enim nomen ſubiecti magis remotum ab illa ratione contrahente materiam ad ſecũdam ſui notionem, ꝗ hoc nomẽ materia, licet utrũq; reſpectũ dicat. Et iſta ſine dubio eſt mens antiqua Alexan. & Simplicius in primo Phyſi. in expoſitione tex. com. 56. expreſſe recitando ſententiam Alexan ita aſſerit, ſicut ſcripſi, & notaui: Ita etiam notat dominus Albertus cognomẽto magnus in. 5. Met. tra. 2. ca. 4. ꝙ materia, ut ſubſtantia & fundamẽtum eſt prior ad materiam, ut eſt in potentia: quia iſto ſecundo modo eſt ſubiectũ mutationis & motus, prior aũt modo eſt ante mutationem & motum: ut nõ exhibeatis ſidem tranſlatoribus modernis, qui curant ornatum uerborum & diminuunt ſenſum, & ſanius putant errare mentem ꝗ linguam. Ad auctoritates igitur Commenta. in libro de Subſtantia orbis reſpondetur, ꝙ non eſt intentio eius dicere, ꝙ potentia ſit uera differentia ſubſtantialis materiæ: alioquin contradiceret ſibi ipſi in primo Phy. com. 70 ubi legitur, Quod ſi potentia eſſet de eſſentia materiæ, tunc materia corrumperetur in aduentu formę. ſed uoluit dicere, ꝙ ut aſſerit Themiſtius, licet materia in prima ſui notione ſit quædã res abſoluta, eſt tamen ſubſtãtia. Sic enim non eſt potẽtia de ratione eius, tum propter rationem adductam, tum quia conceptus potẽtiæ eſt conceptus entis ad alterum. 9. enim Primę philoſophiæ potentia relatiue dicitur ad actum, ſubſtantia autem materia eſt conceptus entis ad ſe. i. abſolutus: ſed in ſecunda ſui notiõne competit ſibi tanquam differentia, ſicut albedo, licet non ſit de ratione hominis, eſt tamẽ de ratione hominis, albi. Ita licet potentia non ſit de ratione materiæ in ſe & abſolute conſideratæ, in ſecunda tñ notione ſui ſic eſt de ratione eius. quia ſi materia comparatur ad alia, oportet ipſam per potentiam comparari, cui de neceſſitate eſt annexa priuatio Dicere enim aliquid eſſe in potentia, eſt dicere aliquẽ modum priuationis: uere tamen loquẽdo potius talis potentia eſt materiæ proprietas, ſicut etiam præfatus Cõment in ſua media expoſitione ſuper primo Phy. dicit: Ita rerũ proprietates plerunq; circumloquuntur nobis differentias occultas rerum, ſicut potentia circumloquitur nobis cationem illam quæcunq; ſit, per quam materia diſtinguitur a forma. Ad aliam autẽ Auer. auctoritatem in. 4. Phy. com 8. reſpondetur ꝙ ſenſus talis eſt ꝙ in eſſentia materiæ nullus actus omnino includitur, quia licet in ſua eſſentia conſiderata eſt primo diuerſa ab omni actu & ſubſtantiali & accidentali, & nec eſt forma nec formatum, nec habet aliquam formam neq; priuationem: tamen cum hoc ſtat ꝙ ſit actu entitas quædam, quæ eſt ſubiectum, in quo fundatur potentia ad omnem formam & priuationẽ. Vnde Cõmen. 7. Primæ Philoſophiæ, com. ultimo. ſcribit de prima materia, ꝙ natura iſta eſt illa, cuius quidditas & forma eſt recipere omnem formam. Ad auctoritatem Philoſophi. in. 7. Meta. reſpondetur ꝙ materia non eſt quid. i. ſubſtantia in actu, ſicut eſt forma & habens formam: & ita etiam non eſt quanta in actu aut qualis, ſed bene eſt ſubſtantia quæ eſt in potentia omnia hæc, ut ibidẽ dicitur per Auerroẽ in cõmento. Sic igitur habes ꝙ licet materia poteſtate ſit reſpectu omnium formarum tam ſubſtantialiũ ꝗ accidentalium, in ſe tamen ſecundũ naturã prius eſt aliquid actu, & poſterius natura efficitur alia poteſtate. Nã quod in ſe nullo modo aliquid actus habet, nullo pacto potẽtia reſpectu aliorum eſſe poteſt. Sic igitur materia in ſe eſt actu materia, & actu ſubſtantia quædam, quæ potentia eſt omnia alia quorum capax eſſe poteſt. Recipiens enim decet eſſe denudatum ab eo ꝙ recipit, non ꝙ debeat eſſe denudatum ab eſſe ſimpliciter.

Materia non denudatur a corporeitate, quia tunc haberet diſpoſitionẽ ſubſtantialẽ & haberet nomẽ & diffinitionẽ. ſententia iſta eſt Auer. in primo Phyſicæ auſcultationis. cõ. 63. quam conſequentiã Burleus iſto modo nititur deducere ſtãtibus tribus præſuppoſitis, quorũ primũ eſt ꝙ materia prima nunquã poteſt denudari ab omni forma ſubſtantiali, ſecundũ eſt ꝙ ad hoc quod materia prima recipiat aliquã formã ſubſtantialẽ diuiſibilẽ aut materialem, oportet ꝙ ſit extenſa, aliter non quantũ reciperet quantũ: tertiũ eſt ꝙ materia non eſt extenſa, niſi per dimenſiones quæ dicuntur corpus. Ex quibus ſequitur ꝙ ſi materia prima non eſſet denudata a corporeitate, non eſſet extenſa per tertium ſuppoſitũ: & per conſequens non poſſet recipere aliam formam ſubſtantialem materialẽ diuiſibilem, quia quælibet forma ſubſtantialis materialis eſt diuiſibilis & extenſa, & per conſequens nullam formam ſubſtantialem materia poſſet recipere: & quia nõ poteſt ſtare ſine omni forma, ſequitur ꝙ ſi materia denudaretur a corporeitate, ꝙ materia haberet aliquam formam ſubſtãtialem dantẽ nomen & diffinitionem. Sed in ueritate primum ſuppoſitum eſt uerũ per ea quæ ſcribit Cõmen. 2. Phy. com. 12. Si enim materia poſſet eſſe ſine omni forma, tunc quod nõ eſſet in actu, eſſet in actu: & tertiũ ſuppoſitũ eſt uerũ de facto ꝙ omnis forma materialis ſit extenſa in uia eius, qui ponit quãtitates eſſe coæternas primæ materię, & omnẽ formã aduenire materiæ quantæ: ſed qui poneret oppoſitum non eſt admittẽdum illud ſuppoſitũ: & etiã ſecundũ ſuppoſitũ abſolute eſt falſum: nam dimenſio fundatur immediate in ſubſtantia materiæ, & tñ materia non eſt quanta de ſe. Et ideo non oportet ꝙ recipiens quantũ: ſit quan-

tum

tum in actu,ſed ſufficit quod ſit potentia quantum. Et ideo aliter deduco illã conſequentiam ex mente Auerrois. in primo cap. libri de Subſtantia orbis: dicit enim Commentator, quod cauſa propter quã materia primitus recipit dimẽſiones recipiẽtes dimenſionẽ terminatã eſt, quia eſt multa in potentia: & ideo ſi illa potentia debet reduci ad actum, oportet quod in eodem tempore materia reducatur de potentia ad actum, ſub pluribus formis, cum formæ iſtæ ſint diuerſæ, & non poſſint ſimul eſſe in eadem materia. Oportet igitur quod materia habeat diuiſionem in ſuis partibus, & ita cum diuiſionem habere non poſſit niſi per dimenſiones, oportet ut dimenſiones præcedant: aliter eodem tempore non poſſet habere plures formas in actu, ſed ſolum unam haberet in uno tempore, & ſi illa corrumperetur, ſuccederet alia: & ſic ſemper reciperet unam. Si autem materia non eſſet in potentia ad multas formas nec ſimul nec ſucceſſiue, & cũ materia non poſſit ſtare ſine forma, oporteret illam formam eſſe perpetuam in materia, & eſſet in ſubſtantia eius dans ſibi nomen & diffinitionem, & ab illa ſeparari non poſſet, quia non eſt in potentia ad multa, & cum non poſſit ſtare ſine forma, tunc igitur illa forma, quam haberet, eſſet incorruptibilis, & nulla alia eſſet generabilis, ex quo non erat potentia ad aliam per ſuppoſitum. Nam quod impoſſibile eſt factum eſſe, impoſſibile eſt fieri, & quod impoſſibile eſt fieri, impoſſibile eſt factum eſſe. Bene igitur dictum eſt quod ſi materia denudaretur a corporeitate, oporteret quod haberet aliquam formam ſubſtantialem dantem ſibi unitatem numeralem, & eſſe actualis exiſtentiæ, quæ corporeitas fuit ſibi ab æterno, propterea quia erat potẽtia multa: & ideo ſi non haberet corporeitatem ſignum eſt quod non eſt potẽtia multa: & ideo cum ſine forma ſtare non poſſit, eſſet igitur ita actu ſub ea quod non eſt potentia ad aliam, & ita nunquam a prima poſſet expoliari. Vnde deductio ſtat ſuper illa diuiſione, quod materia aut eſt in potentia multa, aut non. Si primum, aut eſt in potentia multa in eodem tempore exiſtente poſſibili illam multitudinẽ reducere ad actum, aut in diuerſis temporibus. Si primum, oportet quod diuidatur, ſed nõ habet diuiſionem niſi per dimenſiones, igitur illæ præcedunt. Si uero illa potẽtia eſſet in diuerſis temporibus, tũc materia ſolum in uno tempore haberet unam formam; unum enim ſubiectum habere niſi unam formam ſubſtantialem, eſt impoſſibile: ut dicit Commentator primo cap. de Subſtantia orbis. Vnde circũſcripta dimenſione a materia non negat Commenta. multitudinem iſtam formarum cum ſucceſſione, ſed ſemper in uno tẽpore una forma eſſet. Si uero detur ſecũdum condiuidens principale, uidelicet quod materia non eſt in potentia ad plures formas, nec in eodem tempore nec in diuerſis temporibus: tunc cum ſine forma ſtare non poſſit, haberet de neceſſitate ſemper illam eandem formam: & quia non eſt in potẽtia ad aliã partem illa alia generabilis non eſſet, nec iſta quam poſſideret, eſſe corruptibilis: quia tunc ſi corrumperetur, materia ſtaret ſine omni forma, & tunc quod non eſt in actu eſſet in actu, quod eſt impoſſibile. Vnde nil melius eſt quam exponere Auerro. per ipſummet Auerroem.

Materia prima eſt uno numero primo Phyſi. commen. 63. Iſta concluſio declaratur per Auerro. in. 12. primæ Philoſophiæ, in com. 14. per iſtam diſtinctionem, unum numero bifariam ſumitur poſitiue & priuatiue. Vnum numero poſitiue eſt, quod habet unam formam ſubſtantialem dantem ſibi talem unitatem: dicitur enim in. 2. de Anima, tex. comm. 2. quod forma eſt ſubſtantia per quam eſt hoc aliquid. & primo de Anima commen 90. omne quod eſt unum numero, & continuum eſt per ſuam formam & nõ per ſuam materiam. Alio modo aliquid dicitur unũ numero priuatiue, quia uidelicet nõ habet in ſe aliquam formam dantem ſibi unitatem numeralem, quemadmodum Socrates eſt unus numero per unam formam: unde Commẽta. uult quod materia differat a forma uniuerſali. Multi enim quia natura materiæ primæ eſt communis omnibus rebus generabilibus & corruptibilibus, crediderunt materiam eſſe genus: ſed, inquit Commentator differentia eſt inter communitatem formæ generalis ſeu communis, & inter communitatem primæ materiæ, quia communitas forma generalis eſt extra animam in potentia: & ideo ſcire aliquid in uniuerſali, eſt ſcire in potentia, ſed communitas primæ materiæ eſt pura priuatio, & non eſt extra animam, ſed in anima tantum: & eſt locus ſatis obſcurus. Nam ſi communitas formæ communis extra animam eſt in potentia cum potentiæ ſit annexa priuatio de neceſſitate. 9. Metaphyſic. commen. 3. uidetur ergo quod etiam talis communitas formarũ ſit priuatiua. Ex aduerſo etiam ſi communitas materiæ eſt priuatiua cum priuatio ſit annexa potentiæ, ſequitur etiam talem communitatem eſſe potentialem: & ita non erit ſolum in anima, uerumetiam extra animam, ſicut erat de forma communi. Soluitur ex mente Alexand. & Themiſtii, qui fuit abbreuiator eius in digreſſione aurea de priuatione materiæ, quod illa non eſt uera priuatio dum dicitur materiam ſecundum ſe eſſe inaffectam ſeu informem, ſed eſt negatio pura Dicit enim negationem formæ & formati, quia materia prima de ſe, neque ex forma, neque formatum: differentia enim magna ualde eſt inter negationem puram & ipſam priuationem, quia ut habetur in ſecundo libro de interpretatione, negationem puram affirmatio priuatoria non ſequitur: quia non ſi aliquid non uidet, cæcum propter eſſe affirmabitur: de lapide enim uerum eſt dicere quod non uidet, tamen lapis cæcus non eſt, neque ſi aliquid capillicium non habuerit, caluum propterea eſſe affirmabitur: priuatio enim quodam modo eſt qualitas quædam: & ideo talis informitas uel inaffectio in prima materia non eſt uera priuatio, ſed negatio ſola, alioquin ſequeretur materiam in ſui ſubſtantia habere aliquam qualitatem. Vnde Ariſtote. 10. primæ Philoſophiæ tex. commen. 24. materia negatione oſtenditur. Pro quanto igitur materia in ſe conſiderata non eſt forma neque formatum, ſic dicitur una numero, quia non habet formam dantem ſibi unitatem numeralem: & ſic etiam dicitur cõmunis pluribus, quia non habet differentias formarũ indiuidualium ex quibus eſt multitudo. Et ſic uides quomodo communitas materiæ eſt priuatiua, ſumendo priuationem large pro negatione: negatio autẽ eſt purum ens rationis. & ideo Commentator in commen. 14. dixit: Communitas materiæ iſto modo eſt ſolum in anima tantum, ſed communitas formarum uniuerſalium eſt extra animam in potentia: quia extra animam non ſunt niſi ſingularia in actu, in quibus ſaluatur natura formæ communis. Non enim uniuerſalia ſunt extra animam in actu, ſicut poſuit Plato, tunc enim non opus eſſet ponere intellectum agentem, ſicut dicit Commentator. 3. de Anima, commẽ. 18. ſed ſolum ſunt ſingularia a quibus intellectus abſtrahit uniuerſale: & ideo communitas formæ habet aliquid extra animam potentiale, & ſunt ſingularia in quibus ſaluatur, & iſta eſt ratio diuerſitatis. Licet igitur priuatio proprie dicta quæ diſtinguitur contra negationem præſupponat potentiam, tamen priuatio large quæ eſt ipſa negatio, nullam potentiam præſupponit, nec aliquem habitum ponit aut qualitatem, & talis eſt priuatio communitatis materiæ, quia eſt negatio formæ. Sed tunc iterum eſt difficultas, quia uidetur quod materia habet intentionem uniuerſalis prædicabilis de pluribus numero differentibus, quia certum eſt quod materia prima extra animam per dimenſiones interminatas eſt diuiſa & multiplicata in uarias & diuerſas partes, quæ ſtant ſub diuerſis formis. Eſt enim ſentẽtia Philoſophi in. 12. primæ Philoſophiæ in tex. commen. 27. quod ſingularium cauſæ ſunt ſingulares, etenim dicit, Singularium aliud tua materia & ſpecies, & mouens, & mea, uniuerſalia autem ratione eadem & in ſecundo Phyſi. tex. cõmen. 38. idem habetur: & tunc certum eſt quod iſta portio materiæ primæ quæ ſtat ſub forma Socratis eſt mã, & ſimiliter portio materiæ quæ

ſtat ſub forma Platonis, & ita cum iſtæ portiones ſint numero differentes ſicut uult Ariſtoteles, ſequitur quod materia prima dicta de illis, habet unitatem ſpeciei ſpecialiſſimæ. Ad hoc reſpondet Alexander Achillinus in primo libro de elementis, in dubio. 8. negãdo materiam habere intentionẽ ſpeciei, quia ſpecies habet partes ſubiectiuas de quibus ſpecies prædicatur in recto, ſed materia reſpicit plures materias induiduis communicatas tanquã partes integrales, quæ non recipiunt totius prædicationem cuius ſunt partes, tamen materia homœogeneum eſt habens partes eiuſdem rationis. Sed iſta ſolutio ſeipſam interimit, nam quoties aliquod totum integrale eſt homœogeneum, dum diuiditur in ſuas partes, ibi eſt duplex diuiſio, una in partes integrales, alia uero eſt in partes ſubiectiuas: quia iſtæ homœogeneis inſeparabiliter ſe conſequuntur, ſicut aqua eſt quoddam totum integrale homœogeneum, & quãdo diuiditur in plures partes, eſt ibi duplex diuiſio, & totius integralis in partes integrales, & totius uniuerſalis in ſuas partes ſubiectiuas: & licet aqua non prædicetur in recto ex parte qua eſt totum intrgrale, prædicatur tamen ex parte qua eſſe totum uniuerſale, ut clarum eſt. Amplius ſi materia prima per te eſt totum homœogeneum, de neceſſitate ſequitur materiam habere rationem uniuerſalis prædicabilis de pluribus. ſcribit etenim Commẽtator primo Cœli, commen. 19. ubi Ariſtoteles probat quod in elementis cum ſint homœogenea quo fertur pars, fertur & totum, quia eadem in talibus eſt ratio de parte & toto, ſic Natura partium corporum conſimilium eadem eſt cum natura totius diffinitionis, & cum ſit eadem diffinitione eſt eadem forma, & ſi fuerit eadem forma erit eadem actione proueniente ab illa forma. Si igitur prima materia per te eſt homœogeneũ totum eiuſdem rationis cum ſuis partibus, tunc natura partis cum toto eſt eadem diffinitione, & ſi eſt eadem diffinitione, eſt eadẽ forma, & ſic materia habet rationem formæ communis prædicabilis de pluribus, quod prius negabas. Dixit autem Sueſſanus ſuper illa auctoritate Commenta. 12. Metaphy cõmen. 14. quod materia poteſt ſumi ut pars, & ſic non prædicatur niſi de ſeipſa & poteſt ſumi ut totum, & ſic poteſt prædicari de pluribus in quale. Vnde uult quod Auer. licet negat primam materiam non habere rationem uniuerſalis prædicabilis in quid ſit genus, habet tamen rationem cõmunis prædicabilis de pluribus in quale ſicut differentia. Iſta ſolutio eſt purus error, quia prima materia ſi eſt primo diuerſa a forma potentiali qualis eſt forma generea, multo magis erit diuerſa a forma actuali qualis eſt differẽtia: maior enim eſt conuenientia inter genus, & materiam, quam inter materiam, & differentiam, ut eſt uidere. 7. Metaphyſi. tex. cõmen. 43. cum inquit: Genus non eſt præter generis ſpecies, & ſi quid eſt illud, ut materia eſt. Amplius Porphyrius in capitulo de differentia dicit Genus eſt proportionale materiæ, & differentia formæ. unde propter conuenientiam inter materiam, & genus Alexander in libro Naturalium quæſtionũ, demonſtratiue ſcripſit materiam non eſſe genus, ut teſtatur etiam Cõmentator primo Meta. com. 17. & 12. Meta. commen. 14.

Dicamus igitur ſermonem nõ intellectum a Modernis quod materia prima ſecundum mentem Auerrois in illo cõmento habet duplex eſſe unum eſt eſſe quo intelligitur, aliud eſt eſſe ſecundum quod ſentitur. In primo eſſe cõſideratur i ſe, ut dicitur eſſe una numero priuatiue modo expoſito: & illo modo non prædicatur, nec de ſeipſa nec de aliis: non de ſeipſa, quia prædicatio eiuſdem de ſeipſo eſt innaturalis, & eſt in fine abhominationis, ut dicit Cõmentator in primo Priorum, in digreſſione de quarta figura & eſt nugatoria, ut dicit Commentator contra Auicen. unde prædicatio præter naturã non meretur dici prædicatio, ut dicit lucidiſſimus Themiſtius primo Poſteriorum, cap. 38. Materia etiam prima illo modo conſiderata non prædicatur de aliis, quia forma eſt ſubiectum uniuerſalitatis, ut dicit Cõmentator primo Cœli, cõmen. 92. ſed materia primo illo modo non habet formã intellectam ab ea, & ideo non habet rationem alicuius formæ cõmunis neq; generalis neq; ſpecificæ: & de tali materia illo modo conſiderata nulla penitus trahitur prædicatio neque eſſentialis, neq; denominatiua, quia eſt preciſiſſime conſiderata, & habet eſſe ut ſic in anima tantum. Habet iterum materia aliud eſſe ſecundum quod ſentitur, & hoc habet extra animam in compoſito ſenſibili cuius eſt pars & in tali eſſe materia conſiderata, licet ſit una ſecundum ſubiectũ, eſt tamen plures ſecundum potentias, & habilitates, & in primo quidem eſſe pertinet ad diuinũ, & in ſecundo eſſe pertinet ad naturalem. Vnde Philoſophus in primo de Generatione, & corruptione, in tex cõ. 22. dicit quod materia eſt qualiter eadẽ, eſt autem qualiter altera. ubi Cõmentator ſcribit in commento, quod materia eſt una ſecundum ſubiectum, & multæ ſecundum potentias & habilitates ad recipiendum formas contrarias & ſic recipit diuerſitatem & ſecundum ſpeciem, & ſecundum numerum, ſecũdum diuerſitatem formarũ quibus afficitur & recipit rationẽ prædicabilis de pluribus, quia tunc cõſideratur ut eſt formata: ſic enim rerum in ſpecie differentium materiæ ſunt ſpecie differentes, ut dicit Commenta. 8. Phy. cõmen. 46. & primo de Anima cõmen. 53. & materiæ rerum numero differentium ſunt numero differentes, ut dicit Ariſtote. in. 12. Metaph. tex. commen. 27. & 7. Meta. tex. commen. 28. Socrates, & Callias diuerſa ſunt propter materiam, & de materia taliter conſiderata, uerificatur etiam dictum Philoſophi in. 7. & in. 8. Metaphyſic. tex. cõmen. 6. ubi Commenta. ponit documentum dicẽs: Et non debes dubitare in hoc, quod fuit dictum in. 7. ſcilicet: quod materia non prædicatur de aliquo ſecundũ nomen, & ſecundum diffinitionem, & eſt dictum hic quod diffinitiones naturales cõſtituuntur ex formis, & materiis. Vbi patet conſideranti quod loquitur de materia, ut eſt ſub forma, & in ſecunda ſui notione, & ut comparatur ad materiatum, tunc enim prædicatur ut denominatiuũ prædicatum. Dicimus enim idolum eſſe ligneum aut æreum ſed non æs, aut lignum. & de tali materia formata etiam uerificatur, quod in diffinitione accidentium cadit ut differentia, præſertim quãdo in abſtracto diffiniuntur, ſicut naſus in diffinitione ſimitatis. Sed patet quod non eſt conſideratio iſta de illa materia, de qua Auer. loquebatur, nec ſecundum illam conſiderationem, ſecundum quam dicitur habere eſſe in anima tantum: nunquam igitur materia habet rationem prædicabilis niſi ratione formæ, ſed non ratione ſui in ſe præciſe conceptæ, & ſic patet ſolutio ad omnia obiecta. Sed tunc eſt una difficultas, quia non uidetur quod prima materia poſſit intelligi per priuationẽ omnium formarum, quia materia cœli eſt magis actualis quam materia prima, & tamen materia cœli quæ eſt orbis, non poteſt intelligi ſine forma, quod oſtẽditur per Auer. in libro de Subſtantia orbis, cap. 2. ubi dicit, quod ſi intellectus poneret illa ſine intelligentia, eſſet ſicut de motu: unde ſicut motus non remanet, ſic nec orbis: igitur orbis non poteſt abſtrahi a ſua forma. Multo igitur magis prima materia quæ eſt in fine, & in ultimo gradu potentialitatis, & imperfectionis poterit abſtrahi ab ipſa forma. Ad hoc reſpondet præfatus Achillinus ubi ſupra aſſerendo differentiam eſſe inter materiam cœli, & inferiorum, quia materia cœli nullam prioritatem habet forma cœli, & ſic nullo modo pręſcindi poteſt a forma ſua, quia hoc eſſet abſtrahere poſterius a ſuo priori, quod implicat: ſed materia iſtorum inferiorũ, licet abſolute ſit ſimul natura cum forma, quia eſt correlatiua formæ, & ſic materia poſterius forma in genere cauſæ formalis, quia in illo genere eſt cauſata, tamen prioritatem habet ad formam in genere cauſæ materialis, & ſic minus repugnat materiæ inferiorũ abſtrahi a ſua forma quã materia ſuperiorum: quamuis ipſa ſit magis potentialis quã materia cœli, quia materiam primam pręſcindere a forma, eſt quodam modo præſcindere prius a poſteriori. Sed iſta ſolutio ſtare non poteſt, quia tunc Auerro. in. 2. cap. de Subſtantia

orbis,

orbis,poſuiſſet caſum implicantem contradictionem in eſſe intelligibili & tunc caſus ille eſſet diuiſibilis. Amplius Cõmenta.in.1.Cœli,cõmen 92.& in.3.cap de Subſtantia orbis,comparat materiam cœli ad materiam primã ponendo differentiam,quia materia cœli eſt in actu,& materia prima eſt in potentia,& tunc quæro utrũ in tali comparatione intellectus Auerro. abſtrahit materiam cœli a ſua forma,quando cõparauit ipſam materiam primę,aut nõ.Si primum,habetur propoſitum,quod intellectus poteſt abſtrahere materiam cœli a ſua forma,ſi nõ:igitur eſt mala comparatio,quia cætera non ſunt paria, quia comparatur materia cœli,ut eſt habens formã ad materiã primam ſine forma:& tunc dicam ſibi quod ſi materia cœli eſt in actu,eſt ratione ſuæ formæ,& non eſt ex ſua intrinſeca ratione·dicã enim quod materia prima etiam, ut eſt formata eſt in actu.& ita non habet Commentator intentum ſuum. Amplius ſi cœlũ non poſſet intelligi ſine forma,quomodo igitur diuerſificati fuerunt Philoſophi. cũ quidam aſſeruerunt ipſum eſſe primam cauſam,aliqui uero dixerunt quod eſt cauſatum a prima cauſa,ut dicit Cõmentator in primo Cœli,cõmen.20. Amplius falſum eſt quod cœlum nullo modo prioritatis præcedit ſuam formam,quia præcedit ſecundum noſtrã cognitionem: cœlum enim eſt ſenſibile ſenſu uiſus:& certum eſt quod Philoſophi uia motus prius cognouerunt naturas corporales,quã naturas abſtractas: Amplius ſicut res ſe habet ad eſſe,ſic ſe habet ad cognoſci,ſed materia prima eſt magis prope nihil quã orbis: dicit enim Cõmentator in ultimo cap.libri de Subſtãtia orbis,quod materia habet gradus, & potentia habet gradus .unde ex ſecundo cap. de Subſtãtia orbis,eſt ex perfectiſſimis modis materiæ,quæ poſſunt inueniri in corporibus:& ita magis uidetur dependere,tam in eſſe, quam in cognoſci materia prima a forma materiali,quã materia cœli a forma ſpirituali: & hoc teneo ſine dubio. Nec ualet,quia tunc poſterius abſtraheretur a ſuo priori:nam,ut ſcripſi in Theorematibus,propoſitio illa uulgata,quæ aſſerit poſterius nõ poſſe abſtrahi a ſuo priori, locũ habet ubi prius eſt de quidditate inferioris ſeu poſterioris,ſed falli ubi ſecus eſt. Nam certũ eſt quod puræ Mathematicæ cõſiderant numeros,& magnitudines nulla habita conſideratione ſubſtantiæ: nulla enim Mathematicarũ de ſubſtantia conſiderat niſi Aſtrologia.2.Metaphyſi.tex.cõmen.44. Et ex hoc etiam ſequitur.ſi illa opinio uera eſſet quod tunc ſi cœlũ non poteſt abſtrahi a ſua forma,quod cum Aſtrologus cõſiderat de ſubſtantia cœli æterna,cõſideraret de intelligentia,quod nullus unquam Peripateticus aſſeruit. Et propterea dico quod quæcũque ſunt realiter diſtincta,intellectus poteſt ſeorſum ſeparare,licet in re non ſeparentur:diuidit enim materiã a forma,licet natura non diuidat, & hoc tam in corruptibilibus quã in rebus æternis: maior enim longe eſt diuerſitas inter intelligẽtiam,& orbem, quam ſit inter materiam iſtorum,& formas corporales:& maior eſt diuerſitas cœli ab intelligentia, quã ſit diſtantia, & diuerſitas corporũ cœleſtium a corporibus quæ ſunt hic, quia corpora omnia ſunt in eodẽ ordine, licet ſit ibi prioritas & poſterioritas,& natura corporis,& natura intellectus ſunt in diuerſis ordinibus:& ideo ſicut intellectus poteſt abſtrahere corpus corruptibile a corpore æterno,ſic poteſt abſtrahere corpus æternũ a ſubſtantia ſpirituali. Vnde Cõmentator ſecundo Cœli,cõ.2.dicit: Licet ex intelligentia,& orbe fiat unum numero, tamen eſt ſecundũ diſpoſitionem magis diminutã quã ſit diſpoſitio recipientis & recepti in forma abſtracta propter cauſam prędictã Tunc dico quod caſus Auerrois eſt poſſibilis ſecundum imaginationem,& quærit Cõmenta.poſito quod intelligentia nõ eſſet,quid eſſet de orbe.& ipſe reſpondet quod eſſet ſicut eſt de motu,ut oſtendat quod tametſi cœlum nõ habeat compoſitionem,neq; principium intrinſecum per quod poſſit corrũpi:ſic enim ex ſe formaliter loquẽdo eſt neceſſe eſſe: eſt tamen cauſatum ab intelligentia in ratione cauſæ efficientis,& finalis ab æterno. Et ita ſicut motus cœli non eſſet ſi intelligentia efficiens motũ non eſſet,ſic cœlum non eſſet ſi intelligentia quæ dat ſibi permanentiam æternam non eſſet. Non dicit igitur Cõmentator,ꝙ intellectus non poteſt intelligere cœlum non intellecta intelligentia,quia hoc falſum eſt, ſed dicit quod cœlum non remaneret in exiſtentia, ſi cauſa eius non exiſteret.& iſta eſt uia eius,ut patet inſpicienti uerba eius.

Sed eſt ardua difficultas adhuc,utrum materia in illa prima notione ſui,quæ a Diuino conſideratur,ultra unitatẽ illam priuatiuam,quæ dicitur una numero, habeat aliquã unitatem poſitiuam,cum ens,& unum eandem naturam ſignificent,ad hoc reſpondetur quod materia ſicut in ſe conſiderata eſt ſubſtantia,& ens,ſic etiam eſt una unitate tranſcendenti,quæ conuertitur cum ente,nec Auerro. hoc negare poteſt. Vnde Albertus cognomẽto Magnus, qui fuit diligens ſpeculator in ſcientia diuina, in tracta.2.cap.4.dicit: Materia poteſt cõſiderari duobus modis:uno modo ut eſt ſubſtantia,& fundamentum,& ſic eſt diuerſa ſubſtantia a forma,& forma etiam ut eſt ſubſtantia eſt diuerſa a materia,& illo modo conſideratæ non referuntur ad inuicẽ,nec illo modo una eſt cauſa alterius: Materia enim non eſt cauſa ſubſtantiæ formæ,quia materia eſt potentia,& id quod eſt potentia, non eſt cauſa eius quod eſt in effectu:forma autem ſecundum ſuam naturam actus eſt. Forma etiam non eſt cauſa, quare materia ſit ſubſtantia, uel quare materia ſit materia:tamen forma cauſa eſt quare materia ſit in effectu,ſiue in actu,quia forma dat materiæ eſſe in actu,non inquantum eſt hæc forma uel illa,ſed inquantum forma eſt abſolute:& ideo per ſucceſſionem formarum materia ſemper eſt in actu, & corruptio unius eſt generatio alterius,& quia forma eſt propter quam eſt actu materia, & materia non poteſt eſſe in rerum natura niſi ſit in actu: & ideo forma eſt cauſa quare materia ſit:& ideo ſequitur quod ſi nulla ſit forma, quod materia non erit,& ſi non ſit materia,non erit materiatum. Et ex hoc accipit quod forma aliquo modo eſt prior materia prioritate cauſæ,quia licet non ſit cauſa materiæ uel ſubſtãtiæ eius in eo quod materia,uel in eo quod ſubſtantia eſt: tamen eſt cauſa eſſe materiæ,& nõ eſt cauſata ab ea & paucis interpoſitis dicit. Aliud eſt dicere materiã in eſſe ſubſtantiæ eſſe eandem numero,& aliud in eſſe materiæ eſſe idem numero,& aliud eſt dicere hoc aliquid, ideſt ſubſtãtiam demonſtratã eſſe idem numero:ſicut enim ſupra dictum eſt,indiuiſio cauſa eſt unius,& inde contingit quod materia in eſſe fundantis ſubſtantiæ indiuiſa eſt,& manet, & diuiditur in eſſe materiæ,prout materia eſt in potẽtia quia ſecundum eſſe fundamenti uidetur eſſe una materia in omnibus, quæ materiam habent:& hoc modo nihil prohibet eſſe unum in formis,quæ ſibi ſuccedunt. Sed in eſſe materiæ cui coniuncta eſt potentia nõ eſt ſic, quia potentia ad unũ non neceſſario eſt potentia ad alterum: materia enim ut ſubſtantia,& fundamentum prior eſt ad materiam ſecundum quod materia eſt in potentia, quia iſto ſecundo modo eſt ſubiectum motus,& mutationis, priori autem modo eſt ante mutationẽ,& motum. Et ſic quęritur,quid ſibi tribuit unitatem numeri: dicendum eſt ꝙ nihil,niſi indiuiſio ſui eſſe ſecundum quod ſic,uel ſic conſideratur, hæc ille,& eſt ſententia conſonans, ſicut uides, opinioni Alexãdri,& Themiſtii in digreſſione primi Ph. & omnibus Peripateticis,ſicut uides.

Materia nulla habet formam ſibi propriam,& naturã exiſtentem in actu,ſed eius ſubſtantia eſt in poſſe.1.ca.de Subſtantia orbis,&.1.Phyſi.com.63.&.69.

Materia difficile intelligi aut imaginari poteſt, niſi per cõparationem ad alterum,ſicut dicit Ariſto.1.cap. de Subſtantia orbis,& eſt auctoritas Philoſophi in.1.Phyſi.text.com.69.uide in Concordantiis.

Materia non habet diuiſionem niſi per dimenſiones: ideo primitus recipit tres dimenſiones quæ dicuntur corpus 1.cap.de Subſtantia orbis &.1.Phyſi.com.63.

Materia nunquã denudatur a dimenſionibus non terminatis,qa tunc corpus fieret ex nõ corpore,& dimẽſio ex nõ,

dimenſione primo cap.de Subſtantia orbis.

Materia ideo primitus recipit dimenſiones recipientes dimenſionem terminatam,quia eſt multa in potentia, quoniam ſi non haberet dimenſiones non reciperet ſimul formas diuerſas,nec numero nec ſpecie , niſi in temporibus diuerſis:ſed in eodem tempore non inueniretur niſi una forma,& cum hoc materia eſſet una numero.ibidem. Ex quo patet qualiter deducatur cõſequentia in qua tantum laborauit Burleus primo Phyſi.cõ.63.ubi Cõmenta habet:Si materia expoliaretur a corporeitate , tunc materia haberet formam dantem ſibi nomen,& diffinitionem.

Materia ut dicit Ariſto.non habet eſſe in actu niſi ſecũdum ꝙ uidetur,quemadmodum forma non habet eſſe in actu niſi ſecundum ꝙ intelligitur Cõmenta . in primo cap.de Subſtantia orbis.idem.12.primæ Philoſophię,tex.cõ.14. Vide in Concordantiis quomodo ſit hoc intelligendum.

Materia habet gradus,& potentia ſimiliter . ultimo capite de Subſtantia orbis. Ex hoc patet ſolutio ad argumentũ Ioannis Grammatici arguebat enim quod ſi materia corporum cœleſtium nõ eſt eiuſdem rationis cum iſtis, tunc talis materia eſſet cõpoſita ex aliquo cõmuni in quo conueniunt,& ex aliquo proprio utriq;, per quod differunt. Diuus Thomas tenens corpora cœleſtia eſſe compoſita ex materia,& forma alterius rationis ab iſtis inferioribus iſto modo nititur ſoluere iſtud argumentum in primo de Cœlo & mun.in lectione.6 ubi inquit. Iſtæ materiæ ſunt diuerſæ ſed non propter aliquã compoſitionẽ, ut imaginabatur Ioãnes Grammaticus,ſed propter habitudinem ad diuerſas formas:quia una eſt totalis,& alia eſt partialis:ſic enim potentiæ diuerſantur ſecundum diuerſitatem actuum . Sed iſta opinio non uidetur eſſe de intentione Ariſto.quod orbis ſecluſa intelligentia ſit compoſitus e materia,& forma,immo eſt corpus ſimplex,ut late probatum eſt per Auer.in libro de Subſtantia orbis, tum quia licet materiæ diſtinguantur per habitudines ad diuerſas formas,hoc eſt extrinſece,quia habitudines,iſtæ ſunt reſpectus,& pertinent ad prædicamentũ relationis:ſed iſtę materiæ cũ ſint ſubſtantiæ,& ſubſtantia a toto genere eſt ens abſolutum :ens enim ad ſe eſt natura prius ente ad alterum . Quæro igitur in illo priori ſi ſunt diuerſæ,nel idem:& ſi ſunt diuerſæ,quæro rurſus quo diuerſificentur: & ſic argumentũ Ioannis Grammatici ſtat in ſuo robore ſi uera eſt propoſitio Philoſophi, quod omnis diſtinctio ſit per actum.7 Metaphy tex.commen.49.& ſic iſtę erunt compoſitæ ex communi utriq; & ex aliquo proprio. Et ideo melius eſt dicere iuxta uiam Auerrois,ꝙ orbis non eſt ſubſtãtia compoſita,ſed ſimplex: & eſt materia in actu, & eſt diuerſa a materia in potentia quæ eſt in iſtis per ſuã rationem intrinſecam.Materia enim habet gradus,& potentia gradus:unde ſecus eſt de ſimplicibus, & de principiis,ſecus de cõpoſitis,& de principiatis. Cõpoſita enim diſtinguuntur per ſuas formas principaliter,& principiata differunt per ſua principia,ſed ſimplicia ipſa, & principia non differunt per alia priora : ſic enim procederetur in infinitum,& in illo modo locum habet in compoſitis, quod diſtinctio eſt per actum,ſed non eſt uniuerſaliter uera de ſimplicibus.Vnde dico ꝙ orbis eſt in ſupremo , & perfectisſimo gradu materierum corporalium , & prima materia eſt in gradu infimo,& in medio ſunt alia,ut elementa,& id genus,quæ differunt etiam ſecũdum magis & iſta uia tutior eſt,ſicut uides.

Materiæ entium oppoſitorum ſeu contrariorum , debent eſſe oppoſitæ ſiue contrariæ.2.Meteo.cap.1.

Materia non mouetur per ſe.1.Metaphy.cõ.11.uide etiam 5.Phy.tex.com.8.

Materia prima uere recipit diffinitionem elemẽti poſitam in.5.Meta.Com.5.Meta.com.4.in calce cõmenti.

Materia non eſt genus.primo Metaphyſi commen.17. & 12.Meta.com.15.ubi Commentator dicit quod Alexan. ſcripſit demonſtratiue quod materia non eſt genus , pro quo uide Alexan.in ſecundo libro Naturalium quæſtionum.q.ultima.

Materia primo recipit formam magis uniuerſalem, & ea mediante formam minus uniuerſalem uſq; ad indiuiduales.primo Metaphyſi.com.17.

Materia eſt una numero in multis ſecũdum ꝙ eius eſſe eſt in potentia.primo Metaphyſi.com.17.&.12.Meta. com. 12.& primo Phyſi.com.63.

Materia nõ poteſt prædicari de ſpeciebus generatis ex ea. 1.Meta com.17.&.12.Meta.com.14.

Materia eſt una numero ſecũdum ꝙ eſt ſubiectum formarum indiuidualium,& multa ſecundum formas,quia diuiditur per eas.primo Meta.cõmen.17.&.12.Meta.cõ.11. &.14 primo de Generatione,& corruptione,com.82. & tex.com.29.&.4.Phyſi.tex.com.84.

Materiale non tranſmutatur niſi ab alio materiali.1. Meta. tex.com.31.&.7.Meta.com.31.

Materiam oportet intelligere in re mota.2.Metaphyſi.tex. com.12.ubi Commentator gloſſat in generatis compoſitis ex materia,& forma,aut formis.

Materia,alia intelligibilis , alia ſenſibilis.materia ſenſibilis eſt ut lignum,& æs:materia autẽ intelligibilis eſt , ut ſunt Mathematica.7.Metaphyſi.tex.cõmen.35.idem.8 . Meta. commen.& tex.15 Sanctus Thomas in ſecundo Phyſi.in lectio.3.in expoſitione tex.com.18.& in quæſtionibus ſuper Boethio de Tri. quæſtione qua quærit , utrum conſideratio Mathematica ſit ſine materia.uidetur dicere ſubſtantiam circunſcriptis accidentibus eſſe materiam intelligibilem,quia ſic non remanet comprebenſibilis niſi intellectu,eo quod ſenſibiles potentiæ non pertingunt uſque ad ſubſtantiæ comprehenſionem,& quia ſubſtantiæ accidunt accidentia ordine quodam:quia prius Natura accidit ſibi quantitas,deinde qualitas,deinde paſſiones & motus.Vnde cum accidentia ſecundum ſui rationem dependeant a ſubſtantia,non poſſunt per intellectum abſtrahi a ſubſtantia,ſed quantitas poteſt intelligi ſine qualitatibus ſenſibilibus,a quibus dicitur materia ſenſibilis : quantitas enim nõ depẽdet à qualitatibus ſenſibilibus,& ideo poteſt abſtrahi ab eis,ſed nõ poteſt abſtrahi a ſubſtãtia,quæ eſt materia intelligibilis. Et ibidem dicit quod cum dicimus quod forma abſtrahitur a materia , non intelligitur de forma ſubſtantiali,quia forma ſubſtantialis, & materia ſibi correſpondens dependent adinuicem, & unum ſine alio non poſſit intelligi, eo quod proprius actus in propria materia ſit:ſed intelligitur de forma accidentali,quæ eſt qualitas,& figura:a qua quidem materia ſenſibilis abſtrahi non poteſt,cum qualitates ſenſibiles nõ poſſint intelligi non intellecta quantitate,ſicut patet in ſuperficie & colore:nec etiam poteſt intelligi ſubiectum motus,quod non intelligitur eſſe quantum . Conſimilem ſententiam imitatur Egidius Romanus.in ſecundo Phyſi.in loco allegato.Scotus etiam in.6 Metaphyſi quæſtione prima tenet ſubiectum ſcientiarum Mathematicarum eſſe ſubſtantiam corpoream, & Auicen.& uniuerſaliter omnes ponentes formam corporeitatis coæternam in materia, uidentur tenere ſubſtantiam corpoream eſſe ſubiectum , & materiam intelligibilem , a qua non abſtrahunt ſcientiæ Mathematicæ . Sed in ueritate,iſta non eſt mens Ariſto. nec antiquorum expoſitorum Ariſto. enim in.12.primæ Philoſophiæ,tex.cõmen 44.expreſſe dicit quod ex Mathematicis ſola Aſtrologia de ſubſtantia ſempiterna ſenſibili mentionem facit,aliæ uero de nulla ſubſtantia mentionem faciunt.Amplius Themiſtius primo de Anima, in expoſitione tex.com.16.expreſſe dicit Mathematicum ſolum inania ſpacia contemplari: & Simplicius in ſecundo Phy.in expoſitione tex.17.&.19. dicit Geometram ſolum corpus quod eſt trina dimenſio, non autem materiam aut motum conſiderare,ita etiam Themiſtius : immo Themiſt,dicit quod Aſtrologus quando una cũ Mathematico,ideſt cum Geometra cœleſtium corporum accidentia ſpeculatur,non illorum ſubſtantiam quærit . &c. Ita etiam Commentator dicit quod non conſiderat de eis,ut ſunt cœleſtia mobilia,ſed ut ſunt figuræ tantum.

Digreſſio contra diuũ Thomam , Egid.Rom. & Scotum.

Amplius patet ex diffinitionibus poſitis in Geometria, & in Arithmetica,

in Arithmetica, ubi patet nullam dari per ſubſtãtiam neq; compoſitam neq; ſimplicem: ut patet in libro elemẽtorũ Euclidis de diffinitione lineæ, ſuperficiei, corporis figuræ, circuli trianguli, & ita eſt de diffinitione numeri, & paſſionũ eius in Arithmetica. Amplius quod dicunt Diuus Thomas, & Egidius, quod cum accidẽtia ſint poſteriora ſubſtantia non poſſunt abſtrahi, & ſic cum qualitates ſenſibiles ſint poſteriores quãtitate nõ poſſunt abſtrahi, quia poſterius non poteſt abſtrahi a ſuo priori. Reſpondetur quod quando prius eſt de quidditate poſterioris, tunc poſterius non poteſt abſtrahi a ſuo priori, ſicut ſpecies non poſſunt abſtrahi a generibus, nec inferiora a ſuperioribus, ſed ſi prius non eſt de quidditate poſterioris, intellectus bene poteſt abſtrahere, intellectus enim, ut dicitur 12. Meta. commen. 39. poteſt multa ſeparare, quæ natura nõ poteſt. Quia autem ſubiectum non eſt de quidditate accidentis, intellectus poteſt abſtrahere accidens a ſubiecto: quia poteſt intelligere accidens intellectione ſimplici non conſiderando de ſubſtantia, quæ eſt ſubiectum eius. Vnde Ariſto. in prædicamentis docuit, quomodo intellectus poteſt intelligere uerũ correlatiuum alicuius, & iſto modo procedit per uiam abſtractionis, circũſcribendo omnia ab illo quæ accidunt, & ſunt extranea illi, ſicut ad non circunſcribendo ab ipſo ꝙ ſit homo, & animal, & eadem ratio ſubſtantia ſola remanente relatione domini apud intellectum, quia tali remanente adhuc ſeruus dicitur ad dominum: ideo dominus eſt per ſe correlatiuum ſerui. Ariſto. dicit docuiſſet modum impoſſibilem, ſi intellectus non poſſet abſtrahere accidens a ſubiecto, immo magis, quia loquitur ibi de accidentibus quæ ſunt in capſo relationis, quæ habent eſſe diminutũ, intantum quod quidam reputauerunt prædicamentum relationis eſſe de ſecundis intellectis, ut dicit Commentator. 12. Meta cõ. 19. Multo igitur fortius intellectus poterit abſtrahere quantitatem, & qualitatem a ſubſtantia, quæ ſunt entia abſoluta, & maioris entitatis. Amplius quod dicit Thomas, quod intellectus formam ſubſtantialem non poteſt abſtrahere a materia, quia in quadam relatione conſiſtit: reſpõdetur quod non ſunt relatiua ſecundum eſſe, ſed ſecũdum dici. Amplius eſt contra Ariſto. in. 2. Phyſi. tex. cõmen. 12. ubi dicit quod Natura dicitur de forma quæ non eſt ſeparabilis ſecundum eſſe, ſed ſecundum rationem: ubi lucidiſſimus Themiſtius dicit: Formam porro dicimus nõ re, ſed ratione a materia abiungi. Amplius hoc eſt contra Ariſt. 2. Phyſi. tex. com. 26 ubi licet dixerit materiam eſſe quodammodo ad aliquid, & in eodem tamẽ textu terminãs quæſtionem in qua quærebatur uſq; ad quem terminum ſe extendit conſideratio quidditatiua naturalis Philoſophi, dicit quod uſq; ad ſpecies ſeparatas quidem, ſed in materia exiſtẽtes. Vbi Themi. & Græci exponunt ꝙ quãquam formæ materiales quandoq; poſſunt cogitatione a materia ſeparari, non tamen poſſunt actu, aut ſubſiſtẽtia eximi, licet Cõmentator locum illum aliter interpretetur & Diuus Thomas dicat illud propter alias rationales: tamen illud ſecundum antiquos expoſitores ueritatem habet de omnibus formis materialibus. et eſt auctoritas Philoſophi primo de Generatione, & corrup. tex. cõmen. 41. ubi dicit: Hæc autem ſpecies ſine materia, ut immaterialis potentia in materia exiſtens. &c. Amplius Cõmen. 12. Metaphy. com. 39. expreſſe dicit: Intellectus innatus eſt diuidere coniuncta in eſſe in ea ex quibus cõponuntur, quãuis in eſſe non diuidãtur ſicut diuidit materiam a forma & forma a compoſito ex materia, & forma ita etiam dicit. 7. Meta. comen. 29. ꝙ generatum eſt diuiſibile in duas partes ratione, non actu. ſ. in materiam, & formam. & 2. Phy. commen. 12. dicit formam eſſe ſeparatã a materia ſecundum diffinitionẽ. Quod etiam dicit Diuus Thomas, & Egidius de qualitatibus falſum eſt: quia Ariſto. in. 12. primæ Philoſophiæ uult quod in omni prædicamento eſt propria potentia, & proprius actus, & ex conſequenti intellectus poteſt intelligere qualitatem per ſua propria principia, nihil conſiderando de principiis quantitatis: in omni enim genere eſt inuenire quid proprium, ut dicitur in. 6. Topico. Dicamus igitur, ut aperiamus ueritatem in hoc quæſito, quod ut notat Alexander in principio libri Priorũ naturalis in pleriſq; locis utitur Mathematica abſtractione: ſcientiæ enim ſibi inuicem famulantur. Dat autem exemplum Alexander dicens: Sicut quando intellectus ratione abſtrahit formam a materia, & ſicut abſtrahit accidentia a ſubſtãtia. unde licet Naturalis per diffinitionem naturalem nõ poſſit diffinire formam ſine materia, nec econtra: quia ſic ut naturaliter conſiderantur, in relatione quadam cõſiſtunt, ut dicitur in. 2. Phyſi. in tex. cõ. 26. & ſic etiam diffinitiones completæ accidentium propriũ debent dari per ſubiecta. &c. Nihilominus per cogitationem, & abſtractionem ſimplicem poteſt conſiderare formam, non conſiderando materiam, aut econtra, & ſimiliter de accidente, & ſubiecto: ſed tunc Naturalis in iſtis caſibus utitur mathematica abſtractione non naturali quatenus naturalis, quia diffinitiones naturales cõcernunt materiam ſenſibilem: & quod hoc uerum ſit, oſtenditur Ariſtotelis auctoritate in primo Cœli & mundi, tex. comm. 92. & 93. Quod in omnibus habentibus formam in materia, ſiue ſint arte, ſiue natura conſtãtia: & alterum eſt ipſa ſecundum ſeipſam forma, & quæ eſt mixta cum materia: unde dico iſtam propoſitionem ueram eſſe in ſolutione illius quæſtionis, & confirmatur, quia uidemus intellectum aliquas diſpoſitiones attribuere formæ ſecundum ſe conceptæ, quarũ oppoſitas attribuit eidem, ut cõcipitur cum materia. Dicit enim Cõmenta. in. 3. Cœli, commen. 28. & etiam in. 4. Cœli, commen. 22. quod grauitas in motu elementi ſecundum quod eſt forma tantum eſt motor, ſed ſecundum quod eſt in prima materia eſt mota: quod quidẽ fieri non poſſet, ſi intellectus nõ eſſet aptus abſtrahere formam a materia, ſeu diuidere eam. Animaduerte igitur, & bene conſidera quod eſt magna differentia dicere intellectum poſſe abſtrahere uel diuidere hoc ab hoc, & dicere intellectum poſſe diffinire hoc ſine hoc. Nam abſtrahere hoc ab hoc nihil aliud eſt, quam intelligere hoc alio non intellecto, & hoc intellectus uniuerſaliter facere poteſt in omnibus inuicem coniunctis in eſſe, ubi unum non eſt de quidditate alterius: & quia materia, & forma ſunt primo diuerſa, & ſubſtãtia, & accidens ſunt primo diuerſa, & ſubiectum non eſt de quidditate propriæ paſſionis, dico ꝙ intellectus indiſcriminatim poteſt iſta per abſtractionem & diuiſionem quandam apprehendere, quia innatus eſt diuidere ea quæ ſunt coniuncta in eſſe: tamen intellectus nõ poteſt diffinire formam materialem ſine materia, nec econtra: nec poteſt diffinire accidens ſiue ſubiecto proprio, quia diffinitio explicat completæ rei eſſentiam: & licet forma non ſit de quidditate materiæ nec ecõtra: quia tamen in quadam relatione conſiſtit, ut dicitur in. 2. Phy. ideo nõ poteſt complete diffiniri, niſi in eius diffinitione ponatur materia, uel expreſſe, uel cõſecutiue, ut dicitur in 2. Phyſi. in tex cõmen. ultim. & ſimiliter completa diffinitio accidentis debet dari per ſubiectum, quod cadit tanquam additum. ut dicitur in. 7. Metaphyſi. tex. com. 17. Non diſtinxerunt igitur iſti doctores inter actum abſtrahendi, & diffiniendi, & tamen eſt magna diſtinctio, licet uterque ad primam intellectus operationem pertinere uideatur, ſed eſt differentia magna, ſicut inter actum imperfectum, & perfectum, ſi bene conſideras. Vnde Ariſto. iſto modo docuit in. 2. Phyſi. in tex. com. 19. ad diſcernẽdum diuerſitatem in natura formarũ in ſua abſtractione a materia ſenſibili ex diffinitionibus earum ponẽdo regulam, quod quæcũq; formæ diffiniri poſſunt ſine materia ſenſibili, tales ex ratione ſui ſunt abſtractæ a materia, & ut ſic, pertinent ad Mathematicum: quæcũq; uero impoſſibile eſt ut ſine materia diffiniantur, pertinet ad naturalem, impoſſibile enim eſt quidditates naturales diffinire ſine materia & tranſmutatione: ut dicit Commenta. 7. Metaphy. commen. 39. Vnde ex diffinitionibus, quæ completæ rei naturã oſtẽdunt, talẽ differentiã uenatus eſt, & iſto modo etiam proceſſit in. 6. Meta. dum uenatus eſt diffõnem for-

malem in ſciẽtiis ſpeculatiuis ea diuerſis modis diffiniendi propter hoc igitur dixit in ſecũdo Phyſi. in loco præallegato: Fiet autem hoc utiq; manifeſtum, ſi aliquis tentauerit utrorũq; dicere terminos, & ipſorum accidẽtium: impar quidem enim & par, & rectum, & curuum, adhuc autem, & numerus & linea, & figura ſine motu, caro autẽ & os, & homo nõ adhuc, ſed hæc ſicut naris ſima, ſed nõ ſicut curuum dicitur. Vbi notat Commenta. cõmen. 19. ꝙ formarum quædam ſunt magis ſeparabiles, & quædam minus: unde formę: illæ quæ indifferenter cõcipi poſſunt ſine materia ſenſibili, & cum materia, ſunt illæ in quibus conuenit Naturalis cum Mathematico, ſed Mathematicus conſiderat, & diffinit eas abſq; materia, quæ eſt principium tranſmutationis: naturalis uero cum materia ſed illæ formæ quæ nullatenus ſine materia diffiniri poſſunt, illæ ſunt appropriatæ naturali, aut artibus medijs, quæ etiam ſine materia ſenſibili diffinire non poſſunt, ut dicitur .2. Phyſi. tex. commen. 20. licet minus appareat in eis quam in puris naturalibus. Et ut redeamus ad propoſitũ materia intelligibilis, ut Ariſto. dicit, ſunt mathematica. i. ees mathematicæ, ſicut uerbi gratia in Geometria pũctus & magnitudo, ſeu continuum & paſſiones eius, ut abſtrahunt a qualitatibus ſenſibilibus, dicuntur materia intelligibilis, ſiue tale cõtinuum ſit ad unum diuiſibile ut linea, ſiue ſecũdum duo ut ſuperficies, ſiue corpus quod eſt undequaq; diuiſibile unde Cõmenta in 3. Cœli, commẽ. 6. inquit: Quod Geometer conſiderat corpus inquantũ eſt quantum ſine accidentibus aliorum prędicamentorũ, ſed Naturalis conſiderat corpus tunc cum accidentibus cæterorum prædicamentorum, & iſta etiam eſt expreſſa ſententia Ariſto. 12 in Meta. cap. 3. inquit enim: Mathematicus circa ea quæ ex ablatione Theoriam facit: circũtollẽs enim omnia ſenſibilia ſpeculatur, puta leuitatem, & grauitatem, & duritiem, & contrarium, adhuc autem, & caliditatem, & frigiditatem, & alias ſenſibiles qualitates ſeu cõtrarietates: ſolum autem derelinquit quantũ, & continuũ horum quidem ad unum, horum uero ad duo, horum autem ad tria: & paſſiones horum inquantum quanta ſunt, & continua, & non ſecũdum aliud ſpeculatur. hæc ille. Ita dic conſequentia in Arithmetica ꝙ numerus, & unitas & paſſiones numeri inquantum ſunt quantitas diſcreta, & abſtrahunt a cæteris prædicamentis, ſunt materia intelligibilis in Arithmetica. Sed contra iſtam determinationem inſtatur, quia Ariſt. in 4. primæ Philoſophię tex. cõmen. 4. tot ſunt partes Philoſophiæ, quot ſunt partes ſubſtantiæ: & ita non uidetur eſſe aliqua ſcientia ſpeculatiua, quæ non ſit de Subſtantia. & cum ſcientia Mathematica ſit in numero ſcientiarum ſpeculatiuarum, uidetur ergo ꝙ ſit de Subſtantia. Amplius tu dixiſti ꝙ Naturalis non poteſt diffinire formam ſine materia, neque accidens ſine ſubiecto proprio: & quæ eſt ratio diuerſitatis quod Mathematicus diffinit ſine ſubſtantia, quæ eſt ſubiectum quantitatis, ſi materia intelligibilis a qua Mathematicus non abſtrahit nõ eſt ſubſtantia, ſed eſt quantitas uel continua, uel diſcreta: Ad primum reſpondetur ſecundũ expoſitionem Auer. per philoſophiam Ariſt. intellexit primam philoſophiam quæ per antonomaſiã philoſophia dicitur, & quia ſubſtantiæ quædam ſunt abſtractæ a materia, quædã uero inter ſe in materia, ſic prima philoſophia ſecatur in duas partes quarum altera contemplatur ſubſtantias materiales, quatenus ſubſtantiæ, & entia ſunt: alia uero conſiderat de abſtractis, & iſta eſt uia Auer. ſine dubio ibi. Vel ſecundum Alexã. ſicut in entibus Mathematicis quædam ſunt prima, quædam ſecunda, idcirco mathematicarum quædam eſt prima, quædam ſecunda quædã tertia. Prima (uerbi gratia) eſt, quæ circa plana uerſatur: ſecunda quæ circa ſolida, deinde Aſtrologica, quæ ſolida quæ in motu ſunt conſiderat, tum Mechanica quæ naſcentia, pereuntia tractat, qui ordo in ſubſtantiis quoq; reperitur: nã primæ ſunt ingenitæ, & immortales quæ corpore uacant nec mouentur, de quibus prima phĩa edifferit Secunda uero phĩa de ſempiternis quæ motu cientur, tertia quæ ſubſtãtias conſiderat naſcentes, & intereuntes: nã hæ ſubſtantiæ ultimæ ſunt. Vbi patet ꝙ duo ultima membra pertinent ad naturalem ſub rationibus ſenſibilibus, licet idem pertineat ad diuinum ſub rationibus tranſcendentibus, ut notat Commenta. 12 Meta. com. 26. & 29. ita ꝙ ſecundũ nullam expoſitionem cogimur dicere Mathematicas puras de ſubſtãtia Theoriam facere. Ad aliud reſpondetur ꝙ Mathematicus, ut dicit Cõmẽta in 1. Phy. cõmen. 2. ſolum cauſam formalem conſiderat. unde ſolũ formam declarantem quidditatem continui, aut diſcreti, uel paſſionum iſtorum ut abſtrahunt a ſubſtantia, & a cęteris prædicamentis, & tales diffinitiones ſunt media, quę ſufficiunt in demonſtrandis accidentibus quæ emanant a ſuo ſubiecto in tali eſſe imaginabili, & ideo non ingreditur (ut inquit Cõmen.) in diffinitionibus talium materia quæ eſt cauſa tranſmutationis, ſed naturalis, quia eſt artifex ſenſatus: uerſatur enim circa res ſenſibiles, non poteſt abſtrahere a tali materia ſenſibili, nec a ſubſtãtia tali a qua fluit eſſe ſenſibile: & ſi quandoq; diffiniret, illæ eſſent diffinitiones Dialecticæ & uanæ, ut dicit Philoſophus in 1. de Anima, tex. com. 11. unde Cõmenta. 1. Phyſi. com. ulti. dicit, ꝙ formarum quædam ſunt in materiis, & quædam ſunt abſtractæ a materia, & ideo conſideratio de formis eſt duarum ſcientiarum, ſcilicet naturalis, & diuinæ, quia quidditatiue naturalis cõſiderat formas materiales, & diuinus abſtractas: & patet quod nulla ſit mẽtio de ſcientiis Mathematicis, quia opinio eius fuit Mathematicum purum ſolum circa quantitates uerſari. & hoc teneo.

Materia dupliciter dicitur aut quę ad ipſum prima, aut omnino prima. 5. Meta. tex. commen. 5. ubi Com. dicit ꝙ materia dicitur duobus modis, aut cõmunis omnibus entibus, aut propria unicuiq; enti. idem 3. Cœli, cõ. 67. & primo Phyſi. com. 82. & 2. Phyſi 10.

Materia non dicitur natura, niſi quia recipit naturam ſ. formam quæ principaliter eſt natura. 5. Meta. tex. com. 5.

Materiam unam habent uniuerſaliter quæ adinuicẽ tranſmutantur. 5. Meta. tex. com. 11. idem primo de Generatione, & corruptione, tex. com 43.

Materia eſt prior forma ſecundum poteſtatem, forma autem eſt prior materia ſecundum actum. 5. Meta. tex. com. 16. & eſt in capitulo de priori.

Materia prima eſt tanquam genus altiſſimum: materia autem propinqua eſt ultimã formam habens in generatione, ideſt quæ recipit ultimam formam. 5. Metaphy. cõmẽ. 29. Ex quo loco poſſumus declarare auctoritatem Auer. in primo Phyſicæ auſcultationis, in cõmen. 1. in qua adeo laborauerunt expoſitores, ut Egidius Roma. in quolibe. 5. q. 10. & ſimiliter Ioan. de Baccone in quolibet. 2. q. qua quærit, utrum materia ſit pura potentia ſimiliter Burleus in illo loco multum laborat: tamen ex præſenti loco Cõmenta. poteſt declarari per ſeipſum. Prima enim materia eſt ſicut genus altiſſimum, per genus altiſſimũ intelligo genus generaliſſimum. Vbi aduerte quod non eſt intentio Auer. aſſimilare primam materiam generi generaliſſimo. quantum ad prædicationẽ, & uniuerſalitatẽ prędicationis: tunc enim ſibi manifeſte contradiceret in 5. Meta. commen. 17. & in 12. Meta commen. 14. ubi inquit, quod prima materia non habet intentionem alicius communis, aut alicuius uniuerſalis prædicabilis de pluribus ſicut genus. Alexand. enim ſcripſit demonſtratiue quod materia non ſit genus, ſicut dicit, & eſt uidere in. 1. libro Naturaliũ quæſtionum. q. ultim. Sed talis ſimilitudo eſt penes hoc, nam ſicut genus altiſſimum non habet ſuperueniens genus in quod poſſit reſolui: ſicut enim decẽ genera generaliſſima, ut dicit Porphyrius, tanquã decem rerum principia: principii autem proprium eſt primum eſſe. 5. Meta. tex. commen. 2. Sic prima materia non habet priorem in quam reſoluatur, & ideo appellatur ſimplex. Per ultimã formam autem intellexit formam ultimatam nõ ordinabilem ad ulteriorem formam, ſicut in mixta ultima, & ultimam formam, appellantur materiæ compoſitæ, & formæ compoſitæ, quia materia talium reducitur ad pri-

mam

mam materiam, & forma talium ordinatur ad ultimam formam. Sic igitur præter primam materiam & ultimam formam omnia media ſunt materiæ compoſitę & formę compoſitæ, ſed illa duo tantum ſunt cauſæ ſimplices.

Impugnatio Egidii Ro.

Quod autem Egidius illud intelligit ſecũdum diuerſum modum abſtractionis, quia forma generis & forma ſpeciei ſecundum Auer. ſunt unum realiter, ſed differunt ſecundum maiorem aut minorem abſtractionem, materia enim, ut dicit Commen. 1. Meta. com 17 prius recipit formas magis uniuerſales, & eis mediantibus recipit minus uniuerſales uſq; ad indiuiduales. Licet hoc uerum ſit ꝙ huiuſmodi gradus dantur in forma, & etiam in materia, ut eſt uidere in ultimo cap. libri de Subſtantia orbis ab Auer. ubi dicit. ꝙ materia habet gradus: nihilominus uidetur mihi ꝙ iſta expoſitio nõ quadret expoſitioni Auer. qui uult ꝙ Ariſt in probatione illius maioris, in qua dicitur: Tunc enim opinamur cognoſcere unumquodq; cum cauſas primas cognoſcimus, & principia prima, & uſq; ad elementa. Vbi dicit ꝙ per cauſas primas intelligit cauſas ſimplices exiſtentes in re primas non compoſitas, & ſunt prima materia & ultima forma, & ex conſequenti loquitur de cauſis realibus & in eſſe reali conſiderans, & non ſecundum abſtractionem rationis, quia Philoſophus naturalis eſt artifex realis, & ſua intereſt cognoſcere omnes cauſas reales, & propinquas & remotas, ſed illa conſideratio ſecundum differẽtiã rationis inter gradum maioris abſtractionis pertinet ad artificem rationalem uel communem unde dicit: Quæ enim ſunt præter primam materiam & ultimam formam cuiuslibet rerum naturalium

Impugnatio Io. de Bac.

ſunt materiæ & formæ compoſitæ, loquitur enim ſecundum eſſe naturale Et ex hoc patet quanto plus ſit accuſatione dignus ille bonus Ioã. de Bacco in loco allegato qui per ultimam formam expoſuit primum motorem, motus auctoritate Commen in. 12. Meta. com. 18. ubi habet ꝙ omnes formæ naturales ſunt in potentia in prima materia, & ſunt in actu, in primo motore Sed hoc iterum ſtare non poteſt, quia licet dictum Commen. ſit uerum, ibi tamen non facit ad propoſitum, quia Cõmen. dicit hic, ꝙ per cauſas ſimplices Ariſtot. intellexit cauſas exiſtentes re primas & non compoſitas, ubi patet ꝙ loquitur de cauſis intrinſecis primis Manifeſtum eſt autem ꝙ primus motor non eſt de principiis extrinſecis, ſed extrinſecis.

Obiectio.

Sed dices, tunc iſta expoſitio non poteſt uerificari niſi in mixtis, & in habentibus plures formas, in elementis autem non uidetur uerificari, ubi non eſt niſi una forma tantum.

Solutio.

Soluitur ꝙ (ut dicit Commenta. primo phyſico. com. 1.) propoſitio illa philoſophi omnia habentia principia cauſas & elementa, nõ cognoſcuntur niſi ex cognitione principiorum, aut cauſarum, aut elemẽtorum ſuorum: impoſſible eſt ut hæc coniunctio Aut, ſit ſicut copulatiua natura nã diſpoſitio ſcientiæ certæ inuenitur in rebus habentibus cauſas quaſdam per ſcientiam illarum cauſarum, ſicut inuenitur in habentibus omnes cauſas. Tunc igitur in ſimili in elementis non eſt niſi materia prima & forma elementi, & illa eſt ultima forma in elemento, quia ulteriorem non habet neq; priorem ſecundum rem: & ideo ſcientia de elementis perficitur in ſcientia cauſarum ſimplicium præciſe quantum ad cauſas intrinſecas, ſed ſcientia mixtorum habentium plures formas & plures materias perficitur ex cognitione cauſarum ſimplicium & cõpoſitorum. Non igitur impedit expoſitionem Commẽ. aliquid hoc quod obiiciebatur, ſicut uides clare, nam ꝙ dicitur, Quod enim eſt inter primam materiam & ultimam formam cuiuslibet rerum naturalium, ſunt materiæ compoſitæ & formæ compoſitæ, intelligitur in quibuſcunq; ſunt plures formæ, & plures materiæ: in carentibus enim multitudine tali impoſſibile eſt ut hoc uerificetur maxime ſecundum naturalem conſiderationem, quæ conſiderat res in eſſe reali, & non ſecundum eſſe rationis, ut dictum eſt.

Materiæ aliæ remota, alia propinqua. 5. Metaphy. tex. commen. 29.

Materia dicitur genus. 5. Meta. tex. com. 43. & eſt in cap. de Genere. uide in Concordantiis.

Materia & forma dicuntur diuerſa genere. 5 Meta. tex. cõ. 33. ubi aduerte ꝙ litera arabica ibi eſt corrupta, quia dicit ꝙ ſunt idem genere. & Cõmen. exponit, quia fit ex materia & forma unum uide in concordantiis.

Mathematicæ demõſtrationes procedunt a notioribus naturæ & nobis ſimul. 1. Phyſi. com. 1. idem. 7. Meta tex. cõ. 10. & 3. Cœli, com. 61 & 1. de Anima, com. 10.

Mathematicæ conſiderant de cauſa formali tantum, quod patet primo phyſi. com primo. uide quomodo ſit intelligendum. 2. Phyſi. com 68.

Mathematici non dicunt magnitudinem augeri in infinitũ in actu, ſed ſolum eſſe quantamcunq; uoluerint finitam. 3. Phyſi. tex. com. 71.

Mathematicæ magnitudines habent contactum. 5. Phyſic. com. 22. & habetur in. 1. de Gener. & corr in tex. cõ. 44. & 4. Phyſi. tex. com. 76. idem. 5. Phyſi. com. 30. & 39.

Mathematicus contactus aſſimilatur continuo, quia ultima conuertuntur in unum. 5. Phy. com. 22 & 30. & 39. ſecus de contactu naturali, quia duo ultima remanent duo demonſtratæ in actu.

Mathematicus aliter conſiderat magnitudines, & aliter naturalis, primo Cœli, com primo idem. 2. Phyſico. tex. cõ. 18. & 3. Cœli, com. 6.

Mathematica nonnulli crediderunt eſſe ſubſtantias. 7. Meta. tex. com. 5.

Mathematicus circa ea, quæ ex ablatione theoriam facit, circũtollens enim omnia ſenſibilia ſpeculatur, puta leuitatem, & grauitatem, & duritiem, & contrarium: adhuc aũt caliditatem & frigiditatem, & alias ſenſibiles contrarietates, ſolum autem derelinquit quantum & continuum. 11. Primæ philoſophiæ, cap. 12. Ex quo loco manifeſte deduci poteſt materiam intelligibilem eſſe ipſum quantum, ut abſtrahit ſecundum rationem ab omnibus qualitatibus & contrarietatibus ſenſibilibus, ut declaraui in Theorematibus in proprio Theoremate de hoc, & dixi quomodo ſit intelligendum mathematicum non abſtrahere a materia intelligibili, contra Egidium Roma & alios tenentes materiam intelligibilem eſſe ſubſtantiam.

Mathematicorum quidditates poſſunt intelligi ſine ſenſu & motu, & ſine materia ſenſibili. 7 Met tex. comen. 39. & 37. & 6. Meta tex. com 2.

Mathematicus utitur communibus proprie. 11 Primę philoſophiæ, cap. 3. & in primo Poſteriorum analyticorum. tex. com. 24. & in. 4. Primæ philoſophiæ, tex com. 7.

Mathematici ſolam quantitatem ſpectant, quo operæ neq; uſus corporis naturalis eſt. neq; affectionem hærentiam corpori in eo ꝙ naturale eſt, quales ſunt caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas: ſed in contemplationem ſola ſpatia ipſa mera, inaniaq;, & confinia corporum adhibentur. Themiſt. ſententia 3. de Anima, cap. 30. Inde ſcire poteſ quid ſit materia intelligibilis contra multos Latinorum. uide quæ ſcripſi in Theorematibus de hoc.

Mathematica ideo abſtractione & abiunctione cõſtare dicuntur, quoniam ab his quæ in naturalibus corporibus uſitantur loco qualitate, tempore, actione, mõtu affectionibus, & reliquis generibus eximuntur abiunguntúrq; Themiſt. in. 3. Phyſi. 77. & habetur ab Ariſt. in. 10 Meta. c. 3. & Auer. in. 3. Cœli, com. 6.

Mathematicus utitur longitudine, latitudine. & puncto indimenſibili ſeparatim atq; ſeorſum, quamuis minimum illorum ſubſiſtat actu per ſe, quia tamen finguntur ſubſiſtere in conſiderationem per ſe ſine mendacio ueniunt. Themiſt. 3. Phyſi. ſuper tex. 71. Ex quo ſcire poteris differentiam inter naturalem & mathematicum: nam licet Ariſt. in ſecundo phy. tex. com. 26. dixerit corpora, phyſica habere ſuperficies, & longitudines, & puncta ſicut mathematica: tamen naturalis conſiderat talia inquantum naturalis eſt, ut ſunt ſeorſum & ſeparatim ſe habentia, ſed ſi quando naturalis conſiderat ſolam longitudinem ſine altitudine, tunc utitur mathematica abſtractione, ſicut etiam

in pleriſq; aliis rebus, ut bene notat Alexan. Vnde nulla eſt phyſica magnitudo niſi corpus, ſicut bene notat Simplicius auctoritate eiuſdem Alexan. in. 1. Cœli & mundi Vnde lineæ naturales ſunt corporeę, & ſuperficies ſimiliter, & puncta naturalia ſunt corporea, quatenus naturalia ſunt, ſicut ſunt minima naturalia, & ſicut ſunt poli mundi naturales, ſed mathematicæ ſunt puncta indiuiſibilis ſicut notat Commen. in. 2. Cœli, com. 14 & in. 4. Phyſi. in com. 118. Et ſic loquũtur Peripatetici de iſtis. Et nota bene hoc quia Latini noſtri de hoc ſunt in maxima altercatione: unde lucidiſſimus Themiſt. expreſſe in præſenti loco dicit ꝙ non omnis linea naturalis eſt quæ & naturam requirat & locum, nam mathematicæ quædam dicuntur, quarum ueluti locus eſt animus ſpeculantis.

Mathematicorum entium genera repræſentat materias fictas intentionales. ex Paraphraſi Meta. tracta. 2. col. 16.

Mathematicæ ſcientiæ, & ſciẽtia de anima conſiderant res, partim in materia, partim uero a materia abiũctas res ſine plures: in prologo primi phy. & Ammonius (ut Philoponus tradit) in principio libri de Anima, de qua opinione uide quæ ſcripſerim in quæſtionibus miſcellaneis &c.

Mathematici omnes naturales affectiones a contemplatione ſua reiiciunt, ſolas meraſq; magnitudines, & nuda ac inania ſpacia finiunt, finiendis his, neq; materiam, neq; naturalem qualitatem adiungunt. Themi. 1. de Anima, com. 17. contra illos qui ponũt ſubſtantiã corporeã eſſe ſubiectum ſcientiarum mathematicarum.

Mathematica dicuntur ex ablatione, & naturalia ex appoſitione. 3. Cœli, tex. com. 6.

Mathematicis quæcunq; inconuenientia accidunt, neceſſe eſt naturalibus accidere. 3. Cœli, com. 6. Vbi uide limitationem Auerrois ꝙ habet ueritatem in pluribus, ſed non in omni loco: & bene conſidera calcem commenti ſexti iam allegati, quia bene intelliges hoc.

Mathematicus & naturalis conueniunt in hoc, ꝙ continuũ eſt diuiſibile in infinitum: ſed differunt quod ſit augmẽtabile in infinitum, quia mathematicus concedit hoc, ſed naturalis negat illud. uide cauſam. 3. Cœli, com. 6.

Mathematicus conſiderat continuũ, ut eſt ſeparatum a materia: ſed naturalis ut eſt coniunctum materiæ. ibidem. cõ. 6. primo Cœli, com. 1.

Mathematici cõſideratio de corpore eſt inquantũ eſt quantum ſine aliis accidentibus, ſed conſideratio naturalis eſt de corpore inquantum eſt quantum cum cæteris accidẽtibus cæterorum prædicamẽtorum 3. Cœli, com. 6. idem habetur ab Ariſt in. 11. Primæ. philoſophia, cap. 3.

Mathematici ex diffinitionibus facile in notitiam accidentium deueniunt, naturales uero e cõuerſo procliuis ex accidentibus in diffinitionẽ accedunt. Themiſtius. 1. de Anima, tex. com. 15. conſimile habetur ab Auer. 1. Phy. com. 2. & in. 7. Meta. com. 10.

Mathematica habent tactum & locum. 1. de Genera. & corruptio. tex. com. 45. idem. 4. phyſi. 47. & 76.

Mathematicæ artes primum circa Aegyptum conſtiterunt ibi namq; ſacerdotum gens uacare dimiſſa eſt. ex procemio Meta.

Mathematica exiſtentium ſine motu ſunt extra ea quę ſunt circa aſtrologiam, diſputant tamen & tractant omnia de natura. 5. Meta. tex. com. 19.

Mathematica non admiſcetur cum materia. 2. Metaph. tex. com. ultimi.

Mathematicæ non demonſtrant per genus cauſæ finalis. 3 Meta. tex. com. 3.

Mathematicæ nullam de bono aut malo faciunt rationẽ. ibidem. Ex illo textu colligitur in mathematicis nõ eſſe bonum, uide tamen & conſidera diligenter ꝙ (ut inquit Auer. in commento.) iſta res indiget conſideratione. ubi ſcire debes ꝙ Ariſto. in. 13. Meta in calce primi capitis inquit: Quoniam autem bonum & honeſtum alterum, hoc quidem ſempee in praxi, bonũ autem & in immobilitate dicẽtes nihil dicere mathematicas ſcientias de bono aut optimo mentiuntur, dicunt enim & demõſtrant maxime, non enim ſi non nominatũ, opera autem & rationes oſtẽdunt, non dicunt de ipſis: boni autem maxime ſpecies, ordo, & cõmenſuratio, & id quod terminatum eſt, quæ maxime oſtendunt mathematicæ ſciẽtiæ & quomodo multorum cauſa uidetur hoc &c. Et iſte eſt locus quẽ innuit Auer in com. 3. ſuper. 3. Primæ philoſophię dum dixit ſuper iſtis uerbis: Et ipſe dixit in tracta. de quo loquitur in principiis mathematicorum, ꝙ ordinatio numerorum & magnitudinum inuenitur in eis, & indiget hoc perſcrutatione. Vbi ſcire debes, ꝙ ut notat bene Alexan. in præſenti ratione adducta per philoſophum, eſt deceptio quædã: nam hac potiſſimum cauſa mouetur ad oſtendendum in mobilibus non eſſe bonum, quia omne bonum finis eſt: finis autem cuiuſdam actus finis eſt. omnis aũt actus cum motu eſt. inquit enim: Nam non omne bonum ſuapte natura agendum eſt, ſed partim agendum, partim contemplandum: non agendum cuiuſmodi eſt in mathematicis: ueritas enim eorum quæ bonum quoddam eſt ut finis in ipſis expetitur Et ideo animaduerte bene & conſidera, ꝙ etſi Philoſophus iſta adduxit, ibi eſt in parte argumentatiua, non quia hæc ſit eius intentio ꝙ in ſcientiis Mathematicis nulla ſit bonitas, alioquin ſcientiæ ſpeculatiuæ non eſſent de numero bonorum & honorabilium, contra Philoſophum in principio libri de Anima, patet enim auctoritate philoſophi ſciẽtias mathematicas enumerari inter ſcientias ſpeculatiuas. 6. Meta. tex. com. 2. Et licet Plato dixerit illas eſſe propter exercitium, ut alias declaraui, quia tamen quandoq; Ariſto. ex mente propria uidetur etiam aſſerere illud in entibus Mathematicis non eſſe bonum, neq; finis rationem: debes ſcire ꝙ ut eſt ſententia Philoſophi in 2. Phyſi. tex. com 18. eædem ſunt lineæ mathematicæ, & naturales, & quia formæ iſtæ non terminãt motũ nec habent rationem finis, niſi ut ſunt naturales, quia Mathematicus abſtrahit a motu, & per huiuſmodi finem & motum attingendo: ſic ſub illa ratione non eſt in eis ratio boni neq; finis, ſicut eſt in naturalibus. Et hoc eſt quod pulchre declarauit Auer. in. 2. Phy. in com. 74. forma quę ſequitur naturam entis, non eſt dicta nobilior, ut forma mathematica, non enim dicimus ꝙ lineæ exeuntes a centro circuli ad circumferentiam ſunt æquales, ut circulus ſit nobilior, ſed hoc contingit naturæ circuli, & ideo nobilitas non inuenitue in formis Mathematicis. Hoc enim ſcilicet nobilitas non accidit formis, niſi ſecundum ꝙ ſunt finis, quare intelligis modo quomodo bonitas & nobilitas non eſt in formis mathematicis. quia cum ſint eædem cum formis naturalibus non habẽt bonitatem, niſi ut ſunt in materia ſenſibili in eſſe naturæ ſeu tali, quia ſic ſunt finis motus agentis & non habent bonitatem iſtæ formæ, & ſunt in imaginatione ut conſiderantur a mathematico. Dicit enim Commen. ꝙ balneum in anima mouet ut efficiens, & balneum extra animam mouet ut finis: bonum enim & malum ſunt in rebus. Et aduerte ꝙ Commenta. 3. Metaphyſi. commen. 3. dicit, ꝙ poteſt cõtingere ut ſit immobilibus bonum, ſed non per ſe, ſed per accidens, quod ideo dicit pro quanto ſunt eadem ſubiecto cum rebus mobilibus in quibus per ſe eſt ratio finis, qui attingitur per motum, quia ibidem Commenta. dicit, ꝙ mathematica licet ſint in re mota, tamen non mouentur niſi per accidens & ſic etiam per accidens ſunt finis motus, & ſic bonum in eis inuenitur per accidens illo modo: ſed non pcopter hoc tollitur, quia contemplatio entium mathematicorum quorum finis eſt ueritas, non ſit de genere bonorum: & quia etiam illarum ſcientiarum cognitio multis artibus & mechanicis, & ſpeculatiuis poſſit eſſe proficua & utilis, ut dixi in Cõcordantiis ſuper primo Phyſicorum.

Digreſſio an in mathematicis ſit bonum.

Mathematica licet ſint in re motã, tamen non mouentur niſi per accidens. 3. Meta. com. 3.

Mathematicarum ſcientiarum quędam ſunt primæ, ut arithmetica, & geometria: quædam ſunt non primæ, ut perſpectiua & muſica ex. 4. Meta. te. cõ. 4. unde colligitur ſcientias medias magis enumerandas eſſe in genere ſcientiarum

tiarum mathematicalium, quam cum naturalibus. uide in Concordantiis.

Mathematicorum ſunt principia elementa & cauſæ. 6 Primæ philoſophiæ, tex.com.1. ex quo patet Auer. Alexandrumq;, & alios Grecos expoſitores etiam aliter potuiſſe exponere auctoritatem illam in principio phyſicæ auſcultationis, ubi Ariſ exorditur dicens: In unaquaq; doctrina cuius ſunt principia, uel cauſæ, uel elementa, cognitio ex horum fit perceptione atq; ſciẽtia. ipſi enim per principia exponunt cauſas agentes & mouẽtes, & per cauſas fines, & per elementa principia exiſtentia in re, ut ſunt materia & forma: iuxta autem iſtam expoſitionem mathematico cum non eſſent principia, elementa, & cauſę: cuius tamen oppoſitum ſcribit Philoſophus in præſenti auctoritate. Immo Ariſt. in hoc loco ſubdit ꝓpoſitionem uniuerſalem dicens, Et totaliter omnis ſcientia intellectualis participans aliquid intellectus circa cauſas & principia eſt, aut certiora, aut ſimpliciora: & licet non addat. & elementa hoc fecit breuitati indulgens ſecundum ſuam conſuetudinem: ita ꝙ uniuerſaliter quælibet ſcientia uel ſpeculatiua, quæ eſt uere intellectualis, uel practica quæ particeps eſt intellectus: quia agibilia, de quibus eſt ſcientia practica, nõ ſine intellectu ſunt, ut patet ex. 3. de Anima, & ex. 6. Ethic. & ex. 2. Phyſi. Vnde uidetur mihi omnem ſcientiam ſecũdum Ariſto ſentẽtiam eſſe ex principiis, cauſis, & elementis. Nam principia immediata in qualibet ſcientia quæ ſunt propoſitiones per ſe notæ & conceſſę in illa ſcientia ratione qua non habent in tali ſcientia priores propoſitiones, per quas demonſtrari poſſunt, ſic talia principia dici poſſunt: Scribit enim Ariſt. in princi. 5. Meta. ꝙ de ratione principii eſt primũ eſſe. & primo Poſteriorum dicit: Idẽ autem eſt primum & principium. & eædem propoſitiones inquantum ſunt cauſæ cõcluſionis demonſtratæ, ſunt cauſæ non ſolum in inferendo, ſed in eſſendo, ſiquidem demonſtratio faciens ſcire eſt ex cauſis utroq; modo, & præſertim in demonſtratione ſimpliciter dicta: In demonſtratione autem quia, dicuntur cauſæ in inferẽdo tantũ in ordine autem ad totam demonſtrationem, quæ formaliter componitur ex eis, dicuntur elementa: ſiquidẽ ratio elementi eſt ut ſit in re quæ componitur ex eo, unde. 5. meta. tex. com. 4. dicit expreſſe ꝙ elementa etiam dicũtur reſpectu demonſtrationum: & ſic demonſtrationes primæ in unaquaq; ſcientia dicuntur elementa reſpectu aliarum demonſtrationum: ubi Commen. dicit: Primę demonſtrationes quæ componũtur ex primis propoſitionibus, ſunt elementa omnium demonſtrationum quæ componuntur ex eis: demonſtrationes enim compoſitę diſſoluuntur in demonſtrationes ſimplices, iſtæ autem non diſſoluuntur in alias: & ita ſaluare poſſumus in omnibus ſcientiis eſſe principia, cauſas & elementa iuxta iſtam ſententiam. Quid enim melius inuenies, quam Ariſtotelem per Ariſtotelem interpretari?

Mathematica abſtrahit a motu. 6. Met. tex. com. 2. & 3. Meta. tex. com. 3. & 7. Met. tex. com. 35. & in. 2. Phy. te. cõ. 18.

Mathematica eſt circa immobilia, ſed inſeparabilia. 6. Meta. tex. com. 2.

Maturatio melius & plus dicitur de animalibus, quam de uegetabilibus. & de uegetabilibus pluſquam de mineralibus. quarto Meteororum. com. 26.

Mahumeti lex ponit homines æternos, & homines corruptibiles euſdem rationis in nomine & diffinitione. 3. Meta. com. 7.

Maxillam inferiorem omnia animalia mouent, excepto crocodilo fluuiali, qui mouet ſuperiorem. 1. de Natura animalium, cap. 11. & uide cauſam huius in. 2. de Partibus animalium, cap. 27.

Maximum fundamentum eſt ſcientiæ naturalis, naturam agere propter finem. 2. Phyſi. com. 74. & 75. & 84.

Maxima diſtantia non inuenitur niſi in linea recta. 8. Phyſi. com. 73.

Maximum in unoquoq; genere perfectum eſt. 10. Metaph. com. 53.

Maximum eſt cuius non eſt exceſſus. ibidem.

Maxima remotio non menſuratur niſi ſecundũ lineã rectã & ideo dicitur in deſcriptione lineæ rectæ ꝙ eſt breuiſſima inter duo puncta. 1. Cœli, cõ. 28 idem. 5. Phyſi. cõ. 23.

Maxima dimenſio, quã materia recipit, eſt dimenſio ignis: & minima eſt dimenſio terræ. 2. de Anima, tex. cõ 97.

Medium determinatum eſt. 1. Cœli, tex. com. 44. & ibi ponitur ratio ad hoc.

Medium trifariam ſumitur pro loco inferiori, pro medio ſphæræ, & pro medio quod eſt inter duo extrema contraria. primo Cœli, com. 45.

Medio non exiſtente totaliter, neq; extremum erit, neq; ſurſum, neq; deorſum. 1. Cœli, tex. com. 74.

Medium non eſt niſi per corpus ſphęricũ, & corpora ſphęrica non ſunt niſi propter corpora, quæ ſunt in medio. 1. Cœli, com. 78. prima pars patet, quia ſphæra diuiditur in medium, quod eſt centrum & circumferentiam: ſecunda pars patet ex his quę habet Commen. 8. Phy. com. 84. Conſiſtentia, inquit, mundi huius ſiſtis duabus uirtutibus perficitur, uirtute mouendi, & uirtute quietis.

Medium corporis, quod circulariter mouetur, debet eſſe unum ſecundo Cœli, com. 35.

Medium aliquãdo dicitur de medio magnitudinis, aliquãdo de medio quod eligitur a natura, ſcilicet nobili, ut in animalibus, aliud eſt medium magnitudinis, & aliud eſt medium ſecundum naturam. 2. Cœli, te. com. 74. gloſſat autem Commen. de animali æterno, quia in animali corruptibili coincidunt.

Medium ſecundum ꝙ medium non eſt cauſa ꝙ corpus ſit graue, ſed inquãtum eſt medium corporis, quod circulariter mouetur: & medium non eſt cauſa eſſentialis. quare corpus graue quieſcit in medio, ſed eſt grauitas eius. ſecundo Cœli, com. 102.

Medium ſi fuerit conceſſum, ꝙ ſit cauſa quietis terræ, erit cauſa remota, & melius eſt dicere ꝙ ſit cauſa conſeruans quietem quam agens. 2. Cœli, com 102.

Medium magnitudinis differt a medio ſecundum uirtutẽ, quia medium uirtutis eſt in omnibus prædicamentis, ſed medium magnitudinis eſt in prædicamento quantitatis tantum. Auer in Paraphraſi. 2. de Cœlo, ſumma. 4. cap. 2.

Medium aliud ſecundum qualitatem, aliud ſecundum quãtitatem. 3. Cœli, com. 42.

Medium mundi eſt diuiſibile habens latitudinem. 4. Cœli, com. 3. conſimile. 8. Phy. com. 76.

Medium eſt duplex, ſecundum comparationem, & tale nõ eſt compoſitum ex extremis: & ſine cõparatione, & hoc eſt compoſitum ex extremis. 4. Cœli, com. 26.

Medium eſt terminatum diſtinguẽdo ipſum ab extremis, & ſi medium eſſet extremum, poſſibile eſſet in ipſo fieri additionem quo cõceſſo ſequetur inueniri poſſe corpus deſcendens ſub terra. 4. Cœli, com. 32. uide pro iſta cõſequentia. 1. Cœli, tex. com. 12.

Medium mundi, & medium terræ ſunt idem ſubiecto, ſed differunt diffinitione. 4. Cœli, com. 33. & 34.

Medium & illud quod eſt inter, multis modis dicitur. 4. Cœli, tex. com. 38.

Media quæ ſunt inter contraria in forma ſe qualitate differunt a mediis, quæ ſunt inter extrema contraria in loco: contrarietas enim inuenitur in loco & forma æquiuoce nam contraria in forma ſunt duo in forma, ſed non duo in ſubiecto: ſed cõtraria in loco ſunt duo in forma, & duo in ſubiecto: & ideo medium in contrariis in loco oportet ut habeat aliquam cõtrarietatem in forma & in ſubiecto. Vnde neceſſe eſt, ut nõ diuidatur niſi propter numerationem ſubiecti hicq; impoſſibile eſt, ut medium inter cõtraria in loco ſit unum in ſubiecto. 4. Cœli, com. 38.

Medii diſpoſitio eſt, ut in eo congregentur contraria 4 cœli, com. 40. quod qualiter ſit intelligendum, uide in. 4. Cœli, com. 26. & 38. clarius.

Media extrinſeca non recipiunt ſenſibilia cum corporibus in quibus exiſtunt. 2. de Anima, tex. comme. 101. & com. 76. & 79.

Medium eſt ſecundum duas ſpecies: unum eorum eſt ſecũdum ueritatem & prius, & eſt medium inter duo contraria, cuius eſſe conſiſtit in complexione duarum extremitatum, & eſt ſecundum quidditatem diuerſum ab extremis ſecundum autem dicitur ſimilitudinarie, & ſecundum poſterius, & eſt medium inter duo contraria, ſecundũ quantitatem tantum. 3. Meteororum. cõ. 2 iuxta dimidium, cõſimile. 6. Phy. com. 32. idem. 3. Cœli, com. 42.

Medium quodlibet, aut eſt compoſitum ex extremis ſimplicibus ſimpliciter, aut ex rebus ſimplicibus in reſpectu mediorum, aut ex formis mediorum. 2. Meta com. 39.

Mediorum extra quæ eſt aliquid ultimum & primum, neceſſe eſt ꝙ prius eſt, cauſam eſſe aliorum quæ ſunt poſt ſe 2. Meta. tex. com. 6.

Medium & circulus ſunt principia totius. octauo Phyſico. tex. com. 48.

Media quæ ſunt inter contrarias, non ſimpliciter ſunt cõtraria extremũ. 2. Meta. com. & 5. Phyſi. tex. cõ. 52. & primo phyſico. 47. primo Cœli. 201. de Generatione & corr. 50. 10. primæ philoſophiæ, tex. com. 23. & 2. de Anima. 44.

Media inter contraria fiunt ex mtatione contrariorum 10. Meta. te. com. 23. & 5 Phy. 52. & alibi ſæpe.

Medium eſt utrunq; extremum non pura potentia, ſed aliqua potentia. 1. phyſi. com. 46. idem. 5. Phy. 6. & 19. & 52. & 10. Met. com. 23. Contra Burleum, & alios qui negant media eſſe compoſita, ex extremis contrariis. Contra Burleum.

Media ſunt quaſi materia extremorum. 3. Phyſic. com. 49. Vide in Concordantiis.

Medium mundi non diuerſatur ſecundum quod mediũ in reſpectu totius & partis, ſed diuerſatur ſolum in magnitudine & paruitate, quia uidelicet locus totius eſt maior loco partis. 3. Phy. com. 52. idem Themiſt. ibidem, uide pro hoc. 4. Cœli, tex. com. 22.

Mediorum diuerſitas in iſtis duabus cauſis ſcilicet in difficultate & facilitate reſiſtentiæ, aut motus, aut quietis eorũ eſt cauſa in diuerſitate motus eiuſdem moti, aut mobiliũ conſimilium quarto Phy. com. 71.

Medium quod contrafertur magis impedit quam medium manens. 4. phy. tex. com. 72.

Medium in primis qualitatibus uidetur, ꝙ ſit temperatum 6. Phy. com. 32. quod differt ſecundum magis & minus ab extremis.

Medium tutiſſimum eſt, & ideo natura cor cõſtituit in medio. Ariſto. in. 3. de Partibus animalium, cap. 4. de corde & habetur expreſſe ab Alexandro, in Paraphraſi de Anima, cap. ultimo. ideo aſtutus Vlyſſes nauim ſuam conſtituit medio, ut inquit Homerus.

Medium pinguius ſeu ſpiſſius, magis impedit quam ſubtillus. ibidem.

Medium eſt quodammodo extrema. quinto Phyſic. com. & tex. 6.

Medium componitur ex duobus extremis in media diſpoſitione exiſtentibus. 5. Ph com. 6. & 19. & 52. idem. 4. Cœli, com. 26. & ibi uide quomodo intelligitur.

Medium eſt in quod aptum natum eſt primum pertingere mutans quam in quod ultimum.. Phyſi. tex. com. 22.

Medium in minimis in tribus eſt. ibidem.

Medium eſt contrarium extremo per id quod habet in ſe de alio extremo. quinto Phyſico. cõ. 52. Ex quo bene dixit Burleus ꝙ non niſi uiolenter gloſſari poteſt de mente Commen. contraria non eſſe refracta in medio. Nam expreſſe dicit ꝙ uiride non tranſmutatur ab album, niſi ſecũdum ꝙ eſt in eo de nigro: & non tranſmutatur ad nigrũ, niſi ſecundum ꝙ eſt in eo de albo: & ſimilter quando album tranſmutatur in uiride, tranſmutatur nigrum in uiridi exiſtẽs: & nigrum dum tranſmutatur ad uiride, trãſmutatur ad album, quod eſt in uiridi. idem. 5. Phy. 6. & 19. & 10. Meta. com. 23 & in. 2. de Anima. 95. & 105.

Locus expreſſus in Auerr. qui gloſſari non poteſt, quod extrema ſint formaliter in medio quoquomodo.

Medium quoddam differt ſecundum magis & minus, & quoddam ſecundum formam. 6. Phyſico. cõmen. 32. ubi nota ꝙ medium ſecundum formam eſt illud, quod uere cum acquiritur, terminat mo tum, & tale eſt terminatum & differt ſpecie ab extremis: ſed medium ſecundum magis & minus eſt ad quod non terminatur motus, nec ab extremis diſtinguitur ſpecie ſecundum magis & minus, & ſit tale neceſſarium ex commixtione contrariorum in ſubiecto, quod tranſmutatur de uno extremo ad aliud & tale eſt in potentia, & ſunt uariabilia in infinitum. Nota bene hoc.

Medietatem pertranſire eſt in potentia, non in actu. ſexto Phyſico. com. 52.

Medium relatiue dicitur reſpectu extremorum. ſeptimo Phyſi. com. 17.

Medium non eſt inter uirtutem & uitium 7. Phy. com. 18.

Medium ad utrunq; extremum unum & idem numero eſt, ratione autem duo. 8. Phyſi. tex. com 65.

Medietates infinitas pertranſire in potentia in tempore finito non eſt impoſſibile, ſed neceſſarium ibidem.

Media omnia ſunt in eodem genere cum extremis. 10. Meta. tex. com. 22. & 5. Phyſi. tex. com. 22.

Media hæc dicimus in quæcunq; permutari prius eſt neceſſe, quod permutatur. 10. Meta. tex. com. 22.

Media omnia ſunt oppoſitorum quorundam ibidem.

Media cõtrariorum neceſſe eſt componi ex ipſis extremis. 10. Meta. tex. cõ. 22. uide ibi mentem Auer. claram contra Burleum oppoſitum tenentem.

Media ſi eſſent ſpecie diſtincta ab extremis, non eſſent medium, ſeu inter, ſecundum Arabes, quod eſt neceſſarium in motu. Commen. 10. Meta. com. 23. uide in Concordantiis nuper æditis.

Media omnia inter contraria eſſe compoſita ex contrariis non ſolum uerum eſt, uerumetiam a ſua conuerſa eſt uera, uidelicet ꝙ omnia compoſita ex contrariis ſunt media. ibidem.

Medicus ædificat, non inquantum medicus, ſed inquantum ædificator. 1. Phyſi. tex. com 74.

Medicus per ſe, non ſanat niſi alium. quinto Phyſi. com. 1. & 2. Phy. tex. com. 3.

Medicina non eſt ramus ſcientiæ naturalis, ut opinatus eſt Algazel, quia ſcientia naturalis eſt ſpeculatiua & medicina eſt ars factiua. ex diſputationibus phyſicis in ſolutione primi dubii contra Conciliatorem. Contra Conciliatorem in diſſerentia ...

Medicina ſumit principia ſua a ſcientia naturali: & quãdo aliquid cõmune in utraq; ſcientia iſtarum cõſideratur, cõſideratur duobus modis diuerſis. Sanitas enim & ægritudo conſiderantur in ſcientia naturali, ut ſunt paſſiones entium naturalium: Medicina uero conſiderat de eis, ut unã earum conſeruat, reliquam deſtruit ibidem.

Medicina ẽ ars operatiua exiens ex principiis ueris, in qua quæritur conſeruatio ſanitatis corporis humani, & remotio ſuæ ægritudinis, ſecũdum ꝙ poſſibile fuerit in quolibet corpore. Auer. ſententia in. 1. Colliget, in principio.

Medicinæ artis finis non eſt ad ſanandum omnino, ſed ad faciendum illud quod poteſt fieri, & in quantitate conuenienti, & tempore conuenienti, & poſtea debetur expectari finis: ſicut eſt in arte nautarum & in regimine exercitus. ibidem. iſta etiam eſt ſententia Ariſto. in primo Topicorum, cap 2. ubi dicit: neq; enim rhetor omnino perſuadebit, neq; medicus omnino ſanabit, ſed ſi ex contingentibus nihil omiſerit, ſufficientem eum dicemus habere diſciplinam.

Medico conueniens eſt ſumere complexiones membrorũ a naturali philoſopho, Auer. in. 2. Colliget, in cap. de complexionibus membrorum conſimilium.

Medicinæ artis aliquid eſt ſpeculatiuum, & illud eſt ſciẽtia naturalis, & aliquid practicum. ibidem. Auer.

Medicinæ pars ſpeculatiua eſt accepta a cauſis multum remotis ſanitatis & ægritudinis, ſicut ſunt elementa & ſimilia. ibidem Auer. & eſt ſententia Ariſto. in principio libri de Senſu & ſen ubi dicit: Phyſici intereſt ſanitatis & ægritudinis prima inueſtigare principia. ubi per prima intelligendum eſt remota, quia proxima ſpectant ad medium præcipue, ut ſunt intenta per artẽ contra Diuum Thomã, qui per prima expoſuit naturalia. Nullibi enim conſueuit Ariſto.

Simplicius priam dicit in prologo ſcientiã naturalẽ largiri principia medicinæ & aliis artibus mechanicis p

Ariſto.ſumere in hoc ſenſu primum, ſed hoc aut ſumitur primo, ut primum diſtinguitur contra proaimum, ut primo phyſico.tex.com primi.ubi notat Commen. ꝙ doctrina ordinata eſt incipere a cognitione cauſarum primarũ rei cognoſcendæ perfectæ, deinde intendere ad cognitionem aliarum cauſarum remotarum ſecundum ordinem, donec perueniatur ad cauſas propinquas. Quod ſanitatis & ægritudinis cauſæ particulares a medicina conſiderentur, patet ex ſecundo Phyſi.tex.com.26.ſed de hoc uide quæ in contradictionibus nuper æditis ſcripſi, ubi dedi alium modum exponendi illam Ariſto auctoritatem in libro de Senſu & ſenſato,

Medicinæ practicæ pars eſt ars medicinarum experimentalis, & illius etiam eſt ars anatomiæ ibidem Auer.

Medicinæ pars experimentalis indiget uitæ longitudine: de hac enim ſermo Hippocratis intelligitur, dum dixit uitam eſſe breuem, & artem longam.ibidem Auer.

Medicus & naturalis differenter conſiderant ſanitatem & ægritudinem.ibidem.

Medicina ſecundum Ariſt.appropriatur inter artes mechanicas in uirtute.ibidem.s.de Anima,com.17.

Medicina cibus quomodo differant.uide.5. Colliget.ca.3. & uide etiam cap.24.ibidem,cap.3.

Medicinis rectius attribuitur intemperantia, & cibo temperamentum.ibidem,cap.3.

Medicinam eſſe calidam aut frigidam, aut humidam uel ſiccam, & cibum, eſt æquiuoca intentio.ibidem.

Medicina quomodo temperata dicitur ibidem.

Medicina quæ dicitur eſſe appropriata alicui operationi, non dicitur habere illam operationem niſi comparatione ad corpus temperatum, uel ad propinquum temperantiæ, ibidem.cap quarto.

Medicinæ oppilatiuæ diuerſificãtur ſecundum complexionem membrorum, ſicut dicitur ꝙ dactyli oppilant hepar, & aperiunt oppilationes pulmonis.5.Colliget,cap.8.

Medicinæ quæ ſunt aperitiuæ unius membri, non ſunt aperitiuæ alterius: ſicut abſinthium aperit oppilationes hepatis, & non poteſt poros exteriores aperire propter ſtipticitatem quæ eſt in eo.5.Colliget,cap 9.

Medicinæ ſtipticæ differunt ab oppilatiuis, quia ſtipticæ ſunt in materia groſſa terreſtri, ſed oppilatiuæ ſunt in materia ſubtili.5.Colliget.cap.14.

Medicinę odoriferæ ſunt ſupremæ omnibus medicinis cõfortantibus principalia membra, & maxime in rebus teſtificatis ab experientia & proprie cordi. Et propterea muſcus plus confortat inter cætera odorifera, nã eius aromaticitas præualet omnibus aromaticis.5.Colliget cap.19.

Medicinæ quæ frangunt lapidem, efficiunt hoc per frigiditatem & humiditatem, quia tu ſcis ꝙ res induratæ per caliditatem, & ſiccitatem non diſſoluuntur niſi per frigiditatem & humiditatem. Et cum dico frigiditatem, intelligo diminutum calorem a calore qui coagulauit lapidem: & ſic intelligo cum dico humiditatem, quia non operantur iſtæ medicinæ in lapidibus niſi per operationem ſimilem operationi alicuius decoctionis.5 Colliget,cap.20.

Medicinæ laxatiuæ habent ſuam operationẽ per attractionem inquantum eſt attractio, & etiam per proprietatem.5.Colliget,cap.21.

Medicinæ purgatiuæ non ſolum habent hanc uirtutẽ, ſcilicet trahendi humorẽ propriũ etiam eis, uerũ etiã trahũt humorem ꝓprium & ex ꝓprio membro.5. Colli.ca.21.

Medicinæ purgatiuę non operantur niſi per unum calorẽ proprium eis, qui eſt in eis, qui habet proprietatem trahẽdi talem humorem ibidem.

Medicinæ bezahartcæ ſecundum medicos ſunt mediæ inter uenena & medicinas: & nos ſic non intendimus, quia media & extrema ſunt unius generis, & quæ ſunt unius generis ſunt ſimilia, & ſic non eſt in bezaharticis cum ueneno, quia medicatio cõtrarietatis ſemper debet attribui contrarietati.5.Colliget,cap.23.ubi dicit: Tales medicinæ ex una parte ſunt uenenum, & ex alia ſunt medicina: non quia ſunt medicina ex parte qua ſunt uenenum, quia non eſt extraneum, ut dicatur ꝙ diuerſificantur actiones unius agentis diuerſificatis diſpoſitionibus ſubiecti locorũ. Dic tu pro medicis ꝙ medium eſt duplex, quoddã quod eſt compoſitũ ex extremis, ut colores medii reſpectu albi & nigri. & de talibus uerum eſt ꝙ ſunt eiuſdem generis, & ſunt ſimilia. Quoddam uero eſt medium ſecundum ſimilitudinem in participando diſpoſitiones extremorum, & talia non ſunt neceſſaria eiuſdem generis, nec ſimilia, & iſ lo modo intellexerunt medici.

Defenſio medicorũ,

Medicina bezahartica occidit ſanum, quia non habet prodeſſe niſi quãdo in corpore eſt diſpoſitio uenenoſa.ibid.

Medicinæ habent quatuor operationes, primas, ſecundas, tertias, & proprias: ſed cibus non habet niſi unam operationem, quia nutrit tantum.5.Colliget,cap.24.

Medicinæ principiũ pro maiori parte ſunt inductiõe, & experimenta cognita.uide diffuſe de hoc.5.colli.cap.24.

Medicina ut dicit Gale. duobus inſtrumentis fuit inuenta, ratione & experimẽto.5.Colliget,cap.25.Authoritas iſta eſt in principio primæ particulæ aphoriſmorum.cõ.1.

Medicinarum compoſitarum iudicium in cõplexione perfecte reddi nõ poteſt, ex ſapore, quia poteſt eſſe una medicina cõpoſita, ex rebus quibuſdam habentibus ſaporẽ, & ex quibuſdã carentibus, & non põt fieri iudicium de toto ex parte. Similiter medicina cõpoſita diſcerni non poteſt ex odore propter eãdem cauſam quia poteſt eſſe cõpoſita ex aliquibus odoriferis, & non poteſt fieri iudicium in hac re de toto ꝓpter partẽ, ſicut ille qui iudicauit roſam calidam, quia eſt aromatica. 5.Colliget,cap.27.&.28.

Medicinarũ ſignificatio ex colore eſt multo debilior aliis ſignificationibus ex ſapore & odore ſumptis, propterea quia color non eſt niſi in ſuperficie corporis colorati: & propterea inuenies ſecundum plurium ꝙ cõplexio partis in qua eſt color, eſt alia quam complexio totius colorati.5.Colliget,cap 29.

Medicinarum purgatiuarum nulla eſt ſine aliquo ueneno excepto rheubarbaro, eo quia confirmat omnia membra corporis; ideo cum do ipſum cum aliis medicinis refrenat alias medicinas, quia frenum ſuum eſt cum eo.5. Colliget,cap.42.ubi loquitur de raueth.i.rheubarbaro.

Medicinarum ſimpliciũ compoſitio neceſſaria eſt propter tres cauſas, quas uide in.5: Colliget.cap.67.

Medicinæ compoſitæ operatio eſt unum in commixtione artificiali, ſicut eſt unum in commixtione naturali & non plura.5.Colliget,ca.57.contra Gale. & ibi aduerte expreſſe colligi ex mente Auer. complexionem ex naturalibus qualitatibus reſultantem eſſe unum & non plura, contra opinionem multorum.

Medicina eſt ars operatrix inuenta ratione & experimento, conſeruans ſanitatem & remouens ægritudinẽ. & hęc eſt ueracior diffinitio, quæ in aliquo librorum alicuius Auer. fuit inuenta.6.Colliget.cap.1.

Medicina ars aliquando deficit in indiuiduis propter materiales pręparationes, quæ ſunt in ipſis quod eſt; quia nõ eſt impoſſibile, ut ſint duo homines unius eiuſdem complexionis temperatæ æqualiter, & utantur uno regimine. & unus ipſorum peruenit ad meliorem finem quem cõſequi poterit per ſuam naturam, in alio uero in eodem regimine generabuntur humores qui mortem inducent. Et cauſa huius eſt, quia in eius complexione eſt mala præparatio fixa, quæ eſt cauſa, ut in ipſo hæc malitia generetur. 6.Colliget,cap.5.

Medicina eſt ars in qua neceſſaria eſt præter uniuerſaliũ cecum cognitionem experiẽtia, propter quam particularia principia habẽtur in eo quod in unoquoq; indiuiduo fieri debet. Et ſcias ꝙ iſta principia omnia ſcribi nõ poſſunt quia ſunt infinita: & iſta pars ſcientiæ medicinalis nobis uetat habere perfectionem in hac arte, eo quia magis appropriata experientiæ q̃ rationi & propter hoc dicit Hippocrates: Ars longa & uita breuis.7.Colliget,cap.6.

Medicina actualiter frigida uniuerſaliter mẽbris principalibus non eſt apponenda, licet ſit potentialiter frigida.ſeptimo Colliget,cap.7.

Medicinæ laxatiuæ facilius & citius expellunt humores ſubtiles q̃ groſſos. Et quidam medici dixerunt ꝙ nunquã dederunt aliquã medicinam laxatiuam ad purgãdum aliquem humorem, quin prius purgaretur cholera ſeptimo colliget, cap. 9.

Medicinę multum reſolutiuæ reſoluunt ſubtile, & groſſum purificant. 7. Colliget, cap. 31.

Medicina eſt ars mechanica, & multi mirabantur de hoc, & ignorauerunt quid dixerim de mechanicis artibus in. 2. phyſi. 7. Colliget, cap 31 in fine & 1 de Anima, com. 37.

Medicinæ artis finis eſt habendus ſecundum plus, hoc eſt ſecundum plurimas ægritudines, & plurima indiuidua, & plura tempora: ſicut hoc accidit hominibus malis artibus mechanicis, quia artifex quandoq; conſequitur intentionem, & aliquãdo priuatur ea, & cauſa illarum ſunt media quæ in illa arte cadunt, ſicut maris nauigium & agricultura ſeptimo Colliget, cap. 31.

Medulla eſt excrementum ſanguinis in oſſibus concocti. ex 2. de Partibus animalium, cap 6.

Medulla ſpinæ dorſi non eſt, ſicut cæteræ. ibidem.

Medulla ſuapte natura calida eſt. ex. 2. de Partibus animalium, cap 7. cuius tamen oppoſitum ſentiunt medici.

Medulla cerebri non eſt ſicut medulla quæ eſt in oſſibus, quia tu uides ꝙ eſt in eo pars pinguoſa, aut unctuoſa: & quando coquitur ad ignem ingroſſatur & exiccatur, ideo ꝙ pars aquoſa quæ eſt in eo, reſoluitur per calorem & remanet in eo pars terreſtris. Auerro. 2. Colliget, cap. de cerebro.

Medulla quæ eſt in oſſibus, eſt ſuperfluitas cibi eorũ. 2. colliget, cap 8. de iuuamentis membrorum conſimilium.

Mel terræ, oleum uero aeris 4 Meteo tex. com 41.

Melancholici parum dormiunt, & multũ comedunt. uide cauſam in lib de Somno & uigilia. & Them. ibid. cap. 16.

Melancholici habent corpora ſimilia lignis infelicibus nans in regione arida & ſurculoſa. ibidem.

Melius fortaſſe eſt non animam dicere miſereri, aut addiſcere, aut intelligere, ſed hominem animatum. primo de Anima, tex. com. 64.

Melius eſt exiſtimare ꝙ cauſa in diuerſitate materiæ ſit diuerſitas formarum, non ꝙ diuerſitas materiæ ſit cauſa diuerſitatis formarum. 2 de Anima, com. 60. conſimile. 1. de Anima, com. 53 & 2. Phyſi com. 87.

Melius ſemper prius eſt eo, ꝙ melius eſt. 3. Meta tex. cõ. 11.

Melius eſt ſcire ſermones hominum, ubi certitudo haberi non poteſt, quam nihil. 12 Meta. com. 45.

Melius a deteriori ſeparari melius eſt. ex. 2. de generatione animalium, cap. primo.

Meliſſus ad euitandum uacuum negauit motum, & cedit in peius uacuo quia negauit motum eſſe 4. Phy com. 54.

Mellis copia prouenit in annis temperatis, hymbribus uero fœtus omnino ſuperat, & uide cauſam. 3. de Generatione animalium, cap. 10.

Mel uernale præſtantius eſt autumnali. 9. de Natura animalium, cap. 40.

Mel album oculis & ulceribus eſt magis cõmodum. ibidẽ.

Mel autumnale melius eſt 5. de Natura animalium, ca. 22. mel ex rore colligitur ab apibus. ibidem.

Membrum uirile habet hoc proprium præ cęteris mẽbris ꝙ augetur & minuitur abſq; aliquo morbo. ex. 4. de partibus animalium, cap. 9.

Membra corporis ſunt in eodem genere, ſed cor antecedit ea. 12. Meta. com. 2.

Membra non mouentur niſi per calorem naturalem exiſtẽtem in eis loco formæ, & propter calorem qui eſt in mẽbro, & ille non mouetur niſi per principium animæ. ſecũdo Colliget, cap 18.

Membra in animalibus noſtris, quæ non ſunt ſphæricæ figuræ, differunt in figura & potẽtia: ſed in animalibus cœleſtibus poli qui ſunt uitæ membrorum differunt in potẽtia ſolum. ex lib. Deſtruct. diſpu. 1. in ſolutio 11. dubii.

Mẽbra omnia quæ ſont motus gratia, ſuperiora ſunt in parte dextra quam in ſiniſtra, & eius pars dextra calidior & magis ualida eſt, & motus a parte dextra incipit. ex. 3. de Partibus animalium, cap. 9.

Membra aliqua inciſa non reſtaurantur. uide cauſam ab Auer. 2. de Generatione animalium, cap. 2. contra Gale. & Medicos.

Mẽbra aliqua inciſa continuari aut reſtaurari non poſſunt aliqua uero poſſunt, & uide de hoc uerã cauſam ab Auer. contra Gale in. 2. de generatione animaliũ, cap. 2. ubi quærit utrum ſemen eſt animatum, prope finem capituli, ubi dicit hoc ex duobus prouenire, unũ eſt debilitas caloris in corporibus exiſtens in cõparatione caloris generatiui .i. exiſtens in ſemine & ſpiritu gignitiuo: ſecundum uero eſt frigiditas loci extrinſeci, quia accidit ꝙ frigiditas nocet eis & congelat ea antequam perficiatur eorum figura, ut accidit ipſi orosboth.

Membra conſimilia ſunt quorum diffinitio & totius & partium una eſt, membra uero compoſita ſunt quorum partes non aſsimilãtur partibus. ex. 1. Colliget, ca. de Anatomia membrorum. & ibi uide exemplum.

Membrorum quędam ſunt compoſita ex elementis prima compoſitione, & quædam ſunt compoſita ſecunda cõpoſitione mediante prima. 2. Colliget, ca. 1. ubi aduerte ꝙ ſecundum ipſum in præſenti loco membra conſimilia dicũtur generari ex elementis prima compoſitione, ſed membra officialia dicuntur generari ex elementi ſecunda compoſitione, quia mediantibus conſimilibus illa generãtur. Et animaduerte ꝙ dictum hoc eſt intelligendũ ſano modo, nam ſimpliciter non eſt uerũ & abſolute dictum eius uidelicet ꝙ membra conſimilia generantur ex elementis immediate immo generantur per media: ſed hoc eſt intelligendum in comparatione membrorum organicorum quæ per multo plura media generantur, & iſto modo intelligas dicta eius.

Membra cõſimilia ſunt materia compoſitorum membrorum. 2. Colliget, cap. 7.

Membra conſimilia licet nõ ſint inuenta niſi propter compoſita, tamen quodlibet eorum habet operationem propriam quæ manifeſtatur plus in compoſito. ibidem.

Membra conſimilia non generãtur cholera & phlegmate & melãcholia, ſicut ex elementis, ſicut generatur ex ſanguine. 2. Colliget, cap. 1. & ibi uide cauſam cõtra medicos quia in uulua non inueniuntur in actu cholera, phlegma, & melancholica, quæ miſceantur inuicẽ, ut ex ſui mixtione poſſit reſultare unum tertium.

Mẽbra frigida nõ dicũtur qa ſunt priuata calore, ſed quia ipſa caliditas decoxit, & frigiditas ea congelatur: unde quia frigiditas cõplet ea & dominatur eis: ideo frigida nũcupantur ſimpliciter membra. Sicca ſunt appropriata ſiccitati, ideo quia ſiccitas eſt illa res quæ complet ea & dominatur eis, non quia ſont priuata humiditate, quia mixtio & digeſtio ſtant per humiditatem Auer. ſententia in. 2. colliget, cap. de complexione membrorum conſimilium.

Membrorum officialium ſanitas inquantum officialia ſunt conſiſtit in debita qualitate quantitatis inquantum quantitas eſt, & in poſitione ſua naturali &c. Auerro in. 2. Colliget, cap. de complexionibus membrorũ officialium. Vbi aduerte intentionẽ eius in illo capite eſſe, ꝙ ſicut ſanitas mẽbri cõſimilis eſt cõplexio eius bona per quã agit ſuas actiones, aut patitur ſuas paſsiões, ita eſt quædam ſanitas membri officialis alia ab illa quæ eſt conſimilis, & quæ ſibi merito conſimilium debetur, quę uidelicet eſt officialis inquantum officiale eſt, & iſta dependet ex debita quantitate, figura, & numero, & ſitu, unde ſanitas eius ut ſic eſt, idem quod bonum plaſma.

Membra non exercent actiones & paſsiones niſi per calorem innatum infuſum eis ultra calorem complexionalẽ, qui eſt in membris conſimilibus: & hoc eſt demonſtratũ per ſcientiam demonſtratiuam & cognitum per experientiam anatomiæ. 2. Colliget. ca. 7. ubi paulo poſt dicit ꝙ aggregatum eſt iſtis duobus caloribus eſt ſicut forma per quã mẽbrũ agit & patitur, & hoc eſt quod moderni dicunt complexionem innatam actuatam per influentem.

Membra ordinata ad attrahendũ ſuperfluitates ſanguinis non trahunt, niſi quia ſunt ſibi conuenientes in cibo: & ſcias hoc, & ne tradas obliuioni. Auer. 2. Colliget. ca. 9. de iuuamentis membrorum officialium. Vide in Concordantiis nuper ædiitis.

Membra non agunt neq; patiuntur niſi per calorem naturalem contemperatum per frigiditatem proportionatũ ei, quia declaratum eſt in naturali Philoſophia, ꝙ frigiditas eſt ſicut inſtrumẽtum temperans calorem naturalem qui eſt primum agens, & ſubſtãtiale: ideo quodlibet mẽbrum operatur ſuam actionem per illum calorem coreetum cum illo inſtrumento conuenienti ei. Et quando frigiditas aduenit ei non multa, ita ꝙ calor non egreditur ſuam formam naturalem, tunc diminuitur operatio membri, ſicut in cibis qui aſcẽdunt in ſtomacho, & ſicut in ſanguine phlegmatico qui generatur in hepate: & quando calor agens breui augmentatione, & ita non trahit calorem agentem a ſua forma naturali multum, tunc fit mala augmẽtatio in operatione membri, ſicut in ſtomacho generante fumoſitatem ex cibis, & ſicut in hepate generante multam choleram, fit magnum augmentum in calore uel frigiditate, ita ꝙ calor naturalis morbi exeat a ſua forma naturali, tunc membrum operabitur operationẽ contrariam operationi naturali, ſic ſtomachus qui corrumpit cibos. Auer. aurea ſententia in 3. Colliget, ca. 25. de accidentibus ſuperuenientibus uirtutibus hepatis.

Membri operatio non completur niſi per calorem cõtemperatum menſuratum, & non eſt differentia ex qua qualitate exeat temperantia. 3. Colliget, cap. 31. idem ibidem. cap. 33. ubi dicit ꝙ membrum non agit, neq; patitur naturaliter niſi propter complexionem temperatam in quatuor qualitatibus.

Membra fortia expellunt ſuperfluitates ad membra debilia. & ad hoc adiuuat communicatio membrorum, & habilitatio uiarum. 7. Colliget, cap. 28. & 29.

Membrorum utilitas in ſua compoſitione duplici principio dignoſcitur, primo referendo illam ad actum: ſecundo uero ſitatione, & cognitione uariantes membri conſtructionem nullam magis rationabilem, & idoneam inueniamus Gale. in tertio libro de Vtilita. parti. cap. 13. De prima ſuppoſitione etiam uide ipſum in primo libro ca. 8. ubi auctoritate Hippocratis confirmat illam, aſſerentis omnia membra ſibi eſſe cõpaſſibilia in miniſteriũ uniꝰs operationis, &c.

Membra cerui non differunt a membris leonis, niſi quia anima differt ab anima, & hoc etiam manifeſtũ eſt in indiuiduis eiuſdem ſpeciei, & ideo diuerſi ſunt mores. 1. de Anima, commen. 52. idem Gal. in 1. de Vtilita. partic. cap. primo & Hippocrates aſſerebat ludicras animas ludibria corpora fuiſſe ſortitas, ut aſſerit Gale. ibidem. cap. 22. ubi de ſimio loquitur, & ibidem dicit Ariſto. dixiſſe aĩmalia quælibet ornata eſſe ornatu ſibi competenti. Vide etiam a Gale. eandem ſenteatiam in. 3. de Vtili. partic. in fine ultimi cap. ubi etiam de ſimio confirmat naturã dediſſe, & ad mores animæ, & uirtutes corporis utiles particulas, ubi collige cauſam diſtinctionis principalẽ eſſe a forma, non ſolum in diſtinctione ſpecifica, uerũetiam in diſtinctione numerali, contra Diuum Thomã, & Egidium Romanũ.

Memoria brutorum differt a memoria hominũ, quia homo non ſolum meminit ſe uidiſſe aliquãdo audiuiſſe'ue, ſed etiam futurum tempus a præterito diſcriminat: bruta hoc ſolum cognoſcunt ſe modo corruere, aut olim corruiſſe. Item homo recordari ſe percipit, hoc mutis negatum eſt. Themi. in primo libro de memoria, & reminiſcentia, cap. 5. inde patet error ponentium bruta cognoſcere per eandem uirtutem ſuam actionem.

Memoriæ bonitas attribuitur habentibus complexionem mediam, & ideo iuuenes habent bonam memoriam, & obliuio accidit pueris, & ſenibus pueris propter humiditatem naturalem, ſenibus propter humiditatem accidentalem. ex libro, de memo. & reminiſcentia in fine.

Menſura in unoquoq; genere quod minimũ. 2. Cœli, text. com. 28. & 10. Meta. te. com. 3. & 4.

Menſura cuiuslibet generis ex quo primo unumquodque cognoſcimus 5. Metaphyſi. tex. cõmen. 12. idem. 10. Metaphyſi. tex. cõmen. 5. ubi Commenta. dicit commen. 12. in loco allegato, quod menſura in omni genere eſt magis manifeſta apud nos.

Mentitus eſt, non ſimiliter qui dixit quatuor eſſe quinque ſicut ille qui dixit quatuor eſſe mille. 4. Metaphyſi. text. cõmen. 18. Ex quo elicitur ꝙ eſt latitudo in falſitate, ſicut & in ueritate. Nã ſicut, prima principia ſunt notiſſima in ueritate, & per acceſſum ad illa menſuratur ueritas aliarũ propoſitionum: illud enim eſt uerius, quod eſt primo uero propinquius, ut dicit Ariſtote. in eodem. 4. Metaphyſi. tex. cõmen. 18. Similiter oppoſita primorum principiorũ ſunt notiſſima in falſitate, & ſunt ſumma in illo genere. Et iſta etiam eſt ſententia Auguſt. in primo de Trini. cap. primo quod magis fallitur qui opinatur Deum eius eſſe potentiæ, ut ſeipſum ipſe genuerit, quã qui opinatur Deũ eſſe candidum, aut qui opinatur Deum eſſe nunc obliuiſcentem, nunc uero recordantẽ: nam illa in corpore, hæc uero in animo reperiuntur: ſed ille qui opinatur Deũ gignere ſeipſum eo plus errat, eo ꝙ non ſolum quia Deus ipſa non eſt, uerũ etiam nec ſpiritualis, nec corporalis creatura: nulla enim res ſeipſam gignit, ut ſit.

Menſibus fluentibus mulier poteſt concipere. ibidem in. 7. de Natura animalium, cap. 1.

Menſibus fluentibus concipientibus accidit, ut parua pariant, & ꝓles aut minus uitalis, aut infirma ꝓcreetur. ibi.

Menſtrui, & ſeminis eadem natura eſt. ex libro de Somniis Ariſto. ubi aduerte ꝙ Themiſt. in cõmen. ibidem, ca. 10. dicit ꝙ uiri etiam ſua menſtrua patiuntur: & ego noui quẽdam qui ſingulis mẽſibus ſanguinem hæmorrhoidalem patiebatur, qui erat iam octogenarius.

Menſtruis fluẽtibus macula imprimitur ſpeculis. ibidem. & uide cauſam, quia difficilius abſtergitur in ſpeculis nouis quam antiquis.

Menſtrua ſunt excremẽtum ſicut ſemen in maribus. primo de Generatione animalium, cap. 1.

Menſtrua fluunt in fœminis illa ætate qua ſemen eſt in maribus, & illa ætate qua mares deſinunt habere generandi facultatem, menſtruorum profluuium ceſſat in fœminis. ibidem.

Menſtruis fluentibus magna ex parte fœminis neq; mariſcæ, neq; uarices, neq; fluxus ſanguinis narium accidere ſolet. ibidem Auerroes iſto modo interpretatur, ꝙ generatio deficit in fœminis quando menſtrua deficiunt, ſicut deſinit in maribus generatio deſinente genitura.

Menſtruorum profluuium ſolum animalibus uiuiparis datum eſt. ibidem. cap. 59.

Menſtrua non ſunt in mulieribus, quia ſint calidiores uiris, ut quidam antiquorũ opinati ſunt: immo accidit propter frigiditatem complexionis earum, ex qua accidit indigeſtio. ibidem.

Menſtruum & genitura, licet utrunq; excrementum ſanguinis ſit differunt tamen: quia menſtruum eſt excrementum inconcoctum, genitura uero excrementum perfectiſſimæ concoctionis. ibidem.

Menſtrua quare non appareant in fœminis aliorum animalium, ſicut in mulieribus, uide Auer ibidem. & Ariſto. ibidem, cap. 20.

Menſtrua nullo circuitu certo deſcribũtur, tendunt tamen moueri decreſcente menſe, & uide cauſam in ſecundo de Generatione animalium, cap. 4.

Menſtrua nulli generi auium cõtingunt, ſed ſolum animalibus ſanguineis uiuiparis: ſed oua in auibus ſunt excrementa, ſicut menſtrua in mulieribus: Auer. in. 3. de Partibus animalium, cap. 1. & elicitur ex tex.

Menſura quælibet finita eſt. 10. Meta. tex. cõmen. 3. & 4. & 3. Phyſi com. 59.

Menſura debet eſſe eiuſdẽ generis cum menſurato. 10. Meta. com. 4. & 4. Phyſi. com. 119. & 133.

Menſura prima in aliquo genere eſt indiuiſibilis. 57. Meta.

phy.tex.com.3.& 4.& 4.Phyſico.tex.com.133.& 6 Phyſico. 64.

Menſurantia ſe adinuicem ſunt illa, in quibus ſunt, eſt æqualitas.7.Phyſi.com.21.

Menſurantia ſe adinuicem ſupperponuntur.7.Phy.cō. 24.

Menſura quanta non datur, ſecundum quam diuidi poſſit magnitudo.1.Cœli.com 2.

Menſura non eſt differens a menſurato niſi multitudine. quia non eſt menſuratum niſi plura metra.quarto Phyſi.tex com.131.

Mens duplex æquiuoca, ſeu ſecundum prius & poſterius, & uniuoca.4.Phyſi.com 131.

Menſurandi ratio primo inuenitur in quātitate: hinc enim uenit ad alia metrum. 10. Metaphyſi.tex.com.2.& præcipue habet locum in quantitate diſcreta, quia in illa primo inuenitur ratio menſurandi.

Menſuræ rationem habet unum principium in unoquoq; genere.ibidem.

Menſuræ diffinitio eſt illud per quod menſuratur quantitas diſcreta 30.Meta.tex.com.2.

Menſuræ rationem illud habere dicitur, quo primo unūquodꝙ cognoſcimus.10.Meta.tex.com.2.

Menſuræ habet rationem minimi & indiuiſibilis, aut ſimpliciter, aut ſecundum ſenſum uel inſtitutionem elicitur ex.10.primæ philoſophiæ, tex.com.3.

Menſura eſt unigenea menſurato.10.Meta.tex.com.4.

Menſurę non omnes ſunt eodem modo indiuiſibiles, ſed quædam ſunt indiuiſibiles ſimpliciter, & quædam ſecundum inſtitutionem. 10.Meta.tex.com.4.

Mens ſola extrinſecus accedit, eaq; ſola diuina eſt: nihil enim cum eius actione cōmunicat actio corporalis. Ariſtote.in ſecundo de Generatione animalium, cap.3. Dicit Petrus Pompona.in ſuo defenſorio, cap.24.ipſam auctoritatem principaliter intelligi de animalibus cœleſtium corporum, non de intellectu humano. Nam Ariſtote.in iſtomet loco dicit animam ſenſitiuam, & intellectualem prius eſſe in potentia quam in actu, & ita eſt conditio generabilium, & corruptibilium ꝙ quādoꝙ ſunt poteſtate quandoꝙ actu. Sed fallitur per uitam meam, quia Ariſto. ibi nullam quæſtionem mouet de anima corporis æterni utrum deforis accidat uel non, ſed ſolum de anima, & uirtutibus animæ exiſtentibus in animali generabili, & corruptibili. Nam propoſitis duabus quæſtionibus, quarum altera erat, De ſemine ſi non ſit pars conceptus, quo nam uertatur eius corpulentia? & altera de anima ipſius animalis, utrum in ſemine, & conceptu ſit. Tertia quæſtio eſt de mente, ſeu intellectu, quonā tempore, & quomodo eam recipiant quę principium impartiri poſſunt: hoc enim (ut aſſerit) plurimum dubitatur. Et incipiens a ſolutione ſecundæ quæſtionis, dicit animam uegetabilem ſenſibilem pariter, & intellectualem prius eſſe in potentia quam in actu, ſed tunc ſubdit: Quod aut omnes contingere cum ante non eſſent, neceſſe eſt, aut omnes cum ante fuerint, aut partim cum ante non fuerint: & contingere, aut in materia non ſubeuntes ſemen maris, aut eo quidam inde uenientes, ſed in mare, aut omnes nō extrinſecus contingere, aut nullam, aut partim extrinſecus, partim non extrinſecus. In quibus uerbis manifeſte dedit intelligi, ꝙ licet omnes iſtæ tres animæ conueniant in hoc, ꝙ prius dicuntur eſſe in potētia quā in actu, eſt tamen difficultas an iſte modus poteſtatis ſit uniuocus uel æquiuocus, ſaltem analogus. Alioquin iſta diuiſio incaſſum fuiſſet adducta, & ideo Ariſtote. determinans hoc ſubdit: Cæterum omnes ante eſſe impoſſibile his rationibus oſtenditur. Quorum enim principiorum actio eſt corporalis, hæc ſine corpore ineſſe non poſſūt, uerbi gratia, ambulare ſine pedibus: itaꝙ extrinſecus ea uenire impoſſibile eſt: nec ipſæ per ſe accedere poſſunt, cum inſeparabilia ſint: neq; cum corpore, ſemen enim excremētum alimenti eſt. Reſtat igitur ut mens ſola extrinſecus accedat eaq; ſola diuina ſit nihil enim cum eius actione cōmunicat actio corporalis. Vbi patet Ariſt. ſoluere quæſtionem de mente hominis, quia de ea quærebatur quo tēpore, & quomodo, & unde eam recipiant ea quæ principium impartiſcipant, & quis eſt adeo rudis ut non intelligat hoc non eſſe quæſitum niſi de intellectu qui eſt in nobis? Non eſt enim dubium apud Peripateticos quo tempore accedat intellectus in corporibus cœleſtibus, & quomodo, & unde corpora cœleſtia recipiant tale principium. Nam apud Ariſto. corpora cœleſtia ab æterno ſunt animata, & uiua, & intelligentia ab æterno. Oſtenditur etiam hoc ex ſolutione quæſtionis primæ ibi motæ in qua quærebatur quid fiat de corpulentia genituræ: formato fœtu nunquid ſit pars conſtituitæ magnitudinis? Et quia dixerat in ſemine continere calorem non igneum, ſed cœleſtem, qui eſt radix, & principium uitæ, dicit ſoluendo iſtam quæſtionem: Corpus autem genituræ in quo ſemen animalis principii contentum una prouenit, id eſt ut exponit Ioan. Gramaticus, qui calor qui eſt ſemen, & radix animali principii, id eſt animæ, quæ habet inanimare corpus, partim ſeparabile eſt a corpore.i. iſtud proprium animale, id eſt anima ipſa, partim inquam eſt ſeparabile a corpore, ſcilicet tale principium animale. & declarat in quibus hoc uerificetur dicens: In quibus diuina pars comprehenditur quæ mens appellatur, id eſt in hominibus, in iſtis enim generabilibus mens non eſt niſi in hominibus, tātum. (Partim uero inſeparabile.) hoc dicit propter alias uirtutes animæ quæ ſunt inſeparabiles a corpore (Hoc inquam genituræ ſemen diſſoluitur, uertumq; in ſpiritum euaneſcit &c.) Vbi clariſſime patet Ariſto. loqui de mēte quæ eſt in nobis, & dicitur aliquo modo in ſemine contineri, extrinſecus, ſcilicet modo iam declarato, ubi iſta intelligentiæ cœli minime adaptari poſſunt, immo Alexan. in tracta. de intellectu, ita etiam intelligit hæc de intellectu agente, ut terminat generationē hominis, & nō ut eſt intellectus reſpectu cœli &c. Vide igitur ad quid pene deueneris cū tua pertinacia, quid uis intellectum hominis ſecūdum Ariſt. eſſe mortalem, & non uides ꝙ alia ratione intellectus dicitur eſſe in potentia in ſemine, & alia ratione anima uegetatiua, & ſenſitiua: quia intellectus terminat extrinſecus, ſed uegetatiua, & ſenſitiua ſunt per ſe termini intrinſeci generationis Et quis potuit obſecro locum iſtum melius interpretari quā Theophraſtus, quia uiua uoce audiuit Ariſtot. cuius hæc eſt ſententia referente Themiſt. in tertio de Anima, in cap.39. inquit enim: De intellectu poteſtatis hæc dicit Theophra. quomodo intellectus poteſtatis homini extrinſecus accedat, quomodoq; tanquam appoſitus inuectusꝙ ſit quæritur quemadmodum congenitus nobis dicatur, demum quænam confirmatio naturaq; eius ſit. Certe id quod dicitur nihil actu eſſe intellectum, ad poteſtatem omnia, recte hactenus dicitur quemadmodum, & in ſenſu: non tamen uſq; ad uiuum reſecanda res eſt, neque tamen nihil actu probandus, ut neque ipſemet ſit, calumnia hæc eſſet, & oratio cōtentioni cauilloꝙ proxima, ſed ita intelligendum ut in animo talis quædam ſui generis potentia ſit, pro ſubiecto formarum ac gremio, qualis in rebus materialibus facultas illa eſt, quæ conſtitutioni earum, & concretioni ſubſternitur. Porro quod dicitur mentem extrinſecus accedere, non ita ſtatuendum eſt, ut qui uere appoſitus inuectusq; habeatur: ſed ut qui ſtatim ab ortu quaſi comprehendere nos complectiꝙ ſoleat &c. Verum de hoc fuit ſermo prolixus habitus a nobis in ſpeciali tractatu de hoc, quid ſenſerit Ariſto. de immortalitate intellectus humani: ibi enim oſtendimus cauſas erroris iſtius uiri, qui non diſtinxit apud Ariſto. inter animam, & intellectum, & credidit ꝙ ſi hominis intellectus habet operationem nō dependentem a corpore, ut a ſubiecto, ꝙ hoc non ſufficit ad demonſtrandum ipſum eſſe uere intellectualem, & tamen hoc eſt falſum. Nam Ariſto. in.8. Phyſicæ auſcultationis ex hoc ꝙ primus motor mouet æterno tempore, demonſtrauit ipſum eſſe abſtractum a magnitudine, quia uirtus in magnitudine exiſtēs non poteſt habere operationem æternam: igitur uirtus quæ non eſt in magnitudine non eſt abſtracta, ſi per te intellectus hu-

manus

manus nõ eſt uirtus in magnitudine. quia nullius corporis eſt actus, igitur eſt uirtus abſtracta. Nec ualet fictio illa de conſequentia Ariſto. 1. de Anima tex. cõmen. 12. ꝙ ſi intelligere eſt phantaſia, aut nõ eſt phãtaſia, ꝙ propterea credis dictum hoc fuiſſe, ꝙ requiratur ad hoc ꝙ intellectus ſit uere abſtractus: oportet ꝙ non dependeat a corpore, nec ut a ſubiecto, nec ut ab obiecto: & ideo Ariſto. dixit phantaſiam, ut denotet ꝙ eſt in ſubiecto, uel non ſine phantaſia, quia dependet ab obiecto. O Petre quantũ erras, non eſt intentio Ariſto. iſta, alioquin ipſe ſibi contradiceret. Nam. 1. de Anima, tex. com. 3. dicit: Inquirimus autem contemplari, & cognoſcere naturã eius ſubſtantiam, & quæ ſunt propriæ paſsionis ipſius, & quæ communes. Sed conſequentia Ariſto. fuit dicta propter antiquos, qui poſuerunt intellectum eſſe phantaſiam, & ſecundum fuit appoſitum ſecundum mentem propriam & tunc conſequentia Ariſto. eſt ibi ad oſtendendam difficultatem, nam fuit maxima difficultas, an intellectus intelligat abſtracta per eſſentiam, tunc enim operatio illa eſt abſtracta utroq; modo & a ſubiecto, & ab obiecto. Vnde ſi nullam haberet talem operationem, intellectus iſte abſtractus nõ eſſet, ſed iam hoc ſequitur, licet in. 3. de Anima, iſta quæſtio nõ fuerit determinata eſt tamen determinata alibi, ut notat diuus Thomas in. 9 primæ Philoſophiæ, in tex com. ulti. & Cõmen. & etiam Græci expoſitores ibi: Iſta igitur conſequentia eſt ad oſtendẽdum difficultatem de qua eſt inquirendum, ſed non eſt aſſertiue tenenda. & Ariſto. in. 3 de Anima locutus eſt de iſta intellectione quam paſsim experimur in nobis, ſed de alia dixit eſſe conſiderandum poſterius, tamen omnes Peripatetici præcipui, ut Theophraſtus, Alexan. & Auer. ponunt illam, ut patet intuentibus opera ipſorum.

Mennonis ambiguitas tangitur. 3. Met. tex. com. 14. & in ꝓlogo primi Poſteriorum analyticorum.

Meridionalis pars uelocius recipit frigiditatem quam caliditatem. Cõmen. 2. Meteororum, cap. 2. in col. 8.

Merularum duo ſunt genera, nigrum, & candidũ. 9. de Natura animalium, cap. 19. ubi dicitur candidum ſolum circa Cyllenem Arcadiæ, & non alibi naſci.

Metaphyſica eſt de rebus non admixtis cum materia, & ſi conſiderauerit in rebus admixtis cum materia, conſiderabit in modo ſecũdum quæ non admiſcentur cũ materia. uerbi gratia: Res naturales diuidi in potentiam, & actum unum, & multitudinem, & ſubſtantiam, & accidens. 2. Metaphy, cõ. ulti. Vbi aduerte ꝙ entis quod eſt ſubiectũ in Metaphyſica, ſunt tres diuiſiones eſſentiales, uidelicet per ſubſtantiam & accidens: de qua diuiſione Ariſto. egit in tractatibus de ſubſtantia uidelicet in. 7. & in. 8. Meta. iſti enim libri appellãtur Tractatus de ſubſtantia. Secunda diuiſio eſt per potẽtiam, & actum, de qua agitur in. 9. Meta. Tertia diuiſio eſt per unum & multa, de qua agitur in. 19. Metaphyſic. ita nobiliter ſcribit Auer in proœmio. 7. primæ Philoſophiæ: Aduerte autem quod res non admixta materiæ aut ſeparata a materia eſt duobus modis, uel ſecundum eſſentiam, quia nunquam ſunt in materia, ſed habent exiſtẽtiam extra materiam, ut Deus, & intelligentiæ: quædam uero ſunt ſeparata, uel non admixta materię per indifferentiam, quia ratio eorum ſaluari poteſt, & in rebus materialibus, & in rebus ſeparatis a materia ſecũdum eſſentiam, ſicut eſt ſubſtãtia, & actus, & potentia, & ens, & unum, & multa, & id genus: & ſcientia diuina dicitur eſſe de abſtractis a materia utroq; modo, unde omnes res naturales conſideratæ ſub iſtis rationibus tranſcendentibus ut ſic a Diuino conſiderantur, ſicut dicit Commenta. ſecũdo Phyſico. cõmen. 4. & 11. & 7. Meta. commen. quinto, & 9. & 12 Meta. commento primo. 5. & 29. & alibi infinities &c.

Metaphyſica diuiditur in duas partes, ſicut enim ſubſtantia eſt duplex, ſenſibilis, & abſtracta. 5. Meta. tex. cõmen. 4 ubi dicitur quot ſunt partes ſubſtantiæ, tot & Philoſophiæ, ideſt primæ Philoſophiæ, ut exponit ibi Cõmenta.

Metaphyſica quare ita dicatur, uide. 4. Meta. com.

Metaphyſica ſumit numerum motorum ab Aſtronomica ſcientia ex Paraphraſi Meta. Auer. trac. 1. cap. 1.

Metaphyſica diuidiť in tres partes, in prima agitur de ſubſtantiis, uel rebus ſenſibilibus inquantum ſunt entia: in ſecunda de principiis ſubſtantiæ, quæ ſunt tres ſeparatæ, & de attributis earũ: & iſtæ duæ partes ſunt neceſſariæ. Tertia uero pars diſputat, & ſpeculatur de ſubiectis ſcientiarum particularium, & remouet errores earũ in quos inciderunt antiqui. ſ. in ſcientia logicali, & in duabus ſcientiis particularibus. ſ. in naturali Philoſophia, & mathematico, & iſta eſt melioris notæ gratia: cum modus eſſe plurium ſubiectorum ſcientiarum particularium, & modus eſſe ipſorũ ſit ex rebus per ſe notis: ſed cecidit in eis error apud antiquos, & eſt de perfectione ſcientiæ ſoluere errores. Aduerte ꝙ dicit iſtam ſcientiam ſoluere errores circa ſubiectum Logicæ, propter ſcire quod eſt ſubiectum in ea. 3. Cœli, cõmen. 4. Nam. 4. primæ Philoſophiæ diſputatur contra antiquos negantes ſcientiam eſſe, & ex hoc patet error illorum, qui aſſerunt Ariſt in proœmio Poſteriorũ analyticorum facere hoc. ex Paraphra. Meta. Auer. trac. 1 cap. 1. Vide etiam aliam diuiſionẽ Metaphyſi. bimembrẽ penes tres diuiſiones entis in proœmio ſuper. 7. Meta.

Metaphyſica habet cõſiderare de ente ſimpliciter, & de generibus, & differẽtiis in quas diuiditur eſſentialiter. 9. Meta. com. 1. idem. 4. & 6. Meta. in principio.

Metaphyſicus conſiderat principia ſcientiarum communiter. 11. primæ Philoſophiæ, ca. 3.

Metaphyſicæ utilitas eſt in nobiliori, & altiori gradu, licet ſit de genere utilitatis ſcientiarũ particularium: nam eius proportio ad alias eſt proportionis, & perfectionis, cũ per eius cognitionem habeatur ſcientia cauſarũ entium, quod eſt intentũ cognitionis humanæ. ex Paraphra. Metaphyſic. Auer. tracta. 1. cap ſic intelligas dictum eius 12. Metaphyſi. cõmen. 44. ubi dicit ꝙ per hanc ſcientiam inuenitur homo in ſua ultima perfectione eſſendi, & uide quæ ſcripſerim olim in contradictionibus prologi Auer. in primo Phyſi.

Metaphyſicæ ordo eſt, ut locetur poſt ſcientiam naturalẽ: nã, ut diximus, ipſa utitur pro radice ſuppoſita, eo quod illic fuit declaratum de eſſe uirtutũ, quæ non ſunt in materia. Et ueriſimile eſt ꝙ hæc ſcientia uocetur Metaphyſica propter ordinẽ eius in doctrina, licet ſit prima in eſſe. ex paraphraſi Auer. in Metaphyſic. tracta primo, cap. 1.

Ex quo elicitur ordinem doctrinæ in ſcientiis ſpeculatiuis eſſe, ut præcedat ſcientia Mathematica, poſtea naturalis & poſtremo ſcientia Diuina cuius oppoſitum tenuerunt Platonici, & Albertus ex Latinis, & Auicenna. Idem Simplicius in prologo primi Phyſic. ubi dicit quod ideo Metaphyſica dicitur, quia poſt Naturalium rerũ cognitionem ordinata eſſe uidetur.

Metaphyſica pro maiori parte utitur demõſtrationibus ſigni, nam ſemper accipimus ſignũ a rebus notioribus nobis ad notiores naturæ. Auer. in Paraphraſi Metaphy. tracta. primo in principio.

Metaphyſica ut plurimum utitur declarationibus logicalibus: & qualiter, uide in Paraphraſi Meta. tract. ſecundo in principio.

Metaphyſicæ duodecimus quid cõſideret, uide in tracta. 4. in paraphraſi Meta. col. 3.

Metaphoræ non ſunt uſitandæ in doctrina demonſtratiua, colligitur ex ſententia Philoſophi in. 2. Poſt. tex. cõmen. 12. ubi habetur ꝙ non eſt diſputandũ, neq; diffiniendum per metaphoras. Ita etiam iubet in. 2. Topi. cap. 2. ubi dicit: Nam mentientes, & qui quod ineſt alicui ineſſe dicunt peccant, & qui nominibus extraneis res appellant, ut plãtam hominem traſgredientes nominatione. Et hoc dicit propter Platonem qui diffiniebat, eſſe plantam inuerſam. & Cõmenta. in. 2. Cœli, commen. 106. contra plurimos inquit: Aut peccãt, aut deuiant a ueritate, aut male docẽt, & lucidisſimus Themiſtius in paraphraſi primi de Anima cap. 10. inquit: Nam non eſt æquum in altisſimis philoſophiæ quæſtionibus, aliud ſentire, aliud dicere: cum enim

ſemper res digna homine eſt, ne a mente uera diſſentiat, tum id maxime in rebus obſcuris, & creperis obſeruandum, quo ea quæ ſuapte ingenio, & natura remota, & cõdita uideantur uerbis illuſtribus, & quã maxime poteſt declarantibus uendicantur a tenebris. Hoc etiam colligitur ex ſententia Philoſophi in. 2. Meteoro cap. 1. ubi impugnat opinionem Democriti de mari ubi dicit illã opinionem nõ deficere a fabulis Æſopi: & magis reprehendit ipſum, quia Æſopo licebat more Poetarum aliquid in metaphoris tradere, ſed Philoſophis ueritatem inquirentibus non licet hoc facere. Et ex illo loco poteſt etiam Homerus defendi a dictis Ariſto. qui in. 2. Phyſico. dixit Poetam deriſorie apposuiſſe mortem eſſe finem, propter quem nati ſumus. Nam dicam tibi ꝙ licet ſecundum ueritatem finis habet rationem boni, & phyſicè mors finis dici non poteſt, tamen Poetis, quibus datum eſt in metaphoris poſſe loqui, hoc bene licuit. Et confirmatur, quia ipſemet Ariſto. in. 5. Metaphy. cap. de perfecto, & in text. cõmen. 21. expreſſe dicit, ꝙ mors, ſecũdum metaphoram dicitur finis. Vnde credendum eſt Ariſto. non increpaſſe Homerum ex eo ꝙ poetice uſus eſt illo ſermone metaphorico, quia tunc cõtradiceret ſibiipſi in locis allegatis, & in ſua arte poetica, ſed locutus eſt ſecundum rei naturam. Et ex hoc frater mi collige quantum Ariſto. abhorreat locutiones iſtas metaphoricas in ſententiis ſpeculatiuis, quarum finis eſt ueritas, quod plerunq; Poetarum ſermones metaphoricos damnant, quibus datum eſt ex arte metaphorice poſſe loqui. Et ideo caueat Alexan. & ſequaces eius tenẽtes ex mente Magiſtri intellectum materialem eſſe mortalem, quum Ariſt. in. 3. de Anima, & in 1. & 2. appellet eum ſimplicem, immixtum, incorruptibilem, immortalẽ atq; diuinum: oporteret enim omnia iſta metaphorice Poetarũ more interpretari, ſicut bene etiam notauit Cõmenta. in. 3. de Anima, in cõmen. 5. ꝙ opinio iſta manifeſte diſcordat & uerbis Ariſto. & a demonſtratione eiuſdem, & nota bene hoc, Nota tamen ꝙ ubi eſt indigẽtia nominum in propria ſignificatione, poſſumus uti tranſumptione, & metaphoris, uide Themiſtium in libro de memoria, & reminiſcentia lib. 1. ca. 11. & eſt etiam ſententia Alexan. in paraphraſi de Anima, in cap. de phantaſtica uirtute.

Metaphoræ non ſunt adducendæ in doctrina demonſtratiua, regula eſt Ariſto. in. 2. Poſteriorum ubi docet, & præcipit non eſſe diffiniendum, neq; diſputandũ in metaphoris. Nota tamen ꝙ licet quandoq; uti in rebus quæ non poſſunt intelligi niſi per comparationem ad alterum, ut ſcribit Cõmen. 1. Phy. cõ. 81. ubi Ariſt. dicit materiam appetere formam, ſicut turpe pulchrum, & fœmina marem & habetur etiam in. 3. de Anima, cõmen. 14. de intellectu qui comparatur tabulæ non ſcriptæ. Item fallit ubi uera uocabula deficiunt, tunc enim ars imitatur naturã in hoc, quæ ſemper de poſſibilibus facit quod melius eſt, & ideo ex nominum carentia propriorum poſſumus abuti uerbis metaphoricis, ut notat Alex. pulchre in paraphraſi de Anima, in cap. de phãtaſia idem & abbreuiator eius Themiſt. annotauit in ſimili in primo lib. de memoria & reminiſcentia, cap. 11. ubi loquitur de impreſſione, & ueſtigio in ſenſu derelicto, inquit enim, Illud enim nemo ignorat, cũ impreſſionẽ, aut effigiem, aut figurã dicimus, abuſionem eſſe nominũ: nam proprie impreſſio, & ſigillum receſſu, & eminentia partium conſtat. Nota etiam ꝙ licet in doctrina demonſtratiua nõ liceat niſi in illis caſibus, liceet tamen Poetis ad libitum iuxta illud Oratii in arte,

Pictoribus, atq; Poetis,
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Minima pars ignis eſt compoſita ex materia, & forma. 3. Meta. com. 17.

Minus eſt ante maius in generatione, quia maius reſoluitur in minus. 2. Meta. com. 14.

Minimus color eſt terminatus per ſe, ſicut minima forma, & ita eſt in corporibus ſimplicibus, ſicut in compoſitis. 6. Phyſi. com. 46. idem ibidem, com. 92.

Minus exit a uia Naturali, qui dicit omnia moueri: quam qui dicit omnia quieſcere, licet utrunq; ſit falſum. Commenta. 8. Phy. in principio com. 23. quod ideo dixit, quia natura licet ſit principium motus, & quietis, tamen analogice, ut ſcribit Cõmen. in. 2. Phyſi com. 1. & 3.

Minus aliquo non eſt neceſſe paucum eſſe. 10. Metaphyſi. tex. cõmen. 21. quia ut dicit Cõmen. in cõmen. non ſequitur ꝙ omne quod minus eſt aliquo, ſit diuiſibile, ſed poteſt eſſe omnino indiuiſibile, & iſta eſt diſpoſitio unius cũ duobus, & ideo unum non eſt paucum.

Minima pars ignis eſt terminata. 6. Phyſi. com. 32. & 91. primo Phy. 36. 37. 38. & 8. Phy. 44. & 2. de Anima. 41. & 57. 7. Phy. commen. 2. 8. Phy. 62. 1. Cœli. 116. & 3. Cœl. c. 9. 6. etiam Phyſi. 49. & 57.

Mixtio priuationis cum materia eſt cauſa in hoc, ꝙ deſiderium naturale eſt in materia ad recipiendum formã primo Phyſi com. 81.

Mixtum quodlibet cum materia neceſſe eſt, ut fiat a mixto cum materia, & quodlibet non mixtum cum materia fit quoquo modo a non mixto cum materia. 7. Metaphy. commen. 31. pondera ly quoquo modo, quia in abſtractis a materia non eſt proprie factio, aut generatio ſed ſecundum ſimilitudinem 4. Cœli, com primo & 22. Meta. com 44.

Mixtum quodlibet, ut declaratum eſt in. 4. Meteororũ, cõſiſtit ex dominio partis calidæ agentis, & partis humidæ patientis, cum quibus fit mixtio & coactio. Auer in. 2. colliget. cap. 2. ubi impugnat opinionem Medicorum de diſtemperantiis complexionum ſimplicibus, Vbi aduerte ꝙ ex mente Ariſto. in. 4. Meteo. uidetur fuiſſe omne mixtum perfectũ cõparatione ad æquale ad pondus eſſe plus calidum quã frigidum, & plus humidũ quam ſiccum propter præfatam rationem, quam Auer bene perpendit.

Mixtio, & compoſitio differunt, quia id quod ex quibuſdam commixtum eſt, ea his eſt quibus cum admiſcetur, ſed non illa, ſed compoſitum eſt illa ex quibus cõſtat, ſed compoſitione quadam & ordine. Alexand. in paraphraſi. de Anima, cap. de phantaſia. Hinc ſcire potes mixtum dicere naturam diſtinctam, & ſuperadditam miſcibilibus, aliter mixtio eſſet ad ſenſum, ut dicitur in fine primi de Generatione, & corruptione. Et inde nota ꝙ ſubſtantia compoſita, dicit tertiam entitatem a componẽtibus diſtinctam contra uulgares.

Mixto exiſtēte neceſſe eſt ſimplicia eſſe. primo Cœli, tex. com. 97.

Miſceri paſſiones & formæ non poſſunt. primo de Generatione, & corruptione tex cõmen. 83.

Miſceri quodlibet cum quolibet impoſſibile eſt ibidem.

Mixtio, & generatio differunt. ibidem.

Mixtio, & augmentum differunt. ibidem.

Mixtio, & alteratio differunt. ibidem.

Mixtum eſt aliud a miſcibilibus in actu primo de Generatione, tex. com. 84. idem. 7. Meta. tex. com. 60. & primo de Anima. 77.

Mixti qualibet pars mixta eſt. primo de Generatione, tex. com. 80.

Miſceri non poſſunt, quorum non eadem eſt materia. primo de Generatione, tex. com. 87.

Miſcentur melius, quæ in parua ſunt diuiſibilia. ibid 88. 89.

Miſcentur bene humida, niſi fuerint uiſcoſa ibidem.

Mixtio eſt miſcibilium alterorum unio. primo de Generatione, & corruptio. te. com. ultimo.

Miſcibilia ſunt in potentia in mixto ſecundum Ariſtote. ut dicit Auicenna, quia ſaluatur eſſentia eorum, ſed remittuntur accidentia. primo de Generatione cõmen. ultimo. Vide tamen exquiſite de hoc. 3. Cœli, com. 67.

Miſcibilia quæ miſcentur, corrumpunt intentiones adinuicem. 2. de Generatione, & corrup. te. com. 48.

Mixtio non eſt generatio ſimpliciter, neq; alteratio, ſed cõpoſita fiunt ab elementis ſecundum mixtionẽ, & elementa fiunt a compoſitis ſecundum diſſolutionem. 2. de Generatione, & corruptione, com. 48.

Mixtio

Mixtio ſit quãdo alterum cõtrariorum non fuerit ſimpliciter dominans, ſed fuerit dominans dominan: & tunc generabitur ex eis aliquod medium, ſed tamen illud mediũ declinat ad partem dominantis. ibidem.

Mixta corpora quæcunque circa locum medium ſunt, ex omnibus compoſita ſunt ſimplicibus. 2. de Generatione, & corruptione, tex. com. 49.

Miſcibiliũ quædam ſunt facile paſſibilia, ſicut butyrum, & quædã non ſunt uelociter paſſibilia, ut quæ nõ liquæfiũt ſicut lana. ex. 4. Meteororum. com. 1. in digreſſione.

Mixtio uera non ſit per paruitatem partium, illa enim eſt mixtio apud ſenſum, ſed uera mixtio ſit, cũ miſcibilia alterantur adinuicem, donec fiat ex eis forma media. 1. Meta. cõ. 16. Vide etiam. 2. de Genera. & corru. tex. cõ. 86. 89. & 90. & in. 2. de Generatione, tex. com. 48.

Mixtio non intelligitur niſi poſt ſegregationẽ. primo Meta. com. 16

Miſcibilia reuertuntur in unum ſecundum qualitatẽ, & continuationem, & in hoc differunt a conſolidans. 5. Meta. cõ. 5. Ex quo patet, ꝙ in uera mixtione reſultat una forma mixti ſuperaddita, & diſtincta a formis elementorum refractis, & omnia una quãtitate terminata terminantur, ita ꝙ quælibet pars mixti mixta: ſi enim plura corpora ſimul eſſe non poſſunt, eſt propter diuerſas quantitates terminatas, quibus terminantur: ſcribit enim Philoſophus in. 4. Phy. 76. ſi corpus cubum ſeparatum a ſenſibilibus paſſionibus poneretur in aqua, cederet ſibi aqua.

Modus generationis eorum, quæ mouent ſe adinuicem, eſt per accidens. uerbi gratia: Quod homo in generatione hominis non largitur niſi illud, quod eſt quaſi inſtrumentum, & corpora cœleſtia ſunt quaſi artifex, & uirtutes informatiuæ ſiunt a corporibus cœleſtibus. 8. Phyſi. com. 47. idem. 7. primæ Philoſophiæ cõmen. 31. & . 12. Meta. com. 13. & 18.

Modi mouentium deſiderabilium mouentium nos, ſunt a modis mouentium intelligibilium quæ mouent nos. 12. Meta. com. 36.

Modi eſſendi in alio ſunt octo uniuerſaliter. quarto Phyſi. te. com. 21.

Moderni ponunt unum agens omnia entia ſine medio, ſcilicet Deum. 9. Metaphyſi. tex. cõmen. 7. idem in. 12. Meta. cõ. 18. uerſus finem, ubi dicit: Et quum loquentes noſtræ legis opinabãtur ꝙ agens agit creando formam ex nihilo, & nullũ huiuſmodi agens uiderunt hoc dixerunt unũ agẽs omnia entia ſine medio, ubi patet iſtam opinionem fuiſſe loquẽtium in lege ſua Nam lex noſtra Chriſtianorum hoc non concedit. Dicit enim Augu. in libro de libero arbi. Deus res, quas cõdidit, ſic adminiſtrat, ut eas proprios motus agere ſinat.

Mola mulieribus, aut ſolum, aut maxime accidit, uide cauſam in. 4. de Generatione animalium, cap. 7.

Mola gignitur dum ex humore concoctu difficili conceptus conſtitit. ibidem.

Mola dum emittitur adeo obdureſcit, ut uix ferro transfigi poſſit. ibidem.

Mollities, & durities, & ſubtilitas, & ſpiſſitudo non ſignificant, niſi ſuper uirtutes patientes, ſcilicet ſuper humiditatem, & ſiccitatem, & non ſuper uirtutes agentes. 5. Colliget, ca. 26.

Monſtra raro accidunt. 2. Phy. tex. com. 77.

Monſtra accidunt ex errore naturæ, ſicut in arte. 2. Phy. 82.

Monſtrum quodãmodo eſt qui ſuis parentibus ſimilis nõ eſt Ariſto. in. 4. de Generatione animalum, cap. 3.

Monſtrum oblæſio quædam eſt. Ariſto. in. 4. de Generatione animalium, cap. 3. in fine.

Monſtrum aliquod dari, cuius caput ſit arietis, aut bouis, & reliquum hominis impoſſibile eſt. ibidem, ſed bene poteſt eſſe ſimilitudo quædam.

Monſtra contingunt in anibus numeroſos conceptus gignentibus, ut in galinis magis quam in paucos generantibus conceptus. ex quarto de Generatione animalum, c. quarto in principio.

Monſtrorum cauſa ex materia ſumitur. ibidem. ubi Auer. dicit ꝙ etiam primo ueniunt ex debilitate uirtutis agẽtis aut propter impotentiam receptionis formæ.

Monſtruoſi partus minus homini contingunt, quia ſingulare perfectumq; generare ſolet. ex quarto de Generatione animalium, cap. 4.

Monſtruoſi partus contingere ſolent, uel ſecundũ qualitatem, uel ſecundũ numerum, uel ſecundum magnitudinẽ, uel ſecundum ſitum membrorum: in qualitate, ut animal quod non eſt maris, neq; fœmina, quod incertum appellatur: in quantitate, ut ſi habuerit caput maius, aut minus: in numero, ut ſi habeat duo capita: in ſitu, ut ſi habeat iecur in ſiniſtro latere, & item in dextro. Auer. & Ariſ. ibidẽ

Monſtrorum unitas. & multitudo ex principali membro dignoſcitur, nam ſi cor fuerit unum, unum animal erit: ſi plura, plura, ibidem.

Monſtruoſitates quandoq; contingunt in ægritudinibus ſicut in rebus naturalibus, ſicut ſanitas ex ulceratione pulmonis, & ſimilia. 7. colliget, cap. 31.

Mori utrum in tempore contingat, an in temporis confinio, uide Themiſtiũ. 6. Phyſi. ſuper. 45. ubi ſoluit argutiolam Sophiſtarũ probãtium, aliquem non eſſe mortuum.

Mors eſt ex neceſſitate hyles. i. materiæ. Commentator in prologo primi Phy.

Mors eſt ultimum proueniens ex neceſſitate materiæ. 2. Phyſico. commen. 23. & in prologo ſuper primo Phyſic. idem. 2. Phyſi. tex. com 89.

Morbus eſt aduentitia ſenectus, ſenectus uero eſt naturalis morbus. Ariſto. in. 5. de Genera anima cap. 4.

Mortuus ex gladio nõ dicitur ꝙ corruptio eius eſt ex tempore, ſicut mortuus ex uita humana completa. 4. Phyſic. te. com. 129.

Morum diuerſitatem loca efficiunt. Ariſto. in. 8. de Natura animaliũ, cap. 29. Vbi aduerte ꝙ loquitur de animalibus brutis. Gale. autem in libro qui inſcribitur ꝙ potentiæ animæ ſequuntur corporis cõplexionem, tenet etiam hoc in hominibus: ſed falſa eſt opinio eius abſolute intelligẽdo.

Mos eſt Ariſto. uti abbreuiatione. Phy. 1. cõmen. 6. & com. 95. & 1. de Genera. & corrup. com. 38.

Mos eſt ut illud quod eſt commune omnibus artibus dicatur in Logica, & proprium unicuiq; arti dicatur in illa arte. 2. Phyſi. commen. 16. eandem ſententiam habet Com. in ſua paraphraſi, in libro de Partibus animalium. Ex hoc ſoluitur Achilles Thomæ in primo Phyſico. in prologo ſuper tex. 2. contra Auer. Conſidera, quia conſimile eſt de prima Philoſophia.

Mos eſt in ſermonibus demonſtratiuis innuere ſummam. Com. 5. Phy. com. 5.

Mobilia corruptibilia, & mobilia æterna ſunt unius ſcientiæ. 2. Phy. com. 71. & 12. Meta. com. 29.

Motu ablato aufertur natura. primo Phyſi. tex. commen. 8. idem ſecundo Phyſic. 71. & primo Phyſico. tex. com. 12. & 8. Phy tex. 22. & 23.

Intelligitur per uiam ſigni, nam ablatio naturæ aufert motum per uiam cauſæ.

Mouentium quædam mota mouẽt, quædam uero immobilia manentia mouent. 2. Phy. tex. com. 71. & 73.

Mouẽtium naturaliter quoddam eſt phyſicum, quoddam uero non eſt phyſicum, quia non habet in ſe principium motus. 2. Phyſi. tex. commen. 37. uide etiam in primo de Generatio. & corru tex. com. 14.

Motor primus habet duas proprietates, quia eſt penitus immobilis, & quia eſt omnino primus ſecundo Phy. tex. cõ. 73. uide ibi Simpli. pulchre declarantem.

Motus eſt primus actus rei, quæ poteſtate eſt aliquid, quia ultimus actus uidetur eſſe forma, quam res cum primum aſſecuta eſt, quieſcit. Themiſti. tertio Phyſicorum ſuper tex. ſeptimo.

Motui accidit ꝙ ſit non ens ex eo ꝙ procul eſt ab ente: unde Pythagorici diffinientes motum per non ens, accidẽs potius quoddam motus quã naturam uidetur ſignificaſſe. 3. Phy. Themiſtius, ſuper. 13.

Mouens, & motum ſunt priorã quam agens, & patiens. 3. Phyſi.com.3. Vbi animaduerte ꝙ litera communiter eſt deprauata, & ita legit eam Burleus, & communitee inuenitur, iacet enim ꝙ ſunt perfectiora: ſed licet Burleus defendat illam literam, tamen uidetur mihi ꝙ locus ſit mendoſus, propter cauſam quam immediate ſubnectit Commenta. ibi. Nam Ariſt. in text. enumerans diuiſiones illas, quæ ſunt in cap. relationis dicit: In tex. Arabico. & quædam ſecundum agens, & patiens, & uniuerſaliter ſecundum mouens, & mobile. Commen. appoſuit documentum ponderans ly uniuerſaliter, dicens. Et dixit, & uniuerſaliter ſecũdum mouens, & motum, quia mouens, & motum ſunt priora quàm agens, & patiens, cum omne agẽs, & patiens ſint mouens & motum, & nõ conuertitur. ubi ſi iaceret, (perfectiora) documentũ nõ eſſet ad propoſitũ uniuerſalitatis expreſſe in litera, ſicut patet clariſſime intuenti. In re autẽ perfectiori nõ reperitur iſta uniuerſalitatis ſecundũ ſubſiſtendi conſequẽtiã non enim dicimus, ꝙ homo ſit perfectior animal, quia omne animal ſit hõ, & non omnis homo ſit animal: & ita ſine dubio locus ille eſt deprauatus, & ſimilitudo eſt cauſa deceptionis, quia ubi ſcribitur Perfectiora, debetur ſcribi. Priora. Illud enim eſt prius, a quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia, ut dicitur in prædicamentis, & in. 5. Meta. in cap. de priori & emendari debet ſine dubio. Conſimilem ſententiam uide in primo de Generatio. tex. cõmen. 45. & 12. Metaph. com. 23.

Motu ignorato, neceſſe eſt ignorari naturam. 3. Phyſico. tex. com. primi.

Motus eſt actio motoris in re mota 3. Phyſico. commẽ. 4. 5. Phyſi. com. 3. & 8. Phyſi. com. 4. idem. 3. Phyſi. 6. 18. 19.

Motus non habet diffinitionem uniuoce dictam, ſed ſecundum prius, & poſterius. 3. Phyſico. commen. 4. & com. 6. idem. 8. Phy. commen. 4.

Motus nihil aliud eſt quã generatio partis poſt partem, ad quã intendit motus donec perficitur, & ſit in actu, 3. Phyſico. com. 4. Phy. 5. com. 48.

Motus tot ſunt ſpecies, quot & entis. 3. Phy. tex. commẽ. 5.

Motus eſt actus entis, in potentia, inquantum in potentia 3. Phyſi. tex. 6.

Motum quodlibet ſecundum ꝙ eſt in actu, & eſt in potentia, habet duas perfectiones. 3. Phy com. 6.

Motus diffinitio eſt communis motui nouo & antiquo. 3. Phy. com. 6. & 8. Phyſi. com. 4.

Motus augmenti & alterationis ſunt plures motus, & non ſunt unus motus, continuus. 3. Phyſico. com. 6. & 8. Phyſi. com. 23.

Motus augmenti a principio motus uſq; ad finẽ, eſt cõpoſitus ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus.

Motus continuatio magis apparet in motu locali. 3. Phyſi. com. 6. & 8. Phy. com. 23.

Mouens phyſice omne mobile eſt. 3. Phy. tex. com. 8. & 2. Phy. tex. cõ. 72. & 1. Phyſi. 12. Vbi aduerte ꝙ ibi reperitur duplex litera, una eſt iſta, quæ cõmuniter inuenitur, & eſt litera quã ſequitur Aſpaſius, & Com. in commen. Alia eſt litera Alexan. & Themiſti, quæ dicit: Omne quod mouetur phyſice mobile. & eſt melior, ut notat ibi Simplicius auctoritate Alexandri.

Motus diffinitio non eſt nota per ſe. 3. Phyſi. com. 12.

Motus diffinitio declaratur triplici uia. ibidem.

Motor qui in mouendo mouetur eſt motor in potentia. 3. Phyſi. tex. cõ. 16. cuius immobilitas quies eſt, & ibi dicitur propter cauſam ibi allegatam in cõmento.

Motus habet duas diffinitiones, quarum prima datur ſecundum formam, & magis demonſtrat, ſubſtãtiã motus alia datur ſecundũ materiam, & eſt notior prima. 3. Phyſi. com. 16. uide in Concordantiis.

Motus ſecunda diffinitio, quæ datur per mobile, eſt notior prima quæ datur per potentiam. uide cauſam a Themiſtio in tertio Phyſi. 16.

Motus ſit in moto per contactum motoris, & moti. 3. Phy. te. com. 17.

Motor non mouet niſi ſecundum ꝙ eſt in actu, & motum non mouetur niſi ſecundum ꝙ eſt in potentia. 3. Phy. tex. cõmen. 17. & 2. de Anima. 54. & 3. de Anima, com. 4. & 2. de Generatione, & corruptione, tex. com. 53.

Motor, & motum ſunt diuerſa ſecundum formam. tertio. Phyſi. com. 19.

Mouere, & moueri non ſunt idem ſecũdum quidditatem, quia diffinitio eorum eſt diuerſa. 3. Phyſi. tex. com. 22.

Mouere eſt actio motoris in rem motam. 3. Phy. tex. com. 16. & com. 22.

Moueri eſt paſſio moti a motore. ibidem.

Motus localis tria ſunt genera, delatio, augmentum, & diminutio. 4. Phyſi. tex. com. 32. uide in Concordantiis nuper æditis.

Motus poſſibilitates, & temporis, & numeri, non ſunt partes unius poſſibilitatis. 3. Phyſi. com. 54.

Motus notior eſt quiete, quia motus eſt habitus, & quies eſt priuatio. 4. Phy. com. 32.

Motus localis fecit homines cognoſcere locũ eſſe. 4. Phy. tex. com. 3. 32. 38. & 61.

Motum per accidẽs eſt duobus modis, modus, qui poteſt fieri per ſe motum, & modus qui impoſſibile eſt ut per ſe moueatur. 4. Phyſi. tex. com. 32. idem. 5. phyſi. com. 1.

Motus ſi eſt ad motam rem, eſſet ocioſus. 4. Phyſi. com. 41.

Motũ diuiditur, quia aliud eſt in loco eſſentialiter, & aliud eſt in loco per accidens. 4. Phyſi. com. 43.

Motum quodlibet eſt in loco. ibidem.

Mobilia quæ per ſe loquentur, indigent aliquo quieſcente circa quod mouentur, ut declarauit Ariſt. in libro. de motibus animalium. 4. Phy. com. 43.

Mobilium quædam ſunt in loco uere, quædam ſunt in loco per accidens, ut accidentia, & color. quarto Phyſico. tex. com. 45.

Motus non eſt in ſitu 5. Phyſic. tex. com. 10. & habetur expreſſe per Auer. 4. Phyſi. com. 45. & 6. Phyſi. com. 85. contra Auicen.

Motum dicere eſſe ſitualem, quia mutatur de ſitu in ſitum eſt aliud quã dicere motum eſſe in ſitu. 4. Phyſi. com. 45.

Motus naturalis, & quietis eadem eſt cauſa, & eſt ſimilitudo in commente 4. Phyſi. com. 48 & 69.

Motus alius uiolentus, alius naturalis. 4. Phyſi. tex. cõ. 67.

Motus uiolentus eſt poſterior naturali. 4. Phy. tex. com. 67. & 1. Coeli, 14. & 2. Coeli, tex. 18.

Motus diuerſitas cauſatur a diuerſitate naturarũ, locorum, & a diuerſitate rerum motarum, 4. Phyſic. commen. 67. & com. 36.

Motus proiectorum ſecundũ Platonem ſit ab aere ſecundum ſucceſſionem. 4. Phyſico. commen. 68. uide etiam. 8. Phyſi. com. 83.

Motus proiectorum ſecundum Ariſto. ſit quando in motu lapidis proiecti poſt ſeparationem proiicientis, cauſa nõ eſt aeris ſucceſſio, ſed tranſlatio aeris. 4. Phyſico. cõmen. 68. uide diffuſe de hac materia in 8. Phyſi cõmen. 84. & in 4. de Coelo & mundo com. 28.

Magna differentia eſt, ponere in motu ꝙ aptatio ſit neceſſaria, & ponere ipſam eſſe cauſam agentem motum: aptatio enim eſt de neceſſitate motus, & non eſt cauſa agens motum. Cõmenta 4. phyſi. cõ. 70. Hinc elicitur aliud eſſe conditionem neceſſario requiſitam reſpectu alicuius effectus, & aliud eſſe cauſam agentem eiuſdem.

Motus uelocitas, & tarditas uariatur, aut ratione medii, aut ratione mobilis. 4. Phyſi. tex. com. 72.

Mobilia æqualia in grauitate, & leuitate, & magnitudine, & figura, mota in uno, & eodem medio ſunt æqualis uelocitatis. 4. Phyſi. com. 71.

Motum æqualitatis, & diuerſitatis cauſa, & diuerſitas, & æqualitas proportionis motoris ad rem motam. quarto Phyſico. com: 71.

Motus uiolenti differunt a motibus naturalibus, nã in motibus uiolentis, cũ fuerint duo motores æquales in potentia diuerſitas erit ꝓpter impediẽtes: ſed in naturalibus erit æqualitas, & diuerſitas propter æqualitatẽ, aut diuerſitatem

item propoſitionis motoris ad rem motam.4.Phy.cō.71.

Motus uelocitas tarditas non ſunt motus additi & diminuti ab eo, ut putauit Auempaces.4.Phyſi.commen.71.

Motus naturales nullum habent impedimētum. Unde nota q differentia eſt dicere in motu eſſe impedimentum, & in motu eſſe reſiſtentiam.4.phyſi.com.71.

Motus naturales corporum ſimplicium qui fiūt mediante aere & aqua, non ſunt impediti a medio.4.Phy.com.71.&.74.&.3.Cœli,com.28.

Motum habet aliquam reſiſtentiam cum motore in motibus naturalibus, ut potentia motoris excedat, potentiam illius: alioquin quilibet motor moueret quodlibet corpus.4.Phyſi.com 71.

Motus corporum cœleſtium diuerſatur propter diuerſitatem proportionis, quæ eſt inter motorem & rem motam ex reſiſtentia.4.Phy.com.71.idem.2.Cœli, commen.38.39.& 71.

Mobile quodammodo eſt ſimile, & quodammodo contrarium motori.4.phy.com.71.

Motus reſiſtentia inuenitur inter motorem & rem motam quando res mota fuerint diſtincta per ſe: intellige quando poteſt res mota diſtingui per ſe in duo in actu ſcilicet in partem per ſe mouentem, & partem per ſe motam.71.c. in.4.phy.Commentator.

Motus elementorum impoſſibile eſt ſine medio fieri.4.phy.com.71.idem.3.Cœli,com.28.

Motus reſiſtentia, aut eſt ex ipſo moto, ut in animalibus, & corporibus cœleſtibus: aut erit ex ipſo medio, ut in elementis: aut eſt ex utroq;, ut in animalibus quæ mouentur in aere & aqua.4.Phyſi.com.71.

Mobilia quæ diuiduntur in duo in actu, non neceſſario indigent medio in ſui motu, ſed ſi fuerit, erit per accidens.4.phyſi.com.71.

Mobilia quæ mouentur ex ſe, ut grauia & leuia quæ nō diuiduntur in motore in actu, & motum in actu, neceſſario indigent medio.4.phy.com.71.&.3.Cœli,com.28.

Mobilia grauia & leuia, æqualia in magnitudine, figura, & modo, & fuerint maioris declinatiōis, ſunt uelocioris motus, q̄ illa quæ ſunt minoris declinationis: & proportio temporis ad tempus: eſt ſicut proportio potentiæ motiuæ ad potentiam motiuam.4.Phyſi.tex.com.74.conſimile idem in.71.com.

Mobile quod eſt acutioris figuræ, citius diuidit plenum.4.phyſi.cō.74.uide.4.Cœli,tex.com.32.

Motor mouēs aliquid per attractionem, neceſſe eſt ut moueatur ad locū illum ad quē attrahit.4.phy.cō.81. quod quomodo ſit intelligendum require in.7.Phyſi. com.10.

Motus qualitates ſunt uelocitas & tarditas, & magnitudo & paruitas ſunt quantitates motus, & utraq; tempore diffiniuntur 4.phy.com.96.

Motus quandoq; ſumitur large, ut eſt ſynonymum, cū hoc nomine tranſmutatio.4 phy.tex.com.97.

Motus omnis, aut uelox, aut tardus 4.Phy.tex.com.96.

Motus imaginatur extra tempus, ſed tempus non imaginari poteſt extra motum: ideo motor præcedit naturaliter tempus, licet ſint conſequentia ſe completa.4.Phy.cō.97.

Motus qui cum ſentitur, ſentitur primo, & eſſentialiter tempus eſt motus, ex quo ſentimus nos eſſe in eſſe tranſmutabili, & nos tranſmutari.4.phy.com.98.

Motus accidentium eſt continuatio, & continuatio motus eſt, quia magnitudo per quā fit motus eſt cōtinua, & quia motum etiam eſt tale.4.phyſi.com.99.uide quomodo ſit intelligendum.8.phy com.23.

Motum eſt notius motu, quia eſt demonſtratum, & motus non eſt demonſtratus.i.congregatus ſimul, ſed mens facit ipſum.4.phy.com.104.idem com.99.ibidem.

Motus continuus eſt unius mobilis & in uno tempore.4.phy.tex.com.105.&.5.phy.tex.com.34.&.41.

Motus qui poteſt idem iterari poſt alium, eſt idem cum motu circulari.4 phy.tex.com.111.

Motus eſt eum in eſſe temporis, quia eſt ſubiectum eius.4.phy.com.113.conſimile com.99.

Motū in tempore eſſe eſt tempore menſurari, & ipſum & eſſe ipſius.4.phy.com.& tex.114.

Motus menſurat ſpacium, nō eſſe ipſius.4.phy.tex.cō.113.

Motus diſtare facit.tex.com.117.in 4.Phyſi.

Motus naturaliter habet, ut ſi res auferatur a ſua ſubſtantia, eſt cauſa corruptionis per ſe, & generationis per accidēs.4.phy.com.117.

Mota ſemper non ſunt in tempore, ut orbis, neq; quieſcentia ſemper, ut terra, cum tempus non excedat illa.4.phy ſi.cō.118.& habetur etiam in tex.117.118.

Motus quilibet in tempore eſt.4.phy.tex.com.128.

Motum ſumitur ſimpliciter, per ſe ſecundum partem, & per accidens.5.phyſi.tex.com.primi.

Motus circularis non dicitur uelocior eſſe motu recto.4.phyſi.com.129.uide cauſam.10. Meta.tex.com.14.&.7.phyſi.tex.com.21.&.24.

Motum ſecundum partem reducitur ad motum per accidens.5.phyſi.com primo, & eſt quaſi medium inter illud quod eſt motum per ſe, & illud quod eſt motum per accidens. Ubi aduerte q eſt æquiuocatio, quia per accidēs quandoq; ſumitur communiter, ut eſt commune ad motum ſecundum partem, & ad motum per accidēs ſtricte ſumptum, ut ſumitur ibidem in tex.cō.6.& inter tale per accidēs motum ſecundum partem habet reduci. Sed alio modo ſumitur ſtricte, ut eſt id quod mouetur ad motum alterius, & nullo modo per ſe moueri poteſt: & ſic illud quod mouetur ſecundum partem, mediat inter motum per ſe & motum per accidēs iſto modo ſumptum. Aliud eſt igitur per accidens ad quod motum ſecundum partem reducitur, & aliud inter quod, & id quod eſt per ſe mediare dicitur.

Motum per ſe eſt illud de quo eſt ſermo Philoſophi naturalis, quia nulla ars cōſiderat motum per accidens.5.phy.com.1.& habetur in te.com.6.& uide cauſam iſtius in.6.Meta,tex.com.6.

Motor ex tribus modis per ſe, per partem, & ſecundum accidens.5.phyſi.tex.com.2.

Motus quilibet quinq; neceſſario requirit, mobile, motorem, terminum a quo, terminum ad quem, & tempus.5.phyſi.tex.com.3.

Motus conſtituitur in ſubſtantia eius, ex tribus cauſis tanquam extrinſecis, ſcilicet moto, termino a quo, & termino ad quem.5 phy.com.3.

Motum eſt primum & dignius quod diſponitur per motū, deinde illud ad quod eſt motus, poſtremo uero illud ex quo eſt motus.5.phyſi.com.3.

Motor eſt de cauſis extrinſecis motus, & tempus eſt de accidentibus conſequentibus motum.ibidem.

Motus magis denominatur ab eo ad quod eſt, q̄ ab eo ex quo eſt.5.phy tex.com.4.& uide cauſam in.2.de anima.tex.com.49 idem.5.phy.tex.com.48.

Motus ſubiectum eſt in actu.5.phy.tex.com.8.

Motus eſt inter contraria mediata.5.phy.9.

Motus eſt in tribus prædicamentis.5.phyſic.tex. com.9.& tex.com.10.

Motus non eſt in ad aliquid.5.Phy.tex com.10.uide Themiſt.3.phy.ſuper tex.16.

Motus eſt inter contraria medium, & hoc eſt manifeſtum per ſe.Cōmenta.5.phyſi.com.9.

Motus ſecundum aliquos eſt in prædicamento paſſionis quo ad receptionem motus.5.phy.cō.9.& ibi uide etiam aliam opinionem quæ fuit Auice & tandem uiam ſuam.

Motus habet duplicem conſiderationem ſecundum materiam, & ſecundum formam.5.phyſi.com.9.

Motus deſtruitur ex contrarietate, non conſtruitur: quia nō ſequitur ſi conceſſerimus q in illo, in quo non eſt contrarietas, non eſt motus, ut in illo, in quo eſt contrarietas, ſit motus.5.phy.com.10.

Motus eſſentialiter non ſequitur motum, ſicut formæ quieſcentes ſequuntur motum, ſed ſi hoc fuerit, erit per accidens.5.phyſi.com.12.

Mobile quodlibet quod trāſmutatur de aliquo ad aliquid,

dum mouẽtur ſemper ſeparatur a parte illius,ex quo mouetur & acquirit;partem illius ad quod mouetur.5.phyſi. tex.com.22.idem.3.phyſi.com.4.idem.9.phyſi.tex.com. 32.&.8 phy.70.

Motum quodlibet quod habet motũ ſecundum partẽ,poteſt habere motum ſecũdũ totum,quia pars cum diuidatur,ſit totum.1.phy.com.17.idem com.1.ibidem.

Motus eſt in tribus prædicamentis.5.phy tex com.18.

Motus localis,& ſecundum proprium & ſecundum cõmune,innominatus eſt:ſit autem ſecundum commune loci mutatio uocata.5.phyſi.tex.com.18.

Motum eſſe in tribus prædicamentis innuit Ariſto.ex iſti cauſa uniuerſaliter,quia in eis eſt contrarietas: hæc enim neceſſaria cauſa eſt in eſſe eorum.5.phyſi.com.18. uide in Concordantiis.

Motus alterationis non eſt niſi in genere qualitatis paſſiuę 5.phyſi.com.18.& in.7.phyſi.demonſtratur ab.Ariſt.a te. com.14.uſq; ad tex.com. 20.

Motus in quantitate continet duas ſpecies, & ſecundum ſuam communitatem non habet nomen.5.phy.tex com. 18.Vbi patet etiam in accidentali ſpecies quandoq; eſſe magis notas & nominatas:q̃ ſint genera.Nullus enim imponit nomẽ rei quã ignorat,ut dicit Commen.in.8.Met. com.54 & habetur in.4.Meta.com.& tex.10.

Motus eſſe non poteſt in contradictori s, nec in contrariis immediatis.5.Phyſi.tex.com.26.

Motus diffinitio poſita in.3.Phyſi.ſimpliciter non competit n ſi tribus motibus,qui ſunt in tribus prædicamentis.5, phyſi.com.21.

Motus in rei ueritate non fuit diſtinctus a generatione in 3.phy.ſed in.5.Cõmen.5.phy.com.21.

Motus unus dicitur multipliciter:genere,ſpecie,& numero 5.phy.tex.com.31.

Motuum cõuenientia aut differentia ſecundum ſpeciem, ex conuenientia termini ad quem eſt motus,aut eſt differentia.5.phyſi tex.com.31.&.35.

Motus idem ſecundum ſpeciem requirit unitatem ſpecificam medii.5.phy.tex.com.33.

Motus circularis ſpecie differt a motu recto,quia circularis fit per lineam circularem,& rectus per rectam.ibidem.

Motus unus ſimpliciter eſt,qui eſt unus ſecundum ſubſtantiam & numero eſt.5.phy.tex com.34.

Motus unus numero tria requirit,unitatẽ numeralem mobilis,unitatem termini ad quem,& unitatem temporis.5. phyſi tex.com.34.&.35.

Motus naturæ accidit ꝙ ſit in tempore, quia motus non quidditatur per tempus.5.phyſi.com.35. Vult dicere ꝙ non eſt tempus de quidditate motus,licet ſit conſequens inſeparabiliter ipſum motum,uide conſimile.5.phyſi.cõ. 3.&.4.Phy.com.98.

Motus continuus eſt unus numero,ſed modo magis diminuto,q̃ ſit in re quieſcente.5.phy.com.36.

Motus quorum unus reuertitur poſt alium,differunt a partibus eiuſdem motus continui,cuius una pars generatur & alia corrumpitur.5.Phy.com.36.

Motus quilibet eſt continuus.5.phy.tex.com.39.

Motus unus ſimpliciter eſt continuus,& ſi continuus unus. ibidem.

Motus quilibet non poteſt cũ quolibet continuari.ibidem.

Motus habiti ſiue ſeſei,ut dicunt Arabes, ſunt,qui neq; idẽ genere,neq; idem ſpecie conſequenter ſe habent.5.phyſi. tex.com.40.

Motus unus & continuus in tribus cõuenire debent. quinto phyſi.tex.commen.41.&.34.&.4.phyſi.105.&.7. phy. tex.com.5.

Motus unus genere prior eſt naturaliter motu uno in ſpecie,& motus unus ſpecie eſt prior naturaliter motu uno in numero,& motus unus numero eſt prior motu illo,cuius tempus eſt unum.5.phy.com.41.

Motus completus in ſpecie eſt,cui non poteſt fieri additio, ut motus circularis.5 phy.com.42.

Motus completus in genere eſt, qui eſt motus translationis:præcedit enim naturaliter omnes alios & eſt perfectior.5.phyſi.com.42.& in.8.phyſic.probatur a tex. com. 55.uſq; ad tex.com.61.

Motus eſt de genere perfectionis ad perueniẽt motus, quã ſed eſt perfectio diminuta.5.phyſi.cõ.54.&.com.6.

Motus quilibet eſt regularis,aut irregularis.5.phy.te.c.43.

Motus diuiditur per æqualem & inæqualem ſecundum ꝙ genera & ſpecies diuiduntur per modos & accidentia.5. phyſi.com.44 & habetur in tex.quia idem eſt quod regulare & irregulare.

Motus diuerſitas ex quatuor cauſis prouenire poteſt,in uelocitate & tarditate.5.phy.tex com 44.

Motus corporis cœleſtis non poteſt eſſe irregularis,ſeu,ut dicunt Arabes,inæqualis, inquantum eſt corporis cœleſtis.non tamen inquantum motus.hoc ſibi repugnat.5. phy com.45.

Motus habiti ſeu ſeſei,non poſſunt adinuicem continuari. 5.phy.te com.45.

Motus denominatio magis eſt a termino ad quem,q̃ a termino a quo 5.phy.tex.com.48.

Motui contrariatur quies, quæ eſt in termino a quo, non quies quæ paulatim generatur per generationẽ motus.& eſt quæ eſt in termino ad quem.5.phyſi.com.54.& habetur etiam in tex.

Motus primus & motus ultimus non datur ſecundũ Ariſt. licet motus ſit principiũ & finis.Them 6 phy.ſuper.42.

Motus quilibet diuiditur per differentias contrarias ſecundum naturam & præter naturam.5 phyſi.tex.com.57.

Motus & quies poſſunt ſimul eſſe in diuerſis partibus eiuſdem moti , ſed duo motus contrarii in diuerſis partibus eiuſdem moti ſimul ineſſe non poſſunt.5.Phy.Commen, com.62.& ibi uide calcem commenti,quomodo hoc ſit intelligendum.

Motui uere cõtrariatur oppoſitus motus:ſed quies opponitur ei priuatiue.5.phyſi.42.

Mobile impoſſibile eſt maius eſſe motu.6.phy.cõ.4.

Motus ſi fuerit indiuiſibilis,motum erit indiuiſibile.ibidẽ.

Motum ſi erit indiuiſibile, motum ſimul eſt motum & mouetur.6.phyſi.tex.com.9.

Mobile quodlibet quod mouetur contingit uelocius & tardius moueri..6.Phy.tex.com.25.

Motus inquantum motus poteſt uelocitari in infinitum,nõ autem inquantum accidit ſibi ꝙ ſit in corporibus naturalibus 6.Phy.com.16.

Mota diuerſa abinuicem non poſſunt habere unum motũ continuum.6.phy.com.35.

Motus diuiſiones,& tẽporis,& eius qđ mouetur,& eius in quo eſt motus,neceſſe eſt eaſdem eſſe.6.phy.te. com 37.

Motus habet duas diuiſiones,una eſt ex parte mobilis,alia eſt ex parte temporis.6.phyſi.tex.cõ.33.& te.cõ.35.&.36. &.4.phy.commen.102.& ibi uide differentiam.

Motus datur ultimum,ſed non primum.6.Phyſi.tex.com. 40.ubi Themiſt ſuper.48.dicit motus dari principium,ſed non dari primum motum:& hoc inquit Ariſto.ſentire authoritate Theophraſti.

Moueri quodlibet præcedit mutatũ eſſe.6.phy.tex.cõ.52.

Motus ſi diuideretur in indiuiſibile,daretur primus motus, prima magnitudo,& primũ tempus.6.phy tex.com.58.

Mobile omne eſt diuiſibile.6.phyſi.32.Et Themiſtius intellexit illam demõſtrationem procedere de ueris motibus & non de ſubitaneis mutationibus, quia de eis nulla eſt controuerſia,contra quem uide Auer. ibidem . & cogita an Themiſtius poſſit defendi.

Motus generationis & corruptionis eſt cõpoſitus ex tranſmutatione in qualitate,& ex tranſmutatione in ſubſtantia & tranſmutatio in ſubſtantia eſt in non tempore.ſ.prouentus formæ ſubſtantialis.6 phy.com.59.&.32.

Motus generati compoſiti,eſt ex pluribus motibus partiũ ingenerabilibus compoſitis ex membris diuerſis.6.phy. com.59.facit pro ponentibus formas partiales.

Motus eſt in tẽpore,& niſi conceſſum fuerit,ꝙ omnis motus eſt in tempore,nõ poterit probari ꝙ motus finitus ſit

in

in tempore finito 6.Phy com 60.

Motus in qualitate & generatione generati diſſimiliũ partium ita ſe habent, ꝙ partes ipſorum motuum præcedũt alia: ſed in motu locali & in motu augmẽti ſecus eſt, quia partes iſtorum motuũ ſunt in toto moto, ſicut totus motus eſt in toto moto. 6.phy.com.61. pro cuius declaratione uide com.59 ibidem.

Motus habet duplex ſubiectum. 6.Phyſi com.61.

Motus infinitus non eſt in tempore finito. 5 phy.te cõ.66.

Motum ſi fuerit infinitum, & ſpatium erit infinitum, ſed nõ conuertitur. 6 phyſi.com.66.

Motum proprie ſumitur pro eo quod eſt motum in loco 6.phyſi.com.66.

Motum & ceſſans ſunt idem ſecundum ſubiectum, ſed differunt ſecundum modum. 6.phy.com.70.

Motum & quieſcens proprie dicuntur, quæ mouentur, aut quieſcunt ubi, & quando, & quomodo. 6.Phyſi.tex.com. 67.&.in.5.phy.20 &.7.phy.72.

Motus non fit in aliquo indiuiſibili, quia pars accedens & recedens eſſet eadem. 6.Phy com.71.

Mota æqualia in uelocitate pertrãſeunt æqualia ſpatia in eodem tempore, uera eſt ꝓpoſitio quãdo illud, per quod fit motus, fuerit quieſcens 6.phy.tex.com.82.

Motum quodlibet, aut mutat locum ſecundum formam, ſicut eſt in ſphæra: aut ſecundum formam, & ſubiectum, ut in eis quæ mouentur motu recto. 6.Phy.cõ.85.&.4.phy. 43.&.8 phy.76.

Motus non poteſt eſſe in prædicamento ſitus quia ſitus eſt ad aliquid. 6 phy.com.85.

Motus partium per motũ totius non eſt per ſe, neq; eſt per accidens pure, ſicut motus accidentium. 6.Phyſi.cõ.86.uide conſimile. 5.phy.cõ. 1.& 4.phy cõ 32.

Motum eſt cauſa cõtinuationis motus & temporis. 6.Phy. com.88.

Motum tunc pertranſit ſpatium, quando mẽſurat illud per ſe. 6.Phy.89.

Mobile indiuiſibile ſi moueretur, ſequeretur, motum fieri in inſtanti. 6.phyſi.91.

Motus infinitus eſſe nõ poteſt, niſi motus circularis. 6.phy. tex.com.91.&.94.

Moueri aliquid ex ſe apparet ſenſui, abſq; hoc ꝙ motor diſtinguatur a moto. 7.phy.commẽ. primo. idem ſecundo phy.com.3.

Motum quod totum mouetur, quia pars mouet ſe & mouet totum, eſt motum per accidens: ut motus totius corporis animalis per motum caloris naturalis aut muſculorum. 7.phy.com.primo.

Motum primum per ſe in animali eſt cor, quod non mouetur, quia pars eius mouet ſe & mouet totum. 7.phy cõ. primo &.4. idem. 6.phy.com.59.&.3.de Anima, com.55. &.2.Cœli, com.12.

Motum quod a ſeipſo mouetur, non quieſcit ad quietem alterius. 7.phy.tex.com.2.

Mota prima per ſe naturalia dari neceſſe eſt, quia corpora naturalia inquãtum naturalia ſunt, non diuiduntur in infinitum. 7 phy.com.2. uide in Concordamiis.

Motum primum per ſe eſt, quod ſecundũ ſe totum mouetur, & non ad motum partis, & eſt idẽ quod minimũ motum: & hoc ignorauit Gal. colligitur ex. 7.phy cõ. 1.&.2.

Mota quæ mouentur ab extra, manifeſtum eſt ꝙ mouẽtur ab alio, & ſunt omnia quæ mouentur ſecundũ generationem & corruptionem, & augmentum, & alterationẽ, & quædam quæ mouentur in tranſlatione. 7.phy.cõ.3. uide tamen pro hoc cõmentum primum ſecundi phyſi.

Motor corporeus non mouet aliud, niſi moueatur in tempore, in quo mouet aliud: & hoc eſt neceſſarium in motu non in quiete. 7.phyſi.te.com.3.

Motus unus numero tria exigit, ut ſit unius moti numero, & in uno tẽpore, & ꝙ ſit ab uno termino numero ad aliũ numero. 7.Phyſi.cõ.& tex.5.&.5.phy.tex.com.34.&.41.

Mouens primum non ſicut quod eſt cuius cauſa, ſed quod eſt unde principium motus, eſt ſimul cum eo, quod mouetur. 7.phy.tex.com.9.

Motũ quod mouetur, quia eſt in moto, eſt motũ per accidens. 7 phy.tex com.19.

Mobilia quæ mouẽtur ad ſua loca propria mouẽtur, ſiue locus fuerit propinquus, ſiue remotus. Sed mobilia quæ mouentur motu attractionis, ut motus ferri ad magnetẽ, & nutrimenti ad nutriendum, eſt mediante aliqua qualitate impreſſa. Cõmenta. 7.Phy.com.10.

Motus non eſt niſi in habentibus medium 8 phy com.18. & habetur. 5 phy.tex.com.22.

Motus circularis non eſt comparabilis motui recto. 7. phy. tex com.21.

Motus localis nõ eſt cõparabilis motui alterationis. ibidẽ.

Motus quilibet, in quo eſt uelocius & tardius, poteſt eſſe æquale. 7.Phy.com.23.

Motus rectus non habet rectitudinem niſi propter magnitudinem rectam, & circularis propter magnitudinem circularem. 7.phy.com 24.

Motuum æqualiũ diffinitio eſt pertranſire in tẽpore æquali, idem ſpatium in ſpecie. 7.Phy.com.30.

Motus per hanc uiã numerantur, inſpiciendo mota per ſe, & non mota per accidens. ſ. tranſlata per ſe, & altera per ſe. Si igitur fuerint diuerſa, & motus eorũ erunt diuerſi in ſpecie: & ſi in genere, in genere: & ſi in numero numero: & iſta uia eſt numerandi motum. 7.Phyſi.com.32.

Motum apud nos eſt notius motu. 7.Phy.com.32. idem. 4. Phy.com.104.& 99. Ex quo patet contra diuum Thomam aſſerentem in 6.phyſic. demonſtrari corpus mobile eſſe: tunc enim a fortiori poſſet demonſtrari motum eſſe quod tamen falſum eſſe liquet, ex primo phy.com.11.& ex.8.phyſic. Quod mobile autem ſit notius motu patet quia ponitur in diffinitione motus. 3.Phy.16. Vbi lucidiſſimus Them. dicit expreſſe, ꝙ mobile notius eſt aliquanto ꝙ motus: non enim idem eſt motũ eſſe, & quid ſit motus, exploratum habere. Nam ut ſic motus, neminem latet quid autem ſit quærimus. At uero motum eſſe res motæ nobis oſtendunt: hæc autem ſunt quæ nos mobilia nuncupamus, quia is qui in deffiniendo: Mouens ad motionem mobilis rei mobilis habet afferre rem magis planam & notam ad docendum id quod erat ignotius. Nota tamen ꝙ licet Themiſtius dicat, ꝙ res motæ motum nobis oſtendunt, non intelligas ex hoc ipſum demonſtrari demonſtratione ſigni, quia demonſtratio eſt ad quæſitum quod eſt propoſitio naturaliter ignota, ſed loquitur de oſtẽſione ſenſata: & ex hoc enim ꝙ inſpicimus mobile in alio loco, aut diſpoſitiõe in una hora & in alia ex hoc ſentimus motum eius.

Motor qui quando mouet, mouetur, eſt corpus neceſſario 7.Phy com.35.

Motus uniuſcuiuſq; uelocitas ſequitur exceſſum potentiæ motoris ſupra rem motam. 7 phy tex.com.35.

Motio quælibet ſiue naturalis fuerit, ſiue innaturalis, neceſſario requirit reſiſtentiam inter motorem & rem motam: & iſta reſiſtentia communis eſt ſecundum quod alterũ eſt agens, & alterum eſt patiens. 7.phyſi.com.35.

Motus prouenientes in corporibus cœleſtibus a uirtutibus exiſtẽtibus in materia ꝙ fiat in tempore, eſt ex natura motus. 7.phyſi.com.35.

Motus exiſtit ut uita, omnibus natura ſubſiſtentibus. 8 phy. tex.com.primi conſimile in principio libri Meteo.

Motum eſſe omnes affirmãt de natura aliquod dicentes. 8. phyſi.tex.com.primi. conſimile primo phy.tex.cõ.1 1.

Motus principiũ de omnibus mobilibus eſt ſicut anima de rebus uiuis. 8.phy.cõ primo. uide. 2.Cœli, tex.com.68.

Motus perſcrutatio an ſit antiquus uel nouus, non ſolũ eſt neceſſaria ad eſſe primi motoris: uerum etiã ad cognitionem mundi utrũ ſit æternus uel nouus. 8.phy.te.cõ.primi.

Motus diffinitio nõ eſt inducta ab Ariſt in principio. 8.phy. ad demũſtrandum ꝙ ante oẽm motum ſit motus, ut credidit Alpharabius, & alii. 8.phy.com. 1.& com.4.

Motus primus ſecundum opinionem Ariſt non habet aliũ motum continentem ipſum. ibidem.

Motibus particularibus quos continet motus uniuerſalis, non competit continuatio,& æternitas primo & eſſentialiter.8 .Phyſi.com.primo.

Mobile eſſe prius in tẽpore motu,intelligitur duobus modis:primus eſt ut mobile ſit alterius ſpeciei,a ſpecie moti in qua eſt ipſe motus:ſecundus.eſt ut ſit idẽ numero mobile in potentia cum moto in actu 8.Phyſi.c.4.

Motu i nouo inquantũ nouus eſt,& nõ inquãtũ motus eſt competit,ut potentia ipſe ſit ante actum.8.Phyſi.com.4.

Motus diffinitio in principio.8.Phy.fuit inducta ad oſtendendum ꝙ motus eſt in moto. contra Auempacẽ & Alpharabium.8.Phyſi.cõ 4.idem etiam ibidẽ com.primo.

Motor non mouet aliquid mobile in aliquo tempore,& non ante,niſi quia non habebat diſpoſitionem ante per q̃ poterat mouere,& cum perfecta eſt illa diſpoſitio incipit mouere:& illa diſpoſitio aut eſt in motore,aut in moto, aut in utroq;.8.Phy.com.6.&.15.

Motus ante quem eſt motus non eſt primus tempore,neq; ſecundum Naturam.8.Phy com.7.

Motus generationis non eſt primus motus temporalis, qa generatio nõ eſt motus,ſed finis motus.8.Phy.com.7.

Motus primus dicitur eſſe æternus.8.Phyſi.com.7.

Mouentium quædam mouent duobus motibus cõtrariis, ut ſunt uirtutes comprehenſiuæ: quædam uero mouent uno motu tantum,& ſunt quæcunq; mouent per uirtutes naturales.8.Phyſi.te.com.8.idem.8.primæ philoſophiæ. tex.com.2.

Motor & motũ ſunt in capſo ad aliquid.8.phy. te.com.9.

Motus omnes reducuntur ad motum localem ,& hoc apparet ſenſui 8.Phyſi.com.9.

Motus ita ſe habet ꝙ omne diuidẽs motum neceſſe eſt, ut aut ipſum ſit motus,& poſt ipſum ſit motus.8. phy.c.11.

Mobile id quod mouetur,nõ ſimul quieſcit,ut quod comburitur & quod combuſtibile eſt.8 .Phy.tex.com.11.

Mouens eſt duobus modis ſine appetitu & deſiderio,& dicitur hoc mouere naturale:& mouens a quo procedit uoluntas,& appetitus ad mouendũ,& dicitur motio uoluntaria.8 .phy.cõ.15.uide in Concordantiis.

Mouẽre quod ſequitur uoluntatẽ nouã a uoluntate eſt nouum neceſſario,ſed mouere quod ſequitur uoluntatẽ antiquam,eſt æternum neceſſario.8 .Phyſi.com.15.

Motus eſt ex contrario in contrariũ ,& ſi non,motus eſſet ſuperfluus & ocioſus, uidelicet ſi illud ex quo eſt motus fuerit idem cum eo ad quod eſt motus. 8 .Phyſi.com.16.

Mota ab extrinſeco ꝙ quandoq; moueãtur, & quandoq; quieſcant,cauſa eſt,uel abſentia motoris,aut diſtãtia eius, aut præſentia impedimenti.8 Phyſi.com.19.

Motu poſito ꝙ ſit notius ſecundũ genus,non poteſt reſpõderi ad quæſtionem quærẽtem,cur aliquid incipit moueri.8.phy.com.19.

Mobiliũ quædam ſemper mouentur ſine ceſſatione,ut corpora cœleſtia:quędã ſemper quieſcunt,ut terra ſupra quã mouentur corpora cœleſtia:quædam uero mouẽtur quãdoq;,& quieſcunt quandoq;,& ſunt quæcunq; ſunt infra cœlum,& ſupra terram.8 .Phyſi.com.19.

Motus nomen eſt æquiuocum.8.phy.com.20.&.3.phyſi. com.4.

Motum ex ſe nõ inuenitur niſi in motu locali: in cęteris autem motibus motor eſt extrinſecus.8.Phyſi.co.20.&.60. &.2.Phyſi.com.1 .&.2.de Anima,com.50.&.4.Cœli,cõ. 24.uide in Concordantiis.

Motus ſcientia non perficitur niſi ſciatur quomodo eſt curſus de hoc in omnibus partibus mũdi,uidelicet de diſpoſitione motus.8.Phyſi.com.21.

Motus & quies in entibus naturalibus poſſunt inueniri ſecundum quinq; aut ſeptẽ diſpoſitiones.8 .Phyſi.te.cõ.21. & illarum ſeptem diuiſionum ſemper tres ſunt falſæ manifeſtæ,& quatuor ignotæ.ibidem Com.

Motor primus non dicitur quieſcere niſi æquiuoce.8.phy. com.22.uide conſimile de motu eius.8.phy.com.40.

Motus ita ſe habet,ꝙ qui dubitat de motu,dubitat de principio motus:& qui dubitat de pricipio, dubitat de omnibus entibus.8.Phy.com.22.

Motus & quies cum ponantur in diffinitione naturæ,ideo ponere motum eſſe & quietem eſſe eſt fundamentum naturale.& naturalis non habet propoſitiones per quas poſſit contradicere negantibus alterum iſtorum.8 . phy.com. 23 .&.1 .Phy.te.com.11.

Motus termini diuiſibiles ſunt,non tamen eadem ratione 6.phy.te.com.37. Nam quantum per ſe,quale uero per accidens diuiſibile eſt.

Motus eſt notior apud nos quiete:quies enim eſt priuatio motus,& motus eſt habitus:ideo dicere omnia moueri eſt ſufficientius q̃ omnia quieſcere.8 phy.com.23.

Motus augmenti & alterationis exiſtimantur ꝙ ſunt continui,ſed continuatio eorum latet ſenſum. 8.Phy.com.23.

Motus diuiſio quæ declarata eſt in.6.phy.eſt in potentia,& eſt infinita:ſed diuiſio de qua Ariſt.loquitur in.8 .Phy. eſt diuiſio in actu,& talis eſt finita neceſſario.Auer.8 .phy.cõ. 23.Pro quo aduerte ꝙ in.6 .phyſi.Ariſt.conſiderauit tranſmutationem & motum,ut ſunt in tempore ſecundum uniuerſalem conſiderationem:& ſic ibi dixit ꝙ tranſmutatio diuiditur in infinitum,ſicut & tempus.Sed in.8 .phy. Ariſt. limitatius loquitur de tranſmutatione & motu,uidelicet ut concernunt quale,& quantum ,& ubi,& ut ſunt ab agẽte finitæ uirtutis.& in tali conſideratione non itur in infinitum.

Motus diuiditur dupliciter,& ſecundum tempus,& ſecundum mobilis diuiſione in.6 .phy.tex.com.33.

Motus continuus in rei ueritate non eſt niſi motus localis quia eſt uelociſſimus motuum.8. phyſic.com.23.uide in Concordantiis.

Moueri uiolenter ab aliquo loco non competit alicui,niſi quies in illo loco fuerit ei naturalis.8 .phy.com.24.

Moueri quædam apparent in rei ueritate, & indicat ſenſus pręciſe eas moueri in rei ueritate:propter congregationẽ quinq; ſenſuũ in teſtimonio econtrario ei quod apparet uiſui,ꝙ aliqua apparent moueri,quæ non mouentur. 8. phy.com.26.

Motus intentio per quã proceſſit Ariſt.in declarando motum æternum eſſe in ſeptimo, eſt diminuta:& ideo Ariſt. iterauit ipſam in.8.phy.cõ.27.idem ibidem com.33.&.7. phy.cõ.2.uide clariſſime de hoc.8.phy.cõ.28.

Mouẽs & motũ ſunt duobus modis,per ſe,& per accidẽs. 8.phy.tex.com.27.& in principio.6 .phy idem habetur.

Motor & motum per accidens ſunt duobus modis principaliter & ſecũdario,& tale eſt quod mouet,aut mouetur per ſuam partem.8.phyſi.com.27.

Motum per accidens eſt duobus modis:modo quo impoſſibile eſt ut moueatur per ſe,ut anima in corpore: & modo quo poſſibile eſt ut per ſe moueatur,ut ſedentes in naui.8.Phyſi.cõ.27.&.4.phy.com.32.&.3.phy.com.1[illegible]

Motum per accidẽs uniuerſaliter eſt omne illud quod mouetur,quia eſt in moto.ibidem.

Mota ex ſe quædam mouentur ex ſe,ideſt per principium intrinſecũ exiſtens in eis.ut habentia animas:quædã uero ab aliquo extrinſeco.ut inanimata.8.phy.t.cõ.27. Vbi expreſſe uidetur ex illa diuiſione,& ex proceſſu philoſophi in.8.phy.corpora ſimplicia numerari inter ea,quæ mouẽtur ab extrinſeco:cuius oppoſitum tamen Cõmen. ſcribit in infinitis locis uide in Concordantiis. Nota de [illegible]

Motum ex ſe mouetur naturaliter,quia omne tale mouetur per principiũ quod eſt extrinſecum,& tale eſt natura: quia dictum eſt in diffinitione naturæ ꝙ eſt principiũ exiſtens in eo ꝙ mouetur.& c.8.phyſi.cõ.& tex.27.

Motum quodlibet quod mouetur in principio exiſtẽte in ipſo mouetur naturaliter.8 phy.com.27.

Motus animalis quando anima mouet corpus ad illã partem,ad quam mouetur corpus per dominiũ elemẽti dominantis,in eo eſt naturalis ex parte animæ & ex parte corporis:ſed quãdo mouetur ecõtrario,tunc motus corporis ab anima erit non naturalis.8.phy.te cõ.27.& in.2. capitulo libri de Subſtantia orbis.

Mota tam ex ſe q̃ ab alio dupliciter moueri poſſunt,naturaliter

turaliter & extra naturam.8.Phy.tex.com.27. Nota tamen ꝙ mota ex ſe corruptibilia poſſunt cadere ſub illa diuiſione, non æterna.

Motus corporis cœleſtis eſt ſimpliciter naturalis, uidelicet tam ex parte animæ q̃ ex parte corporis.8.phy.com.27.

Motus autem animalis quidam eſſe poteſt uiolẽtus ex parte corporis, qui tamen animali eſt naturalis, ut ſaltus, ut dicit Themiſtius hic.

Motum habere motorem dubium eſt, pter corpora ſimplicia.7.Phyſi.cõ.28.& Phy.com.3.&.8.Phyſi.com 2.

Mota uiolenter manifeſte mouentur ab alio.8.Phy.t.c.18.

Mota per declinationem dicuntur quæ mouentur per grauitatem & leuitatem.Cõmenta.8.Phy.com.28.

Mota per ſe ſunt tribus modis, in motum uiolenter, & in motum naturaliter: & quæ naturaliter mouẽtur ſunt duo aut habentia animas, aut quæ mouentur per declinationem.8.Phyſi.com.28.

Motorem eſſe diſtinctum a motu prius, hoc eſt & magis manifeſtum in his quæ mouẽtur uiolenter, deinde in animalibus.8.Phyſi.tex.com.28.

Motor in animalibus eſt anima, & motum eſt corpus, & hoc non latet aliquem.ibidem.

Motorem in animalibus eſſe diſtinctum a moto ſecundum diffinitionem, eſt manifeſtum.

Motoris alietas non apparet in corporibus ſimplicibus à moto, ſicut apparet in habentibus animas: imo in eis non eſt alietas omnino.8.phyſi.com.28.uide in Cõcordantiis

Moueri ipſa à ſeipſis uidetur animalis & animatorum proprium, & facere ſtare poſſe ipſa ſecundum ſeipſa.8.Phyſi. tex com.29.& tex.com.27.

Mobile quod ex ſe poteſt moueri, ex ſe poteſt quieſcere. 8.Phyſi.29.

Mobile quod mouetur ex ſe, rationale eſt ponere ipſum tantum uno motu moueri.8.Phyſi.tex.com.29.

Cõtra Scot. Motor debet diſtingui à moto, aut ſecũdum diffinitionem & eſſe, ut inanimata quæ mouentur a motore extrinſeco aut ſecundum diffinitionem tantum, & non ſecundũ eſſe, ut eſt diſpoſitio in habentibus animas. Anima enim quæ mouet corpus, eſt diſtincta a corpore ſecundum diffinitionem, ſed non ſecundum eſſe: quia impoſſibile eſt animã eſſe ſine corpore, niſi æquiuoce.8.Phyſi.com.30. Ex quo patet contra Scotum & ſequaces, ꝙ non eſt aliud eſſe materiæ, & aliud eſſe formæ: tunc enim dictum Cõmentatoris de animatis falſum eſſet, & etiam dictum Ariſtot. in.2. Phyſi.tex.com.13. ubi habet quod forma eſt natura non ſeparabilis, ens, niſi ſecundum rationem. Et etiam præcipuum fundamentum apud Peripateticos eſt, ꝙ nõ debẽt plurificari entia ſine neceſſitate. Cum igitur ponendo unũ eſſe ſeu exiſtere eſſe reſpectu formæ, materiæ, & cõpoſiti, diuerſimode tamen ſufficiat, ut alibi probandum eſt, Non oportet igitur ponere tria eſſe: ſi forma enim haberet eſſe diſtinctione ab ipſa materia, & ab ipſo compoſito accideret ipſam per ſe extra materiã poſſe terminare generationem, ut patet intelligenti.

Motum ex ſe diuiditur in motorem in actu, & in rẽ motã in actu Com.8.Phyſi.com.31.uide in Concordantiis.

Mouentur animalium corpora ſaltando contra naturam: his enim cum glebulẽta grauiaq; ſint, ſaltus naturalis eſſe non poteſt, tametſi animalium corpora ſaltando cõtra naturam mouentur: ipſa tamen animalia non dicuntur moueri contra naturam, quia eius quoq; principium intra ſe poſſidẽt: corpora uero quia talis motus neq; in eo ꝙ corpora, neq; in eo quod grauia conuenit, contra naturã moueri probantur. Themiſtius.8.Phy.27.

Mouere ſe non poteſt aliquod cõtinuum, ſecundum ꝙ eſt continuum.8.Phyſi.te.com.40.& primo de Generatione tex.com.78.&.4.Phyſi.tex.com.48.

Mouẽtium quædam mouent per naturam quædam uero per uiolentiam.8.Phyſi.tex.com.31.

Mouetur multoties aliquid ad qualitatem eſſentialiter, & ſequitur per accidens illud quantitas: ſicut quando aqua mouet aerẽ ad frigus, & forte etiam mouetur aliquid ad quantitatem eſſentialiter: & ſequitur illud qualitas per accidẽs, ſicut id ex quo nutritur animal.8.Phy.com 31.cõſimile in primo cap.de Subſtantia orbis. Rationem autẽ huius aſſignat Cõmentator, quia unum agens per ſe non habet naturam niſi largiendi motum tãtum: & ideo ſi ab aliquo agente procedunt duo, oportet ꝙ unum illorũ ſit per ſe ab illo agente, aliud uero per accidẽs. uide in Theorematibus de hoc.

Motus corporeum naturaliũ in loco eſt ab eo ꝙ generat ipſa ſicut eſt de aliis accidentibus.8.Phyſi tex.com.31.& 33.uide quomodo ſit intelligendum, com.28.tertii de cœlo & mundo. Cõtra Pet. Pomponat.

Motum ab extrinſeco apparet in primo aſpectu ꝙ moueatur uiolenter.8 Phyſi.com.31. Non conſiderauerunt hoc ponentes intelligẽtiam dare eſſe formaliter orbi, propter hoc argumẽtum quod repetant Achilles. Arguunt enim ꝙ motus cœli aut eſt ab extrinſeco, & ſic habetur intentũ ꝙ intelligentia ſit forma dans eſſe: aut ab extrinſeco, & tunc motus ille eſt uiolentus, quia ut dicunt, omnis motus ab extrinſeco eſt motus uiolentus: & eſt aliquis eorum de quibus Ariſt.egit in.7.Phyſi tex.com.10.& iſtam aſſerunt fuiſſe mentem Auer. Sed uideant quæſo ꝙ fundamẽtum ſuum eſt fragile: nam hoc, ut aſſerit Cõmenta. uidetur in primo aſpectu quod non eſt uniuerſaliter uerum, ꝙ omne motum ab extrinſeco ſit motum uiolenter. Vnde ad paucã reſpicientes de facili enunciant, ut dicitur in primo de Genera.& corru.tex.com.7. Patet enim de intentione Philoſophi, motum elementorum de potentia eſſentiali & etiam accidentali, eſſe ab extrinſeco: ut concluditur per ipſum ibi in tex.com.32.& in 4.Cœli, tex.cõ.25. Nam ut ſcribit Cõmenta.8.Phy. motus elementorum enumeratur inter motus qui fiunt ab extrinſeco, quia talia non mouentur ex ſeſe, niſi prius moueãtur ab aliis. Itẽ quia Ariſ. in.8.Phyſi. motũ p ſe deſcripſit per habere principiũ mouendi & quieſcendi facere ſeipſum, tale autem eſt animalium & animatorum proprium. ut patet.8.Phy.tex.com. 29.27.&.50.& Plato in Phædro inueſtigat differentiam inter animata & inanimata, per hoc ꝙ animata in ſeipſis habent principium motus, ſed inanimata mouentur ab extrinſeco: & in libro de Legibus quod intrinſecus mouetur hoc uiuere dicimus: quod & Ariſt. in.2.de Anima etiã confirmare uidetur in tex.com.13. Iſta etiam eſt ſententiã Philoſophi in.2.Cœli, tex.comm.9. Vide quæſo, & nota etiam ꝙ propoſitio illa Philoſophi in.7.Phyſi. tex.com. 30.ꝙ motus ab extrinſeco eſt uiolentus, & eſt aut pulſio, aut expulſio, aut uertigo, aut attractio, aut uectio, eſt uera de motore quia eſt corpus, ut limitat eam Themiſt.in.8. Phyſi.in expoſitione tex.79 ubi ait: Quicquid enim mouet ſi ſit corpus, aut pellendo: aut trahendo, aut uehendo, aut torquendo mouet: immo etiam in motore corporeo uniuerſaliter non eſt uera: ut dicit Cõment.3.Cœli, com. 20.ut notaui ſupra, ſicut bene notaui in Cõtradictionibus 9.Phyſic.in additionibus nuper æditis: & tamen motus elementorum non dicitur uiolentus illo modo. Amplius autem nec in motoribus corporeis uniuerſaliter locum habet illa propoſitio ſecundum uiam Peripateticorum. Nam certum eſt ꝙ motus ignis a cœlo in propria ſphæra non eſt motus uiolentus cum ſit perpetuus & tamẽ eſt a motore extrinſeco. Vnde Cõmenta.3.Cœli, com.20.limitans illam uulgatam propoſitionẽ, quæ in primo aſpectu uidetur eſſe uniuerſaliter uera, inquit: Violentia enim in rei ueritate eſt ut aliquod corpus moueat alterum corpus ab extrinſeco, ita ꝙ in natura illius corporis motoris non ſit, ut moueat illud, quod ex eo mouetur ſemper, ſed in aliqua hora: unde motus corporum quæ ſemper mouentur à motu primi corporis, ut eſt motus elementorũ circularis a motu Cœli, non poſſumus dicere ꝙ ſit motus uiolentus cum ſemper ſit.&c. Si igitur in motoribus corporeis ſemper mouentibus motus ab extrinſeco non infert uiolentiam in motu, de neceſſitate multo minus ſequitur hoc in motoribus abſtractis per ſuam naturam ſemper mouentibus. unde Cõment primo Cœli, com.22

,, loquẽs de motu cœli inquit: Vnde apparet ꝙ impoſſibi-
,, le eſt ꝙ ſit ſemper mobile per ſe niſi per principium ex-
,, trinſecum non corporeum, neq; ut ſit uirtus in corpore.
,, Ad argumentum aũt eorum reſpondet formaliter Auer.
,, in. 3. capl'o libri de Subſtantia orbis: & mirum eſt quomo-
,, do iſti non animaduerterint hoc. inquit enim: Neceſſe eſt,
,, ut hæc uirtus quæ non eſt, neq; grauis, neq; leuis ſit in cor-
,, pore ſimplici, & ipſum non habere ſubiectum neqꝫ con-
,, trarium, & ut ſit anima neceſſario non admixta materiæ,
,, ſed anima corporis æterni: ita ut iſta anima non ſit abſtra-
,, cta a corpore ſuo, & cum hoc ſeparata ab ipſo inquantũ
,, iſtud corpus non indiget ipſa, quia eſt permanens per ſe,
,, ſicut eſt diſpoſitio de animalibus quę ſunt cum uirtutibus
,, naturalibus, & ut illa anima ſit in eo: nam omne motum
,, ex ſe mouetur per uirtutem exiſtentem in eo. Vbi clariſ-
ſime patet intelligentiam eſſe animam cœli, inquantũ dat ſibi motum. unde ſic ex intelligentia & orbe ſit unum motum ex ſe, tanquam ex motore & moto, ut patet in principio libri de Subſtantia orbis. Principium enim mouens de rebus mobilibus eſt, ſicut anima de rebus uiuis. ut dicit Cõmen. in principio 8. Phy. ſed non ſit unum ſicut ex forma informante per inhęrentiam: nam cœlum cum non ſit compoſitum ex ſe contrariis, non indiget in ſuo eſſe forma informante, & cõtinente ipſum ne fluat ſicut ſunt corpora animalium corruptibilium: immo, ut aſſerit, cœlum eſt permanens per ſe, quia formaliter eſt ens æternum, & neceſſarium, licet habeat bene depẽdentiam ab intelligentia in ratione efficientis & finis, ut ſcribit Comment. in. 2. cap. de Subſtantia orbis. Intelligentia igitur, ut eſt motor orbis dicitur motor coniunctus & intrinſecus, ut autem habet exiſtentiam non dependentem ab orbe nec inhærẽtem orbi, ſic dicitur principium extrinſecum & ſeparatũ: ſeparata enim ſunt de genere entium exiſtentium per ſe, ut dicit Commenta. 7. Metaphyſic. commen. 48. & non de genere relatiuorum. Si autem intelligentia haberet eſſentiam informantem orbem, eſſet de numero formarum in relatione eſſentiali exiſtentium in, ſicut eſt inter formam & formatum.

Motoris latẽtia in corporibus ſimplicibus eſt propter mixtionem potentiæ, quam habent accidentaliter cum potentia, quam habent eſſentialiter. 8. Phyſi. com. 32.

Motores corporum ſimplicium ſunt duo, motor eſſentialiter, & motor accidentaliter. 8. Phyſi. tex. com. 32.

Motus de potentia eſſentiali ad hoc ut exeat ad actum, indiget motore eſſentialiter: ſed motus de potentia accidentali ad hoc, ut deducatur ad actum, indiget motore per accidens. 8. Phyſi. com. 32.

Mouentium utrunq; mouere dicimus & ultimũ & primũ, ſed magis primũ, idem enim mouet ultimũ ſed non hoc primum: & ſine primo ultimũ non mouebit, illud aũt ſine hoc. 8. Phyſi. tex. cõ. 33. conſimile ibidem tex. cõ. 38. Inde ſumpta eſt propoſitio uulgata auctoris de cauſis, ꝙ cauſa prima plus influit in effectum q̃ cauſa ſecunda.

An ſit prioritas naturę ſine cauſalitate.

Motor alter mouet per ſe, alter mouet per medium. 8. phy. tex. com. 33.

Motor primus eſt prior motore medio, & ſecundum naturam, & ſecundum cauſam. 8. Phyſi. cõ. 33. 38. & 39. Prioritatem naturæ in hoc loco innuit Cõmen. poſſe ſtare quandoqꝫ ſine cauſalitate, quod credo ideo dictum fuiſſe propter prioritatem nobilitatis, quæ ab Ariſt. in prædicamentis appellatur prioritas naturæ: tamẽ prioritas naturæ ſtricte ſumpta ſemper eſt cum aliqua cauſalitate.

Motum quodlibet neceſſe eſt habere motorem alium a ſe in eſſe. 8. Phyſi. com. 34. uide in concordantiis.

Motor inſtrumentalis non mouet ſine principali. 8. Phyſic. tex. com. 35.

Motor corporeus impoſſibile eſt, ut moueat in loco abſqꝫ hoc, ꝙ moueatur eſſentialiter. 8. Phy. com. 35.

Motus uenti eſt de numero motuum illorum quæ mouentur animaliter, cum non moueantur niſi a generante: & ſimiliter eſt de motu ferri ad magnetem. ſupra uide etiam 7. Phy. com. 10.

Motum non eſſe impoſſibile eſt. 8. Phy. te. com. 36.

Motum poſtremum in mundo nihil mouet aliter enim procederetur in infinitum. 8. Phy. com. 37.

Cõtra Alb. Aeg. & Pe. Aponen.

Motor totius ſecundum ꝙ eſt primum mouens nõ ſolum debet eſſe prius, eo ꝙ eſt poſt ſolum ſecundum diffinitionem, uerũetiam ſecũdum eſſe econtrario motori, qui exiſtit in motis ex ſe, quæ ſunt generabilia & corruptibilia. Et ideo neceſſe eſt, ut iſte motor ſit inſeparatus a moto, & non ſit motum omnino, & ſit ſeparatus a moto. Auer. ſententia in. 8. Phyſi. cõ. 37. Ex quo patet quantum hallucinentur in uia eius. qui tenent primũ motorem, & reliquas intelligentias dare eſſe formaliter orbibus: patet enim ꝙ in generabilibus ſecundum ꝙ ſcribit Cõment in. 8. Phyſi. nihil dicitur eſſe motũ, ex ſe niſi animalia. Elementa enim ut ipſe dicit in com. 27. non fuerunt poſita ab Ariſt. in illa diuiſione eorum quæ mouentur ex ſe, quia talia non mouentur ex ſe, niſi prius fuerint mota ab aliis: in animalibus autem motor, qui eſt anima, eſt prior corpore, & diſtinguitur a corpore moto ſolum ſecundum diffinitionem, quia principium ſemper eſt prius materia, & mouens moto. 3. de Anima. Tamen nõ diſtinguitur ſecundũ eſſe, neqꝫ eſt prior ſecundũ eſſe: quia impoſſibile eſt, ut inquit animam eſſe ſine corpore. Vnde Philoſophus etiam in. 2. de Anima, tex cõ. 26. laudat antiquos quicunqꝫ dixerunt animam neqꝫ corpus eſſe, neqꝫ ſine corpore eſſe, eſſe enim in corruptibilibus eſt ſecundum Peripateticos exiſtẽtia formæ in materia: & ideo nulla forma naturalis, nec illa quæ uere eſt anima, poteſt eſſe ſine corpore, ſed ſolum ſecundum ratione eſt ſeparabilis: ut dicit Ariſt. in. 2. de Auditu phyſico. te. com. 11. ubi Cõmenta exponit. i. ſecundum diffinitionem: alia enim eſt diffinitio formæ, & alia materiæ. Si igitur primus motor eſt prior moto non ſolum ſecundum diffinitionem uerumetiam ſecũdum eſſe: ſequitur ꝙ habet exiſtentiam ſeparatam ab orbe & non orbi inhærẽtem. Et ideo bene intulit, ꝙ neceſſe eſt ꝙ ſit ſeparatus a moto omnino, uidelicet tam ſecundum diffinitionem q̃ ſecundum eſſe: & poſtea repetit, & ut nõ ſit motum, & ſit ſeparatum a moto. Et ꝙ iſta fuerit clariſſime Auer. ſententia, & Ariſt. ut ipſe gloſſat ibi, patet ex uerbis ſequentibus, inquit enim adducendo cauſam illius dicti: Quoniam cũ ,,
fuerit aliquod cõpoſitum ex duobus oppoſitis, quorum ,,
utrunqꝫ exiſtit per ſe, & alterum eorum reperitur ſepara- ,,
tum a reliquo, neceſſe eſt, ut reliquum ſit ſeparatũ. & dat ,,
exemplum, uerbi gratia: Si terra & aqua ſunt coniuncta in mixto, & utraqꝫ earum exiſtit per ſe, uerbi gratia. ꝙ neutra eſt neceſſaria in eſſe alterius & aqua fuerit abſtracta in aliquo loco a terra: neceſſe eſt, ut terra etiam ſit abſtracta ab aqua in aliquo loco: ſunt enim duo extrema & mediũ. Cum igitur alterum extremorum fuerit, neceſſe eſt, ut aliud ſit, ſimiliter eſt de primo motore cum mediis, & poſtremo moto: media enim licet ſint plura, eandem habent naturam. ſ. illud per quod ſit motus: Sunt igitur in ſecundo ordine ſequẽte primũ motorẽ, & motum eſt in tertio ordine, & poſtea addit: Si igitur nõ fuerit dictum, ꝙ primus motor non eſt exiſtens per ſe, non ſequitur ex hoc ꝙ poſtremum mouetur, & non mouet hoc ꝙ primum moueat & non moueatur: & ideo addidit illis duobus propriis, ꝙ primum & principium ſecundũ ꝙ eſt principium, eſt ſeparatum in eſſe non in diffinitione tantum. Quum igitur fuerit poſitũ ipſum eſſe ſeparatũ in eſſe, cum illis duobus propriis, moti uidelicet, & eius per quod eſt motus, declarabitur tunc tertium proprium quod eſt quæſitum in primo motore. Ex quibus uerbis clariſſime patet, ꝙ fundamentum totius demonſtrationis ſecundũ Auer. ibi ad probandum, ꝙ primus motor mouet & nõ mouetur, cõſiſtit in hoc puncto, ꝙ primus motor, inquantũ eſt primus motor, non ſolum præcedit mobile ſecundũ diffinitionẽ, uerumetiã ſecundũ eſſe in hoc intellectu, uidelicet ꝙ ſit per ſe exiſtens, & habens exiſtentiã ſeparatã ab orbe, & nõ inhęrentem orbi ſicut eſt de anima corruptibili cum corpore. Amplius Cõmenta 8. Phyſi. in principio cõ. 78. dicit, ꝙ in illo capitulo Phs uult declarare, ꝙ primus motor non

eſt in materia,ſed eſt ſubſiſtens per ſe. Igitur non inhæret orbi per informationẽ.& per uitam meam hoc argumentum demonſtrat contra illam imaginariam phantaſiam.

Motuum genera,quibus mouentur motores, ſunt finita.8. Phyſi.te.com.38.

Motorem moueri illo modo motus quo mouet eſſentialiter,eſt impoſſibile ſiue cum medio,ſiue ſine medio. 8. Phyſi.tex.com.38.ſed illud impoſſibile, ut ſcribit Commen.in commento,non bene apparet in loco,neq; in motu locali.

Motor ſi ad hoc ꝙ moueat eſt neceſſarium ꝙ moueatur, certe motor qui habet iſtam diſpoſitionem in ſe, eſt dignior ut ſit motor quam ille qui habet iſtam diſpoſitionem ab alio.8. Phyſi.com.39.

Motum ex ſe eſt dignius ut ſit principium, quam motum ex alio:& in hoc quilibet homo conuenit nobiſcum.8. Phy.tex.com.39.

Mobile quodlibet per ſe continuum eſt octauo Phyſi.tex. commen.40.idem.3.Phyſico.cõmen.6.&.5.Phyſico.tex. com.32.

Motus eſt actus mobilis imperfectus.octauo Phyſico. tex. com.40.

Molle eſt quod in ſeipſum eſt cedens,durũ autem id quod non eſt cedens 3. Cœli,tex.com.12.&.2.de Generatio. & corruptio.tex.com.13.

Molle quidem humidum,durum uero ſiccum.2.de Generatione tex.com.13.

Molle,& durum diffiniuntur,ſeu terminantur per relationem ad actum ex.4.Meteo com.1.in digreſſione.

Molles res ſunt illæ in quibus profundatur digitus, & ſuperficies earum remaneat in diſpoſitione ſecundum quã non ſeparãtur,ſeu diſcontinuantur ibidem.& in.2.de Generatione,& corruptione,tex.com.13.

Molle eſt quod cedit non econtra circumſtando. quarto Meteororum,tex.com.30.&.2.de Generatione,& corruptione,tex.com.13.

Momentum,ſeu inſtans per ſe tãtum temporis, motus uero per accidens.Them.4.Phyſi.ſuper.107.

Montes ſunt loca conuenientia generationi fluuiorum, & uide cauſam iſtius.1.Meteo.cap.5.

Mors eſt contraria uitæ,& cauſa mortis nihil aliud eſt niſi frigiditas,& ſiccitas,& ideo cauſa uitæ eſt caliditas, & humiditas.ex libro de longitudine,& breuitate uitæ.

Mors ſecundum metaphoram dicitur finis,quia ambo ultima.5.Meta.tex.commen.31.in cap de perfecto. Ex quo patet ꝙ Ariſtote.iniuſte uidetur dãnare Homerum in.2. Phy.tex.com.23.ubi dicit ridicule Poetam compulſum ad hanc ſententiam afferendam.

Extremum ob quod natus erat,fatumq; petiuit.

Nam licet Poetis loqui metaphorice,& ſi Phis non licet.

Mortuus magis dicitur habere carnem aut os, quam manum aut brachium.primo de Generatione,& corruptione,tex.com.37.

Mortuum non dicitur niſi animal,quod caret uita,nõ principio ſenſus,& motus,primo de Anima.cõmen. ultimo, &.2.de Anima com.16.&.37.

Motus eſt alienior a natura animæ,quã quies. 1.de Anima, tex.com.49.uide in contradictionibus nuper æditis.

Motor quilibet,qui indiget pluribus motoribus ad motionem ſtellæ, proculdubio eſt ſibi quodammodo imperfectior,reſpectu illius qui indiget paucioribus motibus.tract.4.in paraphraſi.Meta.col.12.

Motus æternitas demõſtratur ab Auerroe ſuccincte ex rationibus octaui Phyſi.in paraphraſi Meta.tract. 4. col.prima,& ſecunda.

Motus cœli non eſt à ſenſu neq; a phantaſia,ſed eſt a deſiderio prouenienite ex conceptu intellectiuo.tract.4.in paraphraſi Meta. col.3.

Motus corporum cœleſtium ſunt triginta octo, ut eſt famoſum apud Mathematicæ Aſtrologiæq; profeſſores. ex tract.4.ibidem.col.4.& ibidẽ uide,quia dicit in col.5. Quod ſi ponamus quod unuſquiſq; iſtorum orbium habet motum proprium, tunc numerus motorũ peruenier ex quadraginta quinq;, quod primo aſpectu uidetur eſſe opinio Ariſto. ſed Alexander dicit oppoſitum in ſuo libro de principiis uniuerſi,& ibi uide pulchram inquiſitionem circa hoc.

Motor qui mouet motu diurno,eſt nobilior omnibus aliis cum ipſi moueantur quodammodo per accidens ab ipſo & ipſe non moueatur ab ipſis.in paraphraſi Meta.tract.4. col.7.uide quomodo alii per accidẽs quodammodo mouentur.8.Phy.com.52.

Motores uniuſcuiuſq; planetæ ſunt propter motorem planetæ,quia omnes motus eius ſunt propter motum planetæ,& motores ſeptem planetarum ſunt cauſati a motore magni orbis.ex paraphraſi Meta.tract.4.col.8.&.12.Meta.com.44.idem habetur.

Motus unius ꝓuenit ab una natura,& una natura eſt principium unius motus. 1.Cœli,tex.com.7.&.8.

Motus ignis, & aeris,ſimiliter motus aquæ,& terræ,differunt ſpecie,propter diuerſitatem ſuorum locorum ſecundum ſpeciem.Commenta primo Cœli. cõmen.8.contra Ioan.Grammaticum.

Motus lapidis molendini,ut dictũ eſt in ſecundo de Phyſico auditu,habet duos motus præter naturam, uidelicet motum ſurſum,qui eſt contrarius ueraci,& motum circularem,qui eſt quaſi medium inter duos motus.primo Cœli,commen. 10.Credo literam eſſe corruptã, deberiq; legi,in.5.de Phyſico auditu,quia ibi agitur de contrarietate motus: & hoc forte dixit in ſua media expoſitione, uel in paraphraſi.nam in commento magno librorũ Phyſi.nullibi inuenitur iſta auctoritas.

Motus circularis ignis,aeris,& aquæ,dicitur æquiuoce qđ ſit circularis.primo Cœli,cõ.10.& ratio eſt, ut inquit Cõ. quia non eſt ſimplex neq; circularis.Simplex autem non eſt,quia in commento.24.eiuſdem primi inquit. Motus ignis,& aeris in circuitu eſt cõpoſitus ex moto recto, & ex motu in circuitu.Ideo autem non eſt circularis, quia motus circularis ex diffinitiõe ſua eſt,qui eſt circa mediũ mundi,quod ſoli motui cœleſti competit,ut ſtatuit commen.5.

Moueri circulariter ſecundum naturã nihil poteſt niſi ſphæra.ibidem.1.Cœli,com. 10.

Motus prior eſt corporis prioris. 1.Cœli,tex.com.12.

Motus ſimplex quidam eſt ſecundum naturam quidã præter naturam.1.Cœli,tex.com.14.

Motus ſimplex qui alteri ineſt præter naturam.alteri ineſt ſecundum naturam,ibidem.& infra tex.com.18.

Motus circularis nulli ineſt accidentaliter,ideſt præter naturam, niſi ſumatur accidentaliter,ut eſt oppoſitum eſſentiali. 1.Cœli,commen. 14.idem ſcribit in paraphraſi in ſumma.4.ubi habetur.Motus enim circularis iuxta naturæ ordinem,non niſi ſphærico corpori ineſſe potuit: accidentaliter autem ſecundum ue rerum euentum,nil prohibet huic corpori non ſphærico ut igni aeriq; competere.

Motus unus ſpecie non eſt niſi unius corporis ſecundũ ſpeciem.1.Cœli,com.18.idem ibidem com.8. contra Ioannem Grammaticum.

Motus rectus differt ſpecie a motu circulari:& ideo ſi motus circularis haberet contrarium dignius, eſſet ſibi contrarius motus rectus,quam motus circularis.primo Cœli,tex.com.34.

Motus recti ſunt contrarii adinuicem propter loca. primo Cœli,tex.com.26.&.30.

Motus contrarii ſuper ſemicirculo non ſunt contrarii, inquantum ſunt in circũferentia circuli duo puncta: ſed inquantum ſunt extrema lineæ rectæ,ſeu extrema. Diametri.primo Cœli,tex.com.28.

Motus unus eſt,quia id quod fertur, unum eſt non ſimpliciter,ſed in eo quod fertur.4.Phy.tex com.105.uide Themiſtium ibi,& Simplicium.

Motus circulares ſi eſſent contrarii eſſent ſuper eoſdem polos,& ſuper idem centrum.1.Cœli,com 32.

Motus circularis non habet contrarium,non inquãtum eſt.

in corpote mathematico,ſed inquantum eſt in corpore naturali.1.Cœli,com.32.

Motus circularis eſt ab eodem in idem.Cœli,tex.com. 30. & tex.com.100.

Motum quodlibet ſecundum reductionem non mouetur niſi ad aliquid,ad quod cum peruenerit quieſcit, niſi motus eius eſſet ocioſus,& hoc uidetur nobis naturaliter eſſe motum.primo Cœli.com.58.

Motus,aut eſt ſecundũ naturam,aut uiolentia.1.Cœli, tex. cõ.62.idem ibidem,tex.com.76.uide in concordantiis.

Motus uiolentus non differt a motu naturali niſi ſecundũ modum tantum:motus enim in aere ſi fuerit ad ſuperius eſt uiolentus,ſi ad inferius,eſt naturalis.primo Cœli,com. 62.uide ibidem in com.70.

Motus infiniti utilitas eſt continuatio,& perpetuitas eſſendi.2.Cœli.com.6.idem.2.de Genera.& corrup.tex. com. 56 &.12 Meta.tex.com.33.&.8.Phyſi.tex.com.53. & in principio libri Meteororum.

Motus qui uni corpori eſt uiolentus ex ſimplicibus,oportet quod ſibi contrarius ſit eidem naturalis.primo Cœli, tex.com.76.

Motuum diuerſitas in corporibus eſt propter diuerſitatẽ formarum ſubſtantialium,non propter diuerſitatem in relatione,aut quantitate,neq; in alio prædicamento.2.Cœli,cõ.31.idem ibidem com.5.

Motus elementorum nõ eſt ſecundum attractionem, neq; ſecundum expulſionem,neq; ſecundum impulſionem.1. Cœli.cõ.81.&.89.&.3.Cœli,com.28.& alibi infinities.

Motus eorum quæ ſunt eiuſdem ſpeciei ad unum locum numero eſt.1.Cœli,tex.com 82

Motu naturali carens,caret etiam motu uiolento.2.Cœli, com.82.idem.3.Cœli,tex.com.18.&.29.&.com.25.

Motus termini ſpeciei differunt.1.Cœli,tex.com.86.

Motus localis inuenire contrarium eſt magis occultũ quã in alteratione,primo Cœli,com.86.idem.5.Phyſi.com.9. &.8.Phy com.26.

Motus circularis quodammodo habet contrarietatem reſpectu diametri,quapropter ſtella in uno extremo dicitur aſcendens,& in alio deſcendens.2.Cœli,tex.cõ.28.& 87.

Motus elementorum in ſua actione non uariatur ex diſtantia,aut ꝓpinquitate ad ſua loca naturalia,:non ſecus enim mouentur ad propinquum quã ad remotum,eo ꝙ cauſa illorum motus nihil eſt penitus quam forma eorum naturalis.primo Cœli.Cõmentator in paraphraſi,in ſumma 8.cap.3.& habetur tex.ex.com.82.

Motus ſine phyſico corpore non eſt.2.Cœli,tex com.99. Ex quo patet ꝙ idem eſt ens mobile.& corpus mobile phyſice loquendo,& nõ fuit ens mobile poſitum in diffinitione motus,quæ data fuit in.2.Phyſi.tanquam aliquid generalius q̃ ſit corpus mobile,ſicut quidam aſſeruerunt: quia materia eſt ens mobile motu generationis, & tamen nõ eſt corpus mobile.Sed uideant queſo iſti cõmẽtũ.21. 5.Phyſi.ubi uult Cõmenta.ꝙ intentio Ariſto in.5.eſt demõſtrare ꝙ diffinitio motus data in.3.Phyſicorum, nere non compent niſi motui,qui eſt in tribus prædicamentis & ꝙ generatio,& corruptio, quæ ſunt in prædicamento ſubſtãtiæ non ſunt motus niſi æquiuoce.In.4.enim Phy. diſtinxit Ariſt.inter motũ,& mutationem quod non fecit in tertio,nec etiam in quarto Phyſi.ut patet in tracta. de tempore,ubi in tex.cõ.97.aſſerit: Nihil autem differat nobis in præſentia dicere motum aut mutationẽ.& Cõmen. in.6.Phyſi.cõ.32.ſcribit,ꝙ omne tranſmutabile in diuiſibili tranſmutatione, eſt etiam tranſmutabile in tempore, quia tranſmutatio eſt finis motus, finis non poteſt ſeparari a re cuius eſt finis.dicit etiam Ariſt in principio libri de Generatione,& corruptione:Quod ſi alteratio eſt impoſſibilis,generatio etiam eſt impoſſibilis.

Motuum æternorum quidam ſunt generãtes entia,& quidam cõſeruantes.2.Cœli,com.3.uide pro hoc in.2.de Generatione,& corruptione,tex com.56.& in.12.Meta. tex.com.33.

Motus cœli nõ eſt nãlis,ſicut motus elementorũ.2. Cœli, cõ.2.& redditur ratio,quia tunc eſſet generabile & corru

Mobilia quorum formæ ſunt in materia,non ſunt infinita, nec in uigore,nec in duratione.Cõmentator primo Cœli,in paraphraſi in fine.

Mobilia,quorum formæ ſunt ſeparatæ a materia,non habent infinitatem uigoris,quia finitas uigoris neceſſario ſequitur naturam mobilis ex parte qua corpus eſt,& habẽs finitam magnitudinem.Hoc enim demonſtratum eſt in primo Cœli,in tractatu de infinito,quod omne corpus, ſiue rotundum,ſiue rectum,finitum eſt & finitam habens uirtutem.idem ibidem.

Mobile quodlibet per ſe ex forma, & ſubiecto conficitur. Cõmen.in paraphraſi primi de Cœlo in fine. Vnde in uia eius cœlũ,ut eſt animatum,& compoſitum ex duabus naturis,rectius dicitur eſſe cõpoſitum ex forma,& ſubiecto q̃ ex materia,& forma,quia ſecunda cõpoſitio eſt generabilibus,& corruptibilibus propria,de qua Ariſto. egit in.1.de Phyſico auditu,ut gloſſat ipſe in præſenti loco.

Mobilium quædam habent formam in materia, quædam uero ita ſe habent ꝙ formæ eorum nullam permanentiæ uim ſumunt a ſuo mobili.1.Cœli in paraphraſi in fine.

Motuum diuerſitas oſtẽdit in rebus animatis diuerſitatem principiorum mouentium.2.Cœli,com.23 & in primo Cœli,com.5.&.8.

Motus ſupra terram eſt nobilior motu ſub terra, & ideo motus cœli ſub terra eſt propter motum,qui ſit ſupra terram.2.Cœli,com.13.idem in paraphraſi ſumma ſecunda,quæſito primo.

Motus cœli licet non habet principium temporale, habet tamen principium in magnitudine: quia aliud eſt principium temporis,& aliud eſt principium magnitudinis.2. Cœli,com.13.& habetur ex textu.

Motuũ multitudo duplici uia inueſtigari põt.2.Cœ cõ.17.

Mobile quodlibet mouetur circa aliquod quieſcẽs.2.Cœli,tex.com.17.idem.8.Phy.tex.com.84.primo Cœli.67. &.3.de Anima.55.

Motus cœli eſt motuum uelociſſimus.2.Cœli,te.cõ.27.& 10.Meta.tex com.3.&.4.

Motus corporũ cœleſtium non ſunt contrarii, ſicut motus elementorũ:quorũ motus ſunt cõtrarii,quia formæ eorũ ſunt contrariæ.2.Cœli,com.33.uide in Concordantiis.

Motus quilibet irregularis intẽtionem habet, & remiſſionem,& uirtutem.2.Cœli,tex.com.35.

Motus naturalis intenditur in fine.3.Cœli, tex com.35.uide in Concordantiis.

Motus uiolentus maximus eſt in principio.ibidem.

Motus proiectorum in medio intenditur.ibidem.

Motus circularis non habent principium,neq; finem, neq; medium.ibidem.

Motus lenlab eſt ſecundum ꝙ reputo, quando poli unius orbis mouentur ſuper polos alterius orbis, ſicut eſt motus ſolis cum motu diurno:accidit enim in ſuo motu, ut moueatur ſuper lineam telebiæ.2.Cœli,com 37.

Mobilia quædam uigorantur in fine motus propter maximum deſiderium ad finem.ibidem.

Motus irregularis prouenit,aut ex parte motoris, aut ex parte mobilis,aut ex utroq;.2.Cœli,tex.com.36.

Motor in animali corruptibili mouet quandoq; per partẽ inſtrumenti,& quandoq; per totum inſtrumentum.

Motor cœleſtis non mouet per inſtrumentum, ut declaratum eſt.2.Cœli,cõ.37.Vide pro hoc in.3.ca.de ſubſtãtia orbis,& in.22.primæ Phi.ę cõ.36.ubi declaratũ eſt ꝙ motor cœli mouet per intellectum,& uoluntatem.

Motor primi eſt primus; & non corruptibilis,& ingeniti ingenitus:& incorruptibilis,& ſimplicis ſimplex.2.Cœli tex.com.36.

Motus naturales recti ſunt terminati duobus modis,& quia ſunt inter loca terminata,& quia habeat uelocitatem terminatam:ſed motus circularis eſt terminatus ſolum,quia habet uelocitatẽ terminatã,quia non eſt ab uno loco terminato ad alium 2.Cœli,com.38.Simplicius autem, & diuus Thom.referunt etiam primum modum terminationis

tionis motui circulari ratione unius reuoſutionis.

Motus quilibet ſiue naturalis ſiue uoluntarius, habet uelocitatem terminatam, quia omnis motus habet motorem terminatum.2.Cœli cõmen.38.

Motores corporum cœleſtium differunt in potentia, & in eſſe: & cum omnes moueant per infinitũ, remanet ut non differant niſi propter diuerſitatem proportionis eorum, et unumquodque quod mouetur.2.Cœli.com 38.

Motores corporũ cœleſtium habẽt potentias finitas, quia ſi potentiæ eorum eſſent infinitæ in uigore mouendi, non eſſet ꝓportio inter motorẽ, & rem motã, & nõ eſſet differentia inter eos neq; multitudo, ꝙ ſi ita tunc motus ꝓueniret in inſtanti.2.Cœli.cõ.38. conſimile ibidem. cõ 39. & 71. Et ex iſtis locis, frater mi, ſcire potes, & etiã ex.8.Phyſi. cõ.79. & ex.3.cap de Subſtantia orbis, quantum diſcedã à uia Auerrois, qui ad mentem eius tenuere Deum Benedictum eſſe infiniti uigoris.uide in Concordantiis.

Motus natus eſt ingnire, & ligna, & lapides, et ferrum.2.Cœli tex.cõmen 42.

Motus corporum cœleſtium eſt ex deſiderio rationali: & ideo motus diurnus non prohibet alios motus. prohibitio enim fit uiolenter, & non eſt illic motus uiolentus omnino.2.Cœli. com.58 &.2. Cœli.cõ 3.idem.12.Meta.cõ. 36. Contra Mathematicos, qui ponunt primum mobile motu rapto mouere alias ſphæras.

Motus cœleſtes uariantur in uelocitate, ea fortitudine deſiderii.ibidem cõmen.58.

Motum quodlibet in loco habens figuram terminatam eſt animatum neceſſario.2.Cœli cõmen.61.

Motus neceſſarii in orbibus adhuc non ſunt demonſtrati. 2.Cœli.cõmen.62.eandem ſententiam imitatur Albertus cognomento Magnus.

Motus cœli habet contrarietatem quæ eſt inter motorem, & rem motam tantum.2.Cœli.cõmen.63.ſiue oppoſitionem, ſiue quomodocunq; uolueris appellare.

Motus eſt nobilior quiete.2.Cœli.com.66.

Motum quodlibet, ſiue habuerit formam naturalem, ſiue non, habet uelocitatem terminatã: ſed appropriatur corporibus habentibus formam materialẽ, & motus eorum eſt abſciſſus.2.Cœli.com.71.&.78.

Motus uiolentus non intelligitur niſi in reſpectu naturalis. 2.Cœli tex.cõ.83.idem.1.Cœli.tex.cõ.14.

Motus remotio largitur grauitatem, frigiditatem, & quietem: & uicinitas largitur leuitatem, caliditatẽ, & motum. 2.Cœli.cõmen.94.&.102.

Motus naturalis eſt unus, & motus præter naturam ſunt plures.3.Cœli.tex.cõmen.18.

Motus circularis elemẽtorum, ut motus ignis à cœlo, non eſt uiolentus neq; naturalis.3.Cœli.tex.cõ.20.idem in.2. Meteororum.cap.2.uide in Concordantiis.

Motuum diuerſitas cõſequitur diuerſitatem formarum.3. Cœli.cõmen.23.idem.1.Cœli.cõmen.5.

Motus fortis, & motus debilis ſunt eiuſdem ſpeciei, & non differunt niſi ſecundum magis, & minus.3.Cœli.com.25.

Motus lapidis proiecti ab aliquo deorſum eſt compoſitus aut quaſi compoſitus.3.Cœli tex.cõmen.28.

Motus lapidis ꝓiecti ab aliquo ſurſum eſt ſimpliciter uiolentus. ibidem. Ex quo colligitur ꝙ motus uiolentus eſt duobus modis, uel ſimplex, uel compoſitus.

Motuum alii ſimplices, alii mixti.3.Cœli.tex. cõmen.35.& primo Cœli.tex.cõmen.7.

Motus quilibet eſt ex contrario terminato ad contrarium terminatum, ꝙ eſt perfectio illi.4.Cœli.tex.cõ.22.

Motus in ſimplicibus non habet niſi unã cauſam ſimplicẽ. 4.Cœli.cõ.22.contra Them. Secus autẽ eſt de motu in cõpoſitis: unde ſanitas in homine fit ex pluribus una cauſa.

Motus in loco differenter attribuitur elementis, & animalibus, quia in animalibus attribuitur ei ꝙ eſt in actu, ſed in elementis attribuitur ei quod eſt in potentia illud elementum.4.Cœli.cõm.22.&.24.&.25.

Motus localis in elementis ſimiliter ſe habet ſicut accidentia inſeparabilia à forma, quæ exiſtunt in re ſtatim cum ipſa forma ab agente.4. Cœli.cõmen.22. &.8.Phy.cõm. 32.&.3.Cœli, cõmen.28.

Mouens, & motum in elementis non ſunt diſtincta in actu, 4.Cœli.cõmẽ.22.idem 4.Phyſi.cõmen.71.&.8.Phyſi 30. &.3.Cœli, cõmen.28.&.4.Cœli.24.

Motor, & motũ in elementis ſunt idem in ſubiecto, & differunt ſecundum modũ: grauitas enim eſt motor inquantum eſt forma, & eſt motum inquantum eſt in prima materia 4.Cœli.cõmen, 25.

Mobili cuilibet contingit, ut primò moueatur à ſuo motore, & ſecundo à remouente impedimentum: & hoc cõmune eſt in omnibus motib' grauium, & leuium, & aliorum mobilium naturalium 4.Cœli.cõmen.25.

Motuum trium uarietatis duæ cauſæ ſunt, natura mobilis. & natura eius ad quod eſt motus.4. Cœli.in paraphraſi, ſumma.2.ubi etiã ſubdit: Diuerſitas naturarũ mobiliũ, & diuerſitas naturarũ mouentiũ, ac diuerſitas finis ipſorum motuum, cauſæ ſunt quibus uarientur ipſi motus in ſe.

Motus qui fit ex neceſſitate uacui, ut quãdo aufertur aqua, & deſcendit aer ad locũ eius, eſt uiolentus.4. Cœli.cõ.39.

Motus aquæ ad ſuperius in uaſe ignito, quando ſuperponitur aquæ, habet tres cauſas.4.Cœli.cõmen.39.

Mouentium duo ſunt modi, quorum alterũ nunquã mouetur, ſed ſemper mouet: alterum uerò ſemper mouetur ab eo.1.de Generatione, & corruptione.tex.cõm.14.

Motus augmenti differt a motu locali, tam recto ꝗ circulari 1.de Generatione, & corruptione.tex.com.25.

Mouere amplius ꝗ agere eſt.1.de Generatione, & corruptione.tex.cõmen.45.

Mouens primũ in motiuis eſt in mobile, & in factiuis primum efficiens impoſsibile.1.de Gener.& corr. tex.cõ.54.

Motus ſi in uelocitate comparantur, duæ conditiones requiruntur, ut.ſ.fiant per idem ſpacium uel rectum utrique, uel circulare utriq; & ut ſint uniformes eiuſdem ſpeciei. Themi.4.Phyſi.in tex.126.& habetur.7.Phyſi.

Motus localis eſt continuus, & æternus, & ideo generatio eſt continua, & æterna.ex.2.de Generatione, & corruptiõ. tex.cõmen.55.&.56.

Motum dicitur dupliciter, uel ſecundum ſe, uel quia eſt in moto: motum autem quia eſt in moto, eſt etiam duobus modis, aut modo quo impoſsibile eſt moueri, ut albedo per motum corporis albi: aut modo quo poſsibile eſt, ut moueatur per ſe, ut nautæ in naui. primo de Anima.text. cõmẽ.37.idem.5.Phyſi.cõmen.primo.&.4. Phyſic.32.& 6, Phyſi.86.&.8.Phyſi.27.

Motus attribuitur alterabili, & augmentabili, modo accidentabili: ſed alterabili propter corpus differens, ſeu augmentabili, & diminuibili propter partes corporales augmentabiles, & diminuibiles.1.de Anima.com.39.

Mobile quod mouetur motu recto, ſi mouetur, naturaliter mouebitur, & uiolẽter.primo de Anima, tex.cõ.40.& iſta eſt gloſſa Cõmẽtatoris in cõmento ibi, uidelicet ꝙ habet locum de motu recto, quia in motu circulari falſa eſt propoſitio.idem.2.Cœli.84.

Motus eſſentia eſt compoſita ex eſſe in potentia, & ex eſſe in actu: & ideo plures antiquorum exiſtimauerunt ipſum non ens.1.de Anima.com.43.idem.3.Phyſi.14.

Motus animę quidã habent principium ab anima, quidam uerò terminantur ad animam.1.de anima.tex com.64.

Mouentur, & patiuntur omnia ab actiuo, & actu ente.2.de Anima.tex.cõmen.54.idem.3.Phyſi.text.cõmen.17. &.2. de Generatione, & corruptione.tex.com 53.

Motor extrinſecus alius a ſenſibilibus ponendus eſt in ſenſibus animalium.2.de Anima.com.60.

Motus quies, & numerus, ſunt ſenſibilia cõmunia, quæ ab omnibus ſenſibus ſentiuntur: ſed figura, & quantitas, ſolum a uiſu, & tactu percipiuntur.2.de Anima, cõmen, 64. contra Themiſtium.

Motus duplex, quidam qui eſt actus imperfecti, quidam uerò eſt perfecti actus.3.de Anima, text. cõmen.28.conſimile in.2.de Anima.tex.cõmen.57.

Motus proceſsiuus animalis fit cũ imaginatione, & deſide-

rio: nihil enim mouetur uoluntarie niſi aut deſiderando aliquid, aut fugiendo ipſum. 3. de Anima tex. com. 44.

Motus proceſsiuus animalis ſemper eſt proſequentis, aut fugientis. 3. de Anima. tex. cōmen 46.

Mouentia duo eſſe uidētur, intellectus, & appetitus, ſi quis poſuerit phantaſiam eſſe intelligentiam quandam. 3. de Anima. tex. cōmen. 48.

Motor quidam immobilis, quidam uerò eſt motus, & motor. 3. de Anima. tex cō. 54. &. 8. Phiſi. tex com. 35.

Motus giratiuus eſt compoſitus ex attractione, & impulſione. 3. de Anima. cōmen. 55.

Motus rectus habet principium, & finem diuerſum in magnitudine, & diffinitione, ſed in motu circulari non ſunt diſtincta niſi ſecundū diffinitionem tantum. 3 de Anima. com. 55. idem. 8. Phyſi 73. &. 2. Cœli, tex. com. 35.

Motus proceſsiuus animalis componitur ex expulſione, & attractione. 3 de Anima, tex. com. 55.

Motum ex ſe componitur ex duabus naturis i. recipiente, & agente. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Mouens, & motum eſſe in eodem impoſsibile eſt. ibidem. &. 3. de Anima. com. 4. &. 8. Phyſi. cōmen. 40.

Motus circularis quē habet corpus cœleſte, eſt mot' animę ſecundū ꝙ anima tm̄ Cōmē. in. 2. cap. de Subſtātia orbis.

Motus animalis ſecundū ꝙ eſt corpus, poteſt eſſe naturaliter, & etiam extra naturā: ſed ſecundū ꝙ eſt animal ſemper eſt naturalis: quia non mouetur ſecundū quòd eſt animal niſi ab anima, & anima mouet corpus naturaliter. 8. Phy. tex. com. 27. & in. 2. cap. de Subſtantia orbis.

Motus corporis cœleſtis cum in eo nō ſit principium contrarium motui animæ, eſt motus ſimpliciter naturalis, uidelicet per animam, & per corpus. 8. Phyſi. cōmen. 37. uide in Concordantiis.

Motus circularis accidit cuilibet elemento præter terram, & non eſt uiolentus, neq; naturalis: 2. Meteororum. cap. 2. ubi agitur de uentis. idem. 3. Cœli. cōmen. 20.

Motum primum ex ſe ſecundum Platonem ita ſe habet, ꝙ motor, & motum ſunt idem omnino, ſed ſecundum Ariſtotelē eſt compoſitū ex moto, & ex motore non moto. 2. Metaphyſi. cōmē. 6. idem. 8. Phyſi. cōmē. 40. &. 7. Phyſi. cōmen. 2. &. 2. Phyſi. cōmen. 3.

Motus dicitur ens, quia eſt uia ad uerum ens. 4. Metaphy. tex. cōmen. 2. idem primo Cœli. com. primo ubi Cōmen. dicit: Omnia entia, aut ſunt ſubſtantiæ, aut accidentia, aut ſunt uiæ ad eſſe iſtorum, & ſunt uniuerſaliter tranſmutatio. uide in Theorematibus de hoc.

Mouēs eſt prius nā moto, & ſi hæc ipſa adinuicem dicātur nihil minus. 4. Meta. tex. cō. 25. idē. 3. de Anima, tex. cō. 29.

Motus, & permutatio non eſt niſi in contraria, & media. 4. Meta. tex. cō. 27. ubi Cōmen in com. dicit, ꝙ eſt primū cognitū, quod tranſmutatio eſt ex oppoſitis, aut mediis inter ipſa. idē. 1. Phy. a tex. cō. 43. uſq; ad. 50. idem. 2. de Generatione, & corrup. 50. idem. 20. Meta. com. 23.

Motus componitur ex eſſe, & non eſſe, & ideo deſcribitur ſic: Motus eſt actus entis in potentia ſecundum ꝙ in potentia. 4 Metaphyſi cōmen. 28.

Motus diffinitio eſt ambigua, tum quia motus eſt in pluribus prædicamentis, tum quia unūquodq; prædicamentū, ex illis in quibus eſt motus, diuiditur per duos modos, quorum unus eſt nobilior, & alius uilior. Cōmen. 3. Phy. cōmē. 5. Omnes expoſitores conueniunt iſtam fuiſſe Ariſtotelis mentē motum dici de ſuis ſpeciebus, ſicut ens de entibus: ens autem dicitur analogicè de ſubſtantia, & accidente. Et ideo animaduerte & conſidera, ꝙ ex hoc fundamento ſoluūtur arduę difficultates in Philoſophia cōtingentes Modernis in ſuis quęſtionibus: quia credunt oēs conditiones motus uniuocè reperiri in motu locali, & in cæteris motibus: & per uitam meā, iſti ſunt in maximo errore. Conditiones attributæ motui ſunt, quia eſt ſubiecti entis in actu: ſic enim diſtinguitur à generatione, & corru. ut patet 5. Phyſi. text. cōmen. 7. &. 8. quòd fiat de cōtrario in contrarium. 5. Phyſi. tex. cōmē. 6. ꝙ ſit continuus, & fiat in tempore. Modo iſto non unica, & eadem ratione conueniuntur in motu locali, & in cæteris motibus: ſubiectū enim motus localis poteſt ſuam unitatē perfectè poſsidere: nā motus localis non abiicit a ſubſtātia. ut dicitur in. 8. Phy. tex. co. 55. ſecus eſt de aliis motibus. Amplius cōtrarietas ęquiuocè. i. nō ſecundū unā rationē inuenitur in loco. & qualitate, quia contrarietas in loco eſt in forma, & in ſubiecto: ſecus de contrariis in qualitate, quia talia ſunt duo in forma, & unū in ſubiecto. quia loca non numerantur niſi ꝓpter numerationē ſubiecti. ut dicit Cōmē. 4. Cœli. cō. 38. Amplius contrarietas in qualitate, ſeu in motu alterationis eſt diſponens ad corruptionē: eſt enim cū uera actione, & paſsione, præſertim quæ eſt inter primas qualitates: ſed quantitatis contrarietas non eſt talis, non enim quantitas eſt de principiis actiuis. 4 Phyſi. cō. 84. Amplius continuatio in motu locali, & in alteratione, & augmēto; non ſunt eiuſdē rationis: nā cōtinuatio in motu locali eſt manifeſta per ſe: impoſsibile enim eſt aliquā partem eius fieri ſubito. Sed in aliis motibus eſt q̄ſtio non parua, utrū aliqua pars eorū uideatur poſſe fieri ſubito: nā in aliquibus uidetur ſubito fieri ut dicit Cōmē. 6. Phy. cō. 74 & ita determinat finaliter. 8. Phy. cō 23. & etiam in. 3. Phy cō. 6. ꝙ motus augmenti nō eſt unus, & continuus a principio uſque ad finem, ſed eſt cōpoſitus ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus. Et rationes Auerrois ſunt, ut mihi uidetur, duę principales: nam cum uera augmentatio quę eſt in ſolis uiuentibus, fiat per additionē nouæ materiæ, neceſſe eſt ꝙ fiat per minima: & ideo factio & acquiſitio tal ium minimorum eſt indiuiſibilis, & fit in inſtanti. Ideo impoſsibile eſt partes motus augmenti ſibi inuicem continuari niſi in inſtanti, & ita inſtans eſſet immediatum inſtanti, & tempus componeretur ex inſtantibus: nam minima caro eſt terminata. 1. Phyſi. 34. Similiter ſi continuatio eſſet in motu augmenti oporteret quod cuilibet parti ſenſibili temporis correſpōderet aliqua magnitudo ſenſibilis terminata acquiſita in illo tempore, quod eſt cōtra ſenſum. Nam uidemus in anno aliquid augeri per digitalem quātitatem, & illa non poteſt diuidi in partes tot actu ſenſibiles in quot diuiditur annus, nā diffinitio entis ſenſibilis, & terminat in actu eſt ut tangi poſsit. Ideo non poteſt aliquis fingere tales partes eſſe in actu, & correſpondere ſingulis partibus tēporis: ſed non ſunt a ſenſu cōprehenſibiles, quia hoc eſt contra diffinitionem, & terminū entis in actu, qui eſt ut ſit ens tangibile, ut dicit Cōm. ubi ſupra. Et ideo Cōmen. concludit ꝙ continuatio uere nō reperitur niſi in motu locali. Vnde motus, primū dicitur de motu locali, ſecundo de motu alterationis, poſtremò autem inter omnes motus eſt motus augmenti; & diminutionis. Sed tunc eſt difficultas quomodo motus augmenti fiat in tempore: ſi enim motus iſte augmenti fit per acquiſitionē quantitatis factam per minima, cum talis acquiſitio fiat in inſtanti, tunc motus augmenti non mēſuraretur a tempore. Hoc autem uidetur eſſe contra Ariſt in. 4. Phyſi. in tex. cō. 132. ubi quærit utrum tempus ſit numerus cuiuslibet motus, uel unius tm̄, & ſoluendo dicit ꝙ eſt numerus cuiuslibet motus, inquiens: Eſt nāq; quod gñatur & corrumpitur in tempore, & augmētatur. & alteratur. Amplius in eodem. 4 Phyſi tex. com. 129. demonſtratur quod omne quod mouetur, mouetur in tempore, quia in omni motu reperitur uelox, & tardum: talia autē tempore menſurantur, & Ariſt. dicit hoc eſſe in motu locali, & ſimiliter dicit etiā eſſe in aliis motibus. Et has difficultates euadere uolentes Burl. in. 3. Phy. & Ioan. Ganda. in ſpeciali qōne de motu augmenti, dicunt ꝙ loquendo de motu augmenti dicti, qui ſolum in uiuentibus reperitur, teſte Cōmenta. 1. Cœli. cō. 22. ſumitur dupliciter: uno modo pro cōuerſione nutrimenti in ſubſtantiam alimenti, & alio modo pro extenſione conſequente materiam ſic cōuerſam a calore & ab anima ipſius uiuentis. Et tunc dicunt ꝙ augmētatio proprie nō eſt motus primo modo, tū quia ſubiectū motus eſt ens in actu, ſed ſubiectū augmētationis primo modo eſt prima materia, quæ eſt ens in pura potētia: tū quia terminus motus eſt accidēs, ſed terminus augmentationis

primo

primo modo ſumptę eſt forma ſubſtãtialis: tum quia omnis motus eſt continuus: nulla autẽ talis conuerſio poteſt eſſe continua quantumcunq; modica, quoniam ſic auctum eſſet infinitum. Sed accipiendo motum ſecũdo modo, ſic motus augmenti eſt uere motus: quia habet omnes conditiones requiſitas ad motum, ut patet diſcurrenti. Sed contra iſtam opinionem inſtat Petrus Põponatius in ſpeciali tractatu de motu augmẽti lib. 1. ca. 9. inquit enim ꝙ ſermo iſtorum eſt corruptus, quia impoſſibile eſt motum augmenti ſumi in prima ſignificatione, quia impoſſibile eſt ſumere augmentũ ſine quãtitate, quia in intellectu formali augmenti cadit quantitas, quia motus eſt ad quantitatem. Sed conuerſio illa nutrimenti intelligitur nõ intellecta quantitate, ut dicit Ariſt. 1. de Generatione. quod nutritio non importat niſi ſolam ſubſtantiam, tex. com. 41. & in. 2. de Anima, tex. cõ. 47. dicit ꝙ cibus, & augmentatiuũ differunt ratione: nam inquantum eſt potentia caro, ſeu ſubſtantia, nutrit: inquantũ autem eſt potentia quanta caro auget. Quod ſi dicatur ut aſſerit, ꝙ illa conuerſio non importat ſimpliciter ſubſtantiam, ſed ſubſtãtiam plurem quã ſit deperdita, hoc nihil proficit: quia ſi importat plurem materiam cum quantitas inſeparabiliter inſequatur materiam, ſequitur ſecundum eos (præſertim qui tenent uiam Cõmenta,) quod quantitas eſt coæterna materiæ, ꝙ ibi ſit etiam plus de quantitate: & tunc nunquid acquiſitio illius quantitatis ſit motus uerus augmenti necne. Et patet ꝙ ſic quia habet omnes conditiones, quia eſt ad quantitatem, & eſt de contrario in contrarium, & in ſubiecto in actu: quia quantitas terminata fundatur in ente in actu & tamen non eſt extenſio, ut ipſi fatentur. Quod ſi forte dicatur talem acquiſitionem non eſſe uerũ motũ, quia deficit ſibi ſucceſſio, ſed eſt ſubita mutatio in quãtitate, ſicut illuminatio, uel eſt compoſitum quoddam ex multis nutritionibus inquantũ inſequuntur generationem ſubſtantiæ: nam ex acquiſitione ſubſtantiæ acquiritur illa quantitas quapropter non eſt uerus motus. Hoc inquit, nõ ſatisfacit, quia Ariſt. in. 1. de Generatione agit de illa augmentatione quæ eſt motus, & eſt eadem ſubiecto cum nutritione, & ſola ratione diſtinguitur. Vnde illæ tres cõditiones motus augmenti, uidelicet, ꝙ fiat aliquo extrinſeco adueniente, & ꝙ ſit idem numero ꝙ augetur, & ꝙ quælibet pars aucti augeatur, non poſſunt conuenire extenſioni, quia extenſio illa non fit aliquo extrinſeco adueniente. Et ſi concedatur augmentationẽ, de qua Ariſto. loquitur in primo de Generatione, non eſſe motũ. quæ igitur augmentatio erit. Dices per extenſionẽ: ſed hoc eſt falſum, quia illa eſt comunis uiuentibus, & non uiuentibus, ut patet. Quod ſi dicatur quod extenſio, ut facta ab anima eſt propria uiuentibus: hoc nihil eſt, quia motus non ſpecificantur a cauſis efficientibus, quia efficiens eſt de cauſis extrinſecis motus, ut dicit Cõmen. 5. Phyſi. com. 3. Amplius cum Ariſtoteles de tali extenſione in primo de Generatione non meminerit, uidetur Ariſt. fuiſſe diminutus. Amplius ſequitur ꝙ non erunt tres motus, quia ſi motus augmenti eſt talis extenſio, cum iſte non terminetur ad quantitatem, ſed ad qualitatẽ: erit igitur alteratio: raritas enim eſt in qualitate. 7. Phyſi. cõmen. 25. & 8. Phyſi. cõmen. 84. Et ideo finaliter præfatus Doctor concludit ꝙ augmentatio nõ eſt formaliter extenſio, loquendo de uera augmentatione quæ eſt in uiuẽte, & de qua Phus loquitur primo de Generatione. Vnde illud membrum non dicitur augmentatio proprie, ſed improprie, quoniam, ut aſſerit, augmentatio proprie poteſt ſumi ſtricte, & minus ſtricte. Stricte ſumitur pro acquiſitione maioris quãtitatis, quod fieri non poteſt abſq; aduentu quantitatis extrinſecæ, ſecundum quã fit acquiſitio maioris loci, ut dicit Phus primo de Generatione, tex. com. 25. Minus ſtricte autem eſt acquiſitio pluris materiæ, quæ pluralitas materiæ non dicit proprie quantitatẽ, quæ maiorem locum occupat, ut manifeſtum eſt. Et ideo ad argumentum eorũ reſpondetur, ꝙ illa diuiſio non eſt ſufficiens: nam augmẽtatio proprie nullum illorũ duorum eſt, neq; conuerſio, neq; extenſio, ſed eſt acquiſitio quantitatis per aduẽtum nouæ materiæ Et ſi dicitur ꝙ hæc acquiſitio non eſt ſucceſſiua, reſpondetur concedendo totum, quia motus non dicitur uniuoce de omni motu, ſed analogice: & ideo uera ſucceſſio, & cõtinuitas reperitur in motu locali. Vnde cum ſit coniuncta augmentatio nutritioni quæ fit per minima, ideo non poteſt eſſe continua etiam per modicum tempus: ſed ſi nutritio dicitur continua, eſt quia quãdiu uiuimus anima uel generat, uel diſponit ad generationẽ: & ſic auctio poteſt dici cõtinua, quia eſt coniũcta nutritioni, ſed nutritio non meruit nomen motus, quia ſubiectum eius eſt in potentia, & terminus eius eſt ſubſtantia, neq; eſt de cõtrario in contrarium quæ ſunt conditiones motus ſed has conditiones habet motus augmenti. iſta ſunt dicta eius. Sed iſte uir in cõtradicendo iſtis non caret reprehẽſione, quia etiam ipſe patitur eaſdẽ anguſtias, nam ipſe dicit ꝙ augmentatio proprie dicta quæ inuenitur in ſolis uiuentibus, ſumitur minus ſtricte, & magis ſtricte: & minus ſtricte acquiritur præciſe per acquiſitionẽ pluris materiæ: & illud plus ſecundum ipſum qui tenet contra Auerroem, ꝙ dimenſio interminata non datur, non eſt per quantitatem. Tunc igitur reflecto argumentum eius contra ipſum intellectus augmentationis proprie dictę, non poteſt abſtrahere a quantitate, ſed in hoc cauſam in augmento minus ſtricte intellectus abſtrahit a quantitate. Igitur talis tranſmutatio non eſt augmẽtatio, ſed nutritio, quia nõ terminatur per ſe ad quãtitatẽ, ſed ad ſubſtantiã materiæ, quod eſt contra Phm. 1. de Generatio. & corrup. tex. cõme. 41. & 2. de Anima, tex. cõmẽ. 49 ubi ponit differentiam inter motum augmenti, & ipſam nutritionẽ, dicens: Sunt unus motus ſecundũ ſubiectũ, & duo ſecundũ rationẽ: quia aliquid ut cibus, ut eſt potentia caro, nutrit, ſed ut eſt potentia caro quãta, auget. Dices ꝙ talis modus includit quantitatem in potentia, licet non includat quantitatẽ in actu. Contra quia tunc non differret nutritio ab augmentatione, qa terminus actualis nutritionis qui eſt caro, eſt in potentia, quantus Amplius demonſtratio fit ab eo quod eſt ſecundũ actum, & nõ ab eo quod eſt ſecundũ potentiam 2. Phyſi. tex. cõ. 12. Amplius illud quod actu includitur in diffinitione augmenti, actu intelligitur in ea, ſed in diffinitione ꝓprie dicta actu includitur magnitudo, quia Ariſt. in lib. 1. de Generatione: nõ loquitur niſi de augmentatione proprie dicta, ſicut & iſte cõcedit, & illã diffinit in tex. cõ. 30. ubi dicit ꝙ augmentatio eſt exiſtẽtis magnitudinis additamẽtum diminutio uero minoramentum. Ecce quõ ”
actu exprimitur magnitudo in intellectu eius: & cõfirmatur, quia illud quod augetur proprie eſt actu quantum, & ”
ſub illa ratione eſt ſubiectum augmenti. Confirmatur per ”
uerba Phi in tex. cõ. 30. ubi expreſſe dicit: Manifeſtum eſt ꝙ id quod augmentatio non eſt ex potentia habente magnitudinẽ, actu uero nullam: ſeparatũ enim eſſet quod cõmune. Quid clarius. Amplius ſi ſolutio ſua uera eſſet, ꝙ in intellectu augmẽti propria ſumpti debet apparere magnitudo in potentia, & nõ in actu, tunc ſoluitur argumentum eius contra Burleũ, & Gandauenſem: quia ipſi dicẽt, ꝙ augmentatio proprie dicta in propria ſignificatione ſecundũ primum membrũ, ſumitur pro conuerſione nutrimenti, inquantũ eſt in potentia ad quãtitatem terminatã. Et ita argumenta eius non magis militant contra iſtos, q̃ contra auctorem, ſicut uides. Et ideo dicamus ad argumentũ eius, quia adducere ad inconueniens nõ eſt ſoluere, quod nutritio, & augmentatio dupliciter conſiderari poſſunt: uno modo abſolute, alio modo cõparando unũ ad alterum: & tunc dico quod nutritio, & augmentatio, ſunt duæ tranſmutationes realiter, & formaliter diſtinctæ. Quod ſint formaliter diſtinctæ, patet ex uerbis Ariſtote. qui dicit quod ratione diſtinguuntur. Quod ſint etiam realiter diſtinctę, patet, poſſunt adinuicem ſeparari, quia ſemper nutrimur, non autem ſemper augemur, ut dicitur primo de Generatione, tex. commen. 41. & in ſecundo de Anima. Amplius nutritio eſt mutatio, quia fundatur in ſubiecto ente in potentia, & terminatur ad ſubiectum: ſed

augmẽtatio eſt motus,quia fundatur in ente in actu,& eſt
de contrario in contrarium,quia a quantitate imperfecta
ad perfectã.Quod ſi dicatur ꝙ hoc eſt contra Ariſt.quia
dicit ꝙ ſunt unum ſecundum ſubiectum:igitur ſunt idem
realiter.Soluitur ꝙ dicuntur eſſe unũ ſecundum ſubiectũ,
ſicut album,& dulce,quia lac eſt ſubiectum utriuſq; quali-
tatis.tamẽ albedo,& dulcedo formaliter & realiter diſtin
guuntur.ſic nutritio,& augmẽtatio circa idem obiectum
materialiter uerſantur,tamen diſtinguuntur re & ratione
inter ſe.Conſiderando igitur ſic rationes formales iſtorũ,
ſic augmẽtatio ꝓprie dicta nullo modo poteſt ſumi pro
illa conuerſione nutrimenti præciſe,immo ſic formaliter
talis eſt nutritio.Alio modo poteſt cõſiderari,ut nutritio
ordinatur ad augmentationẽ,quia cum augmẽtatio inter
alias conditiones requirit ꝙ fiat ex aliquo adueniente ab
extrinſeco.ſic præſupponit neceſſario nutritionẽ:& ſic nu
tritio illa ſub ratione qua ordinatur ad augmẽtationem,
poteſt dici augmentatio ꝓprie in prima ſignificatione,ſi-
cut Ariſt.dicit in ſimili in.2.Phyſi.in tex.cõ.14.ꝙ genera-
tio dicitur natura,quia eſt uia in naturã Vnde ſicut ſcribit
Cõmenta.in.3.Cœli,cõ.9.ꝙ comparatio eſt accidens ſe-
parabile a re,res autem non ſemper ſeparatur a ſe,ſecun-
dum enim qd eſt reſpectiuũ habet diſpoſitiones cõtrarias
& infinitas,& ſecũdum ꝙ eſt eſſentia non habet niſi unũ,
& eſt quaſi eſſentia eius:& ita licet conuerſio nutrimenti
abſolute non includat quantitatem in ſe conſideratam,ta
men nutritio,ut eſt præparatio ad augmentum, includit
quantitatem non intrinſece,ſed terminatiue, & extrinſece
& iſte eſt intellectus Burlei,& Ioannis. Pro ſolutione
aliorum argumentorum eius præſuppoſito unum ꝙ du-
plex eſt extenſio magnitudinis, una quæ fit ex aliquo in-
grediente, alia uero quæ nullo ingrediente ſicut poteſt
colligi ex.4.Phyſicæ auſcultationis in textu cõmenti pu
ta illa quæ fit ex alteratione:& tunc dico ꝙ eſt magna dif
ferentia inter iſtas duas extenſiones,tum quia illa quæ fit
ex aliquo ingrediẽte,dicitur proprie,& uere augmẽtatio
& eſt in rebus uiuentibus,& fit ſecundũ oẽs partes.Sed il
la quæ fit ex ſimplici alteratione , aut per accumulationẽ.
eſt in rebus inanimatis:licet nihil prohibeat, ꝙ etiam ta-
lis inanimatis contingere poſſit.& talis ut ſcribit Comm.
in 4 Phy.in cõmen.63 dicitur additio non augmentum,
& nõ fit ſecundum omnes partes corporis. Etiam eſt alia
differentia,quia augmentum uel extenſio facta aliquo in-
grediente terminatur per ſe,& principaliter ad quantita-
tem,ſed ad qualitatem terminatur per accidens,ſeu con-
ſecutiue:ſed extẽſio quæ fit per ſimplicem alterationem,
principaliter terminatur ad raritatem quæ eſt qualitas, &
ſecundario ad quantitatem ſicut expreſſe dicit Comenta.
ꝙ rarum,& denſum ſunt contraria in quantitate.i.conſe-
cutiue.Quod oſtenditur ex uerbis eius ,quæ immediate
ſubnectit dicens:Cum tranſlatio de raritate, & denſitate
fit trãſlatio de maiori magnitudine ad minorem. Quod
autem detur extẽſio aliqua quæ primo terminatur ad ma
gnitudinem, & per accidens,aut ſecundario ad raritatem
& ꝙ iſta fit in uiuentibus tantum apparet expreſſe ex ſen-
tẽtia Auerrois in primo de Generatione , & corruptione
in cõ.38.ubi expreſſe ponit modum quo fit uera augmen
tatio in uiuentibus:inquit enim:Aut dicemus ꝙ in mem-
bro naturaliter eſt cauſa extenſionis in omnes dimenſio-
nes,quaprotet accidit ei raritas: & illa humiditas cibalis
diuidit ſe in omnibus partibus eius.ſ.in minimis forami-
nibus quãdo illa foramina extenduntur.& quãdo fuerint
impleta illa humiditate,trãſmutatur,illa humiditas in par
tes carneas minimas,& applicabit ſe illis , & iterum con-
tingent in illis partibus carnoſis noua foramina minima
& cũ membrũ iterum extendetur rareſient omnia illa fo-
ramina & implebũtur per humiditatem cibalem per uir-
tutem attractiuam,& cum calor coagulauerit illam,reuer
tetur in carnem,& os:deinde tertio rareſiet, & ſic erit cre-
mentum membri augmentati.Amplius ꝙ detur extenſio
quæ proprie terminatur,& primo ad quantitatem, & nõ
ad qualitatem,patet ex.8.Phyſi.in textu cõmenti.32.ubi

Ariſtoteles loquitur de ſecunda põtẽtia eſſentiali,& acci
dentali:& dat exemplum in ſubſtantia de aqua,quæ dici-
tur eſſe in potentia leuis.& de aere: & ſimiliter dat exem
plum de qualitate,ut de ſcientia: ſimiliter ponit exẽplum
in quantitate dicens: Et quantum extenditur,niſi aliquid
prohibeat ubi ſanctus Thomas dicit quod ſimiliter eſt in
motu quãtitatis,quia ex quo facta eſt additio ad quantũ,
ſtatim ſequitur extenſio in corpore. augmentabili.ubi pa
tet ꝙ loquitur de uero augmento. Ex quibus uerbis elici
tur manifeſte,quod cauſa extenſionis quæ eſt in membris
ſcilicet anima & uirtus animæ principaliter operatur illã
extenſionem ſecundum omnes dimenſiones,ſecundũ ui-
delicet lõgitudinem,latitudinem,& profunditatem : licet
ut dicit Cõmenta.5.Metaphy.principaliter reſpicit longi-
tudinem,ſecundo latitudinem. & poſtremo profundita-
tem,ut patet in cõmen 1. Manifeſtum eſt autem ꝙ iſtæ di
menſiones,ad quas terminatur iſta extẽſio,ſunt magnitu-
dines,ut patet in principio primi de Cœlo tex. com.1.&
in.5.Metaphyſi.cõmen.& tex 18.in cap.de quanto , & ad
talem extenſionem conſequitur raritas in membro ex ge
neratione nouorum foraminũ.Ex quo patet alia differen
tia adhuc ꝙ iſta extenſio quæ fit ex aliquo extrinſeco , fit
ſecundum omnẽ dimenſionem, uidelicet ſecundũ longi-
tudinem,latitudinem,& profunditatẽ ſecundum propor
tionem naturæ cognitã:ſed extenſio illa quæ acquiritur
per rarefactionem,non credo ꝙ fiat ſecundũ omnem di
menſionem,tum quia uidemus quod ſi corrigia rareſiat,
fit maior extenſio in longitudine,& tunc diminuitur in la-
titudine,ut patet ex experimento:tum quia Cõmen.in.4.
Meteo.in ſumma,quando loquitur Phus de laſicabili,
dicit ꝙ plumbum ex una uerberatione mouetur ſecundũ
omnem dimenſionem,ſed augetur in longitudine ,& la-
titudine,& diminuitur in profunditate.Et tu uide frater
Ariſto.in 5. Meteo.in tex cõmen.30.uſq; ad finem,ubi lo
quitur de cõmunibus paſſionibus mixtorum . & inuenies
uerum eſſe quod diximus, ꝙ talia mixta non poſſunt ſe-
cundum omnẽ dimenſionẽ augeri,uel diminui per uiam
condenſationis & rarefactionis, ut patet de impreſſibili,
de ſciſſibili,& truncabili,& de aliis multis,& cum hoc eſt
ſententia Cõmen.4.Phyſi.cõmen.93 ꝙ additio non fit ſe
cundum omnes partes corporis:Videmus hoc etiam in
rarefactione mixti,ꝙ licet augeatur ſecundum longitudi
nẽ,uidetur diminui in profunditate. Amplius dato ꝙ ali-
quod inanimatum ſecundũ omnes tres dimenſiones au-
geri poſſet,tamen adhuc differt ab augmento animato-
rum:quia tale eſt ſecũdum proportionalitatem naturalẽ,
ut dicit Auicen.in loco prææallegato. & ita non eſt in cor-
poribus inanimatis.Sed dato ꝙ iſta extenſio per uiam ra-
refactiõis in inanimatis fieri poſſit ſecundum omnem ex-
tenſiõem omnium trium diametrorum, adhuc differt ab
illa extẽſione animatorum, quæ principaliter terminatur
ad dimenſiones terminatas ſpecie diſtinctas ab illis , ad
quas terminatur rarefactio in inanimatis corporibus.Vn-
de mirum eſt per uitam meam ꝙ iſte bonus ita manifeſte
erat in hoc,ꝙ dicit iſtas extenſiones terminari ad eoſdẽ
terminos,quaſi dimenſio inquantum dimenſio abſolute
ſit terminus augmenti naturalis:in quo enim differret Er
go augmentũ mathematicũ a naturali cũ Ariſto.expreſſe
reclamat in.2.Phyſi.lineas,corpora,& puncta. cõſiderari
a naturali,ut ſunt termini phyſici corporis.unde augmen-
tatio eſt ad quæſtionẽ ſenſibilẽ,ut eſt terminus naturalis
corporis.& Cõmen.1.de Genera.cõ.18.inquit: Non au-
getur inquantum eſt quantum,ſed inquantum eſt quantũ
habens formam.unde accidentia terminata cum inſequã
tur formam,ſunt diſtincta ex diſtinctione formarũ , ut di-
cit Cõmenta.in libro de Subſtantia orbis.& 1.de Anima,
cõ.53.inquit:Membra cerui non differunt a mẽbris leo-
nis,niſi quia anima diſtinguitur ab anima, & hoc non ſo-
lum eſt in ſpeciebus,uerumetiam,& in indiuiduis ſpecie-
rum.Dicit enim Ariſto.12. Metaphy. tex.cõ.27 ꝙ unum
quodq; indiuiduũ habet propriam materiam,& ꝓpriam
formam,& per conſequens habet accidentia indiuidua-

ſpia

ſia propria, quæ ſecundum Porphyriũ impoſſibile eſt ꝙ habeat unus & alter. Et Auicen dicit in cap. de cõplexionibus, in primo canone, ꝙ Deus glorioſus dat unicuique indiuiduo complexionem propriã in qua communicare aliud eſt impoſſibile. Immo iſte uir contradicit ſuæ doctrinæ, quia in fine primi libri dicit ꝙ ad unitatem numeralẽ compoſiti requiritur unitas formæ, & ad unitatem formę requiritur unitas agentis: unde Socrates ſecundum ipſum non potuit generari ab alio quam a patre ſuo. Vbi patet ꝙ uult ex cauſis extrinſecis poſſe eſſe diſtinctionem in effectibus, & ideo non conſtat ſibi in ſcribendo, ſed fertur ſicut nauis agitata a uentis. Quod ſi dicat ꝙ ſecus eſt de efficientibus in ſpecie, quia talia non diuerſificant ſpeciẽ contra ſicut uniuerſalium cauſæ ſunt uniuerſales, ſic particularium cauſæ ſunt particulares: igitur ſicut efficientia numero diſtincta cauſant diſtinctionem numeralem, ſic & quæ ſpecie diſtinguuntur. Amplius licet efficiens in motu quando non eſt finis non diuerſificat motum: tamen quãdo unum contrariorũ eſt efficiens & finis motus, tunc diuerſa efficientia diuerſificant motũ & effectum, ſicut quãdo calidum ex frigido generat calidũ & ecõtra, talia ſunt efficientia ſpecie diſtincta, & motus iſti ſunt ſpecie diſtincti. Et quia .3. Phy. tex. commen. 17. ſemper exiſtimabitur aliqua ſpecies mouens, licet quantitas proprie non ſit de principiis actiuis, quia tamen quantum generat quantum ſibi ſimile in ſpecie & forma quantitatis terminatæ, ſic poteſt dici ꝙ extenſiones animatorum ſpecie diſtinguuntur ut fiunt ab anima ab illis quæ fiunt a natura in rebus inanimatis. Dicamus ergo ꝙ motus augmenti ſi dicitur fieri per minima, eſt ratione nutritionis quæ eſt præuia ad uerum motum, qui formaliter eſt illa extenſio ad omnem dimenſionem factam ab anima ad quam ſequitur raritas, ut dixi, & ille motus fit in tempore: aliter motus augmẽti ſi non fieret formaliter in tempore nõ eſſet uerus motus. Vnde Commen. 5. Phyſico. commen. 22. uult ꝙ diffinitio data de motu in .3. Phyſi non uerificatur de tranſmutatione quæ eſt in ſubſtãtia: & reddit cauſam quia forma eſt indiuiſibilis & tranſmutatio eſt de non eſſe. Ecce igitur ꝙ de ratione & conditione motus eſt, ut forma ſit diuiſibilis, i. diuiſibiliter acquiſibilis & non per minima, quia etiã forma ſubſtantialis quę eſt uere ſubſtantia per minima acquiritur.

[Obiectio.] Sed dices, quare Commen. dicit ꝙ continuatio non apparet in motu augmenti, ſicut in motu locali?

[Solutio.] Reſpondetur ꝙ Commen. ſeipſum declarat, & mirũ eſt per uitam meam quomodo uiri iſti hallucinati ſunt in hac re. Nam Commen. inquit: In motu enim locali id quod mouetur a principio motus uſq; ad finem, non interponitur quies, & ideo cõtinuatio eſt manifeſtior in eo, ſed motus augmẽti de initio motus uſq; ad finem cõponitur ex pluribus motibus, & ex pluribus quietibus: ꝙ ſi augmentatio ut diſtinguitur formaliter a nutritione, fieret per minima quæ in inſtanti acquiruntur, motus augmenti cõponeretur nõ ex motibus, ſed ex mutatis: & ideo dicamus ꝙ Cõmen. eſt adeo clarus, ꝙ clarior eſſe nequit. Nam nõ eſt dubium ꝙ Commen. loquatur de motu augmẽti, qui eſt in rebus uiuẽtibus, quia talis fit per nutritionem quæ fit per minima: patet autem ꝙ talis augmentatio eſt a quantitate imperfecta ad quantitatem perfectam. Vnde motus augmenti completus in homine perficitur uſq; ad 25. annos: patet autem ꝙ cũ talis motus neceſſarium requirat aduẽtum nouæ materiæ, quæ materia transfertur ſubſtantialiter per minima, propter iſtam rationem contingit augmẽto inquantum augmentum eſt motus, ut non poſſit eſſe unus numero, & cõtinuus a principio motus uſq; ad finẽ. Vnde ſi per poſſibile fieri poſſet ut augmẽtatio hominis fieret nõ præſuppoſita nutritione quę fit per minimã, tũc homo a principio poſtquam natus fuit uſq; ad 25. annũ continuæ augeretur: ſed hoc eſſe nõ poteſt, propter neceſſariam & eſſentialem cõnexionẽ cum nutritione. Et quia motus localis eſt natura prior omni motu & nutritione & non neceſſario præſupponit aliquã mutationem, ſecũ coniunctam, quæ fiat in inſtanti propter quã abſcindatur eius cõtinuatio, ideo poteſt eſſe unus & continuus a principio uſq; ad finem, unde ſi graue eſſet in ſumma diſtãtia a centro remoto impedimento continue ſine interruptione deſcenderet: Non fuit igitur mens Cõmen. dicere motum augmenti formaliter diſtinctum a nutritione eſſe inſtantaneum, quia hoc implicat: quia ſucceſſio in motu licet non ſit de motus quidditate, eſt tamen de proprietatibus per ſe inſequentibus motũ, ut patet in tractatu de tempore. Sed intentio eius fuit ꝙ motus augmẽti a principio uſq; ad finem non poteſt fieri ſine interruptione ſicut poteſt fieri motus localis: & ideo augmentatio cõpleta uiuẽtium fit in tempore, & talis augmentatio eſt compoſita ex pluribus motibus & pluribus quietibus, ſicut optime declarant uerba Cõmen. in com. 38. ſupra adducta. Amplius ꝙ augmentatio ut eſt motus formaliter diſtinctus a nutritione fiat in tempore, alia ratione oſtenditur. Dicit enim Philoſophus in .1. de Genera. & corr. tex. com. 25. ubi ponit differentiam motus augmenti & motus alterationis dicens: Quod illud quod alteratur, nõ de neceſſitate mutat locum, ſed illud quod augetur & diminuitur mutat locũ, aliter tamen quam id quod fertur ꝙ uniuerſum mutat locum ſed quod augetur eſt ſicut quod deducitur non quemadmodum quæ ſphæræ, hæ enim in ſimili loco transmutantur manente toto, quæ autẽ eius ꝙ augetur ſemper in ampliorem locum: in minorem eius quod diminuitur. Si igitur partes eius quod augetur ſemper in ampliorem locũ mouentur, hoc autem nõ poteſt eſſe niſi in tempore, quia non poteſt aliquid in ampliorem locum mutari ſine tẽpore, ſed hoc eſt dum augentur: igitur augmẽtatio eſt in tẽpore per quam per ſe primo acquiritur quantitas in eo ꝙ augetur, & per accidens amplior locus: & iſta eſt ueritas. Nec ualet ſi aliquis dicat ꝙ augmẽtatio eſt in inſtanti, ſed ſi id quod augetur dicitur augeri in tempore, eſt ratione motus præcedentis, ſicut etiam ſimiliter dicimus ꝙ id quod generatur dicitur generari in tempore, & id quod corrumpitur, corrũpitur in tempore. Hoc non ſoluit, quia licet generatio & corruptio poſſunt dici fieri in tẽpore, ẽ merito quo ſunt termini immediate conſequentes alterationem, quę eſt uerus motus & ſucceſſiuus, ſed de augmẽto hoc non poteſt dici: quia motus augmenti immediate ſequitur nutritionẽ quæ non eſt motus, ſed mutatio. Dices, erit ratione alterationis quæ præcedit nutritionẽ. Sed hoc eſt nimis abſurdũ, quia pariformiter relatio dici poſſet acquiri per motũ in tempore illo modo. unde Cõme. 8. Phyſi. com. 73. dicit: Motus ſequitur motũ per accidens ſicut illuminatio motum candelæ, aut quia unus eſt perfectio alterius, & ſic motus augmenti ſequitur nutritionẽ tanquam perfectio eius, licet nutritio non ſit uere motus. Et ex his intelligis differentiam inter motum localem & alios motus in continuatione, quia continuatio ut dicit Commen. 6. Phyſi com. 74. eſt manifeſta per ſe, quia impoſſibile eſt aliquam partem eius fieri ſubito. Sed in aliis motibus habet difficultatem utrum aliqua pars eorũ fiat ſubito, uidetur enim quod aliqua pars fieri poſſit ſubito, & hoc dicit propter augmentationem quia cum augmentatio ſit motus ad quantitatem per acquiſitionem nouæ materiæ: acquiſitio nouæ materiæ eſt pars motus augmẽti ſaltem ex connotato, & quia illa acquiſitio fit per nutritionem & per minima, & ratio eius eſt ꝙ fiat in inſtanti, ſic quo ad illud dicitur fieri ſubito, ſed quo ad ſuum formale ꝙ eſt extenſio illius acquiſitæ materiæ, & iam conuerſæ in omnem dimenſionem, ſic eſt in tempore: & ita ẽ de illis alterationibus quæ ſunt connexæ cum mutationibus ſubditis. Sed quia motus localis nõ neceſſario requirit aliquam mutationem ſubitam quæ ſit pars eius, ideo continuatio eius eſt manifeſta a principio uſq; ad finem. Et animaduerte, ꝙ ut ſupradixi, augmẽtatio completa uiuentis fit in tempore licet non continue, ſed cum interruptione modo declarato. Similiter poteſt dici ꝙ id quod generatur, generatur in tẽpore, loquendo de generatiõe

completa quæ fit per minima: & ita etiam poteſt dici de corruptione uiuentium, ſi eſt uerum dictum Ariſt. in. 2. de Partibus animaliũ, & in. 3. ꝙ cor eſt primum quod uiuit & eſt ultimum quod moritur, & non ſolum ratione alterationis præuiæ, uerum quia talis generatio completa fit ex plurib' motibus, & ex pluribus quietibus, ſicut de augmentatione completa. Vnde ut bene intelligas ſcire debes, ꝙ quemadmodum generatio diuerſimode inuenitur diffinita ab Ariſto. ſic eſt de augmentatione: nam aliter generatio diffinitur in. 1. Phyſi. & aliter in. 1. de Generatione & corrup. & aliter in. 4. Meteororum, & aliter in libro de Morte & uita: cũ enim ordo doctrinæ ſit ab uniuerſalioribus, & ſermo libri Phyſi. eſt prior in ordine, & eſt ſermo uniuerſalis, ibi diffinitur generatio in uniuerſali, & reſpicit tam ſubſtantiam ꝗ accidentia: nam, ut dicit Philoſophus primo Phyſi. tex. com. 57. intentio eius in libro eſt inueſtigare principia omnis generationis. Vbi Cõmen. exponit ꝙ per communem generationem intelligit generationẽ quæ eſt in ſubſtantia & in omnibus prædicamentis, & de ſubſtantia generationem quæ eſt communis quatuor corporibus. ſ. igni, aeri, aquæ, & terræ, & corporibus cõpoſitis, & uniuerſaliter generatio unius ex uno: & generatio unius ex pluribus, perſcrutanda eſt in libro de Generatione, & ſic exponit etiam Them. & ideo ibi diffinitur generatio ꝙ eſt tranſitio ex non eſſe ad eſſe. In lib. autem de Generatione & corruptione diffinitur generatio conueniens elementis quia liber ille dicitur de elementis. 4. de Anima, tex. com. 117. & ſic diffinitur in tex. com. 23. & 24. Generatio eſt tranſmutatio totius in totum nullo ſenſibili remanente, ut ſubiecto. Licet etiam in fine primi de Generatione & corrup. inueſtigatur modus generationis quo unum fit ex pluribus: ſed iſta rectius dicitur mixtio ꝗ generatio, ut ibidem declaratur, & ſic concordat dictum Commen. in præallegata auctoritate primi Phy. com. 57.

Tertio diffinitur generatio, ut eſt cõmunis corporibus mixtis inanimatis & animatis ſub ratione generali, & ſic diffinitur in. 4. Meteo. tex. cõ. 1. ubi dicitur: Eſt autem ſimplex generatio & naturalis permutatio ab his uirtutibus, cum habeant rationem ex ſubiecta materia unicuiq; naturæ: generant autem calidum & frigidum obtinentia materiam. Quarto diffinitur generatio propria uiuentium quatenus uiuentia ſunt, in libro de Morte & Vita, ubi dicitur generatio eſt prima participatio animæ in calido naturali, & uita eſt eius permanſio. Sic ſcire debes ꝙ augmentatio diffinita in. 6. Phyſi. ſumitur uniuerſaliori modo quam in libro de Generatione & corruptione, quia ibi ſolum conſideratur, ut eſt motus factus in ſubiecto ente in actu de quantitate imperfecta ad quantitatem perfectam, non conſiderando aliquam aliam rationem: & ita eſt illa diffinitio communis. & uniuerſalis. Vnde etiam in primo Cœli, Ariſtoteles iſto modo loquitur de augmentatione uniuerſaliter in tex. com. 21. ubi dicitur: Secundum paſſionẽ autem quæcunq; tranſmutantur phyſicorum corporum habentia omnia & augmentum & decrementũ, puta animalium corporum & partes ipſorum, & plantarum, ſimiliter & elementorum. Vnde Commenta. ibidem com. 22. diſtinguit, ꝙ additio in quantitate, & diminutio ſumitur tribus modis, aut ſecundum argumentum uerum, & diminutionem ueram, & hoc tantum inuenitur in plantis, & animalibus: aut ſecundum alterationem, ut accidit aeri & aquæ cum inſpiſſantur, quod fiũt minoris quantitatis: aut tertio ſecundum accumulationem, ut eſt in muro uel in aceruo lapidum, uel ut habet alia litera, ut eſt in mineris. Sed augmentatio in libro de Generatione & corrup. diffinitur in propria ſignificatione, & eſt acquiſitio maioris quantitatis per ingreſſum nouæ materiæ. Et quia talis augmentatio connotat in ſuo intellectu, & neceſſario præſupponit talẽ nouæ materiæ appoſitionẽ, quæ fieri aliter non poteſt niſi per mutationẽ, ideo eſt neceſſario motus augmenti merito eius annexus mutationi. i. nutritioni, licet ratione ſui intellectus formalis qui eſt extenſio illa, in additæ & conuerſæ materiæ in omnem dimenſionem ſit uere motus, & in tẽpore fiat: & ita eſt etiam de alterationibus terminatis ad generationem ueram, & corruptionẽ ueram, quæ ſunt inſtantaneæ mutationes ꝙ tales nõ poſſunt cõmutari cum ſubſequentibus: ſed alteratio ad quã non ſequitur mutatio, nil prohibet ut poſſit eſſe continua a principio uſq; ad finem. Vnde Commen. non dicit uniuerſaliter de omni alteratione eſſe ſimile, ſicut de augmẽto, ſed dicit de quibuſdã: ſed de augmentatione proprie dicta eſt uniuerſaliter; uerũ propter cauſam eius aſſignatam quia talis intellectu eius importat illam acquiſitionẽ nouæ materiæ, quæ aliter eſſe non poteſt, quam per uerã mutationem quæ per minima fit, & inſtanti, quod non eſt de intellectu alterationis, inquantum alteratio eſt, licet illud contingere poſſit. & ſic intelligis uerba cõmenti. 23. octaui Phyſi. ubi dicit: Et ex hoc apparet bene illud qđ dicit Alpharabius in principio ſui libri de Entibus tranſmutabilibus. ſ. ꝙ de diffinitione motus apparet continuatio in motu in uniuerſali, eſt ſermo nõ uerus, ſed non apparet hoc niſi motibus localibus, de quibus dicitur hoc nomen principaliter. In aliis aũt in quibuſdam apparet continuatio, ſcilicet ut partes eorũ inueniãtur diſtincte abinuicem, & in quibuſdam non apparet hoc quia partes eorũ non inueniuntur ſecũdũ illum modũ. Vnde ſic etiam tollitur contradictio in cõ. 23. & in com. 6. 3. Phyſi. quia dicit in com. 6. ubi ꝙ ex diffinitione motus apparet cõtinuatio in motu, & hic cõ. 23. dicit ꝙ Alpharabius dicens hoc nõ dici uerum. Sed ſoluitur quia Alpharabius dicit ex diffinitione motus apparere in uniuerſali continuationem inueniri in omni motu, ſed Commen. dicit, ꝙ ſolum ex illa diffinitione cõtinuatio eſt manifeſta in motu locali, quod eſt primum analogatum ſub illa diffinitione, quia in illo apparet a principio motus uſq; ad finem eſſe continuationem: ſed in aliis motibus hoc latet utrum a principio uſq; ad finem poſſint continuari. Nam quando motus quieſcit, tunc motus eſt perfectio eius quod eſt in actu: & quia motus annexi mutationibus neceſſario merito mutationis, quæ fit in inſtãti, quieſcunt, hinc eſt ꝙ omnis augmẽtatio uiuentis, & omnis alteratio annexa neceſſario mutationi non poteſt eſſe continua a principio uſq; ad finem: & iſta eſt mens Auer. ni fallor. Quod autem dixit Caietanus augmentationem fieri per conuerſionem nutrimenti, & ꝙ primum minimum acquirit in inſtanti, ſed ſubſequens conuerſio nutrimẽti cum maiori quantitate fit ſucceſſiua, & ſit uerus motus cõtinuus, fruſtra eſt, quia Commen. in. 1. de Genera. & corrup. com. 38. ubi ponit modũ quomodo fiat augmentatio propria uiuentius, uniformiter loquitur de primo, ſecundo, & tertio minimo, ut poteris uidere: & cum hoc contradicit Cõmen. quia ſi augmẽtatio proprie quæ motus eſt illa ſucceſſiua conuerſio, & illa per illum eſt uere motus continuus a principio uſque ad finem: Igitur uera augmentatio eſt motus continuus a principio uſq; ad finem, & Cõmen. dicit oppoſitum. quare contradicit Auer. manifeſte in uia eius. Nec ualet ratio Pomponacii aduerſus iſtam determinationem in. 1. libro cap. 14. ubi dicit, ꝙ illa extenſio non poteſt eſſe uere augmentatio, quia hoc ſupra dicit ſe improbaſſe, tum etiam quia dicit hanc opinionem manifeſte contradicere Ariſt. in. 1. de Genera. tex. cõ. 41. ubi dicit, ꝙ nutritio & augmentum ſunt idem ſubiecto, ſed differunt ratione: qua enim acquiritur ſubſtantia, eſt nutritio, qua quantitas, eſt auctio. Quid expreſſius? Vult igitur Ariſto. ſimul nutriri & augeri, & dum nutritur acquiritur ſubſtantia, dum augetur quãtitas. Vnde ſic ſcribitur in tex. 41. Secundum igitur ꝙ potentia utrunq; uidelicet quanta caro auget. quid eſt enim quantam oportet generari & carnẽ, ſecundum id enim ꝙ ſolum ſubſtantia caro nutrit, etenim ſic differunt cibus & augmentatiuũ. Sed in ueritate iſte homo grauiter fallitur: unde enim ualet, nutritio & augmẽtatio ſunt idẽ ſubiecto igitur ſimul aliquid nutritur & augetur: patet enim hoc in pluribus habere inſtantiam, nam album & dulce ſunt

idem

idem ſubiecto quia in eodem lacte eſt utraq; qualitas, igitur ſi albũ actu uidetur in lacte dulce ſimul guſtatur, ualet ne iſta conſequentia: eo magis ꝙ ipſe in cap. 15. immediate poſt. 14. declarat ꝙ Ariſto. iſtomet modo intellexit nutritionem & augmentum eſſe idem ſubiecto, non ꝙ ſint unus motus, aut una tranſmutatio realiter, ſed ſunt duæ tranſmutationes, & re & ratione diſtinctæ, ſed dicuntur unum ſubiecto, pro quãto uerſantur in idem materialiter ſicut inquit dicimus albũ & dulce eſſe idem ſubiecto, non ꝙ ſint una realiter albedo & dulcedo, ſed quia ſunt in eodem lacte modo argumentum militat. Amplius quomodo ex hoc habetur ꝙ nutritio & augmentum ſimul ſunt, cum Ariſto. in eodem tex. dicat oppoſitum? quia inquit ꝙ quandiu ſaluatur aliquid, nutritur, ſed non augetur. Vnde non uidit Auicen. in ſumma de uirtutibus, in cap. de uirtutibus miniſtratis naturalibus, ubi dicit ꝙ nutritiua uirtus creſcitiuæ uirtuti deſeruit, eo ꝙ nutritiua quandoq; affert nutritiones ei, quod diſſoluitur æquale, quandoq; minus quandoq; plus: ſed creſcitiua non erit niſi ꝙ ingreditur, plus fuerit eo ꝙ diſſoluitur, & oſtendens non quamlibet additionem eſſe uerum augmentum, ſed ſecundum tres dimenſiones proportionaliter inquit: Non tamen totũ ꝙ totaliter exiſtit eſt creſcitiua, impinguari enim poſt marcedinem in ætate conſiſtentiæ eſt iſtius ſectæ, non tamen eſt augmentum. Nõ enim eſt augmentum niſi illud quod ſecũdum naturalẽ proportionalitatem in omnibus exiſtat diametris, quatenus ipſum ad creſcentiæ ducat complementum deinceps uero poſt hoc nullo modo eſt ibi creſcentia. & poſtea parum infra ponit operationes tres uirtutis nutritiuæ, una quarum eſt permutatio ſubſtantialis q̃ operatur in nutrimento, & alia eſt adhærentia per quam uiuit, & tertia eſt aſſimilatio in accidẽtibus: unde iſte operationes poſſunt ſeparari abinuicem, ſic medici ex ſenſatis demonſtrant ex uariis ægritudinibus. Ecce igitur ꝙ prius ſunt operationes uirtutis nutritiuæ, & poſtea ſequitur operatio creſcitiuæ: eſt enim ordo inter iſtas operationes. Non igitur fuit mens Ariſ. ꝙ pro illa menſura ꝓ qua aliquid nutritur pro illa augetur. quia cum nutritio fiat in inſtanti, etiam augmentatio eſſet in inſtãti: & hoc nunquã Ariſt. neq; Cõmen. dixerũt, licet bene Commen. dicat augmentum ratione nutritionis quam præſupponit eſſe in inſtanti, ſed non ratione ſui. & ab Auicenna non diſcrepat Commen. in fine com. 38. in. 5. de Generatione & corruptione, ut ſupra allegaui, & in com. 91. ſuper primo libro Canticæ Canticorum Auicen.

Motus unus dicitur qui non diuiditur ſecũdum tempus. 5. Meta. tex. com. 8.

Motus & tempus ſunt quanta per accidens. 5. Meta. in cap. de quanto, & eſt in tex. com. 18. uide in Concordantiis.

Motus eſt continuus & quantus, non quia id quod mouetur, ſed quia id ſecundum, ꝙ eſt continuum & quãtum. 5. Meta. tex. com. 18. uide in Concordantiis.

Motus eſt ab Ariſt. 5. Meta. enumeratus inter ſpecies quantitatis, quod tamen non fecit in prædicamẽtis, & uide cauſam huius. 5. Meta. com. 18.

Motus & tempus ſunt quantitates per ſe & continuæ. Cõmen. 5. Meta. 18. uide in Concordantiis, quia uidetur eſſe auctoritas contra ſententiã Ariſt. in tex. & forte iſta auctoritas dixit Burleum in. 3. & 4. Phyſi. ad dicendum motum eſſe per ſe quantitatem. Et aduerte ꝙ Gregorius Arimi. in 2. ſententiarum, diſtin. 2. q. 2. in fine primi arti. dicit locum iſtum in Auer. eſſe deprauatũ uitio ſcriptoris, & male ſenſit, ut oſtendit in Concordantiis, & tu uide ſi placet.

Motus nõ eſt conſuetum ut menſuretur per ſuam partem. ſed per ſuum ſpatium, aut per tempus. ibidem.

Motus diffinitio quæ dicit, ꝙ eſt potentia actiui & paſſiui inquantum huiuſmodi notior eſt. 3. Phyſi. tex. cõ. 23. ubi notat Commen. in com. ꝙ ſunt tres motus diffinitiones Prima eſt quæ ponitur in tex. com. 6. Motus eſt actus entis in potentia ſecundum ꝙ in potentia. Secunda eſt. Motus eſt actus mobilis inquantum mobile, quæ ponitur in 3. Phyſi. te. cõ. 16. Tertia eſt quæ ponitur in præſenti t. 23. Et differunt quia iſta ultima eſt notior aliis duabus ꝓpter quæſtionem, ut exponit Cõmen. contingentem, utrũ motus ſit in motore, aut in moto. ſed ſecũda ẽ notior prima licet prima magis indicat ſubſtantiam motus: ut etiã notauit Cõmen. in 3. Phyſi. in cõ. 16. Et licet multi multa dicãt in illo loco, ueritas tamen, ut mihi uidetur, eſt iſta ꝙ ſecũda quæ datur per mobile inquantũ mobile eſt diffinitio materialis, quia ſubiectum motus formale eſt mobile inquantum mobile, & non eſt ens in potentia inquantum in potẽtia, licet mobile ſit ens in potentia. Nam ratio illa eſt magis tranſcendens q̃ naturalis, ſi bene cõſideras, quia autem ſubiectum cõparatur ad accidens ſicut materia, ut dicit Cõmen in com. 2. ſuper. 4. Meta. ideo illa ſecunda quæ magis explicat proximũ & formale motus ſubiectum eſt materialis, & eſt notio quo ad nos Nam ſcribit Philoſophus in. 4. Phyſicæ auſcultationis, in tex. cõ. 104. ꝙ mobile eſt notius motu, quia eſt hoc aliquid, & demonſtratum in actu, & eſt permanens. Et idem ſcribit Cõmen. in. 2. Ph. com. 32. ubi dicit, ꝙ motum eſt notius motu quo ad nos. Sed diffinitio prima magis demonſtrat eſſentiam ſeu ſubſtantiam motus, quia datur per potentiam inquantũ potẽtia, quia autem ratio potentiæ eſt de conſtituentibus motus quidditatem, (nam Ariſto. uenãdo motus quidditatem a priori per diuiſionem entis per potentiã & actum, & alias diuiſiones, ut patuit in tex. com. 3. & 4.) concluditur ꝙ impoſſibile eſt motum in alio genere collocare, quam in genere actus imperfecti qui eſt actus permixtus potentiæ, ut patet in tex. com. 12. & 14. Vnde Commenta. dicit ꝙ Antiquos latuit iſte actus medius. Quia igitur quidditas motus in actu imperfecto conſiſtit, & talis reſultat ex potentia permiſta cum actu, ideo potentia quæ apparet in prima diffinitione magis pertinet ad motus ſubſtantiam, & mobile quod apponitur in ſecunda diffinitione magis pertinet ad materiam, & ſic potentia dicitur, formalis, & ſecunda materialis propter cauſam prædictam: & ſecunda eſt notior quo ad nos ſed prima eſt notior quo ad naturam, & prima potius metaphyſicalis ſic abſolute conſiderata, quia omnes partes eius ſunt termini tranſcendentes: & ſecunda eſt naturalis, quia datur per materiam ſenſibilem, quia per mobile inquantum mobile. Et fuit iſta cauſa quæ coegit Ariſto. ultra primam ponere ſecundam quia uidebat illam eſſe altioris ſcientiæ: nã ubi metaphyſicus diffiniens motum, ponit ens in potentia inquantum in potentia, naturalis debet loco eius ponere mobile inquantum mobile. Nam ratio entis in potẽtia inquantum in potentia, nõ eſt ratio naturalis, ſed trãſcendens: & ideo uidemus Ariſto. in. 12. Primæ philoſophiæ, in cap. 8. uenari eandem diffinitionem primam motus præciſe per eaſdem diuiſiones, & uias, ſicut fecit hic in tertio, ſed ſecundã diffinitionem poſitam hic omiſit, quia uidebat iſtam pertinere ad ſpecialem artificem. Et nota bene hoc, quia nullus ex antiquis expoſitoribus, nec ex modernis, neq; Arabibus, neq; Græcis, neq; Latinis animaduertit ſuper hoc. Sed Deo ſit laus illuſtranti intellectum ad ea, quæ patres noſtri omiſerunt. Tertiam autem diffinitionem datam de motu non ſolum propter cauſam allegatam ab Auerroe iudico notiorem ſecunda, uerum etiam eſt alia cauſa, nam motus cum non ſit actus abſciſſus a motore in mobili, ſed eſt dependens in tota ſua ſubſtantia ab ipſo motore, ſicut dicit Commen. 12. Meta. commen. 41. propterea ſecunda quæ datur per ſolum mobile, eſt diminuta, quia facit ſuſpicari motum eſſe actum abſciſſum a motore, cum in illa non appareat niſi mobile: ſed ſecunda quæ ponit utrũq; eſt notior & magis completa. Vnde mirum eſt per uitã meam quomodo Commen. in 6. Phyſi. dicat com. 3. motum in ſua ſubſtantia cõſtitui ex tribus cauſis mobilis, termino a quo, & termino ad quem, tanquam ex cauſis intrinſecis, quia motor eſt de cauſis extrinſecis, & tẽpus eſt de accidentibus conſequentibus motum: ſed licet ſubiectum motus ponatur in diffinitione motus incomple

ta,tamen in diffinitione notiori & cõpletiori apparet etiã
motor,ut dicit Philoſophus. Amplius licet motus forma
liter ſit in moto,tamen in eſſe & cõſeruari plus dependet
a motore ꝗ̃ a moto,ut ipſe tenet.12. Meta.cõ.41.reddit
cauſam,quare in ſubſtantiis aliquid poſſibile ex ſe non po
teſt perpetuari ab alio:in accidẽtibus aũt ſicut eſt motus,
ſecus eſt,quia motus eſt ens poſſibile ea ſe,& non habet
neceſſitatem eſſendi niſi a motore & non a mobili , quia
in cœlo,ut inquit,nulla alia eſt potentia niſi ad quietem.
Cœlum enim inquantum corpus poteſt quieſcere , ut ip-
ſe aſſerit in.7.Phy.com.2.unde mobile non eſt de quiddi
tate motus,ſed cadit tanquam additum,ut patet cõmuni
ter de ſubſtantia quę ponitur in diffinitione accidentis:ut
patet.7.Meta.tex cõ.17.& ideo non eſt inconueniens etiã
ꝙ in motus diffinitione ponatur motor. Et cõfirmatur ꝙ
ipſe in uia ſua habet dicere hoc,quia ipſe tenet in cõmen-
to magno ſuper.1.poſter ꝙ in diffinitionibus accidentiũ
in quibus cauſa efficiens eo exiſtit,debet poni illa cauſa,ſi
cut dicit de eclipſi in cuius diffinitione ponitur interpoſi-
tio terræ,quia eſt coexiſtẽs illi. Igitur cum motus ſit actus
non interciſus,neq; deciſus a motore in mobili,ſed ſit cõ-
tinuus,uidetur etiam ſecundum ſua fundamenta per uitã
meam,ꝙ in diffinitione completa motus non ſolum mo
bile,ſed motor debet poni,& hoc teneo.

Motus uidetur eſſe de numero contrariorum.3.Phyſico.
tex.cõ.1. Accidit in hoc maxima controuerſia apud Pe-
ripateticos de motus quidditate. Ariſto.enim in princi.3.
Phyſi continuans intentionẽ ad præcedentia dicit,ꝙ quia
in difinitione naturæ poſita in ſecundo, fuit poſitus mo-
tus,ideo oportet diffinire motum:& quia in ratione mo-
tus cum ſit de numero continuorum,(ita etiam dicit Cõ-
men.in ſua media,ſuper.3.Phyſi.ꝙ in diffinitione motus
apparet continuum) ut uidetur apparet contrarium,& in
ratione continui apparet infinitũ:ideo oportet conſequẽ
ter pertractare de continuo & infinito. Vbi lucidiſſimus
Themiſt.expreſſe dicit,ꝙ in diffinitione motus ſtatim cõ
tinuitatis mentio habetur,& Com.in com.6.expreſſe dicit
ꝙ ex diffinitione motus apparet continuatio in motu.

Motus enim,ut dicit Philoſophus,de earũ rerum nume-
ro uidetur eſſe quæ uidentur eſſe continuæ. Amplius ex
cõmuni hominum conſenſu,qui Alexandro teſte,nõ po-
teſt eſſe falſus in libro de Fato,quia omnes homines ima-
ginantes motũ eſſe quantitatem quãdam ſucceſſiuam, &
ex hoc ſequitur ꝙ primum prædicatum qđ eſt de motus
quidditate,ex his quæ ſunt proxima ſui intellectui,ſit quã
titas continua. Et confirmatur, quia nõ eſt maior ratio de
motu quam de tempore,ſed tempus eſt per ſe quantitas
continua:ergo & motus. Antecedẽs probabitur,quia.12.
Meta.tex.com.29.tempus aut eſt idem quod motus, aut
eſt motus paſſio quædam:& confirmatur,quia Cõmen.
in 5.Meta.com.18.expreſſe dicit ꝙ motus & tempus ſunt
quantitates per ſe. Amplius autem Cõmen.in.4.Phyſi.in
com.99.declarans dictum Philoſophi , quomodo prius
& poſterius in motu ſunt idẽ ſubiecto cum motu,ſed dif
ferunt ſecundũ eſſe,inquit:Quod prius & poſterius cum
fuerint accepta ſecundũ ꝙ ſunt in ſubiecto,tunc erunt par
tes motus:cum autem fuerint conſiderata ſecundũ quid-
ditatem & diffinitionem,tunc prius & poſterius erunt
aliud a motu,quoniam motus eſt in quantitate , & prius
& poſterius ſunt in numero . Si igitur prius & poſterius,
ut quidditatiue,& ſecundum diffinitionem conſiderata
differunt motu quia motus eſt in quãtitate,& prius & po
ſteri' in numero,igitur motus quidditatiue eſt quãtitas.
Ex aduerſo autem uidetur eſſe ſententia Ariſto.qui inue-
ſtigans a priori quidditatem motus , non diffinit ipſum
per quantitatem. Amplius dubitatur contra motus diffi-
nitionem,quia bona diffinitio debet competere omni-
bus contentis ſub diffinito, ſed cum motus diffinitus in
tertio ſit in quatuor prædicamentis,ut patet. 3.Phyſi.tex.
cõmen.4.illa autem diffinitio non competit motui in ſub
ſtantia,quia ibi non eſt perfectio diminuta. Motus enim
ut dicit Commen.3.Phyſi.com.4.nihil aliud eſt niſi gene-
ratio partis poſt partem,donec tota forma perficiatur, &
ſit in actu,ſed hoc nõ reperitur in forma ſubſtantiali,quia
illa non recipit magis,neq; minus,ut patet ex prædicamẽ
tis. Amplius illa diffinitio datur per ignotiora,quia ens in
potentia inquantum in potentia ſunt ignotiora motu. Si
dicatur,ſaltẽ ſecunda diffinitio eſt melior quæ datur per
mobile . Sed contra quia datur per æque ignotum,forte
dices tertia eſt notior,contra,quia datur per cauſam ex-
trinſecam,ſed in diffinitionibus rerum non debent poni
cauſæ extrinſecæ,ut tenet Cõmenta.in com.magno ſuper
primo Poſteriorum.com.35. Et confirmatur per Cõmẽ.
5.Phyſic.com.3.ubi dicit,Quod motus in ſua ſubſtantia
ex tribus integratur.mobili,termino a quo,& termino ad
quem Motor enim eſt de cauſis extrinſecis,& tempus de
cõſequentibus motũ. Amplius fruſtra fit per plura quod
poteſt fieri per pauciora,ſed prima diffinitio ſufficit, quæ
dicit motum eſſe actum entis in potentia inquantum in
potentia. Quare igitur poſuit aliam,ꝙ eſt actus mobilis
inquantum mobile:ita ꝙ loco potentiæ inquantum in
potentia,poſuit mobile inquantum mobile. Vide de hoc
Alexan.& Themiſtium ſuper tex.16.& confirmatur,quia
unius rei una eſt difinitio. Ad oppoſitum eſt Philoſo-
phus . Primo uideamus an motus ſit per ſe quantitas,ut
tangit primum argumentum. Burleus tenet partem affir-
matiuam propter auctoritatem Commenta.5.Meta. tex.
com.18.unde dicit ꝙ motus ſumitur tripliciter : pro for-
ma fluente,& ſic non eſt per ſe quantitas,quia ut ſic eſt in
quatuor prædicamentis:pro fluxu formæ,& ſic eſt in præ
dicamento paſſionis:& pro duratione illius fluxus,& ſic
eſt quãtitas ſucceſſiua diuiſibilis ſecundum longitudinẽ
ad diuiſionem temporis,& diuiſibilis ſecundum omnem
dimenſionem ad diuiſionem mobilis. Sed ut dixi in quæ-
ſtione de temporis quidditate,iſta opinio Burlei contra-
dicit Ariſto.in.5.Meta.qui dicit motum eſſe quantum per
accidens. Amplius tunc Commen.fuiſſet diminutus ſi iſtã
acceptionem motus neglexit. Gregorius Arimi.in.2.Sen
tentiarum diſtin.2.q.prima.in fine primi arti.dicit aucto-
ritatem Commen.in.5.Meta.eſſe uitio ſcriptoris deprauã
tam,& deficit una negatio,quia debetur legi ꝙ motus &
tempus non ſunt per ſe quantitates,aliter Cõmen. contra
diceret Ariſto.& confirmat hoc,quia uterq; ponit ꝙ mo
tus eſt diuiſibilis propter ſpatium,& tempus propter mo
tum,& ex conſequenti ſequitur ꝙ utrunq; ſit quantũ per
accidens:nec poteſt (ut inquit)gloſſari dictum Cõment.
quod ſumit motum pro tempore,ut quidam gloſſant,
quia Commenta.loquitur in numero plurali quia dicit ꝙ
tẽpus & motus ſunt quantitates per ſe & continuæ . Sed
tũc remãet maxima difficultas,quia quicquid ſit de motu
cum tempus ſit per ſe ſpecies quantitatis continuæ,ut pa-
tet in prædicamentis,uidetur ꝙ Ariſto.ſibi contradicat.
Amplius,quomodo dicit Gregorius uitium fuiſſe ſcri-
ptoris quum Commen.ſeipſum ibi declaret? Vnde uide-
tur mihi ſententia Commen.iſta fuiſſe,ꝙ aliqua ſunt quã-
titates per ſe duobus modis,uno modo ſubſtantialiter ,&
in primo modo dicendi per ſe,ſicut eſt magnitudo & nu-
merus,alio modo aliqua dicuntur quantitates per ſe,ſecũ
do modo pro quanto accidunt rebus ꝗ ſunt quantitates
ꝑ ſe & per ſuam ſubſtãtiã;unde quia motus conſequitur
magnitudinẽ quæ magnitudo per ſuam ſubſtãtiã eſt quã
titas quidditatiue,& in primo modo,ſic motus eſt quanti
tas per ſe,pro quanto eſt paſſio ueri quanti,& hoc ſtat cũ
tex.ꝙ ſit quantum per accidens ipſe motus,ut ly per acci-
dens,diſtinguitur contra per ſe,primo modo ,ſed non ut
diſtinguitur contra per ſe,ſecũdo modo. Sed dices , quid
de tempore cum tempus non poſſit dici quantum per ſe
illo modo,quia conſequitur motũ,& motus non eſt quã
titas per ſuam ſubſtantiam,ſeu quidditatem per ipſum: &
ita uidetur eſſe contradictio in paruo ſpatio. Dico quod
etiam tempus dicitur quantum per accidens ratione ma-
gnitudinis,quia tempus conſequitur magnitudinem me-

diante

diante motu quia quicquid cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati Vnde uide frater mi uerba commenti quod dicit, ꝙ iſta, ſcilicet motus & tempus ſunt quanta per accidens, quia motus conſequitur per ſe magnitudinem, & diuiditur per diuiſionem eius, & tempus conſequitur motum. Vnde non dicit Commen. eſſe quetum per ſe, quia conſequitur illud quod eſt eſſentialiter quãtitas immediate: ſed hoc eſt mediante motu. Et iſta ſine dubio eſt uia Cõmen. unde ſi motus & tempus ſunt quantitates per ſe, eſt ſecũdo modo, non primo & quidditatiue, & illo modo ſunt quantitates per accidens, ut ly per accidens diſtinguitur contra quidditatẽ, ſicut etiam notaui in cõtradictionibus. ſecundũ iſtam uiam Com. dic ad argumentum illud de communi conſenſu ꝙ non eſt falſus, quia motus eſt quantitas per ſe ſecundo modo, & ſic illa imaginatio eſt uera. Sed tunc eſt difficultas, quia uidetur eſſe in primo, quia eſt prædicatio formalis in abſtracto quę non poteſt eſſe uera niſi in primo modo, ut bene deducit Scotus & formalizãtes: & confirmatur quia eſt prædicatio ſuperioris de inferiori, & per ſe patet. Reſpondetur primo negando illud dictum Scot uniuerſaliter. Sed cõtra, quia Ariſt. in. 4. Phy. arguit contra antiquos dicentes motum eſſe formaliter, ut patet in tex. com. 95 & 96 ſi autem iſta parte: Motus eſt per ſe quantitas & eſt formalis? & eſt uera, quia eſt paſſio quantitatis per ſe: ſic iſta abſolute poſſet concedi: Tempus motus eſt per ſe, quia eſt per ſe paſſio motus. & hoc Ariſto. concedit. 12 Meta. com. & tex. 29. ubi dicit: Quod tempus aut eſt motus, aut eſt motus paſſio quædã. Cum autem diſiunctiua uera detur per membra oppoſita refert dicere tempus eſſe per ſe motum, & dicere ꝙ ſit motus paſſio quædam: & ita ſi illa poteſt concedi per Cõmen. ita ſequeretur, ꝙ & iſta: & ita nulla eſſet prorſus differentia inter iſtam & illam contra Philoſophum & Commen. Vnde Commen. 4. Phyſi. com. 98. dicit, ꝙ accidentia motus ſunt multa, quorum unum eſt tempus: unde bene iſta conceditur, tempus eſt paſſio motus: ſed illa abſolute eſt falſa, tempus eſt motus, quia cum ſit formalis & in abſtracto, ſi eſſet uera non eſſet niſi in primo modo. Confirmatur quia Ariſto 3. Phyſic. ex eadem cauſa in tex com. 22. dicit, ꝙ omnino & proprie neq; doctio cum diſciplina idem. neq; actio cum paſſione: & ratio eſt, quia licet poſſit concedi ꝙ actio & paſſio ſunt idem ſubiecto, quia motus, ut ibi dicitur cui inſunt hæc, eſt unus & idem: Vel melius, licet agere & pati ſunt idem ratione motus uel moueri, cui illa inſunt, Actio tamẽ & paſſio non ſunt eadem, quia talia abſtrahunt a ſubiecto. Vnde identitas ex ſubiecto eſt identitas per accidẽs, ſicut illa eſt uera per accidẽs, album eſt. Sed ſecundum Græcos expoſitores, & melius iudicio meo aliter eſt dicendum, uidelicet ꝙ ſecus eſt de motu, ſecus de tempore, motus enim ſecundum Græcos non eſt per ſe in aliquo prædicamento, ſed eſt tanquam uiam, unde quidditas motus nihil aliud eſt quam actus imperfectus, quia in nullo alio genere poteſt ordinari, ut dicit Ariſto expreſſe. 3. Phy. 13 quia accidens accidenti non accidit, niſi quia ambo eidem accidunt. 5. Meta. in cap. de eodem, & eſt te poſt. 15. & caret commento. Et ideo quãdo abſtractum de abſtracto uerificatur prædicatione formali dicente, hoc eſt hoc, nulla alia ueritatis cauſa eſſe poteſt, niſi quia conceptus unius includit per ſe, & quidditatiue conceptum alterius extremi. Et ideo ſine dubio oportet propter prædictas cauſas dicere iſtã de uirtute ſermonis in uia Commen. eſſe falſam, motus eſt per ſe quantitas, eſt tempus eſt per ſe quantitas, ſed debent reduci ad bonum intellectũ, uidelicet ꝙ ſunt paſſiones rei quæ ſubſtantialiter & quidditatiue & formaliter eſt quãtitas, & illa eſt magnitudo, ut diximus. Ad aliud negatur ſecũdum Cõmen. ꝙ eſt prædicatio ſuperioris de inferiori, quia ſi quantitas eſſet genus propinquum motus inquãtum motus, Ariſt. poſuiſſet illud in diffinitione motus, & tũc quãtitas quidditatiue prædicaretur de omni ſpecie motus, & tunc quomodo alteratio eſt per ſe quantitas? Sed eſt prædicatio magis ampli de minus amplo, ſicut quantum eſt magis amplum quam quale, & tamen iſta non eſt per ſe in primo modo quale eſt quantum. Ad illud quod Ariſt. dicit, motum eſſe de numero continuorum, reſpondetur quod ſecus eſt uideri ſecus eſt eſſe: textus dicit, uidetur autem. Quod propter ea dicit ꝙ ſecundum ueritatẽ quidditatiue motus non eſt quantitas continua, licet uideatur propter immediatam concomitantiam quam habet ad ſubſtantiam motus ipſa quantitas continua, & ut ſcribit Commen. in tracta. de tempore, in commẽ. 95. multoties exiſtimatur, ꝙ illud quod ſequitur rem, ſit uera res, unde Commenta. dicit. 3. Phyſi. commen. 21. la, quæ ſequuntur motum quę ſunt propinqua ſubſtantiæ eius eſt continuũ, ubi patet ꝙ continuatio eſt de conſequentibus eſſentiam motus, & non eſt de conſtituentibus motus quidditatem. Nam quod eſt propinquum ſubſtantiæ alicuius, non eſt ſubſtantia eius licet appareat eſſe: propinquitas enim & ſimilitudo ſunt cauſæ deceptionis, ut dicit Beatus Augu. Vnde ſcias frater mi, ut dicit Commenta. 4. Phyſi. cõmen. 98. accidentia motus ſunt multa, quia habet quantitatem & habet qualitatem: magnitudo enim & longitudo, & breuitas, pertinet ad quantitatem motus, & uelocitas, & tarditas ad eius qualitatem, ut patet. 4. Phy. commen. 75. Et prius natura motus eſt quãtus, quam ſit qualis: & prius natura accidit motui quantitas & qualitas quam tempus, qui tempus accidit motui in ratione menſuræ menſurantis ipſum, & quo ad quantitatem, & quo ad qualitatem, & ratio rei menſurabilis præſupponitur rationi menſurę. Et ꝙ continuatio ſit de accidentibus motus, apparet etiã ex. 4. Phyſic. in tex. commen. 99. ubi Commenta. expreſſe dicit, continuationem eſſe unum ex accidentibus motui. Ideo ex diffinitione motus apparet continuatio, quia ueræ diffinitiones hoc habent ut ex eis appareant accidentia conſequentia: unde ex illa diffinitione poteſt apparere quis motus eſt cõtinuus a principio uſq; ad finem, & quis non poteſt eſſe continuus. Nam in motu locali hoc eſt poſſibile, non autem in motu augmenti alicuius aucti de principio motus quo incipit augeri uſq; ad terminum motus completi, & ſic continuatio apparet, in deſcriptione etiam motus quæ datur per proprietates, non autem in quidditatiua diffinitione Ad auctoritatem Commen. 91. commen dico ꝙ ratio formalis alicuius poteſt ſumi ex deſcriptione & a poſteriori, & ſic dicimus ꝙ motus ſecundum ꝙ quid erat eſſe ſui differt a priori & poſteriori, quia motus pertinet ad quantitatem, ſed prius & poſterius ad numerum: ſed non loquitur de quod quid erat eſſe motus a priori, & quo ad naturam, quia illud non cõſtituitur per quantitatem. Accedit etiam ꝙ Commenta. ibi & Philoſophus conſiderant motum, ut eſt menſurabilis per tempus, & quia tempus menſurat quantitatem accidentem motui & non motus eſſentiam, ut patet in tex. commento. 129. Sic motus, ut menſurabilis per tempus habet ſuum eſſe in quanto, & prius & poſterius in numero.

Motus quia eſt continuus, fuit neceſſe ut ſubiectum eius eſſet continuum, & non de natura diſcreti: cauſa enim continuitatis motus eſt ſubiectum eius. 8. Phy. com. 40.

Motum quodlibet eſt corpus, ſiue ponatur mouere ſe, ſiue moueatur ab alio. 8. Phy. tex. com. 40. & fuit demonſtratũ in. 6. Phyſi. tex. com. 32.

Mouere ſe aliquid ſecundũ ꝙ mouetur, impoſſibile eſt in motus & mouentibus, quæ dicuntur uniuoce. 8. Phyſi. tex. com. 40. Scotus in. 2. ſententiarum diſtin. ſecunda. q. 9. & Grego. Arimi. iſtum locum perſcrutantes conuenerunt in hoc ꝙ apud Philoſophum ille motus dicitur uniuocus quãdo principium effectiuum motus & terminus motus ſunt eiuſdem ſpeciei & rationis, ut eſt in motu alterationis, ubi calefaciens per caliditatem tanquam per principium productum inducit conſimilem caliditatem tanquã talis motus eſt uniuocus: & in tali impoſſibile eſt quod aliquid idem moueat ſe ut clare deducunt ſed eſt alter motus æquiuocus, ſicut dum principium efficiens non eſt eiuſdem rationis cum termino motus, ſicut eſt in motu

Digreſſio contra Scotu & Grego. Arimi.

in ſenſu quæ ponebant antiqui, unde inquit: Circulo quoque ꝙ impoſsibile ſit demonſtrare ſimpliciter manifeſtũ eſt. Sed Ari. uult ꝙ primus proceſſus qui eſt ab effectu ad cauſam per demonſtrationem quia, non ſit ſimpliciter ſcientificus, nec ſimpliciter demonſtratiuus, quia non generat ſcire ſimpliciter diffinitũ in poſterioribus, quod eſt rem per cauſam cognoſcere, propter quam res eſt, unde demonſtratio quia, non eſt demonſtratio, licet ſit demonſtratio quia. unde lucidisſimus Themiſt. in 2. Poſteri. cap. 30. inquit: nullum inconueniens ſequitur, ſi cauſa cum ſua concluſione retorqueri dicatur. Nec enim eadem ratio utrinq; reciprocandi eſt, ſed cum ab euentis ad cauſam ſubitur, ſyllogiſmus tantũ uocatur, cum ecõtrario eſt, abſoluta demonſtratio dicitur. Vnde Alexa. & Ioã. Gramma. & Simplicius, illum primũ proceſſum per demonſtrationem quia, appellant fieri per ſyllogiſmum coniecturalem. Amplius autem ſcire debes ꝙ ſunt tria demonſtrationum genera, ut ſcribit Commen. in prologo primi Phyſi. & 2. Cœli clare com. 35. uidelicet dans cauſam & eſſe, quæ eſt potisſima demonſtratio, quæ ſimul utrãq; quæſtionẽ abſoluit, uidelicet quia eſt, & propter quid eſt: iſtud enim eſt illius demonſtrationis ingeniũ, ut dicit lucidisſimus Themiſt. Aliud uero eſt ſigni, & eſt quando ex eſſe effectus qui eſt notior quo ad nos, demõſtramus eſſe cauſæ ignotum quo ad nos. Tertium genus eſt demõſtratio propter quid tantum, quæ dicitur ab antiquis demonſtratio cauſæ tantum, unde per talem demonſtrationẽ per quam regredimur a cauſa, non reuertimur ad idem pręciſe, a quo inchoauimus motum. Nam in primo proceſſu ab eſſe effectus concludimus eſſe cauſæ, in ſecundo uero proceſſu per cauſam non demonſtratur eſſe effectus, quia non erit igitur demonſtratio ad per ſe nota ad ſenſum: non enim fit demonſtratio niſi ad quęſtionẽ, quæſtio autem eſt propoſitio naturaliter ignota. Eſſe effectus fuit præcognitum a nobis ſine demõſtratione, quia ſupponitur ꝙ eſt notum apud nos, & ideo in ſecundo proceſſu regredimur demõſtrãtes propter quid illius effectus, quod eſt diuerſum ab eſſe eius. Nam quæſtio quia eſt, & quæſtio propter quid eſt, ſunt quæſtiones diuerſæ: ſtat enim aliquem effectum quo ad quia eſt, eſſe per ſe notũ, ut eſſe eclipſis, qui tamen latet quo ad propter quid eſt, & ideo non eſt motus iſte circularis, ſicut uides, nec ſequitur ꝙ idẽ reſpectu eiuſdẽ ſit notum & ignotum eodem modo, nec eodẽ proceſſu & hoc pauci admodum intellexerunt.

Motor quilibet non poteſt euadere ab altera, iſtarum triũ diſputationum: nam aut mouet & non mouetur, aut mouet & mouetur ab altero, aut mouet & mouetur ex ſe. 8. Phyſi. tex. com. 50.

Motor unus eſſentialiter nõ mouet niſi uno moto. octauo Phyſi. com. 31. & 55.

Mota ex ſe quæ ſunt hic, ſi motores eorum mouent pluribus motibus, hoc eſt per accidens. 8. Phy. tex. com. 51.

Motor primus in animalibus, licet ſit indiuiſibilis, mouetur tamen accidentaliter, quia conſtituitur per corpus. 8. Phyſi. com. 51.

Motor quilibet in ſubiecto mouetur per accidẽs ad motũ ſui ſubiecti deferentis ipſum ſ. in loco. 8. Phy. te. com. 51.

Motum quodlibet ex ſe quod quandoq; mouetur, & quãdoq; quieſcit, mouetur ab extrinſeco. 8. Phy. tex. com. 51.

Motus animæ ad corporis motũ non eſt ſicut motus partis ad motum totius, ſed eſt ſicut motus albedinis ad motum ſui ſubiecti. 8. Phyſi. com. 51.

Mouetur per accidẽs quodlibet quod mouetur, quia eſt in moto. 8. Phyſi. tex. cõ. 51. idem quinto Phy. in principio.

Motus motui poſſunt fieri a motore non moto mediante moto æterno. 8. Phyſico. tex. com. 53. & com. 15. ibidem.

Motus localis eſt cauſa propinquitatis & diſtantiæ. 8. Phyſico. tex. com. 55.

Motus localis alius eſt prior & eſt circularis, alius poſterior & eſt rectus 8. Phy. tex. com. 55.

Motus continuus eſt dignior motu conſequenter ſe habente. 8. Phy. tex. com. 56.

Motus continuus habet æternitatẽ eſſentialiter, ſed ſi in ſucceſsiuo æternitatis eſt accidentaliter. 8. Phy. tex. com. 56.

Motus localis eſt primus motuum. 8. Phyſico. tex. com. 55. & 13. Meta. tex. com. 36.

Motus localis poteſt eſſe ſine aliis motibus, ſed alii non ſine ipſo, ideo eſt natura prior aliis. 8. Phyſi. tex. com. 56.

Motus localis in mundo maiori præcedit alios motus, in minori uero ſequitur. 8. Phyſi. tex. com 57.

Mutatio loci iam perfectorum motus eſt. 8. Phy. te. cõ. 57.

Motus generationis in animalibus præcedit omnes alios motus, ſecundum ꝙ prædicamentum ſubſtãtiæ præcedit reliqua prædicamenta, in quibus eſt motus. 8. Phy. cõ. 57.

Motus localis ultimus eſt in his quæ ſunt in generatione. 8. Phyſi. tex. com. 58. Vbi aduerte ꝙ Themi ſoluit apparentem contradictionem ibi, quia ſuperius fuit dictum motũ localem eſſe priorem tempore aliis, nunc uero uidetur dicere oppoſitum: ſed ad hoc ait facilem eſſe defenſionem, nam ſingulatim ortus & generatio prior eſt motu locali ſed in uniuerſum motus localis prior eſt ortu. Neceſſarium enim eſt rei quæ parituc quod præceſſerit aliquod pariens, quod antequã pareret, exercuerit motum localẽ

Motus localis ſolus non abijcit a ſubſtantia. 8. Phyſic. tex. com. 59.

Motus rei perfectioris perfectior ex. 8. Phy. tex. cõ. 58.

Motus localis per accidens, quando mouet alio motu ſuũ mobile. 8. Phyſico. com. 60. uide. 2. Cœli com. 42. ubi dicitur ꝙ motus calefacit.

Motum ex ſe eſt principiũ rerũ motarũ. 8. Phy. tex. cõ. 60.

Motus circularis ſolus poteſt eſſe æternus, ut declaratum eſt in. 6. Phyſi. Sed Ariſto. ibi non compleuit perſcrutationem de hoc, & ideo iterauit illam declarationem in octauo. Com 8. Phyſi. com. 62.

Motus localis non habet apparentem cõtrarietatem, ſicut cæteri motus. 8. Phy. com. 62. & com. 16. & 5. Phyſi. com. 9. 6. Phyſi com. 92. 1 Cœli, com 86.

Motus oppoſiti non poſſunt inuicem continuari quia ſemper inter eos cadit quies media. 8. Phy. tex. com. 62.

Motus generationis & corruptionis cum ſint oppoſiti, nõ habent quietem apparentem, quia illud quod mouetur illis motibus, non eſt aliquod ſubiectum demonſtratum in actu ſub ambobus extremis motuum. 8. Phy. com. 62.

Motus contrarii habẽt quietem mediam, uera eſt propoſitio de motibus exiſtentibus in eodem mobili, non in diuerſis habentibus principiũ & finẽ, neq; in motibus, quorum unus eſt perfectio alterius. Com. 8 Phy. com. 62.

Motus ſecundum aliũ modum opponitur motui, & ſecundum alium opponitur quieti. 8. Phy. tex. com. 62.

Motuum cõtrarietates in qua cõmunicat corpus circulare & rectum quomodo ſit intelligendum, uide. 8. Phy. com. 64. uide clarius primo Cœli, com. 32.

Motus ad latus, uerbi gratia, ad dextrũ & ſiniſtrũ non ſunt contrarii motibus qui ſunt ſecundum longitudinem, uidelicet ad ſuperius uel inferius quia ex iſtis motibus poteſt componi unus motus: & motus contrarii non componũtur, quia nõ eſt impoſſibile, ut aliquid moueatur ſuperius & ad dextrum. 8. Phy. tex. com. 64

Moueri circulariter, & moueri ſecundum circulum nõ ſunt idem. 8. Phyſi. tex. com. 65.

Mota quæ mouentur eundo & reuertendo habent duas quietes, & hoc eſt manifeſtum ſenſui in his quæ mouentur motu uoluntario, & his quæ mouentur naturaliter. 8. Phy. com. 65.

Motus continuus non habet medium unũ numero in actu ſed in potentia. 8. Phy. tex. com. 65.

Motus continuus continui eſt. 8. Phy. tex. com. 68.

Mobile quod continue mouetur per accidens, infinita pertranſit, ſimpliciter uero nequaquam. ibidem.

Mobile nunquam pertranſit aliquod ſpatiũ in actu, niſi quã deſcribit aliquod punctũ in actu: & ſi poſtquam deſcripſit in actu mouetur, utetur illo puncto pro principio & fine & ſic neceſſario oportet, ut quieſcat inter duos motus. Com. 8. Phy. com. 68. & habetur in tex. etiam.

Mobile dum deſcribit punctum in actu quieſcit. 8. Phyſic. com. 7.

Mobile quodlibet quod mouetur aliquo motu finito diuerſo ſecundum ſpeciem, neceſſe eſt ut moueatur a quiete oppoſita illi motui. 8. Phy. tex. commento. 71. & habetur etiam in. 5. Phyſi.

Mobile quod mouetur motibus oppoſitis, oportet ꝙ ſingulariter moueatur eis, cum impoſſibile ſit ſimul moueri 8. Phy. tex. com. 71.

Motus quilibet qui non eſt pars motus, neq; perpetuus, neceſſe eſt ut incipiat poſt quietem. 8. Phyſi. com. 71.

Motus non ſequitur motū niſi quando ſecundus fuerit perfectio primi non oppoſitus illi, aut hoc contingit per accidens. ſicut illuminatio domus per candelam quę ſequitur motum candelæ 8. Phyſi. com. 71.

Motus circularis habet principium & finē unum ſubiecto, ſed duo ſunt ratione: ſed in motu recto ſunt duo ſecūdū rationem, & ſecundum ſubiectum 8. Phyſi. tex. com. 73.

Moueri uno motu continue impoſſibile eſt, excepto motu circulari. 8. Phyſi tex. com. 74. contra antiquos qui aſſerebant omnia eſſe in continua alteratione & tranſmutatione. Inde collige ꝙ etiam in animatis non eſt unus motus numero, aut una operatio, una continua a principio uitæ uſq; ad ultimum. Si dicatur de nutritione, quia tandiu uiuimus quandiu nutrimur: dic ꝙ anima nutritiua non ſemper eundem actum habet, ut patet exercitatis in philoſophia. Si dicatur de motu cordis, patet etiā ꝙ ibi eſt quies media inter motum ſyſtoles & diaſtoles.

Motus augmenti aut diminutionis, cum ſint oppoſiti, habent quietem in medio. 8. Phyſi. tex. com. 74. unde patet dari ſtatum. idem. 8. Phy. tex. com. 23. &. 3. de Anima, cō. 59 uide in Concordantiis.

Motus quilibet ſecundum locum, aut circularis, aut rectius aut mixtus, qui illis poſterior eſt, cum ex illis compoſitus ſit. 8. Phy. tex. com. 75.

Motus ſimplices ſunt duo, uidelicet rectus, & circularis, q̄a dimenſiones ſimplices ſunt duæ motus autem mixtus eſt qui ſit ſuper lineam curuam, aut giratiuam, quæ eſt cōpoſita ex linea recta & circulari. 8. Phy. com. 75. idem. 1. Cœli, tex. cō. 5. & ibi uide Auer. & Albertum. quomodo hoc ſit intelligendum, an uidelicet ſimplicitas motus ſumatur prius ex mobili, an ex ſpatio.

Motus circularis eſt perfectus, & motus rectus eſt diminutus. 8. Phyſi. tex com. 75. idem primo Cœli & mund.. tex. com. 12. &. 2. Cœli, tex com. 23.

Motus finitus eſt diminutus, quia poteſt ſibi additio fieri, quia inuenitur perfectior eo. 8. Phy. tex. com. 75.

Quid ſit prius ratiōe aliquo.

Motus circularis eſt prior ratione i. diffinitiōe, motu recto quia accipitur in diffinitione eius, quia motus rectus eſt qui ſit a medio & ad medium, & medium non inuenitur niſi in circulari. 8. Phyſi. commen. 75. Ex quo collige quid ſit eſſe prius ratione altero, ſicut & ſubſtantia propter eādem cauſam eſt prior ratione accidente. ſeptimo Meta. tex. com. 4.

Motus circularis non habet principium medium, & finem determinata, ſicut ſunt in motu recto. octauo Phyſico. te. com. 76.

Mobile quod mouetur circulariter, ſemper eſt in principio medio, & fine ibidem.

Motus circularis eſt menſura aliorum motuum, cum ſit prior natura aliis. 8. Phy. tex. com. 76

Mobile quod circulariter mouetur quodāmodo eſt quieſcens, & quodammodo eſt motum. 8. Phyſico. tex. com. 76. idem. 6. Phyſico. 85.

Mobile circulariter ſemper æqualiter mouetur circa medium, quia ſemper diſtat æqualiter: ſed mobilia motu recto, quanto magis appropinquant locis, in quibus quieſcunt naturaliter, tanto uelocius mouentur. 8. Ph. tex. cō. 76. idem. 2. Cœl. tex com. 35. &. 92.

Motus localis eſt prior etiam omnibus motibus, ſecūdum ponentes motum fuiſſe factum de nouo. octauo Phyſico. tex. com. 77.

Notā omnē formā materialē eſſe diuiſibilē ſecundum Peripateticos.

Motor qui eſt potentia in corpore poteſt diuidi. octauo Phyſico. commen. 78. Inde elicitur de mente Philoſophi omnem formam materialē eſſe diuiſibilē per accidens, & ſecundū ſubiecti diuiſionem, alioquin demonſtratio illa octaui, qua demōſtratur abſtractio primi motoris, rueret.

Motum potentiæ poſſunt dici infinitæ duobus modis 8. Phy. com. 79.

Motores ſiue materiales, ſiue immateriales fuerint, conueniunt in hoc ꝙ habent potentiam finitā in uigore. 8. Phy. com. 79. idem. 2. Cœli, com. 38 &. 71.

Motus lapidis aut corporum ſimplicium neq; naturaliter, neq; ſecundum uiolentiam fieri poſſet ſine medio octauo Phyſi. commen. 82. idem tertio Cœli. commen: 28. & 4. Phy. com. 71.

Mobilia terminabilia, id eſt figuram terminatam habentia, aliter ſe habent in motu, quàm ſimplicia corpora, quia in ſimplicibus nō oportet, ut idem ſimul ceſſet a mouere & a moueri, ſicut eſt in corporibus terminatis, octauo Phyſico. tex. com. 82.

Motus proiectorum eſt multum ſimilis motui nauis in undis qui exiſtimatur eſſe unus, cum tamen ſit ſucceſſiuus per undationem quæ ſit in aqua, & talis undatio ſit in aere & motu ſagittæ proiectæ. octauo Phyſico. com. 82. & habetur ex tex.

Motus proiectorum in aere & aqua non eſt cōtinuus, ſed uidetur. 8. Phyſi. tex. com. 82.

Motus cōtinuus eſt unius motoris, & unius moti. ibidem. & tex. 83.

Motores qui dum mouent, mouentur fatigantur, & hoc prouenit, quia ſunt in materia. 8. Phyſi. com. 83. idem ibidem tex. com. 78. &. 79. & in. 2. Cœli, com. 3. &. 71. & in. 2. cap. de ſubſtantia orbis.

Mouētur citius proxima mouenti. 8. Phyſi. tex. com. 84 Ex hoc iterum trahi poteſt argumentum contra tenentes intelligentiam dare eſſe formaliter orbi, quia cum intelligētia uniatur orbi, non per dimenſiones interminatas haberet eandem rationem, & reſpectu circunferentiæ, & reſpectu aliarum partium: & ita ex illa ratione nō deberet motus uelocius apparere in circunferentia quam in cæteris. Non enim orbis illo modo eſſet magis proximus ꝗ celi quæ partes, ſed ideo dicendum eſt, quia eſt forma dans operari tantū, & actus agētis ſit in paſſo diſpoſito, ꝙ ideo circunferentia uel orbis ſecundū illā habet maiorē diſpoſitionē ad recipiendū motū ꝗ partes centrales, & ſic eſt illa ꝓpinquitas: & quod apud me cōcludit contra iſtā uiā eſt hoc, quia ſi ex intelligentia & orbe fieret unum, ſicut ex forma dante eſſe, oporteret iſtam cōpoſitionē cognoſci per Philoſophum naturalē, quia in hoc damnat Auerroes Auic. opinantem naturalē ſumere a diuino corpora eſſe compoſita, cum quælibet compoſitio in corporibus inuenta nō poſſit cognoſci niſi uia alicuius tranſmutationis. Patet aūt ꝙ ſecundū Ariſt. uiam, ut teſtatur Cōmē. in prin. lib. de Subſtantia orbis, cōpoſitio ex intelligentia & orbe tanꝗ ex duabus naturis ſuit inuēta per motū localē ſed per motū localē naturalis non peruenit niſi ad cognitionem primi motoris, inquantū eſt primū mouens, & ſic oſtendit eſſe ipſum in maximo circulo, quia ibi præcipue apparet eius operatio, ut etiā exponit Cōmen. in cō. Non autem naturalis per illā uiā aſcendit ad cognitionem primi principii, ut eſt forma dans eſſe, ut illi fingunt. Nam ut ſcribit Commen. 12. Metaphyſi. commen. 5. licet primus motor & prima & primus finis ſunt eadem ſubiecto differunt tamē ratione. Vnde primus motor & prima materia a naturali cōſiderantur, ſed prima forma & primus finis a diuino, ut dicit Com. in prologo primi Phyſi. & in. 3. Meta. com. 3. Forte dices ꝙ poſtquā naturalis aſcendit ad cognitionem primi motoris demonſtrando illum eſſe abſtractum a materia, diuinus eſt poſtmodum, qui declarat quod eſt prima forma, & ſic ꝙ ſit forma dās eſſe orbi declaratur in ſcientia Diuina. Sed hoc quidem ſtare non poteſt, quia licet uerū eſt ut aſſeuerat Cō. in cō. 5. duodecimi primæ philoſophiæ, ꝙ poſtquā Diuinus accepit pro

conſtanti

coſtanti a naturali primum principium eſſe abſtractum ab omni materia & magnitudine, tunc declarat ꝙ ſit forma & finis omnium entium: tamen nullibi in ſcientia diuina declaratum eſt, primum principium eſſe formam informantem cœlum, aut aliquod ens per formalem cõiũctionẽ, & inhærentiam: & immo oppoſitum inuenitur determinatum, ut eſt aperta ſententia Auer. 12. primæ philoſophiæ commento 37. ubi Ariſtot. ibi erat in tali loco, ut oſtenderet quomodo primum mouet in ratione finis & formæ, & inquit: Perfectionum ad quas mouetur perfectum, quædam ſunt in ſubiecto quod perficitur, ut eſt ſanitas in corpore, & quędam ſunt perfectiones extrinſecę ad quas mouetur ipſum quod perficitur, ſicut ſunt omnes actiones ſeruorum erga dominum ſuum: & iſta eſt diſpoſitio primi principii reſpectu omnium entium. Ecce igitur clare ꝙ diuinus dum declarat Deum glorioſum in ratione, qua eſt prima forma, non declarat ꝙ ſit forma coniuncta, aut inhęrens, immo ꝙ eſt forma ſeparata, & extrinſecus perfectius, quia prima informatio derogat ſimplicitati diuinæ. Non enim haberet perfectam ſubſtantiã per ſe, ſi cœlum informaret, ut patet intelligentibus, & ineuitabiliter ſequeretur ipſum per accidens moueri ad motũ orbis, & iſta demonſtrant in ueritate apud intellectum bene diſpoſitum & habilitatum ad comprehenſionem ueritatis. Neq; naturalis igitur neq; diuinus agnouit iſtam mirabilem unionem & extraneam, quam iſti imponunt primo principio qui non poſſunt tranſcendere ſenſum.

Motor corporeus non mouet niſi, aut expellendo, aut attrahendo, aut utrunq; agendo. 8. Phyſic. tex. commẽ. 85, conſimile. 7. Phyſi. tex. com. 10.

Motus quilibet ſecundum locum quẽ lationem uocamus, aut eſt rectus, aut circularis, aut ex his mixtis. primo cœli, tex. com. 5.

Motus cœli eſt naturalis ex parte ſubiecti ſimplicis ſecundum primam ſolutionem, uel ex parte formæ abſtractæ ſecundum ſecundam. uide primo cœli. com. 5. ubi eſt digreſſio.

Motuum diuerſitatis cauſa eſt diuerſitas naturarum agentium tam ſecundum genus quam ſecundum ſpeciem. 1. cœli, com. 5 & 81 & 2. cœli, com. 13.

Motus ſimplex non diuiditur in duo, uidelicet circularem & rectum propter diuiſionem, ſed propter diuiſionem mobilis, ut quia mobile ſimplex, aliud eſt rotũdum, aliud rectum: ideo motus etiam ſimplex eſt alter circularis, alter rectus. 1. cœli, com. 5.

Motus circularis & rectus diffiniuntur in ſcientia naturali, ut ſunt in corporibus naturalibus motis natura, non uiolentia aut arte, & ut ſenſibiles. 1. cœli, com. 5. idem habet in paraphraſi.

Motus circularis eſt terminatus natura propter terminationem medii, ſed alii motus circulares qui ſentiuntur, non ſunt naturales, quia non habent centrum terminatum. 1. Cœli, commen. 5. Quod ideo aſſeruit, quia mediũ quod ponitur in diffinitione motus circularis, eſt medium mundi ut ſcribit Alexan. referente Simplicio: & tale eſt natura terminatum & unum, ut eſt demonſtratum in. 1. Cœli & Mundi. Et tale etiam ponitur in diffinitione motus ſimplicis recti, ut aſſerit etiam Auer. in præſenti loco.

Motus mixti eſt ab elemento prædominante. 1. Cœli, tex. com. 7. & 8. & 1. de anima. 14. & 39.

Motus omnes compoſitorum corporum quæ mouentur ſecundum elementum dominans, aut ſunt recti, aut incurnati, uel ad dextrum, uel ad ſiniſtrum, uel ante uel retro, uel circa medium, ut motus uentorum: & omnes ſunt cõpoſiti præter illos qui fuerint ad ſuperius, uel ad inferius. primo Cœli, com. 7.

Motus cũ dicitur eſſe actus entis in potentia ſecundũ ꝙ in potentia: potentia illa qualis ſit, uide. 9. Met. tex. com. 11,

Motor primus eſt actus in quo nõ eſt potentia omnino. 9. Meta. com. 17. & 12. Meta. com. 41.

Motus cœli diurnus abſtronomis ſumitur pro menſura per quẽ menſurat cæteros motus, quia eſt uelociſſimus & tempus iſtius motus eſt minimum omnium tẽporum. 10. Meta. tex. com. 4.

Motor primus in Phyſicis fuit declaratum de eo ꝙ ſit ęternus & abſolutus ab omni materia, & poſt. 1. in ſcientia diuina fuit declaratum ꝙ non ſolum eſt principium tanquã motor, ſed tanquam forma & finis. 10. Met. com. 7. idem 12. Met. com. 5. & 6. 36. 38. 41, & 44. & 4. Meta. com. 1. & 3 Meta. com. 3.

Motus non eſt præter res in quibus eſt. 11. primæ philoſophiæ, cap. 8. & in. 3. Phy te. com. 4.

Motus & mutationis tot ſunt ſpecies quot entis. ibidem.

Motus eſt actus poſſibilis inquantũ poſſibile 11. Met. ca 8.

Mobilis proportio ad motum eſt proportio materiæ ad formam. 9. Meta. com. 11.

Motor mouet tribus modis, aut ſecundum accidẽs, aut ſecundum partem, aut ſecundum ſe primum. 11. primę philoſophiæ, cap. 10. in princi. & in. 5. Phyſic. tex. commen. 2. De motore habetur eadem diſtinctio, ſed diſtinctio iſta triplex de terminis motus ponitur ibi in tex. cõmen. 5. Animaduerte tamẽ ꝙ conſimilis diſtinctio fieri poteſt etiam de tẽpore in quo ſit motus, ut bene notauit ibi dominus Albertus.

Motus cum perpetuus ſit & perpetuæ in tempore non ſint, quomodo motus æternus in tempore erit? uide Themi. 4. Phy. ſuper. 117. & cogita.

Motui cõtrarium, aut motus eſt, aut quies. 5. Phyſi. te. com. 8. & 11. primæ philoſophiæ, ca. 10.

Motus eſſe motum dupliciter contingit, uel ut ſubiecti, uel ut termini. 5. Phy. tex. com. 11. & 11. Primæ philoſo. c. 2.

Motus eſt motus alicuius & qualitas eſt qualitas alicuius. 12. Meta. com. 3. & elicitur ex tex.

Mobile & immobile non habent idem principium commune, & iſta eſt cauſa in hoc, ꝙ ſcientia de mobilibus eſt alia a ſcientia de immobilibus. 12. Meta. tex. commen. 6. Caueant igitur ponentes unionem entis, ne cogantur dicere ſcientiam naturalem & diuinam eſſe unam & eandẽ ſcientiam. *Contra Scotum.*

Motus localis non prouenit ab extrinſeco motore. 12. primæ philoſophię, com. 18. parum poſt dimidium. Vide in concordantiis nuper æditis.

Mouens nullam efficit paſſionẽ, ſed omne agens facit paſſionem, & ideo omne agens eſt mouẽs, & non omne mouens eſt agens. 12. Meta. com, 23. & habetur in. 1. de genera. & corru. te. com. 45.

Mouentis primi forma eſt quodammodo omnes formæ 12. Meta. tex. com. 24. & com. 18. in calce com.

Motum & tempus impoſſibile eſt fieri, aut corrumpi. 12. Meta. tex. com. 19. & in princi. 8. Phy.

Motus ſic eſt continuus ut tempus, nam ut motus eſt, aut motus quædã paſſio. 12. primæ philoſophię, tex. cõmen. 29. Ex hoc patet contra dominum Albertum in. 4. Phyſicæ auſcultationis, tracta. 3. cap. 6 & eſt in tractatu de tempore, ubi habetur aliter motum eſſe continuum, & aliter tempus, auctoritatem Auicen. ſecutus. Inquit. n. ꝙ motus eſt continuus per accidens, & tempus eſt cõtinuum eſſentialiter: cum tamen Ariſtot. hic & in. 4. Phyſico. tex. commen 99. & 5. Meta. tex. com. 18. & 6. Phyſi. dicat iſta eſſe eodem modo quanta & continua.

Motus eſt continuus niſi qui ſecundum locum, & huiuſmodi ille qui eſt circulo. 12. Meta. te. com. 29.

Motum impoſſibile eſt imaginari ſine tempore. 12. Meta. com. 29. Vide in concordantiis.

Motor quilibet cuius ſubſtantiæ admiſcetur potentia poſſibile eſt, ut in aliqua hora non moueat. 11. primæ philoſophiæ, te. com. 13. idem in. 8. Phyſicæ auſcultationis cõ. 48. & 15.

Mouens primum immune eſt potentia, & in nulla exiſtit materia. 12. Metaphyſicæ. com. 35. & 41. idẽ octauo Phy. com. 79.

Motor corporis cœleſtis mouet, quia eſt agens, & quia eſt finis motus. 12. Meta. com. 46. idem primo cap. de ſubſtantia orbis contra Auicennam.

Motor corporeus neceſſario mouetur eodem motu quo mouet.2.de Anima,tex.commen.41 .uide quomodo ſit intelligendum,Themiſt.ibidem cap.27.ubi defendit Ariſto.ab argumentis Theophraſti. Dicit enim hoc intelligi ſecundum genus,quia ſi corpus mouet localiter,oportet ꝙ localiter moueatur:ſed fallit in ſpecie,qui non ſequitur ſi mouet ſecundum rectum ꝙ moueatur ſecundũ rectũ. Et cognita quia gloſſa Themi.generaliter non eſt uera niſi in motu locali,quia non ſequitur in motu alterationis, quia primum alterãs quod eſt corpus cœleſte alterat, ſed non alteratur alteratione paſſiua:ſed Ariſto. ratio eſt de motu locali ibi,ut patet.

Motor ut finis,& motor ut agens,differunt in nobis,& habet duplex eſſe in anima & extra animam:quod autẽ eſt in anima eſt agens motum ſecũdum uero quod eſt extra animam,& mouens ſecundum finem.12.Metaphyſicæ, com.36.idem primo cap.de Subſtantia orbis.

Motor corporis cœleſtis cum ſit magis bonus omnibus bonis,eſt neceſſe ut ſit magis deſideratus omnibus bonis 12.Meta.cõmen.36.Illud enim quod eſt maius bonum, neceſſe eſt ut ſit magis deſiderandum.

Motus cœli principium non eſt ſenſus,neq; phantaſia , ſed imaginatio per intellectum & deſiderium.12.Primæ philoſophiæ,tex.com.37.idem com.16.ibidem , &.8.Meta. com.12.& alibi ſæpe.

Motor primus mouet ut amatum & deſideratum primum cœlum,motum ab eo abſq; hoc ꝙ moueatur,& primum cœlum mouetur ſecundum deſiderium ut aſſimiletur ei ſecundum ſuum poſſe,ſicut amans mouetur ut aſſimiletur ſuo amato. Alia autem corpora cœleſtia mouentur ſecundum deſiderium ad motum primi corporis,12.Meta.com.37.

Motus cœli ut declaratum eſt,eſt cõpoſitus ex duob' motoribus,quorũ unus eſt finitæ motionis,& eſt anima exiſtens in eo:alter autem eſt infinitæ motionis,& eſt potentia quæ non eſt in materia.12.Primæ philoſophiæ,commento.41.uide in Theorematibus noſtris , quomodo ſit intelligendum.

Motor non mouet niſi quia potentia eius eſt maiori potentia moti,& quanto magis fuerit maius,tanto potẽtia eius erit maior,& cum potentia motoris non ſuperabundauerit,non poterit mouere ipſum 12.Meta.com 41.

Motus impoſſibile eſt,ut permaneat per ſuam ſubſtantiã, quia habet contrarium ſ.quietem.12.Meta com.41.

Motus cœli eſt poſſibilis ex ſe,& acquirit neceſſitatem eſſendi ab alio,& hoc ſolum in eo uerum eſt, ſed in ſubſtantiis hoc eſt impoſſibile.12.Meta com.41.& ibi redditur cauſa huius.

Motum quodlibet accidentaliter aut eſſentialiter poſſibile eſt ut quieſcat ex ſe,& motum eſt ab alio. 12.Meta .commento.41.

Motus unus eſt ab uno motore.12.Meta.tex.com.43 .ubi Commen.dicit ꝙ alioquin motus ille nõ eſſet continuus neq; unus.uide.8.Phyſi.tex.com.82.

Mobile primum quod mouetur ab anima,quę non eſt corpus,eſt calor naturalis,& ideo membra quãdo infrigidãtur,motus eorum priuatur.2.Colliget,cap.18.

Motores plures incitantes ſe ad mouendum ſtellas erraticas ordinantur ad primum motorem illius ſtellæ & omnes intendunt motum illius,ſicut eſt diſpoſitio de motoribus omnium orbium cum motore totius.12.Metaphy. com.44.

Motor qui primo mouet animal eſt uirtus animæ quæ eſt in muſculo,& non eſt corpus de neceſſitate, & uide rationem demonſtratiuam ab Auer. 2.Colliget,ca.18.

Motus ſtellarum erraticarum poſiti ab aſtrologis ſunt tribus modis.12.Meta.com.44.

Motus eiuſdẽ ſtellæ impoſſibile eſt ut ſit uelox & tardus. niſi ſit compoſitus,ex motibus.12 . Primæ philoſophiæ, com.47.

Motus uoluntarius eſt duplex , communis & proprius.2. Colliget,cap.18.& de iuuamẽtis membrorum,quæ ſunt inſtrumenta motus uoluntarii.

Motus contrarii,qui ſunt ſuper eoſdem polos,ſunt deſtruentes ſeinuicem,ita ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſint duo motus contrarii ſuper eundem polum:ſuper polos autem diuerſos,& ſuper centra diuerſa poſſibile eſt. 12.Primæ philoſophiæ,com.47.idem primo Cœli,com.33.

Motus giratiuus eſt uiolentus.12 .primæ philoſophiæ, cõ. 47.&.7.Phyſi.tex.com.20.

Mouens primum immobile ens eſt unum,& ratione,& numero.12.Meta.tex.com.49.

Motus & reuolutiones cœli ſunt infinitæ , & prior non eſt cauſa per ſe m eſſe ſequentis, ſed per accidens:& Philoſophi non abhorrent infinitum per accidens.ex.lib.Deſtru. diſp.1 .in ſolutione. 5.dubii.

Motus nullus poteſt denominari totum,neq; ſumma,nidelicet ꝙ ſit principatus,neq; finitus,niſi prout in anima ſumptus fuerit,ſicut de tempore,& motu circulari.ſ.ꝙ nõ poſſunt denominari a pari & impari niſi ut ſunt in mente.ex libro Deſtru.diſp.2 .in ſolu.6.dubii.

Motus reuolutiones præteriti temporis aut futuri,priuatæ a Philoſophis reputantur,quomodo ſit intelligendũ,ibi.

Motus aliquis ex ſuper cœleſtibus ſi deſineret,ordo totius uniuerſi deſtrueretur,uel ſi eſſet etiam deſtrueretur, aut eſſet alius ordo. Nullus enim iſtorum motuũ eſt ſine neceſſe eſſe,aut ſine bene eſſe.ibidem in ſolutio.11.dubii.

Motus in quocunq; animali ex diuina prouidẽtia conſiſtit in proprio loco eius,uidelicet in meliori naturaliter.ibid.

Motus corporum cœleſtium differunt ſpecie. ex libro Deſtru.diſpu.prima, in ſolutione 12.dubii.

Motus corporum cœleſtium omnes ad unum finem reducuntur,& ad unum principium,ut uere ſimile reperitur in pluribus artibus erga unum finem tendentibus . Omnes nanq; ille artes ad unam & eandem reducuntur quę princeps aliarum artium ſine dubio eſt.ex libro Deſtruc.diſp. 3.in ſolutione.18.dubii.in col.3.idem. 12. Meta.44.&.2. Cœli.42 .&.2. cap.de ſubſtantia orbis.

Motus diuerſi in genere ſecundum Philoſophos concedũtur eſſe æterni neceſſario,quia eſt unus motus in rerum natura,unus numero ab ęterno.Et cauſa etiam ꝙ eſſe corporum generabilium & corruptibilium in partibus & æternorum,ſecundum totum eſt , quia eſt unum corpus, & in partibus & in toto æternum,& hoc eſt corpus cœleſte.Et infiniti motus ſunt ſempiterni in genere , quia eſt unus motus numero ſempiternus,& eſt motus firmamẽti:& ille motus non componitur ex pluribus reuolutionibus in actu,ſed tantum in intellectu.ex diſputa.4.in ſolut. ſexti dubii.

Motus qui generat ignem,agens ipſius non eſt motus , at agens utriuſq; illorum eſt idem genere ſcilicet calor diffuſus in elementa calore ſtellarum,& eſt ipſemet aer uerũtamen ipſe motus præſtat diſpoſitionem qua recipit ſubiectum formam ignis.ex Paraphraſi Meta.tracta.2 .col.7. ibi,Et dicamus.idem.7.Metaphyſi. 32.&.12 . Metaphyſi. com.18.

Mobile quod mouetur motu circulari non mouetur naturaliter.ex diſpu. 13.in ſolutione prima. Quod intellige ſic capiendo naturam primo principio,quod mouet de loco incompetenti ad locum competentem : qua ſignificatione natura ſumebatur ab Algazele ibidem,ut patet ibidem in ſolutione.4.ubi dicit ꝙ principium motus non eſt uirtus naturalis in cœlo,ſicut eſt in elementis.& uide quæ ſequuntur.

Motus orbium non eſt uiolentus,quia eſt principium omnium motuum ex diſputatione.13.in ſolutione.4.& habetur in primo Cœli.&.2.diffuſe.

Motus inſpirationis principium habet a corde, & motus uoluntarius eſt coniunctus huic motui,& ideo accidit ꝙ pulſus magnificatur per motum,& minoratur per quietem.2.Colliget,cap.18.de iuuamentis membrorum motus uoluntarii.

Motus eſt perfectio cuiuslibet uiuentis inquantum uiuit:& ſi animalia nobis præſentia quandoq; quieſcunt , eſt per

accidens

accidens ratione materiæ neceſſitatis,& inducentis laborem.ex.12.diſpu.in ſolutio.primi dubii.

Motuum cœleſtium diuerſitas ꝙ quidam ſint uerſus occidentem,& quidam uerſus orientem,eſt,quia cœli habent dextrum & ſiniſtrum,quia ſunt animati,& quod eſt dextrum uni eſt ſiniſtrum alteri,& tandem in hoc nulla alia ratio eſt niſi ſimplex natura.Ex diſputatio.14.in ſolutiõe ultimi dubii.

Motor naturalis mouet,ut motor & agens,ſed motor abſtractus qui mouet animas corporum cœleſtium, mouet ut forma & finis.ex libello de cõtinuatione intellectus abſtracti cum homine,uide in concordantiis nuper æditis.

Motus leuior a uehementiori expellitur.5.deGeneratione animalium,cap.primo.Vbi redditur cauſa propter quid, qui aut ſuum conſpectum a calore ualidiore trãſtulerint, aut de ſole in opacum ſe contulerint,non cernunt.

Motus anhelitus completur per duos motus naturalẽ.ſcilicet & uoluntarium.Auer.contra Galenum.2.Colliget,ca.19.de iuuamentis membrorum anhelitus,ubi dicit ꝙ ſunt duo prima mobilia.ſ.muſculus in motu uolũtario,& cor & pulmo in motu naturali.

Motor planetarum mouetur per accidens,uide quomodo hoc ſit intelligendum.8.Phyſi.com.51.

Motores eorum quæ ſunt hic,mouẽtur per accidens ratione ſui ſubiecti,quia cõſtituũtur per ſua ſubiecta,quia motor in talibus eſt forma & motum materia : ſed motores planetarum dicuntur motores per accidens, quia ſubiectum motus ab eis mouetur etiam a motore totius.octauo Phyſico.cõmen.52.

Motor per accidens æquiuoce dicitur de illo qui mouetur ad motum ſui ſubiecti,& de illo qui dicitur eſſe motor ꝑ accidens,quia ſubiectum eius mouetur ab alio motore. octauo Phyſi.com.52.

Motori cui accidit in corporibus cœleſtibus,ut ſuum motum moueatur ab alio diminutiori atteſtatur, & ideo perfectior mouentium eſt mouere motu diurno,cum non accidat ſibi hoc.8.Phyſi com.52.

Motus localis eſt primus motuum triplici primitate temporis,naturæ,& perfectionis.8.Phy.a tex. com.55.uſque ad tex.com.66.

Motum augmenti præcedit motus alterationis,& motum alterationis præcedit motus localis.8.Phy.tex.com.55.

Multitudo abſoluta eſt communior multitudine numerali,ſicut unũ abſolutũ eſt communis uno numerali. Auer. contra Auic.in tracta.3.Meta in Paraphra.col.8.ibi obiicit autem Auicen. ubi per multitudinem abſolutam, & unum abſolutum intellige unum & multa quæ ſunt entis inquantum ens diuiſiua.

Multitudo ſecundum aliquos antiquos erat priuatio unitatis potius quam unitas,ut ſit priuatio multitudinis ,quia priuatio eſt ignobilior habitu contra quos uide Auer.in 3.tracta.Metaphy.in Paraphraſi in columna.14 & ibi ſoluitur dicta eorum ratio.

Multitudinem entium eſſe ex materia, & non propter formam prima philoſophia docuit.Commen.1.Cœli in Paraphra.ſumma.8.capit.5.uide.7. Primæ philoſophiæ,te.com.28.& 13.Primæ philoſophiæ.tex.com.49.

Multum eſt diuiſibile poteſtate in non continua, magnitudo autem ꝙ in continua.5.Metaphyſi.tex. com. 18.in capitulo de quanto.

Multum & magnũ differunt,quia multum eſt in diſcretis, magnum uero in continuis.5.Meta.tex.com.18.

Multipliciter dictis & ſi nulla differentia ad ſermonem neceſſe eſt intellectum confuſum habere.1.Cœli ,tex.commento.110.

Multoties peruertitur intentio rerũ propter translatores & ſequitur ex hoc mutatio in ſermone.Auer.primo Meteororum in digreſſione de uia lactea.

Mundum qui ponit eſſe infinitum in quantitate,negare habet ipſum habere principium,ſiue æternum,ſiue non æternum: & qui ponit mũdos eſſe plures,cogitur ponere plura principia.primo Cœli,cõ.33.Vide pro ſecundo dicto Philoſophum in.12.Primæ philoſophiæ,in tex.com.46.

Mundum eſſe nouum & antiquum maxima eſt differentia.ibidem.com.33.

Mundi corruptio ſecundũ Platonem poſſibilis eſt ex parte materiæ,ſed eſt impoſſibilis ex parte agentis. Vide quomodo,in primo Cœli,com.134.

Mũdus impoſſibile eſt,ut ſit maior,aut minor.2.Cœli,cõ.29.& ibi uide cauſam.

Mundi conſiſtentia nihil eſt niſi exiſtentia partium in propriis locis.3.Cœli,tex.com.21.contra Platonem.

Mundi motus qui natura eminentior & nobilior eſt , qualis qui extremo cœlo debetur uincit:ſed in homine, qui eſt paruus mundus,contingit quandoq;,ut ꝙ natura præſtantius ſit ab inferiori uincatur. Themiſt 2.de Anima,capitulo.67 & habetur in tex.com.57.

Mundus eſt unus per unum principium,aliter eſſet unus ꝑ accidẽs,aut oporteret ipſum non eſſe.ex Paraphraſi Meta.tracta.4.in col.8.

Mundi quæſitio utrum ſit unus aut plures , eſt nobilior & difficilior quæſtione,utrum ſit finitus uel infinitus .primo Cœli,com 75.

Mundi ſi plures eſſent,non eſſent neq; ſuperius neq; inferius naturaliter,ſed in ſola comparatione . primo Cœli com.79.idem in Paraphraſi,ſumma 8.cap.2.

Muſtum coagulatur & epleſim patitur.4.Meteororum.te.com.40.

Muſtum licet ſit calidius uino,comparatiõe tamen corporis humani eſt frigidius eo,quia plus uinum calefacit corpus hominis quam muſtum.5.Colliget cap.24.

Multoties exiſtimatur,ꝙ illud quod ſequitur rem , ſit ipſa res.4.Phyſi.com.95.

Multitudo aut eſt rerum differentium ſecundum formam aut ſecundum quantitatem.primo Phy.com.6. & primo Meta.com.40.

Multitudo eſt magis ſenſibilis unitate,& diuiſibile,quam indiuiſibile,quapropter ratione prior multitudo indiuiſibili propter ſenſum.10 Meta.tex.com.9.

Multitudo quælibet eſt numerabilis per unum ſpeciei ſuæ 10.Meta.tex.com.20.

Multitudo eſt quaſi genus numeri.10.Metaphyſicæ,texto.com.21.

Multitudo eſt uno menſurabilis.ibidem.

Multitudo entium prouenit,aut ex multitudine materiæ, aut ex multitudine formę agentis 12.Metaphyſi.cõmen, undecimo,ubi Commentator nota pro ſecundo membro,ſi fuerit poſſibile,ut formæ diuerſæ habeant eãdem materiam,(in hoc enim cauſa multitudo proueniet ratione agentis) quod ideo appoſuit Commentator quia in naturalibus hoc eſſe nõ poteſt,ſed in artificialibus tantũ. uide pro hoc octauo Primæ philoſophiæ com.11. in calce com.

Multitudo entium ſecundum ſequaces Pythagoræ prouenit a materia,ſecundum alios prouenit ab inſtrumentis, ſecundum alios uero prouenit a mediantibus:& primus hoc opinatus eſt Plato ex libro Deſtruc. diſputatio.3.in ſolutio.12.dubii.

Multæ rerum in artibus poſitarum quando improuiſo intellectui adueniunt,ut conſuetum eſt inter uulgares,apparent illi intellectui recte ſomnia ex libro Deſtruc.diſputa.3 in ſolutione.18.

Multa comprehenſibilia uiſu ſunt ex rebus incomprehenſibilibus uiſu,ut dum ſit ignis ex aere.octauo Phyſicorum com.4.

Mundus eſt in loco ratione partium 3.Phy com.54.

Mundi ſecundum aliquos infiniti ſunt,quidam uero unum eſſe mundum aſſerunt.octauo Phyſico.tex.com.primi.

Mundum Plato poſuit generatum,ſed non corruptibilem 8.Phyſi.com.2.& habetur in primo Cœli.

Mundus ſecundum Empedoclem corrumpitur , quando adunatio ſit per amicitiam, & corrumpitur quando multiplicatio ſit per litem 8.Phyſi.commen. 2.ſecus autẽ erat de partibus mundi,ut uidetur Auer.uelle.

Mundus intelligibilis quem per ſe animal uocant Platonici, ex numeris primis tanquam ex elementis componitur atq; in illo ideæ & principia mundi ſenſibilis ſpectantur, 1. de Anima, tex. com. 16. & Themi. ubi clariſſime auctoritate Xenocratis in his quæ de natura commentatus eſt.

Mundus completur per tria per motorem æternum, & per motum æternum ab eo, & per motum non motorem. 8. phyſi com. 48.

Mundi huius exiſtentia his duabus uirtutibus conſiſtit, uidelicet uirtute motus, & uirtute quietis 8. phy. commen. 84. idem primo Cœli. 97. & 2. Cœli. 102.

Mundus perfectus eſt, tum quia corpus eſt, tum quia nihil continet ipſum. partes uero mundi perfectæ ſunt, ſolum quia corpora ſunt, diminutæ uero quia partes. Auer. in Paraphraſi primi de Cœlo, ſumma 1. idem. 1. Cœli, com. 4. ubi addit etiam tertiam perfectionem, quia mundus eſt unus numero, partes uero ſunt plures: & ideo diminutæ ſunt etiam partes reſpectu totius ex iſta cauſa, quia multitudo indiuiduorum, ut ait, in eadẽ ſpecie ex diminutione exoritur, & ideo mundus omnibus modis perfectus eſt. Differentia quo ad duo prima membra inter mundum & partes, habetur etiam ibidem in tex.

Mundus ſi finitus eſt, primum Theorema Euclidis uerum eſſe non poteſt, ut uidetur, & uide ſolutionem pulchram a luculentiſſimo Themi. in 3. phyſi. ſuper. tex. 77.

Mundus finitus eſt ratione corporis ſphærici, quod ex ſua natura finitum eſt, & terminatũ ab una ſuperficie, ſed corpora recta non ſunt finita per ſe, quin poſſint diminui & augmentari. ex libro Deſtructionum diſputa. prima in ſolutione 11. dubii.

Mundus neceſſario habet corpus ſphæricum ambiens ipſum, alioquin corpora procederent in infinitum, aut terminarentur ad uacuum, & ambo iſta ſunt falſa. ibidem.

Mundus ſecundũ Philoſophos non poteſt eſſe maior neq; minor. ex libro Deſtructionum. diſputatione prima, in ſolutione, 18 dubii.

Mundus ſi eſſet per ſe ens ab æterno, non inquantũ mobilis, quia quilibet motus componitur ex partibus nouis, mundus nullum haberet agens. ex libro Deſtruc. diſpu. 3. in ſolu. 7. dubii. Facit pro opinione Gregorii Arimin. & Ioan. de Bacco. in. 2. ſenten. diſp. 1. q. 1. ꝙ æterna quæ ſunt ſupra motum non habent cauſam efficientem. Sed hoc nõ conuincit, quia Com. hic accipit agens in propria ſua ſignificatione ſumptum: quod ut ipſe Algazel arguebat ſecundum Philoſophos eſt, quod extrahit rem de potentia ad actũ, actio enim agentis apud Philoſophos nihil aliud eſt niſi extrahere rem de potentia ad actum, & tale agens eſt uerum & præſuponit potentiam, quia ſi non eſſet potentia, non eſſet agens. 12 Meta com. 18. & potentia præſupponit materiam, aut ſubiectum, quia in priuatione nulla eſt poſſibilitas, ut dicit Commen in diſpu. 1. in ſolu. 15. dubii. Et ideo mundus, inquantum mobilis habet agens, quia motus educitur de potentia mobilis ad actum, & eſt ſemper cum aliqua ſui innouatione in ſuis partibus. Sed ſi eſſet ens æternum ſine motu: non haberet tale agens uerum, quia tale ut diximus præſupponit materiã, aut ſubiectum, ꝙ agit in tempore, & actio uere ſumpta fundatur in motu ex 3. Phy. & motus in mobili & motum neceſſario ſequitur tẽpus, & ita ante mundũ eſſet materia & motus & tempus, & iſta patent intelligentibus, tamen mundus & quodlibet æternum, quo ad ſuam entitatem habet agens ſecundum ſimilitudinem, ſumendo illud quod dat eſſe ſine motu. Sic enim æterna dependent a Deo tanquam a cauſa efficiente dante eſſe illis ſine motu, quia licet ees generabiles a prima cauſa non ſortiantur eſſe niſi mediante motu, tamen æterna cum ſint ſupra tempus & motũ immediate cauſantur a ſcientia eius, quia ſcientia eius eſt cauſa entium. 12. Metaphyſi. commen. 52. Et iſtud eſt agens ſecundum ſimilitudinem dictum, & hoc teſtantur uerba eius in præſenti ſolutione cum ſubdit: Philoſophi dicunt mũdum eſſe ab æterno, & nominatur ab eis antiquus ad differentiam illius quod innouatur ex re aliqua, & in tempore, & poſt priuationem. & hunc modum generationis, ut dicit Commen. intẽdebat remouere Ariſto. a corpore cœleſti in. 1. Cœli, ut poteris uidere in cõ. 20. ubi dicit ꝙ generabile uere non tranſumptiue ſumptum eſt, quod generatur in tempore, & ab aliquo, quem modum generationis uult excludere Ariſto. quia talis generatio, ut dicit hic, fit ex aliqua re tanquam ex ſubiecto ſeu materia, & fit in tempore poſt priuationem.

Mundus eſt innouatus a Deo benedicto ſecundum Philoſophos, & quomodo, uide in libro Deſtructionum, diſputatione. 3. in ſolu. ſeptimi dubii.

Mundus ſupremus cum Deo glorioſo ſic ſe habet cum rebus inferioribus, ꝙ mundus inferior in ſuo eſſe ſemper eſt adiunctus priuationi in ſuo eſſe. & ad hunc adiungitur ei ſicut eſt in eſſe motus, ſcilicet ꝙ ſemper indiget mouente: & in hoc differunt res æternæ a rebus creatis; quia creatæ quando ſunt, non adiungitur eis priuatio, propter ꝙ agente indigeant, & ab eo cõtinuetur ſuum eſſe. ex diſputatione. 3. in ſolutione octaui. dubii. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Mundus ſi in tali diſpoſitione eſſet, ꝙ eius ſubſtantia non eſſet in motu non indigeret poſt in ſuo eſſe Deo benedicto, ſicut domus poſt ſuum eſſe nõ indiget domificatore. ex libro Deſtru. diſpu. 3. in ſolu. 7. dubii.

Mundus ſecundum Auicennam eſt de prædicamento relationis. ibidem.

Mundus, ut opinati ſunt Philoſophi, habet cauſam agentẽ ab æterno, qui ſemper produxit eum de priuatione ad eſſe. ex libro Deſtruc. diſpu. 3. in ſolutio. 10. dubii. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Mundus eſt unus ſecundum Ariſto. & ab uno procedit, & unũ quodãmodo eſt cauſa unitatis, & pluralitatis cauſa alio modo. ex libro Deſtruc. diſpu. 3. in ſolu. 1. dubii.

Mundus ex quinq; conſtat corporibus, ſ. ex corpore ſupercœleſti, & ex quatuor aliis corporibus elemẽtalibus, quorum unum eſt graue abſolute, & eſt terra: aliud leue abſolute, & eſt ignis: & duo alia media, ſcilicet aer & aqua, & hoc demonſtratiue a Philoſophis eſt probatũ. ex lib. Deſtru. diſpu. 2. in ſolutio. 17. dubii.

Mundus habet unam uirtutem diffuſam ſpiritualem, ex qua colliguntur omnes uirtutes ſpirituales & corporeæ: & eſt unigenea extenſa in toto uniuerſo; alioquin nullus ordo eſſet in eo ex diſputa. 3. in ſolutione 15. prope finem, & eſt Philoſophi ſententia, 1. Cœli, 100. & in principio libri Meteororum.

Mundus ſecundum Philoſophos uere ſimilis eſt uni ciuitati, in qua eſt unus princeps ſub quo ſunt multi principatus ſubiecti ei. ex diſputa. 3. in ſolutio. 18. dub. in fine, & habetur ex fine Primæ philoſophiæ, & etiam ibidem, commen. 44.

Mũdus apud Philoſophos habet cauſam agentẽ æternam, & ratio eorum eſt, quia mundus eſt opus, aut quid conſequens opus, & quodcunq; ſic ſe habens indiget ſine dubio agente eſſendi in ſuo eſſe, quia cõcluſerunt ex hoc ꝙ mundus habet agens exiſtens in ſuo eſſe. ex diſp. 4. in lib. Deſtruc. in ſolutione. 1. dub. Ecce locum apertum contra Grego. Arim. & Ioan. de Bacco uolentium ſolum motũ habere cauſam efficientem æternam ſecundum Auer. ſed non cœlum, aut aliquam ſubſtantiam. Patet enim ꝙ ſi cœlum dependet quantum ad motum, dependet etiam quãtum ad ſuum eſſe per eandem rationem: nec ualet ſi dicatur ꝙ Cõmen. loquitur de toto mundo, ſed non de cœlo: ſed contra, quia Commen. in libro Deſtru. in. 3. diſp. in ſolutio. 1 0. dubii, facit etiam eandem rationem de cœlo. dicens ꝙ eſſe corporis cœleſtis cõſiſtit in motu, & ideo dãs motum dat eſſe de neceſſitate. Amplius in. 2. cap. de Subſtantia orbis, expreſſe dicit quod cœlũ, et ſi ſimplex ſit & corrumpi non poſſit, & nõ indigeat in ſuo eſſe anima ſenſibili, neq; imaginatiua, ſed tantum indigeat anima mouẽte ipſum in loco ſemper, & uirtute quæ non ſit corpus, neq; uirtus in corpore ad largiendum ipſi permanentiam æternam & motum æternum, & qui non habẽt principiũ

neq;

neq; finem. Et debes ſcire ꝙ iuſtum corpus cœleſte nõ indiget uirtute mouente ſemper tantum, ſed largiente uirtute in ſe & in ſua ſubſtantia permanentiam ſempiternam. Ecce quomodo expreſſe ſubſtantia cœli dependet in eodem genere cauſæ, ſicut & motus ab ipſa intelligentia, quod cõtinuatur ex eaſu quem ſubdit ſtatim cum inquit, Quoniam & ſi ſimplex ſit, & non habeat potentiam ut corrumpatur, tamen eſt finitæ actionis neceſſario, quia eſt finitarum dimenſionum & terminatarum ſuperficie continente ipſum, & omne tale cum intellectus poſuerit ipſum exiſtens per ſe neceſſario eſt, ut ita ſit de finitate ſuæ permanẽtiæ. ſicut de finitate ſuæ actionis: declarauerat enim iam in .8. Phyſi. cõ. 79. & .12. Meta. clarius cõ. 41. ꝙ omnis potentia exiſtens in corpore eſt finita neceſſario, & licet cœlum non habet niſi potentiam ad ubi, illa eſt neceſſaria finita etiam, & propterea non eſt in cœlo potẽtia niſi ad quietem. Cum autem cœlum ſuum eſſe habeat in motu conſiſtens, ſi quis poneret cœlum per ſe ſine intelligentia ita eſſet, ſicut eſt de motu eius: unde ſicut motus cœli non eſſet niſi eſſet motor ſeparatus, ita etiã neceſſe cœli: quid clarius, & apertus dici potuit: Mirum eſt iſtos uiros illuſtres ita hallucinatos eſſe in re clariſſima, quia Cõmẽ. in eodem loco fatetur ſe feciſſe illam digreſſionem propter amorem, quia multi dixerunt ſecundum Ariſt. cœlũ non habere cauſam niſi mouentem tantum & non efficiẽtẽ, aut agentem. Et eſt opinio iſta quã iſti imponũt Auer. & Ariſt & tamen Cõmentator ex ſententia iſtam opinionem reprobat, & immorari in hoc eſt ſuperfluum.

Mundus neceſſe eſt ut habeat unum efficiens ſagaciſſimũ & ſapientiſſimum, a quo entia cuncta ſeriatim miniſtrentur. ex diſpu. 9 in ſolu. 3. dubii, & habetur ex fine. 12. Primæ philoſophiæ.

Mundus ſi innouaretur inquantum eſt ens naturale magis eſſet conueniens, quod innouaretur ex principiis naturalium rerum, ꝗ ex principiis artificialium rerum. ſ. a uoluntate. ex diſpu. 10. in ſolutione primi dubii.

Mundus non poteſt habere aliam diſpoſitionem naturalẽ ab iſta in qua eſt modo. 8. Phyſi. com. 9. & . 12.

Mulier inuenitur a maſculo & magis. 7. Meta. comm. 31. & elicitur ex tex. ubi Philoſophus dicit ꝙ non in omnibus diſpoſitionibus generatum dicitur aſſimilari generanti. Nõ. n. ut inquit, oportet ꝙ ex uiro ſemper uir fiat, etenim ex uiro fœmina etiam fit, & Cõmen. addit, ꝙ magis. Vbi collige ꝙ ſunt plures fœminæ ꝗ mares, & huius cauſa naturalis eſſe poteſt, quia maior potentia caloris & uirtutis requiritur ad generationem maris ꝗ fœminæ. Theologi autem aliam huius cauſam aſſignant. &c.

Mulier ſpecie non differt a mare. 10. Meta. ex com. 25. & ibi uide cauſam.

Mulieres molliores, leuiores, & minus piloſæ ſunt ꝗ uiri propter menſtrua. In uiris autem huiuſmodi excrementum tendit in partes terreſtriores Auer. 1. de Generatione animalium in cõmen. quod correſpondet cap. 19. in tex. Ariſto. & incipit in Auer. Scrutemur modo de quidditate ſeminis fœminei.

Mulieres cõcipere poſſunt ſine delectatione in coitu Ariſt. primo de Generatione animalium, cap. 19. ubi Aue. dicit ꝙ uulgus putat, quãdo ſic imprægnatur, parere maſculos, & ipſe interrogauit mulieres, quibus fidem adhibebat & affirmarunt illud.

Mulieres habent humiditatem quam emittunt hora coitus & ex neceſſitate materiæ. & propter delectationem, ſed hoc non arguit illam habere uim ad generandum effectricem: nam puero in ſomno accidit delectatio, & tamen ſemen eius non eſt prolificum. ibidem. Vide etiam Ariſto. primo de Generatione animalium. cap. 20.

Mulier & equa dum grauida ſunt, coitum patiuntur. Ariſt. in. 4. de Genera. animal. cap. 5.

Mulieres quæ ad rẽ uenercam incontinentes ſunt, libidine ceſſant cũ ſæpius generarunt. Ariſt. in. 4. de Gene. aia. ca. 5.

Mulieres laborare aſſuetis facilis eſt partus, labor enim excrementa conſumit quæ in mulieribus ocioſis augentur, cũq; partus origo laborioſa ſit, labor & exercitatio actæ uitæ facit ut ſpiritum retinere poſſint, in qua re partus facilitas conciliatur. Ariſt 4. de Gener. animalium, cap. 6.

Mulieribus paucis contingit ut prægnantes fœlicius degãt & corpore melius ualeant, uidelicet his quarũ in corpore exigua continentur excrementa, quæ abſumi poſſunt cũ alimẽto quod fœtui miniſtratur. Ariſt in. 4. de Generatione animalium, cap. 6.

Mulieribus pili in mento non prodeunt, niſi interdum cum mẽſtrui curſus ſubſtiterũt, & ut in Caria ſacerdotibus mulieribus euenire aiunt, quod diuinationis iudicium interpretantur. 3. de Natura animalium, cap. 11.

Mulierũ quibus profluuiũ menſtruorũ deeſt, magna pars ſterilis eſt: uerum fieri poteſt, ut aliquæ etiam earũ ſine eorum profluuio concipiant. 7 de Natura anima cap. 1.

Mulieres candidiores & minus corpulentæ plus menſibus abundant fuſcis & carnoſis. ibidem.

Mulierum conceptiſſe argumentũ eſt cum ſtatim a coitu locus ſiceſſit, & ſi ſemen intus ſuſceptum in ſeptimũ diem permanſerit, cõcepiſſe iam certũ eſt. 7. de natura ali ca. 3.

Mulieres in utero tardius ꝗ mares perfectionẽ quãdamq; partium recipiunt, ſed cum in lucem prodierint fœminæ ocius ꝗ mares accreſcũt, & ætate florent & ſenectute macerantur, & magis quæ plures pariũt. 7. de Natura animalium, ca. 3. uide cauſam, 4. de Genera animal. cap 6.

Mulieribus concipientibus accidunt purgationes effluxiones & abortiones: & uide iſtorũ differentiã in. 7. de Natura animalium, cap. 3. Purgationes enim accidunt cum cõceperint, ut plurimũ ad tempus quoddã ſ. triginta dierũ, maxime ſi concepta eſt fœmina, quadraginta aũt ſi mas: a partu etiã purgationes eodem modo conſequi uolunt Effluxiones uocantur, quę intra ſeptimũ diem corruptiones incidunt: abortiones aũt quæ intra quadrageſſimum.

Mulieres quæ marem conceperunt, minus pallent & faciliius exigunt: contra, quę fœminam: ſunt enim pallidiores & grauius degunt. 7 de natura animalium, ca. 4. & eſt ſententia Hippocra. in libro ſeparatorum ſermonum.

Mulieribus pluribus deſinunt menſtrua circa quadrageſſimum annũ, quod tempus quæ exceſſerint his ad ſexageſſimum ſeruantur, etiam nonnullæ eo tempore pepererunt: ſed ultra hoc tempus nulla poteſt protrahere. 7. de Natura animalium, cap. 5.

Mulieribus grauidis appetitus uarii ꝓuenire ſolent, citoq; cõmutari, quod picare quidam a pica aue denominant. 7. de Natura animalium cap. 4.

Mulier quę fœminam concepit, tardius parit, mas enim ex utero celerius prodit, fœminæ autem partus tardior eſt: dolor etiam continuus ex fœmina ſed obtuſior, ex mare acer & longe moleſtior. ibidem.

Mulier & ſeptimo menſe, & octauo, & nono parere poteſt & ꝙ plurimum decimo, nonnullæ etiam undecimum tãgunt: hoc autem homini propriũ eſt: cęteris enim animalibus pariendi ſtatutum eſt tempus ibidem.

Mulieres in Ægypto, ut plurimum geminos pariunt ibid.

Mulier quædam quatuor partibus uiginti ædidit: ſingulis enim partibus quinq; enixa eſt. ibidem.

Mulieribus & uiris multis euenit, ut coniuncti inter ſe nequeant generare, ubi diſſociati ſe aliis immiſcuere, queãt, quod idem in maris aut fœminæ procreatione euenire certum eſt. 7. de Natura animalium, cap. 6. Inde collige aliquos ex naturali proprietate eſſe marium generatiuos aut fœminarum: ſcribit enim Ariſt. in eodem loco, ꝙ ſunt quædam fœminæ quæ non niſi marem, & quidam uiri qui non niſi fœminam procreant: ut de Hercule fabulantur, qui inter duos & ſeptuaginta liberos fœminam unã tantummodo genuit.

Mulier eſt magis miſericors & ad lachrymas propenſior ꝗ uiri, inuida itẽ & magis quęrula, & maleuolentior & mordacior, & præterea anxia & magis deſperans ꝗ mas, atq; impudẽtior & mendacior, quin etiã facilior decipi memoriſſeq; aptior: & hæc uigilãtior, ſegnior, mobilior: deniq; eſt & minus cibi deſiderans. 9. de natura animal. cap. 1.

Mulier prægnans a quarto uſq; ad ſeptimũ menſem, utrũ phacmacari uel phleboto mari debeat exiſlente neceſſitate, uide.7. Colliget, ca.7. ubi tenet contra Hippocratem pharmaciam non ducere ad bonum finem, & uide rationes eius, & de hoc uide Conciliatorem in differentia.

Mulieribus omniũ animaliũ inter fœminas maxime purgatio menſium contingit.7. de Natura anima. cap.1.

Muli generatio nunquid fiat a ſimili. & quomodo uide.12. Meta.com.13.

Muli ſunt ſteriles a toto genere, & uide cauſas ueras ab Ariſto in.2. de Generatione animalium, cap.6. contra Empedoclem, & Democritum.

Mulam concepiſſe iam conſtat ex.7. de Gene, aĩa cap.6.

Muli genitale fœminarũ non olfaciunt, ut cætera, ſed excrementum ueſicæ tantũ. Vide cauſam ab Ariſt. in.2. de Generatione animaliũ, ca 6. in fine Vbi aduerte ꝙ Auerroes forte ex depcauato textu locum illum male interpretat, & dicit oppoſitum, uidelicet ꝙ muli non olfaciunt urinã fœminarum ſicut faciunt equi, & alia animalia.

Mula gemellos peperit, quod pco oſtento accipitur.6. de Natura animalium, cap.82.

Mulæ in Syria terra ſuper Phœnicem, & coeunt & paciunt omnes.6. de Natura animalium, cap.24: Nota tamen ꝙ iſtud genus eſt diuerſum ab illo mulorũ genere, quod ex coitu equæ & aſini generatur, licet ſit ſimile facile: & ipſemet Ariſto ſeipſum declarat infra in eodem lib. ca.36. ubi pertractat de mulis quos terra Syria fert.

Mulabus nulli menſes mouentur.6. de Natura, aĩa. cap.18.

Mulus diu uiuit, nam quidam ad octogeſimum annũ potuit agere, ut Athenis.9. de Natura animalium. cap.24.

Muſciliones generantur ex uino corrupto.12. Primæ Philoſophiæ, comen.18. in principio digreſſionis.

Muſculus eſt primũ mobile a calore naturali.1. colli. ca.18.

Muſculorũ numerus ſecundum Galenum, eſt 529. ibidem.

Mus genitus ex ſemine, & mus genitus ex putredine propter magnã ſimilitudinem uidentur eſſe eiuſdem ſpeciei, ſed nõ ſunt: ſenſus enim nequit iudicare in quo ſpecies ſit, una autem plures in omnibus locis, Commen. pcimo de Generatione animalium, cap.1.

Muſtela dimicatura cum ſerpẽte rutã comedit: odor enim eius herbæ ſerpentibus moleſtus eſt 9. de Natura animalium, cap.6.

Mutatio omnis a natura cemotiua eſt.4. Phyſi. tex. cõmen. 128. & uide in commento, limitationem. idem.8. Phyſic. tex. com.59.

Mutatio quælibet, aut eſt de ſubiecto in ſubiectum, aut de non ſubiecto in ſubiectum, aut de ſubiecto in non ſubiectum.5. Phyſi. tex. com.7.

Mutationes, concretim fieri intelligo nõ ſolum illas in quibus partes ſimul omnes mutãtur, ſed etiam illas quomodo indigent tempore. Themiſtius.6. Phyſic.56. ubi taxat Alexandrum opinantem omnem mutationem in tempore eſſe.

Mutatio noſtra de exiſtimatione in exiſtimationẽ eſt tranſmutatio neceſſario 8. Phyſi. tex. com.26.

Mutatio ſubita eſt quãdo omnes partes ſimul toto corpore, aut alterantur, aut augentur. Them.6. Phy.32. & habetur.1. Phyſi. contra Meliſſum. tex. com.23.

Mutationes momentaneas negare, hoĩs eſt ſane ſenſu carentis. idem, Them.6. Phyſi.32. & Com. ibidem.

Mutatio loci iam perfectorum motus eſt.8. Phy. te. cõ.57.

Mutatur autem aliquid tripliciter, ſecundũ accidens, ſecundum partem, & per ſe.5. Phy. tex com.1. & in.12. Pcimæ philoſophiæ, cap.10. in principio.

Mutatur omne quod mutatur, aut ex ſubiecto in ſubiectũ, aut ex non ſubiecto in ſubiectum, aut ex ſubiecto in non ſubiectum, aut ex non ſubiecto in non ſubiectum.5. Phyſi. tex. com.6. & in.11. Meta cap.10.

Mutationes paruæ cauſam afferunt magnarũ mutationũ non ſine ratione, ſed cum euenit ut principiũ una cum iſtis mutetur: principia enim quãuis magnitudine parua ſint, tamen facultate ſunt magna Ariſto. in.5. de Generatione animalium, cap.7. ideo Poeta dixit:

Principiis obſta ſero medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

Mutatur quicquid mutatur in tempore.6. Phy. tex. cõ.50.

Mutatũ quodlibet pcedit mutari. ſupra tex. cõ.55. & infra.

DE LITERA N.

NASVS diuiditur in ſimum & non ſimũ, ſicut animal in maſculinum & fœmininũ ſicut quantum in æquale & inæquale.7. Meta com.17.

Naſus ſimus eſt unum eſſentialiter, ſed homo albus eſt unum per accidens.7. Met. tex. commmen 41. & uide ibi Auerroem declarantem hoc, quia concauitas in naſo eſt inſeparabilis, ſed albedo ab homine non eſt inſeparabilis: albedo enim inuenitur in plucibus ſpeciebus aliis ab homine.

Natura nihil agit ſuperfluũ.1. phy. cõ.56. idem.1. Cœli.32.

Naturalis nõ debet cõtradicere ei qui negat ſua principia.1. phy tex. com.21. idem.8. phyſi. tex. com.22. Vnde Themiſt. hic adducit pulchram rationem, nam ſi phyſicus poteſt demonſtrare naturã eſſe, aut hoc erit per principium naturale: & ſi ſic, tunc eſt petitio principii, aut ex aliquo principio extrinſeco: & ſic non erit demonſtratio, aut ratio naturalis, ſed alterius artificis, quia demõſtrationes ſpecificantur a mediis: tangit Com 8. Phyſi. com.22.

Naturalis non accipit a primo Philoſopho corpora componi ex materia & forma. primo phyſico. contra Auicennam Commenta. com ultimo.

Naturalia differunt ab artificialibus, quia habent principiũ motus per ſe.2. Phy. tex. com.2.

Naturæ diffinitio eſt manifeſta per ſe, ponitur in ſcientia naturali.2. Phy. com.3.

Naturæ diſinitio non dicitur uniuoce neq; æquiuoce, ſed ſecundum pcius & poſterius.2. Phy. cõ 3 & .5. Met. cõ.4.

Naturam eſſe eſt manifeſtum per ſe.2. Phyſico. cõme.3. & tex. com.6.

Natura quæ eſt forma, eſt ſubſtantia, quæ eſt in ſubiecto quod ſuſtentatur per illum.

Natura quæ eſt materia eſt ſubſtantia, quia eſt ſubiecta. ſecundo Phyſi. com.4.

Naturalis accipit a primo Philoſopho, ꝙ natura quæ dicitur de forma eſt ſubſtantia.2. Phy. cõ.4. & .5. Meta. cõ.5.

Naturalis conſiderat de ſuperficie, linea, & puncto, & corpore, ut i materia, & ut ſunt ultima corpocis ſenſibilis, ſeu trãſmutabilis.2. phy. te. com.16.1. Cœli, cõmen.1.3. Cœli, com.6.6. Meta. tex. com.2.

Naturam agere propter finẽ eſt propoſitio maxima, & eſt maximum fundamentũ in ſcientia naturali, & in ſcientia diuina: quia ſi naturalis non conceſſerit eam, tunc negat pcincipium finale, & negat materiã eſſe propter formam. Ex quo ſequitur ipſum negare agẽs, & ſimiliter ſi diuinus negauerit eam, non habet uiã ad probandũ ꝙ hoc habet ſolicitudinem de rebus quæ ſunt hic.2. phyſi. cõmen.70. Et aduerte ꝙ rationes illæ adductæ in.2. Phyſi. ad probãdum naturã agere propter finem, non ſunt naturales, quia naturam agere propter finem eſt manifeſtum per ſe: & tales rationes uſitantur cum aduerſariis negantibus principia naturalia, ſicut notat Cõmen. in eodem.2. Phy. cõ.80. & tex com 84. & per conſequens ſunt dialecticæ uel Primæ Philoſophiæ, ut dicit Commentator ibidem cõmẽ.84. Nam propria per ſe nota nõ poſſunt demõſtrari, ſed elenchtice poſſunt perſuaderi, ut patet ex.4. Primæ philoſophiæ, tex. com.9.

Natura complet multa quæ ſunt per artem, & ars multa quæ ſunt per naturam.2. Phy. com.77. & .79.

Naturalis magis debet conſiderare de cauſa finali q̃ de cauſa materiali.2. Phyſi. tex. com.91.

Natura conſtantiũ nihil inordinatũ 8 Phy. tex. com.15.

Natura eſt cauſa omnis ocdinationis. ibidem.

Natura

Natura conſtantium partes etiam a natura ſunt, non ſic in his quæ arte, aut manu ſiunt: domus enim per artem ſit, lapides non ſiunt. Themiſtius in principio. 2. Phyſi.

Naturales res non ſunt extra ordinem niſi raro caſualiter. Com. 8. Phy. com. 15.

Naturalia uidentur habere eundem ordinem terminatum ſcilicet currere eodem modo, aut ſemper, aut frequenter, illa autem quorum principium eſt uoluntas, uidentur diuerſificari, & non ſequi eundem modũ actus. ibidem.

Naturæ actiones neceſſe eſt ut habeant cõtinuationem & æternitatem, aut in agendo alterum contrariorum tãtum, ut motus ignis ad ſuperius ſẽper, & terræ ad inferius: aut in agendo duo contraria ſucceſsiue, ſicut de generatione, & corruptione conſequentibus motum Solis. & aliis contrariis conſequentibus iſtum motum. 8. Phyſico. com. 15. & elicitur ex textu. ibidem.

Natura partis & totius eſt eadem. 8. Phyſi. com. 15.

Naturalis in diffinitionibus utetur materia, ſed diffiniet per formam Themi in. 2. Phyſi. ſuper tex. 21.

Naturalium quædam ſunt corpus & magnitudo, ut corpora ſimplicia: quædam uero habent corpus & magnitudinem, ut corpora mixta, & præcipue animata: & quædam ſunt principia habentium corpus & magnitudinẽ, ut materia & forma. 1. Cœli, com. 1.

Natura rerum omnium eſt trina. 1. Cœli, tex. com. 2.

Natura nõ patitur aliquod torpore aut feriari: ſua enim in ſingulis ingenia cõuinẽtur. officia quæq; & geſtiones ſuas quæq; agnoſcunt agitantq; & quaſi penſa perſoluũt. Themiſtius primo de Anima, tex, cõ 13. & ſumitur ea primo Cœli, tex. com. 32. & ex. 3. de Anima, tex. com. 45.

Natura naturata ita fecit, uidelicet q poſuit numerum ternarũ in rebus, & non ſequimur opus eius. 1. Cœli, cõ. 2.

Natura de cœlo & aliis corporib' æquiuoce. 5. Cœli, cõ. 5. uide pro hoc. 2. Phyſi. com. 3.

Natura dicitur de forma abſtracta quæ eſt in cœlo, ſicut dicitur de aliis formis corporum ſimplicium. Cõmenta. 1. Cœli, cõmen. 5. uide in concordantiis.

Naturale in aliqua ſpecie, neceſſe eſt ut ſit prius accidente. 3. Cœli. com. 14. & . 62. idem. 4. Phyſi. com. 43. & . 67. & 2. de Anima. 133. & 3. de Anima. 28. uide cõſimile de quiete. 2. Cœli. 14. idem. 17. & te. com. 83. & . 18. idem. 3. Cœli, tex. com. 18. & . 4. Cœli. 41. com.

Naturæ rerum dant eis aut ſemper ſint, aut ſemper nõ ſint aut ut aliquando ſint, & aliquãdo nõ ſint. 1. Cœli, cõ. 138.

Natura conſtantia ex eiſdem corrũpuntur ex quibus conſtant. 1. Cœli, tex. com. ultimi.

Natura facit de poſsibilibus ſemp quod melius eſt. 2. Cœli, tex. commento. 34. idem. 8. Phyſi. tex. com. 56. & in. 2. de partibus Animalium, cap. 14. Aduerte tamen pulchrã differentiam quam notat Commenta. in cõmen. 34. 2. de Cœlo, quia melius ex duobus poſsibilibus in animalibus quæ ſunt hic eſt contingens, ſed melius de duobus poſsibilibus in rebus æternis eſt neceſſarium. Sic igitur licet natura in omnibus efficiat de poſsibilibus quod melius eſt, non tamen eſt eadẽ ratio corruptibilium & æternorum; quia non ſunt eiuſdem tribus, ut dixit doctiſsimus Hom. in. 4. Ilia. & Philoſophus 10. Primæ philoſophiæ. textu, com. ultimi.

Natura nihil ut contingit operatur, neq; de animalibus curaſſe quæ ſunt hic, cœleſtia autem quæ ſic præcioſa ſunt deſpexiſſe putandum eſt. 2. Cœli, tex. com. 50. Inde elicitur q natura de rebus nobilioribus magis ſolicita eſt: conſimile. 3. Phyſic. contra antiquos, tex. com. 46. & in primo de partibus Animalium, cap. 1.

Natura nihil ocioſum operatur. 2. Cœli, com. & tex. 50 & primo Cœli, tex. com. 32.

Naturalis & aſtrologus cõueniunt in quæſtionibus de ordine & ſitu. & qualitate motuũ, ſed in maiori parte aſtrologus dat quia, & naturalis propter quid. 2. Cœli, cõ. 57. unde etiam. 2. Meta cõ. 19. & . 12. Meta. com. 44.

Naturalis & aſtrologus eandem quæſtionẽ abſoluere poſſunt a priori & per cauſam: ſed modus cauſarũ eſt diuerſus, quia aſtrologus demonſtrat per cauſas abſtractas ſecundum rationem a materia, ſed naturalis per cauſas, quę ſunt conceptæ cum materia. 2. Cœli, com 57. idem. 2. Ph. tex. com. 18. & . 19.

Natura nihil irrationabiliter neq; fruſtra facit. 2. Cœli, tex. com. 59. & . 1. Cœli. 32.

Natura adæquat & facit ordinem. 2. Cœli, tex cõmen. 69. Idem tangit Cõmen in prologo Phyſicæ auſcultationis & Græci expoſitores oſtendentes naturam iuſtitiæ eſſe in entibus, quæ eſt iuſtitia diſtributiua, quæ attenditur ſecundum geometricam proportionem, tribuens unicuiq; ſecũdum eius dignitatem. Quod & antiquiſsimus Hippocrates etiam aſſeuerauit, inquiens naturam animalium eſſe iuſtam peritam, præuiſiuam: ut allegat Gal. in. 5. de utilitate part. cap. 9.

Naturales ponunt naturam eſſe, & naturalia, quaſi hoc ſit notum per ſe. 2. Cœli, cõ. 83. idem. 2. Phyſi com. 3. & tex. com. 6. & primo Cœli, com. 5. & 8. Phyſi 23.

Naturalis ſicut ponit q corpora naturalia habent motum naturalẽ, ſic ponit q corpora naturalia debent habere quietem naturalẽ in corporibus, quæ apta nata ſunt moueri, & quieſcere. 2. Cœli, com. 84. idem primo Phyſi. com. 12.

Naturalis & geometer cõmunicant in tribus magnitudinibus, ſed diuerſis modis, quia naturalis cõſiderat ut ſunt in materia: Geometer uero ut ſũt ſeparata a materia. 3. Cœli, cõ. 6. primo Cœli, cõ. primo, & ſcd'o Phyſi. 19. & . 20.

Naturalibus magnitudinibus inconuenientia contingẽtia in maiori parte non cõtingunt Mathematicis, & ratio eſt, quia cõſiderat de illis ut ſunt ultima materiæ, ſed mathematicis ut ſunt abſtracta. 3. Cœli, tex. com 6.

Natura ſemper deſiderat qđ melius eſt. ex. 2. de Genera. & corrup tex. com. 59.

Naturaliſsimum opus uiuentium eſt quæcunq; perfecta & non orbata, aut generatione ſpontaneam habeat facere tale alterum quale ipſum. 2. de Anima, tex. com. 34.

Natura conſtantium oium terminus eſt, & ratio magnitudinis augmenti. ſupra, tex. com. 41.

Natura nihil fruſtra facit, neq; deficit in neceſſariis, niſi in orbatis & imperfectis. 3. de Anima, tex. com. 45. & primo Cœli, tex. com 32. & . 2. Cœli. 50. & . 59.

Natura entia quælibet habent aſcenſum & deſcenſum in ſuo eſſe. 5. de Anima, com. 45.

Natura quæ ſurſum ſemper principalior eſt, tertio de Anima, tex com. 57.

Natura dæmonia eſt non diuina. Ariſt. in libro de diuinatione ſecundum quietem.

Naturalia omnia aut ſunt propter aliquid, aut ſunt accidentia neceſſario conſequentia materiã 3. de Anima, tex cõ. 60. idem. 2. Phyſi. tex com. 88.

Natura ſpecialis nullum habet eſſe niſi in intellectu. primo Meta. com. 26. idem primo de Anima. com. 7. & . 3. de Anima, com. 19. 12. Meta. com. 4.

Nulla natura eſt media inter abſtractum & materiale: hæc enim duo cõtraria, æternum & corruptibile, manifeſtum eſt q ſunt immediata primo Metaphyſi. cõmen 39. idem 1. Phyſi. com. ultimo. & . 3. de Anima in ſolutione. 5. quæſtionis. com. 5. & . 12. Meta. com. 25.

Natura eſt principium quoddã & cauſa quietis & motus eius in quo eſt primo, per ſe, & non ſecundũ accidens. 2. Phyſi tex. com. 3. Notanter dicitur eſſe principium, quia notat cauſam efficientẽ, quia principium proprie ſumitur pro cauſa agente & mouente, unde Simplicius, & omnes, Græci expoſitores aſſeruerunt principiũ poſitũ in diffinitiõe naturæ, ſtare pro cauſa efficiẽte Dicitur autẽ quoddã quia etiam intellectus practicus eſt de principiis efficientibus non enim omnia quæ ſiunt a natura, ſiunt natura. ſiũt etiã nonnulla ab aliis cauſis, ſicut eſt intellectus & caſus. Dicitur autem & cauſa. quia natura nõ ſolũ dicitur de forma cuius eſt agere & mouere, uerũ etiã de materia cuius eſt pati & moueri. 2. de gñatione & corruptiõe, tex. com. 53. & quia ſicut dicit Cõmenta. in. 2. Phy. cõmen. 1. aliqua corpora naturalia reſpectu alicuius motus habent princi-

pium actiuum tantum, ut elementa in motu locali: nõ. n. habent principium paſsiuum maxime dum mouentur de potentia accidentali, quia non habent reſiſtentiam intrinſecam: non enim diuiduntur in partem per ſe mouentem & in partem per ſe motam, ſicut animalia cum ſint ſolum compoſita ex prima materia & forma: & materia non poteſt eſſe ſubiectum motus. 5. Phyſi. tex. commen. 8. & iſta eſt ſententia eius. 4. Phyſi. commen. 71. ubi habetur ꝙ elementa in uacuo non poſſunt moueri. & in. 8. Phyſi. commen. 30. & 3. Cœli, com. 28. & alibi frequenter. In motu autem alterationis habent principium paſsiuum & non actiuum, & ideo principium in deſcriptione naturæ ſumitur æquiuoce pro principio actiuo & paſsiuo i. analogice ſicut dicit, quia in deſcriptionibus non poteſt aliquis facere plus iſto, & ideo cauſa, cũ diſtinguatur a principio ſecũdum rationem ſtat pro materia. Aut aliter dici poteſt ꝙ principium dicitur proprie & cauſa proprie, & ſicut principium ſtat pro cauſa efficiente: & ſecundum Com. etiam pro materia poſſumus ſumere cauſam pro caſu finali qa finis eſt cauſa cauſarum: & tunc poſſet ſubtiliter dici ꝙ cũ motus poſitus in diffinitione naturæ, ſit motus large ſumptus qui diffinitur in. 3. Phy. Vnde Ariſto. in principio. 3. Phy. oſtendens rationem ordinis dicit, ꝙ qa in diffinitione naturæ ponitur motus, ideo oportet diffinire motum qd ſit, & patet ꝙ motus ibi ſe extendit ad generationem ſubſtantialem: & tunc põt dici ꝙ natura eſt principiũ effectiuum aut materiale, ut uult Commenta. in aliis motibus ꝓprie dictis, in motu uero generatiõis qui rectius dicitur mutatio, natura eſt cauſa. ſ. finalis. Vnde Ariſto. in. 2. Phy. tex. com. 14. dicit gñationem eſſe aut dici naturam, quia eſt uia in naturam: denominationes. n. in naturalibus fiũt a termino ad quem, & a fine, iuxta illud Phi in. 2. de anima, tex. Commẽ. 49. A fine, unumquodq; denominare iuſtum eſt. Aut aliter etiam dici poſſet, & eſt alia ratio, qa ſine dubio diffinitio iſta dicitur analogice, de ſupioribus & inferioribus, & de principio paſsiuo & actiuo: ſimiliter. n. de diuerſis motibus non dicitur ſecundum unam rõnem uniuocam, & ſimiliter neq; ſecundum unã & eandem rationem põt eſſe reſpectu motus & quietis. Vnde in habẽtibus motum & quietẽ eſt cauſa utriuſq;, & in habentibus motum tãtum natura dicitur eſſe proprium motus, & in habẽtibus quietem tantum dicitur eſſe cauſa quietis: nam ſi quies ſumatur, ut eſt motus priuatio, ſicut dicit Cõmen. in ſua media expoſitione ſuper. 2. Phy. & 9. Met. com. 13. & exponit Cõmenta. in. 2. Meta. com. ultim. ꝙ natura dicitur eſſe principium quietis in rebus quæ quãdoq; trãſmutantur & quandoq; non: ita etiam dicit Commen. in. 2. Cœli & mundi in commẽ. 84. ubi dicit ꝙ ſicut naturalis ponit naturam eſſe principium motus naturalis, ita ponit ꝙ ſit principium quietis in his q̃ nata ſunt moueri & quieſcere, proprie non dicitur habere cauſam aut principium aut uirtutem agentẽ: ſicut ſcribit Commenta. in ultimo c. de ſubſtantia orbis ꝙ quies eſt priuatio & non eſt potentia. Vnde dicit Ariſto. ꝙ cum ſtellæ careant cauſis motus, quas habent corpora cœleſtia, de neceſſitate habẽt quietem infinitam, quæ eſt priuatio motus. Etiam ſimiliter dicit ꝙ terra debet habere quietem infinitam, quæ eſt priuatio motus, quia caret agente motum in ea infinitum: unde dicit ꝙ quies non eſt per uirtutem, ſed per priuationẽ uirtutis. Vnde. 2. Cœli, commen. 102. medium non eſt cauſa quietis terræ, ſed grauitas eius: & ſi mediũ eſt cauſa non eſt inquantum eſt medium, ſed inquantum eſt mediũ corporis, qđ circulariter mouetur, & ſi ẽ cauſa, eſt remota: & melius eſt dicere ꝙ ſit cauſa ſeruãs quietem q̃ cauſa agẽs: & ideo ly principium poſitum in diffinitione naturæ reſpicit motum, & cauſa reſpicit a proprietate quietem, aut propter aliam rationem: nam corpora naturalia quæ naturaliter mouentur, & naturaliter quieſcunt, mouentur ut quieſcant. Vnde quies in talibus eſt magis naturalis q̃ motus, quia propterquod unumquodq; tale & illud magis. Vnde elementa dum mouentur ad ſua loca, de potentia accidentia dicuntur moueri de potentia uiolenta, qa illa potentia accidentalis nõ inuenitur in eis, niſi paſſa fuerint uiolentiam: ut dicit Commen. 3. Cœli, commen. 28. & 8. Phyſi. commen. 32. Nam elemẽtum in ſua natura diſpoſitione debet eſſe in ſuo loco, & quando eſt in ſuo loco tunc quieſcit: & ideo ſi eſt extra ſuum locum, naturale eſt ſibi moueri ad ſuum locum: & hoc eſt quia elemento nis illata fuit, ut eſſet extra ſuum locum. Et ideo Commenta. 4. Cœli & mundi in com. 26. & 32. dicit ꝙ diffinitiones grauis & leuis datæ per quietem, magis demonſtrant diſpoſitiones naturales & naturam eorum q̃ diffinitiones datæ per motum, tunc igitur principium reſpicit motum & cauſa quæ dicit finem reſpicit quietem: impoſsibile. n. eſt, ut dicit Porphyrius, Auicẽ. & Auer. iſtam diffinitionẽ intelligere niſi diuiſim, omnia. n. iſta contingunt, quia non eſt uera diffinitio, nec uniuoce dicta: ſed deſcriptio, ut inquit Albertus, eſt maioris manifeſtationis q̃ ſit nomen.

Ex quo patet ꝙ principium non ponitur propter priuationem, ut dicit Albertus qui uoluit formæ inchoatiõem eſſe in materia, & illa cum ſit priuatio eſt principium, ſed non eſt cauſa: nam talis aptitudo & forma in eſſe illo imperfecto non eſt ens in actu: omne aũt qđ agit, agit ſcđm ꝙ eſt in actu: & per conſequens non eſt principiũ alicuius motus talis priuatio, ſed ponitur principiũ, uel pro caſu efficiente tantum, ut uoluit Alexander & Them. qui dixerunt ꝙ elementa nullius motus habẽt in ſe principiũ, niſi motus localis, plantæ uero oĩum motuũ habẽt in ſe principium excepto locali, animalia uero omnium motuum abſolute: uel ſumitur ſecundum Cõmenta pro principio actiuo paſsiuo. ſed Cõmen. non ponderauit quomodo deinde ſumatur cauſa, & ꝙ oportet ſupplere, ſicut diximꝰ: & ſimiliter teneo ꝙ diffinitio naturæ cõpetit cœlo & inferioribus analogice: ſecundũ enim naturam prius competit cœlo, ſed ſecundum famoſitatẽ prius competit iſtis quæ ſunt hic. Diſtinctio habetur ex Auer. 2. Meta. comen. ultimo. & ideo, ut dicit Porphyrius, Auic. & Commenta. debet intelligi iſta deſcriptio diuiſim. Vnde ly. &. debetur ſumi pro aut: in cœlo. n. natura eſt principiũ ciens ſempiternum motum, in terra ſempiternam quietem, in cæteris motum & quietem. Iſta eſt etiam ſententia Cõmen. in. 9. Meta. cõmen. 12. Alii autem, ut Simplicius, exponunt etiã in cœlo eſſe quietem reſpectu centri polorum & axis, & etiam quia cœlum quieſcit ſecũdum totum, quia nõ mutat locum ſecundum ſe totum, ſaltem ſecũdum ſubiectũ: & terra etiam mouet, quia ſi poneretur extra ſuum locum moueretur, aut quia mouetur motu alterationis, mouetur etiam ſecundum partes. Poteſt etiam dici in cœlo eſſe quietẽ reſpectu partium, quia ſtellæ quæ ſunt nobiliores partes orbis nõ mouentur per ſe, ut demonſtratum eſt in 2. Cœli & mundi: prima tamẽ uia magis placet. Similiter dico ꝙ cũ motus analogice dicatur de locali & aliis motibus, natura principaliori modo dicitur eſſe principium motus localis, & ſecundario aliorum motuum. Motus. n. localis, ut demõſtrat Philoſophus in. 8. Phyſi. a tex. com. 55. uſq; ad. 60. eſt prior aliis motibus, natura, tempore, & perfectione: cuius argumẽto eſt ꝙ Ariſt. in. 1. Cœli & mũdi, uolẽs probare omne corpus Phyſicum ſecũdũ naturã eſſe mobile ſecũdum locum, probat illud ex diffinitione naturæ quæ eſt principium motus, quod non procederet niſi motus principaliter in diffinitione naturæ ſupponeretur pro motu locali & confirmatur: Nam tenẽdo diffinitionẽ illam eſſe cõem analogice ſuperioribus inferioribus, oportet partes quaslibet in illa diffinitione eſſe communes utriſq;, aut ſaltẽ principaliores, ſicut eſt motus: ſed in nullo motu cõmunicant cum inferioribus, niſi in motu locali, ut demonſtratum eſt in primo cœli & mundi, & in lib. de ſubſtantia orbis, quia motus localis apparet principaliter in naturæ diffinitione & alii motus cõſecutiue: impoſsibile enim eſt intelligere aliter. Dicitur autem eius in quo eſt primo, ut dicit lucidiſsimus Them. quia principiũ motus in ſcãno eſt, ſed nõ primo, ſed primo eſt in ligno. Dicitur autem p ſe, quia licet nauta in naui ſit primo, nam in nullo priori poteſt nauta eſſe quã in naui, nõ tamẽ eſt

nauta

nautæ per ſe de intellectu nauis, neq; nauis de intellectu nautæ: talia enim ſunt prædicata, quorum per ſe alterum de altero dicitur, uel quando prædicata ſunt accepta in ratione ſubiectorum, & ſunt cauſæ eorum aut econtra, ſicut ſunt prædicata per ſe primi modi & ſecũdi modi. Et ideo ponitur ly per ſe pro non: ſecundum accidens ponitur ad differentiam Medici, qui licet primo & per ſe habeat artem medicinæ, per quam eſt formaliter Medicus & curatiuus aliorum: tamen per accidens agit in ſeipſum inquantum medicus: hoc enim declaratur ab Ariſt. in litera Commen. autẽ aliter exponit, ſed melius placet expoſitio iſta Græcorum. Qui autem ad euitandum nugationem ordinant præpoſtero modo, ut ly non ſecundum accidens præponatur ad ly per ſe, & ly per ſe ad primum nihil eſt, quia 7. Primæ philoſophiæ, te.com.43 ſiue ſuperius præponatur ſiue inferius, non propter hoc euitatur nugatio. Et ideo oportet dicere iſtas tres particulas referri ad diuerſa, & ꝙ non habent iſtum ordinem, ut unum ſit contrahens & aliud contractum, ſicut eſt in ueris diffinitionibus in quibus totum refertur ad unã intentionẽ: hoc enim eſt in uniuocis, ſed in analogis & ambiguis oportet ad diuerſa comparare, ſicut diximus: æquiuocatio enim decipit iſtos. Quod aũt dicit Boe naturã hic diffinitã, & Albertus cum eo, non conuenire ſuperioribus, ſed ſolum corporibus quæ ſunt hic: quia motus cœli non eſt a natura, ſed a uoluntate, & a principio ſeparato: tum etiã quia natura non mouet motum infinitum, nec natura mouet corpus in ſuo loco cuiuſmodi ſunt in cœlo, quia infinitus eſt & ſemper circa eundem locum mouetur. Dicimus cum ſupportatione hoc falſum eſſe. Nam Ariſto in.1. Cœli uenaturus cœli ſubſtantiam quid ſit, & qualis ſit naturæ, ſumit illam propoſitionem pro maximo fundamẽto, ut dicunt omnes expoſitores, ꝙ omne corpus phyſicũ eſt mobile ſecundũ locũ: ut patet in tex.cõ.5. & probat illud ex naturæ diffinitione. Fruſtra autẽ hoc feciſſet ſi naturæ diffinitio ſuperioribus non competit: & quod dicitur ꝙ natura non mouet infinitũ motũ neq; in ſuo loco Reſpondet Cõmen. in diſpu 13. in ſolu.4. dubii, ꝙ eſt uerũ de natura inferiorum: & ideo dicit ꝙ motus cœli non eſt naturalis, ſicut motus elementorũ: & ita etiam dicit in.2. Cœli, cõ.3. Patet autem non obſtante ꝙ motus Cœli ſit uoluntarius, poteſt etiam eſſe naturalis, & ex parte orbis qui concurrit, ut materia, ſeu melius ut ſubiectum, & ex parte formæ quæ eſt intelligentia ſeparata, ſicut declarauit Cõmen. in.1. Cœli, com.5. & 2. Cœli, com.3. Ex parte quidẽ orbis, quia cum ſit corpus ſimplex, & cuiuslibet corporis ſimplicis ſit aliquis motus ſecundum naturam ſimplex, ſicut motus naturalis leuis eſt ſurſum, & mot⁹ grauis deorſum: ſic motus orbis cum ſit neutrum, neq; graue neq; leue, habet potentiam naturalem ut moueatur motu naturali circulari ab intelligentia cauſante in eo illum motũ, & poteſt dici naturalis ex parte formæ, quia ex quo intelligentia licet ſit principiũ ſeparatum, non dependens in eſſe ab arte, nec conſtitutum in eſſe per ipſum: quia tamen eſt appropriatum principiũ in mouendo ipſum, ſicut forma eſt appropriata materiæ ſic dicitur anima eius inquantum influit ſibi motũ, ut dicit Cõment. in.2. Cœli, com.3. & dicitur eſſe in eo, quia intelligentia ibi eſt ubi operatur & illo modo dicitur eſſe coniuncta ſibi: & ſic cœlum, ut eſt quodammodo animatum iſto modo dicitur eſſe motum ex ſe: & iſta eſt ſententia Cõmenta. in.3. cap de Subſtantia orbis. Vnde etiam dici poteſt motus cœli eſſe naturalis ex parte animæ, & ex parte corporis: ut habet ipſe in.8. Phyſi.com.27. ubi dicit ꝙ motus corporis cœleſtis eſt ſimpliciter naturalis tã ex parte animæ ꝗ̃ ex parte corporis. Non ꝙ uelit Cõmen. intelligentiam uere eſſe naturam, immo eſt ſupra animam, & anima ſupra naturã, ſed per uiam ſimilitudinis & proportionis, quia ſicut forma materialis habet cauſare motum in ſubiecto proprio, ſic proportionabiliter intelligentia in orbe, & motus naturalis in Cœlo non eſt alius a uoluntario, ut dicit Cõmen. 2. Cœli com.3. & fuit dictum Alexandri. Quod autem dixit Albertus & Egidius Roma. ly primum poſitum in diffinitione naturæ ſumi pro maximo, ad excludendum uegetabilem & ſenſitiuã quæ mouent per qualitates tanquam per inſtrumenta & organa, hoc quidem ſtare non poteſt: quia tunc ſecundum iſtam rationem animalia & plantæ non dicerentur eſſe a natura. Cuius oppoſitum dicit Philoſophus in tex. Nec anima aliquo modo poſſet participare iſtam rationem naturæ. quod eſt contra expoſitores Græcos Amplius ſequeretur ꝙ elementa in motu locali non haberent couterere per formam, tanquã per principiũ actiuũ quod eſt natura, quia motus localis licet cauſetur principaliter a forma ſubſtantiali, cauſatur tamẽ mediante grauitate aut leuitate accidentali. Dicit enim Cõmen. primo Cœli com.17. ꝙ grauitas & leuitas ſignificant habitus & formas, quæ ſunt principia mouentia principaliter, & ſignificant etiam qualitates. unde ſicut agens naturale non agit per eſſentiam in motu alterationis, tanquam per principiũ proximũ agendi, ſic in motu locali. Ariſt. enim in libro de Senſu, dixit, ꝙ ignis nõ agit inquãtũ ignis, ſed inquantũ calidus: ſimiliter cũ natura ſit principiũ etiam alterationis & augmenti, ut dicit Cõment. in plantis & animalibus, & in talibus concurrunt qualitates, ut concauſæ, & ut inſtrumẽta: non eſſent igitur iſti motus naturales, cuius oppoſitũ habetur in tex & a Themiſtio & ab Auer. in cõ. Et ideo melius eſt exponere, ut Græci aut ut Cõmen. Et ꝙ quidã reprehendere uoluerũt iſtam naturæ diffinitionẽ, quia natura uidetur eſſe aliquid abſolutũ, & iſta datur per reſpectum, nihil eſt: quia licet natura ſecundũ rẽ non ſit niſi materia & forma, quæ ſunt ſubſtantiæ quædam, & entia quædã abſoluta tamen ut a naturali conſiderantur, in reſpectu conſiſtunt ut patet.2. Phy.26. & ideo conſiderãtur, ut ſunt principia motus, quorũ unũ eſt actiuũ, & aliud paſſiuũ: ſub ratiõibus autẽ abſolutis & tranſcendentibus a diuino conſiderantur. Sed ſuus intellectus perfectus in relatione ſeu reſpectu conſiſtit, ut a naturali conſideratur: & quia nomen naturæ dicitur reſpectu principii, ideo in deſcriptione naturæ ponitur principium loco generis: nec obſtat ꝙ ſi principium ſumitur pro cauſa efficiente, ꝙ cum efficiens & finis ſint extrinſeca, igitur non debent eſſe in eo in quo ſunt: quia licet cauſa efficiens ſit extrinſeca a ſuo effectu, tamen poteſt eſſe intrinſeca in ratione qua eſt forma, quæ eſt pars eſſentialis naturati: & forma licet eſt intrinſeca elemento, tamen eſt principiũ efficiẽs motũ qui eſt effectus diſtinctus a motore: motor enim eſt de cauſis extrinſecis motus. 5. Phyſi.com 3.

Natura quælibet forſan materiam habet. 2. Meta. tex. com. ultimi. Vbi animaduerte ꝙ ut ſcribit Auer. in cõmento, ideo dixit forſan ſeu fere, propter intellectum: intellectus enim qui eſt perfectio hominis, eſt abſtractus a materia. ,, Conſimilem modũ loquẽdi habet Philoſophus in.6. Pri ,, mæ philoſophiæ, tex.com.1. ubi dicit: Phyſica Theorica ,, quædã eſt, ſed Theorica circa tale ens quod eſt poſſibile ,, moueri, & circa ſubſtantiã quæ ſecundũ rationẽ, ut ſecundum magis non ſeparabilem ſolum. ubi etiam Auer. ponderans ly ſecundum magis, inquit: Et dixit in maiori parte propter intellectum. Conſimilem modum loquẽdi habet Philoſophus in princi. 1. de Cœlo & mũdo. ubi inquit: Scientia de natura fere plurima uidet circa corpora & magnitudines: & horum exiſtens paſſiones & motus.

Natura ſecundũ famoſitatẽ magis ſeu prius dicitur de corporibus generabilibus & corruptibilibus quã de corporibus cœleſtibus. 2. metaph. cõmen. ultimo. Pro quo animaduerte ꝙ natura & naturæ diffinitio poſita in.2. Phyſi. dicitur ſecundum antiquos Peripateticos de utriſq; ſ. corporibus generalibus: & etiam de æternis, quicquid ſenſerit in hoc Boethius & Albertus, & dicitur ſecũdũ prius & poſterius, ubi ſcribit Cõmen. in.2. Phyſi. cõmen. 3. dicens: Tamen animaduerte ꝙ iſta cõparatio poteſt fieri duobus modis, uel ſimpliciter, uel quo ad nos ſeu ſecundũ famoſitatem, & tũc ſi comparatio fiat ſimpliciter, & quo ad naturã, dico quod natura ꝑ prius dicitur de cœleſtibus: eſt enim regula ꝙ quãdo aliquod nomẽ dicitur de duobus

quorum alterum eſt cauſa alterius ſimpliciter,& per prius dicitur de cauſa,& per poſterius ſecundū quid dicitur de cauſato,ſicut eſt uidere in.8.Phy.ab Auer.in com.77.& in 7.Met.& in.8.utrobiq; in com.7. Vt igitur corpora cœleſtia ſunt cauſæ generabilium & corruptibilium, ut dicit Philoſophus in principio libri Mete.ſic natura per prius inuenitur & eius ratio ibi,quàm in corruptibilibus:ſed ſecundum famoſitatem & quo ad noſtram cognitionem ſecus eſt,quia iſta ſunt nobis propinquiora,& magis operationes eorum,& proprietates iſtorum innoteſcunt nobis quam illorum.& ideo Commenta.dixit ꝙ iſta ſecundum famoſitatem ſunt magis naturalia.

Natura eſt uniuerſaliter principiū tranſmutationis in rebus tranſmutabilibus per,ſe,& eſt principiū priuationis tranſmutationis in rebus quæ quandoq; tranſmutantur,& quādoq; nō.Illa autem quæ ſemper remanet eodem modo modorum tranſmutationis,ſcilicet in motu locali,æquiuoce dicitur de eis natura & de alijs.Cōmen.2.Meta.cō.ulti. Vbi clare potes inde colligere qualiter diffinitio naturæ ſecundum Cōmenta.non poteſt uniformiter intelligi.nec copulatiue ſed diuiſiue:& fuit etiam ſententia Porphyrii & Themiſtii in Paraphraſi ſuper principio.2.Phy.ubi dixit:Cœleſte & diuinum corpus excipio,in quo natura eſt principium ciens ſempiternum motum,non etiam cauſa aut principium quietis. Eandem ſententiā uide ab Auer. in ſua media expoſitione ſuper libro.2.Phy.& in.2.Cœli in com.84.& in.9.Meta.cō.13.de hoc tamen ſupra dixi contra Albertum,& Boethium diffuſè.

Qualiter diffinitio naturæ ſit intelligenda ſecundum Auer.

Naturaliter inuentum in aliquo,non inuenitur in quodam eius,& in quodam non,niſi hoc ſit uerbis tantum non ratione.5.Metaphyſi.commen.27.idem.2.Cœli,com.59.& primo Poſter.tex.com.8.

Annotatio pulchra.

Naturalis non diffinit ſine materia neq; ſecundum materiā ex.2.Phyſi.tex.com.21.ubi Ariſt.dicit in textu ꝙ cum natura dupliciter dicatur,ſicut de ſimo quid ſit intēdim⁹, ſic cōſiderandum eſt:quare neq; ſecundum materiam huiuſmodi,neq; ſine materia. Quem locum S.Thomas interpretans aſſerit duas fieri rationes.Prima eſt,quia cum duplex ſit natura materia & forma,& ſcientia naturalis ſit de natura,igitur utraq; natura conſiderat: Secunda ſcientia naturalis ita ſe habet circa naturalem,ſicut eſt de ſimo,ſed uolentes ſcire quid ſit ſimū in diffinitione ſimi ponūt materiam,quæ eſt naſus,& concauitatem quæ eſt forma:ſic etiam naturalis in cognitione naturalium utrunq; cognoſcit materiam & formam:& ideo cognitio naturalis non eſt ſine materia,neq; ſecundū materiā tantum,quia oportet etiam cognoſcere formam:Themiſtius autem. Simp. & Auer.uolunt ſolum unam ibi fieri rationem,ſicut pſtendit ſeries & contextus uerborum,quod etiā euidētius apparet in Græco idiomate,& Simplicius multum ſubtilitee introducit intentionem Philoſophi ibi,quia enim in tex. 20.immediate pręcedēte dixerat,ꝙ ex mathematicis quędam phyſicam lineam accipiunt,ſed non conſiderāt,neq; diffiniunt illam inquantum eſt phyſica,ſed inquantum mathematica,ut geometria:quædam autem aſſumūt mathematicam lineam,ſed non diffiniunt eam inquantū mathematica,ſed inquantum phyſica,conſequens fuit oſtendere quomodo phyſicus diffinit etiā phyſica:& aſſerit ꝙ eſt ſicut qui diffinit ſimum,in quo ponitur dum diffinitur tam materia q̄ forma. Et licet difinitio naturalium non ſit ſine materia,tamen naturalis non per materiam diffinit, & cognoſcit compoſitum ex materia & forma,ſed per formā Vnde lucidiſſimus Themiſtius in eodē loco dixit: Quare naturalis in diffinitionibus utetur materia, ſed diffiniet per formam,& Simplicius eandem expoſitionem ſequitur in illo loco. Non enim litera Gręca habet notā excluſionis,ut litera Arabica,propter quam Cōme.cogitur exponere,ꝙ naturalis non ſecundum materiam tantum i.ſine forma cognoſcit & diffinit.Quam expoſitionem etiā Latini ſunt ſecuti. Vnde naturalia cognoſcuntur non per materiam,ſed per formam:nam materia etiam ſubſtantia ſcibilis eſt per analogiam ad formā,forma autem eſt origo cognitionis tam compoſiti q̄ materiæ:& eſt expoſitio multum ſubtilis uera,ni fallor. Ex quo patet de mente Themiſtii & Simplicii,& omnium expoſitorum antiquorum formam eſſe quidditatem,ſed materia non eſt pars quidditatis,licet ſit pars eſſentiæ. Et mirum eſt quomodo Diuus Tho,& Ioānes Scotus in hoc defecerint a uera & antiqua doctrina Peripateticorum,aſſerunt enim materiā & formam eſſe de quidditate ſecuti in hoc Auicen 5.ſuæ Meta ſed ſecus ſe habet res. Nam in conceptis cum materia differt eſſentia a quidditate,ut dicitur in.3.de Anima, tex.com.9.&.7.Primæ philoſophiæ,tex.com.41.Forma enim eſt ratio & quod quid erat eſſe rei, ut ubiq; locorū Ariſto.formam diffinit. Sicut enim ſcribit Cōmen primo Cœli,com 92 forma eſt ſubiectum uniuerſalitatis,& iſte eſt intellectus cuiuslibet formæ.Cum autem obiectum intellectus noſtri ſit uniuerſale, forma ſola erit quod quid erat eſſe,quod eſt intellectus obiectum: materia autē ut dicit Cōmen.12.Meta.com.14.non habet intentionem alicuius communis aut uniuerſalis prædicabilis de pluribus & ideo Ariſto.7.Meta.tex.cō.35.dixit materiam ſecundū ſe eſſe ignotam.Modo nihil dat quod non habet,& ideo materia inquantum ſecundum ſuam puram naturam conſideratur,non poteſt eſſe cognitionis principium,ſed ſi aliquo modo facit ad cognitionem,hoc eſt, ut eſt ſubiecta formæ:& ideo materia ut dicunt præfati uiri, & eſt cum hoc ſententia Auer.in.7.Meta.com.34 ponitur in diffinitionibus rerum naturalium tanquam uehiculum deferēs quidditatem,ſed non quia ſit pars quidditatis. Sed tunc contra iſtam uiam ſunt tres arduæ difficultates:& prima eſt contra Them.quia dicit ꝙ naturalis utetur in diffinitionibus materia,ſed diffiniet per formam:ſed hoc contradicit Ariſto.in primo de Anima,tex.com.16.ubi ponit differentiam inter phyſicum & dialecticum.Dialecticus enim (ut aſſerit) diffinit per formam, ſed Phyſicus diffinit per materiam:& Themiſtius dicit ꝙ phyſicus non diffinit per materiam ſed per formam:contradicit igitur magiſtro,& tunc perit differentia inter dialecticum & phyſicum,ut patet intuenti. Secunda difficultas eſt,quia ſi forma eſt tota rei quidditas,& diffinitio non explicat niſi quidditatē:igitur diffinitio debet dari per ſolam formam,& ita materia non eſt neceſſaria in diffinitionibus. Tertia difficultas eſt, quia tunc diffinitiones ſubſtantiarum naturalium uidētur eſſe per additamentum. Nam ſi materia quæ ponitur in diffinitione compoſiti non eſt pars quidditatis cōpoſiti, igitur cadit ut additur:& ita diffinitiones naturalium ſubſtantiarum non erūt diffinitiones ſimpliciter,ſed per additamentum,ſicut ſunt diffinitiones accidentium, contra Philoſophum.7.Meta.tex.com.17. Ad primum ſoluitur ꝙ ideo Them.dicit naturalē,etſi utitur materia in diffinitionibus,nō tamē diffiniet per materiam, ſed per formā pro quāto compoſitum & diffinitū cognoſcitur per formam,& non per materiam, quia materia ſecundum ſe eſt ignota:quicquid enim intelligitur,intelligitur ſecundū,ꝙ eſt in actu.9.Meta.tex.com.20.ubi dicitur: Inueniūtur autem diagrammata actu,forma autem actus eſt,materia autem eſt potentia,& potētia eſt ratio occultationis & ignorantiæ,non cognitionis. Sed Ariſt.uult Naturalē diffinire per materiā ſenſibilem,& ideo non eſt contradictio inter Ariſto.& Them.quia non ſunt diſcordes in una & eadem intētiōe materiæ,ſicut patet. Nec eodē modo utitur ſeu accipit diffinire uterq;:nam Them.dum dicit Naturalem non diffinire per materiam,intellexit tāquam per id quod eſt principium cognitionis,aut tanquā per id qđ ſit quidditas,aut pars quidditatis:utitur tamen materia in diffinitione tanquā neceſſaria in rōne uehiculi. Quomodo aūt dialecticus dicatur per formā diffinire,ſatis in Theorematibus declaratum eſt. Ad ſecundam difficultatem reſpondet Commen.in primo de Anima,cō.6.& inquit: Quod qui in diffinitionibus rerum accipit materiam & dimittit formam,diminute accipit,qui uero ponit formā & dimittit materiam,uidetur dimittere aliquid quod non eſt neceſſarium in diffinitione. Verumtamen nō eſt ita,quia formam

ma in diffinitione debet ſumi cũ diſpoſitiõibus in quibus exiſtit Pro quo ſcire debes ꝙ ut ſcribit Cõmẽ. in.2.Phy. cõmen.18.formarum quædam ſunt quæ indiſcriminatum diffiniri poſſunt cũ materia, & ſine materia,& illæ ſunt illæ formæ in quibus conuenit Mathematicus, & Naturalis,ſicut eſt magnitudo,& numerus: linea enim ſupficies, & corpus,& eorum ꝓpria:ſimiliter numerus, & accidentia propria numeri indifferenter diffiniri poſſunt,& cum materia ſenſibili,& ſine: & ideo talia ab utroq; conſiderantur,uerum alia,& alia ratione,ut ibi dicitur. Nam Naturalis talia diffinit,ut ſunt in materia ſenſibili, & ut ſunt termini corporis naturalis,ſed Mathematicus diffinit illa abſtrahẽdo a materia ſenſibili.Eſt etiam aliud genus formarum,quod impoſſibile eſt ſine materia ſenſibili, nec eſſe,nec diffiniri,& iſtud eſt appropriatum ſcientiæ naturali,ſicut dicitur ibi in tex.Eſt caro,& os,&.7.Meta.text. cõ.37.Impoſſibile eſt hominem diffinire ſine carnibus,& oſſibus.& Cõment.ibidem cõ.39.Impoſſibile eſt quidditates naturales intelligere ſine tranſmutatione, & motu, ideſt ſine materia,quæ eſt principium tranſmutationis: In diffinitionibus autem entium Mathematicorum non apparet huiuſmodi materia,quæ eſt principium tranſmutationis,ut dicit Cõmen.2.Phyſi.cõ.19.licet bene in illis appareat materia intelligibilis:& ideo diffinitiones cõpoſitorum naturalium indigent materia non quia materia ſit pars quidditatis:ſed quia compoſitum cõſtituitur per formam talem quæ neceſſario habet eſſe in materia, & debet explicari ſicuti eſt. Ad ultimam difficultatem reſpondetur ꝙ licet materia non ſit pars quidditatis, eſt tamen pars eſſentiæ compoſiti ex materia,& forma:& ex materia,& forma fit per ſe unum,ſicut ex potentia, & actu.8. Meta.tex.cõ.13.Sed ex ſubiecto,& accidente non fit per ſe unum,ſed fit unum per accidens : & ideo diffinitiones accidentium datæ pee ſubiectum dicuntur eſſe diffinitiones per additamentum, non autem diffinitione ſubſtantiarum. Accedit etiam ad hoc ꝙ ſubiectum eſt in diuerſo genere ab illo in quo eſt accidens,ſed materia eſt in illo genere ſaltem reductiue in quo eſt ipſum compoſitum. Solutio igitur omnium rationnm apparet uiſa,& intellecta differẽtia inter eſſentiam, & quidditatem in iſtis quo cum materia concipiuntur:hæc enim uiſa differentia ſoluit omnem ignorãtiam. Vnde Cõmen.7.Meta.com.21. ſcribit: Forma hominis eſt homo uno modo, & forma hominis non eſt homo alio modo,& eſt congregatũ ex materia,& forma.uult dicere ꝙ ſi homo ſumatur pro hominis quidditate,forma hominis ſolũ homo eſt illo modo:ſi uero homo ſumatur ſecundũ eſſentiam,quia eſſentia hominis eſt congregatũ ex materia,& forma, & pars illo modo non eſt totũ,ſic forma hominis nõ eſt homo.

Natura uniuerſalius utitur Philoſophus,quam naturalis: & etiam Philoſophus diſputat contra negantes naturã, quod non facit naturalis. Cõmen.contra Auicẽ.5. Meta. cõmen.4.idem.2.Phyſi.com.3.

Natura dicitur primo de forma.5.Met.tex.com.5.idem.3. Phyſi.tex.com.12.&.1.Cœli,com.4.&.5.Meta.36.

Natura dicitur de generatione.5.Meta.tex.commẽ.5.&.2. Phy.tex.com.14.

Naturalis habet diffinire per materiam ſenſibilem.6. Meta.tex.com.2 &.1.de Anima,tex.com.16.

Naturalis habet conſiderare de aliqua forma, uidelicet de illa quæ impoſſibilis eſt reperiri ſine materia.6.Metaphy. tex.cõmen.2.idem.3.Cœli.tex.cõ.1 ubi dicitur. Omnes ſubſtantiæ naturales,aut corpora ſunt, aut cum corporibus generantur,& magnitudinis.

Naturalis ſcientia eſt ſpeculatiua,& non operatiua.ibidẽ.

Naturalis ſcientia conſiderat de rebus mobilibus, Mathematica autem de rebus abſtractis ſecundum diffinitionẽ, ſed non ſecundum eſſe.

Naturalia ſunt in quorũ diffinitione apparet natura: & uoluntaria ſunt in quorum diffinitione apparet uoluntas,diuina autem ſunt in quorum diffinitione apparet Deus.6. Meta.com.2.

Naturales ormæ,aut plures,aut omnes non ſunt ſine materia.Cõmen.7.Meta.co.36.Vide quare dixit,aut plures in. 6.Meta.tex.cõ.1.ubi Pñs habet conſimilem modũ loquendi, cũ inquit:Phyſica Theorica quędã eſt,ſed Theorica tale ens quod eſt poſſibile moueri,& circa ſubſtantiã quæ ſecundum rationem ut ſecundũ magis non ſeparabile ſolum ubi Cõmen.ibi ponderat ly ſecundum magis, ad præſeruandum ſe ab intellectu.

Naturalis nõ ſolum de materia, uerumetiam,& de forma conſiderat,& magis.7.Meta.tex.com.39.idem.2.Phy.te. com.22.&.26.

Naturales quidditates non poſſunt intelligi ſine ſenſu, & motu,ſed bene Mathematice.7.Metaphy.tex.com.37.& 39.ubi per intelligi,intelligas diffiniri,ut notaui in contradictionibus nuper æditis.

Naturalis conſiderat de ſubſtantiis ſenſibilibus inquãtum ſenſibiles ſunt, ſed primus Philoſophus inquantum ſubſtantiæ.7.Meta.com.39.&.12.Meta.1.5.6.&.29.

Naturalis ſcientia eſt philoſophia ſecunda ſecundum naturam non ſecundum ordinem doctrinæ. Cõmen.7.Metaphy.cõ.39.idem.2.Meta com 3.

Naturalis entibus propria eſt materia.7.Meta. cõmen.39. & ratio eſt,qa naturalis eſt de his quæ ſunt in motu:oportet autem intelligere materiam in re mota, ut dicitur.2. Meta.tex.com 12.

Naturæ nomen multiplex eſt.5.Meta.tex.com.5. & uide etiam Them.2.Phyſi.ſuper tex.7.

Natura quælibet cõgregata ex duabus naturis cõuenientibus neceſſe,eſt,ut ſit de natura cõponẽtiũ.7.Met.cõ.48.

Naturales ſubſtantiæ ſunt ab omnibus confeſſæ.8. Meta. tex.cõ.1.& tex.cõ.2.Ex hoc patet ꝙ corpus imobile non poteſt demonſtrari in ſcientia naturali,quia ad per ſe nota,& cõfeſſa ab oibus non erigitur demõſtratio, ut patet 1.Phyſi.tex.cõ.6.cuius oppoſitum tenuit diuus Thomas.

Naturales ſubſtantiæ generabiles habent omnes cauſas.8. Meta.tex.com.12.idem in.2.Phyſi.tex.cõ.70.

Natura in diuino cœleſtiq; corpore,eſt ſciens ſempiternũ motum.non autem eſt cauſa,aut principiũ quietis. Themiſtius in.2.Phyſi.in principio.

Natura eſt in genere potentiæ.9.Meta.tex.cõ.13.ubi Cõmen in cõmẽto dicit ꝓbãs hoc,quia natura eſt principiũ ratione principii & potentia: & potentia eſt genus eorũ quia continet naturalia,& artificialia: potentia enim, ut dicit Com.ibi,dicitur de naturalibus,& artificialibus.

Natura & ars conueniunt in hoc ꝙ intendunt actũ,& non potentiam.9.Meta.tex.com.16.

Naturalis accidẽtia,& principia ſpeculatur entium inquantum mota,& non inquantũ entia.11.primæ Phiæ,cap.3. iuxta finem.idem.7.primæ Phiæ,cõ 9.&.1.Phyſi.Com. in ſuo prologo in principio,ubi intentionem declarat naturalis ſcientiæ.ex.6.primæ Philoſophiæ,tex.com.2.

Nãlis ſcia,& a practica,& a factiua alter eſt.11.Meta.ca.6

Nãlis ſcia eſt de hñtibus in ſeipſis principiũ motus ſupra.

Naturalis ſcientia ſcientiarũ prima eſſet,ſi quidẽ naturales ſubſtantiæ primæ entium forent.11.Meta. cap.6.idem.6. Meta.tex.cõ.3.uide in proprio Theoremate de hoc.

Naturalis habet dare cauſas mobilis ſubſtantię materiales & mouentes,formales autẽ,& finales non poteſt.12.primæ Philoſophiæ,cõ.6.uide in Concordantiis.

Natura licet non intelligat aliquid,tamen rememorat ipſa de cauſis nobilibus ea quæ dicuntur intelligẽtiæ.12.Metaphyſi.cõ.18.auctoritate Themiſtii.& eſt in prima parte digreſſionis,ubi dicit quod ſecundũ Platonẽ hoc eſt anima mundi quæ fit ex Diis ſecundis: & ſecundũ Ariſt.eſt a ſole,& orbe declini,& ibidem prope finẽ cõmenti confirmat hoc idẽ ex ꝓpria ſnia. Vbi pro hoc uide lucidiſſimũ .Th.in Paraphraſi ſuper.2.Ph. auſcultation s in expoſitione tex.81.de appetitu materiæ,ubi inquit: Etenim uerisſimũ puto,ꝙ dicit ꝓuidentiã fuiſſe ꝗ & turpi deſiderii honeſtatis,& egeni opulentiæ quantum ſit ſatis iniecerit.

Natura quandoq; utitur organo propter melius, quandoq; uero propter neceſſitatem eius cuius gratia factum eſt.Gal.

in.4.de Vtili parti.cap.17.ubi de inteſtinis loquitur, & in hoc caſu ſecundo inſtrumentum participat uirtutem principalis agentis. Vnde inteſtina habent uim digerendi cibum uirtute uentris,& uenę habent uim träſmutandi ſanguinem uirtute hepatis,licet inteſtina non ſint organum digeſtionis, neq; uenæ ſanguificationis, & hoc ibi Gale. aperte dicit.Et nota bene hoc in quo caſu inſtrumentum poteſt attingere formam quæ eſt ab agente.

Natura quod poteſt facere uno inſtrumëto non facit duobus.12.Meta cõmen.45.conſimile 1.Phyſi. com.59.uide exemplum in.2 de Anima,tex.cõ.88.ubi Philoſophus dicit ꝙ Natura utitur aere reſpirato in duo opera,ſicut lingua in guſtu & locutione idē in ſimili plerunq; inuenies in libris de Partibus animalium, & a Galeno in libris de Vtilitate particularum,de iuuamentis membrorum.

Natura per multiiugam formarũ ſucceſsionem tendit ad unum finem. Themiſtius.2.Phyſi ſuper.38.idem habetur ab Ariſt.expreſſe in.5.de Natura animalium , cap.de inſectis.idem habetur in 2.de Generatione animalium,cap. 3.Themiſtius autem dat exemplum de herba ſtipula,ſpica,& gluma,quæ omnia ad unum finem tendunt, quod eſt triticum ipſum.

Naturam omnem,& omnem ſubſtantiam impaſsibilem ſecundum ſe optimum ſortitam eſſe finem exiſtimãdum eſt.12.Meta.tex.com.48.

Natura eſſe,in plus eſt ꝗ ſecundum naturam eſſe:nam ſunt quædam res natura quæ ſecundũ naturam eſſe non poſſunt,qualia ſunt uitia obleſioneſq; ab ipſa natura contractæ.Themiſt.2.Phyſi.ſuper tex. 5.

Naturales res in infinitum non perſeuerant in ſua natura, niſi per accidens, ex libro Deſtru.diſp.in ſolu.2.dubii.

Naturæ opus non eſt a ſcientia,ex libro Deſtru.diſpu.3.in ſolutione primi dubii.

Naturæ actio neceſſario eſt in ſua ſubſtantia,ſed non in uolentis ſubſtantia ibidem.

Natura igitur ſic ita ſibi uult,ut ſyderum conuerſionibus, & eorum numeris generationes,& obitus numeret , ſed exquiſite id facere nequit propter materiæ indefinitionē, & ꝙ multa principia incidũt quæ generationes deſtructas ſecundum materiam,& corruptiones impediant. Ariſto. in fine.4.de Generatione animalium , idem.2.de Genera. & corrup tex.com.57.Inde patet non omnia ex neceſsitate prouenire.

Naturæ opera ſi eſſent a ſapientia ſeparata, ſeu remota,remoueretur cauſa ab omnibus naturæ effectibus, ex diſp. 9.in ſolutione.3.dubii.idem.12.Meta com.18.

Naturæ opera procedunt ſicut opera artis,& ideo concluſerunt Philoſophi ꝙ a primo intellectu uirtutes naturales procedunt:& ille eſt qui omnibus entibus ordinem dat.ex diſpu.10.in ſolu.1. dubii.

Naturæ ordo,& proceſſus h c eſt,ut reſpectu inferiorũ ſuperioribus uice formarũ utatur reſpectu ſuperiorũ inferioribus loco materiæ.Them.3.de Anima,cap.37.

Naturalis ſcientiæ octo ſunt partes ſecundum Ariſt.ex diſpu prima in libro Phyſicarũ piſputationũ cõtra Algazelem,ut idem tenet in pincipio libri Meteororum.

Naturalis philoſophiæ non eſt ramus medicina,neq; ſciētia de iudiciis ſtellarum,neq; phyſionomia ibidē in phyſicis diſputationibus,ubi ſupra.

Naturali ſcientiæ nõ ſufficit uia diuiſiua per ſe,neq; uia ſenſus per ſe,ſed uia cõpoſita ex utraq; uia.ſ.ex diuiſione, & ex teſtimonio ſenſus in enumerandis ſpeciebus ſui ſubiecti in pleriſq; locis,ut in ſcientia de animalibus. Cõment. in primo de Partibus animalium prope finem.

Natura quod aliunde dempſerit,ubiq; reddere ad aliã partem ſolet.ex. 2.de Partibus animalium,cap.14.

Natura pleriq; utiẽ uniro inſtrumẽto ad plures actiones. 2.de Anima,tex.cõ 88.& in.2.de Parti.anima.cap.16.

Natura raro aggregat in eãdem ſpeciem animalium duo diuerſa adiutoria eiuſdem adiumenti pro conſeruatione Com.in tertio de Partibus animalium,cap.de cornibus, .& eorum iuuamentis.

Natura rem nobiliorem in melioribus locis cõſtituere ſolet,niſi quid maius impediat.ex.3.de Parti.anima.cap.4.

Natura interdum excrementis cõmode utitur.ex.4 de Partibus animalium, cap.2.

Natura ab inanimatis continue ad animalia tranſit per ea quæ uiuunt quidem, ſed non ſint animalia, ita ut parum admodum alterum ab altero differre uideatur propter ſuam propinquitatem.ex.4.de Partibus animalium, ca.5. idem Auer.ibidem in cap de duro teſtato ubi dicit ꝙ natura ſemper mouetur ad medium antequã trãſferatur ad ultimum extremum,aliter natura egiſſet quid inane. ſ. ꝙ eſſet priuata aliquo genere, & non perficeret ipſum : laus detur ergo Deus ſapiens cognoſcens.

Natura ubi duobus ad opera uti poteſt nec aliud impeditur,nihil tale natura facere ſolet,quale per inopiam ars excuſſoria obeliſco lychnum ex aeru lucernaq; cõponit: attamen ſi id fieri non poteſt,tunc uno ad duo opera utitur.4.de Partibus animalium,cap.6.

Natura in ꝓfundo quod ꝑcipuũ eſt ſemꝑ collocat, quod non ꝑcipuũ uero in ſuperficie.Gal.1.de Vtili.parti.ca.17. Intelligitur in uiuentibus quæ ſunt hic,nã in magno mũdo primus motor eſt circunferentia magni orbis

Natura rem minorem maiori potioriq; addere ſolet,non autem maiorem nobilioremq; minori. ex.4.de Parti.anima.cap.9 idem.7.Politicæ.ubi ſcribitur ꝙ deterius ſemper eſt nobilioris gratia.

Natura ex his quæ fieri poſſunt,facere ſolet quod melius eſt.ex.4.de Parti.animæ.cap.9.idem 2.Cœli,tex.com.34.

Natura nihil ſuperuacnum efficit.4.de Partibus animaliũ; cap.10.&.11.

Natura inſtrumenta ad officium,non officia ad inſtrumenta accommodat.ex.4.de Partibus animalium ,cap.11.

Natura quãcunq; rem facit,aut quia eſt neceſſaria, aut propter melius.Ariſto.in.1 .de Genera.animalium cap.4.

Naturæ in formatione fœtus quaſi pictoris officio fungiẽ cum cõdit,& creat:pictor enim ubi lineis primum deſcripſerit animãtem,mox uario illinit colore ac perficit . &c. Ariſto.in.2.de Generatione animaliũ,cap.4 .prope finẽ.

Natura in formatione mẽbrorũ procedit ſicut paterfamilias prudens,qui nihil amittere ſolet ex quo facere aliqd cõmodi poſſit,diſpenſatur autẽ in cura rei familiaris , ita ut cibus optimus detur liberis,deterior ſeruis &c . Ariſt. in.2.de Genera.anima.cap 4.prope finem.

Natura in maiori parte facit hoc,ꝙ in ono membro ſunt duo iuuamenta,aut tria,ſicut nares ꝓpter odoratũ,& ꝓpter expurgandas ſuperfluitates.7.Colliget,cap.19.

Natura attẽdere uidet,ut ſenſum ꝓuiſum curamq; diligentem erga prolem parẽtes habeãt,ſed in genere deteriore hoc facit quouſq; pariant,in aliis quibuſdã etiã quouſq; perficiant,prudẽtioribus uero plus curæ mãdatur,ut etiã enutriant:poſtremo his quæ prudentia iã maxime ꝑdita ſunt,conſuetudo,amor,& charitas in prolem etiã adultã ſeruatur,ut homini,& quadrupedũ nõnullis.3.de Gener. animalium,cap.7.Inde ſcire potes quõ natura de rebus nobilioribus maiorem gerit curam, & ſolicitudinem.

Natura nulli fœminæ arma ad pugnam, uireſq; exercendas tribuit.Ariſto.in.3 .pe Genera.anima.cap.10.

Natura,& ars in rerum concoctione ſemper inutile ab utili ſecernunt. Ariſto.3 de Genera anima.cap.12.

Naturæ effectus aut neceſsitate fiunt,aut iuuamento. 3.colliget,cap..30.

Natura,& facultatem cuius dat, & inſtrumentum:ſic enim melius eſt.Ariſto.in.4.de Genera animalium,cap.2.

Natura unicuiq; excremento receptaculũ dat.ibidem.

Natura quodammodo eſt id quod ꝑter naturã eſt. Ariſto.in.4.de Generatione animalium,ca 4.& ideo lucidiſſimus Themiſt.in.2.Phy.in expoſitione tex.5.dicit quod a natura eſſe in plus eſt quam ſecundum naturam . Nam monſtra,& priuationes a natura eſſe dicuntur , licet non ſint ſecundum naturam : & ideo animaduerte quod licet textus dicat ſecundum naturam,hic tamen debetur iſto modo capi quo diximus.

Natura

Natura non poteſt uti eadem hora excremento eodem pro duabus operationibus diuerſis. Aue. 4. de Generatione animaliũ, cap. de Lacte. & elicitur ab Ariſto. ibidẽ. cap. ultimo. ubi inquit: Natura non tam large profundere poteſt, ut anceps ſit, ſed ſi alterutram in partem ſecernitur in alteram deſit neceſſe eſt, niſi quid acciderit uiolentum.

Naturam ita ſubiecimus ex his quæ cernimus ratione ducta, ut neque deficiat neque fruſtra agat quicquã in ſingulis, quo ad eius fieri poteſt. Ariſt. in. 5. de Gene. anima. ca. ulti.

Naturæ nullum opus eſt in quo nõ aliquid mirandũ inditum ſit. primo de Partibus animalium, cap. ulti. idem pulchre declarat Gal. 3. de Vtili. parti. ca. 10. uerſus finẽ, ubi pulchre probat etiam in iſtis caducis rebus fulgere ſapientiam, prouidentiam, & potentiam inuictam Dei.

Natura adeo ſenſim paulatimq; de inanimatis ad animata tranſit, ut continuatione ipſa lateat eorum confinium, & medium utriuſnam ſit extremi. Ariſ. 8. de Natura anima. cap. 1. Et ex hoc collige contemplationem talium mediorum, quæ participant cõditiones oppoſitorum extremorum eſſe ualde arduam, ſicut egregie notauit Simplic. in. 1. de Anima, in expoſitione. 9. tex.

Natura ſepicuiæ ſolet ſuos fines tanquam tranſgredi, proinde in aliquibus dubium ſit, animalia ſint an radices, radices an lapides. Themiſtius. 2. de Anima, ca. 5. uide in. 8. de Natura animalium, cap. 1.

Natura magis proprie dicitur de formis ſimplicioribus q̃ de organicis, organicæ rectius dicuntur animæ. ex Paraphraſi Meta. tracta. 1. cap. de Natura.

Natura apud Medicos dicitur de uirtute regitiua totius quæ eſt nutritiua, quia eſt ſimplicior inter omnes uirtutes & ideo nõ poſſunt transferre nomen naturæ ad uirtutẽ cordis. ibidem.

Nani, & pueri multum dormiunt, & habentes capita magna ex libro de Somno & uigilia.

Neceſſariũ entis diſpoſitio eſt, ut non ſit per ſuã actionem, ſed actio eius eſt ꝓpter ipſum. 2. Phyſ. cõ. 82, uide. 2. Cœli, com. 17. & 21. & 12. Met. com. 36.

Neceſſaria multa ſequuntur per ſe multa poſſibilia. Vnde poſſibile eſt in ſignis, ut propoſitiones eorum ſint cõpoſitæ ex propõnibus poſſibilibus, & neceſſariis, ſed tamen neceſſe eſt, ut maiores ſint neceſſariæ, quoniam hoc modo contingit ꝙ concluſio ſit neceſſaria. 7. Phyſi. com. 2.

Neceſſaria multas habent cauſas. 8. Phyſi tex. com. 15.

Neceſſarium ſecundum Auic. duplex, ex ſe, & ex alio. Cõmentator in Paraphraſi primi de cœlo ultimo capĩo, & 8. Phy. com. 79. & 2. Cœli, com. 71.

Neceſſarium ens nullã habet poſſibilitatẽ. 2. Cœli, cõ. 33. & 34. & 12. Meta. com. 39. & 9. Meta. tex. com. 17. uide in Concordantiis.

Neceſſarium eſt duobus modis ſecundum Auic. uidelicet ex ſe, & neceſſarium ex alio poſſibile tamen ex ſe: & reputatur quod iſta ſit opinio Alexãdri in quibuſdã ſuis tractatibus. 3. cap. de Subſtantia orbis, & ibi uide impugnationem iſtius dicti, & in primo cap. etiam & 8. Phyſi. 79. & in. 12. primæ Philoſophiæ, com 41.

Neceſſarium non contingit aliter, & aliter ſe habere. 4. Meta. tex. com. 25.

Neceſſarium pluribus modis dicitur. 5. Meta. tex. com. 6. & 12. Meta. tex. com. 38.

Neceſſarium pro uiolento. ibidem.

Neceſſariũ eſt quod impoſſibile eſt aliter ſe habere. ibidẽ.

Neceſſarium quoddam eſt in naturalibus, & quoddam eſt in uoluntariis. 5 Meta. com. 6.

Neceſſarium ſimpliciter eſt duobus modis quorum unus eſt, ut aliquid non poſſit alio modo eſſe per ſe: alter uero quod ſit propter aliud. Primus modus a modernis appellatur ineuitabile in eſſe, ſecundus uero a Modernis appellatur debitum & neceſſarium per aliud. Cõmenta. 5. Metaphy, cõmen. 6. ubi per Modernos intelligit Auicẽnam, & Algazelem, & ſequaces iſtorum.

Neceſſitas dicitur duobus. 12. Meta tex. com. 38.

Neceſſariorum quoddam eſt neceſſarium per ſe, & quoddam per aliud: iſta diffinitio non eſt uera niſi in motu cœli tantum, non autem in ſubſtantiis. uide cauſam. 12 Meta com. 41

Neceſſitas eſſendi non eſt additum quid ſupra eſſe extra animã, immo eſt quædam proprietas in ente neceſſario, nullamq; infert additionem ſupra ipſius ſubſtantiam, & non aliud dicit niſi cauſæ remotionem, uidelicet ꝙ illud principium non eſt cauſatum ex aliquo. ex libro Deſtruc. diſputatio. 3. in ſolutione. 4. dubii. uide in contradictionibus nuper æditis.

Neceſſe eſſe quomodo fuit a Saracenis, & ab Auic. probatum, & ꝙ uia Auicẽnæ ſit inſufficiens, & qua ſit uia demõſtratiua ad probandum neceſſe eſſe, require in diſputa. 8. in libro Deſtruc. in ſolutione primi dubii.

Neceſſarium eſſe nõ eſt denominatio negatiua, immo affirmatiua conſequens naturam rei non habentis cauſam. ex diſputatione. 8. in ſolutione ultimi dubii.

Neceſſitas in rebus naturaliter eſt duplex, uel ex materia, uel ex fine. ex primo de Partibus animalium, cap. primo. ſecundum translationem Theodori. & ex. 2. Phyſico. tex. com. 87.

Neceſſitas eſt duobus modis, unus eſt ut eſſentia primi ſit neceſſaria eſſentiæ ultimi, alter ut non ſit ex neceſſitate. ſed propter melius, ut melius eſt eſſe duo quam unũ Cõmenta. in ſecundo Colliget, cap. 8. de iuuamẽtis membrorum conſimilium.

Neceſſarium dicitur tripliciter, primo pro illo quod impoſſibile eſt, ut ſit ſine eo ratione materiæ: ut animal ſanguineum impoſſibile eſt, ut non reſpiret. Secundo modo pro uiolento. Tertio modo pro eo quod impoſſibile eſt aliter ſe habere, & iſto modo corpora cœleſtia dicuntur neceſſaria. ex paraphraſi Meta. tract. 1. cap. de neceſſario. uide etiam Ariſto. 5. Meta. cap. de neceſſario.

Negans principium negat pluralitatem, & motum, quia principium eſt cauſa utriuſq;. 1. Phyſi. cõmen. 8. ꝙ ſic intelligitur, quia principium relatiue ad principiatum, relatiua autem poſita ſe ponunt & ideo principium eſt principiatum eſt, modo principium & principiatum ſunt multa, non enim capit intellectus, ut aliquid ſit ſuimet principium. 2. de Anima, tex com. 47. & eſt ſententia Diui Auguſtini in primo de Trinitate. cap. primo: nulla omnino res eſt quæ ſeipſam gignat, ut ſit. Quomodo autem principium ſit cauſa motus, patet ex deſcriptionibus principii poſitis in. 5. primæ Phiæ, tex cõmen. 1. in quibus ſemper apparet motus, aut uniuocus, aut æquiuocus, ſicut eſt cognitio, ut patet diſcurrenti.

Negationem unam eſſe duorum impoſſibile. eſt, quod nõ eſt in priuatione. 10. Meta. com. 19.

Negationes non inferunt pluralitatem in ſubſtantia negati, neq; relationes inferunt in ſubſtantia relati. ex libro Deſtruc. diſputatione. 5. in dubio ultimo, auctoritate Algazelis, & Auerrois, quia non ſibi contradicit in illo dubio niſi de intellectu tantum, quod nõ ſignificat relationem in Deo, ſicut ipſe Algazel Peripateticis impoſuit.

Negationes quæ currunt curſu nominum priuatorũ, ſcilicet negationes quæ ſumuntur in diſtinctione entium, ab inuicem habent ſine dubio cauſas quæ inferunt illis entibus illas negationes. ex diſputa. 8. in ſolu. 4. dubii.

Negatio & priuatio differunt, quia negatio eſt ablatio alicuius ſimpliciter: priuatio autẽ eſt ablatio alicuius in aliqua natura terminata. 4. Meta. tex. com. 4.

Nenufar auctoritate Auenzoar a proprietate habet choléricos præſeruare a febre. 6. Colliget, ca. 21. uide etiam. 7. Colliget, cap. 21. de cura febris cholericæ, ubi ad corrigẽdam ſcãmoneã iubet exhiberi cum ſyrupo de nenufare, & ſyrupo de pomis, & maſtiche: qa ſyrupus de nenufare frangit qualitates primas ſcãmoneæ. ſ. caliditatẽ, & ſiccitatem, & cum hoc confortat ſua aromaticitate membra principalia: & idem operatur ſyrupus de pomis, & maſtix confortat, & remouet nocumentum membrorũ principalium. Et nota bene hoc in actu practico in medicinarum ſolutiuarum exhibitione, contra rudes.

Neotericorum more loqui eſt diſtinctius, & cū maiori inſ dagine rem tractare: priſcorum uero more loqui eſt cum paucitate inquiſitionis. Auer. in Paraphraſi. 4. de Cœlo, ſumma. 1. cap. 3. & elicitur ex textu cō. 11. ibidē. Loquens enim de antiquis dicit, ꝙ modo magis nouo intellexeſ runt. ubi Com cō. 11. colligit ꝙ ſermo poſteriorū debet eſſe acutior & rectior, & cauſa eſt in promptu, quia poſte riores uiderunt dicta priorū, & non econtra. Dicit enim Phs in primo primæ Phię, ꝙ phia balbutiendo incepit; ars enim quælibet in ſui exordio eſt cruda & immatura ſed maturatur poſtea, deinde paulatim decoratur & perfi citur, ſicut teſtatur Auic. in. 7 ſuæ primæ phiæ, cap. 2.

Nerui habent introitum in ſenſum & motum, ſecundo de Anima: com. 116.

Nerui a natura triplici intentione ſunt diſtributi, alii proſ pter ſenſum, alii propter motum, aliī ad percipiendū con tractantia. Gal. 6. de Vtili. parti. ca. 9.

Nerui inter partes exāgues cauſam ſentiendi pcipuam ob tinent. Themi. 1. de Anima cap. 14 ſuper tex 32. cum hoc concordat Com 2. de Anima, co. 116. & Medici oēs.

Neruus cum non perueniat ad oēs partes carnis in quibus fit ſenſatio, non poteſt dici ꝙ animal ſentit per neruū tm̄ patet autē de ſe carnem ſentire per oēs ſuas partes. ex 2. de Partibus animaliū in cap de carne. Vbi Cōmē. ſubdit ꝙ non debetur dici ꝙ fiat ſenſatio per neruum ſine aliis mēbris: nam ſimile huius dicit Gal. de uiſu, ꝙ fit per duos neruos opticos, quāuis etiā dicat humiditatē glacialē eſſe mēbrū pprium uiſus. Et ſubdit ꝙ hoc erit ſi concedamus neruos inueniri in oibus animalibus, ſed nō inueniantur, nihil faciunt ad ſenſum niſi melioris notæ gratia.

Neruorum iuuamentum ſecūdum Gal eſt ad deferēdum ſenſum & motū uoluntarium oibus membris, ſed ſecunſ dum Ariſto. nerui non ſunt facti niſi ad temperandū calo rem intrinſecum ad hoc, ut det uirtutem ſentiendi. 2. Colſ liget, cap. 8. de iuuamentis membrorū conſimilium, idem dicit ibidem, ubi ponit iuuamenta carnis.

Neruos apparet ꝙ naſcuntur ex cerebro eo quod nō ſunt infixi in ipſo, ſicut dicit Galenus ibidem. uide in Concorſ dantiis nuper æditis.

Nerui & cerebrum non ſunt principium ſenſus tactus, ſed in animalibus habentibus iſta cōtemperant organum taſ ctus, quod eſt caro. in. 2. de Partibus animalium, in cap. de carne. Com.

Neruus ex humore mucori ſimili naſcitur, & alitur. Ariſt. 3. de Natura animalium, cap. 5. cogita, quia facit pro opi nione Medicorum.

Neruus ignem nō patitur cum uena patiatur, & inciſus ſoſ lidari non poteſt Ariſt 3. de Natura animalium, cap. 5.

Neruorum natura non ab eodem initio continua proce- dit, ſicut natura uenarum. ibidem.

Nihil debet eſſe ocioſum in natura, nec etiam in arte. priſ mo Phyſi. cōmen 50. idem primo Cœli, tex. com. 31. & 3. de Anima, tex. com. 45

Nihil aliud eſt cauſa generationis, & corruptionis niſi ma teria propter non eſſe. i. priuationem, quæ eſt immiſta in ſubſtātia eius. Cōmenta. 1. Phy. cō. 79. & 2 & 3. caplo de Subſtantia orbis. & 1. Cœli, com. 20.

Nihil per accidens prius eſt in his quæ ſunt per ſe. 2. Phy. tex. com. 65. 1. Cœli, cō. 144. Phyſi. 43. 4. Met. commē. 14.

Nihil quod eſt de natura incorporea, habet quantitatem 4. Phy. com. 10.

Nihil recipit ſe, neque per ſe, neque per accidens. 4. Phyſi. tex. com. 26. & 27.

Nihil ad numerum nullam habet rationem. quarto Phyſi. tex. com. 71.

Nihil dicitur tranſmutatum niſi quod eſt in fine tranſmutaſ tionis. 6. Phy. tex. com. 57.

Nihil corrumpitur in nihil, & nihil ex nihilo generatur. 3. Cœli, com. 52. idem. 1. Phyſi. tex com. 34.

Nihili, ſeu nō entis nullæ ſunt differētiæ. 4. Phy. tex. cō. 67.

Nihil ſimpliciter intelligitur duobus modis, aut ꝙ non eſt ſubſtantia, & eſt aliquod aliorum prædicamentorum, aut ꝙ non eſt ſubſtantia, nec aliquod aliorum prædicamenſ torum. 1. de Gene. & corru. tex. com. 11.

Nihil eorum quæ a natura, & ſecundū naturam ſunt, inor dinatum eſt, natura enim eſt cauſa omnis ordinationis. ex 8. Phy. tex. commen. 15. Vbi aduerte ꝙ in plus eſt aliquid eſſe a natura, & eſſe ſecundum naturam: nam non ſolum habitus, & diſpoſitiones conuenientes, & formæ a natura ſunt, uerūetiam priuationes, & mōſtra, & corruptiones a natura ſunt, ſicut notat pulchre Them. in. 2. Phyſi & Simſ pli in expoſitione tex cōmen. 5. Et ideo Philoſophus anſ imaduertens ad hoc dixit, nihil eorum quæ ſunt a natura & ſecundum naturam, id eſt ſecundum naturalem, & con ſuetum ordinem naturę, eſt inordinatū, quia bene aliquid a natura genitum poteſt eſſe inordinatum: nam quid geſ nerat, nutrit & auget monſtra niſi natura? Sed talia & ſi a natura ſint, nō tamen ſunt ſecundum naturam genita imſ pedimēto naturæ adueniente propter materiam: & ideo Cōmentator in cōmento dicit illam propoſitionē quæ a natura ſunt eſſe ordinata, habere ueritatē, ut in pluribus: ſed raro illa propoſitio fallit, ſed cū limitatione Phi ſemſ per uera eſt. Et ex illo loco patet, quid ſit dicendum ad qōnem fieri ſolitam in fine. 2. Phyſi. a doctoribus quæren tibus utrum monſtra ſint a natura, uel a caſu: aliqui enim ut Burleus, diſtinguūt de monſtro, quod poteſt bifariam ſumi, uel pro aggregato ex indiuiduo alicuius ſpeciei, & monſtruoſitate, & ſic dicunt talia nō eſſe effectus naturæ: alio modo pro indiuiduo cui accidit illa monſtruoſitas, & ſic ſunt a natura. Nōnulli autem dixerunt eſſe a natura uniuerſali, alii econuerſo modo quod ſunt a natura parti culari. Nos autem iuxta Peripateticorū doctrinam diciſ mus iſta a natura fieri, nutriri & augeri, ſed non ſecundum naturam: etiam monſtra quæ non ſecūdum naturam fieri dicuntur, poſſunt dici a caſu eſſe facta, ſed non a fortuna ſicut docuit nos Phs in. 2. Phyſico. text. com. 65. ubi ponit differentiam inter aliquid eſſe a fortuna, & a caſu, ubi diſ cit: Maxime autem a fortuna eſſe eſt ſeparatū in his quæ a natura fiunt, cum enim aliquid extra naturam, tunc non a fortuna, ſed magis a caſu factū eſſe dicimus: ſed tamen eſt hoc alterum: illius enim cauſa exterius eſt, iſtius autem interius. Vbi animaduerte ꝙ mōſtra & ſi a caſu dici poſ ſunt facta fuiſſe, & nullo modo a fortuna, tamen proprie loquendo talia etiam a caſu non ſunt, quia effectus caſuaſ lis proprie ſumpti cauſa eſt extra, ſed monſtruoſi effectus cauſa eſt intra, quia materia eſt ex ſui ſuperabūdantia, uel defectu, uel ex ſuis qualitatiuis, & quātitatiuis diſpoſitio nibus: cauſa monſtrorum, & materia eſt ex cauſis intrinſ ſecis, & ideo large dicuntur a caſu eſſe, ſed proprie ſunt a natura, ſed non ſecundum naturam facta. Ita notant Græ ci, & Cōmentator in uerbis obſcuris ibi, dicens quod iſte eſt alius modus naturæ. &c.

Nihil patitur ſecundum quod eſt unum 9. Metaphyſi tex. cōmen 2. ubi Comenta. dicit quod Ariſto. per hoc intenſ debat declarare, quod in re ſimplici non eſt paſſio, neque potentia omnino, & quod illud in quo eſt potentia eſt compoſitum. & fuit antiqua ſententia diuini Hippocra. in libro de Natura humana, ubi ſcribit quod ſi homo eſſ ſet res una, non unq; doleret, neq; pateretur, neq; corum peretur, quia ſicut dicit non inueniretur aliquid quod faſ ceret eum dolere, & pati, & conuerti. Hoc etiam conſoſ nat dictis Galeni in principio libri de morbis, & accidenſ tibus inueſtigandis numerum morborum, ubi habetur ꝙ quia corpus compoſitum eſt ex contrariis elementis haſ bentibus poteſtatem cōmiſceri, & mutari, & ad ſeipſa cōſ uerti, & paſſiōibus ſubiici: eſt corpus corruptibile, & muſ tabile, & paſſibile, non ſolum ex natura compoſitionis, ut aſſerebat Democritus ex atomis indiuiſibilibus faciēs compoſitionem, ſed etiam ex natura componentium: & ideo dicit quod ſi corpus eſſet ſimplex non reciperet maſ gis, nec minus, nec melius, nec peius, ſed ſi ex diuerſis parſ tibus fuerit compoſitum, & ad ſeinuicē paſſibilibus mulſ ta diuerſa ſibi erunt aliis alia meliora.

Nihil ex nō ente fieri, & oē ex ente fere oīum eorū qui de

natura

natura eſt cõmune dogma.11.primæ Philoſophiæ,ca.5. iuxta principium.idem in 1.Phy.tex.com.34.

Nihil eorũ quæ natura fiunt fit ab arte,nec econtra Com. auctoritate Alexãdrii in.12.primæ Philoſophię,com.13. Ex quo uidetur ꝙ ars alchimiæ non ſit poſſibilis.

Niſi in ſcientia naturali demõſtraretur modus entium ſeparabilium,nõ eſſent niſi ſcientia doctrinalis & naturalis.1. Phyſi.cõ.ulti.Quod quõ ſit intelligẽdũ,uide in Theore.

Niuis,& pluuiæ locus eſt unus,& materia una,ſed differunt per diuerſitatem agẽtis,quia frigiditas generans niuem eſt intẽſior,& frigiditas generans pluuiam eſt remiſſior.primo Meteororum,cap.4.

Nigrum eſt albi priuatio,ut lucis tenebræ.10.Meta.te.c.7.

Nobile modicum nobilius eſt multo ignobili. 2.Cœli,cõ. 60.& fuit ſententia Ariſt.in.1.de Parti.animal.cap.5. ubi ſcribit: Res enim illas ſuperiores tametſi leuiter attingere poſſumus.tamen ob eius generis excellentiã cognoſcẽdi,magis oblectamur,q̃ cum hæc omnia iuncta nobis teneinus:quẽadmodum quãlibet partẽ minimamq; corporis noſtrarũ puellæ delitiarũ uidiſſe gratius,& iucundius eſt,q̃ cæterorum hominũ membra tota perſpexiſſe,& cõtrectaſſe.conſimile elicitur ex.1.de Anima,tex.com.2.

Nobilitas eſſendi in intellectibus abſtractis,non acquiritur per actionem.2.Cœli,cõ.62.& habet ibidem.tex.cõ.64.

Nobilitas abſtractorũ conſiſtit in ſeipſis,ſed nobilitas aliorum entium conſiſtit in actione eorum.2.Cœli,cõ.64.

Nobilius ſemper prius eſt uiliori.3.Phyſi tex.com.11.

Nobilitas nõ accidit formis niſi ſecundum ꝙ ſunt finis. 2. Phyſi.cõ.74.conſimile habetur in.2 primæ Phiæ,tex.cõ. 8.ubi dicitur,ꝙ facientes infinitum latẽtes auferunt boni naturam ubi Cõmen in cõ.notat ꝙ bonum in entibus nõ eſt niſi propter cauſas finales.Vbi animaduerte ſecundũ Phm in eodem loco,uidelicet.2.Phyſi.74 ꝙ tunc forma habet rationem finis,quando res ab ea habet dignitatem & nobilitatem non ſimpliciter,ſed ſecundũ naturã uniuſcuiuſq; rei:dignitas enim ſimpliciter,& perfectio,& nobilitas ſimpliciter,ut notãt ibi expoſitores,& etiã Commẽ. in.5.primæ Phiæ,in cap.de perfecto,nõ eſt niſi in primo principio quod Deus eſt.Et aduerte ꝙ licet in Naturalibus forma,& finis ueniant multoties in unum ſecundum ſubiectum,& duo ſecundum rationem,alicubi tamen ratio formæ,& ratio finis ſeparatur,ſicut eſt in Mathematicis,ubi ſolum eſt ratio formæ,& non finis,quia in immobilibus non eſt ratio boni,neq; finis. Sed dices quõ ſciri poteſt per regulam neceſſariam quando iſta ſeparantur, & quando non? Ad hoc autẽ Alexander & Themi quos etiam Cõment.ſub uerbis obſcuris ſequitur, dixerunt, ꝙ hoc patet ex diffinitionibus rerũ:nam cum diffinitio exprimat formam, & rei quidditatem, quoties propoſita diffinitione ſtatim apparet rem tali modo melius eſſe q̃ quouis alio modo,nunc forma illa non ſolum forma, uerũ etiam finis rationẽ obtinet: ſed quoties propoſita diffinitione rei,nõ ſtatim apparet rem illã melius hoc modo ſe habere q̃ alio,tunc res illa ſolũ forma eſt,& nullo modo finis.Et hoc uidere licet in diffinitionibus rerum naturalium,quia poſitis rerũ diffinitionibus apparet eei dignitas,& nobilitas,ſecundũ quã res totaliter ſe habent q̃ aliter,ut ex hominis diffinitione dicente hominẽ eſſe animal rationale mortale,apparet ꝙ melius eſt hominẽ habere complexionẽ maxime temperatam,& remotam ab excellentiis cõtrariorum,ſicut eſt de facto, q̃ alio modo: molles enim carne ſunt apti mente,& ratiocinio, ut patet ex.2 de Anima,tex cõ.94.Similiter ex diffinitione auis,uidelicet ꝙ eſt animal a pdominio aereum manifeſte apparet ꝙ melius eſt aues habere alas q̃ carere alis.Sed ex diffinitionibus rerũ mathematicarũ non ſtatim apparet,quare res melius ſit iſto q̃ alio ſe habere modo,ut poſita circuli diffinitione,& quadrati nõ ſtatim apparet,quare melius ſit circulũ hoc q̃ alio ſe habere modo unde Themiſt. ibi dicit: Non enim quẽadmodũ ex hominis, equi plantarum,diffinitione ſtatim oſtenditur quid ſit in illis ſpeciebus optimum pręſtãtiſſimũq; ita in Mathematicis euenit: quis enim non derideatur ſi pergat probare melius circulo eſſe,ut lineæ centro profectæ partes ſint, aut quadratæ,ut illæ quæ quadratũ obambulant? Quod etiam animaduertẽs Cõmenta.inquit ibi in cõ.74.Forma in rebus naturalibus eſt,ut ens ſit in ſua diſpoſitione nobiliori ſecundum quod eſt illud ens non nobilius ſimpliciter: nobilius enim in eſſe nõ eſt nobilius ſimpliciter.& dixit hoc ut notificet ꝙ forma nõ ſequitur naturã materiæ neceſſario,ut opinati ſunt antiqui naturalium,ſed natura inuenit eam ꝓpter hoc ꝙ ens ſit in ſua natura nobilius: & ideo forma quæ ſequitur naturã entis nõ eſt dicta nobilior,ut forma,mathematica:nõ enim dicimus ꝙ ex hoc ꝙ lineæ exeuntes a centro ad circũferentiã ſunt æquales ut circulus ſit nobilior,ſed hoc cõtigit naturæ circuli,& ideo nobilitas non inuenitur in formis mathematicis : hæc enim .ſ.nobilitas non accidit formis niſi ſecũdum ꝙ ſunt finis. hæc Cõmen.Sed tunc eſt maxima difficultas, quia Ariſt. in.13.primæ Phię in fine primi capĩ,inquit:Bonũ autem & in immobilibus dicentes,nihil mathematicas ſcientias dicere de bono,aut optimo mentiuntur: dicunt enim,& demonſtrant maxime,non enim ſi non nominant: opera autem & rationes oſtendunt &c. Quod animaduertens Auer.in.3 primæ Phiæ,cõ.3.exponens dictum Phi ibidẽ aſſerentis in mathematicis non eſſe rationẽ finis,neq; boni,inquit ꝙ ipſe dixit ꝙ ordinatio numerorũ & magnitudinum inuenitur in eis:& indiget hoc perſcrutatione,ubi in eodẽ loco dicit Cõmen ꝙ in imobilibus nõ inuenitur bonũ per ſe,& ponderans hoc Cõmen dicit: Et dixit per ſe,quia poteſt cõtingere,ut in rebus mobilibus ſit bonũ, ſed non per ſe Vnde ſecundũ ꝙ mihi uidetur tunc in aliquo obiecto ſcibili inuenitur ratio boni per ſe, quando ex ratione,& diffinitione dante rei quidditatẽ ſtatim apparet rei bonitas,& ꝙ melius eſt rem illo q̃ alio modo ſe habere,ſicut apparet ex diffinitionibus rerũ naturaliũ, ut diximus.Sed quando ex diffinitione talis rei non ſtatim hoc apparet,tunc ſi in tali obiecto ſit aliqua bonitas,hoc non eſt per ſe,ſed accidit:nã non eſt dubium ꝙ in figuris mathematicis eſt ordo,& nobilitas. Nam in.2.Cœli, tex. cõ.12.demonſtratur circulũ eſſe nobiliorẽ,& perfectiorẽ omnium figurarũ,quia tamen illa nobilitas non euidẽter etiam immediate apparet ex circuli diffinitione, ut dicit Themi.& Cõmen.ideo cõtingit naturæ eius: Iſta ni fallor eſt Peripateticorũ ſentẽtia in hac re,quæ nõ niſi maximo labore,& in nõ paruo tẽpore mihi innotuit. Et animaduerte etiam unũ quod etiã alias in contradictionibus meminime annotaſſe,quod refert dicere in entibus mathematicis nõ eſſe rationẽ boni,& refert dicere ſciẽtias mathematicas nõ habere rationẽ boni,quia primũ uerũ eſt, & ſecundũ eſt falſum. Nã entia mathematica,& naturalia nõ ſunt diuerſa ſecundũ ſubiectũ,ſed ſecundũ rationẽ: & ideo eadẽ forma,ut in mathematica ſciẽtia conſideratur habet pcſerationẽ formæ,& nõ habet rationẽ finis,& ſic abſtrahit a ratione boni.Sed ut in naturali ſcientia cõſideratur utroq; modo cõſideratur,& ideo ut eſt finis intẽtus ab agente,ſic habet rationẽ boni: ſed ſcientiæ mathematicæ cũ ſint ſecundũ Peripateticos de numero ſcientiarum ſpeculatiuarũ,ſic ſunt de numero bonorũ,& in eis eſt ordo,& ex earũ cognitiõe intellectus pficit,& nõ ſolũ exercetur,ut uoluerũt Platonici,ut notauit Ammonius ſuper Porphyrio.Amplius dant pluribus artibus ſubalternatis multa principia,& cõferunt ad multa,ut alibi notauimus. Sed nũc eſt difficultas quõ poteſt eſſe nobilitas in habitu ſciẽtifico,ſi nõ inuenitur per ſe nobilitas,& pfectio in obiecto? Niſi eſſet ꝙ habitus ſcientificus nõ depẽdet ab obiecto tanq̃ a cauſa totali,& ideo poteſt aliqua participare ex alia rõne q̃ ex ratione obiecti. licet enim habitus ſcientificus in certitudine,& abſtractione dependeat ab obiecto,ut patet in.1.Poſteriorũ in illo capite:Certior autem ſcientia eſt altera,altera tamen in nobilitate non ſemper ab obiecto dependet,licet hoc,plerunq; contingat,ut elicitur ex principio libri de Anima,& ex.2.primæ Philoſophiæ,tex.cõmen.2.ſed illud eſt uerum ut frequẽtius, quia

non credo illud ſemper uerum eſſe,ſicut eſt in caſu. Et tu conſidera diligentius,quia non eſt poſterius præcluſa uia ad altiores ſpeculationes.

Nobilius non tendit deſiderio in uilius. 12 primæ Philoſophiæ,tex.com 30 & habetur in 7 Politicæ, ubi habetur ꝙ uilius ſemper eſt nobilioris gratia.

Nobilitas rerum compoſitarum ſe inuicem excedentium non attenditur niſi penes paucitatē cōpoſitionis,& ꝓpinquitatem ad primū ſimplex in illo genere. 12. primæ Philoſophiæ,cō. 51. ubi patet perfectiones rerum attendi penes approximationem ad ſummum,contra Sophiſtas.

Nobile in omni genere eſt ſimplex,& indiuiſibile, & ſingulare,& per ſe extra compoſitum. ſ. ꝙ ſubſtātia eius non eſt in cōpoſitione:ſicut calidum ſimpliciter eſt ignis, cui non eſt admixtum aliud corpus,per quod fiat modici caloris. 12. Primæ Philoſophiæ,com. 51.

Nobile id eſt quod ex bono ꝓdiit genere,generoſum uero quod nō a ſua natura degenerau t. primo de hiſtoriis animalium,cap. primo.

Noctes plenilunii ſunt tepidiores. ex. 4. de Parti. aīali. ca. 5.

Nomen libri phyſicorum eſt auditus naturalis,uel ſermo naturalis,ut Commen in prologo,ſed allegat extraneam cauſam:melius Græci,ut Simplicius. Nam ſcriptorū Ariſto duæ ſunt ſpecies,una earum quæ exteriora nominabat,& de hoc meminit Ariſt in. 1. Cœli,& mundi,tex. cō. 100. quales erant Hiſtoricæ, & Theoricæ meditationes, & demum omnia ea quæ minus,tum curæ,tum diligētię indigebant. Altera eorum quæ auſcultatoria nuncupabat id quibus Phīa remotior ſubtiliorq; agitabatur, ex quorum numero eſt iſte liber. Aduerte etiam quod ab Ariſt. nuncupatur primus ſermo naturalis, ut patet in. 1. Cœli, tex. com. 20. dicitur etiam in ſpeciali liber de principiis & de motu.

Nomina ſynonyma non uſitantur in doctrina demonſtratiua. Auer. 1. Phyſi. cōmē. 1. & 4. Phyſi. cō. 129. primo Cœli,cō. 1. Huius ratio (ni fallor) eſt,quia nihil debet eſſe ſuperfluum in ſciētia,in hoc enim ita eſt de arte ſicut de natura prout ſcribit Com. 1. Phy. commen. 50. & ideo dixit Lyneonienſis ꝙ mos eſt ſapienium uerba onerare ſententiis. Nota tamen ꝙ ad exponendum licet quādoq; uti nominibus ſynonymis,uide pro hoc Auer. 4. Phyſi. com. 45. Notanter autē appoſuit,in doctrina demonſtratiua, quia in arte Poetica,aut Oratoria,hoc nō ſolū licet, immo eſt neceſſarium: & Plato aſſeruit quòd nō eſt habēda de nominibus cura,quibus magnarum rerū cura proponitꝰ, ut recitat Galenus. 2. de differen. febr. cap. 7.

Nominum nō eſt magna ſolicitudo habenda. 1. Phyſi. cō. x. idem Themi. 1. de Anima cap. 19. Platonis etiam ſententia fuit,ſi nomina neglexerimus magis diuites prudentia ad ſenectutem perueniemus. Galenus refert in 4. de Vtili. parti. ca. 13. uide quomodo ſit intelligendum in contradictionibus nuper æditis.

Nomen dictum de aliquibus ſimpliciter,& ſecundū prius de aliis uero dicitur ſecundum quid,aut per poſterius: illud de quo dicitur per prius eſt ſemper cauſa poſterioris 8. Phyſi com. 77.

Nomina ſeptimo die pueris imponuntur,plures enim ante ſeptimū diem conuulſione intereunt. 7. de Natura animalium,cap. ultimo.

Nomen cognitionis,& ſcientiæ non ſunt nomina ſynonyma,quia ſcientia demonſtratiua non utitur nominibus ſynonymis. conſimile primo Phyſi. tex. com. primi.

Nomen priuatiuū tria ſignificat,aut enim monſtrat priuationem intētionis quam demōſtrat nomē habitus,ut cū dicitur de cæco quod eſt non habens uiſum,aut diminutionem uiſus,ut demonſtrat hoc nomen debilis uiſus,aut malum uiſum,non uideat phantaſma. 3. Cœli,cō. 25. & eſt ſimile diſtinctioni Medicorū de operatione læſa quæ dicitꝰ tribus modis,aut diminute,aut corrupte,aut ablate.

Nominum quædam dicuntur æquiuocè,& quædam ſecundum prius,& poſterius. 1. de Gene. tex. com. 44.

Nomen in rebus naturalibus primo dicitur de forma, & ſecundario de cōgregato:in artificialibus uero ecōtrario quia primo dicitur de materia, & ſecundario de congregato. 2. de Anima,com 8.

Nominū expoſitio in ſcientia Diuina eſt pars illius ſcientiæ. econtrario et quod eſt in aliis ſciētiis:quia in aliis ſciētiis exponuntur nomina apud unamquāq; conſiderationem in unaquaq; quæſtione,ſed in ſcientia diuina exponuntur nomina in uno tractatu,uidelicet in. 5. Metaphyſicæ,non ad diſtinguendum nomen æquiuocum,ſed in numerando intentiones de quibus conſiderat iſta ſcientia. Auer. 3. Metaphy. com. 1. & idem. 5. Meta. com. 1. contra Nicolaum Peripateticum.

Nomina denominatiua ſignificant unum compoſitum. 3. Meta. com. 16. uide etiam primo Phyſi. com. 25. uide in Concordantiis.

Nomina denominatiua ſignificant ſubſtantiā, & accidens. 4. Meta. cō. 3. & 3. Meta. cō. 16. uide tamen quid primo ſignificent Auer. 5. Meta. com. 14. contra Auicennam.

Nominibus non ſignificantibus auferetur adinuicem diſputare ſecundum ueritatem autem,& ad ſeipſum. 4. Meta. tex. com. 10.

Nomen quod ſignificat unam intentionē,neceſſe eſt quod imponens illud nomen ad ſignificandum illam intentionem intelligat illam intentionem: qui enim non intelligit unam intentionem, non poteſt ponere nomen omnino. 4. Meta. tex. com. 10.

Nomina denominatiua quæ prædicantur de uno non ſignificant unam intentionem. 4 Meta. cōmen 12. & elicitur ex text. & ſenſus eſt ꝙ nomen non dicitur ſignificare unam intētionem ex hoc ꝙ prædicatur de uno, alioquin ſequeretur ꝙ album,& muſicū,& homo unum, & idem ſignificarent,quod tamen eſt falſum:refert enim unum ſignificare,& de uno,ut dicitur in textu.

Nomina multa quæ ſignificant aliqua quæ ſunt unam diffinitionem habentia,ſunt nomina ſynonyma,ut ueſtis, & tunica. 4. Meta tex. com. 11.

Nomen quando ſignificat aliquid in nominato, quod eſt ei neceſſarium,& eſt idem in numero, cum eo ſignificat ſubſtantiam: & ſi ſignificauerit in nominato aliquod non neceſſarium ei,nec eſt cum eo unum, tunc illud eſt accidens. 4. Meta. tex. com 12.

Nominū expoſitio eſt pars ſcientiæ diuinæ, ſecus in ſcientia naturali,& in aliis ſcientiis particularibus. 5. Metaphy. cōmen. 1. Vbi animaduerte unum pulchrū dicti Alexandri. 5. Meta. in expoſitione tex. 5. in capīo de Natura in fine,ubi dicit: Illud autē intelligere oportet,ſingula quæ ut pluriſariam dicta partitur,non accipi,ut æquiuoca,ſed ut quæ ab uno,& ad unum referuntur. Nota.

Nomina aliqua de quibus Ariſt. diſtinguit ſignificata eorū in. 5. Meta. ſunt propinqua ſynonymis,& cōmunibus appropriatis. 5 Met. cōmen. 4. quid per nomina ſynonyma Cōmen. intelligat clarum eſt. Nam ſunt diuerſa nomina, eandem tamen intentionem ſignificantia,ſicut ueſtis,tunica,& indumentum: & de talibus Cōmenta. locutus eſt in primo Phyſi. cōmen. & primo Cœli,commen. 1. dicens, ꝙ nomina ſynonyma non uſitātur in doctrina demōſtratiua & 4. Phy. cōmen. 129. dicit: Diſplicet expoſitoribus ipſum uti nominibus ſynonymis. Vnde in ſimili dicit ꝙ iſta nomina elementum,principium,& cauſa,dum cōmuniter ſumuntur,ſunt nomina ſynonyma, ſed dum ſumuntur proprie,diſtinguuntur: & hoc uolunt ſignificare cū dicit hic in præfata auctoritate, ꝙ ſunt propinqua nominibus cōmunibus appropriatis. Appellat enim nomen cōmune quod de multis intentionibus dici poteſt: ſed quando appropriate ſumitur,tunc ſumitur pro una intentione tantum. Nā licet elementum cōmuniter poteſt de omni cauſa dici,proprie tamen de cauſa materiali: & principiū cōmuniter licet de omnibus etiam cauſis dici poteſt, appropriate tamen dicitur de cauſa mouente,& agente: & cauſa appropriate dicitur de fine,licet cōmuniter dicatur de omni cauſa. Sic igitur intelligis quæ nomina ſunt propinqua ſynonymis,& communibus appropriatis.

Nomina

Nomina denominatiua primò ſignificant accidens, ſecundario ſubiectum. contra Auic Com. 5. Meta com 14.

Nomina quæ dicuntur de affirmatione & negatione, dicuntur pure æquiuoce, & uniuerſaliter de oppoſitis. ſeptimo Meta. com. 15.

Nomen non imponitur rei, quam homo ignorat. 7. Meta. tex. com. 55. idem. 4. Meta tex. com. 10.

Nomen utrum ſignificat compoſitum, aut formã, quæritur. Iſta quæſtio a Philoſopho in. 8. Meta. in textu cõmen. 7. Et notat ibi Com. ꝙ iſta quæſtio procedit in omnibus ſignificantibus eſſentias. i. ſubſtantias rerum, & non in accidentali: quod ideo dixit, quia ut ipſe tenet contra Auicẽnam. 5. Meta. com. 14. nomina denominatiua primo ſignificant formam, & ſecundo ſubiectum.

Nomen ſignificans eſſentiam primo ſignificat formam, & ſecundario compoſitum ex materia & forma. 8. Metaph. tex. com. 7.

Nomen non ſignificat rem niſi ſecundum ꝙ eſt in actu. 8. Metaphyſi. commen. 7. & eſt auctoritas Philoſophi in. 9. Primæ philoſophiæ, in tex. cõmen. 7. & in ſecundo Phy. tex. comm. 11.

Nominum propriorum inopia cogit nos quandoq; metaphoricis uti. Them. primo de memoria, cap. 11. idem Alexander in paraphraſi de Anima, cap. de phantaſia.

Nominum oportet, ſi diſputatio futura eſt, unumquodq; eſſe notũ, non facto autem hoc communicatio ſermonis eſſe nõ poterit: oportet igitur nominum unũquodq; eſſe notũ & ſignificare aliquid & non multa, ſolũ autem unũ: ſi autem plura ſignificet, manifeſtum facere ad quod fert nomen eorum. 12. Primæ philoſophiæ, cap. 2.

Neceſſariũ præceptum in diſputationibus.

Nominum inopia facit nos declinare a principali ad communitates. Auic. 5 Meta. cap. idem Commen. 7. Meta. cõ. 45. & 8. Meta. com. 5. contra Alexandrum.

Nomina analoga dicuntur modo conuenientiæ rerum attributarum ad unum, & taliũ proprietas eſt ꝙ aſcendant ad primum illius generis, quod eſt cauſa aliorum prima appellatorum illo nomine, & ideo talia non cõmunicant in una natura cõmuni: & ꝓbatio huius eſt, quia iſtorũ quoddam eſt cauſa cæterorum, & cauſa præcedit cauſatum, & impoſſibile eſt, ut natura cauſæ & cauſati ſit una & eadem in genere, niſi in particularibus cauſis: & ideo hæc ſpecies commmunicationis oppoſita eſt cõmunicationi generali ex libro Deſtru. diſpu. 7. in ſolu. ulti. dubii.

Nomen fuit impoſitum formis quieſcentibus, & uerbum formis mobilibus. Com. 5. Phyſi. com. 9.

Nomen famoſius uidetur ſignificare aggregatum ex materia & forma, licet, quãdoq; dicatur forma: & eſt id cui uerius applicatur nomẽ. Sed ſi fiat cõparatio inter has duas ſignificationes, tũc ſignificatio de compoſito eſt prior tẽpore & poſterior ſecundũ eſſe: & eius ſignificatio de forma eſt poſterior tempore, & prior ſecundũ eſſe, quia non eſt moris plebis diſtinguere inter indiuidua ſubſtantiæ tali differentia. ex paraphraſi Meta. tracta. 2. col. 14. uide idẽ in. 8. Meta. com. 7. & in. 2. de Anima, com. 8.

Non inuenitur corpus ſimplex quod alteretur ex ſe, aut quod generetur ex ſe, ſicut inuenit corpus ſimplex quod transfertur in loco ex ſe. 2. Phy. com. primo. 4. Phy. com. 71. 8. Phyſi. 20. & 60 & 2. de Anima, com. 50. & 115.

Non dubitamus ꝙ corpora ſimplicia mouentur ex ſe. 2. Phyſic. com. 3. & primo. & 4. Phyſic. 71. 3. Cœli, 28. 4. 22. 24. 25.

Non debet aliquis dicere ꝙ diffinitio naturæ ſit concluſio demonſtrationis. 2. Phyſi. com. 3. & 6.

Non omnis homo eſt aptus, ut ſit medicus. 2. Phy. com. 3.

Non quodlibet generatur, ex quolibet. primo Phyſi. te. cõmen 43. & 2. Phyſico. tex. cõmen. 45. & 8. Phyſic. 46. & 2. Meta. com. 15.

Non omne quod eſt a natura eſt propter aliquid. 2. Phyſi. cõmen. 77. uide pro intellectione huius Themi. in. 2. Phy. in expoſitione tex. 5. ubi dicit ꝙ a natura etiam eſſe dicuntur priuationes & peccata naturæ, licet talia ſecundum naturam non ſint. & ita dicit Simplicius in eodem loco.

Non ens non tranſmutatur. 3. Phyſi. tex. com. 12. & 1. Ph. com. 71. & tex. com. 75. & 77.

Non omne de quo dicitur hoc nomẽ unum, dicitur de eo ſecundum ꝙ quidditas ſit eadem, ut unum dicitur de tunica & ueſte 3. Phyſi. tex. 11. facit pro ponẽtibus cum identitate reali ſtare diſtinctionem formalem.

Non entis nulla eſt differentia. 4. Phy. 67.

Non omne ens eſt in loco, ſed mobile corpus. 4. Phyſi. te. com. 47.

Non eſſe in actu quod eſt eſſe in potentia, eſt propriũ primæ materiæ. Phyſi. com. 7. & primo Phyſi. 70. & 12. Meta. com. 11.

Non ens dicitur tribus modis. 5. Phy. tex. com. 8.

Non quodlibet agit in quolibet, nec quodlibet patitur a quolibet, ſed determinatũ a determinato: & ſimiliter nõ quodlibet ſit ex quolibet, ſed determinatum a determinato. 1. Phyſi tex. cõme. 43. Inquit Simplicius ꝙ iſtæ ſunt dignitates communes omnibus generationibus & naturalibus & artificialibus, & idem confirmat Commen. ibidẽ cõmen. 46. Auer. autem addit ꝙ iſtæ dignitates ſunt ueræ uniuerſaliter in omni generatiõe, quarum actio & paſſio eſt quaſi genus: quod ideo credo additum fuiſſe, quia intentio Ariſt. ibi eſt probare ꝙ omnia quæcunq; ſunt, ſiũt ex primis contrariis, quia iſta erat una ex tribus conditionibus principiorum, quæ non erat per ſe nota de primis contrariis, ut dicit Commen. Et ideo Ariſto altius exorditur ad declarandum illam ponens iſtas dignitates ꝙ non quodlibet agit in quolibet, ſed contrariũ in ſuum contrarium, nec quolibet patitur a quolibet, ſed contrarium patitur a ſuo contrario. Et ideo ſcire debes ꝙ eſt differentia inter motum & actionem, quia in plus eſt mouere, ꝗ agere. 1. de Generatione & corrup. tex. cõmen. 43. Omne enim agens eſt mouẽs, ſed non econtra: nam actio & paſſio ſunt merito contrarietatis. In talibus igitur generationibus quarum actio & paſſio eſt quaſi genus. i. quæ ſunt merito contrarietatis, habent locum illæ dignitates. Nam in motu non eſt uerum uniuerſaliter propter motũ cœli, qui non eſt de contrario in contrarium, ſed eſt ab eodem in idem, ut patet. 1. Cœli, tex, com 30. & propter motum æquiuocum repertũ in abſtractis & in intellectu, patet 7. Phyſi com. 40. Et ſic ceſſat inſtantia Simplicii de anima quæ uidetur pati dum illuſtratur a Deo, cum non ſit in eis contrarietas. Soluit enim ꝙ ipſa, inquantũ indigens uidetur aliquam habere cõtrarietatẽ reſpectu Dei qui eſt perfectus & plenus omni perfectione, & ſic ex non diuina ſit diuina. Sed melius eſt dicere cum Auer ꝙ hic non quæritur niſi principia generationis & corruptionis in quibus eſt actio & paſſio, talia autem ſunt in quibus eſt contrarietas, unde alterationes & motus illi inuenti in abſtractis ſunt æquiuoce dicti cum iſtis qui inueniuntur in his quæ ſunt corpora, aut uirtutes in corporibus, ſicut bene notauit Com. in. 8. Phy. com. 4.

Non ens non dicitur quieſcere neq; tranſmutari, neq; eſſe contrarium. 8. Phyſi. cõmen. 62. idem. 5. Phyſi. tex. com, 7. 8. & primo Phyſi. 52. & 8. Phyſi. com. 4.

Non iuſtum eſt increpare aliquem non inſpecta cauſa. 2. Cœli, tex. com. 14.

Non ſolum his dicere gratiam iuſtum eſt, quorum opinionibus aliquis cõmunicauerit, ſed & his qui adhuc ſuperficialius enunciauerũt: etenim hi cõferunt aliquid, nã habitum quidem noſtrũ præexercitati ſunt. 2. Meta. tex. cõ. 2.

Non ſimiliter mentitus eſt qui dixit quatuor eſſe quinq;, & qui mille. 4. Meta. tex. cõ. 18.

Non entium quædam potentia ſunt. 9. Meta tex. com. 7.

Non ens dicitur tripliciter. 12. Meta. tex. com. 11. & 5. Ph. tex. com. 8.

Non uidere quædam melius eſt quam uidere. 12 Meta. te. com. 54.

Nota ſingulis & prima multoties debiliter nota & parũ aut nihil entis habent. 8. Metaphy. tex. cõmen. 10. ubi dicit Commentator, ꝙ illa quæ ſunt cognita cuilibet, ſunt paucæ aut paruæ cognitionis in reſpectu eorum quæ ſunt

cognita apud naturam.

Nota per ſe & euidemisſima demonſtrari non poſſunt.2. Phyſico.tex.com.6.& ibidem.com.3.&.4.Meta.tex.cõmen.9.Themiſtius etiam.2.de Anima ſuper tex.cõmẽ. 152.inquit euidentisſima, & quæ ita ut uidentur, attolſunt rapiuntq; etiam repugnantem animum ad acceſsionem ſiue aſcenſionem.

Notũ eſt per ſe,ꝙ locutus rei eſt aliud a re, & quod nihil ſuſtentatur ſuper ſe.3.Phy.com.52.

Notum eſt per ſe ꝙ in minori tempore pertranſitur pars quam totum.6.Phyſi com.21.

Nota naturaliter & ignota naturaliter inueniuntur in quolibet genere.

Nos ſumus quodãmodo finis omuium.ſecundo Phyſico. tex.com.24.Aduerte tamen ꝙ loquitur de manu factis ſeu artificialibus.

Nos non credimus ſcire aliquid niſi ſciuerimus illud cum omnibus ſuis cauſis primis,donec perueniamus ad ſuas cauſas propinquas.2.Phy.com.17.idem primo phyſico. com.primo.

Nouitas in rebus non procedit a uoluntate tantum immo etiam a natura & ab euentu.Vnde ſi innouatum ſolum a uoluntate eſſet,ſequeretur ꝙ uoluntas aſſumeretur in diffinitione eius,nunc aũt diffinitio innouati eſt illud quod fit poſt priuationem.ex diſpu.11.in ſolu.primi dubii.

Nouitates non perueniunt niſi in corporibus, & ideo Philoſophi caueant ſibi attribuere nouitates primæ cauſæ ex diſpu.11.in ſolu.3.dubii.

Nulla ſcientia ſpeculatiua conſiderat de ente per accidens Com.2.Phyſi.com.52. pondera quia dixit ſpeculatiua uide in primo priorum.in com.18.in calce comenti.

Nullius diuiſibilis finiti unus eſt terminus.4. Phyſic.tex.cõmen.92.

Nulla obliuio maior eſt q̃ cum quies perſcrutatur de cauſa alicuius rei.& dat cauſam deſtruentem intentionem illius rei.3.Cœli,com.56.

Nullus poteſt per ſe inuenire artes operatiuas aut conſideratiuas in maiori parte,quia non complentur niſi per iuuamentum prioris ad ſequentem. 2. Meta.com.2. uide conſimile in fine com.36.3.de Anima.

Nullus cõabitur aliquid facere ad terminum,niſi futurus uenire.2.Meta tex.com.8.

Nulla ſpecies inuenitur per accidens. 6.Meta. tex.com.4. idem.8.Phyſi.com.46. & 7.Meta.com.21.

Nulla eſt ſubſtantia abſtracta quæ non moueat, quia tunc inueniretur in diſpoſitione diminuta 12.Meta. com.48.

Numerus quilibet eſt numerabilis,& omne numeratum in potentia cum fuerit in actu,poſsibile eſt, ut ſit numeratũ in actu.3.Phyſi.tex.com.41.

Numerus cauſatur ex diuiſione continui.3.Phy. tex.com. 68.Et nota ꝙ intelligitur de numero ſenſibili,quia continuum eſt diuiſibile in infinitum,& per conſequens talis numerus cauſatur ex unitatibus quæ ſunt res diuiſibiles.

Numerus creſcit in infinitum, & eſt unum de fundamentis. quæ ponit Arithmeticus.3.Phyſi.com.56.

Numerus augetur in infinitum propter materiam,& non diminuitur in infinitum,quia diminutio inducit ad formã unitatis quæ eſt indiuiſibilis.3.Phyſi.tex.com.96.

Numerus eſt coaceruus unitatum compoſitus ex indiuiſibilibus.3.Phyſi.tex.com.68.

Numerati reſpectus ad numerum eſt ſicut contenti ad continens.4.Phy.com.115.

In numero eſſe cõtingit dupliciter uel ſicut partes & accidentia,uel ſicut numeratum.ibidem.

Numerus ſecundum Platonem neq; diminuitur in infinitũ neq; augetur in infinitum,quia uſq; ad decem Plato facit numerum.3.Phyſi.tex.com.62.

Numerus quilibet numerabilis eſt.3.Cœli,te. com.1. ubi aduerte,ꝙ ut inquit Them.illa propoſitio eſt uera tam de numero ſenſibili quam de numero mathematico, rationes enim illæ ſunt communes,ut aſſerit.

Numerus eſt augmentabilis in infinitum non diuiſibilis, econtrario aũt in magnitudinibus.3.Phyſi.tex.com.68.id de quomodo intelligatur.3.Phy.com.60.&.3.Cœli,cõ. 6.idem.4.Meta.com.17.

Numerus non habet infinitatem in actu,ſed per modũ iſtã potentiæ,ſicut eſt in motu,& tempore.3.Phyſico.tex.cõ.68. uide etiam in ſimili.9.Meta.com.12.

Numerus non differt in ſpecies per res numeratas tanquã per differentias ſubſtantiales.4.Phyſi.tex.com.134.

Numerus non multiplicatur ad numerationem rerum numeratarum.4.Phyſi.com.132.

Numerus duplex numeratus & numerabilis.4.Phyſi. tex. commen.131.Vbi aduerte ꝙ litera tranſlationis Arabicæ eſt deprauata ibi,& noſtra quæ communiter inueniebatur,ſed ſic iacet litera Græca,& ita exponit Themi.& Simplicius:Differt enim numerus numeratus a numero numerabili,ut dicunt,quia unus dicit actum,& alius aptitudinem,& numerus numeratus refertur ad numerantem,numerus uero numerabilis refertur ad numeratiuũ,uel ad id quod poteſt numerare.

Numerus eſt notior naturaliter apud nos,& ignotum naturaliter apud nos eſt numeratum.4.Phyſi.com.112.

Numerus numerat numeratũ eſſentialiter,ſed per accidẽs numeratum numerum tex.com.122.4.Phyſi.

Numerus diuiditur per unitatem,ſed continuatur per unitatem.4.Phyſi.105.

Numerus excedit omne quod eſt in eo ex duobus extremis.4.Phy.tex com.117.

Numeri eſſe in anima non eſt omnibus modis eſſe in anima,quia tunc eſſet ens fictum,ut chimera & hircoceruus ſed eſſe eius extra animam eſt in potentia.ſ.propter ſubiectum proprium,& eſſe eius in anima eſt in actu. Ex quo colligitur ꝙ entia,quibus aliquid nõ correſpondet extra animam,ſunt figmenta.4. Phy.com.134.

Numerus ſimpliciter non multiplicatur, ſicut multiplicatur numerus ſimpliciter dictus.4.Phy.com.134.

Numerare & menſurare,ut inquit Boethius,noſtra eſt functio,noſtrum eſt opus,nulla enim menſura a natura conſtituitur.Themiſt.4.Phyſi.com.132 in digreſsione.Et elicitur ex ſententia Ariſto.in tex. dicentis: Si non eſt anima, numerus non erit.

Numero ternario tenemur magnificare creatorẽ in orationibus & ſacrificiis,quia omnia iſta nõ ſunt niſi ad magnificandum creatorem.1.Cœli,com.2.& elicitur ex tex.

Numero ternario appellationes aſsignamus. 1.Cœli,tex. com.2.

Numerus ternarius eſt perfectus.1.Cœli,tex.com.1.&.3.

Numerorum principia utrum ſint eadem numero aut ſpecie,dubium eſt.3.Cœli,com.25.

Numerus denarius perfectus eſt,& omnem uidetur comprehendere naturam numerorum.1.Meta.cap.2.

Numerorum natura ſecundum aliquos & idearum eſt una natura, ſecundum alios autem alia eſt natura numerorũ & formarum.ſed eſt natura media inter formas & ſenſibilia,& iſta fuit opinio Platonis.1.Meta.com.8.

Numerus numerat ſe aut per unitatem,aut per numerum 1.Meta.te.com.37.

Numeri mathematici ſunt impaſsibiles primo Meta.tex com 38.

Numerorũ tres ſunt ſpecies.eſt enim numerus mathematicus qui non multiplicatur per multiplicationem rerum numeratarum:& eſt numerus formalis,qui diuerſatur ꝑ diuerſitatem entium : & eſt numerus cuius iſte numerus eſt forma,& ſunt ſenſibilia.1.Meta.com.38.Nota tamen ꝙ illa diuiſio ſequitur ſecundum mentẽ antiquorum,cõtra quos arguit Philoſophus & Commen.ibidem.Pro illo uide Themi.primo de Anima,cap.12.ſuper.26.ubi recitat opinionem Themiſt. dicens:Cum incorpoream naturam a quantitate continua remotisſimã putarẽt, utpote quæ nullam molem aut diffuſionẽ haberet, ſed ſub diſcretam commode cadere uiderent,numerum illi & multitudinem aſsiſtebant,non omnem,ſed quam ueræ & ſimplices unitates attollerẽt.Dixi ueras ac ſimplices unitates

quia

quia numerus qui ad incorporea pertinet, non conſtat ex his unitatibus, quæ corporali naturæ mortaliq; tribuuntur: nullum enim corpus perfecte unum eſt, quia in infinitum ſecabile eſt. quamobrem numerum illum tanquam ex ſpeciebus & formis collectum formalem ſeu ſpecificũ appellabant, cõtraq; eius generis numeros, ut rerum formas & ſpecies prædicabant, atq; huic ſententiæ uerſus ille congruit.

Quæq; ſuos retinent numeros, numero omnia conſtat.

Numerus eſt ens exiſtens extra animam. primo Metaphy. commen. 36. uide quomodo ſit intelligendum in. 4. Phy. com. 131. Dicit enim ibi Commen. Eſſe numeri in anima non eſt omnibus modis, ſed in anima eſt in actu, & extra animam eſt in potentia per ſubiectum eius proprium, & eſſe eius in anima eſt in actu, ſcilicet quãdo anima fecerit illam actionem.

Numerus cognoſcitur & multitudo per priuationem continui. 2. de anima, tex. cõmen. 122. quod qualiter ſit intelligendum, uide in digreſſione infra ſcripta.

Numerus cognoſcitur a ſenſibus negatione cõtinui Ariſt. ſententia eſt in. 2. de Anima tex. cõmen. 133. Dicit Simplicius in iſto loco ꝙ eſt intelligendum numerum ſentiri per negationem continui. i. tãquam per priuationem, ſicut tenebra a uiſu, & ſicut abſonum ab auditu Nam numerus per ſe ſenſibilis eſt ſicut & unum, & eſt mouens potentiã ſenſitiuam. Iam enim Ariſtot. in hoc tex. enumerans omnia ſenſibilia communia, quorum alterum erat numerus, dixerat ꝙ omnia motu ſentimus. Vnde non eſt dictum Philoſophi intelligendum ꝙ tanquam priuatio ſentiatur quæ non mouet ſenſum: ut tenebra, quæ non mouet uiſum: ſed quoniam opponitur unum multitudini, cũ multitudo conſiſtat in congregatione unius ſimul, quod eſt cõtinuum ſecundum unumquodq; ex quibus multitudo conſtat: quia in rebus ſenſibilibus unum ut continuum eſt unum, & cum in multitudine numerali non appareat tale unum continuum, quamuis in numeris unus exiſtẽs ſecundum diuiſam collectionem, & unus eſt & cognoſcitur, ſed non ut continuus. Et hoc manifeſtat negatio continui, uidelicet non ut ſolum unum cognoſci, hoc enim continuum eſt in omnibus ſenſibilibus, ſed tanquam in collectione multorum talium collectione recuſante continuationem. Et iſtum modum dicendi uel conſimilem imitatur Paulus Venetus in præſenti loco, inquit enim ꝙ unum & multa ſumuntur dupliciter, uel abſolute uel immutatiue, abſolute unum eſt priuatio, & multitudo habitus: ſed immutatiue unum eſt habitus, & multitudo eſt priuatio. Vnde dicit ꝙ non ſumitur priuatio hic ut tenebra reſpectu lucis, ſed eo modo quo unum contrariorum eſt priuatio perfectionis. Nam certius & euidentius iudicamus de uno quam de multis. Et ideo quantum ad imitandum ſenſum unum eſt habitus & numerus eſt priuatio. Sed Commen. Albertus, & Dinus Tho. uidentur dicere ꝙ numerus eſt priuatio unitatis cõtinui. Iſte locus in ueritate eſt multũ difficilis, quia ſi numerus eſt ens reale, & eſt forma abſoluta cum ſit prædicamento abſoluta, neq; habet aliquam unitatem & entitatem, & per conſequens poteſt illo modo eſſe ſenſus obiectũ, cum Ariſt. dicat omnia ſenſibilia motu ſentiri. Vnde non eſt dubiũ ꝙ ſecluſa omni animæ operatione in manu eſt numerus quinarius digitorum, & in oculis binarius, & ideo difficile eſt uidere quomodo numerus ſit priuatio unitatis: & quod auget difficultatem, eſt, quia Commen. tenet in. 10. Metaphy. ꝙ unum & multitudo opponuntur priuatiue, & unum eſt priuatio, & multitudo habitus, & nunc dicit oppoſitum, & per uitam meam quantum eſt locus iſte obſcurus poſt longam perſcrutationem, uidetur mihi in hoc eſſe diſtinguẽdum. Pro quo nota ꝙ formarum ſunt diuerſi gradus, quædam enim ſunt coniunctæ ſecundum eſſe, & diffinitionem in materia ſenſibili: quædam utroq; modo abſtractæ, quædam ſunt medio modo, quia ſecundum eſſe coniunguntur, & ſecundũ rationem abſtrahunt. Primus gradus eſt appropriatus naturali, ſecundus diuino, tertius eſt communis naturali & mathematico. Sed duobus diuerſis modis, quia ſi diffiniantur cum materia ſenſibili pertinet ad naturalem, ſi abſq;, pertinet ad mathematicum. Et nota ꝙ iſta ſunt ea quæ a Philoſopho hic dicuntur ſenſibilia communia, ut magnitudo motus, figura, quies, unum, numerus: & quæ ad iſta reduci poſſunt, ut tempus, locus, ſitus, & id genus. Vbi aduerte ꝙ entia naturalia & mathematica ſunt eadem ſubiecto, ſed diſtinguuntur ratione formali, ut linea mathematica & linea naturalis, & id genus: nam ut ſunt naturales res ſic ſunt in materia ſenſibili, & cum ea intelliguntur, ut uero ſunt mathematica, ſic in abſtractione conſiſtunt Et nota ꝙ in iſta diuerſa conſideratione de iſtis poſſunt diuerſa & oppoſita uerificari, ſicut alias diffuſe probaui rationibus, & auctoritatibus. Dico igitur ꝙ eſt duplex numerus, naturalis, & mathematicus: & eſt multiplex differentia inter hæc quia numerus naturalis cauſatur ex diuiſione continui, & rectius dicitur multitudo quã numerus, & partes eius ſunt unitates corporales & diuiſibiles, quia continuum non diuiditur in res indiuiſibiles, & iſte numerus ſeu multitudo eſt unum ex ſenſibilibus communibus. Sed numerus mathematicus componitur ex unitatibus indiuiſibilibus, nec talis eſt ſenſibile commune, nec talis ut ſic habet eſſe ſenſibile, ſed habet eſſe in abſtractione conſiſtens. Vnde lucidiſſimus Themiſt. in. 4. Phyſi. in expoſitione tex. 102. expreſſe dicit numerum quendam eſſe quantitatem diſcretam, & alium eſſe quantitatem continuam, ut eſt tripedaneum telum: & uult numerum poſitum in diffinitione temporis eſſe continuum non diſcretum, quicquid dixerit ibi Commen. Item alia eſt differentia, quia partes numeri mathematici diuidunt numerum, ſed non continuãt nec continuare poſſunt: ſed partes numeri ſenſibilis diuidunt numerum ſenſibilem, & poſſunt ipſum continuare quia ex decem lineis poteſt fieri una linea continua, ſed ex decem unitatibus indiuiſibilibus non poteſt fieri unus numerus ꝙ ſit quantitas una continua. Iterum eſt alia differentia, quia numerus mathematicus conſtat ex unitatibus, quæ unitates ſunt indiuiſibiles, & per conſequens talis unitas dicit formaliter indiuiſionem in quantitate, & eſt priuatio: ſed unitas numeri ſenſibilis eſt unitas diuiſibilis. Etenim pars continui continuum eſt, & continuum dicit aliquam formam poſitiuam, quia cõtinuum eſt cuius partes copulãtur ad aliquem communem terminum. Dico tunc ꝙ recte Commentator dicit in commento iſta, ꝙ comprehenſio numeri & multitudinis: ubi credo ly &, teneri expoſitiue, quia multitudo rectius dicitur quam numerus: & iſte qui eſt ſenſibile commune comprehenditur per priuationem continui quod eſt magnitudo, quia ſenſibile quod offertur ſenſui ſemper eſt aliquod continuũ, & aliquod ſenſibile, & corpus. Et nota ꝙ numerus qui ex unitatibus conſtat indiuiſibilibus numerum habet. i. binarium, ſed numerus qui componitur ex rebus & non ex unitatibus abſolute. utpote ex lineis. equis, bobus. Nã dicimus tres lineas decem equos, talia enim numeros dicere ſolemus, ſed in talibus ſi de multitudine quæras, eſt inuenire minimum, ut minima multitudo linearum ſunt duæ lineæ: ſi de magnitudine uera, non eſt minimum; quia quælibet talis res continua in infinitum ſecari poteſt Themiſt. 4. Phyſic. 108. nullum enim indiuiſibile eſt per ſe obiectum ſenſus, & ideo unitas illa indiuiſibilis quæ eſt principium numeri mathematici, & numerus ex illis reſultans non eſt res extra animam in actu, & per conſequens talis non poteſt mouere ſenſum in actu, quia ſemper exiſtimabitur aliqua ſpecies mouens. 3. Phyſico. tex. commen. 27. Et ꝙ hoc ſit uerum oſtenditur auctoritate Ariſtote. in. 4. Phyſi. in tex. commen. 134. ubi dicit ꝙ nihil aliud eſt aptum numerare niſi anima, aut animæ intellectus. Vbi Commenta. dicit, ꝙ eſſe numeri eſt in anima in actu, & extra animam in potentia propter ſubiectum eius proprium. Vnde recte diximus nos ꝙ numerus mathematicus & naturalis ſunt unum ſubiecto, & duo ſecundum rationem. Pro quo animaduerte ꝙ facta diuiſio

ſtie continui in plures partes, quarum quælibet eſt una in
ſe, anima abſtrahit a qualibet iſtarum partium unitatem
indiuiſibilem, & ex illis indiuiſibilibus unitatibus compo
nit numerũ qui eſt quantitas diſcreta, & iſta unitas indiui
ſibilis & forma numeri mathematici in actu non eſt niſi ab
ſtractione animæ. Et ideo dicit Auer. in tracta. 3. in Para
phraſi Meta. ꝙ niſi eſſet anima non eſſet unitas, neq; nu
merus in actu: nec ex hoc ſequitur ut ſcientia mathemati
ca non ſit ſcientia realis, quia ex hoc ꝙ eſt de entibus ab
ſtractis per intellectum, non ſequitur ut ſit de ſecundis in
tellectis. Non. n. omne qđ intellectus intelligit per abſtra
ctionem eſt ex ſecundis intellectis, quia tunc omnis ſcien
tia illo modo eſſet de ſecundis intellectis, quia eſt de rea
libus, & talia non habent eſſe niſi in intellectu. Vnde cõce
ptus primo abſtractus a re eſt ex primis intellectis, & de
illis eſt ſcientia realis: ſed conceptus cauſati ex animæ cõ
paratione obiecti congrui ſunt de ſecundis intellectis, &
de talibus ſunt ſcientiæ rationales, modo conceptus en
tium mathematicorũ ſunt ex primo ordine. Puncta etiã
& momenta ꝙ non dicant formam poſitiuam extra ani
mam, habetur ex. 3. de Anima, tex. com. 25. ubi Philoſo
phus dicit ꝙ cognoſcuntur ut priuationes. ſ. puncta per
priuationem continui: & ita de momentis, quia nullam
habent formam cui intellectus poſſit incumbere, ut notat
Themiſt. 3. de Anima, cap. 44. Et ideo uidetur mihi ꝙ nu
merus ſenſibilis ex diuiſione continui cauſatus extra ani
mam, nihil aliud eſt niſi unitates ſuæ, ex quibus conſtat ut
numerus decem equorum realiter nihil eſt in actu niſi de
cem equi, & ſenſus cognoſcit iſtum numerum negatione
continui inquantum apprehendit iſtos decem equos in
diuerſis ſitibus & locis exiſtentes, & non in uno ſitu con
tinuo, nec ut ſunt una ſuperficie continua terminati, ut in
exemplo clariori de aqua exiſtente in uno uaſe, apprehen
dit eam ut eſt unum continuum in uno ſitu & loco, ſed ſi
diuidatur in decem uaſa apprehendet numerum iſtarum
decem aquarum per negationem cõtinui, inquantum ap
prehendit illas in diuerſitate continuationis, quã prius ha
buerunt, quam etiam poſſunt recipere ſi iterum uniantur.
tur. De inſtanti eſſe indiuiſibili ꝙ non habet eſſe extra ani
mam, niſi in potentia tantum, ſed in actu ſit in ſola mente
& cognitione, uide 4. Phy tex. com. 121. & ibi uide clare
Them. & Auer. de hoc idem etiam habetur ibidem. com.
105. & 106. Et uide etiam Themi. in. 6. Phyſi. in expoſitio
ne tex. 73. ubi dicit mobile ſortiri æquale ſpatium ſibi, dũ
mouetur momento & poteſtate, ſecundum fictionem no
ſtram, & non ſecundum actum Commen. etiam. 2. de Ani
ma, 146. inquit: Inſtans per ſe ꝙ eſt indiuiſibile, eſt illud
quod comprehenditur per rationem intrinſecam, non il
lud in quo dicitur, quia tale eſt per accidens eo ꝙ eſt di
uiſibile Commen. etiam. 2. Cœli, com. 14. dicit quod pun
ctus indiuiſibilis & non exiſtens in moto, quod mutat lo
cum ſecundum materiam non mouetur, neq; per ſe, neq;
per accidens. & ibidem dicit quòd quies polorũ eſt ſecũ
dum geometricam imaginationem, & eſt tranſumptiua
& non uera. idem. 4. Phy. commen. 129. Et ſic comprehen
ſio numeri & multitudinis, ut dicit Commen. eſt per ap
prehenſionem priuationis continui quod eſt magnitudo
quia non apprehendit plura, ut ſunt unum continuum in
ter ſe, ſed ut ſunt priuata tali cõtinuatione quam ſunt apta
recipere in eo quòd magnitudines ſunt. Et per hoc pa
tet ad obiecta quòd numerus prædicamẽtalis, qui eſt quã
titas diſcreta reſultans ex uno quod eſt principium eius,
dicit unam formam in actu, quia ſex eſt ſemel ſex, non bis
tria, neq; ter duo. 5. Metaphy. tex. commen. 19. ſed illa eſt
in eſſe abſtractionis apud intellectum: ſed numerus ſenſi
bilis eſt ſubiectum numeri Mathematici extra numerum
exiſtens, & cauſatur ex diuiſione, continui, & ex unitati
bus diuiſibilibus, & in re non correſpondet ſibi extra ani
mam in actu, niſi ſuæ unitates, quia omne exiſtens extra
animam eſt unum in actu, & non poteſt unum accidens
numero realiter exiſtere in diuerſis ſubiectis in maxima
diſtantia exiſtentibus: ut ſi unus homo ſit in oriente & al
ter in occidente: iſte numerus binarius non dicit unum ac
cidens numero realiter extra animam in actu exiſtens in
iſtis duobus in tam magna diſtantia exiſtentibus, ſed ex
tra animam iſte binarius non habet eſſe niſi in potentia, ꝓ
quanto anima a quolibet iſtorum duorum poteſt abſtra
here unitatem indiuiſibilem in actu, & ex illis elicere in
actu, & cõponere binarium in actu. Et hoc eſt dictũ Auer.
dum dicit quòd eſſe numeri extra mentẽ eſt in potentia, ꝓ
pter ſubiectum eius, & iſto modo frater mi intelligas de
motu. Quòd ſi conſideretur motus ut cauſatur a mutato
per ſui fluxum, ſic eſt imaginatio mathematica: ſed ſi con
ſideretur ut motus cauſatur a mobili per ſui fluxũ ab uno
loco ad alium, ſic eſt ens ſenſibile. Vnde Cõmen. 3. Phy.
cõ. 60. dicit quod iſtæ propoſitiones punctus motus facit
lineam & linea ſuperficiem, & ſuperficies corpus, ſunt pro
poſitiones geometricæ opinabiles, & non habent eſſe ex
tra animam. Diſtingue igitur cõſiderationes iſtas, ut ſunt
ſenſibilia naturalia a ſeipſis, ut ſunt in abſtractione mathe
matica exiſtentia: quia eſt magna diuerſitas, quia motus
ut cauſatur ab indiuiſibili mutato, nõ eſt ſenſibile, neq; ꝓ
prium, neq; commune: ſic & numerus ut cauſatur ab uni
tate indiuiſibili, neq; proprium, neq; commune ſenſibile
eſt, ſed mathematicum: ſed motus ut eſt in mobili corpo
reo & magnitudine, ſic eſt ſenſibile commune: & ſic con
tinuum ut cauſam a puncto non eſt ſenſibile, neq; pro
prium, neq; commune, ſed ut eſt compoſitum ex conti
nuis partibus, iunctum propriis ſenſibilibus, & ſentiun
tur motu & propriis. i. mediantibus ſenſibilibus propriis,
ſic eſt ſenſibile commune. Vnde Commen 4. Phyſi. com.
102. dicit, ꝙ motus habet duplices partes, quædã ſunt ſi
mul, & ſunt illæ quas habet ex diuiſione mobilis, & ſic cau
ſat ſpeciem repræſentatiuam ſui: habet alias ex fluxu ima
ginario mutati ſecundum prius & poſterius, & ſic motus
non eſt congregatus, & mens facit ipſum, ut dicit Cõmẽ.
4. Phy. com. 104. & ut ſic quo ad iſtas partes menſuratur
a tempore nam tempus ſit ab anima, ut dicit Alex. ut reci
tat Commen. & Themiſt. 3. de Anima in expoſitione tex.
Sed licet ergo non teneam hoc omnibus modis, ſed in
actu, nam extra animam tempus habet eſſe propter ſubie
ctum eius, ut dicit Commenta. 4. Phyſi. com. 131. & ideo
motus bene poteſt regenerare ſpeciẽ ſui quo ad primas
partes ſecundum quas eſt per ſe ſenſibilis, & a naturali cõ
ſideratur: ſed quo ad partes illas ſucceſſiuas ex fluxu ip
ſius mutati, cauſatum eſt ens imaginarium, & a mathema
tico conſideratur, & ſic eſt de tempore ut cauſatur ex flu
xu inſtantis, ut dixi in tractatu de tempore, quia tempus
quodã modo eſt mathematicæ cõſiderationis, & quodã
modo naturalis. Vide igitur & cõſidera quia ad hoc pau
ci admodum peruenire potuerunt. Quomodo autem
omnia ſenſibilia communia motu ſumuntur, ſatis dixi in
contradictionibus in præſenti commẽto. 133 ſecundi de
Anima, & ibi uide.

Numerus non habet eſſe niſi in primo numerorum, ſcilicet
in dualitate, deinde in aliis ſpeciebus numerorũ, & duali
tas eſt prima forma formarum numerorum. 3. Meta. cõ.
11. uide, 12. Meta. tex. com. 2.

Numerus eſt coaceruatio unitatum. 3. Meta. tex. com. 16.
ita dicit etiam Boethius in princi. ſuæ arithmeticæ. ca. 3.

Numerus eſt unitatum collectio uel quãtitatis aceruus ex
unitatibus profuſus.

Numeri inquantum numerus ſunt propriæ paſſiones, ut
imparitas & Paritas, cõmenſuratio, æqualitas, excedentia
& defectus. 4. Meta. tex. com. 5.

Numerorum compoſitorum quidam aſſimilantur ſuper
ficiei circulari, & quidam corporali. 5. Metaphyſic. tex.
com. 19. ubi dicitur etiam quod talia, aut ſunt qualitates
in quantitatibus, aut ſunt quantitates multiplicatæ per
qualitates.

Numerus non habet actionem neq; paſſionem. 5. Meta. te.
commento. 20. ubi Commenta. elicit hoc ex tex. Nam
Ariſt. ibi poſtquam declarauit primum modum relatiuo
rum quæ referuntur per modum unius numeri, tranſit ad
ſecundum

ſecundum qui eſt eorum quę dicuntur ſecundum actionē & paſſionem,& talia ſunt quæ dicuntur ſecundum potentiam actiuam & paſſiuam.& Ariſto ibi in tex. dicit ꝙ eorum quæ ſunt ſecundum numerum non ſunt actiones.uide etiam pro hoc.4.Phy.commen.84.ubi dicitur,ꝙ quantitas non eſt de principiis actiuis,ideſt alteratiuis .Ex quo patet error medicorum iudium facientium differentiam in adminiſtrando pilulas in numero pari, uel in numero impari,ac ſi numerus eſſet de principiis actiuis . Nota tamen ꝙ hoc habet locum de actione corruptiua, quia ſenſibilia communia agunt per ſe in ſenſum imprimendo ꝓpriam ſpeciem,ut tenet Themiſtius in ſecundo de anima & Commenta.com 133.

Obſeruandu medicis.

Numerus eſt immaterialior quantitate continua, & uide cauſam tract.3.in Paraphraſi Meta. col.7.ibi : Et dicamus unum,materiale.ubi expreſſe ponit cauſam eſſe quia unū quod eſt principium numeri,& numerus ipſe depēdet ex operatione animæ,quia ſi anima non eſſet,non eſſet neq; entitas numeralis,neq; numerus:ſecus eſt de linea. Et huius contrarium tenuit Auicen.& nota hoc.

Numerus reſpectuum qui demonſtrantur per hoc uerbū, habere,eſt ſecundum numerum reſpectuum qui demonſtrantur per hanc prępoſitionem,in,ſed differūt,quia hoc uerbum,habere , dignius dicitur de reſpectu continentis ad contentum,& poſſidentis ad poſſeſſum:ſed iſta prępoſitio,in dignius dicitur de reſpectu contenti ad continens 5.Meta.28.com.

Numerus non dicitur totus ſed omnis.quinto Metaphyſi. tex.com.31.

Numerus non remanet idem parte ſublata. quinto Meta. tex.com.31.

Numerus quomodo poteſt eſſe ſpēs multitudinis , & fuit dubium Auicen.uide ſolutionem ab Auer.in tracta.3.Meta.col.8.ibi:Obiicit tamen Auicenna.

Numerum nōnulli arbitrati ſunt eſſe ſubſtantiam.7.Meta. tex.cōmen.5.uide etiam primo Met.tex.com.9.uide etiā 1.Meta tex.com.35.

Numerus eſt compoſitio unitatum,ut dicitur a quibuſdā, 7.Meta tex.com,49.

Numerus omnis uno cognoſcitur.10.Meta tex.com.2.

Numeri principium ſecundum ꝙ numerus , unum eſt ibidem.

Numerus eſt pluralitas unitatum 10.Meta.tex com.4.

Numerus menſuratur per unitates ſecūdum ꝙ eſt compoſitus ex unitatibus,non ſecundum ꝙ eſt numerus,quia numerus inquantum numerus menſuratur per numerū. 10. Meta.tex com.4 Ratio eſt quia menſura ſemper eſt uniſgenea menſurato.

Numerus & unum opponuntur aliqualiter,non ut contraria,ſed ut ad aliquid:inquantum enim hoc metrum eſt,illud uero menſurabile,ſic opponuntur.10.primę philoſophiæ,tex.com.21.Vbi collige aliqua abſoluta poſſe inducere reſpectum aliquem ſecundum ꝙ relatiue opponūtur,ſicut in ſimili notaui tibi alias de materia & forma .

Numerabile eſt numerus aut numerum habens.11.Primę philoſophiæ,cap.9.in.3. Phy.

Numeros inquiunt eſſe ideas aſſerētes, & de numeris quādoq; ſicut de infinitis quandoq;,uſq; ad denarium determinatis loquuntur.12.Met tex.com.42.

Numerus ſubſtantiarum mouentium eſt ſecundum numerum motuum.12.Primæ philoſophiæ,te.com.43 .& commento.48.

Numerus perfectus eſt.1 .Cœli.tex.com.3.

Numerum motuum Philoſophi ſumunt pro cōſtanti, ſed Aſtrologi ſunt diuerſi in hoc:ſed quomodocunq; ſit melius eſt ſcire opiniones hominum in hoc quam nihil.12. Meta.com.45.

Numerus orbium deferentium & reuoluentium, ut ſunt quinquagintaquinque,aut quadragintaſeptem.12.Metaphyſicæ,tex.com.47.

Numerus motuum,in quo cōueniunt moderni Aſtrologi, in orbibus requiratur. 12,Meta.com.48.

Numero quæcunq; multa ſunt multam materiam habent. 12.Meta.tex.com.46.

Numerus manere poteſt abſq; eo ꝙ numeret,ut ſenſile ſine eo ꝙ ſentit,ut Boethius putat,ſed fallitur quia ea quæ referuntur ad aliquid ſimul habentur, & quæ poteſtate ſunt,ad res eiuſdem habitus referuntur. Themiſt.4 Phyſi. 130.Vide in Concordantiis nuper editis.

Numerus eſt principium omnium ſenſibiliū & intelligibilium,ſecundum Platonem.3.Phyſico.25.& Themiſtius ibidem expreſſe.

Numerus non facit continuum,nec ut ſpecies,nec ut mouens. 12.Meta tex.com.ultimi.

Numerus infinitus non eſt par neq; impar,quia eſſe eius eſt in potentia,& id cuius eſſe eſt in potentia,de natura priuati reputari poteſt.ex libro Deſtruc. diſputa prima,in ſolutione ſexti dubii.

Numerus alius diſcretus,alius continuus.4. Phy.tex.com. ulti.& Themiſt.4.Phy.ſuper tex. 102 expreſſe.

Numerus qui eſt in prædicamento quantitatis non eſt illemet numerus qui reperitur in unoquoq; genere. Auerro. tracta.3.in paraphraſi Meta in principio.7.col.

Numerus generatur per hunc modum , nam quando intellectus denudat ab iſtis particularibus , iſtam rem indiuiſibilem in duo particularia , uel plura , illud erit illud unum quod eſt principium numeri . Et quando iterat ipſum cogitans ipſe generatur numerus.ex primo tracta. Metaphyſi.in Paraphraſi cap de uno,ubi uide diligenter rationes Auicennæ de uno opinantis,ꝙ unum quod eſt principium numeri ſit conuertibile cum ente . Et cauſa erroris fuit,ut dicit Commenta.quia ipſe admiſcuit accidentia inſequentia rem ſecundum intellectum cum accidentibus inſequentibus ipſam ſecundum eſſe, & putauit unum dici uniuoce de omnibus decem prædicamentis , & non ſecundum prius & poſterius,& ꝙ eſt unum numerale id,ſcilicet quod eſt ſynonymum enti . Vbi collige Auicen.poſuiſſe entis & unius unionem , quam ſecutus eſt Scotus.

Numerus duplex numerans & numeratus.4 Phyſico.tex. com.102.& 110.

Numerus motus eſt duplex,alius eſt partium motus ſecūdum ꝙ ſunt ſimul,alius eſt partium motus ſecundum ꝙ in eis inuenitur prius & poſterius.4.Phy.102.

Numero differentium unum accidens numero impoſſibile eſt eſſe,impoſſibile enim eſt ut una res numero inſit pluribus,alioquin unum dehiſceret in plura. Themiſt.4. Phy in digreſſione ſuper.132.contra Herueum qui uult numerum eſſe formam abſolutam unam numero in diuerſis rebus numeranſ ſubiectiue.

Numerus par ſecundum Pythagoricos eſt principium infinitudinis.3 Phyſico.tex.com.26.

Nutritio primo attribuitur membris cōſimilibus,ut eſt declaratum in naturali philoſophia,& fit per modū miſtionis & mediante calore naturali qui nō eſt primus motor ſed eſt anima nutritiua,propterea quia operationes caloris non ſunt determinatæ nec ordinatæ ad unum finem manifeſtum.5.Colliget,cap.3.

Nutrimentum in animalibus,quæ ſunt apta dormire,cum aduenit corpori,aſcendet ex eo uapor ad caput & cor,& grauabuntur inſtrumenta motus & dormiet , & quando fuerit digeſtum,alleuiabuntur inſtrumenta motus & expergeſiet.8.Phyſi.tex.com.51.De cauſis etiam ſomni & uigiliæ inquire in libro de Somno & uigilia. Notabiliter autem dixit,in animalibus habentibus aptitudinem ad dormiendum,quia dubium eſt de quodam genere piſcium. notauit Alexan.in commento ſuper libro de Senſu & ſenſato,& uidetur eſſe ſententia Ariſto.in libris de Hiſtoriis animalium.

Nutritiuæ uirtuti membra deſeruientia ſunt os,iſophagus ſtomachus,hepar,chyſtis fellis,ſplen, renes , & ueſica.3. Colliget,cap.16.

Nutrimētum per quod fit augmentum quodammodo eſt ſimile,& quodammodo contrarium.8 . Phy.te.com.55.

&.1.de Generatione & corruptio.tex.comen. 39.&.1.de Anima, tex.com.45.&.1.Cœli,tex.com.21.

Nutrimentum debet eſſe homœogeneum cum nutriendo & ęquale in ſpecie,uidelicet ultimum nutrimētum. 1.Cœli,tex.com.22.idem.2.de Anima,tex.com.45.

Nutriendum ſi non fuerit præparatum corruptioni, augetur per nutrimentum aduenies: ſi uero fuerit præparatū corruptioni,diminuitur per ipſa elementa donec reſoluatur in materiam,uel materias,ex quibus eſt compoſitum. Cōmen.1.Cœli,cōmen.21.uult dicere ꝙ illud quod nutritur,ſi ē in ſtatu profectus,augetur:ſi in ſtatu declinationis & defectus,tunc diminuitur,iuxta Ariſtot. ſententiam in.2.de Generatione & corru.tex cōmen.57.ponentis ſtatum generationis & profectus eſſe æqualem ſtatui corruptionis & defectus.

Nutrimentum augmentationi idem eſt quidem, eſſe uero alterum eſt.primo de Generatione, tex.cōmen.81.idem 2.de Anima,tex.com.47.

Nutriuntur omnia ex iſdem, ex quibus ſunt. ſecundo de Generatione,tex.com.40.

Nutritiuum poteſt eſſe ſine ſenſitiuo.2. de Anima,tex.cō.15.&.tex com.31.

Nutricibus non competunt uina neq; pueris, differt enim nihil forſan ipſos bibere uel nutrices. Ariſtot. in libro de ſomno & uigilia. Et ideo Auicen. dixit ꝙ cura infantis eſt cura lactis,quod nota in actu practico diligenter:nam inde prouenit ꝙ degenerāt frequenter filii & præſertim nobilium.

Nutrimentum eſt duplex,indigeſtum,& tale eſt contrariū: & digeſtum,& hoc eſt ſimile.2.de Anima,tex.com.45.

Nutritionis organa ſunt triplicia.Galenus.5.de utilita.particu.cap.15.

Nutritio fit per digeſtionem & commotionem in animalibus,& plantis mediante calore naturali, licet exiſtimetur ꝙ plantę attrahant nutrimentum a terra, & ibi digeratur. Com.in.2.de Partibus animalium,cap.de carne.

Nutrimenti inſtrumentum non eſt de ratione, ut ſit inſtrumentum motus, quia eſt magis conueniens, ut ſit inſtrumentum quietis.2.Colliget,cap.18.

Nutrimenti materia & materia eſſentiæ non differunt, niſi quia nutrimentum eſt eſſentia in parte,& generatio eſt eſſentia in toto,& materia totius & partis eādem eſt.2.colliget,cap.10.idem.2.de Anima,tex.com.47.

Nutritiua uirtus in animalibus non eſt data niſi propter ſenſum & uirtutem ſenſibilem.2.Colliget,cap.11.

Nutritiua uirtus,eſt de uirtutibus actiuis.2.de Anima,c.52.

Nutritiuę uirtutis operatio fortior eſt dum homo dormit & partes extrinſecæ tunc ſunt frigidæ,quia calor reuocatur ad cor,& ad partes intrinſecas.2.Colliget,cap.11.

Nutritiuæ uirtutis operatio & ſenſitiuæ non perficiuntur eodem calore,& hoc apparet in dormiente oculis apertis,ille enim nutritur,ſed non uidet.2.Colliget,cap.11.

Nutriri compoſitum ex ſimplici impoſſibile eſt, quia tunc animal poſſet conſtare uno elemento.2.Colliget, ca.19.

DE LITERA O.

OBIECTIO demōſtratiua requirit duas contradictiones, unam per quam opponimus præmiſſis,aliam per quam opponimus concluſioni. Auer.in primo de Generatione animalium, cap.1.ubi ponitur improbatio antiquorum aſſerentium,ſemen ex omnibus partibus corporis prouenire.

Obiectum uirtutis nutritiuæ,augmentatiuæ,& generatiuę idem eſt.2.de Anima,42.&.1.de Generatione & corrup. tex.com.39.&.32.

Obliquū,neq; ſui neq; recti iudex eſt.1.de. Aīa. tex.c.85

Obteſis eſt digeſtio a caliditate ſicca, & aliena.quarto Meteoro.tex com.28.

Obſtetricis diligentia & cura,requiratur in ſeptimo de Natura animalium,cap.10.

Oculus eſt inſtrumentum uirtutis uiſibilis,& in eo dominatur elementum aquæ.ex libro de Senſu & Senſato.

Oculus obſcuratur in locis ubi eſt multa nix,aut multa aqua,& ideo apparent ripæ maris turbidæ,paucæ lucis,& ſimiliter loca niuis.ibidem.

Oculi animalium quadrupedum & uolatilium,& natatiliū in principio maximi uiſuntur,poſtremi uero omniū perficiuntur.ex.2.de Generatione animalium,cap.4.uerſus finem,& ibi uide cauſam.

Oculorum ſedes maxime ſeminalis eſt omnium locorum capitis,quod patet, cum ſola ipſa per coitum uenereum manifeſte immutetur. Ariſt in.2.de Generatione animalium,cap.5.in fine.

Oculus ſignificat forti ſignificatione ſuper complexione cerebri.4.Colliget,cap.3.

Oculos nouellarū hirundinum ſi quis præpungat rurſum incolumes reddentur, cum enim fiunt non facti iam corrumpuntur,itaq; denuo oriuntur ac pullulant. Ariſt.in.3.de Generatione animaliū,cap.6.idem dicit cōuenire oculis ſerpentum,in.2.de Natura animalium,cap.ultimo.

Oculorum,alii cæſii,alii flauidi,alii caprinii,alii nigri,& uide cauſam iſtius diſcriminis in.5.de Generatione animalium,cap.primo.

Oculorum ægritudines ſunt glaucoma & luſcioſitas.ibidē

Oculi cęterorum animalium in unoquoq; genere,unicolores ſunt,ſed hominis diuerſicolores,& æqui inter beſtias, ibidem.

Oculorum cæſietas & canicies,ſunt duæ affectiones conſequentes cruditatem humoris,& paucam eius concoctionem. Ariſt.in.5.de Generatione animaliū,cap.1.& Auer. ibidem.cap.de uarietate coloris oculorum. Ex hoc patet error illorum,qui aſſerūt ab Homero Palladem Glaucopin appellatam,ea ratione ꝙ oculus glaucus ſit uiſu pollens,cum glaucedo ſed cęſietas oculorum inſequatur cruditatem,& per conſequens non confert ad præſtantiam uiſus. Immo uerius puto illam ſic appellatam, quia habet oculos noctuæ,quæ apud Græcos glaux appellatur: noctua enim Palladi dicata eſt,tale enim animal noctu uenatur & uigilat. Vnde monetæ Athenienſium, noctua ſignabantur,quia Mineruæ auis eſt:iuuat enim Mineruam nocturnis impalleſcere chartis.

Oculi humor ille,quo uidemus,pupilla eſt.primo de natura animalium,cap.9.

Oculi partes.ibidem require.

Oculi album,in ægritudinibus acutis ſi rubeum fuerit,& ipſius uenæ nigræ,aut obſcuræ fuerint, ſignum mortis eſt proculdubio.4.Colliget,cap.43.

Oculi partium iuuamenta aſſignata a Galeno,pro maiori parte ſunt arbitratiua,& ſine dubio quodlibet ipſorū habet iuuamentum proprium in ſe & pars dominans in eo, & ſuus finis non eſt,niſi ut colores imprimātur in ipſum 2.Colliget,cap.15.de iuuamentis oculi & partium eius.

Oculos omnia animalia quæ animal generant,habent præter talpam,quam modo quodam habere edixerim cū tamen omnino habere negem,quippe cum omnino quidē non uideat,nec perſpicuos habeat oculos. ex primo de Natura animalium,cap 9.

Oculi qui condīti ſunt,clariſſime cernere in genere quoq; brutorum animalium poſſunt,modicus autem ſitus nota eſt morum optimorum. 5.de Natura.cap.10.

Oculi qui mediocriter conniuent,notam morum laudabilium habent.ibidem.

Oculorum rotunditas eſt ſignum maximum portendens lepram.4.Colliget,cap.37.

Oculos habētia animalia,quædam humidos, quædam duros habent:& quædam palpebris utuntur,& quædā palpebris carent.ex.1de Partibus animalium,cap.3.

Oceanum & Thetim antiquiores quidam principium generationis fecerunt.ex erratis primi Meta.

Odor ſecundum opinionem Ariſto.nō eſt corpus diſſolutum ab odorabili in aere.ſecundo de Anima cōmen.76. & idem

& idem infra.com 97.

Odorum differentiæ non ſunt manifeſtæ, ſicut differentiæ ſaporum.5.Colliget,cap.28.&.2.de Anima,com.92.

Odor,& color habent duplex eſſe,naturale,& extraneum.2.de Anima,com.76 &.97.

Odores,quia non ſunt multum manifeſti acceperunt nomina a ſaporibus.2.de Anima,tex.com.65.

Odores medii componuntur ex extremis,ſicut ſapores, & colores medii componuntur,ex ſaporibus, & coloribus extremis.2.de Anima,tex com.95.&.105.

Odoratus inuenitur fortior in multis animalibus quam in homine,ut in aquilis.& apibus,3.Colliget,cap.36.

Odor eſt ſicci ſicut ſapor humidi.2.de Anima, tex.cõ.100.

Odor eſt analogus ſapori.Alexander in Paraphraſi de anima,in cap.de olfactu.

Odorem habentia,habent etiam ſaporem,& inſipida odore carent,ut lapides,idem Alexan.ibidem.

Odoratus ſenſus fit per medium aerem,& reperitur etiam in animalibus carentibus ſanguine,ut in apibus,& formicis.3.Colliget,cap.36.

Odoratus ſenſus attribuitur igni, uiſus aquæ, auditus aeri, & uide cauſam 3.Colliget,cap.36.

Odoratus fit in primo pari neruorum quod exit a cerebro in oppoſito duarum caruncularum ſimiliũ capitibus mammillarũ.Auer.ſ primo Colliget,cap.de anatomia neruorũ.

Odoratus inſtrumentum eſt naſus, & in animalibus olfacientibus fit per attractionem. & in non olfacientibus ſine attractione,ut in apibus.ſecundo colliget,cap.17.de iuuamento inſtrumenti olfactus.Olfactus ſenſus ſecundum Ariſto.fit in duobus meatibus qui ſunt in naſo, & ſecundum Galen. fit in duabus carunculis ſimilibus capitibus mammillarum.ſecundo Colliget,cap.17.De iuuamentis inſtrumenti odoratus. Vide etiam pro hoc Auerro.in.3. Colliget,cap.38.de ſenſu uiſus,& accidentibus ei,ubi narrat quomodo fiat uiſio & inquit:Et ſcias q ſenſus uiſus recipit formas rerum in hunc modum,quia aer mediante lumine recipit formas rerum primo,& poſtea mouet ad tunicam inferiorem, & illa dat aliis,quouſq; hic motus perueniat ad poſtremam,poſtquam ſtat ſenſus communis qui apprehendit formas rerũ.& uide quæ ſequuntur. Alexander etiam in Paraphraſi cap.de impulſu dicit: Videre ad uiſum,audire ad auditum, & reliqua id genus ad proprium ſenſum ſpectant, ſentire tamen in communi ad ſenſum communem,perinde quaſi ſenſus omnis ab eodem quidẽ fiat,ſed per aliud atq; aliquid.intellige ultimate iſta uerba Alexan. Veritas tamen eſt q ſenſus particulares ſunt diſtincti a ſenſu communi, ſed habent colligantiam cum eo.Ariſto.enim in ſecundo de Anima, tex. cõmen.144.uult q unuſquiſq; ſenſus eſt reſpectu proprii ſubiecti ſenſibilis,& eſt in ſenſorio proprio: unde iſti ſenſus quinq; habent propria organa,quorum origo eſt cor a quo dependent. Vnde Ariſto in libro de Senſu, & ſenſato,& in.2.de Partibus animal.cap.10. expreſſe dicit tactum,& guſtum a corde manifeſte dependere,& uult uiſum,& auditum eſſe in capite,& olfactum medium tenere,& reddit ibi cauſam,& nota,ut inquit Commenta.2.de Anima,cõmen.140.quod ſenſibilia mouent tantum,ſenſus mouent,& mouentur. Primum ſentiens eſt motum tantum,id eſt ſenſus cõmunis,& quia poſt motionem quę eſt receptio in ſenſu cõmuni ſequitur iudicium quod atteſtatur actui,receptio uero potentiæ.2.de Anima cõmen. 149.inde prouenit,q ut ſenſus cõmunis eſt iudex, ſic habet motum formæ & principalis agentis, & ſenſus exteriores,ut ſic habent rationem inſtrumenti,& ſic operatio denotat agens,& non aſcribitur inſtrumento:& illo modo intelliguntur auctoritates Themiſtii,& Auer. Et ſic primus ordo ſpiritualitatis incipit in ſenſu cõmuni, quia in ſenſibus exterioribus eſt ueluti in uia, quæ ordinatur ad terminum,& ut ſic uia non differt a termino uiæ,ſicut imperfectum a perfecto: & quia unumquodque a fine denominare fas eſt, ideo primus gradus ſpiritualitatis formæ eſt eſſe quod habet forma in ſenſu cõmuni. Tamen ex hoc non ſequitur,quia iſta forma in ſenſu proprio habeat eſſe ſpirituale,unde Comme.in.2.de Anima, & Ariſt.dicunt q nec caro eſt ultimum ſenſorium tactus, nec ut ampliat Cõmen.ibidem.cõmen.146 pupilla in uiſu,nec lingua in guſtu,& ſic de aliis,quia ultimum ſenſorium eſt,ubi eſt ſenſus cõmunis,& hoc eſt cor: tamen ſenſus iſti proprii habent propria inſtrumenta, & operationes actus colligatos,tamẽ modo prædicto,& hoc etiam dicit Ariſtote.in libr.de Somno,& uigilia. q ſenſus uiſus quiſq; habet aliquid proprium,ut uiſus uidere,& auditus audire,& ſic de aliis.omnes tamen habent uirtutem communem,nam non eſt uiſus per quem cernimus nos uidere,nec audit qui ſentit audire,& ideo actio ſenſus cõmunis eſt magis ſpiritualis quam ſenſitiua exteriorum, & in plus,quia poteſt in plura.

Odorem habens habet etiam ſaporem. Cõmen.in lib.de ſenſu,& ſenſato.

Odorabilium natura eſt fumoſa,& teſtatur hoc, quia multa quæ non habent odorem, dum appropinquant igni, habebunt odorem.ibidem.

Odorabilium indiuidua ſunt notiora nobis, quam indiuidua ſaporum.3.Colliget,cap.36.

Odoratus ſenſus in animalibus quæ odorant ſine attractione,ut in apibus, & formicis eſt clarior quam in illis, quæ odorant per attractionem.ibidem,uide in contradictionibus nuper æditis.

Oleum ex uitellis ouorum eſt ſupremum iuuamentum in mitigando dolorẽ,ſupra pinguedinẽ anſeris, & gallinæ.

Oleum dulce,& nouum oliuæ temperatum eſt, & eſt conueniens homini ſecundum totam ſuam ſubſtantiam,licet declinet parum ad caliditatem.5.Colliget cap.36.

Oleum eſt ex rebus in quibus dominatur humiditas,& caliditas,eo q partes aereæ in eo ſunt manifeſtæ multum: & ſi aliquis quæreret quomodo poteſt eſſe, ut partes aereæ in eo dominentur,cum uideamus q ingroſſatur, & congelatur,& inſpiſſatur a frigore: cũ dicatur q non congelantur a frigore niſi res aquoſæ: Debemus reſpondere q non congelatur propter frigiditatẽ,niſi ꝓpter conuerſionem multam ſuarũ partium ad aquã 5 Colliget,c.24.

Oleum citiſſime iniectos odores ſuſcipit,ut in unguentis. Ariſto.in lib.de Inſomniis.idem etiam patitur uinum.

Oleum natat ſuper aquam, quia a prædominio eſt aereũ. Com.in.4.Meteo.in ſumma prope finem, & etiam in tex. com.40.

Oleum non elixabitur pſum ſecundum ſeipſum.4.Meteororum,tex com.27.

Oleum ab igne,& tempore albeſcit,& ingroſſatur,albeſcit quidem euaporate aqua ſi qua inerat,ingroſſatur autem quia marceſcente calido ex aere fit aqua. 4.Meteo.t.c.40.

Oleum eſt cõmune aquæ,& aeri, lignũ terræ,& aeri, lac uero terræ,& aquæ.4.Meteo.tex com.48.

Oleum,cæra,& pix magis cum aliis quam per ſe inflammabilia ſunt.4.Meteo.tex.com.48.

Oleum non patitur epſeſim,neq; ingroſſatur, quia exhalabile eſt,ſed non uaporabile:aqua autem non eſt exhalabilis,ſed uaporabilis.4.Meteorotum,tex cõ.48.

Oleum oliuæ inſpiſſatur, & congelatur a frigiditate, propterea,quia partes aereæ quæ ſunt in ipſo conuertuntur ad aquam & etiam oleum inſpiſſatur a calore, quia reſoluuntur partes aqueæ,& remanẽt aereæ, cum terreſtribus in eo dominantibus. Vnde uniuerſaliter omnes res quæ inſpiſſantur a calore,& frigore, æqualiter ſunt aereæ,& aqueæ,& earum partes ſunt conglutinatæ ſimul.5.Colliget,cap.26.

Olfactus eſt odorabilis,& non odorabilis. Nõ odorabile autẽ eſt triplex.2.de Anima,te.cõ.69.aliud enim eſt nullũ habens odorem,aliud prauum,aliud uero paruũ odorẽ.

Olfactibilia curant ab ægritudinibus capitis,quia caput eſt humidum, & olfactibile in maiori parte eſt calidũ,& ſiccum. Auer.in fine libri de Senſu,& ſenſato.

Oliua,quia eſt auara in fructificando,ideo ſeneſcit. Auerr. in.3.de Generatio.animalium,cap.1.& habetur in tex. q

árbores,& plantæ,quæ nimis fructificant,cito pereunt, ſicut,& animalia,& datur ibi exemplum de gallinis.

Olorum in more eſt in genere uolucrum, ut alter alterum deuoret.9.de Natura animalium.

Olores aquilam,ſi pugnam ceperit,repugnantes, uincunt, ipſi autem nunquam niſi prouocati inferunt pugnam: ea nere etiam ſoliti ſunt,& præcipue iamiam morituri.9.de Natura animalium,capit.12.ad hoc alludens Ouidius in epiſtolis dixit:

Sic ubi fata uocant,udis abiectus in herbis,
Ad uada Mçandri concinit albus olor.

Optimum ſemper,aut proportionale quod primum.12. Meta tex.com.37.

Homoeomera ſunt ueluti quæ metallantur, ut æs, aurum argentum,ferrũ,ſtannum,lapis,& alia huiuſmodi. In animalibus autem,& plantis,uelut neruus,caro, oſſa,pellis, uiſcera,pili,crines,uenæ:ex quibus conſtant anomœomera,puta,facies,manus,pes,& talia.In plantis autem lignũ, cortex,radix.folium,& quæcunq; talia.quarto.Meteoro. tex.com.48.

Omnia prædicamenta ſunt diuiſibilia,aut per ſe,aut per accidens:per ſe,ut quantitas:per accidens,ut reliqua.1.phy. com 18.Ex quo patet nullum indiuiſibile,& immateriale eſſe in prædicamento,in uia Auer.uide in cocordãtiis.

Omne habens materiam eſt generabile, & corruptibile.primo Phyſi com.79.primo Cœli,cõmen.20.primo cap.& 3.de Subſtantia orbis primo Phy.63.

Omne ens diligit ſe permanere.primo Phyſi.tex. com.82. &.2.de Anima.34.

Omne quod loquitur Ariſto.in libro Phy.eſt propter principium mouens.1.Phy.com.ulti.&.8 phyſi com.1.

Omnis artifex debet conſiderare de accidentibus ſui ſubiecti.2.Phyſi.tex.com. 17.&.1. Poſteriorum multoties

Omne propter quod eſt aliquid,cum illo eſt unius ſcientiæ ſecundo Phyſi.tex.com.23.

Omne in habentibus finem,& motum continuum, finis eſt ultimum illius motus.3.Phy.tex.com.23.

Omne quod eſt ante finem,eſt propter finem.ſecũdo Phyſico.tex.com.29.

Omnia quæ ſunt ante finem,ſunt propter finem.2. Phyſic. tex.com.81.

Omnes antiqui cõueniunt in hoc ꝙ ex nihilo nihil fit. Cõmen.in prologo.3.phyſi.& habetur primo Phyſi.tex.cõmen.34.Omnes qui de natura locuti ſunt,in hoc conuenerunt ꝙ ex nihilo nihil fit.

Omne quod eſt,aut eſt principium, aut ex principio.tertio Phyſi.tex com.26.ubi Cõmentator dicit: Omne ens, aut eſt cauſa,aut cauſatum.

Omne exiſtens in ſubiecto eſt minus exiſtens per ſe quam ſuum ſubiectum.Commenta.3.Phy.com 36.& eſt etiam in tex.

Omne ſenſibile aptum natum eſt alicui eſſe.3.Phyſi.tex.cõ. 48.Et uide Commentatorẽ in com.quomodo ſit propoſitio iſta,& conſimiles ibi poſitæ intelligenda:uult enimq; ſenſibile ſumatur ibi pro tangibili.

Omne quod eſt æquale alicui,eſt finitum.3.Phyſi.com.49.

Omne corpus ſimplex eſt finitum ibidem.

Omnis res eſt una per ſuam formam.3. Phyſi.comm.68. & primo de Anima,com.90.

Omne corpus eſt in loco per ſe,uel per accidens,uel ſecundum partes.4.Phyſi.com.41.

Omne quod mouetur naturaliter ad aliquid,eſt unigeneũ cum eo.4.Phyſi.com.48.

Omne excedens aliquid diuiditur in exceſſum, & in id qđ exceditur.4.Phy.tex.com.7.

Omne quod mouet aliud per actionem, neceſſe eſt ut moueatur ad illum locum ad quem attrahit ipſum.4.Phyſi. com.79.uide.7.com.10.quomodo intelligatur.

Omnis quies eſt in tempore.4.Phyſi.com.tex.118.

Omne quod eſt in aliquo numero numerus excedit ipſum ex duobus extremis.4.Phyſi.tex.com.17.

Omne quod conſumitur a menſuratione finiti,eſt finitum neceſſario.6.phyſi.com.20.

Omne prædicatum in quo inuenitur tranſmutatio, inuenitur in eo diuiſibilitas,uel per ſe,uel per accidens.6. phyſico,com.34.&.37.

Omne quod mutatur,in tẽpore mutatur 6.Phyſi.te.cõ.50.

Omne moueri præcedit mutatum eſſe.6.Phyſi.tex.cõ.52.

Omne mutatũ præcedit mutari.6 Phy. tex.cõ.51.& infra.

Omne quod factum eſt,neceſſe eſt fieri prius, & quod fit factum eſſe prius neceſſe eſt.6.Phyſi tex com.59.

Omne de quo uere dicitur ipſum eſſe motũ, aut quieſcẽs eſt illud quod innatum eſt recipere motum, & quietem, & eſt in loco in quo innatum eſt recipere motum,& quietem,& in diſpoſitione ſecundum quam innatum eſt recipere motum,& quietem.6. Phyſic.tex.com.67.idem 4 Phyſi.tex.commen.116.&.5.Phyſi.tex.commen.20 &.6. Phyſi 30.

Omne quod eſt poſtquam nõ fuit, neceſſe eſt ipſum prius fuiſſe in potentia quam in actu.8.Phyſico.tex.com.4 idẽ 9.Met.tex.com.13.&.3.de Anima,tex.com.20.27.&.12. Meta.tex.com.32.

Omnia quieſcere,& huius rationem quærere dimittentes ſenſum infirmitas quædam eſt intellectus.octauo Phyſic. tex.com.22.

Omnis opinio cui contradicit ſenſus, eſt opinio bona.8. Phyſico.tex.com.26.

Omne quod mouetur a principio exiſtente in ipſo, mouetur naturaliter 8.phyſi com.27.

Omne quod eſt in potentia aliquid, exibit aliquando in actum,& ſi non,tunc natura ageret ocioſe.Commenta.8. Phy.com.64.idem.1.Cœli,com.20.

Omnes leges conueniunt in hoc, ꝙ Deus habitat in cœlo. 8.Phyſico.cõmen.84.& habetur in propria forma in primo de Cœlo,& mundo, in te.com.22.&.96.&.100.idẽ 2.Cœli,tex com.2.&.74.

Omnia entia,aut ſunt ſubſtantiæ,aut accidentia aut ſunt uia ad eſſe iſtorum,& uniuerſaliter ſunt tranſmutatio.1.Cœli,com.1.Vide in Theorematibus,

Omne totum,& perfectum non differunt ſecundum ſpeciem,ſed ſiquidem in materia,& in his de quibus dicuntur.1.Cœli.tex.com.3.quam differentiam Auer.in.com. ita declarat.Nam ſi fuerit quantitas continua,tunc eſt totum,in diſcreta eſt omne,in forma uero, & quantitate eſt perfectum.idem habet in paraphraſi.1.Cœli.in ſumm.2.

Omnia phyſica corpora ſunt mobilia ſecũdum locum. primo Cœli,tex.com.5.

Omne in quo eſt poſſibilis additio eſt diminutum.1.Cœli,tex.12 idem ibidem.tex com.quarto &.8.Phyſico.tex. com.75.

Omnes homines de Diis habent exiſtimationem, & omnes eum,qui ſurſum eſt,locum Deo attribuunt, & Græci, & Barbari quicunq; putant Deos.primo Cœli, tex com. 22.&.96.&.100.

Omnia a uim inferente longius facta tardius feruntur. primo Cœli,tex.com 89.

Omne quod non exiſtit in materia,impoſſibile eſt ex eo inueniri pluſquam unum in ſua ſpecie.primo Cœli,tex.cõ. 98 idem 12.primæ Philoſophiæ.

Omnia quieſcunt dum ueniunt in propium locum,eius uero ꝙ circũfertur idem eſt locus,unde incepit,& inquẽ conſumat.primo Cœli,tex com.100.

Omne habens actionem in ſe habet actionem in alio, & quod habet actionem in ſe eſt ſpirituale, nõ corporeum. ſecundo Cœli,com.17.

Omnes naturales ſubſtantiæ,aut corpora ſunt,aut cum corporibus generantur,& magnitudinibus.3.Cœli,te.cõ 1.

Omne quod non uere dicitur de ſingulis,non uere dicitur de toto, quia unaquæq; partium non eſt totum, & congregatio eſt totum,3.Cœli, com.8.idem primo Cœli,com.17.&.4.Phyſi.com.43.

Omne de quo aliqđ dicitur ſecũdũ cõparationẽ,nõ eſt neceſſarium ut habeat illud per ſe,niſi ſubſtantialiter diceretur in reſpectu alterius:ſic enim aliqđ dicitur de aliquo ſe

cundum

cundum comparationem,& iſtud exiſtit in eo per ſe neceſſario,illud dictum non eſt in eo ſecundum quod eſt comparatum,ſed ſecundum quod comparatio accidit ei. 3.Cœli, com.9.

Omne factum prima intentione eſt eſſentialiter, ſecunda autem eſt accidentaliter 3.Cœli,com.74.

Omnia appetunt eſſe diuinum,& immortale,& illius gratia agunt quæcunque agunt ſecundum naturam.ſecundo de Anima,tex.com.34.idem primo Phyſico.81.&.2. Cœli,tex.com.64.

Omnia duo quorum ſubiectum eſt unum, & alterum eſt perfectius altero,ſemper reſpectus perfectioris ad imperfectius eſt reſpectus formæ ad materiam.3.de Anima, com.36.

Omnes homines natura cognoſcere deſiderant .ex procemio primæ Philoſophiæ,& ita in ueritate debet ſtare. Et mirum eſt de tot uiris illuſtribus,qũo uſq; ad iſta tempora tranſtulerint,ſcire,cum litera græca iaceat, πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται, εἰδέναι autem apud Græcos nõ ſcientiam,ſed cognitionem ſignificat, quæ eſt tanquã genus reſpectu ſcientiæ.ſcientia enim eſt per demonſtrationem,ſed cognitio ſe extendit etiam ad immediatas propoſitiones,& etiam ad cognitionem ſenſitiuam. Vnde Ariſt. conſuetudo fuit in principiis librorum ab uniuerſalioribus exordiri, iuxta doctrinam traditam in principio libri phyſicæ auſcultationis,& probat principium libri Ethicorum,& principium libri Poſteriorum analyticorum.& principium libri Phyſicorũ,& in pleriſq; locis: & confirmatur,nam probatio a ſigno ex dilectione ſenſitiua circa hoc tendit. Nã homines omnes amant ſenſus naturaliter propter cognitionem nedum propter utilitatẽ : nam & ſi nihil agere deberemus adhuc illos diligimus,& præcipuè uiſus ſenſum,quia hic maxime ad cognitionem proficit. Manifeſtum eſt autem quod omnes homines nõ amant naturaliter ſenſus propter ſcientiam proprie,quę per demõſtrationem habetur:nam ſcribit Alexan.in principio libri Priorum,quod hominis proprietas eſt cognitio ipſa, & contẽplatio ueritatis: ſicut enim quodlibet animal habet aliquid ſibi peculiare,ſic & homo. Vnde pueri etiam natura feruntur ad cognitionẽ,& delectantur ex auditu fabularum,nullam inde cõſequentes utilitatẽ pręter cognitionẽ ipſam. Vnde animaduerte quod & ſi cætera animalia nobiſcum communicẽt in cognitione ſenſitiua, tamẽ in hoc differimus ab ipſis.quia natura ſenſus animalibus largita eſt propter ſalutem, & utilitatem eorum,ut eis mediantibus proſequantur iuuantia,& euitent nocentia:ſed nõ dedit eis ſenſus propter cognitionẽ tantum circa utilitatẽ. unde non appetunt ſenſus propter cognoſcere, ſed propter utile,ſed hoc homini proprium eſt. Nam ut teſtatur Phs in præſenti loco.nõ enim ſolũ ut agamus,ſed etiam ſi nihil acturi eſſemus uidere præ cæteris ſane experimur. Vnde Auer.in.2.Cœli,cõmen.77 ſcribit quod brutorum cognitio non deſiderat aliquam cognitionem intellectus. Igitur Ariſt.ſyncerus taliseſt ab uniuerſalibus exordium ſumens inquit:Quod omnes homines natura cognoſcere appetunt.& hoc oſtẽditur perſuaſione ſumpta a ſigno, ex ſenſuum dilectione, quia homines naturaliter appetunt,non ſolum propter actionem,ut leuia ,uerum propter ipſam cognitionem , quia cognitio ipſa naturaliter appetitur ab homine. Si autẽ ſenſus eſſet,quod homines natura appetant ſcire,propter dictum quod eſt per demonſtrationem.tunc probatio ex dilectione ſenſuum nõ eſſet ad propoſitum, niſi ſentire eſſet per demonſtrationẽ intelligere,quod Ariſt doctrina abhorret, tum ex libro Poſteriorũ analyticorum,tum etiam ex ſecundo de Anima contra antiquos,qui non diſtinxerunt inter imaginationẽ & intellectũ. Licet enim ſenſus ſit adminiculum ad ſciendum,aliud tamen eſt ſcire,& aliud ſentire. Nolo tamen propter hoc negare quin etiam ſcientia,& contemplatio ueritatis ſit homini propria,ſed dico intellectum Ariſto. non de ſcientia,ſed de cognitione quæ eſt genus ſcientię fuiſſe:& ex hoc patet ſolutio ad quæſtiones Latinorum in principio primæ Philoſophiæ,quia omnes procedunt ex malo intellectu literæ.

Omne compoſitum ex materia,& forma,eſt diuiſibile.primo Meta com.7.

Omnes principia contraria faciunt. 1.phyſi. tex.com.41.& in.4.Meta.tex com.6.

Omnia autem contraria ſunt,aut compoſita ex contrariis. quarto Metaphyſi.tex.commen. 6. Animaduerte tamen quod ut ſcribit Commen.ibi in commen illa diuiſio eſt ſecundum probabilitatem & non eſt ſecundum neceſſitatem,quia corpus quintum neque eſt contrarium, neque eſt compoſitum ex contrariis. Conſimile primo Cœli. comme.20.& in libro de Subſtantia orbis fere per totũ, ubi oſtenditur cœlum eſſe æternum &c.

Omnes homines conueniunt in hoc,quod indiuidua corporum exiſtentium per ſe ſunt ſubſtantiæ,& quod in eis eſt principium.Commenta.7.Metaphy.com.5.

Omne quod ſit diuiſibile ſemper oportet eſſe, & eſſe hoc quidem hoc,hoc uero hoc.7.Metaphy.commen.& tex. 28.idem primo Phyſico.tex.cõmen.44. Vbi animaduerte quod Commenta.exponit hoc habere ueritatem non actu,ſed ſecundum rationem. Vide ſuperius in litera G, ibi generatum omne diuiſibile eſſe oportet, quia late declarauit ibi hoc.

Omne principium eſſendi,eſt principium numeri, & omne principium numeri eſt principium eſſendi. 10. Meta.tex. com.7.

Omne ad omne,aut idem,aut aliud. 10.Meta. tex.cõ.10.

Omne cuius elementum eſt ſubſtãtia,& ſubſtantia.12.Metaphy.tex.cõ.19.intelligitur de elemento propinquo , ut gloſſat Cõmenta.12.Meta com 22.

Omne cuius cauſa eſt generabilis & corruptibilis eſt generabile,& corruptibile.12 Meta.tex.commen.29.Ibi enim dicit Philoſophus, quod ſi omnes ſubſtantiæ eſſent corruptibiles,omnia eſſent corruptibilia.

Omnis motor cuius ſubſtantiæ admiſcetur potentia ,poſſibile eſt,ut in aliqua hora non moueat.12.Metaphyſi. tex. com.39.idem.8.phyſi com 4.&.15.

Omne æternum eſt actio pura.& quod eſt actio pura non habet potentiam 12.Meta com.30.&.35.&.44.

Omne compoſitum ex duobus , quorum alterum poteſt eſſe per ſe.poſſibile eſt alterum eſſe per ſe,niſi ſit compoſitio ſubſtantiæ,& accidentis.uerbi gratia hydromel,quia componitur ex aqua,& melle.& aqua inuenitur per ſe, neceſſe eſt,ut mel inueniatur per ſe.12.Metaph.commen. 35.idem in.8.phyſi.com.37.

Omne compoſitum ex duobus oppoſitis ſi inuenitur unũ eorum per ſe,& reliquum.12.Meta.com.35.

Omnino quorumcunq; ſubſtantia eſt in ſubiecta materia, horum nihil contingit factum eſſe non exiſtente quadam materia.1.Cœli,tex.com. 94.

Oppoſitum æquiuocatur in Arabico.primo phyſic.commen.60.Quod ideo dicitur,quia apud Arabes quandoq; oppoſitum ſumitur pro termino a quo,& quandoq; pro termino ad quem.

Oppoſita quorum potentia eſt potentia cõtrariorum non diuidunt uerum,& falſum niſi in eo quod innatum eſt recipere illa tertio phyſico.commento.24.Idem in prædicamentis in ſermone de oppoſitis,idem.10. Meta.tex. com.15.

Oppoſita duo non poſſe ſimul congregari in eodem, eſt propoſitio communis pluribus una ſcientia.octauo phyſico.com.70,

Oppoſitum intelligitur per ſuum oppoſitum.3.de Anima, commen.25.idem.1.de Anima,tex.commen.85. primo Cœli,tex com.101.& 2.Cœli,tex.com.40.

Oppoſitio primo,& eſſentialiter inuenitur in eis quæ opponuntur in loco.8.Meta.com.4. Conſimile in prædicamentis,in cap.de quantitate,& in 10.primæ philoſophię, in com.13.uide in Concordantiis.

Oppoſita ſola non contingit ſimul exiſtere.10. Metaphyſi. tex.com.57.

Oppoſitionis quatuor modi ſunt. quinto Metaphy. in cap. de eodem, & diuerſo, & in poſt prædicamentis in ſermone de oppoſitis.

Oppoſita, & extrema in artibus, & in naturalibus circa idē ſuſceptibile ſemper uidentur fieri. ex libro de Somno, & uigilia, in principio.

Opinio, & phantaſia motus quidam uidentur eſſe octauo phyſico. tex. com. 26.

Opiniones eaſdem non ſemel, neq; bis, ſed infinities oportet putare perueniſſe ad nos. primo Cœli, tex. cōmen. 22. idem primo Meteororum.

Opiniones de mundo ſunt quatuor, aut ꝙ non ſit generabilis, & corruptibilis, & eſt opinio Ariſto. qui fuit primus inter Græcos, qui tenuit hoc, & ante ipſum fuit opinio antiqua Chaldeorum. Aut ꝙ ſit generabilis, ſed non corruptibilis, & fuit opinio Platonis. Aut quod ſit generabilis, & corruptibilis, & fuit opinio Empedoclis, & Heracliti, Aut quod non ſit generabilis, ſed bene corruptibilis, ut ſunt loquentes in lege Maurorum. Cōmen. 2. Cœli, com. 102. uide in Concordantiis.

Opiniones antiquorum hodiernis temporibus imaginari non poſſumus, neq; perficere eas, quia non ſunt famoſæ. 2. Cœli, com. 72. idem. 1. de Anima, com. 26.

Opinio differt a phantaſia 3. de Anima, tex. com. 154.

Opinio Hypolepſis eſt, quam ſuſceptionem dicere poſſumus, & circa ea uerſatur quæ aliter ſe habere poſſunt. Alexan. in paraphraſi, cap. de phantaſia.

Opinioni inhæret fides ſecundo de Anima tex. commen. 157. Dicit enim Alexand. in paraphraſi, de Anima, cap. de phātaſia, quod opinio nihil aliud eſt quam aſſenſus cum ratione & iudicio.

Opinionem Plato dicit eſſe copulationem ſenſus, & imaginationis, cuius improbatio ponitur in ſecundo de Anima, tex. com. 157.

Opinio uniuerſalis non mouet., ſed opinio particularis. 3. de Anima, tex. com. 58.

Opinio eſt contingentis aliter ſe habere, ſed ſcientia eſt neceſſariorum. 7. Metaphy. tex. com. 53 & in ſexto Ethicorum, capitulo quarto, & in calce primi Poſteriorum analyticorum.

Opiniones ſtultas admodum ſcrutari fortaſſe ſtultum eſt. ex tertio de Partibus animalium, cap. tertio. idem primo Topicorum, cap. 9.

Opiniones corruptæ de principiis ſubſtantiæ ſenſibilis deſtruuntur in ſcientia naturali, & in ſcientia diuina, ſed diuerſimode: in ſcientia enim naturali tractatur de ſubſtantiis, ut ſunt tranſmutabiles: & de principiis, ut ſunt principia tranſmutationum: & illo modo impugnātur ibi opiniones corruptæ. Sed in ſcientia diuina ſpeculatur de ipſis, ut ſunt principia entium, & ſubſtantiæ, & hac ratione deſtruuntur opiniones corruptæ inquantum ſunt principia ſubſtantiæ, & entis. ex tractatu. 2. in paraphraſi Metaphyſi. in col. 4. Ex hoc patet contra fatuos ſolutio uolentes Ariſt fuiſſe uerboſum, & ſuperfluum, cum de eiſdem opinionibus agat in diuerſis ſcientiis.

Opinio ſub exiſtimatione quā Græci hypolepſim uocant, continetur, ut ſpecies ſub genere. Themiſtius ſecundo de Anima ſuper ſeptimo.

Oportet diſquiſitores nō inimicos eſſe iudicaturis uerum ſufficienter. 1. Cœli, tex. com. 101.

Operationes conſequuntur differentias, quæ ſunt formæ. 3. Cœli, com. ultimo.

Operatio eſt finis ſubſtantiæ compoſitæ, & forma eſt finis materiæ. 2. Colliget, cap. 7.

Operationum genera ſunt notiora apud nos, uirtutes uero ſunt notiores quo ad naturam. ſecundo Colliger, ca. 7

Operationes accipiuntur in diffinitionibus loco formarū, ſeu differentiarum, quando differentię rerum latuerint. 4. Cœli, com. 6. & 26. conſimile. 8. phyſi. 32.

Operatio eſt complementum, & perfectio operātis. 9. Meta. tex. com. 16.

Operatio eſt finis potentiæ. Themiſtius ſecundo de Anima, ſuper tex. com 33.

Operationibus res diſtinguuntur non figura. Auer. in. 2. de Generatione animalium, in illo cap. ubi ponitur improbatio antiquorum, in col. 11. contra Gale. & dat inſtātiam de mamillis mulierum, & marium cum in figura conueniant. & tamen in mulieribus ſunt propter lac, ut Gale. fatetur, & in maribus ſunt ad tutamen cordis. Ita collum matricis in muliere. licet ſit ſimile peni in mare, tamen in muliere eſt ad extrahēdam humiditatem, quæ cauſat delectationem in coitu, ſed penis in mare eſt propter ſemē. Similiter Gale. retulit in oculo talpæ eſſe omnes tunicas requiſitas ad oculum, præter telam araneam in qua ſit uiſio Et ideo licet oculus talpæ ſimilis ſit oculis aliorum animalium in figura, non tamen habet oculi operationē Similiter ouo ſubuentaneo nihil deficit, nec in multitudine, nec paucitate, nec in figura cum ouo coitus, & tamen differunt eſſentiali differentia, quia ex ouo coitus poteſt generari pullus, ſed ex ſubuentaneo nequaquam. Hæc Auer. & hoc etiam facit contra Scotum in. 1. Sententiarii, diſtinctione. 3. de genitis ex putrefactione, qui ex figura & magnitudine, & colore probat eſſe eiuſdem ſpeciei.

Opera quæ uel non ſunt naturæ communia, uel ſingulorum generum propria, horū nullum alicuius gratia, aut eſt, aut fit: oculus enim alicuius gratia eſt, ſed cæſius non alicuius gratia eſt, niſi hæc ſit affectio generis propria, ſed ut quæ neceſſario fiant ad materiam, & principium quod mouent, cauſæ eorum referendæ ſunt. Ariſto. in. 5. de Generatione animalium, in principio. Inde ſcire poteris differentiam inter ea quæ ſunt ex neceſsitate materiæ, & illa quæ ſunt propter finem. uide etiam in. 2. phyſico. text. com. 85.

Opus antiquum ſit ab agente antiquo, & opus nouum ab agente nouo. ex libro Deſtructionum diſputatione prima in ſolutione. 53. dubii.

Opium eſt in fine amaritudinis & inducit propter frigiditatem ſuam paralyſim, & hoc ſignificat ꝙ amaritudo ſequitur quandoq; frigiditatem, nedum caliditatem. 5. Colliget, cōtra Gal. & Medicos. cap 27. & ibi tollitur reſponſio Medicorum ad hoc.

Ordo libri phyſicæ auſcultationis eſt primus inter omnes libros ſcientiæ naturalis Auerro. in prologo phyſic. & in princi. libri Meteororum. idem dicit primo phyſico. tex. com. quarto.

Ordinata doctrina debet procedere a primis cauſis ſecundum ordinem ad ultimas cauſas. primo phy. commen 1. & ſecundo phyſi. tex. com. 71.

Ordo in animalibus magis eſt quam in uegetabilibus. ſecundo phyſi com. 83.

Ordinis cauſa eſt dignior ordine. 8 phyſi. com. 25.

Ordinationis cauſa natura eſt, nihil enim inordinatum eſt eorum quæ natura conſtant 8 phyſico. text. commen. 15. Vera eſt, ut gloſſat Commenta in commento ut in pluribus, quia raro cauſaliter res quædam in natura ſunt extra ordinem.

Ordo completus eſt agere alterum contrariorum continue. 8. phyſico. commen. 15.

Ordinem impoſsibile eſt recipere illud, quod habet naturam carendi ordine. 3. Cœli: com. 12.

Ordo propria natura ſenſibilium eſt. 3. Cœli, tex. com. 24.

Ordo omnium eſt. ſecundo de Generatione, & corruptio. tex. com. 57.

Ordines formæ ſenſibilis ſunt quinque. Vide in com. libri de Senſu, ubi dicit, ꝙ ſunt tres ordines formarū, unus eſt corporalis, ſecundus eſt ſpiritualis, & eſt in ſenſu cōmuni: tertius eſt magis ſpiritualis, & eſt in uirtute imaginatiua. Quorum primus & corporalis magni corticis, & eſt forma ſenſibilis extra animā. Secundus eſt eſſe iſtius formæ in ſenſu cōmuni, & eſt primus ordinum ſpiritualium Tertius eſt in uirtute imaginatiua, & eſt magis ſpiritualis, Quartus eſt in uirtute diſtinctiua. Quintus eſt eſſe eius in uirtute rememoratiua, & eſt magis ſpūalis: recipit enim medullā eius ꝙ diſtinguunt tres uirtutes a cortice. Auer. in com,

in cõmen.libri de memoria, & reminiſcentia. Ex quo patet ſenſationem, & iudicium ſenſuum exteriorũ non conſtituere aliquem ordinem diſtinctum a iudicio ſenſus cõmunis, quia tunc daretur ſextus ordo: unde uiſio proprie non fit in oculo, licet fiat mediante oculo: nec auditio fit in aure, licet fiat mediante aure. Et illa eſt ſententia etiam lucidiſſimi Themiſt. in.2.de Anima, in expoſitione text. cõmen.146. ubi ſcribit hæc uerba formaliter: Ex his quæ dicta iam ſunt conſtare arbitror, neq; uiſum in pupilla primum eſſe, neq; auditum in auribus, neq; guſtũ in lingua ſed ſenſus omnes in prima illa ſentiẽdi ui ſedem habere. Quod ſi quãdoq; diximus quinq; nobis eſſe ſenſus omnes, ex eo accipi uolumus, quinque inſtrumenta haberi, & quinq; canaliculos ſenſibilibus ſpiritibus, quos tanquã a fonte uno per inſtrumenta illa ciuatos quinq; ſenſibus natura diſtribuit: ſenſum uero proprie illum primum intelligimus qui inſtrumentis his ceu famulitio utitur. Iam ea quæ extrinſecus deferuntur quinq; ſenſibus tanquam diuerſoriis, & domiciliis recipi æquum fuit, ac Regis, ac Principis ſedem unam conſtitui oportet. quẽadmodum enim quamuis multi magiſtratibus libelliones pragmatici exceptores aſſideãt, unus tamen eſt qui ius habeat ſententiæ ferendæ, ita & hic tametſi multa inſtrumenta machinamentaq; ſint in quæ rerum ſimulacra receptentur, una tamen uis arbitra eſt, quæ de omnibus ſciſcat, pronunciet, iudicet. Hæc illa uis eſt qua nos uiſu uidere, & auditu audire ſentimus, eadem enim potentia percipi actiones ſenſuum neceſſe eſt, quia differentias actionũ cognoſcimus. Alexand. etiam in paraphraſi de Anima, in cap. de tactu, iſtam etiam ſententiam uidetur tenere, ubi clariſſime patet Auerroem in hoc a lucidiſſimo Themiſtio non diſſentire, licet cõmunis Latinorum ſententia ſit in oppoſitum, ſed ſi bene conſiderauerint, inuenient iſtam fuiſſe Magiſtri ſententiam. Ariſto. enim in libro de Somno, & uigilia dixit, ſomnũ eſſe ligamentum primi ſenſitiui. Vnde Auer. in commento. dicit: Quod in ſomno reuocatur ſenſus communis ab inſtrumentis ſenſuum, & ꝙ quidditas ſomni eſt introitus ſenſus cõmunis in corpus, & quod uigilia eſt motus iſtius uirtutis ad ſua inſtrumenta extra corpus: unde hoc etiam ſignificari poteſt, ut aſſerit etiam, quia uigilanti accidit, ꝙ dum fortiter cognouerit de aliquo quod non percipit ſenſibilia tranſeuntia per ipſum, quia tunc contrahuntur inſtrumenta animæ ſenſibilis, & inducunt communem ſenſum ad interius corporis, & ad adiuuandum uirtutem cogitatiuam: uirtus enim cogitatiua uiget apud quietem aliorum ſenſuum: & ideo homo cognoſcit in ſomno futura, & non in uigilia. Iſtud igitur eſt potiſſimum ſignum uiſionem nõ perfici in oculo, ſed per ſenſum cõmunem mediante oculo: ad alia enim fortiter intenti delata ſub oculis non uidemus, quod nõ contingeret ſi uiſus eſſet in oculo diſtinctus a ſenſu communi ſecundum rem. Amplius Commen. in eodem libro de Somno, & uigilia dicit: Quod cæci, & ſurdi non carent ſenſu communi, ſed inſtrumentis per quæ ſenſus communis uidet, & comprehendit ſenſibilia. unde mens Ariſto. & Themiſt. & Auer. eſt iſta, ꝙ ſenſus communis mediantibus oculis cauſat uiſionem, & dicitur uiſus: & mediantibus auribus cauſat auditionem, & dicitur auditus, & ſic de aliis: non ꝙ ſint uirtutes iſtæ realiter diſtinctæ a ſenſu communi, ut ſunt imaginati Latini. Dicit enim Auer in ſecundo de Anima, in commento.149. ꝙ Ariſto. quaſi opinatur ꝙ uirtus primi ſentientis melius eſt, ut dicatur eſſe una forma, & multa inſtrumentis copulatis cum ea per quæ tranſeunt motus ſenſibilium, quouſq; copulentur cũ ea, quam dicere ipſam eſſe unam ſubiecto, & plura ſecundum formam quæ deſcribuntur in ea: illud enim eſſe eſt dignius ei, ut eſt iudicans, iſtud uero ſecundum ꝙ eſt recipiens. Amplius Auerro. in commen. libri de Somno, & uigilia dicit, ꝙ ſenſus communis uno modo eſt unus, & alio modo multi. Eſt enim unus quia cõprehendit omnia quinque ſenſibilia, eſt multi quia habet multa inſtrumenta. ſ. oculum, nares, & aures &c.

Ordo librorum, & partium totius philoſophiæ naturalis requiratur in.1.Meteo. ab Auer. in princ. primi cap.

Ordo non eſt niſi, aut reſpectu primi poſiti, aut intellecti. 5. Metaphy. commen.16. in cap. de priori, & dicitur ex tex. ubi patet ꝙ prius, & poſterius, ſunt etiam ordinis differentiæ. primo Phyſi. com.41. Vide etiam in prædicamento quantitatis, ubi probat quantitates non habentes poſitionem habere ordinem quia habent prius, & poſterius. Ex quo patet ꝙ ratio formalis ordinis non poteſt conſiſtere ſine priori, & poſteriori Peripatetice loquendo.

Ordinis carentiæ diffinitio eſt exitus a uia naturæ, & reſordinatæ diffinitio eſt, ut inueniatur ſecũdum uiam naturæ. Cõmen. elicit in paraphraſi ſuper.3.Cœli, in ſumma tertia, contradictione tertia, cap.2. & hoc ex tex. Philoſophi ibidem. tex. com.24.

Ordo non eſt in ſubſtantia, ſeptimo primæ Philoſophiæ, tex. com.43.

Ordo eſt in omnibus entibus, ſed non eodem modo. 12. Meta. tex. com.52.

Ordo in corporibus cœleſtibus eſt abſq; eo ꝙ admiſceatur eis aliquid per accidens, ſed ordo in his quæ ſunt ſub corporibus cœleſtibus, eſt cum priuatione ordinis quandoq; per accidens. 12. Meta. com.52. idem.2. phyſic. tex. com.46. & eſt ſententia Ariſt. expreſſa in primo de Partibus animalium cap. primo Vide etiam in.8. Phy. in com. 15 & in.2. phyſi. tex. com.81.

Ordo uniuerſi deſtrueretur ſi unus ex cœleſtibus motibus ceſſaret: quia nullus iſtorum motuum eſt ſine neceſſe eſſe aut ſine bene eſſe. ex libro Deſtructio. diſputa. prima, in ſolutione.11. dubii.

Ordo entium ſequitur ordinem intelligentiarum ſeparatarum, ſed ordo noſtri intellectus ſequitur ordinẽ entium, ex libo Deſtruc. diſpu.3. in ſolu.17. dubii.

Ordo entium ſenſibilium multos habet gradus, quorum uilior eſt in materia, & nobilior illo eſt in humano intellectu, & nobilior illo eſt eſſe quod habent in ſeparatis intelligentiis. Deinde in ſeparatis intelligẽtiis dictæ formæ gradus habent differentes adinuicem. ex eodem loco in colum 4.

Ordines entium in nobilitate, & perfectione ſunt quatuor. uide.2. Cœli, tex. com.64. & 66

Ordo, & forma quæ in primo principio reperiuntur, eſt nobilior ordinum, & formarum. & hic ordo eſt principium, & cauſa omnium ordinũ, & formarum, quę in hoc mundo inueniuntur. ex libro Deſtructio. diſputatio.3 in ſolutione.18 dubii.

Orbis non eſt in loco, quia omne quod eſt in loco continentur a loco, ſed extra orbem non eſt locus, primo Cœli, com.100.

Orbis non eſt in tempore, quia non continetur a tempore. ibidem. uide etiam.4. phyſi. tex. com.118.

Orbis totus eſt quaſi unum animal & eſt unus orbis in ueritate, cum motus illius ſit unus numero, & æqualis in ueritate: & motus ille eſt ſicut motus localis in animalibus, & alii motus qui exiſtunt in orbibus, ſunt ſicut motus particulares qui exiſtunt in membris ſecundo Cœli, cõmen. 42. idem.12. Meta. com 44. Et in libro Deſtru. diſputatio. 3 in ſolutione 18. dubii.

Orbis nonus ſine ſtellis inueniri apud me eſt remotũ, nam orbis eſt ſtellarum gratia. quæ ſunt nobilior pars eius: & propterea quãto plus habent de ſtellis, tanto eſt nobilior cæteris orbibus. Vnde dari orbẽ ſine ſtellis apud me eſt impoſſibile. in paraphraſi Meta. trac.3. in col.4.

Orbis octauus eſt primus orbis auctoritate omnium antiquorum. Ptolemæus autem poſuit nonum. ſecundo Cœli, com.67.

Orbis primus excellit in nobilitate, & excellentia omnes alios orbes propter tria.2. Cœli, tex. com.68.

Orbis primus eſt ligatus cum aliis orbibus ſecundum motum, & conſequentiam.2. Cœli, com.70.

Orbis primus mouet alios orbes, ſicut nobilius mouet totum.2. Cœli, com.71.

Ordei ptiſanã infrigidat,& humectat, & adiuuat ad expellendum ſuperfluitates per omnes uias.7. Colliget,cap.6.

Oris iuuamentum eſt maſticatio cibi,& in ore eſt aliqualis digeſtio.ſecundo Colliger,cap.9.de iuuamẽto membrorum officialium. idem Auicenna cap. de humoribus, in prima primi: Nutriens maſticatione aliquam recipit digeſtionem.

Organizatio latet in plantis .2.de Anima, commen. 6.uide cauſam in.2.de Partibus animalium,cap.10.

Organa trium ſenſuum capiti ſunt demandata,& uide cauſam in. 2.de Partibus animalium.cap.10.

Orizon eſt nobilior centro,quia eſt terminans,& centrum eſt terminatum: & proportio terminantis ad terminatum eſt,ſicut proportio formæ ad materiam . ſecundo Cœli, tex.com.74.Conſimile,ſecũdo de Generatione,& corruptione,tex.com.50.&.4.Cœli.tex.com.23.35.

Orizonti contrarium eſt mediũ,ſicut contrarietas eſt duorum extremorum lineæ rectæ,quæ quidem maxime aduerſantur. Auer in paraphraſi.quarto de Cœlo,in ſumma 1.cap.ſecundo.

Os eſt ſuperius in animalibus,& radices in plantis . ſecundo de Anima,tex.com.36.

Oſſium magnorum coniũctio requiritur,ut quod ſuſcipit habeat concauitatem,quod ſuſcipitur,uero,& ingreditur indiget gibboſitate , quibus natura ligamenta apponit. Gale.2.de Vsli.particu.cap.11.

Oſſa digitorum ſunt ſine medulla,& ſunt dura, & ſpiſſa Gale.2.de Vsli.particu.cap.15.

Oſſa leonis exiguam,& per obſcuram medullam obtinẽt ex ſecundo de Partibus animalium,cap.6.idem tertio de Natura animalium.ca.7.

Oſſa inſtituta ſunt a natura ad ſuſtentandum carnem .2.de Partibus animalium,cap.8.

Oſſium multitudo in corpore eſt propter multitudinem motuum 2.Colliget,cap.8.

Oſſa aliquibus membris data ſunt ad cuſtodiam,ut oſſa pectoris.ibidem.

Oſſium,& uenarum natura ſimilis eſt,utraq; enim ex uno orſa continua eſt.2.de partibus animalium,cap.9.

Oſſium principium eſt ſpina dorſi.ibidem.

Oſſa leonis ex ſui attritu forti ignem excutiunt.ibidem.

Oſſium maius iuuamentum eſt ad fortificandum, & ſtabiliendum corpus,ſunt enim ſicut fundamentum corporis, & iuuamentum.Secundum eſt ad tuendũ, & abſcondendum,ut os cranei reſpectu cerebri,& oſſa pectoris reſpectu cordis.2.Colliget,cap.8.de iuuamentis membrorum conſimilium,ubi ponitur etiam tertium iuuamentum, & eſt,ut poſſit fieri reſolutio ſuperfluitatum uaporoſarum ſicut ſunt commiſſuræ quæ ſunt in craneo.

Oſſis,& chartilaginis natura eadem eſt, quapropter neutrum præciſum recreſcere poteſt,ibidem.

Oſſa hominis ſunt.348.abſq; oſſibus paruis quę eeplẽt ſpatia iuncturarũ,& abſq; oſſe epiglottis, & abſq; oſſe chartilaginoſo,quod dicunt aliqui anatomici,quod eſt in corde.1.Colliget,in cap.de anatomia dentium,& oſſium.

Oſſa capitis humani ſunt abſq; dentibus. 23.Auer.1.Colliget,cap de oſſibus capitis.

Oſſa manus ſunt triginta.ibidem.

Oſſa pedis ſunt.29.ibidem.

Oſſa ſpondilium a capite uſq; ad os nominatum , Hagit, ſunt.24 ſed aliqui ſunt qui habent unũ plus ,& aliqui habent unum minus.ibidem.

Oſſium omnium ultimum in homine concreſcit quod cerebrum obtegit.1 .de Natura animalium,cap.7.

Os capitis in muliere habet unam ſuturam in orbem, os uiri habet tres,ibidem.licet, ut dicit,uiſum ſit etiam os uiri ſine ſutura.

Oſſa leonis nullam intra ſe continere uidentur medullam quia ualde exiguam eamq; in paucis continent.tertio de Natura animalium,cap.7.Vide tamen clarius,cap.10.ubi dicit quod oſſa leonis partim nullam ,partim exiguã admodum habent.

Oſſa non ſemper augentur, ſed pili,& his cognata augentur,quandiu inſunt, & magis corpora ægrotant , aut ſeneſcunt,& uide cauſam in ſecundo de Generatione animalium,cap.1.

Oſſa præciſa non reereſcunt , nec chartilago rupta reparatur.3.de Natura animalium,cap.7.

Oſcitantes,aut ſpiritum reddentes accipiẽtes'ue minus audiunt. Ariſto.in quinto de Generatione animalium,cap. 2.& ibi redditur cauſa.

Oſcitatio quid ſit.uide.3.Colliget.cap.30.

Ouum ſubuentaneum,& ouum coitus non differunt in figura,nec in multitudine,& paucitate ſed differunt eſſentiali differentia,quæ eſt forma animata qua pullus eſt pullus.Et ex ouo ſubuentaneo Ariſtot.ſumit argumentum, quod mas præſtat fœtui ipſam formam,& fœmina materiam,quia in ouo ſubuẽtaneo nihil defecit niſi receptio formæ animatæ,materia enim in ſe tota reperitur in eo. Auer.primo de Generatione animaliũ,cap.ubi ponitur improbatio antiquorum.coſ.11. Vide Ariſt. etiam ibidẽ cap.19 5.in primo de Generatione animalium.

Oui gallinæ albugo eſt magis omni alia re mitigãs in mordicationibus. 5.Colliget.48.

Oui uitello ſine albumine Medici noui quare in uulneribus utuntur,uide ibidem.

Oua ſubuentanea ferentes aues ſi coeant,ex ſubuentaneis fœcunda redduntur.primo de Generatione animalium, cap.20.&.6.de Natura animalium,cap.2.

Oua piſcium ouiparorum,ubi a fœmina ædita fuerit,mas ſuper ouis ſemen aſpergit.ibidem Ariſto.

Oua,& uermis differunt. Alia enim quædam pariunt ouũ, quædam uermem, ſed ex ouo una pars eſt materia animalis excogniti,reliqua uero nutrimentum : ſed uermis in animalibus gignentibus uermem ut in ſponte naſcentibus,eſt materia generationis animalis tantum,non autem alimentum aliquo modo. Ariſto.& Auerro . ſententia in principio ſecundi libri,de Generatione animalium, cap primo.

Oua ſubuentanea non ſunt reliquiæ partus, quem coitus fecerit.6.de Natura animalium,cap.2.

Oua aquaticarum auium,& terreſtrium differunt, quia oua auium aquaticarum plus lutei continent proportione q̃ albi,& differunt etiam colore.ibidem.

Oua oblonga,& faſtigio cacuminata fœminas ædunt,ſed oua rotunda,& parte ſui acutiore obtuſa ædunt mares. ibidem.

Oua gallina incubante ſi tonuit,pereunt.ibidem.

Oua omnia auium ſunt bicolora, & ſimiliter omnium pedeſtrium,ſeu quadrupedum, ideſt habẽt colorem album & citrinum:album uocatur albumen,citrinum uero uocatur uitellus ex tertio de Generatione animalium , cap. primo in Auer.& etiam in tex . uide etiam . 6.de Natura animalium,cap.2.

Oua piſcium ſunt unicolora.ibidem & uide cauſam diuerſitatis,quia oua auiũ ſunt bicolora,& piſcium unicolora.

Ouũ eſt excrementum ſicut menſtruũ in fœmina. ibidem

Oua ſubuentanea ſunt minora, & inſuauia propter incoctionem.3.de Generatione animalium,cap.1.

Oui albumen eſt initiũ generationis animalis , ex quo animal generatur, uitellus autem ad nutrimentum pertinet Et inde etiam colligitur albumen oui eſſe calidius contra Medicos,quam ſit uitellus, qui eſt terreſtrior. ex tertio de Generatione animalium.cap.primo,& ſecundo. Vide etiam pro hoc Auer.ibidem.cap.ſecũdo.ubi adducit rationes euidentiſſimas ad hoc. Et animaduerte bene dicta Auerro.conciliantis dicta Medicorum cum dictis Philoſophorum. Nam Medici concedunt inueniri aliquas res calidiores aliis,quum tamen ſint frigidiores in reſpectu corporis humani: & ideo dicta eorum non contradicunt dictis Ariſto. Et nota bene hoc,quia in multis deſeruiet tibi.

Oui pars ſuperior eſt magis dura quam inferior, uide cauſam in.3.de Gene.animlium,cap.2.

Ouorum partus atq; animalium econtrario modo proueniunt, animal enim conuerſum in ſuum caput principiumq; exit, at ouum quaſi conuerſum in pedes naſcitur, & uide cauſam ibidem.

Ouum in utero quomodo augetur uide ibidem.

Oua temporibus calidis uitiantur, ſicut uina fæce ſubuerſa temporibus calidis coaceſcunt. 3. de Gener. aialium, ca. 2.

Ouum a nullo exangui animali generatur. ibidem.

Oui candidum & luteum contrariam naturam habent, luteum enim gelu duratur & coit, calore uero humeſcit: at candidũ gelu non concreſcit, ſed humeſcit potius, & cum igniturr, ſolideſcit. 3. de Generatione animalium. cap. 2. idẽ 6. de Natura animalium, cap. 2.

Oua plura ſi in patellam conquaſſentur bene, & poſtea decoquãtur uſq; ad pepanſim, inuenies ex omnibus luteum in medio, & albumen circumambiens luteum. in. 6. de Natura animalium, cap. 2. & uide cauſam ab Auer. in. 4. de generatione animalium, cap. 2.

Oua auium oĩa perfecta æduntur, piſcium uero oua imperfecta æduntur, quapropter ſemine maris aſperſa fœcunda redduntur. ex. 3. de Generatione animalium, cap. 5.

Oua gallinarum ſunt meliora cęteris, & decocta cum oleo maxime nutritiua ſunt. 5. Colliget, cap. 36.

Oua piſcium non ſunt bicolora, ut auium, ſed unicolora. 6. de Natura animalium, cap. 10.

Oua in cubitu auium aperiri & fœtũ excludi naturæ ratio eſt, non tamen ita ſolum oua aperiuntur, ſed etiã ſpõte in terra, ut in Aegypto obruta fimo pulicem procreant, & Syracuſis potator quidã ouis ſub ſcoria in terra poſitis tãdiu potabat, donec oua ederent fœtum. Iã uero & quũ in uaſis quibuſdã tepidis eſſent concocta, ſponte oua pullos prompſere. 6. de Natura animalium, cap. 2.

Oues potu maxime pingueſcũt, quamobrem æſtate ſalem die quinto dare ſoliti ſunt ſingulis centenis ſingulos modios: ſic enim pecus incolume atq; pingue redditur. 8. de Natura animalium, cap. 10.

Oues præcipue ex ſuperabundanti renum pinguedine intereũt, qđ ubertate pabuli ſit, ut in Sicilia in agro Leontino fieri cõſtat, quocirca ſero diei agere oues ad paſcua paſtores loco illius ſolent. Ariſt. 3. de Natura aialium, cap. 17.

DE LITERA P.

PALATVM nonnullis piſcibus uice linguæ datum eſt, uelut inter fluuiales cyprino. Ariſt. in. 4. de Natura animalium, cap. 8.

Pallidum non differt, ab albo ſecundum magis & minus, ſed ſecundum qualitatẽ. 6. phy. com. 32.

Papilionũ generatio ex crudis ſit. 5. de Natura animaliũ, cap. 19.

Partuum multitudo & unitas unde proueniat. uide cauſam in. 4. de Generatione animalium, cap. 4.

Partus fœminæ tardior eſt, dolor etiam ex fœmina continuus obtuſiorq; eſt, ex mare acer & longe moleſtior. 7. de Natura animalium, cap. 4.

Pariunt tempus homini præ cæteris animalibus multiplex eſt, nam & ſeptimo, octauo, & nono menſe parere poteſt. ibidem.

Partus difficilis eſt mulieribus in ocio degentibus & quibus non bona latera ſunt, neq; facultas retinendi ſpiritus ſuppetit. 7. de Natura animalium, cap. 9.

Panis furfuraceus & fermentatus facile digeritur & uide cauſam. 5. Colliget. cap. 31.

Panis azimus eſt groſſus & uiſcoſus. ibidem.

Panis nimis fermentatus non eſt bonus. uide cãm. ibidem.

Parum & multum de neceſſitate ſunt ſub eodem genere. 3. Colliget, cap. 31.

Paruum in magno continetur, magnum in paruo haberi non poteſt. ex. 2. de Partibus animalium, cap. ultimo.

Partes animalium aliæ ſimilares, aliæ diſſimilares. primo de Hiſtoriis animalium, cap. 1.

Partes animalium diſſimilares aut ſunt eædem ſpetie, aut genere, aut proportione, aut ſecundum magis & minus differentes ibidem.

Partes ſimilares aliæ molles & humidæ, aliæ ſiccæ & ſolidæ. ibidem.

Pars ad partem ita ſe habet, ut totum ad totum. 1. de Hiſtoriis animalium, cap. primo.

Partes officiales humani corporis ſunt, caput, collũ, thorax brachiũ duplex, crus duplex. 1. de Hiſtoriis aĩaliũ cap. 7.

Partes interiores hominis ſunt incertæ & incognitæ: quãobrem ad cæterorũ animaliũ partes, quarum ſimiles ſunt humanæ referentes eas contemplari debemus. Ariſt. 1. de Natura animaliũ ca. 16. Nota tamen ꝙ de partibus exterioribus eſt oppoſitum, ut patet in eodem libro cap. 7.

Partes ſimilares quæ ſint, uide in. 3. de Natura aialiũ, cap. Vbi animaduerte ꝙ ſanguis inter partes ſimilares ponitur, & pituita atraq; bilis, & flaua ponũtur inter excrementa ſecundum Ariſt. & ſunt etiam ex numero ſimilarium.

Parte aliqua corporis opportuna mutata, tota aĩalis cõſtitutio multo diſcrepat forma quod in ſpadonibus eſt cernere. Ariſt. 4. de Gene. animalium, cap 1.

Partes exangues non ſentiunt. ex. 2. de partibus animaliũ, cap. 10.

Pars ſuperior animalium eſt calidior inferiori, & dextra ſiniſtra, & anterior poſteriori, & mas fœmina. ex. 2. de partibus animalium, cap. 3.

Particulare licet ſit ens in rei ueritate, de eo tñ nõ ſit demõſtratio. 12. Meta. 28. com. idem. 7. Meta. tex. com. 53.

Particulare ſolum eſt ens in ueritate. 12. Met. cõ. 37. & 28. & in. 2. de Generatione & corrup. tex. com 59.

Partes compoſiti ſunt in cõpoſito in potentia non in actu Et ideo cõpoſitum non eſt in actu unum, in actu & forma per partem dominantem, & ſi non eſſet unum in actu. 10. Meta. cõ. 23. Vbi patet non dari maximũ æquale ad pondus, ſed oportet in uero miſto dominari unũ elementũ, quod habet reſpectu aliorum dominatorũ uim formę, & illud eſt quod largitur mixto motum naturalem. ut dicit Philoſophus, & Cõmen. in. 1. Cœli, tex. cõ. 7. & 8.

Pars multipl'r dicitur. 7. Meta. tex. cõ. 33. idem. 5 tex. cõ. 30.

Pars dicitur duobus modis ſecũdum qualitatẽ, & ſecundũ quantitatem. 7. Meta. tex. cõ. 33. & differunt, ut ibi dicitur. Quia diffinitiones partiũ qualitates ſunt poſteriores diffinitione totius & toto, ſed diffinitiones partium quantitatis præcedunt diffinitionẽ totius & totum De iſta duplici diuiſione partium, uide etiam in. 1. phy. com. 5. & 36.

Partes animalium quãdo anima ſeparatur, dicuntur æquiuoce. 7. Meta. tex. com. 35. 37. & 39. idem in. 4. Meteo. in fine. idem in. 1. de Partibus animalium, cap. 1. habetur. ubi Philoſophus dicit: Ergo ſi animal, uel anima, uel pars animæ, uel non anima eſt: cum primum anima a corpore diſceſſerit, animal eſſe deſinit, neq; membrum ullum niſi figuræ ſuæ ratione idem relinquitur modo eorum, quæ fabulæ tradunt in lapidem tranſiſſe. & ibidẽ dicit ꝙ homo mortuus quanq; figuræ formam habet eandem, tamẽ homo non eſt. Adhuc fieri nõ poteſt, ut manus ſit quocunq; modo conſtans, ut ænea aut lignea, niſi æquiuoca nominis cõmunione, ſicut quæ picta, ut quæ fungi ſuo officio nequeãt. Quomodo nec lapideæ tibiæ ſuum aſſequi munus poſſunt, neq; medicus pictus artem medicabilẽ exercere poteſt: pari ratiõe membrorum hominis uita functi nullum id eſſe inſuper poteſt, quod erat cum uiueret, ut oculus, manus, pes, & reliqua.

Partes rei ſecundum diffinitionem præcedunt rem in eſſe 1. phyſi. cõ. 28. 2. phyſi. 28. 1. de Anima com. 5.

Partes diffinitionis præcedunt diffini um, 1. phy. cõ. 29.

Partium aliæ ſecundum quantitatem, aliæ ſecundum qualitatem. 1. phyſi. cõ. 36. & 7. Meta. cõ 33.

Partes ſecundum qualitatem ſunt partes eſſentiales, ut materia & forma: quantitatiuæ uero partes ſunt pẽtes integrales. Vide Alexandrum in paraphraſi de Anima, ca. 4 ubi probat animã eſſe inſeparabilem a corpore, de differen-

tix iſta partium contra Stoicos pulchre,ubi ait nõ omnes partes corporis eſſe corpora,ſed ſolum partes quæ pertinent ad quantitatem,non ad qualitatem.
Pars ſubſtantiæ eſt ſubſtantia.2.de Anima,cõ.2.& primo phyſi.com.70.
Pars eſt materia totius.3.phy.te.cõ.66.&.2.phy.tex.c.31.
Pars quãdo ſeparatur a toto & ſit totum,poteſt per ſe moueri.4.phy.com.32.&.5.phyſi.com.1.
Partes mundi mouentur tribus modis, quædam circulariter,quædam ſurſum,quædam uero deorſum.Cõmẽta,4.phyſi com.43.& tex intelligitur de partibus primariis ſicut ſunt tria corpora ſimplicia ſcilicet graue,& leue.&corpus quod neq; graue eſt neq; leue.
Partes conſimilium corporũ dum non ſunt diuiſæ in actu a toto,ſunt in loco in potentia.4.phyſi.tex.cõ.44.&.45.
Pars niſi ſurſum ponatur,non erit in loco,ſed in toto.quarto phyſi.tex.com.65.
Pars menſurat quid totum,quia totum cõponitur ex partibus.4.phyſi.t.com.89.
Pars poteſt per ſe moueri quãdo ſeparatur a toto,& ſit totum.5.phyſi.cõ.1.&.4.phy.com.32.&.8.Phy.27.primo de Anima.37.&.5 phyſi.17.
Partes magnitudinis ex quibus generatum generatur ſunt diuerſæ in ſpecie.6.phyſi.cõ.59.uide.4.Cœli,com.42.
Partes non mouentur per ſe ad motum totius,neq; mouẽtur per accidens pure ſicut accidentia.6.phyſi.cõ.86.&.5.phyſi com.primo.4.Phyſi.32.1.de Animæ,cõ.37.
Partis natura & totius eadem eſt.8 phy.cõ.25.
Partes corporis ſimplicis non ſimul mouentur ſicut mouẽtur partes corporis figurati , ſicut apparet in circulis qui ſiunt in aqua quando lapis cadit in ea.8.phyſi.com.82.
Partes quantitatiuæ potentia dicuntur eſſe in toto uel potentia pura,& eſt quando ſunt continue,uel quando ſunt in actu in ipſa re,ſed ſunt illi allegatæ uel inuicẽ coniũctæ & tunc dicuntur eſſe in potentia ſecundũ poſterius in Paraphraſi.Meta.tex.1.cap.de potentia & actu.
Pars mouetur ad totum non ſecũdum ꝙ eſt totum,ſed ſecundum ꝙ eſt in ſuo eſſe naturali:locus enim partis & totius unus & idem eſt.1.Cœli,cõ.58.idem Ariſ.in.4.Cœli,tex.cõ.2.ubi ſcribit ꝙ ſi quis transponat terram ubi nunc eſt luna,non mouebitur pars terræ ad totam terram.
Partes animalium aliæ cões,aliæ propriæ.1.de hiſto.ca.2.
Partes corporis naturaliter ſunt ex natura corporis cuius ſunt pa̅tes.2.Cœli,tex.com.41.
Partium quædam ſunt formales,& quædam materiales.7.Meta.tex.com.35.&.37.
Partes conſimiles quomodo deſcribantur.uide.5.Meta.com.4.&.1.Cœli,com.16.
Pars una non operatur in actu,ſed in potentia , qm̃ unius uir de triginta non mouet nauim ſolus:& cũ motio eius coniungitur cum præparatione & potentia ꝑueniente a uigeſimo,non mouebit nauim neceſſario.7.ph.com.37.
Parmenides mulieres calidiores uiris opinabatur argumẽto copiæ ſanguinis,qua menſtrua ſiunt,Empedocles uero econtrario.ex.2.de Partibus animalium.cap.3.
Parmenides exiſtimabat ꝙ entia ſunt duob modis uera & exiſtimabilia,& uera ſunt intelligibilia & ſunt unum,exiſtimabilia uero ſunt ſenſibilia,& ſunt plura.1.Phy.cõ.41.
Parmenides aſſeruit primũ deorum amorem,dicens. Cunctorum ille Deus primum produxit amorem ex erratis primi Meta.cap.2.
Parmenides unum dixit eſſe principium quo ad rationem, Meliſſus uero quo ad materiam,quia hic quidem finitũ, ille uero infinitum id ait eſſe.ibidem.
Parmenides non ſolum unam ponit eſſe cauſam,ſed duas aliqualiter.ex erratis primi Metaphyſicæ. Quod quomodo ſit intelligendum,uide Alex.qui adducit uerba Theophraſti in primo libro de rebus naturalibus, & inquit Parmenides Heleata qui huic.i. Xenophani ſucceſſit,utraq; uia ingreſſus eſt:ſtatuit enim uniuerſum eſſe ſempiternũ, & generationem rerum tueri conatur, non ꝙ ſimilem de utroq; ſententiam habeat,ſed re uera uniuerſum unũ eſſe ratus,idemq; ingenitum & globoſum,ad tuendum generationem ex opinione uulgi rerũ apparentium,duo principia facit,ignem & terram:alterum ut materiam,alterum ut cauſam & efficiens.Conſimilem ſententiam ſcribit Cõmenta.in primo phyſicæ auſcultationis.
Parmenides dixit ꝙ ens eſt ſimplex,& ꝙ nulla eſt multitudo omnino.3.Meta.tex.com.16.uide de opinione eius, primo phyſi.tex.com.25.& com.41.
Parmenides dixit ꝙ intellectus appropriatur hominibus ſecundum complexiones & compoſitiones eorum , qđ etiam Empedocles aſſerit.4 Meta.tex.com.21.
Paſſiones & motus non ſunt ſine ſubſtantiis.12.Primæ philoſophiæ,tex.com.25.
Paſſiones nec ratione,nec tempore nec generatione poſſibile eſt priores eſſe ſubſtantia,erunt enim ſeparabiles 7.Primæ philoſophiæ tex.com.47.idem ibidem . tex.com.4.& primo phyſi.24.
Patiens patitur ꝑpter materiã.9.Primæ philoſophiæ, tex.com.2.uide limitationem ab Auer.in.3.de Anima,cõ.28.& in com.5.in principio digreſſionis.
Paſſio aut eſt ad peius,aut ad corruptionẽ.9.Met.tex.c.2.
Paſſio multis modis dicitur.5.Meta.tex.com.26.
Paſſio quandoq; ſumitur pro omni accidente.1.phy.cõ.29.quandoq; pro qualitate eſſentiali.primo cœli,cõmẽ.primo,quandoq; pro tranſmutatione in ſubſtantia,ut exponit ibi Themiſtius.
Patiens quodãmodo eſt cõtrariũ,& quodãmodo eſt ſimile.1.Phyſi.cõ.56.idem.1.de Genera.& corru.tex.cõ.50.
Paſſio ſemper rei poſterioris eſt.8.phy.tex.com.69.& eſt ſenſus,ꝙ in permanentibus datur primum in quo aliquid eſt genitum:non datur autem ultimum in quo non, & uide cauſam etiam ibi.
Paſſio dicitur dupliciter,cõiter,& proprie.3.Cœli cõ.1.
Paſſiones omnes ſunt diuiſibiles,aut ſecundum ſpeciẽ, aut ſecundum accidens.3.Cœli,tex.com.7.
Patiens & faciens neceſſe eſt genere idem eſſe,ſpecie uero diuerſa.1.de Genera.& corrup.tex.cõ.50.
Paſſio eſt merito ſimilitudinis,& actio eſt merito cõtrarietatis.1 de Genera.& corrup.tex.com.48.&.49.
Paſſiua & actiua ſunt contraria,& hoc manifeſtũ eſt ratione & inductione.1.de Genera.com.50.
Paſſio ſenſuũ & diuerſa a paſſione inanimatorum . 2.de Anima,te.cõmen.121.& uide ibi differentias poſitas per lucidiſſimum Themiſtium . Nam ſenſus non ſit materia ſenſibilium , & eius paſſio non terminatur in mutationẽ, ſed in iudicium.
Paſſio quæ in animantibus & quæ eſt in ſenſibus non tã paſſio ꝗ actus & abſolutio eſt.Themi.3.de Animæ ſuper tex.cõ.150.& in Themiſtio eſt.2.de Anima,cap.14.
Paſſio quælibet facta cum alteratione & tranſmutatione eſt in corpore neceſſario.primo de Anima,com.14.idem 2.de Anima.53.&.3 de Anima.28.
Paſſiuum & actiuum quodammodo dicũtur oppoſita.ex 2.de Anima commen.33.idem primo de generatione & corruptione.tex.com.50.
Pati quodammodo eſt a ſimili,& quodammodo a diſſimili.2.de Anima,tex.com.54.idem primo de Generatione & corruptione.tex.com.44 &.49.
Pati contrariarum eſt ipſi actui.cap.1.de Subſtantia orbis.
Paſſio duplex eſt,corruptiua & perfectiua.2.de aia.tex.c.57.&.58.&.3.de Animæ tex.cõ.28.&.7.phyſi.tex.cõ.12.
Paſſio æquiuoce dicitur de ſenſibus & intellectu.3.de Anima,com.18.
Paſſio neceſſaria componitur ex paſſiuis.1.Meta cõ.38.
Paſſio eſt in patiente.3.phyſi.tex.com.19.
Paſſio eſt ſignum materiæ,& operatio eſt ſignum formæ ex diſputatio.6.in ſolutione.6.dubii.& ex diſputati.20.in ſolutione.2.dubii.
Patres caſtigare filios uerſimile eſt & iuſtum eſt . Ariſtote.in.3.de Generatione animalium,cap.10.ita enim probat reges apum eſſe parentes fucorum,quia caſtigantur a regibus fuci.

Pater

Pater & mater ſunt tanq̃ cauſæ extrinſecæ remotæ, pater tanquam agens, & mater tanquam mateeia. 5. Meta. cō. c.

Pecuniarū exquiſitum, ſtudium, eſt de deſideriis hominis præter naturam. Aue in prologo Phy. Maxime enim res pręter naturam eſt, ut dicit Philoſophus uſura. & Apoſtolus: eſt idolorum ſeruitus.

Pediculorū generatio requiratur. 5. de Natura aīa. ca. 21.

Pedicularis morbus hominibus generatur præ nimietate humoris, quo morbo nonnullos periiſſe proditum eſt, ut Alchamanem poetam, & Pherecidem Syrium ibidem.

Perdices & quæ nondum coierint, & quæ coierint, quarū uſus in aucupiis eſt, quum olfaciunt marē uocemq; eius audiunt, alteræ implentur ouis, alteræ ſtatim pariunt: eſt enim genus hoc auium libidinoſum, ut leui indigeat motu cum turget citoq; ſecernat. Ariſto. in. 3. de Generatione animalium cap. 1. & Auer. in cōmen. ibidem. Ex quo ſcire potes quomodo motus realis poteſt ex ſpirituali prouenire, contra illos qui ſunt adeo rudes, qui non poſſunt imaginari intelligentiam poſſe mouere coelum, niſi realiter inhæreat & informet ipſum coelum.

Penem immodicum poſſidentes, infœcundiores ſunt his quibus mediocris eſt, & uide cauſam primo de generatione animalium, cap. 6.

Per ſe eſt magis uniuerſale q̃ primum. 2. phyſi. com. 3. & in 1. Poſter. ubi aduerte ꝙ hoc eſt uerum ut ly primū, ſumitur ibi in. 1. poſter. Sed ſi ſumatur primum ut eſt idē quod ſine medio, ſic aliquid primo ineſt alicui, quod tamē non ineſt ei per ſe, nec primo, nec ſecundo modo. dicit enim Themiſt 2. Phyſi. Natura eſt in naui primo, ſed nō per ſe ſuper tex. 3.

Per ſe dicitur multis modis. 5. Meta. tex. com. 23. & in Paraphraſi trac. 1. cap. eſſentia.

Per ſyllogiſmos hypotheticos nullum omnino ignotū declaratur, ſed ſolummodo ea quæ indigent modicula inſtitutione. Cōmen. 2. Phy. com. 3. quod quomodo ſit intelligendum, uide ipſum in. 1. Priorum, in digreſſione de ſyllogiſmo hypothetico.

Perfectiones ſeparatas dari a ſubiectis, ut nauta reſpectu nauis, & artifex reſpectu ſui inſtrumenti, nō eſt impoſſibile. ex prima diſput. in lib. Deſtru. in ſolu. ulti. dubii. Et ille eſt locus apertus contra modernos Auerroiſtas, qui de mente Auer. tenent aīam intellectiuā eſſe uere formā informātem & non aſſiſtentem, nam de hoc loquitur cōtra Algazelem, & non recipit gloſſam locus iſte, ſicut uides.

Perfectio eſt in principiis magis q̃ in principiatis. 12. Meta. tex. com. 40. ubi taxantur antiqui oppoſitum aſſerentes, ut Pythagoras & Leucippus.

Perfectionum propter quas mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur ad ſanitatem: & quædam ſunt ſubſtātiæ extrinſecæ a re, quę mouetur ad eas ut aſſimiletur eis, ut inueniātur omnes actiones ſeruorū, quoniā ſunt erga genera intētionum domini ſui: & iſta eſt diſpoſitio oīum entium cum principio. 12. Met. com. 37. Vbi ſcire poteris quomodo Deus excelſus eſt perfectio & forma omnium entium. Hinc patet error modernorum aſſerentium omnem formam formaliter perficere per inhærentiam ſuum formabile, & nullam eſſe formam extrinſecus perficientem, ſicut nauta nauim.

Perfectum eſt maximum in unoquoq; genere. 10. Meta. tex. com. 13.

Perfectum eſt cuius non eſt poſſibile aliquid extra ſumere. finem enim habet. 10. Meta. tex. com. 13.

Perfectum non eget aliquo. ibidem.

Perfectius eſt illud, per quod acquiritur perfectio. 9. Meta. com. 16.

Perfectum eſt habens finem. 5. Meta. tex. com. 19.

Quod dicitur magnitudo uirtutis. Perfectum unumquodq;, & ſubſtantia omnis tunc perfecta eſt, quando ſecūdum ſpeciem propriæ uirtutis nulla deficerit pars eius quæ ſecundū naturā magnitudinis. 5. Meta. tex. com. 21. & eſt in ca. de perfecto. Ex quo loco collige dari magnitudinem ſecundum uirtutem, & non ſolum ſecundum molem. uide in ſimili. 10. Meta. tex. com. 13.

Perfectio tranſumptiue dicitur de malis, ut perfectus latro, & perfectus calumniator. ibidem.

Perfectum aliud ſimpliciter, aliud in genere. ibidem.

Perfectum aliud ſecundum quantitatem, & eſt primus modus: aliud ſecundum qualitatem, & eſt ſecundus modus poſitus. ibidem.

Perfectior ſubſtantia prouenit ex perfectione in magnitudine & qualitate. Com. ibidem.

Perfectū eſt cuius finis eſt ſtudioſus, & ē tertius modus. ibi.

Perfectum unumquodq; tunc maxime eſt, cum attingit ꝓpriæ uirtuti, & tunc maxime ſecundum naturam eſt. 7. ph. tex. com. 18.

Perfectio non eſt diuiſibilis. ibidem. com. 18.

Perfecta ſunt quorum nihil inuenitur in eis per quod dicūtur imperfecta in eis, aut extrinſecus & iſta eſt diſpoſitio primi principii. ſ. Dei. 5. Meta. cō. 21. Ex quo patet Deum eſſe ſimpliciter perfectū. idem. 3. de Anima, in ſolutione. 3. quæſtionis. in cō. 5. & cō. 14. & 12. Meta. com. 37.

Perfectio hominis eſt per ſcientias ſpeculatiuas. Cōment. in prologo Phyſi. idem Ariſto. in. 10. Ethico. cap. 10. Vbi nota ꝙ ſecundum uiam eius ponēns intellectum adeptū, ꝙ hoc intelligitur tanquam in diſpoſitione præuia neceſſaria & ultimate diſponente ad fœlicitatem, ſic ipſe tenuit. in. 3. de Anima, com. 36.

Perfectū redditur quod imperfectū eſt in rebus in quibus unū eſt imperfectius, aliud uero perfectius adiectione pfectionis. Alexander in Paraphraſi de Anima, cap. ultimo.

Perfectio diuina maxima eſt cui omnia entia appetunt aſſimilari ſecundum ꝙ poſſunt. 1. Phy. tex cō. 81. & 2. de Anima, tex. com. 34. & 2. Cœli, tex. com. 64.

Perfectum autem nullum eſt ut ſit finem non habens. tertio Phyſi. tex. com. 64.

Perfectio eſt indiuiſibilis, quia eſt finis rei naturalis, & finis eſt indiuiſibilis. 7. Phyſi. com. 18. idem. 6. Phyſi. cō. 44.

Perfectiones ſunt ſimiles perfectioni circuli, quemadmodū enim circulus non eſt circulus ante finem, ſimiliter eſt in aliis perfectionibus. 7. phyſi. cō. 18. & habetur in textu.

Perfectio quælibet neceſſe eſt in re q̇ perficitur. 8. phy. c. 4.

Perfectum eſt natura prius & tempore, & ratione imperfecto, & incorruptibile corruptibili. 8. phyſi. tex. com. 75.

Perfecti diffinitio eſt cui additio fieri non poteſt. 8. phyſic. cō. 75. idem. 1. Cœli. 4. & 12. & 5. Meta cap. de perfecto.

Perfectum dicitur de formis & qualitatibus 1. Cœli, cō. 3. idem in Paraphraſi in ſum. 2. ubi dicit: Quod dicitur de formis & qualitatibus, & uniuerſaliter de reliquis prædicamentis: totum autem dicitur magis accommodate, de quantitate continua, & omne de quantitate diſcreta. Nā talia, omne totum & perfectum, ſunt idem ſecundum formam, ſed differunt ſecundum materiam & ſubiectum de quibus dicuntur, ut dicitur in textu.

Perfectum deficere impoſſibile eſt. 1. cœli, tex. com. 4.

Perfectum eſt qđ non recipit additionē, nec fertur in aliud eſſe. Com. ibidē. uide idem 8. phy. 75. & 7 phy. 18. & 2.

Perfectum eſt prius natura imperfecto. 1. Cœli, tex. cō. 18.

Perfecti diffinitio eſt cui nō poteſt additio fieri. 2. cœli, cō. 23 idem. 1. Cœli, com. 4. & 12.

Perfectio duplex alia eſt generationis, alia rei generatæ 4. Cœli, commen. 22. idem. 2. phyſi. commen. 24. & 70. & 8. Meta com. 12.

Perfectio de anima rationali & aliis uirtutibus animæ dicitur fere pura æquiuocatione. 2. de Anima, cō. 7. & 30. idē 3. de Anima contra Alexandrum, com. 5.

Perfectio eſt finis & complementum perfecti, & finis non ſeparatur a finito. ex. 2. de Anima, com. 22.

Perfectum tale eſſe dicimus quod poteſt efficere quale ipſum 4 Meteororum. tex. com. 19.

Perfectum quanto aliquid magis in eſſe fuerit, tāto magis perfectum erit in eſſendo uerum. 2. Meta. tex. cō. 4.

Perfectius eſt natura prius. 8. phyſic. cō. 59. & tex. cō. 75.

Perfectioris rei motus perfectior eſt. 8. phy. tex. com. 58.

Perſpicuū eſt ꝙ aer, & aqua, & quæcunq; etiam tametſi ſo

lida ac dura ſunt propriis coloribus carent. Alexander in paraphraſi de Anima, ca. 12. ubi oſtendit quæ ſint ſenſibilia per ſe, & quæ per accidens. In ſeſcias non omne mixtum coloratum eſſe. ſic neq; omne mixtum ſaporem habet, ut alias notaui.

Perſpicui uberior aut exilior mixtio differētiam colorem efficit. ibidem Alexander.

Perſpectiuus de Iride & aliis apparent is meteorologicis aſſignat cauſas remotas, & naturalis cauſas ꝓpinquas & ſenſui manifeſtas. Cōmen. in. 3. Meteo. cō. 2 prope finem.

Pes dexter eſt motus eſſentialiter, pes autem ſiniſter eſt motus motu accidentali, quia animal primo mouet pedem dextrum, deinde ſiniſtrū ut ſuper illum ſuſtenietur. 2. Cœli, com. 8 in paraphra. autem ſuper. 2. Cœli ſum. 2. quæſito primo, dicit ꝙ animal prima intētione mouet pedem dextrum, ſiniſtrum uero ac ſi per eius motum repetere uelit motum partis dextræ.

Philoſophia inuēta fuit & deſtructa infinities. 12. Meta. te. com. 50. idem primo Cœli, tex com. 21. & primo Meteororum. & in. 3. de Anima com 5.

Philoſophorum legales reperiuntur inimici. ex procemio libri Deſtructionum. Vnde legitur in uia Ariſ. ꝙ fuit accuſatus hæreticæ prauitatis apud ſacerdotē ſummum Athenienſium, quia uocatus noluit accedere: dixit enim nō ſiniam Athenienſes bis in Philoſophos peccare: paulo ante enim Socra. morte damnarunt.

Philoſophi nō abhorrent cōcedere infinitum per accidēs, & ꝙ una reuolutio ſeu motus in infinitū ſit ante alium p accidens. ex lib. Deſtru. diſpu 1. in ſolutione. 5. dubii.

Philoſophus habet dare cās formales & finales ſubſtantiæ ſenſibilis. i. diuinus. 12. Primæ philoſophiæ, cō 6. Nam prima forma & primus finis a Metaphyſico conſideratur. 6. Primæ philoſophiæ, cō. 1. & 3. Meta. cō 3. & hoc etiā declarat Com. in com. 6. 12. Meta.

Philoſophus. i. diuinus ponit has duas cauſas, mouentē & materialem, pincipiū perſcrutationis de duabus aliis cauſis: & primo cauſam materialem, & declarat illam per propoſitiones illas eaſdem quibus uſus eſt in ſciētia naturali. Et ideo uidetur ꝙ hæc cōſideratio non eſt ꝓpria huic ſciētiæ, ſed eſt pars ſciētiæ naturalis: ſed quia uicinæ ſunt hæ duæ conſiderationes, & neceſſe eſt uti una earū in altera quaſi principio, ideo fecit rememorationē de hoc quod declarandum eſt in ſcientia naturali. ſed tamē hoc magis generaliter q̄ in ſcientia naturali. Cōmenta 12. Met. cō. 6. conſimile uide in. 2. Metā. com. 6. contra illos qui dicunt Ariſto. fuiſſe rudem in prima philoſophia, quia non uidetur conſideratio eius alia a cōſideratione naturali. Com. enim reſpondet ad hoc dicens, ꝙ iſtæ duæ ſcientiæ uicinæ ſunt. ſ. ſcientia quæ cōſiderat de principiis ſubſtantiæ mobilis in eo ꝙ eſt mobilis, & quæ conſiderat de eis in eo ꝙ ſubſtantiæ: & ideo poſſibile eſt uti his ꝓpoſitionibus magis generalibus q̄ in ſcīa naturali, non in eo ꝙ eſt ſubſtantia mobilis ſed in eo quod eſt ſubſtantia ſimpliciter.

Philoſophi ſcientia eſt entis inquantū ens uniuerſaliter, & non ſecundum partem. 11. primæ philoſophiæ, ca. 3. ubi manifeſte per totum illud caput oſtenditur ſciētiam diuinam eſſe de quidditatibus rerum ſub rationibus tranſcendentibus & uniuerſalibus, & ꝙ non cōſiderat quidditates rerum in particulari præſertim illarum quæ ſecundum eſſe non abſtrahunt a materia ſenſibili & motu.

Philoſophia prima de his duobus conſiderat. ſ. de ente inquantum ens, & de principiis & cauſis entis inquantum ens. Comen. in com. 1. ſuper. 12. Meta. auctoritate Alexā. quod non eſt intelligendum cum præciſione, ut notaui in expoſitione mea ſuper illo libro.

Philoſophiæ tres erunt theoricæ, mathematica, phyſica, & theologia. 6. Meta. tex com. 2.

Philoſophiæ diuiſionem ſecundum animi poteſtates, uide a Simplicio primo Phyſi. in prologo, & a Ioanne Grammatico in principio de Anima.

Philoſophia eſt animæ perfectio, & eſt corporis medicina Simplicius in prologo primi Phy. & colligitur ex ſententia Philoſophi. 1. Ethicorum. cap. 17. & ex 4. Meta. tex cō. 18. ubi inquit: Quod ita homo dicitur curare de ueritate ſicut infirmus de ſanitate.

Philoſophia non conſiderat niſi de rebus entibus extra animam. 1. Meta tex. com 44. Nec intelligitur ut intellexit Ioan. de Iāduno, & Bononienſes, ꝙ ſciētia cōſiderat res & rerum quidditates ut concernunt actualem exiſtentiā, unde aſſerūt diffinitiones & demōſtrationes eſſe ad actualiter exiſtentibus ſecundū ꝙ exiſtunt. Sed iſta opinio ſtare non poteſt, quia res exiſtentes ſecundū ꝙ exiſtes apud Peripateticos, ſunt ſingulares: non enim dantur uniuerſalia extra animā exiſtentia, ſicut poſuit Plato. 3. de Anima, cō. 18. & primo de Anima, cō. 8. & 12. Meta. cō. 4. Sed de ſingularibus quatenus ſingularia ſunt, non eſt diffinitio neque demonſtratio, ut patet. 1. Poſterio. & 7. Primæ philoſophiæ, ubi etiā habetur ꝙ de ſingularibus æternis ſub ratione qua ſunt ſingularia, non eſt diffinitio, ut patet ibi in tex. com 55. & eſt unus ex erroribus contingentibus circa uniuerſale. Amplius Them. expreſſe dicit in 1. Poſter. in illo capite: Eorum autem quæ ſæpe fiunt ꝙ non demonſtratur eclipſis de hac luna quæ cernitur, ne q; hæc eclipſis quæ in hoc tempore fit: ſingularium enim & exiſtentium eſt ſenſus & non intellectus, quia intellectus & ſcientia eſt uniuerſaliū, ut patet 3 de Anima, tex. cō. 60. Amplius iſta opinio manifeſte eſt contra ſententiam Auer. in ſua paraphraſi ſuper. 4. Cœli & mūdi, in ſum. 3. cap. 1. Cōtra The. expreſſe enim ibi ſcribit hæc uerba: Nos autem dicamus perfectius diffinitiones conſtitui ex genere & differentia quarum neutra a diffinito ſeiungi poteſt, quia pars eſt diffiniti, ut in poſterioribus oſtēditur. Quod aūt proprie rei actiones conſtituant loco differentiæ in rebus, ubi differētiæ non apparent ſecundū ſe totum, ut in palmæ diffinitione dicimus ipſam eſſe arborem dactylum producentē quod & ibidem oſtenſum eſt: quemadmodū igitur huiuſmodi diffinitiones fieri ſolent ubi primū perfectū p diffinitionum genus haberi non poteſt, & quando tunc loco differentiæ actio ſumitur, non eſt intentio ꝙ hæc ipſa inuenta ſit in actu: ſiquidem interdū inuenta eſt actio quandoq; minime. Differentiæ aūt & ꝙ illarum fungitur officio ſeparari quidam nequeunt, alioquin non eſſet palma niſi dum dactylorum fructum ꝓduceret ſi intentio eius eſſet in eius diffōne dactyli productio actu, quod falſū eſſe cōſtat: ſed ponitur loco naturalis differētiæ, de cuius more eſt ut talis actio proueniat, ſiue hæc ipſa actio ꝓcedat ab ea ſemper, ſiue non ſemper &c. Per ens igitur extra animam, non intellexit Com. rem exiſtentem ſecundū ꝙ exiſtens, ſed rem hñtem eſſentiā, ſeu quidditatē ad dictam non entium, ſicut ſunt figmenta, & uniuerſaliter quæ ſunt impoſſibilia, & non habentē conceptū intelligibilē de eis: & ſic intelligitur dictū Com. 2. Ph. com. 71. dum dixit primam philoſophiā eſſe de rebus exiſtētibus inquantū exiſtūt. i. conſiderat entia inquantū entia ſunt, ut dicit Phs in prin. 4. & etiam in prin 6. Primæ philoſophiæ. De hoc tamen alibi diffuſe ſcripſi in quæſtione quadam ordinaria, de temporis quidditate, ubi late uiam illam impugnaui.

Philoſophia prima conſiderat maxime de principiis, quæ ſunt prima in eſſe & in cognitione primo Meta. com. 50. idem in procemio Meta.

Philoſophia prima balbutiens uiſa eſt de omnibus unum exiſtens circa principia & primum. 1. Meta. tex. com. 51. Conſimilem ſententiam inuenies in. 7. Primæ philoſophiæ cap. 2. apud Auicē. ubi inquit: Ars quælibet in ſui exordio eſt cruda & immatura, ſed maturatur poſtea, & deinde paulatim decoratur & perficitur: talis fuit antiquitus philoſophia apud Græcos, primum quidem perſuaſibilis ſcilicet rhetorica, deinde quia incidit deceptio in ea, fuit dialectica in una ex partibus eius ſcilicet naturali, quæ apud plures eorum fuit iritata.

Philoſophiæ natura eſt quærere maximam perſcrutationem. 2. Meta. com. 2. tex 15.

Philoſophia prima proprie cōſiderat de prima forma & primo fine. 3. Meta. com. 3 & commen. 4 idem in ꝓlogo

ſuo

ſuo ſuper.1 Phyſi.&.4.Meta.com.1.&.7.Meta.com.5.&.9.&.12.Meta.com.6.

Philoſophus eſt ille qui ſcit principia & cauſas ſubſtantiæ.4 Meta.cõ.2.ubi per Phm intelligas diuinũ:ſcia enim diuina per antonomaſiã dicitur philoſophia prima,uia naturæ & nobilitatis,licet uia doctrinæ ſit poſtrema.

Philoſophia uera differt a logica per modũ ſcientię,philoſophia enim conſiderat de ente cõſideratione demõſtratiua,logica aũt cõſideratione probabili,ſophiſta uero dr uiditur ab eis per intentionem intentam in uita: ſophiſta enim intendit ſe uideri Philoſophum, ut acquirat gloriã, aut aliud gratiarũ humanarum,Philoſophus uero tantũ intendit ſcire ueritatem.4.Meta.tex.com.5.

Philoſophus debet cõſiderare de priuatiõe,quia priuatio eſt una diuiſionum oppoſitorum,& Philoſophus debet conſiderare de oppoſitis.4.Meta.tex.com.6.

Phyſicæ & ſecundæ phiæ modo quodam opus eſt circa ſubſtãtias ſenſibiles ſpeculatio.6.Met.te.cõ.39. Pondera quia dixit,quodam modo,& p hoc uide in.7.primæ philoſophiæ,com.5.&.9.&.39.&.12.Meta.primo.5.&.6.&29.com.& alibi infinities. Facit pro opinione tenentium ſubſtantiam ſenſibilem ſeu naturalem eſſe ſubiectũ philoſophiæ naturalis,quæ dicitur ſecunda philoſophia ſecundum ordinem naturæ,non ſecundum ordinem doctrinæ ut bene notat Cõmen.ibi in com.39.& etiam in.2.Primæ philoſophiæ,cõ.3.& Auicẽ.in principio ſuæ Meta. unde in.7.Meta.com.39.dicit ꝙ Philoſophus naturalis cõſiderat de ſubſtantiis ſenſibilibus inquãtum ſenſibiles ſunt,ſed primus Philoſophus inquantum ſubſtantiæ ſunt,& ita dicit in omnibus prænductis auctoritatibus. Ad primum en in Philoſophum ſpectat omnia cognoſcere ſub rationibus tranſcendentibus & uniuerſalibus,quia ſapientis eſt omnia cognoſcere,ut contingit, ut dicitur in proœmio Primæ philoſophiæ.

Phyſici eſt de anima quadam ſpeculari quæcunq; non ſine materia eſt.6.Met.tex.commẽ.2.uide ample in primo de partibus animalium.ca.1.ubi animaduerte ꝙ tametſi Cõmen.in.2.phy.com.26.& in.3.de Anima,com.17.teneat conſiderationem quidditatiuã naturalis ſe extendere uſq; ad intellectiuam,quæ eſt immaterialis & abſtracta apud Ariſtote.ſecundum eius ſententiam, Ariſto.tamen in illo loco tenet oppoſitum,ſicut uidere poteris in concordantiis nuper ædins.

Phyſica eſt ſophia quædam,ſed non prima.4.Meta.te.c.7.

Phyſici quidam putantur de tota natura dicere & de ente.4.Met.tex.com 7.

Phyſici eſt conſiderare de omni anima, aut tali.primo de Anima,tex.com.15.

Phyſicus diffinit per materiam,& dialecticus per formam.1.de Anima,tex.com.16.idem.2.Phyſi.18.19.& 92.&.7.Meta.34.35.36.37.55.&.8.Phyſi.52.

Phyſicus tenetur conſiderare quęcunq; mota mouent,quęcunq; autem non,non ſunt amplius phyſicæ conſiderationis.2 Phyſi.com.71.uide.1.Phyſi.com.11.

Phantaſia eſt motus factus a ſenſu ſecundum actum. ſecundo de Anima,tex.com.161.

Phantaſma ſeu uiſio differt ab inſomnio.ex lib.de ſomno. uide Them.in lib.de inſomniis,cap.3.

Phantaſia omnis aut rationabilis aut ſenſibilis eſt.tertio de Anima.tex.com.56.

Phantaſia cum mouet non mouet ſine appetitu. tertio de Anima,tex.com.50.

Phantaſia deliberatiua in ſolis rationabilibus eſt. tertio de Anima,tex.com.56.

Phantaſma Socratis,& notio Socratis non ſunt idẽ.Them.3.de Anima,cap.55.Inde collige contra illos qui tenent ſenſationem realiter non diſtingui a ſpecie ſenſibili.

Phantaſia non eſt idem cum ſenſu.4.Meta.tex.com.24.idẽ 2.de Anima,tex com.153.

Phantaſia eſt diſtincta a ſenſu.2.de Anima,tex.com.156.

Phantaſia non eſt in omnibus animalibus.ibidem.

Phantaſia & opinio motus quidam eſſe uidentur.8.Phyſi.tex.com.26.

Philomythes aliqualiter Phs eſt,fabula enim ex miris conſtituitur.ex proœmio Primæ philoſophę.

Philoſophantium plurimi ſolas eas quæ in materiæ ſpecie cauſas putauerunt eſſe principia.ibidem.

Pica uoces plurimas commutat:ſingulis enim fere diebus diuerſam emittit uocem.9 de Natura anima.cap 13.

Piſces parui magis laudabiles ſunt, quia in animalibus quę naſcuntur in aqua magnitudo corporis ſignificat multam humiditatem:& propterea multæ ſquamæ & ſpinæ laudantur in eis,quia ſignificant rem contrariam ſuæ cõplexioni.5.Colliget,cap.30.&.33.

Piſces fluuiatiles & lacuſtres optimi ſunt poſt partum & ſeminis genitalis emiſſionem, ut plurimum 8.de Natura animalium,cap.ultimo.

Piſcium generatio ex ouo differt a generatione auium,eo ꝙ alterum caret umbilico qui ad membranam teſtæ ſubditam tendat,alterũ autem qui auibus ad uitellum fertur, habeat meatum.6.de natura animalium.c.10.Vide ꝑ iſta differentia ibidem ca 3.ubi oſtendit quomodo in prima auium generatione duo uenales meatus a corde exoriũtur. Et ex illo loco experimento ſenſato ſcire potes cor eſſe uenarum principium,contra Galenum.

Piſcium guloſus omnium maxime mugilis eſt atq; inſatiabilis,quamobrem uentre diſtẽto graueſcit,& niſi ieiunus ſit,hæret iners.8.de Natura animalium,cap.2.

Piſcibus cum hominibus annus bene cedit,tũc & piſcibus feliciter degere contingit.8.de Natura aĩalium,cap.19.

Piſcibus cõmodiora ſunt loca q̃ algarũ copia ſcatẽt.ſupra.

Piſcibus uniuerſis morbus peſtilẽs nullis incidere uidetur, ut hominibus,& quadrupedũ generi, equis,& bobus, & reliquis tum feris tum urbanis.ibidem.

Piſces habent olfactum & auditum,& probatur experimẽtis multis in 4 de Natura animalium,cap.8.

Piſces dormire multis experimentis oſtẽditur.4.de Natura animalium,cap.10.

Piſcium fœminæ ſunt uiuaciores maribus,ut conſtat,eo ꝙ fœminæ uetuſtiores quam mares capiuntur.4.de Natura animalium,cap.11.

Piſcibus anni ſicci morboſi,auib' uero anni pluuioſi ſunt. 6.de Natura animalium,cap.18.

Piſces qui non bronchias,ſed fiſtulam habent, ut delphini balenæ,& reliqua cete,animal generant,& ſpirant, & aerem recipiunt,habent enim pulmonem:uiſus eſt enim delphinus dormire ac roſtro emerſo ſtertere.6.de Natura animalium,cap.12.

Piſces licet non habeant pulmonẽ per quẽ reſpirent,natura tñ loco eius poſuit nares in genis eorũ, in quibus ſunt parua foramina ꝑ quæ ingreditur uapor aquæ & nõ aq̃. Auer.in.3.de partibus animalium,in cap.de pulmone.

Piſcium nullus teſtes,nec intus, nec extra habere cõpertũ eſt,nec ſerpentes,nec his aliquid q̃ pedibus carẽt,ſed eius uice meatũ excremento generationiq; accomodatũ eundem habẽt.ex 4 de Partibus animaliũ,ca.11.prope finẽ.

Piſcium quoddam genus nõ eſt neq; mas neq; fœmina,ut anguilla,& genus mugilum quoddã in fluuiis lutulentis. Ariſt in.2.de gñatione animal.c.4.iuxta dimidiũ capli.

Piſces litorales præſtãtiores ſunt pelagicis,quippe qui & copioſiore & meliore cibo nutriãtur.8.de Natura animalium,cap.13.& ibidem require qui litorales, & qui Pelagici ſunt,& qui ancipitis naturæ.

Piſces in thorace non habent niſi cor,& ideo carent uoce cum pulmonem non habeant.6.de utili.parti cap.2.

Piſces odorant ſine anhelitu.2.de Anima,com.76.

Piſces in Acheolo fluuio uociferant per bronchas, & illa uociferatio eſt æquiuoca.2.de Anima,tex.com.87.

Piſces non habent ueram uocem propter tres cauſas.2.de Anima,tex com.91.

Piſces outpari uigent uere donec pariant, uiuipari autem autumno.9.de Natura animalium,cap.37.

Piſcis cẽtipeda cum hamũ deuorarit,euomit foras ſua interiora donec hamum eliciat,tũ recipit intro,& ualet ea

dem qua ante ſalubritate 9.de Natura animaliũ.cap.37.

Pingue omne exangue eſt.3.de Natura animaliũ, cap.19.

Pingueſcũt omnia animalia,quibus uẽter calidus eſt quiete & immotione.8.de Natura animalium,cap.6.

Pinguedines ſunt mitigatiuæ dolorum,& pinguedo anſeris ſecundum Galen.in hoc eſt fortior pinguedine gallinæ.5.Colliget,cap.13.

Pingue omne calidum eſt.3.de Partibus aĩalium,cap.9.uide etiam pro hoc Gal.in.4.de utili part.ca.9.ubi adducit duas rationes ad probandum ꝙ pinguedo ſit calida,primo ex ſenſu,quia unimur illa pro oleo:iũ quia cito inflammatur,nullum autem frigidũ cito inflammatur.uide etiã Ariſt.2.de partibus animalium,cap.5.ubi dicit ꝙ pingue inter humida cõmune ignis & aeris eſt.& tamen Medici dicunt ꝙ generatur cum frigido.cogita.

Pinguia animalia minus ſeminis habent quam macilenta & ſunt magis infœcunda.1.de Generatione animalium, cap 18.&.19.

Pilorum ſignificatio ex colore pro maiori parte non uerificatur niſi in climatibus temperatis.4.Colliget,cap.8.& eſt ſententia Galeni in.2.paruæ artis.

Pili quandiu inſunt augẽtur,& alia his cognata,ut ungues & magis cum corpora ægrotant aut ſeneſcunt:oſſa uero non ſemper augentur.& uide cauſam in.2.de Generatione animalium,cap.4 prope finem.

Pili in defunctis augentur,ſed naſci nequeunt.ibidem,prope finem.

Pilus eſt ſiccius omnibus mẽbris,& poſt ipſum os,& poſt illud cartilago, & poſt illam ligamentũ,& poſt illud panniculus,& poſt uenę pulſatiles,poſt ea neruus.2.Colliget, cap.de complexionibus membrorum conſimilium.

Pili criſpi duriores ſunt ꝗ recti.5.de Genera.anima. cap.3.

Pili Scytharum & Thracum ſunt prolixi & ſimplices,Aethiopum uero criſpi.ibidem.

Pilorum materia eſt excrementũ aereum cutis, cuius indicium eſt ꝙ ſi cutis incidatur,non naſcuntur ibi pili Auer. 5.de Generatione animalium,cap.de uarietate pilorũ, & ibi dicit ꝙ ex cute duo excremẽta deciduntur ſicut ex reliquis membris,unum eſt humidum,ſed humidum diſsipatur,ſiccum uero pilorum eſt materia.

Pilus ſecundum Galenum generatur ab uno uapore fumoſo,aduſto.contra quem uide.2.Colliget,cap.8.

Pili materia eſt uapor,quem natura attrahit & conuertit in pilum,ut corpus mundificetur a mala materia ex corpore.ibidem Auer.

Pili pileo uel alio tegmine intecti celerius caneſcunt. 5.de Generatione animalium,cap.5.& ibi uide cauſam.

Pili ruffi celerius caneſcunt ꝗ nigri: imbecilla enim quæq; celerius caneſcunt,atqui ruffitas eſt quaſi imbecillitas pili. 5.de Generatione animalium cap.6.

Pilorũ craſsitudinis, ac tenuitatis cauſa eſt cutis potiſsimũ aliis enim craſſa,aliis tenuis eſt,& aliis rara, & aliis denſa eſt.Ariſt.5.de Generatione animalium,cap.5.Et inde collige ꝙ ex cutis tenuitate & pilorum & unguium poſſumus iudicare de ingenii bonitate.

Pilorum longitudinis & breuitatis cauſa eſt multitudo,aut paucitas humoris.5.de Generatione anima.cap.3.

Pilorum diuerſus color ĩ cæteris animalibus cauſatur a cuti præterꝗ in homine.5.de Genera.anima.cap.5.

Pili inueniuntur ob neceſsitatem excrementi calidi eleuati ad cutim,uerũtamen quando natura poteſt huiuſmodi excremento uti ꝓ aliqua utilitate id facit:ſin aũt ponit ipm in loco,ubi nõ noceat operationibus animalium, ut ſunt pili pectoris,& qui prope pudenda exuberant,& ꝓpterea lex non prohibet abradere huiuſmodi pilos. Auer.in.2. de partibus animalium,capitulo de membris uiſus.

Platonis maior ratio,qua fuit motus ad ponẽdum Ideas fuit ex generatione animalium ſine ſemine & plantarum, in quibus uidetur ꝙ generatio talium fit a ſuo ſimili ſecundum formã.Auer.ſententia in.7.Primæ philoſophiæ,cõ. 31.&.11.Primæ philoſophiæ,cõmen.23.&,18.uide pro hoc etiam lucidiſsimum Themiſtium in ſua paraphraſi ſuper primo de Anima,cap.24.

Plato duo conſtituit infinita,magnum & paruũ,ſed Pythagoras ſolum numerum parem dicit eſſe infinitũ.3 phyſi. 26.&.27.Et nota ꝙ Porphyrius dixit ꝙ Ariſt. etiam ſequitur opinionem Platonis in hoc ut dicit.Cõm.diſput.3.in ſolu.ultimi.ſed ipſe non approbat ſed dicit ꝙ iſta opinio Platonis eſt magis propinqua ueritati.

Plato poſuit multitudinẽ in entibus ꝓuenire a mediatoribus, Pythagoras uero a materia,alii uero ab inſtrumẽtis ex libro Deſtruc.diſpu.3.in ſolu.12.dubii.

Plato per magnum & paruũ materiã ſignificabat,per unũ uero,cauſam efficientem & formam.1.Phyſi.tex.32.uide Themiſtium primo de Anima,cap.12.in fine.

Plato poſuit numeros eſſe principia.& numerus non eſt infinitus,nec in diuiſione neq; in augmento: (ſecũdũ Platonem) non in diuiſione,quia terminatur ad unitatem:neque in augmento quia uſq; ad decem Plato fecit numerum.3.Phyſi.61.

Platonis dictum ꝙ Deus creauit Angelos manu,deinde ꝓcepit eis creare alia mortalia & ipſe remanſit in quiete,nõ eſt intelligendum ad literam.12. Meta. com 44.require iſtud Platonis dictum in Timæo.

Plato poſuit in homine intellectũ alium mortalẽ,alium immortalẽ:& non diſcordat Ariſt in hoc ab eo. Them.3.de Anima,ca.37.&.37.ubi dicit: Neq; enim intellectus in corpore collocari aliter & habitare poſſet,niſi affectibus medius necteretur obligareturq;:alioquin, ut diuinus Plato inquit tex cõ.51.impurũ cum puro ſociari & conciliari poſſet: Dii,inquit,quum aiam immortali origine præditã acceperũt,obduxere ei corpus mortale,quod ut fieri poſſet,utq; immortalis forma in corpore mortali clauderetur texuerunt genus animæ alterum fragile ac mortale.

Plato ab unius idea intellectum,ab idea dualitatis ſcientiã, ab idea trinitatis opinionẽ,ab idea quaternionis ſenſum præberi exiſtimabat,uide.1.de Anima,tex.cõ.27.& uide ibi Themiſt.& Auer.

Plato in.10.libro de Legibus diffiniuit animam eſſe rem ipſam ſeipſam mouentem,cuius impugnatio ponitur primo de Anima,tex.com 36.& infra.

Plato ultra hoc corpus,aliud etiã latentius animæ coaptauit.Themiſtius.1.de Anima ſuper tex.31.idem aſſerit Proclus ſuper Timæum,& Simplicius.1.de Anima. Volunt enim Platonem triplex corpus ſeu uehiculum animæ poſuiſſe.æthereum,elementale,& hoc quod ſub ſenſu cadit.

Plato, Leucippus,& Democritus poſuerunt motum ante mundi generationem.12.Meta.tex com. 36.

Plato poſuit motum æternum ante mundi generationem poſuit enim motũ inordinatum quem Deus deduxit ad ordinem.12.Meta.com.30.uide de hoc etiam.2.Cœli & mundi com & tex.25.

Plato poſuit ſubſtãtiam immobilem duplicis naturæ.ſ.formas & mathematica,quæ poſuit eſſe media inter formas abſtractas & ſubſtantias ſenſibiles.12.Meta.com.5.in fine com.auctoritate Alexan.

Plato duo infinita poſuit magnum & paruum tanquam ꝑ ænigma,nobis ſignificans infinitum in adiectione,& infinitum in diuiſione.3.phyſi.tex,com 61.

Plato opinabatur ꝙ uniuerſalia ſunt ſubſtãtiæ,& principia ſubſtantiæ ſenſibilis:opinabatur enim ꝙ genera ſunt naturæ abſtractæ.& non ſunt exiſtentia in particularibus,itaꝙ coniungantur in eis.12.Meta com.4.idem primo de Anima,com.4.& 3.de Anima com.18.

Plato opinabatur uniuerſalia eſſe ſubſtantias & priora particularibus,propter diffinitiones & ſcientias quæ ſunt de uniuerſalibus.12.Meta.com.4.

Platoni ſæpe accidit dicere extranea & remota a natura rei,quia uniuerſaliter inuenitur ſermo eius ſemper in diſputatione.12.Meta com.4.Ex quo loco ſumunt quidã licere in diſputatione dicere falſum,ſed iſte non eſt intellectus Ariſto. neq; Cõmen.ut declaraui in expoſitione.12.

Amplius diſputatio doctrinalis & ſcientifica non admittit falſum primo Cœli,111.

Plato opinabatur ꝙ quidditates primarum ſubſtantiarum ſunt aliæ a primis ſubſtantiis 7.Meta.com.1.

Plato non male ſophiſticam circa non ens ordinauit: ſunt enim ſophiſtarũ rationes circa accidens, ut eſt dicere maxime omnium.6.Meta.tex.com 4.

Plato aſſeruit ſpecies,& Mathematica duas ſubſtãtias,tertiam uero ſenſibilium corporum.7.Meta.tex.com.5.

Plato extra cœlum,neq; corpus,neq; incorporeum ullum eſſe exiſtimauit,nam neq; ideas ſuas extra cœlũ locauit 3.Phyſi.25.& Themiſtius ibidem.

Plato uere,& maxime ens uidelicet ideam,appellabat ens ipſiſſimum.Themiſtius.1.Phyſi tex.26.

Plato non diſtinxit inter materiam,& priuationem . primo Phyſi.com.66.&.89.

Plato ſolus fuit propinquus uidere ueritatẽ in natura materiæ,ſed non bene diſtinxit eam. 1 phyſi.com.79.

Plato opinabatur,ꝙ aliquid moueat ſe.2.phy. com.3 . & 7.Phyſi com.2.&.8.phyſi.com.40.

Plato opinatus eſt ꝙ uniuerſalia ſunt cauſæ particularium 2.phyſi.tex.com.38.

Plato exiſtimauit aliquod ſimplex,& non compoſitum ex potentia,& actu,poſſe moueri.3.phyſi. cõ.8.idem.8.phy, com.40.& 7 phyſi.com.2.&.3.Cœli,com.28.

Plato infinitum eſſe principium rerum ſenſibilium, & intelligibilium opinatus eſt,quia numerum eſſe , principium, & ſenſibilium ,& intelligibilium poſuit excogitata ratione,ut ideæ numeris continerentur.3.Phyſi.cõ.25.& Themiſt.ibidem.

Plato poſuit infinitum principium ſenſibilium,quia poſuit infinitum in cauſa materiali quæ apud ipſum eſt magnũ & paruum,& magnum apud ipſum creſcit in infinitum, & paruum diminuitur in infinitum.3.Phyſi.tex.com.25.

Plato poſuit formas,ideſt ideas non eſſe intra mundũ,nec extra mundum,quia non ſunt in loco.3.phyſi.tex. cõ.35.

Plato fuit primus qui principia materialia rerũ ſenſibiliũ elementa appellauit,ut auctor eſt Eudemus,& Simplic.in prologo phyſi. ſic poteſt intelligere illud.1.phyſi.tex.cõ. 48.ubi dicitur:Omnes quidem elementa,& ab ipſis uocata principia,& uere,& ſine ratione ponentes, tamen contraria dicunt tanquam ab ipſa ueritate coacti ponentes,& uniuerſaliter numerum indiuiſibile qualitatẽ habet: qui enim punctus qualitatem habere poterit,cum nulla affectio,neq; figura puncto poteſt ineſſe:primo phyſi . Themiſtius in tex.18.& inde elicitur.

Plato poſuit duo pati,& unum agere,Antiqui uero quòd duo principia agunt,& unum patitur. 1 phyſi.text cõ.55. Nam Themiſtius,& Cõmentator per poſteriores intelligit Platonem,& ſequaces.

Plato uſq; ad decem facit numerum .3.Phyſi.tex.cõ.61.

Plato poſuit materiam eſſe locũ.4.Phyſi.cõ.14.15.&.59.

Plato putauit infinitum eſſe principium ſenſibilium : & intelligibilium ,quia principium rerũ ,tam ſenſibilium :ꝗ intelligibilium numerum putauit.3.Phyſi.tex.cõ.25.

Plato in Timæo materiam locũ eſſe dixit,in his uero quę ſine titulo,per numerum.1.per magnum, & paruum eam ſignificauit.4. Phyſi.tex.cõ.15.& Themiſtius ibidem.

Plato dixit motum proiectorum fieri ab aere ſecundũ ſucceſſionem.4.phyſi. cõ.68.idem.8.phyſi.com.82.

Plato ſolus generat tempus.8. Phyſico.tex.com. 10.&.4. phyſi.com.88.

Plato dixit tempus eſſe motum totius cœli, quarto phyſi. tex.com.93.

Plato aſſimilauit puerũ dormienti,ebrio, & infirmo , quia ſcientia in puero non eſt in actu,ſed accidentia , & humores impediunt ipſum. 3.phyſi.tex com.20.

Plato poſuit mundum generatum,ſed nõ corruptibilem. 8.phyſi.cõmen.2.& tex.com.10.

Plato inquit:Cognitio quæ habetur de materia , notha,& extranea eſt,actus autem,tam in ſenſu,ꝗ in intellectu , nothus eſt,& extraneus,qui nõ de uultu,& facie eius rei quã contẽplamur elicitur,ſed de forma illa qua priuatur.Themiſtius.3.de Anima,com.44.

Platonem dubitari non poteſt,ex his dialogis quos ſcriptos reliquit,animam eſſe corpus putaſſe , alioquin , nec Ariſto.contra Platonem,ſed contra Timæum inuenitur & Themiſt. primo de Anima,cap. 10.

Plato ſimul poſuit tempus factum fuiſſe cũ cœlo, cœlum autem factum dicit.8.phy.tex.commen.10.Ille eſt locus apertus,quo uolunt Ariſtotelem imponere Platoni mundum incepiſſe de nouo,quia factio non eſt niſi cum nouitate,ut patet in primo de Generatione,& corruptione,in capite de facere,& pati:& ita tenuit Alex.quicquid ſenſerit Simplicius,& alii qui dicunt Ariſt.in hoc ſolum in uerbis fuiſſe diſcordem a Platone.

Plato dicit,ꝙ niſi hominibus communia eſſent multa , ſed proprium quid,aut impromiſcuum cõtineretur in ſingulis,non eſſet admodum facile oſtendere, & ſignificare alteri uoluntatem ſuam.Themi.3. de Anima,cap.32.

Plato ſecundum ſuam poſitionem credidit ,ꝙ omnis motor de neceſſitate mouetur.8.phyſi.com.39.

Platoni uidebatur,ꝙ motum ex ſe componitur ex moto, & motore qui mouet ſe.8.phyſi.tex.cõ.40.

Platonici dicunt corpora diuidi in indiuiſibilia, quod eſt impoſſibile.8. phyſi. com.4.

Plato opinatus eſt,ꝙ omne mouens ſe eſt ęternum 8.phyſico.com.46.idem ibidem,commen.40.ideo opinabatur animam æternam eſſe.

Plato opinatus eſt animam eſſe principium omnium motuum.8.phyſi.tex.com.73.

Platonis opinio fuit aliquod corruptibile ex ſe poſſe ꝑpetuari ab alio,& Alex in quibuſdam ſuis tractatibus idem dicit de corpore cœleſti,quod uult ſortitum fuiſſe æternitatem a ſuo motore.Auer.8 phyſi.com.79.

Plato nominabat illud quod fuit ante tempus , ſeculum , quia tempus eſt factum apud ipſum:& intendit per ſeculum eſſe terminans omnia entia quæ fuerint ante tẽpus. primo Cœli,com.100.

Plato poſuit mundum fuiſſe generatum, ſed non corruptibilem.1 .Cœli,tex.com. 102.

Plato dum dixit mundum eſſe generatum,intellexit ꝙ nõ ſit in tempore generatus,ſed ſemper fuit,ut dicunt defendentes ipſum:ſed quia ſuæ partes natura præcedunt ipſum,tunc Ariſto.non diſcrepat ab eo in hoc, tamen male fecit inducendo mundum eſſe generabilem,ſed non corruptibilem.Hoc enim nõ intelligitur ex generatione niſi cum difficultate,& maxime cum dixit ꝙ efficitur ex non ordine in ordinem.primo Cœli,com.105 &.106.

Plato in Timæo animam propter duas rationes ex numeris harmoniacis conſtare opinatus eſt.Themiſt.primo de Anima,cap.20,

Plato opinatus eſt ꝙ corruptio mũdi poſſibilis eſt ex parte materiæ,ſed impoſſibilis eſt ex parte agentis, aut quia agens aliquod non eſt innatum corrumpere illum , aut quia agens aliquod nõ eſt innatum corrumpere ſuum factum,aut quia corrumpens eſt contrarium generato, aut quia non corrumpetur omnino.1 .Cœli,com. 123.

Plato opinatus eſt,ꝙ corpora componuntur ex ſuperficiebus,& diſſoluuntur in eas.3.Cœli,tex.com.3 .

Platonis opinio eſt magis remota a ueritate,q poſuit corpora componi ex ſuperficiebus, quam opinio Democriti ponentis corpora indiuiſibilia:& ideo Ariſt.magis laudat ponentes partes indiuiſibiles,licet in ueritate uterque nihil dicat.3 .Cœli,com. 17.

Plato nihil ſciuit de prima materia.3 .Cœli,com.17.&.29.

Plato poſuit motum innaturalem eſſe priorem naturali,& in hoc conuenit cum Leucippo,& Democrito,ſed differt ab eis, quia ſecũdũ Platonẽ motus innaturalis fuit in pręterito, ſed modo non eſt:ſed ſecundum iſtos eſt modo,ſicut fuit in præterito.3 .Cœli,tex.com.10.

Plato tenuit in Timæo ante factum mundum,ꝙ elementa mouebantur motu inordinato.3 .Cœli,tex. cõ.21 .

Plato exiſtimauit ꝙ primus motor mouet ſe eſſentialiter. 3.Cœli.cõ. 28.idem.8. phyſi. cõ.40.&.7.phyſi.com.2.

Plato peccauit opinando principia rerum ſenſibilium eſſe

ſuperficies,& res mathematicas,propter amorem magiſtri,& propter amorem Geometriæ: an Geometria tempore ſuo magnificabatur.3.Cœli,com.61.

Plato ſolum diffiniuit graue,& leue, quod dicitur ſecundum compactationem.4.Cœli,cõ.2.& tex.com.8.

Plato exiſtimauit ꝙ cauſa grauitatis,& leuitatis eſt multitudo,& paucitas triangulorum. 4.Cœli, tex.commen. 8. & com.11.

Plato opinabatur ꝙ quædam entium mouent ſe.4. Cœli, cõ.12.idem.7 phyſi.cõ.2.&.8 phyſi cõ.28.

Plato opinatus eſt corpora ſimplicia eſſe eiuſdem naturę & ꝙ non diuerſantur niſi ſecũdum magis & minus. Cõmentator in paraphraſi.4.de Cœlo,ſumma.3 cap.4.

Plato ſolus de generatione ſcrutatus eſt, & corruptione quomodo exiſtit in rebus,& de generatione non omni, ſed de ea quæ eſt elemẽtorum.primo,de Generatione,& corruptione,tex.com.5.

Plato poſuit materiam priorem elementis, ſed non dixit manifeſte an eſſet actu,aut non.ſecundo de Generatione, & corruptione,tex.com.4:

Plato in tribus diſſenſit a Leucippo,quorũ primum eſt, ꝙ indiuiſibilia apud Platonem ſunt ſuperficies, indiuiſibilia uero apud Leucippum ſunt corpora:ſecundũ eſt,ꝙ figuræ apud Platonem ſunt finitæ,apud Leucippum uero infinitæ:tertium eſt,ꝙ Plato nõ poſuit uacuum,Leucippus uero poſuit.1.de Genera.& corrup.tex.cõ.63.

Plato poſuit tria principia,magnum,& paruum, & unum.2.de Generatione,& corruptione.cõmen.& tex.18.idem primo phy.tex com.80.

Plato dicebat ꝙ uirtus intelligibilis eſt in cerebro,& concupiſcibilis in corde, & naturalis. ſcilicet nutritiua in hepate:ſed Ariſto.opinabatur eas unum ſubiecto, & plures ſecũdum uirtutes.1.de Anima,cõ.7.idem in cõ.73.&.74. ſuper primo Canticæ Canticorũ,Auic.de opinione etiam Ariſto.require in.1.de Anima,cõ.89.90.92.&.93.

Platonis opinio,ut cõiter dicitur, fuit ꝙ anima eſt natura media inter formas abſtractas indiuiſibiles, & inter formas ſenſibiles diuiſibiles ſecũdum materiam: Themiſtius uero dixit,ꝙ Plato intendebat per iſtam naturam mediã intellectũ inter omnes partes animæ.1.de Anima,cõ.26.

Plato opinabatur ꝙ diſciplina, & rememoratio idẽ ſunt. ſecundo de Anima,cõmen.58.&.3.de Anima,cõmen.20. idem.7.phy.tex.com.20.idem.1.Meta.48.&.49.idem.7. Meta.com 58.

Plato ex hoc ꝙ idem eſt ſcitum in magiſtro, & diſcipulo credidit quod diſciplina eſſet rememoratio.3.de Anima. com.5.iuxta finem commenti.

Contra ponentes uſum ſcire eſſe rememorari ſecundum Ariſt. & Comen.

Platonis opinio,& Themiſtii,& antiquorum expoſitorũ, fuit,ꝙ intellecta exiſtentia in nobis ſunt æterna, & ꝙ addiſcere ſit rememorari.3.de Anima,com.20.Iſta auctoritas fecit multos credere etiam iſtam fuiſſe Auer.opinionem,& etiam Ariſt.uerum hoc nõ eſt de intentione eius, ut eſt uidere in ſua media expoſitione,in.1.poſte.in com. 2.&.7.Meta.com.58.&.1.Meta.cõ.48.&.49.&.6.phy.cõ 59.Amplius ipſe diſcrepat a Themiſtio de intellectu ſin habitu,quia ſecundum Themi. eſt æternus abſolute,cum ſit conſtans ex intellectu agente. & materiali ſecundum Themiſ.ſed Commen.tenet ꝙ etiã ultra hæc concurrunt intentiones imaginatæ,& ideo eſt corruptibilis ſecũdum iudicium,licet ſecundum ſpeciem ſit æternus.

Platonis negocium poſt Italorum philoſophiam ſucceſſit.primo Meta.tex.com.5.

Plato in maiori parte ſequebatur eos qui poſuerunt Mathematica eſſe principia rerum ſenſibilium, quia Plato dicebat naturam formarum,& numerorum eſſe eandẽ naturam.1.Meta.cõ.5.&.8.Meta.tex.com.10.

Plato conſentiebat Cratyli,& Heracliti opinionibus aſſerentibus ſenſibilibus omnibus ſemper defluẽtibus ipſorũ ſcientiam haberi non poſſe.1.Meta.tex.cõ.5.

Plato ideas appellauit formas,& exemplaria: formas quidem,quia ſunt formæ ſenſibilium rerum: exemplaria autem,quia aſpicit natura,ſicut artifex inſpicit formas artificiati. Quod ſi non concederetur,tunc quodlibet fieret e quolibet.1.Meta.com.6.Vbi ſcire debes ꝙ Ariſt.naturã quæ eſt forma,etiam exemplari alia ratione appellat q̃ fecerit Plato,ut notat lucidiſſimus Them.in.2.phyſi.in expoſitione tex.28.Vbi Ariſt.de cauſis loquẽs inquit: Alio uero modo ſpecies,& exẽplar,inquit ipſe: Voco autem exemplar, non eodem modo quo hi qui ideas poſuere ſeparatas quaſdam ſpecies atq; ipſas per ſe nullo innexu materiæ ſubſiſtentes,ſed propterea,quia definita præſcriptaq; eſt eorũ omnium forma.quę a natura proueniunt, hominis,equi,bouis, fici, olei,platani:etiam illud principium unde hæc oriuntur,eatenus pergit mouẽdo:& exercendo materiam,donec forma illa,& ſpecies materiæ coaptetur,& cõgruat plenæ atq; perfectæ.Huic etiam ſententiæ alluſpulatur Cõmen.12.primæ philoſophię,cõ.18. in calce cõmenti.ubi inquit: Ergo calores generati ex caloribus ſtellarum generãtes quãlibet ſpeciem ſpecierum animalium,habent menſuras proprias illius caloris ex quantitatibus motuum ſtellarum,& diſpoſitionibus earũ adinuicem in propinquitate,& remotione.& iſta menſura prouenit ab arte diuina Intellectuali,quæ eſt ſimilis uni formæ unius artis principalis ſub qua ſunt artes plures. Secundum hoc igitur eſt intelligendum ꝙ natura facit aliquid perfecte,& ordinate:quãuis non intelligat quaſi eſſet rememorata ex uirtutibus agentibus nobilioribus ea quæ dicuntur intelligentiæ.Iſtæ autem proportiones, & uirtutes quæ ſunt in elementis ex motibus ſolis,& aliarũ ſtellarum,ſunt hæ quas reputat Plato eſſe formas,& eas intendit:ſed longe inſpiciebat eas, quapropter dicit formas eſſe &c.

Plato poſuit unitatẽ ex parte formæ, & multitudinem ex parte materiæ:ſicut enim unus mas implet multas fœminas,ſic ab una idea poſſunt induci uariæ formæ in materiis.Meta.tex.com.9.

Plato diffiniuit ꝙ principia ſunt ſecundum formas, & ſecundum agens.ibidem.

Plato ſpeciem aſſerebat eſſe rei formam tantum, ſed non congregatũ ex materia,& forma,ibidẽ uide in Concor.

Plato opinabatur opinionem eſſe copulationẽ ex ſenſu, & imaginatione,& improbatur in.3.de Anima,te.c.157.

Plato magnum,& paruũ principium uelut materiam aſſeruit,Italici infinitum,Empedocles ignem,aerem,aquã,& terrã. Anaxagoras partes ſimilares infinitas.1.Meta.poſt textum,cõ.9.eſt enim textus non habens cõmentum.

Plato poſuit numeros quoſdam eſſe intelligibiles, quoſdã uero ſenſibiles.1.Meta.tex cõ.24.

Plato opinabatur ꝙ unitas eſt principium puncti,& dualitas eſt forma lineæ,& trinitas eſt forma ſuperficiei,& quaternitas eſt forma corporis:& opinabatur cũ hoc ꝙ corpus eſſet compoſitum ex ſuperficiebus, & ſuperficies ex lineis,& lineæ ex punctis.1.Meta.tex.com.43.

Plato aſſerebat quod linea eſſet compoſita ex lineis indiuiſibilibus.ibidem.

Plato opinatus eſt quod in primo moto ex ſe,idẽ eſt motor,& motum omnino: Ariſto.autem opinatur quod eſt compoſitum ex motore,non motor ex ipſo moto.12. Meta.com.6.idem.7.phyſi.com.2.idem.2.Phyſi.com.3. &.8.phyſi.com.40.

Plato,& Pythagoras dixerunt ens,& unum ſignificare ſubſtantiam rerum.3 Meta.com.2.

Plato,& Pythagorici opinati ſunt,ꝙ ens,& unum nõ ſignificant de entibus naturas compoſitas, ſed fingunt quod unumquodq; earum ſignificat unam intentionem ſimplicem:& naturales,& Empedocles cõueniunt in eis in hoc quod non ſignificant ens,& unum naturas cõpoſitas,ſed ſimplices,ſed tamen differunt naturales ab eis, quia dicũt ſermonem manifeſtiorem in hoc quã Pythagorici, quia ens,& unum quod ſignificat ſubſtantiam entium, eſt ipſe numerus.Plato autem dicit quod ſunt ipſæ formæ numerales.Naturales autem poſuerunt unum & ens eſſe elementum rerum ſenſibilium,ut ignẽ, aut aerem,aut aquã. 3.Meta.tex.com.16.

Plato

Plato poſuit ens,& unũ ſicut genera uniuoce dicta de omnibus.3.Meta.tex.cõmen.10.& fuit notatum per Alex & diuum Thomam.Hoc idem eſt ex mente Auer.12.Meta.cõ.2.ut expoſui late in cõmentariis meis ſuper illo loco.

Plato poſuit animam mundi eſſe illud quod rememorat naturam in eius actionibus dirigẽdo illam ad finem intentum,quæ fuit Plato .ſententia a Diis ſecundis:ſed ſecundum Ariſt.& a ſole,& ab orbe decliui.Cõmen.12. Meta.com.18.auctoritate Themiſt.in prima parte digreſſionis, ubi recitat opinionem Themiſt.Nota tamen ꝙ Commen.non uult ꝙ in orbe decliui, & ſole ſit, ut anima inuenta in actu,ex ſententia Ariſto.

Plantarum nullũ aliud munus eſſe uidetur, n ſi ꝙ ſimilem quæq; ſibi faciant alteram,uidelicet quæ ſemine oriantur ex.8.de Natura animalium,cap.1.idem.2.de Anima,tex.cõ.34.Nota ergo ꝙ generatio ſimilis,eſt ꝓprietas uiuentium ex ſemine genitorum,& non ſponte naſcentium Facit pro opinione Auer.quæ(ni fallor) eſt Ariſt.de genitis ex materia putri,quicquid Latini dixerint in hoc.

Plantarum generatio,aut ſemine,aut auulſione,aut ſobole perficitur.Ariſto.1 de Genera.animal.cap.12.

Plantę aliquæ,ſeu ſtirpes reperiũtur creſcentes ſuper aquã ut lentigo aquæ & aliæ.Cõmen.4 de Parti animalium,in cap.de animali teſtato,& duo,& colligitur ex tex. Ariſt. ibidem.cap.5.ubi dicit etiam ꝙ al quæ plantæ euulſę diu poſſunt uiuere,ut epipetrum quod diu ſuſpenſum ,uiuit.

Plantæ terra eiuſq; calore uelut uentre utũtur,indeq; confectum alimentum attrahunt quapropter nullum excrementum contrahi in ſtirpibus ſolet.tex.2.de Partibus animalium,cap.3.&.10.

Plantarum,ſeu ſtirpium natura,quia ſtabilis eſt,nõ ex multis ac diſſimilaribus partibus conſtat.2.de Parti animal. ca.10.&.2.de Anima,tex.cõ.6.Et pondera in iſto tex.ſeu capitulo.10.2.de partibus,ex intẽtione Philoſophi fuiſſe ſcientiam de animalibus ordine doctrinæ eſſe præponendam ſcientiæ libri de plantis,propter multiformem partium diſſimilarium ſpeciem ſortitũ fuiſſe animalium genus,& in his alia aliis magis , & eo amplius quo non uiuendi ſolum,ſed etiam bene uiuendi gratia rationem natura eorum obtinuit,quale hominum genus. Vnde propter iſtam cauſam in ſcientia illa de animalibus, primum de homine diſſerendum eſſe decernit ,contra Arabes expoſitores,& Latinos noſtros oppoſitum ſentientes. Vide quæ ſcripſi in Theorematibus in.13.Theoremate.

Nota contra Arabes expoſitores & cõtra latinos de ordine ſcientię de aīalibus & plantis.

Plantas ſecundum Ariſto.qui mediã rationem ſecutus eſt, non animalia,ſed animatas nuncupat: Plato autem iſta confundit,Stoici uero,neq; animata,neq; animalia faterẽtur.Themi.2.de Anima,cap.8.ſuper tex. 18.

Plantæ non ſentiunt propter nõ habere medietatem , neq; huiuſmodi principium poſſibile recipere ſpecies ſenſibilium.2 de Anima,tex.com.124.Vide Themi.in illo loco melius exponentem q̃ expoſuerit Auer.& uide rationem Themi.ubi arguit.Quod ſi natura dediſſet ſenſum in plãtis,fruſtra dediſſet:& nota ꝙ(ut refert) in plantis non eſt ſpecies uitalis perpenetrabilis , qui tamen omnibus ſenſibus communis eſt.

Plantarum nutrimentum in potentia eſt in pluribus rebus, & ideo non indigent ſenſu quo diſtinguant cibum, ſicut animalia indigent in diſtinguendo conueniens ab inconuenienti.2.de Anima,com.28.

Plantæ quæ pingues ſunt,fronde perpetua uirent.5.de Generatione animalium,cap.3.

Plantæ non habent niſi ſurſum,& deorſum,tamen habent dextrũ,& ſiniſtrũ,ſed ſola animalia in quibus eſt ſurſum. & deorſum,habent dextrum & ſiniſtrum.2.Cœli,cõ.12.

Planeta quælibet habet plures motus, & eius motores neceſſario ſunt cauſati a motore planetæ,& tandem ipſi motores ſeptem planetarũ ſunt cauſati a motore magni orbis.in paraphraſi Meta tracta.4.col 8.

Pluuia piſcium generi,& his quæ in terra naſcuntur,maxime confert:ita enim non modo plus cibi naſcitur, uerum etiam pluuio humore iuuãtur,ut in his quæ terra gignuntur.Olera enim quãuis rigentur, tamen non tantum proficiunt quantum hymbre,ut arundinibus etiam lacu prognatis euenit:nihil enim fere accreſcunt,niſi aquæ pluuiæ accedant.8.de Natura animalium,cap 19.

Pluuia ſi conceſſum ſit quod non ſit propter meſſes eſt ꝓpter aliquid,quia eſt propter æqualitatem elementorum. ſecundo phyſi.com.77.

Pluuia non ſit in intenſo frigore,neq; in intenſo calore & ſiccitate.1.Meteo.com.4.

Pluuiæ,& niuis eſt locus unus,& una materia eſt utriuſq;, ſed nõ diuerſificantur niſi propter diuerſitatem agẽtis,uidelicet frigiditatis:nam frigiditas quæ generat niuem,eſt intenſior frigiditate generante pluuiam,ibidem.

Pluuia opponitur uento,& hoc apparet ex hoc,quia uenti quieſcunt dum dominantur pluuiæ, & ſimiliter pluuiæ minorantur quando uenti dominantur.2 . Meteo.cap.2.

Pluuia multiplicatur in fine mẽſium ꝓpter paucitatẽ luminis Lunæ,& accidit aeri in illa hora intẽſior frigiditas : & ideo dicitur ꝙ luna eſt frigida,& humida.1 . Mete.cõ.4.

Pluuiæ paucitas auctoritate Hippocratis eſt ſalubrior corporibus:& huius cauſa eſt,quia calor naturalis ſuperfluis humiditatibus nõ bene dominatur 4.Colliget.ca.24.etiã uide ibi quomodo ſit intelligendum , propter contradictionem inuentam in dictis cauſis.

Pluris,& minoris ratio ad exceſſum defectum pertinet. Ariſt in.1.de Hiſtoriis animalium,cap 1.ubi patet ꝙ differentia talis non eſt ſecundum ſpeciem,ut ibi Colligitur.

Pluralitas ab uno prouenire poteſt,non enim ſequitur ex extenſione unius uirtutis in pluribus rebus , ꝙ ſit in ipſa uirtute pluralitas,ſicut opinati ſunt multi uidelicet quod ab uno primo principio influit unũ,& ab uno influit pluralitas.ex diſput.3.in ſolutione.18 dubii in fine, ubi ſoluitur argumentum Algazelis,& Auicẽ.de proceſſu intelligentiarum adinuicem.uide etiam.12.Meta.com.44.

Pluralitatis cauſa intelligentiis quæ ſit ſecundum Auerroẽ, uide ibidem.

Pluralitatis cauſa in orbibus.ibidem.

Pluralitatis cauſa in elementis.ibidem.

Pluralitatis & diuerſitatis motuũ gñatiõis & corru . ibidẽ.

Pluralitas intelligitur in ſubiectis quinque modis. Primus ex diuiſione actuali,ſeu intellectuali, & ſic corpus cum ſit diuiſibile,in infinitum non poteſt dici ꝙ ſit unum abſolute Secundus eſt ut res diuidantur ad duas res in intellectu non realiter,licet una iſtarum naturarum non poſſit per ſe ſubſiſtẽtari ſine alia.Tertius eſt pluralitas denominationum . Quartus eſt intellectualis pluralitas ſequens compoſitionem generis,& differentiæ. Quintus eſt ſequens compoſitionem quidditatis cum eſſe ex libro Deſtruct. diſputa.5.in dubio.3.& ſolutione.19.

Pluralitas intellectualis ſequẽs compoſitionum generis,& differentiæ,eſt quaſi pluralitas a materia.& forma procedens.diffinitiones nãq; accidunt compoſitis a parte formæ,& materiæ. ibidem in ſolutio.2.

Pluralitas apud Pħos eſt duobus modis.ſ.ſimpliciũ,ideſt intelligentiarũ quæ ſunt cauſæ adinuicem,donec ad unã cauſam ſui generis reducantur,& pluralitas orbium quæ prouenit a multitudine illa cauſarum,& pluralitas rerum inferiorum procedit a materia,& forma, & corporibus cœleſtibus.ex diſputa.3.in ſolutio.12.dubii.

Pluralitas indiuiduorum in eadem ſpecie ex diminutione exoritur.Auer.primo Cœli,Com.4.& 98.conſimile.2.de Anima,com.44.

Plumbum eſt grauius ferro,licet ſit rarius illo.4.phyſi.te. cõmen.85.Vide conſimile quomodo iſtæ qualitates ſeparentur in 3.Cœli,cõmen.10.& in.2.de Generatione & corruptione,cõ.25.Dicit etiam Themi.in præſenti loco, uidelicet.4.phyſi.85.ꝙ denſum ſpectat ut graue, & durũ ſit,rarum uero ut leue,& molle ſit. Nõ tamen hoc perpetuum eſt,nec ut quicquã durius eſt,ita etiam grauius fuerit,diſſonat enim hæc ratio in ferro,& plumbo.

Plumbũ eſt diſſolutiuũ nerui groſſi torti,dũ ſubtiliter laminatũ ſuperponitur,&hoc quod habet uirtutẽ diſſolue

re,ſignificat quod habet uirtutem diſſolutiuam reſpectu carnis hominis,licet in eius complexione dominetur frigiditas

Plumbum ex una uerberatione per malleū mouetur ſecū dum tres dimenſiones, recipit enim augmentū in longitudine,& latitudine,& diminuitur ſecundū profunditatē. Com.in ſumma.4.Meteo.ubi tractat de lapificabili.

Plumbum eſt grauius terra.3.Cœli com.9.

Plumbum in laminas diuiſum ſupernatat, ſecundum uero longitudinem ſubmergitur.uide cauſam.4.phyſi.tex. cō 74.&.4.Cœli,tex.cō.42.uſq; in finem.

Potabile eſt cōmune guſtui,& tactui:nam ſecundum humiditatem pertinet ad tactum,ſecundum ſaporem uero ad guſtum.2 de Anima,tex.com.103.

Polypus fatuus quidem eſt cum ad manum demiſſam hominis accedit,ſed prudens rei familiaris cum omnia colligat,& in ſuo recondat domicilio,& ſui mutatione coloris uenatur piſces: trahit enim ſibi colorem ſimilem his quibus appropinquauerit ſaxis.9.de Natura animalium, ca.37.hoc etiam Theognis Poeta uidit.

Polypum ſeipſum edere falſum eſt,ſed aliqui brachia corroſa habent a congris.8.de Natura anima cap.1.

Polypus notat obliquus.4.de Natura anima.cap.5.

Polyporum multa ſunt genera.ibidem.

Poli mundi ſunt fingati naturaliter,ita ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſint alibi.ex libro Deſtruc.diſpu.1.in ſolu.11.dubii.

Poli animati ſphæricæ figuræ ſunt ſimiles mēbris noſtrorum corporū,& nulla eſt alia differentia in hoc, niſi quia membra in animalibus noſtris,quæ non ſunt ſphæricæ figuræ differūt in figura,& potētia,ſed in animalibus ſphæricis differunt ſolum potentia tantum.ibidem.

Polus dicitur quieſcere geometricē,& nō uere:nulla enim ſubſtātia eſt actu in orbe quæ non moueatur.2.Cœli,cō 14.idem.4.phyſi.com.118.

Poli dicuntur quieſcere tranſumptiue.4.phy. cōmen.118. idem.2.Cœli,com.118.

Polorum quies quomodo intelligatur.uide ibidem.

Ponentes formas.i.ideas,ponunt ꝙ homo qui eſt in illis ſubſtantiis abſtractis,eſt idem in nomine,& diffinitione cū homine qui eſt hic ſine aliqua differentia,& idē concedit lex Mahumeti.3.Meta.com.7.& textu.

Porphyrius qui cōpilauit introductoriū logicę,ſolus dixit id quod Algazel dixit nomine Phorum,ſ.ꝙ pluralitas in entibus prouenit à mediis,ſed non inuenitur hoc ab aliquo excellentiori antiquo:ipſe autem non ualde fuit notus inter philoſophiæ Principes.ex diſpu.3.in ſolu. ultimi dubii.

Poſſibile eſſe eſt nouū ex libro Deſtruc.diſpu.3.in ſol.19.

Poſſibile ex ſe,& neceſſariū per aliud ponere,ſequitur maxima redargutio: natura enim poſſibilitatis differt a natura neceſſitatis,quam ſumpſit a neceſſario ente: poſſibilitatis enim natura non poteſt conuerti in naturam neceſſitatis,unde in natura neceſſariorum nulla eſt poſſibilitas.ex libro Deſtruc.diſpu.3.in ſolutio.24.dubii.

Poſſibilitas exigit rem in qua ſubſtentetur, ſcilicet ſubiectum recipiens.

Poſſibilitas recipientis differt a poſſibilitate agentis,& ideo non poteſt perfecte attribui poſſibilitas agenti, niſi conueniat cum recipiente.ex libro Deſtruc. diſpu. prima in ſolutio.21.dubii.

Poſſibilitas ſine dubio reali materia indiget, omnia enim intelligibilia uera exigunt ſine dubio ens reale extra animam:ueritas nāq; eſt æquare rem ad intellectum ſ.ꝙ reperiatur in anima ſicut eſt extra animam.ex libro Deſtruc. diſputa.prima,in ſolutione.22.dubii

Poſſibilitas agentis ſecundum Philoſophos non eſt quid intellectuale,immo eſt quid reale extra animam ex libro Deſtruc.diſputa.2.in ſolutio.ultimi dubii.

Poſſibile ex ſe fieri neceſſarium ab aliis impoſſibile eſt in ſubſtantiis,ſed ſolum in motu cœli ueritatem habet.& uide cauſam huius. 12.primæ philoſophiæ,com.41.

Poſſibile in rebus æternis eſt neceſſarium.3. phyſi.tex.cō. 31&.2.Cœli,cō.33.&.34.&.12.Meta.com.30.

Poſſe ſanari,& poſſe ægrotare nō ſunt idem, quia ſanitas & ægritudo eſſet eadem.3.phyſi.tex.com.11.

Poſſibilia a neceſſariis in hoc diſtinguuntur,quia in poſſibilibus eadem exiſtimatio erit qñq; uera,& qñq; falſa,ſecus autem eſt in neceſſariis.9.Meta.tex.com.12.&.23.

Poſſibile non intelligitur niſi in reſpectu actus.9.Meta.cō. 11,& ibidē dicitur ꝙ unaquæq; potentia non intelligitur niſi in reſpectu actus.idem ibidē.cō.20.&.12.Meta.cō.37

Poſſibile imperfectum eſt.3.phyſi.tex.com.15.

Poſſibilitates in rebus quæ augentur in infinitum,ſicut numerus,motus,tempus:ſunt diuerſarum diſpoſitionum,& non ſunt partes unius poſſibilitatis:& ideo non ſequitur ꝙ quātus eſt numerus in potētia,tātus poſſit eſſe in actu.

Poſſibilitates autem in rebus quæ non creſcunt in infinitum,ſicut eſt in magnitudinibus,omnes ſunt partes unius poſſibilitatis:& ideo quāta poteſt eſſe magnitudo in potentia,tanta poteſt eſſe in actu,& huius ratio eſt quia magnitudo eſt quantitas continua, nō autem numerus. Cō. 3.phyſi.com.69.

Poſſibile non exit in actum niſi ab aliquo agente in actu. 8.phyſi.com.62.9.Meta.tex.com.13.

Poſſibile eſt omne illud,ex quo non accidit impoſſibile. .8.phy.com.73.

Poſſibile ex extrinſeco eſt poſſibile ex ſe.1. Cœli.commen.24.ubi dicit Com.ꝙ etiam conuerſa eſt uera ſecundum Ariſtote.ꝙ omne poſſibile ex ſe eſt poſſibile ab extrinſeco,ſed iſta conuerſio latet.

Poſſibile non eſt niſi reſpectu agentis,& patientis, & impoſſibile eſt imaginari poſſibile aliquid ex parte patientis,quum illud etiam ſit poſſibile ex parte agentis.primo Cœli,124.

Poſſibile in æternis eſt neceſſarium.2.Cœli,cō.33.&.34.

Poſſe præcedit eſſe in utroq; modo factionis, quod enim eſt impoſſibile,non fit.1.cap.de Subſtantia orbis.idem.9 primæ philoſophiæ,tex.com.63.

Poſſe quo ſubſtātiatur materia, differt a materia,quia poſſe dicitur reſpectu formæ:materia autem eſt unū entium per ſe.primo cap.de Subſtantia orbis.

Poſſibile ſi poſitum fuerit in eſſe, nullum impoſſibile accidet,falſum autem fortaſſis.8.phyſi.com.36.

Poſt præpoſitio notat tempus pręteritum.3.phyſi.cōmen. 36.&.8.phyſi.tex.com.10.

Poſt,dicitur multis modis.7.Meta.tex.com.36.

Poſt præpoſitio quandoq; dicit ordinem temporis; quandoq; ordinem ſecundum eſſe,ſeu naturæ.colligitur,ex.1. cap.de Subſtātia orbis ubi dicit Cōmen.ꝙ quantitas aduenit orbi poſt ſuam formam.& inquit Cōmentator: Et intelligo poſt,ſecundum eſſe.& non ſecundum tempus. Conſimile habetur ab eodē de ly prius,in.2 cap.de Subſtantia orbis.ubi habetur.ꝙ agētium quoddam eſt prius tempore acto,quoddam uero eſt prius natura.

Poſteriora ſemper præcedentia ſequuntur.5.Meta tex.cō. 52.Inde colligitur quod ſemper unitas maior infert minorem,& non conuertitur.

Poſterius non eſt poſterius niſi prioris.2.Meta.tex.cō.10.

Potionibus utentes in ſeptimanis annorum aut in eorum medietatibus melius faciunt,quā illi qui omni anno purgationes exercent,quia ut plurimum ægritudines hominibus non accidunt niſi circuit bus terminis, aut circa ipſos 6.Colliget,cap.14.

Potēna proprius,& remotius idem a ſeipſo eſſe poteſt,ut Geometra dormiens remotius ꝗ uigilans eſt,iſq; remotius ꝗ qui iam contemplatur.2.de Generatione animaliū cep.1.iuxta finem.

Potentia a potentia ſolo officio,& actione diſtinguitur,ſed pars a parte diſpeſcitur.Themiſtius primo de Anima ſuper tex.7.& fundatur opinio hæc ſuper ſecundo de Anima,tex.com.33.ubi Ariſtoteles dicit potentias diſtingui per actus,& actus per obiecta.

Potentia expoliatum,& purum quodlibet apud Peripateticos intellectus eſt.ex diſpu.6.in ſolu.6.dubii.

Potētia in quocūq; exiſtit,aut illud eſt corp', aut eſt uirtus in corpore,

in corpore: & ideo in quo nō eſt potentia: illud neq; corpus eſt neq; uirtus in corpore. 12. Meta.com 41. auctoritate Themi. uerſus finem.com.

Potentiæ mouentes exiſtentes in corporibus ſunt duobus modis, quædam ſunt in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, & iſtæ non poſſunt ſemper mouere: potentiæ aliæ ſunt in corporibus æternis, & iſtas poſſibile eſt dicere quoquo modo quòd non poſſunt ſemper mouere, & alio modo poſſibile eſt dicere quod ſemper mouent. 12. Meta.com.41.

Potentia eſſe de natura priuati exiſtimari poteſt. ex lib. Deſtruc.diſpu.1 in ſolutio.dub.6.idē.9. primę philoſophię, cō.3. ubi habet dicere aliquid in potētia eſt dicere aliquē modum priuationis: potētia enim (ut inquit Themiſtius) eſt annexa priuationi in digreſſione de priuatione, & potentia materiæ in primo phyſicæ auſculationis.

Potentiæ corporales ſunt diuiſibiles ſecundum corporis diuiſionem. 12. Meta.tex.cōmen.48.&.8.phyſi.tex com. 78.&.79.

Potentia multipliciter dicitur, eſt enim potentia in alteratione, in ſubſtantia, & ubi. 12. Meta.com.41. idem. 1. phy. com.63.&.8. Meta.4.&.12.com.&.12. Meta.tex.cō.10. &.2.& ultimo cap libri de Subſtantia orbis.

Potentias omnes in corpore exiſtentes eſſe finitas eſt uerum, ſed non conſequitur omne corpus habere omnem potentiam, quia corpus cœleſte non habet potentiam niſi in ubi tantum. 12. Meta.com.41.

Potentia quælibet exiſtens in corpore, mouetur accidentaliter, & non eſſentialiter. ibidem.

Potentia quæ eſt in corporibus ad ubi tantū poſſibilis eſt ex ſe, ſed eſt neceſſaria ab alio: ſed potentia quæ eſt in corporibus ad eſſe, impoſſibile eſt, ut acquirat neceſſitatem ab alio. 12. Meta.com.41.&.8. phyſi.com.79.

Potentiam exiſtentiam in corpore finitam eſſe, exiſtimatū eſt hoc ſolum ueritatem habere in corporibus generabilibus, & corruptibilibus, non autem de potentia exiſtente in corpore æterno, & in hoc errauerunt Zabii, & Sapientes eorum. Vnde ſecundum Peripateticos omnis potentia exiſtens in corpore uel æterno, uel non æterno, eſt finita neceſſario. 12. Meta.com.41.

Potentia, & actus ſunt principia omnium decem prædicamentorum, quia quodlibet quandoq; eſt in potentia, & qñq; in actu. 12. Meta.tex.cō.26. Inde ſcire poteris nullū æternum reponi in prædicamento, cum nullum ſempiternum ſit in potentia quandoq;, & quandoq; in actu, ut dicitur in. 9. primæ philoſophiæ, tex.cō.17.

Potentia reducitur ad materiam. 12. Meta.tex.com.26. ubi Cōmētator dicit, q potentia quæ eſt in materia, eſt ſuper indiuiduum compoſitum ex ea, & ex forma.

Potentia exiſtimatur eſſe ante actū, quia omne agens fuit in potentia, & non omne quod eſt in potentia aget: ideo uidetur potentia eſſe prior actu. 12. Meta. tex.com.30. & ibi ſoluitur.

Potentia per aliud intelligitur, actus autem per ſe. 12. Meta.com.37. uide in Concordantiis nuper æditis.

Potentiam eſſe non indiget demonſtratione, & ideo Ariſt. in. 9. tracta. in quo loquitur de potentia & actu, ubi oſtendit potentiam præcedere actum, & dixit impoſſibilia contingentia ad negantes potentiam eſſe, & ponentes eam cum actu illud non faciunt niſi ad confirmandum. Commenta. 12 Meta.com.9. & elicitur q licet ad per ſe nota non ſit demonſtratio, in ſcientia tamen ad hominē negantem poſſunt adduci rationes ad confirmandum. Conſimile de loco uide in. 4. phyſi.com. 1.

Potentiarū numerus eſt ſecundū numerū ſpecierū gñabiliū 12. Meta.cō.11. idem. 4. Phyſi.cō.120.&.8. phyſi.cō.46.

Potentia ſi non eſſet ens nō eſſet agens omnino, & ſi agēs non eſſet, nihil eſſet hic omnino in actu. 12. Meta.cō. 18. in calce commenti.

Potentia dicitur bona uel mala ratione actus. in paraphraſi Meta. tracta.3 col.5.

Potentia eſt cauſa priuationis quæ eſt ipſum malū, & ideo in rebus in quibus nō eſt potētia, nō eſt malū aliquod ibi.

Potentia res exiſtētes ſunt ſimiles rebus. 10. Meta.com.2. uide. 9. Meta.tex. com.7.

Potentiæ quædam exiſtunt per naturam, quædā conſuetudine, & quædam per diſciplinam. 9. Meta.tex.com.10.

Potentiæ ſine ratione quando agens appropinquat paſſo, & nō fuerit illic aliquod extrinſecum impediens, neceſſe eſt ut agēs agat, & patiatur patiens, ſed potentiæ rationales ſecus ſe habent. 9. primæ phiæ, tex com. 10 & ibi uide cauſam. Nam quæ agunt ſine ratione, agunt alterum contrariorum tantū: quæ autem ſunt cum ratione, agunt duo contraria. Scientia enim eſt ſcientia contrariorum, & quia non poſſunt agere utrūq; contrariorum per ſe, quia tunc duo contraria ſimul fierent, quod eſt impoſſibile: ideo oportet eſſe aliquod principium prius potentiis mouentibus, q ſit cauſa in hoc q agat alterū cōtrariorū qñq;, & alterum qñ q;, & hoc eſt uerum principium: tale autē eſt appetitus, & uoluntas quæ eſt ab intellectu.

Potentia propinqua non aduenit ſubiecto quomodocūq; diſpoſito, ſed eo modo quo poſſit exire in actum: ut ſi dicamus genituram eſſe in potentia primo propinqua hominem, quæ eſt proiecta in uulua tali modo, quo non offendat eam aer extrinſecus, ita q alteretur, & ita eſt in rebus artificialibus in tracta. 3. Meta.col.4.

Potentia propinqua differt a potētia remota, quia indiget uno ſolo mouēte præſertim in naturalibus rebus ad hoc ut exeat in actum, ſed remota pluribus. Amplius autem denominatio ſit in forma a ſubiecto propinquo, ut arca eſt lignea, ſed non a remota, quia non dicitur arca terrea. ex paraphraſi Meta. tracta. 3. col. 4. Item aliquid proprie dicitur eſſe in potentia a potentia propinqua, ſed remota dicitur largo modo. ibidem.

Potentia quæ dicitur eſſe in infinito, nō intelligitur de potētia quæ dicitur reſpectu actus, iſta enim eſt finita, ſed intelligitur cū dicitur eſſe infinitum in potentia. ideſt q ſemp potentia aſſociatur ei. 9. Meta.com.11.

Potentia quæ dicitur reſpectu actus eſt finita. ibidem.

Potentiæ quæ dicuntur in rei ueritate poſſunt qñq; exire in actum, ita q in eis non remaneat potentia aliquo modo, & tunc erit uerum eas dicere exire in actum ſimpliciter, non in actum incompletum. 9. Meta.tex.com.11.

Potentia accepta in diffinitione motus eſt de genere potentiarū, quæ non exeunt in actum ſimpliciter, quia ſi talis potentia exiret in actum ſimpliciter, tunc deſtrueretur motus. 9 Metaphy.com.11 Ex quo intelligis dictū Auer. in. 3. phyſi.com. 6. ubi dicit, q ea diffinitione motus apparet cōtinuatio in motu: motus enim quando quieſcit erit perfectio eius quod eſt in actu.

Potentia quæ eſt in infinito, & potentia quæ eſt in materia ad infinitas formas, & potentia quæ ponitur in diffinitione motus, ſunt de eodē genere: uidelicet ſunt de genere potentiarum quæ non exeunt in actū ſimpliciter, ſed ſunt potentiæ quæ nunquā ſeparantur ab illo quod poteſt. 9. Metaph.cō.2. tex.11. Ex quo patet potentiam eſſe duobus modis. uide &. 3. phyſi. tex.com.57 ubi dicitur quod aliter infinitum dicitur eſſe in potentia, quam æs dicatur eſſe in potentia ſtatua. & uide Themiſtium ibi.

Potentia quæ ponitur in diffinitione motus, & inuenitur in tēpore, & in diuiſione quantitatū, non poteſt eſſe ſeparata niſi in cognitione. 9. Meta. tex.cō.11. Inde collige intellectum aliqua poſſe ſeparare quæ natura ſeparare non poteſt, ſicut bene notauit Com. 12 Meta.com.39. Vide in cō cordātiis nu per æditis.

Potentia quæ nunquā ſeparatur a re quæ dicitur in potentia, nō poteſt ſeparari niſi in cognitione, & non in eſſe, quia illud quod eſt ſeparatum de ea, eſt illud quod intellectus actu intelligit de ea. 9. Meta.tex com.11.

Potentia dicitur de naturalibus, & artificialibus. 9. Meta. te com.3.

Potentia eſt propter actum, & non econtra: non enim alia uident ut uiſum habeant, ſed uiſum habent ut uideant.

Potentia non inuenitur in aliquo ſempiterno. 9. Metaphy. tex.com.17. & Commentator in commento dicit, quod

potentia non eſt niſi in generabilibus.

Potentia omnis ſimul contradictionis eſt. 7. Met.tex.c. 17.

Potentia fatigationis eſt maior, & potentia corruptionis eſt minor. 9. Meta.com. 17.

Potentia præcedit actum tempore ſecundum iudicium, nõ autẽ ſimpliciter. 9. Meta.tex.cõ. 13. & 12. Meta.tex.cõ. 31. ubi dicitur, potentiam exiſtimare priorem actu, eſt quidẽ ut bene, eſt autem ut non bene.

Potentia & actus in plus ſunt horum quæ dicuntur ſecundum motum ſolũ. 9. primæ philoſophiæ, tex.com. 1.

Potẽtiæ quædã ſunt ſecundũ ſimilitudinẽ, ut in Mathematicis. 9. primæ philoſophię, tex.cõ. 1. quædam ſecundũ rei ueritatem, ut ſunt potentiæ in rebus tranſmutabilibus.

Potentia paſſiua eſt principium trãſmutationis ab alio inquãtum illud, potentia uero actiua eſt principium tranſmutationis in aliud inquantũ aliud. 9. Meta.tex.cõ. 2. Vbi Cõmen. notat ꝙ ideo in diffinitione paſſiuæ potẽtiæ ponitur ab alio inquãtum aliud, quia eſt manifeſtum quod nihil patitur a ſeipſo, & ideo in diffinitione actiuæ potentiæ ponitur in aliud inquãtum aliud, quia eſt manifeſtum ꝙ nihil agit in ſeipſum. Vide in ſimili Auer. in libro Deſtruc. dicto in diſputa. in ſolutio. 1. dub ubi ſcribit: Principium cõceſſum ab omnibus eſt ꝙ nulla res ſeipſam permutare poteſt. idem. 3. de Anima, cõmen. 4. Ex quo poteris uidere quantum deuiauerit a uia Peripateticorũ Scotus ille ſubtilis in. 9. primæ philoſophiæ. q. 14. ubi quærit an aliquid poteſt moueri a ſeipſo. & in. 2. Sententiarũ. diſtin. 2. q. 10. & diſtin. 25. q. unica. Verum illi accidit plerũque dum de ſenſibilibus tractat, quod accidit Platoni, aduerſus quẽ Ariſt. ita ſcribit in primo de Generatio. & corru. tex. cõmen. 7. Cauſa autem quare non potuerunt cõfeſſa uidere in experientia fuit. Ideo quicunque magis inſudauerunt Naturalibus, magis poſſunt ſupponere talia principia, quibus multa poſſunt complicare: qui autem ex multis ſermonibus indocti exiſtentium entis intuentes, & ad pauca reſpicientes de facili enunciant. Cõtra Sco'.

Potentiæ cuiuslibet paſſiuæ diffinitio recipit diffinitionem potentiæ primæ materiæ. 9. Meta.tex.com. 12.

Potentiæ cuiuslibet actiuæ diffinitio recipit diffinitionem actionis primæ formæ, quæ eſt abſoluta ab omni materia ibidem. & hoc rationabiliter, quia dicit Cõmenta. 12. Meta.com. 18. in calce cõmenti, quod omnes propoſitiones, & formæ ſunt in potẽtia in prima materia, & in actu in primo motore, & ibidẽ. cõ. 24. habet quod forma primi mouentis quodammodo eſt omnes formæ.

Potentiæ aliæ irrationales, aliæ rationem habentes ibidẽ.

Potentiæ rationales agunt duo contraria ſimul, ut medicatiua ſanitatis, & ægritudinis factiua potentia eſt. 9. Meta. tex.com. 3. & ibi redditur cauſa, quia ſcientia cõtrariorum eſt eadem. Ratio autem eadem oſtendit rem, & priuationem, non tamen ſimiliter.

Potentiæ irrationales ſunt alterius contrariorum tantum. ibidem. & tex com. 18.

Potentia exiſtere ſignificat aliquem modum priuationis, & dicere aliquid habere potentiam, ad hoc eſt ſecũdum ꝙ caret illo ad quod poteſt. 9. Meta.com. 3.

Potentia, qua aliqua tranſmutantur adinuicem, dicitur potentia paſſiua, iſta eſt materia paſſiui. 5. Meta.com. 46.

Potentia, & actus ſimiliter ſunt in ſubſtantia, & in forma: dicimus enim ꝙ in lapide eſt forma Mercurii, & in potẽtia, & in actu: potentia, quia habet naturam recipiendi eam actu uero, quia recipit illam. Cõmen. 5. Meta com. 13. Ex quo patet quõ res anteq̃ fiat, dicatur eſſe potentia, contra ponentes potentiam obiectiuam diſtinctam a ſubiectiua. Nota contra Scotiſ. & Henri. de Gād ponentes potẽtiam obiectiuã diſtinctam apud Peripa potentia ſubiectiua.

Potentiæ nõnullæ aliquas magnitudinis partes quaſi trãſcurſu prætereunt non diuidendo, neque ſecando, ſed præparando, atque ita afficiendo ut ſecari, & diuidi aliquando poſſint: non enim ſemper ad diſcretionem potentiarum ſubiectæ magnitudines diſſecantur, ut eſt in ſtillicidiis cauantibus lapidem, ubi non oportet ut ſingulis ſtillicidiis ſua ramenta reſpondeant. Themi. 7. phy. 38.

Potentia opponitur actui relatiue. 9. Meta.tex.com. 11. & com. 5. & 2. de Anima, com. 6.

Potentiã aliã eſſe ab actu manifeſtũ eſt. 6. Meta.tex.cõ. 6.

Potentiam negantes deſtruunt motum. tex.com. 6. & Cõmẽta reddit cauſam, quia motus eſt perfectio entis in potentia ſecundum ꝙ in potẽtia, & ideo cum potentia non fuerit, non erit motus.

Potentia multis modis dicitur. 5. Meta cap. de poteſtate. & eſt tex. cõmen. 17. uide etiam ſecundo phy com. 15. & 10. Meta.tex.com. 15.

Potentia ſecundum metaphoram eſt in Geometria. ibidẽ. ubi Commentator dicit, ꝙ in rebus mobilibus reperitur potentia uere, ſed in Geometricis tranſumptiue.

Potentia non eſt de ſubſtantia materiæ. 1. phy.com. 70. uide in Concordantiis.

Potentia non eſt corruptibilis per ſe, ſed priuatio eſt per ſe corruptibilis. 1. phy.com. 82.

Potentiæ paſſiuæ ſunt duplices, quædam ſunt paratæ recipere duo contraria æqualiter & quædam ſunt paratæ dignius recipere alterum: in primis eſt contingens æqualiter, non in ſecundis. 2 phy.com. 48 uide. 4. Cœli, com. 35. in fine & ſecundo Cœli, tex.com. 38.

Potentiæ rerum contrariarum ſunt contrariæ. 3. phyſi.cõ. 11. & primo Cœli. 119. & 121.

Potentia qua aliquid eſt diuiſibile in infinitũ alia eſt a potentia qua æs eſt in potentia ſtatua, quia iſta reducitur ad actum. 3. phyſi.tex.cõmen. 57. & 58. Ex quo elicitur non omnem potentiam eſſe reducibilem ad actũ, ſed ubi potentia poteſt ſeparari ab actu: ſunt autem res quarũ differentiæ ſubſtantiales conſeruant ſuum eſſe in coniunctione potentiæ cum eis, ut in rebus quarum eſſe eſt in motu. Rerum enim quædam ſunt in actu, ut homo, & quædam ſunt quarum eſſe, ita ſe habet, ꝙ potentia admiſcetur cum actu, & ſi potentia non fuerit, non erit actus, ut dies.

Potentia naturalis, & innaturalis ſecundum Alexandrum non eſt qualitas. 7. phy.com. 10.

Potentia naturalis, & innaturalis ſecundum Auerroem nõ eſt qualitas alterabilis. ibidem.

Potentiæ cœleſtes ſecundum ꝙ mouent tempore infinito non habent proportionem, ſed ſecundum, ꝙ unaquæque mouet corpus proprium propria uelocitate, ſecundum hoc habent proportionem ad motum, uel cum moto. 7. phy.com. 35.

Potentiarum cœleſtium diuerſitas in uelocitate mouendi prouenit fore ex diuerſitate naturarum mouẽtium in nobilitate ſecundum magis, & minus, & diuerſitate naturarum corporum quæ mouentur ab eis.

Potentia non ſolum tempore præcedit paſſionem exiſtentem in paſſo, uerũetiam præcedit ſecundum tempus uirtutem agentem in agente: quod enim comburit, innatum erat ante comburere. 8. phyſi.tex.com. 4.

Potentiam eſſe ante actũ in motu nõ cõpetit motui inquãtum motus eſt, ſed inquantum nouus. 8. phyſi.com. 4.

Potentia ad motum eſt duplex, eſſentialis ſeu naturalis, & potentia accidentalis ſiue uiolenta. 8 phy.tex.com. 32.

Potentia eſſentialis non exit in actum niſi a motore eſſentialiter, potentia autem accidentalis exit in actum a motore accidentaliter. 8. phyſi.tex.com. 41.

Potentia eſſentialis eſt in ſubiecto, ex quo aliquid generatur potentia accidẽtalis eſt in ipſa re generata. 8. phyſico.com. 32.

Potentia eſt cauſa cõpoſitionis alicuius, ex duabus ſubſtãtiis, ſi illa uel aliqua ſubſtantia ſit una in actu, & potentia illa erit ſimplex. 8 phyſi.cõmen. 78. & idem habetur. 8. Metaphy.tex.cõ. 15. Caueant ergo qui ponunt in uia Ariſto. & Auer. intelligentiam dare eſſe formaliter orbi, & facere per ſe unum ſicut eſt potentia, & actu, quia tunc in cœlo eſſet alia potentia a potentia, quæ eſt in ubi: ſed uideãt pauperes ꝙ illa cõpoſitio eſt generabilibus, & corruptibilibus propria, ſicut patet ex fine octaui Primæ philoſophiæ. Contra ponẽtes inchoationẽ formalem.

Potentia actiua infinita nõ poteſt eſſe in materia, non autẽ ueritatem habet de potentia paſſiua. Auer. limitatio eſt 8. phy.cõ. 79. Caueant ergo ponentes inchoationẽ formę Cõtra Alexã. Achi. & Pet. Põpo.

ab

ab æterno in materia,quæ coagit ad generationem.

Potẽtia materialis actiua ſi minori tempore agit actionẽ maiorem quam ſit actio minoris potentiæ, neceſſe eſt ꝙ in æquali tempore agat maiorem actionem quam minor. 8 phy.tex.com.79.

Potentiæ nomen conuenientius eſt & manifeſtius apud Philoſophos,præſertim eſt quãdo dicitur id quod eſt aptum inueniri in actu poſt hoc,& talis eſt potentia quæ dicitur de materia extracta.primo,in paraphraſi Met. cap. de potentia & actu.

Potentia exiſtens in corpore compoſito ex materia & forma,ſi poſſet habere motionem infinitam, tunc infinitum eſſet maius infinito. 8.phyſi.com.79.

Potentiæ motiuæ poſſunt dici infinitæ duobus modis, in duratione uidelicet,& in uigore.8.phyſic.com. 79.idem 1.cap.de Subſtantia orbis,&.12.Meta.com.41.& 2.Cœli,com.71.

Potentia motiua in uigore dari non poteſt,niſi motus poſſet fieri in inſtanti.ibidem.

Potentiæ incorporeæ non habent proportionem,quia proportio eſt ſolius quantitatis ad quantitatem, uel eorum quæ inſunt quantitatibus. 8.phy.com.79.

Potentiæ mouentis cuiuslibet finitæ. neceſſe eſt & tempus finitum eſſe 8 phy.tex.com.80.

Potentiæ corporum ſequuntur magnitudines eorum. primo Cœli.31.com.&.46.&. 48.

Potentia eſt aliquo modo priuatio, ſed eſt de ſpeciebus priuationis quum id quod priuatur ſolet habere. in paraphraſi Meta.tracta.1 cap.de potentia & actu.

Potentiæ defectus diffinitur per minimum, licet potentia ipſa ex fine ſui actus terminetur.1.Cœli.126.idem in paraphraſi primi de Cœlo,ſumma. 10.parte ſecunda.

Potentia actiua terminatur per ultimum finem eius quod agit,ſed potentia paſſiua per minimum eius a quo patitur.primo cœli,tex com.117.

Potentię oppoſitorum non ſimul congregantur in eadem materia,quemadmodum nec ipſa oppoſita.1.Cœli,com. 126.& 121.ubi aduerte ꝙ Commen.in com.121.limitat ipſam ad contraria immediata,&in ſua paraphraſi in ſumma.10.parte ſecunda dicit,ꝙ potentiæ ad oppoſita cõſideratæ,in ſubiectis propinquis,ſunt diuerſæ & in diuerſis temporibus.

Potentia ad aliquid eſſe non eſt infinita cum fuerit accepta in materia propinqua, ſed cum fuerit accepta in prima materia,ſed tunc non eſt illius indiuidui niſi per accidens Commen.1.Cœli,com.120 idem.4.phyſi.com.120.contra Ioan. Canda qui poſuit infinitas potẽtias ſimul in materia ab æterno.

Potentiam infinitam ad corruptionem impoſſibile eſt inuenire,neq; eſſentialiter,neq; accidẽtaliter ſed ad generationem infinitam eſſe potentiam accidentaliter, non autẽ eſſentialiter,non inconuenit. 1.Cœli,com. 120.

Potentiæ oppoſitæ quæ ſunt ad duo oppoſita immediata impoſſibile eſt ꝙ ambæ ſimul ſeparatæ inueniantur a ſuis actibus.Cõ.in paraphraſi ſuper primo Cœli, ſumma.10. parte.3.&.1.Cœli,com.121.

Potentia dicuntur partes eſſe in toto,& hoc dupliciter, uel de partibus ſecundum qualitatem,uel de partibus ſecundum quantitatem.ex tracta.primo Met.in paraphraſi, ca. de potentia & actu.

Potentia nulla eſt media inter finitum & infinitum,cum potentia infinita eſt tantum una potentia.1.Cœli, com.134.

Potentia non intelligitur niſi reſpectu futuri,& ideo qui dicit ꝙ eſt potentia reſpectu præteriti,facit de præterito futurum,aut præſens.primoCœli,com.138.

Potentiæ illæ ſecundum quas cœlum dicitur habere dextrum & ſiniſtrum non ſunt materiales.2.Cœli, com 15.

Potentia quieſcentis addit ſupra potentiam mouentis,niſi quieſcens moueatur a mouẽte,ut declaratum eſt in libris de Animalibus.2.Cœli com.17.

Potentię motorum ſeparatorum a materia ſunt finitæ uno modo,& ſunt infinitæ alio modo:ſunt enim in uigore,& ſunt infinitæ,quia mouent æterno tempore.2.Cœli,com. 38.&.39 &.8 phyſi com.79.& in paraphraſi.1.de Cœlo, in fine,& in.3.cap.lib.de Subſtantia orbis,&.12.Meta. cõ. 41.&.2.Cœli.com.71.

Potentia diuiditur ſecundum corporis diuiſionem.2.Cœli,com.42.idem.8.phyſi.com 79.

Potentia motoris cœli non eſt infinita niſi in æternitate motus,non in uelocitate,neq; in multitudine motuum.1. Cœli,com.63.&.71.& 8.phyſi.79.& alibi.

Potentia & actus ſunt differentiæ ualde oppoſitæ,& contingunt omnibus prædicamentis.primo de Anima,com. 6 idem.21.Meta.tex.com.26.

Potẽtiis priores ſunt actus ſecundum rationem,& obiecta actibus.2.de Anima,tex.com.33.ideſt,quo ad noſtram cognitionem,ſecundum rationem autem quo ad doctrinã: uel ſecundum Alexandrum.1 ſecundum perfectionem, quia potẽtia eſt prior tempore actu,actus uero prior perfectione.9.Meta.tex com.15.Priora genere ſunt imperfectiora. Aut ſecundum rationem.i.diffinitionem, quia potentia diffinitur per actum,& actus per obiectum, & non econtra.

Potentia duplex,remota & propinqua. ſecundo de Anima,tex.com.61.

Potentiæ animæ non locis & habitaculis,ſed ratione cogitationeq; inuicem abſoluuntur:quorum enim euenta exituſq; diuerſos eſſe conſpicimus,ipſa quoq; inter ſe diuerſa eſſe neceſſe eſt. Themiſt.2.de anima. cap.9,& habetur ex mente Ariſto.tex com.20 Vide etiam Alexan pulchre de hac materia in paraphraſi de anima,in capite penultimo,& in paraphraſi cap.ultimo.

Potentia eſt quoddam conſequens ipſius materiæ eiuſq; umbra,licet datur ſecundum prius & poſterius. Itidem & actus eſt conſequens ipſius formæ,& umbra inſequẽs ipſum,licet datur ſecundum prius & poſterius. Auer.in.3. tractatu paraphraſi Meta.col.5.

Potentia,receptio,& perfectio,æquiuoco modo dicuntur de intellectu,& de rebus materialibus.tertio de Anima, com.14.

Potentia propinqua actui uocatur diſpoſitio media inter potentiam remotam & poſtremam perfectionem.tertio de Anima com.14.

Potentiæ actiuæ diuerſæ differunt in qualitate actionis,& paſſiuæ,in qualitate paſſionis,aut in utroque,ſi utrunque fuerint.3.de Anima,com.primo.

Potentia ens eſt priuatio eius quod eſt in actu.ex principio com.ſuper libro de ſomno & uigilia.idem.9 primæ philoſophiæ,com.3.

Potentiæ naturales ſunt diuiduæ circa corpora,ſed qualitates primæ ſunt diuiduæ circa materiam,& non circa corpora.Themiſt.de Anima,cap.12 ſuper tex 26.

Potentia totius in formis diuiſibilibus eſt maior potentia partis primo cap.de Subſtantia orbis.& octauo phyſico. tex.com.78.79.

Potentiæ debent diffiniri per ſuos fines. & non per illud quod eſt ante finem,& per eos diſtinguitur quælibet potentiarum rerum habentium potentias diuerſas.1. Cœli, tex.com.119.ubi dicit Simplicius ꝙ ſicut minor grauitas eſt in maiori, ſic minor potentia continetur in maiori,& maius eſt maioris principium,& minus minoris. Diuus Thomas autem dicit,ꝙ diffinitio debet dari per ultimum quod dat ſpeciem & complementum, quia illud unum eſt,& indiuiſibili conſiſtit, teſte Porphyrio,cap. de differentia. Vide conſimilem ſententiam in.10. Ethicorum cap 9.

Poteſtate ens eſt indefinitum 4.Meta.tex com.15.

Prandium differt a cœna ſecundum diuerſitatem temporis tantum.8.Meta.tex.com.5.

Prædicamenta accidentium habent ordinẽ inter ſe,ut ſunt in ſubſtantia,quia hoc manifeſtum eſt.Quantitas enim eſt in prima inter cætera,cum non reperiatur quantitas niſi in corpore,nec locus niſi in aliquo corpore inquantũ eſt corpus,nec ſitus niſi in locato,agere autem & pati nõ niſi

mediante ubi & ſitu, & habere non ineſt niſi mediante ſitu & ubi: non tamẽ eſt impoſſibile, ut duo prædicamenta habeant in hoc eundẽ gradum, ut qualitas & ubi, quia nõ uidetur unum iſtorũ pręcedere aliud ſecũdum ſuum eſſe in ſubſtantia, ea paraphraſi Meta. tracta. 4. in principio.

Pręedicatio alia eſt naturalis. alia non naturalis. ſeptimo Meta. com. 59.

Prædicata eſſent alia ſunt illa quæ adunãtur cum ſubiecto & adunantur adinuicem: econtrario autem ſunt prædicata accidentalia. 7. Meta. tex. com. 11. Contra Ioannem de Gandauo ponentem formam generatam eſſe realiter diſtinctam a forma ſpecifica.

Cõtra Ioã. de Ganda.

Prædicata eſſentialia primi modi ſunt tria, genus, & differentia, & diffinitio. 7. Meta. com. 11. Contra formalizantes ponentes quartum membrum, & eſt quando idem prędicatur de ſeipſo, cum tamen illa prædicatio non ſolum nõ eſt per ſe ſecundum Peripateticos in primo modo, immo neq; eſt naturalis prędicatio, ſed eſt nugatoria, ut dicit Cõmen. 4. Meta. com. 3. & nos prolixe probauimus hoc in noſtris Theorematibus, in illo Theoremate. Subſtãtia prima de nullo prædicatur.

Contra formaliſtes.

Prædicabilia accidentalia quædam prædicantur per ſe, & quædam per accidens. 7. Meta tex. com. 11.

Prædicata accidentalia per ſe prædicata de Subſtantiis nõ indicant rei quidditatem. ibidem.

Prædicata per ſe dicũtur tribus modis primo tractatu ca. de eſſentia in paraphraſi Meta. idem. Them. primo poſte. cap. de per ſe. uide in contradictionibus nuper æditis.

Prædicamenta quæ habent compoſitionem communiter exiſtimatur q nõ eſſent, ſi anima non eſſet. Cõmen. in. 6. Meta. com. 8. ubi per talia prædicamenta intelligas illa important aliquam comparationem & reſpectum. Vnde de prædicamento relationis ſcribit Cõmen. 12. Meta. cõ. 19. quod eſt minimæ entitatis, & q quidam exiſtimauerunt illud eſſe de ſecundis intellectis.

Prædicabilia quæ declarant quidditatem indiuidui ſubſtãtiæ ſunt digniora hoc nomine ens quã prædicablia aliorum accidentium. 7. Meta. tex. com. 2.

Prædicatio hominis de homine perfecto per ſcientias ſpeculatiuas, & de non perfecto, aut non habente aptitudinẽ, ut perficiatur eſt æquiuoca. Auer. in Prologo primi phy. ubi pondera q non quilibet habet aptitudinem, ut perfici poſſit. Vide pro hoc in. 2. primæ philoſophiæ, tex. com. 15. de habentibus naturæ impedimentum, uide etiam. 2. phyſi com. 6. & 2. Cœli, com. 22.

Prędicatum quod dicitur conuertibiliter de duobus oportet q illa duo inuicem cõuertantur: primo Cœli, cõ. 225. & habetur ex primo Priorum analyticorum.

Prædicamentorum diſtantia eſt diuerſa a diſtantia contrariorum, etenim non eſt merito cõtrarietatis, ſed ideo dicuntur diſtare adinuicem, quia non generantur mutuo inuicem, neq; aggregantur in eodem ſubiecto. in paraphra. Meta. tracta. 3. col. 21. ibi. Et dicamus q unum opponitur multitudini multis modis.

Prædicatum quod competit alicui per ſe ſimul, eidem per accidens competere non poteſt. primo de Anima, tex. cõ. 42. & habetur primo poſte. in cap de per ſe.

Prędicata eſſentialia inueniuntur in genere eorum quæ dicuntur multipliciter, ſicut inueniuntur in genere eorũ quæ dicuntur uniuoce, ſed non inueniuntur in eis quæ dicuntur æquiuoce, licet in eis inueniatur quoddam uerum tamen nõ eſt eſſentialiter: poſſibile enim eſt, ut aliquod prædicabile prædicetur uere de aliquo nomine ęquiuoce, uerbi gratia, omnis canis eſt pulcher. ſed non inuenitur in eis prædicabile eſſentiale omnino. 4. Meta. cõmen. 2. Vbi p prædicata eſſentialiter dicta, intelligas prædicata per ſe primi modi & ſecundi modi dicendi per ſe, quia ſola illa ingrediuntur in ſimpliciter ſcibilibus ſecundum Ariſt. in primo poſte. Nam quæcunq; neutraliter inſunt, accidentia ſunt. In analogis igitur inueniuntur prædicata primi modi dicendi per ſe, quia talium ſunt diffinitiones, ut patet de diffinitione naturæ, ut patet. 2. phyſic. tex. commen. 3. ſicut eſt diffinitio motus. 4. phyſi. commen. 4. & tex. cõmen. 6. ſicut eſt diffinitio de anima, ut patet. 2. de Anima, commen. 7. & 30. & 3. de Anima, commen 5. contra Alc. In talibus etiã prædicata ſecundi modi per ſe, quia ex ſecundo poſter. ſi ſubiectum eſt analogum, & paſſio etiam eſt analoga & ecõtra: ſed in pure æquiuocis bene poteſt contingere ut aliquod prædicatum uerificetur de omnibus modis ſeu ſignificatis, ſed non eſſentialiter, ſed accidentaliter, ut iſta: Omnis canis eſt pulcher. Sunt enim tres propoſitiones & omnes ſunt ueræ, ſed pulchritudo non uerificatur de eis nec in primo, nec in ſecundo modo dicendi per ſe: in plus enim eſt propoſitio uera quam ſit ꝓpoſitio per ſe.

Prædicatio euſdẽ de ſeipſo eſt nugatoria, elicitur ex quarto Meta. in commen. 3. & ex 10. Met. com. 8. in calce commen.

Prædicationes de generibus & differentiis in lingua Arabum ſiunt ab abſtracto. Dicunt enim q homo eſt animalitas & rationalitas, & apud eos non ſit prædicatio denominatiua de prædicato ſubſtantiali, quia non dicunt hominem eſſe intellectiuum. in paraphraſi Meta tracta. 3. in col. 4. Sic intelligas dictum eius in. 7. Meta com ubi dicit q Socrates eſt animalitas & rationalitas.

Præparationes indiuiduales ſunt infinitæ, & cognoſci nõ poſſunt a nobis per ſigna, & reddunt artem medicinæ imperfectam. 6. Colliget, cap primo.

Præparatio eſt priuatio aliqua, & nullam habet naturam niſi propter naturam ſubiecti, & illa modo fuit poſſibile, ut præparationes diuerſantur in unoquoq; ente. tertio de Anima, com. 14.

Præparatio quælibet in eo q præparatio uere nihil dicitur eſſe in actu, ex illis quæ recipit. ibidem.

Præcordia ictu traiecta in prælus riſum attuliſſe proditum eſt, & uide cauſam in. 3. de partibus animalium, ca. 10. ubi agitur de ſepto tranſuerſo, Græci phrenes appellant.

Præcordium ſiue pericordium eſt mẽbrana in qua cor inuoluitur ſecundum Alexan. in paraphraſi de Anima, cap. ultimo, notatur q, ut ait Gale. antiqui præcordium os ſtomachi etiam appellare cõſueuerunt, ſed hoc eſt large. Vide in litera D, de diaphragmate.

Præceſſio entis non temporalis non eſt reſpectu temporalis neq; cauſalis, ut umbræ reſpectu ipſum corpus, neq; temporalibus, ut eſt in natura entium mobilium, ſed eſt præceſſio eſſe impermutabilis & non in tempore reſpectu eſſe permutabilis & in tempore ex lib. Deſtruc. diſputatio. 1. in ſolutione dub. 14. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Præmiſſę dicuntur principia concluſionis, uel quia ſunt ſicut efficientes, uel quia ſunt ſicut materia, unde eſt ſecundum uiam ſimilitudinis, ex paraphraſi Met. tracta. primo cap de principio.

Priuatio quanquam nullibi ſubſiſtat, ſed ſola ratione, neceſſaria tamen eſt ceu altera quędam natura, quę alteri naturæ accidat. Themiſtius in digreſſione primi phy.

Priuatio efficit ut materia ſit poteſtate non actu. Themiſt. primo phy. ſuper tex. 78.

Priuatio ita ſe habet qin ea nulla eſt poſſibilitas, ſi enim in priuatione eſſet poſſibilitas, poſſibile eſſet q priuatio reduceretur ad eſſe. ex lib. Deſtr. diſpu. prima, in ſolutio. 15. dub. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Priuatione exiſtẽte rerum oportet eſſentiam rerum corrũpi, ſi uero nõ fuerit, oriri omnia atq; naſci neceſſe eſt. Nihil enim omnino fieri poteſt, niſi corruptio alicuius diſſolutioq; pręcederet, alioquin omnia fuiſſent ſempiterna & immortalia. Malum igitur & interitus ex priuatione ꝑficiſcitur atq; contingit. Them. 1 phyſi ſuper. 80. tex.

Priuatio non intelligitur per ſe, ſed in reſpectu ſui habitus. 12. Meta com. 37. & 3. de Anima, tex. com. 25.

Priuatio eſt contradictio quædam. 10. Meta. tex cõ. 15. aut in potẽtia determinata, aut concepta cum ſuſceptiuo. 10. Meta tex. com. 15.

Priuationis alicuius medium eſt. ibidem.

Priuatio

Priuatio & habitus non diuidunt uerum & falſum, quando ſubiectum eorum fuerit ens aut terminatum, ſecus autem eſt de contradictione. 10. Meta. tex. com. 15. idẽ Meta. tex. com. 27. & in Poſtprædicamentis & 5. Meta. com. 27. & primo Cœli. 119. & 3 phyſi commen. 24. & 4. phyſico. commen. 109.

Priuatio forſan nõ omni contrarietas. 10. Meta. tex. cõ. 16.

Priuatio dicitur multipliciter. 9. Meta. tex. com. 3.

Priuatio eſt poſterior habitu. 10. Meta. 16.

Priuatio ubi latuerit & fuerit innominabilis, ut in ære figuræ cuiuslibet, aut in lateribus & lignis domus, ex his uidetur fieri. 7. Meta. tex. com. 25. Vbi collige cauſam propter quid contingit iſta diuerſitas in ſermone, quod quandoq; aliquid dicitur fieri ex aliquo, ut ex materia: interdũ loquimur in obliquo, ut ex ęre fit ſtatua, interdũ in recto, ut homo fit muſicus, & regula eſt: Vbi priuatio fuerit ignota, & ſine nomine, tunc denominatio fit materia in obliquo, ut ex ære ſtatuam fieri dicimus, & ex lignis nauim: ſed quãdo priuatio nota eſt, tunc fit ſermo in recto, ut homo fit muſicus, & non ex homine fit muſicus. Hoc ẽt pulchrè notauit lucidiſſimus Themiſtius in. 1. phyſi. in expoſitione tex com. 61. ſicut poteris clarè uidere.

Priuatio toties dicitur quoties à priuatiua particula negationes dicuntur ibidem. ubi Commen. in commen. dicit ꝙ numerus modorum priuationis inuenitur ſecundum numerum intentionum quę ſignificantur per nomina priuatiua infinita.

Priuatio aliqua eſt ſecundum genus, ut talpæ cæcitas, alia ſecūdum ſe. 5. Meta. tex. cõ. 27. & eſt in ca. de priuatione.

Priuatio formę aptè haberi naturaliter dicitur tribus modis, aut enim eſt priuatio pura, ut in eo qui non habet pedes omnino: aut prauè, ut qui habet pedem claudũ: aut debiliter, ſicut qui habet pedem debilem. 5. Metaph. tex. commen 27. & eſt diuiſio conſimilis apud medicos de actione læſa. Conſimile habetur in ſecundo de Anima. 103. & 120. & 3. phyſico. 34.

Priuatio & habitus non diuidunt uerum & falſum in omnibus rebus, fallit enim in mediis. 5. Meta. tex. comm. 27. idem in prædicamentis in ſermone de oppoſitis.

Priuatio & habitus diuidunt uerum & falſum in ſubiecto proprio. 5. Meta. 27. idẽ. 10. Meta. 16. & 3. phyſi. 24. & 4. phyſi. 109. & primo Cœli. 129.

Priuatio eſt habitus aliquo modo. 5. Meta. tex. com. 17.

Priuatio efficit ut materia ſit in potẽtia. Themiſtius primo phyſico. ſuper tex. 78.

Priuatio licet ſit gẽrãdis rebus principiũ per accidens, non tamen illo modo quo albũ & muſicum reſpectu eius qui ſanatur: tales enim cauſæ per accidẽs nihil conferunt generationi, ſed priuatio confert, quia materia eſt in potentia per ipſam. Themiſtius. 1. phyſi. ſuper. 78.

Priuatio eſt principium generationis per accidens, quia accidit animæ quæ eſt principium generationis per ſe, et ſic ex priuatione omnia generantur per accidens. Themiſt. primo phyſico. ſuper. 66.

Priuationem & formam eſſe contraria pingui minerua dictum eſt, quum in ſe inuicem agere non poſſint, neq; pati. Themiſtius primo phyſico. 67.

Priuatio eſt non ens per ſe. 1. Phyſico. com. 79. & 75.

Priuatio non eſt ſubſtantia neq; accidens ibidem.

Priuatio non eſt natura, neq; forma, ſed formę uelut mera abſentia. Themiſt. 1. phyſi. ſuper. 69.

Cõtra Egidiũ Roma.

Priuatio ſemper machinatur ad maleficium. primo phyſico. tex commen. 80.

Priuatio accidit materiæ de neceſſitate. 1. phyſi. comm. 81. Caueat Egidius Romanus in cœlo ponens primã materiam eiuſdem rationis cum iſta ſine priuatione, materiã enim confeſtim ſequitur contrarietas. ex libro. 2. de Morte & uita, & per conſequens priuatio.

Priuatio eſt cauſa ꝙ deſiderium naturale eſt in materia. 1. phyſico. com. 81. Vide in Concordantiis.

Priuatio non eſt potentia. ultimo ca. de Subſtãtia orbis.

Priuatio pluribus modis ſumitur in ſcientia diuina quam in Logica, in qua tantũ tres modi ſunt poſiti. in paraphraſi Meta. Commen. trac. 1. cap. de oppoſitis.

Priuatio exiſtens in prima materia non eſt priuatio ſimpliciter, immo eſt ſicut forma materiæ 2. phyſi. cõ. 15. & habetur etiam in tex. quod quomodo ſit intelligendum, uide in Cõcordantiis contra ponentes inchoatione formarum, qui ſuper hoc fundant præcipuè ſuam opinionem.

Priuatio quando non habet nomen, tunc locutio de ſubiecto fit in obliquo, quia in tali denotatur priuatio importari, & non fit in recto, ut dicimus ex ære fit ſtatua, & nõ ęs fit ſtatua: ſed ubi priuatio habet nomen, fit de ſubiecto in recto ut homo fit muſicus, quia priuatio nota eſt, ſcilicet immediata. Inflexio enim de recto uidetur abiens quoddam & recedens ſignificare: rectus uerò caſus ſubſiſtens ꝙ remanens.

Priuationes quodammodo habẽt diffinitiones. tertio phyſico. commen 13.

Priuatio non habet in ſe diuerſitatem, quia eſt non ens. quarto phyſico. tex commen. 67.

Priuationes terminantur & menſurantur in reſpectu habituum. 4. phyſi. com. 118. uide idem 3. de Anima. tex. cõ. 25. & 1. de Anima. tex. com. 85. & 4. phyſi. 120.

Priuatio duplex, quædã præcedit eſſe & cum ea coniungitur poſſibilitas eſſendi: & quædam ſequitur poſt eſſe, & cum ea non eſt poſſibilitas rem eſſendi. 2. phy. com. 120.

Priuatio Socratis quæ præcedit ſuum eſſe terminatur per tempus, quando accipitur in ſubiecto propinquo, uerbi gratia, in ſanguine menſtruo: ſed cum accipitur reſpectu poſſibilitatis quæ eſt prima materia, inuenietur infinita in præterito. 4 phyſico. com. 130. & 1. Cœli. com. 120. contra Ioan. de Ganda qui tenuit infinitas eſſe potentias particulares in prima materia. *Contra Ioã. de Gãda.*

Priuatio non proprie dicitur contraria formæ, ſed data quadam rudiuſcula nominis ratione: nam ſi exactè loqui uoluerimus, priuatio abſentia quædam eſt formæ. Themiſt. quinto phyſico 9.

Priuatio qualitas quædam eſſe uidetur. Themiſt. in digreſſione. 1. phyſi. Vide in Concordantiis nuper æditis.

Priuatio non transmutatur, ſed ſubiectum priuationis. 1. phyſi. 51. & 5. phy. com. 88. phyſi. 4. & 62.

Priuationes in quibuſdam ſuis nominibus proferũtur, quibuſdam uerò non ipſe priuationes, ſed aliorum ſolæ negationes habẽtur: nam communia omnibus compoſitis nomina facile eſt inuenire, ut conuenientia in conuenientia, ſed particularibus compoſitis nomina in cõmuni loquendi conſuetudine non inueniuntur. Themiſt. primo phyſico. ſuper. tex. 45.

Priuatio quandoque ſignificatur per affirmationem. quinto phyſi. tex. commen. 9.

Priuationes cognoſcuntur per habitus. 3. de Anima. tex. commen. 25.

Priuationes aliquæ ſunt perfectiores ſeu nobiliores quibuſdam entibus imperfectis, & ideo nõnunquam melius eſt non uidere quam uidere. in paraphraſi Meta. tracta. 3. col. 14. Cõtra illos qui opinabantur potius multitudinẽ eſſe priuationem unitatis quam econtra, quia priuatio eſt ignobilior habitu, & multitudo eſt ignobilior unitate.

Priuationes nonnullæ ſunt differentiæ. 4. phyſi. tex. cõ. 67.

Priuatio & negatio differunt, quia negatio eſt ablatio alicuius negati ſimpliciter, ſed priuatio eſt ablatio alicuius in aliqua natura terminata. 4. Meta. tex. com. 4.

Priuatio ad eas res pertinet quæ paratam habent naturam ut poſſint id capere, quod nõdum ceperunt, atque id agere, eoq; modo ꝙ & quo non agunt. Themiſt. 5. phy. 22.

Priuationis inquantum priuatio eſt, nulla eſt differentia. ex 1. de partibus animalium. cap. 3.

Priuationes non ſunt generationes ſecundũ primam intẽtionem, ſed ſecundum errorem ex accidẽtibus poſitus, & hoc eſt commune naturæ & arti. 12. Meta com. 13.

Priuationum generationes tam in naturalibus ꝗ in artificialibus, non eſt uerum generationis appellari. ibidem.

Priuatio eſt contradictio quędam. 10. Meta. tex. commen.

15. aut potentia determinata, aut concepta confuſceptiuo. 10. Meta. tex. com. 15.

Priuatio eſt ſpecies quodammodo. 2. phy. tex. com. 55. idē 5. Meta. com. & tex. 17.

Priuatio eſt non ens. 4. Meta. tex. com. 6. idem primi phyſico. com. 79.

Princeps inquantum eſt princeps oportet quod habeat aliquam operationem propriam. Com. in libro de Partibus animalium. 3. cap. de corde.

Primum principium non eſt conueniens ſecundum modū quo eſt principium proprium, ſed debet eſſe conueniens aliquo modo uniuerſali. 12. Meta com. 24.

Primus Philoſophus habet loqui de modis priuationis, & eſt proprium loqui de priuatione, ubi fit ſermo de potentia. 9. Meta. com. 3. Ex quo patet ꝙ ſemper potētiæ eſt annexa priuatio, idem lucidiſſimus Themi. in. 1. phyſi. in digreſſione de potentia & priuatione materiæ.

Primus Philoſophus debet diſputare contra negantes potentiam eſſe. 9. Meta com. 5.

Primus Philoſophus conſiderat de diffinitione ut ſignificat naturas rerum, ſed logicus conſiderat ut eſt inſtrumētum ducens intellectum ad intelligendum quidditates rerum. ſeptimo Meta. com. 42.

Prima philoſophia eſt circa ſeparabilia & immobilia. 6. Meta. tex. com. 2.

Primus modus per ſe eſt quando prædicatum eſt in ſubſtātia ſubiecti, & hoc ſiue ſit genus, ſiue differentia ſiue tota diffinitio. 5. Meta. com. 23. idem habet Commen. 7 Meta. comm. 12. ubi dicit, ꝙ primus modus prædicabiliū eſſentialium continet tria. ſ. genus, & differentiam, & diffinitionem, quæ componitur ex eis. Ex quo patet error formalizantium ponentium quartum modum. & eſt quando idem prædicatur de ſeipſo. Volunt enim habens prædicationem eſſe in primo modo dicēdi per ſe in quarto ordine, ſed hoc quidem ſtare non poteſt, ut dixi in anno rationibus contra ipſos, tum quia prædicatio primi modi, cum ſit deſeruiēs ſimpliciter ſcibilibus eſt prædicatio quę eſt ſecundum naturam, ſed iſta eſt præter naturam, & in fine abominationis, ut dicit Commen. in. 1. Priorum in digreſſione de quarta figura: tum quia talis propoſitio nō poteſt ingredi in demonſtratione, quia ſolum ingreditur in ſyllogiſmo ex oppoſitis qui eſt obliquitas & prædicatum contra ſyllogiſmum, ut patet in. 2. Priorum. & patet ex diffinitione ſyllogiſmi: tum quia eſt nugatoria, ut dicit Com. 4. Meta. com. 3.

Primum principiū in genere, uidelicet cauſæ formalis non potuit ſciri in ſcientia naturali. Commen primo phyſico. com. 69. & tex. com ultimi. & in prologo ſuper. 5. phyſic. & 3. Meta. com. 3.

Primus Philoſophus declarat perfecte ſubſtantiam materiæ, quæ fit per comparationem eius ad omnes differentias entium inquantum ſunt entia. 1. Phyſi. commen. ultimo. idem. 7. Metaphyſi commen. 5. & 9. & 12. Metaphy. commen. 1. 5. & 6. Ex quo patet ꝙ prima & abſoluta noſtio materiæ pertinet ad diuinum, ut dixit etiam lucidiſſimus Themiſtius in digreſſione de potentia & priuatione materiæ in. 1. Phyſi.

Primus Philoſophus non poteſt declarare naturam ſecundo phyſico. com. 3.

Primus Philoſophus poteſt contradicere negantibus naturam eſſe. ibidem.

Primus Philoſophus contradicit opinionibus inductis de primis principiis ibidem.

Primi motoris duæ ſunt proprietates, & ꝙ in mouendo non mouetur. & ꝙ ſit primum omnium rerum. 2. phy. cō. & tex. 74. unde patet deum mouere ut efficiens, & non ſolum ut finis, contra multos.

Primum principium materiale potuit declarari ante diffinitionem motus & accidentia motus, ſed non primus motor. 3. phy. com. 5. Vide in concordantiis.

Primum quādoq; ſumitur prout eſt ſynonymum ei quod eſt per ſe, & quādoq; ſumitur magis proprie, uidelicet ut diſtinguitur contra per ſe, quia in plus eſt per ſe quam primum, ut dicit Commen. in. 2. phy. com. 3. diſtinctio habetur quinto phyſico. com. 3.

Primum in trāſlatione eſt locus qui ſequitur locū, ex quo mouetur res mota. 6 phyſi. com. 32.

Primum in generatione & corrup. eſt minima pars quę poteſt inueniri de generato. 6. phy. com. 32.

Prima magnitudo rei generatæ ex partibus diuerſis bene datur, ſed nō datur prima magnitudo, ex generato, ex magnitudine in qua incepit generatio, nec datur prima magnitudo, quia non datur magnitudo quæ ſit prima a qua incepit generatio. 6. Phyſi. com. 55.

Primum principium ſophiſtarum eſt aſſimilare ſenſibilia uera ſenſibilibus falſis 8. phyſi. com. 24.

Primum principium non cōſtituitur per ſubiectum quod mouetur ab ipſo, ſed econuerſo ſubiectū conſtituitur per ipſum. 8. Phyſi. commen. 52. idem. 1. & 2. ca. de Subſtātia orbis, & 1. phyſi. com. 63. 2. Cœli, com. 3. Non intelligitur corpus cœleſte conſtitui per primum principium tanquā formam formaliter perficientem ipſum, ut intellexerunt quidam, quia, ut ſcribit Cōmen. in. 3. cap. lib. de ſubſtantia orbis, orbis non indiget in ſuo eſſe forma, ſed dicitur conſtitui in diſpoſitionibus neceſſariis, ſicut in corpore hominis, & in corpore facto propter finem. Indiget. n. anima mouente ipſum in loco ſemper & largiente ſibi permanētiam æternam, ſicut largitur ſibi motum æternum. Vnde bene dependet ab ipſo ſicut a fine, & ab efficiente natura non tempore præcedente ipſum; unde in libro Deſtru. diſpu. 4. in ſolu. ſecundi dubii expreſſe dicit ꝙ corpus cœleſte non indiget in ſuo eſſe anima, nec in ſua conſeruatione perpetua, ſicut indigent animalium corpora, ſed indiget ut ſit animatum, quia id quod eſt nobilius, oportet ꝙ habeat nobiliorem gradum, ſed animatū eſt nobilius inanimatis. Et fuit iſta etiam ratio Alexā. & ante ipſos fuit ratio Ariſt. in 2. Cœli, in te. cō. 61. inquit enim: Sed nos ut de corporibus ipſi ſolum & unitatum ordinem quidem habentibus inanimatis autem omnino perquirimus: oportet autem tanquam participantibus exiſtimare actione & uita. ubi clare Ariſt. teſtatur corpora cœleſtia animata eſſe, ſed ibi non eſt alia anima quam illa quæ eſt principiū praxis. i. actionis & uitæ. Praxis enim non eſt niſi in habētibus intellectum, intellectus autē nullius corporis actus eſt: unde mirum eſt per uitam meam quomodo iſti poſſunt imaginari intelligentiam informare & actuare corpus, cū hoc repugnat intellectui, quatenus intellectus eſt, ſed cauſa erroris fuit, quia aſſerunt nullam eſſe formam quæ formaliter non informet. Vnde ſic etiam tenent de intellectu hominis in uia Auer. & Ariſto. dicunt enim non inueniri formam ſeparatam, quæ extrinſece perficiat ſolū dando operationem & motum. Sed hoc fundamentum eſt falſum apud Ariſtote. & apud Auer. nam tunc fruſtra Ariſto. inquiſiuit in. 2. de Anima, utrum aliqua anima, aut pars animæ eſſet actus, ſicut nauta nauis. Amplius Commen. illam diſtinctionē manifeſte ponit in. 12. Primæ philoſophiæ, in cōmen. 37. inquit enim ꝙ perfectionem propter quas mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur perfectum, quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod mouetur, ut illud quod mouetur propter ſanitatem: & quædam ſunt ſubſtantiæ extrinſecę a re quę mouetur ad eas, ut aſſimiletur eis, ut ſunt omnes actiones ſeruorum, quoniam ſunt erga genera intentionum domini ſui. Amplius Commenta in prima diſputa. contra Algazelem in ſolutione ultimi dubii, inquit: Dicimus nos ꝙ ad hoc reſpondendum eſt, uidelicet ꝙ non eſt impoſſibile reperiri perfectiones ſeparatas ſimiles diſpoſitionibus quę ſeparantur a ſubiecto, ut nauta a naui, & artifex cum ſuo inſtrumento. & loquitur ibi aperte de intellectu hominis, & immorari amplius in hoc eſt ſuperfluum, quia late alibi ſcripſimus. Dicamus igitur ꝙ cum intelligentia prius natura uniatur orbi quam accidentia eius, omnia accidentia ſunt terminata ibi, & ſic intelligen

tia

tia conſtituit ſuum ſubiectum in diſpoſitionibus neceſſariis quantũ ad motum, & indiget orbe, ut ex ipſa fiat unũ animatum quantum ad appetitum & motum, ut dicit Cõmen. in fine primi cap. de Subſtantia orbis. Neutra autem operatio indiget formali inhærẽtia & actuatione, quia intelligentia appetit per eſſentiã & mouet per ſuum intelligere & uelle, & non mouet manu aut pede, nec indiget ullis aut ligamentis, ut ſuum mobile moueat, ſicut eſt de anima corruptibilium, & hoc iſti non attingunt.

Primus Philoſophus debet deſtruere uerba omniũ ſophiſtarum, quorum ſapiẽtia eſt negare prima principia & deſtruere ſapientiam. 1. Cœli cõ. 78. conſimile. 1. Phy. com. 8. & tertio. Cœli, com. 4.

Primæ contrarietates quæ ſunt ſecundum tactũ ſolum elementum conſtituunt. 2. de Genera. & corrup. tex. com. 7.

Prima cognita a nobis naturaliter in quolibet genere entiũ ſunt ſicut locus ianuæ in domo quẽ nullus ignorat. 2. Meta. com. 1. & tex. Aduerte tamen ꝙ Alex. locum illum aliter interpretatur iuxta prouerbium antiquitus celebratũ: in foribus quis delinquet: & tu uide ſi placet. Sat mihi fuerit te reddere cautum circa hoc. Commẽ. autem exponit hoc de principiis, & etiam ſatis ſuſtẽtari poteſt eapoſitio eius, ſed Alexander de tota ſcientia.

Prima philoſophia conſiderat de dignitatibus & propoſitionibus communibus omnium ſcientiarum. 4. Meta. tex. com. 7. & com. 8.

Prima philoſophia cõſiderat de prima ſubſtantia 4. Meta. tex. com. 7. ubi Commen. per primam ſubſtantiam exponit principium ſubſtantiarum, & eſt Deus: & ſcientia naturalis non eſt iſta ſcientia, quia non cõſiderat de primo ente. Primum autem hic eſt illud quod eſt prius nobilitate & cauſalitate, quod quomodo ſit intelligendũ, uide Auer. in commen. ultimo ſuper primo phy. & in commen. 26. in ſecundo phyſi. & in commen. 38. phyſico. Hoc enim locum habet quo ad quid eſt, ſed quo ad ſi eſt, pertinet ad naturalem.

Prima philoſophia habet poſſe in cognoſcendo principia cognitionis, & ordines eorum inquãtum cognitio eſt, & non inquantum ſunt principia alicuius cognitionis quarto Meta. tex. com 8.

Prima principia elenchice probari poſſunt, non demõſtratiue. 4. Meta. tex. com. 9.

Primum principium eſt ꝙ oppoſita nõ poſſunt eſſe ſimul: & ſine hoc principio impoſſibile eſt philoſophari, & ita ẽ de aliis principiis cognitionis ſimilibus huic, ut ꝙ dictiones habent ſignificationes terminatas, & ꝙ diffinitiones ſunt neceſſariæ. 4. Meta. tex. com. 9. & ibidem Commen. dicit, ꝙ iſta dignitas eſt prior omnibus dignitatibus, & cõmunis naturaliter omnibus, & impoſſibile eſt ut ratiocinatio aut diſpoſitio ſit ſine illa.

Prima philoſophia primo & principaliter conſiderat de principiis entis inquantum ens. 5. Meta. com. primo.

Primo non exiſtente poſterius non erit nec e contra. 1. Meta. tex. com. 10.

Primus motor impoſſibile eſt, ut declaretur niſi per ſignũ naturale 2. phyſi. com. 22. & primo phyſi. com. ulti.

Prius naturaliter eſt quod poteſt eſſe ſine aliis, & alia non ſine eo. 5. Meta. in cap. de priori & 4. phy. com. 7.

Prius ſubſtantia neceſſe eſt ſubſtantiam eſſe. 12. Meta. tex. com 43.

Prius & poſterius non poſſunt eſſe, ſi tempus non ſit. 12. Meta. tex com. 29. & 8. phyſi. tex. com. 10.

Prioritas totius ad partes eſt prioritas formæ ad materiã, & prioritas partium reſpectu totius eſt prioritas materiæ ad formam, & ideo totum magis præcedit partes quam partes totum. ſeptimo Me. com. 35. Collige ex hoc quod licet materia præcedat formã uia generationis, & forma materiam uia perfectionis, ut patet in. 9 primæ philoſophiæ, tex. com. 15. Simpliciter tamen forma magis præcedit materiam quam materia formam.

Prioritas qualitatis eſt prioritas formæ, & prioritas partiũ quantitatis eſt prioritas materiæ, & totum eſt prius parte prioritate formæ. 7 Meta. com. 35.

Prioritas poteſt eſſe in eodem genere. 12. Meta. contra Alex com. 2.

Prioritas in dignitate in his quæ ſunt in eadem ſpecie, ſemper eſt cum cauſalitate unius ad alterum: in paraphraſi Metaphyſi. trac. 6. col. 7. Vbi oſtendit quomodo primus motor qui mouet motu diurno, præcedit in nobilitate alios motores.

Prioritas duplex, alia ſecundum potentiã, ut dimidium toto, & pars toto, & materia forma: alia ſecundum actũ, ut totũ dimidio, & totum partibus, & forma materia. 5. Meta. in cap. de priori, & eſt in tex. com. 16.

Priora ſecundum naturam atq; ſubſtantiam ſunt quæcunque ſine alia eſſe contingit, & illa non ſine illis. 5. Meta. in cap. de priori. uide in Theorematibus quomodo ſit intelligendum.

Prioritas ſecundum uirtutem & poteſtatem, ut dominus eſt prior ſeruo. 5. Meta. ibidem.

Prioritas ordinis eſt in his quæcunq; ad unum aliquid determinatum diſtant ſecundum rationem. ibidem.

Priora ſunt priorum paſſiones. ibidem.

Prius tempore aliter eſt reſpectu præteriti, & aliter reſpectu futuri, quinto Meta. tex. com. 16. idem quarto phy. tex. com. 126.

Prius cognitum apud intellectum eſt illud quod eſt magis uniuerſale. 1. phy. cõ. 48. & 49 ſicut prius cognitum apud ſenſum eſt particulare. idem. 1. phyſi. tex. com. 4.

Prius & poſterius prius ſunt in magnitudine, & ideo ſunt in motu, & quia ſunt prius in motu, ideo reperiũtur in tẽpore. 4. phyſi. com. 93.

Prius & poſterius quæ ſunt in motu habent aliam quidditatem a quidditate motus, licet ſint unum in ſubiecto. 4. phy com. 99. & 106.

Prius & poſterius in motu ſi ſumantur, ut ſunt unum ſubiecto cum motu, ſic ſunt partes motus, ſi uero ſumantur, ut differunt ſecundum diffinitionem, ſic prius, & poſterius erunt aliud a motu. 4. phy. com 99.

Prius & poſterius ſunt accidentia tempori ſicut par & impar in numero. Them. 4. phy. 125. & habetur ibi tex. 115.

Prius & poſterius in magnitudine ſeu loco differũt a priori & poſteriori in motu: quia in magnitudine habent ſitũ & permanent, in motu nequaquam. 4. phyſi. cõmen. 99. & Themiſt. ibidem ſuper tex. 102.

Prius & poſterius prius ſunt in magnitudine & ſpatio quã in motu, & prius in motu quam in tempore: quomodo intelligatur uide in. 4 phyſico. digreſſionem Themiſt. i, in tex. 132. ꝙ intelligitur in motu locali.

Prioris naturaliter diſpoſitio eſt, ꝙ cũ fuerit aliud ipſum eſſe & non e contra. 8. phyſi. com. 33. & in. 5. Meta in cap. de priore, & in prædicamentis.

Priores res in eſſe ſunt ſimul tempore, & ſunt æternæ. primo Cœli, commen 14. & 16. idem in. 2. cap. de Subſtãtia orbis. Et Aduerte ꝙ Auerro. in commen. iſto. 104. primi de cœlo, aſſeruit non dari tertium modum prioritatis. Vide in Concordantiis.

Prius ſecundum ſubſtantiam debet eſſe prius ſecũdum accidentia conſequentia ſubſtantiam. 2 Cœli, com. 22.

Prioritas ſecundum unitatem & ſimplicitatẽ eſt alia a prioritate ſecundũ diffinitionem & numerum. 2. Cœli. cõ. 25.

Prioritas perfectionis eſt magis propria omni alia prioritate. 2. Cœli, com. 25.

Prioritas ſecũdum naturam eodem modo reperitur in rebus æternis, ſicut & in generabilibus, præter quam ꝙ in generabilibus quę ſunt priora naturaliter, ultra in eis reperitur prioritas tẽporis. 2. Cœli, com. 104. idem in. 2. cap. de Subſtantia orbis, & 1. Cœli, com. 105. & 106. cõtranegantes Deum eſſe cauſam in triplici genere cauſæ. Vnde in eodem com 104. clarius ſubdit, ꝙ cauſata eodem modo neceſſitatis ſequuntur ſuas cauſas in rebus generabilibus. & in rebus æternis: præterquam ꝙ in æternis iſta neceſſitas ſemper fuit & ſemper erit, ſed in generabilibus illa neceſſitas eſt ligata cum tempore eſſentiæ cauſæ tantũ.

ſcilicet cum cauſa fuerit ut ſit cauſatum, & hoc ligamentū quod eſt inter cauſas & cauſata, eſt manifeſtius in generabilibus apud nos quam in rebus æternis. Et ideo forte utitur in æternis ad inducendum certitudinem neceſsitatis, quæ eſt inter cauſas & cauſata, ſcilicet ponendo eas generatas, cū hæc neceſsitas ſit manifeſtior inter cauſas & cauſata in generabilibus. Exeat nunc Ioan ille de Bacco. & Grego. Ariminen. & dicant Ariſto. & Cōmen. non uidiſſe alium modum productionis in genere cauſæ efficientis, niſi illum qui fit in tempore: patet enim quod iſta auctoritas non recipit gloſſam, quia Commen. defendit Ariſt. ab argumento Themiſtii in hoc caſu, ſicut ſciunt qui intelligunt. Vnde in eodem com. clarius Commen. ad confuſionem iſtius opinionis, ſubdit ꝙ generatum & non generatum non differunt in neceſsitate, quæ eſt inter cauſam & cauſatum, uerbi gratia, ꝙ ſi domus eſſet ęterna, neceſſario cauſæ eius eſſent ęternę, uidelicet lapides, & lateres eſſent æterna. Manifeſtum eſt autem ꝙ ſi cauſæ materiales domus eſſent æternæ, multo magis cauſæ efficiētes, quia nō poteſt intellectus imaginari domum eſſe ab æterno lateribus exiſtentibus ab æterno, ſi cauſa efficiens domus nō fuerit ab æterno, quia ut dicit Ariſto. in. 12. Primæ philoſophię, in tex. cōmen. 30. Non enim materia ipſa ſeipſam mouebit, ſed tectonica. & in 2. Phyſi. tex. cōmen. 70 Materia non coincidit cum aliis cauſis. Et confirmatur quia. 2. Phy. tex. com. 71. & 1. de Gene. & corrup. tex. cōmen. 14. cauſæ generationis præcipue ſunt materia & motor. Si igitur domus generatio ab æterno præſupponeret materiam æternam, igitur & agens æternū, immo magis agēs quia. 3. de Anima, tex. com. 17. Vbi eſt dare paſſum, ibi eſt dare agens. etiam hoc patet ex 6. Meta. tex. com. 2. ubi potentia actiua diffinitur per paſsiuam & econtra. Vnde Cōmen. contra Auicen. & Alexan in. 8. Phyſi. 79. & in. 2. Cœli, com. 71. & in. 12. Meta. commen. 41. habet ꝙ nihil eſt poſsibile ex parte paſsi, quin ſit poſsibile ex parte agentis & econtra, immo magis uidetur domus generatio depēdere a cauſa efficiente quam a cauſa materiali, quia. 3. de Anima, tex com. 19. ſcribit Ariſt. ꝙ ſemper honorabilius eſt agens patiente, & principium materia: ubi principium ſupponit pro cauſa efficiente in propria ſignificatione, ut gloſſant Alexan. & Commen. 1. Phyſi. ſuper tex. 1. Sic igitur habes locum clarum præcipue in uia Auer. ꝙ ęterna ſine implicatione contradictionis poſſunt habere cauſam efficientem ab æterno, cuius oppoſitum iſti tenent. Præterea multas eius alias auctoritates in libris Deſtructionum contra Algaze. quæ ad idem faciunt.

Prioritas ſecundum ſubiectum & materiam eſt prioritas ſecundum naturam. 2. de Generatio. & corrup. cōmen. 7. Vbi animaduerte ꝙ prioritas eſt duplex, una ſecundum formam ſeu finem, alia ſecūdum ſubiectum ſeu materiā, & utraq; eſt prioritas naturæ in ſuo genere, licet ſimpliciter loquendo prioritas naturæ quæ eſt ſecundum formā & fine ſit abſolute prior, ut patet. 9. Primæ philoſophiæ, tex. com. 13. Vbi probatur ꝙ actus ſimpliciter eſt natura prior potentia, materia autem eſt radix potentiæ & forma actualitatis. 12. Meta. com. 26. potentia reducitur ad materiam, & actus ad formam.

Prius natura eſt qđ cum aufertur, aufertur aliud & non ecōtra. 1. Meta. com. 4. & 5. Meta. com. 4. & 5. Metaphy. ca. de priori.

Prius ſecundum diffinitionem non debet eſſe prius natura ſecundum eſſe. 1. Meta. commen 4.

Principium temporale aliud eſt a principio magnitudinis. 2. Cœli, com. 13. idem. 1. phy. tex. com. 22.

Principium prioris prius eſt. 2. Cœli, tex. com. 111.

Principia quamuis magnitudine parua ſint, tamen facultate ſunt magna: hoc eſt enim principium eſſe, ut ipſum quidem ſit cauſa multorum, ſed ipſius nulla ſit ſuperior cauſa Ariſto. in. 5. de Generatio. animalium cap. 7. uide Auer. in 3 de Anima. com. 4.

Principium in rebus immobilibus quidditas eſt Ariſtō. in 2. de Generatione animalium, cap. 4. ultra dimidium capituli. Idem habet Commen. primo phyſi. cōmen. 1. ubi dicit, ꝙ ſcientiæ mathematicæ demonſtrant ſolum per genus cauſæ formalis.

Principio exiguo immutato multa ex his quæ a principio ſunt, immutari ſolent. ex primo de Generatione animaliū, cap. 2. Cōtra Simpli. & al. concordantes Plat. cū Ariſto.

Principium habens habet & finem, & dicere aliquod principiatum ſine fine falſum eſt ex libro Deſtru. diſputatione ſecunda, in ſolutione primi dubii.

Principium naturaliter mouens duplex eſt, ſed alterum tantum naturale eſt, alterum quum non habeat intra ſe principium motus, neq; naturam: hoc autem eſt cauſā rerū inducens immobilis ipſa & prima rerum omnium. Them. 2. phyſi. 72. & habetur in tex.

Principium quidem & primum entium eſt immobile & ſecundum ſe & ſecundum accidēs. 12. Primæ philoſophiæ tex. com. 43.

Principia omnium entium non ſunt contraria, quia principia corporum cœleſtium cōtraria non ſunt. 12. Met. tex. com. 53. contra antiquos.

Principale & ſumptum. i. abſtractum & concretum differunt quia ſumptum ſignificat illud quod ſignificat principale & magis, uita enim ſignificat aliquid non in ſubiecto Vnum autem ſignificat aliquid in ſubiecto. ſ. formā in materia, & habitum in ſubiecto. 12. Meta. com. 39.

Principium generationis eorum quæ non generātur a ſibi ſimili eſt ſol & orbis decliuis, ſed principium generationis eorum quæ a ſimili generantur, eſt non tantum principium ſimile in ſpecie, ſed cum ſole & orbe decliui. Et ideo Ariſto. dicit, ꝙ ſol & homo generant hominem. 12. Met. com. 40. & 13. & 18. idem. 7. Meta. com. 31.

Principium eſt perfectius principiato. 12. Meta. commen. & tex. 40. Vide in Theorematibus, quia fallit in principio materiali, & ſecundum aliquos etiam fallit in forma, fallit in agente uniuoco.

Principia omnium decem prædicamentorum ſunt eadem ſecundum proportionem. 12. Meta. tex. com. 22.

Principium & elementum differunt inter ſe. 12. Primæ philoſophiæ, te. com. 23. ubi Commen. notat in com ꝙ principium dignius eſt, ut dicatur de cauſis extrinſecis. elementum autem de cauſis intrinſecis, idem primo phyſico. cō. 1. & 5. Meta. com. 4.

Principium eſt aliud ab eo cuius eſt principium, & mouēs eſt aliud ab eo quod mouetur ab eo. 12. Metaphyſi. tex. com. 23.

Principia ſubiecti ſcientiæ non poſſunt in ſcientia demonſtrari demonſtratione propter quid, ſed bene demonſtratione ſigni. 12. Meta. com. quinto & in ſecūdo phy. com. 22. contra Auicennam.

Principia propinqua decem prædicamētorum neceſſe eſt diuerſa. 12. Primæ philoſophiæ, tex com. 21.

Principia propinqua in omnibus ſubſtantiis non ſunt eadem, ſed formæ ſimplicium ſunt aliæ a formis compoſitorum, & materiæ eorum propinquę ſunt alię a materiis iſtorum. 12 Meta com 22.

Principium quodlibet eſſendi eſt principiū numeri, & principium eſſendi. 10. Meta com 7.

Principium dicitur de exiſtenti in re, & de exiſtenti extra rem: cauſa uero dicitur maxime de cauſa agēte & fine, & quandoq; dicitur de cauſis quatuor: elementa uero non dicuntur niſi de cauſis exiſtentibus in re. 8. Meta commē. 2. uide in concordantiis nuper æditis.

Principia ſubſtantiæ naturalis. i. mobilis aliter conſiderantur in ſcientia naturali, & aliter in ſcientia diuina. Com. 7. Meta com. 5. uide ibidem com 9. & 12. Met. commen. 1. 5 & 6.

Principium operationis eſt finis cognitionis & econtra. 7. Primæ philoſophiæ, com. 23. idem. 2. Phyſi com. 29.

Principium omne terminus eſt, ſed nō omnis terminus eſt principium. 5. Meta tex. cō. 22. in cap. de termino.

Principium cauſa & elementum ſumuntur communiter & proprie. primo. phyſi. com. 1.

Principium.

Principium proprie ſumitur pro cauſa agēte, & mouente ibidem ratio eſt, quia de ratione principii eſt primū eſſe, 5. Meta. & quia ſecundum eſſe reale præcedit agens formam, & finem. Similiter agens ſecundum naturam, & perfectionem eſt prius materia. 3. de Anima, tex. cōmen. 19. ideo principium in propria ſignificatione ſupponit pro cauſa agente, & mouente. Quæ autem ſit differentia inter agens, & mouēs, requiratur in primo de Generatione, & corruptione, tex cōmen. 43. Nota tamen unum ex ſententia Eudemi referēte Simplicio, ꝙ omnes antiqui uſq; ad tempora Platonis nomine principii intelligebant materialia principia, & hoc teſtatur ante ipſum Ariſto. in 1. phyſi. in tex. com. 48. omnes enim elementa, & ab ipſis uocata principia. Nam Plato fuit primus qui talia elementa nuncupauerit.

Principium aliud temporis, aliud magnitudinis. 1. phy. te. com. 23.

Principiorum tres ſunt conditiones. 1. Phyſi. tex. com. 43.

Principia oportet ſemper manere. 1. phyſi. tex commē. 50. & pondera ibi expoſitionem Auer. contra ponentes formam corporeitatis ſubſtantialem, coæternam in materia, & inchoationem formarum.

Principium ſubſtantiæ eſt ſubſtantia. primo phyſico. com. 52. idem. 12. Meta com. 22.

Principium doctrinæ in libro Phyſicorum, eſt a ſecundo tracta. 1. phyſi. com. ultimo.

Principium motus in corporibus cœleſtibus, & aliis dicitur fere æquiuoce. 2. Phy. cōmen. primo. & 3. primo Cœli, com. 5. & 2. Cœli, com. 3.

Principium tranſmutationis in ſimplicibus eſt aliud a principio in compoſitis reſpectu alterationis, & augmenti ſecundo phyſic. cōmen primo. Quia ſimplicibus reſpectu alterationis, & generationis eſt ſecundum materiam in compoſitis ſecundum formam.

Principium in cogitatione eſt finis in operatione, & finis in cogitatione eſt principium in operatione. 2. Phyſi. cō. 89. idem. 7. Met. tex. cōmen. 23. Vbi nota ꝙ iſta diſtinctio de duplici principio habet locum in artibus, ſeu ſentētus operatiuis, non autem in ſpeculatiuis, ut dicit Ariſto. in. 2. phyſi. in tex. cōmen. 89. ibi enim actiones non ſunt.

Principium perſcrutationis naturalis eſt præponere ſermones dialecticos ſermonibus demonſtratiuis. 4. Phy. commen. 51.

Principia ſcientiarum particularium probantur a duabus artibus uniuerſalibus, ſcilicet a Topica, & à diuina, ſed topica remouet errores contingentes circa ipſa per dicta famoſa: quare non erimus tuti quin accidat in eis falſum. Diuina uero per dicta uera, & ſic accidat etiam ꝙ illa dicta ſint apparētia, ſeu famoſa ex pharaphraſi Metaph. Auer. tractatu primo, cap. primo.

Principium perſcrutationis utrum aliquod ſimplex ſit, aut non ſit, eſt quærere quid ſignificet nomen eius. 4. Phyſico. tex. commen. 57. idem ibidem commē. 50. & in principio ſecundi Poſteriorum.

Principia ſciētiæ naturalis ſunt, alia cognitionis, alia cognitionis, & eſſe. Principia cognitionis ſunt, ut plura entia eſſe, & mobilia: principia cognitionis, & eſſe ſunt, ut plurea entia habere in ſe cauſas motus, & quietis. Diſtinctio iſta eſt Auer. in 1. Phyſi. cōmen. 8. & 3. Meta. cōmen. 2. Vnde iſta diuiſio datur per membra oppoſita, & debet intelligi cum præciſione, ut ſit ſenſus ꝙ principiorum quædā ſunt cognitionis tantum, quædā autem ſunt cognitionis & eſſe ſimul. Vnde Ioan. de Ganda. quem ſequuntur Moderni in quæſtione. 7. ſuper primo phyſi. grauiter errauerunt, uolētes ex mente Auer. in illo loco colligi tria principia, uidelicet cognoſcendi tantum, & talia ſunt qualitates ſenſibiles quæ ſunt principia cognoſcendi ſubſtantias naturales: principium eſſendi tantum, ut eſt prima materia, & primus motor quę licet ſint principia eſſendi in ſuo genere, non tamen ſunt principia cognoſcēdi: & tertium eſt principium cognitionis, & eſſe ſimul, ut eſt forma. Nā Auer. & Ariſt. ut patet ibi, non loquuntur de principiis in complexis, ſed de cōplexis, quales ſunt dignitates, & diffinitiones, & ſuppoſitiones, quibus utuntur ſcientiæ, unde de talibus habet locum dictum Ariſto. & Cōmenta. Amplius autem dicere materiam primā eſſe principium eſſendi rerum naturalium, falſum eſt apud ueros Peripateticos. licet enim materia prima ſit pars eſſentialis cōpoſiti, quia partes ſubſtantiæ ſunt ſubſtantiæ, ut dicitur in. 2. de Anima, non tamen dicimus ꝙ materia eſt principium eſſendi compoſiti, immo forma, quia forma eſt per quā eſt hoc aliquid, ut dicitur ibidē. Vnde luciđiſſimus Themiſt. in ſecūdo de Anima, iuxta principium, iſtum locum diligenter perſcrutatus, dixit, ꝙ tametſi materia, & forma ſint ſubſtantiæ, & partes compoſiti. illud tamen diſcrimē debere intelligi aſſeruit inter materiam, & formam, quia res a materia habuerūt, ut fierēt, a forma ut eſſent, & hoc ſatis rationabiliter, & Peripatetice dixit: nam materia eſt ex quo fit aliquid, ut inexiſtente. 1. phyſi. tex. commen. 82. Forma autē eſt per quā eſt hoc aliquid. 2. de Anima, tex. cōmen. 2. & infra: Ens, & unum cum multipliciter dicantur, quod uere eſt, actus eſt, tex. cōmen. 7. & hoc etiam doctiſſimus Comenta. aſſeruit. 7. primæ philoſophiæ, com. 35. inquit enim: Materia eſt, quæ cum fuerit, non erit res, forma autem cum fuerit, erit res. Vnde ſicut non ualet in artificialibus, eſt materia lectuli puta lignum, igitur lectulus eſt: ſed bene ualet econtra, eſt forma lectuli, igitur eſt lectulus: ita eſt de materia rerum naturalium, & forma. Hoc etiam cōfirmat præcipuus Latinorū Seuerinus Boethius in libro de unitate, & uno, ubi dicit ꝙ omne eſſe eſt a forma. Nec ualet gloſſa Scoti, & ſequacium, ꝙ hoc ſit uerum ſolū de eſſe ſpecifico, quia imediate ſubnectit, ꝙ etiā Peripatetici deſcribentes dixerunt: Eſſe eſt exiſtentia formæ in cōpoſito. & ideo qui dicunt materiā habere actū exiſtentiæ alium ab illo per quē eſt in effectu i. in actu ratione formæ, multiplicant entia ſine neceſſitate, quod eſt contra præcipuum ex fundamentis poſitis ab Ariſto. Nā ubiq; reclamat ꝙ ubi fieri poteſt, unitas eſt præferenda multitudini, & finitas infinitudini, ut patet. 1. phyſic. 41. Et in libro de partibus, & de Generatione animaliū frequenter. Aliud igitur eſt materiam eſſe partē eſſentiæ, ſeu ſubſtantiæ compoſiti, aliud ꝙ ſit eſſendi principium. Si inſtetur, ſi materia eſt pars eſſentiæ, igitur materia eſt eſſentia, igitur cum eſſentia ſit, qua aliquid eſt per Beatum Auguſtinum in libro de Trini. ſicut ſapientiæ ſapere, & iuſtitiæ eſt iuſtum eſſe, ſic eſſentiæ eſt ipſum eſſe. Dicerent ueri Peripatetici ꝙ illud eſt uerū de eſſentia in actu, qualis eſt forma, falſe de eſſentia diminuta, & in potētia ſicut eſt eſſentia materiæ. Vnde Cōmenta. in 2. Phy. commen. 12. ſcribit: Quod ſi materia eſſet ſecluſa omni forma, tūc quod non eſt in actu, eſſet in actu. ubi patet ꝙ illa conſequentia nullo modo deduci poteſt, ſi materia de ſe haberet proprium actum exiſtendi: igitur de ſe non exiſtit, non poteſt eſſe principium exiſtendi alteri. Paulus etiam Venetus hallucinatur ibidem, dicit enim principia cognitionis eſſe dignitates quæ uirtualiter ingrediuntur demonſtrationem ſed principia cognitionis, & eſſe, ſunt quę formaliter ingrediuntur: ut motum eſſe eſt principium cognitionis tantum. Sed nec hoc uerum, quia principia cognitionis, poſſunt ingredi, ſaltem demonſtrationē ſigni: ſicut hoc principium ꝙ quædam quæ natura conſtant, mouentur, eſt principium cognitionis: & tamen ex hoc Philoſophus demonſtrat primum motorem eſſe abſtractū a magnitudine, ut patet in. 8. Phyſi. Dicamus igitur nos quod principia cognitionis tantum & principia cognitionis, & eſſe, ambo ſunt cōplexa, & ſunt propoſitiones immediatæ, & per ſe notæ in ſcientia naturali: ſed in hoc eſt differētia, quia illæ propoſitiones ſunt principia cognitionis tantum, quæ ſunt ex effectibus rerū naturalium, & ſunt euidentes per ſe quo ad noſtrā primam cognitionem naturalem, ut motū eſſe, ut pluralitatem entium eſſe, & mobilia eſſe. Sed principia cognitionis, & eſſe ſunt propoſitiones per ſe notæ ex cauſis formæ, quæ ſunt euidētes quo ad naturam: ſicut eſt iſta de qua Cōmenta. exemplum ap

ponit plura entia habere in ſe cauſas motus, & quietis. Nã quid eſt habere in ſe cauſam motus, niſi naturã quæ eſt principium motus, & quietis. Natura autem eſt principium eſſendi & cognoſcendi rerum naturalium, ut clarũ eſt, nam ſicut quidditas artificiati eſt ab arte, & forma artis, ſic quidditas naturati eſt a materia. 1. phyſi cõmen. 13. Similiter natura eſt principium à priori cognoſcendi res naturales, ut patet, ſed plura entia eſſe, aut motum eſſe. Iſtæ ſunt propoſitiones immediatæ, & per ſe notæ de effectibus rerũ naturalium, multitudo enim, & motus ſunt effectus principiorũ naturalium, ut clarum eſt, & iſtę ſunt notæ ad ſenſum, & ideo Ariſto. illas inductione declarauit, ut patet in primo phyſi. tex. commen. 11. inquit enim: Subiiciatur autem nobis, aut omnia, aut quædam moueri eorum quæ natura conſtant: manifeſtum autem ex inductione, quia autem effectus eſt principium cognoſcendi, & inferẽdi ſuam cauſam tantum, ideo propoſitiones per ſe notæ de effectibus quo ad nos, dicuntur principia cognitionis tantum, quia per illas demõſtratione ſigni poſſumus ſuas cauſas demonſtrare, ſi illæ latuerint. Et iſte eſt uerus intellectus, quẽ nullus uſq; ad mea tempora uidit, ſit laus Deo: Si inſtetur contra illud ꝙ materia ſit principium eſſendi per Philoſophũ. 7. Metaphy. 21. & 53 quia materia eſt per quam res poteſt eſſe, & non eſſe, dic ꝙ illa auctoritas facit pro nobis, quia aliud eſt materiã aliquid eſſe, aliud eſt per materiam aliquid poſſe eſſe, quia poſſe eſſe pertinet ad fieri. Et ideo lucidiſſimus Themiſt. in aurea digreſſione de potentia, & priuatione materiæ, dicit ꝙ nomen materiæ reſpicit futura, nomen ſubiecti reſpicit præſentia, nam lignũ ex quo ſtatua fieri poteſt, recte materia ſtatuæ dici poteſt, ſed lignum iam figuratum, & habens formam ſtatuæ dicitur ſubiectum. Materia igitur eſt ſubiectum potens recipere eſſe a forma, & eadem eſt potens recipere nõ eſſe a priuatione: & ſic dicitur cauſa cõtingentiæ, & contradictionis.

Principiorum non eſt altera cauſa, ſed perpetua ſunt. octauo Phyſico. tex. com. 15.

Principia æterna ſi haberẽt actiones nouas, digniora ſunt, ut habeant principia quam actiones principiorum non æternorum. 8. phyſi. com. 15.

Principium ſi remãſerit unum, neceſſario remanebit illud, cuius eſt principium. 8. Phyſi tex. com. 52.

Principium uirtute maius quam magnitudine, quapropter quod in principio modicum, in fine fit multum, magnũ. 1. Cœli. tex. cõmen. 33. Ideo auctoritate Platonis maximus ſermo haberi debet in principiis, ut refert Cõmen. in. 3. de Anima, cõ. 4. ex eodem tex. allegari ſolet ſub aliis uerbis, ꝙ paruus error in principio maximus fit in fine.

Principiorum ſermo, eſt ſermo de omnibus in potẽtia. primo Cœli, com. 33. & ideo principiorum maxima ſollicitudo haberi debet.

Principium eſt ꝙ ab eodem agente patitur minus patiens in minori tempore, nedum ꝙ alterum ſit finitum, alterum infinitum. primo Cœli, com. 66.

Principia quæ ſunt in orbibus ſunt uiua, & ſunt principia uitæ, quę eſt hic. 2. Cœli. 68. com. idem. 8. phy. tex. com. 1. & in principio libri Meteororum.

Principia ſenſibilium oportet forte ſenſibilia eſſe, corruptibilium corruptibilia, ſempiternorum autem ſempiterna 3. Cœli, tex. com. 61. Vbi aduerte limitationẽ Cõmen. aſſerentis illam propoſitionem habere ueritatem de principiis rerũ ſenſibilium propinquis, & non de remotis, quia remota principia rerum ſenſibilium nõ ſunt ſenſibilia, ſicut eſt prima materia, & prima forma. Vbi per primã formam non intelligas formã corporeitatis de prædicamento ſubſtantiæ, ut expoſuerunt Groſſipedales, quia illa nõ eſt prima forma quæ eſt in prima materia, ex formis ſubſtantialibus, ſed eſt forma elementalis, ſicut ſcribit Com. 12 Primæ philoſ., cõ. 22. ubi habet ꝙ prima habilitas quæ eſt in prima materia eſt reſpectu formarum corporũ ſimplicium, & idẽ tenet. 3. Cœli, cõ. 67. Vnde nõ animaduerterunt iſti ꝙ Ariſt. in. 3. Cœli, tex. cõ. 54. arguẽs cõtra antiquos ponẽtes ſubiectũ generationis eſſe corpus, deducit ad hoc ꝙ tũc duo corpora penetrabũt ſe adinuicem, itaq; occupent unũ & eundẽ locũ quia ſubiectũ ex quo aliquid generatur eſt pars rei generatæ, & ex conſequẽti eſſent in eodẽ loco, & ibidẽ tex. cõ. 55. Addunt aliud incõueniens, ꝙ ſi ſubiectũ generationis eſſet corpus ſequeretur aliquod corpus prius eſſe elementis. Ecce ꝙ pro impoſſibili reputat Philoſophus dari aliquã formã ſubſtantialẽ priorẽ formis elementalibus. Nunc autẽ ſi Ariſto. & Cõmen. tenent illam, neceſſe eſt ut eaſdem patiãtur anguſtias quas in antiquos deduxerunt. Per primã igitur formã intelligas Deũ glorioſum, iſta enim ſunt principia remota ſenſibilium nam omnia ſenſibilia ſunt in potẽtia in prima materia, & ſunt in actu in primo motore. Primus autẽ motor, prima forma, & primus finis ſunt eadẽ ſubiecto, & diſtinguũtur ratione formali, ut patet. 12. Meta. com. 5. & 6. iſte eſt mos loquendi Ariſt. & Cõmẽ. ut per primã formã Deum glorioſum intelligant. Vnde. 1. Phy. tex. cõ. ult. De primo autem principio ſecũdũ ſpeciẽ, utrũ unũ, aut plura, aut quot aut quæ ſunt per certitudinẽ Primæ philoſ. opus eſt determinare: unde quia nihil melius eſt q̃ exponere Auer. per Auer. Cõmẽ. in prologo. 1. phy. declarans quõ ſcientia naturalis cõſiderat quatuor genera cauſarũ. ſ. materiam, formã, agens, & finẽ. Deinde dicit ꝙ de primis cauſis ſolum conſiderat, primã materiã, & primũ mouens, forma autẽ prima, & primus finis a Mathematico conſiderantur ſita dicit in cõ. 3. in. 3. Cœli, & in ſua media expoſitione ſuper 1. Phyſi. De hoc tamen alibi diffuſe dixit.

Principium primum eſt quod eſt potẽtia ſenſibile corpus, ſecundum autem principium ſunt primæ contrarietates, tertium uero eſt aqua & ignis, & alia ſimilia. 1. de Genera & corrup. tex com. 6.

Principia ſempiternorũ ſunt eadẽ genere, & numero æqualia, & generabilium corporum. 4. de Generatione, & corruptione, tex. com. 51. Vide in Concordantiis.

Principia rerum diuerſarũ ſunt diuerſa. 1. de Aia, tex. cõ. 5.

Principia non ſubſtantiæ ſunt non ſubſtantiæ, impoſſibile enim eſt ſubſtantiam elementum eſſe aliorum prædicamentorum. 1. de Anima. 78. uide in Concordantiis.

Principia oportet ſemper manere. 1. Phyſicæ auſcultationis, tex. cõ. 50. Ponderans autẽ Alex. locũ iſtum, ut recitat Simplicius dixit, ꝙ hoc eſt neceſſarium, principia ſemper manere: Si enim fierent principia corrũperentur utiq;. Demonſtratũ eſt enim in. 1 Cœli, ꝙ oẽ quod fit corrũpitur, quare corruptis principiis corrũperentur etiã ea quæ ex principiis conſtant, & ita deſineret generatio, ſi autẽ hoc eſt incõueniẽs, oportet igitur principia ſempiterna manere. Vnde etiam ſuper hoc Platonis demõſtrationẽ adduxit de principiis, ſi enim principia fierent ex principiis utiq; neceſſe eſſe fieri, & ita nõ erãt principia quę poſita fuere eſſe principia, unde inquit: Dulcia ſunt principia, quædã enim ſunt ueluti præexiſtẽtia, & ſempiterna ſecundũ numerum ſicut efficiens & materia, quædã autẽ ſecundũ quæ generatio, & corruptio fit, quẽadmodũ ſunt principia cõtraria quæ non ſunt ingenerabilia, neq; ſempiterna ſecũdum numerũ. Amplius autẽ inquit ꝙ pluribus exiſtentibus principiis non omnia principia ſempiterna ſunt, ſed principaliſſima, nã principia proxima nõ ſunt ſempiterna quare non oẽ principiũ ſempiternũ eſt. Amplius autem ſubdit ꝙ contrariorũ cum quædã uniuerſalia ſint, quædã uero particularia, uniuerſalia aũt ſunt illa ſub quibus ſunt cætera, quẽadmodũ ſunt generaliſſima contraria, ut ſunt habitus, & priuatio, talia autẽ non corrũpuntur, uniuerſalia enim incorruptibilia ſunt: & hanc opinionem etiam recitat Albertus ex intentione Auicen. & dicit eſſe ueriorem prima quã recitauit, uide ipſum. Verũtamen iſta opinio habet manifeſtam inſtantiam, quia in hoc primo Phyſicorum non quæruntur principia extrinſeca, ſicut eſt efficiens, ſed principia materialia: & ideo dicere quod dictũ Philoſophi intelligatur de primo efficiente, & de prima materia, locũ non habet, ſaltem quantũ ad efficiens. Amplius autem reſtat dubitatio aduerſus Ariſtote. & aduer

ſus

Contra ponẽtes formã corporeitatis

Digreſſio de permanẽtia ſempiterna principiorum.

ſit Alex. quomodo cum ſuperius dixit omnia conſtare ex primis contrariis, quia omnis tranſitio eſt de contrario in contrarium, uel ex medio, uel in medium inter contraria, ſequitur neceſſario talia cõtraria permutari. Vnde uidetur ꝙ unum contrarium deſtruatur per reliquum, & ideo hoc continet maximam difficultatẽ dicere talia ſemper manere, ut dicit Simplicius, & etiam dominus Albertus in præſenti loco, idem dicit. Vnde ſpecialiter contra Alexan. reſtat dubitatio, quia ipſe tenet ꝙ contraria quæ ſunt particularia, non ſunt numero ſempiterna, & tamen Ariſt. de talibus contrariis, ſecũdum quæ fit generatio, & corruptio, propoſuit eſſe oportere ſemper manere. Et quod auget difficultatem eſt, quia adhuc nõ oſtenſum eſt principiũ tertium materiale, ſed ſermo Philoſophi ſolũ eſt de principiis contrariis. Amplius autem ſermo Alex. non eſt ſufficiens, quia dicit principia cõtraria eſſe ſempiterna quæ ſunt generaliſſima, ut eſt uniuerſalis priuatio, & forma uniuerſalis, quia iſta ſunt ingenerabilia, & incorruptibilia: ſed quare etiam eadẽ ratione albũ uniuerſale, & nigrũ uniuerſale, quod eſt albi priuatio, non erunt etiam talia ſempiterna, cum & alia uniuerſalia ſint? Linco. dicit, quem etiã ſequitur Albertus in præſenti loco, & fuit opinio antiqua Auicẽ. quod duo prima principia ſunt prima forma corporis, & eius priuatio. Ponit enim formã corporeitatis uniuerſalem inſeparabilem a prima materia, & illa ſemper manet, & priuatio eius etiam ſemper manet, & de iſtis intelligit Plis, ꝙ ſemper manent, ſed tunc eſt inſtantia contra ipſum, quia nullum corpus inuenitur uacuum a prima forma. ſ. corporeitatis, & per conſequens impoſſibile eſt priuationem talis formæ eſſe in aliquo corpore, quia tunc ſimul & ſemel, idem haberet formam, & eius priuationem. Reſpondet ad hoc ꝙ bene uerum eſt, ꝙ nullum corpus ſimpliciter poteſt habere talem priuationem, ſed bene ſecundum quid. Vnde imaginatur ꝙ forma illa generalis dicit aliquam actualitatem, & aliquam priuationem annexam habet, talis autẽ priuatio eſt ſua impuritas, & defectus ab eſſe completo, & perfectiſſimo, & inclinatio illius ad ſuã originem. i. in nihil: quoniã ex ſe omnis res in nihil tendit. Quia igitur talis forma generalis eſt, habet actus, & aliquid potentiæ, & ſicut habitus eius eſt prima radix omnium aliorũ actuum, ſeu habituum ſequẽtium, ſic ſua priuatio eſt prima radix omnium aliarum priuationũ ſpecialium, & ita patet quomodo in eodem ſtare poteſt priuatio cum forma, uidelicet in eſſe incõpleto, & ſecũdũ quid, unde eſt in eſſe actus permixti cum potentia. Sed iſta uia non eſt uia Ariſto. nec Cõmentatoris, quia ipſi non ponunt aliquã formam ſubſtantialem, neq; uniuerſalem, neq; particularẽ coæternam in prima materia, ut late demõſtratum fuit a nobis in ſpeciali quæſtione de hoc prolixe. Vnde in principio ſecundi de Generatione, & corruptione reprehendit antiquos ponentes ſubiectũ generationis ſubſtantialis aliquod corpus non habens formam determinatam, & ſpecificam. & in .3. Coeli, & mundi, in tex. cõmen. 54. & .55. contra antiquos arguit, ꝙ ſi elementa fierent ex aliquo corpore, tũc igitur eſſet aliquod corpus prius elementis. Vbi manifeſte colligitur ex intentione Phi, nullam formam realiter diſtinctam a forma elementi præcedere ſecundũ rem formas elemẽtarias in materia. & Auer ubiq; clamat primas formas quæ recipiuntur in prima materia eſſe formas elementarias, cum hoc ꝙ ipſe ſubſtantialem digreſſionem fecit in .5. phyſi. cõmen. 63. contra Auicen. ponentem huiuſmodi formam. Hãmonius uero aliter interpretatus eſt illum locum, aſſerit enim nõ eſſe intentionẽ Philoſophi, dũ dixit principia ſemper manere, ita ꝙ uelit ea eſſe ſempiterna: ſed intentio eius eſt ꝙ in unaquaq; generatione oportet inuenire priuationem, & formam, ſecundũ quæ fit quælibet tranſmutatio. Nam unũquodq; quod tranſmutatur priuationẽ habet abſentiam formæ illius ad quã dicitur trãſmutari, nam album corpus habet albedinem, primo formam, priuationem uero nigri, in quod aptũ natum eſt tranſmutari, & erit hoc principaliſſimæ contrarietatis dictæ proprium. Ideo Phs intulit hoc tanquã cauſam, alias contrarietates non eſſe principia, quoniam non per omnia incedunt: non enim inuenies aliquam ſpecialem cõtrarietatem per omnia phyſica corpora diffuſam. Nõ enim omnia nigra, neq; alba, neq; dulcia omnia, neq; amara, in omnibus autem eſt forma, & priuatio exceptis ſempiternis: in generabilibus autem, & corruptibilibus, una eſt cõmunis contrarietas quæ eſt ſecundũ priuationẽ & habitum non eiuſdem formæ, ſed illius in quã aptum natum eſt tranſmutari. Sic igitur principalis contrarietas permanere dicitur ſemper. Aliæ autẽ iſto modo permanere non dicuntur. Dicit etiam ꝙ hoc ſimile eſt, ſicut dicamus primã materiam ſemper manere in omni generatione, materias uero particulares ſicut eſt lignum, aut æs, aut aurũ, non eſſe in qualibet tranſitione: & ita breuiter cõcludit, ꝙ ly ſemper, nõ importat temporis uniuerſalitatem, ut ſit ſenſus principia eſſe ſempiterno tempore, ſed dicit uniuerſalitatem rerum. i. in omnibus trãſmutabilibus requiri principia cõtraria in eorum tranſmutatione. Auerr. autem in cõmẽ. 50. dicit principia ſemper manere in trãſmutabilia in quælibet tranſmutatione, uidelicet ꝙ non fiunt, neq; tranſmutantur ex aliis, nec ex alterutris. Iſtę enim erant conditiones principiorum, & ideo non omnia contraria ſunt principia, quia poſteriora cõtraria non manẽt, quia ex prioribus fiunt: & ſic Ariſto. habet intentũ ſuũ ꝙ principia non ſunt infinita. Nam cum ſuperius fuerit demonſtratum cõtraria eſſe principia, & nunc ſit oſtenſum, non omnia contraria eſſe principia, multo minus igitur eſſe poterunt infinita: contraria enim poſteriorum non poſſunt eſſe principia, quia principia debent permanere, ſed illa nõ ꝑmanent, igitur nõ ſunt principia. Vbi permanentiam intellexit permanentiã in cõditionibus primorũ principiorũ, & eſt opinio multum ſubtilis, ſicut uides, & ideo utraq; iſtarũ magis eſt de intentione Phi ꝙ̃ præcedẽtes, ſicut diligens Peripateticus poterit diiudicare.

Principium ſubſtantiæ debet eſſe ſubſtantia. 1. Meta. com. 3. idem. 2. de Anima, com. 2.

Principiorum quærendorũ conditio eſt, ut ſint conuenientia omnibus apparentibus inexiſtentibus, quoniam tunc uidentur eſſe uera.

Principia certũ quæ ſemper ſunt, neceſſe eſt, ut ſint ſemper: iſta enim entia, quia nõ ſunt in uno tempore ſine alio, ſed ſunt in omnibus temporibus. ideo cauſæ eorum nõ ſunt cauſæ in eis in uno tempore ſine alio, & iſta eſt diſpoſitio principiorum corporum cœleſtium cum corporibus cœleſtibus. 2. Meta. com. 4. Ex quo patet in uia Auer. ſempiterna habere cauſam efficientem ſempiternam, cõtra Grego. de Arimi. & Ioan. de Bacco.

Principium non intelligitur niſi in re quæ habet finem. 2. Meta. com. 7 & quod habet finem neceſſario habet principium. Idem. 1. Cœli, uerſus finem.

Principium, & cauſa aliud eſt a rebus, quarum eſt principiũ aut cauſa. 3. Meta. tex. com. 15.

Principium nõ dicitur de ſeparatis intelligentiis uniuoce, neq; æquiuoce, ſed ſecundum prius & poſterius: & uide cauſam in paraphraſi Meta. tracta. 4. col. 8.

Principium firmiſſimum omnium eſt circa quod impoſſibile eſt mentiri. 4. Meta. tex. com. 8. & 2. Meta. com. 1.

Principii demonſtrationis non eſt demonſtratio. 4. Meta. tex. com. 26. idem. 1. Poſterio. tex. com. 6.

Principium multis modis dicitur. 5. Meta. tex. com. 5.

Principium quandoq; non eſt rei, ſed unde quis faciliime addiſcet. ibidem.

Principiorum omnium cõmune eſt primum eſſe, ibidem.

Principiorum quędam ſunt intra rem, quodam uero extra rem. ibidem.

Principium doctrinæ in ſcientiis plerunq; eſt, aliud ab eo, quod eſt principium in rei ueritate, ſicut Ariſtote. fecit in multis libris. 3. Meta. com. 1.

Principium agens non eſt extrinſecũ in rebus naturalibus, ſicut eſt in artificialibus. 5. Metaphy. commen. 8. Vbi aduerte & pondera quomodo illud ſit intelligẽdũ, nam li

tera tranſlationis Arabicæ in textu eſt falſa, & debet ſtare negatiue, ꝙ uidelicet non eſt in re. Sed qui uolet defendere illam literam affirmatiuam tunc cogetur dicere illud propter animalia, quæ ex ſemine generatur: in ſeminibus enim talium ſunt uirtutes informatiuę quæ operantur: & ſic taliū animalium generatio habet cauſam agentem intra, ſecus eſt in artificialibus, quorum principium eſt ab extra.

Principiorum quædam ſunt in arte, & quædam ſunt in eſſe: & accidit in quibuſdam artibus, ut principium eſſendi ſit idem cum principio doctrinæ, & in quibuſdam non 5. Meta.com.1. uide primo Phy.com.8. uide etiam.1. Phy. com.2.

Principiorum aliorū comparatio ad primum principiū, eſt modis diuerſis, ſicut eſt eſſe de entibus.3. Meta cō.1.

Principiorum quędam ſunt in re, ut materia & forma, quędam extra rem, ut agens et finis. 5. Meta.tex.com.1.

Principium eſt uniuerſalius cauſa, quia principium dicitur de principiis tranſmutationis, & dicitur de quatuor cauſis. 5. Meta.cō.4. Inde ſumitur uulgata propoſitio, ꝙ omnis cauſa principium eſt, ut patet. 5. Meta.tex.cō.1. ſed nō omne principium eſt cauſa, quia ibidem principium inter alias ſignificationes ſumitur pro principio tranſmutatiōis & motus. Vnde priuatio principium eſt, ſed nō eſt cauſa, aliter eſſent quinq; cauſarū genera. Ita etiam Blemideus Niciephorus exorditur in ſua abbreuiatione naturalis abbreuiationis. Omnis cauſa (inquit) principium eſt, ſed nō omne principium eſt cauſa. Latini autem noſtri dant aliā rationem, quare principium ſit in plus quam cauſa, quia 5. Metaphy.tex.cōmen.1. omnis principii commune eſſe uidetur primū eſſe, & ideo ratio principii conſiſtit in ordine: ſed de ratione cauſæ eſt, ꝙ ad eius eē ſequitur aliud, & quia priuatio adueniens entibus priuat entia entitate. Multoties enim protendenti ipſius intellectū uidetur machinari maleficium neq; eſſe penitus, ut dicitur in.1. Phy, in tex.cōmen.80. & ibidem tex.com.68. Sufficiens eſt alterum contrarium ſui præſentia & abſentia facere mutationem, priuatio enim nihil aliud eſt niſi abſentia formæ in ſubiecto apto nato. Sed ſi illa eſt ratio cauſæ ut dicunt, tunc materia non erit cauſa. Inquit enim Cōmen. in.7. primæ philoſophiæ, in cōmen.37. Forma eſt pars, quæ cum fuerit, erit res: materia uero cum fuerit, non erit res. Et eſt differentia quam Cōmen. accepit a lucidiſſimo Themiſt. in paraphraſi ſuper.2. de Anima, cap.1. ubi dicit hoc eſſe diſcrimen inter materiam & formam, quia res a materia habent ut fierent, a forma ut eſſent: & ratio primi, ut mihi datur cernere, eſt quia materia eſt ex quo fit aliquid, ut in exiſtente: ratio uero ſecundi eſt, quia forma deſcribitur.2. de Anima, tex.cōmen.2. Forma eſt per quam eſt aliquid. Eſſe igitur appropriatur formæ, & fieri materiæ. Themi. etiam in ſecūdo Phyſi. ſuper tex.12. dicit quamlibet rem id quod eſt, habere ex forma non ex ſubiecto.

Opinio Latinorum,

Impugnatio.

Principium doctrinæ in multis artibus non eſt neceſſariū, ut ſit principium ſecundum naturam, Cōmen. contra Galle, aſſerentē ꝙ quia hepar apud anatomiſtas ponitur principium doctrinæ ramificationis uenarum, concluſit propterea hepar eſſe principium uenarum. idem quinto Metaphy.tex.com.primi.

Principiorum ultimorum ſcire quidditates difficile eſt.4. Phyſi.com.16. ubi lucidiſſimus Themi. cauſam reddit, quia conantur ſeparatim ea cognoſcere quæ ſeorſum cognoſci nō poſſunt. & Commen. in com. idem dicit, quod ſcire formam ſine materia, & materiam abſque forma impoſſibile eſt.

Proloquium, & enunciatio communis, & maxima, eſſe uidetur, nihil originē, & progreſſionē eſſe, nihilq; eſſe pro principio, & pro eo cuius eſt principiū. Them.6. Phy.48.

Principia quæ ponit naturalis, ſunt naturalia plura eſſe, & mobilia, & habentia principia, ſcilicet compoſita. primo Phyſico.com.8.

Aliud principium, ex nihilo nihil fieri.1. Phy. tex.com.34. Omnes qui de natura locuti ſunt in hoc cōuenerūt, ꝙ ex nihilo nihil fit. idē cō. in ꝓlogo.3. Phy. & 2. Meta.cō.15.

Proloquium præclarum, & indubitabile eſt in quo dicitur, nihil a natura ſine uſu aliquo fieri. Themiſtius. primo de Anima.13. & habetur primo Cœli.32.

Propter famoſitatē iſtius diuiſionis. ſ. quoniam oēs intentiones diuiduntur in habitus quieſcentes, & mobiles cōueniunt oēs gentes in hoc ꝙ poſuerunt principia nominationum, nomen & uerbum, & poſuerunt indeclinabile inter illa ad collationem, & poſuerunt nomē cuilibet formæ quieſcenti, & uerbum cuilibet formæ mobili. quinto Phyſi.com.9. Inde patet dictum grāmaticæ ſpeculatiuæ, ꝙ nomen ſignificat per modum habitus & per ſe ſtantis, & uerbū per modū actus. & per modū fluxus & fieri &c.

Proceſſus in infinitum eſt in potentia non in actu.6. Phyſi, com.58.

Proprietas quia ſequitur proportionem menſurarum entium, poſſibile fuit inueniri in una re proprietates quaſi infinitas. & res quæ eſt propinqua infinito non poteſt ſciri perfecte per arbitrium 5. Colliget, cap.24. ubi loquitur de proprietatibus medicinarum.

Prouerbium, Semper aliquid noui affert Africa. unde emanauerit, uide in 8. de Natura animali.cap.28.

Prouerbium: Quare cerui amittunt cornua unde emanauerit, uide in.9. de Natura animalium.cap.5.

Probabilia impoſſibile eſt, ut ſint falſa ſecūdum totum.3. de Anima, com.5. in ſolutione ſecundæ quæſtionis, iuxta finem. idem in com. libri de Senſu & ſenſato.

Probabilia ſunt magis dilecta communiter quam demonſtrabilia. ex lib. Deſtru diſpu.3. in ſolu.13. dubii.

Probabile eſt ꝙ qui conſiderat de natura alicuius, debet perſcrutari de accidentibus illius, & cum hoc ꝙ eſt probabile, eſt uerum.2. Phyſi.tex.com.17.

Prouidentia proculdubio uidetur eſſe de particularibus, ex parte ſomniorū ueridicorum, & ſimilium, ex prognoſticis futurorum, quæ quidem in ueritate eſt prouidentia in ſpecie. ex diſpu.16. in ſolutio.2. conſimile in cōmen. ſuper libro de Diuinatione quæ eſt ſecundum quietem.

Propheta quilibet eſt ſapiens, ſed non quilibet ſapiens eſt propheta, & eſt ueriſſima propoſitionum. ex phyſicis diſputationibus, diſputa.4.

Prophetia ut tradunt antiqui fit ab ipſo Deo glorioſo mediante aliquo ente ſpirituali, quod non eſt corpus, & eſt tribuens intellectum humanum apud eos, & eſt id quod appellant Moderni intellectum agentem, & appellatur in lege Angelus. ex diſputationibus phyſicis in diſpu.1. in ſolutio.2. dubii.

Prophetia uenit in diſpoſitione ſimili epilepſiæ. Com. in com. libri de Diuinatione ſecundum quietem. & ibi uide cauſam.

Propoſitiones categoricæ ſubſtātiales quas format intellectus de rebus cōpoſitis, differūt ab illis quas format intellectus de rebus abſtractis: quia diſpoſitio, & diſpoſitū in rebus cōpoſitis, licet ſint unū in actu, ſunt tamē duo in potentia quando intellectus diuiſit unum ab altero. Sed in rebus abſtractis reducūtur ad unā intentionem omnibus modis, & nullus modus erit quo prædicatum diſtinguatur a ſubiecto, & diſpoſitio extra intellectū. ſ. in eſſentia rei, ſed tamen intellectus in talibus nō intelligit nomina ſynonyma, ſed ea intelligit eſſe differentia ſecundū aſſimilationem.12. primæ Philoſophiæ. cōmen.39. ubi ex mente Cōmen. diſtinctio attributorum in diuinis non eſt ex natura rei, ſecundum modum intelligendi. Quā ſuam etiam multi ex noſtris Theologis ſunt ſecuti.

Propoſitio illa dicens, conueniens fieri a conuenienti, tribus conditionibus uerificatur, uidelicet in cauſa agente, & non in inſtrumento, & in propinqua non remota, & in eſſentialiter, & non per accidens agentibus.12. Metaphy com.24. auctoritate Alexandri.

Propoſitio dicēs ꝙ omne quod eſt in actu prius fuit in potentia non eſt uera: nā ſi ita eſſet, potentia ſimpliciter præcederet actū: & ſi ita eſſet, res mouerentur ex ſe, ſine motore.12. Metaphy, cōmen.32. uide.9. Meta.tex.cōmē.13.

&

&.3.de Anima;tex.com.27.&.29.

Propoſitione minori infinita exiſtẽte in prima figura, hoc eſt de prædicato infinito,erit concludens,nõ autẽ ſi fuerit negatiua.1.Phyſi.com.10.&.1 Priorum,tex.com. 7.

Propoſitio cuiusſubiectum eſt æquiuocũ,non habet ſubiectum eſſentiale.ex paraphraſi Met.tracta.2.in principio idem.4.Meta.com.2.

Propoſitiones aſſimilantur materiæ,quia ſunt in potentia concluſio,& cõcluſio in eis eſt quaſi forma.ſecundo phyſico.com.31.&.73.

Propoſitio uniuerſalis mouet quieſcendo, ſed propoſitio particularis,mouet imminendo, inſtandoq; actioni.3. de Anima,tex.com.58.

Propoſitio al qua eſt uera per ſe, quæ tamen eſt falſa per accidens.Cõmen.6.Phyſi.cõmen.15.de motu,qui inquãtum motus,eſt uelocitabilis in infinitum , ſed pro quanto accidit motui q̄ ſunt in motis naturalibus,ſic eſt falſa per accidens:conſimile de diuiſione lineæ in.72.quarto Phyſico.inuenies ab eodem.

Propoſitio dicens q̄ duo oppoſita non poſſunt eſſe ſimul in eodẽ,eſt cõmunis pluribus ſcientiis: & ꝓpoſitio dicens q̄ illud ex quo aliquid trãſmutatur,& illud ad quod trãſmutatur ſunt oppoſita,eſt propoſitio cõis,ſecundũ ſubiectum,& ſecũdum prædicatum.8.Phyſi.cõ.70.Collige ibi cõitatem propoſitionis,ex quot cauſis colligi poſſit.

Propoſitiones aliquę ſunt de quibus dixit Albumaſar,quę non inducunt ad primæ certitudinis ordinem, ſed tamen nullus ſenſus contradicit eis,neque ratio.ex primo Cœli, com.15.&.22.

Propoſitiones naturales ſunt dubitabiles ꝓpter duas cauſas,aut ratione aliarum propoſitionum probabilium quę ſunt contrariæ illis,aut propter exiſtimationem q̄ principia ſcientiæ naturalis debent eſſe in fide , ſicut principia Geometriæ.1.Cœli,cõ.90.Vide in.2.Meta.tex.cõ.16.

Propoſitiones eſſentiales,logicales, & diſputabiles , differunt.Cõmen.in paraphraſi.2.de Cœlo & mũdo.in ſum.7.in fine.Vide & pondera , quia multum tibi deſeruiet illa doctrina in quàm plurimis locis.

Propoſitionibus ambiguis in demonſtrationibus utimur quandoq;,præſertim ubi ſecus fieri non poteſt nulla præ manibus habentes principia niſi id genus. Cõmen.in paraphraſi.2.de Cœlo,ſum.2.quæſito.1. Intelligit autẽ per ambiguas,in quibus prædicata nõ dicuntur uniuoce , ſed analogice.Conſimile in ſecundo Deſtruc.diſpu.2.in ſolutione tertii dubii.

Propoſitiones quas habemus præ manibus de corporib⁹ cœleſtibus paucæ ſunt,& dicuntur fere æquiuoce , quia extractę ſunt ab animatis,quæ ſunt hic: & de iſtis, & de illis animatum dicitur fere æquiuoce.2.Cœli,com.60.

Propoſitiones famoſæ alicuius artis ſunt illæ , in quibus nulla eſt diſceptatio inter eius profeſſores.ex paraphraſi Meta.tracta.4.col. 4.

Propoſitiones hypotheticæ cõtinuatiuæ in quibus eſt cõſequens poſſibile eſſe cũ antecedente , neceſſe eſt ſemper ut deſtruamus antecedens,& concludamus oppoſitũ cõſequentis.1 de Anima,cõmen. 13.auctoritate Themiſt.

Propoſitiones primi modi dicendi per ſe habent prædicata,quæ ſunt cauſæ ſubiectorum,ſed propoſitionum ſecũdi modi dicendi per ſe ſubiecta ſunt cauſæ prædicatorũ.ſecundo de Anima,com.47.

Proportiones in eo q̄ proportiones non ſunt agentes,ſed in eo q̄ qualitates 2.de Anima,cõmen.143.Et ratio eſt q̄a ſunt relationes,& relatio non eſt de principiis actiuis : & ratio eſt,quia omne quod agit,agit ſecundũ q̄ eſt in actu, relatio autem extra animam non eſt in actu,ſed in potentia.Vnde quidam reputauerunt prædicatũ relationis eſſe de ſecundis intellectis,quia eſt debilis entitatis.12. Meta. com.19.Et ſic etiam numerus non eſt de principiis actiuis quia eſſe eius in actu eſt in anima,& extra animam in potentia.4.Phyſi.com.131. .

Proportiones,& uirtutes quæ ſunt in elementis a motibus ſolis,& aliarum ſtellarum,ſunt illæ quas reputat Plato eſſe formas,& eas intendit, ſed longe inſpiciebat eas, quapropter dixit formas eſſe.12.Meta.comme.18 .prope finem.

Proportiones omnes,& formæ ſunt in potentia in prima materia,& ſunt in actu in primo motore 12.Primę philoſophiæ,commen.18.in calce cõmen Vide in Concordantiis nuper æditis.

Proportio quę eſt in mobili ad motum,eſt proportio materiæ ad formam.9.Meta com.11.

Proportio diffinitionis ad diffinitionẽ eſt ſicut proportio quidditatis ad quidditatem.7.Meta tex.com.14.&.15.

Proportio uitæ hominis ad motum continuum eſt ſicut puncti ad lineam,& ſicut finiti ad infinitum. Cõmentator in prologo primi Phyſi.

Proportio totius ad totũ eſt ſicut proportio partis ad partem,uera eſt quando ambæ ſunt finitæ:ſed ſi fuerint infinitæ ambæ,aut altera,uera non eſt propoſitio,quia infinitas non eſt magis neq; minus nec ęquale.ex lib. Deſtruc. diſputatio.1.in ſolutione quinti dubii.

Proportiones in eo q̄ proportiones nõ ſunt agentes , ſed in eo q̄ qualitates.2.de Anima,cõmen.143.ex quo patet q̄ relatio non eſt de principiis actiuis.

Proportio quæſtionum ad animam ſimilis eſt proportioni ligamenti ad membra,& proportio ſcientiæ acquiſitæ poſt illas quæſtiones,eſt ſimilis proportioni motus quęſiti poſt diſſolutionem ligamenti.3.Meta.com.1 .

Proportio impedientis ad impediens eſt ſicut proportio motus ad motum,& hoc in motibus uiolentis , quando motor fuerit idem,ſiue impedimẽtum ſit ee medio , ſiue ex ipſo moto.4.Phyſi.com.75.

Proportio eius quod congregatur ex duabus potentiis ſupra duo pondera,non eſt ſicut proportio ſolius potentię ad unum pondus.7.Phy.com.38.

Proportio quælibet cõpoſita ex duabus proportionibus finitis,eſt finita neceſſario.8.Phyſi.com. 78.

Proportio temporis ad tempus eſt ſicut proportio motoris ad motorem.8.Phyſi.com. 80.idem ſeptimo phyſico. tex.com.35.&.36.

Proportio corporum circularium in uelocitate ,& tarditate eſt,non ſicut eſt proportio ſpacii ad ſpaciũ, ſicut eſt in rectis,ſed eſt ſecundum proportionem magnitudinis , & paruitatis ipſorum mobilium.2.Cœli,com.46.& tex.

Proportio nulla eſt inter magnitudinem corporum cœleſtium,& magnitudinem corporum facientium tonitrua neq; in magnitudine,neq; in uiolentia motus,neq; in uelocitate.2.Cœli,com.53.

Proportio ſuperficiei ad corpus,eſt ſicut lineæ ad ſuperficiem,& ſicut puncti ad lineam.3.Cœli,com.quinto . uide in Concordantiis.

Propinquitas eſt neceſſaria in actione,tam potẽtiarum irrationalium,quam rationalium.6.Meta.com.10.

Propinquitas eſt cauſa deceptionis.colligitur ex.3 . phyſico.commen.15.ubi Cõmen.ex ſententia Philoſophi allegat cauſam erroris antiquorum propter quam collocauerunt ipſum ſub priuatione ,& primam cauſam expreſſit Philoſophus in tex.commen.14 Nam cum omne ens ſit,aut in actu,aut potentia & motus,neq; actus neq; potentia tantum eſt. Vnde ut inquit Commen ibi in cõmen. latuit eos actus medius inter actum,& potentiam.Secundam uero cauſam explicat Cõmenta. in cõmen. 15.quia motus eſt actus imperfectus,& actus imperfectus eſt propinquus priuationi: ideo iudicauerunt ex propinquitate ipſum priuationem eſſe: & eſt etiam ſententia Auguſtini, q̄ propinquitas,& ſimilitudo ſunt cauſæ erroris , & deceptionis.Alia etiã eſt cauſa deceptionis inſeparabilis conſecutio unius rei cum alia re:quã Cõmentator expreſſit in.4.Phyſico.in commen.95 ubi dicit . Multoties exiſtimatur q̄ illud quod ſequitur rẽ,ſit ipſa res.Propter hanc enim cauſam aſſerit Philoſophus ibi antiquos fuiſſe deceptos aſſerentes tempus formaliter eſſe motum:& propter eandem cauſam Stoici aſſeruerunt,ut ſcribit Alexan. in paraphraſi de Anima quantitatem non eſſe diſtinctam

a ſubſtantia :in qua ſententia perſeuerant Nominales .Et propter eandem cauſam Subtilis Doctor tenuit proprietates rerum non diſtingui realiter a ſubiecto,& de multis alis conſimilibus.

Propinquitas,& diſtantia non ſunt niſi per translationem. 8.Phyſico.tex.com.15.

Pruinæ,& roris locus eſt unus,&materia una,& agẽs unũ ſed diuerſificantur propter fortitudinem agentis,& debilitatem.1.Meteororum,com.4.

Speuſippus plures ſubſtantias ab uno inchoauit,& principia cuiuslibet ſubſtantiæ eſſe dixit,aliud quidem numerorum,& aliud magnitudinum eſſe.7. Metaphyſic.text. com.5.

Ptolemæus poſuit plures motus lunæ,& aliis ſtellis,quos nullus ex antiquioribus poſuit.12.primæ Philoſophiæ, com.55. Vide etiam.2.Cœli,com.62.

Ptolemæus non poſuit ſoli aliam latitudinem niſi in reſpectu æquinoctialis,ſed antiqui opinabantur ꝙ ultra iſtam latitudinem ab æquinoctiali habet aliam a Zodiaco.12. Meta.com.46.

Ptolemæus poſuit ꝙ in cœlo ſunt ſphæræ, quarũ poli ſunt perforati.1.Cœli,com.10.

Ptolemæus poſuit quinq; motus in luna,cum antiquiores non poſuerint niſi tres tantum.2.Cœli,com.60.

Ptolemæi ſententia ſucceſsio orbium in nobilitate,nõ eſt ſecundum ordinem in motibus. 2.Cœli,commen.62.uide in.12.Primæ philoſophiæ,com .44.

Ptolemæus tenuit ꝙ ſub æquinoctiali ſit habitatio,& ſimiliter Auicenna,licet Ariſtoteles oppoſitum ſenſerit, ex.2. Meteororum,cap.2.in col.9.

Pulmo in habentibus pulmonem bipartitus eſſe expedit. 1.de natura animalium, cap.16.& ibi uide an ſpiritus per arteriam inſpiratus ingrediatur cor, necne. Vide etiam de pulmone in.3.de Natura animal cap.3.

Pulmo ſanguinis plurimum ex membris omnibus continet,erránt q; qui ipſum inanem ſanguinis arbitrantur,1.de Natura animalium.cap.17.

Pulmo ſolus ſecundum Gale.nutritur per cor,cuius tamẽ oppoſitum ſentit Ariſt.ex.3.de Partibus animaliũ. Auer. in capitulo de corde.

Pulmonis motus initium a corde,ſecundum Ariſt . contra Medicos.3.de Partibus animalium,ca 6.& Auer.ibidem in cap.de pulmone.

Pulmone ablato hæc duo ſimul auferuntur,uox,&dexter uentriculus cordis,qui gratia pulmonis genitus eſt : pulmo enim uocis,& reſpirationis eſt organum . Gale.6.de Vtilita.particu.ca.9.& nota ꝙ contradicit Ariſto . in hoc de numero uentri,cordis.ibidem.

Pulmo eſt organum reſpirationis,& uocis.3.de Partibus animalium,uide etiam in Gale.7.de Vtili.parti.cap.3.

Pulmonis motus eſt a corde.3.de parti.anima. capitulo.6. contra Medicos.

Putredo uel putridum excrementum rei cõcoctæ eſt,quapropter nihil putreſcens gignitur. Ariſtote.3.de Generatione animalium,cap.11.

Putrefactio eſt contraria generationi.4.Meteo.tex.com.3.

Putrefacta in principio ſunt humida , in poſtremo uero fiunt ſicca.4.Meteoro.tex.com.4.

Putrefactio eſt corruptio quædam in unoquoq; humido proprie ſecundum naturam caliditatis ab aliena caliditate.4.Meteo.tex.commen.5.Et pondera contra rudes aliquos Medicorum aſſerentium hanc diffinitionem putrefactionis datam ab Ariſto . non conueniſſe putrefactioni contingenti in humoribus,unde febris putrida cauſatur: cum tamẽ Galenus medicorum princeps in ſecundo de differentiis febrium,cap.9.ubi diſputat,an ſit febris ex putrido ſanguine,fundamentu in hoc præmittens quomodo ſanguis poteſt putreſcere,hanc diffinitionem ab Ariſt. aſſumit.

Cõtra rudes Medicos.

Putrefactionis duplex eſt cauſa,una primaria,& per ſe,alia ſecundaria,& quaſi per accidens.4 . Meteororum in ſua ſumma.5.Colliget,cap.43.

Putrefactio eſt communis paſsio , & frigiditatis proprie, & caliditatis alienæ.4.Meteo.tex.com.5.

Putrefactio minus contingit in frigoribus quam in æſtu.4. Meteo.tex.com. 6.

Putrefactio duplex,quædam eſt per uiam congelationis, & iſta contingit in hyeme: quædam per uiam combuſtionis,& diſſolutionis,& iſta contingit in æſtate.quarto Meteoro.com. 9.

Putreſcit minus quod mouetur, & fluit quam nõ motum. 3.Meteo.tex.com.11.

Putreſcit minus multum pauco.ibidem,tex.com.12.

Putrefactionis natura ſtat per calorem extraneum cum humiditate ſuperflua,& ſunt ei medicinæ odoriferæ in ultimo contrarietatis.6.Colliget,cap.12.

Putrefactionis cauſa efficiens eſt frigiditas ſecũdum duos modos:unus eſt per ſe,& eſt a calore extrinſeco:alius per accidens,& eſt a frigiditate.3.Colliget,c.3. de cauſis ægritudinum materialium.

Putrefactio eſt uia in corruptionem.cõmen.& tex.6.quarto Metaphyſi.& per conſequens ſit in tempore. Hoc etiã aſſerit Auicẽ.in.4.cano.cap.de.febre ſanguinis contra Gale.ubi litera quæ cõmuniter inuenitur,eſt corrupta ,quia iacet negatiue,ſed debet ſtare affirmatiue,ſic Putredo habet tempus,& conuerſio ſanguinis in choleram , non ſit niſi in tempore,& hoc non aduertit Thomas de Garbo, alibi ibi.

Putridum non eſt neceſſarium eſſe quod ex putrido ſit.ibidem Auicenna.

Pueri cum uigilant non rident, cum dormiunt rident , interdum etiam lachrymant.uide cauſam in.5.de Generatione animalium cap.1.

Pueri pluſquã cætera animalia ſomno dediti uiuũt.ibidẽ

Pueri interdum altero oculo cæſii naſcuntur,ut plurimum autem ambobus.uide cauſam.9.de Generatione animalium,cap.primo.

Pueri excitati a ſomno præ metu ſe intra inuolucrum oculum.& ibi uide cauſam in lib.de Somniis prope finem.& Themiſt.ibi.cap.19.

Puerum eſſe intelligentẽ in potentia, poteſt intelligi duobus modis.3.de Anima,com.5.in ſolutio.2. quæſtionis.

Pueris accidit epilepſia. uide cauſam in libro de Somno, & uigilia. in col.5.

Pueris non competunt nina,neq; nutricibus.ibidem.

Pulſuum ſpecies comprehendi non poſſunt niſi in indiuiduo comparato ad pulſum ſani , qui corpore temperatæ complexionis inuenitur,aut ad aliquã octo cõplexionum ſecundum Galenum.aut ad quatuor ſecũdum ꝙ apparet a radicibus naturæ.4.Colliget,cap. 18.de cauſis pulſuum.Nota autem quod ideo ſic loquitur quia ſecundũ ipſum non darentur complexiones diſtemperatæ, ſimplices,compoſitæ tantum,& ideo ſunt quatuor.

Pulſus dormientis eſt diuerſus a pulſu uigilantis,& pulſus exercitati eſt diuerſus a pulſu quieſcẽtis .& uide cauſam 3.de Partibus animalium.ab Auer.in cap. de corde.

Pulſus non ſolum ſit propter reſpirationem,uerum etiam propter tranſmutationem caloris naturalis,qui eſt inſtrumentum animæ ad omnia membra,ibidem.

Pulſus marium eſt maior,& fortior,ſed mulierum eſt minor,& debilior,ſed eſt uelocior, quæ uelocitas in eis eſt loco fortitudinis.4.Colliget,cap.19.

Pulſus cordis temperati poteſt eſſe uelox propter ſtrictu ram arteriarum.4. Colliget,cap.2.

Pulſus magnificatur per motum & minoratur per quietẽ, & uide cauſam.2.Colliget,cap.18. in fine.

Pulſio eſt motus ab extrinſeco.7.Phyſi.tex.com. 10.

Putãs diuiſum diuidi & compoſitum cõponi uerus eſt.9. Meta.tex.com.21.idem in prædicamentis.& in primo de interpretatione,ubi dicitur: Ex eo quod res eſt, uel nõ eſt redditur opinio,& oratio uera,aut falſa.

Purum diligenter monſtrat quicquid exceperit , unde ueſtes quæ mundiſsimæ ſunt,citiſsime inquinantur.ex libro de inſomniis Ariſto.

Punctus motus facit lineã,& linea mota ſuperficiem, & ſuperficies corpus & figuras habere poſitiones,ſunt propoſitiões geometricæ,opinabiles abſq; eo ꝙ ſunt extra animam.Com.3. Phyſi.com.60.

Puncta & momenta cognoſcuntur per priuationem continui.3.de Anima,tex.com 25.uide Them.ibi.

Puncti ad lineam nulla eſt proportio.4.Phy. tex.com.71. & ibi redditur cauſa.

Punctus & inſtãs differunt,quia iſta actio quæ eſt diuidere & diſtinguere eſt puncti principaliter,& eſt inſtantis neceſſario.Item punctus inuenitur in actu in linea, ſed inſtans inuenitur in potentia in tempore,quia non poteſt bis demonſtrari.3.Phy.com.105.

Punctus,idem poteſt demonſtrari,non autem inſtans.quarto Phyſi.tex.com 111.105.106.

Punctus unus per ſe eſt duo ſecundum rationem.4.Phyſi. tex.com.121.

Puncti diuiſio eſt relatiua non in eius ſubſtantia, quoniam punctus non diuiditur,ſed ſolummodo diuiditur ſecundum quod eſt principium in reſpectu,& finis in reſpectu. quarto Phyſi.com.121.

Punctus dicitur quieſcere per figurã.i.trãſumptiue. 6.Phy com.72.uide conſimile 4.Phyſi.com.118.

Punctus dicitur moueri per accidens ad motum corporis. 6.Phyſi.tex.com.86.

Punctus nullus actu eſt in continua magnitudine niſi motus dirimatur.8.Phy.te.cõ.65.&.Them.& Com.ibidem.

Puncta quæ ſunt inter principium magnitudinis & finem, ſunt in potentia:cum magnitudo diuidatur ſecundum illam potentiam non actu,punctus autem qui eſt finis magnitudinis,eſt actu 8.Phy.tex.com.67.

Punctus qui eſt centrum ſphæræ,eſt principium pro quanto omnes lineæ exeunt ab eo ad circunferentiam:eſt aũt finis, ut omnes lineæ a circunferentia ductæ terminatur ad ipſum:eſt autẽ mediũ ut æqualiter diſtat ab omnibus partibus.8.Phyſi.ex intentione Themiſtii.com.76.

Puncta & partes licet moueantur per accidens,differunt tamen,quia partes poterunt per ſe moueri ſi ſeparẽtur a toto,quod pũcto minime cõpetit.Item motus partium eſt difformis motus totius exiſtente uniformi, & partes iuxta polos tardius ꝗ quæ circa æquinoctialem mouentur, quod non competit punctis.Themi.6.Phy.84.85.

Punctus qui eſt indiuiſibilis & non exiſtens in moto quod mutat locum per naturam,nõ dicitur motus neq; eſſentialiter neq; accidentaliter.2.Cœli,com.14.

Puncta,lineæ,& ſuperficies,non ſunt in loco neq; per ſe neq; per accidẽs.primo de Generatione & corruptione, com.29.uide in Concordantiis.

Punctus eſt unitas poſitionem habens. primo de Anima, tex.com.69.idem.5.Meta.12.

Punctus,unitas,& inſtans,non ſunt diuiſibilia nec actu,nec potentia,nec eſſentialiter,nec accidentaliter.3. de Anima, com.25.

Punctus nõ diuiditur oĩno & habet ſitũ.5.Met.tex.cõ.12.

Punctus & unitas differunt.5.Meta.tex.cõ. 12.uide etiam 4.Phyſi.tex.com.106.

Pulchritudo & fortitudo & alię formę corporales ſimiles his ſunt diſpoſitiones laudabiles in animalibus quæ non intelligũtur,niſi in reſpectu nobiliſſimæ diſpoſitionis.ſ.in reſpectu animalis nobiliſſimæ diſpoſitionis.7.Phyſi.tex. com.17.Ex quo patet cõtra ſophiſtas.ꝙ intenſio formarum attenditur penes appropinquationem ad ſummum.
Com. So phiſtas. uide in Theorematibus diffuſe de hoc.

Pulchritudo magis attribuitur compõni,ſicut uirtus,& fortitudo magis attribuitur complexioni.4. Colliget,cap.2.

Pulchritudo in aliquo animali eſt diſpoſitio in forma creaturæ,conſiderata ſecũdum diſpoſitionem quam habet in creatione conſiderata in forma creaturæ,reſpectu nobiliſſimi animalium in illa ſpecie,& uniuerſaliter eſt ꝓportio inter extrema membra & media.7.Phyſi.com.17.

Pulchritudo dicitur reſpectu turpitudinis.ibidem.

Pythagoras & Leucippus perfectionem non dixerunt eſſe in principiis,ſed in principiatis.12.Meta.tex.com.40.

Pythagoras poſuit ſolum mathematica eſſe abſtractas ſubſtantias,& non poſuit formas.i.ideas.Cõmenta.12.Meta. com.5.in calce cõmenti auctoritate Alexandri.

Protagoras hominem eſſe menſuram rerũ omnium, nihil aliud dicens ꝗ ꝙ uidetur unicuiq; hoc & eſſe firmiter.11 Primæ philoſophiæ,cap 4.idem.10.Meta.tex.cõ.5.

Protagoras aſſeruit hominem eſſe metrum omnium rerũ. 10.Meta tex.com.5.

Pythagorici prius,& Plato poſterius,dixerũt unũ eſſe ſubſtantiam quandam per ſe exiſtentem.10.Meta.tex.cõ.6.

Pythagorici exiſtimant ꝙ numeri ſunt principia entium, ſed non opinantur omnes ꝙ ſint principia ſecundum formas,ſed ſecundum quod ſunt elementa entium.7. Meta. com.2.tex 38.

Pythagorici diuidebant principia rerum in duas partes cõtrarias.3.Phyſi.com.13.

Pythagorici poſuerunt motum eſſe non ens, & uidentur accidens quoddam motus potius quam rei naturam ſignificaſſe.Themi.3.Phyſi.13.

Pythagoras poſuit infinitum ex natura paris,& finitum ex natura imparis,& ſcđm aliquos per parẽ intelligebat materiam,& per imparem formam.3.Phyſi. tex.com.27.

Pythagorici affirmauerunt uacuum.4.Phyſi.tex cõ.56.

Pythagorici aiũt totum & omnia tribus determinata eſſe. primo Cœli tex.com.1.

Pythagorici duo hæc ſola principia dicebant, dextrum & ſiniſtrum.2.Cœli,tex.com.11.

Pythagoras opinatus fuit in medio ignem eſſe, aſſeruit & terrã circa mediũ circulariter moueri.3.Cœli,tex.cõ.72.

Pythagorici uocati mathematica principia omnium eſſe aſſeruerunt.1.Meta.cap.20.

Pythagorici poſuerunt duo principia,finitum & infinitum & talia ſunt ſecundum materiam & formam,non ſecundum materiam & agens,ut erant apud antiquos naturales.1.Meta.tex.com.3.

Pythagorici poſuerũt numerũ eſſe ſubiectum oĩum entiũ ibidem.uide etiam.3.Phyſi.tex.cõ.25.& 26.

Pythagorici poſuerunt cauſas rerum naturalium res non conueniẽtes,& non eſſentiales rebus naturalibus.1.Meta. tex.com.19.

Protagoras redarguit Geometras aſſerentes circulum tangere regulam in puncto.

Pythagoras tranſmigrationem animarũ fabuloſe tradidit ad ciuilem aliquem uſum.1.de Anima,te.com.53.& Themiſtius & Com.ibidem.

Pituita eſt primi alimenti excrementum,& ſi quid aliud huiuſmodi eſt.1.de Generatione animalium,cap.28.Vbi patet phlegma & duas choleras ſecundum Ariſto.non eſſe humores,ſed ſuperfluitates ſãguinis,qui eſt uerus humor & uerum alimentum,contra Medicos.

DE LITERA Q.

QVI POTEST ſaluare apparentia ex principiis finitis,melius facit quàm qui ex infinitis.1.Phy.tex.com.50.&.56.ubi aduerte ꝙ Peripatetici paucitatem entium ubi fieri poteſt ſemper prætulerunt multitudini,& hoc eſt maximum fundamentũ in doctrina eorum.uide cauſam ab Auer. in com.allegatis.

Quicquid recipit aliquid,non recipit illud ſecũdum ꝙ eſt in actu,ſed ſecundum ꝙ eſt in potentia.1. Phy.com.69.& 2.de Anima.cõ.62.&.104.1.ca.de Subſtãtia orbis.3.Cœli,com.67.&.3.de Anima,com.4.

Qui dicit aliquid generari ex non ente,dicit ꝙ uel tranſmutatio eſt in priuatione,aut ꝙ eſt tranſmutatũ ſine tranſmutatione.1.Phyſi.cõ.71.conſimile.8.Phy.com.3.&.15.

Quod non attribuitur corruptioni niſi propter rem corruptibilem exiſtentẽ in eo,dicitur corruptibile per accidẽs. primo Pyſi.tex com.82.

Quæ inueniuntur in rebus naturalibus ex neceſsitate, & non ſunt propter aliquid, ſunt ex materia, ut mors; & quę inueniuntur propter aliquid, ſunt ex forma. 2. Phy. cō. 88. idem. 3. de Anima, com. 60.

Quod prædicatur in quid & conuertitur, eſt diffinitio. 3. Phy. com. 1. & 6. Topicorum.

Quod mouetur circa aliquod quieſcens tantū, & non mouetur in continente, ut cœlum, eſt illud cuius motus non eſt per accidens extrinſecum a natura. Com. quarto Phy. com. 34.

Quibuſdam cœleſtibus corporibus quod contineantur ab aliis accidit ſibi ibidem.

Quod eſt in aliquo exiſtente in diſpoſitionibus diuerſis, eſt unum ſecundum ſubiectum, & duo ſecundum rationem 4. Phyſi. com. 104.

Qui aufert diuiſibilitatē a tēpore & a magnitudine, aufert uelocitatem & tarditatem. 6. Phyſi. com. 62.

Quicquid menſuratur a ſua parte finitum eſt. 6. Phy. 61.

Qui quærit rationes ut deſtruat illud quod apparet ſenſui, eſt debilis diſcretionis 8. Phyſi. tex. com. 12.

Qui negat ſubiectū alicuius artis, artifex illius artis non habet uiam, neq; ſermonem cum eo, cum nō habeat principia per quę loquatur cum eo, quia negat principia ex quibus fundantur cōtradictiones negationis ſubiecti. 8. Phy. com. 22.

Quod eſt per accidens non eſt neceſſarium neq; ſemper, & tale poteſt non eſſe. 8. Phyſi. tex. com. 36.

Quæcunq; præter naturam ſunt, citiſſimè corrumpuntur. 1. Cœli. tex com. 25.

Quod innatum eſt inueniri in tempore, non poteſt eſſe ſine tempore: & quod non eſt innatum inueniri in tempore, non inuenitur in tempore, & nō habet prius & poſterius niſi in eſſe, ſicut eſt de lineis cum figuris, & magis hoc eſt in rebus abſtractis. primo Cœli. com. 106. ubi patet in rebus ęternis eſſe prioritatem ſecundum naturam. uide in. 2. cap. de Subſtantia orbis.

Quod eſſe poteſt & non eſſe, determinatū eſt eſſe plurimū, & eius quod eſt eſſe, & eius quod nō. 1 Cœli, tex. cō. 118. & habet locum in omnibus prædictis, ut ibi dicitur.

Quicquid eſſentialr cōpetit uni indiuiduo eiuſdē ſpēi, competit oībus. 2. Cœli, te. cō. 79. ibi enim Ariſt. arguit φ ſi luna eſt ſphæricæ figuræ, omnia aſtra ſunt ſphærica.

Quod impoſſibile eſt ut ſit, impoſſibile eſt ut incipiat eſſe. 4. Cœli, tex. cō. 33. idem. 6. Phyſi. tex. com. 92.

Quod dicitur de aliquo diuiſim, non ſequitur ut ſemper dicatur de eo coniūctim. primo de Generatione & corru. tex. com. 9.

Quæcunq; eandem materiam non habent, faciūt impoſſibilia entia, ut medicantia. primo de Generatione & corruptione, tex. com. 53. & 87.

Quæcunq; non in materia habent formam, hæc impaſſibilia ſunt actiuorū: quæcūq; autem in materia paſſiua. 1. de Generatione & corrup. tex. com. 53.

Quorum incorruptibilis eſt ſubſtantia, mota eadē numero redire poſſunt: quorum aūt corruptibilis, ſolū ſpecie nō numero ex fine. 2. de Generatione & corrup.

Quod inuenitur in aliquo accidentaliter, oportet ut inueniatur in alio eſſentialiter. 2. de Anima, com. 132. idem. 4. Phyſi com. 43 & primo Cœli, c. 14.

Quidditas non dicitur uniuoce neq; æquiuoce de abſtractis & de generabilibus. 3 de Anima, com. 36.

Quæ uere poſſunt facere, eorū opus uere ſunt unūquodq;, puta oculus ſi uidet: qui aūt non poteſt uidere æquiuoce, puta mortuus aut lapideus. 4. Meteo. tex. com. 54.

Qui dubitat & admiratur, ignorare uidet, ex ꝓœmio. Met.

Quod inuenitur accidentaliter, raro inuenitur. 1. Met. com. 8. idem. 2. Phyſi. com 48.

Quæ præcognoſcimus, impoſſibile eſt ut addiſcamus. primo Meta. tex. com. 47.

Quod ante eſt, communius eſt eo quod poſterius eſt. ſecūdo. Meta. com. 10.

Quidditas in ſubſtantiis eſt ſimpliciter, ſed in accidentibus eſt ſecundum quid. 7. Meta. tex. com. 15.

Quidditates rerum non ſunt exiſtentes niſi per eſſe rerū habentium quidditates. 7. Meta. tex. com. 20. Sic intelligas dictum Philoſophi in prædicamentis, ubi aſſerit: Deſtructis primis ſubſtantiis impoſſibile eſt aliquid aliorum remanere. Nam licet rei quidditas præcedat quo ad intellectū ipſum ſingulare, quo ad exiſtentiā tamen ſequitur. Hoc bene notauit Commen. 12. diuinorum com. 27. auctoritate Alexan. ſit enim melius dicitur q̄ ut Boethio uiſum eſt, qui in prædicamentis iſtam proponēs difficultatem, quomodo indiuiduæ ſubſtantiæ primæ ſubſtantiæ. eſſe poſſunt, quādoquidem illud eſt natura prius, quo ſublato reliqua auferuntur: poſterioribus uero ſublatis priora nō auferūtur. ſoluit dicens: Non omnem naturam in uno ſaluari indiuiduo, ſed in omnibus ſingulis. Sed hoc nō obſtat, quia tunc iſta ratione non poſſet prima & ſecunda ſubſtāna in rebus æternis reperiri, in quibus tota natura in uno ſaluatur ſuppoſito, ut patet primo Cœli & mūdi. in com. 4. & 98. ubi ſcribit Commen. φ multitudo indiuiduorum contingit propter diminutionem, & ideo natura non fuit cōtenta eſſe unius tantum, & ita etiam ſcribit. 2. de Anima, tex. com. 34. & in. 2 de Generatione, & corrup. tex. cō. 59. Conſequens autem falſum eſt, & contra Philoſophum in 1. Cœli, tex. cō. 92. ubi dicitur φ alterum eſt hoc cœlum, & cœlum ſimpliciter. Secunda aūt Boethii ſolutio magis uidetur apparens, inquit enim: Quia in prędicamentis agitur de ſignificatione uocabulorum, & quia quæ ſenſibus proxima ſunt, ea etiam ꝓxime uocabulis nuncupanda iudicamus: qui enim primus hominē dixit, non illū qui ex ſingulis hominibus conficitur concepit animo, ſed quendam ſingularem atq; indiuiduum cui hominis nomen imponeret, & ideo ſublatis ſingulis hominibus homo nō remanet. Sed nec iſta ſecūda eius ſolutio ſatisfacere uidetur tū quia trahit ſecum arduam quæſtionē de primo cognito. Nullus enim imponit nomen rei quā ignorat, ut dicitur. 7. Primæ philoſophiæ tex. cō. 54. & in. 4. etiam in tex. com. 10 Si igitur primū cognitum ab intellectu eſſet ſingulare, tunc ſine dubio reſpōſio illa uera eſſet: ſed illud eſt dubium & forte falſum in uia Peripateticorū, apud quos fuit maxima altercatio an ab itellectu cognoſci poſſit, & quis ſit modus quo cognoſcitur, nedum ut eſſet primum cognitum, ſicut declarat Commentator. 3. de Anima, cō. 36. auctoritate Auempacis, ubi dicit φ quidditas intellecti non eſt quidditas ſingularis, neq; ſpiritualis, neq; corporalis, cum ſit declaratum φ indiuiduum non eſt intellectū. Amplius ſi primus impoſitor impoſuit hoc nomen homo, alicui homini ſingulari inquantum ſingulare illud, & non ſub ratione aliqua cōmuni, tunc ineuitabiliter ſequitur φ illud nomen non eſſet nomē appellatiuum, ſed nomen propriū. Et confirmatur auctoritate Auer. 2. de Anima, com. 65. ubi format in ſimili conſimilem conſequentiam dicens: Quod ſenſus pateretur ab aliquo indiuiduo ſecundum φ eſt illud indiuiduum, tunc non pateretur ab alio indiuiduo, & bene dixit, nam ut ſcribit Ariſt. in calce ſecūdi Poſteriorum analyticorum licet id quod ſentitur ſit ſingulare, ſenſus tamē eſt uniuerſalis Concludamus igitur cum Alexan. & Auer. in loco præallegato φ licēt ſingularia in eſſe præcedāt uniuerſalia, tamen uniuerſalia in intellectu præcedūt ſingularia, ut habetur in cō. 27. 12. primæ phiæ. & idem Cōmen. 7. Me. cō. 20 dicit φ quidditates rerum non ſunt exiſtentes niſi per eſſe rerum habentium quidditates. 1. non exiſtunt niſi ad exiſtentiam ſingularium, & ſic uniuerſalia ſunt poſteriora: Actus enim generationes & motus omnes ſingularium primo ſunt ex ꝓœmio primæ philoſophiæ, uide etiam pulchre Alex. in 1. lib. Naturalium quæſtionum q. 11. ubi quærit quō ſit intelligendum dictum Philoſophi. 4. de Anima, tex. com. 8. Animal uniuerſale aut nihil eſt, aut poſterius eſt.

Contra Boethiū in prædicamento ſubſtantiæ.

Quæcunq; a caſu quorum materia poteſt a ſeipſa moueri hoc motu, quo ſperma mouet eadem fieri poſſunt: quorū cunq; uero non, ea impoſſibilia ſunt aliter fieri quam ex ſeipſis. 7. Meta. tex. com. 31.

Quidditates

Quidditates naturalium nõ poſſunt intelligi ſine ſenſu & motu, ſicut quidditates mathematicorum. 7. Met. tex. cõ. 37. & 39. ubi intelligas ꝙ nõ poſſunt diffiniri ſicut gloſſat ex mente Them. hic, & 6. Primæ philoſophiæ, tex. cõ. 2. & 1. de Aĩa, tex cõ. 16. in cõtradictiõibus nuper æditis.

Quidditates naturales differunt a quidditatibus mathematicorum, ibidem tex. com. 39. quia poſſunt intelligi ſine materia ſenſibili.

Quidditas rei deſcriptione logica deſcribitur ſic, ꝙ eſt illa quam ſignificat diffinitio: & etiam alia deſcriptione logica, & eſt quę datur in reſponſione ad quęſtionem factam per quid, aut quare. 7. Meta. com. 59.

Quidditas & eſſentia ſunt idem in non habentibus materiam neq; intellectualem, neq; ſenſibilem. 8. Meta. tex. cõ. ultimi. idem. 3. de Anima, tex. com. 9.

Quod impoſſibile eſt factum eſſe, impoſſibile eſt, aut eſſe, aut futurum eſſe. 9. Meta. tex. com. 6.

Quorumcunq; aliquid aliud eſt quod fit præter uſum, horum actus in facto eſt, ut ædificatio in ædificato, & uniuerſaliter motus in mobili, quorumcunq; uero non eſt aliquod aliud opus præter actionem, in ipſis exiſtit, actio, ut uiſio in uidente, & ſpeculatio in ſpeculante. 9. Meta tex. com. 16. Inde elicitur actionem eſſe duplicem immanentem uidelicet, & tranſeuntem.

Annotatio. 1. Phy. c. 1.

Quæcunq; ſunt præter primã materiã & ultimam formã, ſunt materiæ compoſitę, & formæ cõpoſitę. primo Phy. cõ. 1. licet uariis modis interpretetur illa auctoritas. Mihi tamen occurrit unus modus exponendi multũ ſubtilis, ut per materiam primam intelligamus primam in compoſitione, & per ultimam, formam etiam ultimã in compoſitione & non ultimã in reſolutione ut expoſuit Burleus, licet expoſitio illa bona ſit. Et tunc dico ꝙ in compoſitis ex pluribus cauſis intrinſecis, propinquis, & remotis, ſola prima materia eſt materia ſimplex, quę uidelicet habet rationem materiæ & non formæ: & ſola ultima forma q̃ eſt in compoſitione & eſt cauſa propinqua compoſiti, habet rationem formæ ſubſtantialis dantis eſſe, quia unum cõpoſitum ſubſtantiale, habere niſi unam formã ſubſtantialem eſt impoſſibile. 1. ca. de Subſtãtia orbis, quia unius rei eſt unum eſſe. Formæ autem mediæ dicuntur materiæ cõpoſitæ & formæ compoſitæ, quia reſpectu præcedentiũ cõparantur ut formæ, reſpectu poſtremæ ut materię: & ideo licet in mixto ſint formæ elemẽtariæ ultra formã mixtionis quæ eſt forma ſuperaddita ipſis, tamẽ illæ gerũt uicẽ materiæ reſpectu eius, & ſic ſemper unius rei eſt una forma ſubſtantialis & unũ eſſe, & hoc eſt quod dixit lucidiſſimus Themi. in. 3. de Anima, cap. 27. Quod ſane ordo & proceſſus hic eſt ut reſpectu inferiorũ ſuperioribus uice formarũ utatur, reſpectu ſuperiorũ inferioribus loco materiæ: non habent igitur ſimplicem rationem & reſpectũ materiæ & formæ, niſi extrema ſ. prima materia quæ ſecũdũ ſe eſt denudata ab omni forma, & ultima forma quæ non habet ulteriorem, reſpectu cuius materia effici queat ſed illa, quæ ſunt in medio habent cõpoſitionẽ extremorum, uel ſecundũ eſſe, uel ſaltem ſecundum denominationem. Semper enim reſpectus imperfectionis ad ꝑfectius, eſt reſpectus materiæ ad formã, aut inſtrumenti ad agẽs. ut dicitur tertio de Anima ab Auerroe com. 36.

Quidditates naturales nõ poſſunt intelligi ſine motu & ſenſu, ſicut quidditates entium mathematicorum. Cõmen. 7. Meta. cõ. 39. Sed tunc eſt difficultas ꝙ motus erit de quidditatiuo cõceptu quidditatum naturalium, quod uidetur abſurdum, cum motus ſit accidens, & poſterius ipſa quidditate, ſoluitur: Intelligitur ut dixi in Theorematib⁹, quia non poſſunt abſtrahi a principio motus quod eſt natura. Vnde iſta eſt ratio formalis a priori omniũ quæ in ſcientia naturali conſiderantur. Ariſt. enim. 2. Phyſi. tex. cõmen. 73. eiicit a conſideratione quidditatiua primum motorẽ, quia non habet in ſe principium motus & quietis. & in. 1. de Partibus animalium. ca. 1. dicit, non omnem animam quidditatiue conſiderari a naturali, quia nõ omnis anima eſt natura. Sed tunc inſurgit maxima difficultas, quia cum quidditates rerum naturalium ſint ſubſtantiæ, & per cõſequens abſoluta entia, uidentur a naturali non conſiderari quidditatiue in propria forma qui ſi omnis talis quidditas ĩcludit naturã & apparet natura uel formaliter, uel cõſecutiue, ſequitur omnem conſiderationem quã habet naturalis eſſe reſpectiuã, & tandem tales quidditates in particulari a diuino, quod eſt contra Philoſophũ. 11. Primæ philoſophiæ, cap. 5. & in procemio Meta. ubi habetur ꝙ ſapientis eſt omnia cognoſcere ut contingit. ſoluitur: Loquẽdo de cognitione quidditatiua & diſtincta in particulari cognoſcuntur a naturali, & concedo ꝙ in tali conſideratione naturalis non habet ut naturalis cognitionem abſolutam, ſed reſpectiuã: ſed ſi quã habet abſolutã habet a diuino, ſed non inquantũ naturalis eſt. Nam ꝙ homo ſit ſubſtantia, aut ens, a diuino habet, ſed alia prædicata naturalia omnia includunt naturam quæ eſt principiũ motus & ſi conſideras etiam accidẽtia iſto modo cum reſpectu conſiderantur a naturali, quia aut ſunt interminata, aut terminata, & omnia conſiſtunt in reſpectu quodã ad formã & ad materiã ſenſibilem, ut patet intuenti. Sed dices nõne prior eſt ignis q̃ ſit principium motus? quia licet ignis ſit ignis per formã ſuam, quæ eſt natura, talis natura eſt motus principium. Tunc quæro, conſiderare poſſum per intellectum abſolutũ non conſiderãdo reſpectum: igitur poſſum conſiderare ignem in illo priori in quo eſt ignis, non conſiderando illum reſpectũ. Rurſus quæro, iſta conſideratio a quo artifice habetur? aut a naturali: ſi ſic, igitur naturalis abſtrahit a natura: aut a diuino: ſi ſic, igitur diuinus cõſiderat quidditates rerum in particulari. Hoc argumentum eſt ſatis laborioſum, & Scotus & diſcipulus eius Antonius And. in q. 6. 1. Meta. non bene ſoluunt illud argumẽtum, quia licet uerum ſit ꝙ ignis cum illo ꝙ appropriat illum ad naturalẽ, nam tale approprians non eſt niſi natura, quia ſicut quidditas artificiati conſiſtit in arte, ſic quidditas naturati conſiſtit in natura. 2. Phy. cõ. 13. & cõ. 3. & 6. Meta. com. 2. ſed ratio naturæ eſt ratio entis includentis reſpectum, ut patet. Quare dicendum puto ad hoc argumentum cum aureo quodã dicto Alexandri Aphrodiſei ſummi Peripatetici, qui in principio libri priorum dicit, ꝙ in pleriſq; naturalis utitur mathematica abſtractione, ſicut quando ſecundum rationẽ concipit & abſtrahit formam a materia. Dicit enim Ariſto. 2. Phy tex. com. 12. diffiniens naturam quæ eſt forma quòd eſt ens non ſeparabile niſi ſecundũ rationem. Patet autem ꝙ hoc eſt ſecundum rationem & modum definiendi naturalis, quia ut dicit Com. formæ naturales non poſſunt diffiniri ſecũdum ſe ſine materia. in. 1. de Anima, cõ. 16. & eſt ſententia Philoſophi in. 5. Phyſi. uerſus finem, ubi habet ꝙ in diffinitionibus naturalium rerũ debet poni materia, uel expreſſe, uel conſecutiue, immo in. 6. Primæ philoſophiæ, tex com. 2. Ariſt. ponens diſtinctionem inter ſcientias ſpeculatiuas dicit naturalem diffinire per materiã ſenſibilem. Et ideo ſic dico in caſu ꝙ naturalis utens mathematica abſtractione poteſt in illo priori abſtrahere hunc ignem inquantũ ignis eſt, non conſiderando ipſum ut ſua igneitas eſt motus principiũ, ſed in ratione igneitatis, & licet igneitas includat naturalitatem: hoc tñ non eſt inquantũ igneitas, ſed eſt conſequens ipſam, quia prius natura ignis eſt ignis quam ſit motus principium. Et nota bene hoc, quia null⁹ ante nos in uia Latinorũ potuit pertingere ad illud. Mathematica igitur abſtractione conſiderari poteſt non naturali, unde igneitas naturaliter quidditatiue includit naturam. i. dum quidditatiue diffinitur. Vnde non omnis abſtractio eſt in naturali philoſophia naturali ſecundum Alexan. & uiros Peripateticos antiquos.

Quando maior ꝓpoſitio conuertitur uniuerſaliter, poſſumus arguere ex duabus affirmatiuis in ſecunda figura. 2. Phyſi. com. 23. 4. Phyſi. 33. & 41. & 2. Cœli, com. 23.

Quando aliquid agit aliquam actionẽ, ita agit illam ſicut aptum natum eſt agere illam. 2. Phyſi. tex. com. 78.

Quãdo ſunt duę partes, quarũ una eſt in altera, & fuerit partes unius totius, & totũ nominatur a nomine partis, poſſi

bile eſt,ut illud totum diſponatur per illam diſpoſitionē. 4.Phyſi.com.24 &.25.

Quando minor propoſitio conuertitur, concluſio poteſt eſſe uniuerſalis in figura tertia, quia tunc poteſt reduci ad figuram primam.Cōmenta 4.Phy.com 32 ratio eſt,quia figura tertia deſcendit a prima per conuerſionem minoris ut patet in.1.Priorum.trac.1.de Generatione ſyllogiſmorum. Vnde quemadmodum maiore exiſtente uniuerſali affirmatiua in terminis cōuertibilibus, poteſt ſequi ex duabus affirmatiuis concluſio in ſecunda figura,quia poteſt reduci ad figuram primam per cōuerſionem maioris in terminis,quia figura ſecunda deſcendit a prima per maioris conuerſionem ,ita dic in hoc caſu.

Quando qualitatibus proportionalibus additur eadem quannitas,illæ quantitates non remanent proportionales 4.Phyſi.com.71.

Quandoq; ſignificat id,quod eſt raro,& quod eſt per accidens.4.Phyſi com.212.Ratio autem huius eſt,quia quæ per ſe ſunt,ſunt de omni,& per conſequēs ſunt ſemper,& non quandoq; ſic , & quandoq; non, ut dicitur in primo Poſteriorum analyticorum.

Quando una & eadem res fit a duobus,oportet q fiat per eandem cauſam communem :'eſt propoſitio æquiuoca, quia poteſt duob' modis intelligi.Vno modo q illa res proueniat a duobus in eodem genere cauſæ ſecundū ſpeciem,ut ſcamnum factum a Platone & a Socrate habentibus eandē artem.Alio modo q illa cauſa ſit cōmunis ſecundum genus inquantū cauſa eſt, ſed differunt in ſpecie illæ cauſalitates,ut calceus factus ab artifice habente illā artem,& a coriario præſtāte materiā calcei,puta corium: ſed unus concurrit ut agens,alter quia materiam præſtat. Auer.contra Galenum in primo de Generatione animalium,cap.primo.ubi ponitur improbatio antiquorum de ſemine in.12.facie,ſeu colu.

Quanto magis augmentatur quantitas corporis,tanto magis augmentatur potentia eius,& eſt propoſitio manifeſta per ſe.3.Phyſi com.42.

Quantitas non eſt de potentiis actiuis.4.Phyſi.com 84.

Quantitas curua eſt contraria quantitati rectæ.5.Phy cō. 44.quod quomodo ſit intelligēdum,uide.1.Phy.cō.41.

Quantitas eiuſdem ſpeciei ſunt ſibi inuicem æquales,uidelicet rectæ tantum aut curuæ tantum,cum iſtæ ſibi ſuperponantur.7.phyſi.com.19.

Quantitas ſubiecti ſi diuerſa fuerit,diuerſabitur paſſio neceſſario.7.phy.com.33.

Quantitas æquiuoce dicitur de ſuperficie, linea,& numero.1.Meta.com.46.Ex quo uidetur q quantitati diſcretę & continuæ non ſit aliquid commune uniuocum.uide idem in Cōmēto magno.1.Poſterio.com.73.&.83.uide in Contradictionibus nuper æditis. Galenus in primo de differentiis morborum inquit: Quod quanti aliud diſcretum,quod ꝓprie quantū appellatur:aliud uero continuū quod Græci pelicon appellant,& nō dicit q ſunt ſpecies ut cōmuniter tranſlatores tranſtulerunt locum iſtum.

Quantum aliud per ſe,aliud per accidens.5 Met.tex.com. 18.& eſt in capitulo de Quanto.

Qnanta per ſe,alia ſunt paſſiones,alia ſunt ſecundum ſubſtantiam.ibidem.

Quanta per accidens ſunt duobus modis.ibidem.

Quantitatis deſcriptio ponitur.5 Meta.tex com.18.

Quantitas diſcreta diuiditur in unitates quæ ſunt naturaliter indiuiſibiles,ſed quantitas continua diuiditur in unitates quæ recipiunt diuiſionem.5.Meta.com.18.

Quantitates ſpecies famoſæ ſolū ſunt enumeratæ ab Ariſt. in prædicamentis Com.5.Meta.com.18.

Quantitas non eſt ſubſtantia, ſed magis cui hæc inſunt.7. Meta.tex.com.8.Ex quo patet error nominalium,& (ut inquit Alexander)fuit commentum Stoicorum.

Contra nominantes.

Quantitas in eo quod quātitas cognoſcitur uno aut numero.10 Meta.tex com.2.

Quantitans habentis ſitum & carentis ſitu,diuerſum eſt iudicium:ex quantitate enim carente ſitu,non eſt impoſſibile imaginari proceſſum in infinitum,ſicut in habente ſitū, ex libro de Deſtr.diſpu.prima,in ſolutione.16.dubi.uide in Concordantiis nuper æditis.

Quantitates corporum ſi permutarentur etiam permutarentur actiones corporum.ex libro Deſtruct.diſputa.2.in ſolutione.5.dubii.

Quantitas dicitur de omni eo quod menſuratur ſua parte ut notificaui in libro Prędicamentorū. Auer.in Paraphraſi.Meta.trac.primo,cap.de accidente.

Quantitatis alia eſt per ſe,alia per accidens.ibidem.

Quantitas per ſe,alia per ſe primo,alia ratione alterius,ut magnitudo,menſura,& numerus,ſunt quantitates per ſe primo ſed tempus & motus ſunt quantitates per ſe non primo,ſed ratione alterius,quia tempus eſt quantū ratione motus,& motus ratione magnitudinis .ibidem .uide etiam pro hoc in.5.Meta.cō.18 & tex.& ſic ſedabis contradictionē quando Ariſt.dicit motū & tempus eſſe quāta per accidens ut ly per accidens,diſtinguitur contra per ſe primo,& non econtra per accidens purum.

Qualitates propriæ quæ ſunt in ſubſtantiis ſimplicibus nō ſunt ſubſtantiæ,ſed aſſimilātur ſubſtantiis, quia in ſimplicibus ſunt propinquiores ſubſtantiis,& in aliis compoſitis ſunt remotiores.5.Phyſi.cō.10.pro quo uide etiam.8. Met.com.5.Quomodo autem in ſimplicibus ſunt proximiores ſubſtantiæ,uide.4.Cœli,com.40.

Qualitatum attributarum alterationi aliæ primæ,aliæ ſecūdæ,& ſunt quæ ſiunt ex primis.7.Phyſi.tex.com.11.

Qualitates ſaniæ primæ humiditas & ſiccitas,& his coniuges circa corpora quidē diuiduæ non uidentur,ſed circa materiam.Them.primo de Anima,com.12.ſuper tex.26. Vide quomodo ſit intelligēdum primo de Generatione & corruptione.tex.com.6.

Qualitates in olfactibus manifeſtæ ſunt, ſed tamen contraria exiſtentia in eis latent.7.Phyſi.cōmen.14.&.2.de Anima, com.92.

Qualitates plures trāſmutabiles uidētur nō recipere neq; magis,neq; minus.8.Phy.cō.24.uide in Concordantiis.

Qualitatum prima genera ſunt ſine alteratione , ut genus quod eſt animati inquantum animatū,& genus quod dicitur potentia naturalis,& genus quod eſt in quātitate in eo q quantitas 1.Cœli,cō.21.Vbi aduerte q primum genus ſeu ſpecies qualitatis,uidelicet habitus & diſpoſitio, dicitur eſſe animati inquantum animatum,quia pro maiori parte qualitates primæ ſpeciei reperiuntur in animatis, ut ſunt uirtutes,& uita,& ſcientiæ.& uita etiam dicit Cōmen. in Prædicamētis.Quarta uero ſpecies Qualitatis dicitur eſſe in quantitate in eo q quantitas,quia illæ qualitates ſunt fundatę in quantitate,ut dicit Simplicius,etiam & Boethius ſuper Prædicamentis.

Nota quare prima ſpēs qualitatis dicitur eſſe animati inquantum animatum.

Qualtas eſt diuiſibilis per accidens.3.Cœli,tex.cō.7.idem 5.Phyſi.tex.cō.18.&.6.Phy com.35.

Qualis eſt habitudo materiæ ad materiā,talis eſt formæ ad formam &,compoſiti ad compoſitum.Commen.in Paraphraſi.4.de Cœlo,ſumma 3.cap.4.

Quale multis modis dicitur.5.Meta.tex com.19.

Quale quādo quod interrogatur per ipſum fuerit de ſpēbus,exiſtimamus ſignificare ſubſtantiā , & dū interrogatur de indiuiduis ſignificat prædicamentum,q dicitur quale, quod numeratur in accidentibus.7.Meta.tex.com.14.

Qualitates fundatæ in quantitate ſunt differentiæ ſubſtantiales quantitatum:ſunt enim de ſuis ſubſtantiis ,ſicut formæ ſubſtantiales de ſubſtantiis.5.Meta com.19.

Quātitates per quas differunt corpora in ſuis ſubſtantiis,& quantitates non pertinent motui Commen.5.Meta.com. 19.uide in.7 Phy.tex.cō.18.19.&.20.ad quas qualitates eſt per ſe motus & in quibus non eſt.uide etiam.5.Phyſi. tex.com.10.&.4.Phyſi.84.

Qualitatum quædam pertinent motui,& quædam non.5. Meta.com.19.

Qualitates ſecundæ ſpēi conſequūtur qualitates ſubſtātiales,& inquantū ſunt potentiæ,numerauit eas Ariſto.inter potentias,& inquantū ſunt ꝑparationes.5.Meta.cō.19.

Qualitates

Qualitates paſſiuæ habent plus pati q̃ agere, & qualitates actiuæ habent plus agere q̃ pati. 3. Colliget, cap. 31.

Mixtio corporum. Qualitas generatur duobus modis, quoniam quandoq; generatur a ſibi ſimili & quandoq; ſequitur formam mixtionis primarum qualitatum. Cōmē. 7. Meta. com. 32. ubi nota ꝙ ſumpſit mixtionem per complexionē, quia mixtio proprie non eſt qualitatum, ſed corporum, ut patet primo de Gener. & corru. tex. cō. 83. Non enim omne omni miſcibile, ſed oportet ſeparabile exiſtere utrunq; mixtorum: paſſionum autem nulla ſeparabilis. Propter hoc Peripatetici proprie loquentes dicunt mixtionē eſſe corporū, complexionē uero qualitatum: nā de ratione miſcibilis eſt ꝙ ſeparari poſſit, & hoc nulli cōpetit accidenti.

Qualitatis prioritas eſt prioritas formæ. 7. Meta. cō. 35.

Qualitas quandoq; ponitur in diffinitione ad circūloquendum differentiam ſubſtantialem. 7. Meta. cō. 41. & 5. phy. com. 10. & 3. Meta. com. 5. contra Alexan. & 8. Phy. com. 32. & 5. Cœli. 6. & 26. com.

Qualitates primæ nunquid ſint formæ ſubſtantiales in elementis, requiratur in. 8 primæ philoſophiæ: contra Alexandrum in com. 5. & in. 5. Phyſi. com. 10.

Qualitas in ſe in reſpectu alterius non eſt ſubſtantia. 7. Meta. com. 5. Intelligitur in his quæ uniuoce dicuntur, nam fallit in his quæ dicuntur æquiuoce: ſcientiam enim in nobis eſt qualitas, ut patet in 6. Phyſi. tex. com. 20. & in prædicamentis in cap.lo de qualitate & tamen in Deo eſt ſubſtantia. Nam ſcientia æquiuoce dicitur de ſcientia Dei & de ſcientia noſtra. 12. Meta. tex. cō. 51. quia ſcientia Dei eſt cauſa rerum, ſcientia noſtra cauſatur a rebus.

Qualitates quæ poſſunt eſſe, & nō eſſe in corporibus cœleſtibus ſunt aliæ ab illis qualitatibus, quib' attribuitur alteratio, & illuminatio lunæ, & obſcuritas, & ſimilia. 9. Meta. cō. 17. & 1. Cœli. com. 22. & 2. cap. de Subſtantia orbis.

Qualitates primæ ſunt initia elementorum, & ſunt cauſæ mortis & uitæ, iuuentutis & ſenectutis, ſomni & uigiliæ, & omnis trāſmutationis paſſiuę. 2. de Partibus animaliū. cap. 1. idem in. 2. de Genera. & corrup. tex. com. 7.

Qualitates primæ dicuntur abſolute & in reſpectu. 2. de Partibus animalium, cap. 1.

Qualitates primę abſolute ſimplicibus attribuūtur, ibidem Com. in capitulo de carne.

Qualitates primæ in reſpectu dupliciter dicuntur ibidem.

Quamuis ſit magis famoſum ire in naturalibus a poſterioribus ad priora, tamen aliquādo itur a præcedentibus ad poſteriora. 1. de Anima, com. 11. conſimile. 6. Phy. cō. 12. & 15. & 7. Phyſi. com. 53. ubi patet manifeſte dari regreſſum.

Quatuor primis qualitatibus attribuitur omnis tranſmutatio ſubſtantialis & non quantitati neq; qualitati, puta grauitati, aut leuitati, aut albedini, uel nigredini, ut declaratū eſt in libro de Genera. & corru. Com. in com. libri de cauſa longitudinis & breuitatis uitæ, uide in. 1. de Gene. & corrup. tex. com. 7. & infra.

Quartus Metaphyſicæ diuiditur in duas partes, in prima determinatur res logicæ, quæ appropriantur illi ſcientiæ ut determinare quod eſt ſubiectū, & quæ ſunt accidentia & cauſæ eius. In ſecunda diſputatur contra ſophiſtas negantes principia prima, & ipſum ſcire deſtruētes, quia ad dominum iſtius artis pertinet deſtruere contra iſtos uide pro primo mēbro quomodo logica eſt duplex. 2. Meta. com. 15. & 1. phyſi com. 35. & 3. Phyſi. com. 16. Quantū autem ad ſecundū aiaduerte de mente Ariſt. & Cōmen. ꝙ ad diuinum ſpectat diſputare contra negantes ſcire eſſe. Hoc elicitur etiam ex. 3. Cœli, cō. 4. cōtra Latinos expoſitores uolentes Ariſto. in principio libri Poſteriorū diſputare contra negantes ſcire eſſe, aut ſcire fieri de nouo.

Quæſtio facta per quare quatuor modis eſſe poteſt. ſecundo Phyſi. tex. com. 68.

Quæſtio de mundo utrum ſit unus uel plures, eſt nobilior & difficilior quæſtione utrum ſit finitus, aut infinitus. primo Cœli, com. 76.

Quęrere de rebus arduis poteſt contingere ꝓpter quatuor cauſas, aut propter inuerecundiam, aut propter errorem contingentem, opinādo ꝙ omnia ſint comprehenſibilia & nota certe: aut propter ignorantiam difficultatum: aut propter ſciēdi deſiderium, & iſte modus eſt laudabilis. 2 Cœli, com. 34. uide in Concordantiis.

Quæſtionum proportio ad animam eſt ſimilis ꝓportioni ligamenti ad membra. 3. Meta. com 1.

Quæſtiones uniuſcuiuſq; ſcientiæ primo ſunt inſpiciendæ in unaquaq; ſcientia. 3. Meta. tex. com. 2.

Quæſtio de principiis in naturali philoſophia, differt a quęſtione de principiis in ſcientia diuina, quia illa in ſcientia naturali perducit ad ſciendum primam materiam & primum motorem, & formas naturales: ſed quæſtio in ſcientia diuina inducit ad ſciendum primam formā omnium entium & ultimū finem. 7. Meta. com. 5. idem ibidē com. 9. & 3. Meta. com. 3. & in prologo primi Phyſi.

Quærere quare ipſum eſt ipſum, nihil eſt quærere. 7. Meta. tex. cō. 59. Inde colligitur ꝙ in qualibet quæſtione eſt aliquid conceſſum, & aliquid dubium quod quæritur.

Quæſtio quādoq; quærit cauſam in fieri, & quandoq; cauſam in eſſe. 7. Meta tex com. 59.

Quæſtio non fit in re ſimplici non compoſita. ibidem Cōmen. & in tex com. 60.

Quærere in re ſimplici, ut quare homo eſt homo? eſt nugatio. 7. Meta. com. 59. idem. 4. Meta. com. 3. ubi habetur ꝙ prædicatio eiuſdem de ſeipſo eſt nugatoria. Vide in Theorematibus in illo Theoremate: Subſtantia prima de nullo prædicatur.

Quęſtio non eſt in ſimplicibus, ſed in compoſitis. 7. Primæ philoſophiæ, tex. com. 60. ubi dicit Cōmen. ꝙ in ſimplicibus non eſt quæſtio, neq; per quare, neq; per quid, ſed in talibus eſt alter modus quæſtionis.

Quæſtione qualibet ꝓpoſita ualde bonum eſt audire rationes utriuſq; partis, præcipue ſi partes ſunt prudentes & famoſæ. ex libro Deſtru. diſpu. 2. in ſolu. 1. dubii.

Quæſtio ſi eſt, querit de eſſe uero. ex libro Deſtru. diſpu. 8. in ſolutione primi dubii.

Quærere quare quædam appropriantur in eodem genere quibuſdam entibus, eſt ſumma fatuitas. Vnde non eſt petendum quare terra ſit terra, aut ignis ſit ignis. ex diſputa. 13. in ſolutione. 3. dubii.

Quæſtionis translatio ad alias quęſtiones eſt opus ſophiſticum. ex diſpu. 14. in ſolu ultimi dubii.

Quieſcens quieſcit ꝓpter ſimilitudinem continentis & mouetur ꝓpter priuationem ſimilitudinis inter ipſum & continens, & hoc eſt quando mouetur in continente, ut ſunt corpora ſimplicia quæ mouentur motu recto. Com. 4. Phyſi. com. 43.

Quies quælibet in tempore eſt. 4 Phyſi. tex. com. 118.

Quieſcit non omne immobile, ſed quod aptum natū moueri priuatur motu ibidem. ex. 9. Phyſi. tex. com. 20. & 6. Phyſi. tex. com. 30. & tex. com. 67.

Quies uere & tranſumptiue ſumi poteſt. 4. Phy. cō. 118.

Quies nō cōtrariatur uere motui, ſed priuatiue. 5. Ph. c 62.

Quies & motus poſſunt contingi in diuerſis partibus eiuſdem moti, ſed duo motus contrarii nequaq̃ 5. Phy. c. 62.

Quies coniuncta motui in diuerſis partibus eſt in potentia non actu ibidem.

Quieſcens non dicitur niſi quādo ſecundum ſuam naturā & locum, & tempus fuerit innatum moueri & non mouetur. 6. Phy. cō. & tex. 30. idem infra. 67. 72. & 75. cō. idem 4. Phyſi. com. 118. & 4. Phyſi. tex. com. 20.

Quietem tunc intelligit anima, quando intellexerit idē corpus in eodem ſtatu, ſaltem in duobus inſtantibus. Cōmē. 6. Phyſi. commen. 73. & 4. Phyſi. 100. & 106. cōſimile de tempore.

Quies animalis perfectiſſima quæ fit poſt motū eſt quies in ſomno: expergefactio ab eo eſt perfectiſſimus motus qui fit poſt quietem perfectam. 8. Phyſi. com. 20.

Quies polorum eſt geometrice non uere. 2. Cœli, com. 14. & ibi uide quomodo & qualiter &c.

Quieſcens accidentaliter non eſt niſi ꝓpter quieſcens eſſen

tialiter.2.Cœli,com.14.&.1.Cœli,com.14.

Quies autem & grauitas dicuntur per priuationem leuitatis motus.2.Cœli,tex.com.18.

Quies alia naturalis,alia uiolenta.2.Cœli,tex.com.84.

Quies eſt finis motus,& eſt neceſſariũ,ut cauſa eius quod eſt ante finem,& finis ſit eadem.2.Cœli contra Themiſtiũ com.29.Additq; Cõmẽ.ꝙ hoc erit duobus modis diuerſis, quia cum motus ſit contrarius quieti, eidem agenti duo contraria eodem modo attribui impoſſibile eſt. Cõſimilem propoſitionem inuenies in.7.Metaphyſi. cõmẽ.31.contra Auicennam.

Quies aut eſt naturalis aut uiolenta.3.Cœli,tex.com.1.

Quies comprehenditur ex priuatione motus.ſecundo de Anima,tex.cõmen.133.

Quies eſt priuatio,& priuatio non eſt potentia ulli cap.de Subſtantia orbis.

Quies eſt in cœlo non per uirtutem, ſed per priuationem uirtutis,uidelicet in ſtellis:& ſimiliter quies in terra eſt infinita per priuationem uirtutis.ibidem.

Quies attribuitur uni,quia omne indiuiſibile eſt immobile,& omne mobile eſt corpus,& omne diuiſibile habet multitudinem.4.Meta.com.6.idem.2.Phyſi.tex.com.32.

Quietem negans aſſertio,minus moleſta eſt naturali diſciplinæ,quam ea quæ tollit motum.8.Phy.tex.com.22.& Themiſtius ibi clare.

Quieſcere dicitur aliquid quando ſimiliter ſe habet nunc, ut prius tanquam non uno tunc quodam iudicantes.6.phyſi.tex com.73.

Quieſcere ſemper ſicut terra non ſunt in motu, quia tempus non excedit illa.4.Phyſi.118.

DE LITERA R.

RADIX omnis plantæ calidior eſt ſuis foliis.4.Colliget,cap.42.de plantagine. Nota tamen quod hoc eſt uerum,ut in pluribus,tamen quandoq; fallit,ut patet de titimalo.ut Auer.ibidem.dum de tithymalo loquitur,ubi dicit ꝙ lac tithymali ẽ in fine caloris.& poſt illud ſemen, poſt quod folia,& poſtremo radix : propoſitiones enim Medicorum uerificantur,ut frequentius.

Radix non eſt neceſſarium, ut ſit quid groſſius, neq; conuertitur,ut quod eſt groſſius,ſit radix.contra Gal.de principatu membrorum.Commenta.in.3.de Partibus animalium,cap.de corde.ubi uide rationem ſenſatam de grano hordei,de qua gloriatur &c.

Rami palmæ dactylorum fœminę præſtant calorem quo perficitur concoctio dactylorum,mas quoq; ficus eſt huiuſmodi generis. Auer.ſuper primo de Generatione animalium prope finem.

Ramus debet eſſe de ſubſtantia radicis,quando ramus & radix ſunt eiuſdem ſpeciei.Cõmentator in.3.libro de partibus animalium in capitulo de corde.

Rana ex piſcibus foras ſola ouum perfectum parit.3.de Generatione animalium,cap.3.& 4.

Ranæ generãtur ex putrefactione aquæ.12.Meta.com.18. in principio digreſſionis.

Raro euenientia parum admodum conſideranda eſſe puto. Ariſt.in.3.de Natura animalium,cap.15.Conſimile habetur in.2.Phyſicæ auſcultationis,tex.com.56

Raritas & denſitas ſunt cauſa in hoc ꝙ idem corpus quandoq; minoratur,& quandoq; fit maius.4.Phyſi.cõ.79.

Raritas & denſitas ſunt cõtraria in quãtitate.4.phy.co.84.

Raritas & denſitas omnium paſſionum principium eſt, & graue nanq; & leue,& molle,& durum,& calidum,& frigidum,denſitates uidentur & raritates eſſe quędã.8.phy.tex.com.55.uide in Concordantiis.

Raritas & denſitas quæ ſunt in corporibus cœleſtibus,æquiuoce dicuntur cum illis,quæ inueniuntur in elementis.2.Cœli,commen 42.idem in.2.capitulo de Subſtãtia orbis.

Rarum & denſum ſunt de ſitu,1.Meta.com.15.

Rarum & denſum ſecundum Ariſt.ſunt in prædicamento qualitatis & non quantitatis,licet antiqui oppoſitum ſenſerint:& ideo diffinitio illa:Rarum eſt cuius non ſunt partes compactæ:denſum uero,cuius partes ſunt compactę, ſunt ex mente antiquorum tales deſcriptiones. Auer.ſententia in pharaphraſi tertii de Cœlo,ſumma.3.parte.2.in contradictione.2.uide etiam.7.Phyſi.commen.15.ubi expreſſe dicit ꝙ raritas & denſitas ſunt rerum qualitates inſequentes calidum & frigidum.conſimile.4.Phyſic com.84.&.85.

Raritatem & denſitatem ponere ſub ſubſtantia impoſſibile eſt,& cum hoc ponere grauitatem & leuitatem ſub accidente.4.Cœli,com.20.

Rarum graue eſſe poteſt,uerum enim rarum eſt & graue, ſicut aliquod denſum poteſt eſſe leue,ut nubes.2.de Generatione & corru.com.15.idem.3.Cœli.cõ.10.uide etiam de hoc Them.4.phyſi ſuper.85.

Raritas & denſitas non ſunt qualitates actiuæ conſequentes calorem & frigus 2.de Generatione,com.15.

Raritas & denſitas ſunt cauſa diaphaneitatis & nõ diaphaneitatis,dicuntur & ſecũdum prius & poſterius in utroq; corpore.2.cap.de Subſtantia orbis.

Relationes quæ non ex propriis dicũtur principiis inanes ſunt,& rerum eſſe uidentur,cum longe aberrent.ex.2.de Genera.animalium,cap.6.idem.2.de Anima,tex.cõ.11.

Rationi fides adhibenda eſt,ſi quæ demonſtrantur,conueniunt cum his quæ ſenſu percipiuntur rebus. Ariſt.3.de generatione animalium,ca.10.in fine.idem. Cõmen.8.phy. com.22.&.1.Cœl,com.22.&.3.de Anima,com 7.

Ratio aut eſt rerum quæ ſemper ſunt,aut eorum quę ſunt frequenter.1.phyſi.tex. com.55.

Rationes probantes naturam agere propter aliquid non ſunt naturales,quia naturã agere propter aliquid eſt manifeſtum per ſe.2.Phyſi.com.80.Ex quo patet nullum artificialem ſpecialem poſſe probare quæ in ſcientia ſunt per ſe nota.

Rationẽ quærere eorum quæ dignius habemus ꝗ ſi rationis indigeremus,eſt hominis male iudicãtis quid eſt melius & peius,& credibile & non credibile,& principium & non principium.8.Phyſi.tex.com.26.& conſimile uide in.2 Phyſi.tex.com.6.

Rationem quærere eorum quæ ſenſu patẽt,infirmitas quędam eſt intellectus.8.Phy.tex.com.22.ubi Them.inquit: Perridiculum eſt ubi ſenſus fidem facit rationem quærere,quædam adeo imbecillitas retuſioq; animi eſt non ſtatim perſpicere quid deſideret,& quid nõ deſideret rationem:habentur enim nonnulla quæ certiora illuſtrioraq; ſunt,quàm rationem ullam expoſtulent.

Ratio falſa nullius eſt ſimpliciter ratio.5.Meta.tex.cõ.34.& eſt in capitulo de falſo.

Ratio quælibet eſt falſa alterius ꝗ cuius eſt uera,ut quę circuli falſa trigoni.ibidem.

Ratio cuiuslibet quæ eſt eius quod quid erat eſſe, eſt quidem ut una,eſt autem ut multæ,ibidem.

Rationis partes ita ſe habent ad partes rei, ſicut ratio tota ad totam rem 7.Meta.tex com.33.

Rationale non diuiditur ab animatis, ideſt uegetabilibus niſi per comprehenſiones, & exiſtimationes terminatas, 3.Meta.com.19.

Rhaſis dixit ſe experiẽtia multoties uidiſſe pleuriticos,qui fuerunt phlebotomati ante pharmaciam,mortuos fuiſſe: & uide cauſam.7.Colliget,cap.x.

Receptio eſt in corpore,& ideo omne quod eſt nudũ ab omni materia,nihil recipit.ex diſpu.12.in ſolu.3.dubii.

Receptio eſt potentia ad rem, & potentia ad aliquã rem eſt de genere illius rei.Com.5.Phyſi.com.9.

Recipiens pura potentia eſt ſecundum uirtutem apud Philoſophos,& ſi forte eſſet actus,eſſet per accidens:& receptum eſt actus,& ſi eſſet potentia,eſſet per accidens,ex diſputa.7.in ſolutione.3.dubii.

Recipiẽs neceſſario eſt corpus,receptio enim inuenitur in corpore,uel in eo quod eſt in corpore:accidẽtia enim nõ

denominantur

denominatur a receptione, neq; ſuperficies, neq; lineæ, neq; puncta ibidem.

Recipiens debet eſſe denudatum a natura recepti, tam in receptione reali quã in receptione ſpirituali. 2. de anima, cõ. 67. & 3. de Anima, cõ. 4. uide in Theorematib⁹. Et iſta propoſitio intelligitur a natura illius ſpeciei, & nõ a natura ſui generis, & maxime remoti, & maxime eius quod dictum eſt ſecundũ æquiuocationem. 3. de Anima, cõ. 4.

Recipere aliquid eſt aliud a iudicare illud. 2. de Anima, cõ. 149. Inde patet error Modernorum aſſerẽtium ſpeciem in ſenſu nõ diſtingui realiter a ſenſatione. Vide etiam cõtra iſtos lucidiſſimũ Themi. 3. de Anima. cap. 55. ubi dicit in ſimili, quod Socratis phantaſma non eſt idem ꝙ notio. Socratis. Nam phantaſma Socra. nihil aliud eſt niſi ueſtigium ſenſus, ſed notio Socra. eſt animi actio, & operatio in ſubiecto phantaſmate: & ſic a ſimili ſpecies ſenſibilis eſt ueſtigium ſenſibilis in ſenſu, ſed ſenſatio eſt operatio potentiæ ſenſitiuæ in ſubiecta ſpecie ſenſibili: nam de ſimilibus idem eſt iudicium. Idem tenet Themi. in. 5. lib. de Memoria, & reminiſcentia, ca. 11. ubi dicit ꝙ imaginatio nõ eſt ipſa ſpeciei impreſſio in uiſcere primario. i. in corde, immo eſt actus, & adminiſtratio eius uirtutis cui imprimitur, & quæ habet uim cõcipiendi uiſa. Idem tenet Alexãder in paraphraſi, de Anima, in cap. de phantaſia.

Recipiens formam, & recipiens motum in elementis, ſunt duo ſecundũ præparationẽ, ſed ſunt unũ ſecundũ ſubiectum: ſecus autem eſt in aĩalibus 4. Cœli. com. 25.

Rectum uidetur ſumi in diffinitione contrariorũ, quia recta linea eſt, qua maxima diſtantia menſurari ſolet, menſura autem eſt unigenea menſurato: & ideo diſtãtia quæ inter duo cõtraria eſt maxima, eſt recta neceſſario, & huius ratio eſt, quia talis linea recta eſt breuiſſima inter duo pũcta extrema ducta, primo Cœli. Cõmẽ. in paraphraſi, in ſumma. 6. & habetur ab eodem. 1. Cœli, com. 29.

Recto, & ipſum, & obliquũ cognoſcimus, primo de Anima, tex. com. 85.

Reciproca ſunt finita neceſſario. 2. Meta. tex. com. 7.

Redu quid ſint, & quibus animalibus contingant, uide. 5. de Natura animalium, cap. 31.

Regreſſum dari in ſcientia innuit Cõmẽ. clare. 6. Phy. cõ. 12. & 15. 8. Phy. com. & tex. 53. & 1. de Anima, com. 21.

Relationis prædicamentum nõ habet actum innatum, ſed abſolutum, ideo momento acquiritur, ſed prædicamenta in quibus eſt motus, utrũq; actum retinent. Themiſtius. 3. Phyſic. 16.

Relatiuorum natura non eſt, ꝙ habeat medium inquantũ ſunt relatiua, quia inquantum relatiua ſunt, nõ eſt neceſſe, ut ſint in uno genere, quia ſtat unum eorũ eſſe in uno genere, & aliud in alio, ut agens, & paſſum: ſed ſi in relatione fuerit contrarietas, tunc medium poteſt inueniri non merito relationis, ſed merito contrarietatis, ut medium quod eſt inter magnũ, & paruũ, & mediũ quod eſt inter ſurſum, & deorſum, trac. 3. in paraphra. Auer. col. 11.

Relatio per ſe non acquiritur per motũ. 5. Phy. tex. cõ. 10.

Relatio ſequitur tranſmutationem. 5. Phy. tex. com. 10. & 8. Phy. tex com. 9.

Relatio accidit quantitati, & cæteris prædicamentis. 5. Meta. com. 18.

Relatio eſt duobus modis, aut enim eſt in ſubſtantia uniuſcuiuſq; relatiui, aut eſt in ſubſtantia unius tantum, & in altero propter illud. 5. Meta. com. 2.

Relatiua ſeinuicem diffiniunt, & non accidit inde malum. 9. Meta. com. 12 idem Porphyrius in cap. de Specie.

Relatiuũ eſt duobus modis, uidelicet per ſe, & per aliud, quia uidelicet aliud refertur ad ipſum. 10. Meta. cõ. 21. & 5. Meta. tex. com. 20. ut de ſcibili, & intellecto.

Relatiuis per ſe accidit contrarietas, ſed non relatiuis per aliud. 10. Meta. tex. com. 21.

Relatiua per ſe ſunt in eodẽ genere, & habent mediũ, ſed relatiua per aliud non ſunt in eodẽ genere, & iſta eſt cauſa propter quã non habent medium. 10 Meta tex. cõ. 22.

Relatiuorũ diffinitiones non ſunt circulares, ut ex hoc ſequatur idem aſſumi in ſuimet ratione, contra Auicennam in paraphraſi Meta. tracta. 3 col. 1. & 3.

Relatio eſt cõmunis oĩbus prædicamentis, in paraphraſi Meta. trac. 1. cap. de relatione. idem. 5. Meta. com. 18.

Relatio eſt debilioris eſſe cæteris ꝑdicamẽtis, ita ꝙ quidã putauerũt ꝙ eſſet ex ſcđis intellectis. 12. Primę phiæ. c. 11

Relationis prædicamentum quomodo diſtinguitur a reliquis ut ubi, quando, agere, pati, ſitu, & habitu uide differentiam pulchram ibidem, trac. eodem.

Relatio quandoq; eſt de primis intelligibilibus, & quandoq; de ſecundis, ibidem.

Relationis elementum eſt relatio, ſicut elementum ſubſtantiæ eſt ſubſtantia. 12. Meta. tex. com 19.

Relationes non inferunt pluralitatẽ in ſubſtantia relati, ex lib. Deſtru. diſpu. 5. auctoritate Algazelis, & Cõmẽta. ſibi non cõtradicit in dubio ultimo, & ſolone eius. Et eſt auctoritas Cõmen aperte de hoc in. 3. Cœli. cõ. 9. idẽ etiã eſt de negationibus, quia nõ inferunt pluralitatem in ſubſtantia negati, quia de una re ſimplici plures negationes uerificari poſſunt.

Relationis prędicamentum conſequitur res relatas per ſe non per aliud prædicamentum, ut pater & filius, ibidem: & ideo ſubtiles appellauerunt iſtas relationes eſſe reſpectus intrinſecus aduenientes fortaſſe.

Relationis ꝑdicamentum eſt cauſatũ ab anima in ipſis entibus, & ſi non eſſet anima nõ eſſet relatio, ſi nõ eſſet anima nõ eſſet proportio ſiue cõparatio: & quãdo in huiuſmodi cõparatione concipitur, neceſſe eſt non ſubiectorũ eius concipi per conceptum alterius ſubiecti cum habeat exiſtẽtiam per illa duo ſubiecta, in paraphraſi Meta. trac. 3. col. 3. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Remora piſciculus quidam eſt ſaxis aſſuetus, in cibos non admittendus, nomen a remorandis nauibus adeptus, utilis ad iudiciorum cauſas, & amatoria ueneficia ut aliqui uolunt, Ariſto. in. 2. de Natura animalium, cap. de ſerpentibus, & eſt in cap. 14. Inde collige uerum eſt dictum Hermetis Triſmegiſti aſſerentis, ꝙ ſi rerũ proprietates nobis innoteſcerent facere poſſemus quicquid per magicas cõficitur artes, ut allegat etiam Albertus cognomento Magnus in. 2. Mineralium, cap. 2. & Concil. in differentia, qua quærit utrum phthiſis curari poſſit. Mirabile enim in natura hoc eſt, piſciculum nauim poſſe remorari.

Remiſſio nõ ſemper ſit per admixtionẽ contrarii, ut Alex. aſſeruit in multis locis. 2. Cœli, com. 15.

Remiſſius, & intenſius candidũ temperatione contrariorũ permixtioneq; coaleſcit: in quo enim plus eſt cãdoris, in eo nigritiæ minus habetur, & quod parcius candidũ eſt, amplius nigroris eſt particeps. Them. 5. Phy. ſup tex 19. & eſt ſnĩa Ariſ. ibidẽ. & Cõmẽ. quicquid dixerit Burleus:

Remotũ uidetur moueri, cauſa eſt, ꝗa locus formæ rei nõ figitur apud diuerſitatẽ motus oculi, & ideo homo cũ uidet al. quod conſtringẽdo oculũ ſubtus, uidebit illud in loco alio in quo prius uidebat illud, & ſimiliter etiam ꝓpter remotionẽ ſpacii. 2. Cœli. cõ. 48. & habetur in textu.

Remotio in ſole nõ eſt cauſa diuerſificationis in ſole quantum ad uiſum, ſed cauſa eius eſt debilitas uiſus, aut ꝓpter fortitudinem luminis ſolis, ex. 2. Cœli. com 48.

Remotio duarum naturarũ abinuicẽ in ſubſtãtia, eſt ſicut remotio earũ in loco, ut in elementis uilius eorũ eſt terra, & nobilius eſt ignis, & nõ ſolũ elementa ſuccedũt ſibi in hoc, uerũetiã & corpora cœleſtia. Vnde Ariſt. dicit in lib. de aĩalibus, q; luna eſt de natura terræ. 1. Cœli. t. c. 16.

Rememoratio ſit in nobis per tres uirtutes ſ. imaginatiuã cogitatiuam & rememoratiuam: quarũ eſſe declarãdum eſt in libro de Senſu & ſenſato. Et iſtæ tres uirtutes in homine ſunt ad repreſentandam formã rei imaginatæ, quãdo ſenſus fuerit abſens. 3. de Anima, com. 20.

Rememoratio eſt reuerſio in ꝑſenti intẽtionis cõprehẽſę in præterito, inueſtigatio autẽ iſtius intentionis per rememorationẽ eſt inquiſitio iſtius intentionis per uoluntatẽ, & facere eam præſentari poſt abſentiã. Et ideo uiſum eſt ꝙ inueſtigatio per rememorationẽ eſt ꝓpria hominĩ, me

moratio autem eſt in omnibus animalibus animantibus, ex cōmento ſuper libro de Memoria,& reminiſcentia.

Rememoratio differt a conſeruatione: quia cōſeruatio eſt eius quod ſemper fuit in anima,poſtquā fuit comprehēſum:ſed rememoratio eſt eius quod fuit oblitū . Et ideo, rememoratio eſt conſeruatio abſciſſa , & conuerſatio eſt memoratio cōtinua.Iſta igitur uirtus eſt una in ſubiecto, & duæ ſecundū modum. Si enim comprehenſio eius fuerit continua,dicitur conſeruans:ſi diuiſa,dicitur rememoratiua,ex com.libri de Memoria in principio.

Rememoratio eſt cognitio eius quod fuit cognitū , poſtq̄ cognitio eius fuit abſciſſa,ibidem.

Rememoratiua uirtus eſt de uirtutibus animæ cōprehendentibus intentiones indiuiduas particulares : uniuerſalis enim natura quantitatis,quā intellectus cōprehendit,non comprehenditur a uirtute rememoratiua, ibidem.

Rememoratiuam uirtutem in ſua actione præcedunt duæ uirtutes,ſenſus uidelicet,& imaginatio,ibidem.

Rememoratiua uirtus,& imaginatiua ſunt uirtutes diuerſæ,quia habent actiones diuerſas.

Renes pinguedo magis ambit q̄ relliqua uiſcera,&uide cauſam in.3.de Partibus animalium,cap.1.

Renes dexter eſt min' pinguis ſiniſtro.3.de Natura anima. cap.17.& uide cauſam.3.de Partibus animal.cap.9.

Renes in nullo animali ſquamato,aut pennato , aut corticato,inueniuntur excepta teſtudine.3.de Partibus animalium,cap.9.Vbi aduerte illud locum habere de teſtudine marina,& de terreſtri,ut dixit Ariſto.ibidem,ca.8.ſed falſit in teſtudine lutaria nuncupata:talis enim ob mollitudinem tegminis,& ueſica,& renibus caret:ſed marina,& terreſtris,& ueſicam,& renes habent.

Renes hominis dum ægritudinibus infeſtantur , difficilius curantur,q̄ in cæteris animalibus, & uide cauſam in.3.de Partibus animalium,cap.9.

Renes animalia quælibet habētia habent renem dextrum ſuperiorē rene ſiniſtro,quia motus incipit a parte dextra: & ideo omnia membra quæ ſunt motus gratia neceſſario uergunt ad ſuperiorem partem:pars enim dextra ualidior eſt ſiniſtra. Quapropter ſupercilium dextrū magis attollitur q̄ ſiniſtrum,& arcuatum magis ꝙ ſiniſtrum,habetur.ex.3.de Partibus animaliū,cap.9.Vide etiam Gale. in.5.de Vtili.particu.cap.6.ubi aſſignat alias cauſas,& ibi etiam reddit cauſam quare renes non ſunt in æquali ſitu, & quare non eſt unus ſicut ſplen,& chiſtis fellis,& quare non fuit unus magnus ſupplens uicem duorum.

Repletio quædam eſt quo ad uaſa,& quædam quo ad uirtutem.4.Colliget,ca.9.ubi dicitur ꝙ quando ſanguis peccat ſola quantitate,dicitur repletio quo ad uaſa : quando uero peccat qualitate,dicitur repletio quo ad uirtutem.& ibi uide cauſam.

Repetitio eiuſdē in ſcientia fieri debet,ut difficultates appareant,& enodentur.Themi.3.Phyſi.16.& Ariſt in prædicamentis,in capitulo de ad aliquid.

Repetitio in rebus arduis fieri debet: talia enim (ut docet Ariſto.in prædicamentis, in capitulo de ad aliquid iuxta finē,(non poſſunt perfecte declarari niſi ſæpius pertractata fuerint.Ita etiam ſcribit lucidiſſimus Themiſ.in.3.Phy. in expoſitione tex.cō.15.ubi Ariſto.repetit motus diffinitionem ſub aliis uerbis,inquit enim:Sed denuo illa eadē repetamus nō modo iterum,ſed ter,& quater,& ſi libuerit etiam ſæpius,ut difficultates illas ſaltem frequenti tractatu facile aſſequamur. Nota tamen ꝙ repetitio in ſcientiis quandoq; fit ad rememoradum,ut melius imprimantur quæ docētur in artibus,ſicut dicunt expoſitores in libro Priorum ubi Ariſto.conſueuit multoties facere epilogum,& hoc etiam contingit in ſcientiis demōſtratiuis. dicit enim Cōmenta.5.Phyſi.com.5.Mos eſt in ſermonibus demonſtratiuis,innuere ſummam etiam . Quandoq; etiam repetitio fit in diuerſis ſcientiis ſecundum diuerſos modos,ut cum in Meta.repetuntur demonſtrationes adductæ in ſcientia naturali,ſed altiori modo , nam hoc obſeruat Ariſto.Cōmen.2.Meta.com.6.

Res,& ens differunt,quia quādoq; dicitur res de omni eo de quo dicitur ens, & quādoq; dicitur de cōmuniori.ſcilicet de omni re cōcepta in anima,ſiue extra animam ſit, ſiue non,ut hircoceruus,chimæra:ita ꝙ nomen rei transfertur ad falſas propoſitiones,quod non facit nomen entis,ex paraphraſi Auer.capitulo de re.

Res poſteriores ex quibus nō ſequitur de neceſſitate eſſe aliquod prius , non poſſunt ſumi,ut ratio ſiue ſignum ad probandum eſſe prioris. Auer.in.1.de Generatione animalium,cap.1.ubi ponitur improbatio antiquorum de ſemine. Ex quo patet demonſtrationem ſigni eſſe ex conuertibilibus &c.

Res multæ ſunt in complexionibus ſui calidiores, quas in comparatione humani corporis inuenimus frigidiores, & multę ſunt in ſuis cōplexionibus frigidiores quæ dum comparātur corpori noſtro ſunt calidiores,ut uinum uetus,& muſtum.4.Colliget,cap.24.

Rerum quædam ſunt in actu, & quædam habent potentiam admixtam cum actu 3.Phyſi.tex.com.57.

Rerum quarum ſubſtantiæ ſunt ſimiles contrariis, habent ſubſtantias contrarias aliquo modo.4 Phyſi.com.5.

Res naturales non ſunt extra ordinem,niſi raro ſint extra ordinem cauſaliter.8.Phy.cō.15.&.2.Phyſi.tex.com.82.

Res nobiliſſima propriam ſuam perfectionem poſſidere ſolet abſq; actione ulla,& opere,quod uniq; peculiare uidetur eſſe attributū primæ cauſæ. Auer.in paraphra.2.de Cœlo,ſum.3.q̄ſito.5.Ex quo uidetur ꝙ De' glorioſus nō mouet aliquē orbē ſecundū Auer.uide in Concordātiis.

Res diuerſæ ſecundū formam,aut ſunt compoſitæ ex una materia,ut corpora ſimplicia, aut ex diuerſis materiis, ut corpora compoſita ex elementis.5.Cœli,com.41.

Res ſunt tribus modis,quædam ſemper ſunt,quædam uero nunquam ſunt,quædam uero quandoq; ſunt,& quandoq; non.2.de Generatione,tex.com.51.

Res quæ non intelliguntur niſi per ſimilitudinem ad alterum notificari poſſunt per genera rhetorica.3.de Anima, cōm.6.&.14.&.1.Phyſi.com.82.&.3.Phyſi.cōmen.81.& 2.de Anima,com.149.

Res naturales ſunt manifeſtiores quàm natura.2.Phyſico. com.1.&.3.

Res quarum differentiæ ſunt eædem ,ipſæ ſunt eædem in illo modo ſecundum quem habent eaſdem differentias. 3.de Anima,com.58.

Res factæ quædam ſunt indiuidua ſubſtantiarum,&quædam ſunt indiuidua accidentium,ex com.libri de diuinatione ſecundum quietem.

Res ſenſibilis habet duas formas ſpiritualem. & corporalem,& eſt forma rei ſenſibilis,ſed ſpiritualis eſt forma ſenſibilis,ex com.libri de Diuinatione.

Res quæ ſunt per apparentiam,ſunt determinatæ ſicut res naturales.1.Meteo.cap.2.de cōmentis Commentator.

Res quæ generantur ex quatuor elemētis differunt ab elementis,& differunt etiam maxime inter ſe in quidditate, & diffinitione,uerbi gratia,caro ab oſſe,primo Metaphyſi.com.12.idem.1.de Anima.77.cōmen.& primo de Generatione,& corruptione,tex.com.84 &.2.de Generatione,& corruptione,tex.com.48.

Reſiſtentia neceſſario eſt inter motorem , & rem motam, ſiue motio ſit naturalis , ſiue innaturalis:& iſta reſiſtentia communis eſt ſecundum ꝙ alterum eſt agens,& alterum eſt patiens.7.Phyſi.com.37.

Reſiſtentia in motu,aut eſt ex medio,aut ex mobili, aut ex utroq;.4.Phy.com.71.

Reſpectuum numerus qui demonſtrantur per habere,ſunt ſecundum numerum reſpectuum,qui demōſtrantur per hanc præpoſitionem In,ſed hæc præpoſitio indignius dicitur de reſpectu contenti ad continens,& recepti ad recipiens,ſed hoc uerbū Habere,dignius dicitur de reſpectu continentis ad contentum,Com.5.Meta com.28.

Reſpectus uerus eſt particulariter, quia uniuerſalia nō habent eſſe extra animam.12.Primę Philoſophię,com.27. idem ibidem,com.4.&.21.&.14.1.de Anima,com.8.

Reſpōſio quæ datur interrogationibus quæ dicūtur æquiuoce, debet dari cum diſtinctione. 6. Met. cō. 36. & eſt textus Phi. 1. Cœli & mundi, in tex. cō. 110. ubi dicitur: Multipliciter enim dictis, & ſi nulla differentia ſit ad ſermonē, neceſſe eſt intellectū confuſum habere, ſi quis diuiſo multiplicitee tanq̄ indiuiſo utatur: immanifeſtū enim ſecūdū quā naturā ipſi accidit quod dictū eſt, idē. 1. Elenchorū. idem. 4. Phyſi. cō. 24. Qui enim qōnem multiplicē, ut unā interrogat, aut male interrogat, aut captioſe interrogat, ut teſtatur Seuerinus Boethius in libro de interpretatione.

Rhetoricæ rationes, & fides ex illis generata nō ſunt propter res in ſe, ſed propter animā humanā. 2. Cœli, cō. 34.

Rhetoricus ſermo eſt neceſſarius in iſtis rebus, quæ ſunt difficiles. 3. de Anima, com. 14. idem primo. Phy. cōmen. 81. & 4. Phyſi. com. 84.

Reabarbarum (ut dicit Gale. & Medici) ſtringit uentrem: ſed nos uidemus quod purgat, & eſt mirabilior aliis medicinis purgatiuis, quia frenū eius eſt cū eo: qm̄ nulla medicina purgatiuarū eſt ſine ueneno in aliqua parte ſui iſta excepta. Et ideo quia confortat omnia mēbra corporis, dando ipſum pro purgatiuo poſſumus refrenare per ipſum medicinas. Auer. 5. Colliget, cap 42. ubi loquitur de Raued. i. de Reabarbaro, & eſt cautela in actu practico, ne medicinæ ſolutiuæ effrenitēt, ut adminiſtrē: ur una cū Reabarbaro: q̄d diligētes. & ſapiētes Medici obſeruant.

Reuolutiones motus præteriti temporis priuatæ a Philoſophis reputantur, ex libro Deſtructio. diſputatione. 1. in ſolutione. 6. dubii.

Ros eſt pluuia ſubtilis deſcendens in nocte. 1. Meteo. ca. 4.

Ros in cacumine montium altiorū non deſcendit, ibidem

Rotundo nihil eſt contrarium. 1. Phyſi. cōmen. 41. cōſimile. 1. Cœli, tex. com. 24. & 32.

Rotūda quælibet ſunt cōueniētia in ſpecie. 1. Cœli, cō. 32.

Rotunditas uera non reperitur in materia generabili, ſed in corporibus cœleſtibus tantum. 2. Cœli, tex. cō. 32.

Rubedo declinans ad nigredinem ſignificat ſanguinis dominium, rubedo autem quæ declinat ad igneitatem ſignificat ſuper choleram. 4. Colliget, cap. 22.

Rutæ herbæ odor ſerpentibus maxime moleſtus eſt. 9. de Natura animalium, cap. 6.

DE LITERA S.

SALIVA a natura inſtituta eſt in ore hominis, & bronchiis ad congregandum humiditatem, ut ea mediante guſtentur ſicca. 2. de Anima, commen. 102. Idem. 2. Colliget, cap. de iuuamento linguæ, ubi dicit q̄ iuuamentum huius ſaliuæ eſt, ut faciat manifeſtare guſtum eerum ſaporem habentium.

Sanitatis forma eſt in proportione quatuor qualitatū primarum. 2. de Anima, cō. 143. & habetur in. 7. Phy. tex. cō. 57. non intelligitur q̄ ſanitas eſſentialiter ſit temperamentum, quia tunc formaliter eſſet relatio, & cum relatio nō ſit ex principiis actiuis, tunc igitur ſanitas non eſſet principium productiuū operationis ſanæ: ſed intelligitur, præ executiue, & reſultatiue. Sanitas enim in complexione eſt bona diſpoſitio reſultans ex qualitatibus primis proportionatis, & uariatur, aut deſtruitur illa proportio, uariatur uel deſtruitur ſanitas.

Sanitatis forma quæ eſt in anima medici, non eſt in materia, ſicut eſt forma ſanitatis in corpore, quia ſi ita eſſet tūc faceret ſanitatis actiones et ita medicus eſſet ſanus. 12. primæ Philoſophiæ, com. 23.

Sanitas dicitur duobus modis, dicitur enim de forma quæ eſt in anima, & de habitu qui eſt in corpore, & ambo ſunt idem, ſed ſanitas ſecundo modo inuenitur ab ea quæ eſt ſecundum primum modum. 7. Metaphy. com. 23. uide in Concordantiis.

Sanitates exiſtimatum eſt tot numero eſſe quot ſunt ægritudines. 3. Cœli, commē. 18. idem. 5. Phſyc. commen. 57. & 3. Colliget, cap. primo.

Sanitatis tempus maius eſt tempore ægritudinis. 3. Cœli, com. 24. & elicitur ex textu ibidem, & idem inuenies ſecundo Cœli, tex. com. 38.

Sanitas eſt diſpoſitio proueniens ex cōpoſitione mēbrorū & humorum. 5. Meta. cō. 25 idem. 7. Phyſi 17.

Sanitas una forte habet plures ſanitates ſub ſe oppoſitas ægritudinibus pluribus, quæ non habēt nomina 5. Phyſi. com. 57. & 3. Colliget, cap. 1. & 3. Cœli, com. 18.

Sanitas eſt diſpoſitio bona in mēbro cū qua ipſū operatur operationem quam habet agere per ſui naturam, aut patitur paſſionem quam habet pati. 1. Colliget. ca. 3. Nota de mente Auer. 15. ibidem in cap. de Complexionibus membrorū conſimilium, q̄ tot ſunt ſpecies ſanitatis, quot ſunt complexiones conſimilium: & quia complexiones ſecūdum Medicos ſunt nouem. ſ. una temperata, & octo diſtēperatæ, ita etiam ſpecies ſanitatis ſunt nouem: & hoc de ſanitate conſimilium intelligendum eſt in uia eius &c.

Sanitas eſt ad aliquid cum ſit calidorū, & frigidorum adinuicem cōmenſuratio quædam. 7. Phyſi. tex. com. 17.

Sanguis carens fibris, aut fibris detractis inſpiſſari non poteſt, & ideo ſanguis cerui, & aliorum quorūdam fibris caeet, in. 3. de Natura animalium, cap. 6.

Sanguis in habentibus ſanguinem eſt ultimum nutrimentum, in carentibus uero ſanguine, id quod eſt proportionale ſanguini: ex libro de Somno & uigilia.

Sanguis, & genitura communia terræ, aquæ, & aeri. 4. Meteo. tex. com. 52.

Sanguis in iecinore natura ſanguis tingitur, a iecinore influit, & ſubit ad cor: in corde uincitur, & cōficitur pleniſſime, inibiq; in ſanguinem perfecte conuertitur. Themiſt. in cōmen. ſuper libro de Somno & uigilia, cap. 13. & habetur in tex ubi dicitur: Sāguis enim omnis principium, ſicut diximus hic, & in aliis, eſt cor.

Sanguis eſt materia caloris naturalis. 5. Colliget, cap. 3.

Sanguis quando ſupercaleſcit in naturam choleræ declinat. 4. Colliget cap. 31.

Sanguine non nutriuntur membra, niſi poſtquam eſt dealbatus, & eis aſſimilatus, & ideo hypoſtaſis alba eſt laudabilis. 4. Colliget, cap. 24.

Sanguis craſſior, & calidior ad robur corporis confert, ſanguis uero tenuis, & frigidior cōfert ingenio, ex. 2. de Partibus animalium, cap. 3. & 18.

Sanguis non eſt calidus, ut aqua feruens, ex. 2. de Partibus animalium, cap. 2. & 3. ubi dicitur, q̄ quodāmodo eſt per ſe calidus, & quodāmodo non. Vbi Auer. in cōmento, in capi̊o de carne dicit, q̄ loquendo de caliditate extranea, ut eſt calor febrilis, ſic non eſt calidus per ſe, quia talis calor non aſſumitur in ratione eius, ſed calor naturalis.

Sanguis in animalibus ſanguineis eſt ultimum alimentum: ex 2. de Partibus animalium, cap. 3.

Sanguinis calidioris agitatio ſenſum infringit, & officium eius intercipit. in. 2. de Partibus anima cap. 10.

Sanguis qui eſt in uenis non pulſantibus, eſt ſicut materia ſanguinis qui eſt in arteriis. 2. Colliget. cap. 8. de iuuamētis membrorum conſimilium, & ibi uide ſecundū Ariſto. quod nutrimentum corporis eſt ex duobus ſanguinibus. Idem etiam habet in tertio de Partibus animalium in capitulo de corde.

Sanguis malus (ut dicit Ariſt.) diſcurrit a naſo, & ab ano. 3. Colliget, cap. 20. Idem. 4. Colliget, cap. 10.

Sanguis ex ætate mutatur, & multas habet differentias. 3. de Natura animalium, cap. 19.

Sanguis aſini & tauri craſſiſſimus, & nigerrimus: ibidem.

Sanguis minimum habet tactum, ſeu ſenſum, ſicut cerebrū & medulla. 3. de Natura animalium, cap. 19.

Sanguis qui optimo conſtat habitu, nec nimis craſſus, nec nimis tenuis eſt ibidem.

Sanguineum ſudorem aliqui emiſerunt, ibidem.

Sanguis ceruarum, & damarum caret fibris, & ſpiſſari non poteſt, ex. 2. de Partibus animalium, cap. 4. & 3. de Natura animalium, cap. 19.

Sanguis in aliquibus animalibus non frigiditas,ſed mundi tia,& tenuitas efficit,ut prudentiora ſint: ibidem,cap.4.

Sanguis taurorũ citiſſime omn um coit, atq; dureſcit,quia fibris referṫior eſt:q ſi fibras detraxeris,ſanguis nõ cogetur:ibidem.&.3.de Natura animalium,cap.19.

Sanguinis natura eſt cauſa maxime diuerſitatis in moribus & in his quæ per ſenſum animalibus eueniunt. ex.2.de Partibus animalium,cap.4.

Sanguis in habẽtibus ſanguinẽ eſt ultimum nutrimẽtum, in carentibus autem ſanguine quod ꝓportionale:ex.2.de Partibus aĩmal cap.3.&.4.2.de Genera. animalium.ca.4.

Sanguis in nullo membro præter uenam reperitur, niſi in ſolo corde.3.de Partibus animal.cap.3.& Auer.ibidem in capitulo de corde.&.3.de Natura animalium,cap.19.

Sanguis nulla pars animalium eſt:ex libro de Partibus animalium.2.cap.10.

Sanguis qui capiti demandatur eſt tenuiſſimus, & puriſſimus,qui uero partibus inferioribus, eſt craſſus:ex libro de Somno & uigilia,in fine.

Sanguis a iecinore incoctus,& indigeſtus tranſmittitur ad cor,ſupra.

Sanguinis puri a turbido diſcriminatione facta in corde expergiſcitur animal.ibidem.

Sanies aſt ſanguis incoctus.3.de Natura animaliũ,cap. 19. conſidera propter Medicos.

Sapientẽ oportet oĩa ſcire,ut contingit:ex ꝓœmio Meta.

Sapientem dicimus difficilia cognoſcere potentem,nec leuia huiuſmodi,ibidem.

Sapientẽ ordinare,& nõ ordinari oportet ab altero,ibidẽ.

Sapientes non potuerunt loqui de aliquo entium, tam in naturalibus ꝗ in diuinis,niſi aſſumendo auctoritates a natura quorũdam entium comparabilium ad ipſum propoſitum,quo ad eius fieri potuit,ex primo diſputatio. libro Deſtruc in ſolutione primi dubii.

Sapor dulcis ſignificat complexionem calidam, ſed calor ipſius eſt temperatus ęqualiter ſecundum Gale.comparatione corporis humani.5.Colliget cap.27.& ibi uide diffuſe de omnibus ſpeciebus corporum.

Sapores extremi ſunt dulcis,& amarus:contra Gale.ſecundo de Anima,com.105.

Sapor amarus põt eſſe a frigiditate ne dũ a caliditale,ibi.

Sapor magis ſequitur humiditatem & ſiccitatem,ꝗ caliditatem,aut frigiditatem.2.de Anima,com.105.

Sapor acutus ꝓuenit ex forti ſiccitate, & ex modico calore.5.Colliget,ca.42.quãdo loquitur de achal.i.de aceto.

Sapores(ut inquit Plato)in corporibus non animatis habent actiones diuerſas ſuperadditas calefactioni ,& infrigidationi,uerbi gratia exaſperare quod eſt pontici, & lenificare quod eſt unctuoſi.2.de Anima,com.126.

Sapor declinat ad caliditatem, & humiditatem.3.Colliget 34.& ibi ponitur cauſa.

Sapor,& odor non ſunt in elemento,ibidem.

Saporum elementa ſunt ſapor dulcis,& amarus.ibidem.

Sapores medii ſiunt ex dulci,& amaro,ſicut colores medii fiunt ex albo & nigro. Cõmen.in lib.de Senſu & ſenſato.

Sapores multi in eodẽ mixto eẽ poſſunt:patet,de agarico, q habet ſaporẽ dulcẽ,amarũ,& acutũ,auctoritate Auer. in.5.Colliget,ca.42.quia cõponitur ex diuerſis partibus.

Sapores alii ita ex dulci,& amaro fiunt,quẽadmodũ colores ab albi,& nigri cõmixtione ſunt:ex lib.de Sẽſu & ſen.

Saporum & colorum ſpecies fere æquales ſunt,ſeptem .n. amborum ſpecies, ibidem.

Sapor eſt unum tangibilium,& eſt ut delectamentum horum.2.de Anima,tex.com.28.

Scia nulla poteſt demõſtrare ſua principia demõſtratione ꝓpter quid,ſed ñ bene demõſtratione ſigni loquẽdo de principiis ſubiecti.12.Meta. cõ.5.&.1.Phy.co.22.&.26.

Scientiarum duarum cõmunicatio in conſideratione principiorum ſubſtantiæ ſcilicet ſcientiæ diuinæ,& naturalis, quomodo eſt intelligenda,uide. 12.Meta.cõmẽ.5.uerſus dimidium cõmenti,ibi:Et dicemus nos q Philoſophus inquirit principia ſubſtantiæ,

Scientia operãtis aliquid ex luto magis debet admirari ꝗ ſcientia operantis idem ex auro.12.Meta.com.18.auctoritate Themiſt.& eſt in prima parte digreſſionis. Et ratio eſt,ut mihi datur cernere,quia ibi magis relucet ſplendor & uigor artis,unde Gale.in.3.de Vtili.parti.in ſimili cap. 10.prope finem inquit,q idiotam ſapere facit pulchritudo materiæ,artificem uero pulchritudo artis.

Scientia nulla de ente per acciden s negociatur.11.primæ philæ.cap.10.iuxta principium.&.6.Meta.tex.com 4.

Scientia,aut eſt ſemper entis,aut ut in plus.11.Meta.cap.7. &.1.Poſteriorum:&.6.Meta.tex.com.4.

Scire rem mutabilem non eſt ſcire,ſed exiſtimare.9. Meta. tex.com.21.&.1.Poſteriorum,& in.6.Ethicorũ.cap.4.

Scientia nobilior eſt generis nobilioris.9 Meta com.22.& bene Cõmen elicit hoc ex tex.ſicut poteris uidere.

Scire ea quæ ſunt in actu,eſt nobilius ꝗ ſcire ea quæ ſunt in potentia.9.Meta.tex.com.ultimi.

Scientiam menſuram rerum dicimus,& ſenſum.10.Meta. tex.com.5.

Scientia de animalibus duplici uia tradita eſt ab Ariſtotele per modum hiſtoriæ in lib.de Hiſtoria animalium, & per rationes,& cauſas, ut in libris de Partibus, & de Generatione animalium,& in lib.de motibus animalium, & ſomno,& ſimilibus.Et eodẽ pacto de ſtirpibus atq; plantis duplici uia,& ratione diſſeruit Simplicius in prologo Phyſi.& eſt ſententia etiam Ioannis Grãmatici in principio libri de Generatione animalium,& eſt ſententia etiã Auerrois in principio libri Meteororum.

Scientia eſt neceſſariorum,ſed opinio eſt cõtingẽtis aliter ſe habere.7.Meta.tex.com.53.

Scire quidditates ſubſtantiarum, eſt magis difficile ꝗ ſcire accidentium cauſas, & cauſa in hoc eſt ſimplicitas ſubſtantiarum & compoſitio quæ eſt in accidentibus. 7.Meta.cõ 59.Inde colligitur q quæſtiones ſimplices ſunt magis difficiles ꝗ quæſtiones compoſitæ.

Scientia rerũ non habetur niſi per ſuas quidditates,& ideo ſi quidditates rerum eſſent aliæ a rebus habentibus quidditates,tunc non poſſent ſciri.7.Meta.tex.com.20.

Scientiæ omnes,licet ſint nobiles,ſcientia tamen de Deo eſt nobilior omnibus,quia ſubiectũ eius eſt nobilius omnibus ſubiectis.6.Meta.tex.com.2.

Scientia ſecatur quẽadmodũ & res:3.de Anima,tex.cõ.38 intelligitur quo ad diuiſionẽ quæ fit ſecundũ potentiam & actum,ſicut habetur ibi,ſicut eſt de ſenſu cũ ſenſili,quia ſenſus in actu refertur ad ſenſile in actu, & ſenſus in potentia refertur ad ſenſile in potentia,ſic etiam de ſcientia. Dicitur enim in.2.Phyſi tex.cõ.38.cauſæ in potentia ſunt effectuũ in potentia,& cauſę operantes ſunt effectuum in actu.Et ex hoc patet(ut dixi in Cõtradictionibus) q dictũ Ariſt.in ꝑdicamentis,ubi dicit q ſcientia non refertur ad ſcibile,intelligitur ad ſcibile in actu nõ ad ſcibile in potẽtia. Et q illa opinio eſt contra uiã antiquorũ.& eſt ad hominẽ,unde ibi diffuſe.Nõ intelligitur etiã ꝓſens ꝓpoſitio q ſcientiæ diuerſæ debent eſſe de diuerſis obiectis materialiter ſumptis,quia.2.Phyſi.tex.cõ.18.eędem ſunt lineę naturales & mathematicæ. Nec intelligitur q ſcientiæ debent diuidi ſecundũ diuerſitatẽ naturarũ in gradu eſſendi uario ſecundũ perfectũ & imperfectũ, quia ut habetur.2. Phyſi.text.cõ.71 ſcientia de corporibus corruptibilibus, & æternis eſt eadẽ,uidelicet ſcientia naturalis. Senſus igitur propõnis ille eſt quem diximus. Tamen cõuenienter gloſſari poteſt,q ſciẽtiæ diſtinguuntur ex obiectis formaliter diſtinctis:nam obiecta quæ non cadunt ſub una cõmuni formali ratione,uel uniuoce,uel ſaltem analogice dicta,talia pertinent ad ſcientias diuerſas. Sic corruptibilia corpora, & æterna pertinent ad naturalem ſcientiam quia natura eſt ratio analogice dicta de utriſq;,ut patet.2. Phy.cõ.3.&.5.Meta.com.5.&.1.Coeli,com.5.

Scientia diuina ſecundum ordinẽ ad diſcendi eſt poſt ſcientias naturales 6.Meta.com.3.idem.7.Meta.com.39.

Scia nulla eſt de ente ꝑ accñs.6.Meta.tex.cõ.4.& tex.cõ.6.

Sciẽtia diuina diuiditur in tres partes :prima eſt de diuiſione entis

ne entis in ſubſtantiã, & accidens: ſecunda eſt de diuiſione entis per potẽtiam, & actum: tertia eſt de diuiſione entis in unum, & multa. Auer. ſententia in prologo ſuper. 7. primæ Philoſophiæ.

Scire tũc maxime putamus unumquodq;, quãdo quid eſt cognoſcimus magis quam cum quale, aut quantũ. 7 Meta. tex. cõmen 4. idem. 3. Meta. tex. com. primi. ubi dicitur: Multis quidem modis idem ſcientibus, magis quidem ſcire dicimus eum qui nouit in ipſo eſſe quid ſit res quam in non eſſe, & horum eorũdem alium alio magis. ſed maxime quid eſt, & non quantum, aut quale, aut quid facere aut pati aptum natum eſt.

Scientiarum factiuarum eſt in faciente principium, aut intellectus, aut ars, aut potentia quædam: actiuarum autem in agente pro æreſis. 7. Meta. tex. com. primi.

Scientia quælibet, aut actiua, aut factiua, aut theorica eſt. 6. Meta. tex com primi.

Scientia cogitatiua apud Arabes ſumitur pro ſpeculatiua. uide. 6. Meta. com. 1. & 9. Meta. com. ultimo. & 3. de Anima, com. primo.

Scientiarum quædam conſiderant de cauſis reſpectu alicuius, & quædam de cauſis ſimpliciter. 6. Meta. com. 1.

Scientiæ diuerſantur in certitudine ſecũdum diuerſitatem naturæ ſubiectę. 1. de Anima, tex. cõ. 1. & 6. Meta. cõ. 1. & 2. Meta. cõ. 16. 3. de Anima. 35. & 1. Poſteriorũ in illo ca. Certior autem ſcientia altera. &c.

Scientia naturalis, eſt circa ſubſtantiam, quæ ſecundũ rationem, ut ſecundum magis nõ ſeparabilem ſolum. 6. Meta. tex. cõmen. primi. ubi Cõmen ponderat ly ſecundum magis, propter intellectum. Vbi non poſſum illorũ non demirari prudentiam, qui ita audacter proferunt omnẽ formam, & oẽm animã, aut animæ partem eſſe a materia inſeparabilem ex mẽte Ariſt. quũ tamen ubiq; locorũ Ariſ. præſeruet ſe ab intellectu, ſicut patet in præſenti loco, & 12. primæ Phiæ. tex. com. 16. ubi ponit differentiam inter cauſas formales, & mouentes, ex hoc q cauſæ agẽtes, & mouentes ſunt priores: cauſę autẽ formales ſunt ſimul, in tex. 17. ubi ſubdit: Si aũt aliquid manet, poſterius perſcrutandum eſt: in quibuſdã enim nihil prohibet, ut ſi anima eſt tale, nõ omnis ſed intellectus: omne nãq; impoſſibile forſan. & in. 2. de Anima, text. cõ. 21. de intellectu inquit, et perſpectiua potẽtia alia ratio eſt: hoc enim ſolũ uidetur contingere ſeparari ſicut perpetuum a corruptibili.

Scientiam honorabiliſſimam oportet circa honorabiliſſimum genus eſſe. 6. Metaphyſi. text. cõmen. 2. idem primo de Anima, tex. com. primi.

Scientia non eſt genus medicinæ ſecundum rei ueritatem, niſi ſcientia diceretur ad ſcientem, & medicina ad medicum, tunc enim ſcientia eſſet genus medicinæ, & ſciẽs genus medici. Cõmenta. 5 Meta. com. 20.

Scientiæ omnes circa unum quid, & genus determinatum circũſcriptæ de hoc tractant ſed non de ente ſimpliciter, neq; inquantum ens. 6. Meta. tex. com. primi.

Scientia phyſica circa talem ſubſtantiam eſt, in qua eſt principiũ motus, & ſtatus in ea. 6. Meta. tex. cõ primi. Ex quo patet corpus mobile, aut naturale eſſe ſubiectũ ſciẽtiæ naturalis. Vnde ibidẽ parũ infra, dicit phyſicã ſcientiã theoricam eſſe circa tale ens, quod eſt impoſſibile moueri.

Scire deſtruentes ſunt impugnandi a Diuino. 4. Met. com. 1. & 3. Cœli, com. 4.

Sciẽtiæ Mathematicę ſunt de magnitudinibus, & numeris, & de accidẽtibus eſſentialibus eorum, & ſcientia naturalis eſt de ente mobili, & de accidentibus eſſentialibus eiuſdem ſecundum quod eſt mobile. 4. Meta. com. 1.

Scientia diuina eſt de ente inquantũ ens, & de accidẽtibus eſſentialibus entis inquantũ ens. 4. Meta. tex. cõ. primi. Cõtra negãtes entis inquantum ens eſſe ueras paſſiones demonſtrabiles. uide Phm ibidem tex. cõ. 4. expreſſe.

Scientia proprie ubiq; primi eſt, & ex quo alia pendent, & propter quod dicuntur. 4. Meta. tex. com. 2.

Scientia quælibet una, & ſenſus unus unius eſt generis. 4. Meta. tex. com. 2. & 1. Poſteriorum.

Scientiam unam habentia non ſolũ ſunt illa, quorum ſubiectum eſt unum genere, aut ſpecie uniuoce dictũ, uerum etiam quorum eſſe attribuitur uni fini, aut uni agenti, aut uni ſubiecto. 4. Meta. tex. com. 2.

Scientia diuina conſiderat diſpoſitionẽ entiũ quæ attribuũtur uni fini, & uni cõplemento: hoc enim eſt quæſitum in illa ſcientia. 4. Meta. cõ. 2. Eandẽ ſententiam habet Cõmẽ. ibidem. cõ. 1. ubi dicit q prima philoſophia cõſiderat de nobiliſſima cauſarũ. ſ. de primo fine, & de prima forma. idem. 3. Meta. com 3. & 12. Meta. com. 6.

Scientiam diuinam opinantes non eſſe neceſſarium, conſequitur ut nullum ens ſciant in rei ueritate. 4. Meta. com. 5. quod intellige ſimpliciter. Nam aliquis in ſcientiis particularibus poteſt eſſe ſciẽs in genere, ſed ſimpliciter ſciẽs nullus eſſe poteſt ſine ſciẽtia diuina: principia enim ſcientiarum aliarum ſunt per ſe nota ex confuſa terminorũ notitia, & ex metaphyſica ſunt ſcita.

Scientia ſophiſtica uidetur eſſe ſcientia, ſed nõ eſt ſic. 4. Metaphyſi. tex com. 5.

Scientiæ diſputatiuæ cõmunicant in uniuerſalitate conſiderationis: ſubiectum enim utriuſq; ſcientiæ eſt ens ſimpliciter. 4. Meta. & dialecticæ. 3. Meta. com. 1. idẽ ibidem. cõ. 2. & 4. Meta. tex. com. 5.

Scire magis dicimus illum qui nouit quid res eſt, quã quid non eſt. 3. Meta. tex. com. 3.

Scientia contrariorum eſt eadem: iſta propoſitio eſt probabilis, & non ſequitur ex hoc dicere q ſcientia contrariorum eſt eadem: q ſcientia eorum quæ nõ ſunt contraria, non ſit eadem niſi ſuperficietenus, & ſecundum q apparet exterius. Auer. 3. Meta. com. 3.

Scientia naturalis tantũ conſiderat genus entiũ in quo ſunt omnia quatuor genera cauſarum. Cõmen. 3. Meta. cõ. 3. idem. 1. Phyſi. com. 1. & 2. Phyſi. tex. com. 7.

Scientiæ naturalis diuiſio ponitur ab Auer. in. 1. Meteoro. co. 1. & ordo, & etiam a Simplicio in prologo Phy.

Scientia quæ dicitur phia ſimpliciter, eſt illa quæ conſiderat de cauſa finali ultima omnium entium: omnes enim cauſæ ſunt propter iſtam cauſam. 3. Meta. com. 3.

Scientia naturalis conſiderat de duabus primis cauſis materia, uidelicet, & motore, ſcientia autẽ diuina de duabus ultimis. ſ. forma, & fine: & quia hæ duæ cauſæ ſunt meliores illis, ideo ſcientia iſta eſt melior naturali. 3. Meta. cõ. 3. Idem in prologo. 2. Phyſi. & 4. Meta. cõ. 1. & 7. Meta. cõ. 5. & 9. & 12. Meta. com. 6.

Scientia ſtellarũ eſt de mathematicis ſcientiis. 3. Meta. tex. cõ. 7. idem. 12. Meta. tex. cõ. 44. Ex quo patet ſcientias medias eſſe magis mathematicas q̃ naturales.

Scientis oĩno ſignum eſt poſſe docere. ex procœmio Meta.

Scia maxime principalis eſt dignior ſubſeruiente. ex pœmio Primæ Philoſophiæ, & ex. 1. Poſterio.

Sciẽtiarum certiſſimæ ſunt, quæ maximæ priorum ſunt, & quæ ſunt ex paucioribus his, quæ ſunt ex additione. ex pœmio primæ philoſophiæ, & ex primo poſteriorum.

Scire unũquodq; tũc maxime putamus, dũ cognoſcimus primam cauſam. ibidem.

Scientiam naturalem & diuinam multi homines reputauerunt eſſe unam & eandem ſcientiam. 1. Met com. 18. Pro quo animaduerte q fuerunt illi qui dicebãt, q ens & ens ſenſibile conuertuntur: negauerũt enim genus entium abſtractorum. Vnde iſti non cõceſſerũt niſi genus entiũ corporeũ, & aſſerebant oẽ ens in loco eſſe, ut dicitur. in. 4. Ph. tex. cõ. 1. De hoc uide etiã Ariſ. hoc expſſe aſſerentẽ in. 4. Primę phiæ. in tex. cõ. 7. ubi habet: Vnde nullus particulariter intẽdẽtiũ nititur dicere aliquid de eis, ſi uera aut nõ, nec Geometer, nec Arithmeticus, niſi phyſicorũ qdã merito faciẽtes hoc: ſoli nãq; putãtur de tota natura intẽdere & de ente. De iſtis etiã loqtur Ariſt. in. 4. Meta. tex. cõ. 22. ubi ſcribit: Huius aũt opinionis cã fuit, qa de entibus qdẽ ueritatẽ intẽdebant, entia aũt putauerunt ſenſibilia ſolũ.

Scía operatiua quãuis utatur rõcinatione, & ſpeculetur de cauſis, tamẽ nõ eſt digna uocari ſciẽtia ſpeculatiua, qa nõ perſcrutatur de cauſis rerum, & de diffinitionibus earũ.

niſi ut ſcientes eam agant, & non ut ſciant, ſicut eſt in ſcientiis ſpeculatiuis, ex com. 3. 2. Metaphyſicæ.

Scire impoſſibile eſt antequam ad indiuidua perueniatur. 2. Metaphyſi. tex. com. 11.

Scire tunc putamus cum cauſas ipſas nouerimus. 2. Meta. tex. com. 13 & 1. Poſterio. & 1. Phy. tex com. 1.

Digreſſio ꝙ ſcia diuina non conſiderat quiddıtates rerũ in particu.

Sciẽtia naturalis declaratur per duas perſcrutationes, quarum una eſt perſcrutatio de natura quid ſit, & ſecunda eſt perſcrutatio de natura cuiuslibet entis quid ſit, & hoc eſt manifeſtum per ſe. 2. Meta. com ulti. Et ex hoc loco ſcire poteris, ꝙ quidditates rerum in particulari non cognoſcuntur à diuino. Pro hoc habes etiam auctoritatẽ Auer. 1. Phy. cõ. 12. ubi ſcribit: Intentio eius prima nõ eſt contradicere opinionibus falſis in hac ſcientia, ſed declarare ſubſtantias, & quidditates rerũ naturalium. Facit ad hoc auctoritas Phi, in. 4. Primę Phię, in tex. co. 1. ubi poſtquã dixit, ꝙ ſcientia diuina conſiderat, & ſpeculatur ens inquantum ens, & quæ huic inſunt ſecundũ ſe, ſubdit: Aliarum nulla intendit uniuerſaliter de ente inquantum ens, uerum partem eius abſcindentes aliquã circa hanc ſpeculantur ipſum accidens. & hoc etiam expreſſe dicit Cõmẽ. in com. de mathematicis. quæ aſſumunt magnitudines, & numeros diſtinctos ab ente, & ſpeculantur de eis, & ſuis accidentibus eſſentialibus, & ſimiliter ſcientiæ naturales cõſiderant de ente mobili, & de accidẽtibus eſſentialibus eidem ſecundũ quod eſt mobile. Eandem aperte ſententiam ſcribit Phs in procemio Meta. ubi enumerans conditiones ſapientis, inquit ꝙ ſapientis eſt cognoſcere omnia, ut contingit in uniuerſali. & in. 11. Meta. cap. 3. dicit: Philoſophia autem de his quæ ſunt in parte inquantum unicuiq; eorum aliquid accidit, non intendit: circa ens autem inquantũ ens talium unũquodq; eodẽ modo & circa naturalẽ ſcientiam: naturalis enim accidentia, & principia ſpeculatur entium inquantũ mota, & non inquãtũ entia. Hoc etiam conuertitur aperte, quia naturalis diffinit qdditates naturales, ut eſt uidere in libris naturalis phiæ. & ita etiã eſt de mathematicis. Vnde mirũ eſt qõ aliqui ad tantũ errorẽ peruenerint, ut aſſerant ſcientiam diuinã non ſolũ in uniuerſali, uerũ etiam in particulari quidditates rerũ conſiderare: ſi hoc enim eſſet, tunc aliæ ſcientię ſuperfluerẽt: quælibet enim ſcientia circa duo principaliter uerſatur, circa quidditatẽ ſubiecti, & partium, & circa paſſiones demonſtrabiles de ipſis: quorũ alterũ habetur per diffõnẽ, alterũ uero per demõſtrationẽ, ut habetur in Poſterioribus analyticis: Qui autem conſiderat per ſe ſubiectũ debet etiam conſiderare accidentia per ſe ſubiectũ inſequentia: iſta enim ꝓpoſitio cũ hoc ꝙ eſt famoſa, etiã eſt uera, & neceſſaria, ut ſcribit Cõmẽ. 2. Phy. te. cõ. 17. & ita ſcientia diuina omnia conſideraret nõ ſolũ per diffõnem, uerũ etiam oĩa per ſe accidẽtia per demonſtrationẽ de entibus ſub quacũq; rõne, & ita aliæ ſciẽtię ſuperfluerẽt: nec ualet fingere ſcias particulares demõſtrare accidentia per accidens, & cõia, de talibus enim non eſt demonſtratio.

Scientiæ naturalis intentio eſt cognoſcere cauſas ſpecierũ ſenſibilium, & cauſas uiſibiles in ſpeciebus accidentium in eis. Auer in prologo primi Phyſi. & eſt etiam ſententia Ariſto. in. 2. Phyſi. tex. com. 17. Vbi pondera ꝙ per cauſas uiſibiles intelligimus cauſas naturales: in hoc enim dãnat Phs antiquos plerũq;, qui rerum ſenſibilium tradiderunt cauſas intelligibiles, ſicut dicit Ariſt & Cõmen. in pleriſq; locis, præſertim. 3. Cœli, tex. com 60. & in. 1. de Genera. et corru. tex. com. 7. Nota etiam ꝙ & ſi cauſæ naturales ſint ſenſibiles appropriatæ, tñ uiſibiles dicuntur propter corpora cœleſtia quæ nõ poſſunt ſentiri niſi ſenſu uiſus: iſtæ enim ſenſus deſeruit nobis in cognitione ſubſtantiarum ſenſibilium, tam æternarum, ꝗ corruptibilium: Ideo enim ſenſum hunc maxime diligimus. quia plures differentias rerum nobis oſtendit. ex procemio Meta.

Scientiarum ſpeculatiuarum cognitionem ſequitur acquiſitio uirtutum moralium. Auer. auctoritate Alexã. in prologo primi Phyſi. idem ibidem Simplicius.

Scientiæ ſpeculatiuæ ſunt duobus modis: unus numeratur propter exercitium, ut mathematica, alius propter perfectionem, propter quã ipſum exercitium eſt, ſicut ſcientia naturalis, & diuina. Vide in Cõtradictionibus prologi primi Phyſi quomodo ſit intelligendum, quia multi hallucinantur in hoc loco.

Scientiarum quædã cõſiderant unũ genus cauſæ ſicut mathematicæ genus cauſæ formalis tantum: quædã tria genera cauſarum, ut motorem, formam & finem, ut ſcientia diuina: quædã omnia genera cauſarũ, ut naturalis. 1. Phy. cõ. 1. & fuit expoſitio Alexan. Quomodo autem mathematicus genus cauſæ formalis tñ cõſiderat, uide in Theorematibus meis. Qũo autẽ ſcia diuina conſideret, tria genera, & naturalis quatuor, uide quæ ſcripſi in cõtradictionibus primi Phyſi. com. 1. Vnde tñ placet annotare hic, ꝙ

Scotus in. 1. Meta. q. 1. et Ant. And ibidem.

Scotus in. q. 1. primi Meta. & ſequaces eius dicunt ſciam diuinã cõſiderare omnia quatuor cauſarũ genera: inquantum quælibet dat eſſe in ſuo genere circũſcribendo rationem motus, & mutationis, pertinet ad Metaphyſicũ, materia, & forma inquantũ ſunt partes eſſentiæ, efficiens inquantũ dat eſſe circũſcribẽdo motũ: licet enim nõ ageret niſi mouẽdo, tamen ratio dantis eſſe, prior eſt ratione mouentis: Finis autem inquantũ res ſecũdum ſuã entitatem ad illud ordinantur: licet enim illud nõ poſſint attingere niſi per motũ & operationẽ, prior tamen eſt ratio ordinis ſecundũ eſſe quã ſecundũ operationẽ. In hoc autem duo ſunt a quibus ni fallor a Peripateticis ipſe diſſentit: primo quantũ ad materiam, licet enim materia cauſa ſit, & diſtincta cauſa atq; natura a forma. ex. 2. Phy tex. cõ. 4. tex. cõ. 70. nõ tamen dat eſſe in ſuo genere. Vnde lucidiſſimus The. in princ 2 de Anima, iſtud diſcrimẽ inter materiam & formã conſtituit, ꝙ a materia res habuerunt, ut fierent, a forma ut eſſent. Et hoc confirmauit Auer. in. 7. primæ Phiæ. cõ. 35. inquit enim ꝙ forma eſt pars quæ cũ fuerit, erit res: & materia eſt pars quæ cum fuerit, nõ erit res: & hoc conſonat, immo reſultat talis differentia ex rationibus ſuis. Nã ratio materiæ, ut habetur. 1. Phy. tex. cõ. 82. & 2. Phyſi. tex. cõ. 28. materia eſt ex quo fit aliquid ut in exiſtẽte: forma autem ut dicitur in. 2. de Anima, tex. cõ. 2. eſt per quã eſt hoc aliquid, ubi bene patet ꝙ materia deſcribitur per fieri, & forma per eſſe. Amplius, nihil dat quod non habet, ſic enim Ariſt. probat in. 2. de Partibus animaliũ, cerebrũ non eſſe principium ſenſationis. cap. 7. quia ſubſtantia cerebri ſenſu caret, pariformiter materia ſecundum ſe non habet eſſe, igitur materia non dat eſſe. Quod materia ſecundũ ſe nõ habeat eſſe, patet. 2. de Aia. tex. cõ. 2. & oſtendit pulchre Cõmen. in. 2. Phy. cõmẽ. 12. quia aliter quod nõ eſſet in actu, eſſet in actu. & doctiſſimus Boethius in libro de Vnitate & uno, expreſſe dicit ꝙ oẽ eſſe eſt a forma in rebus creatis, quod Phi deſcribẽtes dixerunt ꝙ eſſe eſt exiſtẽtia formæ in materia. Et ibi expſſe dicit ꝙ materia nõ habet eſſe niſi per unionẽ cũ forma, & per cõſequẽs in ſuo genere materia circũſcripta forma non dat eſſe, ſed eſt in potentia ad recipiendũ eſſe ex cõiunctione formæ. Aliud autẽ eſt quãtũ ad finẽ, quia ratio finis nõ uidetur formalr̃ conſiſtere in hoc ꝙ res ſecundũ ſuã entitatẽ ad illud ordinantur. Licet enim Deus glorioſus ſit finis omniũ entiũ inquãtũ entia ſunt, nõ tñ eſt finis entium ꝑciſe ſub ratione qua ens, ſed ſub ratione qua eſt optimũ, & amabile, & deſiderabile naturali deſiderio ab omnibus: ſic enim Ariſt oſtendit ipſum habere rationẽ finis inquantũ mouet in ratione amati, & deſiderati, q̃a ſic habet rationẽ optimi, & nobiliſſimi. Vnde. 2. Phyſi. cõ. 74. idẽ quod eſt dignius nõ eſt ſimplr̃, ſed ad uniuſcuiuſq; ſubſtantiã. ubi Cõmen. expreſſe dicit, ꝙ nobilius non inſequitur naturã entis, immo nobilitas accidit formæ ſecũdum ꝙ eſt finis, & confirmatur de formis mathematicis. ibidẽ. Et etiam auctoritate Ariſt. in. 2. Phyſi. tex. cõ. 31. ubi dicit: Quod autẽ eſt cuius cauſa potiſſimũ, & finis alios uoluit eſſe. & ibidẽ, tex cõ. 23. deriſorie appoſuit hoc finẽ dicere, cuius cauſa factus eſt. Vult enim nõ omne ultimũ finẽ eſſe, ſed optimum: & ideo dictũ eius in hoc loco debet ſuppleri, ut dicatur finẽ cõſiderari ſub ratione optimi

amabilis

amabilis & deſiderabilis,inquantum entia ſecundū ſuam
entitatem ordinantur ad illud.De hoc autem quęſito Cō
men.& antiqui Peripaterici dicunt,diuinum etiam cōſide
derare omnes cauſas in eo ꝙ ſunt cauſæ,& ſub ratiōibus
uniuerſalibus & tranſcendentibus.Vnde.2.Primæ philo
ſophiæ.commen.6.ſcribit:Et conſideratio uniuerſalis in
omnibus cauſis in eo ꝙ ſunt cauſæ,eſt huius ſciētiæ,quia
ratio cauſæ & ratio entis & ſubſtantiæ ſunt rationes uni-
uerſales tranſcendentes,& iſta eſt uia eorum ſicut uides.
Sed aduerſus ea quæ dicta ſunt inſurgit maxima difficul-
tas,præcipue quantum ad primum dictum,ꝙ materia in
ſuo genere circūſcripta forma nullum dat eſſe.Hoc enim
uidetur falſum propter duo,tum quia.1.Phy.te.com.32.
cauſę ſunt ſibiinuicem cauſæ &.5.Meta tex.com.2.Igitur
materia eſt cauſa formæ quantum ad eſſe,& forma etiam
eſt cauſa materiæ.Et confirmatur auctoritate Auer.in.1.
Phy commen.70.1.Phyſi.commen.32.Amplius,Diuus
Tho.in expoſitione.5.Met.expreſſe teſtatur materiā quā
tum ad eſſe,eſſe cauſam formæ & formam materię diuer
ſimode.tum ēt quia cauſa eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud.
Vnde omnes cauſæ ſunt principia,ut dicitur in.5.Primę
philoſophiæ,tex.com.1.non tamen omne principium eſt
cauſa:priuatio enim eſt principium generationis rerū na-
turalium,non aūt eſt cauſa,ut dicitur in.1.Phy.tex.cō.80.
Materia ſubiecta cū forma cauſa eſt omnium eorum quę
fiunt ſicut mater.Altera uero pars cōtrarietatis multoties
imaginabitur ad maleficium ipſius protendēti intellectū:
cū igitur materia ſit cauſa,igitur ad ei⁹ eſſe ſequitur aliud
& ex conſequenti in ſuo genere habet eſſe,& dat eſſe per
conſequens.Amplius Commen.ibi dicit in commen.86.
ꝙ materia eſt in generato,& forma nō poteſt eſſe ſine ea.
Igitur ſi forma in eſſe non poteſt eſſe ſine materia,ſequi-
tur ꝙ materia dat eſſe in ſuo genere formæ:& eſt locus
obſcurus ſicut uides.Ad hæc igitur ſaluo ſemper meliori
iudicio dicendum puto,ꝙ propoſitio illa Ariſt.non eſt
uniuerſaliter prolata:unde in.2.Phy.te.com.30.ſic iacet,
Sic ut aūt quædam & adinuicem cauſæ ut laborare cauſa
eſt boni habitus,& hic laborandi,ſed non eodem modo,
ſed hic quidem ſicut finis,ille ſicut principiū motus:unde,
ſolum dat exemplum in cauſis efficientibus & finalibus,
ita etiam in.5.Meta.Vnde omnes Græci expoſitores,ut
Themiſt.& Simplicius etiam ſic exponunt.Et ꝙ hoc non
poſſit habere ueritatem in cauſis materialibus & formali
bus oſtenditur,quia oppoſitum inuenitur determinatum
ab Ariſt.in.2.Phyſico.in tex.commen.91.ubi ſcribitur:Et
utraꝙ phyſico dicendæ ſunt cauſæ,magis aūt quæ cuius
cauſa,cauſa enim hæc materiæ eſt,ſed non hæc finis.Am-
plius Commen.in.1.Phyſi.commen.87.habet,ꝙ antiqui
ponentes cauſam materialem tantum,ex illa nituntur red
dere cauſas formarum & actiones earum:opinabantur.n.
ꝙ formę ſequuntur de neceſſitate naturam materiæ,& ꝙ
diuerſitas earum eſt ex diuerſificatiōe materiæ:ipſe uero
uult deſtruere hoc quia opinatur ecōtrario,ſcilicet ꝙ ma
teria ſequitur formam,& idem tenet in.2.de Anima,com.
60.&.1.de Anima,commē.52.ꝙ melius eſt exiſtimare ꝙ
diuerſitas materierum ſit propter diuerſitatē formarum
quam econtra.Amplius Auicen.in primæ philoſophiæ
tracta.2.cap.4.inquit:Materia non eſt cauſa eſſendi for-
mam unde materia bene poteſt dici materia formæ,non
autem cauſa ſtricte,& proprie loquendo.Et Albertus co-
gnomento magnus in.2.Phyſi.tracta.2.cap.6.ſuper expo
ſitione illius loci te.30.expreſſe dicit,ꝙ talis computatio
non eſt inter materiam & formam,quoniam materia non
eſt cauſa formæ ſecundum aliquem modum,ſed potius
eſt cauſa compoſiti,ſed forma eſt cauſa materiæ ꝙ ſit in
actu. Ad auctoritatem Auer.dico ꝙ largius locutus eſt.
Pro quo debes ſcire ꝙ eſſe quoddam eſt eſſe ſimpliciter.
& tale eſt eſſe exiſtentiæ,& eſt effectus formæ & non ma
teriæ:aliud eſt eſſe receptionis.Vnde ꝙ recipiat habet ex
ſui ratione ſed ꝙ ſignate recipiat,& cum extenſione,tale
eſſe eſt eſſe ſecundū quid.& hoc eſſe habet materia apud
ipſum merito dimenſionum interminatarum,& ideo om
nes formæ eductæ de potentia materiæ apud ipſum dici
tur cōſtitutæ in eſſe per ſubiectum,& loquitur de tali eſſe
receptionis ſignatæ.Vnde Commen.3.de Anima,com.5.
& com.28.materia non eſt cauſa receptionis ſimpliciter,
receptionis ſignatæ & tranſmutabilis.Et hoc idem confir
mat Auicen.in 9.Primæ philoſophiæ.cap.4.eſſe materiæ
eſt eſſe receptibile tantum,nec eſt cauſa eſſendi aliquid ni
ſi ſecundum uiam receptionis.Et hoc uoluit dicere Com
men 1.Phyſi.com.70.ubi declarās quomodo materia eſt
cauſa formæ,inquit Quoniam ſubiectum ſuſtentat formā
ſecundum ꝙ forma nō poteſt eſſe ſine ſubiecto.& ſic glo
ſo dictum Diui Thomæ,ꝙ materia non eſt cauſa formæ
niſi inquantum recipit formam,recipere autem formam
non eſt dare aliquod eſſe formæ,ut patet intelligenti. Ad
aliud dico ꝙ illa propoſitio locum nō habet in cauſa ma
teriali,præcipue in prima materia,quia ut allegatum eſt
per Themiſt.& per Auer.materia cum fuerit non ſequi-
tur rem eſſe.7.Meta.com.35.Ad aliud,non ſequitur abſꝙ
materia non poteſt eſſe forma igitur materia eſt cauſa
eſſendi formæ,quia ſine aere nō poteſt eſſe & uiuere ho
mo,& ſine unione materiæ,cum forma non poteſt eſſe
compoſitum,non tamen dicimus aerem dare eſſe homi-
ni nec unionē dare eſſe compoſito,quia unio eſt relatio
& accidens quoddam.Ex hoc igitur nil aliud ſequitur ni-
ſi ꝙ forma materialis dependet a materia tanꝗ a ſubiecto
& receptiuo,& quantum ad eſſe extenſum,quod ſibi com
petit merito dimēſionum indeterminatarū,cum impoſſi
bile ſit materiam a magnitudine ſeparari,primo de Gene
ratione & corruptione,tex com.32.Licet igitur materia
ſit cauſa compoſiti,& ſit pars eſſentialis eius,totum tamē
eſſe compoſitum quod a forma habet.

Scientiæ certæ diſpoſitio inuenitur in rebus habentibus
quaſdam cauſas,ſicut inuenitur in habentibus omnes cau
ſas.1.Phyſi.com.1.Vide in Contradictionibus in eodem
com quomodo ſit intelligendum hoc.

Scientia concedit ſuum ſubiectum eſſe,aut quia eſt notum
per ſe,aut quia ſumitur ex alia ſcientia.2.Phyſi.com.ulti-
mo.&.2.Phy.22.&.26.&.12.Met.com.5.&.2.de Anima,
27.&.20 ubi etiā loquitur de partibus ſubiectiuis.6.Me-
ta.com.1.3.Cœli,com.4.

Scientia ſiue uniuerſalis ſiue particularis fuerit,non poteſt
aliquo genere demonſtrationis demonſtrare ſuū ſubiectū
eſſe.2.Phy.com.26.&.1.Phyſi.com ultimo.

Scientia naturalis cōſiderat de eſſe formarum quouſꝗ per
ueniat ad ultimam formarum materialium,& primam ab
ſtractorum,aut formas formarum quæ ſunt mediæ inter
illas,ut eſt forma hominis ultima.2 Phyſi.com.26.ubi pa
tet animam intellectiuam eſſe naturalis conſiderationis.
idem.3.de Anima,com.17.

Scientiæ naturalis intereſt de omnibus quæ rebus naturali
bus inſunt,uel de his quæ uidentur in eſſe quamuis nō in
ſit,diſſerere.Simplicius in prologo Phyſi.quod ideo dici
tur propter uacuum & infinitum.

Scientia diuina quas de Metaphyſica dicatur,uide.Auer.in
Paraphraſi Meta.tractatu primo,cap.primo,& Simpliciū
in prologo primi Phyſi.

Scientia naturalis res a materia abiunctas cōſiderat,& ideo
naturalis nuncupatur,quia circa tales res natura conſiſte-
re uidetur.Simplicius in prologo primi Phyſi.

Scientia diuina non ſolum cōſiderat de rebus abſtractis tā
tum,uerum etiam de rebus exiſtentibus ſecundum ꝙ exi-
ſtunt.2.Phyſico.com.71.Vide in Concordantiis.

Scientiarum modi ſunt tres.ibidem,com.71.

Scientia naturalis conſiderat de quantitatibus ſecundum ꝙ
ſunt fines corporis naturalis.2.Phyſi.com.24.&.2.Phyſi.
16.&.1.Cœli,com.1.&.3.Cœli com.5.

Scientia erit perfectior quando creſcunt cauſæ cum ſcien-
tia.4.Phſico.com.119.

Sciens maxime ad aliquid dicitur.7.Phy.tex.com.20.

Scientia & cognitio dignius uidētur eſſe de capitulo ad ali
quid quam de qualitate.6.Phyſi.com.20.

Scientia quæ acquiritur in principio,nō dicimus ꝙ ſit gene

rata in ſe,ſed generatio eius in ſciente eſt ſecundū relatio
nē,ſicut lux gñatur in ſpeculo ferri terſi.7.Phyſi.com.20

Scientia contrariorum uidetur eſſe una.8.Phy.tex.com.8

Scientiæ uoluntariæ & artes mechanicæ omnes utuntur
motu,& cum motus deſtruitur, deſtruuntur omnia iſta.
octauo Phyſi.tex.com 22.

Sciens quando non utitur ſua ſcientia,alio modo eſt in po
tentia ab illo qui non habet ſcientiam.8,Phy.tex.com.31.
idem.2.de Anima,tex.com.10.&.25.

Scire aliquid cum ſua cauſa eſt perfectius,quam ſcire ſecun
dum ſenſum tantum.8.Phyſi.com.65. Senſus eſt, ꝙ licet
aliquid ante demonſtrationem cognoſcatur per ſenſum
quo ad quia eſt,ſi per demonſtrationem fuerit cognitum
quo ad propter quid,tunc illa ſcientia & cognitio erit cer
tior illa priore quæ erat per ſenſum: & illa appellatur ab
Arabibus demonſtratio cauſæ tantum, & eſt exemplum
ſatis accomodatum ibi,poteris uidere.

Scientia naturalis,ut plurimum circa corpora & magnitu
dines & paſſiones eorū uerſatur. pcimo Cœli & mundi
tex com.primi.

Scientia libri de Cœlo eſt primus liber Philoſophiæ natu
ralis,in quo loquitur de rebus ſenſibilibus in particulari,
quia in libro Phy.egit de uniuerſalioribus.Cōmen.in co.
magno,com.1.&idem aſſeuerat in Paraphraſi, cap.pri
mo,in ſumma prima.

Scientia modorum corporum naturalium & cōſequentiū
eorum,non completur niſi per cognitionem ſuarum cau
ſarum primo Cœli,com.1.idem.1.Phy.tex.com.primi.
& ex primo Poſterio.ex diffinitione ſcire.

Scientia de rebus cœleſtibus eſt ualde difficilis,ꝓpter cau
ſarum paucitatem,& cauſa huius eſt remotio earū a no
bis,& diuerſitas illarum rerum in nobilitate a cæteris re
bus.2.Cœli,tex.com.60.

Scientiam eſſe eſt ſubiectum logicæ,& diuinus debet con
tradicere eis qui negant ſcientiam eſſe.3.Cœli,com.4.Ex
illo loco patet quantum hallucinentur pleriq; ex Latinis
expoſitoribus,uolētibus Ariſt.in procemio primi Poſte
riorum analyticorum probare ſcire eſſe,& diſputare con
tra antiquos negantes ſcientiam eſſe, aut ſcientiam fieri
de nouo.

Scientia diminuta.i.ſubalternans reſpectu omnium conſi
deratorum in ſcientia ſubalternata quam Ariſto.nominat
ex additione in illis quorum dicit,propter quid,ſic ſe ha
bet,quod quo ad talia quæcunq; inconuenientia contin
gant in ſcientia ſuperiori ſeu ſubalternante eadem contin
gunt ſcientiæ ſubalternatæ:ſi uero in ſcientia ſuperiori cō
ſiderantur aliqua quæ non ſunt cauſæ quorundam in ſci
entia ſubalternata,quo ad talia non oportet ꝙ quæcūq;
impoſſibilia contingunt ſcientiæ ſubalternanti, eadem
contingant ſcientię ſubalternatæ.Limitatio eſt Auerro.3.
Cœli,com.6.ſuper illa propoſitione textus,ꝙ quæcunq;
inconuenientia contingunt mathematicis contingunt na
turalibus,quia mathematica dicuntur ex ablatione,& na
turalia ex appoſitione.

Scientia libri de Cœlo in duobus primis lib.de quinto co
pore tractat, ſed in duobus ultimis de aliis corporibus
ſimplicibus grauitatem & leuitatem habentibus.3.Cœli,
Commen.in Paraphraſi,in ſumma prima.

Scientiæ factiuæ finis opus eſt,naturalis autem quod uide
tur ſecundum ſenſum principaliter.3.Cœli, tex.com.61.

Scientia de anima ſuperat omnes alias ſcientias præter ſci
entiam diuinam in his duobus,uidelicet in certitudine de
monſtrationis,& in nobilitate ſubiecti.1.de Anima,com.
1.Vbi Them.declarans quomodo conſtantia demōſtrā
di cæteras ſcientias præcedit,inquit:Ea ratione quia aliæ
ſcientiæ ab hac ſcientia ſuam conſtantiam & certitudinē
reponunt,licet Alexan. aliter locum iſtum interpretetur,
ut dixi ibi.

Scientia de Anima iuuat alias ſcientias triplici iuuamento.
primo de Anima,com.3.

Scientia moralis ſumit ultimum finem hominis in eo ꝙ
eſt homo,& ſubſtantiam ſui quæ fit ex ſcientia de anima:
ibidem.

Scientia de anima & ſcientia mathematica conſiderant res
quodammodo in materia exiſtentes,& quodammodo
abſtractas.Simplicius in libro Phyſic.in principio:& Phi
loponus auctoritate Hammonii in principio lib.de Ani
ma. Sed ſecundum uiam Auerrois hoc uerificari poteſt
ſpecialiter in ſcientia de anima,quo ad illam partem quę
agit de intellectu materiali, qui ex ſententia Ariſt.quodā
modo eſt coniunctus materiæ,&quodāmodo eſt ſepara
tus. Nam ſecundum eſſentiam eſt abſtractus ſed ſecun-
dum operationem eſt cōiunctus,qua nihil intelligit ſine
imaginatione,ſicut notat ipſe in.3.de Anima,com.12.&
13.expreſſe,&c.

Scientia diuina ſumit a ſcientia de anima ſubſtantiam ſui
ſubiecti.ibidem.& idem habetur.3.de Anima, com.5.in
ſolutione quæſtionis.3.&.12.Meta. com.36.& 2.Cœli,
com.61.

Scientiæ in hoc differunt,quia in quibuſdā ea quæ ſunt ma
gis nota apud nos,ſunt cauſæ,ut in mathematicis:in qui
buſdam uero eſt econtrario,ut in his quæ continentur in
ſcientia naturali in quibuſdam.1.de Anima,com.10.&.7.
Meta.tex.com.10.&.1.Phyſi tex.com.2.

Scientia de Anima eſt neceſſaria in ſciendo primam philo
ſophiam.3.de Anima,com.5.in ſolu.quæſtionis.3.

Scientia exiſtēs in nobis per intellectum adeptum,æquiuo
ce dicitur cum ſcientia exiſtente in nobis per naturam &
diſciplinam.3.de Anima,com.20.idem.9.Primę philoſo
phiæ,com.ultimo.

Scientia ſomnialis eſt modus dationis large nobilis,& at
tribuitur principio nobiliori.ſ.principio uoluntatis: imo
mo eſt à re diuina,& ex perfecta ſolicitudine circa homi
nem.ex libro de Somno & uigi.Com.

Scientiæ Dei quæ ſemper eſt in actu & in abſtractis ſubſtan
tiis,non opponitur ignorantia.& ideo non accidit ſibi tri
ſtitia propter defectum comprehenſionis 12.Metaphyſi.
commen.39.auctoritate Alexan.Collige igitur ignoran
tiam opponi ſcientiæ noſtræ quæ eſt in potentia,quia in
tellectus noſter quandoq; in potentia intelligit & quan
doq; in actu.

Scientia Dei excelſi comparatur Primæ philoſoohiæ, &
ſcientiæ aliarum intelligentiarum ſunt ſimiles ſcientiis par
ticularibus,quæ ſunt ſub prima philoſophia,ut dixit Ni
colaus Peripateticus.12.Meta.com.44.

Scientiæ non ſolum ſunt ſubſtantiarum, ſed etiam aliorū.
2.Meta.tex.com.29.

Scientia æquiuoce dicitur de ſcienta Dei & de ſcientia no
ſtra, quia ſcientia Dei eſt cauſa entis, & ens eſt cauſa no
ſtræ ſcientiæ.12.Meta.com.51.& in libro Deſtructi.in di
ſputa.10.in ſolutione.3.dubii.

Scientia Dei non eſt uniuerſalis,neq; particularis.12.Met.
com.51.& in li. Deſtruc.diſpu.12.in ſolu.ſecundi dub.&
diſpu.6.in ſolutione ſecundi & tertii dubii.

Scire in uniuerſali eſt in potentia,cum uniuerſale non eſt ni
ſi ſcientia rerum particularium.12.Meta.com.51.&.3.de
Anima.com.19

Scientia & ſcibile ſecundum Philoſophos differunt, quia
ſcibile eſt in materia, & ſcientia in anima, ut declaratum
eſt in.3.de Anima,ex lib.Deſtructio.diſputatio.in ſolutio
ne.13.dubii.

Scientia diuina non habet propoſitiones de quibus intelle
ctus communis poſſit contentari,& ideo quando uulgo
huiuſmodi propoſitiones proponuntur,exiſtimantur erro
res & ſomnia.Nam ſi in mathematicis quando intellectu
uulgarium proponuntur apparent ſomnia,ut eſt ſolis ma
gnitudo,quanto magis eſt de rebus diuinis.ex libro De
ſtructionum diſpu.3.in ſolu.18.dubii.

Scientia diuina Philoſophorum ſecundum Algazelem eſt
phantaſia,in tātum enim homines decipit ꝙ multi opina
ti ſunt,ꝙ Philoſophia eſt ſcientiarū debilior.ex libro De
ſtructio.diſputatione.3.in ſolu.18.dub.idem ibidem in ſo
lutione.24.dicit:Vnde dicimus ꝙ merito Algazel dixit
in pluribus ſuis libris,ꝙ diuina ſcientia Philoſophorum

quaſi

quaſi poteſt phantaſia reputari,& hoc dicit ꝑter opiniones Auicen.& Alpharabii & ſequacium.

Scientia Dei non habet numerationem ex parte ſcibilium eo modo,quo ſcientia humana,in qua duplex inuenitur numeratio,& ex parte phantaſmatum,& ex parte uniuerſalis intentionis in qua intelligibilia conueniunt,ut ſpecies in uno genere:ſed numeratio intelligibiliũ in ſciẽtia diuina comprehenſorum,eſt quale uidetur intellectu impoſſibile eſſe comprehendere.ex diſpu 6.in ſolu.3.dub.

Scientia humana non poteſt comprehendere infinitum in actu,quia comprehenſibilia apud nos ſeparantur abinuicem,ſed ſi qua eſt ſcientia in qua omnia ſcibilia uniri poſſunt,finitum & infinitum in ea ſunt eiuſdem intentionis. ex libro Deſtruc.diſpu 6.in ſol.3.dubii.

Scientia Dei & ſi neq; uniuerſalis ſit,neq; particulari, quia tamen ſcientia in nobis quæ particularis eſt in actu, ideo ſcientia Dei magis eſt propinqua ſciẽtiæ particularis quã uniuerſali.ibidem.

Scientia qua ſcit aliquis rem, utrum ſciatur per denominationem additam ſupra primam & ſic in infinitum, puta quando nos ſcimus rem,& poſtea ſcimus nos ſcire illam rem require in libro Deſtru.in diſput.6.in ſolutio.4.dub. ubi ex ſolutione colligitur ꝙ ſciens aliquam rem ſcit ſe ſcire illam. Nam ſi ſciendo rem ignoraret ſe illam ſcire, ſic proceſſus eſſet in infinitum:unde non eſt alius actus ſecundum rem. Et iſta eſt mens ipſius, quicquid alii dixerint ſuper hoc.

Scientia multiplicatur ex multiplicatione ſpecierũ, & ideo Philoſophi dicunt,ꝙ ſciẽtia Dei non eſt uniuerſalis,neq; particularis.ea diſputa.12.in ſolu.ſecundi dub.

Scientia noſtra dependet ab ente inquantum res adæquatur ad intellectum,ſed ſciẽtiæ Dei habitudo ad ens eſt nobilior iſta ex diſpu. 12.in ſolu.ſecundi dub.

Scientia de iudicijs ſtellarum circa futura,& phyſionomia, ſunt ſpecies diuinationis: ſed una eſt circa futura,alia circa præſentia.ex diſputationibus phyſicis in prima diſpu. in ſolutione. 1.dubii.

Scientia interpretationis ſomniorum eſt ſpecies diuinationis,& hoc genus ſcientiarum non eſt ſpeculatiuum , neq; factiuum,licet exiſtimetur ꝙ ex eo proueniat utilitas in opere ibidem.

Scientia de imaginibus eſt falſa, quoniam & ſi concefferimus ꝙ ſitus ſtellarum faciat impreſſiones in rebus quæ fiunt hic,impoſſibile eſt ut illa impreſſio ſit niſi in re facta non autem poſſibile eſt ut impreſſio illius rei tranſeat ad aliam rem extra eam.ibidem.

Scientiæ præſtigiationis ſunt ſcientiæ quæ ingrediuntur in capitulum mirabilium,& nõ habent introitum in artibus ſpeculatiuis.ibidem.

Scientia naturalis plus fere apparet in materia uiliori quã in aliqua alia uiliori.Difficilius enim introducitur generatio in materia imperfecta,&hoc etiam in artificialibus apparet,cum nobilitas artificis eiuſq; perſpicacitas plus polleat in materia impaſſibiliori quam in ea quæ facilius & amplius recipit.Cõmen.in fine primi de Partibus animalium.& nota ꝙ iſta fuit ſententia Them.ex ſententia Cõmenta.12.Meta.com.18.ubi loquitur de genitis ex materia putri.Colligitur tamen hæc ſententia magiſtri in.1.de Partibus,ca.ulti.ubi dicit:Quamobrem uiliorum animalium diſputationem perfectionemq; faſtidio puerili quodam ſpreuiſſe tuliſſeq; , mole dignum nequaquam eſt, cum nulla res ſit naturæ in qua non mirãdum aliquid iudicium habeatur.

Scientia diuina non largitur de cauſis niſi formam & finẽ, & aliquo modo agens,uidelicet non eo modo quo dicitur agens in rebus tranſmutabilibus,quia conditio agẽtis in hoc loco non eſt ꝙ præcedat paſſum præceſſione temporali, ſicut ſit in rebus naturalibus. Auer.in Paraphraſi Meta.tracta.1.cap.1.ubi patet ꝙ genus agentis negauit Auerroes in rebus æternis.idem habetur in ſecundo ca. de Subſtantia orbis.

Scientia naturali ſicut in ea reducuntur omnes cauſæ cuiuſcunq; rei ratione naturæ & rerum naturalium,ſic in ſcientia diuina reducuntur entium cauſæ inquantum entia ratione diuinitatis & rerum diuinarum,quæ ſunt entia non exiſtentia in materia.Auer.in epitomate Meta.trac.1.c1.. idem 6.Primæ philoſophiæ,cõ.2.Inde Colliget quæ ſit ratio formalis ſubiecti naturalis philoſophiæ, & quæ ſcientiæ diuinæ.

Scientia naturalis conſiderat duas cauſes ultimas tãtum ſ. materiam & mouens,ſed ſcientia diuina cauſam formalẽ & finalem & agentem quia differentia eſt inter agens & mouens,quia mouens dat mobili motũ tantum,ſed agẽs dat formam propter quam fit motus. Auer.in epitomate Meta.tracta.1.ca.1.hinc intelligere poteris quomodo intelligitur dictum eius in primo Phy.com.1.ubi habet ꝙ diuina ſcientia conſiderat tria genera cauſarum. Vbi aduerte ꝙ intelligentia ut dat motum cœlo, & dicitur anima eius conſideratur a naturali,ut patet.7.Cœli,cõmẽ.3. ſed ut dat ſibi formam.i.eſſentiam,quia eſſẽtia orbis,quã formam Commen. appellat in hoc epitomate,ex cauſata ab æterno in genere cauſæ efficientis nõ tempore,ſed natura ſolum orbem præcedens:& ſic dicitur cauſa agens ipſius,& iſto modo conſideratur a diuino,& iſta eſt ſententia eius hic,& etiam infra in tracta.4 ubi oſtendit quomodo intelligẽtia habet triplex genꝰ cauſalitatis. Dicit enim Commen.in.2.cap.de Subſtantia orbis, ꝙ licet orbis in ſe contrarium non habeat per quod corrumpi poteſt,habet tamen finitatem a ſupeficie continente ipſum,& omne tale indiget uirtute largiente in ſua ſubſtãtia permanẽtiam ſempiternam,ſicut indiget uirtute largiente ſibi motum ſempiternum ut cœlum.Igitur cauſatur ab intelligẽtia quo ad motum,dependet ab ipſa ut a mouente,ſed ut eſt cauſatum quo ad ſui ſubſtantiam dependet,ut ab agẽte,primo modo a naturali , ſecundo modo a diuino , & iſta eſt uia eius ſine dubio.

Scientia & ſenſus menſurantur magis quam menſurent. 10.Meta.tex.com.5.

Scientia eſt in qualitate,& ſcitum in ſubſtãtia.10 . Metaph. commento.22.ubi Commenta.in commen.dicit ꝙ ſtat ꝙ unum relatiuum ſit in uno genere,& ſuum correlatiuum ſit in alio. Et nota,ut ibi dicitur,ꝙ habet ueritatem de relatiuis quæ ſunt per aliud,fallit autẽ in relatiuis quæ ſunt per ſe relatiua..

Scire quidditates entium quæ multipliciter dicuntur, eſt multum difficile,quia appropinquant ei quod non habet unam naturam , & huiuſmodi diffinitiones difficile inueſtigantur per regulas dantes diffinitiones quæ ſunt diuiſio,& compoſitio,& demonſtratio.4 . Phyſic. commento.2.

Scientiæ omnes duobus modis principium ſumunt , aut rebus per ſe motis, aut ab alia ſcientia.7.Colli.ultimi.cap.

Sciſſibilia ſunt illa quæ diuiduntur ſecundum longitudinem.4.Meteororum,& cauſa in hoc eſt , ut ibidem dicitur,cauſa poſitionis filiorum ſeu uillorum , & eſt in tex. com.47.

Scrofa cum peperit,primam mammã porco, qui primus in lucem prodit,præbet.6.de Natura anima cap.18.

Scrofis proprium eſt primas mammas primis porcis genitis tribuere.Ariſtote.4.de Partibus animalium,cap.9.& Auer.ibidem,in cap.de pectore.

Scrotum appellatur teſtium conceptaculum.3.de Natura animalium,cap.primo.

Secundum differt ab eo ꝙ eſt per accidens,quia ſecũdum eſt terminatum quoquo modo,ſed illud quod eſt per accidens eſt infinitum.1.Phyſi.com.44.

Secundum quod,& cauſa,pariter exiſtunt.5.Meta. tex.cõ. 23.Vbi colligitur ꝙ nota reduplicationis poteſt reduplicare quodlibet genus cauſę,contra uulgares aſſerentes ꝙ non reduplicat niſi genus cauſæ formalis tantum.

Seculum cœli eſt terminans eſſe uniuſcuiuſq; rei quam continet cœlum,ſicut ſeculum uniuſcuiuſq; rei eſt ſuum eſſe terminans omnes partes eius:ſeculum uero primæ cauſę eſt ſuum eſſe terminans eſſe omnium entium,quamuis

non ſit in tempore: primo Cœli, com. 100. Ex quo patet dari triplex ſeculum, idem etiam notauit Simplicius in eodem loco.

Semẽ in uegetabilibus, ſperma autem in uniuerſalibus eſt: primo Phyſi. com. 62.

Sẽper eſt aliquid qđ ſubiicitur ex quo ſit quod quod ſit. 1. Phyſi. tex. com. 62. & in. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Semper exiſtimabitur aliqua ſpecies mouens: tertio Phyſi. tex. com. 17.

Sempiterna ſunt priora ſecundum ſubſtantiam corruptibilibus. 6. Meta. tex. com. 17.

Sempiternum nullum eſt in potentia, ibidem.

Sempiterna carent labore, quia cauſa laboris eſt materia quæ eſt ſubſtantia in potentia & non in actu. 9. Meta. tex commen. 17. Ex quo patet ꝙ nulla forma abſtracta a materia eſt fatigabilis, & per oppoſitum quælibet forma exiſtens in materia fatigatur.

Sempiterna non habent malum, neq; peccatum, neq; eſt in eis corruptio: etenim corruptio malorum eſt. 9. Metaph. tex. com. 16.

Sempiterna carent uiolentia & diſpoſitione præter quam naturali. 5. Meta. tex. com. 6.

Senſus accidit dormientibus animalibus non modo quæ ſomnia uocantur, ſed etiam præter ſomnia, ut his qui dormientes reſurgunt, & quidem plura quam agunt ſine ſomnio: ſunt enim qui dormientes reſurgant & ambulent, ex 5. de Generatione animalium, cap. 1

Senſibili recedente a ſenſibus noſtris ſtatim certitudo ſui omnis mutatur in exiſtimationẽ abſq; eo ꝙ in nobis accidit error. 9 Meta. com. 22. idem. 7. Meta. tex. com. 53.

Senſibilibus recedentibus a ſenſu non eſt de eis certitudo, ſed opinio. 7. Meta. tex. com. 53. ubi Cõmen. dicit, ꝙ dum recedunt a ſenſu poſſunt corrumpi: & tunc non remanebit exiſtimatio: & ideo ſingularia nõ habent diffinitionẽ neq; demonſtrationem, quia poſtquam recedunt a ſenſu, non habent niſi exiſtimationem.

Senſibilium principia ſi acciderit, ut in Metaphyſica quærantur, hoc erit inquantum entia, non inquantum ſenſibilia. 4. Metaphyſi. com. 1. idem. 6. Metaphy. tex. cõmen. primi, & in. 12. Metaphyſi. commen. 3. 5. & 6. & 7. Metaphy. com. 5. & 9.

Senſus non eſt ſuimet, ſed eſt alterum præter ſenſum quod natura prius eſt ſenſu: mouens enim eſt natura prius mouens. 4. Meta. tex. com. 25.

Senſibile eſt relatiuum, quia nullam habet naturam niſi relatiuam. Nota tamen ꝙ hoc eſt ad hominem: loquitur. n. ex intentione antiquorum ibi, ut patet.

Senſus eſt in capitulo relationis, & ideo ſi eſſent ſenſus ęterni eſſent animalia æterna. 3. Metaphy. commen. 7. uide. 5. Meta. com. 20.

Senſibilia omnia ad ſenſum iudicamus. 1. Meteoro. cõ. 30.

Senſus pręter utilitatem propter ſeipſos diliguntur: ex proœmio Metaphyſicæ.

Senſus uiſus præ omnibus maxime, ut ita dicam diligitur quia multas rerum differentias demonſtrat, & maxime hic ſenſuum nos cognoſcere facit, ibidem.

Senſibilia quædam non ſunt tranſmutabilia eſſentialiter, ſed permanentia, ſcilicet forma, & quædam ſemper ſunt tranſmutabilia, ſcilicet materia. 1. Meta. com. 6. Vide conſimile primo de Generatione & corruptione, tex. cõ. 35. & 36. & com. 38.

Senſorium omnium meatus tendit ad cor, Ariſto. in. 5. de Generatione animalium, cap. 2. in lib. de Senſu & ſenſato.

Senſibilia habent duos modos comprehenſionis, modum qui non eſt ſciẽtia eorum, ſed imaginatio, & modum qui eſt ſcientia eorum, & ſunt intellecta uniuerſalia. 1. Meta. com. 27. iuxta illud Boethii: Singulare eſt dum ſentitur, & uniuerſale eſt dum intelligitur.

Senſibilia ſunt in triplici differentia, quædam enim ſunt quæ præciſe iudicantur eſſe uera, & quædam ſunt quæ præciſe iudicantur eſſe falſa, licet ſentiantur, ut apparet in deceptionibus uiſus: & quædam ſunt ignota, donec ſuperueniat demonſtratio, ſicut apparet de prauitate ſolis. 8. Phy. com. 26.

Senſus quoties agit in ſenſile. ſ. quoties ſenſus in actu eſt, & incumbit in ſenſile toties quoq; in idem ſenſile imaginationem moueri, neq; enim digredientibus, aut ſublatis rebus imaginationem tueri, & cuſtodire ueſtigia earũ poſſet niſi cognoſceret & perciperet ea quorum ſibi cuſtodia eſſet concredita. Themiſt. in. 3. de Anima, ſecundum eius deciſionem & diuiſionem Græcorum, cap. 25. & ſecundum Latinos eſt in. 2. de Anima in expoſitione tex. 259. Ibi duo collige, unum ꝙ ſenſus aduertat & cognoſcit obiectum, ſenſus interior nõ percipiat actum illius ſenſus, ut qui tenet oculos apertos uidet, ſed non percipit ſe uidere, quia eſt diſtractus: dicendum eſt, ꝙ ſi uidet, etiam ſenſus percipit ipſum uidere: quia ſi nullo modo perciperet, nec ſenſus exterior percipit ullo modo. Secundum eſt contra Arabes qui uolunt aliam eſſe uirtutem reſeruatiuam, & aliam cognitiuam.

Senſibile quandoq; ſumitur pro tangibili ut primo Cœli, tex. cõmen. 68. ſecũdum expoſitionem Auer. & 2. de Generatione & corrup. tex. com. 7. Quandoq; pro naturali ſeu mobili, ut in prologo primi Phyſico. Cõmen. inquit, ꝙ res ſenſibiles ſunt ſubiecta iſtius artis, quandoq; pro obiecto ſenſus, ſicut intelligibile pro obiecto intellectus, ut. 3. de Anima plerunq;.

Senſibile nullum eſt non ens in loco. 1. Cœli, tex. com. 69.

Senſus fortes ſunt illi qui comprehendunt minimum eorũ quæ ſunt poſſibilia, ut cõprehendantur ex ſpaciis ex quibus ſperatur uiſio. 1. Cœli, com. 117. De tali ſenſuum fortitudine, uide Ariſt. in. 5. de Generatio. anima. cap. 2.

Senſu exiſtente erit phantaſia & appetitus, quia ubi eſt ſenſus, erit lætitia & triſtitia, ubi autem hæc, ex neceſſitate deſiderium erit. 2. de Anima, tex. com. 20. & tex. com. 27.

Senſus eſt de uirtutibus paſſiuis. 2. de Anima, tex. cõ. 51. & 52. 59. & 60. idem. 3. de Anima, com. 18 auctoritate Alex. & 7. Phyſi. com. 12 Vide in Concordantiis.

Senſus communis cuius eſſe demonſtratum eſt in libro de Anima, eſt primo & principaliter in corde ſecundũ Ariſt. & Gale. dixit ꝙ eſt in cerebro. 2. Colliget, cap. 11.

Senſus eſt duobus modis, in potẽtia uidelicet, & in actu. 2. de Anima, tex. com 53. & 138. & 139.

Senſus prima perfectio ſit ab intelligentia agente ut declaratur in libro de Animalibus. 2. de Anima, com. 59. idem 7. Meta. com. 31. & 12. Meta. com. 18. Vbi per intelligentiam agẽtem intelligit uirtutem informatiuam, quæ ut rememoratur ab intelligentia non errante producit animatũ. uide in. 2. de Generatione animalium, cap. 3.

Senſibile dicitur tripliciter 2. de Anima, tex. com. 63.

Senſibile propriũ eſt quod non contingit, altero ſenſu ſentiri, & circa quod non contingit errare. 7. de Anima, tex. com. 63. ubi Cõmen. gloſſat hoc habere ueritatem in maiori parte. Themiſt. autem apponit tres conditiones, quas etiam uidetur inuenire Commẽta. in. 4. Meta. in com. 26. in calce commenti.

Senſus nõ ſentiunt ſe nec organa ſua, & uide cauſam. 2. de Anima, tex. cõ. 52 & Alexan. in paraphraſi de Anima, ca. de intellu in actu dicit, ꝙ ſenſus in actu nõ ſentit ſeipſum.

Senſoria quædam ſimplicibus elementis conſtant, ut uiſus, auditus, & olfactus: quædam uero ex omnibus, ut tactus & guſtus. 2. de Anima, tex com. 140. uide Themiſt. ibi, & Simplicium quomodo ſit intelligendum hoc.

Senſus non decipitur circa ſenſibile proprium, quarto Meta. tex. com. 24.

Senſus ſinguli cognoſcunt ſuorum ſenſilium priuationes, ut oculus tenebras. Themi. 2. de Anima, & habetur in tex. ibidem. 71. ſed præſentium ſenſibilis per ſe, abſentiã uero & priuationem per accidens percipiunt, ut teſtatur idem Themiſtius. 2. de Anima, cap. 23.

Senſus non comprehendunt eſſentias rerum, ſicut quidam exiſtimauerunt, ſed hoc eſt alterius potentiæ quæ dicitur intellectus. 2. de Anima com 63.

Senſus hominis comprehendunt indiuiduales decẽ prędi

carnentorum

ramentorum,ibidē,& 3.de Anima.6.20 &.35.cōmentis.

Senſibilia communia ſunt,motus, quies, numerus, figura, magnitudo 2.de Anima,tex.com.64.

Senſus non decipitur circa ſenſibile proprium tribus conditionibus concurrentibus,ꝙ organum nō ſit læſum, ꝙ nō ſit perturbatū membrum,& ꝙ ſit debita diſtātia. Them. in. 2.de Anima,cap.21.& eſt in expoſitione tex.63. Vide tamen Alexa.in ſua abbreuiatione de Anima,cap.12.ubi arguit quæ ſint ſenſibilia per ſe,& quæ per accidens, ubi ſic ſcribit: In propriis autem ſenſibilibus ſenſus potiſſime ueri ſunt,ubi ſenſibus ea ſeruantur illæſa,quibus cum ſenſibilia ſenſu innata ſunt, ubi ponit quinque conditiones: & tu uide.

Sēſus quilibet ſuſceptiuus eſt ſpecierum ſine materia, ut cera annuli ſine ferro & auro recipit figuram.2.de Anima, tex.com 121.& tex.com.138.

Senſus recipit ſpecies ſine materia,ſicut cera non aurum ab annulo recipit,ſed imaginem,licet differentia ſit quia ſenſus quum ſpecies recipit non ſit materia earum,neq; corporea ab actiōe ſignatur,ut cera,neq; ſculpitur ſuperficie tenus,ſed effigies illas foris illapſas intra ſe totum admittit alte condendas.Themiſt.2.de Anima,cap.20.in fine.uide etiam Alexan. in Paraphraſi de Anima,cap. de ſenſu cōmuni,ubi probatur liquido patere ſenſum recipere ſine materia,quia uiſus nō albeſcit,neq; nigreſcit. Vide clarius de hoc Themi.in libro primo de Memoria & reminiſcentia,cap.11.& Alexandrum,in.2.de Anima, in cap. de phantaſia,a quo uerbo tenus aſſumpſit,uide etiā Themiſt.2.de Anima,cap.22.in tex.68.ubi dicit: Quemadmodum in cælatura annuli & ſigillum in cera,nam cera non in profundo,ſed in ſuperficie fingitur,aer uero & oculus intra ſe totum recipit.

Senſitiuæ uirtutes ordinatæ fuerunt ab Ariſt.ſecundum nobilitatem & non ſecundum naturam.& ideo prius pertractauit de uiſu,deinde de auditu,deinde odoratu.2.de Anima,com.77. Auicen. autem in.6.Naturalium ordinauit iſtas uirtutes ſecundum naturam,unde prius egit de tactu deinde de guſtu,deinde de olfactu, deinde de auditu, & poſtremo de uiſu. Vbi collige ꝙ ordo doctrinæ quādoq; ſequitur ordinem naturæ,& quandoq; ordinem nobilitatis & perfectionis.

Senſibile poſitum ſupra ſenſorium nō cauſat ſenſationem. 2.de Anima,tex.com.98.&.75.

Senſuum omnia inſtrumenta,ut eſt declaratum in naturali philoſophia,ſunt uacua a ſenſibilitate ſuarum apprehenſionum,quia in rebus naturalibus recipiens non recipit ſuum ſimile.3.Colliget,cap.35.

Senſus quilibet unius contrarietatis eſſe uidetur,ut uiſus albi & nigri,auditus grauis & acuti,guſtus amari & dulcis. 2.de Anima,tex com.107.

Senſus idem habet idem inſtrumentum.2.de Anima,com. 112.&.107.&.3.de Anima,com 90.

Sentire eſt quoddam pati.2.de Anima,tex.com.118.

Senſus aliter patitur quam inanimata,uide in.2.de Anima, Themiſt.pulchre,cap.42.& 44.

Senſibilium ſpecies remanent in abſentia,ſenſibilia in ſenſu per aliquam moram.Themi.2.de Anima,cap.44. idem habet præfatus expoſitor ibidē,ſuper tex cō.138.& eſt in.3.de Anima,in Themiſtio, cap.4.Vide etiam Themiſtium in com.libri de Inſomniis cap.8.&.9.

Senſibilia in anima ſunt intentiones & comprehenſiones, ſed extra animam non ſunt comprehenſiones,neq; intentiones,ſed res materiales non comprehenſæ omnino.2. de Anima,com.120.idem.12.Meta.com.14.23.&.35 cō ſimile de intellectu.3.de Anima.com 38.

Senſibilium excellentiæ corrumpunt ſenſitiua, ſecundo de Anima,tex.com.123.

Senſiuum ſecundum opinionem Ariſt.quidam ſunt in capitulo relationis,quidā uero in capitulo actionis & paſſionis per ſe,& accidit illis relatio.2.de Anima,com.125.& 126.& 140.&.143.

Si ſenſus aliquis nobis deficeret, oporteret aliquod organum nobis deeſſe.2.de Anima,tex.com.128.

Senſus alius præter quinque non eſt 2.de Anima, tex.cō. 128.uſq; ad.136.Et aduerte ꝙ Ariſt.adducit tres demonſtrationes,quarum prima eſt a mediis, ſecunda eſt ab inſtrumentis, & cauſa data in iſtis demonſtrationibus eſt quaſi materialis: tertia uero eſt a ſenſibilibus,& iſta demōſtratio eſt magis firma illis duabus, cum cauſa accepta in ea ſit finalis,ut notat Commen.in.2.de Anima,com 129. Vbi collige demōſtrationes datas per cauſas finales eſſe certiores demonſtrationibus datis per materiam: uide etiam in.3.Meta com.3.

Senſibile per accidens non mouet ſenſum, neq; formam ſuam imprimit.2.de Anima,tex.com. 134.

Senſibile per accidens eſt duobus modis,ibidem.

Senſibilia,& appetibilia non ſunt loci, aut conceptacula ſenſationum,ſed potius irritamenta & incitamenta ſenſum. Themiſtius primo de Anima cap.18.& eſt ſuper tex.43. & habetur in libro de Senſu & ſenſato,ubi dicitur ꝙ ſenſibile ſenſum agere facit.

Senſus omnes habentur a non imperfectis & non orbatis ſecundo de Anima,tex.com.131.

Senſibilis actus & ſenſus idem eſt & unus.3.de Anima,tex. com.138.& tex com 145.

Senſibilibus abeuntibus inſunt ſenſus & phantaſiæ quibus ſentiunt.2.de Anima,tex.com.138.

Senſuum operatio non ſit cum qualibet menſura caloris, nam fortis calor prohibet eos apprehendere ſenſata extrinſeca,& implet eos,ut uidemus ī ægritudinibus acutis aliquos,qui credunt uidere & audire res quæ non ſunt.2. Colliget,cap.11.

Senſibilis actus,& ſenſitiui in ſenſitiuo eſt,ſicut actio & paſſio in patiente,& non in agente eſt.2 de Anima,tex.commento.140.

Senſus eſt ratio quædam.& ideo excellens ſenſibile corrūpit ſenſum.2.de Anima,tex.com.143.

Senſus numerantur in relatione uno modo,& in qualitate, alio modo.2 de Anima.143.

Senſus eſt proportio agens,ibidem.

Senſus quilibet eſt ſubiecti ſenſibilis qui eſt in ſenſitiuo inquantum ſenſitiuum,& diſcernit ſubiecti ſenſibilis differentias.2.de Anima,tex.com.142.

Senſus omnes quos quinq; eſſe nouimus, ſunt in homine & in omnibus animalibus terreſtribus,quæ animal generant,necnon & in omnibus animalibus habentibus ſanguinem quæ animal pariunt,niſi quod oblæſum contigerit,ut in talpa.Ariſt.in.4.de Natura animalium,cap.8.

Sentientis primi uirtus i uirtus ſenſus cōmunis melius eſt ut dicatur eſſe una forma,& multa inſtrumentis copulatis cum ea.2.de Anima,com 149.

Senſibilia communia ſimilitudinē ſuam imprimunt in ſenſu,ut magnitudo,figura,& unus.Them.in 2.de Anima,in tex com.134.& ſecundum diuiſionem Græcorum eſt in. 3.de Anima,cap.2.in Themiſtio.

Senſus communis in iudicio tribus ex cauſis errare poteſt, prima ſi quod iudicauit ſemel fungēs officio duorū ſenſuum alias uno tantum iudicaret,ſecunda ſi uno tantum iudicet colore Cleonis filium,tertia circa cōmunia hallucinatur,ſi uni ſenſui inſtiterit quæ ſunt pluribus concredita,ut dum de figura quæ uiſu & tactui communis eſt ſolo uiſu iudicet.Themiſt.in.2.de Anima,tex.com.134.

Senſilium ſuſceptio non per ſchemata aut figuras ſit, quale enim ſchema albi erit,aut in uniuerſum coloris,aut odoris? Alexan.in particu cap.de Phantaſia.

Senſus propriorum ſemper eſt uerus, ſecundo de Anima, tex com 152.

Senſus exiſtit in omnibus animalibus, intellectus uero in paucis.ibidem.

Sentire non eſt pati,ſed iudicare,neq; diſcernere. Alexan. in paraphraſi de Anima,in capitulo de intellectu practico & ſpeculatiuo.

Senſus ſemper dicit uerum in propriis.& falſum in uniuerſalibus.Intellectus uero econtrario, uerum in uniuerſali-

bus,& falſum in propriis.2.de Anima,com.152.uide pro hoe.2.de Anima,com.63.&.134.&.161.

Sentire & intelligere,nec motus ſunt,nec animæ motus.1. de Anima,tex.com.42.&.43.& uide ibi Themiſt.

Senſibile facit ſentiens in actu poſtquam erat in potentia.3. de Anima,tex.com.28.idem.2.de Anima,tex.com.60.

Senſus eſt ſpecies ſenſibilium,& intellectus eſt ſpecies ſpecierum.3.de Anima,tex.com.38.

Senſus communis non patitur contrarias qualitates, ſed ante ſe poſitas,& ad pedes genuaq; aduolutas iacentesq; cõtemplatur.Themiſtius.2.de Anima,tex.com.147.uide in Contradictionibus nuper æditis.

Senſu cõmuni ſentimus qđ uidemus & audimus, nõ uiſu aut auditu,Ariſt.in libro de Somno & uigilia, & Them. in.2.de Anima ſuper expoſitione tex.148.contra Thomã de Garbo,& Petrum Pomponacium.Idem expreſſe notat Alexan.in Paraphraſi de Anima, cap.de Senſu cõmuni,inquit enim:Hoc autem communi ſenſu& uidẽtes nos & audientes & ſingulis ſenſibus,ſentientes ſentimus, quin uidet auditur ue,audire ſe & uidere iã ſentit. Nãq; nõ alia poteſtate quam ſenſu noſipſos ſentire percipimus, neq; tamen nos uidere uidemus, neq; nos audire audimus,quum nec uidere ipſum,ſiue uiſio uiſibilis ſit, neq; audire,ſiue auditio audibilis,ſit,ſed hoc primi & proprii ſenſus qui communis dicitur,opus & functio eſt.

Senſibilia ſeparata in ſpeciebus ſenſibilibus intelligibilia ſunt.3.de Anima,tex.com.39.

Senſus in maiori parte non eſt cauſa longitudinis uitæ & durationis,& ideo ſenſibilia ſunt minoris uitæ quã multæ plantæ.3.de Anima,com.61.

Senſibilis quælibet ſuperfluitas corrũpit ſenſum.3.de Anima,tex.com.ultimi.

Senſus certiſſimi eſt diſcernere minima quæq; circa unum quodq; genus,ibidem.

Senſus exquiſitores per partes quæ ſynceriorem ſanguinẽ habent abſolui neceſſe eſt,ex ſecundo de Partibus animalium,capitulo.10.

Sentiendi principium ſemper in medio quærendum eſt in ipſis animalibus,ex.4.de Partibus animalium,cap.5.

Senſus communis cuius eſſe demonſtratum eſt in libro de Anima,eſt primo & principaliter in corde ſecundũ Ariſt. at Gale.dixit, q eſt in cerebro.2.Colliget,cap.11.

Senſatorum motus quamuis ſit declaratũ q ueniat ad ſenſum ab extra, non eſt impoſſibile,ut ſiat etiam ſimile per contrarium.3.Colliget,cap.38.

Senſibilia non mouent ſenſus,neq; impellunt niſi remotiuſcula ſint,proindeq; extrinſecus habeantur.A iunctis,innexisq; nulli ictus eueniunt, quia iam ipſi ſe ferirent ſenſus. Themiſt.2.de Anima cap.19.in expoſitione tex.52. Inde patet error Thomæ de Garbo,& Petri Pomponacii aſſerẽtium ſenſum cognoſcere ſuum actum,hoc enim eſt cõtra Philoſophum,& contra experimentum: nam forma exiſtens in ſubiecto non alterat ſubiectum. Medici enim fatentur calorem in hectico febriente intenſiorem eſſe calore febris ephemeræ & putridæ, & tamen non ſentitur, quia eſt fixus in membris.

Senſus ſecundum Ariſt.minus patibilis eſt quàm ſenſoriũ, ſi enim ſenex oculo ꝓbo ualenteq; uteretur,uideret æque ac iuuenis,non tamen prorſus impatibilis eſt,quia paſſionem ſenſorii oblæſionemq; ad quendam modum agnoſcit,ſed intellectus potentiæ ſeparatus & omnino expers huius diſpẽdii eſt. Vnde impatibilitatem ſenſus diuerſam eſſe ab impaſſibilitate intellectus ſenſoria & internuncia declarant,quia ſenſus a forti ſenſibili tranſlatus ad imbecillia non poteſt ſentire,ſicut intellectus ab excellẽti intelligibili ad inferiora & humiliora poteſt ea exquiſite intelligere.Themi.tertio de Anima, cap.34.ubi concludit ſenſus eſſe minus paſſibiles quam inſtrumentum,intellectũ uero prorſus impaſſibilem eſſe.

Senſus extremis mundi partibus eſt denegatus, extremas autem mundi partes cœlum & plantas accipimus, quanquam alia ratione cœlo,alia plantis eſt denegatus: plantis,quia præ ignobilitate naturæ & craſſamento partem hanc,nec promereri nec capere potuerunt: Cœlo, quia eminentiore ordine,dignioreq; habebatur,q̃ ut ad hunc uſum deſcenderet.Themi.3.de Aiã,cap.71.& eſt ex mente Ariſtote.in.3.de Anima,tex.commen.71.72. Collige aliquid negari in aliquibus propter perfectionem,in aliquibus autem propter imperfectionem,ſicut aliquid attribui poteſt alicui propter imperfectionem,aliquibus uero propter ſummam perfectionem:& conſequi finem ſuum ſine actione omni competit primo principio, & competit terræ:ſed primo principio propter ſummam perfectionem,terræ uero propter oppoſitã cauſam, ſicut habetur in ſecundo Cœli,in com.66.

In ſenſu tria ſunt,ſenſibile, uis ſenſibilis,& actus, qui ex initu admiſturaq; illorum tãquam fœtus excluditur:ita etiã in intellectu tria ſpectantur,intelligibile,uis intelligẽdi, & actus qui de ambobus paritur, Them.lib.1.de Memoria. cap.11.ita etiam Diuus Auguſtinus in primo de Trinitate,ex potentia & obiecto paritur.

Senſus,imaginatio,aſſenſus, impulſio,actio,in animalibus ordine quodam diſpoſita ſunt,non enim ubicunque ſenſum repereris,imaginationem ſubſequi neceſſe eſt,quandoquidem nõ omnia animantia uim imaginandi habere concedimus,neq; item omnem imaginationem aſſenſus conſequitur.Non enim globum ſolis pedali menſura cõſtare aſſentimur,tametſi id in nobis imaginatio percipit, Poſt hæc non omnis aſſenſio impulſum trahit, nam qui cuipiam quod album ſit aſſentit,non continuo in id impulſum defertur,aſſenſus enim quo rebus adijcimur non eſt impulſus ille quo in res,quæ coram adſunt uelut iam ſelectas agimur,id autem appetitus eſt. Accidit etiam ut impulſione atq; appetitu plerunq; perciti nihil agamus, quoties appetitui neq; conſilium,neq; deliberatio ſuffragatur,Alexan.ſententia in Paraphraſi de anima,in cap.de Phantaſia:quod nota propter quæſtionem illam difficilem depraſi,quam noſtri Theologi diſcutiunt in prologo primi ſententiarum.

Senſus quinq; ſunt,qui cum ſint tanquam nuncii & exploratores ſunt:Them.2.de Anima,tex.com.147.

Senſus dati ſunt animalibus ad ſalutem.12.Meta. com.36. &.3.de Anima,tex.com.60.61.

Sentiendi uis in habentibus ſanguinem nulli parti exangui data eſt,nulla enim pars exanguis ſentire poteſt,licet ſanguis nullo ſenſu præditus ſit,quippe qui nulla pars animalis ſanguis eſt,ex ſecundo de Partibus animalium,ca.10. Vide in Contradictionibus nuper æditis.

Senſorii ſynceritas cauſa eſt,ut differentiæ ſenſibilium bene iudicentur,Ariſto.in.5.de Generatione animalium, ca.2. idem dicit de oculo in fine primi capitis,ubi inquit: Quẽadmodum in ueſte mundiſſima,uel minima macula perſpicua eſt:ſic ĩ puro ſynceroq; oculo,uel parua motio patet,ſenſumq; efficit.At quod procul cernatur motusq; a longinquis uiſibus deueniat,cauſa eſt ſitus oculorũ.Vbi colligitur q iudiciũ ſenſibilium ueniatur perfecte ex organi temperie,ſed diſtantia ſentiendi ex ſitu organi.

Semen in uegetabilibus,ſperma autem in animalibus eſt, primo Phyſi.com.62.

Semen eſt album propter ſpumam,& ideo errant qui aſſerunt ſemen Æthiopum nigrum eſſe,Auer.in.2. de Generatione animalium,cap.primo in fine:& uide ibi Ariſt.c. 2.ubi dicit Herodotum nõ uera ſcribere,cum nigram genituram Æthiopũ dicat,quaſi neceſſe ſit omnia nigra eſſe eorum quibus nigra eſt cutis atqui dentes eorum albos eſſe cernere potuit.

Seminis natura ſpumoſa eſt:hocq; antiquos nõ latuit,quippe qui Deam quæ rei ueneree præeſt ab ea ipſa facultate nominauerunt, Ariſt.in.2.de Generatione anima.cap.2.

Semen ſecundum Ariſt.non eſt pars fœtus ſeu conceptus, & Galen.contradixit ei in hoc,& Auicen.etiam dicit, q eſt pars fœtus uirtutum, & eſt pars formæ & non materiæ,Auer.in.2.de Generatione animalium, cap.utrum ſemen ſit animatum.

Seminis corpulentum diſſoluitur,& uerũ in ſpiritum euaneſcit,cum naturam humidam,& aquoſam habeat, ſecũdo de Generatione animalium,cap.3.

Semen dicitur agere in uirtute ipſius ſeminãtis, quod quidem iam eſt ſeparatum,deſinitq; eſſe, & hoc eſt ſimile rebus admirabilibus in quibus datur mouens quod mouet aliquod,& mox quieſcit,& remanet,ſecundũ ꝙ de ſe mouetur,& mouet huiuſmodi motu,quẽ acquiſiuit a primo motore,ſic & in natura. Nam quãdo id a quo ſemen efficitur,præſtauerit uirtutem naturalem ſemini quæ mouet materiam ad perfectionem,& procreationem,quo quieſcente remanet ſemen mouens ea uirtute,ob quam rem non eſt neceſſe,ut primum mouens tangat,id quod mouetur ab ipſo uſq; ad finẽ generationis,ſed tantũ in principio rei. Auerrhois ſententia in.2.de Generatione animalium,cap.1.& eſt ſentẽtia formaliter accepta ab Ariſt. ibidem,primo capite uerſus finem ibi: Hæc igitur ſoluere conandũ eſt. Ex hoc ſoluitur Achilles Scoti,in.2. Sententiarum,diſtin.18. qui non potuit imaginari quomodo ſemen agere poſſit in uirtute patris.

Semen ut inſtrumentum habet tres proprietates ſecũdum Ariſto. duæ ſunt cõmunes rebus naturalibus, & artificialibus,ſed tertia eſt propria rebus naturalibus tantum. Prima eſt,ꝙ inſtrumentum nõ eſt pars rei factæ. Secunda,ꝙ inſtrumentum ſeparatur poſt conſtituti perfectionẽ. Tertia quæ eſt propria rebus naturalibus, eſt ꝙ tangit omnes partes rei confectæ intus,& extra eodem modo,arte autem tãtum exteriora tanguntur. Auer.in.2.de Generatione animalium.cap.1.utrum ſemen ſit animatum.

Semen eſt inſtrumentum uirtutis informatiuæ per partem aeream ipſius. Auer.in.2.de Generatione animalium,ca.5.ubi quærit utrum ſemen ſit animatum, & uide ibi pulchram digreſſionem contra Gale.& Auicen.

Seminis profuſio non intus ſit,ut quidam uolunt: os enim uteri anguſtum:ſed ante,quo fœmina uaporem mittit,& aut ibidem manet ſemen emiſſum,aut intus ab utero trahitur ſi calidus eſt,& modice tẽperatus. Cuius rei indiciũ eſt,ꝙ locus qui modo madebat,reficcatus mox ſentiatur Ariſto.in.1.de Generatione animalium,cap 4.

Semen a mulieribus emitti aſſerẽtibus accidit dicere,ꝙ ubi foras emiſerint retrahant intus,ſiquidem quod emiſſum eſt miſceri debet cum maris genitura,quod ita fieri ſuperuacaneum eſt: at natura nullam rem ſuperuacaneam facit. Ariſto.in.2.de Generatione animalium,cap.4.

Semen tardius ex auibus emittitur quam ex piſcibus, uide cauſam in.1.de Generatione animalium,cap.4.

Semen genitale piſcium lac appellari conſueuit.8.de Natura animalium,cap.15.

Seminis natura humida eſt,ideo meatus ſeminis idẽ communis cũ excremento humidi alimenti habetur in aliquibus animalibus.1.de Generatione animalium, cap.13.

Semen utrum ex unaquaq; parte corporis proueniat,uide opinionem antiquorum.1.de Generatione animaliũ,& quatuor eorum rationes ſuper hoc,ca. 17.& uide improbationem iſtius opinionis in cap.ſeq uidelicet.18.

Semen in emiſſione ſui cauſat uehemẽtem uoluptatẽ propter pruriginem multam quæ accidit,quapropter ſiquis frequenter ea re utitur,minus afficitur uoluptate,primo de Generatione animalium,cap.18.

Semen utrum concurrat ut forma,& agens an ut materia, uide.1.de Generatione animalium.cap.18.&.11.

Semen & genitura differunt,ibidem.

Semen & fructus differunt,ibidem.

Semen nec in pueris,aut ſenibus,neq; in ægris eſt.uide cauſam ibidem,uide etiam Auicen.in.3.cano.tracta.5.in.21. Fen.in cap.de ſterilitate,& difficultate impregnationis.

Semen eſt excrementum alimenti utilis atq; ultimi,ibidem in fine capituli.

Semen ſi proueniret ex membris organicis,proueniret ex ſimplicibus quibus ſunt ſimplicia membra. Ariſto. ratio cõtra antiquos.1.de Generatione animalium,cap.18.ubi patet elementa eſſe formaliter in mixto.

Semen ſanguinis excrementum eſſe ſignum efficax eſt, ꝙ quire uenerea immodice utuntur ſanguinem emittunt. Auer.5.de Generatione animalium in.1.cap.ubi ponitur improbatio antiquorum de ſemine,& habetur ab Ariſto. ibidem,capitulo.19.

Semen in uita præditis in quibus ſexus maris, & fœminæ diſtinctus non eſt,conceptus eſt,conceptum autem appello primam ex mare,& fœmina mixturam. Ariſto.in.1.de Generatione animalium cap.20.

Semen confert ad generationem ſui qualitate ſecundum Ariſto.& non quantitate,ut opinatus eſt Galenus primo de Generatione animalium Com.in fine.

Semen apud Ariſto.eſt ſicut inſtrumentum,& mas eſt ſicut faber,& ſanguis menſtruus eſt ueluti materia. Auer.ſentẽtia in fine primi de Generatione animalium,& habetur ab Ariſto.ibidem,cap.ult.

Semen ſiue genitura ſe habet ad menſtruum,ſicut coagulũ ad lac.2.de Genera.animalium. Et nota ꝙ Auicen.deceptus fuit ex hoc exemplo,ut refert Auer.in.2.de Genera. animalium in.1.cap.ubi quærit,utrum ſemen ſit animatũ. Deuenit enim Auicẽ.ad hoc ut aſſerat ſemen eſſe partem conceptus,non tamen ꝙ ſit pars materiæ,ſed eſt pars formæ: imaginatur enim ipſum eſſe propriũ calorem naturalem,aut ꝙ tranſmutatur ad calorem naturalem modica tranſmutatione.

Semen uiri eſſe fœcundum experimento inqua probatur certa ratione: quod enim tenue,& frigidum eſt cito diffuſum per ſumma innatat,quod fœcundum eſt in imum deſcendit. Ariſt.in.2.de Generatio. animãlium, cap.5.in fine. idem in.3.de Natura animalium,cap.ulti. Vbi aduerte ꝙ eadem ratione dicunt aliqui dum periculum facere uolunt,an mulier grauida marem conceperit, ꝙ lacte extracto a mãmilla,& in aqua proiecto,ſi in imum deſcẽderit: marem concepiſſe,ſi ſupernatauerit fœminam.

Semina fœcũda ſunt quæ grauedinis ſpeciem referunt,eaſdemq; potius marem fœtificant,tenuia autem nec globulenta fœminam gignunt.7.de Natura animalium,cap.2.

Semen in potentia continet omnes ſimilitudines, & patris & aui,& proaui,& ataui,uſq; ad ſpeciem.ex.4.de Generatione animalium,cap.3.

Seminum uirtutes aſſimilantur arti,& intellectui,& differunt a uirtutibus naturalibus,7.Metaphy.cõmen.31.uide etiam.12.Meta.com.13.&.18.

Senes acute uidere non poſſunt,nam cutis quæ pupillæ uocatæ,obtenditur,ut cæterarum partium cutis obrugat,& craſſior redditur. Ariſt.in.5.de Genera.animalium,ca.2.

Senectus eſt naturalis morbus,morbus autem eſt aduentitia ſenectus. Ariſt.in.5.de generatione animalium,cap.4. Ideo recte dixerunt Medici ſenes debere regi regimine conualeſcentium.

Septimus Metaphyſicæ eſt tractãtus primus eorum in quibus agitur de ſubſtantia. Commenta in prologo.7.Meta. Et aduerte ꝙ dicitur primus reſpectu octaui Metaphyſi. quia iſti duo libri appellantur tractatus de Subſtantia. Et nota ꝙ in illis duobus libris agitur de ſubſtantiis inſeparabilibus a materia inquantum ſubſtantiæ ſunt,& inquantum entia,ſed de ſubſtantiis inſeparabilibus agitur in.12. primæ Philoſophiæ,ut notat in eodem loco Commentator,qui eſt duodecimus ſecundum diuiſionẽ Latinorũ.

Septimus phyſicorum habet quatuor quæſtiones,quarum prima eſt,utrum omne motum habeat motorem: ſecunda ꝙ omnia mota in loco reducuntur ad unum motũ ex ſe primum,quod mouetur a motore in ipſo: tertia eſt, ꝙ omnis motor in loco,eſt inſimul cum eo quod mouetur ab eo in loco: quarta eſt,utrum omnis motus habet proportionem cum omni motu 7.Phyſi.com.21.

Septenarius maximam uim habet in generatione inſectorum,& ouiparorũ,ut in morbis dies decretorius. quinto de Generatione animalium,cap.20.

Separabilia ſermone,ideſt diffinitione, exiſtimantur ſeparari ſecundum eſſe,ſed illud quod non ſeparatur ſermone,quanto magis non ſeparatur in eſſe.7.primæ Philo

ſophię tex.cõmen.39.contra Platonẽ. Vide etiam Auer. in ſecundo Phyſicæ auſcultationis, in cõmen.19. ꝙ quicquid ſeparatur in eſſe ſeparatur ratione, ſed non conuertitur. &.12.primæ Philoſophiæ.commen.39.dicit, quod intellectus innatus eſt diuidere adunata in eſſe, ſicut diuidit materiam a forma, & formam a congregato ex materia, & forma. Vnde intellectus multa poteſt diuidere quæ natura nõ poteſt, & multa ſimiliter componit intellectus, quæ natura non poteſt.

Separatio, & congregatio ſunt motus locales. 8. Phyſico. tex.com.77.

Separatis iudicare ſeparata non poſſibile eſt, neq; in ſeparato tempore. 2.de Anima.tex.com.146.

Serpentes longũ ſibilũ ædunt.4.de Natura anima.cap.9.

Serpentes qui ſunt multæ humiditatis, & caloris ſunt longioris uitæ ꝗ ſerpentes qui ſunt in locis calidis, & ſiccis. aut frigidis, & ſiccis: aut frigidis, & humidis. ex cõmento ſuper libro de longitu. & breui.uitæ.

Serpentis ſenectus una fere die, & nocte exuitur. 8.de Natura animalium, cap.17.

Serpentes uino incontinentes ſunt proinde uiperas aliqui uino cũ fictilibus ad ſepes diſpoſito uenãtur: ebrię enim capiuntur. 8.de Natura animalium, cap.4.

Serpentes, & phalangia uiuere poſſunt ſine cibo, quod ex his quæ pharmacopolæ, ideſt pigmentarii aluni, perpendi poteſt, ibidem.

Serpentibus proprium eſt [inter] animalia eiuſdem generis ut reliquo quieſcente corpore caput uertere in auerſum poſſit, & uide cauſam in.4.de Parti.anima.cap.10.

Serpentes, ſtelliones, lacerti, crocodili, fluuiales, menſibus quatuor frigidiſſimis latent hæc, nec per id tempus quicquã comedunt. libro.8.de Natura animalium, cap.14.

Serpentes carent pene, & teſtibus, & uide cauſam.1.de Generatione animalium, cap.6.

Sepia eſt omnium molliũ aſtutiſſima, ſola enim hæc ſuo utitur atramento, non modo cum metuit, uerũ etiam abſcondendi cauſa. 9.de Natura animalium, cap.37.

Sepia plus ſeu copioſius atramentum habet ꝗ polypus, & loligo, uide cauſam in.4.de Parti.animalium, cap.5.

Sermo iſte poteſt exiſtimari magis, ꝙ formæ quarũ actiones apparent in materiis, ſunt magis ſeparatæ, ꝗ ſermo Platonis de ideis. 7.Metaphy.com.51.

Sermones compoſiti ex accidentibus compoſitione ligata, quidam ſunt coniuncti per accidẽs, & quidam ſunt per ſe, ſcilicet per ſecũdum modum prædicabilium eſſentialium, quæ enumerata ſunt in poſterioribus. in quibus ſubiectum accipitur in ſubſtantia prædicati. 7.Meta.cõ.12.

Sermo qui eſt genus ueri, & falſi, eſt ex compoſitione, & cũ compoſitio non fuerit, non erit, neq; uerum, neq; falſum, quinto Meta.com.34.

Sermo uanus eſt, qui eſt ex falſis propoſitionibus, & mala forma. primo Phyſi.com.10. & .22.

Sermones ſophiſtici facilius contradicuntur quam diſputatiui. primo Phyſi.com.22.

Sermo per ſe dicitur concludere in omni materia. 1.Phyſi. com.25.

Sermo demonſtratiuus innatus eſt ſoluere omnes queſtiones accidentes in re. 1.Phyſico.com.71. conſimile quarto Phy.com.31.

Sermo irrationabilis eſt, ut ſit. cauſa naturaliter ignota. ſecundo Phy.com.47. conſimile. 1.de Generatione, & corruptione, com.19. & .3.de Anima.com.4.

Sermones diſputatiui ſunt falſi ſecundũ partem, & non ſecundum totum. 3.Phyſi.com.56. idem. 1.Phy.com.52.

Sermones dialectici apud Ariſto. ſunt ſermones ueri, qui cõponuntur ex accidentibus uniuerſalibus non propriis. octauo Phyſico.com. & tex.70. idem.5.Cœli, & mundi, com.70. & .4.Phyſi.87.

Sermo de principiis eſt ſermo de omnibus in potentia primo Cœli, com.33.

Sermo poſteriorum debet eſſe rectior quam ſermo priorum, quarto Cœli, com.12.

Sermo quidditatiuus debet ſoluere quæſtiões circa rẽ ſenſibiliter contingentes. 1.de Anima, com.21. idem quarto Phyſi.com.31. & .8.Phyſi.com.22. idem.1.Cœli.com. 32. primo de Anima.com.11. & textu.

Sermo de nutrimento, & augmento non perficitur niſi in pluribus libris ſecundo de Anima, cõmen.50. Vnde in libro de anima non eſt declaratus niſi primus motor, & inſtrumentum talium motuum, ut dicit Cõmen. in com.

Sermo maximus auctoritate Platonis debet eſſe in principio, quia paruus error in principio eſt cauſa maximi erroris in fine, ſicut dixit Ariſto.3.de Anima, com.4.

Sermo dicens ꝙ omnia ſunt neceſſaria, nullus eſt, & in Metaphyſica contradicitur. 2.Phyſi.com.48.

Sermo de motu in libro Phyſicorum non eſt ſecundũ ꝙ eſt motus alicuius corporis. 5.Phyſi com.45.

Sermo de Anima eſt multum profundus, ſed Deus appropriauit eum ſapientibus profundis ſcientia, & ideo dixit Iob, Simplex homo, ſum ego, & ignoro animam meam, ex phyſicis diſputationibus. diſpo. in ſolutio.7.dubii.

Seſea differunt a contiguis, quoniam ſeſe eſt cõtiguum, & ſequens. quinto Phyſico.26.

Seſea poſſunt eſſe corpora, & non corpora, ſed contigua neceſſario ſunt magnitudines. 5.Phyſi.22.

Seuum eſt excrementum terreſtrioris ſanguinis, quam ſit adeps. ex.2.de Partibus animalium, cap.5.

Seuum immoderatum non confert ſanitati, & inducit ſenium, & mortem, ibidem.

Sex differẽtiæ poſitionis ſunt manifeſtæ in homine per ſe ſed in mundo indigent demonſtratione. Commentator octauo Phyſico.com.64.

Sextus phyſicorum appellatur de motu, aut quia finis eius eſt perſcrutari de motu, aut quia plura quæ continentur in eo ſunt de motu, aut quia finis eius ſunt iſta duo. 2.Cœli, com.37.

Si ſenex accipiat oculum iuuenis uidebit utiq; ſicut iuuenis. primo de Anima, tex.com.65.

Si eſt, & quod quid eſt eiuſdem rationis, eſt manifeſtum facere. 6.Meta.tex.com.1. Intelligitur quando ſi eſt, inueſtigatur a priori, ut dicitur etiam in.2.Poſteriorum.

Si non eſſet aliqua ſubſtantia præter naturam conſiſtens, Phyſica utiq; eſſet prima ſcientia, ſed ſi eſt aliqua ſubſtantia immobilis, hæc prior, & Philoſophia prima. 6.Meta. tex.commen.3. Vide quæ ſcripſit in proprio Theoremate de hoc, & conſidera ꝙ ſcientiæ de ſubſtantia conſiderantes ſunt naturalis, & ſcientia diuina: nam nulla Mathematicarum de ſubſtantia conſiderat excepta Aſtrologia, quæ quodammodo etiam naturali ſubalternatur. Et ideo ſi non eſſent ſubſtantiæ aliæ niſi naturales, ſequitur primã philoſophiam eſſe naturalem, quia prima philoſophia eſt primi entis ſimpliciter: tale autem eſt ſubſtantia, non accidens, & ita ex parte obiecti ſimpliciter naturalis Philoſophia eſſet prima Philoſophia.

Si ſimile a ſimili pateretur; tunc idem a ſeipſo pati poſſet, 1.de Generatio. & corruptio.tex.com.48.

Si aliquod eſſet ſeparatum calidum, hoc nihil pateretur. 1. de Genera. & corrup.tex.com.52.

Siccitas difficilior eſt ad humectandum quã humiditas ad exiccandum, ſicut frigiditas difficilior eſt ad calefaciendũ ꝗ caliditas ad infrigidandum. 7.Colliget, cap.25. & eſt ſententia Gale. in.9.de Ingenio ſanitatis.

Siccitatis proprietas eſt quod difficulter retinetur ab alio, & retinetur ex ſe. 4 Meteororũ tex.com.primi: & .2.de Generatione, & corruptione, tex.com.9.

Siccitas etiam fit a frigiditate quæ eſt in materiæ ſicca, nam frigiditas quæ eſt in materia humida, eſt frigiditas aquea operatur humiditatem. 4.Meteo.com.1.1

Siccitas producitur a calore, primo, & per ſe, ibidem.

Siccitas innata eſt retinere formam lõgo tempore, licet ſit difficilis receptionis, ex libro de Memoria, & reminiſcẽ.

Siccitas longe a uita remota eſt, humor uero uiuificus eſt. ex.2.de Generatione animalium, cap.1.

Siccitas eſt bene terminabile termino proprio, difficile uero

ro terminabile alieno.ſecundo de Generatione, & corruptione,tex.com.9.

Sicco opponitur humidum,& udum,ſecundo de Generatione,tex.com.14.

Siccum,& humidum dicuntur multifariam,ibidem.

Signa demonſtratiua ſunt illa quę conuertuntur cum ſuis cauſis.ſ.cum ponatur cauſa,ſequitur ſignum,& econuerſo.6.Phyſico.com.15.

Signa confici poſſunt ex propoſitionibus poſſibilibus, & neceſſariis,ſed neceſſe eſt,ut maiores ſint neceſſariæ,ſi cõcluſio debet eſſe neceſſaria.7.Phyſi.com.2.

Signa membrorum intrinſecorum uniuerſaliter dare difficile eſt, & ideo Medici iſtam partem dimiſerunt,quarto Colliget,cap.2.

Signa uera ſunt poſteriora,& cum fuerint poſita cõſequuntur præcedentia,& cum præcedentia fuerint poſita conſequuntur poſteriora.3.Cœli.com.69.

Simitas eſt in naſo de accidentibus eſſentialibus, ſed albedo in homine eſt de accidentibus nõ eſſentialibus.7.Metaphy.com.17.Sed obiiciam,quia cum propoſitio per ſe ſit de omni,ut,ſi ita eſt,p ſe naſus eſt ſimus,ſequitur omnẽ naſum eſſe ſimum.quod eſt falſum. Vide ſolutionem huius a Themiſtio.1.Poſterio.cap.10.

Simia eſt forma ambigua inter bipeda,& quadrupeda animalia,ut bipes cauda caret,ut quadrupes caret natibus.ex 4 de Partibus animalium,cap.9.

Simia inter quadrupedes ſola cilia habet in inferiori palpebra.Ariſto.in.2.de Natura animalium,cap.8.

Simul,& ſeorſum diffiniuntur.11.primæ Philoſophiæ,ca.11.& in.5 Phyſi.tex.com.22.Generalius autem diffinitur ſimul in prædicamentis.

Simul ſunt ſecundum locum quęcunque in uno loco ſunt, primo.5.Phyſi.tex.com.22.

Simul eſſe opponitur ad eſſe ſolum,& tangere opponitur ad eſſe ſeparatum.5.Phyſi.com.30.

Simul in ſua diffinitione recipit locum,ibidem.

Simul quandoq; importat priuationem prioritatis, & poſterioritatis in tempore,& quãdoq; priuationem prioritatis,& poſterioritatis in cauſa.2.de Anima com.115.Nota etiam ꝙ quandoq; importat priuationem diuerſitatis ex parte locorum,ut.5.phyſi.tex.com.21.Simul quidem igitur dicuntur eſſe ſecũdum locum,quæcunq; uno loco ſunt primo.

Symbolum habentia facile trãſmutãtur.2.de generatione & corruptione,tex.com.25.

Similia dicuntur multifariam. Vide.10.Metaphy.tex.commento.10.

Similitudo parentum poſt plura genera redditur. Ariſt.in 1.de Genera.animalium,ca.18.ubi.dat exemplum de Elide quæ cum Æthiope concubuerat,& non filiam forma Æthiopis peperit,ſed erat filia Æthiopis.

Similia ſunt quorum qualitas una eſt.5. Metaphy.in ca.de eodem & diuerſo,& in tex.com.20.

Simile fieri a ſimili,iſta propoſitio uerificatur tribus conditionibus,ut ſit in agente & non inſtrumento,ut ſit in propinquo & non remoto,& ut ſit eſſentialiter & nõ accidẽtaliter.12.Meta.com.24.auctoritate Alex.

Similiter calidũ & frigidum, aut durum & molle nõ ſentimus,ſed excellentias tanquã ſenſu, uelut medietate exiſtente eius quę in ſenſibilibus contrarietatis.ſecundo de Anima,tex.com.118.

Similitudo adeo in remotum procedit,ut ſolum cõmune relinquatur.4.de Generatione animalium,cap.3.

Similes fiunt filii parentibus nõ ſolum in membris naturalibus,uerum etiam in nõ naturalibus,tandẽ in maiori parte rerum accidentaliũ, ut narrauit Ariſto.de cicatrice quã habuit qdam pater in uno membro,quã filius reportauit in eodẽ mẽbro.Ego quoq; uidi in filio meo maiori qui habebat ueſtigium in mammis ſuis,quod ſignum habuit auus ſuus ex matre in mãma, uerum in eo erat paruum ſed neſcio utrũ efficietur maius uel ne.Auer.in.1.de Generatio animalium,cap.de improbatione antiquorum.

Simplicia ita ſe habent ꝙ ueritas & falſitas in eis non eſt, ſicut in compoſitis,quia uerũ in talibus eſt,attingere:nõ attingere autem eſt ignorare,tale autem non eſt falli.9.Metaph.tex com.12.Et inde ſumitur ꝙ ſimpliciter ſimplicia aut ſimpliciter ſciuntur,aut ſimpliciter ignorantur,& intelligitur de ſimplicibus quæ ſunt abſtracta a materia, ſicut eſt Deus & intelligentia.

Simplicium ſubſtantiarũ ignorantia non eſt ſicut cæcitas, cæcitas.n.eſt,utiq; ſi intellectiuũ omnino non habeat aliquis.9.Meta.tex.com.ult. Inde elicitur ex mente Ariſto. intellectũ noſtro poſſe intelligere intuitiuæ ſubſtantias abſtractas ,p ſtatu iſto:& Beatus Tho.in præſenti loco ab ipſa tandẽ ueritate coactus,hoc idem fatetur:ingt.n.ex hoc patere,ꝙ ſecundum ſententiã Ariſt.humanus intellectus poteſt ptingere ad intellig endũ ſubſtantias ſimplices, qđ uidetur ſub dubio reliquiſſe in.3.de Anima, & tamen in principio ſecundi ipſe & Scotus grauiter inſurrexerunt contra mentem Commẽta hoc aſſerẽtis,dum dicebat illud exemplum de Veſpertilione non oſtendere impoſſibilitatem,ſed difficultatem:& iam tu uidere poteris ꝙ illa Cõ.expoſitio eſt ſumpta ex præſenti loco,quia Philoſophus dicit expreſſe ignorantiam talium in nobis non eſſe,qualis eſt cæcitas in oculo.

Simplicia carent potentia omnino,& illud in quo eſt potẽtia eſt compoſitum.9.Meta.tex com.2.

Simplicium non eſt quęſtio nec doctrina,ſed alter modus quæſtionis talium.7.Meta.tex.com.60.ubi dicit Com. ꝙ eſt manifeſtum ꝙ in rebus ſimplicibus non compoſitis nõ quæritur,neq; per quare,neque per quid,ſed quæſtio in illis eſt alio modo.

Simpliciter quandoq; dicit communitatem & uniuerſalitatem.2.phyſico.com.62.

Simpliciter poteſt ſumi pro cõmuni ad id quod eſt eſſentialiter & accidẽtaliter.& illo modo dicit Ari.in 8.phyſi. tex.cõ.46.ꝙ primus motor nõ mouetur ſimpliciter,quia neq; per ſe neq; per accidens.poteſt etiam ſumi ſimpliciter,ut diſtinguitur contra ſecundũ quid,& iſto modo dicitur id quod ſubſtantialiter tranſmutatur,ꝙ trãſmutatur ſimpliciter,quia tranſmutatio in ſubſtantia eſt uera tranſmutatio,tranſmutatio uero in accidẽtibus eſt tranſmutatio ſecundum quid,ut patet primo Phyſico.tex cõmen. 62.& primo de Generatione & corruptione.tex. cõmen. 17.Diſtinctio iſta colligitur ex commen.46.octaui Phyſi. Placuit etiam nobis hic adducere alias ſignificationes. Qñq; ſumitur ſimpliciter,ideſt ruditer,& inconſiderate, ut.3.de Genera.animalium,cap.6.ubi dicit:Hec enim, & Anaxagoras,& alii quidã naturales ſimpliciter ualde, & incõſiderate, qui in auium ratiocinatione ita fallũtur. Vnde ſimpliciter etiam apud Philoſophos diſtinguitur contra multipliciter,& ſic ſumpſit Phs.2.de Anima,tex.com. 61.ut exponit ibi Cõmen.& Porphyrius dum dixit: Videtur autẽ neq; genus,neq; ſpecies ſimpliciter dici, ideſt uno modo,ſed multipliciter,ut patet. Quandoq; ſumitur ſimpliciter.i.quo ad naturam,ut primo Phyſicorum: Non eadem ſunt nobis nota,& ſimpliciter. Quãdoq; ſumitur ſimpliciter pro uniuerſaliter,& in hoc ſenſu plerunq; ſumitur apud Ariſt.Comen.2.Phy.cõmen.61. ſimpliciter quandoq; dicit:cõmunitatem,& uniuerſalitatem. Quandoq; ſumitur pro proprie,ut cũ dicimus hominis generationẽ eſſe ſimpliciter,ideſt proprie. Quandoq; ſumitur ut diſtinguitur contra per accidens, & ita ſumitur primo Phyſi.tex.cõmen.75.ubi dicit Philoſophus: Nos autem & ipſi dicimus nihil fieri ſimpliciter eo quod non eſt,ſed ſecundum accidens.& in.2.Phyſi.tex. commẽ.54. ubi dicitur: Eſt autem ſicut accidens fortuna cauſa, ſimpliciter autem nullius. Quandoq; ſumitur pro manifeſte, ut 1.de Anima.tex.cõmẽ.23.ubi dicitur ꝙ Democritus ſimpliciter dicit animam,& intellectum idem eſſe.i.manifeſte,quia ponit ibi differentiam inter opinionem eius, & Anaxagoræ,de quo infra tex.cõmen.24.dicit, Anaxagoras autẽ minus certificat de ipſis.ubi litera Arabica dicit, latentius autem Anaxagoras loquebatur de illis.Sumitur

quãdoq; ſimpliciter pro principaliter,& ſic ſumpſit Philoſophus in.2.de Anima,tex.cõmẽ.40.&.41.contra antiquos qui aſſerebant nutritionem,& augmentationẽ ſimpliciter eſſe ab igne, ideſt,principaliter. Ariſt. autẽ uult ꝙ ignis cõcurrit,ut concauſa ſeu inſtrumentum,ſed anima, ſicut cauſa principalis. Quãdoq; ſumitur ſimpliciter.i.neceſſario,& ſic Ariſt.ſumpſit in.1.Phyſi.tex.cõmen.57.ubi ponit conuenientiam inter caſum,& fortunam dicens,ꝙ non ſunt in his quæ ſimpliciter,neq; frequenter fiunt. Vbi expoſitores, & cõmenta. per ly ſimpliciter,exponunt ea quæ fiunt neceſſario. Quãdoq; ſumitur ſimpliciter, ideſt ſine diſtinctione,& ſic ſumitur.1.de Anima,tex.cõmẽ.55. ubi dicitur:Diuidendũ autem eſt de potentia,& actu:nũc enim utimur ipſis ſimpliciter.i.uſi ſumus hactenus iſtis ſine diſtinctione,& determinatione.

Simplex quodlibet caret potentia, & quod caret potentia eſt ſimplex.8.Phyſi.com.78. Vide in Concordantiis.

Simplex,& unum non idem ſunt.12.Metaphy.tex.cõmen.37.ubi Commenta.dicit,ꝙ unumquodq; dicitur duobus modis,uel abſolute,uel in comparatione. Abſolutũ utriuſq; eſt illud quod caret materia,& omnino nõ eſt diuiſibile,ſimplicis famoſior ſignificatio eſt ſimplex abſolutũ. Per ſimplex autem abſolutũ intelligas id quod caret materia,& eſt omnino indiuiſibile:in hoc enim etiam eſt differentia inter ſimplex , & unum,quia famoſior ſignificatio unius eſt illud quod dicitur de continuo,& tale differt a ſimplici,quia ſimplex nõ eſt diuiſibile potẽtia nec actu, ſed unum dictum de continuo eſt diuiſibile in potentia, licet ſit unum in actu.

Simplex non permutatur,neq; ad aliam ſubſtantiam conuertitur,ex libro Deſtructio.diſpu.2.in ſolutio.ulti.dubii, ubi adducitur auctoritas Hippocratis in libro de Natura humana ſatis pulchra,& ad propoſitum.

Simplex,pluribus modis dicitur,uel quia nõ componitur ex pluribus partibus,& tamen componitur ex materia,& forma,& ſic appellantur corpora ſimplicia. Vel quia nõ cõponitur ex materia,& forma,ut corpora cœleſtia. Vel tertio,quia diffinitio totius,& partis eſt una,licet talia ſint compoſita ex quatuor elementis:ex libro Deſtruc.diſpu. S3.in ſolutione.23.dubii.

implices res non habent cauſam actuum procedentium ab eiſdem,niſi naturas,& formas earum.uerbi gratia:Terra non habet cauſam deſcenſus niſi ſuam ſimplicem naturam,ſcilicet terreſtreitatem & ſic de aliis ſimplicibus: ſed compoſitæ res habent agẽtes cauſas præter ſuas formas illæ ſunt cauſæ illarum ſecundum compoſitiones, & cõpaginationes illarum, & earũ partium adinuicem,ex diſputatio.14.in ſolutio.ultimi dubii.

Simplicia corpora ſunt quæcunq; motus principium habent ſecundum naturam.1.Cœli.tex.cõmen.7.Et intelligitur de motu ſecundum locum,ut exponit Commen.in cõ.& in paraphraſi, in ſumma.4.idem dicit. Vnde illa eſt diffinitio ſimplicis corporis,ex qua, ut aſſerit Commen. intelligitur diffinitio corporis cõpoſiti, & eſt illud quod in ſe habet principia plura uno.

Simplicis cognitio dabit tibi cognitionẽ compoſiti,quinto Colliget,cap.58.

Simplicium corporum ſimplices ſunt motus,& mixti ſunt compoſitorum.1.Cœli,tex.com.7.

Simplicia cum compoſitis,& compoſita adinuicem non ſunt eiuſdem naturæ.3.Cœli,commen.8. Vbi collige ꝙ grauitas, & leuitas in elementis non ſunt eiuſdem rationis inter ſe,nec cum compoſitis comparata, quia grauitas terræ non eſt eiuſdem naturæ cum grauitate aquæ, quia pars parua terræ eſt grauior aliqua parte maiori aquæ: nec grauitas ſimplicium eſt eiuſdem naturæ cum grauitate compoſitorũ,quia pars parua plumbi eſt grauior parte maiori terræ. Conſimilem ſententiam tenet Alexan. in 1.libro Naturalium quæſtionum. De aliis etiam qualitatibus elementorum quæſtio eſt,ubi tenet ꝙ ſiccitas terræ. & ignis non ſunt eiuſdem ſpeciei,nec humiditas aquæ,& aeris,& iſtã opinionẽ etiã ſequitur Simplicius in.2.Cœli.

Singularibus recedentibus a ſenſibus,neſcimus utrum ſint aut non ſint.7.Metaphyſi tex.com.35 ubi Com.in commen.dicit quod non habemus certitudinem ſed exiſtimationem.

Singularium non eſt diffinitio.5.Met.tex.com.35.&.1.Poſteriorum analyticorum.

Singularia,aut intelligentia,aut ſenſu cognoſcuntur, ibidẽ.

Singularia ſunt notiora apud nos quã magis uniuerſalia. 7.Meta.com.10.& tex.& primo Poſteriorum: Vide in Concordantiis ſuper primo Phy.nuper æditis.

Singulum non uidetur aliud eſſe a ſuimet ſubſtantia.7.Meta.tex.com.20.

Singularium ſecundum actum ſenſus eſt, ſcientia uero eſt uniuerſalium.2.de Anima,tex com.60.

Singularia procedũt uniuerſalia in eſſe,ſed uniuerſalia prçcedũt ſingularia in intellectu.12.primæ Philoſophiæ.cõ. 27.auctoritate Alexandri.

Singularium hominum differentia a materia proficiſcitur, formæ enim per quas ſunt homines, nulla inter ſe differentiam habere cernuntur. Alexan.in paraphraſi de Anima.in cap.de Intellectu in habitu. Idem ſentit Themiſt. in.1.de Anima,cap.24.ubi habet ꝙ omnia quæ eadẽ ſpecie ſunt,participatione materiæ diſtinguuntur. Idem tenet Com.in lib.Deſtructio.in diſputatione.

Singularium ſubſtantiarum ſenſibilium ,nec diffinitio, nec demõſtratio eſt,quia habent materiam,cuius natura talis eſt,ut contingat,& eſſe,& non eſſe.7.Meta.tex.com.53.

Situs qui eſt prædicamentum,dicit ordinem partium in loco:ſed ſitus qui eſt differentia quanti, dicit ordinem partium adinuicem.5.Meta.com.24.

Situs eſt ad aliquid,& ideo in Prædicamento ſitus, impoſſibile eſt,motum eſſe.6.Phy.com.85.

Sitis eſt appetitus frigidi, & humidi, fames uero calidi,& ſicci.2.de Anima,tex.com.28.

Socratis iunioris parabola de animali non bene ſe habet, abducit enim a ueritate,& facit ſuſpicari quaſi cõtingens ſit hominem eſſe ſine partibus,ſicut ſine ære circulum.7. Metaphy.tex.commen.39.Vbi per iuniorem Socratem exponit Cõmen. Platonem, qui fuit Socratis diſcipulus: & quia Socrates fuit primus qui de ideis diſputare cœpit,ut recitat Euſebius in libro.10.de Euangelica præparatione:& quia illã opinionem Plato excoluit,licet multum ſit Platonis opinio diuerſa ab opinione Socratis, ut teſtatur Ariſto. in.13.primæ Philſophiæ(nam Socrates, non poſuit uniuerſalia ſeparata ſicut Plato,) Vnde Ariſt. in.1.de Partibus animalium,cap.1.dicit,ꝙ Socratis temporibus uſus quidem diffiniendi increuit, ſed indagatio rerum naturalium deſiit,nam omne philoſophandi ſtudium ad utilem uirtutem ciuilemq; uſum conuerſum eſt. Idem primo primæ Philoſophiæ.tex.commen.5.inquit Socrate circa moralia philoſophante, & de tota natura nihil. Plato autem ubiq; locorum dum de ideis differit, introducit Socratem diſputantem.quod notauit Philoſophus etiam in.2.de Generatione, & corruptione, in tex. commen.52.ubi ſcribit:Sed hi ſufficientem exiſtimauerũt ad generationem cauſam ſpecierum naturam, quemadmodum in Phædone Socrates.

Socrates circa moralia negociatus eſt,& de tota natura nihil:primo Meta.tex.com.5.idem Cõmenta.in prologo primi Phy.

Socratis temporibus homines perceperunt cauſam finalẽ, & ideo inceperunt regere ciuitates.1.Meta.com.50.

Socrates apud Athenienſes dubitans ne a perfectione humana expoliaretur,elegit mortem præ uita,nam propter uirtutem mortuus eſt. Auer.in prologo Phyſi.de hoc Diuus Plato fecit elegantem apologiam.

Socrati non fuerunt declaratæ uiæ diſciplinæ cõmunes,& propriç. Per uias intellige ſcientias ſpeculatiuas,ut declarat.Com.1.Phy.com.1.idem Philoſophus in.1.Met.tex. cõ.5.Socrates circa moralia philoſophatus eſt & de tota natura nihil:Idem aſſerit de Socrate Gale.in libro de Hiſtoria Philoſophorum.

Socrates

Socrates concionans apud Athenienſes dixit: O homines ego non dico, ꝙ ueſtra ſcientia ſomnialis diuina ſit falſa ſed dico ꝙ ego ſum ſciens ſcientiã humanã, ibidẽ Auer.

Sol, aut ſpiritus primordiũ generationis præſtat uermibus & omnibus animalibus quæ ex uermibus proueniunt.

Sol, & aliæ ſtellæ ſunt principium cuiuslibet uiui in natura 12. Metaphy. com. 18. in colu. 3.

Solis calor, & ſtellarũ diffuſus in aqua & terra generat animalia ex putrefactione generata, & uniuerſaliter omnia quæ non ſunt ex ſeminibus. 13. primæ Phil. com. 18.

Sol, & aſtra ſemper agunt, & non eſt timendũ ne quãdoq; ſtent. 9. Meta. tex. com. 17.

Sol, & orbis decliuus ſunt principium generationis eorũ quæ ſunt a non ſimili, ſed eorum quæ a ſimili eſt principiũ, ſimile in ſpecie una cũ ſole, & orbe decliui. 12. Meta. com. 13. 58. & 40.

Sol, & luna, & aliæ ſtellæ, (ut dixit Themiſt. aut ſunt formę non in materia i. corpora ſpiritualia, aut habẽt materiam æquiuoce cum illis. ultimo cap. de Subſtantia orbis, idẽ 58. primæ philoſophiæ, com. 12.

Sol, & ſtellæ calefaciũt duobus modis, unus eſt motus, alius eſt reflexio luminis. Com. 1. Meteo. com. 1. & 2. Cœli, com. 42. idem. 2. cap. de Subſtantia orbis.

Sol cum calefacit terram, aſcendunt duo genera exhalationum, unum eſt exhalatio calida & ſicca fumoſa: aliud uero eſt frigida, & humida, aut calida, & humida uaporoſa primo Meteororum, com. 1.

Sol, & aliæ ſtellæ cum aſcendunt in aere groſſo, uidentur rubeæ, & ignis in fumo. 1. Meteoro. com. 1.

Solis maxima diſtantia, & tarditas partium motus cœli ultima faciunt eſſe frigoris, econtrario de uelocitate, & propinquitate. 2. Meteororum, cap. ſecundo, in colũ. 14. idem ſecundo Cœli, com. 94.

Sol per totum annum, æſtatem, & hyemem facit, at uero luna per menſem id agit non acceſſu diſceſſuq; lunæ, ſed alterum in creſcente luce, alterum in decreſcente. Ariſto. in. 4 de Generatione animalium, cap. 2.

Sol eſt maximus ſtellarum, & denſior & magis luminoſus. 2. Cœli, com. 42.

Sol magis calefacit in æſtate quã in hyeme, uide cauſam. 2. Cœli. com 42.

Sol unus quum ſit non tamen lumen ſuum æqualiter omnibus exhibet, aliter aerem, aliter aquam, aliter lapidem, aliter lignum, aliter argentum colluſtrat: item aliter color purpureus, aliter uiridis participat lumen. Themiſtius. 2. de Anima, cap 24.

Sol ſecundum Ariſto. eſt ſub Mercurio, & Venere, ſed Ptolemæus, & omnes Aſtrologi in hoc aduerſantur. Ariſto. ſecundo Cœli, com. 58.

Solis motus non inconuenit, ut ſit uelocior motu Mercurii, & Veneris, quãuis ſit ſupra propter abundantiam ſuæ potentiæ ſupra potentias earum. 2. Cœli. com. 58.

Solem nullus mathematicorum aſſeruit eſſe pauciorum motuũ quam reliqua ſydera, ſicut nullus recuſat inferiorem eſſe aliis ſyderibus lunam. 2. Cœli. in paraphra. ſum. 3. quæſito. 5.

Solem lunamq; admittendo paucioribus motibus moueri, & inferiora eſſe aliis ſyderibus propter duorum alterum euenit, aut quia nequeunt attingere eam dignitatum multitudinem, quam corpora media inter hæc, & ſupremum orbẽ poſſidere ualent, qualis eſt diſpoſitio reliquorum animantium cum homine: aut quia nequeunt poſſidere niſi dignitates inferiores dignitatibus quas poſſidẽt corpora intermedia, qualis eſt diſpoſitio planetarũ cum animalibus. Commen. in paraphraſi. 2. de Cœlo, ſumma 3. quæſito. 5. Et nota hoc, quia in cõmen. magno hoc nõ aſſeruit, & eſt dictum ſubtile ualde, propterea quia diſtantiæ entium ſunt ualde diuerſæ.

Sol propinquus, & remotus facit contraria. 12. Metaphy. tex. com. 33. & 34. & in. 2. de Generatione, & corruptione tex. com. 56.

Sol ab antiquis uocabatur dominus uitæ. 12. Meta. cõ. 34. & ibi uide cauſam, & etiam in commen. 53. ubi aduerte ꝙ hoc eſt in cauſa cur Homerus ſolem magnum Iouem appellat Iliados. 2. [illegible] apud Græcos dicitur παρὰ τὸ ζῆν, quia eſt dator uitę.

Solem, & ſtellas dicere eſſe finitas, & habere potentias infinitas, non eſt certum. 12. Metaphy. commen. 41. auctoritate Themiſt. Solis, & ſtellarum potentia infinita in eis non eſt naturalis in eis, neq; ſecũdum quod ſunt corpora, ſed aut pendet ex prima cauſa, aut ex alia exiſtente in eis ab illa potentia: quæ non eſt corpus. 12. Metaphy. commen. 41. auctoritate Themiſtii.

Soli antiqui dant uitã, & Saturno res fixas. 12. Meta. cõ. 44.

Sol propter magnitudinẽ eius, & actionis eius in entibus, & propter hoc ꝙ apparet ꝙ motus aliarũ erraticarũ ordinantur ſecundũ motũ ſolis, & conſequuntur ipſum uidetur habere motorẽ priorem omnibus erraticis, ibidẽ.

Sol, & luna (ut apparet) non habent retrogradationem, & progreſſionem, ſed uelocitatem, & tarditatem. 12. Meta. com. 47.

Sola hæc ponenda ſunt rationabiliter quæcunq; in multis, aut in omnibus ſunt exiſtentia. 1. Cœli, contra Platonem tex. com. 102. ubi Auer. in com. ſcribit: Nõ debemus credere aliquam diſpoſitionem eſſe in aliqua re, donec inueniamus illã diſpoſitionem in omnibus, aut in maiori parte illius rei.

Solicitudo diuina cum non potuit facere iſta eſſe æterna ſecundum indiuiduum, miſerta eſt, & dedit uirtutem per quam poſſint perpetuari ſecũdum ſpeciem. 2. de Anima, com. 34. & tex. cõmẽ. 35. Idem primo Cœli, com. 92. & 2. de Generatione & corruptione, com. 59.

Somniauit quidã ſe in balneo ſanguineo balneari, cui Galenus præcepit, ut phlebotomaretur. At alii Medici ſequẽtes uiam Eraſiſtrati prohibuerunt minutionem, & iniunxerunt abſtinentiã, & exercitium: & abſtinendo facta fuit diſſolutio humorum, & inde duplicatus fuit calor, & extinctus fuit, ſicut extinguitur lampas ex multitudine olei, quando ſuperabundat, ex. 7. Colliget, cap. 1. Vnde percipitur in repletione quo ad uaſa fieri phlebotomiam, aut pharmaciam propinari: quia abſtinentia, & exercitium in hoc caſu non ſufficiunt.

Somni tempore humiditates abundantes in cerebro mouentur, ut declarat Aue. auctoritate Auẽzoar. 4. Colliget, cap. 45. de illo cuius fluxus multiplicabatur in ſomno, cui adhibita cura ad ſolum cerebrum ſanatus fuit.

Somnus, & quies in animalibus ſunt propter laborem, labor autem in eis nõ eſt niſi quia in eis eſt principium cõtrarium motui animæ. 2. Cœli. com. 3.

Somnolenti ſunt habentes uenas conditas, & exiles. ex lib. de Som. & uigi. & uide Themiſt. cap. 17

Somnolenti ſunt nani & pueri, ibidem.

Somnus accidit contemplantibus, unde cauſam in libro de Somno, & uigilia. Themiſt. ibi. cap. 19.

Somno exiſtẽte, ſuperiora, & extrema corpora frigent, inferiora uero, & intrinſeca membra calẽt. Vide cauſam in libro de ſomno, & uigilia. & Themiſt. ibi. cap. 20. & 21.

Somni operationes in corporibus ſunt digeſtio, & humectatio. 6. Colliget, cap. 4.

Somnus ſuperfluus extinguit calorem naturalem, & corpus inducit ad humidam diſpoſitionem, ibidem.

Somnus eſt profundatio ſenſus cõmunis a cerebro ad cor, uigilia autem eſt aſcẽſus illius ſenſus a corde ad cerebrũ. 3. Colliget, cap. 42. de accidentibus ſomni, & uigilię.

Somnus nõ eſt omnis interceptio, aut impotentia ſentiendi, ſed ſolum ea quam euaporatio alimenti cõmittit. ex libro de ſomno, & uigilia, uide etiam Themi. ibi cap. 14.

Somnus eſt priuatio uigiliæ, ex libro de ſom. & uigil. in principio.

Somnus eſt ligamentum uirtutum, & confirmatio earũ, & uigilia eſt diſſolutio uirtutum, & debilitas earũ, ibidem.

Somnus perfectus, & gaudium non inueniuntur niſi in habentibus ſenſum cõmunem perfectum, ibidem.

Somni deſcriptio eſt priuatio motus, & uigiliæ deſcriptio

eſt cōtinuatio iſtius motus,& poteſt dici ꝙ hic motus huius ſenſus eſt formalis cauſa ſomni,& uigiliç,& ſenſus cōmunis eſt ſubiectū ſomni & uigiliæ,& cor eſt radix, & cerebrum eſt ipſius primum inſtrumētum cum quo operatur.3.Colliget,cap.41.de accidentibus ſomni,& uigiliæ.

Somnia ſignificant ſuper dominium humorū,quarto Colliget,cap.13.

Somnia apud Medicos ſignificāt dominium humorum in corpore,uerbi gratia, uidere ignem ſignificat dominium choleræ,& ſomniare aquam ſignificat dominium phlegmatis,in com.libri de Diuinatione in fine.

Somnus talis ſua natura eſſe uidetur,ut uiuendi,& non uiuendi,interliminiū ſit,& neq; omnino ſit qui dormit, neq; non ſit.Ariſto.in.5.de Generatione animalium,cap.1.

Somnium multis animalibus ineſſe præter hominē oſtenditur.4.de Natura animalium,cap.10.

Somnus quid ſit,& iuuamenta eius,& cui uirtuti animæ attribuatur,& quç ſunt cauſç eius,requiratur in.2.Colliget,cap.21.& in libro de ſomno,& uigilia ab Ariſto.

Sonus,uox,locutio,differunt,uide.4.de Natura āīali.ca.9.

Soni excellentes,deſtruunt etiam inanimatorum corporū moles.2.Cœli,tex.com.53.

Soni corporū cœleſtium auctoritate Themiſtii, nihil operantur in iſtis inferioribus propter eorum remotionē:ſed hoc nihil eſt,quia nulla proportio eſt inter magnitudinē illorum corporū,& remotionem eorum.2.Cœli.cō.53.

Soni proueniunt ex ſpatiis longe maioribus quā ſint corpora facientia illos.2.Cœli,com.53.

Sonum ex corpore cœleſti, ſi ibi ſonus eſſet, impoſſibile eſſet non peruenire ad nos,& calorem qui ex motu eorum cauſatur,peruenire,ibidem.

Sonus cauſari non poteſt ex corpore ligato cum alio, ut partes nauis in naui.2.Cœli,tex.com.54.56.

Sonus quodammodo aſſimilat materiæ, quia eſt propinquius materiæ literarum,& quodāmodo aſſimilatur formæ quæ prædicatur de literis in quid.7.Meta.cōmē.43. Vbi Ariſto.dicit quòd genus non eſt præter generis ſpeciē:& ſiquidem eſt,ut materia eſt,ut uox genus, & materia literarum eſt.

Sonus duplex potentia, & actu.2.de Anima,tex.com.77.

Sonus multiplicatur ſecūdum ſphæricam figuram in aere, & ita eſt de colore,& odore.2.de Anima, com.78.&.97.

Sonus eſt motus,factus a percutiente,&percuſſo in aere.2.de Anima,tex.com.78.& com.87.

Sonus quaſi eſt in capitulo de ad aliquid non in qualitate, ſed tangibilia,& ſapores magis ſunt in capitulo de agere & pati ꝗ in relatione.2.de Anima,com.126.

Sophiſtica ſola circa accidens uerſatur propter quod Plato non male dixit,dicens circa nō ens uerſari ſophiſticū.11.Meta.cap.8.&.6.Primæ Philoſophiæ,tex.com 4.

Socrates nihil aliud eſt quā animalitas,& rationalitas, quæ ſunt quidditates eius.7.Meta.com.20.

Socrates non in multis dicitur,quia non dicitur,omnis Socrates muſicus, ſicut dicitur omnis homo.5.Metaphyſi.tex.com.uacantis,in cap.de eadem,& diuerſo immediate poſt tex.com.15.uide in Concordantiis.

Speculatiuarum ſcientiarum optimum genus.11. Primæ Philoſophiæ.cap.6.

Speculatiuarum ſcientiarum Theologia eſt optima, circa honorabiliſſimum enim eſt entium,melior autem & deterior unaquæq; dicitur ſecundum proprium ſcibile.11.primæ Phiæ.cap.6.idē in.6.primæ Phiæ.tex.cōmen.2. Ex quo patet iniuſte aliquos taxare Auer.in.1.de Anima, com.1.aſſerentem artes non differre adinuicem,niſi altero modo, uel aut certitudine demonſtrationis,aut nobilitate ſubiecti.Dicunt enim non eſſe differentiam ſcientiarum penes nobilitatem ſubiecti.O pauperes in quāto errore perſeuerant non animaduertentes ex ſtudio cōtradicendi,ꝙ dum Auer.euertere conantur,Ariſt.ipſum euertunt:nā quid aliud Auer.eſt,niſi Ariſtoteles tranſpoſitus?

Speculatio de propriis poſterior ea,quæ de communibus eſt.3.Phyſi.commen.& tex.primo.idem primo Phyſico.tex.com.4.&.57.

Species ſenſibilis diſtinguitur realiter a ſenſatione,quod uide in litera R.ubi notaui ꝙ recipere eſt aliud a iudicio.

Species una,& eadem differens in æternitate,& non æternitate inueniri impoſſibile eſt, nulla enim natura magis diſtat a natura generabili,& corruptibili ꝗ natura æterna: æterni enim a nouo diſtantia maior eſt ꝗ diſtātia ſpecierum adinuicem,ex diſpu.10.in ſolutio.primi dubii.

Species prædicatur de pluribus differentibus numero in quid,primo Meta.com.28.Idem Porphyrius in capitulo de ſpecie.

Species differunt quorum idem eſt genus.10. Metaph.tex.com.12.

Species ,neq; mouet,neq; mouetur.5.Phy tex,com 3.

Species,& paſſiones ſunt immobiles.5.Phy.tex.com.5.

Species eadem non poteſt inueniri natura , & a caſu, quia illud quod fit a caſu eſt oppoſitum ei quod fit a natura.8.Phy ſico.com.45.

Species nulla a caſu eſt.12.Meta.com.13.&.18.& 7.Meta.com.41.

Species nulla inuenitur a caſu.7.Meta.cō.22.Idem 6.Meta.com.4.&.6.Idem.8.Phyſi.com.46.

Species eſt perfectio generis.3.Meta.tex.com.21.

Species eadem nō poteſt generari ex propagatione, & ex putredine.1.de Generatione animalium Auer.ca.primo, & habetur in textu ab Ariſto.quicquid Latini ſenſerint in hoc.uide etiam.8.Phyſi.com.46.

Sperma non eſt principium,nec perfectum,ſed homo.12.Meta.tex com.40.

Sperma aſini eſt frigidum,& ſperma equi eſt calidum,ut dixit Ariſto.in lib.de animalibus,& temperantur apud mixtionem,& fit illi natura media inter equum , & aſinum.7.Metaphyſi. commen.28.uide Ariſto.in.2.libro de Generatione animalium,cap.6.contra Democritum,& Empedoclem de ſterilitate mulorum.

Sperma facit ſicut quæ ab arte,habet enim poteſtate ſpeciem,& a quo ſperma eſt aliqualiter uniuocum.7. Meta.tex.com.31.ubi in.4.de Generatione animalium, cap.3.ſecundum tranſlationem Theodori.

Sperma uiri attrahitur a uulua mulieris per quandā uirtutē quā habet a forma ſpecifica,uel a tota ſpecie.2. Colliget auctoritate Auenciadis in libro de ſpermate,cap 10.

Sperma mulieris non habet effectū in generatione, & hoc probatur per ſenſum,quia multæ impregnantur ſine ſpermatizatione:& etiam per argumētum,quia tunc uir eſſet ſuperfluus in generatione.2.Colliget,cap.10.de iuuamentis membrorum miniſtrantium generatiue.

Sperma in maiori parte animalium emittitur per eandem partem,per quam emittitur humidum excrementum.4.de Partibus animalium,cap.9.& Auer.ibidem in cap.de pectore,& ibi uide cauſam.

Sperma mulieris eſt ſimile ſuperflu tati aquoſæ, & non ſolum hoc,ſed etiam pro certo eſt ſuperfluitas , & impoſſibile eſt,ut ex eo poſſint nutriri membra: eſt igitur ſuperfluitas diſcurrens propter delectationem,ſicut diſcurrit ſaliua alicuius famelici cum uiderit aliquem comedere , ſecundo Colliget.cap.10.

Sperma non eſt ex rebus quæ ſunt pars membri , aut ſimplex,aut aliquod aliud.2.Colliget,cap.1

Sperma eſt prius naturaliter animali.2.Phy.com.81.

Sphæra ænea fit,ſed non ſphæra nec æs.7.Meta . com.32. Inde colligitur compoſitum per ſe generari,non formā, neq; materiam.Et hoc habet ueritatem,tam in ſubſtātiis, quā in aliis categoriis , ut dicitur in textu : Non fit enim lignum ,neq; quale,ſed quale lignum,neq; quantum , ſed quantum lignum.

Sphæra ſenſibilis non tangit ſuperficiem ſenſibilem niſi in ſuperficie,licet Geometer dicat ꝙ tangit eam in puncto.3.Meta.tex.com.7.&.1.de Anima,tex.com.13.

Sphæra ſecundum ꝙ eſt ſphæra nō eſt in loco ſimpliciter, niſi accidat ei hoc ſecundū ꝙ accidit ſphæris cœleſtibus, quas continet alia ſphæra.4.Phyſi.com.43.

Sphæra in eo ꝙ ſphæra non eſt nata moueri in ſphæra, & uniuerſaliter in continente, ſicut mobilia motu recto. 4. Phyſi. com. 45.

Sphæra non mutat locum ſecundum ſubiectum, ſed ſecundum formam 4. Phyſi. com. 45. & 6. Phyſi. tex. com. 95.

Sphæræ partes, quæ ſunt iuxta centrum, tardius mouentur partibus, quæ ſunt iuxta circũferentiam. 6. Phy tex. cõ. 86.

Sphæra quodammodo eſt quieſcẽs, & quodammodo eſt mota. 8. Phyſi. com. 76.

Sphæra ſecundum totum mutat locum ſecundum formã tantum, & non ſecundum ſubiectum, ſed ſecũdum partes mutat locum & ſecũdum formam & ſecũdum ſubiectũ. 6. Phyſi. com. 85. idem. 8. Phyſi. com. 76.

Sphæra non mouetur ſecundum partes, & quieſcit ſecundum totum. 8. Phyſi. com. 76. idem. 4. Phy. contra Them. com. 43. idem. 6 Phyſi. com. 85.

Sphæra naturaliter diuiditur in duas partes, in centrum & circumferentiam. 8. Phyſi. com. 76.

Sphæra q̃ mouetur ſuper uno centro, non eſt cõtraria ſphęræ quæ mouetur ſuper alio centro, primo Cœli, cõ. 32.

Sphæræ quę mouentur ſuper idem centrũ, & ſuper polos diuerſos non ſunt contrariæ, quia non ꝓhibent ſe, ibidẽ.

Sphæra & ſuperficies ſecundum geometricam cõſiderationem poſſunt tangere ſe in puncto, ſed in corpore naturali non poteſt eſſe contactus niſi in parte diuiſibili. Cõmen. primo Cœli, com. 32. idem Ariſto. primo de Anima, tex. com. 13. & 5. Phyſi. 30.

Sphærica figura eſt ſubſtãtia & natura prima. 3. Cœ. t. c. 22.

Sphæra ſic ſe habet in ſolidis, ſicut circulus in plantis: ſecundo Cœli, tex. com. 23.

Sphæra ſola una ſuperficie continetur: ibidem.

Sphæræ locus naturaliter eſt conuexum centri circa quod reuoluitur 2. Cœli com. 27.

Sphærici corporis circũferentia minor eſt circũferẽtia corporis rectarum dimenſionum æqualis ei in magnitudine ut eſt oſtenſum in Geometria. 2. Cœli. com. 29. idẽ in Paraphraſi ibidem ſum. 2. quæſito. 3.

Sphærico contiguum aut circa ſphæricum motum ſphæricum eſſe neceſſe eſt. 2. Cœli. tex. com. 30.

Sphærici corporis duo motus ſunt, uolutatio, & circũgiratio. 1. Cœli, tex. com. 48.

Sphæra habet naturam talem ut non moueatur ſecundum totum, ſed ſecundum partes. 2. Cœli, com. 51.

Sphæricum corpus in rei ueritate non eſt in loco. 2. Cœli, com. 51. uide 4. Phyſi. com. 43.

Sphæricum corpus ferri poſitum in centro ſphęræ adamãtez, neceſſario ſtaret in centro propter æqualitatem attractionis. 2. Cœli, com. 60.

Sphærarũ numerus, aut ſunt quinquagintaquinq;, aut quadragintaſeptem. 12. Meta. tex. com. 47.

Sphæricum corpus eſt finitum ex ſua natura ab una ſuperficie terminante ipſum, ſecus eſt de corporibus rectarũ dimenſionum, quæ non ſunt finita per ſe, ex libro Deſtru. diſput. prima in ſolutione. 11. dubii, idem. 3. Cœli, tex. com. 67. & primo Cœli, tex. com. 12.

Sphærarum cœleſtium quęlibet una eſt. & uide cauſam ex libro Deſtruc. diſpu. prima, in ſolutione. 11. dubii.

Sphæra inquantum ſphæra oportet ꝙ habeat terminatos polos, & centrum terminatum: ex diſputa. 3. in ſoluti. 23. dubii. Vbi dicit ꝙ ſphæra cœleſtis eſt ſimplex, pro quãto non componitur ex materia potentiali & forma: & quodammodo eſt heterogenea prout partes polorum non ſunt ab euentu, immo naturaliter ſunt terminatæ.

Sphæræ artificiales poſſunt indifferenter habere quælibet duo puncta pro polis, ſecus de naturalibus & cœleſtibus: ibidem.

Sphæræ ſitus inuenitur duobus modis. ſ. ſecundum ꝙ continetur ab alia ſi fuerit huiuſmodi, & ſecundum ſphæram quam ipſa continet. 2. Cœli, com. 7.

Sphæræ duæ dum ſe ſecant, ſectio earum eſt arcualis, ſecũdo Cœli, com. 59.

Sphærica figura non contingit niſi in puncto. 3. Cœli. 69.

Spinalis medulla nõ eſt in cæteris membris ſeu oſſibus inuenta medulla: ex. 2. de Partibus animalium, cap. 6.

Spiritus & exhalatio differunt, require. 4. Meteo. tex. cõ. 48.

Spiritus in animalibus nõ mouetur ſuperius, quia pars grauis magis dominatur in eo quã leuis, & pars leuis ſimpliciter quæ eſt in eo non ſit grauis, niſi propter mixtionem aeris. Et ideo cum iſtæ duæ partes ſegregabũtur, tunc moritur animal. 4. Cœli, com. 39

Spiritus nomẽ ęquiuoce dicitur de ſpiritu exñte in ſemine, & de ſpiritu exiſtẽte in corde. Auer. 2. de Generatione animalium, cap. 1. in digreſſione contra Galenum. & Auic.

Spiritu retento uires augentur: ex ſecundo de Generatione animalium, cap. 4.

Spirituale magis læditur per læſionem minus ſpiritualis, & non econtra, ex libro de Memoria & reminiſcen. ubi Comen. dicit ꝙ ex læſione ſenſus communis læditur imaginatiua & non econtra.

Spiritus eſt principium animæ inſtrumentum intellectus, ꝙ multi antiquorum opinati ſunt ipſum eſſe animam. Cõmen. 2. de Partibus animalium, in cap. de cerebro, & eſt dictum Philoſophi ibidem, cap. 7.

Spiritus natura alia eſt animæ, non enim ſpiritus animæ genus eſſe poteſt, quum habeat per ſe ſubſiſtentiam: nullũ autem genus eſt tale ut poſſit per ſe ſubſiſtere. Alexander in Paraphraſi de anima, cap. 4. ubi probat ꝙ anima eſt inſeparabilis a corpore.

Spiritus eſt uapor perceptus in corde & cerebro. Auerroes 1. Colliget, capitulo de anatomia membrorum.

Spiritus duo ſunt. ſ. apparens in corde, & apparens in cerebro, in hepate autem non apparet per uiam ſenſus, primo Colliget, capitulo de ſpiritibus.

Spiritus uiſibilis poſtq̃ oculus recipit colores comprehendit eos. 2. Colliget, ca. 15. qđ eſt de iuuamentis oculorum & partium eorum. Ex quo uidetur ſecundum Auerroẽ ſpiritum eſſe animatum. Auicenna etiam in tractatu de uiribus cordis uidetur idem tenere.

Spiritus eſt calidior res in corpore, poſt quem eſt ſanguis, poſtea caro: ſecundo Colliget, cap. de Complexionibus membrorum conſimilium,

Spiritus eſt mundior ſanguine, quia attribuitur aeri, & aer eſt mundior aqua, & eſt declaratum in naturali philoſophia, ibidem. Et nota ꝙ etiam inter alias rationes iſta eſt una, propter quam Auerroes tenet cordis complexionẽ declinare ad humiditatem, ratione ſpiritus exiſtẽtis in eo contra Medicos qui ponunt declinare per ſiccitatem. Contra Medicos.

Spiritus ſunt inſtrumenta propinqua regimen corporis: ſecundo Colliget, cap. 8 in fine.

Splenis caro rarior & leuior eſt q̃ caro hepatis, & tamen cũ nutriatur ſanguine groſſo melancholico deberet eſſe oppoſitum & uide cauſam in. 4. de Vtilitate particula ca. 15. & ibi uide ſi ſplen eſt neceſſarium, contra Eraſiſtratum, & multa ibi de hoc &c.

Splen quare habeat multas & magnas arterias, uide tres cauſas a Gal. in. 4. de Vtili. parti. cap. 15.

Splen in febribus melancholicis ardet ſicut ignis, & hepar in febribus cholericis, & ſtomachus in phlegmaticis: ideo in iſtis tribus generibus febrium conueniens eſt dicta mẽbra confortare. 7. Colliget, cap. 16.

Spõgia an ſenſum habeat ambigitur, quinto de natura animalium, cap. 16.

Spongiarum tuplex genus eſt, ibidem.

Spongia marina ſimilis omnino plantis exiſtit, ex. 4. de Partibus animalium, cap. 5.

Spongia omnino plantis ſimilis eſt. 8. de Natura animalium, cap. 1.

Spongiam ſenſum aliquem habere creditur argumento, ꝙ multo difficilius abſtrahuntur niſi clanculum agatur, ut referunt auulſores. Ariſt. in libro. 1. de Hiſtoriis aïa. cap. 1.

Stellæ ſecundum Aſtronomos, quædam ſunt fortunatæ, & quædã non ſunt fortunatæ, & hoc non eſt uerum: ſed tãtum poſſibile eſt intelligere de eis, ꝙ quædam ſunt meliores quibuſdã: hoc enim inuenitur in abſolutis a motu ne-

dum in rebus mobilibus. Cõmen.9.Met.cõ.19.& elicitiue ex intentione Ariſto.in textu.ubi habet ꝙ in ſempiternis non eſt malum, neqꝫ peccatum, neqꝫ corruptio.

Stellæ diſcurrentes fiunt duobus modis.1.Meteo.cõ.1.

Stella ex habentibus caudam tempore hyemis aſcendit in terrã Romanorum, ut dicit Ariſt.& fuit terræ motus magnus, & tempeſtas maris propter fortitudinem uenti, primo Meteororum, com.1.

Stellæ in eo ꝙ ſtellæ de conſuetudine ſua naturali eſt accẽdere illud, quod eſt ſub eis exhalatione fumoſa & attrahere hoc ad ipſas. Et cum ſtellæ fuerint plures uel maiores, operatio earũ erit maior. & eſt ꝓpoſitio uera per uitam meã. Cõmẽ.1.Meteo.cap.3.in digreſſione de uia lactea.

Stellæ cadentes non ſunt cœli.1.Cœli,cõ.19.&.1.Meteor.

Stellæ a conſiderantibus antiquo tempore inuentę ſunt nõ eſſe diminutæ in quantitate.2.Cœli,tex.com.22.

Stellarum & cœli ſubſtantia eadem eſt, & in hoc cõueniũt omnes antiqui, ut dicit Ariſt.in lib.Cœli & mundi.2.cap. de Subſtantia orbis. idem.2.Cœli,tex.com.41.

Stellæ quæ dicuntur Aſſub, ſignificant abundantiam ſiccitatis.2.Cœli com 42.

Stellæ ſi per ſe mouerẽtur, motu recto mouerentur.2.Cœli,com.43.quam conſequentiam hac ratione ualere aiunt mo: nam cum ſtella ſit pars rotundi non poteſt perfecto motu circulari moueri, & cum ibi non ſit niſi motus ſimplex, quia corporis ſimplicis motus eſt ſimplex, cum motus ſimplex alius ſit circularis, alter uero rectus: ſequitur ergo ꝙ motu recto mouerentur, cum circulariter moueri non poſſint: & eadem ratione ſequitur de epicyclo.

Stellæ apparent uiſui in circulatione moueri ſeu ſcintillare, ſicut nauſeam patiẽtibus res quieſcentes uidentur oĩa circũ giro ferri.2.Cœli, in paraphraſi ſumma.3.quæſito.2.

Stellarũ motus uidetur per ſenſum, ſed motus totius cœli uidetur per exiſtimationẽ.2.Cœli,cõ.43.cõſimile cõ.41.

Stellæ fixæ uidentur ſcintillare, & planetæ non, & ratio eſt propinquitas & diſtantia.uide.2.Cœli.tex.com.48.

Stellæ omnes ſunt eiuſdem ſpeciei in corporibus cœleſtibus.2.Cœli,com.48.

Stellæ omnes ſunt eiuſdem ſpeciei.2.Cœli,tex.cõ.59.uide quomodo ſit intelligendum in.2.Cœli,com.49.

Stellæ ſi non eſſent ligatæ cum orbe cauſarẽt ſonum, quia iſta conuertuntur, uidelicet eſſe ligatũ & nõ cauſare ſonũ, & non eſſe ligatum & cauſare ſonum.2.Cœli,cõ.56.

Stellarum erraticarum motores ſe iuuantes ad motum ſtellæ erraticæ, omnes reducuntur ad primũ motorem illius ſtellæ, & intendunt motum illius primi motoris, ſicut diximus de motoribus omnium orbium cũ primo motore totius.12.Meta.com 44.

Stellarum erraticarum motus poſiti ab aſtrologis ſunt tribus modis.12.Meta.com.44.

Stellę interdiu ex foueis puteiſqꝫ conſpiciuntur quandoqꝫ: Ariſt.5.de Generatione animalium, cap.1.& ibi uide cauſam.

Stellarum natura ſempiterna eſt.12.Meta.tex.cõ.43.

Sterilitas mulierum dignoſcitur & probatur ſuffitu, ut odores ſubeuntes uterum efferantur ad locum ſpirandi & efficiant halitum atq; etiam illitu ut colores oculis impoſiti ſaliuam inficiant oris. Ariſt.2.de Generatione animalium, cap.5.in fine.

Steriles maxime perſeuerant, cum primo naturę ortu tales conſtiterunt, gignuntur enim & mulieres uiragines, & uiri fœminares, alteris menſtrua deſunt, aliis uerò ſemen tenue & frigidum eſt. Ariſto.in.2.de Generatione animalium, cap.5.

Sterilitatem faciunt, aut fœmineum partum aquæ crudæ & frigidæ. Ariſt.4.de Genera.animalium, cap.2.

Sterilitatis multæ ſunt cauſæ tam in maribus ꝙ̃ in mulieribus uide in.2.de Genera.animalium, cap.5.

Stillare quid ſit uide.6.de Natura animalium, cap.18.

Stomachi tunica, quæ procedit ſecundum latitudinẽ, habet duas operationes contrarias: uam completa digeſtione expellit inferius uel ſuperius per uomitum.2. Colliget.c.9.de Iuuamento membrorum officialium.

Stomachus nutritur ex chilo, ex modica ee quę potius attinet qualitati ꝙ̃ quantitati: & non eſt impoſſibile ut ſit aliqua pars ſubtilis ex chilo, quæ nutriat propter aliquã humiditatem, quia tu uides multa animalia nutriri, licet nõ habeant ſanguinem, ibidem.

Stomachi attractio per modum ſenſus & appetitus ſeu motus, eſt contrarius motui attractionis eius per modum nutrimenti ſolum.3.Colliget, cap.33.

Stomachus ſolus ſentit euacuatione nutrimenti & diſſolutionem, & non alia membra uiſi per ipſum, & uide cauſas pulchras ab Auer.ibidẽ.ubi inter alias cauſas dicit, ꝙ hoc membrum eſt tanquam ſpecies omnium membrorũ quę debent ſentire hanc reſolutionem: ſicut nos uidemus ꝙ membra ſentiunt per neruum etiam in locis quæ nõ ſunt neruoſa, & ſicut diſcernit lingua cibos cõuenientes ab inconuenientibus toti corpori.

Stomachus habet operationem toti corpori communicãtem, & ideo appellatur princeps communicãs.7.Colliget cap.26.ubi reddit cauſam quare in paſſionibus calidis ſtomachi, non debent frigidiſſimis uti remediis, & dicit experimentatores multum errare in tali cura.

Stomachus ſolus habet ſenſum ex indigentia nutrimenti, non autem alia membra uide cauſam in.4.de utilitate particula.cap.7.a Galeno.

Sternutamentum eſt ſignum augurale unum, ex omnium ſpirituum generibus ſanctum & ſacrum. Ariſt.1.de Natura animalium, cap.11.

Stercus ſignificat ſuper bonitatem uirtutis nutritiuæ, quarto Colliget, cap.42.

Strutio partim auem, partim quadrupedem refert.ex fine 4.libri de Partibus animalium.

Subſtantia non antecedit alia prædicamenta niſi altero iſtorum modorum, aut ſicut ea quę ſunt in eodem genere antecedunt ſe adinuicem, ſicut apud reputantes ꝙ hoc nomen ens dicitur de decem prædicamentis, ſicut numerus de duobus & tribus: aut ſicut res antecedit res quæ attribuuntur ei, & non ſunt in eodem genere, ut ſanitas antecedit ſanabilia.12.Meta.com.2.

Subſtantia dicitur ens ſimpliciter, & alia dicuntur entia ſecundum comparationem.12.Meta.tex.com.3.

Subſtãtia ſola eſt ſeparabilis & abſtracta, alia aũt ſunt in ſubſtantia.12.Meta.tex.com.3.&.1.Phy.tex.com.14.

Subſtantiæ tres ſunt ſenſibilis corruptibilis, ſenſibilis æterna, & tertia immobilis 12.Meta.tex.com 5.

Subſtantia immobilis ſecundum aliquos diuiditur: quidã enim poſuerunt ſpecies & mathematica in una natura, quidam uero mathematica tantum, ibidem.

Subſtantia immobilis eſt principium & cauſa rerum naturalium.12.Meta.com.5.

Subſtãtia æterna declarata eſt in fine.8.Phy.ſicut declarata ſunt principia ſubſtãtiæ generabilis & corruptibilis in primo iſtius libri. Cõmen.12.Meta.cõ.5.eandem ſententiam Cõment.repetit in eodem cõmento aſſertiue iuxta dimidium, ibi: Et nos dicemus quidẽ ꝙ Philoſophus inquirit quæ ſunt principia ſubſtantiæ ſecundũ ꝙ ſubſtantiæ &c. ubi aperte dicit in.2.Phy.inueſtigata eſſe principia corporis cõpoſiti ex materia & forma. Sed in octauo fuit declaratum ꝙ mouẽs æternã ſubſtãtiã eſt abſtractũ a materia. Ex quo patet grauiter errare illos qui autumãt in.1.Phy. inueſtigari principia oĩum naturalium generabiliũ & ęternorum, cum hoc aperte nõ ſolum ſit contra Auerroẽ, hic & in fine primi libri ſuæ Paraphraſis, ſuper.1.Cœli.uerũ etiam eſt contra intentionẽ Philoſopi ibidẽ. Nã.1.Phyſi tex.com.57.præmittit ſuam intentionem loqui de principiis cuiuslibet generationis in uniuerſali, & oſtendit illa eſſe cõtraria, & ſunt forma & priuatio, & quod etiam ultra illa, eſt materia: in cœlo aũt non eſt contrariũ neque ſubiectum, primo Cœli, tex.cõ.20.& eſt etiam contra luciðiſſimum Them.expreſſe in expoſitione tex.50.& contra Simpli.in primo Phyſi in expoſitione textus eiuſdem, ubi expreſſe notat uniuerſaliter in omnibus natura conſtantibus, inueniri iſtam oppoſitionem ſecũdum priuationẽ

& habitum

& habitum exceptis rebus ſempiternis. Idem notaui Cōmenta. in primo Phyſico. tex. com 43 ubi dicit illas dignitates quas poſuit ibi Ariſt. habere locum in omni generatione & tranſmutatione, quarum actio & paſſio eſt quaſi genus, quia actio & paſſio ſunt merito contrarietatis, & proprie non ſunt niſi in generatione rerum, & tranſmutatione corruptibilium.

Subſtantia immobilis eſt propria Primæ philoſophiæ. Cōmen. 12. Meta. com. 6. auctoritate Alexandri.

Subſtantia quælibet ſenſibilis tranſmutabilis eſt. 12. Meta. tex. com. 6. & ibi declaratur ab Auer. in com.

Subſtantia cōpoſita eſt dignior, ſubſtantia eſt magis ſubſtātia, Cōmen. auctoritate Alexandri. 12. Meta. cō. 25. Iſtam etiam ſententiam ſequitur Simplicius in. 1. Phyſi. in expoſitione tex. 70. & in. 2. Phy. licet Auerroes teneat formā eſſe magis dignā, ut notaui in contradictionibus nuper ęditis.

Subſtantiæ generabilis & corruptibilis principia, nō inquiruntur principali intentione in Prima philoſophia: ſed intēto eius principaliter uerſatur circa principia ſubſtantię æternæ, Com. 12. Primæ phiæ, tex. com. 1. & eſt ſententia Ariſt. in. 7. Primæ philoſopiæ, tex. com. 39. iuxta finem.

Subſtantiæ generabilis & corruptibilis principia pertractātur in tractatu ſecundo & tertio Primæ philoſophiæ. i. in 7. & 8. & etiam in Naturalibus, Com. 12. Meta. com. 1.

Subſtātiæ generabilis & corruptibilis principia alio mō inquirūtur in ſcēt ia naturali, & alio mō in ſcietia diuina. Cōmē. 12. Meta. com. 1. 5. & 29. & in. 7. Primæ philoſophiæ. cōmen. 5. & 9. Dicit Subtilis Doctor in primo ſuæ Meta. quæſtiōe prima, & Antonius Andreas, ꝙ quatuor cauſæ inquantum quælibet dat eſſe, circūſcribendo rationē motus & mutationis, pertinet ad Metaphyſicum. materia & forma inquantum ſunt partes eſſentiæ: efficiens inquātū dans eſſe circūſcribendo motum: licet enim non ageret niſi mouendo, tamen ratio dantis eſſe prior eſt ratione mouentis. Finis autem inquantum res ſecundum ſui entitatē ad illum ordinantur, licet illum non poſſunt attingere niſi per motum & operationem: prior tamē eſt ratio ordinis ſecundum eſſe ꝙ̄ ſecundum operationem. Dicimus nos cum Peripateticis ꝙ illud de materia ueritatem nō habet quia materia non dat eſſe: licet enim Peripatetici concedant materiam eſſe partem eſſentiæ, non tamen concedūt ipſam eſſe partem quidditatis: Differunt enim in conceptis cum materia eſſentia, & quidditas, quia illud quod talem diuerſitatem cauſauit in compoſitis inter eſſentiā & quidditatem, fuit materia quæ eſt primo diuerſa a quidditate: ſola enim forma eſt rei quidditas. Et Auic. in. 5. ſuæ Primæ philoſophiæ hoc nō uidit, quem ſecuti ſunt Thomas & Scotus. Et dicūt Peripatetici ꝙ eſſe eſt effectus formalis ipſius formæ, ſicut teſtatur diuinus Boethius in lib. de Vnitate & uno. Licet igitur materia ſit pars eſſentialis compoſiti, non tamen dat eſſe, ſed eſſe eſt a forma. Vnde materia recipit eſſe a forma in compoſito in quo exiſtit. Dicit enim Cōmen. 3. Phy. cō. 65. ꝙ materia inuenitur in alio ſicut accidentia & formæ: ſed differt ab illis, quia accidentia & formæ ſunt in ſubiecto, aut dicūtur de ſubiecto ſed materia eſt ipſum ſubiectum, & non inuenitur per ſe, ſed in aliquo, ſcilicet in compoſito. & cum aliquo ſcilicet cum forma, ſed materia inuenitur per formam ſecūdum ꝙ eſt perfectio eius, & forma inuenitur pe materiam ſecundum ꝙ eſt ſubiectum eius. Vbi patet ꝙ materia nullā aliam cauſalitatem habet niſi quia eſt ſubiectū, ex quo ſit aliquid: & hoc dixit lucidiſſimus Themiſtius in principio ſecundi de Anima, ꝙ hoc eſt diſcrimen inter materiam & formam, quia res a materia habuerūt ut fierent, ſed a forma ut eſſent. Quam ſententiam imitatus eſt Cōmen. in. 7. Primæ philoſophiæ, cō. 35. dicens ꝙ cum materia fuerit, non erit res, ſed quod cum forma fuerit, ſtatim eſt res. Et ſic intelligas frater mi, ꝙ uulgata propoſitio non eſt uniuerſaliter uera. ꝙ omnis cauſa dat eſſe, immo quędam eſt cauſa recipiens ipſum eſſe, ſicut materia. Ideo ut deducit Cōmen. 2. Phyſi. com. 12. materia non poteſt exiſtere ſine forma, alioquin quod non eſt in actu eſſet in actu. Quomodo autem de quatuor cauſis agat diuinus, & quomodo cōſideratio ſua differat a cōſideratione naturalis Philoſophi, alibi a nobis oſtenſum eſt.

Cōtra Sco. & ſequaces.

Subſtantiæ naturales ſi primæ entium ſunt, & utiq; ſciētia naturalis prima ſcientiarum erit. 11. Primæ philoſophiæ, cap. 6. Inde colligitur ſcientiam primā eſſe primi generis.

Subſtantiæ generabiles habēt omnia quatuor genera cauſarum, & per omnia cognoſcuntur, ut ſi uelimus ſcire hominem uere, oportet ſcire per omnes cauſas eius. 8. Meta. tex. com. 12. aliter cognitio eius eſſet diminuta.

Subſtantiæ ęternæ quia non habent potentiā ad corruptionem carent materia, ſed materia earum eſt aliquod demōſtratum in actu. ſ. corpus. Ideo dignius habent hoc nomē ſubiectum quam hoc nomen materia. 8. Meta. com. 62. & in. 2. cap. de Subſtantia orbis.

Subſtatnia & ſubiectum apud Ariſto. quandoq; appellatione accidentis dicuntur. Themiſtius ſecundo de Anima, in expoſitione tex. 65.

Subſtantia eſt primum ens ad quod omnia alia pręedicamēta referuntur, nam ſecundum ſubſtantiæ rationem dicuntur alia entia quantitas, qualitas, & alia ſic dicta omnia: nanq; habebunt rationem ſubſtantiæ. 9. Primæ philoſophiæ, tex. com. 9. ubi Cōmenta. exponit ꝙ multa dicūtur entia ſecundum ꝙ habent diffinitionem ſubſtantiæ, pro quanto in diffinitione apparet ſubſtantia. Vbi patet qualiter intelligenda ſit allegata Philoſophi propoſitio, & ſatis uulgata in. 7. Primæ philoſophiæ, tex. com. 3. ubi habetur: Alia uero dicuntur entia eo ꝙ taliter entis hæc quidē quantitates, illa uero qualitates, alia uero paſſiones. quia Ariſto. dicit, ut diximus in primis ſermonibus, ubi Commen. exponit ſecundum antiquam diuiſionem. i. in. 6. & 7. i. in. 7 & 8 libro ſecundum diuiſionem noſtram. Male igitur quidam intellexerunt locum illum aſſerentes eius eſſentiali prædicatione non prædicari formaliter de accidentibus ſed de ſola ſubſtantia, immo de utriſq; prædicatur, ſed ſecundum prius & poſterius. Pro tanto enim alia dicuntur entia, pro quanto in diffinitione eorum apparet ſubſtantia: iſta enim eſt Magiſtri interpretatio. Patet autem ꝙ ſubſtantia non cadit in diffinitione accidentium, niſi pro quāto ſubiectum & cauſa eorum in generatione. cauſæ materialis ſunt, ſicut ſcribit Cōmen. in. 4. Meta. cō. 2. cadit enim tanquam additum. 7. Meta. tex. com. 17. & infra. Et ideo ſi accidentia dicuntur entia propter ſubſtāuā, hoc eſt, quia in diffinitione eorum ſumitur ſubſtātia quę eſt ſubiectum eorum & materia, ſicut d cimus ꝙ homo eſt homo propter Deum, tanquam propter cauſam efficientem & finalem, tamen homo ſecundum ſe homo eſt, ut dicitur in 5. Primæ philoſophiæ, tex. com. 21. Hominis multæ ſunt cauſæ, attamen homo ſecundum ſe homo eſt, unde non quia Deus eſt Deus, ideo homo eſt homo, licet a Deo ſit homo, ut bene notauerunt ſubtiles: uide in Theorematibus in illo Theoremate: Accidentia ſunt entia eo quia taliter entis.

Subſtātia dicitur quatuor modis. 7. Meta. te. cō. 44. & 8. Meta. com. 2. ubi pondera ꝙ Cōmentator dicit ſubſtantiā famoſe diuidi in quatuor modos.

Subſtantiæ ſenſibiles non diuerſantur in ſuis ſubſtātiis, quādo diffiniuntur, & quando non diffiniuntur. ſ. quoniam ſunt ſubſtantiæ, licet non diffiniantur etiam minus quam quando diffiniuntur: ſicut eſt diſpoſitio in uiſibilibus, quoniam ipſa non ſunt minus uiſibilia, quando non uidentur quam quando uidentur. 7. Meta. com. 46. & eſt expreſſa auctoritas Ariſto. & Cōmen. etiam ibidem in tex. cō. 58. ubi dicit Philoſophus: Quamuis utiq; ſi non uideremus aſtra, non minus exiſtimatione forent ſubſtātiæ ſempiternæ poſt eas quas nos uidemus. Vbi Cōmen. ſcribit ꝙ ſenſibilia ſunt entia licet non intelligantur, ſicut ſunt entia licet non ſentiantur. Ex quibus locis manifeſte colligitur, ꝙ eſſe cognitum eſt aduētitium eſſentiæ rerum, & quod eſt de ratione intrinſeca rei cognitæ.

Eſſe cognitū eſt aduentitiū quidditati.

Subſtantiæ ſeparatæ ſunt de genere rerum per ſe exiſtentiū 7. Meta. com. 48. & 57. contra modernos aſſerentes ſub-

ſtantias ſeparatas eſſe formas inhærentes orbibus per informationem.

Subſtantia una actu impoſſibile eſt, ut ſit ex duabus ſubſtãtiis in actu. 7. Meta. tex. com. 49.

Subſtantiæ ſolum eſt diffinitio aut maxime. 7. Meta. t. c. 50.

Subſtantia una numero impoſſibile eſt ut de pluribus prædicetur. 7. Meta. tex. com. 52.

Subſtantia quam ſignificat diffinitio non habet generationem neq; corruptionem. 7. Meta. tex. com. 53.

Subſtantiæ omnis perſcrutatio in ſcia diuina de ſuis ſpẽb⁹ nõ eſt niſi per ſubãm, quæ dicitur forma. 7. Meta. com. 1.

Subſtantiarum quædam ſunt confeſſæ ab omnibus, quędã uero a quibuſdam. 8. Meta. tex. com. 5.

Subſtantiæ naturales ſunt conceſſæ ab omnibus, ibidem.

Subſtantiæ ſenſibiles omnes materiam habent. 8. Meta. tex. com. 3. ubi dicit Cõmen. in com. ꝙ hoc eſt declaratũ in ſcientia naturali. Vide. 1. Cœli. tex. com. 92. ubi dicit, ꝙ omne ſenſibile in materia exiſtit.

Subſtantiarum ſecundum rationem hæ quidem ſeparabiles, illæ uero non, ibidem.

Subſtantia compoſita eſt cuius ſolius eſt generatio & corruptio. 8. Meta. tex. com. 3. & 7. Meta. 26. & 27.

Subſtantia cõpoſita eſt ſeparabilis ſimpliciter. 8. Meta. tex. cõ. 3. ubi Cõmen. exponens hoc dicit, quia eſt ſeparabilis & ſecundum diffinitionem, & ſecũdum eſſe, ad differẽtiã formæ materialis, quæ ſolum ſecundum diffinitionem eſt ſeparabilis a materia & non ſecundum eſſe: & etiam ad differentiam materiæ, quæ etiam ſecundum diffinitionẽ eſt ſeparabilis a forma. 12. Meta. com. 39 Intellectus innatus eſt diuidere adunata in eſſe, ſicut diuidit materiã a forma, & formam a congregato ex materia & forma, ſed nõ eſt ſeparabilis ſecundum eſſe materia a forma, quia tunc quod non eſt in actu, eſſet in actu. 2. Phy. com. 12. Beatus Tho. autem in præſenti loco in. 8. Meta. ſuper expoſitione tex. 3. dicit, ꝙ materia non eſt ſeparabilis per intellectũ ab ipſa forma, quia non intelligitur niſi ut eſt in potentia ad formã ſed forma poteſt intellectu ſeparari a materia ſenſibili induiduante. Sed iſta opinio non eſt Peripatetica, ſi abſolute omnibus modis hoc aſſerat Diuus Tho. nam licet in ſecunda ſui notione materia non poſſit intelligi niſi ut eſt in potentia ad formam, tamen in prima ſui notione bene poteſt ſine tali potentia intelligi, ſicut pulchre declarauit lucidiſſimus Them. in primo Phy. in digreſſione de potentia & priuatione materiæ. & Cõmen. primo Phy. com. 71. & in primo cap. de Subſtantia orbis.

Cõtra Diuũ Thomam.

Subſtantiæ proprium eſt præexiſtere aliquam ſubſtantiam in actu, quæ facit ut ſit animal ſi animal naſcitur, quale uero aut quantum non neceſſarium niſi poteſtate ſolum. 7. Metaph. tex. com. 32. uide pro hoc com. 42. in 2. Cœli & mundi.

Subſtantia ſimpliciter dicitur de materia ſubſtantię compoſitæ, & de forma, & de compoſito ex materia & forma. 7. Met. tex. com. 7. & 34. idem. 2. de Anima, tex. com. 2. & 8. Meta. tex. com. 7.

Subſtantia maxime & primum & ſolum ut eſt dicere, in ſcientia diuina eſt conſideranda. 7. Meta. tex. com. 5. conſimile habetur. 4. Primę philoſophiæ tex. com. 2. ubi ſcribitur Vbiq; uero primi proprie eſt ſcientia, & ex quo alia pendent, & propter quod dicuntur: ergo ſi hoc eſt ſubſtantia ſubſtantiarũ oportet principia & cauſas habere Philoſophum. Conſimile habetur in principio. 12. Meta. tex. cõ. 1. ubi dicitur: De ſubſtantia theoria eſt, quia ſubſtantiarum principia & cauſæ quæruntur. Ex quibus locis clariſſime colligitur ꝙ tameſi ens inquantũ ens eſt ſubiectum adæquatũ Primæ philoſophiæ, ſubſtantiæ tamen eſt ſubiectũ principale, in quo ſaluatur principaliter natura entis.

Subſtantia prima eſt quæ non prædicatur de aliquo, & alia prædicantur de ipſa. 7. Meta. tex. com. 7. & in prædicamẽtis idem habetur. Vide in Thorematibus meis in proprio Theorεmate de hoc.

Subſtãtia compoſita eſt poſterior duabus ſubſtantiis, ex quibus componitur, & ipſam eſſe ſubſtantiam eſt manifeſtũ per ſe. 7. Meta. com. 6. & habetur ex textu.

Subſtantia alia eſt ſeparabilis, alia inſeparabilis, ibidem. & primo Phyſi. com. ultimo.

Subſtantiarum diffinitione ſignificant unam intentionem, accidentium uero plures. 5. Meta. com. 34. uide. 7. Meta. tex. com. 17. & infra.

Subſtantiam cuiuslibet quod ſemel, ut ſex ſemel ſex, nõ autẽ eſt bis tria aut tres duo. 5. Met. tex. com. 19. & eſt in capitulo de Quali.

Subſtantiam quæ maxime ſignificare uidentur, ſunt aqua, ignis, aer, & terra, ex quibus cõpoſita componuntur: horũ autem calores & frigiditates & ſimiles paſſiones nõ ſunt ſubſtantiæ. 3. Meta. tex. com. 17. Et ex illo loco patet caliditatem & frigiditatem non eſſe formas ſubſtantiales in elementis, contra Alexandrum: ſed pro Alexan. ſunt rationes, quia Ariſto. inueſtigans principia corporis ſenſibilis .i. tangibilis in. 2. de Generatione & corrup. tex com. 7. & infra, dicit ꝙ eſt prima materia & primæ contrarietates, ex his enim conſtant uocata elementa, igitur qualitates primæ cum prima materia conſtituunt elemẽta. Amplius Ariſt. 2. de Generatione & corrup. dicit ignem eſſe contrarium aquæ, quod non eſſet, niſi forma ignis eſſet caliditas & forma aquæ eſſet frigiditas: nam licet Ariſt in Pręd icamentis dixerit ſubſtantiam non eſſe contrariam ſubſtãtię, illud habet locum de ſubſtantia cõpoſita, & de ſubſtantia ſimplici, ſicut eſt forma. Amplius diffinitio ſubſtantiæ non datur per accidentia. 7. Meta. tex. com. 17. ſed in diffinitione ignis ponitur caliditas & ſiccitas, ut patet. 2. de Generatione tex. com. 16. & in principio. 4. Meteo. igitur ſunt ſubſtantiæ. Amplius illud per cuius ablationem aufertur ſubſtantia, eſt ſubſtantia rei, quia ſicut quod eo poſito ponitur rei ſubſtantia eſt ſubſtantia: ita etiam quod ita ſe habet ꝙ eo ablato aufertur ſubſtantia eſt ſubſtantia: eadẽ enim ſunt principia in quæ aliquid reſoluitur, & ex quibus cõponitur: ſed ad ablationẽ caliditatis aufertur ſubã ignis: inquit enim Cõmen. in com. 67. ſuper. 3. Cœli: Ignis non inuenitur in actu niſi in fine caliditatis & ſiccitatis. Ex aduerſo autem contra Alexan. arguitur, nam in his quæ uniuoce dicuntur, impoſſibile eſt unum & idẽ reſpectu unius eſſe ſubſtantiam, & reſpectu alterius eſſe accidẽs. Dixi notabiliter de uniuoce dictis quia in his quæ dicuntur æquiuoce, aut ſecundum prius & poſterius, ſecus eſt, ſicut ſciẽtia in Deo eſt ſubſtantia, in nobis autem eſt qualitas. æquiuoce enim dicitur ſcientia de ſcientia Dei & de ſciẽtia noſtra, ut dicit Cõmen. 12. Meta. com. 51. ex libro Deſtru. diſputa. 6. in ſolu. 5. & 6. dubii. Sed caliditas in elementis & mixtis eſt eiuſdem rationis uniuoce conueniunt enim in nomine & ratione, ſimiliter rectus iudex de ſenſibilibus ſenſus eſt & tactus nullam differentiam ponit inter caliditatem elementi & mixti, Igitur cum ſecundum Philoſophum quod uere eſt nulli accidit, primo Phy. tex. cõ. 27. & caliditas in elemento eſt ſubſtantia, in mixto non erit accidens. Dicimus igitur ꝙ ſubſtantia non cõponitur ex non ſubſtantiis. 2. de Anima, tex com. 2. & ideo elementa ſunt compoſita ex materia & forma ſubſtantiali: caliditas autem & id genus ſunt qualitates per quas elementa ſunt actiua & paſſiua, quia actio eſt merito contrarietatis. primo de Generatione & corrupti. Et quia ignis, ut ignis eſt ſubſtantia, & ſubſtantia non habet contrarium: ideo Ariſt. dicit ꝙ ignis non agit ut ignis, ſed ut calidus. Et quia de ratione elementi uidetur eſſe ꝙ ſit actiuũ & paſſiuũ, ut uidetur colligi de mente Philoſophi, in. 2. de Generatione & corrup. & in principio. 5. Meteo. ſic Ariſt. ibi naturaliter conſiderans elementa dicit ea conſtitui ex materia prima, & ex primis cõtrarietatibus: quia ad naturalẽ non ſpectat quantũ naturalis eſt cõſiderare ipſa, ut ſunt ſubſtantiæ, quia ſubſtantia & accidens ſunt de primis differentiis entis inquantum ens, ſicut dicit Comment. 2. Phyſi. com. 4. Vnde etiam Cõmen. 4. Meteo. com. 1. expreſſe dicit ꝙ uirtutes per quas elemẽta ſunt elemẽta, ſunt hę uirtutes quatuor, uidelicet caliditas, frigiditas, humiditas, & ſiccitas. Elemẽtum enim dicitur relatiue ad elementatũ, & quia elementa non

Digreſſio an qualitates primæ ſint ſubſtantiæ in elementis.

ta non ſunt partes mixti niſi alterentur, alteratio autem eſt merito qualitatum: mixtio enim eſt miſcibilium alteratorum unio. Et forte hoc uoluit Alexan. nã ſi caliditas eſſet ſubſtantia & tranſmutatio in caliditate eſſet generatio ſubſtantialis & nõ alteratio: nam uniuoce dicitur in ſimplicibus & mixtis, per hoc patet ad primũ. Ad ſecundũ Ariſt. 2. de Generatione & corruptione tex. com. 49. dicit ignẽ eſſe contrarium aquæ, & aerem terræ, ut contingit ſubſtãtiam ſubſtantiæ contrariam eſſe: quod ideo dixit quia cõtrarietas in ſubſtantiis non eſt ſecũdum eſſe ſubſtãnæ, ſed ſecundum qualitates & paſſiones inuẽtas in eis. Ad aliud dico ꝙ quando adherentiæ ſubſtantiales rerum, latẽt, tũc poſſumus circũloqui per paſſiones & proprietates inſeparabiliter conſequẽtes tales formas, ut dicit Cõmen. 7. Meta. com. 1. & 8. Meta. com. 5. Ad ultimum reſpondetur ꝙ illud ad cuius ablationem primo & per ſe auffertur ſubſtantia rei, eſt ſubſtantia: ſed nego minorem quia licet ad ablationem caliditatis auferatur ſubſtãtia ignis, hoc nõ eſt primo & per ſe, ſed eſt mediãte forma ignis· quia ablata forma primo aufertur ignis, ſicut ad ablationem trianguli primo aufertur habere tres. ſed ad ablationem aufertur, ſed non primo, ſed mediante triangulo. Similiter hoc eſt per accidens, pro quanto forma non poteſt conſeruari in materia ſine qualitatibus.

Subſtantias eſſe contrarias ſecundum formas nihil ꝓhibet primo Phy com. 52. idem dicit in primo capitulo de ſubſtantia orbis. uide in Concordantiis.

Subſtantia & accidens ſunt differẽtiæ entis ſecundũ ꝙ ens. 2. Phyſi. com. 4. Pondera reduplicationem illam, nam ut dicit Auicenna in principio ſuæ logicę, & in principio ſuę Primæ philoſophiæ, ens abſolute diuiditur in ſubſtantiã & accidens: ſed ens ut cadit ſub opere animæ, diuiditur in res quæ ſunt noſtra opera, & in res quæ non ſunt noſtra opera: & talem diuiſionem appellat Cõmenta. ſecundum diuiſionem demonſtratiuam. 2. Phyſi. com. 71. Aut dic ꝙ dixit illud propter diuiſionem limitatam, quia ens ſenſibile diuiditur in ſubſtantiam ſenſibilem, & accidens ſenſibile, ut innuit Cõmentator. 3. de Anima, commen. 5. in ſolu. quæſtionis tertiæ.

Subſtantiæ ſimplices ſunt contrariæ ſecundum ſuas qualitates, & qualitates earum ſunt accidentia in eis. 5. Phyſic. cõ. 20. idem. 8. Meta. com. 5. contra Alexandrum.

Subſtantias quarum propria ſunt contraria, dicere contrarias eſſe aut diuerſas, conſiderandum eſt, ſed non in ſcientia naturali. Cõmen. 5. Phy. cõ. 20. Vide cauſam dicti eius in. 4. Primæ Philoſophiæ. tex. com. 6.

Si ſubſtantiæ eſſent contrariæ ſecundum formas & ſecundum ſubiectum, in eis non ſolum non eſſet motus, uerum etiam neq; mutatio. Comen. 5. Phyſi. cõ. 10. Vide cauſam huius conſequentiæ in. 1. de Generatione & corrupti. tex. com. 43. & in. 8. Primæ philoſophiæ tex. com. 14.

Subſtãtia dicitur de tribus. ſ. de materia, forma, & compoſito. 2. de Anima. tex. cõ. 2. Nota ꝙ iſta diuiſio primitus fuit Architæ Tarentini, ut dicit Simplicius in Prædicamentis, & in primo Phyſi in expõne tex. 70. & ab Archita Ariſt. ſumpſit iſtam. propria autem Ariſt. diuiſio fuit illa, quam poſuit in Prædicamentis in primam & ſecundam.

Subſtantia eſt illud ad cuius ablationem aufertur ſubſtãtia, 2. de Anima com. 2. & 8. quod quomodo ſit intelligendũ uide in. 8. Primæ philoſophiæ com. 5. contra Alexan. qui ſuper hoc fundauit intentionem ſuam, ad probandũ qualitates primas eſſe formas ſubſtantiales elementorum.

Subſtantiarum quædam ſunt ſine accidentibus, quædã uero ſine accidẽtibus eſſe non poſſunt. 12. Meta. com. 25. Inde collige in abſtractis ſubſtantiis nullum eſſe accidens, niſi forte in intellectu materiali.

Subſtantiarum quædam ſunt naturales, & quædam animatæ. 12. Meta. tex. com. 25.

S bſtantiarum cauſæ, ut cauſæ omnium, quia deſtructa deſtruuntur. 12. Meta. tex. com. 27.

Subſtantiam æternam immobilem eſſe Ariſto. declarauit propoſitionibus cõmunibus utriq; ſcientiæ. 12. Meta. cõ. 19. uide in Contradictionibus.

Subſtantia neceſſe eſt illud quod eſt prius ſubſtãtia. 12. Metaphyſi. tex. com. 43.

Subſtantiæ primę quandoq; dicuntur diuinæ ſubſtantiæ. u 12. Meta. tex. com. 50.

Subſtantia dicitur multis modis, ſed famoſior ſignificatio eius eſt illa quæ dicitur de indiuiduo ſubſtantiæ: & uide cauſam in Paraphraſi Meta. Auer. tracta. primo, capitulo de Subſtantia.

Subſtantiæ manifeſte ponitur in diffinitionibus trium prædicamentorum, uidelicet ubi, ſitus & habitus, quod patet ex eorum diffinitionibus, ex Paraphraſi Meta. tracta. 1. in principio.

Subſtantia in diffinitionibus quatuor prædicamentorum. ſ. quantitatis, qualitatis, relationis, & quando nõ apparet, & præſertim quando ſumuntur, ut abſtracta per intellectum & ſignificantur per nomina in abſtracto, ut albedo diũ diffinitur quod eſt color diſgregatiu' uiſus: & magis adhuc de magnitudine & figura. Nihilominus iam fuit oſtẽſum ipſa pro eſſe ſuo indigere ſubſtantia, ex eodem loco.

Subſtantia recipitur in diffinitione omniũ accidentium uel potentia propinqua, ut eſt in illis prædicamentis accidentium, in quorum diffinitione non apparet relatio ad ſubſtantiam, ut ſunt quantitas, qualitas, relatio, & quando: aut recipitur actu, ut in cæteris, ibidem.

Subſtantia reſpectu nullius, poteſt eſſe accidens. Propoſitio eſt quæ ex Philoſopho ſumitur primo Phy. quod uere eſt nulli accidit ſecundum Alexan. & Ioan. Grãma. & ſequaces. Propoſitio locum habet de ſubſtãtia perfecta quæ eſt compoſita, ex materia & forma. Vnde ipſi tenent ꝙ ſit perfectior forma, quod etiam Latini noſtri ſequuntur in hoc aduerſantes Cõmentatori, qui aſſerit formam eſſe perfectionem ſubſtantiam ꝗ compoſitum. Vnde fallit ſecundũ iſtos Græcos expoſitores, propoſitio in ſubſtantia ſimplici ſicut eſt forma, propter formas elementarias quæ ſunt ſubſtantiæ in elementis: ſed in mixtis ſubſtantiis perfectis ſunt accidentia. Sic etiam gloſſant Ariſt. dictum in Prædicamentis ubi aſſerit ſubſtantiæ nihil eſſe cõtrarium: quod uerum eſt in compoſitis, ſed fallit in ſimplicibus, quia formæ ſubſtantiales elementariæ ſunt contrariæ. Auerrhoes autem & Latini uniuerſaliter dicunt propoſitionem iſtã ueram eſſe, tam in ſimplicibus quam in compoſitis, in his tamen quæ uniuoce dicũtur, fallit autem in æquiuoce dictis, aut ſecundum prius & poſterius: quia ſcientia in Deo eſt ſubſtantia, & in homine eſt qualitas. gloſſa Cõmentatoris. in. 8. Meta. com. 5.

Subſtantia ſola eſt ſeparabilis. 7. Primæ philoſophiæ. tex. com. 4. idem. 12. Meta. tex. com. 3. & primo Phy. tex cõ. 14. & 39.

Subſtantia eſt prior omni accidẽte tribus modis, diffinitione, cognitione, & tempore. 7. Meta. tex. com. 4.

Subſtantia uniuſcuiuſq; rei eſt una eſſentialiter. 4. Meta. cõ. 3. Contra illos qui dicunt unum non prædicari in primo modo dicendi per ſe de omnibus ſicut ens.

Subſtantia dicitur multis modis. 5. Meta. tex. com. 15.

Subſtantiæ animatæ uidentur eſſe principia ſubſtantiarum naturalium. 12. Meta tex. com. 25.

Subſtantiæ tres ſunt, duæ phyſicæ, & tertia immobilis. 12. Meta. tex. com. 5. & 29. Nam ſubſtantia alia mobilis, & hæc duplex; quædam generabilis, & quędã ſempiterna, & de utraq; conſiderat naturalis: tertia autem eſt immobilis, & de iſta conſiderat diuinus.

Subiecto exiſtente uno; & potentia una, & agente uno, nulla prorſus erit multitudo. 12. Meta. com. 11.

Subiici oportet ſemper aliquid ĩ omnibus oppoſitis mutationibus. 8. Primæ philoſophiæ. tex. cõ. 4. Vide etiam. 1. Phyſi. tex. com. 60. & 63. & in. 2. cap. de Subſtantia orbis.

Subiectum quod eſt in tranſmutatione ſubſtantiali eſt ens in potẽtia, & ſuum eſſe eſt quaſi medium inter eſſe in actu & non eſſe: ſed ſubiectum in aliis tranſmutationibus eſt in actu. 8. Meta. commen. 4. & 1. Phyſi. com. 63. & in. 1. ca. libri de Subſtantia orbis. primo de Generatione & corrup.

tex.com.13.&.14.2.de Anima,com.4.

Subiectum tranſmutationis ſubſtātialis quando recipit formam aſſimilatur enti in actu,& quando dimittit formam aſſimilatur non enti.8.Meta. com 4.

Subiectum & uniuerſale differunt.9.Meta.tex.com.12.

Subiectum dupliciter ſub icitur,aut ut hoc aliquid, ut aial paſſionibus:aut ut materia actui.7.Meta.tex.cō.44.

Subiectum formæ non habet eſſe niſi per formam, & ideo actio agentis dependet a ſubiecto ſecundum ꝙ ſubiectū dependet a forma,cum actio agentis non dependet a forma,neq; a ſubiecto ſine forma.7.Meta.com.31.

Si ſubiectum formæ generetur ab aliquo agente & forma ab alio,tunc ſubiectum & ſua forma eſſent duo in actu,& unum actū ſecundū ꝙ eſt unum actū,eſſet a duobus agentibus,quod eſt impoſſibile.Cōmen.7.Meta.cō.31.in digreſſione contra Auicennā,Themiſtium,& Platonē, aſſerentes aliud eſſe agens diſponens materiam,& aliud eſſe generans,quod inducit formam in materia.

Subiectum primum maxime uidetur eſſe ſubſtantia,tale uero modo quodam materia dicitur.7.Meta.tex.com.7.

Subiectum aliarum rerum conceditur magis eſſe ſubſtātia q̄ aliud.7.Meta.cō.7.&.8,idem.1.Phyſi.com.8.&.9.

Subiecta quæ ponuntur in diffinitionibus accidentiū eſſentialium,non ſunt ſicut genera differentiarum, quia ſunt diuerſa ſecundum genus & ſecundum naturam,quod non contingit in genere & differentia,neq; illud quod congregatur ex accidentibus & ſubiecto eſt unum in actu,ſicut illud quod cōgregatur ex genere & differentia.7.Meta.cō.27.Vbi patet genus & differentiā quæ ponuntur in diffinitionibus ſpecierū eſſe eiuſdē gn̄is,& ſignificare eandē naturam ſecundū rem,contra Ioannē de Gandauo ponentem tot formas reales,quot ſunt prædicata quidditatiua.

Subiectū eſt prius propria paſſione,Cōmen.5.Meta.com.26.ubi dicit ꝙ paſſiua paſſionibus propriis ſunt ante paſſiones & accidentia:licet textus aliter iaceat in litera uera quæ habet ꝙ alio modo priora dicuntur paſſiones priorum,ſicut rectitudo quæ eſt paſſio lineæ,eſt prior lenitate quæ eſt paſſio ſuperficiei,quia linea eſt prior ſuperficie.

Subiectum eſt terminus multiplex,& omiſſis ſignificationibus quibus conſueuit ſumi in logica,uidelicet ꝓ ſubiecto de quo aliquid dicitur,& pro ſubiecto ſcientiæ de quo p̄cognoſcitur quid,& quia eſt,apud Philoſophos autē habet etiam multiplex ſignificatum. Nam ſubiectum quandoq; diſtinguitur contra materiam,quia nomen materiæ refertur ad futura,nomen ſubiecti ad præſentia : materia enim ſenſibilibus qualitatibus informata ex materia tranſit in ſubiectum: Vnde æs ex quo fieri poteſt Mercurius, ante ſuſceptionem formæ, materia Mercurii dici poteſt, introducta autem forma dicitur ſubiectū:ita notat Alexā. in principio libri Meteo.ubi Philoſophus dicit, ꝙ accidētium circa ipſum ignem & terra & ſyngenea his,ut in materiæ ſpecie eorum quæ ſunt oportet putare: uult enim quatuor elementa reſpectu mixtorum eſſe,ut in materiæ ſpecie.Ideo autem dicit,ut in materiæ ſpecie,quia rectius dicuntur ſubiectum q̄ materia reſpectu mixti.Et hanc etiā differentiam notauit lucidiſſimus Themi.in libro primo Phyſico.auctoritate Boethi , in digreſſione de potentia & priuatione materiæ.Sumitur iterum ſubiectum apud Ph̄os pro ſubiecto & forma: & ſic æquiuoce forma ſubſtātialis dicitur eſſe in ſubiecto & forma accñtalis,tū quia ſubiectum formæ ſubſtantialis ſecundū ꝙ eſt ſubiectū eſt ens in potētia,ut dicit Cōmen.2.de Anima.cō.4.ſubiectū uero accidentis eſt ens in actu,præcipue accidentium terminatorum:tum quia ſubiectum formæ ſubſtantialis ſubſtentatur in eſſe per formā,ſed accidentia ſubſtentātur in eſſe per ſuum ſubiectum.2.Phyſi.com.4.Meta.com.2.tū etiam quia ex ſubiecto & forma ſubſtantiali ſit unum per ſe,ex ſubiecto uero & accidente quodcunq; accidens fuerit non ſit unum per ſe,ſed unum per accidēs.7.Meta.tex.com.17.Subiectum etiam in philoſophia quandoq; ſumitur pro quocunq; termino poſitiuo & forma motus,ſiue ſit terminus a quo,ſiue ſit terminus ad quē: & ſic ſumitur 5.Phyſi.tex.cō.7.ubi dicitur ꝙ omnis motus eſt de ſubiecto in ſubiectum. Dico autem ſubiectum ex affirmatione mōſtratum. Sumitur iterum ſubiectum præciſe pro termino ad quem intendit motus , & iſto modo ſumitur in.4.Phyſi.tex.cō.129.ubi dicitur: Dico autem uelocius mutari prius tranſmutans in ſubiectum ſecundū idem ſpatium & regularem motum.ubi Themiſt.exponens inquit: Voco ſubiectum id quo tendit motus locū,formā.& qualitatem.Ex hoc poteris ſcire quantum errauerunt illi qui tenuerunt ſanitatem eſſe ſubiectum in medicina,ſumentes ſubiectū eo modo quo ſumunt logici pro ſubiecto ſcientiæ,de quo demōſtrantur proprietates & paſſiones,& ad quod omnia in ſcientia habēt attributionem, propter auctoritatem Galeni male intellectā , in principio lib.de Sectis:ubi habet ꝙ medicinæ artis intentio ſanitas eſt , finis uero eius adeptio:dicunt intentionē ſumi ꝓ ſubiecto:ſed non animaduerterunt ꝙ ſubiectum pro intentione eſt terminus in quem tendit intentio artis,ſicut Philoſophi terminum ad quem tendit motus,dicūt ſubiectū. Illud enim quod primo obucitur intentioni artis medicinæ eſt ſanitas,quia eſt finis principaliter intentus ab arte:quia autem ars iſta eſt factiua & non conſiderat ſanitatem tanquam rem ſpeculabilem ſicut facit naturalis,ſed ut eſt inducibilis per artem,ſic finis ultimatus illius artis eſt ſanitatis adeptio.hoc enim eſt quando quis artem ad actū ducere uoluerit,ubi opus eſt duplici incedere inſtrumento , ratione & experimento,ut dicit Galenus in cōmento primo primę particulæ ſeparatorū ſermonū Artis igitur in ſe intentio eſt ſanitas.i.finis principaliter intētus,ſed ſanitatis adeptio eſt finis artis,ut habet deduci ad actum per rationem & experimentum. Vnde ipſe Galenus dicit corpus humanum eſſe ſubiectum medicinæ,ſic enim in diffinitione medicinæ,dicit medicinam eſſe ſanorum,ægrorū,& neutrorum,& ſanitas eſt finis medicinæ,ut dicit Ariſt in principio libri Ethicorum. Vnde Auic. in prima Fen primi,diffiniuit medicinam complete per ſubiectum & finem,dum dixit medicinam eſſe ſcientiam qua humani corporis diſpoſitiones noſcuntur ex parte qua ſanatur . Et ita dicit Hāmonius ſuper Porphyrio, & Cōmentator Aleaandrinus in illo lib.unde æquiuocatio decipit eos, quia quandoq; finis & ſubiectum ꝓ eodem accipiuntur, & intentio ut patuit,ſed non ſumitur ſubiectum pro ſubiecto de quo demonſtrantur paſſiones ad quod omnia conſiderata in ſcientia habent attributionem. Subiectū etiam apud Philoſophos quandoq; ſumitur ꝓ obiecto ut patet.2.de Genera.& corrup.tex.com.7.ubi dicitur ꝙ uiſus eſt prior tactu:quapropter & ſubiectū prius eodem modo ſumitur in.2.de Anima.tex.com.144.&.136.& in.3.de Anima,cō.5.in ſolutione primæ quæſtionis,ubi dicit ꝙ cōprehendere per ſenſum ſit ꝑ duo ſubiecta,quorū unus eſt ꝑ quod ſenſus eſt uerus,& eſt ſenſatum extra animam: aliud autē eſt ſubiectum per quod ſenſus eſt forma exiſtēs.& eſt prima perfectio ſentiētis,ubi in primo membro ſumitur ſubiectum ꝓ obiecto,in ſecundo uero pro ſubiecto quod ſubiicitur ſenſationi,& eſt recipiens.

Subiecta quidem natura ſcibilis eſt ſecundū analogiam.1.Phyſi.tex.com.69.ſiut dictum Timæi Pythagorici,ut inquit Simplicius.Vnde ſcire debes ꝙ cū prima materia nō habet quidditatem in actu,ideo non eſt intelligibilis ſecūdum ſe ab intellectu,ut notabiliter ſcribit Cōment.in cō.non enim habet intentionem intellectam ab ea.12.Meta.com.14.Etenim cum obiectū intellectus ſit uniuerſale , & forma ſit ſubiectum uniuerſalitatis.1.Coeli. com.92.cum prima materia ſit primo diuerſa a forma,qa neq; eſt forma,neq; formatum adeo ſecūdum ſe eſt ignota.7.Primæ.philoſophiæ tex cō.35.Cognoſcitur autē duplici cognitione,prima eſt quam dat nobis prima cognitio naturalis dum ꝓcedimus a notioribus nobis ad nota naturæ,& ſic cognoſcimus eam ex tranſmutatione ſubſtantiali. Nā ut ſcribit Cōmen.1.Phy.com.63.cum uidemus idē corpus permanēs in eodem loco transferri de carneitate in terreſtreitatem,& de terreſtreitate in uegetabilitatē , uidemus

quòd

quod amittit nomen & diffinitionem, & ſic cognoſcimus illud ſubiectũ non habere formam, & diſpoſitionem dantem ſibi nomen, & diffinitionem, & tunc aſſimilamus talem naturam ſubiectũ ad aliquod ens in actu quod eſt informe. Dicimus enim materiam ita ſe habere ad omnem formam, ſicut ſe habet æs ad ſtatuam, & ſicut lignum ad lectulum, & ſicut aurum ad annulum: & iſta conſideratio pertinet ad naturalem. & eſt prima quo ad nos: Tranſmutatio enim fecit cognoſcere naturam, & motus localis locum. 4. Phyſi. com. 38. Secunda cognitio de materia quo ad nos, eſt illa quã habemus in prima Philoſophia quæ eſt ultima uia doctrinę quo ad nos, ut dicit Cõmen. 7. Metaphyſi. com. 39. & tũc primus Philoſophus habito, & accepto eſſe primæ materiæ, quod fuit demonſtratum per ſignum naturale, uia ſcilicet tranſmutationis ſubſtantialis conſiderat ipſam, ut eſt ſubſtantia quæ pars ſubſtantiæ eſt ſubſtantia, & ipſam negatione cognoſcit. Dicit enim Philoſophus 10. primæ Philoſophiæ tex. com. 24. Materia negatione oſtenditur. Vnde coſiderat ipſam in ſua prima notione ut eſt quædam ſubſtantia quæ non eſt forma neq; formatum. Et iſta cognitio (ut dicit Cõmẽ.) cum ſit per priuationem omnium formarũ, ſeu negationum, ſecundum hoc materia non habet eſſe extra animam, ſed in anima tantũ: natura enim non poteſt explorare materiam ab omni forma, ſicut facit intellectus. 12. primæ Philoſpohę. com. 39. & iſta conſideratio (ut inquit Cõmen.) non eſt de ſcientia naturali, ſed pertinet ad diuinũ: & ideo dixit Cõmen. 7. primæ Philoſophiæ. com. ultimo loquẽdo de prima materia: Quid eſt iſta natura? eſt illa cuius quidditas, & forma eſt recipere formam, ac ſi dicat, licet materia nõ ſit, neq; quid neq; quantum, neq; uniuerſaliter aliquod eorum quibus ens eſt determinatum: tamen eſt natura quædam quæ eſt in potẽtia ad omnia hæc. Et hoc (ut dicit Themiſ. in digreſſione) competit materiæ in ſecunda ſui notione quando comparatur ad alia, ſed in prima ſui notione ſecundum naturam non includit potentiam, ſed negatione cognoſcitur: & hoc eſt quod Plato dixit, quod intellectus primam materiam ratiocinio quodam illegitimo ſeu ambiguo quodammodo cognoſcit, ut trãſtulit Marſilius. Sed rectius iacet ad uerbum ſpuria, ſeu illegitima cogitatione, quia per negationẽ cognoſcitur, & potius eſt ignorantia ille modus quam cognitio. Hoc bene expreſſit Aurelius Aug. 12. lib. Confeſſionum, cum dicit: Cognitio humana nititur eã noſcere ignorando, uel ignorare noſcendo. nõ enim habet (ut ſcribit Cõmenta.) intentionẽ intellectã ab ea. Et nota bene, & diſtingue de hoc modo duplici, alias nihil prorſus intelliges.

Subiectum non facit tranſmutare ſeipſum. ex erratis primi Metaphyſicæ.

Subiectum iſtius artis. i. ſcientiæ naturalis, ſunt res ſenſibiles inquantum tranſmutantur. i. inquantum habent principium trãſmutationis, & quietis. in prologo primi Phyſi. Cõmenta. ex hoc loco põderat rationem formalem ſubiecti ſcientiæ naturalis eſſe naturam. idem. 6. Meta. com. 1. Cogita, quia alibi dicit corpus mobile eſſe ſubiectum: & uide in Concordantiis meis.

Subiectum principium eſt, & prius uidetur eſſe prædicato. primo Phyſi. tex. cõm. 52.

Subiectum in rei ueritate eſt materia, cuius eſſe eſt in potẽtia 1. Phyſi. cõ. 54. & 1. cap. de Subſtantia orbis.

Subiectum eſt utrũq; extremum potentia pura. primo Phyſico. com. 56. uide in Concordantiis.

Subiectum generationis ſubſtantialis. ſ. prima materia eſt unum, quia non habet formam dantem ſibi nomẽ, & diffinitionem. 1. Phyſi. com. 63. & 12. Metaphyſi. com. 14.

Subiectum quandoque ſumitur pro termino motus, ut 4. Phyſi. tex. com. 29. & ibi Themiſtius: quandoq; pro obiecto potentiæ, ut. 2. de Genera. text. com. 7. & 2. de Anima, tex. com. 144. unuſquiſq; ſenſus ſubiecti ſenſibilis eſt: quandoq; primo recipiente, ut ſæpe in Philoſophia: quandoq; pro termino poſitiuo, ut. 5. Phyſi. tex. com. 7. Dico autem ſubiectum affirmatione monſtratum.

Subiectum generationis eſt unum numero, nõ habens formã aliquam ſubſtantialem ſibi propriam, ſed eſt in potentia ad omnes diſpoſitiones ſubſtãtiales, & accidẽtales. primo Phyſico. commen. 39. & 7. Metaphy. tex. commen. 8. & primo capitulo de Subſtantia orbis.

Subiectum ſubſtentat formam ſecundum quod forma non poteſt inueniri ſine ſubiecto, forma autem ſubſtentat ſubiectum, ſecundum quod eſt complementum eius. primo Phyſi. commen. 70. & 2. Phyſi. commen. 30. & 3. Phy. 65. & 2. de Anima commen. 4.

Subiectum primum, & ſubiectum ſecundum conueniunt, quia inuenitur generatum ex eis per ſe, ſed differunt, quia ſubiectum ſecundum eſt in actu, ſed primũ eſt modo medio inter potẽtiam, & actum. 1. Phyſi. cõ. 82. idẽ. 2. Phyſi. cõ. 10. & 3. Cœli. com. 67. & 2. de Anima. com. 4.

Subiectum corporis artificialis eſt corpus naturale. 2. Phy. com. 2. & 2. de Anima, com. 3. & 8.

Subiectum huius libri primi Phyſicorũ eſt natura, & principia naturalia, cum ſint communia omnibus rebus naturalibus. 2. Phyſi. commen 3.

Subiectum ultimum cõmune omnibus rebus naturalibus, eſt illud quod dicimus eſſe non formatum per ſe. ſecundo Phyſi. commen. 8.

Subiectum non formatũ in reſpectu uniuſcuiuſq; ſunt materiæ proprie, utraq; propoſitio eſt. 2. Phy. cõ. 8. Vide cõſimiles. 3. Cœli. com. 67. & 8 Meta. 11. 12. & 24. idem. 12. Meta com. 21. idem. 1. Phyſi. com. 1. & 82.

Subiectum caſus, & uoluntatis eſt idem ſecundo Phyſico. commen. 52. ubi aduerte quod per caſum, ſecũdum Arabes intelligitur fortuna: nam illud quod nos appellamus caſum, illi appellant ex ſe: & ſubiectum intelligas obiectũ. ſecundo Phyſi. 48.

Subiectum generationis ſubſtantialis eſt in põtentia, ſed ſubiectum tranſmutationis accidentalis eſt in actu. 5. Phy. tex com. 8. & 2. de Anima commen. 4. & primo capitulo de Subſtantia orbis. & primo Phyſi. com. 63.

Subiectum motus ſumitur dupliciter, uno modo pro mobili in quo eſt motus, alio modo pro termino motus. quinto Phyſi. commen 15.

Subiectum accidentis non exit a ſua ſubſtantia exiſtente accidente ſicut eſt reſpectu formæ, & iſta eſt differentia inter formam, & accidẽs. 7. Phyſi com. 15. idem 1. Phyſi. com. 63. & primo capitulo de Subſtantia orbis.

Subiectum alterationis eſt quãtũ neceſſario. 7. Phy. cõ. 32.

Subiectum alicuius artis ſi negatum fuerit, artifex nullum habet ſermonem cum eo, cum non habeat principia per quæ loquatur cum eo. 8. Phyſi. com. 21.

Subiectum in alteratione non eſt aliud a ſubiecto in ſubſtãtia, alioquin quomodo contingeret ut ſubiecto in ſubſtãtia ablato auferatur ſubiectum in alteratione? ſubiectum enim alterationis non eſt ei ſubiectum, niſi etiam inquantum eſt ſubiectum in ſubſtãtia primo de Generatione, & corruptione commen. 1. quod qualiter ſit intelligendum, uide ibidem commen. 24.

Subiectum alterationis eſt in actu, generationis uero in potentia. primo de Generatione, & corruptione. com. 10. & tex. com. 23. & 24. & 5. Phyſi tex. com. 8. & 1. Phy. cõ. 63. & primo cap. de Subſtantia orbis.

Subiici oportet ſemper aliquod quod ſit, & hoc & ſi numero unum eſt, ſpecie tamen non unũ eſt: dico autem ſpecie, & ratione, idem. 1. Phyſicæ auſcultationis. tex cõ. 60. Ex quo colliguntur duo, primum ꝙ in omni tranſmutatione oportet ponere aliquod quod ſubiiciatur, quod dicitur fieri, & tranſmutari. & ita generatio ſubſtãtialis etiã ut inquit Cõment in com. inquantum eſt motus, indiget aliquo ſubiecto quod uere generatur: quia motus eſt in moto, & denominat motum Vnde elicitur ꝙ cum ſubiectum generationis ſubſtantialis ſecundũ quod eſt ſubiectum uere generatur. & tale cum ſit ens in potentia, & eſt ipſa prima materia, tunc iſta eſt concedenda ꝙ materia prima uere generatur, quia generatio eſt actus generabilis inquantum generabile, & debet denominare ſuũ ſub-

iectum: cum autem hoc prima materia, & non compoſitum ex materia, & forma, materia igitur eſt illa quæ generatur, ſed quia entitas eius eſt ignota propter ipſam nõ eſſe aliquam ſubſtantiam demõſtratã in actu, ſicut eſt ſubiectum motus. 5. enim Phyſi. tex. com. 8. quod generatur non eſt, ſed quod mouetur eſt. Ideo iſta uidetur nobis extranea materia. Prima uere generatur, & illã paſſim concedimus ꝙ ſubiectum motus eſt id quod mouetur, & tamen ſecundum rei ueritatem propter eandem rationem utraq; uera eſt: licet enim Ariſto. in fine primi Phyſi. oſtẽderit materiam non eſſe terminum generationis, neq; corruptionis, & in illo ſenſu negauerit materiam eſſe generabilem, aut corruptibilem, nõ tamen negauit materiam generari, ſicut ſubiectum motus dicitur moueri, quia quilibet motus, & qualibet tranſitio indiget ſubiecto cuius eſt actus. Aliud autem quod elicitur eſt, ꝙ in præſenti auctoritate per id quod oportet ſubiici omni tranſmutationi, Ariſ. nõ intellexit ſolam materiam circunſcripta priuatione, ſed materiã una cũ priuatione, quia aliter id quod ſequitur in tex. nõ eſſet ad propoſitum. Sequitur enim, & hoc uidelicet ꝙ oportet ſubiici, & ſi numero unũ ſit, id eſt, unum ſubiecto, ut exponit Cõmen. in com. Specie tamen non unũ. ubi Ariſto. ponit differẽtiam inter materiam, & priuationem annexam illi ſecũdum ſpeciem, & hoc bene fuit notatũ per Simplicium in illo loco, & Cõmen. in cõ. etiam bene ponderauit illud, cum dicit: Iſtud quod eſt generatum in actu, licet ſit unum numero. i. ſubiecto, tamen non eſt unum ſecundum rationem. i. ſecundũ diffinitionẽ. Apparẽt enim in eo duo, quorũ unum eſt oppoſitum rei quod eſt principium generationis. i. priuatio, quæ opponitur formæ: & aliud eſt recipiens illam rem. i. materia. Sed tunc inſurgit maxima difficultas, quomodo hoc uerum eſſe poteſt. ꝙ materia, & priuatio ſunt unũ numero, & tamen ſint duo ſecundum ſpeciem. Per ſe notum eſt enim & ab omnibus conceſſum, ꝙ ſemper maior unitas infert minorem: maxima autem unitatũ eſt unitas materialis, & ueriſſima unitas. unde ex. 2. de Genera. & corru. tex. com. 59. Ens eſt melius ꝙ non ens. & ens uerum quã non uerum, & uerum ſecundum indiuiduum ꝙ ſecũdum ſpeciem. & 12. primæ Phiæ. com. 27. Verus reſpectus eſt reſpectus entis particularis, cum uniuerſalia non habent eſſe extra animam. Confirmat ex ſententia Phi. 5. primæ Phiæ. tex. com. 12. ubi enumerans multiplicem unitatem, materialem, ſpecificam, genericam, & unitatem ſecũdum proportionem, ponit regulam generalem ꝙ ſemper poſteriora præced entia ſequuntur, ut quæcunq; ſunt unum numero, ſunt unum ſpecie, ſed non econtra: & ita dicit conſequenter de unitate ſpecifica ꝙ infert genericam, & non econtra: & ita de unitate generica quod infert eam quæ eſt ſecundum proportionem, & non econtra. Implicat igitur in fundamẽtis eius dicere materiam eſſe unum numero cum priuatione, & non eſſe unũ ſpecie. Amplius autem quomodo cum materia inferius ſit ſecundum ſui naturam, & creat omni ſpecie, priuatio etiam ſpecies, aut forma non ſit ſed ſit ſola ſpeciei, ſeu formæ abſentia, quomodo igitur materia a priuatione ſpecie differre dicitur? Nam ſpecie proprie differre dicuntur, quæ in ſe rationẽ ſpeciei poſſident, & ſunt aliquid formæ, aut actus participantia, quod de neutro iſtorum dici poteſt. Materia enim prima, ut dicit Cõmenta. in libro de Subſtantia orbis, ſubſtentatur per poſſe, ita ꝙ potentia eſt differentia ſubſtantialis eius. Actus etiam eſt primo diuerſus a priuatione. quia (ut inquit Cõmenta. 1 Phyſi. com. 79.) priuatio non eſt accidens nedum ut ſit ſubſtantia. Niſi eſſet ꝙ, ut dicit, Simplicius in expoſitione iſtius dicti. 1. Phyſi text. cõ. 60. quod Ariſto. animaduertens hoc proprie dictum nõ eſſe materiam ſpecie diſtingui a priuatione, ideo Ariſt. ſtatim addidit: Dico autem ſpecie, & ratione idem, ac ſi ſpecies ſumatur pro ratione, & non in propria ſignificatione: & tunc ſenſus erit quod materia & priuatio ſunt unum numero, & differunt ratione, id eſt diffinitione. ſicut Cõmen. exponit in commen. Sed tunc inſurgit Plotinus aduerſus Peripateticos in. 4. libro ca. 14. ubi de materia pertractat. Nam ſi Peripateticus aſſerit materiam, & priuationẽ eſſe unum ſubiecto, & duo ratione, debuit prius utriuſque rationem adducere, & uidere per ſufficientem diuiſionem, utrum neutrũ ponatur in ratione, & diffinitione alterius, uel utrũq; ponatur in ratione utriuſq; uel unum in ratione alterius, & nõ econtra, quodcũq; duorum fuerit: Non enim poteſt etiam ſi fingendi daretur licentia, alius modus, quod ſi neutrum aſſumitur in ratione alterius, ſequitur ergo quod nõ erunt unum. ſed duo erunt ambo, atq; materia erit alterum quam priuatio, licet priuatio accidat materiæ. Si autem ita ſe habeant, ut unum uiciſſim ponatur in diffinitione alterius, ſicut eſt naſus ſimus cum ſimo, ſic etiam duo erunt, & non unum, ſicut etiam eſt de relatiuis, licet ipſe non dicat: Relatiua enim uiciſſim ſe diffiniunt, & tamen non unum, ſed duo. ſi uero ita ſe habeant, ut unum ſumatur in diffinitione alterius, & non ecõtra, ſicut ſe habet ignis, & calor: calor enim ponitur in diffinitione ignis, ut patet. 2. de Generatione & corruptione. & in. 4. Meteor. non autem ignis ponitur in diffinitione caloris. Eodem modo ſi priuatio ponitur in ratione materiæ, & materia nõ ponitur in ratione priuationis, tunc igitur priuatio erit qualitas materiæ, & ita adhuc ſequitur ꝙ erunt duo, & non unum. Amplius quæ diffinitione uacant, diffinitione differre nequeunt, ſed materia prima cum ſit ſimplex diffinitione uacat: diffinitiones enim ſunt cõpoſitorum. 8. primæ Phiæ. tex. com. 16. & 7. Metaphy. com. ulti. in ſimplicibus nõ quæratur, neq; per quare, neq; per quid & ſic ualde arduum uidetur Ariſto. poſſe defendi in hoc. Pro ſolutione igitur iſtarũ rationum oportet prænotare aliqua, nã ubi eſt multiplicitas, ibi eſt cõfuſio intellectus. 3. Cœli text. com. 110. Dico ꝙ unum numero apud Peripateticos eſt terminus multiplex, nam. 4. cap. primi Topi. Ariſt. dicit quod unum numero dicitur tribus modis, propriiſſime quidem, quod eſt idem numero nomine, ut diffinitione: ſecundo quod eſt idem numero proprio: tertio unum numero accidente. Secũda diſtinctio ꝙ unũ numero poteſt intelligi dupliciter, poſitiue, & priuatiue, illud dicitur unum numero poſitiue, quod eſt unum per unã formam dantẽ ſibi unitatem numeralem: illud uero dicitur unum numero priuatiue, quod de ſe non habet aliquam talem formam per quam ſit hoc, & unũ numero, ſed eſt bene in potentia ad omnem talem formã. Stantibus iſtis dico primã materiam eſſe unum numero, non ſecundum eſſentiam, & diffinitionem cum priuatione, quia quæcũq; ſunt unum numero illo modo, ſunt etiam unum ſpecie, & unũ genere: ſic enim intelligitur dictum Ariſt. 5 primæ Phiæ. tex. com 12. ꝙ unitas numeralis infert unitatẽ ſpecificam. Secundum dictum eſt, ꝙ materia, & priuatio ſunt unum numero accidente, quia priuatio accidit materiæ, & iſto modo dicimus, ꝙ homo, & immuſicũ ſunt unum numero: & talem unitatem Peripatetici appellant unum ſubiecto: & ſic Cõmenta expoſuit in com. & lucidiſſimus Themiſt. & Alexander, & Simplicius. Nam pro quanto priuatio ſeorſum a materia conſiſtere nequit, pro tanto materia. & priuatio ſunt unũ numero, uel unum ſubiecto. Vnde uniuerſaliter quodlibet accidẽs cum ſuo ſubiecto. dicitur unum numero illo modo, pro quanto a ſuo ſubiecto conſiſtere, aut ſeparari non poteſt. Immo addo etiã quod duo accidẽtia fundata in eodem ſubiecto, poſſunt dici unum ſubiecto: accidens enim accidenti non accidit, niſi pro quãto eidem accidunt ut dicitur. 4 primæ Phiæ. tex com. 14. Accidens accidenti nõ accidit, niſi pro quanto eidem accidunt, ut album & dulce ſunt eadem ſubiecto, & ſunt unum numero ex ſubiecto illo modo. Etenim ut dicitur in Poſterioribus analyticis, in capitulo illo in quo quæritur ſtatus in prædicatis, prædicatio per accidẽs eſt tribus modis, uel quando prædicatur accidens de ſubiecto, uel quando ſubiectũ de accidente, uel quando accidens prædicatur de accidẽte, licet nullus modus ſit ſecundum curſum naturalem niſi primus, ubi prædicatur accidens de ſubiecto: ut notauit bene Cõmen. in cõmen. 14.

4. Metiphyſicæ, & ideo talia quæ ſunt unum numero ex ſubiecto, uel uno modo, uel altero, poſſunt diſtingui ſpecie, & etiam diffinitione. Vnde Cōmen. 5. Phyſi. com. 47. dicit ꝙ illa quæ ſunt unum ſubiecto, & differunt ſecundū diffinitionem, non ſunt contraria. Per hæc igitur patet ſolutio ad inſtantias, quia ex æquiuocatione procedunt. Dico etiā ꝙ materia eſt una numero priuatiue non poſitiue quia ſi eſſet una numero poſitiue, tunc eſſet aliquod indiuiduum demōſtratum in actu compoſitum ex materia, et forma, & non eſſet ſubſtantia ſimplex. Ad aliam difficultatem reſpondetur, ꝙ materia, & priuatio dicuntur unū ſubiecto, & ſpecie, ideſt ratione diſtincta, quia priuatio nō poteſt ſeorſum comparare a materia, & ideo ſemper eſt in materia, ut in ſubiecto: tamen ratio ſeparat ea quæ natura non poteſt ſeparare, ut dicit Cōmen. 12. primæ Philoſophię. cō. 39. & ſic exponit lucidiſſimus Themiſtius: Nam intellectus apprehendit rationem materiæ ſeorſum a ratione priuationis, quia ratio materiæ eſt ratio entis permanentis in tranſmutatione recipiens tranſmutationem, & terminum, ſed ratio priuationis, neq; trāſmutationem recipit, neq; terminum tranſmutationis. Amplius materia eſt pars generati, priuatio non eſt pars. Amplius materia eſt ſubſtantia, quia pars ſubſtantiæ eſt ſubſtantia: priuatio autem non eſt accidens, nedum ut ſit ſubſtantia. 1. Phyſic. commen. 79. ad rationem Plotini. Vnde nota ꝙ quando duo comparātur adinuicē, & aliud habet quid rei, aliud quid nominis, ſicut eſt materia, & priuatio, (materia enim habet quid rei. 1. Phyſi. 8. eſt enim ex quo fit aliquid, ut in exiſtente: priuatio habet quid nominis, eſt enim abſenti a formæ in ſubiecto apto nato) talia ſunt duo in ratione, & nō ſunt duo in eſſe. unde. 4. primæ Philoſophię. tex. cō. 2. Ens tranſcendentiſſime ſumptū dicitur de priuationibus, & uniuerſaliter, tam de primis, q̄ de ſecundis intellectis, & de affirmationibus, & negationibus, licet pure æquiuoce dicatur. 7. Metaphy. com. 25.

Subiectum tranſmutationis ſubſtantialis nō eſt ens in actu. primo capitulo de ſubſtantia orbis. primo Phy. com. 62. ſecundo de Anima. com. 4.

Subiectum unum habere niſi unam formam ſubſtantialem eſt impoſſibile. ibidem.

Subiecti recipientis formas ſubſtantiales natura, ideſt primæ materiæ eſt natura potentiæ, ſcilicet ꝙ potentia eſt differentia ſubſtantialis eius. ibidem.

Si ſubiectum aliquod fuerit, quod non recipit niſi unā formam, ſemper eſt unū numero ſimpliciter, ita ꝙ in eo non eſt multitudo aliqua omnino, nec in actu, nec in potentia, & ꝙ ſubiectū illud nō diuiditur ſecundum formam, neq; forma per eius diuiſionem. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Subiectū ſignum Phi ſumpſerunt ex paſſionibus, & ſignū formæ ſumpſerunt ex operationibus: impoſſibile enim eſt, ꝙ actio, & paſſio ab una, & eadem natura procedat: ex libro Deſtruc. diſputa. 6. in ſolutione. 6. dubii.

Subtile eſt repletiuum, & eſt humidi, groſſum uero ſicci. 2. de Generatione, & corruptione. tex. com. 9.

Sudore cruento nonnulli exudarunt. tertio de Natura animalium cap. 19.

Sufficientia quando non fuerit ſubſtentata per aliquid, eſt de modis propinquis ueritati certæ: ſed quādo fuerit ſubſtentata per demonſtrationem, tunc erit complementum illarum rationum. 1. Cœli, com. 22.

Sufficientia appellatur ratio quæ compoſita eſt ex ſenſus teſtimonio, & talis inquantum eſt compoſita ex ſenſus teſtimonio, eſt ſufficiētior ſermonibus probabilibus, & inquantum ipſum intrat teſtimonium deſcendit a ſermonibus demōſtratiuis: Cōmen. primo Cœli. cōmen. 22. uide in contradictionibus.

Summa in ſermonibus demonſtratiuis eſt ſicut concluſio in orationibus ſupple rhetoricis. 8. Phyſi. com. 77.

Sumptum, & principale differunt, quia ſumptum ſignificat illud quod ſignificat principale, & magis: uita enim ſignificat aliquid non in ſubiecto, uiuum autem ſignificat aliquid in ſubiecto. ſ. formam in materia, & habitum in ſubiecto. 12. primæ Philoſophiæ commen. 59.

Superficies, & figura ſunt termini dimēſionis interminatæ. 5. Phy. cō. 15. Vltima enim, ut ſuperficies, linea, & pūctus, non transferuntur in ubi, niſi per accidens. 4. Phyſi. cō. 9.

Superficies nō eſt colorata, eſt iſta ꝓpoſitio per ſe. 5. Meta. tex. com. 23. & eſt in capitulo de per ſe, ubi dicitur quod quādo aliquid attribuitur alicui ſine medio, attribuitur illi per ſe. Et nota ꝙ iſtum modū Ariſto. nō poſuit in p̄dicationibus per ſe eſſentialibus, quæ deſeruiūt demōſtrationi ſimpliciter dictæ: ut notauit ibi lucidiſſimus Themi.

Superficies non circularis quæ cōtinet æquale ei quod cōtinet circularis, neceſſario maior eſt circulari. ſecūdo cœli. commen. ultimo.

Superficies eſt uiſibilis per ſe nō primo nec ſecūdo modo. Them. 2. de Anima. in expōne tex. 66. ubi nota dari tertiū motum non poſitum ab Ariſt. in poſterio. analyticis.

Superius non eſt idem in omnibus rebus, & in mundo ſecundo de Anima, tex. com 38.

Superius in plantis ſunt radices. ibidem.

Superius eſt principium motus augmenti in plantis, & animalibus. 1. Cœli. tex. com. 8.

Superius ſimpliciter, & naturaliter eſt, ꝙ nunquā ſecūdum eius ſitum uariatur reſpectu noſtri, ſecus eſt de ſuperiori ſecundum comparationem. 4. Cœli. tex. com. 4.

Superius ad id quod eſt ſub ipſo, ſemper ſe habet ſicut ſpecies ad materiam. tex. com. 23.

Surſum, & deorſum cōtraria ſunt in longitudine, dextrum & ſiniſtrum in latitudine, ante, & retro in altitudine. quinto Phyſico. tex. com. 50.

Surſum eſt principium longitudinis. 1. Cœli. tex. com. 8.

Surſum, & deorſum non in omni corpore ſunt. ſecundo Cœli. tex. com. 9.

Supercilia per ſenectutē nōnullis adeo hirſuta redduntur, ut tondēda ſint, quod ꝓpterea euenit ꝙ cohæſioni appoſita ſunt oſſium, quæ ſeneſcēte ætate laxātur, & inde plus humoris tranſmitti patiuntur. 3. de Natura animal. ca. 15.

Supercilium dextrum magis attollitur quam ſiniſtrum, & magis arcuatum eſt. uide cauſam in. 3. de Partibus animalium. cap. 9.

Surdi à natiuitate etiam muti ſunt, hiq; uocē emittere poſſunt, ſed locutionem nullam. Ariſtoteles in quarto de natura animalium. cap. 9.

Sus ſola inter multipara perfectos generat fœtus, alia uero inarticulatos, ut leæna, canis, lupa, lupus ceruarius. ex 4. de Generatione animalium. cap. 6.

Sus maxime radicum appetens eſt, & quomodo ſues pingueſcant, uide. 8. de Natura animalium cap. 6.

Sus ex omnibus quæ nouimus animalibus grādiores concipit. 8. de Natura animalium cap. 21. & ibi require morbos, & remedia eorum.

Syllogiſmus non fit ex ſubſtātia indiuiduali, ſed uniuerſali primo Meta. tex. com. 17. uide primo Phyſi. com. 5.

Syllogiſmi hypotetici uſitantur ad declarandum ea, quæ indigent modicula innuitione. ſecundo Phyſic. cōmen. 5. 4. Phyſi. com. 39. & primo Priorū in digreſſione de ſyllogiſmo hypothetico.

Syllogiſmi ducētis ad inconueniens ꝓpoſitiones aliæ ſunt cathegoricæ, aliæ hypotheticæ. 7. Phyſi. com. 2. uide in. 1. Priorum in digreſſione de ſyllogiſmo hypothetico.

DE LITERA T.

TALPA uidetur ſub pelle oculos habere. ſecundo de Anima. tex. commen. 131. idem primo de Natura animalium. capitulo. 9.

Talpa ut narrauit Galenus, in oculis ſuis habet omnes tunicas præter telam araneam in qua fit uiſio. Auerro. primo de Generatione animalium, cap. primo in quo ponitur improbatio antiquorum, in columna ſeu facie. 21.

Talpam quodammodo oculos habere dixerim, cum tamen omnino habere negem: quippe cum omnino quidem non uideat, nec perſpicuos habeat oculos, uerum ſi quis prætentam membranam detrahit, locus oculorum apparet, & pars nigra eorūdem, ſitus deniq̀, & deſcriptio eadem, quam legitimam conſpicui oculi obtinent, utpote cum obducta cute oculi preſſi, confuſi, oblæſiq́; eſſent dum crearentur, Ariſto. in primo de Natura animalium, cap. 9. uide etiam ibidem in. 4. libro, cap. 8. Ex hac auctoritate patet contra Simplicium in. 2. de Anima, in expoſitione tex. com. 132. ubi uidetur tenere talpam habere uiſum debilem, & ſubobſcurum.

DIGRESSIO DE TALPA, AN aliquo modo habeat uiſum.

Ariſtoteles in. 2. de Anima. in text. com. 130. ubi adducit rationem ſecundam, ad probandū ꝙ nō detur ſextus ſenſus ex parte organi, dicit ꝙ omnes ſenſus habentur a non imperfectis, & nō orbatis: uidetur enim talpa habere oculos ſub pelle. Vbi Simplicius in illo loco notat ꝙ non eſt credendum talpam omnino priuatā eſſe uiſione, ſed manifeſta, & clara: fruſtra enim natura oculos dediſſet pelle, ſeu tunica tectos, ſi ſub tunica operari non poſſent. Videt igitur talpa per tunicam, ſicut in nobis cōtingit per limē palpebrarum, uel ocularia, & habet uiſum debilem, ſicut animalia quæ noctu uagātur, & paſcuntur. Vnde pro hac opinione poſſunt adduci ratiōes, & prima eſt quā innuit, quia Deus & natura nihil fruſtra faciunt: ſi igitur natura dedit ſibi oculos, igitur dedit ſibi uirtutem uiſiuam, quia fruſtra eſt calciamentū, cuius nō eſt calciatio, ut dicit Commentator. 1. Cœli. cō 32. & confirmatur, quia Ariſto. in. 2. Cœli, & mundi. tex. com. 50. ubi loquitur de aſtris, inquit. Quod ſi natura dediſſet aſtris uirtutē motiuam per quā poſſet eſſentialiter transferri de loco ad locum, utiq̀ dediſſet ſibi organa, q̀a natura nihil fruſtra, & temere facit, igitur a pari natura animali cum dedit organū, illi etiam dedit & uirtutem, alioquin fruſtra organum fuit datum: & præterea natura non deficit in neceſſariis. Sed talpa cū ſit animal, quod nutritur rebus habentibus ſaporem, eſt enim mobilis de loco ad locū, & licet ſub terra maneat, tamen non terra nutritur: ſed ut refert Albertus in. 22. lib. de animalibus cap. de Talpa, dicit ꝙ ipſe expertus eſt talpam nutriri libēter ex buffonibus, & ranis, & ſe inueniſſe talpam per pedem tenere fortiter magnū buffonem, & buffo fugiēs iam de terra tenebat totum corpus extra terram, & clamabat fortiter propter morſum talpæ, & comedit etiam uermes, qui lumbrici terræ nuncupantur: & ſi fameſcit, comedit radices plātarum, & præcipue frugum, & uerum eſt, nam in patria noſtra comedit crocum: modo uiſus huic animali ad uenandum huiuſmodi animalia ſub terra uidetur eſſe ſibi neceſſarius. Ad oppoſitum autem eſt ſententia Ariſt. 1. de Natura animaliū. cap. 9. & in libro. 4. ibidē. cap. 8. ubi expreſſe habetur ꝙ talpa omnino non uidet. Albertus in præſenti loco uidetur dicere, ut notat pater Gaetanus, ꝙ talpa, licet non uideat ſenſibilia cōmuniter occurrentia, & quia ut plurimū moratur ſubterra, non indiget oculis, & raro eſt ſupra terram, & propter cōſuetam operationem terræ, & tenebrā ſuſtinere lumen nō poſſet, niſi oculos tectos pelle haberet: ob quod in loco oculorū exterius pilos non habet pellis eius, ut magis ſit ſpiſſa. unde ex his uerbis colligitur ex intētione Alber. ꝙ quando talpa eſt ſupra terrā, percipit ſe eſſe ſuper terrā per lumen reflexū a pelle eius. Sed mihi uidetur quod iſta non ſit Alber. opinio, quia Albertus in. 22. lib. de Animalibus. cap. de Talpa, dicit ꝙ eſt animal paruū de genere muris, quod & mus terrenus, & cęcus dicitur, & eſt breuium crurum, & acuti unguis, quinq̀ ante, & quatuor poſteriores habens digitos coloris nigri, pili mollis, & breuis, ſed ſpiſſi: loca oculorū habens nō oculos, unde pellē in loco oculorū nō habet piloſam. Vnde ex hoc elicitur clare Albertum tenuiſſe talpam eſſe cæcam, & nō uidere, cum dicat ſolum locā oculorū habere, & nō oculos. Nec uerba illa Alber. aſſerunt expreſſe illam ſentētiam quam ſibi imponit Gaetanus, quia Alber. dicit ꝙ pellis eius non eſt piloſa, ut ſit magis ſpiſſa, & ſi uteretur ea, deberet eſſe oppoſitum, ut eſſet rarior, & perſpicua, & ideo ne alteretur a lumine non alteratione ſpirituali, ſed reali natura dedit ſibi ſpiſſam pellem, quia lumen per ſui reflexionē calefacit. Sed eſt in Alberto cōtradictio, & Ariſt. quia Ariſt. in. 4. lib. de Natura animalium. cap. 8. expreſſe dicit de talpa ꝙ omnia animalia perfecta habent omnes ſenſus, niſi quid lęſum laceſſitumq̀ ſit, quale genus talparū cui uiſus deeſt. Nō enim oculos in aperto id habet, cute tamen detracta, quæ craſſiuſcula obtenta ſedem luminum opacat, oculi intus laceſſit impeditiq́; uidentur, ſed ita ut partes eaſdem haeant omnes quibus oculi integri conſtant: habent enim nigricantem illum oculi orbiculum, & ꝙ intra eum continetur, quam uocant pupillam, atq̀ etiam portionis albidæ ambitionē, ſe non tam liquido q̄ oculi conſpecti, & eminentes, nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt propter cutis obductæ corpulētiam, utpote cum natura inter generandum lædatur atque ita opus inchoatum relinquatur. Et Auer. in paraphri ſuper primo de Generatione animalium, cap. 1. auctoritate Gale. dicit talpam habere omnes tunicas oculorū excepta tela aranea, in qua ſit uiſio, & expertum eſt hoc. Et dico ꝙ Albertus in hoc nō eſt ſuſtinendus, ſed magis Ariſto. & Galeno eſt adhærendum aſſerentibus talpam habere oculos ſub pelle, licet lęſos, & laceſſitos, ut diximus. Vnde Gaetanus noſter ſolebat dicere lingua Latina duos uiros illuſtres fuiſſe mendaces in rebus particularibus, quorū alter fuit nobilis, alter ruſticus: nobilem aſſerebat Plinium, quia in multis mentitur, ſed ſolet tunc dicere, ut aiunt: alter uero ruſticus eſt Albertus, qui dicit ſe expertum, & in multis talibus non uerum dicit. Dico igitur talpam nullo modo uidere contra Simplicium, & Gaetanū, qui hoc male imponit Alberto propter auctoritates Ariſto. Et tunc ad rationes in oppoſitum reſpondetur. Ad primum reſpondetur ex ſententia Philoſophi. 2. Phyſi. tex. com. 82. ꝙ licet ea quæ a natura ordinata ſunt, & ſint propter finē, tamen raro cauſaliter exeunt ordinem. & eſt gloſſa etiam Commen. in. 8. Phyſi. in com. 15. propter impetum quod prouenit a materia. Et ad hoc animaduertēs Cōmentator dixit in præſenti loco. ſ. 25. cō. quòd talpa nō habet uiſum, quia non indiget, cum maneat ſub terra, & etiam cū hoc materia eius non potuit hoc recipere, quia materia illa cum ſit multum terreſtris non eſt perſpicua, ſicut requirit inſtrumentum uiſionis: & ſic reſpondetur etiam de organo, quia eſt uerum niſi aliquid impediat: Vnde natura uolens ſibi dare inſtrumentum uiſus, cum ſit animal perfectum, ex hoc quòd mouetur de loco ad locū, fuit in generatione læſa, ex impedimento materiæ, ut dicit, Ariſto. in præællegatis locis præſertim. 4. de Natura animaliū. ca. 8. quando dicitur: Igitur ſunt fruſtra. Reſpondetur q̄d ſunt ad aliquam utilitatem, & eſt ad replēdum uacuū, & ideo nō ſunt omnino fruſtra. Diuus Thomas aſſerit naturam dediſſe oculos talpę ad hoc ut aſſimiletur ſuo generi, ſed quia non indiguit uiſu, ideo non dedit, quia non abundat in ſuperfluis: nam eſt de genere animalium perfectorum. & ideo Ariſt. dicit in tex. iſto. ꝙ hæc. ſ. organum uiſus, & auditus, habent animalia quædam. ſ. perfecta ad differentiam imperfectorum, & ſunt illa quæ ſunt immobilia, & addidit: & in non orbatis propter talpam, quæ licet ſit inter perfecta, cum localiter per ſe moueatur, tamen eſt læſa, quia non habet materiam idoneam quæ poſſet recipere ultra hoc quod non indiget. Ad illud quod indiget cibo concedo, ſed cibum quærit per auditum, ut inquit Albertus, & etiam poteſt dici per olfactum, & ſic natura nō fuit ſibi auara in neceſſariis.

Talum utrum omnia animalia habeant in pedibus, & de hoc uide differentiam inter talos, ueneres, canes, & antennas, ſūnt enim oſſa in pedibus ſic dicta in. 2. de natura animalium. cap. 1. ultra dimidium capituli.

Tangens quodlibet finitum eſt,& nõ omne finitum eſt tangens.3.Phyſi.tex.com.74.

Tangentia ſunt quorum ultima ſunt ſimul.quinto Phyſic.tex.com.22.

Tangens eſt poſterius naturaliter conſequenter ſe habẽte.& eſt prius naturaliter reſpectu cõtinui.5. Phy.tex.cõ.27.

Tangentium alia ſolo nomine nũcupantur,ut præteritum dicitur attiguum futuro, alia re ipſa tangunt ut corpora. Themiſtius.5.Phyſi.com.28.

Tactus eſt in habentibus ſitũ,& poſitionem,cõſecutio etiã in ſitu carentibus.5.Phyſi.29.uide Themiſ.ibidem.

Tactus,& locus eſt in mathematicis corporibus.1.de Generatione,& corruptione.tex.com.44.

Tactus in mathematicis dicitur ſecundũ poſterius a uero tactu,qui eſt in naturalibus.ibidem.

Tactus uere eſt in habentibus poſitionem.ibidem.

Tactus dicitur in rebus naturalibus cõiter,& proprie.1.de Generatione,& corruptione.tex.com.45.

Tactus poteſt ſeparari a reliquis ſenſibus,ſicut nutritiuum poteſt ſeparari a reliquis uirtutibus animæ. ſecundo de Anima.tex.com.17.

Tactus ſecundum opinionem Ariſto.eſt pluſquã unus ſenſus,& caro eſt quaſi medium.2.de Anima com.108.Vide etiam pro hoc lucidiſſimum Themiſt.ibidem.cap.39.

Tangibile agit in ſenſum ſimul cum medio.2.de Anima.cõ.115.Secus eſt de uiſibilibus,& ſanatiuis,ubi per ſimultatem non intelligas ſimultatẽ temporis,ſed ut notat Cõ.illud refertur ad cauſam,ita ꝙ importat priuationẽ prioritatis,& poſterioritatis in cauſa,non in tempore.

Tactum impoſſibile eſt carere ſimpliciter calido, & frigido,& ſicco,& humido,ſicut uiſus colore, & auditus ſono:& ideo iſti ſenſus comprehendunt ſua ſenſibilia ſecundum totum,ſed tactus non comprehendit niſi extrema, ſecũdo de Anima.cõmen.118.& habetur in tex.& etiam infra in tex.com.119.&.3.de Anima.tex.com.66.

Tactus eſt de uirtutibus paſſiuis.3.Colliget,cap.31.

Tactus dolor,& delectatio contraria dolori,unde cauſentur contra Gale.& Auic.uide ibidem.

Tactus eſt tangibilis,& imaginabilis.2.de Anima.tex.commen.120.

Tangibilis cuiuslibet paſſiones tactu nobis ſenſibiles ſunt. 2.de Anima.tex.cõ.128.& ſimiliter eſt ut dicit Cõmen.de aliis qualitatibus uiſibilibus,& audibilibus, & olfactiuis, ꝙ omnes ſunt comprehenſæ a nobis.

Tactus non indiget medio extrinſeco,ut alii ſenſus: & uide cauſam in paraphraſi de Anima ab Alexandro.cap.de Tactu,ubi tres cauſas aſſignat.

Tactus differenter dicitur medietas,& alii ſenſus, ſecundo de Anima.tex.com.119.

Tactus organum ſecundum Ariſto.eſt in corde.Themiſ 2. de Anima.cap.40.uide pro hoc Ariſto.in libro de Senſu, & ſenſato,& in.2.de Partibus animalium.cap.10.

Tactus organum eſt caro.2.Colliget.cap.3.

Tactus omniũ tangibilium ſicut medietas eſt.2.de Anima. tex.cõmẽ.118.ubi uide Themiſtium ꝙ non eſt medietas ſicut uirtus inter uitia.3.de Anima.tex.com.66.

Tactus ſolus ex ſenſibus per ſeipſum, alii uero per mediũ ſentiunt.3.de Anima.tex.com.66.

Tangibilium excellentia corrumpit animal.tertio de Anima.tex.com.67.

Tactus quidam eſt cõmunis omnibus membris, & eſt ille qui eſt perceptiuus caliditatis,frigiditatis, humiditatis,& ſiccitatis:& quidam eſt proprius uni mẽbro,ut eſt os ſtomachi,quod ſentit reſolutionem factam in eo, & iſte ſenſus appellatur fames,& ſitis:ſed fames eſt ſenſus reſolutionis ſubſtantiæ calidæ,& ſiccæ,& ſitis eſt ſenſus reſolutionis ſubſtãtiæ frigidæ,& humidæ:& ſic ſenſus iſte proprius eſt duplex,& etiam eſt ſenſus tactus in capite uirgæ propter titillationem cõtingentem in hora coitus.2.Colliget,cap.13.de inſtrumento ſenſus tactus.

Tactui,& guſtui appropriatur ꝙ non indigent medio.Cõmen.in lib.de Senſu,& ſenſato,uide in Concordantiis.

Tactus,& conſolidatio differunt.5.Meta.tex.com.5.

Tangere diffinitur in.11.primæ Philoſophiæ.cap.ultimo. &.5 Phyſi.tex.com.22.

Tactus primum ſenſorium non caro,non pars aliqua eiuſmodi eſt,ſed aliquod intimum, Ex ſecundo de Partibus animalium,cap.10.idem.2.de Anima com.108.

Tactus ſenſorium utrum geminum ſit aut unũ,latet.ibidẽ.

Tactus in parte corporis ſimilari conſiſtit ut in carne,aut in aliqua generis eiuſdem.Ariſ.in.1.de Hiſtoriis animaliũ. cap.4.Et nota ibi differentiam pulchram quæ elicitur ibi inter potentias actiuas,& paſſiuas,quia actiuæ attribuuntur diſſimilaribus,paſſiuæ uero ſimilaribus.

Tempus eſſe infinitum latet,quia ſubſtãtia temporis latet. 3.Phyſi.com.56.

Tempus nullus antiquorum generat, ibidem. quod quomodo ſit intelligendum,uide.8.Phyſi. cõmen.& tex.50. idem.3.Phyſi.com.31.

Tempus quodlibet habet proportionẽ ad aliud tempus, dummodo ſint finita.4.Phyſi.tex.com.73.

Tempus eſſe eſt manifeſtum per ſe.4.Phyſi.com.80.

Tempus nihil eſt in actu niſi inſtans.4.Phyſi.89.

Temporis pars in rei ueritate eſt tempus,& non inſtans.4. Phyſi.com.89.&.90.

Tẽp' impoſſibile ẽ ut imaginetur ſine motu.4.phy.cõ.65.

Tempus non diffinitur per tempus.4.Phy.tex.com.96.

Tempus eſt quantum,& non quale.3.Phy.com.96.

Tempus non percipitur a nobis cũ nihil ipſi mutamur ſecundum intelligentiam.4.Phy.tex.com.97.ubi Themiſ. dicit:Nos ex motus cogitatione deuenimus in cognitionem temporis.& ibi uide quõ impugnat Galenum male interpretantem uerba Ariſt.ut ſæpe facere conſueuit.

Tempus non poteſt imaginari extra motũ,ſed bene econtra.4.Phyſi.commen.97.

Tẽpus dormientibus,& opus delectabile agẽtibus ſit breue.4.Phyſi.97.tex.29.& ibi Cõmen.reddit rationem.

Tempus non eſt motus,ſed eſt accidens per ſe conſequens motum.4.Phy.cõ.97.conſimile.8.cõmẽ.10.&.12.Meta. com.29.5.Phyſi.commentis.3.&.35.

Tẽporis quãtitas ſequitur quãtitatẽ motus.4.Phy:cõ.99.

Tempus non percipitur ab illo qui percipit unum inſtans. 4.Phyſi.tex.com.100.Nota tamen,ꝙ Themiſt.4.Phyſi. ſuper text.101.tenet ex perceptione unius inſtantis poſſe tempus percipi,uerũ non abſolute,ſed quotiẽs.illud pro initio,& fine ſumitur.Vide tamen in oppoſitum Auer.4. Phyſi.com.106.& pondera bene in hoc.

Tempus eſt numerus motus ſecundum prius,& poſterius 4.Phyſi.tex.com.101.

Tempori eſſentiale eſt numerare,& mẽſurare motũ,ſed eſt ei accidẽtale numerari,& mẽſurari.4.Phyſi tex.cõ.102.

Tempus eſſe numerum motus quomodo ſit intelligendũ, uide ibidem.

Tẽpus continuatur per inſtans,& diuiditur per inſtans,ſed numerus diuiditur per unitatem, ſed nõ continuatur per unitatem.4 Phyſi com.105.

Tempus habet aliqua propria continui, & aliqua propria numeri.4.Phyſi.tex.com.108.

Tempus habet tria propria,non eſt uelox,neq; tardum: ſecundum,quia poteſt dici multum, & paucũ,tertium quoniam eſt longum,& breue.4.Phyſi.tex.com.109.

Tempus,& motus non ſit niſi quãdo mens diuidit prius, & poſterius.4.Phyſi.com.88.&.109.

Temporis ſubſtantia ſicut forma eſt numerus, & ſicut materia eſt motus continuus.4.Phyſi.com.109.

Tempus eſt compoſitum ex duabus menſuris cõtinua, ſcilicet,& diſcreta,& iſta compoſitio accidit menſuris quando diuiduntur.4.Phyſi.cõmen.109.Iſta autem compoſitio temporis,ex duabus quantitatibus non eſt,ſicut compoſitio mediorum colorum ex extremis, ſed eſt ſecundum participationem proprietatum,& eſt ſecundum ſimilitudinem,ſicut eſt de elementis mediis quæ dicuntur eſſe compoſita ex extremis: uide modum in.4. Cœli,& mundi in.com.26.

Tempus aut motus eſt, aut eſt motus quædam paſsio. 12. Metaphy. commen. & tex. 29. Notanter autem dixi quædam paſsio, quia plura ſunt motus accidentia & paſsiones, ſicut notat Commenta. in 4. Phyſicæ auſculta. in trac. de tempore in tex. com. 98. in numero quorum eſt ipſum tempus. Vide etiam infra in tex. cômen. 101. & in. 8. Phy. tex com. 10.

Tempus & motus circularis non poſſunt denominari a pari uel impari, niſi ut ſunt in anima: extra animam enim eſſe eorum eſt infinitum & in potentia, & non terminantur niſi per animam. ex libro Deſtructionum diſputatio. prima in ſolutio. dubii. 6.

Tempus præteritum non poteſt concipi ab anima niſi finitum, & ideo opinâtur homines ꝙ quodlibet præteritum tempus extra animam ſit huiuſmodi, quia quãdo quædã ees fuerit in anima cum quadam denominatione, credũt ipſi ꝙ eodem modo extra animam inueniri poſsit. ibidẽ Et conſimile dicit Commen. de Platone in poſitione idearum, in. 2. Phyſi. cõ. 19. quia uidit uniuerſalia per opus animæ poſſe ſeparatum intelligi ſine ſingularibus, credidit quod ita eſſet in re ipſa extra animam. Sed Commen. dicit. 12. Meta. com. 39. ꝙ intellectus poteſt multa cõtangere quæ natura nõ poteſt, & multa ſeparat intellectus quæ natura non poteſt. Alia cauſa erroris fuit apud homines, ꝙ eadem quæ ſunt coniuncta in eſſe, credunt ꝙ ſint eadẽ ſecundum eſſentiam & rationem formalem, ut dicit Cõmen. in. 4. Phy. in com. 95. Multoties illud quod ſequitur res, exiſtimatur ꝙ ſit res: ideo Stoici errarunt credentes quantitatem non eſſe rem realiter diſtinctam a ſubſtantia, & Nominales cum eis.

Tempus ſi imaginetur ad inſtar lineæ rectæ, intellectus errare poſſet circa eius æternitatem: nam cum linea habeat poſitionẽ & ſit in actu, neceſſe eſt ipſam eſſe finitã. Auerr. in Paraphraſi Meta. tracta. 4. col. 2.

Tempus & motus ſe conſequũtur, & tempus eſt quid actũ ab anima cum motu, non tamen motus neq; tempus ceſſant, ex libro Deſtru. diſpu. 1. in ſolu. 15.

Tempus non ſequitur motus, ſicut finis ſequitur magnitudinem: finis enim ſequitur magnitudinem inquantum in ea ſemper actualiter inuenitur ſicut accidens in ſubiecto; ſed tempus cum motu non ſic ſe habet, quia ſequitur ipſum, ſicut numerus ſequitur numeratũ. Sicut enim numerus non permutatur permutatione ſubiectorum numerabilium, neq; multiplicatur eorum multiplicatione, ita nec tempus, ex libro Deſtruct. diſputatione prima in ſolu. 16. dubii. uide in Contradictionibus nuper æditis.

Tempus non eſt aliud niſi id quod comprehenditur ab intellectu de prædicta prolongatione, uel duratione motũ menſurante. ex libro Deſtru. diſpu. 1. in ſolu. 8.

Tempus coniunctionis luminarium diuerſum eſt a tempore oppoſitionis eorum, quia coniunctionis tempus frigidum exiſtit, ſimilatorq; tempori hyemis: oppoſitionis uero tempus eſt calidum ſimile æſtati. Auer. in. 2. de Generatione animalium cap. 1. utrum ſemen ſit animatum, & eſt mens Ariſto. ibidem, cap. 4.

Tempora omnium & grauiditatum & generationũ & uitarum, dimenſionem circuitibus obtinent optima ratione. Ariſt. in. 4. de Generatione animalium, cap. ultimo. idem in. 2. de Generatione & corruptione tex. com. 57. ubi ſcribit tempus & uitã uniuſcuiuſcunq; conſtare periodo: ſtat enim ſua cuiq; dies, ut Poeta teſtatur.

Temporum & regionum complexio, an clima quartum ſit temperantius quinto, & utrum ſub æquinoctiali ſit temperatum, requiratur in. 2. Colliget, cap. ultimo.

Tempora quatuor ſunt cum quatuor humoribus, cũ quatuor elementis, quia ſi tempora reſiſtunt, ut unum elementum aliud non uincat uel ſuperet, ſic reſiſtunt ut unus humor alium non uincat. 4. Colliget, cap. 14.

Tempus ſecundum Alexandrum Ariſt. interpretem ab homine creatur, quaſi nihil aliud tempus ſit quã hominis nuda cogitatio & mera expũctio ſupputatioq; , & cui nulla in re confirmatio, & ſoliditas aut euidentia reſponderet; quæ tamen neq; uera ſunt, neq; conſentanea iis quæ Ariſ. uolumine. 4. auſcultatoriæ inſtitutionis prodidit. Them. 3. de Anima, cap. 64. concordat cum Themiſt. Commen. in 4. Phyſi. in commen. 97. ubi notat ex textu ſignificari tempus ſecundum Ariſto. habere eſſe extra animam, & uide ibidem, in tex. commen. 130.

Temporis longitudo eſt neceſſaria in comprehenſione ueritatis. 2. Meta. com. primo.

Temperamẽtum eſt magis dignum ut ſit proportio quã extrema. 2. de Anima. tex. com. 143.

Termini ſolum illius ſunt cuius ſunt termini. 4. Phyſic. tex. com. 107. ibidem etiam com. 42. & commen. 120. & tex. com. 129.

Termini duo oppoſiti diuidentes uerum & falſum, comparati ad duos alios oppoſitos diuidentes uerum & falſum, ſi unus unius ordinis conuertatur, cum reliquo alterius ordinis, etiam reliquus conuertitur cum reliquo, & eſt locus generalis. 1. Cœli. com. 126. & habetur in. 2. Priorum. ca. 22. idem. 1. Cœli. tex. com. 129. & 131. unde iſtius regulæ duæ ſunt conditiones, ut dicit Com. 1. Cœli. com. 129. ut poteris uidere.

Terminantis proportio ad terminatum eſt ſicut proportio formæ ad materiam. 2. Cœli. tex. com. 74. idem. 2. de Generatione & corruptione tex. com. 50. & 4. Cœli. tex. cõ. 23. & 35.

Terminus nõ eſt niſi eius quod eſt in actu. 4. Metaphyſicæ, tex com. 15. ubi dicitur ꝙ ens in potentia eſt indefinitũ, & ſine termino. idem. 1. cap. de Subſtantia orbis, & primo Cœli. com. 72.

Terminus refertur ad terminum, primo Phyſic. 18. & Themiſtius ibi clare.

Terminus eſt quod eſt cuiuſq; ultimum, & cuius extra nihil eſt. 5. Meta. tex. com. 22.

Terminus tot modis dicitur quot principiũ, & adhuc amplius, quia omne principium terminus eſt, ſed non omnis terminus eſt principium. 5. Meta. tex. com. 22.

Terminum uniuſcuiuſq; rei non oportet quærere, ſed proportionale conſpicere. 9. Meta. tex. com. 10.

Terminus eius quod ab intellectu ſit actu ex potentia ente, quando uolitum ſit nullo exteriorũ prohibente, ut in eo quod ſanatur. ex. 9. Metaphyſi. tex. commen. 12. ubi dicit Commentator, ꝙ licet iſta diffinitio ſit inducta de ſanitate, eſt tamen uniuerſalis omnibus actis ab arte, quia quilibet artifex, cum uoluerit & non fuerit impeditus, aget ſuum actum.

Ternarius numerus perfectus eſt, primo Cœli. tex. commẽ. tertii, & com. 6.

Terra quieſcit in medio, quia natura eiꝰ exigit hoc. 3. phy. com. 41. & 8. Phy. 32.

Terra non mouetur ad concauum aquæ niſi ſecundum ꝙ illud eſt mediũ totius. 4. Phy. com. 42. unde clare cauſam in. 4. Cœli. in tex. com. 22. & infra.

Terra eſt in ultimo aquæ, aqua in ultimo aeris, aer in ultimo ignis, ignis in ultimo orbis tanquam in loco. 4. Phyſico. tex. com. 46.

Terra ſecundum ſe totam eſt quieſcens, & ſecundum partes eſt mobilis. 1. Cœli. com. 57.

Terræ ſi infinitæ numero inueniri poſſent, poſsibile eſſet quod ex omnibus fieret una terra per contactum. 1. Cœli. com. 57.

Terræ partes non feruntur ad totam terram ubicunq; fuerit, nam ſi ita foret tunc motus eius eſſet ſicut motus ferri ad magnetem, & tunc poſsibile eſſet ꝙ terra moueretur naturaliter ſuperius. 1. Cœli. cõ. 81. uide pro hoc. 4. Cœli. tex. com. 22.

Tota terra fertur quo unus bolus, & totus ignis quo una eius ſcintilla. 1. Cœli. tex. com. 73.

Terram & alia elemẽta non moueri, neq; attractione, neq; excusſione, ſcire hoc eſt propinquum principiis naturalibus. 1. Cœli. com. 81. uide pro hoc in. 2. Phyſi. com. 3. de diffinitione naturæ.

Terra quanto magis appropinquat medio, tanto citius de

do interit.6.de Natura animalium cap.6.

Thales Mileſius opinatus eſt omnia eſſe plena diis.1.de Anima.tex.com.86.ubi.Them.cui illud de proximo congruebat: Iouis omnia plena compita & omne forum,fortaſſe uero hoc ſit quod & Zenoni uidetur,qui Deũ meare per omnem ſubſtantiã cenſuit,atq; in intellectuali Deũ eſſe intellectum,in animali animam,in naturali naturam, in affecta affectionẽ & habitum.De hac Thaletis opinione,licet Ariſto.eum impugnat,hic tamen quodammodo ueritate participat.nam Ariſto.in.3.de Generatione animalium capitulo.11.affirmat quodammodo omnia eſſe plena animæ.

Thales philoſophiæ Princeps aquam aſſeruit omnium eſſe principium ex erratis primi Meta.

Thales Mileſius,& Anaximander fuerũt primi qui poſt diluuium,philoſophiæ ſtudium in Græca excitarunt. Simplicius in prologo Phy.& eſt ſententia etiam Galeni in libro de Hiſtoria Philoſophorum.

Tauri & apri ſunt animoſi,& taurorum ſanguis citiſſime coagulatur,& uide cauſam in.2.de Parti anima.cap.4.

Taurus quidam cum ſtatim a caſtratione iniuſſet,impleuit. Ariſt.in primo de Generatione animalium cap.4 idem.3. de Natura animaliũ.ca.primo.Vbi aduerte quòd eſt mirabile hoc de illo tauro quomodo ſtatim poſt caſtrationẽ habuerit appetitum coeundi,uidetur tamẽ minus eſſe remotum ab illo.Auer. figmento de puella impregnata in balneo,in quo mali homines ſperma proiecerant. Taceo mirandam Petri Pomponacii ſpeculationem credentem Plinio gallinaceum fuiſſe loquutũ, & Valerio Maximo aſſerentem bouem loquutum fuiſſe latine: Roma caue tibi.ubi naturales cauſas inueſtigat, in re chimerica naturaliter loquendo,ubi tamen fuit indagator ſolertiſſimus naturæ,ut ita temere mortalem animam eſſe pronunciet.

Themiſtius dixit cœlum non eſſe in loco ſecundũ totum, ſed ſecundum partes.4.Phyſi.com.43.uide etiam.6.Phy. com.95.&.8.Phyſi.com.67.

Themiſtius exiſtimauit quòd ignis nõ trãſmutatur in aquã niſi per medium,& eſt contra Ariſt.in ſecundo de Generatione & corruptione.5.Phyſi.com.10.

Themiſtius peccauit in hoc q credidit demonſtrãtionem factam in pricipio ſeptimi eſſe ſuperfluam.7.Phyſi.com. 9.pro quo uide.4.Cœli.com.25.

Themiſtii defenſio pro Platone de cauſa quietis terræ ab argumentis Ariſto.& eiuſdem confutatio requiratur ſecundo Cœli.commen.91.

Themiſtius in.4.ſuæ abbreuiationis de anima dixit, quòd anima non eſt illud in quo ſunt omnes formæ tantũ.ſcilicet ſenſibile & intelligibile. ſed eſt illud quod ponit omnes formas in materia & credit eas.7.Meta.commẽ.31.& Commen.uere dicit,nam hæc ſunt uerba Themi.in.3.de Anima,in cap.52.Eodem modo animam dicere formam formarum par eſt,quia reliquæ formæ per animã cognoſcuntur.Non ſolum autem recte dicitur naturam eſſe omnia propterea quia formas omnium cognitione complectitur,ſed etiã propterea quòd materiæ formas exhibet, & uultus imponit:ipſa enim anima eſt quæ materiã rudẽ ſignificatione & impreſſione formarum inſignit.Nam uiuacitas omnis & uigor qui plurimus in materia cernitur ab anima uidetur ortum habere: atq; hoc in animalibus quidem uidetur conſpicuum,incõtrouerſumq; eſt,ſed in plantis & elementis obſcurius,& nota quòd ut dicit Cõ. Auicenna etiam fuit iſtius opinionis.

Themiſtius dixit quòd ſol & luna & ſtellæ,aut ſunt formę ſine materiis,aut habẽt materias per æquiuocationem, ſicut eſt diſpoſitio in materia intellectus.8.Meta.com.12.

Themiſtii expoſitio ſuper.tex.2.in.12.Primæ philoſophiæ impugnatur per Auer.ibi.com.2.

Themiſtius non abbreuiauit niſi expoſitionem Alex. Cõ. 12.Meta.commen.2.

Themiſtius non uidetur intellexiſſe quomodo fiat generatio,& quomodo generatum dicitur fieri a cõuenienti in nomine & in diffinitione.12. Primæ philoſophiæ.commen.28.in prima parte digreſſionis, ubi impugnat opinionem Themiſt.

Theoricæ finis eſt ueritas,practicæ uero opus.ſecundo Metaphyſi.tex.commen.3.

Thoracem appello partem eam quæ a collo ad pudenda uſq; trunca pertendit.1.de natura animalium.cap.7.

Thoracem medici appellant quod a coſtis determinatur in alterutris partibus,ante quidem uerſus pectus præcordia peruenientibus,retro uero uerſus deorſum flexis, Galenus.6.de Vtilitate parti.cap.2.

Timæus aſſeruit animam rationalem compoſitam eſſe ex duobus elementis,uidelicet ex eodem,& diuerſo: quod quomodo ſit intelligendum,uide Themiſtium primo de Anima,tex.com.26.in cap.12.

Torpedo piſces quos appetit afficit ea ipſa,quam continet in ſuo corpore,facultate torpendi, atq; ita retardos præ ſtupore capit, & ueſcitur. Abdit ſe in arena,& limo, tum piſces qui adnatantes obtorpuerint corripit, quam rem plerique conſpectam a ſe tulerunt. Paſtinaca etiam ſeipſam occultat,ſed non ſimili modo.Argumentum hoc piſces ſic uiuere adduci poteſt, q ſæpe habentes in uentre mugilem,capiunt uelociſſimũ piſcem cum tardiſſimi ipſi ſint.9.de Natura animalium.ca.37.Ex quo elicitur quòd Ariſt.teſtimonio,licet omnis alteratio paſſiua ſecundum quam rei ſubſtantia tranſmutatur,fiat per quatuor primas qualitates,ſunt tamen etiam alię qualitates mirabiles effectus inducentes,ſicut eſt in hoc caſu,& ſicut eſt de magnete,qui attrahit ferrum non per caliditatem,neq; per frigiditatem,neq; per humiditatem aut ſiccitatem:ſicut etiam eſt de piſciculo quodam qui ſua proprietate retinet nauigia,unde remora dictus eſt a remorandis nauibus, ut ſcribit Ariſto.in.2.de Natura animalium.cap.14.

Totum nihil aliud eſt quam congregatio partium.1.Phy. com.17.idem.4.Phyſi.com.43.&.3.Cœli.com.8.q quomodo ſit intelligendum,uide in Concordantiis.

Totum eſt unum in actu & plura in potentia, quemadmodum eſt poſſibile ſi plura in actu ſint unum in potentia primo Phyſico.commen.21.

Totum poteſt moueri ſecundum ſuas partes ipſo remanẽte in eodem loco,ut aer,primo Phyſico.com.24.Vide in Contradictionibus.

Totum conſequitur partes quo ad magnitudinem,& quo ad paruitatem.1..Phyſi.tex.com.36.

Totum eſt cui nihil abeſt.3.Phy.tex com.63.

Totum & perfectum,aut idem penitus ſunt,aut ſecundum naturam proxima ſunt.tertio Phyſico tex com.64.& primo Cœli.tex.com.terti..

Totum & perfectum duo hęc uocabula ſane,aut eandem omnino,aut cognatiſſimam ſignificationem habere uidẽtur: nam totum uocamus facta ad partes relatione,quarũ nulla deſit abſiſtere,perfectum uero facta relatione ad finẽ & terminum de eodem quoq; prædicantur totum & perfectum.3.Phyſi.Them.in tex.64.

Totum ſignificat quòd extra ipſum nihil eſt.4.Phy.45.idẽ 5.Meta.tex.com.31.

Totum omne,& perfectum,idem ſignificant,ſed differunt ſecundum materiam:nam in quantitate cõtinua eſt totũ, in diſcreta eſt omne,in forma & qualitate eſt perfectum. 1.Cœli.com.3.& elicitur ex textu.idem habet Cõmen.in Paraphraſi.1.Cœli.ſumma ſecunda.

Totum omnibus modis eſt perfectum, ideſt uniuerſum, nam & inquantum corpus perfectum eſt, & pro quanto non continetur ab alio corpore,& pro quanto eſt unũ numero,ſed partes totius ſunt perfectę ex parte qua ſunt corpora,ſed pro quanto continentur, & ſunt plures ſic ſunt diminutæ.1.Cœli.commen.4.& elicitur ex textu talis differentia.

Totum & pars in idem feruntur ſecundum naturam. primo Cœli tex.com.19.

Totum eſt forma,& partes ſunt materia.5.Meta.tex.com. 3.&.2.Phyſi.tex.com.31.idem.7.Meta.tex.com.35.&.4. Phyſi.commen.49.

Totum & uniuerſale ſunt ſimilia, quia ſicut totum continet partes, ita etiam uniuerſale continet particularia. 5. Meta. tex. commen. 31. & eſt in capitulo de toto, idem primo Phyſico. tex. commen. 4.

Totum dicitur multis modis. ibidem.

Totum uerius in continuis, & omne uerius in diſcretis dicitur. ibidem.

Totum magis præcedit partes q̃ partes totum, quia prioritas totius ad partes eſt prioritas formæ ad materiã, & prioritas partium reſpectu totius eſt prioritas materiæ ad formam. 7. Meta. tex. com. 35. & 39. & 4. Phyſico. com. 49.

Totum in compoſito & forma differunt ratione, licet ſint eadem ſubiecto, uide Them. 2. Phyſico. 31. & ibi etiam inuenies differentiam inter totum & uniuerſum.

Tranſitio de non eſſe ad eſſe per medium fieri ſolet. Ariſt. in. 5. de Generatione animalium. cap. primo. uide in contradictionibus nuper æditis.

Trachea arteria eſt cauſa ſpiritus. 2. de Partibus animaliũ cap. 37. de Vtilitate particu. cap. 3. ubi etiam dicit Gale. ꝙ in animalibus naturaliter diſpoſitis eſt ſine ſanguine. Et ibi nota ꝙ habent annulos completos in parte ſuperiori ſed in partibus inferioribus ſemi completos contra Mundinum.

Tractatus præcedentes ſeptimũ primæ philoſophiæ ſunt quaſi præparatorij. Cõmen. in prologo. 7. Meta.

Tranſmutatio ſubſtantialis facit amittere nomen & diffinitionem. 1. cap. de Subſtantia orbis. primo Phy. com. 63. & 7. Phyſi. com. 15. & 2. de Anima. com. 8.

Tranſmutatio duplex in ſubſtantia & in accidentibus, primo Phyſico. commen. 63. & 1. cap. de Subſtantia orbis.

Tranſmutatio ſubſtantialis & accidentalis habent aliqua communia in quibus conueniunt, & ſunt quatuor, & habent aliqua propria quibus differunt. ex. 1. cap. de Subſtantia orbis.

Tranſmutatio in artificialibus magis eſt de genere eius ex quo eſt, quam de genere eius ad quod eſt, aut ſaltẽ eſt magis famoſum quam ſit de eo. 2. Phyſi. tex. com. 14.

Tranſmutatio in ſubſtantia fecit cognoſcere materiã quarto Phyſi. tex. com. 38. & 1. Phy. com. 63. & com. ultimo. & 2. Phy. com. 22. & 8. Meta. 4. & 12. cõmen. & 12. Met. com. 10.

Tranſmutatio in loco fecit credere locum eſſe. 4. Phy. tex. com. 28. & 32. & 61.

Tranſmutatio quælibet aufert ſubſtantiam tranſmutati in quacunq; ſpecie fuerit tranſmutatio, præter tranſitionem quę eſt in loco. 4. Phyſico. tex. com. 128. & idem in. 8. Phyſico. tex. commen. 59.

Contra negantes Deũ eſſe uerum efficiens totius entis cauſati.

Tranſmutatio non eſt cauſa eſſe & generationis niſi per accidens: eſſe enim eſſentialiter non eſt in aliquo ente niſi a generante & agente, quod eſt aut natura aut minima aut intellectus. 4. Phy. com. 528. Ex iſto poteſt fieri argumentum ſatis efficax, ꝙ Deus glorioſus totius entis cauſati nõ ſolum ſit uera cauſa per modũ finis, (ut uoluit Eudemus, & Alexander, & Henricus de Gandauo & Gregorius Ariminen. & Ioan. de Baccone) uerumetiam per modũ cauſæ efficientis & producentis. Nam ſi uere efficere perfectionis eſt, & alia attribuũtur natura animæ & intellectui, multo magis etiam ipſi Deo qui intellectus puriſſimus eſt aut proprie loquẽdo etiam eſt ſupra intellectum. Sicut .n. conſueuit Ariſto. in pluribus locis argumentari de corporibus cœleſtibus aſſerens illã eſſe animata, & ſub prouidentia, & ꝙ ibi ſit magis ratus & certus ordo q̃ in iſtis inferioribus, quia ſunt nobiliora corporibus animatis, quæ ſunt hic, ſicut patet in. 2. Phy. in tex. com. 45. ubi dicit, ꝙ eſt magna admiratione dignum ꝙ antiqui poſuerunt animalia, & plantas quæ ſunt hic, non eſſe a fortuna & caſu, ſed bene corpora cœleſtia. Et cõſimilem ſententiam de uita & animatione cœlorum, aſſerit in. 2. Cœli & mũdi in tex. com. 60. ubi dicit: Nos autem ut de corporibus ſolum & unitatum ordinem habentibus, in animatis autem, omnino per quirimus: oportet autem tãquam participantibus exiſtimare a nomine & uita. Et idem ſolertiſſimus naturę rimator animaduertens ad id, quod modo dixi, in primo de partibus animalium inquit: Quamobrem uerſimilius dixerim cœlum & factum eſſe ab eiuſmodi cauſa ſi factũ eſt, & eſſe ob eam cauſam, quã animalia caduca atq; mortalia, & reddit cauſam ſubdens: Ordo enim & ratus certusq; ſtatus longe magis in rebus patet cœleſtibus quã in nobis: incerta autem & inconſtans fortuitaq; conditio in genere mortali potius eſt. At illi genus animaliũ quodq; natura conſtare extitiſſeq; cenſent, cœlum autem forte ſponteq; tale eſſe uolunt, in quo nihil fortunæ, nihil temeritatis deprehẽdi poteſt. Vbi patet ꝙ loquitur ſuper illo fundamento noſtro contra antiquos, contra quos etiã loquitur. 2. Phyſi. loco præallegato. Valeant igitur qui aſſerunt Ariſt. non eſſe cauſam totius entis efficientem, ſed finalem tantum: nam in procœmio Metaphy. expreſſe teſtatur Deum eſſe omnibus principium & cauſam. & in. 1. de Cœlo & mundo. in tex. com. 32. dicit Deum & naturam nihil fruſtra agere, & fuit auctoritas quam ponderauit Simplicius, & ante ipſum Dux eius Ammo. Dicere etiam Deum eſſe finem. & non efficiens nihil eſt dicere: nam ut ſcribit Commen. in. 2. cap. de Subſtantia orbis, finis ſignificat agẽs ſignificatione neceſſaria, & immorari in hoc amplius eſt ſuperfluum.

Tranſmutatio dicitur æquiuoce de tranſmutatione per ſe, quæ eſt in tempore, & de tranſmutatione, q̃ eſt finis tranſmutationis. 4. Phyſi. com. 129. & 5. Phyſico. com. 32.

Tranſmutatum eſt tribus modis, aut per ſe, aut ſecundum partem, aut per accidens. 5. Phy. tex. com primi.

Tranſmutatum ſecundum partem reducitur ad tranſmutatum per accidens, eſt quaſi medium inter tranſmutatum per ſe & tranſmutatum quod eſt uere per accidens, ſic intellige. 5. Phyſico. com. 1.

Tranſmutatio eſt ante tranſmutationẽ nõ eſſentialiter, ſed per accidens. 5. Phyſi. com. 23. & 1. Cœli. 22. & 8. Phy. 47.

Tranſmutatio ſimpliciter eſt inter contraria ſimpliciter, & tranſmutatio quodammodo eſt inter contraria quodammodo. 5. Phyſi. tex. com. 19.

Tranſmutationes quæ non ſunt motus, reperiuntur in ſubſtantia & in aliis prædicamentis præter tria. 4. Phy. cõ. 21.

Tranſmutatum eſſe diuiſibile aut indiuiſibile in eodem ordine eſt cum tranſmutatione, an ſit diuiſibilis uel indiuiſibilis, ſed dignius eſt, ut ſit latentius tranſmutatum eſſe diuiſibile per tranſpoſitionem indiuiſibilem: quia exiſtimatur ꝙ tranſmutatio indiuiſibilis ſit, aut eſſe debeat indiuiſibili. Com. 6. Phyſi. commen. 32.

Tranſmutationes ſunt duobus modis, uidelicet exiſtẽs per ſe, & non exiſtens per ſe, ſed conſequens aliam tranſmutationem. 6. Phyſi. com. 32.

Tranſmutabile quodlibet non in tempore eſt tranſmutabile in tempore. 6. Phyſi. com. 32.

Tranſmutationis finis nõ eſt tranſmutatio. 6. Phy. com. 32.

Tranſmutatio æquiuoce dicitur de illa quæ ſit in tempore & non in tempore. 6. Phyſi. com. 32. & 5. Phy. com. 21. & 4. Phyſi. com. 129.

Tranſmutatio quæ eſt in ubi, numeratur in quantitate. 6. Phyſi. com. 39. uide in concordantiis.

Tranſmutatio in ſubſtantia dicitur principaliter tranſmutatio. 6. Phy. com. 41.

Tranſmutatio quæ eſt in ſubſtantia, ſit in non tempore. ſ. prouenius formæ ſubſtantialis.

Tranſmutari ad nihilum aliquid eſt impoſſibile: quia tunc motus eſſet ocioſus. 6. Phyſi. com. 93.

Tranſmutatum quodlibet tranſmutatur in tempore nõ in extremo temporis. 8. Phyſi. com. 23.

Tranſmutationum quædam diſponũtur ſimpliciter, & quędam ſecundum ad aliquid. 8. Phyſi. com. 24. Quod ꝓ tanto dixit, quia ſubiectum alicuius trãſitionis ſimpliciter denominatur a termino, ut quod trãſmutatur ad nigredinẽ denominatur nigrum: quandoq; uero non, quia in motu locali quod tranſmutatur in ubi, nõ dicitur ubi, ſed in ubi.

Tranſmutatio ſimpliciter eſt tranſmutatio in ſubſtantia, q a illa eſt uera tranſmutatio, ſed in accidentibus eſt ſecundũ

quid

quid.8.Phyſi.commen.46.

Tranſmutatum in tempore tranſmutationis non dicitur eſſe illud ad quod tranſmutatur.8.Phyſi.tex.cō.63 idem.5.Phy.13 &.16.idem 6.Phyſi.39.

Nota quo tranſmutatio inſtantanea intrat capitulū relationis.

Tranſmutatio quædam fit in tempore,& eſt quæ fit per alterationem,quædam ſine tempore ,& iſta intrat capitulū relationis,ut illuminatio.1.Cœli com.21.Quod ideo credo dictum fuiſſe tales inſtantaneas mutationes intrare capitulum relationis,quia acquiruntur modo quo acquiritur relatio:in qua non eſt per ſe motus,ut habetur in.5.Phyſi.tex.com.10.Vnde tales ſemper ſunt conſequentes motus præuios,&ſunt fines aliorum motuum, ut ſcribitur in digresſione pulchra ab Auer.com.32.

Tranſmutatio non accidit niſi propter corporeitatem, & ideo entibus ſpiritualibus non accidit tranſmutatio . primo Cœli.commen.100.

Tranſmutatio quæ fit in ſenſibus indiget tribus,ſicut tranſmutatio in loco,uidelicet motore nō moto,motore moto : & poſtremo moto: differunt tamen quia medium in tranſmutatione ſenſuum quieſcit in eodem loco,ſecus in motu locali.3.de Anima.tex.com.65.

Tranſmutans quando tranſmutat habet aliquam uerā rationem non exiſtimari eſſe.4.Meta.tex.com.22.Inde elicitur auctoritate Philoſophi quod de rebus in tranſmutatione & uarietate exiſtentibus,poſſunt formari propoſitiones per ſe & neceſſariæ, ex quibus ſcientia haberi poteſt de talibus rebus contra antiquos.

Tranſmutatio eſt media inter eſſe & non eſſe. quarto Metaphyſi.commen.28.

Tranſmutatio in ſubſtantia fecit nos ſcire materiam primā eſſe ſed trāſmutatio in loco fecit nos ſcire ꝙ corpora cœleſtia ſunt habentia potentias in ubi.8.Meta.tex.com.12. Idem in principio libri de Subſtātia orbis,& quarto Phyſico.commen.38.

Tranſmutatio eſt in re diuiſibili neceſſario,ut eſt oſtenſum in ſermonibus uniuerſalibus de natura.2.tracta.Met. col.15.& habetur.6.Phyſi.tex.com.32

Tranſmutabilium in ſubſtantia,quædam habent communem materiam,& iſtorum proprium eſt,ut unumquodq; ſit in potentia ſuum contrarium:quædā uero habent materias diuerſas,& talia ſecus ſe habent.Nam uiuum licet ſit in potentia mortuum,tamen mortuum non eſt potentia uiuum ibidem in Paraphraſi.trac.2.col.17.

Tranſmutabilia adinuicem habent materiam communem 10 Meta tex.com.12.

Tranſmutationes ſunt quatuor.12.Meta.tex.commen.7.& 3.Phyſi.tex.commen.4.

Tranſmutatio quælibet eſt ex ente in potētia in ens in actu 12.Primæ Philoſophiæ tex.com.8.

Translatio in corpore molli eſt facilis ut in aere , in duro autem eſt difficilis ,aut impoſſibilis.4. Phyſi.tex.com.86.

Translatio alia a natura,alia ex anima,& alia recta, alia circularis.6.Phyſi.commen.92.

Translatio aialiū non eſt de contrario in cōtrariū. ibidem.

Translationis differentia debet eſſe de natura generis in quo eſt translatio.ſ.de natura ubi.7.Phy.com.30.

Translatio alia prior,alia poſterior.8.Phy.tex com.55.

Translatio eſt primus motuum,& de illis circularis.12.Meta.tex.commen.38.

Translatitia uerba in ſcientia demonſtratiua uſitari nō debent,Ariſt.documēto in.2.Poſteriorū analyticorum aſſerentis non eſſe diffiniēdum per metaphorica uerba: Ideo Auer.1.Cœli.com.105.dicit Ariſt.accuſare plerūq; Platonem,aut quia male opinabatur,aut quia male docuit.Cōſueuit enim Plato loqui metaphorice,ideo uidemus Ariſto.etiam in.4.de Genera.animaliū.cap.8.ubi de lacte diſſerit reprehendere Empedoclem , qui translatitio uerbo uſus eſt,appellans lac pus album.Et id genus maxime uitādū eſt in rebus arduis,ſcribit enim lucidisſimus Them. in 1 de Anima.cap.20.ubi Ariſt. inuehit contra Thimæū ſeu Platonem,& inquit:Nō eſt æquū in altisſimis philoſophię quęſtionibus aliud ſentire,aliud dicere,cum enim ſemper ees digna homine eſt ne a mēte uera diſſentiantur tum id maxime,in rebus obſcuris & creperis obſeruādū. quo ea quæ ſuopte ingenio remota & condita uideātur uerbis illuſtribus,& quam maxime poteſt declarantibus uendicentur a tenebris.

Tremor qui accidit in hora mortis asſimilatur motui,qui nō habet principium,neq; finem,neq; cauſam.3.Colliget cap.30.& ibi uide differentiam inter tremorem,& rigorē, & horripilationem.

Triorcha genus accippitrum Butheo eſt ſic dictū a numero teſtium.9.de Natura animalium.ca.36.inde patet animal dari habens tres teſtes.

Trinitas principiorum quam poſuit Plato, eſt alia ab illa quam poſuit Ariſto.uidelicet unum , magnum,& paruū: primo Phyſi com.80.

Trinitatis forma ineſt rebus per naturam , ideo inſtitutum fuit nobis Magnificare Deum glorioſum numero trino, quāquidē ſtatuimus legē opera ſequendo naturæ. Auer. 1.Cœli in ſumma ſecunda ſuæ Paraphra.idem habet in cō.2,1.Cœli.& eſt ſententia Philoſophi in textu auctoritate Pythagoræ. Concordant Theologi noſtri in primo Sententiarum ponentes ueſtigium Trinitatis in creaturis.

Trigonum ſemper habet duobus rectis angulos æquales, ſed tamen,eſt aliqua perpetuitatis huius altera cauſa ,contra Democritū.8.Phy.tex.com.15.Hinc patet error illorum qui aſſerunt neceſſaria non habere cauſam.

Turturem nemo per hyemem uidiſſe dicitur , latet enim. & præpinguis latere incipit,& quanquam pennas in latebra dimittat,tamen pinguedinem retinet.8.de Natura animalium.cap.16.

Thus liqueſcit & inflammatur 4.Meteo.tex com.48.

Typus proprie eſt id quod eſt eminētia & depresſiō e redditur,aut ſchema figura'ue quę a re figurante in rem figuratam inducitur,ſicut ex ſigillis expreſſa ſimulachra ſe habere conſpicimus. Alexan in Paraphraſi de anima,in capitulo de phantaſia.

DE LITERA V.

VACVVM eſt locus corpore priuatus. 4.Phyſi.tex.com.6.

Vacuum eſſe neceſſarium apud eos qui generant mundum ſecundum totum. ibidem.

In uacuo non eſt ſuperius , neq; inferius naturaliter.4.Phyſico.com.30.36.&.42. 64 &.65.&.66.

Vacuum ponentes ſunt bipartiti,quidam enim ponunt uacuum ſeparatum a corporibus,quidam non, quarto Phyſico.commento.43.

In uacuo nō eſt natura eadem neq; diuerſa.4.Phy.cō.48.

Vacuum eſt ſimilis naturæ.4.Phyſico.commen.64.Vide in Concordantiis.

Vacuum aut eſt priuatio omnium decem prædicamentorum,aut eſt dimenſio ſeparata.4.Phyſi com.65.

Vacuo dato,mobile quod poneretur in eo ubicunq; poſitum quieſceret.4.Phyſi. tex. com. 66.

Vacuum eſt infinitum,& ideo non habet ſuperius , neq; inferius.4.Phyſico.tex.com.67.

in Vacuo nō eſt diuerſitas,quia uacuum eſt non ens,& nō ens priuatio, & in priuatione non eſt diuerſitas. quarto Phyſico.tex.commen.97.

Vacuo dato,mobile,aut ſemꝑ quieſceret,aut ſemper moueretur.4.Phyſi.tex.comm.69.

Vacuo dato , comparatio inter ipſum & rē motam eſſet una & ſimplex ,quia uacuum eſt unum & ſimplex.quarto. Phyſico.com.69.

Vacuum oportet ponere illos,qui aſſerunt corpus generari ex nō corpore ſimpliciter.3.Cœli.com.29.idem quarto Phyſico.tex.commen.6.

Vacuum dato ꝙ eſſet,nō eſſet cauſa naturalis,cauſæ enim naturales ſunt quatuor famoſæ.4.Cœli.com.20.

Vacuum eſt cum non fiat illud, cuius cauſa factum eſt. ſecūdo Phyſi.tex.com.62.

Vapor quid ſit require.4.Meteoro.tex.com.48.

Vaporatio eſt duplex.5.Colliget.cap.16.

Vaporabiles res ſunt aereæ, & ſunt calidæ & humidę ibid.

Vas plenum cinere tantum recipit de aqua, quantum recipit quando eſt uacuū.4.Phyſi.com.56.& uide ibi cauſam iſtius problematis ab Auerroe.

Vas cupreum non deſcendit in aqua, licet cuprum deſcendat, & cauſa eſt figura uaſis, quia aer penetrat in ipſo, ſecūdo Cœli.commen.79.

Vbicatio aut ponitur in diffinitione grauis & leuis, aut eſt actio intentionis quæ collocatur in diffinitione eorum: leue enim & graue deſcribuntur per hanc actionem.8. Phyſi.commen.32.

Vbi fuerit aliquod magis uerum quam aliud, neceſſe eſt ibi eſſe aliquod uerum ſimpliciter.4.Meta.com.18.

Vbi eſt principium alicuius uirtutis, ibi etiam eſt principiū organi ſeu inſtrumenti illius uirtutis.ex.3.de Partibus animalium.in cap.4 & etiam Cōmen.ibidē.in cap.de corde & Gale.conceſſit illam propoſitionem, ut dicit ibi Auer. & dixit ꝙ conuertitur, ꝙ ubi eſt principium inſtrumenti, ibi etiam eſt principium uirtutis. Et nota ꝙ Auer.ibi limitat illam propoſitionem de primo organo, nam organū per quod uirtus operatur, aliud eſt principium & primū, aliud remotum & ſecundum.

Vegetabilem potentiam neceſſe eſt ineſſe in omnibus uiuentibus generabilibus & corruptibilibus.tertio de Anima.tex.commen.59.

Velocitas & tarditas nō ſunt motus additi aut diminuti ab eo, ut putauit Auempaces.Commen.4.Phyſi.com.71.

Velox & tardum tempore determinantur.4.Phyſic.tex.commen.96.

Velocitas & tarditas, neq; ſpecies motus, neq; differrentiæ ſunt.5.Phyſi.tex.com.44.

Velocius in æquali tempore pertranſit maius ſpatium.ſexto Phyſico.tex.commen.21.

Velocitatis diuerſitas inuenitur tribus modis.6. Phyſi.61.

Velocitas in ſphæra eius quod uicinatur centro, & eius qđ eſt extra, non eſt eadem uelocitas.6. Phyſi.tex.commento.86.

Velocitas æquiuoce dicitur de motu recto & circulari, & multo magis de motu locali, & alterationis.7.Phy.cō.24.

Velocitas propria uniuſcuiuſq; motus ſequitur exceſſum potentię motoris ſupra rem motam.7.Phy.tex.com.34.

Velocitas & tarditas motus non ſunt niſi propter diuerſitatem proportionis motoris ad rem motam. ſecundo Cœli.com.36.& habetur in tex.

Venter ieiunus & inanis calidus eſt ſaturatus uero frigidus ex libro de Som.&.uigi.Vide cauſam ibi in Them.ca.21.

Venenum duplex, quoddam a qualitate prima, quoddam a tota ſubſtantia.5.Colliget.cap.18.

Venena ſunt res relatiuæ, quia aliqua ſūt uenena alicui animali.alicui uero ſunt cibi, ex ſexta diſputatio.in ſolu.6.& in.3.Phyſico.in prologo ſuo.

Venenum operatur in corpore quatuor operationibus uirtutum, uidelicet qualitatibus primis, ut oppium, quod ſua frigiditate interficit a tota ſubſtantia, ut aurū quod eſt cōuerſum in calcem: quædā fortitudine attractionis interimunt, ut elleborus niger: & quędā remouendo calorē naturalem, & hęc ſunt q̃ purgāt ſanguinē.5.Colliget.ca.22.

Venarum origo requiratur. 3.de natura animalium.cap.2. 3.&.4.ubi ponuntur opiniones Syenneſis Cyprii, & Diogenis Appolloniatę, & Polybii ſententię & improbantur, & ponitur uera Ariſt.opinio.

Venarum natura ſimilis eſt naturæ oſſium, neq; uena una ſeorſum inueniri poteſt, ſed omnes partes ſunt unius. ex ſecundo de Partibus animalium.cap.9.

Venarum non pulſatilium principium & ſanguinis, ſecundum Gale.eſt iecur, ſecundum Ariſto. autem eſt cor, propter duas rationes quas uide in.3.de Partibus animaliū. in cap.de corde.

Venarum pulſatilium & ſpiritus principiū, ſecundum Gale.eſt cor.ibidem.

Venæ meſeraicæ omnes ad uenam portam in hepate terminantur, quæ ſunt in inteſtinis, ſed uenæ quę ſunt in inteſtino quod meſenterion dicitur non, terminantur ibi & uide cauſam.4.de Vtilitate particularū.cap.19.quia illa defert ſanguinem pro nutritione inteſtinorū omniū, ſed meſeraicæ deferunt nutrimentum ad hepar, ubi digeratur.

Vena perueniens ad pulmonem eſt arterialis, & arteria eſt uenalis, uide cauſam 6.de utilita.particu.cap.10.

Venæ ſunt eiuſdem ſubſtantiæ.cuius eſt cor, & uenæ ſecundum Ariſt.non tranſeunt per ſubſtantiam cordis.& Gale. uidetur idem fateri (ut imaginor) præterquam de arteria uenali, quæ inter cor & hepar exiſtit.4.de Partibus animalium.cap.de corde.

Venæ conditæ exiles arguunt ſomnolentiam, uenæ latæ & conſpicuæ arguunt oppoſitum.ex libro de Somno & uigilia.uide Themiſtium ibi cap.17.&.18.

Venæ quædam cor adeunt, quædam uero a corde proueniunt. quæ cor adeunt ſunt miniſtræ, ut quę a iecinore ſanguinem incoctum & imperfectum conuehant, ſed quæ a corde proueniunt ſanguinem iam perfectum in corde generatum diſtribuant per totum corpus Themiſtius in cōmen.ſuper libro de Somno & uigil.cap. 13 ex hoc multa Medicorum argumenta ſolues. Iſtam diſtinctionē Themiſtius dicit eſſe in libro de nutrimento, licet apud nos liber ille non extet. Conſimilē diſtinctionem ſcribit Alexā. cuius Themiſtius fuit abbreuiator, in Paraphraſi de Anima.in ultimo.cap.ubi agit in qua parte corporis conſiſtat animæ principatus.& ibi reddit cauſam, quia uenæ circa cor inueniuntur latiores, & quanto magis diffunduntur, tanto magis ramificantur, & redduntur anguſtiores.

Venarum principium eſt unum, & eſt cor, quod etiam eſt principium caloris naturalis & ſanguinis: & demonſtratio datur ſecundum cauſam, & eſſe, de hoc uide Ari. 3.de partibus animalium. Auer.in cap.de corde.& Ariſt.ibidē in cap.de corde.

Venæ duæ oriuntur a corde, quia natura ſanguinis eſt duplex, uenalis & arterialis.ex.3 de Partibus animalium.Cōmentator in capitulo de corde.

Vena magna quæ exit a dextro uentriculo cordis, eſt præſtantior uena aorta quæ exit a ſiniſtro: & ideo uena magna procedit ad anteriora uena autem aorta ad poſteriora, quia anteriora ſunt præſtantiora poſterioribus.ex.3.de Partibus Animalium.ibidem.

Venæ ſunt multæ pp membrorum nutrimentum.ibidem.

Vena chilis ab Hippocrate uocatur uehiculum nutrimenti.Galenus in.4.de utilita.particula.cap.5.

Venæ non pulſatiles componuntur una tunica, pręter unā & inuentæ ſunt per ſenſum tactus ꝙ ramificantur ab hepate. Vide in concordantiis nuper æditis.1.Colliget.cap. de anatomia uenarum non pulſantum.

Venæ aliæ pulſatiles, aliæ non pulſatiles, & uenę pulſatiles omnes componuntur ex duabus tunicis, excepta una.1. Colliget.cap.de anatomia uenarum pulſatilium.

Venæ, neruí, oſſa, ungues, & mēbranæ, & id genus ingroſſantur & fortificantur a calido & congelantur a frigido.

Vento ſeptentrionali Hippo.adoptat ſiccitatē, & meridionali humiditatem, eo ꝙ natura illorum uentorum eſt has duas facere diſpoſitiones.4.Colliget.cap.14.

Ventus ſeptentrionalis aerem refrigerat, licet ſit ſiccus, & ſimpliciter pluuia.ibidem.

Ventus eſt de numero eorum quæ mouentur naturaliter, cum non moueatur niſi a generante.8.com.35.

Ventoſitas generatur a calore debili, calor enim fortis diſſoluit materiam diſſolutione nō manifeſta: nec etiam fortis frigiditas generat uentoſitatem, quia non eſt, eo ꝙ nō habet a ſua natura ut generet uentoſitatem 3.Colliget.ca. 16.de accidentibus ſuperuenientibus uirtuti nutritiuæ in generali.

Venti & fluuii conſtituuntur per motū. 1.de Anima.cō.36. idē habet Them primo de Aia ca.19.& eſt ſuper tex.44.

Venti

Venti fumoſi ſunt quatuor, orientalis, occidentalis, ſeptentrionalis, & auſtralis, ſeu meridionalis. ex. 2. Meteo. cap. 2.

Ventus eſt exhalatio fumoſa mota circulariter, uel ſecundum circuitum circa terram. ibidem.

Venti ut plurimum non ſunt in tempore caliditatis intenſæ, nec in tempore frigiditatis intenſæ. ibidem.

Ventus auſtralis, & ſeptentrionalis magis inueniuntur quã orientalis, & occidentalis. ibidem. & ibi uide cauſam.

Ventus auſtralis eſt calidus, & humidus, uentus autem ſeptentrionalis eſt frigidus, & ſiccus: orientalis autem, & occidentalis ſunt medii inter iſtos. ibidem.

Venti orientales putantur de eis ꝙ ſunt calidiores quam occidentales. ibidem.

Venti aſſimilantur fluminibus in hoc ꝙ quanto magis diſtant a ſui origine, & principio, tãto maiores ſiunt. ibidem. columna. 7.

Venti meridionalis proprietas eſt cõgregare nubes, & commouere eas, ſeptentrionalis uero proprietas eſt deſtruere nubes, & ſeparare partes earum. 2. Meteoro. cap. 2.

Ventorum diuerſitas eſt per diuerſitatem locorum. 8. Metaphyſi. tex commen. 5.

Ventus eſt de numero illorum entium, quorum ſubſtantialis diffinitio conſiſtit in motu. ex libro Deſtruc. diſputatione. 3. in ſolutione octaui dubii.

Ver eſt tẽpus in quo operationes nutritiuæ ſunt perfectiores. 2. Colliget. cap. ulti. de complexionibus temporum.

Veris temperamentum attẽditur penes corpus humanum ſecundum Medicos. ibidem.

Veræ concluſiones nõ declarantur niſi a propoſitionibus, & propoſitiones a ſenſu. 8. Phy. tex. com. 22.

Verum duplex, neceſſarium, & poſſibile: uerum neceſſariũ opponitur falſo impoſſibili, & uerum poſſibile opponitur falſo poſſibili. Cõmenta in paraphraſi primi de Cœlo, ſumma. 10. parte. 3. & colligitur ex text. cõme. 119 primi de Cœlo & mundo.

Veritas ſicut dicit Ariſt. conuenit, & teſtatur ſibi omni modo. 3. de Anima. Com. 5. iuxta dimidium, & eſt auctoritas Ariſto. 1. Ethico. cap. 10. Verum uero conſonat ex omni parte, falſum autem ſtatim diſſonat uero.

Verum, & falſum ſunt in eodem genere cum bono, & malo 3. de Anima. tex. com. 34.

Veritas, & falſitas quæ ſunt in intellectu ſpeculatiuo, ſunt aliæ ab his quæ ſunt in intellectu operatiuo. tertio de Anima tex. commen. 34.

Veritas quæ eſt in intellectu ſpeculatiuo eſt bõnum ſimpliciter, & falſitas eiuſdem eſt malum ſimpliciter: ſed ueritas quæ eſt in intellectu operatiuo eſt bonũ in reſpectu, & falſitas in eodem eſt malum in reſpectu. 3. de Anima. cõ. 34.

Veritatis comprehenſio non eſt impoſſibilis in multis rebus, & hoc eſt manifeſtum apud omnes. ſecundo Metaphyſi. commen. primo, & textu.

Veritatis comprehenſio quodammodo eſt facilis, & quodammodo difficilis. ibidem.

Veritatis cõprehenſio indiget longitudine tẽporis. ibidem.

Veriſſimum eſt quod poſterioribus cauſa eſt, ut ſint uera. 2. Metaphyſi. tex com. 4.

Vero primo quod aſſimius eſt, illud eſt magis uerum. 4. Metaphyſi. tex. com. 18. conſimile. 2. Metaphy. tex. com. 4.

Verum aut nihil eſt, ut Democritus ait, aut non eſt nobis manifeſtum. 4. Metaphy. tex. com 21.

Veritatem expectare a dicentibus ſermones falſos, eſt uolantia perſequi. 4. Metaphy. tex. com. 21.

Veri, & falſi diffinitio requiratur. 4. Meta. tex. com. 27.

Verum affirmationem habet in compoſito, negationẽ uero in diſiuncto. 5. Metaphyſi. tex com. 8.

Verum, & falſum ſunt in mente, & bonum, & malum in rebus. 6 Metaphy. tex. com. 8.

Vera affirmatiua ſignificat compoſitionem, & uera negatiua ſignificat diuiſionem.

Veritas eſt adæquatio rei ad intellectum, ut colligitur ex. 9. primæ Philoſophiæ.

Veritas, ut declaratum eſt in ſua declaratione, eſt adęquatio rei ad intellectum, ſcilicet ꝙ ita ſit anima ſicut eſt extra animam ex libro Deſtructio. diſpu. 1. in ſolutt. 02 2. dubii, in tex. commen. 21. ubi dicitur: putans diuiſum diuidi & compoſitum componi uerus eſt: mentitur autem contrario ſe habens atq; res ipſæ ſe habent. & parum infra dicitur non propter nos exiſtimare te album eſſe, tu albus es, ſed propter te eſſe album, nos hoc dicentes, uerum dicimus.

Verus reſpectus eſt particulariter, quia uniuerſalia non habent eſſe extra animam. 12. Metaphyſi. commen. 27. idem ibidem. commentis. 4. & 14. & alibi.

Veritas eſt cunctis rebus magis naturaliter deſiderata a uirtute intellectuali. ex libro Deſtructio. diſputatione prima in procemio.

Veritas quæ eſt in intellectu potentiæ eſt oppoſita falſitati, ſed ueritas quæ in intellectu agente, & ſeparatis intelligentiis eſt ueritas ſimplex, cui minimum opponitur mendacium. Themiſt. 3. de Anima cap. 45. & habetur ex tex. ibidem. tex. cõmẽ. 25. Vbi collige non omni ueritati opponi falſitatẽ, ſicut & de bonitate dix mus in ꝓprio loco.

Veritas nequit ut plurimum oſtendi, niſi illis qui per ſuam uiam recte ambulauerint, & ideo multæ, quæ ſapientibus patefiunt demonſtratiue, apparent uulgo ſomnia, & dat exemplum de ſole qui eſt maior tota terra centum ſexaginta ſex uicibus ex libro Deſtructio. diſput. 3. in ſolutio. 18. dubii.

Veſica præciſa coire non poteſt niſi ad ipſum exordiũ ſuę ceruicis. quanquam non ignoro ita aliquando contigiſſe ut uulnerata ueſica ſolideſceret, ſed quod admodum raro contingit, paruum id admodum conſiderandũ cenſeo. Ariſt. in. 3. de Natura animalium. cap. 15. facit pro opinione Auer. Aſſerentis. in. 3. Colliget. in ægritudinibus mõſtra contingere quandoq;.

Veſica non eſt data niſi animalibus habentibus pulmonẽ, uide & cauſam. 3. de Parti. anima. cap. 8.

Veſica inter animalia corticata omnia carent, excepta teſtudine marina, quæ pulmonẽ habent carnoſum, & ſanguineum, & terreſtres, quæ proportione maiorẽ habent pulmonẽ. ibidẽ. fallit tamen in teſtudine lutaria nuncupata, quia talis, & renes, & ueſicam habet, ut dicitur. ibi. cap. 9.

Veſica carent animalia pennata, & corticata, exceptis teſtudinibus. ibidem.

Veſica quare animalibus data ſit, uide Gale. 4. de Vtili. particu. cap. 18. auctoritate Platonis.

Veſpertilio uidetur ancipitis naturæ inter uolucres, & terreſtria animalia, ex quarto de Partibus animalium. capitulo. 11. prope finem.

Veſpæ uidentur generari ex corporibus eqnorũ mortuorum, & apes ex corporibus uaccarum mortuarum, & ranę ex putrefactione aquæ, & muſcilliones ex uino corrupto. 12. Metaphyſi. commen. 18. in principio digreſſionis, ubi ponitur opinio Themiſt. uide de ueſparum generatione Ariſt. in. 5. de Natura animalium. cap. 20. Vide in contradictionibus nuper æditis.

Veſtes quæ mundiſſimæ ſunt, certiſſime inquinantur, nam purum diligenter monſtrat quicquid exceperit. ex libro de Inſomnis Ariſtot. & dicit, quod ita etiam conuenit in animo. Vnde Poeta,

Omne animi uitium tanto conſpectius, in ſe
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur.

Via doctrinæ eſt triplex genus demonſtrationis, ſcilicet demonſtratio ſigni, & demonſtratio cauſæ, & demonſtratio ſimpliciter. Auer. in prologo primi Phyſi. Vbi aduerte ꝙ demonſtratio ſigni eſt ab effectu ad cauſam, & dicitur demonſtratio, quia eſt: uel a ſigno ſuper effectum, uel etiam per cauſam remotã, ut colligitur ex proceſſu Ariſt. in primo Poſterio. Demonſtratio cauſæ tantum, ſeu propter quid, eſt quando eſſe effectus, ſeu inhærentia paſſionis in ſubiecto, eſt per ſe nota ante demonſtrationem, ſed ignoratur propter quid illius, huius exemplũ accomoda-

tum exhibetur in octauo Phyſi.tex. commen.165.ubi demonſtratur propter quid eſt, quod ſi duo mobilia æqualis uelocitatis per idem ſpacium in eodem tempore moueantur, ſi unũ moueatur directe motu continuo pertranſeundo totũ ſpacium, alterũ uero reflectat replicando medietatem bis, cuius pertranſit primũ totum ſpacium quã ſecundũ medietatem replicatã: & eſt, quia inter duos motus cõtrarios cadit quies media. Patet enim ꝙ per talem demonſtrationem non adgeneratur de nouo ipſius, quia eſt aliqua cognitio, ſed propter quid tantum, & ideo dicitur demonſtratio propter quid, ſeu cauſæ tantum. Demõſtratio uero ſimpliciter, ſeu demonſtratio dans cauſam, & eſſe, ſeu demonſtratio potiſſima eſt quando, ut dicit Themiſt.in.2.Poſteriorũ.cap.1.ut cõmuni examine utrãq; abſoluat cognitionem, & ut ſit, & quãobrem ſit. Et ideo ab Auer. dicitur plerunq; demonſtratio dans cauſam, & eſſe, quia ſimul, & ſemel facit cognoſcere inhęrentiam paſſionis, & cauſam inhærẽtiæ, & iſta eſt notabilis uia Cõmen. clare in ſecundo Cœli & mundi.in com.35. Et Latini expoſitores in libro Poſteriorũ non uidẽtur intellexiſſe huiuſmodi differentiam. Conſidera etiam ꝙ, ut ſcribit Commenta.in.2.Cœli.cõ.95.ꝙ demonſtrationes ducentes ad impoſſibile ſunt de numero ſignorũ, quia cũ omnes fere demonſtrationes, quæ fiunt in ſcientiis mathematicis ſint ducentes ad impoſſibile, tunc ibi erunt demonſtrationes ſigni, quod communiter non eſt conceſſum.

Via in rebus generabilibus per naturam eſt de ſpecie eius ad quem terminatur, ſed differunt ſecũdum magis, & minus.2.Phyſic.commen.14.idem.5.Phyſi.commen.9.&.3.Phyſico.commen.4

Via ad rem eſt aliud ab ipſa re.3.Phyſi.com.4.

Via quæ eſt inter potẽtiam, & actum, eſt de illo genere de quo eſt actus, & eſt idem cum actu, ſed non differunt niſi ſecundum magis, & minus.5.Phyſi.com.9.

Via legis differt a uia Phorum, quia uia legis ſimplex, & narrata ponitur, ex diſpu.6.in ſolutione.6.

Vinum aromaticũ eſt melius quod reperiri poteſt in ſyncopi, & hoc eſt quod ſua caliditate penetrare poteſt per totum corpus, quod eſt ſine amaritudine, & ſtipticitate, & eſt illud unũ quod eſt uinoſum, quod eſt pungitiuum in principio, & poſt eſt delectabile ſine amaritudine, & ponticitate, & Sarracenis in hoc caſu licet uinum bibere, quamuis eis prohibitum ſit.7.Colliget.ca.16.de cura ſyncopis.

Vinum digeſtioni citius præparatur omnibus aliis cibis & medicinis, ita ꝙ dicitur ꝙ in ſtomacho non moratur ad digerendum, ſed in hepate ſolum.ibidem.

Vinum dulce exhalat, pingue enim eſt, & non coagulatur a frigore, & utitur. ibidem.

Vinum quodcunq; paruam habet exhalationem, ideo emittit flammam.ibidem.

Vinum nouum habet plus terræ quam antiquum.4.Meteororum.tex.commen 48.

Vinum unum dicitur, & aqua una inquantum indiuiſibile ſecundum ſpeciem.5.Metaphy.tex.com.9.

Vinum natationem cibi in ſtomacho uetat, uentoſitatem reſoluit, urinam prouocat, & ſudorem, animam lætificat, & adiuuat naturam ad expellendum ſuperfluitates.7.Colliget.cap.6.

Vina temporibus calidis fæce ſubuerſa deprauantur.3. de Generatione animalium.cap.2.

Vinum & ceruiſia duabus reſiſtunt choleris, & eas a corpore expellunt: melancholiæ uero a tota ſpecie reſiſtunt.6. Colliget.cap.6.

Vinum nouũ abſolute eſt calidius antiquo, ſed in comparatione corporis humani uinum antiquũ eſt calidius nouo. Auer.in.2.de Generatione animalium.cap.2 ubi in ſimili conciliat dicta Medicorũ cum dictis Ariſt.aſſerentium albumen oui eſſe frigidus uitello, cuius tamen oppoſitum ſentit Ariſ.inquit enim ꝙ multæ res abſolute ſunt calidiores aliis, quæ in cõparatione corporis humani ſunt frigidiores. Et nota ꝙ per hoc fundamentum multæ apparentes contradictiones inter Phos, & Medicos, cõciliari poſſunt in ſimilibus: nã Medici ſimplicium, & compoſitorum cõplexiones graduant in reſpectu corporis humani. Medicina enim eſt ſcientia qua humani corporis diſpoſitiones noſcũtur, ut inquit Princeps, ex parte qua ſanatur, aut ab ea remouetur, ut habita ſanitas conſeruetur, & amiſſa recuperetur. uide etiam in.2.de Anima.com.105.

Vini, & olei natura maxime alienos odores ſuſcipit. Ariſt. in libro de Inſomnis.

Violentia non intelligitur niſi in reſpectu naturæ.1. Cœli. cõ.61.&.14.& elicitur ex textu.

Vis ſenſibilis eſt in corde. Ariſto.3.de Partibus animalium, cap.de corde, & uide etiam pulchre Alexan.in paraphraſi de anima, cap.ultimo, ubi arguit in quo loco, aut in qua corporis parte ſit animæ principatus.

Violentum, & id quod eſt pręter naturam, non eſt in rebus ſempiternis.5.Meta.tex.com.6.idem.2.tex.com.28.

Violentum non eſt manſiuum.12 Metaphy.commen. 54. &.1.Cœli tex.commen.18.

Vires retento ſpiritu augentur.ex, ſecundo de Generatione animaluim.cap.4.

Violentum præter naturam eſt, Ariſto. in.5.de Generatione animalium cap. ultimo.

Violentiæ intentio non eſt niſi ut res moueatur contrario modo ſuæ naturæ.3.Cœli.cõ.18.& elicitur ex textu.

Violenter motum mouetur ex alio.3.Cœli.28.

Violentia in rei ueritate eſt, ut aliquod corpus moueat alterum corpus ab extrinſeco, ita ꝙ in natura illius corporis motoris non ſit, ut moueat illud quod ex eo mouetur ſemper, ſed in aliqua hora. Cõmen.3. Cœli.com.10. Ex quo patet ꝙ propoſitio Pomponatii non eſt uniuerſaliter uera, ꝙ oẽ ꝙ mouetur ab extrinſeco, moueatur uiolẽter, etiam in motoribus corporeis.

Vipera ſola animal ædit, poſtquã intra ſe oua ædidit, cum cætera ſerpentum omnia genera oua ædãt in lucem, quo fit, ut uiperæ uni uulua, ut chartilagineis ſit.3. de Natura animalium.cap.1.

Vipera ſola ex ſerpentibus animal gignit.1. de hiſtoria animali.cap. 6.&.5.libro.cap.ultimo.

Viperæ uino uenantur.8. de Natura animalium.cap.4.

Viriditas eſt principium nigredinis, & ideo cauſæ quæ faciunt nigredinẽ, ſunt eædẽ cũ cauſis facientibus uiredinẽ, excepto ꝙ in uiriditate ſunt debiliores.4. Colliget.cap.22. Et aduerte ibi ꝙ nigredo a calido & frigido cauſari põt.

Viri, & mulieres pingues ſunt minus fœcundi, uide cauſam.1.de Generatione animalium.cap.18.

Virtus quæ ſimplices terminationes apprehẽdit, pluris eſt atq; præſtantior uirtute quæ componit, & diuidit: nam in complexione modo ueritas, modo falſitas continet. Intelligentia uero ſemper uera eſt. Amplius intelligentia attingimus rem, & amplectimur, ſed per cognitionem quæ in cõplexione conſiſtit circuimus rem atq; luſtramus, & circunſpicimus nõ accedendo. Themiſ.1.de Anima cap.26. ubi ponit differentiam inter intelligere, & cognoſcere.

Virtus ſenſibilis princeps communis, quãuis ſit in corde, tamen non completur eius operatio manifeſte niſi in cerebro, nucha, & neruis.3. Colliget.cap.31.

Virtus argumentatiua non habet alia membra a membris uirtutis nutritiuæ, ſed eadem membra ſunt utriuſq;.1. Colliget.cap.10.de iuuamentis membrorum officialium miniſtrantium uirtuti generatiuæ.

Virtutes iſtæ quatuor uel quinq;. ſ.attractiua, retentiua, digeſtiua, & expulſiua, & diſcretiua, ſunt in unoquoq; membro deſeruientes uirtuti nutritiuæ principali exiſtẽti in illo membro, & non ſunt ſeparatæ, ſed ſunt ſicut multi operarii ſuper unum opus.1. Colliget. cap.9. de iuuamen. mẽbrorum officialium. Nota tamen ꝙ iſtud eſt uerum, ut in pluribus, ſunt enim aliqua membra in quibus non apparent eſſe omnes illæ quinq; uirtutes, ſicut dicit idem Auer. de inteſtinis in quibus non eſt manifeſta uirtus attractiua. Et ideo non habent tunicam longitudinalem, neq; ullos

longitudinales

longitudinales quibus ſit attractio, quia cibus digeſtus in ſtomacho per uirtutem expulſiuam ſtomachi, per portonarium tranſmittitur ad inteſtina.

Virtutis digeſtiuæ operatio non completur niſi per quietem, & uirtutis expulſiuæ operatio, perficitur per motum 6. Colliget. cap. 2. Ideo Hippo. dicit: Si uis elleborum ducere, moue corpus, motus enim corpora turbat, declarat autem nauigatio.

Virtus, & malitia ad aliquid ſunt. 7. Phyſi. tex com. 17.

Virtus eſt indiuiſibilis. 7. Phyſi. tex. com. 18.

Virtus cognitiua quemadmodum alia primatum obtinet, alia uero famulatur, ita & in parte practicæ, ſiue actiua cõperies: uis enim qua impellimur, & appetimus, quæ impulſus atq; appetitus dicitur, principatu fungitur: uis autem quæ neruis inſita eſt, qua corpus actionibus quæ ab impulſu, & appetitu proueniunt mouetur famulatu ſuo ac miniſterio obſequitur. Alexan. in paraphraſi de Anima ca. de Impulſu, & uirtute impulſiua.

Virtutis. & uitii nullum eſt medium. 7. Phyſi. tex. com. 18.

Virtus, & uitium ſunt duo habitus qui acquiruntur cõſuetudine paſſionum laudabilium, aut illaudabilium. 7. Phyſico. tex. commen. 19.

Virtus, & uitium ſequuntur paſſionem ibidem.

Virtus, uegetatis eſt propter ſenſile, ſenſilis propter appetitum, appetitus propter intellectum eſt. Alexã. in paraphraſi de Anima. in cap. de Impulſu, & ui impulſoria: nã ſemper uilius eſt nobilioris gratia.

Virtus moralis maxime operatur in hoc, uidelicet ad ſciẽtiam, & maxime caſtitas. 7. Phyſi. com. 20.

Virtus rationalis eſt magis ſpiritualis quam imaginatiua, quia apprehendit uniuerſalia. 2. Colliget. cap. 7.

Virtutes quæ apprehẽdunt particularia habitudinibus imaginatis ſunt tres ſ. æſtimatiua, & imaginatiua, & reminiſcibilis. 2 Colliget. cap. 7.

Virtus motiua uoluntarie non eſt alia a uirtute motiua in loco, ut dicunt Medici. 2. Colliget. cap. 7.

Virtutes naturales agunt unum contrariorũ per ſe, & aliud per accidens, ſed uirtutes rationales agunt utrunq; contrariorum per ſe. 8. Phyſi. tex. commen. 8 & 9. primæ Philoſophiæ tex. commen. 2.

Virtutes rationales non quieſcunt quandoq;, & mouentur quandoq;, niſi propter aliquam innouationem factam in anima, aut in corpore, aut in extrinſecis. octauo Phyſico. commen 8 & 15.

Virtutes quinq; ſunt nutritiuæ animæ ſ. attractiua, retentiua, digeſtiua, expulſiua, & diſcretiua. 2. Colliget. cap. 7.

Virtus autem excellentiæ eſt. 1. Cœli. tex. com. 116. ubi accipitur ꝙ definitio potentiarum eſt per ſummum in quod poſſunt. Et aduerte ꝙ, ut dicit dñs Albertus, propoſitio locum habet in omnibus potentiis, & uirtutibus, quæ habent rationem totius poteſtatiui, tam in naturalibus, ꝗ in moralibus, habet etiam locum in uirtutibus animæ ſecũdum diuum Thomam uide in. 2. de Anima. 49.

Virtus creſcitiua eſt quaſi finis nutritiuæ, & generatiua eſt quaſi finis creſcitiuæ. 2. Colliget. cap. 7.

Virtutes quæ ſunt in homine, ut dicunt Phyſici, & Medici, ſunt tres, uidelicet naturalis, uitalis, & animalis. ſecundo Colliget. cap. 7.

Virtutes actiuæ, & paſſiuæ corporeæ diuidũtur ad diuiſionem corporis, & ideo omnes ſunt finitæ. Cõmenta. in paraphraſi primi de Cœlo ad finem.

Virtus pulſatilis eſt uirtus cibarnia, ſicut aliæ quinq; uirtutes ei attributæ, uidelicet attractiua, retentiua, digeſtiua, expulſiua, & diſcretiua. 2. Colliget. cap. 7.

Virtutes actiuæ, & paſſiuæ differunt, quia uirtutes actiuæ non indigent motore extrinſeco, ut exeant ad actum, ſed uirtutibus paſſiuis motor extrinſecus eſt neceſſarius. quarto. Cœli. commen. 2.

Virtus qua iudicamus iuſtũ eſſe Socratem, aut filium Socratis, eſt ſuperior ad uirtutem ſenſus. 2. de Anima. cõ. 134.

Virtus quælibet exiſtens in corpore compoſito, aut attribuitur primis qualitatibus, ſcilicet formæ complexionis, aut erit uirtus exiſtens in fõrma complexionali. tertio de Anima commen. 6.

Virtus imaginatiua eſt in anteriori cerebri, & cogitatiua in medio, & rememoratiua in poſteriori, & hoc non tantum dictum eſt a Medicis, ſed dictum eſt in Senſu, & ſenſato: ubi per illud intellige librum de Memoria, & reminiſcentia, ubi uide ipſum in. col. 2. ſententia Commen. eſt tertio de Anima commen. 6.

Virtus cogitatiua apud Ariſto. eſt uirtus diſtinctiua indiuidualis, quæ diſtinguit intentionem rei ſenſibilis a ſuo idolo imaginato. 3. de Anima, commen 6. & commen. 20. & 33. & 2. de Anima. Commen. 63.

Virtus cogitatiua eſt de genere uirtutũ exiſtentium in corpore. com. 6. 3 de Anima. & com. 7.

Virtutes indiuiduales ſecundum Ariſto. ſunt diſtributæ in quatuor ordinibus, in primo eſt ſenſus communis, deinde eſt uirtus imaginatiua, deinde cogitatiua, poſtremo eſt rememoratiua. 3. de Anima. com. 6.

Virtus rememoratiua eſt magis ſpiritualis, deinde cogitatiua, deinde imaginatiua, poſtremo ſenſus cõmunis. ibidẽ.

Virtus imaginatiua, & cogitatiua, & rememoratiua non ſunt niſi in loco uirtutis ſenſibilis, & ideo non indigetur eis niſi in abſentia ſenſibilis. 3. de Anima. com. 7.

Virtutes animæ mixtæ nõ iudicant niſi finitas intentiones, &, ſecundum conuerſionem oppoſiti, illud quod non iudicat intentiones finitas neceſſe eſt, ut nõ ſit uirtus animæ mixta. 3. de Anima. com. 16.

Virtus apprehendens ſimplicia, & componens ea eſt una & eadem uirtus: contra Auempacem, qui tenuit uirtutem compoſitiuam eſſe aliam ab imaginatiua. tertio de anima. commen. 22.

Virtus cogitatiua quando iuuatur per uirtutem informatiuam, & rememoratiuam, innata eſt præſentare ex imaginibus rerum aliquam quam nunquam ſenſit. 3. de Anima. com. 33. idem com. 20. & com. 5.

Virtutis cogitatiuæ intentio nulla eſt niſi ut ponat rem abſentem a ſenſu quaſi rem ſenſatam, & ideo comprehenſibilia humana diuiduntur in hæc duo, uidelicet incomprehenſibile cuius principium eſt ſenſus, & in comprehenſibile, cuius principium eſt cogitatio. 3. de Anima. cõmen. 33.

Virtus cogitatiua non eſt intellectus materialis, neq; eſt intellectus in actu, ſed uirtus particularis materialis. tertio de Anima commen. 33.

Virtus cogitatiua non componit intelligibilia ſimplicia, ſed intellectus materialis ibidem.

Virtus cogitatiua hominis habet inſtrumentum terminatũ, & eſt medius uentriculus cerebri. 3. de Anima com. 33.

Virtutes ſenſibiles quædã ſunt neceſſariæ animalibus, quædam uero ſunt propter melius, & omnes diuerſantur ſecundum fortitudinem, & remiſſionem. ex principio cõmenti libri de Senſu, & ſenſato, uide in Concordantiis.

Virtus conſeruatiua, & memoratiua ſunt unum in ſubiecto, & duo ſecundum modum. ex cõmento libri de Memoria, & reminiſcentia.

Virtus imaginatiua eſt in horizõte anteriori cerebri, & uirtus diſtinguẽs eſt in medio, in poſteriori uero cerebri, eſt uirtus memoratiua, & conſeruatiua ibidem. & in. 2. Colliget. cap. 10. de iuuamentis cerebri. & partium eius.

Virtutes non mouẽtur niſi ſecundum ſuum ſubiectum. ex commento libri de Somno, & uigilia.

Virtus rememoratiua, & cogitatiua non agunt in ſomno, ſed uirtus imaginatiua eſt quæ ſemp eſt in motu, & actione continua, & ideo actio ſomniandi ipſi attribuitur. ex libro de Somno, & uigilia, Commen.

Virtutes interiores ſunt perfectiones apud quietem uirtutum exteriorum. Commenta. in commen. libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Virtutes ſenſibiles profunde cogitantibus cõtrahuntur interius, adeo quòd accidit ſomnus magnus ibidem.

Virtutes interiores in his qui nati ſunt ſine auditu, & uiſu, ſunt perfectiores. ibidem.

particularis:ſed uirtus reminiſcibilis uerſatur circa facere reminiſci illius particularis comprehenſi cognitioné, ita ꝙ obiectum reminiſcibilis eſt in altiori gradu ſpiritualis: quia obiectum eſtimatiuæ eſt eſſentia rei particularis,ſed obiectum reminiſcibilis eſt illius particularis cognitio res uocata auxilio eius.

Virtus attractiua non eſt in granis quando ſeminantur, & naſcuntur,niſi quando ſeminantur integra,& ſi ſeminarentur fracta non naſcerentur: quia hæc uirtus attractiua eſt in eis quaſi forma ſpecifica in totalitate totius grani fixa, hoc eſt quando partes ſunt continue coniunctæ ſimul, & hoc eſt ſimile calori Smeraldi,uel alterius lapidis precioſi,quia quando partes ſunt coniunctæ in eis,& quãdo ſeparatæ ſunt priuãtur ab eis. Et Auẽzoar reprehendit Medicos facientes aquam hordei ex hordeo prius facto, deinde infuſo in aqua.5.Colliget.ca.31.

Vis ſenſualis differt ab appetitu,q͂a illa utitur iudicio, hæc uero actu: appetitus enim ad actiuam partem ſpectat,quãdoquidem animalium motiõnum cauſam habet. Appetitus etiam a ſenſuali differt ordine functionũ, & tempore: priores enim ſunt actiones quæ a ſenſu,& ſenſum conſequente imaginatione proueniunt actionibus appetitus,& ante appetitum omnino ſenſus eſt, non autẽ ſemper poſt ſenſum appetitus eſt:& ideo non ubi eſt ſenſus,ibi & appetitus eſt. Amplius uis ſenſualis in paſſione quadam ſiue affectione eſt,appetitus uero agendi, & operandi facultatem habere uidetur. Alexan in paraphraſi de Anima,capitulo de Impulſu & ui impulſoria.

Viſus comprehendit album per ſe,& nigrum per accidens ut eſt priuatio albi,& hoc eſt uniuerſaliter in comprehenſione habituum,& priuationum.4.Phyſi.com.118.

Viſibilia mouent media quouſq; motus eorum perueniat ad uirtutem corporalem.1.Cœli.commen.12.&.7.Phyſi commen.12.&.2.de Anima.commen.115.

Viſio aliquibus cõtingit a remotis melius,aliquibus a propinquis.& uide cauſam.3.Colliget.cap.38. Vbi reprobatur quæſtio illorum,qui aſſerunt cauſam illorum, qui melius uident a remotis eſſe propter ſpiritus groſsitiem.

Viſus uniuerſaliter non dicitur ꝙ ſit fortis,niſi quãdo uidet res remotas,ſicut dicitur ꝙ turtur habet oculos ſimiles colori rubini,& uidet multum longe,& dicit ꝙ habet fortem uiſum,& hoc accidit ei propter claritatem inſtrumẽti & bonitatem ſenſus.3.Colliget.cap.38.

Viſus proprietas eſt ꝙ nõ recipit colores denudatos a materia.3.Colliget.cap.38.de Senſu uiſus,& de accidentibus: & uide in Concordantiis nuper æditis.

Viſus media ſunt duo elementa,uidelicet,aer,& aqua: hæc enim media ſunt iter materialia,& formalia, quãuis ignis ſit ueracius medium inter materiã,& formam.tertio Colliget.cap.38.

Viſus accidentia habent cauſas naturales ueras in naturali Philoſophia declaratas,ſed cauſæ datę a Medicis ſunt fundatæ ſuper falſa fundamenta.ibidem.

Viſus eſt prior tactu, quapropter, & ſubiectum eſt natura prius.2.de Generatione,& coruptione. text. cõmẽ.7. Vbi aduerte quòd ſubiectum ſumitur pro obiecto,ſic etiã ſumitur.2.de Anima,com.136.&.144.&.3.de Anima,in com.5.in ſolutione primæ quæſtionis.

Viſibile quoddam in lumine,& quoddam in tenebris.2.de Anima.tex commen.72.

Viſibilia in obſcuro non uidentur ſecũdum colorem proprium.2.de Anima.cõmen.72.&.73. Vbi nota quòd talia colores non ſunt quæ in tenebris uidentur,& non in luce, & non comprehenduntur in diffinitione coloris:ſiquidem color eſt qui actu perſpicui mouendi facultatem habet,ut notat Alexander in paraphraſi,cap.52. ubi agit quæ in ſenſibilia per ſe,& quæ per accidens.

Viſio non poteſt fieri per uacuum contra Democritum.2.de Anima.tex.commen.74.

Viſu non ſentimus nos uidere,nec auditu quum audimus, ex libro de Somno,& uigil. Contra Thomam de Garbo & Petrum Pomponacium,qui ponunt ſenſus apprehenſiuum.

dere ſuas actiones proprias. Vide Themiſtum ibidem.ca.6.& in.1.de Anima,in expoſitione text.comẽ.148.& ſecũdum diuiſionem Græcorum,& Themiſt eſt.in.3.de Anima.cap.6. Vide Alexãdrum in paraphraſi de Anima, capite de Senſu communi.

Viſus eſt dignior tactu. Ariſt in lib.de Inſomniis, ubi Themiſtius ibi,cap.12.dicit quòd uiſus eſt acrior, & certior tactu.uide in Concordantiis nuper æditis.

Viſibile magis in ſe non ſequitur ut ſit magis uiſibile apud nos:ſol enim eſt magis uiſibilis quàm color, ſed non eſt magis uiſibilis a uiſu noſtro propter mixtionẽ uiſus noſtri cum materia.3.de Anima.com.36.

Viſus,olfactus, & auditus,indigent medio extrinſeco,proprium tamen,uiſus eſt quod indiget cum medio luce.nõ enim uidet in obſcuro.ex libro de Senſu,& ſenſato.

Viſum qui argumentantur a lineis radioſis exeuntibus ab oculo ad rem uiſam,dico quòd inuẽtio talium linearum non habet intentionem ſecundum ſenſum, ſed ſecundum intellectum,ut intelligatur quaſi ut exeãt ab oculo.3.Colliget.ca.38. Vbi uide quomodo uiſio fiat,& ibi pulchra inuenies.

Viſio ſit per lineas,& paramydem,& hoc eſt uerũ, ſed huiuſmodi menſuræ nullum habent ſubiectum niſi medium diaphanum. Cõmentator in libro de Senſu,& ſenſato.

Viſus per pupillam ita paruam cõprehendit maxima corpora,ita quòd comprehendit medietatem ſphæræ mũdi, & hoc oſtendit quòd colores non recipiuntur in eo ſecũdum extenſionem corporalem ſpiritualem. Com.in libro de Senſu,& ſenſato:& pondera bene hoc.

Viſus non igni,ſed aquæ in omnibus tribuendum eſt. Ariſtote.contra Empedoclem in.5.de Generatione animalium,cap.1.

Videre acute dicitur duobus modis,aut quod procul poteſt cernere, aut quod differentias rerum quæ cernuntur quam maxime cernat 5.de Generatione animalium.ca.1.&.2.& ibi uide differentiam.

Viſibilia non ſunt minus uiſibilia quando uidentur q͂ quando non uidẽtur.7.Metaphyſi.com.46.& eſt auctoritas expreſſa Ariſto.ibidem in tex,com.58.

Viſibilis uirtus uidet ſe in ſpeculo ſine alteratione, & ſi hoc poſsibile eſt de uiſu,quanto magis illud erit de intellectu? 12 Metaphy.com.39.auctoritate Alexandri.

Videre quamuis nobilius ſit quam non uidere,tamen hoc non eſt ſimpliciter,ſed in nobilioribus præſtat non uidere ulla quam uidere.12.Meta.tex.com.51.

Viſus ſedes,ſeu organum eſt in cerebro, & quare, uide in 2.de Partibus animalium.cap.10.

Viſus aquæ naturam obtinet.ibidem.& in ſecũdo de Anima.tex.comm 130.

Viſus optimus inter multum,& parum humoris moderatus conſtat. Ariſto in.5.de Genera.animal.cap.1.

Viſum uidere ſe pſum eſt.ſermo in ultimo ſophiſticationis, & inuolutionis.ex diſputationibus phyſicis,in ſecunda diſputatio.in ſolutio.6.dubii.

Viſcera multiplicantur, & uentres in animalibus propter quatuor cauſas,aut omnes,aut alterã ipſarum.3.de Partibus animalium.in cap.de uentre ab Auec. & habetur ab Ariſto.ibidem in cap.14.

Vitulus marinus,& delphinus,& cetorum genus, medium uidetur eſſe inter aquatilia animalia,& terreſtria. quarto de Partibus animalium.cap.11.prope finem.

Vitulus marinus animal generat,& habet lac, parit ſingulos aut geminos,ut & plurimum tres,& mammis quas geminas habet,educat fœtum ritu quadrupedũ.6.de Natura animalium.cap.12. Ex quo patet non ueram eſſe Galeni ſententiam in libro de interioribus.quod natura tot mammas animalibus tribuit,quot proles,ut plurimum concipere poteſt.

Vitulus marinus ſolus inter animalia quadrupedia uiuipera auribus caret,& uide cauſam in quinto de Generatione animalium.cap.1.

Vide quando nimio alimento luxuriant, parũ ſunt fœcun

da,& tunc hircire dicuntur,& uide cauſam in.1.de Generatione animalium.cap.18.idem in quinto de hiſtoria animalium.cap.14.

Vitis quædam eſt quam aliqui capneum uocant,quę cum uuam albam ſoleat ferre ſi nigram tulit,monſtrum id eſſe non putant.quoniã ſæpiſſime id facere ſoleat. Cauſa eſt, ꝙ ſua natura inter albam,& nigram eſt. Ariſt.in.4.de Generatione animalium.cap.4.

Vitrum rarum eſt,& eſt durum,& uitrum leue eſt,ſed non humidum:& ſimiliter uitrum graue eſt,& rarum. contra Alexandrum.2.de Generatione.com.15.

Viuum omne organicum eſt inſtructumq́; eſt, de mortalibus,& genitis loquor, quibus ad uitam præſidio cibi ſit opus,Themi.2.de Anima.cap.5.in expoſitione diffinitionis animæ.Vbi ſcire poteris quantũ deuenient a uia Peripateticorum illi,qui aſſerunt diffinitionem animæ competere intelligentiæ,cum(ut inquit Themiſt.) anima non ſit actus cuiuſcunq; corporis,ſed naturalis,neq; cuiuslibet ſed uiui.Viuum autem omne organicum eſt ex corruptibilibus:unde in cœlo quod eſt uiuum, & animatum non eſt organizatio,quia illa non indiget.Licet enim ſtella ſit nobilior. pars orbis,tamen ea non eſt organum ex ſimplicibus compoſitũ,ſed eſt eiuſdem ſimplicitatis ſicut & orbis.Idem habetur a Themiſt.1.de Anima.cap.24.

Viuentia,& inanimata in rei ueritate indigent motore extrinſeco,ſed eſt latentius in rebus habentibus animas.8.Phyſi.commen.27.& tex.com.20.

Vita,& tempus uniuſcuiuſq; menſuratur periodo.3.de Generatione,& corruptione.tex.com.57.iuxta illud Poetæ: Stat ſua cuiq; dies.& ſcriptura dicit:Numerus dierũ ſuorum apud te eſt.Hic tamen confidera de quæſtione Medicorum,an uita naturalis beneficio artis medicinæ poſſit protelari naturaliter.

Vitæ actionis ſunt quatuor genera, quorum unum eſt intelligere,ſecundum ſentire,tertium moueri,& quieſcere in loco:quartum nutriri,augeri,& diminui.2. de Anima. tex.commen.23.

Viuere in lingua græca dicitur de omni habente uirtutem nutrimenti.ſecundo de Anima.commẽ.27.& habetur ex tex. ibidem.

Viuentia quælibet ſiccis,humidis, calidis, & frigidis, aluntur.2.de Anima.tex.commen.28.

Viuere uiuentibus eſt eſſe.2.de Anima.tex.com.37.

Vitæ naturalis menſura eſt ſecundum menſuram humiditatis radicalis in quolibet indiuiduo proportionato proportione duplici,ut eſt declaratum in libro de cauſa breuitatis,& longitudinis uitæ.3.Colliget.cap.11.

Vita diffinitur nutritione,& auctione.2.de Anima.tex.cõ.3.idem Alexander in paraphraſi.cap.9.& in fine: ubi etiã agit de ordine potentiarum animæ.

Vita æquiuoce dicitur de ſuperioribus,& de iſtis.3.de anima.com.60 &.2.Cœli.60 &.71.

Vitæ hominũ ſequuntur cordis proportionem cõplexionalem.ex com.libri de longitudine,& breuitate uitæ.

Vita eſt in anima,& ſimiliter fœlicitas, quia qualis quædã uita fœlicitas eſt.9.Meta tex.com.16.

Vita æquiuoce dicitur de rebus æternis, & corruptibilibus.ex diſputa.11.in ſolutione primi dubii.

Vita procedere nõ poteſt ab eo quod uitam non habet: ſi enim hoc eſſet poſſibile,ſequeretur ꝙ entitas procederet ab eo quod nõ eſt ens,ex diſpu.11.in ſoluti.primi dubii.

Vltimum exigit id cuius eſt ultimum.2.Phyſi.com.18.

Vltimum uult non omne eſſe finem,ſed optimum. 2. Phy. commen.& tex.23.&.31.&.2.Metaphyſi.tex.commen.8. &.5.Metaphy.tex.com.3.

Vltimum nobile conuertitur cum fine.2.Phyſi.com.23.

Vltimum intentum in rebus uoluntariis uidetur bonũ, ſed non eſt in rei ueritate:ſed ultimum intentum in rebus naturalibus eſt ſemper bonum.2.Phy.commen.35.uide cauſam.12.primæ Philoſophiæ.com.18.

Vltimum duplex,nobile,& ultimũ proueniens ex neceſſitate materiæ: primum eſt finis motus, ſecundum eſt ſicut mors.2.Phy.com.23.Vide etiam.2.Phyſi.tex cõ.87.uide differentiam inter iſta ibi.com.13.in calce commenti.

Vltima ſunt in loco per accidens.Commen.5.Phy.cõ.22.

Vltimum,& cuius eſt ultimum alterum eſt.5.Phy.com.1.

Vltima ſunt in habentibus ultima.5.Phyſi.com.26.

Vltimum in intentione eſt principium in actione.3.de Anima tex.com.48.idem.2.Phyſi.tex.com.89.

Vltimo non eſt alterius.10.Metaphy.tex.com.14.

Vltima unius diſtantia plura ꝗ duo eſſe nõ poſſunt.ibidem.

Vltimum non eſt niſi unum, quemadmodum & primum. 10.Metaphyſi.commen.14.

Vltimum concaui lunæ eſt locus ignis, & iſtud uocatur ab Ariſt.ultimum:& ultimum concaui ignis eſt locus aeris; & aeris aquæ,& aquæ terræ,& hoc ultimũ concaui aquæ Ariſt.uocauit mediũ.4. Cœli.cõ.23.idem.4.Phy.com.46.

Vltima ut ſuperficies,linea, & punctus non transferuntur in ubi,niſi per accidens.4.Phyſi.com.9.

Vmbilicum habentia omnia,per umbilicum augentur.7. de Natura animalium cap.8.

Vmbra ſecundum Philoſophos nõ proprie, ſed largo modo dicitur cauſari a corpore,& uide cauſam in libro Deſtructio.diſpu.in ſolutio.2.dubii.

Vngues ſunt propter duo iuuamenta,unum quod eſt commune,& eſt propter conſeruationẽ extremitatum digitorum,ſicut ponitur ferrũ in extremitate haſtæ: ſecundũ eſt propter ſuſtentamentũ extremæ carnis digiti quando capit aliquid,& iſtud eſt magis proprium unguibus manus ꝗ unguibus exiſtentibus in pede.2.Colliget.ca.8. Ex quo patet ſolutio ad monua Galeni contra Ariſtotelem.

Vnum numero quandoq; in ſcientia diuina dicitur. de ſubſtantiis ſeparatis, quibus plus conuenit dici ꝙ ſint unum numero ꝗ aliis,quia ſunt indiuiſibiles ſecundum qualitatem quia non cõponuntur ex materia & forma, & etiam ſecundum quantitatem. Et iſte modus uidetur ꝙ ſimilatur partim uni indiuiduali,& partim uno ſpecifico indiuiduali quia non prædicatur de multis, neq; dicitur ullo pacto de ſubiecto:aſſimilatur autem uni ſpecifico inquantum eſt una res per ſe intelligibilis Auer.in trac.1.in paraphraſi Metaphyſicæ.Ex quo ſcire poteris utrum unitas numeralis,& numerus in intelligentiis ſeparatis ſit accidens,& in prædicamento quantitatis,de quo multi Theologi noſtri dubitauerunt.Et nota ꝙ illius rationis eſt, unitas numeralis quæ demonſtratur de mundo, in primo Cœli ab Ariſtotelẽ.

Vnũ opponitur multitudini pluribus modis, uidelicet primo ſecundũ diuiſibile,& indiuiſibile,quæ eſt oppoſitio ſecundum priuationẽ,& habitum:& alio modo inquantum proprietates unius opponuntur proprietatibus multitudinis.Vnũ enim habet quaſdã proprietates, ut eſſe idem in ſubſtantia,& æquale in quantitate, & ſimile in qualitate: multitudinis uero in proprietates ſunt oppoſitæ illis.ex paraphraſi Metaphyſicæ,tracta.3.colũ.12.ibi.Et dicamus ꝙ unum opponitur multitudini multis modis.

Vnum quod eſt principium numeri, impoſſibile eſt ꝙ opponatur multitudini per modũ contrarii,quia eſt ſibi contrarium paucũ.tracta.3.in paraphraſi,in colũ.14.ibi. Et dicamus ꝙ impoſſibile eſt ꝙ unum opponatur multo per modum contrarii.& uide ibi etiam alias rationes ad hoc.

Vnum opponitur multitudini, & priuatiue,& relatiue, ſed duobus modis uariis.ibidem.

Vnum menſurat mulitudinem,ſed iſta menſuratio non eſt de eſſentia unius,ſed accidit ei ſicut ignis eſt cauſa rerum ignearum,& tamen eſt ignis abſq; hoc ꝙ ſit cauſa. Ex eo igitur ꝙ ignis eſt,eſt in prædicamento ſubſtantiæ, ſed ex eo ꝙ eſt cauſa, eſt in prædicamento relationis.ibidem.

Vni cum unum tantum dicatur eſſe cõtrarium, quomodo æquale opponitur paruo,& magno: Soluitur hoc dubiũ quia opponitur eis per inæquale,ibidem.col.13.

Vnum nõ ordinatur niſi ab uno,habet ueritatem de agente inquantum eſt agens,nõ inquantum eſt forma,& finis, quia forma,& finis dicuntur agentia quodammodo ſimilitudinis.tracta.4.in paraphraſi Meta col.14.

Vnum

Vnum reperitur in omnibus prædicamētis, & ſimiliter numerus: uerūtamen unum quod eſt principium quantitatis diſcretæ, non eſt illud unum quod dicitur ſecundum prius & poſterius de omnibus generibus: neq; etiam ille numerus qui eſt in quantitate, eſt illud numerus, qui reperitur in unoquoq; genere. Auerro. in Paraphraſi. 3. Meta. tracta. 4. colu. 6. & in principio ſeptimæ, uide etiam pro hoc contra Auicen. 4 Meta. com. 3.

Vnum numero dicitur multis modis. Auerro. in Paraphraſi Meta. tractatu. 3. colū. 6.

Vnum quod eſt ſynonymum enti differt a nomine entis in modo tantum: nam quā capitur quidditas eius ex eo ꝙ eſt indiuiſibilis eſt unū, ſed ſi ſumitur ut eſt quidditas tm̄, tunc nuncupatur eſſentia & ens. ibidem. tractatu. 3. col. 7.

Vnum numero in quantitate, & multa conſiderantur a mathematico, & etiam a diuino: ſed duobus modis diuerſis ibidem. columna. 7.

Vnum numero cum concipiatur per priuationem multitudinis, & ipſum ſumitur in diffinitione multitudinis quę eſt numerus, uidetur ꝙ ſit diffinitio circularis. Et fuit dubium Auic. ad quod Cōmentator reſpondet, ꝙ hoc eſt ſicut de diffinitione relatiuorum, quia talia licet ſeipſa diffiniant, tamen unum eſt cauſa alterius, & ideo non eſt circulus. Sed tunc cogita, & replica contra Auerroem. quia nō uidetur ſimile; quia unum non uidetur eſſe cauſam numeri. Cogita; & forte diceret Cōmenta. ꝙ cauſa eſt anima ipſa, quia numerus eſt opus animæ ex iteratione unitatis cauſarum.

Vnum quod eſt ſynonymum enti non eſt accñs, neq; eſt illud quod eſt principiū numeri. Contra Auicennam. & uide fundamēta Auicennę & impugnationem eius. ibidem.

Vnum abſolutum, & multitudo abſoluta, differunt ab uno numerali & multitudine numerali. ibidem.

Vnum numerale & ipſa unitas numeralis, eſt quid fabricatum ab anima in ipſis indiuiduis a motu, & ſi non eſſet ipſa anima neq; etiam unitas numeralis inueniretur neq; numerus penitus. ibidem. Vbi aduerte inter alias differentias quæ ſunt inter Auicen. & Auerroem de uno & numero eſt iſta, quia opinatur Auer. talia eſſe ab opere animę: & ideo uult ꝙ quantitas cōtinua eſt materialior ꝗ numerus, quia quantitas continua, ut linea, & ſuperficies, & corpus, habent aliquam naturā extra animam. Non autem eſt ſic de uno quod eſt indiuiſibile quantitate, qualitate, & ſitu, quia tale nō eſt niſi ab intellectu abſtrahente: & ſimiliter numerus reſultans ex reiteratione talis indiuiſibilitatis eſt ab intellectu. Et ideo Ariſt. dicit ꝙ nihil poteſt numerare niſi anima aut animę intellectus. 4. Phyſi. tex. com. 132. & ſi nō eſſet anima, neq; numerus eſſet. Sed Auicenna uoluit (cuius opinionem multi Latinorum ſequuntur ꝙ iſta ſignificant naturam aliquā extra aiam, ſicut linea ſuo modo. Et nota bene hoc ultra alias differentias notas, quia Auic. nō diſtinxit inter unum abſolute, & tale quod eſt in prędicamento quantitatis, quod dicit reſpectum indiuiſionis.

Vnumquodq; entium naturalium habet in ſe principium motus, quod non eſt in artificialibus. 2. Phy. tex. cō. 1. & 3. & com. 23. & 5. Phyſi. 2. & 3. de Anima. com. 18.

Vnum eſt indiuiſibile, & cauſa in hoc eſt, quia omne quod eſt unum, eſt per ſuam formam, & forma eſt per ſe indiuiſibilis. 3. Phyſi. com. 68.

Vnum eſt indiuiſibile ſi uere unum eſt. 3. Phyſi. tex. com. 68. & 4. Meta. tex. commen. 3.

Vnigeneæ res cum fuerint continuæ adinuicem nō agunt, ſed cum fuerint contiguæ. 4. Phyſi. cō. 48. Vide in primo de Generatione & corruptione. tex. com. 78.

Vnum eſſentia & quidditas idem ſignificant. 5. Phyſi. cō. 34. idem. 4. Meta. com. 3. contra Auicennam.

Vnūquodq; diuiditur in ea ex quibus eſt. 7. Phy. tex. cō. 3.

Vniuoca ſunt quorum diffinitiones ſunt eadem uoce & ratione. 7. Phyſi. tex. com. 26. idem in Prædicamentis.

Vniuocorum alia comparabilia ſunt, alia uero nō, ſeptimo Phyſi. tex. commen. 27.

Vnus homo de triginta non mouet nauem ſolus, ſed extrahit in actu illud de præparatione & potentia, quod largiūtur uiginti nouem. 7. Phyſi. tex. com. 37.

Vnum uni contrarium eſt. 1. Cœli. tex. com. 10. & habetur, in. 10. Primæ philoſophiæ. tex. commēto. 14. & 17. Quod quomodo ſit intelligendum, uide duas limitationes poſitas ab Auerroe in 8. Phyſi. com 62.

Vnumquodq; quorum eſt opus, eſt gratia operis. 2. Cœli. tex. com 17. Et aduerte ꝙ (ut inquit Simplicius in cōmento ibidem) Iſta propoſitio eſt tanquam dignitas: Nota tamē ꝙ ſecus eſt in entibus neceſſariis & ſempiternis, ſecus in corruptibilius: nam diſpoſitio entis neceſſarii non eſt ut ſit propter ſuam actionem, ſed ut actio ſit propter ipm. 2. Phyſi com. 74. & eſt etiam notatum per. Auer. in. 2. Cœli. com. 57 & 21. & in. 12. Primæ phiæ. com. 36. Secus autē eſt in corruptibilibus, intelligitur etiam, ut gloſat Cōmentator ibi, dum finis fuerit paſſio non actio.

Vnum in quolibet genere eſt prius multitudine, & ſimplex compoſito. 2. Cœli. tex. com. 22.

Vnum habet tres modos prioritatis. ſ. quia eſt unum ſimplex, & quia eſt prius diffinitione, & quia eſt prius numero. id eſt in ordine numeri. 3. Cœli. com. 25.

Vnumquodq; aptum eſt ferri in ſuiipſius regionem. ex. 2. de Generatione & corruptione. tex. com. 50.

Vnū & eſſe cum multipliciter dicuntur, quod uere eſt actus eſt. 2. de Anima. tex. com. 7.

Vnum ſubiectum habere niſi unam formam ſubſtantialem eſt impoſſibile. primo cap de Subſtantia orbis: Vbi conſidera ꝙ ſecundum uiam Peripateticorum locum habet ꝓpoſitio de formis iunctis ſeu perfectibilibus, ꝑpter animā intellectiuam, quæ ſecundum Auer. & Themiſtiū non eſt forma dans eſſe, ſed extrinſecus perficiens. Hoc etiam eſt uerum in uia Themiſtii. 1. de Anima. cap. 24 ponentis animam mundi, ubi inquit: Vt enim nihil uetat duas habere perfectiones perſpicui corporis, quarum perfectior una ſit Sol, altera imperfectior lumen, ita dici de anima poteſt nihil obſtare duas eſſe animalium formas, qua una perfectior ſit ut anima ea quæ fons eſt altera iperfectior, ut ea quę intus ad ſingulas pertinet. Simplicius etiam in libro Cœli, & in libro de Anima, plerunq; idem affirmat apud Peripateticos eſſe duplex genus formarum. ſ. intrinſece & extrinſece perficiens.

Vnum numero non prædicatur de pluribus. Primo Meta. tex. com. 28. idem in Prædicamentis in capl'o de Subſtantia; & Porphyrius in capitulo de Genere.

Vnum in numero nō inuenitur in pluribus. 1. Meta. tex. cō. 31. contra Platonem ponentem Ideam. Cogita, quia uidetur procedere etiam contra unitatem intellectus.

Vnum qd' eſt immateriale non iteratur ſecundū indiuiduū. 1. Meta. com. 40. idem. 1. Cœli. com. 4.

Vnumquodq; maxime aliorum dicitur ſecundum ꝙ aliis ineſt uniuocatio. 2. Meta. tex. com. 4. idem. 1. Poſteriorum, Propter quod unumquodq; tale & illud magis.

Vnumquodq; ſicut ſe habet ut ſit, ita & ad ueritatem. ibid.

Vnum ſecundum formam ſunt illa, quæ ſunt unum ſecundum diffinitionem: unum ſecundum numerum ſunt illa, quæ ſunt numerata ſecundum locum. 3. Meta. com. 2.

Vnum numero ſynonymum eſt cum particulari. tertio Metaphyſi. commen. 14.

Vnum eſt cauſa unitatis eſſentialiter & primo. 3. Metaphy. commen. 16.

Vnū & ens ſunt magis uniuerſalia aliis. 3. Meta. tex. cō. 16

Vnum apud antiquos non ſignificat niſi unam intentionē dictam uniuoce, & ideo tot quæſtiones eis contigerunt. 3. Meta. com. 16 & iſtæ quæſtiones ſoluuntur per hoc, quia hæc nomina, ens & unum dicuntur multipliciter, ſecundū ꝙ Ariſto. contradixit Parmenidi in primo Phy. Vide primo Phyſi. tex. com. 64. & infra. Contra ponentes uniuocationem entis apud Ariſt. Contra Scotum de entis uniuocatione.

Vnius quot ſunt ſpecies, tot & entis. 4. Meta. tex. com. 3.

Vnitas de perfectis rebus iuſtius ꝗ de imperfectis habetur. Themiſtius. 5. Phyſi. 42.

Vnum ſignificat negationem & eſt priuatio diuiſibilitatis. 4. Meta. com. 3. & decimo Meta. com. 8.

Vnum & ens ſecundum Auice.ſignificant diſpoſitiones additas eſſentiæ.ibidem.

Vnius eſt oppoſita ſpeculari.4.Meta.tex.com.4.

Vnum aut ſignificat negationem multitudinis, aut priuationem abſolutam.4.Meta.com 4.

Vnum opponitur multo,& idem diuerſo,& ſimile disſimili,& æquale inæquali.4.Meta tex.com.4.

Vnius inquantum unum,& entis inquantū ens eædem ſunt ſecundum ſe paſsiones.4.Meta.tex.com.5.Principia enim contrariorum ſunt unum & pluralitas. 4.Meta.tex.com.6.Et ideo ibidem dicitur ꝙ omnia alia contraria uidentur reduci ad unum & pluralitatem.

Vniuoca habent multitudinem ratione materiæ.ex Paraphraſi Meta.tracta.4 col.8 ubi colligitur ex mente Auer. expreſſe in abſtractis a materia nihil de multis poſſe uniuoce dici.Sic enim ibi probat principium de ſeparatis intelligentiis non dici uniuoce,& ſic genus uniuocum apud ipſum,quod eſt genus prædicamentale,non comprehendit niſi materialia.ut patet ſecūdo Cœli.com.49.& ſuper Porphyrio in cap.de ſpetie.

Vnum non ſignificat unam intentionem uniuoce in omnibus rebus,neq; eſt intentio diuerſa in omnibus rebus:iſti enim duo modi ſunt impoſsibiles, ſed dicitur ſecundum prius & poſterius.4.Meta.tex.com.6.

Vnum non intelligentem nihil contingit intelligere . quarto Meta.tex.commen. 10.

Vnum ſignificare non idem ſignificat ꝙ de uno , alioquin muſicū & album,& homo idem ſignificaret,quarto Meta. tex.commen.11.

Vnum dicuntur quorū genus unum eſt,& prope hunc modum quorum materia una eſt Meta.tex.com.10.

Vnum uniuerſaliter eſſe dicuntur quæcunq; nō habent diuiſionem inquantum non habent.5.Meta.tex.com.12.Ex illo loco patet unum ſupra ens non addere niſi indiuiſionem,ut tenet Cōmen.4.Meta.cō.3.contra Auicennam.

Vnam materiā habent quæ inuicem tranſmutātur.5. Meta. tex.com.12.idem.1.de Genera.tex.com.43.

Vnum ſecundum continuitatem,& unum ſecundum perfectionem ſeu formam differunt.5.Meta.tex.com.12.

Vnum aut quantitate,aut ſpecie indiuiſibile.5 .Metaphyſi. tex.commen.12.

Vnitas & punctus nullatenus diuiſibilia ſunt.ibidem.

Vnum ſunt alia numero,alia ſpecie,alia genere,alia analogia.ibidem.

Vnum numero ſunt quorum materia una.ibidem.

Vnum ſpecie quorum eadem ratio.ibidem.

Vnum gñe quorum eadem eſt figura ꝑdicationis.ibidem.

Vnū proportione quæcunq; ſe hñt ut aliud ad aliud.ibidē.

Vnitas maior ſemper infert minorem.ibidem.

Vnum quod eſt metrum in omni genere non eſt unū.ibid.

Vnum quod eſt principium numeri,& unum numero differunt ibidem.

Vnum ſecundum formā,aliud eſt ſecūdum formam generalē, aliud,ſecundum formam ſpecialem.5.Meta.com.12.

Vnum opponitur multitudini,& quot modis dicitur unū, tot modis dicitur multitudo.5.Meta.tex.com.12.

Vnum aliquid per ſe,aliud per accidens.5.Meta.cō 13.

Vnum numero non habet diffinitionem ,ſed cognoſcitur ſenſu.7.Meta.tex.com 39.uide in Concordantiis.

Vnitas hominis ſi eadem eſſet cum unitate equi,forma hominis & forma equi eſſet eadem.7.Meta.tex.com.38.

Vnitas in rebus non eſt quia omnia ſint in uno.ſi enim omnia eſſent unum , quia continentur in uno totus mundus eſſet unum eſſentialiter,quia omnia ſunt in Cœlo , quod eſt unum.7. Meta.com.42.& elicitur ex textu.ubi dicitur quod partes diffinitionis quæ ſunt plures, non ſignificat unum quia ſunt in uno.

Vnum ſecundum diffinitionem infert unitatem materialē, quia omnia quæ ſunt unum ſecundum diffinitionem,ſunt unum numero:quia diffinitio eſt ſermo unus qui ſignificat unam naturam,ſeu ſubſtantiam.7.Meta.tex.com.42.

Vna ſecundum diffinitionem ſunt unum ſpecie.7.Meta.cō 45.uide in concordantiis.

Vnum quod eſt principium numeri,ſignificat rem, quæ eſt extra eſſentiam, & uniuerſaliter accidens quod conſequitur rem in imaginatione . Vide diligenter in Paraphraſi, tract.primo cap.de uno, in Meta.contra Auic.uide etiam tracta 2.ibidem.col.7.

Vnum numero non prædicatur de pluribus.7. Metaphyſi. tex.com. 55.

Vnum & ens non contingit ſubſtantias rerū eſſe,ſicut neq; elemento,aut principio eſſe.7.Meta.tex.com.57.

Vnum apud multa ſimul non erit.quod aūt commune , ſimul apud multa exiſtit.7.Meta.com.& tex.57. Vnde elicitur ratio ardua contra unitatem intellectus perſidi Auerrois. Ariſt.enim arguit contra ideas Platonis , & eſt ualde difficile euadere ab huiuſmodi ratione:& qui tenēt in uita eius animam intellectiuam,& eſſe formam dantem eſſe formaliter homini,nullo pacto habent aliquam apparentem reſponſionem ad hoc,ſicut patet ,intelligenti. Contra unitatem intellectus perſidi Auerr.

Vnum numero in quantitate, eſt illud quod ſecundum intellectum eſt indiuiſibile quantitate ,qualitate, & poſitione,tractatu 3.Meta.col.7.

Vnum dicitur ſicut & ens.7.Meta.tex.com.57.

Vnitas,in compoſitis ex materia & forma eſt per ſuas formas,ſed res carentes materia nō habent aliā cauſam a ſeipſis,in hoc ꝙ ſunt ens & unum 8. Meta.tex.com.ultimi.

Vnum licet multis modis dicatur,capitales tamē modi ſunt quatuor.10.Meta.tex.com.1.

Vni eſſe indiuiſibili eſt eſſe.10.Meta.tex.com.1 .&.3.Phyſi. tex.com.68.Vnum eſt indiuiſibile uere , cum uere unum ſit,ut unus homo.

Vno aūt numero cognoſcitur quantitas in eo ꝙ quantitas 10.Meta.tex commen.2.

Vnum primum eſt metrum & menſura in unoquoque genere.ibidem.

Vnum non eſt numerus,ſed principium numeri.10. Meta. tex.commen.2.

Vnum eſt indiuiſibile, aut ſimpliciter,aut inquantum unū. 10.Meta.tex.com.5.

Vnitatis eſſentia ſimplr & principaliter eſt in uno quod eſt in quantitate,deinde in qualitate.10.Meta.tex.com.5.

Vnitatis neglecta diſtinctio fuit cauſa erroris illorum , qui opinati ſunt ꝙ unū,quod eſt in quantitate diſcreta, eſt ſubſtantia,& quod eſt principiū entium,quod ꝓpter hoc numeri ſunt ſubſtantiæ.Et iſta etiam fuit cauſa erroris Auicennæ opinātis ꝙ unum eſt principium numerorum ,eſt genus decem prædicamentorum,ita ꝙ eſt accidens commune eis. 10.Meta.com. 5.&.8 .&.4.Meta.com.3.

Vnum ſecundum Pythagoricos & Plato.eſt ſubſtātia quædam.10.Meta.tex.cō.6.Et Cōmen.dicit ꝙ poſuerunt unū eſſe ſubſtantiā aliam ſeparatā a ſenſibili parte exiſtentem.

Vnus homo non prædicat alterum ab homine aliquid.10. Meta.tex.commen.8.

Vni eſſe quod unicuiq; eſſe ibidem.

Vnum & ens ſunt ſynonyma.Commen.10.Metaphy.com. 8.Nam prædicamenta æqualiter diuiduntur ſecundum ea,& habetur in tex.

Vnum & ens ſignificant accidens in rebus ſecundum Auicennam,cuius impugnationem uide.10.Metaphy.com.8. &.4 Metaphyſi.com. 3.

Vnum opponitur pluri,magis q̄ ſecundum unum modum oppoſitorum quatuor.10.Primæ philoſophiæ. tex.cō.9.

Vnum & multa ſunt oppoſita ſecundum priuationem & habitum.10.Meta.tex.com.9.

Vnius ſunt idem & ſimile & æquale, multitudinis uero diuerſum,& disſimile,& inęquale.10.Meta.tex.com.10.ubi Commentator dicit ꝙ ſunt propria.

Vnum per artificium eſt multa,quia unū per artem eſt unū per accidens,& unū per accñs eſt multa.10 .Meta.cō.11.

Vni non contingit plura eſſe contraria.10.Meta.tex.cō.14.

Vnum & multa ſunt principia & genera cōtrariorum , alia nāq; ad hæc reducuntur.10.Meta.tex.com.17.

Vnū numero dupl̄r,priuatiue & poſitiue.12.Primę phię. cō.14.

eõ t 4.ubi declarat quõ materia eſt una numero, per priuationem cuiuslibet formæ indiuidualis dantis unitatem numeralem. idem. 1. Phyſi. com. 63.

Vnum & ſimplex non idem ſunt. 12. Meta. tex. com. 37.

Vnum quod dicitur de continuo, differt a ſimplici, quia cõtinuum eſt unum in actu & plura in potentia: omne enim continuum eſt diuiſibile in plura, ſed ſimpliciter eſt indiuiſibile actu & potentia 12. Meta com. 37.

Vnum & ſimplex, aut dicuntur ſimpliciter, aut in comparatione. ibidem. com. 37. ubi dicit Commenta. ꝙ abſo utrum uirtuſque eſt illud cui non admiſcetur materia, neque eſt omnino diuiſibile.

Vnius famoſior ſignificatio eſt, dum dicitur de continuo. ibidem. commen 37.

Vnum ſecundum Ariſt quoddammodo eſt cauſa unitatis; & alio mõ eſt cã multitudinis. ex diſpu. 3 in ſol. 12. dubii.

Vnitas entis nullam aliam ſignificationem habet niſi priuatiuam ſcilicet priuationem diuiſionis. ex libro. Deſtru diſputa 3. in ſolu. 14. dubii.

Vnum ens eſt a quo una ſimplex influitur uirtus, a qua omnia entia eſſe habent: & quia multa ſunt entia procedentia ab illo uno inquãtum unũ, ſequitur multitudo neceſſario. ex diſpu. 3. in ſolu. 12. prope finem. Et adde dictum eius in hoc ex ſolutio. 18. dubii, in eadẽ diſputatione prope finẽ. Vbi dicit ꝙ non ſequitur ꝙ ex extenſione unius uirtutis in pluribus rebus, ꝙ fit in ipſa uirtute pluralitas, ſicut quidam opinati ſunt, quòd ab uno principio primo influitur unũ & ab illo influitur pluralitas. Iã enim ab uno põt ꝓuenire pluralitas. ubi animaduerte mentem Auer. fuiſſe ſine dubio Deum glorioſum eſſe illum, qui dat entitatẽ, & unitatem cuilibet enti ſecundũ capacitatẽ naturæ cuiuslibet, & ad iſtarum unitatum productionem in latitudine tali reſultat multitudo colligata per unitatem uirtutis diffuſæ in omnibus, per quã conſiſtit uniuerſum & ordo eius: & iſto modo intelligas quõ eſſe ſit effectus Dei creatoris.

Vnum agens ſolum unum effectum eſt propoſitio qua utitur Auicen. Alpharabius, & Algazel, & eſt falſiſſima: nam ſequeretur quòd omne generabile debeat procedere a decẽ agẽtibus, quod eſt abſurdũ cogitare. Quilibet enim effectus in rebus nobis præſentibus ab uno efficiente fit, licet participent cum eo decem prædicamẽta. ex libro Deſtru. diſpu. 3. in ſolu. 23 dubii.

Vnum eſſe ꝙ̃ plura ubicũq; fieri poteſt melius eſt. 3. de partibus animalium. cap. 4. & eſt capitulum de corde. Vide etiam in Paraphraſi Meta. ex Auer. tract. 4. col. 8.

Vnumquodq; eſt unum per ſuam & unicam formam, alioquin aliquid eſſet unũ per aliquid poſterius ad ſuum eſſe. ex. 3. de Partibus animalium cap. de corde.

Vnum ex his fieri non põt, quorum alterũ agens, alterũ uero patiens eſt ut agẽs in eo ꝙ in ſi taut motor in eo quod mouetur. Ariſt. 1. de Genera. animalium. cap. 20.

Vniuerſalia quodãmodo ſunt in ipſa anima. 2. de Anima tex. com. 40. Auer. perſcrutans locum ipſum aſſeruit ponderando iſtum modum loquendi cum illa clauſula, & dixit ꝙ ideo hoc fuit dictum, quia poſtea declarabitur in. 3. de Anima. in tex. com. 30. ꝙ phantaſmata ita ſe habent ad uirtutem intellectiuam ſicut ſenſibilia ad ſenſum. Etenim ut mouetur ſenſus a ſenſibilibus, ita intellectus a phantaſmatibus: & quia phantaſmata ſunt intellecta in potentia non actu, & ſunt in phantaſia non in intellectu, ideo dixit ꝙ uniuerſalia iſta. ſ. in potentia ſunt quodammodo in anima, quia intentio imaginata quæ mouet intellectũ eſt alia ab intentione uniuerſali, quæ mouet immediate. Simplicius autem aliter interpretatur locum iſtum. Nam uniuerſalia non ſunt ſecundum prædicationem in anima, ſed in ſingularibus, ſed in anima ſolum ſunt ſecundum conſiderationem. Et ita etiam Hammonius interpretatur locum iſtum, ꝙ uniuerſaliter ſecundum ſubſiſtentiam ſunt in ſingularibus, ſed ſecundũ cogitationẽ merito ſuæ communitatis ſolum in anima ſunt. Dat etiam Simplicius aliam expoſitionem, quõ uniuerſalia quoddamodo ſunt in anima: uult enim uniuerſalia hic ſumi eo modo quo in. 6. Primæ phiæ ſumpſit Ariſt. ipſum uniuerſale, ubi aſſeruit: Quod ſi fuerit aliqua ſubſtãtia immobilis, hæc prior & phia prima & uniuerſalis, ſic nãq; ſunt ſeparata a materia & partibilia: talia enim ſunt cauſæ ſenſibilium & indiuiſibilium, unde tales ſpecies ſeipſis & undiq; indiuiſibiles ſunt ſubſtantiæ. Quæ autem in anima ſubſiſtentantur ſolum ſecundum rationalem redditionẽ, & nõ ſunt indiuiſibiliter unita, & nõ ſunt principaliter cauſæ, ſed ſecũdario, ꝓpterea uſr ea quę ſunt oium primæ cauſæ, ſunt intelligibilia, in quæ per intellectum ſcia colligitur. Intellectu enim terminos cognoſcimus, termini aũt ſunt ſpẽs ſeu ideæ ipſæ, hæ autem non primo ſunt in aia ſed ſecundario, & ſunt quodãmodo counitæ intelligibilibus: & ideo dicuntur quodãmodo eſſe in anima, qm̃ ſecundum colligantiã uel coniunctionẽ ad intellectũ. Tenuit enim Simplicius ſcdm Ariſ. ſpẽs ideales eſſe primo in mente diuina, & ſecundario in anima rationali. Aliter expoſuit Hãmonius, ꝙ uniuerſalia ſunt in aia quodãmõ ſicut in loco, quia Ariſto. laudat antiquos. 3. de Anima, dicẽtes aĩam quodãmodo eſſe locũ ſpecierũ non totam, ſed intellectiuã. Aut dic ꝙ ſunt in aĩa quodãmodo, quia ſunt ſicut cognitũ in cognoſcente, & non ſunt ſicut forma in materia, & ideo non denominatur lapideus intellectus, licet lapis in eſſe abſtractionis ſit in eo: lapis. n. nõ eſt in anima, ſed ſpecies lapidis. 3. de Anima. 38.

Vniuerſalia ordine doctrinę ſunt ꝑponenda particularibus, ideſt minus uniuerſalibus exiſtentibus ſub eis ꝓpter tres cauſas tũ quia ſunt notiora, ut tractatus & demonſtratio ſit uniuerſalis & ſcdm ꝙ ipſum, tũ etiã ut nõ fiat repetitio in ſcia. Auerrois ſnia in prologo primi Phy. & in prologo ſuper com. magno, ſuper. 1. Poſte. & 1. Phyſi. com 57.

Vniuerſum quodãmodo in loco nõ eſſe dicitur, & quodãmodo dicitur eſſe. Eudemi ſnia in. 3. uolumine naturaliũ rerum. Nam ꝓ quanto nõ habet ambiens extra ſe corpus, ſic in loco eſſe non dicitur, ꝓ quanto uero in extimo, ſcilicet cœlo aſtra & reliqua hñtur, locabuntur proculdubio in illius extremis ea parte qua continet ipſam: ſed quæ ita & in aliquo ſunt in loco eſſe dicuntur. Them. 4. Phy. 43.

Vniuerſum & totum differunt, nam uniuerſum eſt aggregatum ex omnibus ſuis partibus, ſed totum eſt ipſa rei abſolutio atq; perfectio, quæ partibus ſuperueniens ſpectatur in omnibus, quæ comparatio materiæ forma dicitur. Themiſtius. 2. Phyſi. 31.

Vniuerſum. i. totum aliud eſt ſpecies quæ cõponitur ex ſuis cauſis, aliud quod eſt uniuerſale quod cõponitur ex ſuis ſpeciebus, aliud uero eſt uniuerſum in rei ueritate quod eſt indiuiduum demonſtratum, quod componitur ex ſuis partibus ſecũdum qualitatem. i. ex partibus eſſentialibus. i. ex materia & forma primo Phyſi. com. 7. Vbi aduerte ꝙ ideo indiuiduum dicitur totum ſeu uniuerſum in rei ueritate, quia uera & maxima unitas eſt unitas naturalis. Vide Cõmen. in. 2. de Generatione & corrup. tex cõ. 59. Ens eſt melius ꝙ̃ non ens, & ens uerum ꝙ̃ non uerũ, & uerũ ſecundum indiuiduum ꝙ̃ ſecũdum ſpeciem. Idem. 12. Meta. com. 27. Verus reſpectus in particularibus, cũ uniuerſalia non habeant eſſe extra animam.

Vniuerſale notum eſt ſecundum rõnem, ſingulare aũt ſecũdum ſenſum. 1. Phyſi. tex. com. 49. & 1. Phy. tex. com. 4.

Vniuerſalium cauſæ ſunt uniuerſales. 2. Phyſi. tex. com. 38. idem. 5. Meta. tex. com. 3.

Vniuerſaliter omnia duo, quæ non communicant in eadẽ natura non habent comparationem neq; proportionem: diuerſa enim ſecundum magis & minus neceſſario communicant in eadem natura. 4. Phyſi. com. 71.

Vniuerſaliter manifeſtum eſt ꝙ cauſa diuerſitatis & æqualitatis, motuum eſt diuerſitas & æqualitas ꝓportionis motoris ad rem motam. ibidem.

Vniuerſaliter omne quod impoſſibile eſt tranſmutari, impoſſibile eſt ipſum incipere in tranſmutatione. 6. Phyſico. com. 2. idem. 1. Cœli. tex. com. 58. & 3. Cœli. tex. com. 19. & 4. Cœli. tex. com. 33.

Vniuerſalis cognitio fit in nobis per conſiderationem particularium. 7. Phyſi. tex. com. 20. idem in fine ſecundi po-

ſterio.&.12.Meta.commen.4.

Vniuerſale eſt ab intellectu.1.de Anima.cõ.8.&.12.Meta.com.4.&.1.de Anima com.18.

Vniuerſale eſt magis notũ apud nos ꝗ proprium.2.de Anima.com.34.idem 1 Phyſi.tex.com.4.&.57.

Vniuerſalitas & indiuidualitas comprehenduntur ab intellectu.ſcilicet diffinitio uniuerſalis & diffinitio indiuidui.2.de Anima.commen 65.

Vniuerſalia ſecundũ Platonẽ non ſunt gñabilia,neq; corruptibilia,& ſunt exñtia extra mentẽ.3.de Anima.in ſoluti.quæſtionis.2.iuxta finem.&.3 de Anima.com.18.

Vniuerſalia non habent eſſe extra animam quod intendit Plato.Nam ſi ita eſſet non opus eſſet ponere intellectum agentem.3.de Anima.com.18.idem.17.Meta.cõ.4.&.14.27.28.& primo de Anima.com.8.ſecundo de Anima.cõ.& tex 60.7.Meta.57.

Vniuerſalia fere ſunt hominibus difficillima ad cognoſcendum,nam a ſenſibus ſunt remotiſſima.ex procemio Primæ philoſophiæ,uide in Concordantiis.

Vniuerſale ſic deſcribitur,quod eſt prædicatum de pluribus.1.Meta.com.27.idem.1.peri hermenias.

Vniuerſale non habet eſſe,niſi ſecundum quod eſt,ſcientia ideſt ſecundum quod eſt in anima.& ſimiliter affirmatiuũ & negatiuum primo Meta.com.27.

Vniuerſalia non ſunt generabilia & corruptibilia niſi per accidens primo Meta.com.27.

Vniuerſale intellectum eſt prius ſecundum cauſam & ſecũdum tempus,illo quod eſt ſub eo.1.Meta.com.28.

Vniuerſalis,intentionis ſubſtantialis miſtio cum particularibus eſt fortior mixtione accidentium cum ſuis ſubiectis primo Meta.tex.com.31. Ex hoc ſequitur ꝙ inhærentia accidentis ad ſubiectũ,ſiue aptitudinalis,ſiue actualis,non eſt de intrinſeca ratione accidentis,contra Ioannẽ de Gandauo,& contra Modernos. Vide quæ ſcripſi in theorematibus,& ultra rationes quas ibi adduxi addo hic: Sicut non eſſe in ſubiecto non conſtituit ſubſtantiam,ſed eſt ſubſtantiæ proprietas quædam. Quod oſtenditur ratione & auctoritate,ratione quidẽ,quia effectus poſitiuus debet habere cauſam poſitiuam,non exiſtere aũt in ſubiecto nõ eſt aliquid poſitiuũ formaliter loquendo: auctoritate aũt hoc patet ex prædicamentis,ubi Ariſt.inueſtigans ꝓprietates ſubſtantiæ inter alias aſſignat iſtam,inquit enim: Cõmune eſt aũt omni ſubſtantiæ in ſubiecto non eſſe,igitur pariformiter eſſe in ſubiecto erit ꝓprietas accidẽtis,diuerſorum enim entium diuerſæ ſunt ꝓprietates.Et fuit etiam ſententia Auic.in.2.ſuæ Primæ phiæ.Amplius Alexander (de quo Cõmen.in.3.de Anima.com.14.aſſeruit ꝙ nullus olim Peripateticus reputabatur qui nõ eſſet Alexãdreus) in principio libri Priorum,ubi declarat quõ modis abſtrahendi Mathematicus in quampluribus locis deſeruit naturali Phõ,dicit:Sicut eſt de forma quæ eſt ſeparabilis a materia ſcdm rationem,ut patet in.1.Phyſi.tex.com.12.& ſicut eſt de accidentibus,quæ licet ſint in ſubiecto ſecundũ eſſe,ſunt tamẽ ſeparabilia a ſubiecto ſecũdũ rationẽ.quod non eſſet uerum ſi inhærentia eſſet de quidditate accñtis,quia abſtrahentium non eſt mendacium.ex.2.Phy.tex.cõ.18.Amplius Cõmen.in.5.Meta.in com.14.dicit,ꝙ hoc nomẽ ens quod ſignificat eſſentiã rei,eſt aliud ab ente quod ſignificat uerum:& ideo expoſitores diuerſantur in.2.Topicorum in quæſito ſimplici.ſ.dicere aliquid eſſe,utrum collocetur in quæſtionibus generis,aut collocetur in quæſtionibus accñns. Qui intelligit de ente id quod eſt cõe decem generibus,dicit ꝙ collocatur in quæſtionibus generis:& qui intelligit de ente id quod dicitur de uero dicit ꝙ collocatur in quæſtionibus accidentis.Et idem habet Cõmen.in libro Deſtruc.deſtru.in diſpu.8.in ſolutione primi dubii,ubi determinat quid quærit quæſtio ſi eſt,quæ eſt quæſtio ſimplex:inquit enim: Id nanq; quod præcedit in nobis quidditatẽ rei,eſt id quod ſignificat eſſe uerũ:& ideo quando quærimus ſi res eſt ens,uel ſi habet eſſe,& illa res habet cauſam inferentem ſuum eſſe,tantũ ualet quãtum dicere utrũ habet cauſam,uel non,ut patefacit Ariſt.in principio ſecũdi Poſteriorum.Sed ſi illa res nõn habet cauſam,tñ ualet quantum dicere,utrum res habet conſequens ſuum eſſe:ſed quando intelligitur de ente,id quod intelligitur de re uel ſubſtantia,tunc ſumitur modo generis analogice dicti.Ecce quomodo ex mẽte propria uult ꝙ ens ut ſignificat ſubſtantiam uel eſſentiam rei,eſt genus analogice dictum de decem prædicamentis,ut dicitur in primo modo dicendi per ſe,unde accñtia ſunt entia formaliter in primo modo.Et confirmatur,quia Cõmen.primo Phy.com.27.dicit,ꝙ dicere aliquid eſſe.i.ꝙ ſit ens,nõ eſt prædicatio per accidens,ſicut prædicatio albedinis. Amplius primo Phyſi.cõ.25.ubi Ariſt declarat rationem Parmenidis eſſe malam de materia,dicit,ꝙ quando Parmenides aſſumit illam ꝓpoſitionem:Quicquid eſt præter ens eſt nõ ens,dicit,ꝙ iſta eſt falſa,quia utitur eo quod eſt multipliciter dictum,ac ſi eſſet ſimplr dictum: ſi enim ens ſignificat ſubſtãtiam tñ,aut quantitatem tñ,non ſequitur ꝙ quicquid eſt præter ens ꝙ eſt ſubſtantia,aut quãtitas,ſit non ens.Vbi colligitur ꝙ ens formaliter dicitur de oĩbus prædicamentis,& non ſolum de ſubſtantia ut iſti aſſerunt.

Error ponẽtium noſtrũ ſcire eſſe reminiſci de mẽte Ariſt.

Vniuerſalia Platonica ſi darentur,daretur quarta ars ſeu ſcientia ſpeculatiua.1.Meta.tex.com.47.

Vniuerſalia non ſunt innata iterari,intellectũ enim animalis non inuenitur magis uno.1.Meta.com.40.

Vniuerſalia Platonica ſi darentur ad quæ intellectus aſpicit ſicut ſenſus aſpicit ad ſenſibilia,& comprehenſio ſenſibilium eſt naturalis in nobis,cum non acquiritur ex præexiſtẽti cognitione,neceſſe eſſet ut intellecta eſſent naturalia in nobis,& non ut quædam ſint naturalia.& quædã accepta per doctrinã,primo Meta.com.49.Ex quo patet quãtum deuiant a ueritate illi qui tenent ex mente Ariſtot.& Com.Auer.noſtrũ ſcire eſſe reminiſci,ſicut poſuit Plato. Vide contra opinionem iſtorum etiam Auerroem in Paraphraſi ſuper primo Poſteriorũ,in com.ſecundo,& in.7.Meta com.58 &.6.Phyſi.com.59.& eſt contra Ariſt.Etiã in fine ſecundi Poſteriorum in illo capitulo,De principiis autem,ubi habet pro inconuenienti,ꝙ habitus primorũ principiorum qui eſt adeo nobilis,& certior ſcientia ſit nobiſcum congenitus,& lateat nos:& idem habetur hic in tex com 49.ſuper primo Meta.

Error ponẽtium noſtrũ ſcire eſſe reminiſci de mẽte Ariſt.

Vniuerſalia Platonica ſi darẽtur,ad quæ intellectus aſpicit,ſicut ſenſus ad ſenſibilia,ſequeretur quod cæcus a natiuitate haberet ſciam de coloribus,& ſurdus a natiuitate poſſet habere ſciam de ſonis primo Meta.com.49. Ex quo patet contra illos qui dicunt oppoſitum,ꝙ cæcus a natiuitate poteſt habere ſciam naturaliter de coloribus. Vide etiã Phm primo Poſterio.in illo capitulo Manifeſtum eſt eſt quod diſtincte ſenſu.& in ſecundo Phy.tex.com.6.

Vniuerſale comprehendit res infinitas in potentia non in actu.ſecundo Meta.com.13.idem.3.de Anima.com.19.& 12.Meta.commentis.14.&.51.

Vniuerſale & indiuiduum ſunt duæ naturæ,hoc enim eſt intellectum,illud uero ſenſibile.3.Meta.commen 10.item Boethius:Vniuerſale eſt dum intelligitur,& ſingulare eſt quod ſentitur.

Vniuerſale eſſe non eſt dubium,ſed dubium eſt quid ſit natura eius.3.Meta.tex com.12.

Vniuerſalia ſeparata in rebus artificialibus & accidentibus nullus poteſt ponere.3.Meta tex.com.12.

Vniuerſalia ſunt communia,quia ſunt in pluribus.tertio Meta.commen.ultimo.

Vniuerſalia ſunt priora ſecundum rationem,ſingularia autem ſecundum ſenſum.5.Meta.in tex.com.16.in capitulo de priori.Vniuerſale eſt ſimile toti quia continet particularia,ſicut totum continet partes.5.Meta.tex.com.32.& primo Phyſi.tex.commen.4.

Vniuerſale commune eſt quod aptum natum eſt in pluribus ineſſe.7.Metaphy.45.

Vniuerſalia diffinitiones habent aliquã diſpõnem ſubſtantiarum exiſtentium extra aĩam,& qualitatem accidentem eis.7.Meta com.46.Inde colligitur uniuerſale ſumi dupliciter,pro prima & pro ſecunda intentione.

Vniuerſa-

Vniuerſaliter exiſtentium nihil utiq; ſubſtantia eſt.7.Meta.tex.cõ.48.Vbi expſſe colligitur ꝙ uniuerſalia apud.Ariſ. nõ ſunt ſubſtantiæ rerum,ſed ſunt notiones ſeu cõceptus declarantes ſubſtantias rerum,ſicut notauit Commẽtator etiam primo Meta.com.45.Vnde Ariſto.iſtam quæſtionem late examinat contra Platonem in.7.Meta.a tex.cõ.44.uſq; ad tex.com.50.
Vniuerſale eſt in capitulo ad aliquid,& ſubſtantiæ Socraticæ ſunt de genere rerum per ſe exiſtentium,& ideo uniuerſale non eſt ſubſtantia ſeparata,commento.46.Vide etiam ibidem,commen.57.
Vniuerſale quod prædicatur in quid de re,non ſignificat eam ut eſt indiuidua,ſed ut eſt in ea natura ſimilis naturæ,quæ eſt in quolibet indiuiduorum.7.Meta.com.48.Vide etiam.32.Meta commen.4.
Vniuerſaliter omnis natura congregata ex duabus naturis conuenientibus,neceſſe eſt ut ſit de natura cõponentium.7.Meta.commen.48.
Vniuerſale nullum eſt ſeparatum a ſingularibus.7.Meta.tex commen.57.
Vniuerſalia impoſſibile eſt ut ſint ſubſtantiæ rerũ,quia uniuerſalia rerum ſunt communia,& nullum commune eſt ſubſtantia 7.Meta.tex com.57.& tex cõmen.58 & hoc eſt quod notauit pulchre Commentator in primo Meta.cõ.45.idem.9.Meta tex.com.6.
Vniuerſale & particulare ſunt ad aliquid.7.Meta.cõ.57.
Vniuerſale & ſubiectũ ſeu materia differunt,quia utile prædicatur eſſentialiter de re,materia aũt ſeu ſubiectum non prædicatur niſi denominatiue.9.Meta tex 12.
Vniuerſale nullum ſubſtantiam eſſe poſſibile eſt.9.Meta.tex com 6.& habetur in ſermonibus de ſubſtantia & ente primo,in.7.Meta tex.com.44.& infra.
Vniuerſalia apud Platonem ſunt ſubſtantiæ abſtractæ,& ſunt principia ſubſtantiæ ſenſibilis.12.Meta.com.4.
Vniuerſalia apud Ariſto.ſunt collecta ex particularibus in intellectu,qui accipit inter ea conſimilitudinem,& facit ea intentionẽ unam.Plato autem ponebat uniuerſalia extra animam exiſtentia per ſe.11.Meta.com.2.&.3.de Anima com.18 & primo de Anima com.8.
Vniuerſalia ſunt priora in intellectu particularibus,quæ cũ auferũtur,auferũtur particularia.12.Primæ philoſophiæ,auctoritate Alexandri.cõmento.27.uide in contradictionibus nuper æditis.
Vniuerſum differens de omnibus dicat neceſſe eſt.Ariſt.in 5.de Generatione animalium.cap.ultimo.
Vniuerſalia cum ſint abſtrahibilia a ſingularibus,& ſint accidentia,quõ poterunt notificare ſubſtantias rerum ſingularium,uide in ſolutionibus in Paraphraſi Meta.tracta.2.col.1.ibi:Sed hoc dubium facile ſoluitur.
Voluntas eſt appetitus rationi & deliberationi coniunctus.Alexander in Paraphraſi de anima cap.ultimo.
Voluntas non eſt extra cognitionem conſimile.in.12.Primæ philoſophiæ.com.39.
Voluntas nõ poſtponit facere qđ intendit,niſi ,ppter eſſentiam alicuius in re intenta quæ ante non erat.8.Phy.com.15.Et nullus hoc fundamentum negare poteſt per rationem ſuam intrinſecam,ſed extrinſecam.ibidem.
Voluntatis nouæ mouere quod ſequitur a uolente eſt nouum neceſſario,ſed mouere quod ſequitur uolũtatem antiquam,eſt æternum neceſſario.8.Phy.com.15.
Voluntas appetitus eſt.3.de Anima.tex.com.50.
Voluntaria operatio non fit niſi cogitatione & uoluntate.2.Colliget.cap.16.de iuuamentis membrorum anhelitus.
Voluntas eſt ,ppter intellectum.12.Primæ phil.com.36.
Volũtas eſt quoddã deſideriũ de duobus oppoſitis æqualiter dependens,& deſiderium illud ceſſat,quando deſideratum deductum eſt ad actum.Ex libro Deſtru.diſpu.prima,in ſolutione ſecundi dubii.
Voluntas infinita de natura neceſſariarum rerum reputari poteſt.ibidem.
Voluntas ſi eſſet in antiquo,nouum ab antiquo prouenire poſſet,ex libro Deſtruct.diſpu.prima.in ſolu.16.dubii.
Voluntas quum fuerit ad inueniendũ aliquid in aliqua hora neceſſe eſt ut in ea fiat in illa hora in agente concupiſcẽtia,quæ ante non erat.8 Phyſi.com.8.
Voluntarius motus non eſt impoſſibile,ut ſit ſine muſculo contra Gal.2.Colliget.cap.18.
Voluntas æquiuocè reperitur in corruptibili,& in Deo,& in abſtractis.ex diſpu.3.in ſolu.primi dubii.
Voluntas eſt paſſio & mutatio in corruptibili.ibidem.
Voluptates non ſunt de diſpoſitionibus neceſſariis in eſſe hominum,neq; de perfectionibus eorum,ſed ſunt conſequentia ex neceſſitate materiæ.Auer.in prologo Phyſi.quod ideo dixi quia,ex.2.Phy.quædã ſunt ex fine,& quędam ex materia ut mors & corruptio:ſimiliter homo nõ eſt propter uoluptatem tanquam finem.Sequitur igitur ut ſint ex materiæ neceſſitate.Vnde Cõmen.2.Phy.com.88.illa enim quæ inueniuntur in rebus naturalibus de neceſſitate non propter aliquid,ut mors animalis,ſunt propter materiam,& illa quæ inueniuntur in eis ,ppter aliquid ſunt ,ppter formã & diffinitionem.Cum igitur uoluptates corporis non ſint hominis finis,neq; perfectio,ut demonſtratum eſt in ſcientia morali,non ſunt igitur propter formã,relinquitur igitur ut ſint propter materiã:& illum locum pauci intellexerunt ut poteris uidere.
Voluptas alia eſt reſpectu præteriti,alia reſpectu præſentis,alia reſpectu futuri.7.Phyſi.com.19.
Voluptas præteriti eſt per rememorationem futuri,per ſpeciem præſentis,per ſenſum in actu.ibidem.
Voluptatis cauſa eſt comprehenſio.12.Meta.tex.cõ.39 ubi ponitur probatio a ſigno,quia ſenſus & uigilia & intellectus ſunt nobis delectabiles & uoluptatem afferentes.
Voluptas intellectus noſtri qui quandoq; eſt in potentia,& quandoq; in actu,differt a uoluptate aliarum intelligentiarum,quæ ſemper actu intelligunt:quia noſtra eſt ad tempus,& illarum eſt ſempiterna.12.Meta tex.com.39.
Voluptati quæ eſt in deo nulla opponitur triſtitia.Commen.auctoritate Alexandri,quia non conſequitur paſſionem,cum comprehenſioni eius non opponatur ignorantia.12.Meta.commen.39.
Volentem ſi poneremus aliquẽ unũ oppoſitorũ ab æterno retinentem:remoueremus uoluntatis diſpõnem.ibidem.
Volenti ſi duo ſimilia æqualia ,pponuntur,non magis unũ ꝗ aliud eligeret,niſi aliquo modo diſſimilia ſint,& fuerit aliqua denominatio in uno & non in alio.Si enim omnimode ſimilia forent,& non eſſet ibi cauſa inclinans,tunc uoluntas reſpiceret ambo æqualiter.ex libro Deſtructio.diſputa.prima,in ſolu.10.dubii.
Volucrum alia pennis uolat,ut aquila:alia membrana ſicca,ut apes,& ſcarabei:alia cute,ut ueſpertilio.1.de Hiſtoria.cap 5.
Vox & locutio differunt,quibus enim locutio data eſt,iis etiam & uox,ſed nõ quibus uox,illis etiam locutio ineſt.Ariſt.in 4..de Natura animalium.ca.9.Locutio etiam nõ perinde a natura eſt ſicut uox,ut ibidem habetur.
Vox eſt ſonus animalis.2.de Anima.tex.com.88.
Vox & ſonus ſi indirectum ſemper progrederetur,nemo ſeipſum loquentẽ audiret,nec etiã qui eſſet a tergo loquẽtis.Them.2.de Anima.cap.27.& eſt ſuper tex.com.80.
Vox elementorũ,genus eſt & materia.7.Meta.tex.cõ.43.
Vox tum marium tum fœminarum immutatur,cum ſemẽ ferre incipiunt.7.de Natura aĩalium.cap.1.Vide cauſam in.4.de Genera animalium.cap.8.ubi de lacte differit.
Vox eſt exercitium pulmonis 6.Colliget.cap.2.
Vox non eſt neceſſaria in eſſe noſtro,ſed eſt ad bene eſſe.2.Colliget.cap.19.
Vox eſt materia orationis.Ariſto.in quinto de Generatione animalium.cap.7.
Vox alia acuta,alia grauis.ibidem.
Vox fœminarum,ſenum,ægrorum,eſt acutior ut plurimũ uoce marium,iuuenum,& ſanorũ.ibidem.Et uide ibi cauſam,uide etiam de uoce fœminarum ꝙ ſit acutior,ut plurimum.5.de Natura animalium.cap.
Vox exectis teſtibus imutatur in animalibus,uide cauſam,

6.de Generatione animalium.cap.7.
Voces propriæ ſingulis animalibus ad initum & Venereum coitum accõmodatæ. Ariſt.in.4.de Natura aïalium.cap.9.
Vocalis arteria eſt organum reſpirationis: ex ſecundo de Anima textu commenti.89.
Vocis eſſentia non eſt aliud niſi percusſio aeris anhelati ad membrum quod canna dicitur ab expulſione animæ imaginatiuæ uoluntariæ, quæ eſt in iſtis membris. 2.de Anima.com.90.& elicitur ex tex.
Voci figuram ineſſe putari poteſt propter aerem qui in uoce elidenda percutitur. Themiſtius.2.de Anima in expoſitione.tex.com.108.& in cap.37.
Vocis inſtrumentum appropriatum eſſe epiglottum oſtenditur ſigno, quia cum inſufflamus epiglottum formatur uox ſimilis illius animalis.2. Colliget.cap.19.
Vocis grauitas uidetur eſſe naturæ generalioris. Ariſtote.in quinto de Generatione animalium.cap.7.Et nota ꝙ hoc eſt ex opinione antiquorum contra quos inuehit, ut notat ibi Ioannes Grammaticus.
Vrinæ & ſeceſſiones & catarrhi, oma ſeu cruda dicitur eo ꝙ non ſunt obtenta a caliditate.4.Meteo.tex.com.22.
Vrinæ diſpoſitio ſignificat principaliter ſuper hepate & uenis, ſecundario uero ſuper renibus & ueſica.cap.21.
Vrſus animal omniuorum eſt, & cum tauro congreditur, & uide modum.8.de Natura animalium.cap.5.
Vrſus hyeme conditur, ſed utrum propter frigus, an alia de cauſa, ambigitur.8.de Natura animalium.cap.17.
Vrſa fœtu grauida, uel a nemine, uel a paucisſimis capta eſt & tempore ſui latibuli hoc animal nihil edere certum eſt. 8.de Natura.cap.17.
Vrſum latebram egreſſum aiunt Arum herbam dictam degustare, ut inteſtinum laxetur, & hiet.ibidem.
Vrticarum duo ſunt genera.4.de Natura animalium.cap.6.
Vrtica nulla excrementum habet, in hocq; eſt ſimilis ſtirpibus.ibidem.
Vſus quo utitur Rhetorica & dialectica enthymemate & exemplo, alius eſt ab uſu quo utitur illis ars demonſtratiua. Auer.in prologo Phy.Vide quomodo hoc ſit intelligendum in.2.Priorum cap.23.& in.8.Phyſi.cõ.33.& in.2.Phyſico.com.80.Et animaduerte ꝙ conſimilis differentia cõtingit de locis topicis, quia aliter uſitantur apud Rhetores, & aliter apud dialecticos, ſicut bene notauit Seuerinus Boethius in fine quarti libi de Differentiis topicis.
Vſtibilia & inuſtibilia quæ ſint, require.4.Meteo.tex.cõ.48.
Vſtibilium quædam ſunt inflammabilia, quædam uero non ibidem.
Vtentes hoc nomine ens, ꝓ principio non perceperunt, niſi principium materiale tantum, & non formale.1.Phyſi.cõ.7.& .2.Phyſi.com.9.Vide etiam.4.Phyſi.cõ.1.& tex.com.7.& in.4.Meta.& .7.Meta.com.8.& .2.de Anima.
Vtrum in corporibus ſimplicibus motor & res mota ſint idem, hoc indiget declaratione, non autem utrum ab intelligentia moueantur 2.Phy.cõ.3.& .7.Phy.com.2.& .4.Phy.com.71.& .8.Phyſi.32.& .3.Cœli.28.& .4.Cœli.22.24.& 25.& .1.Cœli.81.& .89.& .17.& .5.Phy.18.
Vter inflatus plus trahit uacuo.4 Cœli.tex.com.30.
Vtrum particula, quando eſt interrogationis nota non quæritur, niſi de oppoſitis quæ ſimul eſſe non poſſunt.10.Meta.tex.com.17.Dixi quando eſt interrogationis nota, quia aliquando eſt nota ſolutionis apud Ariſtote.præſertim. & iſta eſt ſentẽtia Ariſt.in.10.Meta.tex.com.18.ubi dicit: Semper in oppoſitis eſt interrogatio ipſius utrum &c.
Vteri ſeu uuluæ aut matricis mulieris ſitus eſt inter inteſtina & ueſicam.1.de Natura animalium.cap.ulti.
Vuam albam cum ſoleat ferre uitis quam capniam uocant, ſi nigram tulit mõſtrũ id eſſe non putant, qm̃ ſæpisſime id facere ſoleat: cauſa eſt ꝙ ſua natura inter albam & nigram eſt. Ariſt.in.4.de Genera.animalium.cap.4.
Vulpes quum partum ædiderit, lingua lambendo refouet & concoquit.6.de Natura animalium.cap.34.
Vuluæ pars interior loci, & uterus appellatur, unde fratres uterinos dicimus: oſtium uero & ceruix matrix dicitur.3.de Natura animalium.cap.1.
Vuluas aut uteros omnia animalia intus habent, teſtes uero quædam intus, quædã uero extra. Vide cauſam in primo de Generatione animalium.cap.12.
Vulua attrahit ſemen, uel propter uirtutem attractiuam exiſtentem in illo, uel propter caliditatem, uel propter utranque iſtarum ſimul. Auer.in ſecundo de Generatione animalium.cap.2.in.7.pagina.
Vulua an habeat uirtutem immutatiuã, hoc indiget ſpeculatione, tamen uirtus informatiua non poteſt dici ꝙ ſit in uulua, quia non eſt ipſa, quæ creat membra embrionis, ſed uerius forma quæ eſt in ſemine: in uulua aũt non eſt uirtus immutatiua, niſi loco conſeruantis, cũ attingit aer ſperma corrumpit eis complexionem.2. Colliget.cap.10.
Vultures nidificant in altisſimis rupibus, propterea & ex ignoto orbe, aduenire Herodotus Bryſſonis rhetoris pater opinatus eſt, & ꝙ multi exercitum ſequentes repente apparent.6.de Natura animalium.cap.5: idem in.9.de Natura animalium.
Vultures habent fortem uiſum, ita ꝙ dicitur de eis ꝙ ipſis exiſtentibus in Damaſco uidebant morticinia Babiloniæ. 3.Colliget.cap.38.
Vulgus non intelligit de non eſſe, niſi illud quod non comprehenditur uiſu, 8.Phyſi.com.4.
Vulgo non ſunt propalanda diuina. Vnde laudãda eſt ſententia illius qui dixit, ꝙ communicans uulgo ſecreta ſcientiæ, eſt ſicut tradens uenenum quibuſdam corporibus. ex diſpu.6.in ſolutione.6.

DE LITERA X.

XYLOPHTHOROS eſt uermiculus a corrodendis lignis dictus, quem (ut Theodorus Gaza) ligni perdi appelles. Vide de eius generatione, quinto de Natura animalium.cap.32.

DE LITERA Y.

YDEÆ Platonis nuſquam ſunt.3.Phy.tex.commen.25.
Ydeæ non proſunt nec ad ſcientiam, nec ad generationem.7. Meta. tex.com.20 uſq; ad tex.com.22.probatur ꝙ non proſunt ad ſcientiam: ſed a tex.com.22.uſque ad tex.com.33.oſtenditur ꝙ nõ proſunt ad generationem. Vide pro hoc Commen in com.20.& .22.& in com.33.allegatis.
Ydeas aſſerentes numero illas eſſe inquiunt.12. Metaphyſi.tex.commen.42.
Ydeam non contingit diffinire, ſingularium enim eſt idea, ut dicunt, & ſeparabilis eſt.7.Meta tex.com.53.
Ydeas eſſe rationes ſeparatas in intellectu creatoris opinatus eſt Plato, ut teſtatur Hãmonius in.1.de Aïa. in expõne tex.8.& Simplicius.1.Cœli.& ꝓ hoc uide.1.Cœli. ipſum tex.cõ.19.& eſt opinio Ioan. Grãma. & multi uiri illuſtres, ut Beſſario Cardinalis, & Boethius, ex Latinis in.2.æditione libri de Interpretatione ait, non eſſe dictam in hoc nec in aliis inter Ariſt.& Platonẽ, niſi in uerbis ſolum. Vnde qđ Ariſt.uiderit etiam tales rõnes ideales eſſe in mente diuina, iſto mõ aſtruunt, quia Ariſt.12.Meta.tex.com.52.dixit quod quẽadmodũ duplex eſt ordo, unus qui eſt in Duce, alter qui eſt in exercitu, & ille qui eſt in exercitu eſt cauſatus ab illo qui eſt in Duce: ſic duplex eſt bonum uniuerſi, unũ inuentũ in ipſo, & ordo duplex, aliud eſt in conditore, ubi aũt eſt ordo ibi eſt iudicium. Amplius.7.Primæ phiæ.tex.cõ.23.dicit Ariſt.ꝙ forma domus in materia ſit a forma domus ſine materia. & ſanitas in corpore infirmi ſit a ſanitate q̃ eſt in anima Medici. Amplius Ariſto.3.de Aïa.tex.cõ.6.laudat antiquos qui poſuerunt intellectũ eſſe locũ ſpecierũ, multo magis intellectus diuinus. Et cõfirmatur, quia Ariſt.3.Meta.habet ꝓ incõuenienti cõtra Empedoclem

dociem Deum nõ cognoſcere omnia, ſed hoc non eſſet niſi haberet in ſe rationes ideales omnium. Et cõfirmatur auctoritate Cõmẽ. in. 12. Meta. cõ. 37. ubi dicit, ꝙ opinio dicẽtium Deũ omnia intelligere, quodãmodo eſt uera. & quodãmodo non, nã ſub rõnibus ſingularibus q̃ infinitæ ſunt nõ eſt uera, ſed bene ſub rõnibus ſpãlibus: ita ergo cõcluditur ꝙ q̃libet ſpẽs habet ꝓpriã ideã in diuino intellectu. Et cõfirmatur auctoritate Cõ. 12. Meta. cõ. 36. ubi habet ꝙ forma habet duplex eſſe, materiale, & abſtractũ: & hoc eſt ꝙ uolunt dicere ponentes ideas. Amplius Ariſto. in. 2. Phyſi. deſcribens genus cauſæ formalis, aſſerit ipſam eſſe rationẽ, & exẽplar, ſed cauſa exẽplaris nõ eſt niſi cauſa idealis. Propter has, & conſimiles rõnes uoluerunt ſupradicti uiri non eſſe diſcordiã inter magiſtrum. ſ. Platonẽ & diſcipulum Ariſtotelẽ, niſi in uerbis tñ, quia Ariſtoteles uoluit ut idea hõis homo diceretur, q̃a homines ex nominibus facile cum eorũ phãtaſia concurrunt ad id quod per nomen importatur, & cõſuetudo eſt, ut homo ſignificet hominẽ qui eſt in materia ſenſibili. unde Aug. in li. 83. q̃onum. q. 46. inquit: Non eſt ueriſimile, aut nullos ſapientes ante Platonem extitiſſe, aut formas quas Plato ideas nominauit non intellexiſſe, ſi quidẽ tanta uis in eis ſita eſt, ut eis non intellectis ſapiens quis eſſe non poſſit. Dicimus nos eſſe hoc maxima admiratione dignũ, ſi Ariſt. non diſcrepat niſi in uerbis tñ, in poſitione idearum, ſed in ſolis uocibus, cur igitur in ipſa Logica eas inſectatur? dicẽs. n. in lib. 1. Poſterio. Gaudeant ideæ Platonis monſtra enim ſunt. Cur in Philoſophia naturali, ut in. 2. Phyſi. tex cõ. 26. & 1. Cœli tex. cõ. 92. cur in ſcientia morali. 1. Ethico. ca. 7. facit illam proteſtationem in illa q̃one de per ſe bono? quum dicit eſſe perdifficilem ob amicos qui ideas introduxerunt, & dicit ꝙ duobus amicis exiſtentibus magis pium eſt ueritatẽ in honore præferre. Cur in primo, & in 7. primæ Philoſophiæ oſtẽdit ideas, neq; ꝓp ſcientiã, neq; propter generationem eſſe neceſſarias? Nunquid illa eſt diſpoſitio de uocibus, & non de rebus? O per uitã meam quo præclara ingenia hallucinantur in re clariſſima, eſt ne proceſſus ille de uocibus, an de rebus? Diſcutiant quæſo, & parũper cõſiderent, ſi diſpoſitio illa eſt de uocibus, uel de rebus. Lucidiſſimus Themiſ. in. 1. de Anima. ca. 10. ſcribit: In altiſſimis præſertim Philoſophiæ q̃onibus, nõ æquũ eſt aliud dicere, aliud ſentire. Manifeſtum autẽ eſt inter altiſſimas philoſophiæ q̃ones eſſe illam de ideis. Altiſſimũ enim, inquit Porphyrius, eſt huiuſmodi negocium, & maioris indigens inquiſitionis. Quapropter teneo Ariſt. nedũ uocibus, uerumetiam intellectu diſſentire, alioquin oportuiſſet ipſum ſoluere rationes, quæ de rebus ipſis procedunt. Et iõ pro ſolutione omnium auctoritatum quas ipſi adducunt, ſcias formam habere duplex eſſe, materiale & abſtractum, ut forma coloris in corpore materiali habet eſſe materiale, ſed in ſenſu ſpirituale, quia in ſenſu eſt comprehenſio, & in hoc eſt latitudo, quia nobilius eſſe habet in uirtute imaginatiua q̃ in ſenſu cõmuni, & in cogitatiua q̃ in imaginatiua, & in memoratiua q̃ in cogitatiua. 3. de Anima, com. 6. & in intellectu noſtro adhuc eſt in altiori gradu, & in intelligẽtia lunæ adhuc altius, & ita gradatim aſcendunt formarũ perfectiones uſq; ad formã formarũ quæ eſt prima, & eſt diuina entia in qua omnia unitiue cõtinentur & eminenter. 12. Meta. cõ. 37. Eſt enim in ſupremo gradu unitatis ſimplicitatis, & nobilitatis, unum Deus eſt omnia entia nobiliori, & diuiniori modo qui eſſe poteſt, & iſto modo Phi dixerunt in diuina eſſentia uniri, & contineri nobiliori modo q̃ ſint in propria forma. Vnde ens per participationem cõtinetur eminenter. i. nobiliori modo ſimpliciter q̃ ſit in ſeipſo, & quia licuit ſemper Phis in rebus arduis exemplis uti, ut teſtatur Cõmen. in fine. 1. Phyſi. cõ. 82. & in. 3. de Ala. in cõ. 14. propterea imaginari ꝙ ſicut habẽs aureũ dicitur habere marcellũ, & ſolidũ, & æreũ obolũ, & nobiliori modo preciũ, & ualor taliũ poſſidetur in forma aurei q̃ ſi poſſiderentur in forma ꝓpria, ſic diuinus intellectus ſolũ diuinã eſſentiam intuitiue intelligendo dicit omnia entia intelligere diuiniori modo, q̃ ſi eadem in formalibus, & ꝓpriis earũ rõnibus attingeret, & eſt modus qui nõ poteſt attingi ab aliquo alio intellectu, ut bene dicit Cõmen. in lib. Deſtructionũ, & iſta eſt Ariſt. ſnia, & hoc eſt quod dicit Com. ꝙ oẽs formæ ſunt in potentia in prima materia, & ſunt in actu in primo motore, quia ſunt in uirtute actiua eius in qua cõtinetur in ſupremo gradu unitatis, ſimplicitatis, & nobilitatis. Et iſtæ ſunt ideæ quas cõminiſcebatur Plato. &. 12. Met. cõ. 36. Forma habet duplex eſſe, materiale, & abſtractum, & hoc eſt ꝙ uolunt dicere, ponẽtes ideas, ſed nõ perueniunt ad hoc. Vide igitur magnã eſſe differentiã inter Ariſt. & Platonẽ, dato ꝙ Plato poſuiſſet iſtas ideas in intellectu diuino, quia Plato poſuit ideas ſub formalibus, & diſtinctis rõnibus in diuino intellectu, & Theologi noſtri hoc aſſeuerant. Vnde diuus Augu. dicit: Alia ratione conditus eſt equus, & alia rõne cõditus eſt hõ, in libro. 83. q̃onũ. q. 46. Sed hoc non uidit Ariſt. nec eius ſequaces, ſed uoluerunt nullũ aliud eſſe intellectũ a diuino intellectu, niſi ſuã eſſentiam modo ꝑdicto, quia ibi non eſt aliqua multitudo, nec ſecundũ rem, nec ſecundũ rõnem. Et ꝙ iſta fuerit opinio Ariſt. ex intentione Auer. oſtenditur manifeſte ex uerbis eius in paraphraſi Meta. trac. 2. in col. 7. ubi dicit, ꝙ licet in artificialibus eſt magis manifeſtũ, omne quod generatur, generatur a ſibi ſimili, q̃a forma ſanitatis in corpore fit a forma ſanitatis in anima Medici, & domus forma in materia, fit a forma domus ſine materia, quæ eſt in anima ædificatoris, ut dicit in. 7. Primæ Phiæ, ubi ſubdit ꝙ in naturalibus etiã rebus res ita ſe uident habere, ꝙ earũ principia ultima ſint cõcepta per intellectũ. Aliter enim unde eueniret eis ꝙ ſunt ex ſui natura aptæ, ut intelligãtur a nobis? Nã hoc eſt ſibi quid eſſentiale, & inhærẽs naturæ earũ, id autẽ ꝙ eſt eſſentiale alicui peruenit q̃dẽ ipſi enti a cã efficiente de neceſſitate, nihil autẽ datur quo ſẽſibile euadat intelligibile in potẽtia, & quod de ſui natura eſt, ut intelligatur niſi eius gñatio fiat ex intellectuali apprehenſione, licet ſuũ eſſe ſenſibile ſit cõceptũ a ſuis principiis ſenſibilibus, quẽadmodũ in artificialibus contingit. Nã accidit rebus per artẽ cõfectis ꝙ intelligãtur ab illo qui nõ operat eas, ꝓpterea q̃a ſunt ordinatæ ab intellectu quæ eſt ipſa forma exiſtẽs in aĩa artificis: aliter enim eſſent intellectæ per accidens, & ſimiliter res ſe habet in natura, & in rebus naturalibus. Hinc apparet generatim ꝙ dãtur formæ ſeparatæ quæ ſunt eã ob quã ipſa ſubſtãtia ſenſibilis eſt intelligibilis, præſtant aũt ipſi ſenſibili formã ſubſtãtialẽ qua fit intelligibile potẽtia ꝑ ipſam naturã, & ꝑ corpora cœleſtia, & tales formæ ſũt formæ corporũ cœleſtiũ, & hoc eſt ꝙ quærebant ponẽtes ideas, ſed nõ peruenerũt ad illud. Et cõſimilis ſnia, ut dixi, habetur. 12. Meta. cõ. 18. prope finem. Amplius Cõmen. in eodẽ. 2. tracta. in paraphraſi. col. 9. ubi Themiſtius reddit rõnem pro Platõe, ubi recitat ꝙ ideæ ſunt neceſſariæ ꝓpter generationẽ animaliũ, & plantarũ ſponte naſcentiũ quibuſdam interpoſitis, ſcribit enim: In quibuſdam tamen entibus exiſtimari poteſt, ꝙ neceſſitas cogit ponere formas ſeparatas in generatione indiuidui, ut in animali non gignitiuo, in quibuſdam tamen nõ uidetur hoc neceſſarium, neq; uidetur ꝙ indigeant ipſo in quantũ ſunt generabilia, uerumtamẽ ſi conſiderentur formæ generatæ in quãtum accidit eis ꝙ ſint intelligibiles, & tandẽ habẽtes ordinẽ, apparebit neceſſarium ponere, uel intromittere hanc formã cunctis rebus, ut prius diximus, ſed huiuſmodi principiũ alio modo ſe habet q̃ ponitur a ponentibus ideas. Dicebant enim ꝙ intelligibile ipſius equi, & eius quidditas, ut eſt in materia, eſt idẽ extra materiam, & ſic ſequitur neceſſario, ut ſit, & detur equus hinnibilis ſine materia, & ignis cõburens, & ſi ſic intelligunt, errãt oĩo: & ſi ipſi uelint deeſſe rerũ ſeparatarũ id quod Ariſt. intẽdit, ut exiſtimauit eorũ fautor. ſ. Themiſt. errauerunt tandẽ, quia tranſtulerunt dicta ſcientifica in dicta Poetica quæ non ſunt uera, & ſunt ad docendũ populũ. Vbi clare patet ſecundũ mentẽ Auer. Ariſt. res generabiles ratione qua ſunt generabiles, & ſenſibiles nõ indigere, ut ſic agente ſeparato, quia generans apud Ariſt. neceſſario eſt

corpus aut uirtus in corpore,ut dicit hic Cōmen. & in.7. Meta.cō.31.& idem eſt agēs qd̃ tranſmutat materiam, & qd̃ inducit formam.Sed ſi conſiderentur res generabiles, & ſenſibiles pro quāto ſunt intelligibiles in potentia,quia ex ſui natura habent aptitudinem ut intelligantur, & tandem ut habent ordinem,quia ordo iſte in ſenſibilibus generabilibus eſſe non poteſt a principio ex quo ſortiuntur ſenſibilitatem,& eſt materia, quia illa eſt cauſa inordinationis,oponet ex hoc ꝙ iſte ordo dependeat tanquam a primordiali principio ab agente ſeparato,& eſt primum principium a quo cœlū,& tota natura dependet.12.Metaph.tex.com.38.&.52. Vbi oſtenditur,ꝙ ordo uniuerſi eſt ſicut ordo in exercitu,qui cauſatur,& dependet ab ordine in duce,& bonū eius eſt a bonitate ducis, & ſub iſta ratione bene generabilia omnia .& cum ſemine,& ſine ſemine,immo omnia quæ ſunt,indigent iſto agente ſeparato quod ſui uirtute cōtinet,& influit eſſe intelligibilitatē, & ordinē omnibus. Sed Platonici,quia ipſa uidentur, aut hoc intellexiſſe quod intellexit Ariſt. ut dicit Themiſt.& omnes fere poſteriores expoſitores,ut Hāmonius,Philoponus,Simplicius,& id genus,& tunc Plato peccat,quia in ſcientia demonſtratiua,& ſpeculatiua nō debemus uti metaphoris. Vnde ex hoc ꝙ equus eſt in uirtute actiua Dei modo prædicto,non ꝓpterea illa uirtus debet equus appellari,aut aſinus.Si autem ipſi intelligunt ꝙ quidditas equi in materia eſt eadem cum quidditate equi intelligibili ſeparata,tunc eſt error clarus,quia daretur equus ſine materia,&ideo qūocunq; intelligant Platonici,& defenſores Platonis non poſunt euadere ab inconuenientibus. Sed,ut dixi,uidetur mihi ꝙ Ariſt.impugnet ipſos in re,et non in ſermone tantū.Ad illud autem.2.Phyſi.tex.cō.28. reſpondetur ꝙ,ut notat luciduſſimus Themiſt. ibi forma appellatur exēplar apud Ariſt.non eo modo quo hi qui ideas poſuere ſeparatas quaſdā ſpecies, atq; ipſas per ſe nullo unnexu materiæ ſubſiſtētes,ſed propterea quia definita perſcriptaq; eſt eorū omnium forma quæ a natura ꝓueniunt hominis,equi ,bouis , ſici,oleæ,platani, etiā illud principium,unde hæc oriuntur,eatenus pergit mouēdo, & exercendo materiam,donec forma ipſa,& ſpecies coaptetur,& cōgruat plene atq; perfecte. Vbi patet clare auctoritate Themiſtii Ariſtotelē non poſuiſſe formā exemplarem,ſicut poſuit Plato.Et mirū eſt de Simplicio quō audet dicere Ariſt.in hoc diſſentire a Platone,quū ipſe in ꝓlogo primi Phyſicæ auſcultationis expreſſe dicat cauſas apud Ariſtotelicos eſſe efficientes,& fines, concauſas uero materiam & formam. Verūtamen Plato cauſis addidit exēplarē.& concauſis inſtrumentariā,ſiue officialē, & ex illo loco patet ipſum nō ſecūdum Ariſtotelicos loqui,dum cōfitetur etiam cauſam exēplarem more Platonicorū Amplius Ariſ.in.2.Phy.te.cō.19.arguit cōtra Platonē,& ponētes ideas,ꝙ ad eorū poſitionē ſequit̃ ut quę nō ſunt ſeparabilia ſecundū rationē,a materia ſint ſeparata ſecundū rationē: & tñ latet eos hoc cōtingens, quia cū formæ naturales ſint ſeparatæ ſecundū eſſe a materia ſecundū ponentes ideas:igitur ſunt etiā ſeparabiles ſecundum rationē & diffōnem,quia,ut inquit Com.in cō.quicquid ſeparatur ſecūdū eſſe,ſeparatur rōne,ſed nō conuertitur.Modo ſi per iſtā opīonē Ariſt.cōcordat cū Platone in pōne idearū,ipſe eaſdem in hoc pateretur anguſtias,& ideo hoc argumētū debuit ſolui ab ipſo,qa æque ꝓcedit cōtra opīonē eius,ſicut ꝓcedit cōtra Platonē. Vnde iſti q nō poſſunt capere Ariſt.uere cōtradicere Platoni audiāt Them.1.de Aīa.ca.20.ubi ſcribit:Certe ſupinas illas opiniones quæ animā,aut ignē,aut aquā faciunt, aut ſanguinem,aut atomos rotundas,& leues inceſſere ,aut impellere:nulla laus eſt qa in id quis ingenio utcunq; pingui atq; tardo,nedū Ariſt.uir tantus diligētia,& doctrina ſuffecerit,ꝓinde ſi Ariſt.qui ſniam uetuſtiſſimā & ꝓxime accedētē ad uerū reprehēſurus taxaturusq; erat,illuſtrē in Phia perſonā citauit, cui,& Plato dialogos ſuos aſcripſerit,nemo ei tanq̃ male animato in Timæū ,aut in Platonē iure ſuccēſuerit. Fere enim eius tota oratio nō in hominū,ſed in cōfutatiōe opinionū uerſat̃,& ſi ex his q̃ ſcripſerint ſuſpicari licebat id ſe qd̃ ſcriberēt,& ſentire &c.In eadē ſententia Them.in ſimili taxat Porphyriū,& Andronicū aſſerētes Ariſ.in.1.de aīa nō taxare mētē Xenocratis,ſed uerba dū dixit animā eſſe numerū ſeipſum mouētē,ut eſt uidere in c.27.in The.& eſt in.1.de Anima,ſuper tex cō.67.

Finis tabulæ dilucidationum.M.Antonii Zimaræ in dictis Ariſtotelis & Auerrois.

TABVLA OMNIVM DIVISIONUM Totius philoſophiæ Ariſtotelis ab eodem auctore collecta.

APPETITVS alius natuarlis,alius animalis.1.Phyſi.com 81.

Alteratio quōq; ſumitur large, & tunc ſupponitur tam pro tranſmutatione in ſubſtantia,q̃ pro tranſmutatione in qualitate:quōq; uero ſumitur proprie, & tunc eſt tranſmutatio in qualitate,& in tertia ſpecie qualitatis , & ſic diſtinguitur contra alias tranſmutationes colligitur ex 2.Phyſi.com.1.&.ex.2.Phyſi.com.32.

Artes ſunt duobus modis , quædam ſunt in quibus principium eſt extrinſecum a ſubiecto in quod agit ars neceſſario,ut ars ædificandi:quædam uero ſunt in quibus per accidens poteſt cōtingere,ꝙ principium efficiens ſit in ſubiecto in qd̃ agit,ut medicina,qa aliquis poteſt ſeipſum ſanare per artem medicinæ.2.Phyſi.com.3.

Artes ſunt duobus modis,quædam ſunt a quibus prouenunt actiones tantum,quædā a quibus prouenunt acta. 2.Phy.com 3.

Artium quædam faciunt formam,quædam præparant materiam.2.Phy.tex.com.24.&.25.

Artes ſunt tribus modis.2.Phy.com.25.

Agens æternū producit effectū neceſſario, in generabilib' uero agens producit in maiori parte.2.Phyſi.com.74.

Artium quædam utuntur cognitione,quædam uero nequaquam.2.Phy.com 86.

Alia eſt potentia qua eſt in potentia ſtatua, alia qua magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum.3.Phyſi.57.&.58.

Aliqua cōpetūt primo,aliqua uero ſecūdo.4.Phy. te c.14.

Alia ſunt in loco ſecundum actum, & aliqua ſecundū potentiam.4.Phyſi.te.com.40.

Acidenns ſunt duo modi.4.Phyſi com 45.

Augmētatio cōtingit aut ingrediēte aliquo , aut ex alteratione,ut ſit ex aqua ſiat aer.4 Phy.tex.cō.63.& tex.cō.84.

Alteratio ſumitur dupliciter,pro tranſmutatione in qualitate,& pro tranſmutatione in ſubſtantia.5.Phy.cō.15.

Alteratio alia ſpiritualis,alia corporalis.7.Phyſi.cō.11.& 2.de Anima.tex.cō 57.&.58.&.3.de Anima.tex.com.18.

Actiones concurrere ad aliquod nouum contingit dupliciter,uel per ſe,uel per accidens per ſe ſunt finitæ,per accidens uero actiones poſſunt eſſe infinitæ.8.Phyſi.cō.15.

Agens,& mouens eſt duobus modis,naturale,& uoluntarium.8.Phyſi.com.55.

Accidentale quandoq; opponitur naturali,quandoq; ſumitur ut opponitur eſſentiali.2.Cœli,com.14.

Alteratio duplex,paſſiua,& eſt quā ſequitur generatio .& corrup & talis requirit ſubiectū,& ueram contrarietatem & ſit in tempore: quædam uero non requirit contrarietatem,neq; ſit in tempore,ut illuminatio.1.Cœli ,com.20.

Augmentatio large,& improprie.primo Cœli,com.22.

Augmentatio ſumitur tribus modis ibidem.

Agens bipartitū eſt ſicut mouens,uidelicet agēs impaſſibile,& agens quod patitur.primo de Gene.tex.com.53.

Animæ paſſiones aliæ ſunt propriæ,& aliæ communes.1. de Anima com.3.

Auditus,& ſonus ſunt duobus modis.2.de Anima.139.

Aliquid eſſe non corpus dicitur quatuor modis,uel uirtus in corpore.3.de Anima,com.5.contra Alex.

Actio intellectus duplex, formatio, & fides. 3. de Anima 21.

Antiqui ſunt bipartiti, quia quidam dixerunt nihil generari, quidam uero omnia generari, & iſti ſunt bipartiti etiã, uide. 3. Cœli, com. 2.

Accidẽtia de quibus artifex cõſiderat, quędã primo inſunt ſuo ſubiecto, & quædã per uiam ſimilitudinis. 3. cœli, c. 7.

Agens prius tempore, & agẽs prius natura. 2. cap. in lib. de Subſtantia orbis & 1. Cœli, com. 105. & 106.

Aquæ duæ ſpecies, una ſub terra, alia ſuperterrã: & quælibet iſtarum ſpecierum, uel fluit, uel ſtat 1. Meteo cap. 5.

Accidentium conſequentium ens inquantum ens, quędam ſunt opinabilia, & quædam entia. 4. Meta. com. 6.

Ad aliquid alia ſunt per ſe, alia per accidens. 5. Meta 20.

Accidentia ſunt in ſubiectis duobus modis. 7. Meta. cõ. 18.

Artes operatiuæ quędam ratione, quædam conſuetudine, quædam utroq; modo acquiruntur. 9. Meta. com. 10.

Appetitus alius ab intellectu, alius ab imaginatiõe ibidẽ c. 10.

Actio alia immanens, alia tranſiens. 9 Meta. te. com. 16.

Agentia ſunt duobus modis, uidelicet agẽtia ſemper unũ tantum, & talia ſunt naturalia: & agentia unum, & qñq; eius contrarium, & talia agunt cum electione, & meditatione, ex diſpu. 1. in lib. Deſtruc. in ſolu. 1. dubii.

Animalium alia gignunt animal perfectũ, alia ouum, alia uermen. 1. de hiſtoc animali. cap. 5.

Cauſa alia per ſe, alia per accidens. 2. phyſi. tex. com. 31.

Cauſa alia in potentia, alia in actu 2. Phyſi. 34.

Cauſa alia ſimplex, alia cõpoſita 2. Phyſi. tex. com 36.

Cõtingẽtia dicitur de cã agẽte, & recipiẽte. 2. Phyſi. cõ. 48.

Cauſa agens aut eſt naturalis, aut uoluntaria, non datur tertia 2. Phyſi. com. & tex. 65.

Continuatio alia naturalis, alia artificialis, alia mathematica. 5. Phy. com. 26.

Comprehenſio quædam eſt ex diſciplina, & quædam ſine diſciplina. 5. Phyſi com. 31.

Continuũ quodlibet dupl'r dicitur, finitũ aut infinitum, uel ſecundũ diuiſionẽ, uel ſecundũ ultima. 6. Phyſi tex. cõ. 29.

Contradictio aliqua in ſcientiis eſt ſecundum ſermonem & aliqua eſt ſecundum rem. 6. Phyſi. com. 19.

Contrarium generari ex contrario dupliciter, uel ex ſubiecto, uel ex termino. 8. Phyſi com. 4.

Cauſa ꝓpter quã q mouẽtur ab extrinſeco. qñq; mouẽtur & qñq; quieſcunt, triplex eſt, uel abſentia motoris, uel diſtantia eius, uel præſentia impedimenti. 8. Phyſi. com. 19.

Contrariorum alia continent, alia uero cõtinentur. 1. Phy. tex. com. 49.

Centrum aliud eſt mathematicum, & eſt punctus: aliud naturale, & eſt corpus circa quod reuoluitur corpus ſphæricum. 8. Phy. com, & tex. 76.

Cauſæ quædam ſunt ſimplicium, & quædam ſunt cauſæ compoſitorum. 1. Cœli, com. 2.

Corporũ quædã non cõtinentur in aliis, ut totus mundus & quædã continentur, ut partes mundi. 1. Cœli, tex. cõ. 4.

Cœlum aliqui opinati ſunt eſſe primã cauſam, aliqui uero quod eſt cauſatum à prima cauſa. 1. Cœli, com. 20.

Corpus quodlibet, aut eſt ſimplex, aut cõpoſitũ. 1. cœli. 34.

Corpus infinitũ non intelligitur niſi quia aut unũ, aut plura ſimplicia ex quibus cõponitur, ſunt infinita: uel quia ſunt infinita numero, licet ſint finita magnitudine. 1. Cœli. 34.

Cœlum ſumitur tripliciter. 1. Cœli, cõ. 55 & tex. com. 96.

Corpus omne aut finitum, aut infinitum, aut anomœomerum totum, aut homœomerum. 1. Cœli, tex. com. 56.

Corpus compoſitum ex graui, & leui, aut eſt compoſitum per mixtionem, aut per partium uicinitatem, ſeu iuxta poſitionem. 1. Cœli, com. 57.

Corpus omne aut eſt actiuũ, aut paſſiuum, aut utroq; participans 1. Cœli, com. 63. & tex. com. 68.

Corpus aliud ſenſibile, aliud intellectuale. 1. Cœli, tex. commen 69. & Com. 3. Meta. com. 17.

Corruptio alicuius eſt duobus modis, uel ex ſe ꝓpter defectũ nãæ, aut a ſuo cõtrario, ut corruptio ignis. 3. Cœli. 52.

Compoſitorum differentium in grauitate, & leuitate, quædam magis grauitatem q̃ quædam in eodẽ loco, & quædam in locis diuerſis. 4. Cœli, com. 28.

Cõprehẽſibilia humana diuiduntur in duo. 3. de Aĩa, cõ 33.

Corruptibile tripliciter. 1 Cœli, tex. com 113.

Corporis potentia dupliciter poteſt dici finita, aut in duratione, aut in uelocitate motus. Cõmen. in paraphraſi. in fine primi de Cœli.

Corpora quædam ſunt rotunda, ex ſe ſui natura, quædam ex continente. 1. Cœli, com. & tex. 26.

Comprehenſiones cõtingentes in ſomno, quædam dicuntur ſomnia, quædam diuinationes, & quædã prophetiæ: in libro de Somno, & uigilia.

Cognitio pręcedens cognitionem creditam, & intellectã, eſt duplex agens, & præparans, ex libro de Diuinatione.

Corruptio dupliciter aut natura, aut accidente, ex libro de longitudine, & breuitate uitæ.

Corporum quoddam eſt compoſitum, quoddam uero minime. 3. cap. de Subſtantia orbis.

Calor duplex, naturalis, & extraneus 4. Meteoro. com. 1.

Cauſa difficultatis eſt duplex. 2. Meta. tex. com. 1.

Contrarietas dupliciter, potentia & actu. 4. Meta. te. cõ. 20.

Compoſitio exiſtens in eadem re, quædam eſt prima, & quædam non prima. 5. Meta. com. 4.

Contraria ſunt tribus modis. 10 Meta. tex. cõ. ulti.

Cauſæ aut conueniunt ſpecie. & differunt numero, aut cõueniunt in genere uero, & differunt ſpecie, aut cõueniunt in genere ſecundum proportionem, & differunt in uero genere. 12 Meta. com. 27.

Cauſæ ſunt tres, duæ phyſicæ, & alia immobilis. 12. Meta. tex. com. 5. & tex. com. 29.

Compoſitio triplex ex. 2. de Partibus animalium. cap. 1.

Calidum, frigidum, humidum, & ſiccũ, quadrupliciter. cap. 3. in. 2. de Partibus animalium.

Diuiſibilitas mobilis duplex, ſecundum ultima, & ſecundum accidentia contraria 6. Phyſi. com. 32.

Duplex eſt motus inſeparabilis ab animalibus intrinſecis qui fit ab anima nutritiua per calorem naturalem, & extrinſecus qui fit a continente. 8 phyſi. tex. com. 26.

Diuiſio motus alia eſt in potentia, & eſt infinita, quia non eſt accipere primũ: alia eſt in actu, & finita, & in ea eſt accipere primum. de prima Ariſto. egit in. 6. Phyſi de ſecunda in octauo. tex. com 23.

Dialectica uſitatur in aliis ſcientiis dupliciter Auer. com. 70. & 1. Phy. com 35.

Diſſolutio fit dupliciter. 3 Cœli, tex. com 52.

Differentiæ ſex poſitionis inueniuntur ueræ, & non ueræ: non ueræ, & ueræ, aut ex ſimilitudine, aut ex reſpectu tantum Com. 2. Cœli, tex. com. 15.

Diffinitionem ſcientię poteſt haberi dupliciter, per diſſolutionem & per compoſitionem. 2. Meta. 11.

Diſpoſitionem ſecundum Auic. quædam ſunt intentiones, quædam naturales, ſeu eſſentiales. 4. Meta com. 5.

Demonſtratio alia ſimplex, alia compoſita 5. Meta. cõ. 4.

Diuiſio alia ſecundum quantitatem, alia ſecundum qualitatem. 5 Meta. 30.

Diffinitiones ſunt duobus modis, aut ſicut ſimi, aut ſicut rõ eam. 6. Meta. tex. com. 2.

Diffinitiones ſunt duobus modis, quorum unus eſt primo & ſimpliciter, & iſte eſt ſubſtantiarum: alter eſt non primo & ſimpliciter, ſed modo contingenti naturæ cuius eſt diffinitio. 7. Meta. com. 15. & tex.

Diffinitio poteſt ſumi dupliciter. 7. Meta. com. 19.

Diuerſitas duplex, quædã eſt per contrarietatẽ. & tales res diuerſo nõ poſſunt eſſe in eodẽ ſubiecto: & quędã ſine, & tales res eſſe poſſunt in eodem. 10. Meta. com. 24.

Dicẽtes gñationẽ eſſe. & agẽs aliquod ſunt bipartiti, & uade contrarii, & habent medios 12. Meta. cõ. 18. in. 2. col.

Diffinitio duplex ex genere uniuoco, & ex genere analogo, ex diſpu. 7 in ſolu. pri.

Elementum autẽ pro principiis exiſtentibus in re, ut ſunt materia & forma cauſa autem pro fine Cõmen. 1. Phyſi. com. 1. Vide cauſam in contradictionibus meis.

Entium quædam ſunt ex natura, & quædam ex illis cauſis

puta ab intellectu,& caſu.2.Phyſi.com.1.& tex.

Entia naturalia inueniuntur in potētia, & actu altero trium modorum.3.Phyſi.com.8.&.9.

Ens dicitur tribus modis,potentia & actu,& ſecundū compoſitionem ex potentia & actu.3.Phy.com.58.

Aequalitas dupliciter ſecundū cōtinentiā,& ſecūdū cōem menſuram qua æqualia menſurantur.4.Phyſi.com.43.

Aequalitas duplex,ſecundum dimenſiones, & ſecundum continentiam.4.Phyſi.com.77.

Ens,& non ens,ſunt duobus modis,ſemper,& nō ſemper 4.Phyſi.tex.com.120.

Eſſe quod eſt in re eſſentiale eſt ab agēte,& generāte,quod eſt,aut natura,aut anima, aut intellectus.4.Phyſi.cō.128.

Aequiuocorum alia ſunt quorum diffinitiones ſunt diuerſæ,uere & ratione,alia uero quorū diffinitiōes ſunt æquiuocæ ſicut nomina.7.Phyſi.com.26.

Aequiuocationes aliæ ſunt multum diſtantes,aliæ uero habentes quandam ſimilitudinem, aliæ uero proximæ,aut genere,aut ſimilitudine.7.Phy.tex.com.31.

Entium quædam ſemper mouentur, ut cœlum, quædam ſemper quieſcunt,ut terra,quædam quandoq; mouētur, & quandoq; quieſcunt,& ſunt quæ ſunt infra cœlum, & ſupra terram.8.phyſi.com.19.

Entia naturalia ſecundum motum,& quietem diuidi poſſunt quinq;,aut ſeptem diuiſionibus.8.Phyſi.21.

Expellentis duo ſunt modi,aut enim ſeparantur ab expulſo,& expulſio remanet in motu,aut non ſeparatur ab eo. 8.Phyſi.tex.com.85.idem.7.Phyſi.tex.com.10.

Elementa alia ſunt reſpectu ſimplicium, & compoſitorum alia uero reſpectu compoſitorum tantū.3.Cœli,com.31.

Exhalationum duo genera,fumoſa,& uaporoſa.cōmē.1. primi Meteororum.

Eorum quæ ſunt,quædam ſunt actu tātum,quædam uero potentia & actu.3.Phyſi.te.com.3.

Ens dicitur dupliciter,potentia & actu.3.Meta.tex.cō.20.

Ens aliud ſecundum ſe,aliud ſecundum accidens.5.Meta. tex.com.13.

Exiſtens in aliquo,aut exiſtit ut ſubſtantia, aut ut accidens, & ultimum iſtorum,aut cū medio,aut ſine medio.5.Metaphyſicæ.tex.com.23.

Ex una materia fieri plures contingit dupliciter, uel in eoſdem ordine ſecundum magis,& minus, uel in diuerſis.8. Meta.tex.com.11.

Entium quædam ſunt ſeparabilia, quædam inſeparabilia. 12.Meta.tex.com.25.

Eternorum quoddam facit unā annotationem,quoddam annotationes diuerſas.12.Meta.tex.com.33.&.2.de Generatione,& corruptione,tex.com.56.

Extremum aliud humidum,aliud ſiccum.1.de hiſtoria animalium,com.2.

Fieri aliud ſimpliciter,aliud ſecundū quid: fieri ſimpliciter eſt ſubſtantiarum,ſecundū quid uero accidentium.1.Ph. tex.cō.62.&.1.de Gene.& corrup.tex.com.18.

Formarū aliæ ſunt in materiis,aliæ non in materiis.1.Phy. com.ulti.&.12.Meta.com.25.

Finis alius eſt cuius gratia, ut forma eſt finis materiæ,alter uero eſt cui,ut homo eſt finis rerum creatarum propter ipſum,ut dicitur in.2.Phyſi.tex.com.25.uide idem.2.de Anima,tex.com.37.

Forma quandoq; ſumitur large quandoq; proprie,quandoq; magis proprie.5.Phyſi.com.5.

Falſum duplex,poſſibile,& impoſſibile.

Finis duplex,prima intentio,& ſecunda.2.Cœli.17.&.21. &.12.Meta.com.36.

Finis ſeu cuius cauſa,duplex eſt.2.de Anima,35.

Fieri aliquid ex aliquo dicitur dupliciter.1.Meta.tex.cō.7 idem.2.Phyſi.tex.com.58.

Finis generationis,& finis rei generatæ.2.Phyſi.70.&.24

Formarum ſunt multi ordines, abſtractæ à materia,& nō abſtractæ 2.Phyſi.com.16.&.1.Phyſi.com.ulti.

Falſum duplex,ſemper,& falſum qñq;.5.Meta.tex.cō.34.

Falſum duplex,eſſentialiter,& per accidens. Commenta. com.34.&.5.Meta.

Fieri hoc ex hoc eſt duobus modis.8.Phy.tex cōm.11.

Formarum quædam ſubſtantiales,quædam nō: & ſubſtantialium,quædam materiales,quædā non.12.Meta.c.37.

Generabile,& corruptibile dupliciter, per ſe, & per accidens.1.Phyſi.com.82.& tex.

Generatio eſt tribus modis,aut ſimplicium, aut organicorum, aut complexionis,& miſtionis.6.Phyſi.com.59.

Generatio alia ſimplex,& eſt quando unum fit ex uno:alia compoſita,& eſt quando unum fit ex pluribus.1. Phyſi. com.& elicitur ex tex.45.

Grauitas,& leuitas ſumuntur quandoq; pro forma,& habitu,qui eſt principium motus,& quandoq; pro accidente,ut uulgariter ſumitur,primo Cœli,com.47.

Generatio triplex,& ſimiliter corruptio, ſimplicis ex ſimplici,compoſiti ex ſimplicibus,compoſiti ex compoſito. 1.Cœli,com.20.

Graue aliud ſimpliciter,aliud in relatione.1.Cœli,in paraphraſi ſumma 5.& inde ex.4.Cœli,tex.com.36.

Generabile tripliciter.primo Cœli, 22.

Generatio uera,& ſophiſtica.3.Cœli,com.56.

Graue & leue,aliud ſimplr,aliud ad alterū.4.Cœli,t.cō.

Genera in diffinitionibus,aut uniuoca,aut analogica 2.de Anima,com.30.

Gentes diuerſantur dupliciter,ſecundum naturā & ſecundum opiniones legum quas ſequuntur.ex commen.libri de Diuinatione.

Genera rerum ſitarum,aut ſunt ſpeculatiuæ,aut artes operatiuæ,aut uirtutes cogitatiuæ particulares.

Genus aliud propinquum,aliud remotū.5.Meta.te.cō.30.

Generatio quælibet,aut a natura,aut ab arte,aut a caſu.7. Meta.com.22.& tex.

Generabilia ab arte ſunt in duplici differētia, quia quædam ab arte,& a natura generari poſſunt,quædam uero ab arte tantum.7.Meta.29.

Generatio alia ſimpliciter, alia ſecundum quid.1.de Generatione,& corruptio.tex.cō.16.&.1.Phy.te.com.62.

Generationes quædam neceſſariæ,quædam contingentes. 2.de Gene.tex.com.66.

Habitus diuiduntur in habitus quieſcētes,& in habitus mobiles.5.Phy.com.9.

Homines multi non poſſunt recipere primas propoſitiones propter tres cauſas.1.Cœli,com.22.

Inſtans quandoq; ſumitur tranſumptiue,quandoq; uere.4. Phyſi com & tex.112.&.6.Phyſi.com.24.

Indiuiſibile duplex, uidelicet illud cuius genus innatū eſt diuidi,ut corpus cœleſte: & illud cuius genus non eſt innatum diuidi,ut uox.6.Phyſi.92.

Illud quod eſt per accidens eſt duobus modis, principaliter,& ſecundario in motis,& mouentibus per accidens,& tale ſecundario eſt illud quod mouetur,aut mouetur per ſuam partem.8.Phyſi.com.27.

Illud quod eſt per accidens eſt duobus modis, ſemper uidelicet,& rarum.4.Phyſi.com.40.

Ingenitum tripliciter dicitur primo Cœli.tex.com.114.

Impoſſibile dupliciter.ibidem.

Inordinatum,& informe dupliciter.3.Cœli,tex.com.25.

Inſtrumentū in modo utitur ꝑpter duo.3.Cœli,t.cō.28.

Infinitum duplex,ſecundum circulum,& recte.2.de Generatione,te.com.67.

Iuuamentum ſcientiæ de anima eſt tribus modis.

Id quod alit,eſt duplex,2.de Anima,50.

Inſtans duplex,uidelicet in quo aliquid dicitur, & inſtans in quo aliquid comprehenditur.2.de Anima,com.146.

Intellectus dicitur quadrupliciter, de intellectu materiali, agente,in habitu,& uirtute imaginatiua.3.de Aīa,cō.20.

Indiuiſibile dupliciter,actu & potentia.3.de Anima,23.

Intellectus qui eſt in nobis,habet duas actiones,una eſt de genere paſſionis,alia de genere actionis.3.de Anima.36.

Intelligentiæ in nobis ſunt duobus modis,naturaliter, & uoluntarie.3.de Anima.36.

Indiuidua ſubſtantiæ,quædā ſunt ſubſtantiarū ſimplicium, quædam

quædam compoſitarum:& indiuidua ſubſtantiarum cõpoſitarum,quædam ſunt animata,quædam ſunt carentia anima ex com.libri de Diuinatione ſecundum quietem.

Indiuidua accidentium quædam a cauſa naturali,quędam à uoluntaria & naturali ibidem.

Infinitum dicitur dupliciter.3.cap.de ſubſtantia orbis.

In aere ſunt duo loca,ſuperior in quo generantur cometæ & flammæ,& inferior in quo generatur pluuia,nix,& grando.1.Meteororum.cap.4.

Ingroſſatio fit a frigido duobus modis, per ſe,& per accidens.4.Mete.com.1.col.7.

Inſolubilium quædã ſunt liquabilia uelut æs,& inflammabilia ſunt quædam,& non liquabilia,ut ligamentum:quædam uero utrunq; ſicut thus.4.Meteoro.tex.com.48.

In tpe eſſe dupl'r dicitur,uno modo ut aliquid ſit dum tps eſt,alio modo ut ſit tanq̃ in numero.4.Phy.tex.com.115.

In numero eſſe dupliciter dicitur.ibidem.

In cauſis mouentibus inuenitur primum,medium,& poſtremum.1.Meta tex com.6.

Indiuiſibile,aut ſecundum quantitatem,aut ſecundum ſpeciem.3.Meta.tex.com.11.

Logica uſitatur duobus modis in ſcientiis,aut ſecundũ ꝙ eſt inſtrumentum diſtinguens uerum a falſo,& hic eſt modus proprius.aut ſecũdum ꝙ ea quæ declarata ſunt in ea, accipiuntur ꝓ maximis in deſtruendo & conſtruendo aliquid,& iſta conſideratio cum uſitatur in artibus particularibus eſt non propria,in arte aũt niſi eſt propria.1.Phyſi.cõ.35 &.8 Phy.cõ.70.&.2.Meta.cõ 15.Aduerte ꝙ ut tradit Alex in.1.Topico.& Ioã.Grã in principio primi Poſteriorum,logica eſt organum tam ſciẽtiæ theoricæ quã practicæ:in theoricis diſtinguere docet uerum a falſo, in practicis malũ a bono.Qñ aũt logica ſumitur in uſu aliarum ſcientiarum ſumendo maximas declaratas in logica & propoſitiones, talis uſus ſi fuerit in ſcientia uniuerſali, eſt proprius.Et ratio eſt ꝓpter conueniẽtiã in uniuerſalitate conſideratorum,quia 4.Meta.tex.cõ.3.circa idem uerſantur dialecticus,metaphyſicus,& ſophiſta,licet diuerſis modis & intentionibus.

Locus alius communis,alius proprius.4.Phy.tex com.14.

Locus alius maior,alius æqualis.4.Phyſi.32.

Locus cœli duplex,ſecundum imaginationẽ,& ſecundum naturam colligitur ex com 91.primi de Cœlo.

Latentia propoſitionis eſt duplex.4.Cœli,com.22.

Longitudo & breuitas uitæ dr̃ multifariam, aut ſecundũ genus,aut ſecundũ ſpeciem,aut ſecũdũ iudiciũ,aut ſecũdm aliquem modũ:ex libro de longitudine & breuitate uitæ.

Logica dupliciter.2.Meta.com 15.

Mouentia naturaliter,quędam ſunt phyſica,quædam uero nequaquam.2.Phyſi.73.

Motus ꝓ perſecutione & motus pro uia.3.Phy.com.4.

Motus in unoquoq; ꝑdicamẽto eſt duobus modis,uidelicet ſecundũ eſſe & nobilius & uilius.3.Phy.tex.com.5.

Motus habet duas diffinitiones, unam ſecundum formam aliam ſecundum materiam.2.Phyſi.com.16.

Mutatio aut de ſubiecto in ſubiectũ, aut de nõ ſubiecto in ſubiectũ,aut de ſubiecto in non ſubiectũ.5.Phy.tex.cõ.7.

Motus habet duplicem conſiderationem,ſecundum materiam & formam.5.Phyſi.com 9.

Medium quoddam eſt ſecundum magis & minus,& quoddam ſecundum formam.6.Phyſi.com.32.

Motus eſt diuiſibilis dupliciter,uidelicet ad diuiſionẽ mobilis & ad diuiſionem temporis.6.Phy.com.32.

Mobilia alia mutant locum ſecũdm formã,alia ſecundũ formam & ſubiectũ ſimul.6.Phy.cõ.85.&.4.Phyſi.com.43.

Motum eſſe prius tpe motu intelligitur dupl'r, uno mõ ꝙ mobile in quo eſt potentia ad motũ ſit alterius ſpeciei a ſpecie motus in qua eſt ipſe motus,alter uero ut ſit idẽ numero motũ in potentia cum moto in actu.8.Phyſi.cõ.4.

Mouentium uel agentiũ quædã agunt unũ duorũ motuũ contrariorũ tñ,ut ſunt mouentia quæ mouent ꝑ uirtutes naturales,quædã uero hñt potentiã ad utrunq; contrariũ & ſunt uirtutes comprehenſiuæ.8.Phyſi.tex.com.8.

Motor & motum,aliud per ſe,aliud per accidens.8.Phyſi.tex.com 27.

Mota ex ſe quædam mouentur ex ſe, ideſt per principium intrinſecum exiſtens in eis,& quædam mouentur ab alio.8.Phyſi.tex.com.27

Mota ex ſe & ab alio dupliciter moueri poſſunt,naturaliter & præter naturam.8.Phyſi.tex.com.27.

Motor dicitur eſſe diſtinctus a moto, aut ſecundum diffinitionẽ,& eſſe ſimul,ut inanimata quæ mouentur a motore extrinſeco:aut diſtinguũtur ſolum ſecũdum diffinitionẽ, & non ſecundum eſſe,ſicut eſt in habentibus animas:anima enim quæ eſt motor in eis diſtinguitur a corpore ſecũdum diffinitionẽ & non ſecundum eſſe, quia impoſſibile eſt animam eſſe ſine corpore niſi æquiuoce.8.phy.cõ.30.

Motores primi ſecundum Ariſt.ſunt duo,materialis & immaterialis.8.Phyſi.com.44.

Motor quilibet aut mouet & non mouetur, aut mouet & mouetur ex ſe,aut mouet & mouetur ab alio.8.Ph.c.50.

Motor per accidẽs eſt duplex. quidam qui mouetur motu ſui ſubiecti,& quidam uero quia ſubiectum eius mouetur ab alio motore ultra motũ quo mouetur a motore proprio 8.Phyſi.com.52.

Motus poteſt ſequi motum,uel quia ſecũdus eſt perfectio prioris,uel per accidens,ſicut illuminatio domus ſequitur motum candelæ.8.Phyſi com.71.

Medium tripliciter capitur,pro terra,ꝓ medio quod eſt cẽtrũ ſphæræ,& pro medio quod eſt inter duo extrema cõtraria.1.Cœli.com.45.

Motus & quies,aut eſt ſecundum naturam,aut uiolentia.1.Cœli,tex.com.62.&.76.&.2.Cœli,tex.com.83.&.84.

Motum æternorum,quidam conſeruant entia, & quidam generant entia.2.Cœli,com.2.

Mobilium quædam hñt formam in materia,quędam ſeparatam.Commen.in paraphraſi in fine primi de Cœlo.

Mobilia quædam intendunt motum in finẽ propter debilitatem,& quædam propter calefactionem uel expanſionẽ motus.2 Cœli,com.35.

Motus irregularitas,aut eſt ex motore,aut ex moto,aut ex utroq;.2.Cœli,tex.com 26.

Motus ſphęrici corporis,aut eſt circũgiratio,aut uolutatio 2 Cœli,tex com.48.

Mediũ duplex,magnitudinis & naturæ.2 Cœli,te com.74.

Motus uiolentus eſt dupliciter.ſ.ſimplex, ut quando lapis ſurſum proiicitur:& compoſitus,ut quãdo ꝓiicitur deorſum.3.Cœli,tex.com.28.

Motuum alii ſimplices,alii mixti.3.Cœli,te.com.35.&.1.Cœli,tex com.7.

Medium aliud ſecundum qualitatem,aliud ſecundũ quantitatem.3.Cœli,com.42.idem 3.Mateo. in cap.de Iride.

Mouetur aliquid dupliciter.1.de Anima,tex.com.27.

Motum quod dr̃ motui quia eſt in alio,eſt dupliciter.ibid.

Motus attributi animæ,quidam habent principium ab anima ut rememoratio,& quidam terminantur ad animam ut ſenſus.1.de Anima,tex.com.64

Motus duplex,unus qui eſt actus imperfecti, alter uero actio perfecta.3.de Anima,18.

Motor duplex,immobilis,& motor motus.3.de Aĩa,t.c.54.

Menſura duplex æquiuoca,ſeu ſecundum prius & poſterius,& uniuoca.4.Phyſi.com.233.

Medium poteſt eſſe compoſitum tripliciter.1.Meta.cõ.39.

Materia duplex,omnino prima, aut ad ipſum prima.5.Meta.tex.com.5.

Materia alia propinqua,alia remota.9.Meta.tex.com.29.

Menſurarum quædam eſt indiuiſibilis ſimpliciter, & quædam ſecundum inſtitutionem.10 Meta.tex.com.4.

Motum mouetur tripliciter 5.Phyſic.tex.com.primi.& in 11.Metaphy.cap.10.

Motor triplex.ibidem 5.Phy.tex cõ.2.& in.11.Met.ca.10.

Non ens dicitur tribus modis.5.Phy.tex.com.8.

Numerus & tempus differunt quia numerus diuiditur per unitatem,ſed non continuatur per unitatem, ſed tempus diuiditur per inſtans,& continuatur per inſtans.4.Phyſic.

lem.ex lib de Diuinatione.

Reſolutio eſt duobus modis.ſ.aut in ſubſtantia utriuſq; relatiui,aut in ſubſtantia unius.5.Meta.com.20.

Relatiuum eſt duobus modis.ſ.per ſe,& relatiuū per aliud quia uidelicet aliud refertur ad ipſum.10.Meta.com.21.&.5.Meta.te.com.20.

Scientiæ ſpeculatiuæ ſunt duorum modorum,quædā ſunt propter perfectionem,quemadmodum eſt ſciētia diuina & naturalis,quædam propter exercitium, ut mathematica.Com.in prologo Phyſi.

Scientia alia perfecta & eſt per cauſam:& alia imperfecta, ſine cauſa.1.Phy.com.1.

Subiectum aliud commune,& eſt illud quod dicimus eſſe non formatum per ſe:aliud uero eſt non formatum in reſpectu,& illud ſunt materiæ propriæ.2.Phyſi.com.8.

Superius & inferius alia ſunt in reſpectu ad nos,alia ſunt ex natura rei.4.Phyſi.tex.com.5.

Subiectū motus dupliciter,uno modo pro moto,alio modo pro termino motus.4.Phyſi.com.15.

Senſibilia ſunt in triplici differentia,quædam præciſe indicantur eſſe uera,quædā præciſe falſa,& quædā ſunt ignota donec ſurgat demonſtratio.8.Phyſi.com.26.

Simpliciter poteſt ſumi pro cōmuni ad id quod eſt eſſentialiter & accidentaliter,& poteſt ſumi,ut diſtinguitur cōtra accidentaliter tantum.8.Phyſi.com.46.

Septulum ſumitur triplex.1.Cœli,com.100.

Siccum & humidum dicūtur multifariam.2.de Generatione & corruptione,com.14.

Scientia præcedit ſcientiam,aut certitudine demonſtrationis,aut nobilitate ſubiecti,aut utroq;.1.de Anima cō.1.

Senſus dupliciter,in potentia & actu.2.de Anima.33.

Senſibile tripliciter.2.de Anima 63.

Sonus duplex,actu & potentia.2.de Anima.77.

Scientia omnis aut actiua,aut factiua,aut theorica eſt.6.Meta.tex.com.1.

Scientiarum quædam conſiderant de cauſis reſpectu alicuius,& quædam de cauſis ſimpliciter.6.Meta.com 1.

Sermones compoſiti ex accidentibus cōpoſitione ligata, aliqui ſunt per ſe,aliqui per accidens.7.Metu.com.11.

Sanitas diciturduobus modis,de ſanitate quæ eſt in anima & de ſanitate quæ eſt habitus in corpore.7.Meta.cō.23.

Subſtantiarum quædam ſunt confeſſæ ab omnibus,quędā uero a quibuſdam.8.Meta.com.1.& tex.

Subſtantiæ tres ſunt.12.Meta.tex.com.5.

Subſtantiarum quædam ſunt ſine accidētibus,quædam nequaquam.12.Meta.com.25.

Subſtantiarum quædam naturales, quædam animatæ.12. Meta.tex.com.25.

Species entium ſunt duæ cum motu & ſine.ex libro Deſt. diſpu.1.in ſolu.14.&.15.dubii.

Simplex triplicitur ſumitur ex libro Deſtr.diſp.3.in ſol.23.

Situs in ſphæra inuenitur duobus modis.2.Cœli,com.57.

Tranſmutatio duplex,in ſuba,& in accidentibus.1.Phyſic. com.63.&.1.cap.de Subſtantia orbis,& habetur a Pħo.1.

Traſmutatum eſt tribus modis per ſe,per accidens, & ſecundum accidens:primum quandoq; ſumitur,ut eſt ſynonymum ei quod eſt per ſe,& quandoq; ſumitur magis ꝓprie.5.Phyſi.com.3.

Tranſmutatio ſimpliciter & quodammodo ſimpliciter,eſt inter extrema contraria quodammodo,eſt inter cōtraria quodammodo.5.Phyſi com.19.

Tranſlatio alia a natura,alia ab anima, & alia recta,alia circularis.6.Phyſi.com.92.

Tranſlatio alia prior,alia poſterior.8 Phyſi.tex.com 55.

Tranſmutationes ſunt duobus modis,ꝑ ſe uidelicet,& non per ſe,ſed ſapiens præcedentē tráſmutationē 6.Phyſi.32.

Tranſmutationes principales ſunt duobus modis,aut qñ finis eſt eiuſdē gñis,aut qñ eſt de alio gñe.6 Phy.cō.32.

Tranſmutatio alia in compoſitis & organicis, alia in corporibus ſimplicibus.6.Phyſi.59.

Tranſmutationū quædam diſponuntur ſimpliciter,& quædam ſecundum aliquid.8.Phyſi.com.24.

Tranſmutatio alia ſimpliciter,& eſt in ſubſtantia, alia ꝑ accidens,& eſt in accidentibus.8.Phyſi.com.46.

Tria ſunt,motor primus,motor medius,& poſtremū motum.8.Phyſi.33.

Tres ſunt compoſitiones, cōpoſitio ſpeciei ex ſuis cauſis, compoſitio generis ex ſuis ſpeciebus,& compoſitio indiuidui ex ſuis partibus,quę ſunt ſecundum ſui qualitatem. Nota tamen ꝙ prima diuiſio,& ſecūda,idem ſunt:ſed aduerte ꝙ compoſitio ſpeciei ex ſuis cauſis eſt duplex per Auer.ibidem in com.5.1.Phy.quia quædam eſt ex cauſis ſecundum imaginationem,& quædam ſunt cauſæ ſecundum fidem Cauſę ſecundum imaginationem ſpeciei ſunt genus & differētia,ex quibus ſpecies diffinitur:& ideo dicuntur cauſæ ſecundum imaginationem,quia genera & ſpecies ſunt uniuerſalia,quæ apud Ariſto.non habent eſſe extra animam,ut poſuit Plato.3.de Anima,c.18.&.72. Meta.com.4.Vnde.1.Meta com.45.Ariſt.opinabatur ꝙ intellecta uniuerſalia notificant ſubſtantias rerū, non ſunt ſubſtantiæ earum:cauſæ autem ſecundum fidem ſunt materia & forma,quæ habent eſſe extra animam.Per partes indiuidui ſecundum qualitatem, intelligas in uia eius partes eſſentiales,ex quibus conſtituitur indiuiduum, uidelicet materiam & formam.

Vniuerſum triplex,uidelicet uniuerſale quod continet ſpecies,& uniuerſum quod continet cauſas,ex quibus conſtituitur ſpecies,& uniuerſum in re ueritate,quod eſt indiuiduum demonſtratum.1.Phyſi.com.5. Vbi uniuerſum intellige totum,iuxta modum Arabum.

Vniuocorum alia comparabilia ſunt,alia uero non.7.Ph. tex.rom.26.

Voluptas alia reſpectu præſentis, alia reſpectu futuri,alia reſpectu præteriti.7 Phyſi.tex.com.19.

Vltimum duplex,nobile,& tale eſt finis motus aliud eſt cōtingens ex neceſſitate naturæ,& tale non eſt finis,nec habet rationem boni,uel nobilis, ut mors. colligitur ex.2. Phyſi.tex.com.23.uide etiam.2.Phyſi.tex.com.87.

Vnum numero,ſpecie,genere,analogia.5.Meta.tex.cō.12.

Vnum ſecundum formam duplex,uidelicet ſecundum formam generalem,& ſpecialem.

Volucrum aliæ penna uolant,aliæ membrana ſicca,aliæ cute.1.de Hiſto.cap.5.

Finis Tabulæ M.Antonii Zimaræ,Philoſophi præſtantiſſimi in Ariſtotelem & Auerroem,nunc ſumma diligentia eum proprio exēplari manu ſcripto collatæ,ac à q̃plurimis mendis,quæ in priore impreſſione ob exemplaris ipſius obſcuritatem admiſſa fuerant,repurgatæ per quēdam utriuſq; linguæ peritiſſimum,ut legenti patebit.

F I N I S.

VENETIIS Ioan. Gryphius excudebat,
Sumptibus Petri de Fine.
M D L V I.

